Universidad de Deusto
Biblioteca

PHILIPPI
Diaz
Summa
Predicant
2

Universidad de Deusto
Biblioteca

...STORIA DEL
...UQUE DE
...L
...O
...hom asma
...in Doña San
...iaGaES S...
...iADRE Don
...oncarLosIII
...ESTE non Bre

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 47
Plúteo 6

...ricipio de ... perfecto, y plusque ...
...perfecto ___ Doctus, docta, d...
...la, ___ ...ricipio de futuro en dus. ___ Doc...
...enseñada. ___

...Docuissemus.
...otros huvierais, avriais, y hu...
Docuissetis.
...quelle huvieran, avrian, y hu...
Docuissent.

C 2

4

Eugenio Garcia Boxo

19
10
14
05
02
06
3

89
35
49

29
06
35

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca
Sermon. en cast.º f. 237. 285. 393. 401.
610. 637. 676. 690. 882.

SVMMA PRAEDICANTIVM, EX OMNIBVS LOCIS COMMVNIBVS LOCVpletissima, edita à fratre Philippo Diaz Lusitano Prædicatore ordinis fratrum Minorum Prouinciȩ S. Iacobi. In qua modo multæ egregiæ & copiosæ nimisq; necessariæ conciones ab authore de nouo additæ sunt. Quæ verò & quot sint, & vbi reperientur, in tergo istius folij ostenditur.

TOMVS SECVNDVS.

Aduerte candide Lector, omnia, quæ in hac summa, maximò cum labore ob Christi Iesu amorem, & proximorum vtilitatem accumulaui, omnino diuersa esse ab ijs, quæ in libris concionum à me dudum editis habentur, vti experimento poteris comprobare. Modus autem, & via, qua ex ea vtilitas elicienda sit, in folio sequenti demonstratur.

Cum Priuilegio.
SALMANTICAE,
Excudebat Joannes Ferdinandus.

M. D. XCIII.
Esta tassado en veynte y quatro reales y seys marauedis.

AL LECTOR.

HE entendido que aunque muchos han comprado todos los nuestros libros, algunos no se aprouechan dellos por no tomar vn poco de trabajo, en bolverlos de latin en romance: Por lo qual quise poner estos sermones, que de nueuo añadi, en romance, para que con la golosina de que estan desta suerte los lean: y leydos se confundan, viendo lo que pierden en no aprouecharse de nuestros sermones, porque todos son del talle destos, llenos de cosas muy substanciales, con que se puede hazer mucho prouecho a las almas, que es lo que se pretende. Son tan copiosos estos de nueuo añadidos, que de cada vno se pueden hazer muchos Los sermones son estos.

De S. Diego, vno.tomo.1.pagina 267
De exequias de Defunctos, vno.to.1. pag.362
De exequias de Diffunctos que mueré en tierna edad, vno.to.2.pag.237.
Para los actos de la sancta Inquisicion vno.to.1.pag.215.
Para la Bulla dela Sãcta Cruzada, vno to.1.pag.826.
De la Calenda, vno.to.2.pag.285.
Para Missas nueuas, dos.to.2.pag. 676. &.690.
Para los Disciplinantes, dos.to.2.pag. 393.&.401.
Para las elections de los Capitulos, vno.to.2.pag.637.

TASSA.

YO Miguel de Ondarça çauala escriuano de camara del Rey nuestro señor, de los que residen en el su consejo, doy fee que auiẽdo se visto por los señores del dicho consejo, vn libro intitulado Summa de Lugares Communes de todas las materias predicables, en dos cuerpos impresso, de pedimiento de fray Philippe Diaz Predicador de la orden de S. Francisco, le tassaron à tres marauedis y medio cada pliego en papel, y à este precio y no mas mandaron se venda, poniendo primero esta tassa al principio de cada vno de los cuerpos del dicho libro, para que se entienda el precio del, y para que dello conste de pedimiento del dicho fray Phelipe Diaz, por mãdado de los dichos señores, di la presente. Que es fecha en Madrid à. 28. de Iulio 1593.

Miguel de Ondarça çauala.

Index Rerum in fine Libri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A

LABORES IVSTORVM.

B

IN laboribus nostris oportet semper, vt ad Deum recurramus: nã sicut omnes ab eius sanctissima manu proueniunt, ita ipse solus nos ab illis potest eripere. Si destruxerit, nemo est, qui ædificet: si incluserit hominem, nullus est qui eripiat, inquit sanctus Iob: Quare inanes illorum hominum cogitationes sunt, qui non Dei gratiam, & beneuolẽtiam sed fortunas, & facultates iure, vel iniuria auide quærunt, quo calamitates, & vitæ miserias fugiant, dicente Ecclesiastico. Noli attendere ad possessiones iniquas, & ne dixeris: Est mihi sufficiens vita: nihil enim proderunt in tempore vindictæ & obductionis. Includit vero Deus eum hominem, cui nihil prospere cadit, nec res, quas versat fœlices vllos exitus habent, sed in quodcunque latus se vertat mala multa, & miseriæ vrgent, vt tanquã in carcerem, & malorum vincula coniectus esse videatur. Et ita Dauid miserum vitæ suæ statum describẽs, se homini comparat in custodiam tradito dicens. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis & in vmbra mortis. In Hebræo vero est. Posuisti me in lacu inferiori, quo clarius ea, in qua versamur sententia, exprimitur. Quando nos tribulationibus oppressos conspexerimus humiliter cogitare debemus pro peccatis nostris nos à Deo ita affligi, & flagellari: quamuis enim illa temporibus præsentibus non cõmiserimus, tamen pro peccatis, & sceleribus in iuuẽtute commissis Deus nos punire vult sicut sanctus Iob confitebatur dicens. Consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ. Et in Hebræo dicitur. Fecisti, vt possiderem peccata adolescentiæ meæ, & ita interpretatur Chaldæus. Græcus vero interpres transtulit, Tribuisti mihi peccata adolescentiæ meæ. Est autem elegãs, & erudita phrasis Hebręa, vt tunc homo peccata possidere dicatur cũ eorum fructus percipit, id est, eorum pœnas patitur. Nam pœna ex

A Deo proueniunt

Iob. 12.

Eccle. 5.

Psal. 87.

C

Iob. 13.

vnmua pp. ex pecata

natura sua ex culpa nascitur. Id etiam Dauid significasse videtur di-
Psalm. 17. cens. Conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem ipsius ini- A
quitas eius descendet. Tunc sciunt iniqui, quã dura, & grauis & ama
ra res sit flagitium, quod antea iocundum videbatur. Cum igitur pœ
na per se, vique sua ex peccato oriatur, est quidem prudentis homi-
nis cum pœnam subierit, scelus licet iam pridem fuerit susceptum in
Gene. 42. memoriam reuocare, timereque sibi, ne tunc à Deo vindicetur. Nam
diræ vltrices calamitates nonnunquam sunt, quia sceleratum homi-
nem, licet sæpe sero, tandem tamen assequuntur. Quare prudentes fi-
lij Iacob inter se communicabant dicentes. Merito hæc patimur, quia
peccauimus in fratrem nostrum videntes angustias animæ illius, dũ
Simile. deprecaretur nos, & non audiuimus, idcirco venit super nos ista tri-
bulatio. Est autem stulti & perditi hominis calamitates, in quas inci-
derit, nunquam sua culpa, sed vel alterius malitia vel casu, & fortunæ
temeritate, vel temporum miseria semper euenisse, putare.

Naues ventis secundis per mare prospere nauigare solent. Con- B
Anima q peccat, libertra vero in nauigatione spirituali euenit: nam ventis, qui secundi vi
dentur, quales sunt diuitiæ, salus, & honores, ac cætera huiusmodi nõ
bene nauigatur, quin potius periculosi esse solent: aduersi autem ven
ti vtiles sunt, ac securi. (El viento contrario de la pobreza, y abatimiẽ
to haze desuiar la nao de la conſciencia de los riscos de la soberuia, y
ambicion donde tantas almas han dado al traues.) Ægritudines etiã,
quas caro tantopere pertimescit sæpenumero tanquam contrarij ven
ti impediunt animas, ne per infimos luxuriæ locos nauigent relicta
altissima orationis, & contemplationis nauigatione ideſt. (Las en-
fermedades como vientos contrarios muchas vezes impiden que
no encallen las almas en los cienos y baxos de la luxuria y hazen
que naueguen por los altos de la oracion y contemplacion.) Qua
propter labores huius vitæ deberent ab hominibus tanquam sin-
Simile. gulare Dei beneficium reputari. Quando aliqua domus comburi- C
tur Dominus eius magnum sibi beneficium exhiberi putat, si aqua
afferatur, & super ignem infundatur, qua ipse ignis extinguitur. Sic quoties ignis peccati in cordibus nostris inflammatur, in-
gentes gratias Deo agere debemus, eo quod nobis aquas tribula-
tionis mittat, quibus earum flamma ac tantum incendium extin-
guatur.

Labores iustorum. Schola Patientiæ

B. Grego. in prologo Mo ra. cap. 5. BEatus Gregorius in prologo Moralium agens de causa, ob quam Deus Sanctum Iob tam acriter voluit affligere, inquit. Subtilius per-

A perscrutandum est, cur tot flagella pertulit, qui tantam virtutum cu-
stodiam sine reprehensione seruauit. Qua virtute carebat, aut quod
vitium habebat, vt sic Deus in eum animaduerteret? Nunquid ho-
mo inflatus erat, aut arrogans, propter quod Deus illum voluit sub-
mittere, sicut superbos humiliare solet? Idem Sanctus Doctor res-
pondet dicens. Humilitatem quippe habuit, quia ipse testatur. Si
contempsi iudicium subire cum seruo meo, & ancilla mea, cum
disceptarent aduersus me. Nunquid deerat ei hospitalitatis virtus tan
topere in sacris literis commendata? Minime profecto, quoniam ip-
se de se ipso ait. Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori
patuit. Nunquid auarus erat, & erga pauperes parcus? Nequaquam,
ipse enim inquit. Si comedi buccellam solus & pupillus non come-
dit ex ea. Nunquid homo sensualis erat & carnali voluptati deditus?
Nec hoc habebat, nam ipse inquit Pepigi fœdus cum oculis meis,
B ne cogitarem de virgine. Cum ergo humilis, compassiuus, miseri-
cors, castus, ac plenus tanta sanctitate extiterit, quare Deus in eum
tanto rigore, & seueritate vtitur? Ad hoc, inquam, respondet B. *Idẽ. B. Gre-*
Gregorius dicens. Cum omnium virtutum mandata perficeret, *gor.*
vnum deerat, vt etiam flagellatus gratias agere sciret, hoc est, vt
non solum in prosperis sed etiam in aduersis sciret manus suas in cœ
lum leuare, ac dicere. Benedictus sis Domine Deus, qui mei omni
tempore recordaris, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Do-
mino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Hæc
est vna ex præcipuis causis quare Deus iustos punire, & flagellare so- *Ad Hebr. 12.*
let. Atque ita D. Paulus inquit. Flagellat autem omnem filium quẽ
recipit, scilicet Deus. Et adiecit statim. In disciplina perseuerate.
Per disciplinam intelligit Sanctus Apostolus labores, & aduersita-
tes quibus Deus seruos suos punit, quæ ideo disciplina vocantur,
C quoniam in eis serui, atque amici Dei patientiam, atque alias virtu
tes addiscunt. Sed pro maiori huius loci explicatione obseruandum
est, idemmet documentum, aut scientiam diuersis respectibus voca-
ri doctrinã & disciplinã: nã si referatur ad docentem appellatur do-
ctrina à docente, si vero referatur ad discentem vocatur disciplina
à discente. Est etiam aduertendum, quod doctrina Dei non solum
est verbis, aut inspirationibus, sed & aliquando docet per labores, &
aduersitates, quas hominibus mittit, sicut fecit D. Paulo, de quo di- *Actuũ. 9. &*
xit. Ego ostendã ei, quanta oporteat eum pro nomine meo pati. His
præiactis dicimus, sanctum Apostolum cum in præsentiarum inquit,
in disciplina perseuerate, per disciplinã intelligere aduersitates, & la
bores, quos Deꝰ seruis suis mittit, per quos eos docet, & ipsi addiscũt
virtutẽ patiẽtiæ, ex qua spes oritur sicut idẽ apostolus testatur dicẽs. *Ad Rom. 5.*

Patientia spem operatur. Et hinc sumpsit nomen supplicium quod religiosis infligitur, vt disciplina vocaretur, quoniam intentio prælati illam infligentis, & recipientis non solum debet esse ad satisfactionē culpæ (sicut secularibus euenit delinquentibus) sed præcipue debet esse, vt religiosus in virtute patientiæ humilitatis, atque in alijs virtutibus se exerceat. Et hoc voluit hic significare D. Paulus cum ait. In disciplina perseuerate, quasi dicat. Ne deficiatis, fratres mei, in persecutionibus, quas Deus vobis mittit, ipsæ enim sunt quædam doctrina, qua ille suos docet, & quædam disciplina, in qua vos debetis patientiam addiscere, vnde oritur ad gratiam & gloriam dispositio, iuxta id, quod scriptum est. Beati estis cum maledixerint vobis homines & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me, gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. A

Matth. 5.

Ex his, quæ dicta sunt, sequitur quædam differentia, quæ inter filios regni Dei, & regni perditionis versatur, videlicet quod flagella, & punitiones, quæ illis infligūtur sunt doctrina, ac disciplina virtutū alijs autem scilicet improbis omnia illa supplicia cedunt in perditionem ipsorum. Quod ex Sacra scriptura videre licet, nam cum Deus plagas, & supplicia super Pharaonē, & super Nabuchodonosor misit, omnia illa impio Pharaoni in pœnam duntaxat suorum peccatorum extiterunt, ex illis enim nullā eduxit vtilitatē, quin potius ex eis maioris obstinationis sumpsit occasionē, at vero regi Nabuchodonosor fuerunt quædam disciplina, & doctrina vbi ipse didicit contemptum sui ipsius, & maximū Dei valorem: erenim post quā septem annis per campos fænum vt bos comedit, & ab hominum cœtu, & congregatione separatus fuit, ipse de se ait. Igitur post finē dierum ego Nabuchodonosor leuaui oculos meos in cœlū, & benedixi altissimo, & viuentē in sempiternum laudaui, & glorificaui, quia potestas eius, potestas sempiterna, & regnū eius in generatione, & generationem & omnes habitatores terræ apud eū ad nihilum reputati sunt. Sit igitur cōclusio ex omnibus supra dictis, quod quando religiosus, aut Christianus aliquem fructum, & emolumentum ex supplicio, à prælatis suis infl-cto eduxerit (sicut eduxit Nabuchodonosor) tunc huiusmodi supplicium appellabitur disciplina ab effectu, eo quod didicit vitam suā corrigere: quando autē obstinatus, vt antea, remanserit, vocabitur tormentum, aut pœna sicut illa, quam in inferno damnati patiuntur. Cæterū vt nos moueret sanctus Apostolus ad labores patienter tolerandos, addidit statim. Tanquam filijs vobis offert se Deus: quis enim filius, quem non corripit pater? Quis, id est, qualis erit & remanebit filius, quē pater nō correxerit? Quā finē timore Dei, & absq; pudore hominum B C

Daniel. 4.

que Deus vt Pater, monuit filios

Anum, quam rebellis suis magistris, & prælatis, quam sine respectu maioribus & quam altiuus æqualibus, quam inhumanus erga inferiores, & quam sine lege erga amicos, ac denique quam oblitus, & ingratus suis benefactoribus? Qualis filius, quem non corripit pater? Quā corruptus moribus, quam lasciuus verbis, quam dissolutus vita, quā pernicios Reipublicæ, quam promptus ad discordias, quam dissipator opum, & facultatum, quas ei parentes reliquerunt, quam deditus ludo die ac nocte, & quam ignominiosus omni generationi & posteritati suæ? Quis ergo tantorum malorum causa fuit nisi pater, qui filium suum non corripuit? Scitote fratres mei omnes creaturas in vltimo iudicij die improbos peccatores esse accusaturas, (y les han de poner diuersos cargos con los quales los han de confundir, y tomar como entrepuertas, para que no puedan responder:) at improbos parentes non solū creaturæ, verū etiam proprij filij accusabunt, & erūt præcipui eorum accusatores. Hoc sapientissimus Ecclesiasticus testatur dicens. De patre impio queruntur filij, hoc est, in die iudicij filij contra patres consurgent, eo quod erga ipsos pietatem, & misericordiam non habuerint, nec delicta eorum punierunt. Tunc dicent filij. Domine parentes nostros coram te accusamus quoniam propter illos sumus in opprobrio, ipsi fuerunt in causa vt nos adulteria, homicidia, blasphemias, ludos, furta, latrocinia atque alia plurima peccata propter quæ sumus in opprobrio & in numero reproborum commiteremus, nam si illi dum nos pueri essemus ac teneræ ætatis insolentias nostras puniuissent & excessus nostros castigassent nunquam in tanta scelera deueniissemus nec tanto supplicio quanto nunc digni sumus puniremur. De illis ergo ò Domine conquerimur & iustitiam postulamus siquidem nostræ perditionis causa extiterunt. Merito sacra scriptura patres impios his verbis (De patre impio conqueruntur filij,) vocat non illos qui filios suos fame perire sinunt, nec eos, qui natos domo sua expellunt, aut exhæredant, sed eos patres impios appellat, qui filios in toto vitæ tempore non castigant, sed omnia scelera eorum impunita relinquunt. Vt hinc aperte intelligatur, pietatem patris erga filium non consistere tantummodo in curando illum, dū æger est, aut ipsi tenerrime indulgendo, sed in puniēdo ipsum, & grauiter increpando, cum improbus est. In hoc ergo amor parētum ostenditur. Et quoniam Deus filios suos electos tanquam pater pijssimus summo amore prosequitur, idcirco eos punit; improbos autem sæpe numero impunitos relinquit. Quod & insinuat D. Paulus, dum verbis superioribus adiecit sequentia. Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, & non filij estis. Pro cuius loci expositione præsupponendum est quod illa differentia, B C

Eccle. c. 41.

Pater non corrigens, reputatur non filius

Tribulatio hæreditas est filiorum Dei

quæ est inter filios spurios, qui nascuntur ex adulterio, & inter filios A
legitimos, qui nascuntur ex legitimo matrimonio respectu hæreditatis temporalis eadem prorsus est inter reprobos, & prædestinatos erga Deum & respectu hæreditatis æternæ. Nam certum est, filios adulteros secundum leges humanas non esse admittendos ad hæreditatem paternam, sed legitimos duntaxat. Sic reprobi in hæreditate cælesti nullam partem habent, sed solum illi, qui secundum electionem æternam eliguntur. Hoc præhabito Sanctus Apostolus hanc facit consequentiam. Si Deus ò fratres mei vobis prosperitates absque aliqua mixtura aduersitatis mittit, quid ex hoc sequitur, nisi vos non esse filios legitimos quibus hæreditas debetur, sed adulteros, quibus non debetur? Ac si apertius diceret, Sequitur ergo vos esse ex reprobis, & non ex prædestinatis. Hæc autem D. Pauli verba sic ordinãda sunt. Quod si extra disciplinam estis, hoc est, supponite ò fratres, B
Deum vobis omnes prosperitates absque aliqua aduersitate mittere, (hoc enim significat extra disciplinam esse) cuius participes facti sunt omnes, ideſt, cuius disciplinæ participes facti sunt omnes prædestinati, ideſt, (Ninguno dellos ay, a quien no quepa parte alguna de los trabajos deste siglo), ergo qui penitus sunt extra disciplinam adulteri, & non filij sunt. Consequẽtia autem probatur ex illis verbis, scilicet, cuius disciplinæ participes facti sunt omnes. Probatur etiam ex plurimis Sacræ scripturæ locis omnes electos gloriam, quæ est effectus prædestinationis per patientiam in aduersitatibus consequi & comparare. Atque ita sancta Iudith dixit. Omnes, qui Deo placuerunt *Iudith. 8.*
per multas tribulationes transierunt fideles. Et B. Paulus ad Timoth. scribens ait. Omnes qui pie viuere volunt in Christo Iesu persecu- *2. ad Timo. 3.c.*
tionem patiuntur. Et ad Romanos inquit. Si filij & hæredes, &c. Si modo patimur, vt & conglorificemur. Quamuis autem Deus plu- *Ad Rom. 8.* C
rimis ex amicis suis, vt S. Dauid, Abraham Isaac, & Iacob, atque alijs prosperitatem, & affluentiam bonorum temporalium concesserit, eos tamen per aliquod temporis spatium laboribus afflixit, in quibus ipsi maximam cum Deo conformitatem habuisse ostenderunt. Itaque iuxta hanc apostoli sententiam si Deus super vos calamitates, & afflictiones non pluit, vos reputare potestis pro filijs reprobis, & non capacibus æternæ beatitudinis. Quæ D. Pauli consequentia licet non sit per locum intrinsecum, quippe quæ infallibilis non esse solent, tamen est bona consequentia à communiter accidentibus, videmus enim plerunque iniquos homines in hac vita rerum abundantia frui, probos autem maximis tribulationibus vexari.

Labo-

A *Labores iustorum.* Oppy mirary ademone obseruy liberauit, vnde meo auxiliy huy

REgulare est omnibus exquirentibus mandata Dei, vt ab impijs, & Dæmonibus obsideantur, ne ad aliquod bonum exire possint, *Hiere. 3.*
ita vt vnusquisque eorum dicere possit illud Hieremiæ. Concluſit vias meas lapidibus quadris. Omnibus enim partibus obsidet, intercluditque Diabolus à superiori parte per ambitionem dignitatum, ab inferiori per concupiscentiam voluptatum, & cupiditatem diuitiarum: à sinistris per aduersa, à dextris per prospera. Ideo B. Gregorius *B. Greg. ho-*
super Ezechielem refert id, quod Dominus Prophetæ mandauit, nẽ- *mi. 12. sup.*
pe vt sumeret laterem, in eoque describeret ciuitatem Hierusalem, & *Ezechie.*
ordinaret aduersus eam obsidionem, & ædificaret munitiones, & da- *Ezech. 4.*
ret contra eam castra. Protinus enim quod homo in corde suo terreno cælestis ciuitatis Hierusalem describit ordinem, desideriumque
B pingit, ac cõuersationẽ imitatur, aduersus eum malignorum spirituũ insurgit exercitus, obsidet, cingit, circuitque diuersis machinis, tenta mentis, ac vitijs, vt vix quo se expediat locum habeat. Cum ergo sic circunuentus sit iustus, quid faciet nisi leuare oculos suos in montes vnde veniet auxilium sibi, & Christum diuinum ducem sibi defensorem, ac adiutorem vocare? Nam in Ecclesiastico dicitur. Ciuitas par- *Eccle. 9.*
ua, & pauci in ea viri, venit contra eam rex magnus, & vallauit eam, struxitque munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. Inuentus est in ea vir pauper, & sapiens, qui liberauit vrbem sapiẽtia sua, & nullus est recordatus hominis illius. Hic vir pauper, & sapiẽs (vt vult B. Hieronym. & post eum alij) est Christus Dñs, ciuitas autẽ parua est mũdus hic, vbi pauci viri sapientes, & iusti morãtur, vndiq; obsessus, & intercluſus à Dæmonibus, & vitijs, ita vt perfecta fuerit obsidio,
C quod nec commeatus adduci, nec auxiliares copiæ ei præsto esse possunt: Christus itaq; Dñs de se dicit. Pauper ego sum, & in laboribus à iuuẽtute mea, & sapiens quippe qui sapientia Dei à B. Paulo dicitur. *1. ad. Cor. 1.*
Hic sapientia sua liberauit illũ secundũ illud Isaiæ. Siõ in iudicio re- *Isai. 1.*
dimetur (por pura diſcrecion se redimio el mundo, y le descereo Iesu Christo summa sabiduria.) Sed ò pessima hominum ingratitudo: nã post tam ingens beneficiũ nullus fere est recordatus hominis illius. Qui ergo totum mundum ab iniuria redemit, te etiam ab obsidione tua ò serue Dei liberabit, ideo instanter eius auxilium implora.

Labores iustorum.

SApienter sanctus Iob suos cruciatus, & labores, & atrocitatem castigationis exprimit, & incogitabiles diuinæ prouidentiæ ra- *Iob. 6.*
tiones dum sagittas eos appellat dicẽs. Sagittæ Dñi in me sunt,

quarum indignatio ebibit spiritum meum. Nam sagittæ à longe mit- A
tuntur & eminus solét contorqueri. Cùm enim aut gladio districto,
aut vibrata lancea quempiam percutimus, videmur & nos eidem pe-
riculo subiacere: cum vero protenso arcu, aut extorto nervo sagittam
contorquemus à longe, ita vt non possit qui vulnus accepit referre
vindictam, quasi nos in tuto collocamus. Longe ergo inter se distant
humana castigatio, atque diuina: nam castigationes, & supplicia quæ
diuina prouidentia mortalibus inferuntur à longe mittuntur, & qui
in homines iaculatur Deus, est extra omnem iniuriam residens: ideo
submisso capite eas recipere oportet. Deinde sagittæ feriunt inopina-
to, hoc est, cum nihil minus cogitas, cum omnia iudicas tranquilla, &
pacata subito inflictum vulnus, & infixam sagittam persentis. In quo
elegantissime explicat modum, & ratione diuinæ castigationis, Deus
enim vt in conferendis beneficijs, ita etiam & in ferendis pœnis, &
supplicijs cogitata humana, & consilia solet deludere: ideo hortatur B
nos Christus Iesus diuinus magister, & commonefacit vt vigilemus
semper omni socordia atque torpore excusso, quoniam iudex ille, &
homo nobilis, qui abijt in regionem longinquam inopinato veniet,
& nobis dormientibus & minime expectantibus ingredietur, vt re-
poscat à singulis pietatis & iustitiæ vsuras, & exemplum adducit de
postrema illa clade, qua totus orbis fuit affectus téporibus Noe. Erãt,
inquit, omnes nubentes, & nuptui tradentes, & non cognouerũt, do
nec venit diluuium & repentina superuenit calamitas. Ea igitur in-
commoda, quæ præsentibus nobis eueniunt, & præcaueri possunt, nõ
æquè molesta sunt nobis, quia minus mala præuisa ferire solent: at di
uinæ castigationes iuxta sententiam sancti Iob sagittarum instar no-
bis minime expectantibus vulnus infligunt. Sed & illud grauissimũ
censendum est, & grauius periculum adfert cum sagittæ validæ con- C
tortæ ebibunt spiritum, & sanguinem vitiant, & corrumpunt, nam vi
dentur Hebræa significare pro indignatione, venenum: Chaldæus au
tem interpres ita vertit locũ. Quarum venenũ ebibit spiritus meus.
Alij vero, quarũ venenum ebibit spiritum meum, sed recidit in eun-
dé sensum, nã solét maximi venatores aciem sagittæ inficere veneno.

Simile.

Matth. 25. & Luc. 19.

Matth. 24. Luc. 17. Genes. 7.

Labores iustorum.

Iob. 7.

NVnquid ego mare sum, aut cetus, quia circundedisti me carce-
re? inquit sanctus Iob. Ad huius sententiæ intelligentiam obser
ua, aquas ex natura sua telluré omnem esse operturas, Deũ tamen eis
præcepisse, vt in vnũ locum congregarentur, & sic spatium remane-
ret hominibus, & animantibus ad habitandum super terram. Expli-
cat hoc miraculũ egregius vates Dauid, elegantiq; celebrat carmine,

cum

A cum ait. Abyssus sicut vestimentum amictus eius (nempe terræ) su-
per montes stabunt aquæ: ab increpatione tua fugient, à voce toni- *Psalm 103.*
trui tui formidabunt. Ascendunt montes, & descendunt campi in lo
cum, quem fundasti eis, &c. Nam cum aquis obruerentur montes, &
demergerentur terræ, diuino iussu vastissimo sonitu se præcipitaue-
runt, & reliquerunt magno fragore montium vertices, subitoque à
terra impulsæ defugerunt. Nec minus cetus cæteras terræ animantes
magnitudine excedit, quam mare terras omnes: sicut autem conclu-
sit Deus aquas in mare, ita eam bestiam marinam magno Oceano cõ
clusit, ne si in alia maria deduceretur nauigantibus posset esse nocu-
mento. His ergo ita explicitis, inquit sanctus Iob. Nunquid ego mare
sum, aut cetus, quia me carcere circundedisti? Carcerẽ appellat aduer
sam fortunam, cum qua luctabatur. Nam solet Deus & improbos ho-
mines, & probos interdum in graues tentationes quasi in carcerem
B detrudere, sed longe diuersa ratione iustos homines vt tentationi-
bus colligant robur, nec per inertiam langueſcant, vt solent saginata
corpora, ne cælestium donorum amplitudo eos in superbiam erigat:
tum vt si qua est in eis animi supinitas, aut socordia tentationibus ex-
cutiatur, si quod peccatum, aut scelus quasi igne absumatur, & quod
magis pertinet ad rem, vt tentationibus, mœrore, atque cruciatu qua
si carcere, & vinculis coerceantur, ne fortasse lasciuiant, & fluant vo-
luptatibus. Sed ea, quæ diximus de iustis ad nefarios homines trans-
feramus, quos Deus frequenter calamitate aliqua, aut grauiori mor-
bo cõpescere solet, ne maris instar in homines inferiores, & tenuio-
res impetum faciant, nec etiam instar ceti qui alias solet bestias mari
nas deuorare, inferiores quoque deglutiant, & absorbeant, nam abu-
tuntur frequenter & viribus, & diuitijs, & opulentia? Ob eamque rẽ
cum sanctus Iob proprios animi recessus, & conscientiã contẽplare-
C tur, nulloque se scelere videret infectũ, quo cæteri diuites, & opulẽti
homines implicari solent (non enim expilabat pauperes, nec subdi-
tos sibi deglutiebat) inquit, testimonio propriæ cõscientiæ in hæc ver
ba erũpens. Nũquid mare ego sum aut cetus, quia me circũdedisti car
cere? Deinde quia potẽtissimi quiq; inter mortales, & qui opibus, vi
ribusque vidẽtur prævalere debiles profecto sunt & exiguæ sunt om
niũ mortaliũ vires si cũ diuina cõferãtur potẽtia, nã potest eos Deus
leuiori quacunq; pœna ab studio nocẽdi coercere vel solo motu, in-
quit sanctus vir. Nũquid mare ego sum aut cetus, quia me circũdedi-
sti carcere? Nũquid tantũ est meũ robur, aut vires meæ adeo ingentes
sunt, vt grauiori hac tẽtatione, indigẽtia videlicet, filiorũ amissione
graui morbo, cæterisq; vrgẽtibus malis quasi carcere detineat? Nun-
quid tã la- nocere potest miser, & infœlix homo, vt tanquã vastissi-

mum

mum mare, & ingens cetus intra hos limites sit, & carcerem conclu- A
dendus?

Labores iustorum. ex amore Dei

Prou.3. LAbores, quibus Deus iustos affligit, ex amore procedunt, sicut aperte testatur Sapiens in Prouerbijs inquiens. Disciplinam Domini fili mi ne abijcias, nec deficias, cum ab eo corriperis. Quē enim diligit Dominus corripit: & quasi patrem in filio complacet sibi. Vbi alia translatio habet. Et quasi in filio, quem vnice diligit, delectatur. O verba melle ipso dulciora. Quis vexatus, & laboribus oppressus ea potest audire, quin magnas animi vires recipiat ad omnes huius mūdi labores patienter tolerandos? Perpendite, obsecro, verbum illud, quem vnice diligit, in quo significatur, Deum diligere vnumquenque iustum tanquam vnicum filium, id est, ac si non haberet alium filium præter illum: nihilominus tamen inquit se delectari, dum eum B
Simile. laboribus opprimit, quoniam cognoscit ipsum iustum ex illis vtilitatem magnam esse educturum. Labores præscitorum ex ira dimanant, veluti si quis catenam ferream igne inflammatam ex fornace educeret, & cum illa seruum flagellaret, & combureret. O stupendum, & admirandum Dei iudicium qui ex ira sua extrahit flagella, quibus præscitos punit, quos scit non esse ex illis commodum educturos, sed potius futura esse gehennæ infernalis principium. De his flagellis loque
Psalm. 78. batur regius Propheta, cum dicebat. Effunde iram tuam super gentes, quæ te non nouerunt, & super regna, quæ nomen tuum non inuo
Hier.30. cauerunt. Flagella, quæ ab ira exeunt, vocat sanctus Propheta iram. Et de illis flagellis ait Dominus per Hieremiā Prophetā. Plaga inimici
Psalm.6. percusi te castigatione crudeli propter multitudinē iniquitatis tuæ. Et hoc verebatur, & timebat sanctus Dauid, cum dicebat. Domine ne in furore tuo arguas me, nec in ira tua corripias me. Deus nos eripiat C
Iustis enim laboribus patientiæ tribuit. à talibus flagellis, quod si ipse nos flagellare voluerit per infinitā misericordiā suā eū obsecremus, vt nos flagellis, quæ ex amore oriūtur
Simile. castiget, nā si ex amore procedūt, ipsemet Dñs, qui homines in labores conijcit, suis auxilijs eos licet secreto omnino defendit, ne patientiā amittant. Veluti cum videmus mare, in quod omnia flumina confluunt, atque absorbentur, videmus, inquam, quod ex vna parte per abditas & secretiores venas, & poros terræ eisdē fluminibus aquam subministrat, vt iterū fluāt. Sic diuina maiestas, quæ ex vna parte absorbere, atq; cōsumere animā in tētatione videtur, ex altera per abditas
1. ad Cor.10 rimulas eius interioribus illabitur, gratiā suā suggerendo, qua & per patientiā sustinens, & per perseuerantiam victrix, atque triumphans euadat. Quod Beatus Paulus ad Corinthios scribēs docet his verbis.

Fidelis

A Fidelis Deus, qui non permittet vos tentari supra id, quod potestis sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere. Qua *Psal.36.*
re de iusto inquit regius vates. Cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam, nimirum ne confringatur per impatientiam, vel ne cadat ad mortem, vel vt statim resurgat à peccato, quia Dominus supponit manum suam, vel quando iam iam ad casum properat apprehendendo manum ne cadat, vel erigendo statim, vt ne cidit. Vnde Fœlix sic vertit. Cum ceperit cadere, non erit penitus proiectus, quia Dominus supponit manum suam. In Hebræo vero legi-
Psalm. 118. tur, quia Deus sustinet, vel sustentat manum eius, ne cadat. Ideo sanctus Dauid affectuose petebat. Non me derelinquas vsque quaque. Dicitur in Exodo apparuisse Dominus Moysi in flamma ignis de medio rubi, & videbat sanctus Propheta, quod rubus arderet, & non cō
B bureretur. Ratio autem huius erat quia Dominus erat in medio rubi, idcirco ardebat & non comburebatur. In quo significatum est, quod iustus laboribus, & afflictionibus plenus exterius non cōsumitur, nec
Hierem.6. virorem patientiæ, ac virtutis amittit, eo quod Deus cor eius intus fortificat, & corroborat. De laboribus & afflictionibus, quæ ex amore procedunt, intelliguntur illa Hieremiæ verba. Audietur in ea coram me semper infirmitas, & plaga. Vbi alia translatio habet. Per omne fla
Apocal.12. gellum erudieris Hierusalem. Quo beneficio vtitur etiam Deus nūc cum sancta Ecclesia. Quare Beatus Ioannes in Apocalypsi vix dimidiam horam scribit factum silentium in cælo isto, quod Ecclesiam militantem designat.

A Deo prouenãt *Labores iustorum.* licet ab hominibus vitentur

TOtum prælium, quod hostes cum iustis committunt vulnera, do
Iob.5. lores, & labores, & quos in eo perferunt, correctionem Dei ap-
C pellat Eliphaz in libro Iob, postquam flagella eorum numerauerat dicens. Beatus homo, qui corripitur à Deo. Sunt enim scelerati homines quasi quidam carnifices, ac Dei flagella, quibus seruos suos coercet, & in officio continet. Non debent igitur boni viri ea negligere, id est, pueriliter fugere, & è se depellere, sed potius officiū, quod his flagellis Deus quærit ab illis studiosius præstare, magnam ex ea re coniecturam facientes, quod pro filijs habeantur à Deo. Ideo ibidem additur. Increpationem ergo Domini ne reprobes. Quod argumen-
Ad Hebr.12. tum luculenter prosequitur Beatus Paulus ad Hebræos scribens consolans eos, qui in magnis, eo quod essent Christiani, angustijs versabantur, & inquit. Obliti estis consolationis, quæ vobis tanquam filijs loquitur dicēs. Fili mi noli negligere disciplinā Domini, ne fatigeris dū ab eo argueris, quē enim diligit Dominus castigat, flagellat autē om-

omnem filium, quem recipit. Quis enim filius, quem non corripit pa- A
ter? Vehemens quidē hæc est ad afflictum consolandum sententia, ex
qua infertur, non debere bonos viros existimare, cum vulnera ab ho
stibus accipiunt cum fortunis spoliantur, & contumelijs afficiuntur
hæc ab hostibus, sed à Deo eorum parente esse illata: id quod Chri-
Ioan.20. stus Iesus mundi Saluator Pilato dixit. Non haberes in me potesta-
tem, nisi tibi datum esset desuper. Nec ipse Dominus vehementi dolo
Matth.27. re perculsus de inimicis, sed de Deo querebatur dicens. Quare dere-
liquisti me? consolationem etiam afflictis afferre debet, quod statim
in libro Iob sequitur. Quia ipse vulnerat, & medetur percutit, & ma-
nus eius sanabunt.

LABORES PECCATO-rum vt resipiscant à peccatis.

Ezech.5.c. ICce ego ad te sait Dominus domui Israel) & ipse ego
faciam in medio tui iudicia in oculis gentium, & faciā B
in te quod nō feci. Nunquid Dñe flagella quibus Pha
raonem, & omnes de regno eius puniuisti non sunt
maiora, quam illa quæ in his verbis Hebræis minita-
ris? Certum est flagella, quibus Deus AEgyptios puniuit, fuisse ma-
gna, sed multo maiora reputabat Deus illa hoc est, (mayores se le ha-
zian a Dios aquellos açotes) quibus Hebræos per manum Nabucho-
donosor flagellabat, nam illis percutiebat seruos, his autem filios. O
benedictus sis Deus meus, (que assi os cresce el açote en las manos,
quando lo tomays para dar en vuestros hijos) que parece que se os
Simile. haze mayor de lo que es. Quando mulier aliqua per fenestram videt
puerum aliquem ab alijs percuti, non multum curat de eo: at si cōspi-
cit filiū suū ab alijs percuti, & vexari vix illū videt sic afflictū cū ipsa
iā quiescere nō potest. Nō est hoc mirādū: amor enim efficit vt ictus C
digiti, id est (vn papirote) ei ictus grauissimus, si filio suo infligatur, ap
pareat: atq; ita qui illū tāgit, viscera ipsius matris, & pupillā oculorū
eius tangit. Sic Deus noster, vt habet viscera erga electos suos magis
tenera, quam vlla mater, quēcunque ictū eis inflictū, magnū reputat.

Lucæ.8. Refert Sanctus Lucas Euangelista Dæmonia facultatem à Christo
Redemptore nostro postulasse, vt in sues ingrederentur, ipsumq; eis
illam concessisse. Quibus ingressis porci ipsi in mare se proiecerunt,
& ita suffocati sunt. Hanc facultatem Deus Dæmonibus dedit, vt
Leu.11. sic Dominum illorum porcorum ea iactura flagellaret, Hebræis enim
prohibitū erat per legem sues alere, vt ex Leuitico patet. Quo facto
aperte significatur sæpenumero Deū facultatē cōcedere Dæmonibus

vt

A vt homines in eo quo delinquunt vexentur & in hoc eis magnū be-
neficium confert. Puniuit Deus sacerdotem Heli in filijs eius, quos
ipse contra voluntatem diuinam maxima indulgentia, ac libertate
aluit. Punjuit regem Dauid in filio, quem per adulteriū susceperat. 2.Reg.12.c
Sic Deus te punit in vxore, in filijs, in diuitijs, quibus abuteris: tu au
tem ploras instar pueri flentis, eo quod è manibus eius aufertur gla-
dius, quo se vulnerabat, & forsan interficeret. Dei igitur intentio &
amor, si illum intelligere cupis, est, vt animam tuam à vulnere culpæ
sanet. Si chirurgus habet charissimum filium, & videt illum veneno- Simile.
so vulnere laborantem, pedibus, ac manibus eius ad subsellium alliga
tis, inflammato ferro, ei cauterium magno cum rigore infigit. Qui vi-
det seueritatem illam exteriorem parentis erga filium, & animū non
attendit, seu intentionem, qua pater id facit, proculdubio illud crude
litatem esse iudicabit, si autem interius, cor eius penetrat, & amorem
B considerat, quo illum prosequitur, & quod filium vexat, vt ægritudi-
nem eius sanet, sine dubio intelliget illa omnia ex amore procedere
& patrem illum ingens beneficium tali filio exhibere affirmabit. Hic
igitur est stylus Dei, vt vexet, & percutiat eum, quem tanquam filiū
diligit, vt ipse ægritudinum spiritualium sanitatem consequatur. At-
que ita Regius Propheta omnes sanctos ad laudes Domino decantā Psalm.29.
das inuitat dicens. Psallite Domino sancti eius, & confitemini memo
riæ sanctitatis eius, quoniam ira in indignatione eius & vita in volū-
tate eius. Vos sancti, qui longam habetis experitentiam styli Dei, &
nobilitatis, nec non piorum viscerum eius, acque intentionis qua fi-
lios suos afflixit, eum laudate, & glorificate: nam licet quidquid in ex
terioribus flagellis apparet, sit ira, & indignatio, tamen vita in volun
tate eius, quidquid diuina eius voluntas intendit, quidquid pijssimū
cor eius interius desiderat, est vt filij sui hic vitam gratiæ, & postea
C gloriæ habeant.

Quam efficaces sint ad hanc spiritualem salutem consequendam, Psalm.8.
huius vitæ labores, aperte ostendit Regius Propheta dicens. Contere
brachium peccatoris, & maligni, quæretur peccatum illius, & non in
uenietur. Experientia videmus id, quod prosperitas disloluit, & rela-
xat ab aduersitate reparari. Quando in mari tranquillitas est, nautæ Simile.
prospere ac lætabundi nauigant, tempus in ludis, murmurationibus,
controuersijs, atque alijs plurimis in Deum offensis insumunt, sed
aduenientе tempestate omnes maxima cum diligentia præparamēta
nauis parant, vt sic omnia paratissima sint, cum autem se à tempesta-
te obsessos vident, & vndas maris altissime erectas ita vt ipsos sorbe
re videantur, tunc maxime clamant in Deum & eius diuinam miseri-
cordiam implorantes ingentem lachrymarum copiam profundunt,

ac de

ac de peccatis suis pœnitentes vota faciunt Crucifixo Burgorum, aut A
sanctæ Mariæ de Monserrate, & Diuo Iacobo, vt in tam arcta necessi-
tate remedium, & auxilium inuenire possint. Ecce igitur fratres diffe
rentia, quę versatur inter homines in prosperitate, salute, & abundā-
tia constitutos, aut inter homines in laboribus, & afflictionibus collo
catos. Quo circa Deum continuo glorificate, & præcipue quoties vos
Simile. in tanti boni occasione posuerit. Habet Deus, instar lapicidæ, in manu
iustitiæ suæ perpendiculum seu normam, qua vniuersam Rempubli-
cam Christianam metitur, & regulat, hoc est, (tiene Dios como cante
ro vn niuel en la mano de su iusticia, con el qual regula la republica
Christiana, & quando vee vna piedra salida de este edificio dale vn
golpe con que la haze recoger y la que esta dentro sacala a fuera con
la regla de su diuina voluntad, y justicia, da Dios vna martillada de
vna enfermedad a los malos y sobresalidos, con que los haze retirar,
y si no basta esto, quiebra la piedra por la muerte, y al otro que estaua B
encogido, y arrinconado, oluidado del mundo, sacalo Dios a luz, para
honra de su Yglesia). Merito ergo non acerbitatem, & inclementiam,
sed mansuetudinem, atque lenitatem, Dei castigationem existimauit
regius Propheta qui dixit. Quoniam superuenit mansuetudo, & cor-
ripiemur. Cum enim humanæ vitæ miseriam, ac breuitatem descripsis
set, eamque propter peccatum mortalium genus incurrisse fassus sit,
hac ipsa pœna homines à Deo non tam inimicè castigari, quam pa-
triè commoneri testatur. Hinc enim (inquit) tanta vitæ nobis breui-
tas, & afflictio: quoniam venit in nos mansueta tua castigatio, qua à te
pro peccatis corripimur: vt ea erudiamur, venturam tuam, in nouissi
mo sæculo iram, & indignationem effugere. Ea quippe tanta futura
est, vt nemo animo complecti queat, nulla lingua valeat exprimere,
quam terribilis, ac formidandus extremum exercebis iudicium. Pro-
inde Domine temporali punitione hac, notam fac nobis futuræ iræ C
tuæ potentiam, & fac nos per cælestem sapientiam corde erudiri, vt
præsenti tua vltione venturam intelligētes eam effugere studeamus.

Labores Peccatorum.

INter maximos peccatorū tēporales labores cōputatur captiuitas, ita
vt in captiuitatem adducti, mortui vel interfecti dicātur. Interfecti
perpetuo dicuntur ij, qui re vera necātur, & intereunt. At in tempo-
ralem captiuitatem adducti, mortui quidem vel interfecti, sed tamen
Isaiæ. 51. non perpetuo interfecti vocantur, neque interfecti vsque ad interne
Isaiæ. 26. cionem. Vt apud Isaiam: Cito veniet gradiens ad aperiendum, & non
Ezech. 37. interficiet vsque ad internecionem. Et in alio loco. Viuent mortui
tui, interfecti mei resurgent. Et apud Ezechielē: Hæc dicit Dominus
Deus:

A Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educā vos de sepulchris
vestris populus meus, & inducam vos in terram Israel. Qui enim in *Psalm. 67*
captiuitate, & miserijs vitam degunt, quasi mortui in supulchris habi
tare perhibentur. Vt in Psalmo. Qui educit vinctos in fortitudine, si-
militer eos, qui exasperant, qui habitant in sepulchris. Infœlices ergo
erunt captiui, qui tali flagello percussi non resipuerint.

Labores peccatorum.

REfert Sacra scriptura, quod cum diabolus vexaret Saul, nec ipse, *1. Reg. 16.*
nec aliquis è domo eius recordabantur Dei, vt ab eo remedium
postularent, sed quærebant aliquem, qui instrumenta musica pulsaret
vt sic ipse Saul ab illo labore & diaboli vexatione eriperetur. O quā
multi hodie sunt, qui in laboribus suis ad Deum non confugiunt, sed
mundanis musicis & alijs huiusmodi consolationibus ab illis malis
B se eripere intendunt, hoc est, (muchos dexando de acudir à Dios se
valen de la harpa del mundo, y con musicas y otras mundanas conso-
laciones pretenden curarse de sus males.) Hi in hoc Philistæos imitā- *1. Reg. 5.*
tur, qui (vt refert Sacra scriptura) singulare remedium suis ægritudi-
nibus adhibere putabāt, cum Deum è domibus, patria, ac regione sua
expellebant existimantes falsè, quod, vt de illis sanitatem conseque-
rentur, oportebat, ne apud ipsos etiam in custodiam maneret arca Do
mini. (O miserables que en la misma arca de donde salian sus daños,
quedaua la medicina para ellos.) Sic plurimi sunt, qui cum ad Domi-
num recurrere debeant in suis laboribus ipsum magis nouis peccatis
à se expellunt, & propulsant.

LABORVM VTILITAS.

C BEatus Gregorius super illa verba, compelle eos intra-
re, ait, Plerunque postquam in hoc mundo non possu-
mus obtinere, quod volumus, tunc mentē ad Deū re- *B Greg. Ho*
ducimus. Peccatrix enim anima, quæ adultera conata *mi. super ho*
esse nō potuit, decernit esse fideliter coniux. Qui ergo *mo quidā fe*
huius mundi aduersitatibus fracti ad Dei amorem redeunt, atq; à præ *cit cœnā ma*
sentis vitæ desiderijs corriguntur, quid isti fratres charissimi, nisi vt *gnam. hom. 36*
intrent cōpelluntur? Ergo labores huius sæculi, beneficia Dei sunt. Tē
pus amplexandi & tēpus longe fieri ab amplexibus, ait sapiens. In illa *Eccle. 3.*
æterna requie tēpus erit amplexādi, hic lōge fieri ab amplexibus: illic
colligēdi, hic spargēdi, & seminādi tempus est: De quo Propheta ait. *Psalm. 125*
Qui seminat in lachrymis, in exultatione metent. Quid ergo miraris,
si laboribus vndiq; premeris, cū tempus hoc laboribus destinatū sit.
Aqua illa, quæ per præcipitia decurrit, melior ea est, quę diu immota
manet

manet. Quemadmodum ouum in aqua ſalſa nõ ſubmergitur,in dulci A
vero inferiora loca petit:ita tribulationum ſalſedo pios homines eleuat ad ſumma, deliciarum vero dulcedo frequenter deijcit ad ima,
Pſalm.62. quod in Pſalmo confirmatur. Pro eo enim quod nos legimus ſitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea in terra deſerta, inuia,& inaquoſa B.Hieronymus vertit.Sitiuit ad te anima mea,deſideraurt te caro mea in terra inuia ſitiente ſine aqua. Quibus verbis laborum fructus eximius deſignatur:cum enim homines omni ſe humano præſidio,ac ſolatio deſtitutos animaduertant,nec aliud in mundi vberibus,quam abſinthium inueniunt, tum demum malis ſuis admoniti inanitatem,atque fallaciam mundi intelligentes,ita ad Deum veræ ſalutis,& fęlicitatis fontem recurrunt,& non modo ſpiritus,ſed caro ipſa fragilis erudita ad Deũ aſpirare incipit,illumque ſitire.Hoc
Ioann.15.c. eſt enim, quod ait. Sitiuit in te anima mea, deſidarauit te caro mea. Quid eſt quod Saluator noſter apud Ioannem inquit: Omnem pal- B
mitem in me non ferentem fructum tollet eum, & omnem qui fert fructum purgabit eum,vt fructum plus afferat. His verbis quidẽ ſpecialis prouidentia Dei,& cultura ſignificatur,cuius rei gratia agricolæ nomen obtinet, præcipua vero cultura purgatione fit, cum ſuperflua quæque & ſalutarem fructum impedientia, velut ſteriles palmi-
Simile. tes abſcinduntur, quo totus amor noſter à creaturis auullus ad vnũ Deum transferatur.Quando puerulus ab aliquo percutitur,ſtatim ad matris ſuæ pectora recurrit,quod tamen non faciebat, cum vulneratus non erat.Qua propter omnis Chriſtianus dum laboribus opprimitur,maxime cum ægrotat,vires & animum ſumat,exiſtimetque,ſe tanquam fortiſsimum militem in bellum ingredi.Nam, vt etiam Seneca ait,vir fortis fortitudinem ſuam in lectulo ægritudinẽ patiens ita exercere poteſt,ſicut in campo bellum hoſtibus inferens, & acriter
D.Tho.2.2. cũ ipſis dimicans.Etenim,vt ait D.Thomas,præcipua pars fortitudi- D
nis magis conſiſtit in ferendo,quam in aggrediendo,& ſic in prouer
Proue.16.c. bijs dicitur.Melior eſt patiẽs viro forti,& qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium.Seruus Dei dolores perferẽs magnum ex hoc emolumentum educit.Maximæ etiam conſolationis cauſa eſt in perferendis laboribus conſiderare verba illa Regij Prophetæ. Miſeri-
Pſalm.114. cors Dominus.& iuſtus,& Deus noſter miſeretur. O mirabile Spiritus ſancti artificium! Animaduertite quo pacto Sanctus Propheta iuſtitiam inter duas miſericordias quodammodo incluſam poſuit,ne videlicet exire poſſet & hominem dolore capitis aut aliquo alio labore percutere,quin prius per miſericordiam exiret, aditus enim & ianuæ ei vndique ſunt interclusæ:quod quidem maximę conſolationis omnibus hominibus cauſa eſſe debet.

Labo-

A

Labores peccatorum & iuſtorum.

DEus dupliciter cõſiderãdus eſt,aut vt iudex,aut vt monarcha, & Dominus vniuerſi.Tanquam iudex peccatores punit, tanquam vero monarcha,& Dominus in iuſtos animaduertit, vt videlicet infinitam ſuam potentiam oſtendat.Non peccaui, & in amaritudinibus *Iob.17.* moratur oculus meus,inquit Sanctus Iob.Nũquid hoc poteſt iuſtitia appellari?Ita plane,nam vult Deus,vt iuſtus innocens labores patiatur,vt ſic tu peccator,quãdo illos pertuleris ſolatium capias,& dicas. Non mirum eſt,quod ego,qui peccator ſum,labores patiar, ſiquidem ille,cum iuſtus ſit eos perfert. In libro ſapientiæ ſunt quædam nimis *Sap.12.c.* difficilia verba,ſcilicet.Ipſum quoque,qui non debet puniri condemnas,& exterum æſtimas à tua virtute. Quidam dicunt hoc fuiſſe impreſſorum errorem:Græci vero addunt. Alienum eſt à tua potentia: vt ſit ſenſus integer, & perfectus. Sed certe verba iſta receptiſsima
B ſunt,& non indigent tali additamento:nam Deus iuſtos,ac probos tã quam monarcha,& vniuerſalis gubernator punit.Parentes ſolent flagellare canes,vt filijs ſuis terrorem incutiant: Deus autem filios punit,vt canibus videlicet peccatoribus timorem inijciat; & hoc ſignifi cauit Diuus Petrus,cum ait.Tempus eſt,vt iudicium incipiat à domo *1.Pet.c.4.* Dei.Si autem primum à nobis,quis finis eorum, qui nõ credunt Dei euangelio.Et ſi iuſtus quidem vix ſaluabitur,impius, & peccator vbi apparebunt?Et non ſolum Deus iuſtos punit, vt remedium peccatoribus adhibeat,verum etiam vt ipſis iuſtis maiorem coronam, & conſeruationem virtutis augeat:ſicut Propheta Iſaias ſignificauit dicẽs. Et dabit tibi Dominus panem arctum,& aquam breuem, & nõ faciet *Iſai.30.* auolare à te vltra doctorem tuum.O admirabilem promiſsionem!Dabit tibi Deus(ait ſanctus Propheta viro iuſto)famem, & ſitim: videt enim tibi ita conducere,ne videlicet abundantia diſſoluaris. Hæc ta-
C men afflictio ideo erit ne conſolator tuus,ac doctor Ieſus Chriſtus à corde tuo vnquam diſcedat,quin potius ibi ſit,& tibi dicat. Attende ò anima hanc paupertatem,& hunc laborem tibi magnopere conducere,idcirco illum patienter perfer. Canis legitimus,hoc eſt, (de bue *Simile.* na caſta,)quamuis præda, quam inſequitur,ſe abſcondat, tamen eam per ſpinas & tribulos inueſtigare contendit, quod quidem non facit illegitimus, id eſt,(el que no es de ley.) Sic iuſtus per tribulos, & ſpinas Deum,atque eius gloriam quærit:peccator vero, dum ſpinas, hoc eſt,labores videt,ſtatim terga vertit,& retrocedit. Animaduerte ergo ò peccator,quid tibi,& alijs tui ſimilibus D.Paulus dicat.Quod ſi extra diſciplinã eſtis,cuius participes facti ſunt omnes:ergo adulteri,& non filij eſtis.Quidam doctor exponit illud verbum,diſciplinã,

id est, seueriorem institutionē, hoc est, si vobis labores nō sunt Christiani estis, sed adulteri: id est, ex prosperitatibus occasionē adulteran- A
Simile. di, & alia vitia carnis committendi sumitis. Quando accipiter à manibus venatoris aufugit, ipse venator illum recenti carne, & alijs rebus appetitum eius incitantibus vocare solet: at postquam illum in manibus habet, capitium in capite, & pedicas in pedibus apponit. Sic Diuinus venator Iesus Christus diuinis promissionibus, illecebris, & spiritualibus consolationibus peccatores vocat: sed postquam intra domum, & intra obedientiam suam illos habet, ipsos afflictionibus, di-
Simile. sciplinis, atque angustijs, vt sic conseruentur, ligat. Magnus ignis nō extinguitur aqua, quin potius magis incenditur, vt videre est in fornace fabri ferrarij: sic aquæ tribulationum iustis minime nocent, nec eis diuini amoris ignem extinguunt, sed ipsis magis inflammantur. Qui super mulis, aut equis iter faciunt, eos calcaribus percutiunt, vel quia bestiæ ipsæ per rectam viam ire nolunt, vel quia lento gradu, B
& pedetentim ambulant. Sic Deus homines affligere solet, aut quia ipsi extra viam legis eius & gratiæ ambulant, vt sic per veram pœnitentiam ad rectum iter redeant: aut quia per viam virtutis nimis segnes, & ignaui incedunt, vt sic percussi, & laboribus vexati ad be-
Simile. ne operandum festinent. (El mochacho que juega a la peonça tiene vn açote en las manos, y dale con el, para que corra, no es su intencion quebrarla con los golpes que le da, sino hazerla correr: porque en no le dando, luego se cae, y no anda.) Sic Deus homines flagellat, non vt ipsos interficiat, vel vt in infernum detrudat, sed vt ipsos
Psal. 15. per virtutem ambulare & currere faciat. Sic de peccatoribus inquit sanctus Dauid. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerunt, (los quales en cessando el açote, se caen muertos como la peonça.)

In tribulationibus, & aduersitatibus tanquam in claro speculo conspicitur aperte, quam admirabile sit diuinæ prouidentiæ consilium, dum homines in cœlum per vias asperas ducit: attenditur etiam quã ta sit bonitas Dei in hoc, quod materiam clemẽtiæ facit illud, quod sæpenumero est materia iræ, & indignationis, & quod lachrymis, & amaritudine ab omnibus recipitur, id maiorũ bonorum sit occasio. Sic existimo intelligendum esse psalmum illum, quem sanctus Dauid
Psalm. 4. post Absalonis peregrinationem cõposuit, qui sic incipit. Cum inuocarem exaudiuit me Deus iustitiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi. Vbi maxime perpendendum est verbum illud, dilatasti, quod magnã emphasim habet, & facit hunc sensum. Quando in medio maiorum timorum, & periculorum, quibus me vndique obsessum vidi, ad te Domine confugi Deus meus, & in te oculos posui, subito visum est mihi

A hi in amplissimum, & nimis spatiosum atq; expeditissimum campum exire, vbi nec quid timerem, nec occasionem timoris habebam: nam aperte conspexi longe maiorem esse bonitatē tuam ad me consolandum, quam malitiam Absalonis filij mei ad me persequendum atque euertendum: conspexi etiam quanto securior erat sub cutela, & protectione tua fragilitas mea, quam potentia inimicorum meorum à multis ducibus, & militibus protecta. Ex quo apparet, quantum vtilitatis, & commodi labores hominibus afferāt: quod adeo verum est, vt etiã illi, quos aduersarij inferunt nobis sint fructuosi, si tamen eos Deo offerre scimus. Quando coniuges liberis carent, solent puerum aliquẽ Simile.
extraneum ad se adducere, & ipsum in filium adoptare ac postea omnium bonorum suorum, ac si legitimus esset, hæredem instituunt. Si tu adeo sterilis, & inutilis, & absque virtute es, vt nunquam te laboribus pro Deo offerre velis, nec opus aliquod dignum gratia, & gloria
B facere intendas, si Deus ipse necessitates, & labores tibi mittit, eos patienter perfer, & accipe. (Y assi prohijados quedan como naturales y como si vos de vuestra voluntad los vuiessedes emprendido, y tomado, y desta manera como hijos legitimos seran herederos,) hoc est, Merecedores de la heredad de la gloria.

Labores iustorum, & peccatorum.

SI quis auẽ aliquã habet, quã magnifaciat, & maxime çstimet, alas eius scindit, ne ipsa volãdo aufugiat. Sic Deus sæpenumero alas, Simile.
hoc est, diuitias, salutẽ, honorẽ ac cætera huiusmodi amicis suis solet abscindere, ne ab eius præsentia, atq; amore discedant: peccatores autẽ, vt ad ipsum cõfugiant, vexat, & laboribus opprimit. Imple facies eorũ ignominia, & quærẽt nomen tuũ Dñe: inquit S. Dauid. Ta- Psalm. 82.
C les cũ Deo non aliter se gerunt, quã cum penula, qua quando pluit Simile.
operiuntur, cessante vero pluuia statim eã duplicant, & in angulo reponunt, nec eius amplius recordantur. Sic peccatores, cum labores pluunt, ad Dominũ confugiunt, ipsis vero cessantibus ilico creatoris sui obliuiscuntur. Cũ mater filium suũ puerulum ad se vocat, eiq; instanter dicit: Fili accede huc, sin minus nõ eris filius meus, nec bonis meis frueris: puer omnia illa contẽnit, nec venire curat. At si mater Simile.
ad eum accedit, & pomũ, quod in manibus habebat, ab eo aufert, statim puerulus matrem sequitur, vt pomum sibi restituatur. Hoc non est mirandum quia tandem iste infans est, nec perfectum iudicij imperium habet: verum quod maxime lamentari debemus, est quod cum Deus peccatores per inspirationes sanctas, & per voces prædicatorũ ad se vocet, sin minus filij sui, & æternæ gloriæ hæredes non erunt, ipsi tamen cum iudicium habeant, & discretionem voces Dei audire,

dire,& ad ipsum confugere nolunt:si vero Deus honorem, diuitias, A
& voluptates ab eis aufert,statim ad ipsum confugiunt dicentes. Par-
ce Dñe,parce Dñe.Itaq; magis sentiũt tẽporalibus bonis,quã æternę
beatitudinis maioratu priuari.O pueri, pueri, quos magis mouet ia-
ctura duorum obolorum,quam gloriæ cælestis amissio. De hoc con-
querebatur Deus,& testificatus est in Israel & Iuda per manum om-
nium prophetarum dicens.Reuertimini à vijs vestris pessimis,& cu-
stodite præcepta mea, qui non audierunt sed obdurauerunt ceruicẽ
suam.Cum igitur Deus videat nos tanquam pueros esse, nobiscum si
cut cum pueris agit,& vt tales nos punit mittens quotidie labores,
Malac. 3. sterilitates,atque alia infortunia.Per Malachiã Prophetam dixit Do-
minus populo Israelitico.Reuertimini ad me, & reuertar ad vos, &
dixistis.In quo reuertemur?Si affiget homo Deum,quia vos configi-
stis me,& dixistis.In quo configimus te?In decimis,& in primitijs,&
in penuria vos maledicti estis,& me vos configitis gens tota.Inferte B
omnẽ decimam in horreũ meum,& sit cibus in domo mea, & proba-
te me super hoc dicit Dominus.Si nõ aperuero vobis cataractas cæli,
& effudero vobis benedictionem vsque ad abundantiam,id est,tantã
aquarum copiam, & tantam benedictionem effundam super terram,
vt videatur vobis ianuas cœli apertas esse,per quas tanta benedictio
nis abundantia exit. Quoniã autẽ euenire solet, vt terra vberrimos
fructus ex se producat,& locusta eos omnes deuoret,adiecit vltra. Et
increpabo pro vobis deuorantes scilicet locustas, & cætera quæ noce
re possũt & nõ corrũpẽt fructũ terrę vestræ.O verba horrẽda, & om
ni põderatione digna!(q̃ diga Dios a los que le offendẽ.) Quia vos cõ
figistis me:& ideo eos in fame & afflictione ponit. Diuinus eius spiri
tus nos illuminet,vt hoc perpendere, & animo euoluere sciamus.

Labores.

C

ES Dios zeloso del amor del hombre,y assi dõde el hombre pone
Luc. 7. los ojos,alli le hiere.Sicut quãdo maritus videt vxorem suam in
alio oculos figere,omni studio laborat,eum à conspectu eius auferre.
De seruo Cẽturionis inquit B.Lucas Euãgelista. Erat illi preciosus:
Deus autẽ ipsum magna ægritudine percussit. Pretiosus etiam erat
Abel corã oculis Adã,& Deus à conspectu eius illũ abstulit, & tandẽ
ipse Adam eum mortuũ vidit. Oculos posuerat Abrahã in filio suo
Isaac,& Deus præcepit ei,vt illum sacrificet. Vbi primum Iacob pul-
chram Rachel adamauit,permisit Deus, vt ipsum socer eius Labã de-
ciperet eiq; Liã,& nõ Rachelem in vxorem dederit. (Assi que pone
Grego. Na- Dios azibar en las criaturas,para que quitemos la afficion dellas)
zianz. ora- Beatus Gregorius Nazianzenus in quadam oratione inquit. Cæ-
terum

A terum postquam in hos semel incidi sermones, ad aliam quoque de
ueni similitudinem admodum rebus præsentibus conuenientem, for *tio. cum re-*
sitan me tenem, & fabulæ narratorem existimatis, licet illam vobis *uerteretur*
explanauerim, sed parcendum mihi puto, cum sciam scripturam sæ- *ex agro.*
pius ad manifestiorem demõstrationem talibus vti. Arbor quædam
est fabulosa,quæ excisa magis germinat & contra ferrum decertat.
Et siquid mirabilius in re mirabiliori dicere oportet, morte viuit,
& abscissa pullulat, necnon consumpta augetur. Hæc referunt fa-
bulæ, & arbusti illius natura talis est. Mihi autem manifeste videtur
tale quid Philosophum esse, qui per afflictiones claresçit, & ex
grauibus materiam facit virtutis, ac in aduersis gloriatur, nec dex-
tris iustitiæ armis extollitur, nec sinistris deprimitur, sed semper il-
le idem,licet non eisdem permanet, tanquam aurum in fornace igne
examinatum.

B

Labores & infirmitates.

QVemadmodum siquis certo cognosceret me in quadam nauiga-
tione deuenturum esse in potestatem Turcarum,atque subin-
de miserrimam seruitutem portaturum, cum omnium bonorum meo
rum amissione:vel sciret me quandã ingressurum viam in latronum
man' debere incidere, qui homines in primis spoliatos,ac nudos,po
stea crudeliter interimunt,& is ista considerans, ac præcauere desi-
derans,coniectum in vincula me detineret,quousque tales essent occa-
siones,& ansæ prorsus ablatæ,discriminaque illa præterijssent, certe
talem iudicare non possem iustè crudelem,sed clementem, ac miseri
cordem,imo toto vitæ curriculo me illi maxime deinctum esse debe
re constat.Quandoquidem mihi tantum boni contulit,me à tanto dã
no,ac vitæ discrimine liberando.Sic nos considerare debemus,quod
C si Deus videret nos in sanitate sibi perfectius seruituros, quam mor-
bis affectos,non est vlla ratione credendum eam nobis auferendam
esse per eum. Quare cum potius ipse,cui omnia ante sæcula patent,
præuiderit,nos per sanitatẽ se offensuros magnis, & grauibus pecca-
tis, atq; proinde venturos esse in manus piratarum tartareorum, sua
benignitate,atque clementia prouidit,vt carcere infirmitatis alicuius
adstricti teneremur(quemadmodum & Hugo de sancto Victore di- *Hugo de san*
cit,)ne in tot damna atque scelera prolaberemur.His,& similibus cõ *cto vict. lib.*
siderationibus infirmorum labor aliquo modo leuari potest. *2. de anima.*

Cæterum illud Isaiæ,excoquam ad purum scoriam tuam,& auferã *Isaiæ.1.*
omne stannum tuum,mihi videtur intelligi ita posse, quasi apertius
diceret:Ego immittam tibi tam grauem morbum, tam peracutas fe-
bres vt his malis tanquam fornace quadam conclusus aut clybano,ita

excoquaris, donec tandem omnis vitæ tuæ peruersæ scoria penitus A
consumatur, tuæ omnes cogitationes pessimæ deleantur, purusq; euadas atq; adeò immutatus, vt iam pristinâ formâ, pristina scelera, & fla
gitia in nouam vitam, perstudiosam conuersam omnes videant.

Isai.18. Illud porro eiusdem vatis scilicet, Sola vexatio intellectũ dabit auditui, non quidem aliud est (quantum consequor) quã asserere, quod Deus non quidem ex impotẽtia, sed ex nostra tantũ rebellione, & du
ritie fere non possit nisi morbis, & alijs huiusmodi flagellis nos ad se reducere, & reuocare, & quod plus roboris ad id habeat modica febri
cula, quã centum dies sanitatis: ac deniq; quod sit adeò vtilis morbus,

Simile. vt nõ tantũ qui eũ patitur emendetur, verum etiam tota domus, atq; sæpe tota etiã vicinitas vel eo duntaxat audito corrigatur. Vt enim fulmen non solum quam ferit domum vastat, atq; conturbat, verum etiam viciniam totam territat, impletq; tetro illo odore sulphureo, & deniq; tonitruo ipso toti orbi magnum quendam incutit terrorem: B
ita etiam acutus aliquis morbus & grauis, quoquis afficitur, non modo eum, cui inuritur, domat, verum etiam quam plurimis alijs terrori est, statim enim reuocant in mentem se homines esse, expositosque non minus fortunæ telis, quam eum qui perculsus est.

Lucæ.15. Filius ille prodigus dum ad sumptus suos satis habuit, nũquam parentis sui domum recordatus est, at vero cum ad famem, & egestatẽ peruenisset humilis ad eũ redijt, & deuote orauit. Non admodum dissimiles esse videmus illi fonti qui est in Cyrenaica prouincia, qui no
cte media aquam feruentem emittit: in meridie verò frigidissimam,

Simile. & hic appellatur fons solis. Tales absq; dubio sumus, vt pote qui in meridie prosperitatis, & fœlicitatis, dũ secundo vento nauigamus, te
pescimus: in nocte vero afflictionis, igne diuini amoris inflamamur.

Isai.26. Vnde Esaias ait. Anima mea desiderauit te in nocte. Quasi diceret. In afflictione te vehemẽter desidero, & in angustijs & tribulationibus, C
tuis amoribus captus, & irretitus, magis atque magis accendor.

LACHRYMÆ.

Matth.5.c. BEati qui lugẽt, inquit summa veritas apud Matthæum. Lachrymæ à peccatis animam mũdant, quod Prophe-

Hierem.4. ta Hieremias docuit, cum dicebat. Laua à malitia Hierusalem cor tuũ, vt salua fias. Quia vero Christus Do
minus deleuit proprio sanguine chirographum nobis

Ad Colos. 2.c. contrariũ, nos saltẽ lachrymarũ effusione literas, quas peccãdo in li-

Daniel.7. bro cõscientiæ scribimus delere debemus, ne corã iudice cõparẽtes, cũ libri omnium sunt aperiendi, debita aliqua scripta inueniãtur, ad
quæ soluenda damnemur. Quod autẽ lachrymis Diabolus submerga

tur,

A tur, dubiũ non est, quia in Psalmo dicitur. Tu contribulasti capita dra *Psalm.73.*
conis in aquis. Harũ aquarum typus fuit mare rubrũ, vbi Pharao, at- *Exod.14.*
que omnis exercitus eius submersus est. Hæc est aqua illa, quæ cordis
nostri terram, & irrigat & fœcundat, cuius figura fuit fons ille qui *Gene.2.*
ascendebat de terra irrigans vniuersam terram. Fœlices qui seminãt
in lachrymis, nam in exultatione metent. Lachrymarum efficaciam
intelligens regius vates dicebat. Auribus percipe lachrymas meas.
Atque rursus exauditus dicebat. Posuisti lachrymas meas in conspe- *Psal.125.*
ctu tuo. Nos igitur, qui iuxta flumina Babylonis sedemus, in salicibus
in medio eius suspendamus organa nostra, & oculos ad cælestem pa-
triam leuemus, eamque contemplantes vim lacrymarum profunda-
mus. Quomodo non lugemus in terra aliena exules cum simus à pro
pria? Habet sua instrumenta musica, quibus oblectetur rex Babylo-
nis, & quibus consonantibus vniuersarum gentium populi proster- *Danie.3.*
nantur, & statuam auream adorent. Habeant mundi sectatores suas
B voluptates, quibus idolis, hoc est, mundo, & Dæmoni, & carni seruiãt
& obtẽperent: sit cithara, & lyra, & tympanũ, & tibia & vinũ in conui
uijs suis. Nos autem exules cælesti patria lugeamus, nam Beati qui lu *Ad Rom.8.*
gent quoniam ipsi consolabuntur. Vt enim spiritus ille diuinus pro
nobis postulat gemitibus inenarrabilibus autore Beato Paulo, & po-
stulat quidem in sanctis hominibus, & per illos ingemiscit, qui donũ
acceperunt orationis, petitque quæ maxime è re nostra esse videntur:
ita per sanctos homines vehementer conqueritur de infœlicitate, &
miserrima mortalium fortuna, qui post peccatum tot malis spirituali-
bus premuntur. In Genesi dicitur. Eua adiecit & peperit fratrem eius *Genes.4.*
Abel. Cur hic secundus filius dictus sit Abel quod interpretatur lu-
ctus non exprimitur in Textu sacro: forte tamen ideo sic appellatus
est, quod magno dolore matris effusus sit, vel quod tam Adæ, quam
Euæ causa luctus fuit cum à Cain occisus esset, vel quod primus fuit
C vere in hoc mundo lugentium. Imitemur igitur & nos primum iustũ
Abel, & ploremus coram Domino peccata nostra.

Lachrymæ.

BEatus Ioannes Climacus ait. Sicut in cæteris omnibus ita in la- *Ioan. Clim. de luct.c.7.*
chrymis quoque iudex noster optimus, atque æquissimus naturę
vires omnino dijudicat. Vidi modicas guttas instar sanguinis cum la
bore effundi, vidi item fontes absque labore profluere, ego denique
mœrentium dolorem, atque gementium pluris æstimaui, quam la-
chrymas, putoq; & Deus item. Et rursus inquit. Inuenimus nonnun-
quam, si obseruemus diligentius, ridiculum quiddam in nobis Dæ
mones moliri, nam cum saturitate distenti fuerimus compungũt nos:

rursum cum ieiunauerimus obdurant, vt seducti lachrymis parenti A
vitiorum gulæ, ac delicijs nos ipsos exponamus. Ideo ait sanctus vir.
Noli antequam perfecte emunderis lachrymarum tuarum imbribus
credere: nec enim habet fidem vinum statim à torcularibus expres-
Psal.55. sum. Quam vero acceptabiles piæ lachrymæ Deo sint, manifeste re-
gius vates ostendit. Nã pro eo, quod nos legimus: Posuisti lachrymas
meas in conspectu tuo, alij verterunt. Lachrymas meas repone in vẽ-
trem tuũ vt intelligamus esse in mẽte diuina receptacula sua, in qui-
bus & vere pœnitentium, & calamitosorum hominũ lachrymæ condũ
Psalm.37. tur, ac seruantur. Vnde est etiã illud. Domine ante te omne desideriũ
meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Quando piæ lachry-
1.Paral.14. mæ Deo offeruntur, & pro bonis spiritualibus, seu pro iacturis spiri-
tualibus, & non pro rebus mundi profunduntur tunc ipsi Deo gratis-
simæ sunt. In libro Paralipomenon legitur, quo pacto rex Dauid bel-
lum quibusdam gentilibus intulit ipsi autem fugæ se dederunt, & reli B
B. August. quere idola sua, quæ S. Dauid comburi iussit. Beatus Augustinus in
lib.quæst. lib. quæstionũ inuestigat rationem, quare Rex Dauid idola illa con-
cremari præceperit, & respondet, ideo id fecisse, quia illis lachrymas
gentiles offerebant, at iustum, & æquum est, vt idola, quibus lachry-
mæ offerebantur igne concrementur: nam lachrymæ soli altissimo
Deo offerendæ sunt, & propter eius singulare amorem, & propter of-
fensas contra ipsum factas profundẽdæ. O quot hodie in mundo sunt
idola, quibus quam plurimæ lachrymæ offeruntur! Quot lachrymas
homines hodierna die diffundunt propter nummos, propter honorẽ,
& propter voluptates, quã paucas vero propter Deum. Non sic facie-
bat ille, de quo Beatus Climacus ait. Non præteribo monasterij cuius
dam admirabilem, singularemq; virtutem coquum: cũ enim illum ani-
maduerterem in tam frequenti perpetuoque ministerio iugiter secũ
habitare, gratiamque possidere lachrymarum, orauí supplex, vt mihi C
quonam modo meruisset istius modi gratiam reuelare dignaretur.
Qui tandẽ fatigatus precibus meis ita respondit. Nunquam me homi
nibus seruire arbitratus sum, sed Deo, & indignũ me ipsum quiete
omni iudicans ex huius ignis contemplatione sempiterni incẽdij me
moriã cumpungor. Fœlices, qui hunc coquum in omnibus his imita-
ti fuerint, siquidem tales effectus ex eis producuntur.

Lachrymæ.

Iudic. 11.c. IN libro Iudicium legitur filia Ducis Iephte à patre suo postulasse,
vt dimitteret eã duobus mensibus circuire montes, & cũ sodalibus
Iob. 10. suis virginitatẽ suã deplorare. Et sanctus Iob dicebat. Dimitte me, vt
plãgam paululum dolorem meum, antequam vadam, & non reuertar
ad

A ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine. Et Regius Pro- *Psalm,38.*
pheta inquit. Quoniam aduena ego sum, & peregrinus, remitte mihi
vt refrigerer, prius quam abeam, & amplius non ero, hoc est, conce-
de mihi Domine spatium vt hanc animam meam lachrymis refrige-
rem, siquidem mane moriar. Itaque sanctus Dauid, & sanctus Iob, &
filia Ducis Iephte temporis spatium postulauerunt ad plorandum, eo
quod sciebant, se esse morituros: ac vero miserabiles, & cæci peccato
res dicunt, vt ait Isaias Propheta; comedamus, & bibamus, cras enim
moriemur. Animaduerte ò miser homo, te esse arborẽ inuersam, qui
radices habes in capite versas in cælum, ramos autem in terram, ibi
cogitationes tuæ atque amor esse debet, hic vero bona opera, dum vi
uis. Aqua autem, qua hæc arbor irrigãda est sunt lachrymæ, quas abũ
dantissime profundere debes, sicut B. Augustinus in suis meditatio- *B. August.*
nibus testatur dicens. Quomodo plangere, & in planctu persistere *lib. medita.*
debet anima, quæ te Redemptorem suum cælo præsidentem, & vbiq; *cap.35.*
B regnantem corde credit, ore confitetur. Quomodo ergo gemere, &
flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, teque toto desiderio
videre concupiscit solum confugium, & vnicam spem miserorum, cui
nunquam sine spe misericordiæ supplicatur: præsta mihi hanc gratiã
propter te, & propter nomen sanctum tuum, vt quoties de te cogito,
de te loquor, de te scribo, de te lego, de te confero, quoties tui remi-
niscor, tibi assisto, laudes, preces, & sacrificium offero, toties obortis
lachrymis in conspectu tuo copiose & dulciter fleam, ita vt effician-
tur mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte. Tu quidem re. gloriæ,
& omnium virtutum magister docuisti nos verbo, & exemplo geme
re, & flere dicens. Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Tu
fleuisti defunctum amicum, & lachrymatus es valde super perituram
ciuitatem. Rogo te bone Iesu per illas benignissimas lachrymas tuas
C & per omnes miserationes tuas, quibus mirabiliter nobis perditis
subuenire dignatus es, da mihi gratiam lachrymarum, quam multum
desiderat, & appetit anima mea, quia sine dono tuo non possum habe
re eam, sed per spiritum sanctum tuum, qui dura corda peccatorum
mollit, & ad fletum compungit, da mihi gratiam lachrymarum sicut
dedisti patribus nostris, quorum vestigia debeo imitari, vt plangam
me in omni vita mea, sicut ipsi se planxerũt nocte, ac die. Propter me
rita, & orationes eorum, qui tibi placuerunt, & deuotissime seruierũt
miserere mei indigni serui tui, & da mihi gratiam lachrymarum, vt
sint mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, efficiarque in conspectu
tuo Deus meus per ignem compunctionis holocaustum pingue, &
medullatum: macter in ara cordis mei, & tanquam pinguissimum ho
locaustum assumar tibi in odorem suauitatis. Da mihi dulcissime fon
tem irriguum, in quo lauetur assidue istud inquinatum holocaustũ:

licet enim me totũ tibi obtulerim gratia tua, in multis tamẽ quotidie offẽdo propter nimiã fragilitatẽ meã. Da ergo mihi gratiã lachrymarũ benedicte, & admirabilis Deus, præcipue ex multa dulcedine amoris tui, & cõmemoratione misericordiarũ tuarũ. Præpara hãc mẽsam famulo tuo in conspectu tuo & da mihi eã in potestatẽ, vt, quoties volo, satier ex ea tribue pro pietate, & bonitate tua, vt iste calix tuus inebriãs, & præclarus satiet sitim meam, vt ignıet tibi spiritus meus, & ardeat mẽs mea in amore tuo oblitus vanitatis, & miseriæ. Audi Deus meus, & exaudi lumẽ oculorũ meorũ, pie, & exorabilis Dñe, ne efficiaris mihi inexorabilis propter peccata mea; sed propter bonitatem tuã suscipe preces serui tui, & da mihi effectũ petitionis meæ, & desiderij mei precibus, & meritis gloriosæ virginis Mariæ Dominæ meæ, & omniũ sanctorũ, Amen. Optime hic gloriosus Doctor intelligebat quantum sit donum lachrymarum, siquidem illud toties, ac tam efficaciter à Domino postulabat eandem sæpenumero repetens orationẽ?

Simile. Si magnificamus aquas florum, aut herbarum, quia abluunt oculos, aut medentur nonnullis vlceribus, cur nõ magnificamus lachrymas, quæ abluunt animi sordes, eiusque vlcera curant? Hic liquor est omni balsamo preciosior, & salutarior. Id voluit significare Deus cũ mare fusile, & luteres in templo constituit. Per mare fusile in quo lauabantur sacerdotes significabatur vera peccatorum confessio cum lachrymis coniuncta, qua sacerdotes nouæ legis ad altare accedentes debent conscientiæ maculas expiare: luteres autem, in quibus carnes in altari holocaustorum offerendæ abluebantur, lachrymæ sunt contritionis, quibus debent veri Christiani labes suas delere.

Simile. Omnes fluuij non possunt prunam vnam extinguere purgatorij & piæ contritionis lachrymę ignem illum extingunt. Vt cum domus aliqua incendio flagrat, qui eam volunt à flammis eripere ad aquas confugiunt: sic nos videntes animas nostras flammis impiarum cupiditatum flagrantes sumus statim ad lachrymas recursuri, quibus incendium extinguamus.

Lachrymæ.

B. Chrysost. Hom. 9. ope. imperf. BEati qui lugent, quoniam ipsi &c. Qui sua quidem peccata lugẽt beati sunt, inquit Chrysostomus, sed mediocres beati: beatiores autem sunt, qui aliena lugent peccata. Nam de Angelis, qui exituri sunt in fine sæculi, vt signent seruos Dei, qui lugent de alienis peccatis sic scriptum est per Ezechielem prophetam. Ite per Hierusalem, & signate omnes, qui lugent super iniquitates, quæ fiunt in medio Hierusalem. Quam merito lugentes propria, & aliena peccata beati appellentur, declarat Beatus Paulus dicens in Epistola ad Corinthios. Sæculi

Ezech. 9.

2. Ad Cor. 7

A cùli tristitia mortem operatur, quę autem secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Si enim illi, qui vel filios mortuos lugent, vel cõiuges, vel aliũ quempiã proximorũ toto illo doloris sui tẽpore nõ pecuniarũ tenentur amore, non corporum, non gloriam concupiscunt, non consumuntur inuidia, non iniurijs permouentur, non alijs vitijs obsidentur, vt pote solis luctibus mancipati: multo magis qui propria peccata lugent, sicut ea lugere dignũ est, celsiorem philosophiam mentis ostendunt, inquit idem Beatus Chrysostomus in quadam homilia. *Idem Hom. 15. in Matt.*

Beatus Chrysostomus lachrymas recte secundum baptisma vocat. Ezechia rege flente, Dominus suspendit sententiã quindecim annis. *4. Reg. 10.* Fleuit B. Petrus amare, & Dominus pepercit ei. Illa famosa peccatrix Maria Magdalena pedes Iesu lauit non quauis aqua sed lachrymis feruentissimis & capillis tersit, quos tanti antea fecerat: labia pedibus

B Domini fixit, & tandẽ eos vnguento pretioso vnxit. O nouũ & inauditũ oblationis, & sacrificij genus, proculdubio à Spiritu sancto edocta hęc pietatis ministeria exercuit. Ad lachrymas eius iam venia subsecuta est. O bonę, salubres, ac dulces lachrymę; quam potentes sunt apud Deum. O vere beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Ecce mare rubrum, in quo superbus Rex Pharao, & cunei eius submersi pereunt, Satanas, & complices eius inter vndas lachrymarum profligantur. Quid multa? Lachrymis suis Magdalena triplex concilia uit beneficium. Primo delictorum suorum flendo conciliauit veniam dicente Domino. Remittuntur tibi peccata tua. Secũdo videns Iesus Magdalenam flentem, ipse lachrymatus est, & fratrem eius quatriduanum suscitauit. Tertio denique ad monumentum flens meruit Christum suscitatum intueri, & adorare. Ecce quantum momenti habeant

C lachrymę. O felix orthodoxus, qui quotidie cum Magdalena peccatrice peculiaria errata deflet, & lachrymis stratũ suũ rigat. Deinde dãna proximi sui dolet flens cum flentibus, vt Apostolus admonet. Tandem vestigia illius sanctissimę fœminę sequens. Christum videre affectans illud Psalmi dicit. Fuerunt mihi lachrymę meę panes die, ac nocte, dum dicitur mihi (scilicet à desiderijs meis) vbi est Deus tuus? Ad has lachrymas feruidi prædicatores prouocare debent auditores suos, vt fecit ille angelus in corpore phantastico assumpto prędicans Hebręo populo in Galgalis. Sic enim legimus in libro Iudicum. Ascendit angelus Domini de Galgalis ad locum flentium, & ait. Eduxi vos de AEgypto, & introduxi in terram, pro qua iuraui patribus vestris, & pollicitus sum, vt nõ facerẽ irritũ pactum meũ vobiscũ in sempiternũ, ita duntaxat, vt non feriretis fœdus cũ habitatoribus terrę huius, & aras eorũ subuerteretis: Et noluistis audire vocẽ meã. Cur *Iudic. 2.*

hoc

hoc feciſtis? Quãobrem nolui delere eos à facie veſtra, vt habeatis ho A
ſtes, & dij eorum ſint vobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus Domini hæc verba ad omnes filios Iſrael eleuauerunt vocem ſuam & fleuerunt, & immolauerunt ibi hoſtias Domino. O quanto affectu, quantoque ardenti deſiderio loquebatur, qui ſic vniuerſum populũ ad pœnitentiam conuertit. Non, vt quidam concionatores, ad riſum audientes incitauit, ſed ad lamentum & fletum populum commouit. Vtinam & nos huius angeli veſtigia ſectantes, feruenti charitate verba Dei proferentes, tantum frugis haberemus quantum vnico ſermone angelus ille habuit.

LAVDES DEI.

INuitans nos regius propheta Dauid, vt altiſsimum Deum continuis laudibus efferamus, inquit. Laudate Dominum ſecundum multitudinem magnitudinis B
eius. Res quidem admiratione digna eſt, qualiter ſanctus Dauid nobis præcipiat, vt Deum infinitæ maieſtatis, & infinitæ eſſentiæ, & valoris iuxta magnitudinem ſuam, & ſecundum id, quod ipſe eſt, laudemus. Si omnes arenæ maris, & fluminum, & grana pulueris totius mundi, & folia omnium arborum, & plantarũ linguæ fierent, & vnaquęque lingua de perfectionibus Dei plus explicaret, quam ſupremus omnium Seraphin cõcipit ſuo altiſsimo, & nimis inflammato intellectu, omnes, inquã, hæ linguæ ſimul explicantes de Deo tot, tãque magna remanerent profecto in infinitũ modũ inferiores hebetes ac breuiſsimę ad explicandã maieſtatẽ, magnitudinẽ, bonitatẽ, pulchritudinẽ, & gloriã, qua fruitur, & quæ in ſe includit illa ſola diuina eſſentia, quã Deũ appellamus. Cõſiderans hoc
B. Auguſt. in ſoliloquio c. 10. & animo euolues B. Auguſt. dicebat. Laudẽt te opera tua ſecũdũ multitudinẽ magnitudinis tuæ, puluis, & cinis ego ſum, canis mortuus, & C
fœtẽs ego ſum, vermis, & putredo ego ſum: quis ego ſum, vt laudẽ te Dñe Deus fortiſsime, ſpiritus vniuerſæ carnis, qui inhabitas æternitatẽ? Nũquid fœtor laudabit odorẽ? Nũquid laudabit te Dñe, qui in peccatis cõceptus eſt, & natus, & nutritus? Non eſt enim ſpecioſa laus in ore peccatoris. Laudet te Dñe Deus meus incõprehenſibilis potentia tua incircũſcriptibilis ſapiẽtia tua, & ineffabilis bonitas tua. Laudet te ſupereminẽs clemẽtia tua, ſuperabundans miſericordia tua, ſempiterna quoque virtus, & diuinitas tua. Laudet te omnipotẽtiſsima fortitudo tua, ſũma quoque benignitas tua, & charitas tua, propter quã creaſti nos Dñe Deus vita animæ meæ. Igitur cũ hoc ita ſit, quomodo ait ſanctus Dauid. Laudate Dominũ ſecundũ multitudinẽ magnitudinis eius? In hoc ſignificare voluit nobis regius Propheta, vt animaduertamus

A tamus & attente conſideremus, Deum infinitas laudes mereri, & cũ hac conſideratione, licet eum nimium laudemus, ſemper tamen cogitabimus nos parum feciſſe, atque ita eum magis, laudare curabimus. Optime hoc B. Auguſtinus ſentiebat, dum aiebat. Immenſus es Domine, & ideo ſine menſura debes amari, & laudari ab ijs, quos tu pre- *B. Auguſt. Medita. c.*
cioſo ſanguine redemiſti. Vt hoc faciamus debemus etiam nos eun- *34.*
dem altiſsimum Dominum deprecari, vt ſuum fauorem, & auxilium *B. Aug. in*
nobis præſtare dignetur, ſicut idem glorioſus Doctor faciebat in ſuis *ſo liloquio*
ſoliloquiis dicens. Non valeo laudare te ſine te, habeam re & lauda- *cap. 10.*
bo te. Quid enim ego ſum Domine per me, vt laudem te? Nunquid tenebræ laudabunt lucem, aut mors vitam? Tu lux, ego tenebræ, tu vita ego mors, nunquid vanitas veritatem laudabit? Tu es veritas, ego homo ſimilis factus vanitati. Quid ergo Domine laudabo te, niſi tu adiues me? Imploremus ergo continuo huius magni Dei fauorem, vt
B ipſum dignis, ac ſempiternis laudibus collaudemus. Rex Dauid cum tot occupationibus regni ſui eſſet intentus, de ſe ipſo ait. Septies in die laudem dixi tibi. Quæ verba exponens B. Baſilius inquit. Septies *Pſalm. 118.*
in die laudem dicere eſt ſæpenumero Deum laudare, quoniam ſeptenarius numerus vniuerſitatem deſignat, hoc eſt, ſemper, & omni tempore, quo congruum erat ab alijs vacare, & tuas laudes decantare: ſic *Lucæ. 18.*
enim intelligitur illud, quod Redẽmptor noſter dixit. Oportet ſemper orare, hoc eſt, congruis, ac ſtatutis horis ad id munus exequendũ aptis ac inſtitutis; nam ipſemet Regius Propheta qui dixit. Septies in *Pſalm. 33.*
die laudem dixi tibi, dixerat alibi. Sẽper laus eius in ore meo, hoc eſt, ſemper quod opus, & tempus fuerit. Et hic eſt literalis ſenſus, quem B. Auguſtinus ſuper hunc locum proſequitur dicens. Septies in die, quod ait ſignificat ſemper, ſoleret eſſe quippe iſte numerus vniuerſitatis indicium quia per ſeptem dies currentes, & decurrentes tempora
C vniuerſa voluuntur. Nec ob aliud dictũ eſt in Prouer. Septies in die cadit iuſtus, & reſurget, id eſt, non perit iuſtus modis omnibus humi- *Prouerb. 24*
liatus, ſed non præuaricatus, alioquin non erit iuſtus, nam pro omni genere tribulationis, qua in conſpectu hominum deijcitur, poſitum eſt, ſepties cadit, & pro eo, quod ex ipſis omnibus tribulationibus proficit, poſitum eſt, reſurget, ſatis illuſtrat in eo libro conſequens ſententia præcedentem, ibi enim ſequitur. Impij autem infirmabuntur in malis. Itaque iuſtum ſepties cadere & reſurgere eſt in omnibus malis non infirmari. Merito igitur ſepties in die laudabit iuſtus Deũ ſuper iudicia iuſtitiæ ipſius: quia cum tempus eſſet, vt iudicium inciperet à domo Dei in omnibus tribulationibus ſuis non infirmatus, ſed magno merito glorificatus eſt. Hæc ille.

Lau-

Laudes Dei.

A

Eccle.1. TAm decens,tamque æquum,& neceſſarium eſt hominem laudes Domino decantare,vt cũ ipſe obliuiſcitur Deum laudare, eique gratias agere totus mundus vacuus & inanis dicatur eſſe. Quãdo Salomon dixit: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas,non vocauit omnia vana,eo quod arbores fructum non præberent,terra ſterilis eſſet planetę non illuminarent,nec influerent,& flumina non laberentur, (hæc enim omnia illas faciebant operationes, ad quas condita fuerunt)ſed res mundi vanas appellauit,quoniam homo dũ homo creaturis vane vtitur ipſas vanas eſſe facit. Sicut dicitur vanũ eſſe,& inutile artificiũ horologij,quando horologiũ ipſum horas ſonare non facit. Omnia elemẽta in ſuis operationibus,& cæli ſuis motibus ſunt veluti rotæ horologij,& omnis hæc mũdi harmonia eſt vt horologiũ horas ſonare faciat id eſt (Toda eſta armonia del mundo es para que el relox ſuene) hoc eſt, vt homo Deũ laudet,& glorificet in eius diuino amore inflammatus (Y ſi eſte relox no ſuena) ſi homo Deũ non laudat omnia vana,& inutilia ſunt. Qua propter filius prodigus patri ſuo dicebat. Peccaui in cælum,& coram te; quoniam peccator, dum peccat & à diuinis laudibus ceſſat,nec Deum laudare ſtudet, omnibus creaturis iniuriam irrogat ſiquidem efficit, vt vanæ ſint, nec ab eis cõmodum,& vtilitatem, quã Deus intendit,educit. Quo circa fratres, Deũ puris cordibus laudare ſtudeamus, & linguæ noſtræ ſint veluti cymbala horologij ſonantia. Sic faciebat Sanctus Dauid,& cum hoc in ſuis afflictionibus conſolabatur, ſicut ipſe fatetur dicens. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Vbi D. Hieronymus ex Hebræo vertit. Carmina mihi erant iuſtificationes tuæ, ideſt, iuſtitias tuas Domine canebam, veluti carmina cantari ſolent. Et B. Auguſtinus libro confeſſionum ſonoros cantus in Eccleſia approbat, atque laudat, vt per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis aſſurgat. Vnde capitulo ſexto dixerat. Quantum fleui in hymnis,& canticis tuis ſuaue ſonantis Eccleſiæ vocibus commotus: acriter voces illæ influebant auribus meis, & eliquebatur veritas in cor meum,& ex ea æſtuabat inde affectus pietatis,& currebant lachrymæ & bene mihi erat cum eis. Aduertendum tamen eſt, quod in rebus diuinis ſic cantibus attendendum eſt, vt ne omnino animum poſt ſenſus taliter rapiant, vt à diuinis flectatur, potiuſque cantus quam id, quod canitur, attendat, quod B. Auguſtinus loco citato vituperat,& veluti culpam deteſtando confitetur dicens. Tamen cum mihi accidit, vt me amplius cantus, quam res, quæ canitur, moueat pœnaliter me peccare confiteor,& tunc mallẽ nõ audire cãtãtẽ.

Simile.

Lucæ.15.

Pſalm.118.

B. Aug. li. 10. confeſſionum. cap. 33

B

C

Audia-

A Audiamus ergo canentes diuinas laudes ſumma cum reuerentia,attẽtione,& deuotione,vt animus noſter in affectum pietatis inſurgat. Solinus enim libro de mirabilibus mundi dicit, quod in Aleſa regione eſt fons quietus, qui ſemper ſcaturiens intra alui ſui ripas continetur: at vero ad ſonitum tibiæ vel Citharæ intumeſcit ſupra alueum, ripaſque,& terrã omnem implet. Quid ergo mirum, ſi deuota anima ſpiritualibus canticis, hoc eſt Eccleſiæ Hymnis, ac carminibus, quæ canit allecta eſſe in cæleſtem angelorũ melodiam rapiatur, quæ prius in ſe ipſa tantum contenta quieſcebat. De hoc vide B. Thomam præclara dicentem. Quod autem his ſpiritualibus canticis homo gratum ſe oſtẽdat, teſtatur B. Iacobus, qui ait. Triſtatur aliquis inter vos? oret. AEquo animo eſt? Pſallat, hoc eſt, aduerſis opprimeris, ora. Tibi proſpera arrident, pſalle: nam æquo animo in vtramque ſis partem oportet, tunc enim adimplebitur in te illud Pſalmi. Nox ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Nox illuminatur, ſicut dies quando aduerſa tãquam Dei beneficia recipimus, & pro eis gratias ſummas referimus. Eſt autem lumen ſicut tenebræ, quando æquo animo in aduerſis,& proſperis te geris.

Solinus. lib. de mirabilibus mundi.

B. Tho. 2. 2. q. 91. artic. 1 & 2.

B. Iacob. c. 5

Pſalm. 138.

B

Laudes Dei.

LOquens Iſaias Propheta cum ſancta Eccleſia inquit. Occupabit ſalus muros tuos,& portas tuas laudatio. In quo ſignificauit S. Propheta interiorẽ, atq; exteriorẽ ſanctitatem, quæ in hac vniuerſali Eccleſia futura erat: non ſolũ enim fideliter credẽtes interius amore & charitate pleni futuri erãt, ſed exterius bonis exẽplis,& diuinis laudibus micaturi. Verũ ſi verba hæc cuilibet credentiũ volumus applicare, per muros eius intelligitur timor, & pudor, vt autẽ hi muri fortiſſimi exiſtãt, oportet, vt ſuper illis ſit hæc noſtra ſalus, qui eſt Deus, & oportet etiã, vt ianuæ ſint plenæ laudibus. Ianuæ, per quas omne bonũ in mentem ingreditur ſunt intellectus, voluntas,& memoria: diuina autem laus eſt veluti ſera, vel peſulũ, quo hæ portæ concludũtur, ne in animam aliquid mali intetroeat, quod & ſignificauit idem Propheta dicens. Laude mea inſrænabo te, ne intereas. Sed væ, væ,& millies væ & quomodo hoc dicã, aut quibus verbis hoc amplificare potero, ſi quidẽ Chriſtiani, qui ſe in continuis altiſſimi Dei laudibus occupare debebãt; in omnibus ſuis actibus, videlicet cũ manducant, cũ bibunt, cũ laborant, cũ ambulant, cũ quieſcunt, cũ ſomnũ capere volũt & cum à lectulo ſurgunt, ſemper Dei laudes in ore eorũ eſſe debebant, ac dicere. Glorificatus,& benedictus ſit Deus pro tantis in nos quotidie beneficijs collatis, Chriſtiani inquam, quorũ munus hoc ſuturum erat, nõ niſi mẽdacia, murmurationes, atq; obſcæna verba aerẽ ipſũ corrũpẽtia loquũtur, ac falſis teſtimonijs ſe periurant,& alia quã

Iſai. 60.

C

pluri-

plurima ſcelera perpetrat. Idcirco per ianuas eorum ſenſuum exterio A
rum, & per potentias animarum ſuarum peccata grauiſsima ingrediũ
tur. Per viſcera ergo miſericordiæ Dei noſtri vos oro fratres, vt vos
ipſos confundatis, & pudorem concipiatis tam ingrati diuinæ libera-
litatis beneficijs exiſtere, & viribus omnibus contendatis veſtra poſt
hac corda reformare datorem omnium beneficiorum continuo, ac
maxima cum reuerentia collaudantes. Quod ſi feceritis, Deus opti-
mus maximus vos alijs longe maioribus beneficijs exornabit Quan-
do Eua filium ſuum Cain poſt peccatum peperit ipſum in manibus
Geneſ. 4. aſſumpſit, & in has voces prorupit. Poſſedi hominem per Deũ, quod
perinde eſt, ac ſi admirans diceret. Eſt ne poſsibile, me filium hominẽ
peperiſſe? Quid ergo paritura eras, ò Eua, cum ſis mulier, niſi homi-
nem? Viperas profecto venenoſas paritura erat mulier, quæ Deum
offendit, ſicut ego, quæ omnem mundum veneno infeci idcirco gra-
tias tibi ago Domine, qui me à partu incolumem exire feciſti, & non B
attendiſti ad ſcelera mea, ſed propter infinitam miſericordiam, & pie
tatem tuam hunc filium mihi illo indignæ, & abſque meis meritis lar
gitus es. Hoc adeò contentus fuit Deus, vt ei maiora donauerit: quaſi
dicens: Expecta mulier: filius enim, quem peperiſti, non eſt bonus, id
circo ego tibi alium longe meliorem dabo, quod quidem & operè
compleuit, nam ei iuſtum Abel, qui ſatis melior fuit, quam frater
eius, conceſsit. Si ergo ò fratres ex acceptis à Deo beneficijs immen-
ſas ei gratias agitis, ipſumque puro corde laudatis, ille vobis alia mul
to maiora præſtabit. Vt autem attendatis quo ſpiritu, quo affectu, qua
humilitate, & qua reuerentia, & deſiderio hunc immenſum Deum
B. Aug. li. medita. c. 33. laudare debetis, perpendite verba illa Beati Auguſtini in ſuis medita
tionibus, ſic dicentis. Si Angeli te adorantes, & laudantes tremunt
mira exultatione repleti, ego peccator, dum tibi aſsiſto, laudes dico,
ſacrificium offero, cur non paueo, vultu palleo, labijs tremo, toto cor- C
pore inhorreſco, ſicque obortis lachrymis coram te indeſinenter lu-
geo? Volo, ſed non valeo, quia nequeo, quod deſidero. Hinc enim me
cum vehementer admiror, dum te nimis terribilem oculis fidei cer-
no: ſed quis hoc ſine opere gratiæ tuæ? Vniuerſa enim ſalus noſtra ma
gna miſericordia tua. Miſerum me, quo modo ſic inſenſata facta eſt
anima mea, vt non terreatur timore nimio, dum ſtat ante Deum, &
ſuas illi laudes decantat. Miſerum me quomodo ſic indurauit cor meũ
vt oculi mei non indeſinenter producant flumina lachrymarũ,
dum ſeruus ſermocinatur coram Domino ſuo, homo
cum Deo, creatura cum creatore, quæ facta eſt
ex limo cum eo, qui omnia fecit
ex nihilo.

Lau-

A

Laudes Dei.

QVanta obligatione aſtringantur homines continuas ſuo creatori laudes offerre, ex eo aperte conſpicitur, quod Sanctus Dauid *Pſalm. 148* in cantico ſuo omnes creaturas irrationales, & inſenſibiles, atque etiã ipſos dracones, & abyſſos ad Dominũ laudandum inuitat. Quãto ergo potiori, & æquiore iure has ei laudes creatura debet rationalis? In quo obſeruandũ eſt, hominẽ non ſolum propter ſe has laudes Deo debere, verũ etiã quia ipſe ſolet eſſe cauſa, quare aliæ creaturæ à Dei laudibus ceſſent. Vt autem hoc melius percipiamus, oportet nos ocu los figere in omnibus, quæ hanc vniuerſalẽ mundi fabricã pulchram reddunt, & cum ea in operibus, ad quæ Deus ipſa creauit, occupata vi derimus, aperte intelligemus ea eſſe veluti linguas, quæ laudant cõti-nuè Dominũ. Atque ita quando homo creaturas irrationales in ſuũ cõmodum, & ſeruitiũ capit, videlicet aucupando aues piſcando piſ-
B ces in ſuam ſuſtentationem, ſcindendo vel euellendo floré, aut her-bam in ſuam voluptatem, efficit, vt creaturæ illæ ceſſent ab eo laudan di modo, quo creatorem ſuum odore, pulchritudine, aut motu lauda-bant: ipſe autẽ pro illis obligatus remanet ad laudes illas Domino offe rendas, quas creaturæ ſuo modo illis præſtabãt. Huius rei appoſitiſsi-mũ in Sacra ſcriptura reperitur exẽplum. Volens S. Ioſue ſolem deti- *Ioſue. 10.* nere locutus eſt (vt ait ſacer textus) Domino, dixitq; corã filijs Iſrael. Sol contra Gabaon ne mouearis. Quod paraphraſtes Chaldaicus ex-ponens tranſtulit hoc modo. Laudabat Ioſue corã Domino Iehoua, & ait. Sol contra Gabaon ne mouearis. Sol quando oritur mane vſque ad veſperam quando occidit aſsiduo tenore Deum laudat atque ita S. Dauid dixit. A ſolis ortu vſque ad occaſum laudabile *Pſal. 118.* nomen Domini, vel vt transferri poteſt. A ſolis ortu vſque ad
C occaſum laudatur nomen Domini, id eſt, continuus motus ab Oriente in Occidentem eſt quædam continua Domini laus. Cũ igi-tur S. Ioſue ſoli præcipit, vt in ſuũ ſeruitiũ, & vtilitatẽ detineatur illu minans Iſraelitas, qui reges quinque è prælio fugiẽtes perſequebãtur perinde fuit, ac ſi aliquo modo ſilentiũ vocibus, quas ſol ſuo rapido curſu in Dei laudes proferebat, imponeret, atque ita intelligens, & cognoſcens S. Ioſue ſui cauſa ſolem eſſe taciturũ, incepit eas reſonare voces, quas ſol in Dei Laudes prolaturus erat, & ita laudabat Ioſue corã Domino Iehoua. (Auiendo de ocupar el ſol en ſu ſeruicio hizo lo que el ſol yua haziendo, que era loar a ſũ criador.) Sic tu quando floré, ſeu roſam carpis, & admodum admoues, quid aliud facis, niſi ſilẽ-tiũ laudibus, quas flos, ſeu roſa illa Dño ſuo odore proferebat, impo-nere? Tu igitur obligatus remanes ad præſtandũ munus, quod roſa il-

la suo rubicũdo coloře exequebatur,Deũ pro illa assidue collaudan- A
do.Verũ tanta est peccatoris iniquitas & peruersitas, vt non solũ hu-
ius obligationis non reminiscatur, verũ etiã creaturas ipsas in serui-
Ad.Roma. tiũ suorũ vitiorũ,& vanitatũ adducat. Quã ob causam D.Paulus ele-
gãtissima prosopopœia ad Romanos scribens inquit.Vanitati creatu
ra subiecta est non volens.Et statim adiecit.Omnis creatura ingemis-
cit,& parturit vsque adhuc.Nunquid non est vanitas peccatorẽ ven-
trem suũ Deũ facere?Hæc igitur vanitas efficit,vt homo faciat animã
tia,fructus ac cætera mundi condimenta, appetitui suo diligetissime
inseruire.Nunquid non est vanitas hominẽ fœlicitatẽ suã ponere in
cõponendo corpus, eiq; indulgendo ? Huic igitur vanitati seruire fa-
cit aurum, argentum, lapilli pretiosi,panni serici, atque alia pretiosa
indumenta.(Finalmente del dia se sirue el hõbre para armar las redes
y de la escuridad de la noche para coger la caça cayda en ellas. Qua-
propter creaturæ omnes irrationales vidẽtes,se subijci vanitati homi B
nis inhonoratas se reputant,& sentiunt,atq; ita afflictæ voces in Deũ
mittunt,& hoc est,quod ait Apostolus.Vanitati creatura subiecta est
nõ volens:ingemiscit,& parturit vsque adhuc, (y con estos gemidos
dizen a Dios,Señor libranos de tan ruynes amos que no solo se olui-
dan de pagar las alabanças,que te hauian de dar por las que dexamos
de darte nosotras por seruirlos a ellos, pero aun se siruen de nosotras
para sus vanidades,y offensas tuyas?)

Laudes Dei.

REgius Propheta Dauid homines ad laudes Dño decantãdas inui
Psalm.150. tat dicẽs.Laudate eum secundũ multitudiné magnitudinis eius,
quod quidẽ antea se facturũ dixerat his verbis.Cõfitebor Dño secun
Psal.7. dũ iustitiã eius,& psallã nomini Dñi altissimi. Si autẽ quæritis,quo-
B.Greg.lib. modo sit possibile,quod vermiculus terræ Deũ laudet secundũ iusti- C
20. Moral. tiã eius?(Nã vt ait B.Gregor,omne quod de Deo dicitur, eo ipso in-
c.25. Idem. dignũ est,quod dici potest,eius enim laudi nõ sufficit obstupescẽs cõ
li.9. Mora. scientia, quomodo ergo sufficiet loquẽs lingua.) Quomodo igitur in-
quit regius vates:Cõfitebor Dño secundũ iustitiã eius.Ad hoc respõ
der.B.Gregor.dicẽs. Ille hoc facit, qui se succũbere in eius laudibus
B. August. cõsiderat.Quo autẽ tẽpore laudes Dei fieri debent, docet B.Augusti
sup.psal.70 nus super Psalmos exponens illa verba:Repleatur os meum laude,vt
cantẽ gloriã tuã tota die magnitudiné tuam,vbi ait.Quid est tota die?
Sine intermissione.In prosperis quia consolaris,in aduersis quia cor
rigeris:antequã essem,quia fecisti:cum essem,quia salutem dedisti:cũ
peccassem,quia ignouisti:cũ conuersus essem,quia adiuuisti: cũ perse
uerassem;quia coronasti,ita plane repleatur os meũ laude,vt hymno

dicam

A dicam gloriam tuam tota die.Quo vero loco dicendæ sunt Dei laudes *Psalm.102.*
docet sanctus Dauid dicens.In omni loco dominationis eius benedic
anima mea Domino.Hæ diuinæ laudes adeò voluptati,& gaudio erãt
sancto regi vt vna ex præcipuis causis,quare sanctus rex infernum ti
mebat,ea esset,quia ibi damnati Deum non laudabant: atque ita affe-
ctuose postulabat dicens.Conuertere Domine,& eripe animam meã: *Psalm. 6.*
saluũ me fac propter misericordiam tuam.Vbi expositores dicunt.Re
uertere Domine,& eripe animam meam.Quod perinde est, ac si dice
ret.Ego Domine te offendi, & à me expuli: & tu me reliquisti,idcir-
co reuertere ad me propter misericordiam tuam: nã sine te perditus
sum.Rationem autem,quare diuinam misericordiam tantopere con-
cupiscit,assignat dicens .Quia non est in morte,qui memor sit tui,id
est,quia in inferno non est,qui te laudet,quasi dicat, non tantum per
timesco esse in inferno propter tormẽta,quantũ quia cogito, quod si
B ibi fuero,os,quo te laudem, non sum habiturus.O admirabilé gloriæ
Dei zelum,& feruentissimum laudum eius desiderium ! Propter hoc
fratres mei infernum odio habere,& pertimescere debebamus, quia
scilicet in eo immensus Deus non laudatur,quia non est in morte(vi
delicet æterna) qui memor sit tui. Et se ipsum amplius exponens S. *Psalm.70.*
Prophera addit.In inferno autem quis confitebitur tibi?Maxime etiã
declarauit,quantum diuinas laudes degustabat,cum dixit,Exultabũt
labia mea,cum cantauero tibi,& anima mea, quam redemisti. Labia
exteriora,& anima interior,& spiritus,atque omnia,quæ in sancto re *Simile.*
ge erant,gaudio & voluptate maxima implebantur,dum Dominum
suum glorificabat.Sponsa,quæ sponsum suũ ardenter diligit, tota in
eius se amorem conuertit,ipsumque magno gustu,& animi desiderio
collaudat, atque suis laudibus in eius amore magis inflammatur &
conseruatur.Referunt antiquæ historiæ, quod cum Agamemnon in
C bellum Troianum se conferret,vxori suæ Clytemnestræ pulcherrimæ
reliquit cantorem magnum,& Poetam,qui Dorica vocabatur,ad ca-
stitatem conseruandam,& vt carmina in laudem ipsius castitatis com
poneret,& coram illa frequentissime caneret, quo tempore in ea vr-
be erat eques nobilissimus, quem Egistum vocabant, qui cum eius
amore flagraret,vt ipsam consequi posset Doricam cantorem interfe
cit,& sic eam facile obtinuit.Itaque dum misera fœmina habuit can-
torem,qui castitatis laudes caneret, ipsa in illa se conseruauit: post-
quam autem mortuus est castitatis euector & laudator facile eam per
didit. Quanto igitur efficaciores sunt laudes, quæ Deo offeruntur
ad animam in diuino eius amore conseruandam? Qua propter anima
sancta, & sponsa Dei tota in eius amorem conuersa magis quotidie
his diuinis laudibus conseruatur.

Laudes Dei.

A

LAudes Dei in omnibus reddere debemus, maxime quando victoriam contra aliquod nobis contrarium consequimur, sicut B. Paulus faciebat, qui dicebat ad Corinthios scribens. Deo autem gratias, qui dedit mihi victoriam per Iesum Christū Dominum nostrū. *Iudic.15.* Sed væ nobis miseris, qui similes Sāpsoni sumus, cuius animus insolens secundarū rerū, qui euentū pugnæ Dñi debuit fauori deferre, sibi arrogauit dicēs. In maxilla asini percussi eos, & deleui mille viros, nec aram statuit Deo aut carmen cecinit, sed gloriæ assumptor, vt triū phum suū perpetuo consecraret, nomine, vocauit locū maxillæ: mox tamen eū secuta est diuina vltio: siti enim periclitatus est ad mortē. Vnde coactus est dicere cū apostolo. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriā. Nam post afflictionē illam dixit. Tu dedisti salutē hanc maximam, atque victoriā. Quando quidem vero laudes pro omnibus B Deo reddere debemus, sequitur ergo nos obligari ad eas reddendas in omni tempore (sicut faciebat regius Propheta, vt ipse proponit dicens: Benedicā Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore *Psalm.33.* meo.) Siquidē semper, & in omni tēpore ab eo innumera beneficia recipimus, Non solū autem omni tēpore sed in omni loco Deo laudes exhibendæ sunt, quoniā ipse omnium locorū dominus est. Ideo idem *Psalm.102.* sanctus rex dicebat. In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino. Inter varios errores, quibus delusa olim gentilitas laborabat, hic vnus erat, quod mundi regnū credebat Deos multos inter se humano more fuisse partitos. Iouī enim cælū, Plutonī inferiora, Neptuno vero maria sorti obtigisse putabant, & sic de cæteris. Ad hanc vero cæcitatē ex humanis mentibus expellendam Saluator noster Christus Iesus vbi multa miranda prodigia edidit in terra, trāsijt ad mare: vbi venti, & aquæ ei obedierunt, & etiā descendit ad inferos C & preciosa omnia quæ in eo erant abstulit, vt sic se omnium rerum Dominum comprobaret. Benedic ergo anima mea Domino in omni loco dominationis eius, quia omnium Dominus est. In terra, in mari, in domo, in via, semper laudandus est omnium Dominus.

LAVS HVMANA.

VAntum laus humana fugienda sit, perfecti sanctus Iob docuit, qui dicebat. Si vidi solem cū fulgeret, humerus meus à iunctura sua cadat. Quid mali est ō sancte vir, vt solē fulgere videas? Respōdet ad hoc B. Gregor. in Mo- *Iob.31.* *B.Grego.li.* *22.Mora.* *c.6.&.7.* ralibus dicēs. Solis fulgor est bonū opus in manifesta tione, & fatetur Patriarcha sanctus tale lucē bonorū operū oculo iactantiæ,

A ctantiæ, aut inanis gloriæ non vidisse, nec propterea hominū laudes expectasse. O nos infœlices, qui cū sceleribus plena sit nostra retroacta vita cū primū bonū opus aliquod facimus, etsi imperfectū, omniū iniquitatū nostrarū protinus obliuiscimur, & propter illud paruū & imperfectū opus laudari cupimus. Nō sic fratres mei nos facere oportet, sed sicut sanctus Daniel qui dicebat. Tibi Domine iustitia, nobis *Daniel.9.* autem confusio faciei sicut est hodie nobis: dicā & ego tibi. Laus & honor, & mihi cōfusio faciei, & per viscera misericordiæ tuæ humiliter peto, ne his caducis laudibus soluas mihi parua, & tepida obsequia, quæ ego vermis, & non homo in tui amorē huc vsq; feci, sed tua beatifica visione. Cauete fratres ab hac peste: nā B. Chrysostomus in qua- *B. Chrysost.* dam homilia inquit. Omnia pene mala vexant Diaboli, & peccati ser- *hom.13.ope.* uos: concupiscentia autē vanæ glorię etiā seruos Dei, & fideles viros, *imperfect.* impugnat, imo magis seruos Dei quam Diaboli, ideo regium vatem *Psal.36.* B sequamur, qui ait. In die tribulationis meæ Deum exquisiui, tamen manibus meis, & operibus bonis, nocte etiam scilicet huius vitæ sum operatus. Hic autem, vbi nos legimus, contra eum, legit B. Augustinus, coram eo, non coram hominibus, & sic non sum deceptus, quia inueni, quod quęrebam, nempe viam peccatorum, & prēmiū à Deo: quia coram illo, & illius amore solius bona opera operatus sum.

Laus humana.

BEatus Gregorius de hac materia agens in Moralibus inquit. Iniustus audita laude sua polluitur, iustus purgatur, pauet enim, si talis Deo non ostēditur, qualis ab hominibus putatur. Cæterū quamuis *B.Grego. li.* *22.Mora.c.* hoc ita sit, nō ideo tamē cura boni nominis quoad fieri potest, negli- *9.Eccle.41.* genda est: sic enim in Ecclesiast. legimus. Curam habe de bono nomine, hoc nāque magis proderit tibi, quā mille thesauri pretiosi, & magni. Hinc sponsa in Canticis lilium appellatur, quod candore puritatis C nitens odoris vero suauitate longius positos lętificat, vtrumq; autem Dñs cōmendat cū ait. Sic luceat lux vestra corā hominibus, vt videāt opera vestra bona, & glorificent patrē vestrū, qui in cęlis est. Cādor tamen lilij cū virtutū omniū puritatē, tū maxime castitatē significat, quæ vel maxime candoris sui puritate mētes hominū afficit. Non du- *Prouerb.vl* biū est quin iusti digni sint laudibus, nā in Prouerbijs de illa sancta *tim.* anima dicitur. Date ei de fructu manuū suarū & laudent eam in portis opera eius, hoc est, date ei fructū eleemosynarū eius, & honestatis atque bonorū operum ipsius. Sed quomodo hic fructus ei reddēdus, est? Eo modo quo artifici alicui redditur fructus laboris sui, dum alicuius domū fabricat: nō enim in eadē specie ei fructus redditur, sed in alia, hoc est, si domū fabricat non ei alia domus pro mercede, & sti

pendio fabricatur, sed merces illa laboris eius, auro vel argento com A
mutatur. Sic iusto nõ sunt reddẽda sua bona opera in eadẽ specie, sed
in auro, & argento, hoc est. (en alabança, y loor con que loamos al iu-
sto de sus buenas obras,) ei namq; iniustitiã facimus, si huiusmodi lau
des non reddimus. Quoniã autẽ homines mutescere solẽt ad has lau-
des iusto reddẽdas, idcirco spiritus sanctus ait. Laudent eam in portis
opera eius, hoc est, eadẽ bona opera animę factæ videlicet pietas eius
misericordia, honestas, &c. Ostendũt & aperte manifestant ipsius lau
des eamq; publice laudãt. Oportet autẽ, vt ipsa anima iusta nihil harũ
laudũ intendat, nã (vt ait B. Hieronnymus) si vere laudabilis esse cu-
pis, laudes hominum non requiras: falsa gloria est veræ pænę procrea
trix: & quãuis te dilatat, & magnũ oculis populi efficiat, in summo te
Simile. tamẽ periculo constituit. Quemadmodũ sagittarius scopũ magnũ fa-
cile attingit à paruo autẽ aberrat: sic Diabolus eũ qui se inani mundi
gloria amplificat, ictu sagittarum suarum facile percutit, submissum B
autem, & abiectũ non item. Omnis inanis gloriæ cupidus insipiens
Prouer. 7. c. est, quoniã apud Dæmonem inflatur, vt facilius eius transfigatur telo
& sagitta. Ideo in Prouerbijs dicitur. Nescis, quod ad vincula stultus
trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius.

LECTIONIS SACRÆ scripturæ vtilitas.

Ad Rom. 15

QVæcũque scripta sunt, ad nostrã doctrinam scripta sunt,
vt per patientiã scripturarũ spẽ habeamus, inquit B. Pau
lus ad Roman. scribens. Merito hoc sanctus Apostolus te
statur, si quidem in Sacra scriptura Deus nobis traditur
cognoscendus, & ipse suũ diuinũ bene placitũ, ac volun-
tatem ibi manifestat. Et ob hanc causam diuina scriptura vocatur lex: C
nam lex duo præstat officia, eademq; maximi ponderis, & momenti:
alterũ est ducere, & illuminare intellectũ ei certã diuinæ voluntatis
notitiã præbendo, alterum vero est effrænare, & mortificare inordina
Psalm. 118. tam hominis voluntatẽ timore pœnarũ æternarum, quæ in ipsa trans
gressoribus proponuntur. Atq; ita in quodã Psalmo dicitur. Lex Do-
mini immaculata conuertẽs animas. Et iterũ. Intellectũ dat paruulis.
Vnde apparet Hebræos propter hoc munus eã vocare Torath à quo-
dam verbo significãte docere, & dirigere, ac si Sacrã scripturã appella
rent sanctã directionẽ, aut rectitudinẽ. Vocatur etiã testamentũ, & ve
nit ab hoc verbo Berith, id est, testamentũ, vbi Deus suã vltimam ex-
ponit voluntatẽ. B. Hieronymus inquit, illã significare etiã confæde-
rationẽ, seu pactũ quoniã Deus in ea cũ hominibus confœderatur, &
pacisci.

A pacisci. Quæ igitur maior demonstratio humanitatis, & amoris Dei
erga hominem, & quæ maior confusio homini esse potest, quam vide
re, qualiter infinita illa maiestas ab altissimis seraphinis adorata se hu
miliat, id est, (como aquella infinita magestad adorada de los Seraphi
nes se allana, e yguala con los hõbres?) Nam si nos ei obligamus, & ip
se se nobis obligat: si eũ volumus, & ipse nos vult: si eũ diligimus, &
ipse nos diligit. Sed quid dicã, si quidem in eius nomine regius Pro-
pheta testatur, ipsum nobis obedire, si nos ei obtẽperamus? Voluntatẽ
timentiũ se facit. O ineffabilẽ illius immensi Domini misericordiam, Psal. 144.
qui sic vilibus terræ vermiculis se inclinat. Est autem maxime obser-
uandum, legem scriptam, quamuis vocetur testamentum, quod est vl
tima voluntas, ita tamen fuisse appellatam quoniam fuit vmbra & fi-
gura veri testamenti videlicet sacrosancti Euangelij in quo altis-
mus Deus suam nobis vltimam declarauit voluntatem: etenim post
B istam legem nulla alia amplius vnquam erit?

Maximæ etiã cõsolationis, & vtilitatis est Sacræ scripturæ lectio, vt
enim ait B. Augustinõ solũ verba, verũ etiã res, quæ per verba signifi B. Augustini
cãtur maxima mysteria insinuant. Huius admirabilis fertilitatis, quã Epist. 3
Sacra scriptura in se cõtinet vnũ duntaxat adducã exẽplũ, (y esse de
los mas esteriles, y secos, que en ella se hallã,) quale est illud histo-
riæ Thobiæ, qui cũ iussu patris in Rages ciuitatẽ Medorũ ad certã quan-
dã pecuniæ summã, quæ patri suo debebatur recuperandam se confer
ret, tulit secum quendam canem. Quid, obsecro, magis sterile, aut ma-
gis aridum esse potest. (Que se puede sacar de que Thobias lleuasse Thobiæ. c. 6.
perro, o le dexasse de lleuar?) sed talis tamque prægnans est Sacra scri
ptura, vt omnia, quæ in ea scripta sunt ad nostram doctrinam scripta
esse, non sit dubitandum. Hic pia consideratio eius, qui die ac nocte
meditatur in lege Domini plurimas spirituales diuitias inueniet. In
C primis enim hæc sacra historia ostendit iustum in sua peregrinatio-
ne, & itinere quod aggreditur (vt profectionem suam securam red-
dat) efficere, & secum portare id, quod potest, & saltim secum fert ca-
nem, qui latret, vigilet, ipsumque suscitet, & sequatur. Quæ fuit etiam
adolescens Thobias hominẽ, qui viam sciret, eũque duceret. Nõ erat
superbus, elatus aut de se confidens nimium, quin potius magna hu-
militate fragilitatẽ suam cognoscens fecit, quod potuit. Secundo ostẽ
dit curã, quã Deus habet de illo, qui hac humilitate, & diligentia iter
facit: nãsi iustus hominẽ quærit, qui ipsum ducat, & canẽ adhibet in so
cietatẽ suã Deus pro illa humilitate ei angelũ mittit, qui illũ obseruet
sicut misit angelũ Raphaelẽ sancto Thobiæ: iuxta id, quod ait sanctus
Dauid cum viro iusto loquens. Angelis suis Deus mandauit de te,
vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Tertio ostenditur, quanto am- Psalm. 90.

plius sit, quod Deus ex parte sua ponit in huius vitæ peregrinatione A
ad saluandos homines, quam ipsi homines ex parte sua ponunt: Deus
enim ponit angelum, lucem suã, gratiã suã, sua dona, ac sua diuina Sa
cramenta: homines autem ad plurimum ponunt quoddam parum di-
ligentiæ, & bonum vsum liberi arbitrij. (Al fin ponen vn perro, y to-
do lo que ponen es poco, respecto de los bienes sobrenaturales de la
gracia y gloria.) Huius diuini, & incomparabilis thesauri fuerunt the
saurarij, & depositarij Hebræi singulari quadam prouidentia diuinæ
Ad Rom. 3. & 9. sapientiæ, sicut B. Paulus ad Romanos scribens testatur recitans pluri
ma beneficia, quæ ipsi à liberali manu Dei acceperunt: inter quæ vnũ
hoc enumeratur, scilicet quia credita sunt illis eloquia Dei, & illi
hunc thesaurum tanta diligentia seruauerunt, vt non solum librorũ,
verum etiam linearum, & clausularum Sacræ scripturæ, & etiam nu
meri literarum exactissimam rationem habuerint. Singulari igitur
consilio, & prouidentia voluit Spiritus sanctus, vt sub potestate ini- B
micorum nostrorum hæc diuina scriptura existeret, quam ipse reuela
uerat, & cuius autoritate, ac testimonijs veritas nostræ sanctissimæ fi
dei comprobatur: quod quidem testimonium irrefragabile est, adeo
antiquum, vt à temporibus sancti Moysi inceperit, vt sic mundus in-
telligeret nos res fictas, vel mutuatas ab amicis nostris in sacrosancti
Euangelij confirmationem non sequi, sed diuinas, sanctas, & tantę
antiquitatis, & excellentiæ, vt Doctissimus Eusebius Cæsariensis sub
ducta bona temporum ratione colligit, sanctum Moysem præcessisse
& fuisse prius quam bellum Troianum quadringentis annis.

2. ad Timot. cap. 3. Quanta autem sit vtilitas lectionis Sacræ scripturæ, verba Beati
Pauli manifeste declarant, qui ad Timotheum scribens inquit. Tu ve
ro permane in his, quæ didicisti, & credita sunt tibi sciens à quo di-
diceris, & quia ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere
ad salutem per fidem, quæ est in Christo Iesu. Omnis enim scriptu C
ra diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corri
piendum, ad erudiendum in iustitia vt perfectus sit homo Dei ad om
ne opus bonum instructus. Quibus verbis poterat amplius perpendi,
& explicari Sacræ scripturæ vtilitas, quam his sancti apostoli? Hæc, si
recte considerentur, sufficiunt ad inclinandos animos nostros contin-
uæ sacrorũ librorũ lectioni: quorũ etiã iotæ ipsæ, & apices mysteria
Simile. redolent. Sicut enim in auri vena etiã ipsæ glebæ, quæ terra viden-
tur esse, aurum in se continent: sic Sacra scriptura, quæ vena aurea est
etiam ipsæ minutæ literæ diuina in se mysteria occludere creduntur:
Iob. 17. ideo de illa possunt illa sancti Iob verba prædicari. Glebæ illius aurũ.
Quamuis autem aliqua diuinæ scripturæ loca sicca, & sterilia videan-
tur, omnia tamẽ altissimis, ac maximis mysterijs plena sunt. Quod
& eru-

A & erudite docuit Philon Iudæus dicẽs. Vultis videre, quam profun-
dus sit Sacræ scripturæ sensus animaduertite priora quinq; verba qui
bus ipsa Sacra scriptura incipit, videlicet. In principio creauit Deus *Genes. 1.*
cœlum, & terram. Perpendite, quæso, quã breuia, quamque arida, &
sterilia, si humano iudicio cõsiderentur, sunt hæc verba, sed in illis
maxima mysteria includuntur: in primis enim in eis confunduntur
quinque pergrandes errores, & in ipsis continentur quinque valde
vtiles, ac mysteriosæ veritates. Quo ad primum, dum dicitur, in prin-
cipio creauit Deus, his verbis docemur, Deum esse quod est aduersus
execrandũ illum errorẽ: Dixit insipiens in corde suo nõ est Deus. Se
cundo dicitur, quod hic Deus est vnus: & hoc etiã est contra omnem
machinam Gentilium, qui plures Deos adorabãt. Tertio dicitur, crea
uit, aduersus Aristotelem, qui asseruit mũdum fuisse ab æterno, & im
possibile esse, quod ex nihilo aliquid fieret, sicut & alij Philosophi gẽ
tiles affirmabant: atque ita dicebant. Si mundus factus fuit, de aliquo
B factus est, illud vero aliquod æternum futurum erat, hoc est, (si el mũ
do fue hecho, auia de ser de algo, y aquel algo hauia de ser eterno.)
Quarto dicitur, cœlũ & terrã, aduersus Heraclytum dicentẽ plures
esse mundos, quod quidem hæc verba confundũt, siquidem in eis di
citur vnum dũtaxat esse mundũ. Quinto deniq; manifestatur hic pro
uidentia Dei, qui illum creauit, & gubernat, & conseruat, quod etiam
dictũ est contra negantes ipsius altissimi Dei prouidentiam.

Lectionis Sacræ scripturæ vtilitas.

VTilitas lectionis sacrorum librorum clarissime apparet ex eo, *B. August. lib. 5. cõfes.*
quod Beatus Augustinus in libro confessionum fatetur de se di-
cens. Liber quidam Ciceronis exhortationẽ cõtinet ad philosophiã,
qui vocatur Hortensius: ille vero liber mutauit affectum meũ, & ad
te ipsum Domine preces meas, & vota, ac desideria fecit alia, viluit
C mihi repente omnis vana spes, & immortalitatẽ sapientiæ concupi-
scebam æstu cordis incredibili, & surgere iam cæperã, vt ad te rediré.
Non enim ad acuendã linguã referebam illum librum, nec mihi lo-
quutionẽ, sed quod loquebatur persuaserat. Quomodo ardebã Deus
meus, quomodo ardebã euolare à terrenis ad te, & nesciebã, quid age
res mecũ, apud te enim est sapientia, & hoc tamẽ solũ me in tanta fla-
grãtia refringebat, quod nomẽ Christi nõ erat ibi, quoniã hoc nomẽ
secundũ misericordiam tuã Dñe, hoc nomen saluatoris mei filij tui in
ipso adhuc lacte matris præbiberã, & alte retinebã, & quid sine hoc
nomine fuisset, quamuis literatum, & expolitũ, & veridicũ non me
totum rapiebat? Ex his omnibus, quæ hic loquitur hic S. Doctor in-
fertur, quis fructus ex lectionẽ sacrorum librorum comparabi-

tur, siquidem lectio libri Ciceronis talia operatus est in corde ipsius sancti viri. Quod autem lectioni Sacræ scripturæ iungenda sit operatio, docet idem B. Augustin. sup. Psalmos his verbis. Fratres charissimi non poteritis probare, quam vera cantetis, nisi cæperitis facere, quod cantatis, quantumlibet illud dicam quomodolibet exponam, quibuscunque verbis versem: non intrat in cor eius, in quo non est opus eius. Incipite agere, & videte, quid loquamur. Tunc ad singula verba lachrymæ profluent, tunc Psalmus cantatur, & facit cor, quod in Psalmo cantatur. Hæc autem omnia, quæ de cantatione dicuntur, de lectione dicenda etiam sunt, cui non solum operatio, sed etiã medi tatio iungenda est vt mens consoletur, & fœcũdetur, (y por esto dizẽ que la fructuosa lecion ha de ser como el beuer de la gallina, que a cada sorullo de agua leuanta los ojos arriba hazia el cielo.)

B. Aug. sup. Psalm. 119.

A

Vnde pro eo quod nos legimus, nisi quod lex tua meditatio mea est tũc forte perijssem in humilitate mea, in Hebræo legitur. Nisi quia doctrina tua fuerũt delectationes meę perijssem in humilitate mea. Humilitas autem hoc in loco pro afflictione sumitur. Quare Beatus Hieronymus vertit. Forte perijssem in pressura mea. Et Fœlix transtulit. In afflictione mea. Et quidem diuinæ Scripturæ lectio meditatione sociata animum in aduersis roborat, in pressuris consolationem prębet, idco vt quis Deo seruire digne valeat hoc debet habere, vt sit frequẽs in sacri eloquij studio, & meditatione. Quod singulari sententia B. Hieronymus cõfirmat, qui ad Rusticum Monachum ait. Ama sacrarum scripturarum studium, & carnis vitia non amabis.

Psal. 118.

B

B. Hierony. ad Rusticũ.

Lectionis sanctæ vtilitas.

PRo eo, quod nos legimus: declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis B. Hieronymus sic vertit. Ostium sermonum tuorum illuminat. Fœlix vero vertit. Principium verborum tuorum, aut ostium vel initium illuminat, & intellectum dat paruulis. Quod perinde est, ac si sanctus Propheta diceret, quod sola initia verborum Dei illuminãt paruulos nã mox vt ingressus fueris sermones Dei, eosque vel à limine (vt aiunt) salutaueris, senties te illuminatum, si tamen in humilitate accesseris. Nam sicut sol, cum nostrũ attigerit hemisphærium, & cum adhuc nec radij eius apparent, illustratur terra, luceque perfusa respirat: sic qui vel ad ostium accesserit sacrarũ scripturarũ, mox splendoribus illius ferietur cor eius. Quod clare Ecclesiasticus his verbis explicat dicens. Beatus vir, qui in sapiẽtia morabitur, & qui respicit per fenestras illius, & in ianuis illius audiens, qui requiescit iuxta domum illius, & in parietibus illius figit palũ. Sumit hic metaphoram à viatoribus, qui cum alicubi requiesce-

Psal. 118.

C

Simile.

Eccle. 14.

re

re volunt, palum ibi figunt, atque sedent. Sic vel in ianuis sapientiæ debet mens requiescere tua, ibique iugiter assidere, imo & figere palum, hoc est, vmbraculũ erigere, vt ibi maneas, quoniã vel si ad ostiũ sapientiæ accesseris, protinus eius perfunderis splẽdore. Vnde in Psalmo dicitur. Accedite ad eum, & illuminamini, hoc est, statim in ipso accessu illustrabimini, protinus vt aperueris oculos ad lucẽ solis, luce perfunderis ipsius, & ibi gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus. Cur non dixit. Saturamini, & inebriamini, sed duntaxat ait, gustate: Quoniam tanta abundat dulcedine, vt mox cum ad ipsum accesseris, & vel summis labijs (vt aiunt) attigeris, tanta suauitate repleberis, vt iam ab illo diuelli nullatenus velis. Sed ea illectus plus esurias, ac concupiscas, eo modo loquendi, quo fastidiosum ad escas infirmum allicis suauitate edulij, quod illi affers. Nolo (dicis ei) nisi vt tantillum gustes: scis enim edulium adeò suaue, & appetibile esse, vt si vel ad os applicuerit eius suauitate appetitus allectus ad reliquũ sumendũ aperietur. Sic nimirum anima, quæ vel ostia sapientię diuinæ attigerit dulcedinemque Dei prægustare cæperit tanto desiderio flagrabit, vt ad totum iam exhauriendum rapiatur. Vt Isaac mox vt fragrantiam vestimentorum Iacob percepit, in oscula, & benedictiones prorupit.

Psal. 33.

Simile.

Genes. 37.

Lectionis sanctæ vtilitas.

BEatus Gregorius in moralibus inquit. Scriptura nostrum est speculum, & dum aliorum victricia commemorat, nostra debilia cõfirmat: quia eo minus mens trepidat, quo anteactos triumphos videt: sicut & lapsus eorũ scribit, vt nouerimus, quid timere debeamus. Ita fit, vt anima hinc fiducia, hinc humilitate erudiatur, & ita nec superbiat, nec desperet. Quod perspicue B. Hieronymus perpendens ad Demetriã inquit. Vnum illud tibi repetã, & prædicans iterũ, iterumq; monebo, vt animum tuum Sacræ lectionis amore occupes, ne in bona terra pectoris tui semen lolij, auenarumque suscipias, &c. Deinde epistolã vltimo mãdato cõcludit hoc modo. Finẽ iungo principio, ne semel admonuisse contentus. Ama scripturas sanctas, & amabit te sapientia: dilige eam, & seruabit te: honora illam, & amplexabitur te. O fœlices, & nimium fœlices qui hoc consilium amplectuntur, quia in libro sapientiæ dicitur. Vani sunt omnes, quibus non subest scientia Dei, & vacua spes illorum. Ideo regius vates inquit, statue seruo tuo eloquium tuum, in timore tuo. Vbi alij verterunt. Confirma seruo tuo eloquium tuum, quod incitat ad timorem tuum: hoc enim vere præstat pura sanctarum scripturarum lectio supra omnia alia: Philosophorum etiam grauissimorum scripta conducũt vt late probat. B. Augustinus in libro confessionum: oportet [illegible], vt hæc lectio cum

B. Gre. li. 2. Morali. c. 3.

Sapien. 18.

Psal. 118.

B. Augu. li. 7. confes.

sancta

B.Grego. li. 2.moral.c.8 sancta intentione fiat, quia, vt B. Gregorius in Moralibus inquit, quidam non quærunt in lectione ea, vnde ad virtutem erudiantur, sed ea vnde singulariter eruditi videantur, atque immoderatis ausibus sciẽ tiam quo plus appetunt, plus amittunt. A

Psal. 118. Super illa verba Regij Prophetæ. Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa, ait B. Ambrosius. Dominus Iesus abstulit spolia, hoc est, regnum cœlorum à Iudæis, & dedit genti facienti fructus eius, quod ab illis abstulit nobis dedit: merito ergo exulto sicut qui inuenit spolia multa. Sine labore nemo inuenit spolia, quæ non habebat, inueni pentateuchum, inueni libros Regum, inueni Prophetarum scripta, Psalmos, prouerbia, inueni Euangelium, à Iudæis hæc spolia detracta sunt, & mihi data, lex quidem spiritualis est, illã habet, qui illã intelligit: illã non habet Iudęus, qui illã in spiritu nõ intelligit. Habent Iudæi libros, sed sensum librorũ non habent: habẽt Prophetas, sed non habẽt, quod illi prophetarunt, quomodo enim habent, quem non receperunt? Multa habet spolia, qui habet Dei verbum, habet resurrectionem, habet iustitiam, habet sapientiam, habet virtutem, habet omnia quoniam omnia, in ipso constant. Hebræi spoliauerunt Ægyptios, & vasa ipsorum abstulerunt: nos autem mentis accipimus, nos adquisiuimus cælestis sermonis argentũ, Dicat ergo populus Christianos cum ipso capite, lætetur, & dicat: Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Hæc illẽ, & quidem eleganter. B

Lectio Sacræ scripturæ.

SVblimitas diuini consilij, & altissimæ prouidentiæ in excitando sacros scriptores ad conscribendam sanctam Scripturam statim in exordio mundi & quidem in fœmina, quæ adhuc iustitia originali ornata erat, demonstratur. Nam cum Dominus dixisset: De ligno scientiæ boni, & mali ne comedas, interrogata fœmina à serpẽte quare præcepisset illis Deus, ne comederent de fructu illius arboris, respondit. Præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus illud. Dic mihi, obsecro, ò mulier, vbi præcepit Dominus verbum istud? Et ne tangeremus illud? Nunquid tactus arboris, & pomorum illius transgressio esset? Nunquit in barathrum primi illi parentes cum vniuersa posteritate ex solo tactu illius præcipitarentur? Vbi non est lex, nec præuaricatio: certè nullibi interdixit Dominus Deus tactum arboris, aut fructus illius. Vides quomodo doctrina, quæ verbo tenus traditur, nec demandatur scripturæ fideliſsimi scribæ, aliquando aliter intelligitur quam à magistro fuit demonstrata? Ideoque lectio præcipue Sacræ scripturæ C

Genes. 2.

Aræ perquam vtilis, & necessaria est. Nec mihi obijcias locum Hieremiæ. Et non docebit vir proximum suum dicens: Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me à minimo vsque ad maximum. Ergo nec lectio, nec auditus verbi necessaria sunt? Ad quod B. Augustinus, B. Theodoretus, & B. Thomas Nicolausque Liranus respondent, hoc non de prædicatione, nec delectione noui testamẽti, sed de æterna eius mercede intelligi, in illã enim æterna beatitudine non docebit vir fratrem suum. *Hierem. 31.*

B. Aug. lib. de spiritu & litera. c. 24. B. Theodoret. Dialogacum Et B. Tho. 1.p. q. 106. art. 1. ad. 1. arg. Nico. de Lyr.

Lectio.

SEneca in quadam epistola inquit. Vide, ne ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminis habeat aliquid vagum, & instabile. Nusquam est qui vbique est, in peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant nullas amicitias: Idem accidat necesse est eis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim, & properanter transmittunt. Non prodest cibus neq; corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æquè sanitatem impedit, quam remediorum crebra mutatio, non venit vulnus ad cicatricem, in qua crebra medicamenta tentantur: non conualescit plãta, quę sæpe transfertur: nihil tam vtile est, quod in transitu prosit. Distrahit librorum multitudo. B

Seneca. epis. 2 Simile.

B. Basilius de legẽdis gentiũ libris ait. Veluti apes nõ omnibus floribus insidũt, nec ex eis, ad quos accedũt, omnia auferre conãtur, sed quantũ ipsis ad opus necessariũ fuerit comprehendentes reliquum dimittunt. Nos etiam vt sobrij, sapientesque, quantũ congruum nobis propinquũque veritati, reliquum prætermittamus: & sicut in legendis rosis sentes vitamus, sic in talibus sermonibus, quidquid est vtile carpentes noxium vitemus.

B. Basil. de legendis. Gentilium libris. Simile.

C Plinius inquit. Ager nimium stercoratus aduritur, non stercoratus alget: ita moderata lectione vegetandum erit ingenium: nam lectione saginatur animus non aliter, quam ager stercore.

Plin. lib. 18. c. 23. Simile.

LÆTITIA IVSTORVM.

BEatus Thomas lætitiam spiritualem definiens inquit. Lætitia est effectus deuotionis per se, eo quod oritur ex termino, ad quem, hoc est, ex Dei consideratione, qui est terminus, ad quem tendit animus deuotione promptus, & alacer: Dei autem consideratio delectationẽ parit, secundum illud Psalmi. Memor fui Dei, & delectatus sum. Quare ex tot rationibus diligens mandatorum Dei obseruatio delectationẽ, & iocunditatem gignit. Idcirco merito regius Propheta inquit. In via.

B. Tho. 2. 2. q. 82. ar. vl.

Psalm. 76.

Universidad de Deusto Biblioteca

Psalm. 118. via mandatorum tuorum delectatus sum. Quod etiam sic probatur. A
Amor diuinus, qui charitas dicitur delectabiles facit operationes, ea enim, quæ magis voluntariè operamur, iocundius, & delectabilius operamur. Quid autem magis voluntarium, quam amor, qui est propensio voluntatis in rē amatā? Quia ergo iustus ex charitate operatur hinc est quod delectabiliter, & iocūdissime operatur. Vnde in Canticis Salomonis vbi isti diuini amores describūtur, omnia, quæ ibi narrantur, ad iocunditatē, & delectationem pertinent, scilicet vnguenta, flores, horti, vineæ florentes, ligna pomifera, stagrantes rosæ, vinum conditum, fauus mellis, lac, pulchritudo, & cætera omnia, quæ ad delectationem, & iocunditatem pertinent, ad insinuandum, quod amor est parens omnium rerum delectabiliū, & iucunditatem afferētium. Vnde amor adeò secum affert lætitiam vt ipsa mors amanti sit delectabilis, vt in martyribus videre est perspicuum, qui inter ipsa dira tormenta iubila, & mirabiles consolationes experiebantur. Merito ergo B
sanctus rex ait. In via mandatorum tuorum delectatus sum. Sed qualis, & quanta est iocunditas tua ò rex sancte indica nobis, si potes. Sicut in omnibus diuitijs, inquit. Similitudo hæc non adæquat rem cōparatam, maiores quippe sunt delectationes spirituales, quam corporales, sed quoniā nos res sensibiles trāscendimus, ex eis venamur has similitudines: & certe inter omnia concupiscibilia sensus pecunia magis rapit affectū, vnde eam facit Beatus Paulus ad Timotheum scribēs
1. ad Timo. 6. c. radicem omnium malorum, & ratio huius est, quoniā appetitus beatitudinis, supremum locum occupat inter omnia appetibilia, pecunia autē maximam similitudinē habet cum beatitudine: beatitudo enim est status omnium bonorum in quo nihil, quod concupiscatur deest beato, inter omnia vero sensibilia pecunia est, quæ omnia desiderabilia aucupat: est enim pretium omnium rerum, & sic intelligitur ad C
literam illud Ecclesiastici, Pecuniæ obediunt omnia, quia omnia concupita sensibilia per pecuniam habentur. Quare cum hanc similitudi-
Eccle. 10. c. nem habeat cum beatitudine, mutuatur etiam ab illa aliam proprietatem beatitudinis, quæ est rapere maxime, & trahere ad se affectum. Altissima ergo est similitudo, quomodo inter sensibilia qui possidet diuitias, omnia possidet, cum omnia obediant pecuniæ multo magis inter spirituales delectationes qui Deum possidet, omnia possidet, & vere beatus est, hic in spe, & in futuro erit in re, quidquid enim desi-
1. ad Cor. 1. c. derari potest in Deo inuenies. Ideo B. Paulus ad Corinthios scribēs inquit. Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei nostri, quæ data est vobis in Christo Iesu, quia in omnibus diuites facti estis in illo in omni verbo, & in omni scientia, ita vt nihil vobis desit.

LIBE-

A

LIBERALITAS.

ISidorus Clarius in quadam oratione inquit. Beata plane res liberalitas, quæ cum auaritiæ contraria sit, quam Apostolus omnium malorum radicem recte appellat, iu re omnium bonorū radix, & fons appellari potest. Quid enim non secum affert boni? Quem non illius vultus ex hilarat? Est profecto veluti sol, qui cum orbi apparet, mortales omnes implet iocunditate: sic liberalis, dum benigne omnibus facere studet, vbicunque conspicitur, quibuscunque se obuiam præbet, lucē quādam secum affert, quæ lætitiam omnibus parit. Vter fœlix dici debeat diues, auarus, an liberalis? Auarus noctes, & dies excruciatur, vt opes opibus addat, & pro his quidem quas nondum habet, solicitus est, quo pacto eas assequatur: pro his vero, quas habet non minori vexa-
B tur solicitudine ne re tā chara forte priuetur, quod si accidat, dolores inferni (vt Prophetæ verbis vtar) circundant illum, & hoc infœlicius morte arbitratur, pecunias sæpe male tutas in arca putat, quare in secretiori terræ parte eas infodit, sed nec tunc quidem molestia caret: metuit enim ne si repentino aliquo casu moriatur, res sibi omnium charissima in perpetuum pereat, ac propterea etiam cum sanus est, hoc metu premitur, multo vero magis si ægrotat, tunc enim & fateri cuiquam timet, vbi thesaurum reposuerit, metuens etiam filiorum in fidelitatem, & non fateri dolor est ob impendentis mortis metum. Reliquis opibus ita vtitur, vt illorum se manifeste seruum demonstret: Omnes auersatur quos opinatur petere à se quidpiam velle præsertim pauperes, quo fit, vt vicissim etiam alij illū auersentur, & oderint. In tali homine, quod fœlicitatis vestigium inuenitur? Nunc re-
C fer animum ad liberalem, nunquam tristitia eum inuadere potest, nisi cum benigne faciendi facultas deest, somnos dicit iocundissimos, vigilias iocundiores, omnium congressus gratos habet præsertim egenorū. Huic vero nō facile inuenias, qui insidias struat, ac nocere cogitet, quin potius optant omnes, vt seruetur diutius in vita: cū verò tēpus aduenit, quo vitæ cedat, primū illius omnes mortem deflēt, deinde eius recordatio beneficentiæ perpetua in hominū mentibus perseuerat. Cernis quam dispar sit auari, ac liberalis ratio, & ille quidem nec hic, nec in futura vita fœlicitatis partem attigerit: hic vero contra semper fœlix fuisse deprehēdatur? De Alexādro Magno historijs proditum legimus, quod liberalitate, & clemētia adeo polleret, vt videretur non tam trophæis potiri propter hostium suorum ruinam, quam vt eosdem hostes nobilitaret, & proprijs eorum spolijs locupletaret. Cumq; rogaretur ab amico, quid nā sibi commodi, & vtilita-

Isido. Clarius oratio. 61. tom. 1. Simile.

tis

tis referret ex tam multis spolijs, & victorijs, respondebat: Id quidē A
refero, atque reporto, vt lætitia animum expleam, quod ea liberaliter largitus fuerim, ac distribuerim.

LIBERVM ARBITRIVM.

Gene. 2. PRo certo habēt omnes Philosophi hæc inferiora superioribus cœli constellationibus gubernari: & ad hoc pertinet illud, quod scribitur in Genesi. Fecit Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei: & luminare minus, vt præesset nocti: & stellas, & posuit eas in firmamento cœli, vt lucerent super terram, & præessent diei, ac nocti. Itaque Dei summa potentia atque sapientia declaratur non solum in eo, quod cælos, & terram fecit, sed etiam in eo, quod sapientissime ea inter se aptauit, atque coniunxit: quamuis autem astra magnam impressionem faciant etiam in hominum corporibus, tamē B
(vt dicitur) sapiens dominabitur astris, & libertate liberi arbitrij potest omnes inclinationes corporis superare, maxime adiutus ratione, & diuina gratia, quæ nunquam deest facientibus, quod in se est.

B. Amb. super illud. Prouer. 21. B. Ambrosius de hac materia agēs, inquit, super illa verba Prouerbiorum: Equus paratur ad diem belli: Dominus autē salutem tribuit. Dum tamen curris, dicito. Deus virtutē tribuit equo meo, vt currat. Deus dedit tibijs meis perseuerantiā, vt starem. Nō ergo putes quod te libertas arbitrij ita habeat, quasi nauis, per quam vis euadere Barbaros de littore, per quam vis euadere à fluctibus pelagi, per quā vis ad patriam quam desideras peruenire, sed si Dominus imperauerit ventis prosperis, & aduersis flatibus silentium dederit si latentia vada demonstrauerit, & somnum tulerit gubernantibus nautis, & absque læsione portum ingredi fecerit, ages posthæc gratias Deo, non naui: Deo, non nautis. Nec ista dicentes excludimus nauem, & nautas, sed *Simile.* magis & nauem ornamus & nautas, quibus Deum præsulem confitemur: si enim Nauis non fuisset, vtique quod dominus gubernaret, nō esset: si nautæ non essent, quos Dominus excitaret, non essent. Ita ergo dicamus si arbitrium in te non fuerit bonæ voluntatis, non erit tecum pax Dei. C

B. Chrysost. hom. 14. ope. impe. Idem homi. 9. in Ioan. B. Chrysostomus in quadam homilia ait. Sicut nec terra sine semine, nec semen sine terra fructificat: sic nec homo sine Deo, nec Deus sine homine iustitiam operatur in homine. Idem etiam inquit. Deus seruorum neminem vult inuitum, aut coactum, sed eos duntaxat, qui sua eum sponte amplectuntur, vt seruitutis se gratiam habere intelligant. Homines quibus necessaria seruorum opera est & seruitio opus improbos, & dicto non audientes seruos possessionis iure coercent: at

A at Deus cum sibi ipsi sufficiat, & nullius indigeat, nostræ tantū salutis gratia cuncta operatur, nosque ipsos nostri esse iuris, & arbitrij permittit, ideo cogit neminem, ad nostram tantum spectat vtilitatem. Quod si nolentes ad seruitutem traheret, non secus eis contingeret ac si nullum præstitissent seruitium.

Idem homi. 12. ad Hebr. Idem quoque inquit. Non est volentis, nec currentis, sed miserentis Dei, ait B. Paulus ad Romanos scribens. Quia illius est, qui amplius est? Eius dixit esse vniuersum secundum consuetudinem hominum, sic quippe etiam nos facimus. Verbi gratia videmus domū bene ædificatam, & dicimus, quia totum artificis est, & tamen non omne opus eius est, sed etiam operariorum, & qui materiam tribuit domui, & aliorum plurimorum: veruntamen quoniam ille efficacius cō currit illius vniuersum opus esse dicimus. Sic etiā hic quia Deus omnia attingit suo efficaci concursu, dicitur totum facere. Quemadmo- *Ad Roma. 9. Simile.*
B dū Deus, qui per se seruare potuit in diluuio vniuersali Noe cum suis ne submergerentur, sed tamē voluit vt ipse fabricaret arcā, & ingrederetur eam, vt esset suę salutionis cooperator: ita vult vt omnes qui spiritualiter saluantur suæ saluti cooperentur per liberi arbitrij motū credentes in eum, qui iustificat impium, inquit Driedo de captiuitate & redemptione hominis. Verum est tamen quod vt etiam homines suæ saluti cooperentur, donum Dei est, qui operatur omnia in omnibus secundum consilium voluntatis suæ. *Simile. Driedo de captiuit. & redemptio. hominis.*

LINGVA.

C LIngua instrumentum est, quo Dæmones multos homines capiūt, iam homo impius blasphemat, iam periurium committit, iam falsum testimonium dicit, iā detrahit, iam turpia profert, iam scurrilia, iam multa loquitur, iam denique otiosa innumera: maximus denique laqueus est lingua, quo homines ligantur, & destruūtur. Vnde B. Iacobus inter alia, quæ de lingua affirmat, vt vno verbo multa comprehendat, ait. Lingua nostra ignis est, vniuersitas iniquitatis. Quo in loco glossa inquit. Vniuersitas iniquitatis lingua vocatur, quia per eam cuncta facinora, aut conantur, (vt latrocinia & stupra) aut patrantur (vt periuria, falsa testimonia) aut defenduntur (vt cum quilibet scelus suum excusat, quod commisit.) Ideo in Eccle siastico dicitur. Beatus vir, qui non est lapsus verbo in ore suo. Igni etiam B. Iacobus linguam comparat: ignis enim inter omnia elemēta potentissimus est ad omnia destruendum. Comparantur quoque homines linguam non custodientes equis absque fræno, & nauibus sine gubernaculo eodem Apostolo ibidē. Vnde nō sine causa spiritus san *Iacob. 3. Eccles. 14.*

Universidad de Deusto Biblioteca

ctus in linguis apparuit potius, quam in manibus, aut in alijs corporis membris, vt insinuaret membrum hoc maxime inflammatum esse infernali igne, quare necesse erat, vt igne cælesti inflammaretur. A

B. Hilarius. in Psalm. 51 Simile.

Beatus Hilarius ait super illa verba: sicut nouacula acuta feciſti dolum. Nouacula ad nitorem vultus acuitur, vt abradens hirsutam atq; horrentem faciem leuiget. Hæc si potius vulneret, dolum fecit, quippe cum præparata ad ornatum fuerit, ministerium suum præbuit ad vulnus, non ad ornatum. Ita lingua impij in malitia potentis, quum natura ad eloquendas rationabiles cogitationes consulti cordis præparauit, ipsa potius irrationabiles operatur iniquitates.

Idē in Psal. 44. Simile.

Idē etiam super illa verba. Lingua mea calamus scribæ, ait. Sicut calamus instrumentum est delineandæ scripturę accommodum, ipsum manu viri periti promouente ad eorum, quę scribenda sunt, characteres exprimendos: Sic lingua iusti, Spiritu sancto eam mouente, cordibus credentium verbo scribit æternæ tincta quidem non atramento, B sed spiritu Dei viuentis.

B. Chrysost. hom. 4. ad baptizandos Simile.

Beatus Chrysostomus in quadam homilia super illa verba. In manu linguæ vita, & mors, inquit. Media nāque vtriusque partis lingua est, & si vtriusq; est tu Dns es. Nam & gladius in medio positus, si qui dē fuerit aduersus hostes arreptus salutaris accipienti reperitur: si vero tenentis viscеribus inferatur, mortē præparat inferenti: nō quia talis ferri natura, sed quia vtētis tale consiliū est: ita & lingua ęstimetur gladius in medio positus. Armetur aduersus peccata tua, nō ad fratris plagā prępараretur: & ideo Deus eā velut muro duplici voluit circundari. Nā dentiū tegmine, & labiorū custodia cōtinetur, ne verba improuida garrulitate proferātur. Idē inquit. Magis vertice ipso capitis linguā tuā custodias. Regius quidā equus est lingua nostra, si ei frenūim miseris doctrina tua gradariū feceris, ascendet in eū rex & quiescet in eo: Si autē nullo freno domaueris, sed huc atque illuc infrænē iactari permiseris, diaboli cā vehiculū feciſti. Idē in Psalmum quintum etiā ait. Non dixit Dauid simpliciter, aut absolute. Sepulchrū est guttur eorū: sed, patēs, ita significās maiorē fætorē: & nos in mortuis qui dē corporibus cōtrariū faciētes terræ illa tradimus: hi cōtra verbis ob scænis, & male sanis dogmatibus faciētes, cū ea in imo locare oportet, proferūt, & omnibus videda proponūt, & multos offendūt. Mortua autem verba multomagis tegenda quam cadauera sepeliēda sunt.

Idem homi. 52. in Matth. Simile. Idē in Psal. quintum. C

Simile.

Sicut ianua balnei si crebro aperiatur, cito calorem eius extrudit: sic anima cum multa loqui vult, quamuis valde pulchra sint omnia, memoriam sui per vocale ostium distrahit, ac disturbat.

Simile.

Si dolij os apertum manet, culices ingrediuntur, & vinum corrumpunt. Idem accidit in multiloquio, facetis, & vanis sermonibus.

Plutar-

A Plutarchus inquit. Vascula inania maxime tinniunt, ita quibus minimum inest mentis, hi sunt loquacissimi. *Plutarc. in Moralib. Simile.*

Lingua.

QVam pessima autem lingua malignantium sit, verba illa libri Iob manifeste insinuant, quæ sic habent. Porrò saluum facies Deus egenum à gladio oris eorum. Magnum miraculum declaratur in his verbis, vt homines tenues, & orbatos patrocinio virtute tamen præditos (hos enim pauperes sacra frequenter scriptura intelligit) liberet Deus è telis, & vi impiorū. Est autē animaduertendū, quod cū multa ab impijs in pios viros tela intenta sint, non vincula, non carceres, non ergastula, non gladios, non virgas, non cruces, & alia exquisita tormentorum genera commemorat, sed linguam tātum, id quod etiā vsu venit in alijs sacrosanctæ scripturæ oraculis. Ex quo intelligi licet à nulla fere re magis sanctos viros, quam à petulanti, & dolosa lingua vexari. Cuius rei esse causam existimo quod cum ipsi nihil magis quam scelera, & flagitia detestentur & exhorrescant, nihil eos magis angit, quam quod scelerati, & flagitiosi nominentur, & hoc nomine condemnentur pœnis atque supplicijs afficiantur. Magna ergo Dei benignitas, & potentia est, quod hominem inopē ab inimicis, & ab immani nostrium vi liberet, & eorum linguæ venenata tela retūdat. Qua de causa regius vates eisdem verborum figuris vtens, & quanta linguæ acerbitas sit exponens, maximas ei gratias agit dicens. Misit de cælo, & liberauit me, dedit in opprobrium conculcantes me. Eripuit animam meam de medio catulorum leonum. Filij hominum dentes eorum, arma, & sagittæ & lingua eorum gladius acutus. Ecclesiasticus etiam magnam Deo gratiam habet pro tanto eius erga eum beneficio quod eū liberauerit à laqueo (ait) linguæ iniquæ, & à labijs operantium mendacium. Quod beneficium quia trabali (vt dicunt) clauo in eius memoria fixum erat post pauca repetit dicens: à lingua coinquinata, & à verbo mendacij, à rege iniquo, & à lingua iniusta. B C *Iob. 5. Psalm. 56. Ecclesiast.*

LOCA SACRA VENERANDA.

IOsephus de bello Iudaico inquit montem Sinai esse fertilissimū, & habere optima Pascua: pastores tamē (quoniā Dominus in illo Moysi apparuit) pecora sua in eo non pascebant, imo propter maximam reuerentiam nec super ipsum ambulare audebant. Ecclesiæ autem, ac templa, in quibus Deus nunc peculiari modo existendi *Iosephus de bello Iudaico.*

est,si quidem in eis est sacrosanctum & ineffabile sacramentum alta A
ris magna confusio est,ac maxime dolendum videre quam pauca re-
uerentia à fidelibus habeantur:in eis etenim Christiani ipsi non solũ
cogitare,& loqui,verum etiam(quod grauius est) magnas audent cõ
Hugo. tract. 7. sentẽtiar. mittere abominationes. Hugo de sancto Victore inquit priscos illos
& antiquos Romanos postquam ad vxores suas accesserant, omni stu
dio curasse se ipsos purificare, & etiam abstinere ab ingressu templi
saltim per aliquod dierum spatium.

LVDVS.

Ethic.4.

QVamuis teste Aristotele in Ethicis, ludus moderatus
propter recreationem duntaxat virtus sit & non vitium,
tamen cum multi illo abutantur & se se in eo propter lu
crum ingurgitent, peccato non carere credendum est.
Quod vt melius intelligatur,obseruare oportet cupidita
tẽ ludẽtis nõ esse ex se peccatũ mortale,si ipsi tamẽ ludẽs cũ personis B
quæ legitime ludere possunt,& fraus,aut dolus non interueniat,ludũ
exerceat.Nam auaritia hæc non est contra iustitiam,sed contra libera
litatem,vt B.Thomas,& Caietanus testantur: erit autẽ mortale pro-
B.Tho.2.2 q.118.art.2. & 3.& ibi. Caiet. & in summa. c. Episcopus 3.q.5.& ca. cleric.d.vita & hon.cle rico. pter alias circunstantias.Ecclesiasticus vero qui propter cupiditatem
luserit,lethalem culpam cõmittit: facit enim contra antiquã legẽ Ec-
clesiasticam:in quam etiam pœnam incidunt hi,qui illos ad ludendũ
incitant,sunt enim cooperatores.Sæcularibus vero prohibitus est lu-
dus alearũ, & tesserarum,& tabularũ ludus,& hoc per legẽ regni,cõ
tra quã faciẽsprobabilius est,quod mortaliter nõ peccat,quãuisludus
ipse reprehensibilis sit,& odiosus esse debet propter illa,quæ cõmuni
ter in eo euenire solent:est enim veluti quoddam rete quo animæ ca-
piuntur,in ipso namque omnia Dei præcepta plerunque franguntur,
quod patet,in primis de primo præcepto honorãdiDeũ:in ludo enim C
contra Deũ,& sanctus eius,verba execranda proferuntur, & ibi etiã
Diabolus idololatriam sustentat,dum efficit,vt lusores ipsi figuras il-
las alearum ad lucrandum quodammodo adorent. Secundum etiam
præceptum de non iurando per Deum in vanum ibi frangitur: ete-
nim quid aliud secum trahit ludus,nisi blasphemias,& iuramenta? In
eo videbitis alium iurantem,se lucratum fuisse, alium vero eodem iu
ramento ei contradicentem:alium se peierantem, alium vero causam
illius periurij pertinaciter dantem. Quid de tertio præcepto videli-
cet de sanctificatione festorum dicam? Qualiter festum sanctificat,
qui missam,& concionem non audit,vt ludo vacet? Quartum etiam
præceptum frangitur,quoniam ludens solet, cum perdit, maledicere
eum,qui illum genuit,& matrem quæ ipsum peperit: De quinto etiã
præ-

A præcepto constat,quoniam ex ludo mors,inimicitiæ, odia,& simulta-
tes oriuntur. Sextum præceptum etiam frangitur,quoniam carnalis
amicitiam init cumvxore,aut cum filijs eius,quem in ludo socium ha
bet,vel in cuius domo ludit,& sic carnis peccatum committitur. Sep-
timum etiam frangitur,nam filius vt habeat quid ludat, à patre num-
mos furatur, similiter seruus à domino suo ac denique ipsi ludentes
ad inuicem se decipiunt,& fraudibus nummos subripiunt. Octauum
etiam præceptum frangitur,(porque de que se ceua el juego, sino de
hablar de vidas agena vnas vezes con verdad, y muchas cõ mentira)
De nono præcepto dictum est in sexto. Denique decimum præceptũ
ibi frangitur,quid enim in ludo agitur,nisi de lucrandis nũmis aduer
sarij perfas,perque nefas,siue iustè,siue iniustè? Qua propter confesso
res, & prædicatores maxime commendare debent Christianis,vt se à
tantorum malorum abysso auertant.

Lusores.

B AVdite ò lusores regium Prophetam vobis minantem illis stupen *Psalm.68.*
dis verbis,scilicet,Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, in
retributionem,& in scandalum. Talis lusorum mẽsa fiat,imo talis est:
est enim laqueus, quo Dæmon,tam lusores,quam recipientes eos in
domibus suis capit,& destruit. Fiat,& in retributionem,ita quod præ
mium vobis debitum in cælis ob opera bona,quæ feceratis in hanc lu
sus voluptatem commutetur,& nihil aliud recipiatis. Fiat & in scan-
dalum,& in ruinam tam aspicientium illos,quam recipientium,& nũ
mos mutuãtium,& chartas,præbentium,aut taxillos, aut auxiliũ quo
modolibet dantium. Igitur fratres cauete à ludis, & à domo luden-
tium,quia ibi est sedes Satanæ,ibi enim iuramenta multa,& falsa pro-
feruntur contra Dei honorem, ibi facultas,& diuitiæ, quibus paupe-
C res filij alendi erant,amittuntur ab insanis parentibus, & multoties à
filijs non valentibus res paternas alienare, dilapidantur in damnatio
nẽ lucrantiũ. Quorũ malorũ ipse infernalis receptor domus,domi-
nus,causa præcipua est,& per consequens omnium pœnarũ & satisfa
ctionum reus. Vnde non plus illi absolutionem concederem, quam
Iudæ,quousque domum lusoribus clauderet, & pœnitentiam veram *Ad Rom.6.*
ageret de tot in Deum sua causa peccatis commissis, cum Beatus Pau
lus ad Romanos scribens dicat,non solum esse dignos morte æterna,
qui mala faciunt,sed etiam qui facientibus consentiunt, & auxilium,
& occasionem præbent.

Multi sunt,quorum Deus ludus est,ludum Deo proponunt, ludo,
& non Deo offerunt bona sua omnia,atq; taxillorum iurisdictioni,&
potestati se ipsos subijciunt, & fere totũ tẽpus vitæ in illo consumũt.

Et quemadmodum Deus cultoribus suis viginti vnam literas contu A
lit, quibus tota scriptura Sacra contineretur, & scriberetur, & per illã
diuina voluntas comperta esset: sic taxillus habet puncta viginti vnũ,
quibus lusor Dei sui cognitionem assequitur, vt eum sequatur, illi-
que obediat. Magna profecto stultitia lusoris est taxillum Dominum
Deum suum constituere, & ei seruire die, ac nocte. Si videas (ait Sene
Seneca. ca) murem velle dominari alij muri, nunquid risum teneas. Quanto
magis ridiculum est, quando os canis, quod minoris valoris est, homi
ni dominetur.

LVXVRIA.

B. Aug. li. de honestat. mulier. c. 30

BEatus Augustinus libro de honestate mulierum ait, Quã
ea iniquitas, quanta peruersitas est vt animam, quam
Christus suo sacro sanguine redemit, luxuriosus quisq;
propter vnius momẽti delectationem libidinis diabolo B
pessimo inimico suo vendat, ac tradat, vere nimium mi
seranda, & plangenda conditio est, vbi cito præterit quod delectat, &
permanet sine fine quod cruciat, sub momento enim impetus libidi-
nis transit, & permanet sine fine infœlicis animæ opprobrium. Anti-
qui hunc turpem amorem pingebant sicut monstrum illud, quod a
Poetis chimæra dicitur, cuius caput erat leonis, corpus vero erat ca-
præ, sed cauda erat draconis. Caput erat leonis quia talis amor à princi
pio feraliter inuadit, & amor brutorũ adoritur hominẽ: corpus autẽ
erat capræ, quia luxuriosissimũ animal est, quia inuasus tali amore in
luxuriæ pruritus dilabitur, inflammatur & incenditur: cauda vero
draconis, quia in fine mordet, vel per pœnitudinẽ, vel per egestatẽ,
vel per infirmitates, ad quas deduxit. Ideo de hoc vitio dicitur in Pro
Prouerb. 6. uerbijs. Pretium scorti vix est vnius panis: mulier autem viri pretio-
sam animam capit, hoc est, delectatio, propter quam appetitur mulier, C
vix est vnius panis, id est, breuis est nimis, & nullius valoris. Nonnul
li vero ex Hebræo sic legunt, quia propter mulierem fornicariam vs-
que ad frustum panis, id est, vsque ad mendicitatem peruenit homo:
solent enim mendici frustum panis postulare. Fugite ergo (vt Beatus
B. Cyprian. Epist. 11. Paulus docet) fornicationem, & occasionem eius, sicut Beatus Cy-
prianus admonet in quadam Epistola dicens. Liberanda est vigilãter
de periculosis locis nauis, ne inter scopulos & saxa frangatur: eruen-
da est velociter de incendio sarcina, priusquam flammis superuenien
tibus concremetur. Nemo tutus est periculo proximus, nec euadere
Diabolũ Dei seruus poterit, qui se Diaboli laqueis implicauit. Apud
Diuum Marcum dixit Dominus Iesus Diabolo. Exi spiritus immũde
Marci. 5. ab homine isto. Ab effectu talis dictus est immundus scilicet, mũdus.

enim

A enim creatus est, & in gratia, immundus tamen dicitur, quia ad immũ *Scot. li. 2. di-*
ditias vocat & excitat hominum mentes, & corpora, in quibus mirũ *stin. q. 1.*
in modum sibi complacet, potest enim mouere voluntatem persuadẽ *Et. B. Tho. 1*
do, vel proponendo obiectum, & potest operari ad hoc, quod aliquæ *2. q. 75. art.*
formæ imaginationi præsentẽtur, & facere, quod appetitus sensitiuus *3. & q. 8. ar.*
incitetur ad aliquam passionem. In peccato ergo luxuriæ valde com- *2.*
placet, quia totus homo in illo polluitur, anima scilicet, & corpus, &
quia luxuria est maximæ adhærentiæ, & difficile ab ea potest homo
eripi, insatiabiliter enim est delectabilis appetitus, sicut docet Aristo
teles in Ethicis. Propter quod inquit Ecclesiasticus. Post concupiscẽ *3. Ethicor.*
tias tuas non eas: si præstes animæ tuæ concupiscentias eius faciet te *Ecclesiast.*
in gaudium inimicis tuis. Quia vero luxuria totum corpus inquinat, *18.*
quædam pœna specialis ad luxuriosos destinata est in inferno scilicet
fœtor horribilis pro eorũ libidine, inquit Ricardus de sãcto Victore.
B Obserua, obsecro, diligenter, quod in laudibus sapientiæ æternæ in- *Sapient. 7.*
ter alia multa, quæ Sapiens decantat, inquit. Est enim in illa spiritus
intelligentiæ, sanctus, mundus: spiritus mundus est in sapientia, &
propter hanc munditiam dicit statim. Attinget vbique propter suam
munditiam. E contra Dominus Iesus Diabolum compellat spiritum
immundũ. Videas ergo cui spiritui adhærendũ sit, immundo, id est,
Diabolo, qui ad luxuriã vocat mentes, & corpora hominũ, vel mũdo
spiritui, qui est Dei sapiẽtia, quæ animas mũdas facit, & in se trãsfert.
Cum B. Paulus ageret de sceleribus illorũ hominũ, qui non proba *Ad Rom. 1.*
uerũt Deũ habere in notitia, sed nẽgantes diuinã prouidentiam, aut
non actu contemplantes illam, inquit. Tradidit illos in reprobum
sensum, vt faciant ea, quæ non conueniunt, repletos omni iniquitate,
malitia, fornicatione, auaritia, &c. Vide qualis sit fornicationis pro-
genitor. Ad similitudinẽ illius non probat fornicarius Deũ habere in
C notitia scelus suũ, id est, non actu considerat, per quod fugiet diuinã
iniuriam, sicut docuit illa sacra Susanna, quæ dicebat. Angustiæ sunt *Danie. 13.*
mihi vndique, si enim hoc egero, mors mihi est: si autem non egero,
non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere inci-
dere in manus hominum, quam peccare in conspectu Domini. Adeò
studebat sanctus Apostolus segregare Christianos omnes à fornica-
tione, quod vel nomen eius auditu indignum iudicabat, ideoque ait
bat. Fornicatio, & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in *Ad Ephes. 5*
vobis, sicut decet sanctos: Primogenita enim appellatur ab eodẽ Apo *Ad Gal. 5.*
stolo inter peccata carnis. Manifesta sunt inquit, opera carnis, quæ sũt
fornicatio, inuidia, impudicitia, luxuria, idolorũ seruitus, &c. Cũ mu-
lier vna fragmine molæ cõfringeret cerebrũ Ducis Abimelech, voca *Iudicum. 9.*
uit ipse cito armigerũ suũ, & ait ad illũ Euagina gladium tuum, & in-

terfice me,ne forte dicatur, quod à fœmina interfectus sim. Potiori A
equidem titulo indecorum atque indecens sibi vir Christianus exi-
stimare debe ret(cuius est strenue agere,ac fortiter se gerere in mili-
tia spirituali)à fœmina hoc est à vanæ carnis delectatione superari.

Luxuria.

Eccles.4. QVam tenax luxuria sit, verba illa Ecclesiastici declarant, ait
enim.Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea.Apta similitu-
do certe:nam sicut tangens picem semel,septies se lauabit, &
penitus mundus non manet:ita luxuriæ deditus multoties peccata cõ
Oseæ.4. fitens procliuis adhuc ad inhonestatem manet.Fornicati sunt (inquit
Propheta Oseas)& non cessauerunt.Hoc deterius est, & quod dedu-
cit homines ad perditionem.Maxima est absque dubio luxuriæ potẽ-
tia,& amoris concupiscentiæ vis,vt est videre in Sichem filio Emor,
qui amore Dinæ incensus circuncisionis cautherium & grauissimum B
huius vulneris dolorẽ non recusauit:nec hoc contentus parentẽ quo
que senem,& vniuersum populũ ad hoc magnis precibus impulit, vt
Gene.34. eundem subirent cruciatum:nec vero hanc adeò iniquam conditio-
nem grauiter,& molestè iuuenis tulit:ait enim Scriptura sacra. Nec
distulit adolescẽs,quin statim quod petebatur,expleret,amabat enim
puellam valde, &c. O si charitas Dei in pectore nostro ita flagraret,
quam leue,ac suaue nobis mandatorum ipsius iugum efficeretur.Hoc
argumento credibilia fiunt, quæ de sanctorum martyrum mirabili
constantia,deque sanctorum confessorum vigilijs,ieiunijs, & conti-
nuis laboribus,deque eorundem mentis excessu, & alienatione præ-
dicantur.Si enim tantũ potuit vnius puellę pulchritudo,quæ vel mor
bo vel ætate marcescit,quid immensa illa & infinita pulchritudo effi-
ciet,quando illã Dñs (quãuis in speculo, & ænigmate)fidelibus ami-
cis suis velut spectãdã proponit, quãdo demũ saluator implet illud, C
quod promisit:Qui diligit me,diligetur à patre meo,& ego diligã eũ
& manifestabo ei me ipsum:Hãc vim & luxuriæ efficaciã ostẽdit etiã
Hierem.2. sanctus Hieremias dicens.Onager assuetus insolitudine in desiderio
animæ suæ attraxit ventũ amoris sui.Onager,hoc est,asinus syluester
absq; iugo libidinosissimũ animal est atq; olfaciens fœmellas, ad eas
toto impetu currit.Sic peccatores filij Belial,id est, absq; iugo carna-
libus actꝰ desiderijs præcipites ad ea currunt â longe ventũ ad se tra-
Hierem.14. hẽtes,offendiculaque,ac occasiones quærẽtes.Et alibi inquit sanctus
Propheta.Onagri steterunt in rupibus,traxerunt ventũ quasi dra-
cones.Hi præ nimio calore,quem intus gerunt,os aperiunt,& attrahunt
ventum,quo grandis temperetur calor.Carnales homines concupis-
centiæ calorem, quem intus gerunt refrigerare volunt his caducis

A rebus, quæ veluti ventus fugiunt, & statim non comparent, easque
quærentes ad se quasi vi quadam trahunt. De hac maledicta peste di-
citur apud Iob.Ignis vsque ad consummationem deuorans. *Iob.31.*
Quamuis de cunctis peccatoribus dici potest illud Prophetæ:In ima- *Psalm.38.*
gine pertransit homo, quoniam peccator vix habet aliquid hominis
præterquam imaginem illam, & apparentiam, etenim non nisi per
passiones suas viuit: verumtamen peculiarius hoc de homine carna-
li,& luxuria contaminato dicitur.Itaque luxuria non solum est ignis *Gene.49.*
diuitias consumens.(Et sic Patriarcha Iacob filio suo Ruben dixit:Ef
fusus es sicut aqua ne crescas, quia ascendisti cubile patris tui: Vbi
alia litera habet.Ne ascendas. Quod & explicat Chaldaicus interpres
dicens,quod huic filio Ruben, quia maior natu erat summum sacer-
dotium,regnum, ac maioratus debebatur, sed propter illam sensua-
lem turpitudinem ea omnia amisit,& castus Ioseph maioratum acce-
B pit: sacerdotium vero tribus Leui,regnum autem tribus Iuda conse-
cutæ fuerunt) non solum,inquam, hoc vitio nefario maioratus, sa-
lus,atque honor amittitur,verum etiam prope ratio, & iudicium de-
perditur,ac miser homo tanquam imago, & insensibilis statua rema-
net.Et ita vbi nos legimus:Coagulatum est sicut lac cor eorum scili- *Psal.118.*
cet hominum carnalium:, alij verterunt. Incrassatum est velut adeps
cor eorum:sensus ergo est:habent isti mentem hebetem, & crassam
quippe quam corporis voluptatibus,& rerum terrenarum cogitatio-
nibus alunt, propterea nec scientiam rerum diuinarum tenent, nec
eã habere volunt. Vnde B.Thomas inquit,filias luxuriæ esse cęcitatẽ, *B.Thom.2.*
inconsiderationem,odium Dei,præcipitationem, incõstantiam,amo- *2.q.53.ar.6.*
rem proprium, rerum temporalium affectionem,& æternarum despe-
rationem.Ideo in Psalm.dicitur.Super cecidit ignis, & non viderunt
solem,hoc est,supercecidit ignis luxuriæ,& hi,super quos cecidit, ita
C cæci remanserunt,vt nec clarissima viderent.

Luxuria.

TAm magna miseria est libidinis cæno inquinari, eiusq; tyrãnide,
ac vinculis constringi,vt pro maximo virtutis præmio in Prouer *Pron.2.*
bijs designetur ab hac peste liberari.Postquam enim diuinæ legis stu
dium vehementer Salomon commendauit, huius studij fructum su-
bijcit protinus.Vt eruaris à muliere aliena,& ab extranea,quæ mollit
sermones suos,inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad infe-
ros semitæ ipsius. Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non reuer-
tentur, nec apprehendent semitas vitæ. Quam autem vere misera-
da sit illorũ cõditio, qui impudico amore flagrant, & quomodo sub
diaboli potestate captiui teneãtur (à qua sine cœlesti ope emergere

non possint) quamuis præterita verba manifeste declarant, idem Sa- A
Prouer. 22. piens clarius inferius indicat, vbi ait. Fouea profunda os alienæ, cui iratus est Dominus incidet in eam. Et vigesimotertio cap. inquit. Fouea profunda meretrix, & puteus angustus aliena. O stupenda verba! quis tam marmoreus est, qui illa audiens non toto corde contremiscat? Fugite ò fratres mei, fugite has profundas foueas, ne profunde incidatis in eas.

B. Clyma. gradu. 15. Beatus Ioannes Clymacus inquit. Qui sudoribus suis, atq; laboribus aduersus huiusmodi aduersarium pugnat, is ei similis est, qui inimicũ suum papyro ligauit: qui vero continentia, atq; vigilijs pugnat ei similis est, qui catenis hunc deuinxit: porro is, qui altissima humilitate depugnat, ei comparatur, qui occidit inimicum, atq; in arena occubuit, arenam vero intellige humilitatem. Nisi enim Dominus domum carnis deleuerit, domumq; animæ ędificauerit, frustra quispiam hanc ieiunando solum, ac vigilando destruere nititur. Ideo offer an- B
B. Aug. li. 6. confessio. te oculos Dñi carnis naturalem infirmitatem tuam humiliter imbecillitatem agnoscens. Huic sententiæ fauet illa B. Augustini in lib. cõfessionum, vbi ait. Amãs beatam vitã timebam illam in fide sua, & ab ea fugiens quærebam eam, putabam enim me miserum fore nimis, si fœminæ priuarer amplexibus, & medicinam misericordiæ diuinæ ad infirmitatem meam sanandam non cogitabam, quia expertus nõ erã, & propriarum virium credebam esse continentiam, quarum mihi nõ eram conscius, cum tam stultus essem, & nescirem sicut scriptum est, neminem esse continentem, nisi tu dederis.

Luxuria.

Prouer. 2. LOquens in Prouerbijs diuina Sapientia de fœmina improba inquit. Inclinata est ad mortem domus eius, & ad inferos semitæ ip- C
sius: omnes, qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur nec apprehendent semitas vitæ. O terribilia & stupẽda verba! Primum dicit quod domus meretricis simul cum his rebus quæ in ea sunt, inclinata est ad mortem, idest, ad peccatum: & omnes ingressus, & egressus eius à fenestra in ianuam, & à ianua vsque ad fores, omnes, inquam, isti ingressus, & regressus sunt viæ inferni. Est autem notandum Hebræum verbum, quod hoc loco ponitur, significare etiã peccatores. In quo insinuatur infernum, & peccatores idẽ fere esse, (no ay mas de los pecadores al infierno que dela vida a la muerte, que es vn soplo.) In peccatoribus qui apud inferos sunt sententia iam lata est, & executioni mandata: in his vero qui in mundo viuunt sententia prolata est & nõ executioni mãdata, sed nescitis ò impij peccatores, vtrũhodie, an cras executioni mandabitur. Omnes, qui ingrediũtur ad eã non reuertentur,

A tur, nec apprehendent semitas vitæ. In hoc significatur, quod quãuis in omnibus peccatis mortalibus remaneat homo impotens, vt ex ipsis exire possit, si Deus per suam infinitam misericordiam ipsum non præueniat, & adiuuet, tamen peccata luxuriæ inter omnia scelera sunt magis, vt ita dicam, viscosa, hoc est, (son mas pegajosos y prenden mas entre todos los peccados.) Quam obrem homo turpis, & carnalis difficile conuertitur, & ideo dicit sacer textus. Nec apprehendent semitas vitæ. Non solum autem hoc vitium est magis viscosum, & attractibile, quam alia vitia, verum etiam est magis vniuersale. Poetæ in suis fabulis dixerunt Achilem in nulla corporis sui parte posse ferri, nisi in planta pedis, atque ita ibi percussum fuisse, ex quo vulnere vita priuatus est. Quid, obsecro, antiqui illi Philosophi hac fabula, & fictione significare voluerunt? Non equidem aliud, nisi quod fæ-
B penumero euenire solet, vt homo aliquis sit fortis, prudens, sapiens, diuitiarum, & honoris contemptor, ac denique in fortitudine alter Hercules, sed tamen iste à voluptate carnali occiditur, dum ei miserrimè succumbit. Per pedem affectionis percussus fuit, & sic spiritualiter mortuus est. Cum igitur hoc vitium tam vniuersale sit tãque periculosum, merito, & iure optimo illud pertimescere debemus, tũ vel etiam quia vitam abbreuiat, & mortem corporalem citius affert. Atque ita licet de omnibus peccatoribus possunt verificari verba illa Sapientis, Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum, sed homines impij manibus, ac verbis accersierunt illam (in qui- Sapien. 1.
bus Salomon eleganti vtitur metaphora illius, qui aliquem longius distantem vocat, & prius vocibus, deinde vero si tam longe abest, vt vocem audire non possit, manibus eleuatis, & nutibus eum accersit: sub qua metaphora quam longe à nobis Deus mortem fecit, Spiritus
C sanctus nobis innuit, cum nobis sit adeò connaturalis, & coniuncta: corpus enim hominis physice compactum est ex contrarijs, & ideo necessario passibile, & mortale, & corruptibile, vt mors ipsa vocibus, ac manuum signis accersenda esset, hoc est, verbo, & opere peccando) quamuis, inquam de omnibus peccatoribus dici possit, quod peccatis suis mortem accersunt, & propriam vitam abbreuiant, peculiarius tamen hoc carnales, & effæminati homines faciunt. Atque ita inquit. B. Antoninus, rationem, quare homines B. Antonii
tam breui vita nunc viuunt, esse propter luxuriam: nam hoc vitium par. Sumæ.
efficit, vt vita breuior sit: & hæc fuit causa, quare Romani ad ianuas titu. 5. c. 1.
templi Veneris funera (hoc es mortajas) vendebant, quod quidem Plutarchus inquit, eos fecisse ad significandum, quod illa, quæ voluptatis erat aduocata, ipsamet erat causa mortis, & sepulchri. Non solum vero hæc omnia mala secum affert luxuria, verum etiam plu-

rimam

rimam infamiam adducit. Olim in fronte meretricis proprium eius A
nomen scribi solebat, & forsan in lamina aurea, vel argentea scribebatur, atque ita Seneca dixit. Nomen tuum pependit in fronte, pretia stupri accepisti, & de meretrice illa, quam B. Ioannes in Apocalypsi vidit circundatam purpura, & coccino, & inauratam auro, & lapide pretioso, & margaritis, inquit sanctus Apostolus. Habebat populum aureum in manu sua plenum abominatione, & immunditie fornicationis eius: & in fronte eius nomen scriptum Babylon magna mater fornicationum. Has autem suprascriptiones appellat doctissimus Tertullianus titulos voluptatum, & hinc ortum habuit prouerbium Hispanicum, quando volumus significare impudicitiam alicuius fœminæ dicimus (En la frente lo trae escrito.) Si igitur nomen meretricis in fronte eius scribebant antiqui ad ostendendam illius ignominiam, & ad significandum, & admonendum omnes, vt à meretrice fugerent, quoniam eius turpis voluptas est velut ignis vrens, & famam atque honorem sequentis eam denigrescere facit: quare omnes à retam turpi, & nociua non fugiamus, & castitatem, quæ res suauissima, & honorifica est, quæque floribus, ac rosis propter nimiam pulchritudinem eius in diuinis literis comparatur, omni animi contentione amplectamur?

Apoc. 17.

Tertul. lib. de pudicitia.

B

Luxurioſus.

LEuis est super faciem aquæ, dicitur in libro Iob de viro impio. Quæ dicendi ratio difficilis est ad explicandum, quia eius omnino similis nulla in Sacra scriptura reperitur. Hebræi, quos quidam Latini docti viri sequuntur ita explicant, Leuis est ad fugiendum magis quam superficies vel extremitas aquæ, aut magis quam res, quæ natant in aquis. Sed ita possumus exponere. Leuis est ad peccandum magis, quam extremitas aquæ, res enim humidas, quarum princeps aqua est, diffiniunt Philosophi, quæ difficilè se suis terminis, alienis verò facile contineant. Ita ergo per orationem faciens sanctus Iob multorum scelerum, quæ iniqui hominis commemorauit dicit. Nihil se denique reprimit, sed præceps libidine fertur: nullum flagitiũ facere prætermittit, cuius sibi oblata fuerit occasio. Cuius dicendi rationis haud est multũ dissimilis ea, qua Iacob vsus est cum Ruben loquens. Effusus es sicut aqua, non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius, id est, non te magis quam aqua cõtinuisti, sic vt non veritus esses contaminare cubile patris tui. Potest etiam locus hic de pœna iniqui hominis, de qua statim eodem versu loquitur, explanari in hanc sententiã: Citius tamen peribit, vitãq; deserens sceleratus esse desinet, quam aquæ extremitas defluit. Cuius nonnihil

Iob. 24.

C

A non nihil similis est ille dicendi modus, quem vsurpauit Propheta Oseas dicens. Transire fecit Samaria regem suum, quasi spuma super faciẽ aquæ, ideſt multis peccatis suis fecit Samaria, vt citius rege suo orbaretur, quam aquæ spuma transit. Et in hanc rationem hoc eodem capite dicit sanctus Iob. Eleuati sunt ad modicum, & non subsistent. Postquam vero tantum hominis profligati crimen persecutus est, & postquam cito ipsum moriturum prædixit, ei dira imprecans dicit. Maledicta sit pars eius in terra, hoc est, eas quas iniquis modis adquirit, diuitias, & ea, quæ tractat negotia infœliciter ei succeſſura sunt: id enim maledictum significare solet, vt ait sanctus Moyses. Maledictus eris in ciuitate: maledictus in agro, maledictum horreum tuũ, & maledictæ reliquæ tuæ: maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, &c. hoc est omnia infœliciter tibi succedant. In hanc etiam rationem dixit Eliphaz de homine impio. Non dabitur, nec perseuerabit
B substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Ad hoc etiam spectat, quod sequitur: Ne ambulet per viam vinearum. Species pro genere ponitur, hoc est, diuitijs nõ fruatur. Ita etiam dicebat S. Moyses. Vineam plantabis, & fodies, & non bibes.

Oseæ. 10.

Deut. 28.

Luxurioſus.

IGnis solet alium ignem extinguere. Si digitus tibi crematur, vt ignis ille exeat à digito, ipsum ad ignem applicas, ne magis doleat. Sic ad extinguẽdum ignem luxurię, magnum remedium est cogitare in igne inferni, & in eius æternitate.

Beatus Chrysostomus in quadam oratione ait. Etenim qui mulieris alienæ tenetur amore, qui scortis vacat, ebrius est, & quemadmodum is, qui multum ebibit merum, se seque ingurgitauit, illiberales voces effundit, aliudque pro alio videt: Sic & hic veluti mero quo-
C piam sua cupiditate repletus nec sana profert verba, sed obscœna omnia, pernicioſa, illiberalia, risusque plena: aliaque pro alijs videt cæcutiens ad ea, quæ cernuntur.

B. Chrysost. ora. 5. aduersus Iudæos. Simile.

Isidorus Clarius in quadam homilia inquit. Nihil ita obruit animum, vt lasciuia carnis, nam auaritia tantum abest, vt obruat animũ, quatenus pertinet ad solertiam, & malitiam, & prudentiam huius sæculi, vt etiam faciat astutissimos. In eundem modum ambitio quid nõ circunspicit? Quam lynceos habet oculos? Quid non cauet: at quis quis lasciuiæ se, & vitijs carnis dedit, etiam illud naturæ acumẽ, quo sceleſti etiam homines vti consueuerunt, amittit.

Isido. Clar. homil. 105. tom. 2.

Luxuria.

IN libro Numerorum legitur, in consistorio Principum filiorum Israel decretum fuisse, vt duodecim millibus militum qui expugnauerant

Num. 31.

uerant & deſtruxerant Madianitas non daretur triumphus, nec pro victoria eis reciperetur interfeciſſe homines donec mulieres omnes & pueros exceptis virginibus interficerent. Atque ita inquit ſacer textus. Iratus Moyſes principibus exercitus, tribunis & centurionibus, qui venerant de bello ait. Cur fœminas reſeruatis, nonne iſtę ſunt, quæ deceperunt filios Iſrael ad ſuggeſtionem Balaam & præuaricari vos fecerunt in Domino? Ergo cunctos interficite, &c. Peccata in duplici ſunt differentia, quædam enim ſunt grauia, vt peccata iniuſtitiæ, homicidij, adulterij, furti, &c. alia ſunt peccata infirmitatis, vt delectationes ſenſuales, ambitio, paſsio interior contra proximum, &c. Plurimi ſunt, qui apparentiam virtutis habent, quia viros hoc eſt peccata iniuſtitiæ, ſed non mulieres, videlicet peccata infirmitatis interficiunt, ſe ipſos enim ſinunt à ſuis paſsionibus ſuperari: & quod peius eſt, exiſtimant ſibi ipſis tanquam victoribus præmium deberi, eo quod peccata iniuſtitiæ vicerunt, atque ita dicunt. Benedictus Deus, quia ſaltim de me non dicetur, quod homicida ſum, aut latro. Hi ſimiles ſunt Phariſæo dicenti. Non ſum ſicut cæteri: qui tandem non propter ſcelera iniuſtitiæ (illa enim non habebat) ſed propter alia videlicet propter arrogantiam, & contemptum proximorum damnatus eſt. Itaque illis, qui viros Madianitas interfecerunt, præmium non eſt datum, quouſque mulieres, ac pueros necauere. Sic Deus præmium æternum non tribuet ijs, qui duntaxat peccata malitiæ, hoc eſt grauia ſcelera ſuperarunt, ſi ſimul etiam peccata infirmitatis, quæ per mulieres ſignificantur, & peccata ignorantiæ, quæ per paruulos Madianitas deſignantur, non vicerint.

Lucæ. 18.

Luxuria.

Pſal. 118.

QVoniam hoc peccatum luxuriæ fons eſt & origo aliorum peccatorum, ideo à regio Propheta vocatur omnis iniuſtitia, dum ait. Et non dominetur mei omnis iniuſtitia. Hoc ſanctus Rex dicebat recognoſcens præteritam ſuæ antiquæ conſcientiæ corruptionem, & ſtrages illas, quas ſenſuale peccatum commiſſum cum Bethſabee in anima ſua effecit, & operatum eſt. Hinc effluxerunt immenſæ illæ gratiæ, quas ipſe ſanctus Propheta Deo agebat, eo quod ipſum ab illo peccato eripuerat, & ita ait. Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam meam ex inferno inferiori. Quodlibet peccatum mortale appellatur infernus: ſicut enim infernus nullam habet redemptionē, neque egreſſum ita peccatum mortale eſt veluti profundiſsimus puteus, in

Pſalm. 85.

in quo nullum poteſt inueniri vadum, (donde el peccador caydo vna vez ſe quedaria ſumido, y eternizado, ſi Dios deſpues no le dieſſe la mano por ſu miſericordia, y le ſacaſſe del.) Ex his ergo infernis magis profundus, & inferior, & ille, vnde minus exiri poteſt, eſt adulter amor, (porque eſte no ſolo tiene la ſalida de ſuyo impoſsibilitada por la razō general de ſer peccado mortal, como los otros, pero tambien la tiene difficultoſiſsima por otra particular, que es por ſer eſte peccado tan pegajoſo de ſuyo.) Deus nos per ſuam infinitam miſericordiam ab illo eripiat. Idcirco idem Regius Propheta cum Deo loquens (ſecundum aliam translationem) dicebat. Vide ſi via idoli in me eſt, & deduc me in via æterna. Quaſi diceret: Si ō Domine in tam periculoſa via ſum, obſecro, vt ab illa me extrahas, & eripias. In quo ſignificauit, quanta vis, & quantus fauor Dei ſit neceſſarius ad extrahendam animam ex adoratione idoli ſui, hoc eſt, amoris carnalis, quo aliam creaturam proſequitur: hic enim amor eſt ſimilis ei, quem erga idola ſua habent idololatræ, qui nec dum videntes altiſsimi Dei miracula, à ſe idola ſua expellunt, vt aperte apparuit, quando arca Domini idolum Dagon deiecit, & deturbauit ac truncum reddidit (ſicut ibi refert ſacra ſcriptura,) & vel etiam eo modo truncum ſine pedibus manibus, & capite ipſum pro Deo Philiſtæi habuerunt maximè colentes & reſpectantes loca illa, vbi pedes, ac manus idoli ceciderant. Non minor profecto eſt carnalis amor. (O quantas vezes auemos viſto de dos perſonas afficionadas, y caydas en eſta miſeria decepar Dios la vna y dexarla tollida de pies, y manos con grandes enfermedades, ò por algun caſo raro y milagroſo: y tiniendole la potencia de Dios y a hecho vn cepo, y vn tronco echado en vna cama, aun perſeuera el ſenſual amor de los dos y el idolo puede tanto, que aun aſsi hecho tronco vence al milagro, y nunca ſe acaba ſu adoracion, haſta que el deſdichado hombre viene a morir en los braços de la manceba, o eſtando ella a ſu cabecera teniendole la candela en la mano. O perſeuerancia infernal quien no te teme?)

Pſal. 138.

1. Reg. 5.

Loquens Sacra ſcriptura de principe illo Sichen qui Dinam filiam Iacob ardenter adamauit, inquit. Simeon, & Leui necauerunt Sichem: vbi Beatus Chryſoſtomus legit. Fratres Dinæ necauerunt taurum. Vtitur autem Spiritus ſanctus hac ſimilitudine ad ſignificandum vim illam terribilem, & impetum illum, atque vehementiam, qua adoleſcens ille velut ferociſsimus taurus crimen illud commiſit.

Geneſ. 34.

MAG.

MAGNANIMITAS.

B.Tho.2.2. q.129.per totum.

INter alios virtutũ effectus, quos in Christo Iesu pijs cultoribus generat charitas, vnus est, quod eos magnanimos facit, extensosque animo reddit ad magna capienda, paruaque paruifacienda. Quare, vt docet Beatus Thomas, iustus ex eo, quod magnanimus est, omnia hæc huius mundi bona tanquam stercora calcat extendens se ipsum semper ad maiora, indignum quippe est magnanimo viro quidquid minus est illo, quod intendit, & cum intentio Christi cultoris

1.ad Cor.6. ad summum bonum tendat, cætera omnia tanquam indigna sibi contemnit, vnde B. Paulus ad Corinthios scribẽs inquit. An nescitis, quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicandus est mundus indigni estis, qui de minimis iudicetis. Quod perinde est, ac si diceret. Qui tam magna sperare potest, cur his minimis coarctabi- B
tur? Ideo hic Beatus Paulus vt apprehenderet bonum illud summum ad quod suus dilatabatur animus, quem carnis pressura impediebat, dirumpere eam gestiebat nimis: hinc vox illa digna Paulo. Cupio dissolui, & esse cum Christo, quia me carnis angustiæ à tanto bono pre-

Aristot.4. Ethicor. pediunt. Vbi aduertendũ est inter cætera magnanimi signa, quæ Aristoteles in Ethicis docet, & Beatus Thomas etiam affirmat, vnum es-

B.Tho.2.2. q.129.art.3. se, quod non velox, sed tardus est, cuius elegans ratio est, quia velocitas motus prouenit ex eo, quod homo ad multa intendit, quæ explere festinat, sed magnanimus ad magna solum respicit, quæ pauca sunt, & vir euangelicus in vnum summum bonum duntaxat aciem intendit, figitque, quare tardus est, & grauis: est enim res quam quęrit magna,

Lucæ.10. multamque poscit animi attentionẽ. Quare Beatæ Marthæ Dominus apud Lucam dixit. Martha, Martha solicita es, & turbaris erga plurima: porro vnum est necessarium. Maria optimam partem elegit, hoc C
est, quia vnum tantum bonum, & id maximum quærit, ideo tarda, grauisque videtur: tu autem multos habens motus, quia erga plurima turbaris, & ideo Beatus Paulus ad Philippenses scribens ait. Ego

Ad Phi.3. autem, quæ retro sunt, obliuiscens ad ea, quæ priora sunt extendens me ipsum ad destinatum persequor brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Hoc est, multiplices curas huius sæculi reijciens ad vnum tantum tendo bonum, & hoc quia maximum est, alia obliuioni tradens, in hac sola cura distendor. Inter fructus etiam Spiritus san-

Ad Galat.5 cti, quos numerat Beatus Paulus in epistola ad Galatas vnus est lõganimitas, qua animus ad æternitatem protenditur expectando. Et ad

Ad Colo.3. Colossenses dicitur. In omni virtute confortati secundum potentiã charitatis eius in omni patientia, & longanimitate cum gaudio gratias

A tias agentes Deo, &c. Ex qua lõganimitate oritur quædam securitas quam etiam magnanimus habet: nam cum hæ virtutes viri Christiani de supernis sint, nonnihil horum, quæ ibi habentur secum adducunt, & quia in illa summa fœlicitate summa etiam securitas est, hinc est, quod virtutes illæ, quæ illic ortum habent, aliquid etiam illius securitatis secum ad nos afferant: & Beatus Thomas quæstióne proxime citata dicit. Quia in virtutibus est quædam similitudo futuræ beatitudinis, nihil mirum si securitatem aliquam in animis eas habentiũ generent, quamuis perfecta securitas ad præmium virtutis pertineat, est enim hæc parua securitas veluti initium quoddam solutionis futuræ, aut arrabo alterius supremæ securitatis, quæ in præsenti haberi potest à iustis. Ideo regius Propheta dicebat. Et ambulabam Psal.118.
in latitudine, quia mandata tua exquisiui, hoc est. Securus incedebam sicut ille, qui per viam latam planam, & spaciosam ambulat nihil peri
B culi videtur timere. Vnde in Prouerbijs dicitur. Fugit impius nemi Prouer.28.
ne persequente: iustus autem sicut leo confidens absque terrore erit.

MALEDICI.

MAledicens sanctus sob mysteriose diem natiuitatis suæ ad exaggerandam maledictionem dixit. Maledicant ei, Iob.3.
qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare Leuiathan. Sunt qui dicunt Leuiathan piscem esse, quem latine Balænam appellamus. Est autem genus quoddam hominũ cui semper curæ est maledicta congerere, & aliquid etiam execrari, vt sunt piscatores, & vectores, & nautæ, genus hominum impatiens, atque execrationibus semper studens, maxime cum anxij sunt, ac timentes, ne à cete vel tempestate deuorentur: tunc enim solent maledicere diei suo, quo nauem ingressi sunt. Fortasse ergo, & perperiphrasim ex
C citatores cete, siue Leuiathan nautas appellauit, siue piscatores, quibus tam pessima est consuetudo. Videant ergo piscatores qualiter in Sacra scriptura eorum corruptissimæ consuetudinis specialis mentio fiat, vt ab illa toto cordis affectu maxime se abstineant.

MALITIA.

QVi malignantur exterminabuntur: mansueti autẽ hæ- Psalm.36.
reditabunt terram, inquit regius vates. Et in Apocalypsi inter visiones, quas B. Ioannes vidit, vna fuit, quod beati gratias Deo agebant, eo quod appropin- Apoc.11.
quabat tempus exterminandi eos, qui corruperunt terrã. Exterminare est, ponere extra terminos. Termini Dei sunt pietas eius, ac misericordia, dulcedo, & beneficẽtia ipsius.

Atque extra hos terminos detrudendi ſunt in die iudicij omnes, qui corruperunt terram, quando cœleſtis iudex dicet. Ite maledicti in ignem æternum. Igitur extra hos terminos ait. S. Dauid expellendos eſſe eos, qui malignantur. O infælices maligni, qui propter veſtram malitiam à tam excellentibus terminis detrudendi eſtis, vt in illa atrociſsima, & æterna tormenta incidatis Contendite ergo, ſi quidem nunc per tempus licet, tanto malo remedium adhibere, veram pœnitentiam agẽtes, & à cordibus veſtris omnẽ malitiam auellentes. A

MANSVETVDO.

Matth. 5. *Pſalm. 118.*

BEati mites, quoniam ipſi poſsidebunt terram: inquit manſuetiſsimus agnus Chriſtus Redemptor noſter apud Matthæum. Hanc manſuetudinem deſiderabat regius Propheta. Nam vbi nos legimus: ſuſcipe ſeruum tuum in bonum, Felix, & alij ex Hebræo verterunt. Fac ſuauem, & dulcem ſeruum tuum in bono, ſiue dulceſcat ſeruus tuus in bono, hoc eſt, prompte & delectabiliter operetur bonum: vel ex deuotione ferenti, & ſuaui guſtu in tuo ſe ſemper cultu oblectet. Petit manna illud, quod nemo nouit, niſi qui accipit, nimirum dulcedinem illam, & ſaporem, quem iuſti Dei conuictu, ac familiaritate ſuggunt, quibus Deus intrinſecus pluſquam omnia ſuauia, ac dulcia ſapit: vel intelligi poteſt ſanctum virum poſcere, vt omnibus dulcis, & ſuauis appareat, & ſit, cum bona illis tribuerit: hoc eſt, quod non ſolum omnibus tam amicis, quam inimicis benefaciat, ſed tam dulci affectu, atque appetitu, vt omnibus placeat ad illum libentiſsimè accedere: hoc enim ex Dei conuictu ſancti addiſcunt, vt omnibus ſe amabiles exhibeant. Si enim ex hoc, quod ſapienti viro familiaris es, neſcio quid prudentiæ (ait. B. Chryſoſtomus) ex tali familiaritate lucraris cur non potius iuſti, qui cum Deo conuerſantur (qui omnibus creaturis gratiſsimus eſt) non ſibi etiam hanc gratiam ex illius colloquio adquirent? Manſueſcunt etiam feræ hominum familiari cõuictu: videmus namque leones omni ferocitate depoſita domeſticos, & mites ad pedes noſtros iacere, vt Rex quidam Caſtellæ Ioannes ſecundus pedes ſuper leonem in ſolio ſuo habere conſueuerat. Iuſtus autem qui ad pedes Dei prouolutus aſsidue iacet, cur non ex illa manſuetudinis ſchola hanc ſibi, & alijs addiſcet? Moyſes poſtquam cum Deo colloquia miſcuit in monte, dicit de eo ſcriptura ſacra, quod erat manſuetiſsimus ſuper omnes homines, qui erant in terra, cum tamen antea homicida fuiſſet. Vnde de eo dicitur in Eccleſiaſtico. Dilectus Deo, & hominibus Moyſes cuius memoria in benedictione eſt: non ſolum Deo gratus, ſed & hominibus gratioſus, atque amabilis: & B

Apoca. 2. c.

Num. 12.

Eccle. 41.

ideo

ideo eius memoria in benedictione eſt. Aliquos reperies, qui ſe diſcipulos manſuetiſsimi Ieſu iactant, & tamen duriores ad fratres ſunt, quam tanti magiſtri autores deceat, qui & in bonis elargiendis ita aſperos, ac truculentos ſe exhibent, vt potius iniuriam, quam beneficium recepiſſe ab eis ille, qui accipit exiſtimet, & ita ipſi infeſti dãdo, atque negando apparent. Cum Propheta Iſaias peccata, quæ in Eccleſia Dei futura erant inter Chriſtianos ſubnomine immundorũ animalium enarraſſet, etiam heritium ibi moraturum dixit. Vbi Beatus Gregorius ait, per hoc animal homines alijs truculentos, cum ſibi omnia ſuauia velint, ſignificari, heritius quippe, cũ ad ipſum accelleris carnẽ, quę mollis eſt, in ſe ipſo recõdit, aculeos tamẽ, ac ſpinas quibus à natura indutus eſt, eas duntaxat tibi oſtẽdit. Sic homines intractabiles, ſeuerioreſq; inueniens, qui cũ ſibi blãdi ac delitioſi ſint, alijs aſperrimos ſe exhibent, cũq; ad illos acceſſeris vultũ tibi torum ruddũt, faciẽq; hominis ſibi velãt, leoninã tamẽ tibi ſemper oſtẽdũt. A

Iſai. 34.

Simile.

B Nimis certe hoc indecens eſt Chriſtianis hominibus: ſicut enim Dominus Ieſus dictus eſt agnus, ſic & appellandus eſt populus eius precioſo ſanguine ſuo acquiſitus dicente ipſo ad Petrum. Si diligis me, paſce agnos meos. Eſto ergo tu ò Chriſtiane agnus manſuetus in iniurijs, ſicut agnus Dei Chriſtus Ieſus, qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur. Eſto tu agnus innocentiæ ſicut & agnus Dei Chriſtus, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius.

1. Pet. 2.

Manſuetudo.

BEatus Chryſoſtomus ſuper Matthæum ait. Quemadmodum feras ipſas arte, atque induſtria mitigamus, & manſuetas reddimus ita etiam paſsiones noſtras, quæ ſunt feris omnibus truculentiores C mitigemus: ſi enim leonem arte reddimus manſuetum, atque tractabilem, cur, quæſo, iram, & furorem quouis etiam leone sæuiorem ſopire negligimus? Quam enim reperies excuſationem, quem honeſtum colorem, cum hominem quodammodo facias de leone: tu autem negligens leo efficiaris ex homine? Nam illi quidem donas aliquid habere ſupra naturam, tu vero nec naturales tibi affectus conſeruas. Quæ væcordia eſt, cum naturalem ferarum crudelitatem in præternaturalem manſuetudinem conuertas? Tuam vero manſuetudinem in contrarium naturæ furorem, atque crudelitatem deducas? Extinguamus igitur hæc vitia, nec enim poſsibile eſt, nos vere viuere, niſi hæc prius in nobis vitia moriantur, hæc nos neceſſario perire faciunt in futuro, ſi nos hic illa viuere patiamur: quinimo & ante illam mortem hic à nobis exigunt horrenda ſupplicia ſuis

B. Chryſoſt. hom. 4. oper. imper.

nos crudelitatibus exagitantia. Itaque & dentes leonum dentes eorum, imo etiam sæuiores, nam leo quidem simul ac fuerit saturatus semesum cadauer continuo reliquit, hæc autem vitia nunquam satiantur, nec ab anima nostra vnquam discedunt, captumque hominē diabolo continuo tradunt. A

Mansuetudo.

Ad Ephes. 4. c. MAnsuetudo est modesta animi tranquillitas, quæ nulla incurrentium rerum tribulatione agitatur. Hanc virtutem nobis commēdat B. Paulus in ea, quæ est ad Ephes. Epist. vbi ait. Obsecro vos fratres, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis cum omni humilitate, & māsuetudine, ideſt, perfecta humilitate, & mansuetudine. Et merito quidem profecto virtutem hanc habendam esse admonet diuinus apostolus tam efficacibus verbis, siquidē ea virtute anima seruatur. In Ecclesiastico namque dicitur. Fili in mansuetudine serua animam tuam. Est enim mansuetudo in anima, quēadmodum antemurale in castro, lapides iracundiæ leniter excipiens, atque proinde ictus frustrans, & hominem à nocumento custodiens. Quemadmodū etiā vasa vitrea fœno, aut lana aut paleis inuoluta à contractione & læsione seruantur: sic mansuetudo animā cōseruat, ne ab ira, aut indignatione aut conuitijs aliorum frangatur. Hæc etiam virtus tanta est, vt animos suorum delectet. Quod regius vates affirmat dicens. Mansueti autem hæreditabunt terrā, & delectabunturin multitudine pacis. Est enim mansuetudo veluti mollissima cuicitra, in qua vt in lectulo, animus omnino requiescit. Vt adamantem dedi faciem tuam: dixit Dominus Prophetæ Ezechieli. Hanc faciem dedit etiam Deus mansuetudini, sicut enim adamas ferrum attrahit: sic mansuetudo corda hominū. Vnde merito Beatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Nihil mansuetudine violentius: nam sicut rogum, cum valde accenditur, aqua iniecta restinguit: ita & animum, camino magis exardescentem, verbum cum mansuetudine prolatum extinguit. B

Eccle. c. 10. *Simile.* *Simile.* *Psal. 36.* *Ezech. 3.* *B. Chrysost. homil. 38. in Genesim.* *Simile.* C

B. Chrysost. hom. 28. ad pop. Antio. *Simile.*

Beatus Chrysostomus in quadam homilia ait. Neque febricitantem medicus hominem tam cito liberauerit à febre per qualemcumque sedulitatem, quam homo longanimis hominem iratum & ira ardentem propriorū spiratione sermonum refrigerabit. Et quid dico medicum? Nec ferrum ignitum, & aquæ immersum tam cito calorem amittet, quam in longanimem mentem incidens iracundus?

Ibidem quoque ait de hac virtute agens, anima mitis hominis solitudini cuidam est similis multam habenti quietem: irati hominis mens cuidam foro, & tumultui, mediisque ciuitatibus, vbi multus eunti, & redeuntium strepitus, clamor animaliū accedentium, & similis factus

A factus sonus ab argentarijs, ærarijsque vtrimque cudentibus: at mitis mens cuidam montis vertici similis est auram quidem habenti tenuē, purum vero radium, pura fontium fluenta, multasq; florum amænitates, vernantiumq; pratorum, & hortorum plantis, & floribus frondētium, & aquis viridantiū irriguis. Si quis autem sonus immurmuret dulcem, & multā insperget audientibus voluptatē, aues enim ibi canoræ summis arborū insident frōtibus, & Cicadæ, & Philomenæ, & hirūdines concentū quendā efficiūt musicū. Ibi etiā Zephyrus arborū folijs sensim aspirās pinos, & piceas susurrātes, & cygnos fretēter imitās, & rosæ ac violæ, & flores se leuiter inclinātes, & viridā tes quasi mare cęruleū blāde fluctuās exhibent, quinimo multas aliquis inuenire potest imagines, nā cū in rosas inspexerit viride se videre putabit, cū violas pontū fluctuantē, ac cum lilia cœlum. Est alia quædam vox cū à vertice montis aqua per riuos sponte defluens, & B subiectis lapillis quieto somno sensim immurmurat, & ita membra resoluit per voluptates, vt statim laxatiuū oculis somnum ingerat: multo iocundior est mitis anima?

Postquam summa veritas dixit: Beati pauperes spiritu, statim addidit, Beati mites: Vbi docuit, quod sicut impossibile est secundo sistere gradu, nisi ascenderis primum, sic homo mitis esse non potest, nisi prius pauper spiritu fuerit factus. Quomodo ergo inter diuitias positus animus inter curas, & solicitudines sæculares exquibus negotia, lites, prouocationes, iræ exacerbationes sine intermissione nascūtur: quomodo, inquam: inter hæc animus poterit esse mitis, nisi prius à se omnes causas iracundiæ occasionesque rixarum abrenuntiando præciderit? Non fit mare transquillū, nisi cessauerint venti: nō extinguitur ignis, nisi materiam incendij, spinarumq; sarmēta detraxeris. Sic nec animus erit mitis, & quietus, nisi ea, quæ exsuscitant, & inflam- *Matth. 5.*

C mant, fuerint abdicata.

Hoc naturæ conditor in operibus suis prouidit, vt quæ essent in humano corpore præcipua, & propter teneritudinem suam iniuriæ magis obnoxia, pluribus integumentis vallauerit, quibus extrinsecus illatas iniurias propulsare facile possent. Quibus enim vt ita dicam, vallis teneram cerebri massam muniuit? Primum eam tegit carnosa cutis capitis cæsarie vestita. Deinde craneus ex ossea, eademque durissima materia constans, tum deinde tunicæ duæ consequuntur, quarum altera paulo rigidior, quæ craneo hæret, altera mollior, quæ ipsam cerebri massam mollissimo complexu ambit, & fouet: cuius rei gratia congruis nominibus altera dura mater: altera pia mater appellantur. Iam vero de oculorum septis quid dicam? sunt enim primum palpebræ, quæ pro voto nostro & aperiri, & claudi ad nutum possunt: sunt item *Simile.*

item cilia, atque supercilia, quæ suo quæque modo ad oculorum cu- A
stodiam deseruiunt. Ipsi vero oculi velut in specubus inclusi, fornici
bus supernè impendentibus muniuntur. Quã ergo rerum prouiden-
tiam in operibus naturæ gerit dominus eandem in gratiæ operibus
conseruat, vt videlicet quæ præstantissima ad spiritualem vitam sunt,
ea munimentis firmioribus tueatur. Charitati ergo, quæ inter virtu-
tes omnes principem obtinet locum, præter aliarum virtutum moni-
menta, quæ vt ab illa profluunt, ita illi famulantur, duas potissimum
virtutes gratiæ autor ad eius custodiam destinauit, videlicet mansue-
Simile. tudinem, & pacem. Quæ efficiunt vt electi improborum iniurias, &
contumelias facile ferant, neq; vnquam à charitate ipsa diuellantur.
Sicut enim in expugnatione vrbium solent qui obsidentur saccis
molli lana oppletis muros tegere, quibus multo melius, quam duris
lapidibus iaculorum ictus celando sustinent: ita plane mansueti homi
nes, turbulentos improborum impetus lenitate sua facillimè perfe- B
runt. Quare non mirum est, si quod tantopere ad charitatem, & inno
centiam tuendam iuuat, inter electionis diuinæ signa computetur, cũ
innocentia, & charitas sit, cui æterna salus, & vita tribuitur.

MARIÆ. SACRA-tissimæ laudes.

SICVT qui excelsam turrim erigere parant altissi-
ma eius fundamenta iaciunt, ne magnitudine super-
structæ molis ædificium corruat, ita cum Dominus
hanc sanctissimam virginem omnium gratiarum mu-
neribus supra creaturas omnes ornare decreuisset, al-
tissima in ea humilitatis fundamenta iecit, ne tantarũ
virtutum, atque donorum cælestium occasione vlla ei elationis vel C
exigua labes obreperet vllo modo.

ff. de offi. pro cõs. l. nequid quam. Quemadmodum leges ciuiles mandant, vt in ipsa republica sint
aliqui aduocati, qui pauperibus patrocinentur & eorum causas agãt:
sic plane in sua republica videlicet Ecclesia præclarissime dispositã,
& ordinata habet Deus pauperũ peccatorum aduocatam, videlicet
sanctissimam virginem matrem suam, cui propterea tam pingue sala-
rium datum est, videlicet tanta meritorum, & gratiæ plenitudo, vt sci
licet peccatorum causas agat, & tractet apud filium suum: idcirco ad
eam in omnibus necessitatibus nostris. Fratres dilectissimi con-
Eccle. 24. fugiamus: hæc enim de causa forte glorificat eam sancta Ecclesia de-
cantans in nomine eius verba illa Ecclesiastici. Quasi platanus exal
tata sum iuxta aquas. Folia platani, vt experientia docet, ad modum
sunt

A sunt cuiusdam generis scuti, qui vulgariter adarga nũcupatur. Est er-
go beatissima virgo quasi scutum populi Christiani, qui per aquas in
telligitur: nam in Apocalypsi dicitur. Aquæ multæ populi multi.

Quemadmodum qui æstate ipsa vrente iter conficiunt, cum vmbra
aliquam peramænam viderint, ad eandem statim approperant, vt à ve
hementi æstu, quo exæstuant, recreentur, & vegetiores reddantur ad
reliquum conficiendum iter: ita profecto quicumque variarum cala-
mitatum, tentationum, seu afflictionum æstu hic discruciantur, acce-
dant necesse est ad salutarem virginis huius vmbram, nomine enim
eius etiam canit sancta Ecclesia: Quasi cedrus exaltata sum, in Liba-
no, & quasi cypressus in monte Sion: quasi oliua speciosa in campis,
vt vmbra sua nos protegat. Meditemur ergo ad eam per considé-
rationem accedentes, quantis afflictionibus eam clementissimus
Deus in hoc mundo percusserit, atque ita alacriorem quendam spiri-
B tum assumentes infractos nos præbebimus, & robustos ad mala om-
nia sustinenda.

[Comun manera es de dezir que la muger del pastor a la noche
se compone, porque como el pastor de dia anda por los campos con
su ganado, y no viene a casa sino a la noche, y la muger si es virtuosa,
no tiene a quien agradar sino a su marido, no cura de componerse si- N.
no a la noche para dar contento y plazer a su marido. Noche fue la
ley de escriptura. Y assi dize el Apostol sant Pablo escriuiendo a los
Romanos.] Nox præcessit dies autem appropinquauit. Y el pastor es Ad Rom. 13
Iesu Christo Saluador del mundo que dixo de si mismo:] Ego sum pa
stor bonus, [y este celestial pastor vino en la noche:] dum medium si- Ioan. 10.
lentium tenerent omnia. [Y esto es lo que el Sabio dize:) his verbis:
Cum enim quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu
medium iter haberet omnipotens sermo tuus Domine à regalibus se-
C dibus in terram prosiliuit. (Pues en esta noche no hallareys otra tan
compuesta, como la muger del pastor, que es la sacratissima Virgen
Maria su madre. Assi la hallo el Angel quando le dixo:) Aue gratia
plena. (Que es como si le dixera. Dios te salue virgen bien compue-
sta, y ataviada con la diuina gracia, y dones del Espiritu sancto. Y assi
compuesta y adornada agrado summamente al diuino pastor. De dõ-
de se infiere, que con mucha confiança pueden acudir a ella los pec-
cadores en sus necesidades pues es tan agradable a la diuina Ma-
gestad.)

Mariæ sacratissimæ laudes.

LAudans hanc cœlestem sponsam diuinus sponsus in Canticis in- Cant. 4.
quit. Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es oculi tui colũ-

barum abſque eo, quod intrinſecus latet. Capilli tui ſicut greges ca- A
prarum, quæ aſcenderunt de monte Galaad. Dentes tui ſicut greges
tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro omnes gemellis fœtibus, &
ſterilis non eſt inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium
tuum dulce: ſicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ abſque eo quod
intrinſecus latet. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt
cum propugnaculis, mille clypei pendentes ex ea, omnis armatura
Ruper. ſup. Cant. fortium. Duo vbera tua ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcun
tur in lilijs. O pulchritudo admirabilis (ait Rupertus) quam ſic admi-
ratur, & collaudat pulcherrimus autor ipſe pulchritudinis ſeptē præ-
conijs. Conſiderauit oculos, capillos, dentes labia, genas, collum, &
vbera, & pro ſingulis dilectiſsimus ſponſus ſingula decantauit dignæ
collaudationis capitula. Quid autem ſeptem iſtis modulis decātatur?
Quid in te ò Virgo clariſsima à dilecto laudatur? Laudatur ſimplici
tas, munditia, innocentia, doctrina, verecundia, humilitas, mentis & B
carnis integritas, ſiue incorrupta virginitas. In oculis ſimplicitas: in
capillis cogitationum tuarum munditia: in dentibus innocentia: in
labijs doctrina: in genis verecundia: in collo humilitas: in vberibus
tuis admiranda, & ſpectabilis eſt cum fœcunditate virginitas. Ocu
li tui, inquit, columbarum. Columba primum ſine felle eſt, deinde
nihil viuum comedit, pullos alienos nutrit, grana ſemper candidiora
colligit, in petris nidificat, gemitum pro cantu habet, libenter iux
ta fluenta reſidet, vt venientem accipitrem ex vmbra præcognitum
effugiat diligenter. Tu ò maximæ miſericordiæ mater ſine felle es: ni-
hil enim vnquam habuiſti inuidiæ, nihil odij. Nihil viuum colum-
ba comedit: & tu longe ab illis es, de quibus ſcriptum eſt. Qui de-
Pſalm. 13. uorant plebem meam, ſicut eſcam panis. Pullos alienos columba
nutrit: & nos, qui eramus alieni, ecce viuimus tuis meritis & inter-
ceſsione. Grana cādidiora columba colligit? Et tu cōferens in corde C
tuo teſtimonia de ſcripturis ſanctis creditum tibi conſeruabas ſecre-
tum Dei. Columba in petris nidificat & tu in ſoliditate fidei perma-
nens euaſiſti ſerpentis antiquæ venena, & in vulneribus dulciſsimi
filij tui, & in paſsione eius præuiſa præſeruata fuiſti. Columba gemi-
tum pro cantu habet: & tibi gemere dulce fuit, eo quod præ cunctis
mortalibus mente vulnerata eſſes. Columba iuxta fluenta reſidet, ti-
bi autem omne fluentum ſcripturarum continuum fuit, nunquam
aduentus ſpiritualis accipitris tibi eſſe improuiſus, aut te conſequi,
imo nec tibi appropinquare potuit, Capilli tui ſicut greges capra-
rum, qui aſcenderunt de monte Galaad: ideſt Capilli te ornant, vt
grex caprarum adornat montem Galaad. Cogitatus tui ò virgo ſan-
ctiſsima (quos capillos voco) animum tuum maxime adornant,

maxime

A maxime cor tuum decorant cogitationes illætuæ ſubtiliſsimæ de cæ
leſtibus myſterijs. Dentes tui ſicut greges tonſarum, qui aſcenderunt
de lauacro omnes gemellis fœtibus & ſterilis non eſt in eis. Innocen
tia tua ò virgo parens maxima eſt, quæ nunquam abhorret, ſed ſem-
per bona facit opera. Cum enim poſuero lauacrum regenerationis ò
ſponſa mea, tunc lauabuntur oues & mundabuntur, nec emundatio,
ne ſimplici contentæ vellera ſua deponēt, vellerarerū, vellera faculta
tū ſuarum, vt nihil habeant proprium, ſed ſint illis omnia cōmunia:
huiuſmodi tonſę omnes ſunt gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in-
ter eas. Non enim contentæ erunt præcepta ſeruare, ſed & præcepta, *Ad Gal. 5.*
& conſilia. Non ſolum non rapient aliena, ſed libenter relinquent
etiam ſua. Hæ ſunt fideles leges gratiæ. Sic ſunt ò amica mea dentes
tui, ideſt, talem innocentiam tibi proponis cum eiſdem magiſtra inno
centiæ ſis multo excellentior qualibet ouium talium, quarum vtique
B non eſt dentibus male vti, ſcilicet inuicem mordere, vel detrahere, &
ad inuicem conſumi: & quidem grex ille, quicunque talis eſt, ſibi te
magiſtram ſcit: tu autem cunctis humilior, de omnibus pene altiora
ſentis, & videris tibi capras, & oues meas imitari, quas longe præce-
dis. Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. In quo
ſunt vitta coccinea labia tua? Nimirum in eo, quod ſermo tuus à veri
tate non diſcordat, & plenus eſt charitate. Labia ergo tua rubra, id
eſt, eloquium tuum plenum eſt charitate. Sicut fragmen mali punici,
ita genæ abſque eo, quod intrinſecus latet. Fragmen mali punici, ſiue
mali granati & rubet, & amplius quam integrum malum redolet: ſic
& tu ſingulariter verecunda es, & multis per bonam opinionem in
bono exemplo proficis. Quid eſt dicere abſque eo quod intrinſecus
latet niſi ac ſi diceret: Et illud quod intus in conſcientia latet, am-
plius laudabile eſt? O vere laudabilis verecundia, vbi & intus conſciē
C tia munda, & foris facies verecunda eſt! Nam vbi eſt aliquid, quod
mens erubeſcat, non adeo laudabile eſt, ſi conſpectum rubor perfun-
dat: igitur tua verecundia quid eſt niſi religioſitas ſumma? Et hæc vir
tus ſine dubio malo punico debuit aſsimilari, quia gratioſa eſt intuē-
tium oculis, & interdum ſuo ſilentio non minus ædificat, quam ſer-
mo prædicationis. Sicut turris Dauid collum tuum quæ ædificata eſt
cum propugnaculis. Hæc turris Dauid eſt humilitas Dauid, per quam
ille coram Deo fortis, & contra homines ſtetit inexpugnabilis, ipſe
enim quaſi tenerrimus ligni vermiculus, qui & cum eſſet rex vnctus
dixit ad Saul illum perſequentem: Quem perſequeris rex Iſrael, quē *1. Reg. 24.*
perſequeris. Canem mortuum aut pulicem vnum? Turris iſta ædifica
ta eſt cum propugnaculis, & mille clypei pendent ex ea, & omnis ar-
matura fortium, id eſt, hanc eius tantam humilitatem cæteræ virtutes

Universidad de Deusto Biblioteca

1.Regum.13 consecutæ sunt, maximeque fortitudo, & sapientia, sicut scriptum est, A Dauid sedens in cathedra sapiẽtissimus ipse est, quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu vno. Ita collum tuũ imo & vltra quã turris illa collum tuum, id est, humilitas tua, quæ patet in collo tuo non extento ædificata est cum propugnaculis. Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Nihil enim deest illi omnium, quæ continẽtur in scripturis veritatũ. Duo vbera tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascũtur in lilijs. O vbera verè gratissima, atque pulcherrima, duo vbera manu altissimi formata. Hæc sunt virginitas, & fœcunditas. En vides quanta fuerit gratia, quanta pulchritudo huius purissimæ virginis, quæ fuit mater filij Dei. Quando Deus ad munus aliquod præclarum aliquem elegit, eum idoneum ac tali munere dignum facit, vt docet B. Thomas dicente. Beato Paulo Apostolo. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti.

B.Tho.3.p. q.27.art.4. 2.ad Cor.2.

B

Mariæ sacratissimæ laudes.

Ad Roma.1 LOquens Diuus Paulus de Christo reparatore nostro inquit. Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem. Satis erat nobis, vt filius Dei fieret homo, quamuis esset ex quacunque terræ stirpe seu generatione, (pero para al eterno padre, y para el contento y regalo suyo, quiso que fuesse del linage de Dauid,) ideo inquit B. Apostolus factus est ei. Vbi nos legimus factus est ex semine Dauid, in Græco, & in Hebræo habetur. Generatus ex semine, id est, ex posteritate Dauid. Sed quare voluit, vt generatus esset ei ex semine Da-

Actuum.13 uid? Quoniam (vt ait Diuus Paulus) de rege Dauide, & nonde alio dixit Deus. Inueni virum secundum cor meum. Sed quale est

Psalm.85. cor Dei? Tu Domine suauis, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te. Quoniam autem cor regis Dauid erat secundum mẽsuram, (id est, al talle) cordis Dei, quod misericors, & suaue est, idcir- C co voluit Deus, vt ex hac generatione sacratissima virgo Maria oriretur, vt etiam filio eius in quantum homini per generationem temporalem conueniret esse misericordem. Quam ob causam sacrosancta

Ecclesiast. 27. Ecclesia hanc pretiosissimam virginem illis celebrat verbis. Quasi oliua speciosa in campis, quibus eam misericordem collaudat, (y que no es oliua de huerto cerrado fino de campo:) ad quam omnes absque aliquo impedimento accedere, & ex suauissimo fructu vmbræ eius vtilitatem carpere possunt. Sic & pijssima domina omnes recipit, omnes protegit sui fauoris vmbra, & omnibus fructum suum communicat, pro omnibus intercedendo si ad eam, sicut debent, accedunt. Quam autem sint gratæ Deo supplicationes, & in-

Cant.4. tercessiones huius diuinę aduocatę, ostendit sponsus in Canticis,

dum

A dum ait. Vulnerasti cor meum in vno crine colli tui, id est, (qualquiera cosa, que veo en ti, me enamora y haze fuente en mi coraçon, con el menor suspiro, con la menor oracion me hieres el coraçon.) Vbi alia litera habet. Vendicasti tibi cor meum, id est, (appropiastelo a ti, hezistelo tuyo.) O admirabilem huius excellentissimæ virginis prærogatiuam, siquidem dicitur domina cordis Dei. Magna ergo fiducia ad eam in nostris necessitatibus accedere possumus.

Mariæ sacratissimæ laudes & ad Niues.

NArrat Propheta Ezechiel admirabilem quandam visionem & reuelationem, quæ sibi facta fuit, dicens. Et conuertit me (scilicet Dominus) ad viam portæ sanctuarij, quæ respiciebat ad Orientem, & erat clausa, & dixit Dominus ad me. Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transiet per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa principi: Princeps ipse se-

Ezech.44.

B debit in ea, vt comedat panem coram Domino. Beatus Ambrosius, libro de instituendis virginibus ait, hanc portam esse beatissimam virginem, quæ ianua concluſa dicitur propter sacratissimam eius virginitatem. Vocatur etiam porta sanctuarij: quoniam hæc sacratissima Regina est ianua, per quam in cœleste sanctuarium ingredimur: atque ita sancta Ecclesia eam celebrat dicens. Tu porta lucis fulgida, & iterum. Intrent vt astra flebiles cœli fenestra facta es. Vbi nos legimus: Portæ sanctuarij, septuaginta interpretes transferunt. Portæ sanctorum. Quod nomen est hoc? Si porta concluſa dicitur, quomodo eam septuaginta intepretes portam sanctorum appellant? Quoniam (vt Beatus Ambrosius explicat) per hanc sacratissimam virginem, tanquam per portam exiuit sanctitas in mundum; exiuit sanctus sanctorum, & ille, & qui omnes sanctos sanctificat. Et de hac porta di-

B. Ambros. lib. de instituen. virgin. cap.7.

B. Ambros. li.10.epistol. la.epistol.81

C citur, quod respiciebat ad Oriẽtem. Nam hæc cælestis Regina semper oculos suos in diuino oriente Iesu Christo fixos habuit, magnitudinem eius admirans, & ingentes virtutes ipsius contemplans. Legitur de quadã christianissima, & nimis venerabili regina Nauarræ, pro armis & stemmate habuisse quandam herbam, quæ soli simillima est, & ad motum eius ipsa se vertit, atque solem ipsum continuo respicit. Habebat etiam simul cum hac herba quãdam literam seu eloquium quod sic dicebat. Non inferiora sequor. In quo hæc prudentissima, ac Christianissima regina significauit, curas, & cogitationes suas non in rebus caducis, & terrestribus, sed in clarissimo iustitiæ sole per continuã cõtẽplationem fixas, atque collocatas habere cum Beato Paulo apostolo dicendo. Conuersatio nostra in cælis est. Si igitur hęc regina hoc sacrũ stẽma habuit, quid de sacratissima regina cæli dicemus,

Ad Philipp. 3.c.

nisi

nisi quod semper respiciebat ad Orientem comedens,& bibens,ope- A
rans,seu in aliquo opere se exercens,continuo in hoc diuino oriente
cogitationes suas fixas habebat. Addit præterea sanctus Propheta. Et
dixit Dominus ad me. Porta hæc clausa erit,& non aperietur, & vir
non transiet per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est
per eam,eritque clausa principi. Quibus verbis(ait Beatus Cypria-
nus,disputans contra Iudæos) apertius significari poterat sacratissi-
B. Cyprian. cont. Iudæos mã virginẽ ita fuisse matrem,vt virum nullo modo cognouerit. Sed
quid verba sequentia designant scilicet, princeps ipse sedebit in ea,
vt comedat panem coram Domino? Ipsamet verba hoc nos docent &
declarant. Tam magnum erat desiderium,quod antiqui patres aduen
tus filij Dei in mundum,habebant,vt cum audiebant hoc pronomen
ipse,statim intelligerent illum cunctis gentibus desideratum,expecta
tum,& promissum,illum,inquam, qui eos redempturus erat videli- B
cet vnigenitus æterni patris filius. Vnde Philosophi Pythagorici,qui
principium trahunt ab Hebræis,tantopere magistrum suum Pythago
ram diligebant, quod vt ei velut Deo honorem exhiberent, ab ipsis
Hebræis nomẽ illius desiderati videlicet,ipse,furati sunt & illud Py-
thagoræ dederunt dicentes. Ipse dixit: vbi per pronomen,ipse, magi-
strum suum Pythagoram intelligebant, quem tanquam Deum cole-
bant,atque amore prosequebantur. Ait igitur S. Propheta. Princeps
Isai. 7. ipse sedebit in ea,vt comedat panem. Quid hoc significat? Intelliget-
ur ex his,quæ sanctus Isaias inquit de eodem Domino loquens. Bu-
tyrum,& mel comedet. Erit,ait sanctus Propheta,verus homo qui in
infantia sua comedet cibum quem alij infantes edere solent melle,
& butyro conditum. Sic cum hic Dominus ait, principem illum, qui
est vnigenitus filius eius illuc ingressurum esse ad manducandum pa
nem,perinde est,ac si diceret quod verbum diuinum in sacratissima,
ac purissima viscera Mariæ virginis ingredietur, vt verus homo fiat C
& comedet,& biber,sicut alij homines. Quod autem ait: Per viã por-
tæ vestibuli egredietur,septuaginta interpretes verterunt. Per viam,
elem,quod quidem verbum significat rem occultam, quasi dicat san-
ctus Propheta. Orietur Christus Dominus in mundo quodã admira
bili ac secreto modo,exiet enim clausis ianuis,& absque aliquo nocu
mento virginalis claustri sacratissimæ virginis Mariæ matris suæ.

Dignitas ergo,& gratia istius cælestis Reginæ ex materna dignita
te & propinquitate ad filium Dei,qui fons gratiæ est, colligitur, vt
Beatus Thomas philosophatur. Sicut igitur humanitati Christi, quia
verbo Dei coniunctissima fuit summam,& sine vlla mensura gratiam
ac sapientiam tribuimus(hoc enim ad gloriam incarnati verbi, & as-
sumptæ ab eo humanitatis pertinebat)ita quia post hãc sacrã humani
tatem

A tatem nihil verbo Dei coniunctius, quam mater fuit, maximam illi
gratiam,& sanctitatem merito tribuimus. Vnde quod eam Angelus
plenam gratiæ describit, plenitudo hæc in ordine ad hanc dignitatẽ
accipienda est,sicut cum dicitur Beatus Stephanus gratia plenus fuis-
se,nimirum ad diaconatus officium: Apostoli etiam pleni fuerunt
gratia,videlicet ad munus Apostolatus: Christus Dominus vt esset
caput omnium,& mundi Saluator,& Beata Virgo Maria vt digna es-
set filij Dei mater. Qua admirabili gratia nimis se in omni virtutum
operatione exercuit. Vnde Beatus Ambrosius libro de virginibus in *B. Ambros. li. 2. de virginibus.*
quit. Sit nobis tanquam in imagine descripta Mariæ vita,in qua velut
in speculo refulget species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis
exempla viuendi,vbi tanquam in exemplari magisteria expressa sunt
probitatis,quid corrigere,quid fugere, quid tenere debeamus osten
dunt. Talis fuit Maria,vt eius vnius vita omnium disciplina sit. Licet
B autem hæc singularissima virgo in anima & corpore purissima, &
sanctissima fuerit,mulier tamen illa,quæ vocem de turba leuauit, vẽ
trem tantum eius laudauit,& vbera dicens. Beatus venter,qui te por
tauit,& vbera, quæ suxisti. Laudat id,quod minus est, vt laudet id,
quod maius est: dum enim id,quod minus est, plurimum laudatur,id
quod maius est,magis laudatum remanet. Hoc loquẽdi modo,& hac
rhetoricæ figura vtitur sanctus Dauid,cum ait Adorate scabellum pe *Psalm. 96.*
dum eius,quoniam sanctum est. Est regina Sabba, cum venit Hieruſa
lem ad Sapientissimum Salomonem,videndum,non ipsum, sed ser-
uos eius laudauit dicens. Beati viri tui,& beati serui tui, qui stant co-
ram te semper, & audiunt sapiẽtiam tuam. Quasi diceret. Si illi quia
te audiunt,beati sunt,quanto beatior tu eris.

Mariæ sacratissimæ laudes siue conceptio.

C INter nomina quæ Sacra scriptura sacratissimæ virgini Mariæ impo
nit,vnum est ciuitas,& non solum appellatur ciuitas quæcunque, *Psalm. 86.*
sed ciuitas Dei. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Tribus de causis
dicitur aliqua vrbs esse alicuius personæ: vel quia illam fundauit (&
sic Roma dicitur ciuitas Romuli, & Vlyssippona ciuitas Vlyssis, &
Hispalis ciuitas Herculis, atque Alexandria ciuitas Alexandri quo-
niam eas ij viri fundarunt,& erexerunt) vel quia eam dominatur, &
hoc modo dicitur Salmantica,& Toletum vrbs regis: vel quia in ea
viuit,& habitat,& ita Salmantini appellant Salmanticam suam vrbẽ,
quia in ea degunt. His ergo tribus de causis vocatur sacratissima vir-
go Maria ciuitas Dei. In primis quia Deus eam ædificauit,& sic dici-
tur,fundauit eam Altissimus: & quamuis Deus omnia fundauit, pe-
culiarius tamen dicitur fundator virginis,quoniam ipsam magis præ

cipue

cipuis fundamentis fundauit,eam diuinis gratijs statim in sua puris- A
sima conceptione adornans. Deinde dicitur vrbs Dei propter Domi
nium,quod in ea habet:nunquam enim ab alio possessa fuit, & ita eã
glorificabat sacro sancta Ecclesia illis diuinæ sapientiæ verbis. Domi-
nus possedit me in initio viarum suarum. Omnes sancti priusquam
Deus eos possideret,à Diabolo possessi sunt,siquidem omnes in pec-
cato originali concepti fuerunt:at vero sacratissima virgo à nullo
alio,quam à Deo vnquam possessa fuit. Denique ciuitas Dei dicitur
sacra virgo Maria,quoniam ipsa est locus,vbi Deus habitauit,& habi
tat:in hac Regia vrbe natus est factus homo, in cõmoratus, & ab ea
singularissima accepit seruitia.

Mariæ sacratissimæ laudes.

B. Cyprian. in Symbolo Apostol.

BEatus Cyprianus in Symbolum apostolorum ait. Quid mirum vi
detur,si virgo conceperit,cum Orientis auisem, quam Phœnicẽ B
vocant,in tantum sine coniuge nasci,vel renasci constet,vt semper &
vna sit,& semper sibi ipsi nascendo vel renascendo succedat? Apes cer
te nescire coniugia,nec fœtus sexibus edere palam est,sed & alia non
nulla deprehenduntur in huiusmodi sorte nascendi. Hoc ergo incre-
dibile videtur diuina virtute ad totius mundi redintegrationem fa-
ctum,cuius exempla etiam in animalium natiuitate cernuntur.

Orig. hom. 1. in diuersos Cyril. catech. 12. Matth. 1.

Origenes in quadam homilia inquit. Sicut fuit Danieli intra lacum
leonum incluso claustris non apertis allatum prandium ab Abacuc:
ita hæc virgo genuit Dominum,sed intacta permansit: mater effecta
est,sed virginitatẽ nõ amisit. Cyrilus Hierosolymitanus ait. Despicia
mus eos,qui ex viro,& muliere generationem Christi asserunt, au-
dentque dicere,ex Ioseph,& Maria Christum esse,eo quod scriptum
est. Et accipe mulierem tuam,minimus enim & Iacob qui priusquam C
Rachel acceperat, dicebat ad Laban. Da mihi vxorem meam. Sicut
enim illic ante nuptiarum constitutionem, cum tantum promissio in
tercessisset, vxor Iacob nominabatur: sic & Maria propter solam
desponsationem vxor Ioseph vocabatur.

Genes. 29.

B. Bernard. de Aduentu Christi.

Beatus Bernardus de hac cælesti Regina inquit. Beata Maria non
fortuitò,aut solum placito (vt quidam putant) sed diuina dispensatio
ne nomen accepit,ita vt ipsa quoque vocabuli sui figura magnũ quid
dam innueret:interpretatur enim stella maris. Nautis namque mare
transeuntibus vocare est opus stellam maris longe à supremo cæli car
dine coruscantem & ex aspectu illius dirigere cursum vt possint cur-
sum destinatum apprehendere. Similimodo fratres oportet vniuer-
sos Christicolas inter fluctus huius sæculi ad Mariam confugere,quæ
supremo rerum cardini Deo proxima est, & respectu exempli eius

Simile.

cur-

A cursum vitæ dirigere. Quod qui fecerit non iactabitur vanæ gloriæ
vento,nec frangetur scopulis aduersorum, nec absorbebitur voragi-
ne voluptatum,sed prospere veniet ad quietis æternæ portum.

Simile.

Idem ibidem ait. Christus flos campi,& non horti,campus enim si
ne omni humano floret adminiculo, non seminatus ab aliquo, non
defossus sarculo, non impinguatus fimo. Sic omnino virginis aluus
floruit:sic inuiolata, integra & casta Mariæ viscera tanquam pascua
æterni nitores floruerunt,cuius pulchritudo non vidit corruptionẽ.

Ruper. lib. 6 commen. in Cant.

Rupertus super illa verba: Quæ est ista, quæ progreditur quasi au-
rora consurgens, ait. Quando nata es ò virgo beata, tunc vera, nobis
aurora surrexit,aurora prænuntia Dei sempiterni, quia sicut aurora
quotidiana finis præteritæ noctis est,& initium diei sequentis: Sic na
tiuitas tua ex semine Abrahæ clara stirpe Dauid (ad quos facta es re-

Cant. 6.

Simile.

B promissio benedictionis) finis dolorum,& consolationis fuit initium
finis tristitiæ,& lætitiæ extitit nobis principium. Quemadmodũ fue-
runt duo Adam omnino dissimiles, quia primus Adam de terra ter-
renus: secundus Adam de cælo cælestis, primus Adam factus fuit in
animam viuentem: secundus Adam in spiritum viuificantem: sed qua
lis terrenus,tales & terreni & qualis cælestis,tales & cælestes. Ita fue
runt duæ Euæ: prima incredula verborum Dei, quibus mortem fue-
rat comminatus fructum vetitum manducantibus: at in secunda Eua,
quæ Maria est,fuit firma fides ad Angelum. In prima Eua fuit super-
bia: in secunda summa humilitas,qua se non Reginam non sponsam,
aut filiam Dei nominat,sed ancillam. Tertio in prima muliere fuit ino
bedientia,in secunda obedientia ad Dei legationem.

Fuit hæc cælestis regina tam efficax in suis sanctissimis desiderijs,
& illa tam diligenter opere exercuit, vt ad hoc significandum sacro-
C sancta Ecclesia ipsam verbis illis,quæ in eius nomine canit,glorificet
dũ ait. Flores mei fructus honoris,& honestatis. Per flores intelligũ

Eccles. 24.

tur desideria,per fructũ vero opera. Et cũ dicitur desideria eius fuisse
ructus,significatur,quod sancta eius desideria tam efficacia fuerunt,
vt merito vocari potuerint opera. Huc etiã spectat eiusdem Spiritus
sancti in eodem capitulo comparatio,dum hanc sacrosanctam virgi-
nem quatuor arborum generibus, quæ habent florem pro fructu,
& fructus pro flore elegantissime comparat inquiens, Quasi cedrus
exaltata sum in Libano,& quasi cypressus in monte Sion: quasi palma
exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rosæ in Hierico. Plinius

Pli. li. 13. natura histor. c. 5.

in libro naturalis historiæ testatur, esse duo cedrorum genera, alte-
rum, quod floret quidem, sed fructus non præbet, alterum vero
quod fructificat,sed non floresçit. Itaque cedrus, absolutè loquendo,
florem habet pro fructu,aut fructum pro flore. Cypressus etiã fructũ

pro

pro flore fert, atque ita in ea fructus, & flos idem eſt: quod etiam facit palma arbor altiſsima. His ergo tribus arboribus ſanctiſsima virgo comparatur, ſicut etiam comparatur roſario, quod pulcherrimam illā roſam, videlicet Ieſum Chriſtū roſam candidiſsimā in diuinitate, & rubicundam in humanitate protulit. Merito ergo hæc ſacratiſsima Domina propter animi candorem, ac ſingulares virtutes his arboribus comparatur?

Ariſt. 1. & 2 de cælo.

Ariſtoteles in primo, & ſecundo libro de cælo teſtatur cauſam, ob quam luna habet maculas illas, eam eſſe, quia nimis terreſtris eſt, atq; ita ſolis claritatem bene recipere non poteſt, & in ea maculæ illæ efficiuntur. Stellæ autem, cum ſint magis cæleſtes, nec participationem habeant cum terra, melius ſolis lucem percipiunt, & ſic (quamuis propter nimiā diſtantiā hoc nō percipiamus) pulchriores, & plēdidiores quā luna ſunt. In hūc modū filij Adę, quia terreſtres ſunt, lucē diuinę gratiæ, quæ procedit à vero ſole iuſtitiæ, qui eſt Deus difficile recipiunt, & ideo plurimas maculas, atque imperfectiones habent. At vero ſacratiſsima virgo Maria, quamuis fuit vera filia Adæ, quippe quæ oſſa & carnem, ſicut & cæteri homines habuit, tam pura, tam cæleſtis, & tam aliena ob omni terrena affectione extitit, vt propter hanc admirabilem diſpoſitionem, & luces & ſplendores diuinorum donorū, atque gratiarum abundantius acceperit. Itaque in ea nullo vnquam tempore alicuius peccati macula inuenta fuit. Quapropter merito ſancta Eccleſia eam glorificat dicens. Aue maris ſtella.

B. Hieronym. in Epiſt. ad Euſtochium Eccle. 24.

Beatus Hieronymus inquit, Cæteris virginibus præſtatur gratia per partes: Mariæ vero tota ſe effudit plenitudo gratiæ. In ea omnes virtutes ſanctorum recopilatæ ſunt, vt B. Bernardus ait explicans illud Eccleſiaſtici: In plenitudine ſanctorum detentio mea, hoc eſt, (en las perfeciones de los ſanctos alli puſo Dios mi aſsiento.) In hac ſacratiſsima virgine inuenietis fidem Patriarchæ Abrahæ, obedientiam Iſaac, humilitatem Iacob, iuſtitiam Thobiæ, ſanctitatem Dauid, ſapiētiam Salomonis, prudentiam Iudith, pietatem Heſter, patiētiam Iob, charitatem Apoſtolorum, fortitudinē martyrū, perſeuerātiā confeſſorum, puritatem virginum & impeccabilitatem Angelorum.

MARIÆ

AMARIÆ SACRAtiſsimæ conceptio.

BEATVS Auguſtinus in quodam ſermone inquit. Si Chriſtus peccatum habuiſſet originale, non caruiſſet actuali, ſed peccatum actuale in puriſsima virgine impiſsimum eſt ponere, quoniam (vt doctor angelicus docet) non eſſet idonea in matrem Dei ſi aliquando peccaſſet: ſed originalis culpa longe maior eſt quouis veniali peccato, quod nullatenus gratiam tollit: ergo alma virgo immunis fuit ab originali noxia. Hinc D. Auguſtinus libro de natura & gratia ait. De beata virgine propter honorem Chriſti nullam prorſus cum de peccatis agitur, habere volo quæſtionem.

B. Augu. in ſerm.

B. Tho. 3. p. q. 27. art. 4.

B. Augu li. de natura & gratia.

B Quis, obſecro, negare poteſt, Deum potuiſſe dare ſanctiſsimæ Mariæ gratiam æquiualentem iuſtitiæ originali, & ſic eam præſeruare ab omni macula? ſi ita res habet quod potuit, quorſum quod excellētius eſt, non tribuemus matri Domini? ſed iam Beatum Anſelmum egregie loquentem attentius audiamus. Nonne caſtaneæ molli Deus confert, vt inter ſpinas, & à ſpinis alatur, & formetur? Nonne hoc potuit facere matri ſuæ? Plane potuit. Quod ſi potuit & voluit: ſi voluit, & fecit. Ideo in Canticis ſponſus laudat ſponſam ſuam, & matrem dicens: Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.

Scot. li. 3. di ſtin. 3. q. vni ca.

Cant. 2.

Obſeruatione etiam dignum eſt, quam noſtræ aſſertioni faueāt doctorum ſanctorum oracula. Diuus Ambroſius exponens illud Eſaiæ: Egredietur virga de radice Ieſſe, ſic ait. Virga illa Maria ipſa eſt, in qua nec nodus originalis peccati, nec cortex venialis culpę fuit. Quin & ipſa de ſe ait. Quaſi palma exaltata ſum in Cades. Palma vtique vi-

Ambroſ.

C ctoriæ inſigne eſt, vti Beatus Ioannes in Apocalypſi ſua teſtatur. Nam martyres vidit in quorum manibus palmæ erant. Sanè virgo ſanctiſsima inſtar palmæ virorem gratiæ ſemper habuit, ex quo ſacratiſsima eius anima creata eſt & corpori illius infuſa. Hinc Beatus Auguſtinus incunctanter clamat. Charitas feciſti, vt Maria non ſolum non peccaret, ſed nec peccatum cogitare poſſet. Et ſuper cunctos reſeruaſti ab omni labe peccati. Quid, obſecro, præcellentius, aut quid lucidius dici de immunitate præclariſsimæ virginis vnquam potuit? Adſtipulatur huic ſententiæ ſanctus Ildefonſus Toletanus Archiepiſcopus dicens. Maria virgo in vtero ſanctificata originale peccatum non contraxit.

Apocal. 7.

B. Auguſ.

B. Ildefon.

Approbat hanc doctrinam ſancta Eccleſia Romana, nam in Concilio Baſilienſi determinatum eſt per publicum decretum quod doctri-

Cōcil. Baſi. ſeſsio. 39.

na asserens, virginē Mariam nunquā subiacuisse peccato originali, tā quam pia, & consona cultui Ecclesiastico, fidei Catholicæ, rectæ ratio ni, & Sacræ scripturæ ab omnibus Catholicis est approbanda, tenenda & amplexanda. Nullique licitum esse, diffinit ibidem sancta synodus, incōtrarium prædicare, seu docere. O bone Deus. Vrnam, in qua locandum erat manna cœlicū ex auro purissimo Moyses ex præcepto Dei fabrefecit, & virgo præclara, in qua collocandus erat panis viuus, qui de cœlo descendit, non sine immunditia originalis culpæ fuit concepta? Nullus post hac fratres charissimi dubitet de puritate conceptionis sacratissimæ virginis, & Dei matris: sed vt honor matris redundet in filium, omnes eam puram, ac sanctam, expertemque à labe originali prædicent, filij eius sumus omnes fideles, eam ob rem feruenti zelo eius honorem tutemur, & conseruemus pro nostra viri li oportet, ipsa acclamante, & dicente. Qui me elucidant vitam æternam habebunt, qua cum ipsa in cœlo potiri nobis contingat, Amen.

Exod. 16.

Eccles. 24.

A

B

Mariæ sacratissimæ conceptio.

RE s. quidē admiratione, & annotatione dignissima est, quod nec perfidus, atq; impurissimus Mahoma purissimę virgini Mariæ negauit hoc priuilegium, quod videlicet, absq; originali peccato fuerit concepta: vt videre est in Mezlin, & Albacori Alcorani eius: cū pluri mi Christiani id ei negent. Quos obsecro, vt rē cōsiderent notatu dignissimam, quæ in libro Chronicorum fratrum minorū contigisse refertur anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo septimo, plus minus: videlicet quod cum doctor quidā in sacra Theologia rector vniuersitatis Tholosæ publice populo persuadere vellet, gloriosissimam virginem Mariam Dei matrē in originali peccato fuisse conceptā, maxima furia, & concursu totius populi ab ipsa vrbe expulsus fuit: qui Romam petens apud summum Pontificem Martinum quintū de iniuria sibi illata conquestus est. At cū summus Pontifex audita causa, disputationis diem signaret, & plurimi ijque grauissimi magistri ad hoc negotium disputandum conuenirent, tandē cum doctor ille non accederet ad disputationem, nec in loco destinato appareret, eū vocari iusserūt, & quæsitū in cellula eius mortuū inuenerūt, quod maximam admirationem, magnumque terrorem incussit omnibus, qui ipsius partes agebant, illiusque opinionem defensabant.

Chronicæ fratrum minorū. 3. par. li. 1. c. 47.

C

Mariæ Sacratissimæ laudes, & pro Sancto Iosepho.

CErtissimum est ex omnibus mundi creaturis nullam esse, aut fuisse, erga quam Deus tam liberalis extiterit, sicut erga sacratissimā virginē Mariam: illa enim in omnibus, quæ à Domino accepit,

A pit, rara, & singularis fuit, atque omnes creaturas longè antecelluit. Ipsam enim Deus mulierem fecit & meliorem mulierem ex omnibus mundi: illam fecit matrem, & meliorem matrem ex omnibus matribus: dedit ei filium, & dedit illi meliorem filium ex omnibus: Dedit namque ei suum proprium filium, (queriendo que su natural hijo tā bien fuesse hijo della natural nacido de sus entrañas.) Certissima ergo res etiam est, quod cum ei Deus sponsum dederit eademmet liberalitate vsurus erat, (y que tambien le auia de dar el mejor esposo del mundo. Itaque assi como ninguna muger la igualo a ella en ser muger, ni en ser madre como ella, ni en tener hijo qual ella tuuo, assi se deue creer que tampoco ninguna la igualo a ella en tener tal esposo qual ella tuuo.)

vide B. Tho. 1. par. q. 25. art. 6. ad. 4.

Mariæ sacratissimæ conceptio.

B SI quæstio, & altercatio de immaculata sanctissimæ virginis Mariæ conceptione fuisset, vtrum aliquo tempore essent aliqui homines qui hanc cœlestem dominam odio haberent, id est, (si fue aborrecida ó no de los hombres, no auia para que hazer tanto alboroto, ni para que leuantar tan gran poluoreda, porque no era de importancia.) Sed quod nunc in quæstionē vertitur, est, vtrum aliquo tempore fuerit sacratissima virgo Maria Deo inimica, & Dæmonis serua. Et quia res hæc maximi ponderis, & momenti est, oportet, vt maxima cum efficacia tractetur. Et quod fuerit ab omni culpa præseruata & nunquam Deo inimica sic argumentor. Deus voluit eripere sacratissimam matrem suam ab opprobrio, & infamia illa scilicet quod non haberetur adultera (id est, quiso la librar de la infamia, de que no fuesse tenida por adultera) & propter hoc constituit, vt antequam conciperet ex Spiritu sancto desponsata esset, ne malitiosi Hebræi dicerent, eam ex C adulterio concepisse: Maluit enim Dominus (inquit B. Ambrosi.) de suo ortū, quam de virginis pudore dubitari: & potius voluit, vt Hebræi cogitarent, ipsum esse filium Ioseph fabri lignarij, vt de facto cogitauerūt, quā vt existimarent, & crederent purissimam matrem suā fuisse adulteram: Nec putauit (inquit idem S. Doctor) ortus sui fidem matris iniurijs astruendam. Sed maius opprobrium, & magis contra honorem sanctissimæ virginis Mariæ fuisset, si ipsam aliquo tempore originale peccatum prædominaretur, & Diabolus in ea aliquā potestatem habuisset, fuissetque filia iræ, ac condemnationis æternę: quæ omnia plus erant, quam falsis testimonijs Iudæorum falso infamari: (porque mayor opprobrio es aquel, que Dios estima por opprobrio que lo que el mundo falsamente tiene por opprobrio.) Ergo si Deus, (tan a costa suya,) propter honorem maternitatis

B. Ambro. homi. super Matth.

eam præseruauit ab opprobrio,& falsa calumnia adulterij, (que aunque fuera afrenta delante del mundo no lo fuera delante de Dios,parece al parecer humano,que con mas iusto titulo la auia de preseruar del opprobrio de la verdadera affrenta de la culpa,que es gran affrenta,y opprobrio delante de Dios. A

Item si sancta Ecclesia confitetur,Deum propter honorem maternitatis præseruasse sanctissimum eius corpus à corruptione vermium, maius profecto opprobrium est animam originali culpa infici, quam corpus cineris corruptione inuolui. (Pues si por ser madre la libro de aquello,que era menos affrenta,iustamẽte podemos cõfessar, que la libro desto, que es mas.) Deus in medio eius nõ cõmouebitur:adiuuabit eã Deus mane diluculo,inquit regius vates. Quibus verbis sancta Ecclesia reginam angelorum,& sacratissimam Dei matrem glorificat. Sæpenumero Deus ab anima in qua habitat, discedit,(otras vezes se mueue en ella,otras ni se aparta ni se mueue. Tunc Deus ab anima secernitur,quando per peccatum mortale ab ipsa anima expellitur,de quo maxime cõqueritur Deus per Oseã Prophetam his verbis. Væ eis,quoniã recesserunt à me vastabũtur,quia præuaricati sunt in me. Tunc vero Deus in anima mouetur,quãdo anima ipsa Deũ venialiter offendit:quoniã cum venialis culpa sit dispositio ad mortalẽ, (ya que cõ ella Dios no salga de vn alma, alomenos mueuese en ella, como significando,que con la culpa venial se resfria la charidad ya q̃ no se apague,)& refrigerãte charitate debilitatur cor, & disponitur ad peccatũ mortale:ac de hoc loquitur sanctus Dauid cõfitens se huius rei experientiam habere,cum ait. Impulsus euersus sum, vt caderem,hoc est,(Dieron me vn empellon, para que cayesse.) Et Chaldæus Paraphrastes inquit impulsus sum à peccato vt caderẽ, sed verbum Dei adiuuit me. Peccatũ veniale est velut impulsus, quo anima in mortalem culpã incidit. Ideo dicimus, quod tunc Deus in anima mouetur cũ venialiter peccat homo. Tunc autem Deus nec discedit ab anima nec in ea mouetur quãdo anima ipsum nec mortaliter, nec venialiter offendit. Cũ igitur S. Dauid ait, quod Deus in medio eius non commouebitur aperte significauit sacratissimã virginem mortaliter aut venialiter non esse peccaturam:in verbis autem, quæ adiecit dicẽs. Adiuuabit eam Deus mane diluculo,magis eius puritatẽ,atque sacratissimã munditiam declarat. Vbi alia translatio habet. Adiuuabit eam Deus in ortu auroræ. In quo significatur, quod nec mortaliter, nec venialiter, nec etiam originaliter peccauit. Nam si attẽte inspicia mus momentũ illud,& punctũ,in quo anima creatur,& in corpus infunditur,(entonces comiença la mañana del ser despues de la noche obscura,y tenebrosa del no ser,y en aquel punto,que es el principio de la

Psal.45. *Oseæ.7.* *Psal.129.* B C

A la mañana del ser,es quando podemos dezir,q̃ esta vna persona enemiga de Dios,cõdenada al infierno para siẽpre,porque en aquel punto cae en la culpa original. Tunc ergo fatetur S. Dauid,Deum hãc sacratissimã domina adiuuasse. Misericordia Dei est medicina, quæ diuersis modis sanat:quoldã enim curat,antequã in ægritudinem incidãt alios vero post quã in ipsam cecidẽrũt. Medici vno modo regẽ curare solent,alio vero cõmunem populum:nam regi, antequã in ægritudinem incidat,medicamina præseruatiua adhibere solẽt, ne videlicet ægroteat,at communẽ populum nunquam curant, quousque ægri sunt,& grauiter ægrotãt. Omnes filios Adæ (como a gẽte comũ y baxa] Deus curauit,post quã in peccati ægritudinem ceciderunt: at sacratissimam virginem,quippe cum eam creauerit,vt Imperatrix cœli,& mater sua esset,ipsam curauit,antequã caderet, eam suis diuinis gratijs,ac donis præseruãs. Atq; ita loquens Spiritus sanctus cũ Ecclesia inquit. Sicut turris Dauid collum tuũ quæ ædificata est cum propugnaculis. Collũ Ecclesiæ est purissima virgo Maria, quoniam sicut in corpore humano post caput,quod altius existit,est collũ,Sic in sancta Ecclesia,post caput qui est Christus Redemptor noster, sacratissima virgo altius præ omnibus creaturis eminet: & sicut collũ est veluti via,per quã influentia capitis in corpus fluũt & humores corporis in caput ascẽdunt:sic pijssima hæc regina,& mater misericordiæ est mediatrix,& aduocata,per quã orationes Ecclesiæ accedũt ad cœleste caput,qui est Christus,& per eã eius diuini fauores in terrã descendũt, & sparguntur. Hoc autẽ collum est sicut turris illa Dauid quæ ædificata est cum propugnaculis quoniam sacratissima virgo in sua sanctissima conceptione ædificata fuit cum gratijs, & diuinis atque altissimis donis,& ita præseruata fuit ab originali culpa. In Genesi sic legitur. Rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ,& cataractæ cæli:apertæ sunt, & facta est pluuia super terram. In illo vniuersali diluuio quando Deus vniuersam terram aquis obruit duo tantum remanserunt, quæ ipsa aquarum multitudine non fuerũt submersa:alterum horum illuuies aquarum naturaliter non operuit nec potuit operire, alterũ vero per priuilegium particulare non obtinuit,illud fuit paradisus terrestris,quam (vt ait venerabilis Beda,& Estrabo) non potuit diluuiũ naturaliter operire, hoc vero fuit arca Noe, quæ particulari Dei priuilegio non fuit in illo diluuio submersa. Quando primus parens Adam peccauit,rupti sunt fontes abyssi indignationis Dei,[y salio el agua del castigo deste abismo y cubrio los mas altos montes de la tierra, si quidem omnes à paruulo vsque ad maximum in culpa originali submersi fuerunt: duo tamen ab hac vniuersali lue exempti permanserunt, videlicet Iesus Christus verus paradi-

Simile. *Cant.4.* *Gene.7.* A B C

sus,& sacratissima virgo mater eius sanctissima arca totius nostri re- A
medij.[Este parayso fue libre por naturaleza de toda culpa,] quia cõ-
ceptus est de Spiritu sancto,[y no por la via comũ, que son los otros
hombres.]Arca autem videlicet sanctissima virgo libera, & exempta
fuit à diluuio culpæ per diuinam gratiam, quia ædificata est cum pro
D. Greg. pugnaculis? Beatus Gregorius hunc casum humani generis in pri-
mo parente nostro Adamo comparat morti filiorum Patriarchæ Iob.
Quemadmodum enim cum omnes filij Iob in domo primogeniti in-
uitati essent,ventus ingens à parte deserti irruit, & cum percussisset
angulos domus,ruit ipsa domus, & omnes interierunt: Si cum om-
nes homines essent in Adamo qui primogenitus erat, & in quo om-
nes tanquam in nostro principio originali eramus inuitati ad conui-
uium iustitiæ originalis,qua omnes satisfacti remaneremus, in poten
tijs inferioribus, [por estar subjetas a la razon y la razon à Dios,vi-
no por la parte del desierto de todo bien,que es la desobediencia, vn B
viento de soberuia de querer saber tanto como Dios, y batio en las
Iob.1. esquinas de la casa del primogenito Adam y derribo todo el edifi-
cio,] & cum omnes originaliter, & seminariè in eo fuissemus,ceci-
dit super omnes peccati mors, & omnes priuati fuimus vita, qui est
Deus, At sicut ait sacer textus, quendam nuntium sancto Iob sic
dixisse: Ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit qua-
tuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos tuos & mor-
tui sunt,& effugi ego solus, vt nuntiarem tibi: Sic cum caderet cul-
pa super omnem posteritatem Adæ,Spiritus sanctissimæ Virginis Ma
riæ dicere potuit: Effugi ego solus,ipse enim solus ab vniuersali mor
te liber extitit.

Isai.11. Hæc est singularis illa virgo, de qua sanctus Isaias vaticinatus est
dicẽs.Egredietur virga de radice Iesse.Super quæ verba Ricardus de
sancto Victore inquit.Recte dicitur virga beata virgo Maria, virga C
recta,virga flexibilis.Nos omnes per peccatũ obliqui nati sumus, sed
hæc sanctissima virgo virga est rectissima:& rectum est cuius mediũ
non distat ab extremis,vnũ extremum huius sacræ virgæ fuit eius fi-
nis,& hic fuit in gratia:medium verò fuit eius sacrata vita, quæ tota
consumpta fuit in puritate, sanctitate,& gratia.Vt ergo virgo sacra-
ta esset virga rectissima oportebat vt alterum extremum, quod fuit
eius sacra conceptio,etiam in gratia esset:aliter enim non esset virga
rectissima,sed tortuosa,si eius principium cum fine, & medio non cõ
formaret.Est etiam virga flexibilis ad omnem partem. In quo nota-
tur pietas eius & compassio,de qua B.Bernardus ait, omnia omnibus
facta est.Nam vel minimo quodam suspirio omnes afflicti,& necessi-
tate oppressi eam in fauorem suum inclinare faciunt,sicut virga mini
mo.

A mo tactu flectitur.Auiculæ naturæ instinctu edoctæ nidos suos in ar-
borum virgis,quæ magis frondibus ac viriditate opertæ, sunt, & ab Simile.
hominum conuersatione magis remotæ construũt. Sic fecit cœlestis
ille passer Iesus Christus volens nidificare in virga radicis Iesse, ipse
enim tanquam verus Deus eam operuit viridibus folijs excellentissi
marum virtutum, & gratiarum, [y puso en sus entrañas a todos no-
sotros sus pollos,dando nos la por madre y ansi mas entrañablemen
te nos ama,que si a todos nos engendrara. Y como los paxaritos acos
sados de los gauilanes se acogen a sus nidos:assi nosotros en nuestras
tẽtaciones nos hemos de acoger a las entrañas desta piadosissima vir
gen. Asserunt Philosophi,qui de natura rerum scripserunt, laurum,
& aquilam nunquam ictu fulminis fuisse tactas. Hoc certe adimple-
tum est in hac viridi,& speciosa lauro,& in hac regia aquila, quam
nunquam fulmen peccati tetigit.

B

Mariæ sacratissimæ conceptio.

SAcro sancta Ecclesia purissimã virginẽ Mariã verbis illis diuinæ Sapiẽ.7.c.2.
Sapiẽtiæ glorificat.Speculũ sine macula,imago bonitatis illius,sci
licet Dei.[Vnas imagines ay de vulto,y otras de pincel.Quiere vn ar
tifice hazer vna imagẽ de vulto,y echa mano a vn trõco de vn arbol Simile.
y comiẽça a acepillar,y a desbastar,y assi acepillãdo y desbastãdo va
haziẽdo ya los ojos,ya la boca,ya las narizes ya los pechos, &c.Final
mente tanto acepilla,y desbasta, que viene a hazer vna imagen de
vulto perfecta:pero para hazer vna imagẽ de pincel no se guarda este
estilo y modo: sino echa mano el pintor de vna tabla lisa, y rasa y co-
miẽça a debuxar en ella con vn matiz, y con otro matiz,con vn co-
lor y con otro color, y tantos colores, y matizes pone, que viene a
hazer vna imagen perfecta de pincel. Todos los sanctos son imagi-
C nes de vulto,porque para venir a alcançar la perfecion,que tienẽ des
basto Dios dellos,quito y acepillo muchas imperfeciones, que teniã,
y assi los dispuso para sus dones, y gracias:pero entre todos los sãctos
sola la purissima virgen Maria nuestra Señora fue imagen de pincel,
porque luego en el instante,que fue su alma criada, començo Dios a
debuxarla con su diuina gracia, y assi no cayo en la culpa original,
por lo qual no tuuo el diuino artifice que quitar, ni que desbastar
imperfecion alguna,pues ninguna tuuo: mas tantos colores y mati-
zes debuxo,y puso en ella,que la hizo imagen perfectissima de su di-
uina bondad.

Quãdo encomẽdays vna obra prima a vn artifice,antes q̃ põga las Simile.
manos en ella le pagays la mitad del precio,y lo de mas se lo vays dã
do por sus tercios del qual estilo parece q̃ en alguna manera vso Dios

con la sacratissima virgen Maria, porque como auia de concurrir con A
la virtud del Espiritu sancto a la generacion temporal de Iesu Chri-
sto nuestro reparador, yauia de ser artifice de tan alta obra, comen-
ço Dios a darle adelantado luego en su concepcion vna singular gra-
cia, con la qual fuesse preseruada de la culpa, y despues siempre le fue
dando por sus tercios mas gracia, y para concebir al Verbo diuino, y
ser su madre le dixo el angel:) Spiritus sanctus superueniet in te. (De
le comunico gracia para aq̃lla marauillosa maternidad, y despues
le dio gracia para ser maestra, y lũbre de la yglesia,) in aduentu spiri-
tus sancti. (Y despues se le dio gracia) in mortis articulo (para ser biẽ-
auenturada, y reyna de los angeles.) Vnde infertur, quãta fiducia pos
sumus eius fauori, & intercessioni nos cõmittere, siquidem tantã gra
tiã coram diuino conspectu inuenit. Quidã doctissimus diuini verbi
concionator super illa verba quæ angelus sanctissimæ virgini dixit:
Luc.1. Inuenisti gratiam apud Deum elegantisimã quandam metaphoram B
in laudem huius cœlestis reginæ composuit dicens. (Tres differẽcias
Simile. ay entre las cosas, que se hallan: vnas cosas se hallan, que nadie las per
dio, y estas no ay obligacion a restituyrlas. Va vno a pescar a vn rio,
que no esta vedado, o a caçar a vn mõte que no esta prohibido, lo qué
alli halla, porque nadie lo perdio no esta obligado a restituyrlo. Otras
cosas se hallan, que las perdio alguno, pero esta muy lexos, y no se le
pueden boluer a el, entonces, han se de dar a los pobres. Otras cosas
se hallã que se sabe quiẽ las perdio, y que esta en lugar, que se puedẽ
boluer: entõces esta obligado el que las hallo a boluerlas a la mesma
persona, que las perdio en tãto que dize S. Augustin. (Si quid inueni
sti, & nõ reddidisti, rapuisti. Veys aqui tres differencias de cosas, que
se hallã, y todas tres maneras de gracia se puede dezir en alguna ma-
nera, q̃ hallo la sanctissima virgẽ Maria delante de Dios. Hallo lo pri
mero vna gracia, q̃ nadie la perdio, y esta fue la gracia de ser madre C
de Dios, la qual es tã grãde gracia, q̃ se espãtan los angeles y tiẽblan
los Demonios de ver, q̃ vna pura muger pueda dezir con verdad: yo
soy madre de Dios. Esta gracia ni nadie la perdio ni nadie la hallo, ni
nadie la merecio hallar sino ella, y pues ella la hallo, y nadie la perdio
no estã obligada a restituyrla, guardesela para si, buẽ prouecho le ha-
ga cõ ella. La segũda gracia q̃ hallo fue en alguna manera la gracia q̃
perdierõ los angeles, porq̃ aquella diuina acceptaciõ, y humildad, de
q̃ ellos cayerõ, y mucho mayor hallo esta celestial Emperatriz en el
diuino acatamiẽto, porq̃ nũca cayo dela gracia, en q̃ Dios la crio a ella
pero aq̃lla gracia que perdierõ los Angeles ya no se les puedẽ boluer
a ellos, porque estan muy lexos. Porque como dixo Abraham al ri-
co auariento:) Magnum est chaos inter nos, & vos, (ay vn embara-

A ço, e impedimiento entre los condenados, y bienauenturados, que ni
los males y tristezas delos dañados pueden llegar a los bienauentu-
rados, ni los gozos y gracia de los bienauenturados pueden llegar a
los dañados, y pues no se puede boluer a los que la perdieron, razon
sera que se de alos pobres, y los pobres somos nosotros, y ansi en al-
guna manera podemos dezir que la celestial virgen esta obligada a
restituyrnos la gracia que hallo de los angeles. Lo qual es tãto como
si dixessemos, que por auerle Dios hecho a ella mayores beneficios,
que a los angeles, y por auer hallado lo que los malos angeles perdie
ron en el sentido ya dicho, nos deue mayor fauor, y amparo, porque
por esso hizo Dios grandes, y pequeños para que los pequeños firuã
con obediencia a los grandes, y los grandes con magnificencias fauo
rezcan a los pequeños. La tercera gracia fue la que perdio Adam, y
B perdiendola el la perdimos nosotros todos, y esta gracia y accepta-
cion, hallo tãbien la reyna de los cielos, pues nunca cayo de la gracia
y acceptacion en que Dios la crio. Y pues ella la hallo, y sabe quien la
perdio q̃ somos nosotros, q̃ estamos en lugar q̃ nos la puede restituyr
obligada esta a restituyrnos la. En todo esto queremos significar, que
por auer Dios hecho tan singulares beneficios, y auer communicado
tãta gracia a la sanctissima virgen Maria nuestra Señora, esta ella mas
obligada a fauorecernos, y a interceder cõtinuamẽte por nosotros.

Mariæ sacratissimæ conceptio.

LAudans sponsus in Canticis sponsam inquit: Quam pulchri sunt *Cant.6.*
gressus tui in calciamentis filia principis. Solent famuli, & serui
alicuius nobilis, & delicatæ personæ maximam curam, & vigilantiam *Simile.*
habere, ne ipse dominus nudos pedes sine calciamentis in solo vel in
C frigida humo ponat, ne videlicet humor aliquis qui ægritudinis sit
causa in eum ingrediatur. Sic diuina prouidentia factum est, vt hęc de
licatissima virgo vbi primum è lecto omnipotentiæ Dei per creatio-
nem exiuit, statim pedes eius, hoc est, su principio, que fue su concep-
cion fuessen calçados con las seruillas de la gracia,) ne aliquis humor
peccati in eam ingrederetur, & ipsam interficeret, (y este calçado lo
ato con la fuerte correa de la confirmacion, para que nunca se cayesse
de sus pies.) Qua propter omnes gressus huius sacratissimæ virginis
per totum vitæ suæ tempus pulcherrimi fuerunt, hoc est, omnia ope-
ra, in quibus se exercuit, plena perfectionis extiterunt, & de hoc eam
laudat sponsus dicens. Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis *Simile.*
filia principis. (Quando vnas seruillas vienen muy iustas a los pies so
leys dezir, vienen ay nacidas, parece que nacieron ay. Assentole tan
bien la gracia, y quadrole tãto a esta hija del Principe, que se podia de *Exod.25.*

Exod. 25. zir en alguna manera q̃ parecia no ſer alli infundida, ſino que ella ſe A
nacio alli.) In Exodo legitur, quod locutus eſt Dominus ad Moyſem
dicens. Loquere filijs Iſrael, vt tollant mihi primitias ab omni homi-
ne, qui offert vltroneus accipietis eas: hæc autem, quæ accipere debe-
tis aurũ argẽtum, &c. & capillos caprarum. Mirabile dictu. Vult Deus
vt ei offerantur res magni, & parui pretij, aurum & argentũ atque la-
Simile. na caprarũ. Si rex aut princeps aliquis à procuratoribus curiarũ pete
ret, vt ſibi pro munere daretur magna auri, & argenti ſumma, hoc eſt,
(pidieſſe que le ſiruieſſen con vna gran ſumma de oro y plata) & po-
ſtea diceret, ſe etiam velle aliqua pondera lanæ caprarũ, profecto oc-
caſionẽ præberet omnibus ridendi, eo quod rem illã poſtularet. Pro-
funda ſunt Dei ſecreta, & alti ſsimæ eius conſiderationes. Nõ ordinat
res caſu, ſicut homines imprudẽtes ſed continuo in finẽ tendit altiorẽ
quam res exterior repræſentat. Ad hoc dicẽdum nobis D. Paulus fa-
cultatem præbet, qui explicans præceptum illud iudiciale. Non alliga B
bis os boui trituranti afferenſque illud in ſenſum allegoricum ad pro
bandum, quod ſacerdoti diuina ſacramenta adminiſtranti debetur ſu
ſtentatio, (haze vna ſalua, & inquit. Nunquid de bobus cura eſt Deo?
1. Corin. 9. Vt ſignificaret S. Apoſtolus, Deum in plurimis legibus tam cæremo-
nialibus, quã iudicialibus magis intendere ſignificationem facti, quã
ſimplicem literam, vt eſt illa de boue trituranti, quaſi diceret, putatis
ne præcipuã Dei intentionẽ fuiſſe boues cõmendare? Minime profe-
cto: nam præcipua eius intentio fuit, vt ſpirituales miniſtri ſuſtentarẽ
tur. Idem & modo dicere poſſumus, Nunquid de pilis caprarum cura
eſt Deo? Quæ igitur fuit præcipua eius intẽtio? Dicã certe. Vult Deus
vt vnuſquiſque ei ſeruiat pro viribus, & poſsibilitate ſua, ſiue cũ au-
ro, ſiue cum argẽto, ſiue cũ ære: quod ſi nullum ex his metallis habue
ris, ei ſalrẽ ex lana caprarũ quæ res viliſsima eſt ſeruitium offer. (Tie- C
B. Aug. ſer- ne Dios pueſto el reyno de los cielos en almoneda,) & à nemine po-
mon. omniũ ſtulat pluſquam pro eo dare poteſt. Vnde B. Auguſtin. ait. Quid turba
ſanct. ris de pretio? Tantum valet, quantum tu es, hoc eſt, quãtũ habes. Sed
obſeruandum eſt in ſupradicta autoritate, Spiritum ſanctum dicere,
vt is, qui aliquid obtulerit vltro, & volũtariẽ non autẽ violenter offe
rat, hoc enim ſignificat. Ab omni homine, qui offert vltroneus, hoc
eſt,) que ſea mouido de ſu propria voluntad, y no por humanos reſpe
ctos.) Sunt enim aliqui qui miſſas, & conciones audiunt, atque elee-
moſynas erogant, ne indeuoti, & mali Chriſtiani à populo habeãtur.
Idcirco D. Paul. ad Corinth. ſcribens ait. Non ex triſtitia, aut ex neceſ
ſitate hilarem enim datorem diligit Deus. Ex his omnibus infertur,
ad Cor. 9. (como Dios es bueno de contentar,) ſiquidem contentus eſt pilis ca-
prarum, hoc eſt, vno ſuſpirio, & vna lachryma, & vno cypho aquæ
frigidæ,

A frigidæ, & ſi adhuc nõ habes aquã, vt potũ præbeas, ꝓpter eius amorẽ
vno bono deſiderio ſatisfit, (y cõ todo eſſo en buſcar eſpoſa fue muy
deſcõtẽtadizo,) nõ enim ei placuit Eua, quia guloſa fuit, nõ Sara, quia
mẽdax: nõ Rebeca, quia etiã finxit, ſe nõ eſſe ſe nuptã: nõ denique ei
placuit aliqua ex omnibus totius orbis mulieribus ad hoc, vt illã in
ſpõſã acciperet, & in ea ſacroſanctũ incarnationis verbi diuini opera
retur myſteriũ, donec ad illã, de qua loquimur, virginẽ (vt ait B. Au-
guſtinus) ventũ eſt. Decuit igitur, vt hæc ſacratiſsima virgo, vt pote
ſpõſa tã magni Dei, & Dñi pedes nudos interra minimẽ poneret, ne in
cã peſſimus humor peccati originalis ingrederetur, ipſãq; inficeret.

MARIÆ SACRATIS-ſimæ Natiuitas.

B DE qua natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus. Admira
tionem nobis affert conſiderare, quam breues fue-
rint ſacroſancti Euangeliſtæ in referendis huius ſa-
cratiſsimæ virginis Reginæ Angelorũ, & matris mi-
ſericordiæ laudibus. Cumque veriſsimum ſit in ſacro
ſanctis Euangelijs nihil eſſe ſuperfluum aut diminu
tum, ratio, quare ipſi in hoc negotio adeò breues extiterũt eſt quia in
his verbis, de qua natus eſt Ieſus, omnes excellentiæ, quæ lingua hu-
mana vel etiam angelica referri poſſunt, aptiſsime includuntur. Vi-
ſum eſt enim glorioſo Matthæo, quod cum hanc cœleſtem domi-
nam appellauit, matrem verbi incarnati, ſub hoc nomine omnes eius
ſingulariſsimæ laudes comprehendebantur, idcirco vnamquamque
earum peculiariter referre non curauit. Vt autem hoc melius intelli-
C gatur, duo præcipue ſunt obſeruanda, alterũ eſt quædam Sancti Tho
mæ doctrina ab omnibus communiter recepta: cum enim hic angeli- *D. Tho. 1. p. q. 25. ar. vlt. in fol. vlti.*
cus Doctor diſputaret: An Deus poſſet meliora facere, quæ fecit, hoc
eſt an poſſet hominem meliorem facere, quam ipſe in ſe eſt, & idẽ de
alijs animantibus, plantis, elementis, cælis, ac planetis, &c. Reſpondet
non eſſe dubitandum, quod Deus poſſet eſſentias omniũ creaturarũ
meliores facere, exceptis tamẽ tribus rebus, videlicet gratijs, & dotiſ-
bus, quas Chriſto in quãtum homini donauit: in quo, vt ait D. Paulus *Ad Coloſ. 2.*
ſunt abſconditi omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei. Alterum
quod melius facere non poteſt eſt præmiũ electis ſuis præparatum, vi
delicet obiectũ beatificũ, quod eſt diuina eius eſſentia: non enim po-
teſt Deus maius præmium ſuis tribuere, quam ſuã infinitam eſſentiã.
Nam licet aliqui beati illum clarius, quam alijs videãt, & maiorẽ glo-
riã habeant, tamẽ gloria omniũ ex parte obiecti beatifici eſt vnamet,
quam

quam meliorari impoſsibile eſt,non quidem in gradibus claræ viſio A
nis Dei,ſed in eodē obiecto beatifico. Tertium, quod Deus melius ef
ficere non poteſt, eſt dignitas ſuæ ſanctiſsimæ matris: tam magnum
enim,ac tam excellens eſt officium & miniſterium gignendi, & pa-
riendi filium Dei,in quantum hominem, vt nec Deus habeat maio-
rem dignitatem,quam illi dare poſsit, nec illa maiorem dignitatem
habeat,aut miniſterium,quod accipiat, quam illam ſanctiſsimam ma
ternitatem: atque ita eam vocat ibi D. Thomas dignitatem infinitā.
Secundo præſupponendum eſt iuxta doctrinam D. Pauli (qui de ſe
loquens ac de alijs miniſtris euangelicis inquit: Idoneos nos fecit mi
niſtros noui teſtamenti) quod Deus ſecundum officiū illud,ad quod
aliquem eligit,ſic ei gratiam confert,& perſonam eius dignam facit,
hoc eſt,ſa cada vno que elige para algun officio,le da ſufficiencia, y
todas las gracias y dones,que ſe requieren para la adminiſtracion de
aquel officio.) His præhabitis ſic noſtra probatur intentio. Officium
maternitatis Reginæ cælorum eſt maioris dignitatis, & excellentiæ; B
quam vllum aliud in domo Dei,ergo ſequitur,quòd Deus illi ſoli cō
municauit plura ſpiritualia dona, quam alicui aliorum miniſtrorum
Dei,& quod ſicut dignitas virginis Mariæ omnium maxima fuit,etiā
dona,& gratiæ ei communicatæ maxima fuerunt.

Mariæ ſacratiſsimæ Natiuitas.

Par v. 106

SOl ille,quem in cœlo contemplamur, eo menſe quo ſacratiſsi-
ma virgo nata eſt,oritur in quodam ſigno, quod virgo dicitur,
& pituitā,ſeu choleram mitigare ſolet: ſi autem naſceretur in mē
ſe præterito,naſcebatur in ſigno,quod leo appellatur,& eſt terribile.
Sic ſol iuſtitiæ Deus noſter qui quouſq; quo natus eſt terribilis,& ri
gidus erat,tūc mitis,& manſuetus ſicut ſol,quādo exit in ſigno quod
Simile. dicitur virgo. (Quādo dos caualleros ſe deſafian,vſaſe auer vn padri
no,o mas,para que quando vieré que el vno dellos va de vencida y C
ſe viene a rendir,echen el baſtō en medio en ſeñal de amiſtad, y paz:
y que no aya mas,ſino que dexadas las armas de ambas partes ſe abra
cē,y ſeā amigos verdaderos. Huuo antiguamēte grande enemiſtad,y
deſafio entre Dios,y el linage humano, el linage humano echaua ma
no a ſus armas cōtra Dios,q̄ erā viciot,y peccados,e idolatrias,y Dios
Pſalm. 105. echaua mano a ſus armas,q̄ erā caſtigos como largamēte lo trata Da-
uid) in quodā Pſalmo,(donde en concluſion dize:) Et irritauerūt eū
in adinuentionibus ſuis & multiplicata eſt in eis ruina, (pero yendo
ya el linage humano de vēcida y queriendo recōciliarſe cō Dios los
padrinos,q̄ fueró los Patriarcas,ſpecialmēte S. Ioachim,S. Anna echa
ron en medio vn baſton de paz, que fue la ſacratiſsima virgē Maria
nueſtra

A nueſtra Señora. (Egredietur virga de radice Ieſſe, ait Propheta Iſaias
Quibus verbis ſanctiſsimam virginem appellat virgam, (y baſton, el
qual echaron los padrinos en medio de Dios y del linage humano,
para que no huuieſſe mas,) & ipſum genus humanum relictis ſceleri-
bus,& culpis obtemperaret Deo: & Deus diſsimulans peccata pro-
pter pœnitentiam in amore hominis inflammaretur,& cum ipſo fœ-
dus iniret. Et re vera ita fuit, nam poſita hac ſacra virgine inter Deū,
& homines & dicente: Ecce ancilla Domini fiat mihi ſecundum ver-
bum tuum diuinitas humanitatem in vnione hypoſtatica, & perſona
li amplexa eſt nunquam amplius ab ea diſceſſura. Atque hoc ineffabi
le beneficium nobis ſancta Eccleſia repræſentat hodierna die dum ſa
crum Euangelium decantatur, in quo ex vna parte fit mentio horum
Regum,& Patriarcharum progenitorum huius pretioſiſsimæ virgi-
nis, qui velut patrini fuerunt, (que nos echaron eſta vara, y baſton:)
B ex alia vero parte fit mentio admirabilis effectus, qui ſecutus eſt ex
eo, quod hæc ſanctiſsima virgo in mundo nata eſt, & hæc fuit admi-
rabilis verbi diuini incarnatio. Atque ita ſacrum Euangelium conclu
dit dicens. De qua natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus. Vnde mani-
feſte infertur quod peccata, quæ nunc committimus (ſon ſobre pazes
hechas,) & obid grauiora ſunt, & maiori ſupplicio digna. Quo circa
oportet nos valde ab eis abſtinere, ſiquidem maiori nunc quam olim
antiqui obligatione ad bene operandum aſtringimur.

Ea, quæ ſupra dicta ſunt poſſunt in principio ſermonis adaptari, &
poſtea ſanctum Euangelium explicabitur. De quodam deuoto iuue-
ne mercatore legitur quotidie duodecies orationem angelicam reci-
tare in honorem, & reuerentiam ſacratiſsimæ virginis Mariæ: qui
in hoc contemplabatur duodecim gratias, & prærogatiuas, quæ in
duodecim partibus ſanctiſsimæ virginis reſplenduerunt. In primis
contemplabatur eius ſacratiſsimum caput plenum ſapientia magis,
C quam capita Patriarcharum & Prophetarum, atque ita in huius rei
honorem dicebat. Aue Maria. Secundo contemplabatur oculos eius
benedictos ſingulariſsima honeſtate plenos, & dicebat: Aue Maria.
Tertio contemplabatur ſanctiſsimas eius aures, quibus ſalutatio-
nem angelicam, ac dulciſsima cæleſtis filij ſui verba audiuit, in cu-
ius reuerentiam tertio recitabat, Aue Maria. Quarto contem-
plabatur eius nares, quibus ſenſit odorem ſuauiſsimum ſanctiſsi-
mi filij ſui recenter nati ex puriſsimis ſuis viſceribus exeuntis, &
ſic dicebat quartam, Aue Maria. Quinto contemplabatur ſan-
ctiſsimum eius os, quo ſingularia illa protulit verba. Ecce ancilla
Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum: quo etiam ore dulciſsima
oſcula in facie ſanctiſsimi pueri Ieſu teneri infigebat: & ſic dicebat

quin-

quintam Aue Maria. Sexto contemplabatur virginalia eius vbera A
quæ maxima cum pietate illum, per quem nec ales esurit dulcissime
lactauerunt,& sic sextam Aue Maria recitabat. Septimo contemplatur
eius sanctissimas manus;& brachia,quibus sacratissimum filium suũ
amplexus est,& in infantia ipsius portauit,atque admirabili reueren
tia pannis euoluit,& sic septimam dicebat Aue Maria. Octauo contẽ-
plabatur eius purissimum ventrem tanquam cameram Dei vbi diui-
num verbum incarnatum est,& vbi tam admirabili modo nouem mẽ
sibus fuit,& dicebat octauam Aue Maria. Nono contemplabatur eius
sanctissima genua quibus sacratissimum filium suum quoties ei ali-
quod seruitium exhibebat,humiliter adorabat & simul dicebat nonã
Aue Maria. Decimo contemplabatur sanctissimos eius pedes,quibus
singulari deuotione in Bethleem, & in Ægyptum iuit,ipsumque tri-
bus diebus,quando in Ierusalem remansit, maxima cum spiritus affli
ctione diligentissime quæsiuit,in cuius honorem pronuntiabat deci B
mam Aue Maria. Vndecimo contemplabatur sacratissimum eius cor
plenum inflammatissimo amore, & gladio doloris transfixum, & sic
dicebat vndecimam Aue Maria. Duodecimo contemplabatur sacratis
simam eius animam omnibus gratijs,& perfectionibus plenam,in cu
ius etiam honorem dicebat duodecimam Aue Maria. Hic autem deuo
tus adolescens in summa pace, & tranquillitate vitam finiuit Fœlices
illi,qui magna cordis,& animi puritate atque profunda consideratio
ne se in tam sancto exercitio exercuerint.

De qua natus est Iesus &c. Ad te ò virgo sanctissima nostra se con-
uertat oratio,cuius summa dignitas hæc est,quod de te natus est Iesus
qui vocatur Christus. Filij imitantur parentes, vt in plurimum, &
parentes transfundunt in filios non solum proprietates,& passiones
& ægritudines corporales,figurã,formam,motus, habitus, sed & pas
siones animarum,mores,ingenia,vitia,& virtutes. Nam ex iracundis C
parentibus iracundos filios: ex mansuetis mansuetos: ex ingenio-
sis ingeniosos, ex rusticis rusticos, ex eloquentibus eloquentes,
ex mutis mutos: vsque adeo, vt ingenium, & virtus,& eloquentia
hæreditaria quodammodo videantur. Et si hoc in alijs multo amplius
in Christo Iesu Domino nostro. Nam cum in alijs patris & matris cõ
munes sint filij,aliquid accipiunt à patre, & aliqua à matre, & fit ex
duobus tertia quædam in filio mixtura, & similitudo. Christus verò
Iesus,qui natus erat ex matre,non habens patrem in terris, totus fuit
matri simillimus, non solum forma & vultu sed etiam moribus &
verbis. Hoc enim qui viderunt vtriusque imagines ad viuum, asse-
runt nunquam fuisse sic filium matris simillimum vultu & moribus,
verbis & habitu. Illa humilis,ille humilis;illa mansueta,ille mansue-
tus,

A illa benigna,ille benignus itidem fuit. Illa pauper, ille pauperrimus;
illa purissima,ille purissimus:illa prudentissima,ille prudentissimus:
illa modesta & sobria,ille modestus & sobrius. Denique in omnibus
mater nihil fuit,nisi filij adumbrata imago,& filius fuit matris expres
sa figura. Nam etsi omnes sancti,pro vt potuerunt,conati sunt assimi-
lari Christo Domino, & eum referre, & imitari (quia in hoc nostra
perfectio consistit) nullus tamen potuit ex integro,sed ex parte,vnus
in humilitate, alius in mansuetudine; sola mater eum ex omni parte
imitata est,eum reddens, siue quodammodo referens suis gratijs, &
virtutibus,licet in filio longe perfectiores colores essent. Vnde Bea-
tus Hieronymus ait. Omnis plenitudo gratiarum, quæ fuit in Chri-
sto,fuit etiam in virgine,quamuis aliter: fuit itaque Christus matris
suæ simillimus super omnes filios,vt sicut in cælo qualis pater talis fi-
lius:ita in terra qualis mater talis filius. Cum itaque mores, &
B proprietates matris in filium transfundantur, qualis, quæso debuit esse
mater illa,de qua forma illa cælestis,& idæa mundi,speculum illud lu
cidissimum, in quod omnes aspicerent: pulchritudo illa quam om-
nes amarent,& quam omnes colerent, & quam omnes imitari debe-
rent,oriri,& procedere debuit? Si Ioannes Baptista propter solum te-
stimonium,quod de ipso diuino Redemptore redditurus erat,ita per
fectus fuit: virgo mater,quæ eum sibi similem genitura erat,& mores
& vitam suam in eum debebat transfundere,qualis esse debuit? Non
quæro ergo vt de cætero labores ò homo, vt mihi virginem hanc
per singulas eius virtutes describas,& virtutes eius,gratias, & excel-
lentias sigillatim exaggeres: & magnifices,ad omnem eius excellen-
tiam & magnitudinem hoc sufficiat,de qua natus est Iesus, qui voca-
C tur Christus.

MARIÆ SANCTIS-simæ Visitatio,

Visitante sanctissima Virgine Maria cognatam suam Sã-
ctam Elisabeth,eamque salutante,ipsa spiritu sancto ple *Lucæ.1.*
na exclamauit, & inter alia dixit. Benedicta tu inter
mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Multis
retro temporibus Isaias Propheta de Christo Redem- *Isai.4.*
ptore nostro vaticinans, eum fructum appellauit dicens. In die illa
erit germen Domini in magnificentia, & gloria fructus terræ sublimis. Et textus Chaldaicus, qui antiquissimus est, & magnæ autoritatis, vbi nos legimus, Erit germẽ Domini, inquit. Erit Meisias Domini.

Vbi

Vbi aperte conſpicitur, Prophetam Iſaiam de Chriſto reparatore no A
ſtro loqui. Cum autem ſancta ſcriptura hoc nomen, fructus, huic cæ-
leſti Domino imponit inſinuat, eum eſſe omnium rerum finem, & ad
eius fælicem Natiuitatem omnia fuiſſe creata, & directa ſicut fructus
eſt finis, ad cuius ortum arbor plantatur, & rami eius creſcunt, & fo-
lia vireſcunt. Certiſsima res eſt, finem, ob quem Deus omnia creauit,
fuiſſe ſolũmodo, vt ſe illis communicaret: hæc autem communicatio
diuerſis modis fit, qui ad tres tantum reducuntur, videlicet ad bona
naturæ, quæ creaturis communicat, & ad bona gratiæ, & ad vnionem
perſonalem. In bonis naturæ aſsimilantur creaturæ aliquo modo eſſe
Dei, id eſt, aſſemejanſe las criaturas al ſer de Dios en alguna manera.
In bonis gratiæ aſsimilantur homines eſſe, & conditioni Dei, at vero
in vnione perſonali non ſolum aſsimilantur creaturæ Deo, ſed etiam
vienen a ſer el meſmo Dios, porque ſe juntan con el en vna meſma
perſona. Quamuis autem in ſola humanitate Chriſti Redẽptoris no- B
ſtri hæc perſonalis vnio proprie facta eſt, tamen certo quodam modo
dum Deus cum illa ſe voluit coniũgere, videtur cum omnibus crea-
turis ſe coniungere. Hoc eſt, (aunque en ſola la humanidad de Chri-
ſto nueſtro Redemptor ſe hizo eſta vnion perſonal propriamente, en
cierta manera tambien en juntarſe Dios con ella es viſto juntarſe cõ
todas las criaturas por cauſa de ſer el hombre como vn medio entre
lo ſpiritual, y lo corporal, que cõtiene, y abraça enſi lo vno, y lo otro.
Y pues vnas deſtas maneras de comunicarſe Dios ſon mas perfectas,
que otras, la meſma razon pide que vn tan grande artifice, y en vna
obra tan grande tuuieſſe por fin de toda ella hazer en ella la mayor,
y mas perfecta communicacion de ſi, que pudieſſe y la mayor anſi de
las hechas como de las que ſe pueden hazer es la vnion perſonal que
hizo entre el verbo diuino y la naturaleza humana de Ieſu Chriſto
Saluador del mundo, que fue hazerſe con el hombre vna meſma per- C
ſona, y anſi neceſſariamente ſe ſigue, que Dios à fin de hazer eſta ma
rauilloſa vnion crio todo quanto crio, que es dezir, que el fin, para
que fue criada toda la variedad, y belleza del mundo fue por ſacar a
luz, eſte q̃ juntamẽte es Dios, y hombre que es Ieſu Chriſto. Y eſto es
ſer Chriſto fructo. Itaque quemadmodum fructus in cuius gratiam,
& ad cuius ortum arbor plantata eſt, continet in ſe, & in virtute om-
ne illud, quod ad eum in arbore ordinatum eſt, ſicut ſunt radices, trũ
cus, rami, folia, & flores: ſic in Ieſu Chriſto ſummo bono recopilatum
& reſumptum eſt omne creatum, atque etiam increatum, diuinum, &
humanum, naturale, & gratuitum ſicut Beatus Paulus ad Coloſſenſes
Ad Coloſ.1. ſcribens teſtatur dicens. Qui eſt imago Dei inuiſibilis primogenitus
omnis creaturæ, quoniam in ipſo condita ſunt vniuerſa in cælis, & in
terra

A terra, viſibilia, & inuiſibilia, ſiue throni ſiue dominationes, ſiue prin-
cipatus, ſiue poteſtates, omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe
eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant, & ipſe eſt caput corporis
Eccleſiæ qui eſt principium primogenitus ex mortuis, vt ſit in omni
bus ipſe primatum tenens, quia in ipſo complacuit omnem plenitu-
dinem inhabitare & per eum reconciliari omnia, in ipſum pacificans
per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cælis ſunt.
Itaque Chriſtus Redemptor noſter vocatur fructus, quia ipſe eſt fru
ctus mundi, & ſi terra, cælum, atque vniuerſi orbis machina pulchra
ſunt, multo profecto pulchrior eſt ille, ob cuius finem omnia creata
ſunt. Atque ita ſciens Propheta Iſaias cælos, ac terram, & omnia, quæ
vitam habent habere eſſe præcipue, vt hic ſacratiſsimus fructus naſce
retur, cupiens, & optans eius ſanctiſsimam Natiuitatem, eam ab vni-
uerſali mundi machina poſtulabat dicens. Rorate cæli deſuper, & nu
B bes pluant iuſtum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem. Eſt autẽ Iſai.45.
obſeruandum, quod vbi nos legimus apud eundem Prophetam. Fru-
ctus terræ ſublimis, in originali ſignificat non quemcunque fructum
ſed fructum, qui de ſe ſine aliqua cultura, aut induſtria alicuius naſci
tur. In quo duo nos Spiritus ſanctus docet: alterum eſt, quod non fue
runt in mundo merita aliqua, quæ mereri poſſent Deum hominem
fieri: alterum vero eſt, quod in ventre puriſsimo, vbi ſacratiſsimus
hic fructus natus eſt ſola Dei virtus, & non opus viri operata eſt. Ve- Iſai.11.
rum admirationem facit, quod idem Propheta, qui mundi Saluato-
rem appellat fructum, ipſe eum vocat florem dicens. Egredietur vir-
ga de radice Ieſe, & flos de radice eius aſcendet. Si flos eſt, quomodo
fructus? Et ſi fructus, quomodo flos? Vocatur fructus propter ratio-
nem, quam ſupra diximus: appellatur autem flos, quoniam ſua pul
chritudine, & venuſtate mũdum reddidit pulchrum, & ſuo odore re
C parauit corruptionem ipſius, vt bene oleret, ſuauiſsimumque odo-
rem emitteret coram diuino conſpectu (y porque del como de flor
majada en el almirez de la cruz ſe hizo la medicina de nueſtros
peccados.

Poſtquam cæleſtis angelorum Regina aſcendit in montana cum
feſtinatione, & ſalutauit Eliſabet, audiuitque ab ore eius illa egregia
encomia, prorupit humiliſsima, & gratiſsima virgo in laudes Dei di-
cẽs. Magnificat anima mea Dominum. Plures olim matronas, vt alias
omittamus cantica edidiſſe ſcriptura ſacra commemorat, ſed omnia
tamen cantica ſuperat hoc ſanctiſsimæ Marię canticum. Cecinit De Iudicum. 5.
bora victoriam à Siſara, Iudith Olophernem extinctum: Moyſi ſoror Iud. 3.
Pharaonem ſummerſum: Anna quoque pro filio Samuele longiores Exod. 15.
Deo gratias edidit, ſed non ſic Hebræas illas audire canentes vt Pro- 1. Reg. 2.

1.Reg.16. phetissã nostrã delectat: Magnũ illum citharædum agnosco sua citha- A
ra personantem,& virtute harmonica Dæmones expellẽtem: notam
quidem omnibus figuram edissero, Dauide in cithara personante,
Saulis obsessum animum Diabolus deserebat. Mira res: musica fuga-
Iob.14. tur Zabulus,& qui iuxta sententiam Iob sagittas reputat quasi paleas
& lapides fundæ velut stipulas spernit. Ad citharæ sonitum tremefa-
ctus recedit,& quem nulla vis superat, vincit armonia. Latet pro cer-
to in cithara illa mysterium. Figura illa erat, hæc veritas hic imple-
tur, quod ibi figuratur. Hoc cantico dæmon expellitur: præcursor
sanctificatur, puer exultat, mater prophetat. Hoc etiam cantico nunc
cum deuotè concinitur Dæmones pessimos effugari merito credide-
rim. Vndè non ab re à cunctis fidelibus hoc canticum maxime cele-
bratur & summa deuotione recolitur. Quam obrem fratres exurga-
mus,& nos cum Maria sacratissima, & ascendamus in montana cum
festinatione, vt mereamur cantare in laudem sicut illa cantauit. Quæ B
enim in peccatis iacet anima, quomodo festinabit? Quæ præ tędio
non festinat quando in montana perueniet? sed dixeris forsitan. Quo
Psal.10. modo tu nos in montana festinare compellis, cum id aperte Dauid in
terdicat? exprobrat enim quibusdam id suadentibus dicens. In Do-
Esai.28. mino cõfido: quomodo dicitis animæ meæ, Trãsmigra in montẽ sicut
passer? & Esaias clarius. Qui crediderit non festinet. Ecce festinatio-
nem,& cursum, quem tu indicis veritas interdicit. Sed verò non obu-
iat dictis elogium sacrum. Hæc enim verba scripturæ sanctæ propter
quosdam imbecilles, & inconstantes introducta sunt, qui præ nimia
imbecillitate pusillanimitate,& impatientia, si eodem mense, vel an-
no quo viam religionis arripiunt, quo volunt perfectionis, aut de-
uotionis non attingunt labascunt illico,& deficiunt, diffidentesque
omnino à sancto vitæ proposito pueriliter desistunt impossibilem si-
bi esse existimantes propositam perfectionem, quibus Diabolus sæ- C
pius suggerit illud: vt quid vexaris? vt quid frustra contẽdis? vt quid
inani labore consumeris? Ecce tandiu conatus nihil profuisti: quid
adhuc perstas? Ardua est perfectionis via,& non poteris ad eam per-
uenire: Lætare & quiesce: melius est tibi videre, quod cupias, quam
desiderare, quod nescias. Huic ergo tam pernicioſæ suggestioni fer-
uidus religiosus,& constans ingenue respondens ait. In domino con
fido. O perfidi, ò mendaces, quomodo dicitis animæ meę, Trãsmigra-
in montẽ, sicut passer, transmigrare non possum: sufficit mihi. Passer ille
solitarius, quẽ dicitis, quia pondus non habuit peccatorũ celeriter po
tuit trãsmigrare,& virturũ culmina transilire: mihi peccatori sat erit
eũ pedestrẽ sequi: quis enim in filijs Dei similis Deo erit? & si ergo re
moror etsi detineor, in proposito tamẽ persistam,& nõ meis veribus,
sed

A de illius virtute, & gratia fidam. Nam perfectionis gradus non fa- *Matth.11.*
cile liceat transilire. Quoniam semen in satis primum herbam,
deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica fructificat vl-
tro. Et teste Euangelio tale est regnum Dei. Quid acceleras?
Quid festinas? Quid anxiaris, quia non peruenisti, quia non *ad Philip.3*
comprehendisti? Paulus post penetratos cælos & lustratam Dei *Psam.26.*
paradisum, non putat comprehendisse, & tu hesternus frater vel
monialis, iam obtinuisse gliscis? Expecta dominum, viriliter age,
confortetur cor tuum, & sustine dominum. Perfectionis via non
peruolanda, sed perambulanda est. Multa patientia & longanimi-
tate opus est vt peruenias: diutino labore perueniendum est
quo festinas. Quamuis si bene aduertas, Psalmographus non
festinationem, sed transmigrationem reprehendit: non enim ait
Quare dicitis animæ meæ festina, sed transmigra: transilire, non fe-
stinare refugit.

B Quæritur verò, quomodo magnificet hæc cælestis virgo Domi-
num siquidem ait: Magnificat anima mea Dominum, cum Dominus
nec augmentum, nec decrementum recipere possit? verum si consi-
derem, inquit Origenes, Dominum Saluatorem imaginem esse in- *Orige. in Lu*
uisibilis Dei, & videam animam meam factam ad imaginem Salua- *cam. Hom.*
toris, imaginem esse imaginis: neque anima mea specialiter imago *8.*
est Dei, sed ad similitudinem imaginis prioris effecta est: ad exem-
plum eorum, qui solent imagines pingere,& vno (verbi causa) vultu
Regis accepto, ad principalem similitudinem exprimendam artis in-
dustriam commodare. Vnusquisque nostrum ad imaginem Christi
formans animam suam, vt maiorem ei aut minorem ponit imagi-
nem, aut selectam vel sordidam, vel claram atque lucentem,& splen-
dentem, ad effigiem imaginis principalis. Quomodo igitur fecero
C grandem imaginem imaginis, ideſt animam meam,& magnificauero
eam opere, cogitatione, sermone, tunc imago Dei grandis efficitur,
& ipse Dominum, cuius imago est in nostra anima magnificatur: &
quomodo crescit Dominus in nostra imagine, sic si peccatores fueri-
mus, minuitur, atque decrescit, sed nos pro imagine Saluatoris alias
nobis imagines induimus. Pro imagine verbi sapientiæ, cęterarum-
que virtutum, Diaboli formam assumimus, vt dicatur de nobis quod
sumus serpentes,& generatio viperarum: sed & leonis personam in-
duimus,& draconis,& vulpium, quando venenosi crudeles, rabidi
sumus: nec non & hirci, vel porci, quando ad libidinem, quando ad
voluptates promouemur.

Laurentius verò Iustinianus super hęc verba. Magnificat anima *Laurentius*
mea Dominum, sermone de Natiuitate virginis ait: singula eorũ, quę *Iusti.*
facta

facta sunt, omnipotenti Deo naturaliter laudis prœconia exhibent. Eo A
que perfectius, ac peramplius, quod præstantiora, atque cumulatiora gratiarum munera perceperunt. Hinc beatæ virginis excellentia fulget, hinc laudis holocaustum commendatur, virtutum meritis, virginitatis honore, prolis fœcunditate, humilitatis decore, atque donorum plenitudine mortales supereminet vniuersos. Omnium quippe referta cumulo gratiarum, cunctis in se Deum fecit esse laudabilem. Quis Deum non honoret in virgine? Qui virginem Dei voluit fieri genitricem, reparatricem sæculi, lucem mundi, speculum sanctitatis, fidei magisterium, peregrinationis solatium, immaculatum templum & fœderis arcam diuinis manibus fabricatam? An non Maria testamẽti arca verissima, quæ auro vestita mundissimo, virtutumque gemmis ornata est, propterea merito ait. Magnificat anima mea Dominum: siquidem tam preciosissimis ornamentis decorata est, vt quamcunque puram creaturam superauerit. B

Matth. 1. B. Chrys. Hom. 1. ope. imperf.

Vnde etiam in laudem tantæ virginis explicans Beatus Chrysostomus verba illa Beati Matthæi, Et non cognouit eam Ioseph, donec peperit, inquit. Verè enim non cognouit eam ante cuius fuerat digni tatis, quæ vnigeniti Dei facta fuerat mater, sed postquam peperit, tũc cognouit eam, hoc est, pretiosiorem, & digniorem factam fuisse nouit, quam esset totus mundus. Nam quod totus mundus capere non poterat, nec meretur accipere quasi in angustum cubiculum vteri sui sola suscepit. Vidit enim Ioseph virginem permanere post partum vidit mysterium stellæ, quomodo stans super caput pueri venientibus Magis puerum demonstrabat: stans testimonium dabat, quia loqui non poterat. Ipsos denique Magos vidit adorantes, & diuina dona eorum præsentantes, audiuit sermones ipsorum quomodo ab oriẽte Hierosolymam vsque stella præcedente venerant, quæ non dedignata est hominibus ministrare, vt Dei gloriam reuelaret. C

Lauren. lib. de cast. con. c. 9.

Laurentius quoque Iustinianus in lib. de Casto connubio verbi & animæ ait: Hæc est virgo pudicissima, quæ Chirographum aboleuit decreti, & protoparentum abstulit opprobrium, quæ toti sæculo stillicidia gratiæ irrorauit, & id ipsum fœcunda ditauit fruge, quæ pereunti mundo, & aquarum diluuio inundanti portum salutis aperuit. Hęc nempe est virgo sanctissima, quæ virtutum omnium ornata decore & gratiarum plenitudine atque donorum cælestium irradiata fulgore cælorum Regem suo ad se traxit odore. Nimio namque innocentię ac virginitatis respersa candore, tanquam præcęteris sanctior Dei mater efficitur. Hæc quidem propter humilitatis meritum, & feruentissimum charitatis effectum ab altissimo adamatur, eligitur à verbo, fecundatur à spiritu, diuina prole ditatur, in scripturis præfiguratur, à prophetis

A prophetis prænuntiatur, præponitur archangelis, cælestiq; omni præfertur militiæ. Quem enim cæli capere nequeunt, & omnis natura miratur, Maria mente concepit, concepit in ventre, gestauit in vtero, nutriuit lacte, fouit gremio, brachijs amplexata est. Dignum quippe fuit vt talis esset mater vnigeniti Dei, conditoris sæculorum. Quidquid honoris, quidquid dignitatis, quidquid meriti, quidquid gratiæ, quid quid est gloriæ, totum fuit in Maria. Magna cum nascitur, maior, cum concepit, vbique sancta, vbique plena, vbique immaculata: merito ergo dixit: Magnificat anima mea Dominum.

MARIÆ SACRATISSIMÆ Expectatio.

B DE sancta illa matrona Sara narrat scriptura sacra, quod post promissionem illam sibi factam de prole suscipienda, cum videret se grauidam partuique proximam, partim in angustia quodammodo versabatur propterea quod cum tam prouectæ ætatis esset ipsa, & coniux eius Abraham, tamen in tanta senectute prolem concepisset præter omniũ expectationem: dicebat enim, risum fecit mihi Dominus, quis credet me in tanta senectute concepisse? Partim vero gaudebat vehementer venerabilis Sara expectans filium sibi à Domino promissum: confidebat enim procul dubio eum talem esse futurum, qualem Dominus dare consueuit. Hæc omnia, quæ huic beatæ mulieri acciderunt, videntur aliquo modo beatissimæ virginiquadrare: nã cum dominus in ea compleuisset, quod promissum fuerat sanctis Patriarchis, & Prophetis, videlicet vt de ea Christus Iesus nasceretur, vi C dens se grauidã non ex virili tactu, sed ex diuini spiritus operatione, poterat quidem apud se tacita dicere. Quis vnquam putasset Virginẽ esse concepturam, & parituram salua semper eius virginitate? An non partus meus multos perplexos, & suspensos tenebit? Partim verò multo quidem magis quam Sara desiderabat partum suum videre, & filiũ illum æterni patris, ac suum, quem desiderant Angeli prospicere. Huiusmodi ergo desiderium, & expectationem maximam, quam beatissima virgo partus sui habebat, celebrat hodierna die vniuersa Hispania appellatque huiusmodi festum, expectationem beatissimæ virginis. His enim diebus plena sanctis desiderijs sacratissima puerpera secum sic loqui credi potest: Quando aduenier fœlicissima illa partus mei hora vt videre possim suauissimum filium meum, qui est candor lucis æternæ, & speculum sine macula: Quando licitum erit mihi con

iugere os meum cum eius ore suauissimo,atque dulcissima ei defige A
re oscula? O quantopere lætabor ego audiēs filij mei voces vitæ ęter
næ,& videns opera eius,ac miracula perillustria?O vtinam iam ades-
set ille dies!O vtinam aduenisset hora illa benedicta!His ergo,& simi
libus verbis declarabat beatissima virgo vehementissimum illud de
siderium,quo tenebatur videndi sacrosanctum partum suum.O pru-
dentissima virgo,vt quid desideras exitum dulcissimi filij tui à puris
simo vtero tuo: siquidem satius esse videtur, quod ibi maneat vbi
sunt omnes delitiæ, quam quod inde exeat in hanc lachrymarum
Gene.2. vallem? sicut enim primus Adam in paradiso positus versabatur in
maximis delicijs, & delectationibus; at vero postquam ex paradiso
exiuit multos labores,& dolores, atque sudores pertulit:ita profectò
dilectissimo filio tuo contingere debet; nam cum in vtero tuo virgi-
neo in summis versetur delicijs,attamen si inde exiuerit statim labo-
res,& miseriæ,quibus filij Adam affici solent, eum etiam inuadent, B
& grauissima experietur tormenta. Nam post dies octo Natiuitatis
eius circuncidi debet,& sanguinem effundere incipiet ex delicatissi-
mo corpusculo,insuper etiam ipse vna tecum fugere debet in AEgy
ptum propter furorem & sæuitiam Herodis, qui eum persequetur.
Accedit huc,quod hunc charissimum filium annos natum duodecim
perdere debeas in Hierosolyma ciuitate, vnde grauissimo quodam
afficieris dolore. Præterea hunc filium suauissimum, postquam vi-
deris eius clarissima miracula, & sanctissimam prædicationem, vi-
tamque integerrimam, nihilominus tamen inuidi Iudæi eum com-
prehenderint tanquam facinorosum aliquem, & criminosum ho
minem,innumerisque iniurijs, & contumelijs eundem afficient, ex
quoquidem accepto nuntio, videlicet de eius etiam duntaxat com-
prehensione à nefarijs Iudæis maximo quodam afficieris dolore. Ad-
detur insuper his omnibus doloribus tuis ingentissimus ille dolor, C
quem sustinebis, cum non solum videbis filium tuum vnigenitum
crudelissime flagellatum,& corona spinea coronatum, verum etiam
in cruce ignominiosissima positum ibidemque ad patrem claman-
tem:Deus,Deus meus vt quid dereliquisti me? Tandem quoque vi-
debis eum in eadem cruce maxima cum ignominia positum patri suo
reddentem spiritum. Vide ergo ex his omnibus beatissima, & cle-
mentissima mater,an desideria tua accommodata sint, quibus tanto-
pere desideras partum filij tui,an vero satius sit,quod maneat in vir-
ginali vtero tuo omnibus delicijs, omnique suauitate confertissimo.
Verumtamen his omnibus obiectionibus facile respondebit beatissi
ma,& sapientissima cælorum Regina,sibi quidem iam ista omnia nota
esse,& quamuis ingentissimus futurus sit dolor,quem ipsa sustinebit

ex

A ex dulcissimi filij sui passione,adeo vt quidam affirmet,quod quem- *Simile.*
admodum Beatus Paulus gladio quodam depingitur, & exorna-
tur,propterea quod gladio iugulatus fuerit, & Beatus Andreas cum
cruce depingitur, & Beata Catherina cum rotis quibusdam propte-
rea quod huiusmodi martyria subierint; ita etiam cum sacratissima
virgo depingitur filium suum manibus gestans, ibi exprimi videtur,
& declarari dolor, quem ex eius morte passa fuit. Itaque sicut gla-
dius instrumentum mortis fuit Beato Paulo:ita Christus Iesus gla-
dius doloris fuit pijssimæ matri eius.Nihilominus tamē desiderabat
huiusmodi partum, & hæc omnia euenire vt conformaret se volun-
tati filij sui, quamuis ipsa sentire deberet in filij passione maiorem
pœnam quam senserint sancti ipsi in suis matyrijs. Vnde Beatus An-
selmus inquit,quod tantopere diuinæ voluntati se conformabat bea-
tissima virgo,vt cum nouisset hanc esse voluntatem æterni patris, vt
B filius eius pateretur pro redemptione humani generis,si nullus alius
adsuisset, qui eum sacrificasset, & immolasset in cruce, hoc est exe-
queretur diuinam sententiam ipsa quidem si tale à Deo mandatum
accepisset,id incunctanter fecisset,quamuis nō sine sūmo doloris sen
su.Nam(vt inquit idem sanctus doctor) hæc beatissima cælorum Re-
gina longe obedientior fuit Deo, quam Abraham: vnde si Abraham
Dei mandato filium sacrificabat, multo profecto obedientius pa-
ruisset hæc pijssima mater Dei mandato.Dicamus ergo quod merito
quidem,atque optimo iure desiderabat sanctissima virgo partum fi-
lij sui, & ipsum in brachijs iam gestare, vt conformaret se Dei vo-
luntati,quæ est, vt filius eius inciperet iam pati pro humani generis
redemptione.Nos ergo cum hac angelorum domina desideremus, vt
nascatur ipse Christus Iesus in animabus nostris,

C

MARIÆ SACRATIS-simæ Assumptio.

INclytus ille pictor Timantes(vt refert Plinius) quan- *Plin.lib.35. natura. hist. 10.c.*
do voluit depingere luctum, & mærorem, qui pro-
pter virginis Iphigeniæ mortem factus est, depin-
xit lachrymas omnium consanguineorum eius vul-
tibus tristissimis: at vero vultum, & faciem paren-
tis eius, qui erat Agamemnonvelo quodā cooperuit vt significaret,
nulla pictura lachrymas,aut tristitiā parētis posse aliquo modo decla
rari. Sic credere possumus quod propter magnitudinē, & excellen-

G 4 tiam

tiam admirabilis triumphi, quo ſacratiſsima virgo Maria Regina mundi, & Dei mater in cælos aſcendit non inuenerunt Sancti Euangeliſtæ verba, quibus aſcenſum illum, & triũphũ ſacratiſsimum explicare poſſent, idcirco illũ velo ſilentij contexerunt. Idem & nos facere poſſumus in excellentibus operibus, ac ſingulariſsimis virtutibus huius gloriоſiſsimæ virginis. Porque aunque podemos dezir, que ella fue figurada por la luz que Dios primero crio; y por el parayſo terrenal que Dios planto por ſu mano; y por el arbol de la vida, que eſtaua en el medio del parayſo; y por la fuente, que nace en medio y riega toda la tierra: y por el arca de Noe, por la qual ſe ſaluo el linaje humano; y por la ventana criſtalina, por donde entraua la luz: y por la paloma, que traxo en el pico el ramo de oliua: y por la venerable Sara, que puſo en ſaluo a Abraham; y por la diligente, y piadoſa Rebeca que fue eſcogida para Iſaac: y por la hermoſa Rachel, por quien Iacob tanto peno; y por la eſcalera en q̃ Dios ſe recoſto; y por los Angeles, que ſubian y deſcendian por ella: y por la mañana, que nacio, quando el Angel ſe dio por vencido del hombre auiendo luchado con Iacob; y por la çarça que ſin conſumirſe, ni ſer offendida del fuego ardia en viuas llamas porque hazia Dios en eſta çarça aſsiento; y por la vara de Moyſen, y inſtrumento de ſus marauillas; y por Maria hermaña de Moyſen y Aaron, que guiaua la dança, y la alabança que dauan a Dios las mugeres Iſraeliticas, y fue figurada por la vara de Aaron, que marauilloſamente florecio ſobre todo curſo natural, y es la eſtrella de Iacob, que fue tan deſſeada en el mundo, y fue figurada por el altar del ſacrificio donde jamas falto fuego, y por el ſancta ſanctorum, adonde entraua el ſummo ſacerdote a offrecer incienſo porque en ella eſtuuo el ſummo ſacerdote Ieſu Chriſto, y hizo oracion al padre, y offrecio el incienſo de infinito merecimiento: y fue figurada por el arca fœderis de dentro, y de fuera dorada: y por el vaſo de Mana, que nunca recibio corrupcion; y por el propicia torio donde todos alcançauan perdon; y por la flor de la harina, que el ſacerdote offrecia; y por la vandera del tribu de Iuda, que yua delante de todos los reales; y por la nube, y pauellon, que amparaua a los Hebreos de dia; y por la columna de fuego que los guiaua de noche, y por el mõte Sinay donde Dios dio la ley, y por aquel gran templo, que edifico Salomon; y por aquella nuuezita, que dio eſperança a Helias de la gran lluuia, que auia de venir, quando la vio ſubir hazia el cielo: y es la tierra bendida, que vio Dauid lleuar excellente fructo; y fue figurada por la fuerte matrona, q̃ nos debuxo Salomõ en los Prouerbios y es la dama pintada en los cãtares; y es la ciudad y el vergel, y el pozo; y es la fuẽte, la puerta, y la torre; y es el muro y la barba cana, y es

A

B

C

la eſpoſa,

A la eſpoſa, y es la hermana, y es finalmente quanto el amor myſtico ſupo exprimir. Es hija del padre, y madre del hijo: y eſpoſa del Spiritu ſancto. Es la muger que S. Ioan vio en el cielo, que tenia el Sol por manto, y la Luna por eſtrado, y la corona de eſtrellas ſobre ſu cabeça. Que dire? Es eſta puriſsima virgen redoma donde eſtuuo encerrado el diuino baſsamo: es eſcalera por donde las oraciones de los neceſsitados ſuben a Dios, es dechado donde ſe labro el labor de nueſtra redempcion, es anzuelo donde Dios ſe prendio, es gauia de donde ſe deſcubrio el cielo, es jardin florido, donde las diuinas perſonas y los choros angelicos ſe regozijan, litera, en que Dios anduuo por eſte mundo; Mar profundo donde los rios de las gracias ſe engolfaron; Nao caudaloſa, a donde el rico mercader ſe embarco, ſagrario donde ſe guardaron las reliquias ſoberanas, puerto donde los neceſsitados ſe acogen para deſcanſar de ſus trabajos, Rayz de donde ſalio la

B vara que rige, y gouierna el cielo, y la tierra, tapiz donde aſſento Dios ſus pies, vellocino, que todo el rocio de la virtud embeuio enſi, flecha que traſpaſſo el coraçon de Dios, joya en que Dios engaſto la perla de ſu verbo precioſo, arco de donde ſalen las fuertes ſaetas contra los Demonios, Aguila caudal que leuantada ſobre las perfectiones de los ſanctos con las garras de ſus merecimientos aſio de la diuinidad, aguja de marear, que guia a puerto de ſaluacion los mareantes, banco donde ſe hizo el ſacro cambio de la naturaleza diuina y humana. Pues aunque todo eſto, y mucho mas ſe puede dezir deſta ſingulariſsima, y celeſtial Reyna, abſque eo, quod intrinſecus latet, con todo eſſo por no auer lengua de hombres, ni de angeles, que pueda explicar todo lo que ay en ella lo cubrimos con el velo del ſilentio remitiendonos a los coraçones deuotos, que lo quieran contemplar, para que contemplandolo ſe enciendan mas en

C ſu deuocion, y en deſſeo de ſer perfectos imitadores ſuyos. De donde ſe infiere, que aſsi como ſon indezibles las gracias y excellencias deſta puriſsima virgen, aſsi ſon indezibles los grados de gloria, con que oy fue glorificada en alma, y cuerpo en el cielo.

Simile. En el juego del axedrez quando vno ha perdido la dama por no perder el juego procura de hazer de vna pieça baxa, como es vn peon otra dama, & para eſto va lleuando aquella pieça de caſa en caſa haſta ponerla en la vltima caſa, y entonces dize, dama, porque en llegando el peon a aquella vltima caſa queda hecho dama. Pero es de notar, que aquella dama no exercita ſu officio haſta que muda lugar: Aſsi podemos en alguna manera dezir que nueſtro altiſsimo Dios començo a jugar en el axedrez deſte mundo con las pieças que ſon las criaturas luego en ſu creacion. Y tenia Dios vna

dama, que era Eua mediante la qual auia de ganar el juego en este A
sentido: Que si ella no peccara, tampoco peccara Adam, y assi ninguno se condenara. Pero el Demonio con sus astucias gano a Dios esta dama, y porque el juego deste mundo se restaurasse y no se perdiesse, procuro el clementissimo señor de hazer de vna pieça baxa que es de la baxeza de la naturaleza humana otra dama, y esta fue la sacratissima virgen Maria nuestra señora, y para hazer la dama, fue la subiendo de gracia en gracia y de perfection en perfection hasta poner la en la vltima casa, que es la vltima y la mas alta dignidad, que a vna pura criatura se podia dar, que es hazerla su madre. La qual es tan gran dignidad que se espantan los Angeles, y se assombran los Demonios de considerar, que vna muger pueda dezir con verdad, yo soy madre de Dios, y que assi como el padre eterno dize a Christo Iesu verdadero Saluador del mundo: filius meus es tu, ego hodie genui te. Assi esta purissima donzella pueda dezir al mis- B
mo Redemptor y reparador de la vida. Tu eres mi hijo yo te engendre, yo te pari. Pero esta sacratissima Dama de Dios no aguardo a mudar lugar para exercitar su officio, antes que saliesse deste mundo estando aun en el, mortal y passible lo exercito marauillosamente. El officio de la sanctissima madre de Dios es ser abogada de los peccadores en el diuino acatamiento, y este officio exercito en este mundo, pero mas continuamente y con mayor efficacia lo exercita despues que mudo lugar, saliendo deste mundo por la muerte, y siendo colocada en cuerpo y en alma en la gloria: porque es sentencia de los Theologos que los bienauenturados nos aman cõ amor auentajado al deste mundo, porque de la vista de Dios se causa mas perfecto amor, que de la fe. Por lo qual podemos dezir con Sant Pablo.
Ad Rom. 13 Nunc autem propior est nostra salus, quam cum credidimus. Agora tenemos mas cercano el remedio porque tenemos la madre junto al juez para lo aplacar y para lo inclinar a que nos haga grandes C
mercedes.)

MARIÆ SACRATISSImæ interceſsio.

Simile.

AContece estar vn hombre con su espada arrancada acuchillando, y hiriendo a sus enemigos a diestro, y a siniestro, viene vna persona de autoridad, y a quié aquel indignado y vengatiuo tiene amor, y respecto y dize. Paz, paz, no aya mas: y luego se aplaca, y enuayna su espada en señal de paz. Estaua Dios con la espada desenuaynada haziendo

A ziendo grandes castigos en los hombres por sus culpas. Al verbo diuino llamo la sanctissima virgẽ Maria braço del eterno padre con el qual destruyo los soberuios diziendo. Fecit potentiam in brachio suo dispersit superbos mente cordis sui. Pues assi como el verbo diuino es braço assi tambien es espada: y con esta espada heria Dios y castigaua los peccadores. Pero vino la sanctissima virgen Maria madre de gracia, y madre de misericordia, y estando Dios con esta espada desenuaynada haziendo castigo en los peccadores, puso se ella de por medio diziendo. Paz paz: no aya mas: Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum. Y luego enuayno Dios su espada, luego enuayno el verbo diuino en la vayna de nuestra humanidad por la marauillosa encarnacion. Quando pues imaginaremos que tenemos a Dios ayrado por nuestros peccados, a esta celestial Reyna hemos de acudir, a quien Dios tiene tanto respecto, y tanto amor: para que
B ella lo aplaque, y no solo no nos castigue, mas nos perdone, y nos haga mercedes.

Mariæ sacratissimæ interceſsio.

EFficacissima, ac magni valoris est cælestis, & purissimæ virginis Mariæ ad miseros peccatores coram diuino conspectu interceſsio. Hoc facile intellígetur per exemplum, quod nobis Romanorum historiæ administrant. Cum enim Romulus Romanæ ciuitatis fundator vrbem illã inclytam, & opulentissimam absq; societate mulierum ædificare inciperet; decreuerunt fundatores illi populis finitimis, videlicet Sabinis, conuiuium fraudulentum celebrando præparare. Cumque in medio copiuij essent omnes, ecce Romani per vim & violentiam virgines Sabinorum aggressi fuerunt & Romam introeuntes cum ipsis matrimonium contraxere, atque ex illis filios
C susceperunt. Sabini autem hac iniuria perculsi, & lacessiti post paucos dies manu armata aduersus Romanos deuenerunt. Qui omnes inter se crudelissimum, & sanguinolentum prælium inierunt. At cum mulieres Sabinæ ex muris ipsius vrbis rem conspicerent, accipientes in vlnis paruulos suos ab ipsa ciuitate exierunt, & in medio vtriusque exercitus collocatæ facies ad Sabinos vertentes eis dicebant. O Sabini cesset, obsecro, prælium hoc cruentum, nam si Romanos interficitis, profecto generos vestros, & viros filiarum vestrarum, & parentes nepotum vestrorum interficitis. Rursus ad Romanos orationem suam conuertentes ipsos in hunc modum alloquebantur. Extinguatur, obsecro, ò Romani incendium iræ vestræ? si enim Sabinos interimitis, auos filiorum vestrorum & patres vestrarum vxorum interficitis. Fuerunt hæ rationes

tantæ

tantæ efficaciæ, vt proiectis armis ab vtraque parte ſe ſe ad inuicem A
amplexati fuerint in ſignum pacis, & amicitiæ. Hoc itaque inito fœdere & pactione, ex populis Sabinorum, & Romanorum factus eſt vnus populus, hoc duntaxat diſcrimine intercedente, quod vterque eorum ſigna, & ſtemmata ſua obſeruare volebat. Stemmata Romanorum erant quædam aquilæ in campo cæruleo: hoc eſt [Las armas de los Romanos eran vnas Aguilas en campo azul:] ſtemmata vero Sabinorum erant quatuor illæ literæ S. P. Q. R. Quidam autem ex Romanis perprudens, ac diſertiſsimus vir de hac re in Senatu verba faciens dixit. Ne propter hoc vlla habeatur diſſenſio, aut differentia: nam ſi Sabini per illas quatuor literas rem vnam ſignificare volunt, Romani aliam per eaſdem quatuor literas longe diuerſam ſignificabunt. Sabini per illas quatuor literas ſtemma quoddam magnum, ac ſuperbum ſignificant: videlicet, Sabinis populis quis reſiſtet? Romani vero per eaſdemmet literas reſpondebunt: Senatus, populuſq; B
Romanus. Hæc omnia diuino ſucceſſui inter Deum, & homines poſſumus applicare. Bella perpetua erant inter creatorem, & creaturas: homines enim aduerſus Deum ſuum vitijs, ac ſceleribus præliabantur, at Deus ipſe de hominibus vindictam ſumebat, illos ſeuere, ac maximo cum rigore puniens. Videns autem hoc ſacratiſsima virgo Maria ſeſe inter patrem æternum, & homines cum puero Ieſu in vlnis ſuis poſuit dicens. Placetur, obſecro, & mitigetur æterne Deus ira tua: nam ſi homines interficis, parentes quidem meos, & temporales patres vnigeniti filij tui interficis. Et vos ô peccatores ne vltra cum ſuperbia veſtra progrediamini, arma culparum veſtrarum proijcite, nec amplius bellum Deo veſtro, & ſponſo, ac Domino inferatis. Hæ rationes huius cœleſtis Reginæ tam efficaces ſunt, vt omnia placent, & ad pacem atque concordiam redigant. Quod ſi Deus per illas quatuor literas rem vnam vult ſignificare, C
nos, per eaſdem, res alias ſignificabimus. Si Deus per illas ſignificare vult. Sanctus, potens, qui regnat: nos per eaſdem literas dicemus (ſiquidem tu ô Domine habes officium Saluatoris) Salua populum, quem redemiſti. Itaque id, quod Deus per illas literas ſignificat, nos inuitat ad hoc, vt ipſum diligamus, & reuerentiali timore vereamur, atque ei maxima promptitudine obediamus:

Quod autem nos per illas ſignificamus, Deum (ſi ita dici poteſt) obligat, vt nobis remedium adhibeat, fauorem præſtet, atque in omnibus neceſsitatibus auxilietur.

MA-

AMARIÆ SACRATISSIMÆ virginitas.

VBi nos legimus apud Sanctũ Iſaiã, Ecce virgo cõcipiet, *Iſai. 7.*
in Hebræo habetur, Alma: quã vocẽ ſeptuaginta interpretes, virginẽ verterũt, omnes vero alij, adoleſcentulã trãſtulerunt. Sed re vera, alma, nõ abſolutè adoleſcẽtulã ſignificat: imo cũ epitaſi adoleſcẽtulã abſconditã, quæ nũquã patuit virorũ aſpectibus, ſed magna parentũ diligẽtia cuſtoditur. Dicitur enim, alma, ab abalam, quod eſt abſcondere: & in tota ſacra ſcriptura, vt ait B. Hieronymus, nõ niſi de integra, & incorrupta dicitur. Diſcant ergo virgines abſcõditæ eſſe, & à virorũ cõſpectu ſecluſæ: nã hæc ſacratiſsima virgo abſcondita hominibus, & cognita
B Deo cõcepit, & peperit filium, & vocatũ fuit nomẽ eius Emmanuel, quod interpretatur, nobiſcũ Deus. Venit Deus vt eſſet nobiſcũ, ergo ſine illo eramus: modo autẽ cũ Chriſtus Dominus ſit Emmanuel, & nobiſcũ ſit Deus, quid timemus? Quid amplius cõcupiſcimus? Cur mundi opes, & voluptates quærimus? At quamuis ipſe venerit, & ſit nobiſcum nos tamen ſine eo eſſe volumus, ipſe nos quærit, & nos eũ fugimus. Ideo enim dicitur, Nobiſcum Deus, vt aduertamus non dici: Vocabitur nomen eius, Nos cum eo: ſed. Ipſe nobiſcum, vt intelligamus immenſam Dei erga nos pietatem, & incredibilem noſtram erga Deum ingratitudinem.

Hanc autem virginis puritatem, & integritatẽ ſacer Euãgeliſta Lu- *Lucæ. 2.*
cas oſtendit, cum deſcribens partum fœminæ, quæ virũ habebat, inquit. Peperit filiũ ſuũ. Otioſum verbũ videtur, quod filius dicatur natus illius, quæ ipſum peperit, ſuuſque deſcribatur. Fidẽ faceret, ſi de-
C ſcribens filij Natiuitatẽ à patre ſuo generatum diſceret hiſtoria diuina. Puta ſi deſcribens Natiuitatẽ Iſaac filij Abrahã diceret. Et peperit Sara Abrahæ filium Iſaac: in hoc verbo intelligeres Iſaac generatum eſſe ab Abraham, quod ſuperfluũ eſſe videretur, ſi deſcribens eundẽ Iſaac, & illam, quæ ipſum concepit & peperit, diceret. Sara peperit filium ſuum Iſaac, filium quippe alienum parere non poterat. Bene poteſt fœmina nupta filium alieni viri parere, non tamen filium non ſuum. Quare ergo Sanctus Euangeliſta dicit: Peperit filium ſuum? Certe Sacratiſsima virgo domina noſtra eſt, quæ inter omnes puerperas filium parturiuit, non filium Ioſeph ſponſi, ſed ſuum, quem Spiritu ſancto ſuperueniente virgo concepit, & virgo peperit: ſuus igitur eſt, & non Ioſeph: ſicut cæteri filij ſunt filij patrum ſuorum, & matrum.

MAR-

MARTYRIVM.

Iob.26. CVius adiutor es? Nunquid imbecillis? inquit Sanctus Iob, Dum Baldad multis verbis Dei potestatem, & terrorem commemorauit, videbatur sane Dei partes non veritate, & æquitate commotus, sed potentia, & terrore eius compulsus suscepisse. Quod est assentatoris potius, quam veritatis, & virtutis amatoris: quare in hoc ridiculus erat, nec Deo gratus, vult enim ipse, vt eum pro virili parte nostra defendamus: quia veritas, & æquitas eius ita postulat, non vt eius blandiamur potentiæ, ne nobis ipse contrarius sit, & formidines opponat. Quare Iob orationem eius merito irridet, sicut alio loco omnes amicos suos

Iob.13. eadem de causa irriserat dicens. Nunquid Deus indiget vestro mendacio, vt pro eo loquamini dolos? Nunquid faciem eius accipitis, & pro Deo iudicare nitimini, aut placebit ei, quem celare nihil potest, aut decipietur vt homo vestris fraudulentijs? Ipse vos arguet, quoniã in abscondito faciem eius accipitis. Accipere faciem vel personam in B iudicio Hebraismus est. Significat autem non ex veritate, & ex æquitate ferre sententiam, sed ex qualitate personæ, cum reuerentia erga potentem, vel ex misericordia erga pauperem commoti non æquum iudicium reddimus. Ita & modo ait, Cuius adiutor es? Non enim veritatis defensorem sed potentioris adiutorem agere videris, cum tantum aduersarij, quem putas, mei potestatem amplificas. Quod si adiutorem agis, cuius adiutor es? Nunquid imbecillis, & sustentas brachium eius, qui non est fortis, vt sic hoc tuo auxilio non nihil ei commodi afferre videaris? Minime quidem. Deus enim cum potentissimus (vt tu prædicas) sit, nullius eget patrocinio. Quare frustra hanc tuam orationem habuisti. Ex quo doctrina colligitur cognitione dignissima, cur Deo gratissimi sint ij, qui in terris toto pectore C Dei partes tuentur, acerrimeque pro eo cum quibuscunque hostibus pugnant? Quia hoc officio suo præseferunt, ac profitentur veritatis, & æquitatis se esse amatores: non quod ipsi Deo vllis auxilijs opus sit aut quod aliquam ei vtilitatem vlli adiutores afferre possint. Quo circa qui alia de causa hoc pro Deo certamen suscipiunt, velut fines propagent imperij sui, velut suam sententiam contumaciter defendant, atque adeo quod eis Deus propter suam infinitam potentiam terrori sit, nihil certe de Deo potentissimo merentur. Non enim honesto, sed vtili potius ad agendum ducuntur. Metus autem potentiæ Dei, vt honestus sit, non debet ita totus in vtilitate versari, vt honestis causam quominus adiungi possit, prorsus impediat, sicut Theologi docent.

Marty-

A

Martyrium.

BEatus Apostolus Paulus fideles ad martyrium incitans, & inducens in epistola quam ad Hebræos scribit inquit. Deponentes omne pondus, & circunstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamẽ. Primum quod nos admonet Sanctus Apostolus est, vt per virtutem pœnitentiæ pondus peccatorum deponamus, omnesque peccandi occasiones, quæ nos vndique circunstant, & expugnant, diligentissime auferamus, atque hoc modo dispositi, & præuenti in fide, patientia, & bonis operibus perseuerantes (hoc enim significat verbum illud, per patientiam,) animose curramus ad propositum nobis certamen, hoc est, ad martyrium, quod ex parte, persecutorum sanctæ Ecclesiæ nobis imminet. Vel, secundũ aliam translationem, per patientiam curramus propositum nobis cer

B tamen, absque illa propositione, ad: ita vt faciat hunc sensum. Nos, purificati ab omni peccato, absque eo quod terga vertamus, magnanimiter agonem martyrij aggrediamur, hoc est, sin voluer atras passemos corriendo el trago del martyrio, quod quidem vocatur certamẽ propter magnam resistentiam, quã sanctis martyribus & proprius appetitus sensitiuus morti contrarius, & maxima tyrannorum violẽtia efficit. Vt autem maiorem animum ad hoc aggrediendum habeamus, Sanctus Apostolus nobis proponit tormentum, quod Christus Redemptor noster in sua sacratissima passione passus est, dum ait. Aspicientes in autorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet. Vocat hic Sanctus Apostolus Iesum Christum Saluatorem nostrum, autorem & consummatorem fidei: quia

C ipse non solum est principium, fundamentum & causa nostræ fidei, sed etiam est ille, qui, postquam fides in nobis genita est, ei perfectum, & consummatum esse præbet. Ille enim primus fuit, qui fidem prædicauit, sicut Beatus Ioannes docet inquiens, Deum Ioan.1. nemo vidit vnquam, vnigenitus Dei filius, qui est in sinu patris ipse narranit nobis, quasi dicat. Nullus, dum hac mortali carne indutus est, Deum vidit, nec attributa eius, aut diuinas personas: sed vnigenitus filius Dei consubstantialis æterno patri, postquam humanam assumpsit carnem hæc tam alta & inaccessibilia mysteria nos docuit, & ea in cordibus hominum impressit. Hic autem vocatur fidei consummator: quia non solum eam nobis prædicauit, verum etiam suis confirmauit miraculis, quæ etiam Sancti Apostoli per virtutem eius faciebant, & operabantur. Atque ita apud Diuum Marcum dicitur. Illi autem profecti prædicaue- Mar.vlt.

runt

runt vbique Domino cooperante,& sermonem confirmante sequen A
tibus signis. Possumus etiam dicere Christum Redemptorem nostrũ esse consummatorem,& perfectionatorem fidei: quoniam cum fides sit cognitio imperfecta,perficitur hæc obscura cognitio clara Dei visione, quæ quidem nobis per merita Iesu Christi Redemptoris nostri communicanda est. Ait igitur Sanctus Apostolus. O vos,qui martyrium expectatis,ne ignaui & timidi efficiamini: quod si forsan timor mortis vobis terrorem aliquem incusserit,oculos figite in fundatore,& confirmatore religionis Christianę,qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta,hoc est,Qui recordans, & in memoriam adducens fructum suæ sanctissimæ passionis,summum opprobrium,quod in morte crucis patiebatur,pro nihilo habuit. Sic vobis animum præbere debet non solum vestri cœlestis Ducis exemplũ verum etiam ipsius præmij magnitudo,& quod ipse supernus Dominus Iesus Christus in dextera sedis Dei sedet. Quãuis Christus filius B
Dei ab instanti suæ sanctissimæ conceptionis fuit in anima beatus (quæ beatitudo ei propter vnionem hypostaticam debebatur,propter quod essentialis gloria ipsi non data fuit virtute operum suorum) verumtamen quod accidentale est,videlicet glorificatio sui corporis,& præeminentia super omnes sanctos dum caput eorum est, & dum potestatem habet iudicãdi rationales creaturas in quãtum homo (quod significant verba illa sedet addexteram patris) hæc,inquam,omnia,vt eleganter docet Diuus Thomas, meruit propter insignia, & heroica opera,quæ toto vitæ suæ tempore operatus est & propter ea quæ passus est. Vt autem hæc consideratio (qua oculis animæ Iesum Christũ crucifixum contemplamur,& quomodo nunc sedet à dextris æterni patris vbi fidelissime pro nobis intercedit) maximã in mentibus nostris faciat operationem,non sufficit eam semel in die, sed continuo, & multoties habere: idcirco addit Sanctus Apostolus. Recogitate eũ, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictio C
nem. Recogitate eum, id est, iterum atque iterum & millies cogitate eum. Sic etiam D. Bernardus hortatur dicens. Nunquam imago crucifixi ab animo tuo recedat: hic tibi sit cibus,& potus,dulcedo & consolatio tua,mel tuum,& desiderium tuum, lectio tua & meditatio,ac cõtemplatio tua,vita,mors,& resurrectio tua. El mejor libro en q̃ puedes leer,y despues de leydo rumiar,es la imagen de Christo crucificado: vis discere obedientiam? Hunc librũ legito, & reperies quod obediens fuit vsque ad mortem,mortem autem crucis. Vis addiscere contemptum honorum? Ecce filius Dei (el mas abatido de los hombres,) qui de se ait. Opprobrium hominum & abiectio plebis ego sum. Vis videre summam patientiam? vide nunc opera Dei, quæ posuit prodigia

D. Tho. 3. p. q. 34. ar. vl. & q. 58. per totam.

B. Bern. de forma honestæ vitæ.

A gia super terram. Et quæ prodigia sunt hæc? Flagellis cæsus, spinis coronatus,clauis confossus,patibulo affixus,opprobrijs saturatus, omnium suorum dolorum immemor ait. Ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt. O summum patientiæ exemplum in iniurijs condonandis! O magnum charitatis erga proximos exemplum! O inauditam clementiam erga inimicos. Recogitate eum, qui talem aduersus semetipsum sustinuit contradictionem. Non solum autem labores mortis eius,verum etiam labores vitæ suæ in memoriam reuocare debetis. Nam ibidem ait Sanctus Doctor. Semper cogita illum, nunc positum in præsepio,& pannis inuolutum, modo in templo à patribus præsentatum: nunc fugientem in Ægyptum, ibi diu in extrema paupertate & indigentia commorantem: modo audientem in templo Doctores,& interrogantem,qui docet hominem scientiam,& postea parentibus subditum,cui iure omnis creatura subditur: deinde esurientem in deserto
B & sitientem,qui panis est vitæ,& fons aquæ viuæ: modo fatigatum ex itinere sedentem sic supra fontem,& cum muliercula sola solũ loquẽtem,totius mundi statum regentem: postea positum in agonia prolixius orantem,& omnia omnibus sufficienter administrantem, ab angelo etiam qui est dulcedo,& consolatio angelorum,& hominum cõsolationem nihilominus recipientem: nunc ad columnam ligatum, & flagellatum ipsum,qui totius orbis est sustentamentum, nunc illũ, qui angelorum splendor est sputis illitum,palmis in facie percussum, spinea corona coronatum,opprobrijs saturatum, & cum iniquis deputatum: & pro te in cruce pendentem, & morientem,atque spiritũ suum in manus patris commendantem. O fratres mei vos obsecro,vt in medio vestrorum laborum oculos ponatis in eo, qui tot labores in omni vita sua passus est,ac tam crudeles persecutiones suorum pertulit inimicorum, vt non fatigemini,sed exemplo eius inflammati ip
C sis temporalibus calamitatibus non succumbatis, nec huius vitæ labores tantam in vobis faciant impressionem, vt propter illos decidatis à proposito sacrosanctum recipiendi martyrium. Et hoc significat illud,vt non fatigemini animis vestris deficientes. Quasi dicat. Quamuis ex parte infidelium super vos labores ac persecutiones pluant, ne quæso intra corda vestra animo cadatis: non enim hactenus vsque ad sanguinem restitistis, hoc est, tametsi pro defensione fidei temporalia vestra bona amisistis, nondum vita priuati estis nec sanguinem profudistis aduersus peccatũ repugnantes, & contra infidelitatem dimicantes, sicut plurimi martyres fecerunt. Quasi dicat, Ante oculos ò fratres ponite illos, qui sanguinem suum pro fidei defensione fuderunt, & aperte reperietis parum esse id, quod vos huc vsque passi estis, si cum illis conferamini. Ex hoc sancti Apostoli

consilio plurimi viri perfecti vtilitatem, & commodum plerunque A
educunt ad sanctam humilitatem conseruandam, non enim recordãtur bonorum, quæ fecerunt, sed in memoriam adducunt id, quod eis ad faciendum deest, & sic comparantes se cum perfectioribus parui faciunt opera sua. E contra vero faciunt filij huius sæculi, qui, vt scelera sua excusent se ipsos cum alijs longe maioribus peccatoribus conferunt. Exempli causa. Si quis eorum homicida est, vel adulter, aut Simoniac⁹, qui dignitates, & beneficia Ecclesiastica pretio emit, hæc scelera sua excusat dicens, Saltim non dicetur de me quod sum hæreticus, vel quod nefanda crimina commisi. Y desta manera se lisonjean a si mismos sibi ipsis blandiuntur, & contenti viuunt putantes scelera sua, eo quod alia maiora in mundo sint, excusationem habere.

Martyrium.

Matth. 10. CHristus Iesus verus Deus, & verus homo fideles suos ad marty- B
rium inuitans inquit: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed dolendum est, quispiam dicet, quoniam corpus post mortem omnino corrumpitur, quanto magis ergo dolendum erit & timendum quod in morte crucietur? Intelligite fratres quando æs funditur vt inde statua cõfletur nullam æris perditionem tunc esse dicimus, nec propter hoc contristamur, eum ad meliorem vsum traducatur. Similiter de corpore quoque vestro iudicandum est. Nullis ergo lachrymis, & nullo mærore, quoniam morituri estis vos lacerare debetis, sed tunc flendum esset, quando in huiusmodi conditione, & pœna, perpetuo corpora vestra permansura esse sciretis. Quousque igitur hæc fœtida corpora diligetis? Quousque terræ affixam mentẽ habebitis? Nolite ergo timere eos, qui occidunt corpus, quoniam tunc æs corporis funditur, vt inde statua pulcherrima confletur, quale resurget corpus in nouissimo die. C

Simile.

MARTYRES DOMINI.

Hierem. 17 QUens Propheta Hieremias de iusto inquit. Benedictus vir, qui confidit in Domino: erit quasi lignũ quod transplantatur super aquas. Non vocat Sanctus Propheta iustum arborem plantatam, sed transplantatam: licet enim corpus in terra habeat, proculdubio animam in cœlo transpositam retinet, vnde ei humor, ac virtus, qua sustentatur & conseruatur, dimanat. Bien pensauan aquellos alguaziles del Rey Saul, que prendian y echauan sus prisiones, y cadenas sobre el buen Dauid, sed quando hæc cogitabant putantes illum esse in lecto non iniecerunt manus in eum, sed in sta-

A in statuam, quam ibi Michol vxor eius collocauerat, & in pelles, quibus statua ipsa induta erat, nam verus Dauid iam transpositus erat. Assi pues ha de entender que no es el justo el tocado, y afflicto de los malos, sino la statua del justo, hoc est, exterior pars hominis iusti est illa, quæ patitur, spiritus enim, qui est homo interior, y que es el hombre mas de veras iam non est ibi, que ya se traspuso en Dios, dexando burlados a sus perseguidores. Quẽadmodũ passerculus, qui à laqueo venatoris se se eripuit, venatorem ipsum deceptum relinquit con sola la pluma en el lazo, y el se queda gorgeando en lo alto del arbol. Assi el justo quando parece, que el lazo de la tribulacion cae sobre el y le tiene mas preso no prende del sino de sola la pluma del cuerpo que el alma en seguro esta en su nido, que es Dios. Sic ipsi iusti fatentur dicentes. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venãtium: laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Præstat, & plus est, B patienter ferre propter Deum ictus, quam inimicos aggredi. Idcirco in turre Dauidis, quæ Ecclesiam figurabat mille clypei pendebant, & non lanceæ: & hæc dicitur esse armatura fortium. Y assi qualquiera que entra en la yglesia, por el mesmo caso queda obligado a mudar la lança en escudo, y trocar los fueros de su mundana fortaleza en los de la paciencia Christiana: ideo de Beato Paulo dixit Dominus. Ego ostendam ei, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.

Simile.

Psalm. 123.

Cant. 4.

Acto. 9.

Martyres Domini.

VNiuersæ tribulationes omnium martyrum fraude, ac versutia nequissimi Diaboli accendebantur ad deterrendum hominum genus debile à susscipienda fide: idem tamen quotidie magis, ac magis confirmabatur & cœleste incrementum assumebat: sicut & vitis in ore gladij percussa ampliori pulchritudine, & vberibri fructu deco- C
ratur, vt in Esaia prædictum erat his verbis. Ecce ego creaui fabrum sufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus suum ad dispergendum. Nonne sufflauit faber Diabolus in igne prunas in corde concilij Hierusalem cum cædebant Apostolos, & in corde Herodis? Nonne sub Nerone, cæterisque tyrannis sufflauit in igne prunas Satanas, vt proferret vas in opus suum ad dispergendum Euangelium, & nomen Christi Iesu? Sed quid dicit scriptura? Aperientur portæ tuæ iugiter: die ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum adducantur. Gentes enim, & Regnum, quod non seruierit tibi, peribit. Aduersus ergo fabrum creauit Deus interfectorem: sed nec ipsa quæ fabricauit directa fuerunt, imo perierunt, persecutores enim Ecclesiæ omnes misere perierunt, vt videre est in Chronicis

Isai. 54.

Isai. 60.

Imperatorum, præclare quidem antiquus martyr, illuminatissimusq; Philosophus Iustinus cum Tryphone Iudęo decertãs pro fide catholica de eius dignitate dixisse videtur: quod autem nos in Iesum credẽtes nemo terrere aut dominari valeat, apparet quotidie, cum enim obtruncemur, crucifigamur, objiciamur bestijs, & alijs tormentis tradamur, tamen à confessione non discedimus, sed quanto magis in nos sæuitur, tanto plures pietatem, fidemque per nomen Iesu profitentur haud secus quam si quis vitem putatione prouocet ad vbertatem: nã vitis à Deo & Christo plantata, est eius populus. A

Martyres Domini.

Eccle. 17. DE iusto dicitur in sacro eloquio quod permanet sicut sol. Nonnũquam in media regione aeris nubes obscurissimas congregari videmus quæ solis prospectum impedire videtur, fulgura, tonitrua sonare ignem ac fulmina non sine magno mortalium pauore descendere: tamen omnes hi terribiles sonitus, formidolosaque fulmina in ipsa aeris regione dumtaxat contingunt, sol quippe ipse non has in se patitur perturbationes, sed in sua sphera liber illuminat, consuetisq; splẽdoribus micat, imo & suis ardentissimis radijs hæc omnia subuertit. Sic certe animus, corque iustorum se habet cum corpus affligitur dilaniatur, percutitur, esuritur, constringitur, membratimque dilaceratur, fluit cor, sonat vngula, emittunt comminuta ossa stridorem, commiserantium gemitus aerem quatiunt: animus tamen liber solitis virtutis splendoribus emicat, caro sola perturbatur, cor immune à pauore constans tot mala libentissime suffert, imo amoris igne ac virtutum viribus munitum hæc omnia subuertit, atque cum palma triumphans euadit. B

B. Chrysost. in quodam sermone. Beatus Chrysostomus ait. Habet paupertas martyrium suũ, & egestas bene tolerata facit martyrium, sed egestas propter Christum non propter necessitatem. Et B. Hieronymus in vita Sanctæ Paulæ ait. Nõ solum effusio sanguinis in confessione martyrium reputatur, sed deuotæ quoque mentis seruitus quotidianum martyrium est. Et Beatus Bernardus in quodam sermone etiam inquit. Est martyrij genus, & fusio quædam sanguinis in quotidiana corporis afflictione, sic quippe infirmis, & pusillis corde necesse est, vt sanguinem quem semel ponere pro Christo non sufficiunt, saltem mitiore quodam, sed diuturniori martyrio sanguinem fundant. C

B. Hiero. in vita Sanctæ Paulæ.

B. Bern. in quodam sermone.

B. Basi. Ho. 4. militum marty. B. Basilius in quadam homilia inquit. Martyres in medium procedentes sese Christianos esse confessi sunt. O beatas linguas, quæ sacram illam vocem emiserunt, quam aer quidem excipiens sacer est factus. Angeli audientes plauserunt. Diabolus vero cũ Dæmonibus magnam

A magnam accepit plagam, Dominus postremo in cœlo descripsit. Beatus Theodoretus in sermone ait. Martyrum interfectores similes sunt his qui flammam quidem volentes extinguere, oleum pro aqua instillantes, ardentiorem illam efficiunt, & sicut ignis rubum ardebat & non consumebat: quin potius sicut lignatoribus siluam cædentibus, multo plures pullulant propagines à radicibus quam sint rami, qui exciduntur: ita tunc quoque pijs compluribus interfectis, multo plures quotidie ad doctrinam Euangelicam accedebant. *B. Theodo. sermone. 9. de Græcarũ affectionum curatione. Simile.*

Martyres.

IN Exodo legitur Regem Pharaonem dixisse seruis suis. Venite sapienter opprimamus filios Israel, ne forte multiplicentur. Et paulo inferius dicitur. Quanto que opprimebantur tanto magis multiplicabantur, & crescebant. Hoc idem in primitiua Ecclesia contigit: nam cum impij tyranni conarentur euertere Christianum populum existi- *Exod. 1. c.*
B mantes ipsam sanctam Ecclesiam martyrio fidelium ac credentium esse omnino perituram, per illud medium in dies magis fides credentium augebatur, vt videre est in tempore Maximiani, & Diocletiani: quando cum duo fratres videlicet Primus, & Felicianus quod Christiani esse accusarentur, tandem iussi sunt leonibus ad dilacerandum objici, ipsos autem crucis signum facientes non ausi sunt attingere ferocissimi leones, quod videntes tyranni eos capite puniri iusserunt. Conspicientes vero, qui aderant tantum miraculum, & sanctorum iuuenum constantiam se se quingenti ex eis ad fidem Iesum Christi Redemptoris nostri conuerterunt. Si Deus pro nobis, quis contra nos? *Ad Rom. 8.* ait D. Paulus ad Romanos scribens. Et S. Dauid, Dominus illumina- *Psalm. 26.*
tio mea & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo? Si cõsistant aduersum me castra non timebit cor meũ.
C Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo, Nunquid Rex sancte in honestibus tuis spem tui remedij collocas? Minime profecto sed dicere volo quod si homines, aduersum me insurgant, Deus causam meam pro sua accipiet.

Martyres.

IN libro Iudicum legitur, quod quando Gedeon, & milites eius ad castra hydrias portarunt, postquam ipsæ fractæ sunt, lux, quæ intus erat apparuit, ideſt, Al quebrar de los cantaros, se parecio la luz que estaua dentro escondida. Hoc Beatus Gregorius sanctis martyribus applicat, qui quanto magis afflicti, percussi, vexati, ac dilacerati fuerunt, tanto magis lucem, & gratiam ostendebant, quam in animis suis habebant. Contemplamini lucem, quam Beatus Stepha- *Iudicum. 7.*

nus ex se emisit, quando illum lapidibus obruebant inimici, ideſt, quã A
do le quiebran, y hazen pedaços a pedradas. Ait enim sacer textus.
Acto. 7. Positis autem genibus clamauit voce magna dicens: Domine ne sta-
tuas illis hoc peccatum. O admirabilem lucem, O patientiam maxi-
mam. O inauditum erga inimicos amorem, Pro se stans orat, pro suis
autem persecutoribus genibus flexis deprecatur. En quanto el canta
ro estaua entero, no se parecia assi la luz, no se echaua tanto de ver
el valor, que dentro estaua. Tocose el cantaro, dieron golpes en el, y
mostrose aquella gran luz. Quis vnquam diceret, quando hic sanctus
vir dicebat; Dura ceruice & incircuncisi cordibus, & auribus, vos sem
per Spiritui sancto restitistis, sicut patres vestri, ita & vos: Quem Pro
phetarum non sunt persecuti patres vestri, & occiderunt eos, qui
prænuntiabant de aduentu iusti, cuius vos nunc proditores, & homi-
cidæ fuistis? Quis, inquam, non diceret B. Stephanum esse virum aspe
rum, & durum? Pero quebrado el cantaro descubrio aquella singula-
rissima mansedumbre, y paciencia. Si el Demonio quebrara el canta B
ro al Sancto Iob, no nos fuera manifiesta su paciencia, & sic de aljs.
Idcirco quando te aliquis tangit, & impatientiam ostendis, signum
est manifestum, in te non esse lucem, sed tenebras & miseriam. Di-
cite, quæso mihi, quare fides Sanctorum martyrum de tormentis,
de igne, de aqua, de leonibus, & alijs feris triumphans, nunquam
de gladio triumphauit ipsum vincens? O rem admirabilem Tyran-
ni sacros martyres in fornaces igne incensas includebant, & ipsi
ab igne non comburebantur: eos in profundissima flumina conij-
ciebant, sed tamen ab aquis non suffocabantur: eos leonibus ac fe-
ris obijciebant, quæ tamen velut agni mansueti reddebantur, & ad
pedes sanctorum martyrum se proijciebant, cum autem gladijs, aut
ense hi sancti feriebantur, statim eos tyranni vita priuabant. Quare
hoc? Quia diuina prouidentia ita ordinauit ad manifestandam ma- C
litiam hominis, quæ omnen furiam creaturarum corporalium excel-
lit, & superat. At quoniam in gladio duntaxat est hominum industria,
qua illud instrumentum efficitur, voluit Deus, vt, quando hoc ferreũ
instrumentum industria humana factum accederet, tunc interficeret
eum, quem nec ignis, nec aqua, nec feræ ipsæ interfecerunt.

Martyres sunt coadiutores Domini nostri Iesu Christi.

Ad Hebr. 10. LOquens D. Paulus de Iesu Christo Reparatore nostro, ac de sacra-
tissima eius morte, & passione ad Hebræos scribens inquit. Vna
enim

A enim oblatione consummauit in æternum sanctificatos. Quæro cum
verum sit, quod offerente se semel diuino reparatore in cruce omnes
fideles remansimus redempti, quare idem Sanctus Apostolus loquẽs
de suis laboribus in epistola ad Colossenses inquit: Gaudeo in passio- Ad Col. 1. c.
nibus meis pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionũ Christi in
carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia? Vbi videtur S. Apostolus significare, passiones Iesu Christi filij Dei non fuisse sufficientes
ad redimendum sacrosanctam Ecclesiam, nisi eis martyrum passiones
succederent. Pro huius difficultatis explicatione supponendum est,
quod per passiones, & persecutiones Iesu Christi summi boni non so
lum intelligimus eas, quas ipse in suo corpore passus est, sed eas, quas
eius fideles pro nomine eius passi sunt, & patiuntur, iuxta id, quod
idem Dominus Diuo Paulo dixit in Apostolorum actibus. Saule, Sau Actuum. 9.
le cur me persequeris? Sibi reputabat cœlestis Dominus persecutio-
B nem illam illatam esse quæ Ecclesiæ suæ fiebat. Et apud Diuum Mat- Matth. 22.
thæum inquit. Quidquid vni ex minimis istis feciſtis, mihi feciſtis tã
de bono, quam de malo. Hoc etiam nos docet communis loquendi
modus, & naturalis ratio: nam persecutiones, & opprobria, quæ fa
mulis fiunt, vt iniuria Dominis irrogetur, solent ipsi Domini ea pro
se sentire, sibique facta esse reputant, y dizen, Fulano me ha astren-
tado: no auiendo tocado en ellos, sino en sus criados. In hunc modũ
sacra scriptura persecutiones sanctis factas in odium Iesu Christi Sal
uatoris nostri, eas vocat persecutiones eiusdem Domini. Secundo
supponendum est passiones martyrum diuerso modo, quam passio-
nes Iesu Christi sacrosanctæ Ecclesiæ profuisse. Etenim persecutiones
huius sanctissimi Redemptoris fuerunt satisfactoriæ pro alienis pec-
catis, & fuerunt meritoriæ gratiæ, & gloriæ ad prædestinatos: quo-
niam ipsi data fuit gratia capitis, sanctis vero gratia personalis: & id-
C circo non nisi sibi ipsis mereri potuerunt. Vnde B. Paulus inquit.
Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli ba- 1. Ad Cor. 1.
ptizati estis? Passiones vero sanctorum, vltra passiones Iesu Chri-
sti Redemptoris nostri, ad fidei euangelicæ confirmationem profue-
runt: morientes enim pro defensione eius alios non solum ad creden
dum in Dominum Iesum Christum, sed etiam ad mortem pro ipso
subeundam prouocabant, vt ex Ecclesiasticis historijs constat, vbi sę
pius refertur quod patiente aliquo martyre plurimi infideles constã
tiam eius, ac fortitudinem aspicientes ad fidem Domini nostri Iesu
Christi conuertebantur. Atque ita ea parte, qua tyranni sanctam
Ecclesiam euertere putabant, videlicet Sanctos martyres laboribus
opprimendo, & crudeli martyrio necando, per eam in dies magis
ipsa Ecclesia augebatur. Aliud discrimen est inter passiones, quas

Dñs Iesus Christus in suo corpore passus est, & inter eas, quæ in suis A
mẽbris videlicet in sanctis patitur: nam illę morte eius finitæ fuerunt
hæ vero non, vsque ad finẽm sęculi, finiẽtur, semper enim infideles,
& hæretici erũt, quibus sacrosanctũ Iesu Christi nomẽ erit infestissi-
mũ, & propter illũ Ecclesiã eius persequentur. Ac de his persecutio-
nibus, quæ inter sanctos partitæ, & diuisæ sunt, loquitur hic Sanctus
Apostolus cum ait, Ea, quæ desunt passionũ Christi. Ex quibus omni-
bus verus horũ verborũ sensus colligitur: qui talis est. Loquitur San-
ctus Apostolus de laboribus, quos ipse propter sancti Euangelij præ-
dicationẽ patiebatur, & inquit. Gaudeo in passionibus meis pro vo-
bis hoc est, propter cõseruationem, & augmentũ fidei vestræ & adim
pleo ea, quæ desunt passionũ Christi in carne mea pro corpore eius,
quod est Ecclesia. Quasi dicat. Scitote fratres mei passiones Iesu Chri
sti Redemptoris nostri, nõ eas, quas in suo corpore suscepit, sed illas
quas propter illũ, & propter amorẽ eius sancti patiũtur nondũ finitas B
esse, nec vsq; ad finẽ sæculi, terminũ esse habituras: porque se van re-
partiẽdo por todos los martyres, y los otros creyentes. Ex quibus B.
Stephanus lapidatus fuit, alij crucifixi, alij combusti, alij alia tormẽ-
torum genera passi. Y la parte que del repartimiento destas passiones
a mi me cabe, yo la padezco en mi persona. Fructus vero harum pas-
sionum non est redemptio humani generis (hæc enim Ieiu Christo
vero Saluatori mundi solummodo tribuitur) sed est confirmatio sa-
crosancti Euangelij: & ob hanc causam ait S. Apostolus, Gaudeo in
passionibus meis, id est, por esta causa recibo gozo de padecer lo que
padesco. Quare sic ordinanda est litera, Adimpleo in carne mea, hoc
est, voy padeciendo poco a poco: y cumpliendo en mi carne, ea quæ
desunt passionum Christi, lo que falta para el cumplimiẽto de las per
secuciones, y passiones, que cada dia recibe Iesu Christo no en su C
cuerpo, porque estas con su muerte se acabaron, sino las que el recibe
en sus amigos: quarum fructus est pro corpore eius quod est Ecclesia,
id est, non ad redemptionem, prædestinatorum, sed ad confirmatio-
nem sacrosancti Euangelij, & ad fidei sanctissimæ augmentum. Vel
breuius sic. De las persecuciones, que Iesu Christo padece no en su
cuerpo, sino en sus escogidos, que son sus miembros, muchas faltan
por cumplir, y las que a mi me caben yo las voy cumpliendo y pade
ciendo en mi persona con mucho contento: fructus autem earum
est ad confirmationem fidei, & Sanctæ Ecclesiæ augmentum. Ex
quo colligitur, hæc duo loca, Diui Pauli non esse sibi contraria: in
fertur etiam, omnes, qui pro augmento sacrosanctæ fidei patiun-
tur, & præcipue sacros martyres esse coadiutores cęlestis Repa-
ratoris nostri Iesu Christi. Quocirca fratres mei maxime glori-
ficare

A ficare debemus diuinam maiestatem, & magnum ac spirituale gau-
dium accipere, quando nos conspexerimus multis tribulationibus,
& calamitatibus pro sanctissimo eius nomine vexatos.

Martyres domini.

OLim sanctorum mors celebrabatur lachrymis: sic Ioseph mortem Iacob patris sui lachrymis celebrauit; Iudæi Moysi obitum, He- *Gene. 50.*
braei etiam Samuelis exitum celebrarunt: modo autem in gaudio, & *1. Reg. 18.*
lætitia aguntur exitus ab hac misera vita sanctorum: non enim nunc
est tempus flendi, neque tristandi in talibus festis: sed vt incredibile
quodam gaudio, atque lætitia à nobis celebrentur, maxime cum ipsi
non ponerent oculos suos in tormentis, sed in paratas sibi coronas
eos omnino defigerent. Simul atque tuba tyranni insonuit (vt inquit
beatus Basilius,) sanctus martyr ad prælium, agonemque se quam *B. Basili. in*
ocyssimè præparauit; & animam, & corpus obiecit sine mora, ac di- *tra. de Bay-*
B latione, tormentis. Tyrannus rapuit quidem veluti facilem prædam, *laam marty*
postea vero insuperabilem militem sensit. Prius illius verba subsan- *re.*
nabat ridens, sed modo iam tremit auditis eius sententijs: torpebant
iam flagellando lictores, martyr vero robustior inueniebatur: iam sa
nè cuncta eius membra laxata ac fere contrita manebant, & è toto
corpore sanguis exibat adeò, vt exanguis existeret: verum animus fir
mus, stabilis, & omnino robustus, ac integer perseuerabat inuictus.
Verba quidem illi amœnissimæ rosæ erant, tormenta coronæ, ite-
rata tormenta etiam noui, recentesque flores sibi esse videbantur car
nificum manus molliores, quam cera liquescens inueniebantur, car-
cer obscurus, atq; teterrimus illi erat amœnus, floribus pulcherrimis,
atque ridentibus plenus ager: ignis etiam, qui durissimos quosque
lapides mollefacit, & mira quadam facilitate comminuit, hunc san-
C ctum beatissimum nunquam vel momẽto potuit superare. Quo te no
mine miles illustris appellem? Appellabo te, ferrum, calybem, æs atq;
metallum aliud durius? Hæc omnia igne liquescunt, sed animus tuus
non potuit per ignem vlla ratione liquescere siue deuinci. Quid de
huiusmodi sancto dicemus? Sonãtiores doctorum tubas ad illius præ
conia aduocemus. Exurgite nunc ò præclari athleticorum pictores
gestorum, & obscuris à me pictum, coronatum athletam vestræ indu
striæ coloribus conspicuum reddite. Hæc Beatus Basilius, quæ acile
poterunt accommodari Beato Vincentio, vel alij martyri.

Martyres Domini.

NIsi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum so *Ioan. 12.*
lum manet, si autem mortuum fuerit, multum fructum affert, in-

quit summa veritas. Sicut enim frumenti grana in terram iacta, si in- A
tegra maneant, nullum adferunt fructum: ita si vuæ in torculari integræ, & intactæ fuerint, vinum ex se præbere nequaquam poterunt. Terendæ ergo, & proculcandæ sunt, vt ex eis vinum effluat. Quomodo ergo terendæ, atque proculcandæ? Interroga beatos martyres, ipsi te exemplo suo docebunt: quonam modo vuæ in torculari, & frumentum sub molari lapide teratur. Interroga beatum martyrem Ignatium, qui cum bestiarum dentibus comminueretur, ardore martyrij moriens ait. Frumentum Christi sum: bestiarum dentibus molar, vt panis mundus efficiar. Et quid, quæso, patientia nisi mentis
B. Greg. in Dialogo. martyrium est? Sic enim Beatus Gregorius ait. Sine ferro, & flammis martyres esse possumus, si patientiam in animo veraciter conseruamus. Idemque rursus veram pœnitentiam genus quoddam martyrij esse docet his verbis. Quamuis occasio persequutionis desit, habet tamen pax nostra martyrium suum, quia & si carnis nostræ colla martyrio non subijcimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria trucidamus. Itaque fratres si frumentum electum, si preciosum vinum esse concupiscitis, quod in cælesti cellario condatur, vt frumentum terendi, vt vuæ calcandi estis, hoc est, caro cum vitijs, & concupiscentijs subigenda, & comprimenda est. B

Martyres Domini.

SI sciremus, quanta sit excellentia patientiæ, & quomodo cum laboribus exercetur (sicut Diuus Paulus testatur dicens: Tribulatio patientiam operatur) eos maxima affectione, & amore amplecteremur. Hoc recte sanctus Dauid intelligebat cum dicebat: Tribu-
Psal. 114. lationem, & dolorem inueni, & nomen Domini inuocabo. Obseruate, obsecro, rigorem horum verborum. Quis ignorat differentiam, quę versatur inter hæc duo, videlicet, offendere aliquam rem, & in- C
uenire aliquam rem, hoc est, encontrar ò hallar alguna cosa. Inuenitur id, quod cura, & diligentia quæritur, offenditur autem quod casu, & forte fortuna nobis offertur. Ego (inquit Dauid) inueni, quod magna affectione, & desiderio quærebam, videlicet tribulationem & dolorem & nomen domini inuocabo hoc est: ingentes gratias Deo agam quoniam illud inueni. Alij diuitias magna cura, & diligentia honoresque ac voluptates quærant, ego enim non nisi labores quærere volo: quod si illos inuenio statim Deo sacrificium laudum pro tanto beneficio offero: nam cum illis in virtute patiętiæ me exercebo. In alio
Psalm. 138. vero Psalmo inquit. Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus, vbi ex Hebræo potest etiam verti. Mihi autem valde preciosæ sunt afflictiones tuæ Deus. Hæ namque efficiunt vt ego fragilitatem meam cognos-

A cognoscam, & me fuscitant, vt etiam potestatem tuam cognoscam: ipsæ denique me à rebus mundi separare faciunt, & tibi per amorem ardenter inhærere.

MATTHÆI LAVDES.

VM transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. Hunc peccatorem supernus Saluator dignatus est intueri, quia hæc functio eius erat, hoc peculiare munus sibi assumpserat, peccatores ad se trahere, ac vocare. Non venit filius Dei in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mũdus per ipsum. Etenim suo pijssimo aduentu opus non habebamus, *Ioan. 3.*
ad piacula nostra plectenda, sed vt ea deleret sacro sanguine suo. Ec- B
ce Ioseph cælestis, quem pater misit inuisere fratres suos, cuius vox ea est. Fratres meos quæro; quos sane sic diligo spontaneè, vt quærere
Gene. 37. non desinam, inter vincula, flagella, inter ferreos clauos, quibus confixus in cruce pendens moriar. Necnon post atrocem mortem tertia die resurgens illos quæram apparens eis sæpe numero, quo me fuscitatum, & gloriose triumphantem, de eo, qui mortis habebat imperium incunctanter credant. Cæteri euangelistæ (vt notat beatus Hieronymus) ob verecundiam Matthæi noluerunt eum nomine appellare
Marci. 2. Luc. 5. vulgato quia sedebat in telonio, sed dixerunt Leui, fuit enim binomius: Itaque Marcus & Lucas nomen minus notum subscripserunt.
Proner. 118 At contra Matthæus se se publicanum vocauit, iuxta illud: iustus in principio sermonis accusator est sui. Non quod ex illis sit, qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis, Sed vt insignem Saluatoris erga se manifestaret clementiam. Nam cum sapientis me- C
dici artem, & industriam, vehementer commendare alijs volumus, morbi nostri acerbitatem, atque fœditatem enarramus. Quanto enim morbus maior, atque desperatior, tanto excellentior laus, & gloria ac-
Simile. cedit medico: sic Matthæus Christi Iesu bonitatẽ, & pietatem magnopere nobis commendare cupiens, suum morbum lethalem natiuis coloribus depinxit, ac si sapienter dicat. Publicanus eram, & in sceleremeo permansissem, nisi gratia saluatoris me ab ore leonis eriperet. Quibus verbis spem nobis affert magnam, ne peccatis omnimodis oppressi despondeamus animum: Etenim Saluator peccatores amat, vocat, & allicit, quamlibet facinorosos. Tantum abest, vt nos etiam delictis oppletos horreat. Vere gloriam Deo tribuimus cum tantũ peccata nobis ipsis damus. Dicamus ergo charissimi, & toto pectore cum
Daniele. 9. Daniele semper clamemus. Tibi Domine iustitia, nobis autem confu-

sio faciei nostræ. Huc pertinet quicquid Apostolus in suis epistolis A
scribit probans, nos omnes in Adam peccasse, & iræ filios nostra pte
natura fuisset. En ob gloriam Dei palam sancti flagitia sua depromũt;
Esai.43. Esaiæ dogma sectantes, narra siquid habes vt iustificeris. Orthodoxi
autem quidam præpostere se habentes, nec clam sacerdoti patefacere
B. August. lib. confes. re volunt peccata sua, rubore iniquo perfusi. Quid quod Beatus Au-
gustinus, vt Deo optimo gratias ageret, nobisque humilitatis exem-
plum impenderet, quindecim libros edidit peccata sua in eis affatim
narrans etiam minima. Quos quidem omnes quotquot voluerint, ea
legere possunt. O magna & vehementer laudanda humilitas, & à no-
bis per omnia imitanda quandoquidem, dum nos ipsos accusamus
mirum in modum Dei nostri munificentiam, & clementiam exalta-
mus, maioraque charismatum dona tunc promeremur. Dicente Bea-
Iacob. 4. to Iacobo, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Ecce
vnde hæreticorum incommoda orta sunt, nempe superbia eorum de B
cepit illos, ne suorum peccatorum ex omolegesim faciant. Christus
Iesus lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc
mundum, illos illuminare dignetur, ne pereant.

Obseruatione dignum est, euangelistam non dixisse, vidit Iesus pu
blicanum, aut peccatorem, sed vidit hominem: naturam quã ille crea-
uit inspexit, & si delictis varijs fœdatam non autem opera, quæ ho-
mo ille temere patrauit, vidit, alioquin eum puniret, vt ius erat. Orã-
dum ergo nobis est fratres charissimi & obnixe cum propheta pte-
candum. Respice in me & miserere mei, quia vnicus, & pauper sum
Psalm.85. ego. In me respice Domine, quem manus tuæ fecerunt, & plasmaue-
runt: opus tuum obsecro, ne despicias, quod si libenter respexeris, mi
sericordia motus gratiam tuam impertiés. Veruntamen auerte facié
tuam à peccatis meis, quæ profecto magna atque innumera sunt, sic
Dominus respexit Petrum, & respiciendo ad lachrymas, & veram C
pœnitentiam illum traxit. Sic Paulum minarum spirantem intuitus
est Dñs, & eius misertus de labyrintho peccatorũ illiũ magnifice libe
rauit. Mirares, in telonio sedebat. O infœlicẽ hominẽ, qui in peccatis
patrandis sedem suam collocat. Sed quid magister optimus, vbi vidit
Matthæum tot flagitijs plenum, dixerit, auscultemus oportet. Sequere
me, inquit: & surgens secutus est eum. O magnũ & stupẽdum Salu-
Ad Hebr. 4 uatoris verbũ, quod tam est efficax, & virtute plenũ. Enim vero si in
re sanctorũ sermo Dei viuus est, & efficax, & penetrabilior omni gla-
dio ancipiti, vt B. Paulus docet, quãto magis in lingua saluatoris in-
ternã virtutem haberet? Equidẽ de Helia legimus, quod verba eius si
cut facula ardebant. Ille typum habebat Christi Iesu, qui cum esset
Deus, & ignis consumens peccatorũ nostrorũ rubiginem, flãmantia

verba

A verba de promebat, audientium corda quanlibet gelida, & saxea in
sui amoris calorem excitabat, & incendebat. Argumento rei huius
nobis sit, quod milites volentes eum tenere, cum audirent dulcissima
eius eloquia, stupore magno tacti, reuersi sunt dicentes. Nunquam sic
locutus est homo. Mira res, volentes eum apprehendere mirabili dul *Ioan.7.*
cedine verbi sui ipse eos comprehendit, & concionatores suos effe-
cit. Vocauit igitur eum, vt sequeretur se, nam, vt Beatus Paulus ait,
quos præsciuit, hos & prædestinauit, quos prædestinauit, hos & voca- *Ad Rom.8*
uit. En effectus prædestinationis est ipsa vocatio, postquam sequitur
iustificatio. O nos beatos fratres si bonis operibus, vt optime admo-
net Diuus Petrus, certam faciamus nostram vocationem. Vocati su- *2. Petri.1.*
mus, & iustificati in sacro baptismo, imo ibi Christum induimus, te-
ste Paulo; duplicem prædestinationis effectum iam accepimus, despe-
rationi nemo det operam, quoniam qui vocauit nos Christus Iesus,
B & sanctificauit, ille sua gratuita dignatione magnificabit nos in cælo,
vt ipse pollicitus est. Quis non admiretur audiens eum, qui irretitus
erat tot laqueis auaritiæ, qui nihil excogitabat, nisi iniquum quæstum
subito telonium relinquere, & saluatorem sequutum esse? sane inuen- *Matth.25.*
ta vna preciosa margarita vendidit omnia quæ habebat, & eam emit:
necnon inuento thesauro abscondito in agro, id est, Deum omnipotẽ
tem sub velamine carnis, gaudens omnia posthabuit emens agrum *Ad Philip.*
frugiferum cum quo simul thesaurum angelorum possidere valeat: *3.*
iamque cum apostolo dicens. Omnia arbitratus sum vt stercora, vt
Christum lucrifaciam. Vos ergo charissimi huius peccatoris exem-
plum sectamini, & hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare cor
da vestra: statim surgite, & ducem, ac principem vestrum sequimini.
C O fœlix, qui cum Dauide ait: Exurrexi & Dominus suscepit me. Mira *Psal.94.*
bile dictu, impius homo dormit, & si tactus diuina inspiratione exur- *Psalm.3.*
rexerit faciens quod in se est, Dominus suscipiet eum, iustificans
illius animam.

Nec silentio præterire oportet, quod Matthæus inter miracula à
Christo Iesu facta conuersionem suam enumerat. Enim vero statim
vt de sanitate paralitici historiam scripsit, de vocatione sua fusius lo-
qui cœpit. Ratio quia maximum opus Dei iustificatio impij est. Quod
agnoscens regalis propheta dixit. Miserationes eius super omnia ope
ra eius. Equidem nisi hoc opus præcellentius esset alijs, vates sacerri-
mus non hanc sentẽtiam protulisset. Huic sententiæ adstipulatur Bea *B. Aug. in*
tus Augustinus in Ioannem explicans illud. Qui credit in me, opera, *Ioan. c. 14.*
quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horũ faciet. Beatus vero Tho- *B. Tho. 1. 2.*
mas probat maius opus hoc esse, quam creationem mundi hac ratio- *q. 113. art. 9*
ne. Nam vt Deus optimus mundum crearet nihil obsistebat. At ne

ipse

ipse largiatur suam gratiam impio, reluctatur peccatum, & impietas A
peccatoris. Vnde liquet maximum opus Dei hoc esse. O mutatio dex
teræ excelsi, ex superbo Saulo, facere humilem Paulum, & Matthæum
lucris inhiantem verbo vno, in diuersum mutari. Imo plura miracu
la in conuersione Matthæi contigerunt, quam in sanitate, quam cle
mentissimus Iesus contulit paralitico in lecto iacenti. Nonne ex auaro
factus est pauper spiritu, postquam secutus est saluatorem? Profecto
ex superbo humilis, & excrudeli pius gratia Domini aduentante
Matthæus efficitur. Nonne benemerito hæc omnia miracula appel-
lantur? Audite quam sit maximum miraculum peccatoris conuersio
Psalm. 50. cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in viscerib
bus meis. Verum nisi Deus cor mundum creet, & spiritum sanctum
infundat pectori hominis scelerati, à peccato surgere nequit. Sed iam
textum euangelij sequamur, & pietatem Matthæi attentius auscultemus. Et factum est discumbente eo in domo, ecce multi publicani & B
peccatores discumbebant cum Iesu, & discipulis eius. Mirabile dictu,
non timuit Matthæus etsi publicanus conuiuium parare Domino,
& qui angelos in cælo visione suæ gloriæ satiat, & homines, & omnia
Psalm. 144 aperiente eo manum suam benedictione sua implet, vt Psalmographus inquit. Equidem non temeritatis arguendus est Matthæus
parans magnum conuiuium in domo sua Christo Iesu, nam eo in-
spirante id fecit. Plane quod voce sonora Zachæo publicano clemen-
tissimus saluator dixit: Vade: quia hodiè in domo tua oportet me
manere: hoc proculdubio internè loquutus est etiam Matthæo. Vo-
Ezech. 18. lebat Dominus indicare, quam sit verum quod Ezechiel scripserat.
Si impius auerterit se ab iniquitate sua, & pœnitentiam egerit, om-
nium iniquitatum, quas operatus est, non recordabor amplius. O ver
ba aurea aureis literis scribenda, in cordibusque nostris diu noctu- C
que versanda. Non ita homines fragiles inimicis suis parcere con-
sueuerunt, quoniã infirmi sunt, ideò si infestatoribus parcant, saltim
iniuriæ memores nec eos videre volunt. At pater beneficentissimus
Christus Iesus sic radicitus cuncta delicta vere pœnitentis delet, vt
nec memor sit iniquitatum pristinarum. Ad hæc confundere voluit
Dominus in hoc conuiuio publicanorum petulantiam Pharisæorum
& scribarum, qui à peccatis suis resipiscere nolebant: imo sanctimo-
niæ insigne præseferentes, nihil minus, quam virtuti, & sanctitati ope
ram dabant. O clementiam summi numinis! ò inauditam munificen-
tiam saluatoris, non dedignatur peccatorum mensæ adesse, qui sedet
super Cherubim. Quin & quotidie ad nos peccatores clamat. Ego
sto ad ostium, & pulso: si quis aperuerit mihi intrabo ad eum, cæna-
bo cum illo, & ipse mecum. Quod proculdubio in domo Matthæi imple-

A impletum legimus. Cæterum, videre est, quanta solicitudine, & cura
solerti Matthæus lucrari animas Christo domino nitebatur. Non
enim solus in conuiuio fuit, sed multi publicani, & peccatores per
ipsum conuersi conuiuio aderant, iuxta illud Dauidicum: si peper-
ceris mihi Domine docebo iniquos vias tuas, id est, misericordiæ *Psalm. 50*
tuæ, & clementiæ itinera, & impij ad te conuertentur. O zelum mi-
rabilem, quo sancti exardescunt, dum animas peccati repletas cer-
nunt, ita vt cum Dauid dicant: zelus domus tuæ comedit me: & op- *Psalm. 68.*
probria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Perpendite, obse-
cro, qualiter iustus offensiones Dei super se cadere dicat. Heu quam
longe sumus ab hac perfectione, quam nihil dolemus super tot deli-
cta, hæreses, & mala, quæ quotidie nostris oculis conspicimus. Equi-
dem ratio est, & potissima causa, quia parum numen diuinum, & glo-
riam eius diligimus. Nonne si fama nostra vel leui iactura fuerit læsa,
B ingemiscimus, tristamur valde, & lachrymis habenas dantes fusius
deflemus? Cur ita plane, quia maximè omnium honorem peculiarem
amamus. Vocauit Leui alios peccatores, & adduxit eos ad Iesum, eo
quod amore Dei accensus zelo magno zelatus est pro gloria eius.
Agite fratres attendite, quia vnicuique mandauit Deus de proximo
suo. Date omnibus salutaria monita, vt ad Christum Iesum veniant,
eum toto corde diligant, mundo & carni, nec non diabolo penitus re
nuncient. Qui nõ colligit mecũ dispergit, ait Dñs apud Lucã. Habet *Luc. 11.*
Satanas complices, qui clamẽt, & dicãt. Venite coronemus nos rosis, *Sapien. 2.*
antequam marcescant. Nõ sit pratũ, quod non pertrãseat luxuria no-
stra. Ergo iure optimo Rex noster Christus Iesus habere debet ope- *Psal. 65.*
rarios, qui cũ Dauide clament. Venite, & narrabo vobis quãta fecit
Dñs animæ meæ. Et rursus. Venite exultemus Dño, iubilemus Deo sa
lutari nostro. Venite adoremus, & procidamus ante Deũ. Ploremus
corã Domino, qui fecit nos, quia ipse est Dñs Deus noster, nos autem
C populus eius, & oues pascuæ eius. Sed quia voces nostræ parum effi-
caces sunt, quibus corda peccatorum moueantur humiliter ipsum
Dominum deprecemur, vt sua potẽtissima voce eos alliciat. Vox enim
eius non tonans, sed penetrans, non auribus obstrepens, sed affecti-
bus blandiens in cordibus operatur. Nõne, vt inquit Dauid, vox toni
trui tui Domine in rota? Hoc est, in peccatore, qui vt rota voluitur, de *Psal. 76.*
peccato in peccatum gradiens. Sic Dauid cecidit ex adulterio in
homicidium. Ne ergo amplius peccator rotari velit in peccatis to-
nitrum intus insonat, & vox tonat: nisi pœnitentiam egeritis omnes si
mul peribitis. Et iterum. Horrendum est incidere in manus Dei viuẽ
tis. Hæc vox potissime conuertit Paulũ, Magdalenã, & Matthæũ. Nã *Matthæ. 3*
externa vox parui refert nisi interna insonuerit. Præterea altius ex
pendite

pendite mecum fratres, quomodo gratia Dei mutauit Matthæum in A
virum alterum. Qui ante hac aliena rapiebat, iam abunde propria largitur, cibum præbet pauperibus Apostolis, qui Dominum comitabãtur. Sanè hæc mutatio dexteræ excelsi facta fuit in Matthæo, sicuti in
Luc.19. Zacheo, qui etiam conuersus dixit, Domine ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. Incũbamus, obsecro, his pietatis operibus nã qui parce seminat, parce & metet. Et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet. En qualiter serendum est, vt in morte frugem copiosam colligamus. Quid pluribus immoror charissimi?
Tobiæ.4. Eleemosyna à morte liberat, ipsa est, quæ delet peccata, & facit inuenire vitam æternam. O thesaurum pretiosum, in quo tot diuitiæ continenrur. Fœlices qui hoc precioso thesauro locupletes sunt. Quid autem Pharisæi, & Saluatoris infestatores de hoc conuiuio tam celebri sensérint, nunc historia euangelica palam facit. Et videntes Pharisæi
B dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Ecce qualiter crudeles, & diri Pharisæi ineffabilem pietatem superni Saluatoris, quam in peccatores exercebat, sustinere non potérant, quominus murmura iactarent. O inscrutabilia iudicia Dei, peccatores, & publicani cum Domino ad mensam sedẽt, edunt, gaudent, & satiantur. Pharisæi vero opinione sanctitatis pollẽtes foris stant ieiuni, & dissecabantur cordibus suis. Extat verissima Deiparæ virginis sententia. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. At Iesus audiens ait. Non est opus valentibus medico, sed male habentibus. Ecce medici munus se exercere Dominus asserit, qui miro medicandi genere vsus est, propter iniquitates nostras
Isai.53. vulneratus, & eius liuore sanati sumus, teste Esaia. His verbis, veros pœnitentes esse summa veritas indicat eos, qui cum Matthæo ad ipsum venerunt. Quibus beneficus & sapiens medicus (vt notat Beatus Hieronymus) medicamen suæ gratiæ largitus est. C

Matthæi laudes.

Matth.9. CVm transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine, & ait illi: sequere me, & surgens secutus est eũ. Super hæc verba inquit B. Chrysostomus. Diuites quidem mali sedẽt in telonio, hoc est in auaritia sua, obliti mortis, obliti iudicij, ac deniq; prorsus nullam salutis suæ curam habentes. Sed pecuniæ intẽdentes, neque vt obligati sunt, pauperibus eam impartientes. De Alexandro illo Magno, quamuis ethnicus esset, memoriæ proditũ est quod, liberaliter quidem soleret non solum opes suas, & pecunias, verum etiam multa alia communia facere suis milibus, adeo vt cum aliquando in summo quodam æstu & siti vas quoddam aquæ sibi allatum fuisset,

A set, noluerit ipse solus eam aquam bibere, sed potius statim aquã profuderit dicens eam non sufficere pro omnibus etiam militibus suis. Et certe auari ipsi quanto in errore versentur perspicuum est quia arbitrantes pecunias quas possident suas esse, tandem in ipsa morte se nudos inueniunt: atque sine pecunijs sepulturæ statim esse tradendos ante oculos conspiciunt.

Hoc quod Matthæus exercebat, videlicet, vsuras ipsas reprobauerat iam olim Deus per Prophetam Ezechielem, cum dixit: Ad vsuram ne commodaueris. Vides ergo vsuram à Domino prohiberi in lege antiqua. Neque obstat concessisse Moysem Hebræis commodare extraneis ad vsuram, nam illud fuit permissiue ob eorum imperfectionem, quemadmodum & vxores repudiare: quærentibus enim illis à Christo Iesu, cur Moyses mandauerit dari libellum repudij, & vxores dimittere? Respondit Dominus. Moyses ad duritiam cordis vestri *Deuter.23.*
B permisit vobis dimittere vxores vestras. Idem etiam existimo de ipsa vsura dicendum. *Matth.18. Deuter.24.*

Quemadmodũ autem manus formatæ sunt, vt se mutuo iuuarent, item & pedes, quoniam membra sunt vnius corporis: sic nobis inuicem subuenire debemus, cum ecclesia sit corpus quoddam, cuius nos membra sumus, vt ait Apostolus. Imo non solum Christiani, sed omnes homines proximi sunt, & huius vniuersitatis mẽbra. Et quemadmodum naturæ repugnaret, pedes se mutuo impedire: ita rationi aduersatur, homines se ipsos inuicem lædere, & alterum alteri in necessitate non opitulari. Alter alterius onera portate, inquit Apostolus. Nec vero longe aberrat ab huius exhortationis intelligentia Chrysippus insignis philosophus, cum dicat, homines ad homines iuuandos fuisse editos in lucem. Ideo Dominus ait, Mutuum date nihil *Luc.6.*
inde sperantes, & erit merces vestra multa, & eritis filij Altissimi. Se-
C dentem in telonio. Sedebat vrique Chrysologus, quia stare non potebat pondere cupiditatis oppressus. Aurum natura graue, grauius fit auaritia nimia. Hinc est, quod plus habentem deprimit, quam ferentem: & vehementius aggrauat corda, quam corpora. Et quemadmodum aurum generatur in obscuro, reddit etiam corda ipsa obscura. Auri furor ardentius humano feruet in pectore quam caminus totus igneſcit incendijs, & acrius homines dissoluit in terra, quam soluitur in calore flammarum. *Chrysol. ser mo.29.*

Et ait illi, sequere me: & surgens sequutus est eum. Ad huius viri exemplum admonere vos volo fratres, vt relinquatis omnia, sed persuadere ex me non præsumo. Si ergo cuncta mundi relinquere nõ potestis, sic tenete quæ mundi sunt, vt tamẽ per ea nõ teneamini in mundo: vt terrena res possideatur, non possideat, vt sub mẽtis vestræ sit

1.ad Cor.7. dominio, quod habetis, ne mens vestra, dum terrenarum rerum amo A
re vincitur, à rebus suis ipsa magis possideatur. Hinc etenim B. Pau-
lus ait. Tempus breue est, reliquum est, vt qui habent vxores, tãquã
non habentes sint, & qui flent, tanquam non flentes: & qui gaudent,
tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non possidentes: &
qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur. Ille autem vxorẽ ha-
bet, quasi non habens, qui sic studet placere coniugi, vt tamen nõ dis
pliceat conditori. Flet quoque, sed tanquam non fleat, qui sic tempo-
ralibus damnis affligitur, vt tamẽ de æternis lucris semper animum
consoletur. Gaudet vero, sed tanquam non gaudeat, qui sic de tempo
ralibus bonis hilarescit, vt tamen semper tormenta perpetua conside-
ret: & in hoc quod mentem gaudio subleuat, hanc continuo pondere
prouidi timoris premat. Emit autem, sed quasi non possidens, qui &
ad vsum terrena præparat, & tamen cauta cogitatione prouidet, quod
hæc citius relinquet. Mundo quoque vtitur, sed quasi non vtatur, qui
& necessaria cuncta exterius ad vitæ suæ ministerium redigit, & tamẽ B
B. Greg. homilia 36. in Euangel. hæc eadem nõ sinit menti suæ dominari, vt subiecta foris seruiant, &
nunquam intentionem animi ad alta tendentis frangant. Hæc exposi-
tio est Beati Gregorij in quadam homilia.

Matthæi laudes.

ET surgens secutus est eum. Vt enim non satis est, vigentes, & sa-
nos habere oculos quo aliquid videamus, nisi aliunde adsit lux,
Simile. quæ oculis obiecta illuminet: ita non satis est, vt pie aliquid faciamus
mentem sanatam esse per gratiam, nisi adsit etiam interna vis spiritus
sancti: quæ nos ad operandum excitet, & nobiscum etiam coopere-
tur. Quemadmodum enim rerum naturalium formæ, quamuis aliquę
in suo genere perfectæ sint efficere tamen per se nihil possunt, nisi ad
sit illis generalis primæ causæ omnia mouentis virtus: ita quamuis gra C
tia in suo genere perfecta forma sit: nihil tamen homo æterna vita
dignum efficere poterit, nisi cum illa autor ipse gratiæ singulari virtu
te quadam, atque ratione cooperetur. Duo enim auxiliorum genera
Theologi statuunt, quibus Deus homines ad se vocare solet, quorum
alterum sufficiens appellant, alterum superabundans, quodque om-
nem superat duritiam: quo priori auxilio excitati homines aliquan-
do conuertuntur, aliquando vero non. Hoc autem posteriori, quoniã
Genes.9. maioris gratiæ, & virtutis est nemo non conuertitur. Vtriusque vero
auxilij vim, atque naturam vobis apertissimo exemplo commonstra-
bo. Monet angelus Domini iustum Loth, vt è Sodomis egrediatur,
secumque suos educat: Dominus enim ciuitatem illam demoliri sta-
uerat. Ille hoc nundium generis suis detulit, qui tamen visus est eis,
quasi

A quasi ludens loqui, & ideo ab eis contemptus atque neglectus fuit.
Cum autem angeli instarent, atque vrgerent, iique, vt generos serua
ret, moram faceret apprehensum angeli foras duxerũt, &, vt se ipsum
in monte saluum faceret, monuerũt. Hoc igitur exemplo cernitis fra
tres sanctum Loth, & generos eius fuisse imminentis periculi admo-
nitos: sed aliter isti, aliter ille. Isti namque, si opportune monẽti obtẽ-
perare humiliter voluissent, à periculo quidem, liberarentur. Ille ve-
ro, cum exire dissimularet, ab angelis apprehensus, extra periculum
positus est. Ad hunc ergo modum Dominus homines omnes à gehen
næ incendijs, & peccati morte liberare volens, quosdam quidem suf-
ficienti auxilio vocat quo possint à peccato surgere, si vellent, quorũ
tamẽ multi, isti generi Loth, surgere noluntialios tamen, secundũ
voluntatis suæ beneplacitũ, maioribus auxilijs vehementiorique im-
pulsu vocat, qui sic à diuina gratia præuenti, & potenter excitati, vo-
B canti Domino semper parent. Vnde Beatus Augustinus de eiusmodi
auxilijs loquens ait: hæc gratia à nullo duro corde respuitur, quia
ideo datur, vt duritia cordis penitus auferatur. Cæterum hoc auxiliũ
ad potiores spectat, ad illos videlicet quos diuinæ gratiæ liberalitas
hoc tanto munere donare dignatur, quæ cum nemini ad salutem de-
sit, nulliq; iniuriam faciat, qui nihil cuiquam debet, salua integritate
iustitiæ, quosdam hoc ad se auxilio vocat, nec illis accusandæ ipsius iu
stitiæ ansam præbet, & istis amplissimæ prædicandæ eius misericordię
materiam tribuit. Hoc igitur superabũdanti auxilio & Matthæus Euã
gelista, & cæteri apostoli à Domino vocati sunt. Ex his autem, quæ di
ximus aperte liquet cuius periculi sit à gratia excidere, & in lethale
peccatum labi, præsertim, siquis in eo diutius persistat. Quisquis enim
hoc facit, in manifestum discrimen salutis suæ causam adducit, incer-
tum enim est, an Deus illum superabundanti auxilio ad pœnitentiã
C vocet, & incertum est etiam an is sufficienti auxilio, quod nemini de
est, vti recte velit: cum plurimos atque adeo innumerabiles pene vi-
deamus, qui hoc auxilio ad meliorem mentem non redeunt. Vtrin-
que ergo huius hominis conuersio incerta est. Quod igitur maius pe
riculum esse potest, quam hoc tantum salutis æternæ negotium in tã
apertum discrimen conijcere? Quod quidem periculum tanto maius
est, quanto diutius lapsus homo in peccato iacet. Graui namque con-
suetudinis pondere pressus, tanto difficilius à peccato surget: quan-
tum plura peccauit. Vnunquodque enim peccatum velut pondus
quoddam est, quod oneri præiacenti adiũgitur, vnde iniquitas velut
talentum plumbi esse dicitur apud Zachariam prophetam. Quemad- Zachariæ 5
modum ergo qui vires habet quinquaginta librarũ pondus portare
facile possit, si huic põderi noua põdera adijcias, difficiliusillud porta Simile.

re poterit: ita qui â recenti peccato, quod esset facilius, non surgit, A
quin potius noua peccatorum pondera veteribus adiungit, multo dif
ficilius surget. Quid igitur hic dicent, qui multos iam annos in pec-
cati cœno volutantur? Si enim, vt sanctus Propheta Zacharias dicit
iniquitas est quasi talentum plumbi, quo labore qui sub tam multo-
rum pondere pressus iacet à peccato surget? Vt enim recte Adrianus
pontifex ait, raro homines secundum vltimum potentiæ operantur,
quod hac in re opus est, cum peccatorum onus tot scelerum accessio
nibus fuerit auctum.

Matthæi laudes.

Zachariæ. 1. SEquere me, & surgens secutus est eum. Propheta Zacharias He-
braeis dixit: hæc dicit Dominus exercituum: conuertimini ad me
ait Dominus exercituũ & ego conuertar ad vos, dicit Dominus
exercituum. Hæc sententia difficillima est tum Theologis, tum etiam
improbis hominibus. Theologis magnum eius speculatio facesit ne B
gotium: improbis autem eius vsus: & hac de causa toties repetit pro-
pheta Dei oraculo esse edictam, vt nulli relinquatur excusatio eam
non amplectendi, quamuis minime intelligatur. Docte vero atque co
B. Aug. lib. de gratia ad Valentinũ monachum. pioſe persequitur eam Beatus Augustinus lib. de gratia, & libro arbi-
trio. Difficultas in eo posita est, quod conuersio hominis iniqui ad
Deum, res est maior, quam vt naturæ viribus geri possit. Quid igitur
Deus postulat, quod præstare nemo potest? Deus ipse omnipotẽs hoc
munus exequi debet, vt oues errantes in viam tanquam pastor redu-
cat, vt extrema ęgritudine laborantes tanquam medicus curet, & sce-
leribus astrictos vt Redemptor liberet: id nobis ab eo etiam atq; etiã
precibus omnibus petendum, & obsecrandum est. Ita regius prophe-
Psalm. 79. ta in Psalmis orat: Deus virtutum conuerte nos, &, Deus tu conuer-
Psalm. 84. sus viuificabis nos. Quo loco conuertens, legit B. Augustinus, & in
Hebræa editione, & septuaginta interpretum est actiua voce. Et in eo C
Ioan. 6. dem Psalmo: Conuerte nos Deus salutaris noster. Denique Saluator
ipse ait, nemo potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum. No-
bis igitur opus est ope sua immensa, vt ad se nos non solum alliciat,
sed etiam trahat. Flagitia enim ipsa libidine nostra nixa, valde renitũ-
tur. Quo pacto ergo hoc prophetæ Zachariæ, imo Dei nostri pronun
tiatum declarabimus? Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos?
Tu Deus optime vires nostras, vel potius imbecillitatem nostram re
quiris? At ex immensa tua vi, & potestate pendemus, nisi tu nos exci-
taueris, in tenebris perpetuis temporibus iacebimus. Tanta huius lo-
ci difficultas est, vt Pelagium, & alios eius factionis in turpissimum
& pernicioſissimum errorem impulerit, scilicet, gratiam Dei pro me
ritis

A ritis nostris dari hoc est, nos conuersione nostra mereri, vt nos Deus
in gratiam suam recipiat. Atque ex hoc loco Zachariæ suam hæresim
defendere nitebantur. Nam si Deus ad nos conuerti non vult nisi
nos vicissim ad ipsum conuertamur, propter conuersionem nostram
ipse conuertitur. Meretur ergo de illo conuersio nostra conuersio-
nem suam in nos. Quæ iniqua expositio est nimis eo quod vniuersam
gratiæ naturam tollat, teste Beato Paulo in Epistola ad Romanos, vbi *Ad Rom. 11.*
ait. Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia, iam non est
gratia. Hanc hæresim disertissime confutat Beatus Augustinus hoc
argumẽto. Apponitur nonnunquã multũ gratiæ nõ bene de Deo, sed
pessime meritis: quibus si pro meritis gratia referenda esset, æternas
pœnas à Deo perpetuo alienati persoluerent: quod Beatus Paulus te
statur. Non sum dignus (inquit) vocari Apostolus: quia persecutus
sum Ecclesiam Dei: sed gratia Dei sum id, quod sum. Et in epistola ad *1. ad. Cor. 15*
B Titum. Eramus nos aliquando insipientes increduli, errantes, seruiẽ- *Ad Titum. 3*
tes desiderijs, & voluptatibus varijs, in malitia, & in inuidia agentes,
odibiles, odientes inuicem: cum autem benignitas, & humanitas ap-
paruit Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus
nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Tantum er-
go errorem nos semper detestemur. Hæc vero prophetæ sententia ita
intelligenda est, vt Deo nos à vitæ prauitate auertente, ad seque trahẽ
te non modo non recusemus, sed etiam pro parte nostra virili accur-
ramus: quod ita necessarium est, siquidem inuitos nunquam nos ad
se alliciet. Nam hoc totum positum est in amicitia violata reconcilian
da, quod nunquam nisi vtroque amico volente fit. Ita igitur Deus
optimus ex nostra voluntate pendet, sicut medicus ex voluntate in-
firmi. Nam medicus ægroto medicinam non faciet nisi ab eo ipse cu-
rari velit: salute vero, opera, & diligentia medici recuperata nullus
C sanus homo eam voluntati suæ, sed medici peritiæ ascribet. Quoniam
vero Deus vehementer nobis mederi, & in suam gratiam ponere cu-
pit: ideo ipse postulat, vt faciles nos in hac re præbeamus, dicens: con-
uertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Ita explicandum est illud
paralipomenon, quo nos etiam aduersarij oppugnari arbitrantur. Tu *1. Paral. 28*
Salomon fili mi cognosce, & serui ei in corde perfecto, & anima vo-
lente: quia omnia corda scrutatur Dominus, & omnes cogitationes
mentium nouit. Si quæsieris eum, inuenietur tibi, & si dimiseris eum
repellet te in perpetuum. Et illud secundi Paralipomenon: Dominus
vobiscum, cum vos estis cum eo, & si quæsieritis eum, inuenietis, si
autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Optime Matthæus volun
tati Dei acquieuit, siquidem cum eum vocauit, statim surgens totũ
se eius diuinæ obedientiæ tradidit. Et in signũ lætitiæ cordis sui con-

uiuium parauit ipsi Domino,& discipulis eius, multisque alijs publicanis, vt hac occasione etiam â peccatis suis conuerterentur. Legimus Herodem,qui infœliciſsime natus est,natalis diem conuiuio magnifico celebrasse. At quanto iustius Matthæus Euangelista hunc vocationis suæ diem celebrauit, quo in nouam vitam non corporis, sed animæ,nec temporariam,sed æternam diuina vocatione animatus est vel certè à morte ad vitam excitatus? Quemadmodum de luxurioso filio ad pœnitentiam conuerso pius pater ait: mortuus erat & reuixit, perierat, & inuentus est. Legimus item Abraham Patriarcham magnum conuiuium feciſse,quo die Isaac dilectiſsimum filium ablactauit,quod iam puer à lacte depulsus adoleuiſſet, solidiorique deinde cibo nutriendus esset. At Matthæus noster animaduertens se à falsis,& venenatis mundi delicijs,atque opibus ablactatum, & ad cœlestis gratiæ epulas inuitatum, vel vt apertius loquar,à diaboli seruitute manu emiſſum,& ad filiorum Dei libertatem transiatum,conuiuiũ multo splendidius apparauit, quo animi sui lætitiam, & pium affectũ testaretur. Quidni hoc faceret tanto munere donatus? Qua, quæso, lætitia exultaret homo ab aliquo tyranno captiuus, & ferreis catenis alligatus,& in carcere obscuriſsimo positus,si ab aliquo principe solueretur, & in libertate collocatus, magnis opibus ab eo ditaretur? Quam quidẽ lætitiã Beatus Augustinus in libris confeſsionum ostẽdit se percepiſse,cùm hac diuina luce illuminatus & à peccati seruitute liberatus ad Dñm clamare cœpit. O Dñe quia ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ, dirupiſti vincula mea,tibi sacrificabo hostiã laudis.

Lucæ.15.

Geneſ.21.

A

B

MATRIMONIVM.

Eccleſ.25.

IN Eccleſiastico dicitur.In tribus beneplacitum fuit spirĩ tui meo,quæ sunt probata apud Deum,& homines,concordia fratrum:amor proximorum,& vir,& vxor sibi bene conuenientes.Grande procul dubio scelus est matrimonij fidem violari: habes apud Plutarchum hominis Ethnici præclarũ testimonium pro hac re. Quondã Alexander, cum spectaret cuiusdam mulieris concubitum,ipsaque moram traxisset,rogataque ab eo,quid causæ accidisset in re hac? Respondit. Vt secure viri proprij fugerẽ oculos.Quo audito Alexander,Virum,inquit,habes?Fuge à me,& à lecto hoc. Quid vobis Christiani videtur hoc audientes?Non inuenirentur modo multi inter Christianos (qui beatitudinem æternam,aut tormentum æternũ credunt) qui hoc facerent?

C

Beatus Augustinus de hac materia agens inquit. Intemperans in coniugio quid aliud,nisi quidam adulter vxoris est?Omnis vehemẽs amator propriæ vxoris adulter est. Hæc sancti Doctores Augustini sententia per hyperbolen accipienda est:tamen ex ea infertur, quid diceret sanctus vir de eo, qui cum non sua effrænis est. Videant ergo coniuges quo temperamento,ac sobrietate concesso matrimonio vtãtur, magna enim in hoc difficultas, & magna item virtus posita est. Id quod idem Beatus Augustinus de bono coniugio indicat his verbis.Multi quidem facilius se abstinent,vt non vtantur nuptijs, quam temperanter,& bene vtantur:ego vero facilius non vtor nuptijs,quibus vsus est Abraham, quam sic vtar nuptijs, quemadmodum vsus est Abraham.

B. Augu. de bono coniugij.

Vnam rem non possum non admirari quod cum in vnaquaque Republica sint examinatores ad omnia officia,videlicet ad examinandũ sarcinatores,sutores,& barbitonsores, &c.ita vt nullus officinã absq; præuio examine aperire possit, quare non sunt etiam examinatores & inquisitores ad eorum vitam & mores inquirendos, qui vxorem ducere volunt?Putatis non esse officium idemque magnum vxorem ducere?Quare ergo non examinatur adolescens vtrum sciat ea, quæ necessaria sunt ad matrimonium?Vtrum sciat leges matrimonij?Vtrũ sciat domum regere,& qualiter sit tractanda vxor, &c.Cum ergo in Republica hæc incuria fit,& negligentia quare vnusquisque,qui vxorem ducere vult,virum sanctum non consulit,y se examina con el,eique dicit. Pater ego volo vxorẽ ducere me obsecro doce qua id sum intentione facturus, & quomodo cum vxore & familia me gerere debeo?O quam vtile, & fructuosum esset hoc facere! Facite itaque fratres hoc modo,qui alium statum sumere vultis,

A

B

Beatus Chrysostomus in quadam oratione inquit.Omnia fac,& sata gage,vt commodam,modestam,& obsequentem vxorem ducas: nam si domos,atque seruos empturi curiose sciscitamur, & perscrutamur vendentes pariter,atque priores possessores de illarum quidem fabrica,de horum autem corporis habitudine & animi studio inquirẽtes, multo magis vxores ducturos tantam ac longe maiorem etiam prouidentiam gerere oportet,domum enim vitiosam,& seruum, si emptus videatur,reddere venditori licet: vxorem vero ductam reddere his, qui dederunt,non licet.

C

B. Chryſoſt. orat. de pulchritudine. & vxoreta mo.5.

Bernardus Scardeonius inquit.Sicut illi qui non ferunt seruos palam comedere, & bibere, faciunt eos ingurgitare clanculum:ita qui non communicant iocos,& lusus cum vxoribus, faciunt vt hæ quoque vicarios accersant maritis,& aliunde quærant ab alienis,quæ sibi debebantur à proprijs viris,solatia.

Bernar.Scardeo.li.de pu dicitiamatrimonij. c.18.

Rhodiginus ait.Quẽadmodũ ignis palea,vel stupa facile succẽditur atq; ocyus itẽ restringitur,cõtabescitq;,nisi robustior,firmiorq; materia fuerit admota,qua confoueri possit:ita memẽto euanescere, vanorum

Simile. Rhodigi. li. 28.c.21.

rumque coniugum amorem forma solum corporis conciliatum, nisi A bonis præfultus moribus, ac prudẽtia coalitus radices miserit altius.

B. Chrysost. homi. 54. ad popul. Antioche. Simile.

Beatus Chrysostomus in quadam homilia ait. Mẽsura semper desiderabilis, modicæ scintillæ multam lignorum pyram superpone, & iã non ardentem videbis ignem, sed multum insuauem fumum. Viro valde forti, & magno onus impone vires excedens & cum onere videbis humi iacentem, & proiectum. Multum onus ingere nauigio, & graue facies nauigium. Ergo qui vxorem accepisti mediocritatem in familia tua dilige, vt quiete, & in pace possis viuere.

Matrimonium.

Simile.

SOcrates se consulentibus de ratione matrimonij contrahendi dixit. Quemadmodum pisces, ò adolescentuli, qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare, qui autem iam intus sunt volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat, videte quid facitis, hoc enim ho B minibus euenire solet multoties propter imperfectionem mulierum.

Val. Maxi. in epistо. ad Rufinum.

Ideo Valerius in epistola ait. Amice det tibi Deus omnipotens omni potentis fœminę fallacia non falli. Hinc Lia vxor Iacob nascentibus filijs gratias Domino agebat, & nomina illis hanc animi sui gratitudinem testantia imponebat quando autem ei nata est filia nil de illa locuta est, vt patet in Genesi vigesimo nono & trigesimo capite. Quod præsagium forte fuit malorum quarum illa causa fuit.

Genes. 29. & 30.

1. ad Cor. 7.

Vt autẽ mulier nõ sit marito suo alicuius mali occasio, curare debet omnibus viribus perfectionẽ; quã matrimonialis status postulat, obtinere. D. Paul ad Corinth. scribẽs ponit differentiã, quæ inter mulierẽ nuptã, & interr virginẽ versetur, his verbis. Mulier innupta & virgo cogitat, quę Domini sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu. Quę autem nupta est cogitat, quę sunt mũdi quomodo placeat viro. Et quidẽ mu lier nupta; quę viuere vellet vt religiosa erraret profecto, & in eo, C quod debet deficeret, atque id quod intẽdit minimè consequeretur: oportet igitur vt quælibet in statu suo perfecta esse conetur: nã sicut in rerũ natura mõstra, quę nascuntur mẽbris animaliũ differentiũ, ac dissimiliũ nõ cõseruantur, nec viuũt. Assi esta mõstruosidad de estados en vn cõpuesto, los q̃ la siguen queriendo viuir como religiosos teniendo estado de casados nose logran ni medrã en sus intentos. Et quemadmodum natura abhorret mõstra, sic Deus hos detestatur: & ideo in lege veteri iubebat Dñs ne in cãpo vno semina dissimilia seminarẽtur, ni en la tela fuesse la trama de vno, y el estambre de otro: Nec etiam in sacrificio offerretur animal, quod in aqua, & in terris habitaret. Ponat igitur mulier nupta in corde suo, quod vt sit amica Dei, debet esse bona nupta, & quod bonum animę suę in hoc cõsistit,

Simile.

vt sit

A vt sit in suo statu perfecta, & pro hoc laborare est, sacrificium Deo offerre nimis acceptabile. Non dicimus hic, vt mulier nupta non oret, sed quod oratio ipsa, & preces quas Deo fundere debet, futuræ sunt quoddam mediũ vt melius munus suũ (quod est optime filios suos alere, domũ suã recte gubernare, & coniugi suo maxima cũ fidelitate, amore & reuerentia seruire) sedula cura præstet, & exerceat. Quapropter Salomõ in Prouerbijs inquit. Mulierẽ fortẽ quis inueniet? Pro- *Proner. 31.*
cul, & de vltimis finibus pretiũ eius. In quo Spiritus sanctus aperte insinuat rem esse rarã, & ob hoc nimis pretiosam huiusmodi mulierem inueniri. Quod autẽ hæc sit eius intentio ex eo videtur, quia in originali dicitur. Nimis elongatum est super lapides pretiosos pretiũ eius: ideſt. Muy alexado sobre las piedras preciosas es el precio suyo. Itaque vir, qui prudẽtem mulierem, bonam ac magni valoris inuenerit, diuitẽ se reputare potest, & existimare se pretiosum lapillũ orien-
B talem, aut maximi valoris gẽmam inuenisse. Nam sicut quando in aliqua materia dura, & quæ ferro aut arte domari nõ potest, insculptam aliquam figurã perfectissimè cernimus, dicimus & cognoscimus ex ea, artificẽ, qui eam fecit, in sua arte esse cõsummatissimũ, siquidẽ perfectione suæ artis indomabilem subiecti duritiẽ superauit. Sic dũ mulier se ostẽdit esse illã, quæ debet, cũ ex natura sua sit debilis, apertissimũ est rarissimæ eius virtutis signũ, & argumentũ euidens quod quã to in natura est debilior, tanto in animi valore cæteras antecellit. Cõfidit in ea cor viri sui (inquit vlterius Salomon) hoc est. Virtus mulieris bonæ debet generare in corde viri sui magnam fiduciam. Itaque tam casta, munda, & honesta debet esse mulier nupta, vt ne quidem cogitet de contrario, hoc est, que ni aun piense qüe puede ser lo contrario: & sicut dicitur de Solone, qui leges Athenien̄sibus dedit, quod cum vnicuique scẽleri pœnam imponeret, eam non constituit aduer-
C sus eum qui patri suo mortem inferret, noluit enim tantum delictum cõmemorare: dicebat namque non oportere, vt homines huiusmodi nefas possibile, aut factibile reputarẽt. Sic eadẽ ratione æquũ est, vt mulier nupta ne quidem cogitet possibile esse, se esse malam id est, que no le passe por imaginacion, que es posible ser mala, & hac puritate & sancta castitate concepta magna in corde viri sui gignetur fiducia, & quædam suauitas iugi matrimonialis ipsa enim adiuuabit virum suũ in familiæ gubernatione, & in diuitijs acquirẽdis: & ideo spolijs non indigebit, hoc est, non indigebit supellectilibus, & alijs rebus necessarijs. Quoniam autem mulier debet esse marito suo gratiosa: & vna ex præcipuis gratijs mulieris nuptæ erga virum suum cõsistit in hoc, quod non reddat malum pro malo, sed reddat pro malo bonum, ideo additur. Reddet ei bonum, & non malum omnibus

diebus vitæ suæ. Y con esto es imposible que no le gane la voluntad, A
y aya victoria del. Oportet etiã, vt mulier sit erga domesticos suos mi
sericors, ideo inquit sapiens. De nocte surrexi, deditq; prædam dome
sticis suis, & cibaria ancillis suis: & quia cũ vicinis pacẽ habere debet,
ideo sequitur. Laudent eam in portis opera eius. Oportet etiam vt in
pauperes sit magnifica & liberalis idcirco adijcitur. Manum suã ape-
ruit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.

Matrimonium.

Ad Titũ. 2. SCribens B. Apostolus Paulus ad suũ discipulũ Titum præcipit,
vt mulieres nuptæ sint domus curã habentes. Vbi in Græco origi
nali legitur. Sint dom' custodes. Et quidẽ mulieres quę hoc præ
ceptũ obseruãt, & in omnibus perfectæ esse cõtendũt, maritos suos in
uitãt, vt ipsas perfecto amore prosequãtur, eisq; debitã fidelitatẽ ser-
uẽt, ac in pace & Dei seruitio viuãt, deniq; efficiũt, vt vnusquisq; con B
Prouer. 5. iugũ obseruet illud quod in Prouerbijs Sãlomõ ait. Lætare cũ muliere
re adolescentiæ tuæ: Cerua charissima, scilicet sit tibi: Vbera eius ine
brient te omni tẽpore: & in amore eius delectare iugiter. Et verbum
Hebræũ, vbi nos legimus, vbera significat etiã amores. Atq; ita hæc
verba faciũt hunc sensum. Amores eius inebrient te omni tempore,
quod quidẽ est admirabilis amplificatio: q̃ mande el Espiritu sancto q̃
ande el marido como embriagado del amor de su muger, iugiter, nõ
per vnius diei vel mensis, aut anni spatium, sed continuo vsque ad vi
tæ finẽ. Posuit Sapiens Salomon comparationem de cerua propter
singularẽ amorem, quem ceruus erga ceruã habet inter omnia ani-
mantia, dicitur enim quod incensus & inflãmatus amore eius vehe-
mentissimos mugitus edit. Ex eo autẽ quia homines suas vxores hoc
amore non prosequũtur oritur, vt adulteriũ contra illas cõmittant, &
cũ illis paulo inferius loquitur Spiritus sanctus dicens. Quare seduce C
ris fili mi ab aliena, & foueris in sinu alterius: Respicit Dñs viã homi-
nis, & omnes gressus eius considerat. Iniquitates suæ capiunt impiũ:
& funibus peccatorũ suorũ constringitur. Ipse morietur, quia nõ ha-
buit disciplinã. O terribilia verba Deus ea in cordibus vestris impri-
mat. Perpẽdite quæso fratres vnũquodq; eorũ profunde, digna enim
sunt maxima ponderatione, & animaduertite quomodo Spiritus san-
ctus hic temporalem mortem adultero minatur, & inquit se vitã eius
qui adulteriũ commisit breuiaturũ. Hoc etiã manifeste constat in sa-
Genes. 20. cro Geneseos libro, vbi Dominus regem Abimelech, qui vxorem Pa-
triarchæ Abrahæ vsurpauerat nesciens illam esse nuptã his verbis al-
loquitur. En morieris propter mulierem, quã tulisti, habet enim vi-
rum. Heu heu quã multi hodie moriuntur, qui licet existimentur la-

terali

A terali morbo aut alia ægritudine mori, moriũtur præcipuè, quia adul-
teri erant, quia tulerant mulieres alienas, & Deus illos in pœnam
scelerum ipsorum vita priuat. Quoniã autem rex hic simplici animo
vxorem alienam tulerat, ei Dominus dixit. Et ego scio, quod simplici
corde feceris, & ideo custodiui te ne peccares in me, & non dimisi, vt
tangeres eam. Hinc intelligetis, ò mulieres nuptæ, vos alium habere
virum magis præcipuũ, qui est Deus, aduersus quem præcipuam of-
fensam committitis si contra viros vestros carnales adulterium perpe
tratis. Et vt videatis, quod domus coniugũ non sunt diranda sceleri-
bus, sed bonis operibus animaduertite quomodo Deus in corde il-
lius regis gentilis posuit vt Patriarcham Abraham, & Saram vxorẽ
eius multis donis, pretiosisq; muneribus exornaret. Atq; ita inquit sa
cer textus. Tulit igitur Abimelec oues, & boues, seruos, & ancillas, &
dedit Abrahæ, Saræ autem dixit. Ecce mille argẽteos dedi fratri tuo,
hoc erit tibi in velamen oculorum tuorum. Vbi alia trãslatio vertit.
B Hoc erit tibi insignũ pudoris tui. In quo insinuatur, & infertur, Deũ
illos ditasse non quia peccatores, sed quia boni erant.

Matrimonium.

INter omnia documenta, quæ Christus summus mundi magister *Matth. 10.*
hominibus reliquit, vnum ex præcipuis est illud: Inimici hominis
domestici eius. Nam hoc veloci telo, cũ per se non potest Satanas
piorum mentes grauiter consauciare, transfigere solet. Incredibile
enim est quãtum possit oratio, preces, lachrymæ eorum, qui nobiscũ
magnas habent coniunctiones, & natutæ legibus nobis sunt multis
modis connexi. Ideo Ecclesiasticus inquit. A filijs tuis caue, & à do- *Eccle. 32.*
mesticis tuis attende. Et Propheta Hieremias ait. Vnusquisque se à *Hierem. 9.*
proximo suo custodiat. Quod autem in omnibus domesticis mulier
viro suo sit periculosior, & efficacior ad eum peruertendum manife-
ste Satanas insinuauit, qui sancto Iob calliditate suã hoc tentationis
C genus tertio loco reposuit. Quæ vna enim supererat consolationis ra-
tio post amissas fortunas, atque liberos, coniugis videlicet consortiũ,
& conuictus, hæc in virum sanctum incredibili Dæmonis calliditã-
te, & astutia in amaritudinem versa est, & illius verbis, & oratione
tanquam ineuitabili telo sanctissimi viri animam peccato consau-
ciaret, & in desperationem adigeret. Nam cum videret nihil suis ma-
chinamentis profecisse, vt illius animum, & mentem penetraret, &
impetum quendam faceret veteres voluit artes repetere, & qua ra-
tione primo parentis vitam animæ eripuit, voluit & viro sanctissimo
graue nocumentum inferre. Sapienter à Beato Gregorio dictum
accepimus hoc fuisse Satanæ consilium, vt quoniam non poterat

in

in arcem omnibus virtutibus munitam aliqua ex parte irrumpere, A
nec mœnia, hoc est, incredibilem animi celsitudinem attingere,
quasi artis bellicæ peritus, vxoris consilia, & orationem quasi sca-
lam quandam adhibuit, per quam ascendens rationis arcem occupare
posset. Et hæc creditur esse causa, cur Satanas, qui primis duobus con-
gressibus cum fortissimo milite tantum malorum in eum refudit, vt
sublatis fortunis liberis interemptis non vxorem vnam cum fortunis
& gratissima sobole morte etiam confecerit. In primis ergo vxor
eius inquit. Adhuc permanes in simplicitate tua? Et addit statim. Be-
nedic Deo, & morere. Solet scriptura diuina in explicandis rebus, &
enarrandis summa tantum rerum capita referre, & cætera arbitrio le
ctoris relinquere: veluti cum dicitur prædicauisse Ioannem ad fluen-
ta Iordanis. Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœ-
lorum. Et Christus Redemptor noster idem etiam argumentum su-
scepit: quæ tamen non ita sunt accipienda, quasi Ioannes, aut Iesus B
Christus Dominus noster nihil aliud ore dixissent, quam Pœniten-
tiam agite, sed quasi hoc fuerit totius orationis thema, & quasi argu-
mentum circa quod potissimum tota versaretur oratio. Ita etiam &
hoc loco quæ huius libri autor de oratione, & suasione impiæ vxoris
Iob refert, non ita sunt intelligenda, quasi nullum aliud verbum
ore extulerit stulta fœmina. Nam quis credat duobus tantum verbis
fuisse alloquutam illum quem à summa fœlicitatis arce deturbatũ, in
puluere iacentem videret? Quod ergo inquit. Adhuc permanes insim
plicitate tua? Ipsa interrogatio, qua exordij vice vtitur, concitatiorem
ostendit, fuisse orationem, & acres in animo sancti Iob iniecisse igni
culos, & potentes subdidisse igniculos, vt ab admirabili subsistentia
deijceret, & prouocaret ad blasphemiam, atque ad Dei maledicentiã:
namque interrogatio ipsa, vt est annotatum à Fabio Quint. acrem
reddit orationem, & affectus concitat: & auditorem, & aduersariũ vr C
get vehemẽter. Quousq;, inquit, tolerabis vir charissime? es ne tu fer
reus, aut inflexibilis? Quam salutem expectas? Quãdo tui erit habẽda
ratio? (Intelligebat enim adhuc sanctũ virũ expectare diuinã prouidẽ
tiã.) Filij tui & filiæ vteri mei partus, & labores ad vnũ interiere, fru-
stra illos genui, nihil tibi relictũ est, nõ domus, nõ famul', nõ augustis-
simus fundus, non amicus vllus, nõ vicinus, sed in sterquilinio sedes,
nec sub tecto. Ferreus itaque es, & saxeus, qui nullo tantorum ma-
lorum pondere commouearis. Eia age? Benedic Deo & morere. Ea
enim est miseria nostra, vt ad vindicandam contumeliam magna pro-
pensione feramur: cumque hæc cupiditas omnium sit animis inser-
ta, potentius tamen fœmineos animos occupat: quemadmodum &
rerum vsus docet, & vetustissimis proditum est rerum monumen-
tis.

Matth. 3. Marci. 1. & Lucæ. 3.

A tis. Suadet ergo mulier his verbis viro suo, ne inultus moriatur, sed
acceptam à Deo contumeliam, & cladem iniuria aliqua, & contume-
lia pensat. Quod perinde est ac si diceret. Multis modis te Deus affli-
git: eripuit tibi fortunas, liberos, & omnia, vnum tantum tibi reliquũ
est, potestas videlicet maledicendi aut congerendi maledicta in nu-
mẽ tantopere tibi infensum. Ecce quomodo fœminæ viros in calami-
tate positos maxime præpediunt, vt infæliciores fiant. Sed B. Iob viri-
li animo respondit, dixit enim ad illam, Quasi vna de stultis mulieri-
bus locuta es. Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non
sustineamus? Sapienter profecto B. Augustinus affirmat neminem Sa-
tanam, cæteraſque aduerlas potestates superare posse, nisi citra socie- *B. Aug. li. 10. de ciuita te Dei. c. 22.*
tatem peccati: vehementerque his arridet Philosophorum sententia,
Platonicorum maxime qui in principijs quibusdam purgationẽ ani-
mi sitam arbitrabantur, sine qua nemo mortalium aduersæ potestatis
B machinamentis obsistere posit. Adepta itaque mentis purgatione, il
lorum erat sententia, fieri homines quasi insuperabiles quacũque Dę
monis tentatione, casu, & fortuna incidẽti. Hinc ergo colligere possu-
mus quanta fuerit mentis purgatio huius sancti viri, quã fuerit à sce-
lere, & à peccato immunis, quem nec ereptæ fortunæ, nec amissa cha-
rissima pignora filiorum ab animi constantia potuerunt agere transu-
uersum, nec impia vxoris oratione concitatus vt Deum afficeret cõ-
tumelia, perturbatus fuerit, aut commotus, sed necessariam animi con
stantiam retinens in tam graui ærumnarum pondere hæc pauca ver-
ba respondit, quæ nulla vnquam sæculorum delebit obliuio: Si bona
suscepimus, inquit, de manu Domini, mala quare non suscipiamus?
Habent pauca hæc verba plurimum pietatis, ac diuiniore Theologia
sunt plena. Nam cũ sint bona omnia in duplici differentia constituta,
C sunt enim alia temporalia, alia vero æterna, atque hæc quæ appella-
mus temporalia propter æterna bona sunt expectanda: postulat ratio
ipsa, vt eatenus à nobis diligantur quatenus ad assequenda bona illa,
quæ interiora sunt, & spiritualia viam quandam sternunt. Quo
circa cum hæc bona peritura in ornamenta animi tanquam in finem
destinanda non sint, boni & optimi viri profecto erit æquo animo
ferre bonorum externorum iacturam. Demum in sancto Iob compro
batur verum esse id, quod à summis Philosophis traditum fuit, scili-
cet nihil bono viro mali accidere posse. Quemadmodum tot flumina, *Simile.*
tantum superne deiectorum imbrium, tanta vis fontium, non mutant
saporem maris, nec remittunt quidem: ita aduersarum rerum impe-
tus viri fortis non vertit animum. Sic semper sanctus Iob in eodem
manfit statu, nec peccauit labijs suis, & omnia inuidentia mala in
suum colorem traxit, & in suum commodum.

Matrimo-

Matrimonium requirit amorem.

A

Cant. 1. CVm sciret sponsa se in sponsam assumptam, non postulat oscula pedis, non oscula manus (quod proprium est ancillarum, seruorum mancipiorum) sed osculum oris dicens in Canticis. Osculetur me osculo oris sui. Vt amica sponsa, & vxor socia viri, & sponsi, & non serua, nec ancilla. Est etiam valde notandum, quod cum sponsa de spõso loquitur apud adolescentulas regem illum appellat dicens. Introduxit me rex in cellaria sua: cum autem sponsum ipsum alloquitur, aut dilectum, aut amicum, aut charissimum, aut alia familiari & blanda

Cant. 3. locutione cũ illo agit. Paulo namque inferius inquit. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Pulcherrime profecto exprimit sponsa affectum, & reuerentiam coniugalem: quamuis enim sponsa, aut vxor marito, aut sponso par sit habenda in his, quæ ad coniugium pertinent, sponsum tamen ipsa & reuereri debet, & omnem illi præstare obediẽtiam, & subiectionem cum factis, tum etiam verbis. Id annotatum est

1. Petri. 3. à B. Petro Apostolorum principe de Sara quæ Abraham Dominum suum appellauit. Id vero maxime seruare debent vxores, cum de viris suis, aut sponsis apud aliquos loquuntur. Nam cum inter se amice, & familiariter conueniunt, & sine arbitris se alloquũtur blandas sibi inuicem appellationes tribuunt amici, & amicæ, dilecti, & dilectæ, fratris, ac sororis, & alias huiusmodi quas amor pro tempore fingit.

Plutarc. in moral. Plutarchus in Moralibus inquit. Luna cum Soli coniungitur, tum obscuratur, & occultatur: cum abest, lucet. Contra proba vxor præsente marito maxime conspici debet, eodem absente maxime abscondi, ac latere.

Simile. Idem ibidẽ. Ibidem inquit. Cum spirat Boreas conatur vi vestem reuellere: at homo magis astringit pallium: Quod si Sol tepido vento demulserit, iam sponte, & tunicam abijcit. Sic vxor conans conuitijs maritum à luxu reuocare, magis irritat: si placide ferat, & roget, magis efficit.

Idem ibid. Simile. Idem ibidem ait. Qui ministrant Elephantis, nõ sumunt lucidã vestem: qui tauris, purpureã non induũt, nam his coloribus efferantur. Tigrides tympanorum strepitum nõ ferunt: ita vxor ab ijs debet abstinere, quibus senserit maritũ vehemẽter offendi. B. Chrysostom. in quadam homilia inquit. Vxorẽ tuã doce cum multa gratia, atq; istud

B. Chrysost. homi 20. ad Epist. meum, & tuum pessimũ ex animo eius extermina. Si dixerit, hæc mea sunt, respõde, quæ sunt ista quæ tua dicis? Nec enim noui: ego nihil proprij habeo, quomodo ergo dicis hæc mea sunt cũ omnia tua sint? Gratificaberis illi hoc verbo. Nõ vides quomodo istud erga pueros nostros facimus. Quãdo nobis aliquid eripiũt eorũque possidem, atque rursus, & aliud accipere volũt, permittimus, ac dicimus. Etiã hoc

Simile. tuum

A tuum est, & illud. Istud cum vxore faciamus: est namque animus ipsius puerilior, & si dixerit. Hæc mea sunt, dic tu; Omnia tua sunt, & ego quoque tuus sum.

Idem in quadam homilia ait. Sicut quando gubernatores inter se disident, etiam qui in naui feruntur periclitãtur, ac timent, ne nauis submergatur. Ita si discordes sint vir, & mulier verisimile est omnes qui apud illos sunt, participes esse malorum. Isidorus Clarius in qua dam oratione inquit. Nõ habet aliquis cur excusẽt quam obrẽ sua re-

Idem homi. 50. in Gene. Simile. Isidor. Clar. orat. 35.

licta alteri coniũgatur, nec dicat. Talis ac talis est. Non cernis, quod & in carne multa vitia habemus? Hic quidem claudus est, ille obtortos habet pedes, alius aridam manum, alij aliud contingit membrum ægrotare, nec tamen quis reperitur, qui propriam carnem oderit, sed

B fouet, ac nutrit eam, non queritur, non amputat vitiosam partem, sed sanæ sæpe parti illam præfert, nec hoc illi iniuria est. Eodẽ modo quãtã quisque erga se ipsum dilectionem habet, tantam oportet & virum erga vxorem suam habere: cum enim eandem participemus naturam, multo tamen maxima fit vinculi accessio ob coniugium.

Matrimonium requirit maximam curam.

OMnes qui vxores ducitis animaduertite vos nouũ statum vitæ sumere & debere modũ viuendi mutare, hactenus enim eratis discipuli, parentes autẽ vestri erant magistri, & vos alebant, docebãt, vobisq; alimẽta præstabant: at postquã vxores ducitis magistri facti estis, & domũ ac familiam regere, filios alere, seruos sustentare, & docere sanctis operibus, & bonis exẽplis instruere debetis. Idcirco exore vestro nõ prodeat verbũ otiosum, aut inhonestũ, nec opus malũ, siue quod malũ appareat, operemini. Nã filij paruuli id, quod vidẽt, aut à parẽtibus audiunt, facile apprehẽdunt. Et sicut in molli cera maxima facilitate imprimitur id, quod in sigillo signatũ est, sic in filijs,

Simile.

C aut in seruis facile parentũ vel dominorũ mores imprimũtur. Attendite vos rationem de illis, sicut pastores de ouibus suis, esse reddituros: quod si defectu doctrinæ & correctionis vel ob malũ vestri exẽplum ipsi deperduntur, & corruunt, vos etiam cum illis corruetis. Heli summus sacerdos bonus erat, sed quia filios suos non puniuit, & coercuit, in pœnam illius culpæ à sella cecidit, & repentina morte raptus est. Omni igitur diligentia curate, vt filij vestri parum loquantur, & multum denique bonum operentur, sciantque Deum diligere, & adorare, ac frequentissime templa maxima cum reuerentia, nec non imagines Iesu Christi Domini nostri, ac sacratissimæ virginis Mariæ matris eius, & imagines sanctissimæ crucis, & sanctorum humiliter venerari, missas, diuina officia, & conciones reueren-

ter

ter audire, dies festos sanctificare. Docete etiam illos sacrosanctæ Ecclesiæ obedire, regi fidelitatem seruare, sacerdotes honorare ministros iustitiæ, & maiores natu reuereri, proximum diligere, pacẽ cum omnibus seruare, societatem malorum, ac lusorum fugere, & cum viris iustis honestis, ac sapientibus ambulare. A

Matrimonium honorabile.

Ad Heb. 13. LOquens Diuus Paulus cum coniugibus, & docens eos, quo modo in statu matrimoniali se gerere debeant, inquit. Honorabile connubium in omnibus, & torus immaculatus, supple sit. Quasi dicat, omni studio curate fratres mei omnes, qui vinculo matrimonij ligati estis, vt in omni loco honorem huic coniugali statui debitum obseruetis. Tria sunt substantialia bona sancto matrimonio annexa, scilicet, bonum fidei, bonum prolis, & bonum sacramenti, vt B. Augustinus, & Doctores in quarto sententiarum docent. Primum bonum cõ B
B. Aug. li. 9 super Genes. Doctores in 4. d. 31. sistit in fidelitate, quam ad inuicem sibi ipsis coniuges obseruare tenẽtur, non committentes adulterium, ac debitum coniugale, quãdo absque impedimento solui potest, magno amore soluentes. Secundum, quod est bonum prolis, consistit in procreandis filijs religiose, & in bonum Ecclesiæ instruendis. Tertium est, bonum sacramenti, quod consistit in vinculo matrimonij indissolubili. Quod sacramentum vocatur, non solum quia confert gratiã, sed etiam quia repræsentat vnionem indissolubilem inter verbum diuinum, & sacratissimam eius humanitatem. Contra primum horum bonorum faciunt adulteri: contra secundum faciunt illi, qui filios suos deprauatis moribus alunt: cõtra tertium faciunt, qui viuente priori vxore cum alia contrahunt. Ait igitur sanctus Apostolus, contendite ò fratres honorifice viuere C
in statu matrimoniali obseruãtes omnia bona, quæ illi sunt cõiuncta.

Matrimonium Scala cœli.

CVm Deus optimus maximus sua altissima scientia cognosceret non omnes esse aptos ad clericalem habitum neque ad monasticam vitam, dignatus est in sua Ecclesia status & rationes viuendi cõstituere, quæ faciliores, & possibiliores omnibus essent, qualis est sancti matrimonij, & viduitatis, atque continentiæ status: atque ita in quolibet horum statuum vnusquisq; saluari potest. Quapropter prudens homo omni studio curare debet, vt ex suo statu, quicumque ille sit, scalam quandam seu gradus quibus in cœlum ascendat, faciat, iuxta id, quod regius Propheta inquit. Beatus vir, cuius est auxilium abs te: ascẽsiones in corde suo disposuit in valle lachrymarũ in loco quẽ posuit: hoc est. Beatus homo, qui sic se disposuit & composuit, suamq; viuendi
Psal. 83.

A viuendi rationem sic instituit in proprio statu, in quo ipsum Deus in hac lachrymarum valle posuit, vt ex illo gradus quosdam, quibus in cœlum conscẽdat, efficiat. Beatus ergo ille princeps, siue Dominus, qui domum suam, redditus suos, ac diuitias ita gubernat vt illis, secundum statum suum & personæ autoritatem, fruens simul animæ suæ in cœlum iter parat, & quodammodo viam aperit. Beatus mercator, qui ita ordinat, & iustificat negotia sua, vt attendens ad æqua, & moderata lucra cum illis gradus quosdam in cœlum facit: & sic de singulis. Sed heu, heu, quam multi sunt, qui cum hanc fœlicem scalam, & ascẽsum in cœlum facere deberent, contrariam omnino in damnationem suam præparant scalam, los quales asi traçan y desordenan sus estados, que hazen de ellos despeñaderos para el infierno: sicut Propheta *Psalm. 48.*
his verbis inquit. Hæc via illorum scandalum ipsis.

Dic ergo, obsecro, mihi ò frater, quoties cum vxore tua egisti, qua ratione ex tua, & eius vita quandam scalam, qua in cœlum ascendere
B tis ambo (vt aiunt) manu ad manum faceretis siquidem toties cum ea tractare soles de re domestica, de familia sustentanda, de negotiationibus, de modo quò ditescere possitis, de remedio filiorũ vestrorũ, & de multis alijs huius generis? Credo equidẽ quod si verũ dicis nunquam de hac re egisti. O dura res, & inexcusabilis incõsideratio. Per viscera misericordiæ Dei te obsecro frater, vt intelligas, & consideres obligationem, qua ad hoc faciendũ astringeris, vitamq; tuam ita instituas, vt ex ea scalam in cœlum facias. Hoc autem præstabis si constãti deliberatione proponas nullum humanũ lucrum, nullum honorẽ, nullumque filiorum amorem te posse ab hoc sancto proposito impedire. Et hoc est, quod regius Propheta hic vocat, disponere. Non, ait: Beatus vir, qui proposuit, sed, Beatus vir qui disposuit, quod quidem
C significat, de facto agere cum efficacia.

Matrimonij fidelitas.

FIdelitatem, quam vxor viro suo debet, significauit Sacra scriptura, dum de adultera loquens in Prouerbijs inquit. Reliquit ducẽ pubertatis suæ, & pacta Dei sui oblita est. Dando a entender por este termino, que despues de Dios el proprio marido ha de ser a la muger el su Dios de la tierra, y que en el solo se ha de acabar su adoracion. *Genes. 2.* Fidelitatem autem, quam vir vxori suæ debet, eleganter significauit sanctus Moyses, cum dixit. Ædificauit Dominus Deus costam quam tulerat de Adam in mulierem, vbi ipsam mulierem vocauit ædificium significans per hunc terminum ac loquendi modum, quod in mulie- *Prouer. 2.*
re quam Deus homini dedit, ei domum amoris ædificabat, in qua semper habitare deberet, nec alias vllo vnquam tẽpore quærere, hoc est.

Llamo la Sagrada ſcriptura edificio a la muger, ſignificando por eſte A
termino y modo de hablar, que en la muger que Dios daua al hombre, le edificaua caſa de amor en que moraſſe de aſsiento porque no ſe anduuieſſe derramado, y diſtraydo por caſas agenas, ni puſieſſe ſu amor en otra que en ſu muger.

MEDITATIO RERVM diuinarum.

Pſalm.128. EX amore Dei, & legis eius ſequitur continua ipſius meditatio, vt regius vates expreſsit dicens. Quomodo dilexi legem tuam Domine: tota die meditatio mea eſt. Vbi illud, quomodo dilexi, non interrogatiuè, ſed admiratiue legendum eſt, ac ſi diceret. O quo modo vel quantum dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea eſt! Per diem, hic ſignificare videtur (ait Beatus Ambroſius) quod ei, qui in lege Domini meditatur, ſemper dies eſt, & lumen ſine defectu, quod nullæ tenebræ noctis interpellent. Dixit autem, tota die, vel toto tempore, vt perſeuerantiam in hoc ſancto exercitio demonſtraret, vel dixit, tota die, quoniam in quolibet negotio gerendo præ oculis ſemper habenda eſt lex, ne verbo vel facto ab ea, vel tantillum ſeparetis. Quare non ſatis mirari poſſum Chriſtianorum ignauiam, ſocordiamque, qui cum tale, tantúq; negotium in manibus gerere deberent, nempe continuam meditationem mandatorum Dei, quæ ad æternam perducit vitam, adeò otio inertiæque vacent, vt cum negotia ſæcularia non habent, in quibus occupẽtur, otioſos ſe eſſe exiſtiment, nihilque, quod gerant, ſe habere putent, quaſi vel in æternum viuere, aut perire nihil eſſet. O cæci, cæci, cæci, qui in tantum errorẽ incidiſtis. Expergiſcimini fratres nolite iam otio conſumi, abſit ab oré veſtro verbum hoc, otioſus ſum, quia non habeo negotia, quæ geram cum erga maxima atque periculoſa negotia verſari debeatis, nempe ſaluationis veſtræ: purificate animas veſtras, & meditatio legis Dei vobis dulcis erit. Nam B. Hieronymus exponens illa verba. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo, ait. Tranſito melle, vel alio cibo palatum nullum vltra ſaporem habet, ſed eloquia tua Domine, ſiue ſint in ore, ſiue in faucibus, ſiue in arcano abditi pectoris, ſemper dulcia ſunt meditantibus ea. Et ita vbi nos legimus. In iuſtificationibus tuis meditabor, alij ex Hebræo verterunt. In mandatis tuis deliciabor. Idem enim eſt meditari, & deliciari, cum meditatio rei dilectæ delectationem pariat. Et etiam vbi nos legimus: Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt: B

B. Hier. ſuper. Pſa. 118

Simile.

C

& con-

A & conſilium meum iuſtificationes tuæ, Felix ſic vertit. Etenim mandata tua ſolatia mea: & iuſtificationes tuæ viri conſilij mei [el entreteni-miento y deſcanſo del juſto es la meditacion de la ley de Dios.] Aduerte tamen meditationem rerum diuinarum delectationem parere ei, qui eam in rebus humanis non quærit. Hoc manifeſte patet in eodem regio Propheta, qui dicebat. Renuit conſolari anima mea, ſcilicet in temporalibus rebus. Memor fui Dei, & delectatus ſum. Meditatio enim, ac recordatio Dei, & æternæ fælicitatis iuſtos conſolatur, qui in præſenti ſæculo, & in rebus temporalibus conſolationem non quærunt. Quod B. Bernardus oſtendit ſuper illa verba. Memoria mea in generatione ſæculorum, dicens. Quandiu ſtare dicitur præſens ſæculum, in quo generatio aduenit, & generatio præterit? Non deeſt electis conſolatio de diuina memoria, ſed quæ generatio ex Dei recordatione capit conſolationem? Illa ſolum, quæ veraciter di-

B cere poteſt. Renuit conſolari anima mea: ſcilicet in rebus temporalibus. Hoc clarius ſumma veritas docuit cum dixit. Væ vobis diuitibus, qui habetis hic conſolationem veſtram. Non condemnantur hic diuitiæ, ſed in diuitijs vana cõſolatio. Nam, vt B. Ambroſius exponens hæc verba inquit, Qui conſolationem vitæ præſentis appetunt, conſolationem remunerationis perpetuæ perdunt. Quod præclare infert. D. Bernardus ex illis verbis Iſaiæ Prophetæ. Conſolamini conſolamini populo meus, &c. dicens, Non tantum inquit ſemel, conſolamini, ſed ſecundo, vt certi ſimus, quod tam corpus, quam animam ſaluare debet ille, qui cum omnipotens eſſet, neutrum ſuſcipere eſt dedignatus. Sed quibus putas eum iſtam conſolationem eſſe daturum? Certe populo ſuo. Conſolamini, inquit, populo meus, ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum. Vis noſcere populum eius, quẽ ipſe ſit ſaluaturus? Hi ſunt, qui omnem humanam conſolationem miſ-

C ſam fecerunt, & dicunt. Renuit conſolari anima mea. Vt quid enim conſolabitur eos Chriſtus Ieſus veræ conſolationis fons, qui habent ſuam conſolationem? Sicut noluit Dominus filijs Iſrael adminiſtrare manna in deſerto, dum farina ab Ægypto aſportata illis durauit. Non conſolatur Chriſti infantiæ meditatio garrulos: non conſolatur lachrymarum Chriſti meditatio cachinnantes: non conſolatur panni eius meditatio indutos purpura, & byſſo: non conſolatur ſtabuli, & præſepis meditatio amantes primas cathedras in ſynagogis, & primos accubitus in cœnis: non conſolatur Chriſti Ieſu nuditatis meditatio diuites conſolationem mundi quærentes. Ergo qui renuit conſolari in rebus temporalibus, & memor eſt Dei, hic delectationem eius accipit. Sequitur amplius. Et iuſtificationes tuæ, viri conſilij mei. Solet homo habere aliquos electos amicos, cũ quibus & nego-

Pſal. 76.

B. Bernar. Eccle. 34.

Luc. 6.

B. Amb. ſuper Lucam.

Exod. 16.

Simile. rtia sua pertractat,& consilia capit, cum illisque confabulari pro summo solatio reputat,loco horum iustus assumit mandata Dei. Decem præcepta sunt in lege Dei:hos decem consiliarios assumat orthodoxus quisque,& cum eis habeat mysterium consilij sui vbicunq; operãdum sit,nec ab eorum consilio deuiet. Hanc vniuersalem normam fidelis in omnibus operibus,ac negotijs obseruare summopere debet vt,antequam negotium aggrediatur,consulat,an sit secundum legem Dei,vel contra aliquod præceptum illius:quod si inuenerit contrariũ esse,omnino à negotio abstineat, nam post patratum scelus summa cum difficultate curatur. Quoniam si ex iniquo lucro congessisti pecunias,& eas arca ærea conclusisti,vel oculos tuos prius erues, quam inde eas extrahas,vt restituas.Ideo dicebat Salustius. Priusquam aliquam aggrediaris rem, opus est consulto. Vide quid docet homo Ethnicus.Ergo tu Christiane cum mandatis Dei consilium assume. A B

Meditatio rerum diuinarum.

Simile. SIcut calor in aqua non ab aquæ natura,sed vel à sole, vel ab igne est(quo fit,vt ab igne,vel à solis ardore separata naturæ suæ protinus reddatur.) Ita plane deuotio(vt Beatus Thomas ait) ex diuinarum rerum meditatione, & contemplatione procedit, quibus sublatis feruor ille deuotionis paulatim tepescit. Quare qui feruorem hũc perpetuum esse cupit,à Deo(qui ignis consumens est) recedere non debet:si vero recedat non magis mirum est,si ei feruor spiritus immutatur,quam aquæ calor,vbi ab ignis consortio separatur.

Eccle. 6. Quod autem meditatio diuinæ legis non solum pariat sapientiam, sed etiam promereatur,declarant illa Ecclesiastici verba. Cogitatum tuum habe in præceptis altissimi:& in mãdatis eius maxime assiduus esto,& ipse dabit tibi cor,& concupiscentia sapiẽtiæ dabitur tibi. Dare autem cor,est,diuinæ legis, ac diuinorum operum intelligentiam, *Psal. 81.* & affectionem præbere,qua improbi carent:iuxta illud Psalmi. Nescierunt,nec intellexerunt,in tenebris ambulant. C

Eccles. 39. Studium vero Sacrarum scripturarum, ac diuinæ legis meditationem commendat Ecclesiasticus his verbis.Sapiens in Prophetis vacabit,&c.& in absconditis parabolarum conuersabitur, mire autem verbo illo,conuersabitur,studium,animum,cogitationes,& mores spiritualis viri describit: Quando is videlicet nihil aliud versat, ac vult, quã diuinæ legis meditationẽ,cuius omnis conuersatio cũ Apostolis & Prophetis est,& omnis enarratio in præceptis altissimi. Quid autem ex hoc sequatur, subdit.Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum. Huius vero studij, & deprecationis fructum declarat protinus cum ait.Si enim Dominus magnus voluerit,

A luerit, spiritu intelligentiæ replebit illum,& ipse, tanquam imbres, emittet eloquia sapientiæ suæ.

Meditationis autem tempus, materia, finis, & scopus describitur à regio Propheta cum ait. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui:meditatus sum nocte cum corde meo, &c. Quæ Beatus Hieronymus sic vertit. Recogitabam dies antiquos, annos sæculorum recordabor, psalmorum meorum in nocte cũ corde meo loquebar, & scopebam spiritum meum. Huc enim omnis oratio, & meditatio nostra tendere debet,vt cordis puritatem, & innocentiam consequamur. Quemadmodum ensis diu in vagina inclusus ferruginem contrahit,& ipsi vaginæ ita adhæret, vt qui ipsum ensem portat, quia illum euaginare non potest, facile ab inimico suo interficiatur:idcirco oportet gladium illum quandoque è vagina educere, vt sic rubiginem non contrahat.In hunc modum oportet, vt anima nostra sanctis meditationibus eleuetur, & carnis obliuiscatur,atque à B rebus eius separetur erigens se supra se, sicut quilibet iustorum facit, vt Hieremias Propheta vaticinatus est dicens. Sedebit solitarius, & tacebit,quia leuauit se super se.Et quidem anima, quæ hoc non facit, sed potius se finit à carne opprimi, & submergi, tantam malarum affectionum rubiginem contrahit, vt postea difficillime à carnali amore exire, & Dæmonem superare possit, quinimo ipsa victa, ac mortua remanet. Vnde Beatus Augustinus in meditationibus inquit. Quanto magis homo mala sua intelligit, tanto amplius suspirat, & gemit: meditatio siquidem parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio deuotionem,deuotio incendit orationem. Et B.Bernardus inquit. Vigilias times, & ieiunium magnumque laborem? Sed hæc leuia sunt meditanti flammas perpetuas. Recordatio deinde tenebrarum exteriorum facit non horrere solitudinem. Si fu- C turam cogites de verbis otiosis discusionem, non valde displicebit silentium. Fletus æternus & stridor ille dentium ante cordis oculos reductus, pares tibi reddet duram humum, & culcitram. Et Beatus Augustinus ait. Qui didicerunt à Domino Iesu Christo mites esse, & humiles corde,plus cogitando,& orando proficiunt, quam legendo,& audiendo.

Psalm. 66. *Simile.* *Threno.3.c.* *B. Augn. in meditat.* *B. Bernard. in Epist.* *B. Augu. in Epistola ad Pauli.*

MENDACES.

VIri mendaces non erunt illius memores: & viri veraces inuenientur in illa,& successum habebunt vsque ad inspectionem Dei, ait Ecclesiasticus. O infœlices mendaces. Non solum Sacra scriptura inquit, vos nõ esse habituros Deum,qui est cœlestis sapientia (de qua ibi igi *Eccle. 15.*

tur) sed nec eius recordabimini. Maxima profecto ei pœna imponitur, qui Dei non recordatur: nam si miser peccator Dei non reminiscitur, nec ipse Deus de eo recordabitur, vt in necessitatibus ei remediũ adhibeat. Quod si hoc ita est, quis obsecro, de mendacibus hominibus memoriam habebit? Profecto Diabolus, vt videlicet eos in alia longe maiora peccata incidere faciat. Illi autem qui vera loquuntur in Domino Deo habitabunt. O singularem metaphoram! en la qual se dize que dios seruira a los hombres amigos de hablar verdad de casa donde se amparan de los infortunios, y contradiciones deste siglo. Dicitur præterea quod in virtute, ac bonis operibus non sistent, sed in illis bonum successum habebunt, quousque Deum altissimum in gloria videant. Nam licet hic in Deo sint tanquam in domo, tamen non sunt omnino contenti, quia ipsum nõ vident. Videtis igitur ò fratres qualiter Sacra scriptura amplificet, & exaggeret, quam grande malũ sit, homines esse mendaces, quantum autem bonum homines esse veraces? Idcirco omnibus viribus contendite mendacium à vobis depellere, & maxima efficacia, & spiritus feruore veritati adhærere.

A

B

MERCATORES.

Ecclc. 26.

Difficile exuitur negotiãs à negligẽtia: & caupo non iustificabitur à peccatis labiorum: dicitur in Ecclesiastico. Vbi alia translatio habet mercator vix euitabit delictũ: & caupo culpa non vacabit. Ideo B. Augustinus inquit. Verus pœnitẽs, aut sua relinquat, aut saltem illa quæ sine admistione mali non administrantur, deserat, vt mercaturã, & militiam, & alia, quæ vtentibus sunt nociua, administrationibus autem sæcularium potestatum, non vtatur nisi ex obedientia.

B. Augu. li. de pœnit.

B. Chryso. homilia. 38. ope. impe. Simile.

Beatus Chrysostomus in quadam homilia ait. Quemadmodum quid ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens se commendare sine multiloquio non potest, (necesse est enim, vt & isti male loquatur de illo, & illi male loquatur de isto) sic qui emit, & vendit sine mendacio, & periurio vix esse potest: necesse est enim, vt negotiatoribus hic iuret, quia tantum valet res, & illic iuret quia non tantum valet res quanti comparat eam.

C

Simile.

Idemque ibidem ait. Quemadmodum si triticum, aut aliquam granorum speciem in cribro dum huc illucque iactas, grana omnia paulatim deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet nisi stercus solum. Sic & substantia negotiatorum dum vadunt, & veniunt inter emptionem, & venditionem minuitur, & in nouissimo nihil illis remanet, nisi peccatum.

Merca-

A

Mercatores.

DE Balæna dicitur apud Iob. Faciem eius præcedit egestas, siempre delante de ella ay pobreza: nam cum hoc tam grande animal pariuis piscibus vescatur, hinc est quod vbi ipsum enatat, mare piscium paupertatem patitur. Tales son los ricos mercaderes por la mayor parte como vnas Vallenas de la tierra ceuadas a peces humanos que a doquiera que estan empobrecen el mundo, comiendo los hombres, y chupandoles la sangre de su sustento. De quibus conqueritur Dominus apud regium Prophetam dicens. Deuorauerunt plebem meã vt cibum panis. Sunt etiam homicidæ, dum eis suis non fauent eleemosynis, sed illos fame perire sinunt. Quando vidua Sareptana Heliæ Prophetæ dixit: Ingressus es ad me, vt interficeres filium meum, non ei hoc ideo dixit, quia Sanctus Propheta filium eius interfecerat, sed quia non impediuit, & obstitit, quominus ipsius orationibus (sicut illa cogitabat) non moreretur. Qui ergo suis eleemosynis potest impedire, ne pauper moriatur, & hoc non facit, quare non dicetur homicida.

Iob. 41.

3. Reg. 17.

B

MERITVM.

QVi, etiã si habuero quippiã iustũ, nõ respõdebo, sed meũ iudicẽ deprecabor: inquit S. Iob. Quod perinde est, acsi diceret. Etiã si iustus, & pius fuero, nõ contendã cũ Deo, nec pro meo iure postulabo, vt me tãtis malis, & calamitatibus vindicet, sed id tantũ precabor, & eius clementiã, ac misericordiã in hac re implorabo. His verbis oratio amici sui Baldad cõfutatur dicẽtis. Si mũdus, & rectus incesseris, statim euigilabit ad te & pacatũ reddet habitaculũ iustitiæ tuæ: Nã possunt quidẽ viri sancti, iustiq; pro iure suo à Deo petere, vt supplicijs apud inferos cõstitutis liberẽtur, vt æterna, & beata vita donẽtur, vt in hoc sæculo bonis spiritualibus augeãtur: nã id meritis Christi Iesu infinitis cõsecuti sunt, vt hæc vere à Deo mereri, & ad hæc habẽda ius suũ experiri possint. At huius cõmoda vitæ, opes, honores, amicos integram valetudinẽ sicut nõ secundũ legẽ statutam absolute promerẽtur, ita nec pro iure suo necessario & semper poscere valent: Christus enim tantũ vt nos Deo recõciliaret, æternæq; vitæ ius nobis restitueretur, res tam præclaras gesit, & tantas diuitias persoluit. Huius vero vitæ bona potius de Christi seruatoris consilio negligere, & contemnere debent. Et ita facile intelligũtur septuaginta interpretes, qui illud. Non respondebo, paulo reddũt obscurius, ita traducẽtes. Nõ exaudiet me, id est, pro iure suo poterit precibus meis non respondere.

Iob. 9.

C

Meritum de congruo.

LOquens Diuus Paulus cum Hebræis,& cohortans eos ad pœnitentiam inquit inter alia.Non est iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis,& ministratis. In quibus verbis magna se offert difficultas:nam si ipsi erant in peccato mortali, ex consequenti eorũ opera nullum valorem habebant, quare ergo eis sanctus Apostolus ait,Deum non esse iniustum,qui eorum opera obliuiscatur? In quo aperte insinuat illa esse meritoria. Etenim opus meritorium dicitur illud,cui ex iustitia debetur præmium æternum,& Deus esset iniustus, si ea remunerare obliuisceretur. Huic difficultati respondet Diuus Thomas,opera facta ab aliquo in peccato mortali, & illa, quæ antea fecit cum in gratia existeret, esse meritoria non quidem de cõdigno, sed de congruo,hoc est,esse meritoria gratiæ,quæ virtute pœnitentiæ B confertur: vocat autem meritum de congruo opus illud,cui debetur præmium non ex iustitia,sed ex misericordia & ex quadam congruitate.Et adiecit dicens.Ista enim misericordia est adiuncta quodammodo iustitiæ plus,quam in illo qui nunquam aliquid fecit,Quibus verbis sanctus Doctor insinuat bona opera facta in peccato mortali esse primæ gratiæ meritoria de congruo.Hæc opinio est plurimorũ Doctorum, quos pater magister Vega in opere super Concilium Tridentinum citat. Sed pro maiori huius rei declaratione, obseruandum est, meritum de condigno vocari bonum opus, in quo homo, dum in gratia est, se exercet: ad quod duo requiruntur, scilicet quod faciẽs tale opus sit in gratia, & quod secundum legem diuinam ei debeatur præmium. At vero vt sit opus meritorium de congruo sufficit alterum horum,aut quod secundum legem ei debeatur gratia, quamuis qui tale opus facit sit in peccato (qualis est pœnitentia vel eleemosyna facta ab homine existenti in peccato mortali) aut quod iste sit in gratia licet secundum legem tali operi non debeatur præmium,vt est oratio iusti,quãdo pro peccatore exorat.Hic Sancti Thomæ locus est maxime adnotandus aduersus aliquos Thomistas, qui sanctum Doctorem huiusmodi opinionem tenuisse inficiantur, de quo videndus est Doctissimus Magister Vega in loco supra citato. Alia responsio huic difficultati reddi potest,videlicet quod D Paulus,quãdo inquit Deum non esse iniustum, qui operum nostrorum obliuiscatur, non loquitur de illis,qui sunt in peccato mortali, quorum opera mortua sunt,nec loquitur etiam de operibus, quæ ipse peccator seu peccans egit,dum in gratia erat:hæc enim sunt per peccatum mortificata,iuxta id quod Dominus per Ezechielem Prophetam testatur dicens. Si iustus

Opus meritorium quid sit D.Thom.in cõmen. sup. D. Paul.

Vega super Conc. Trid. lib.8.c.7.

Ezech.18.

A iustus auerterit se à iustitia,omnes iustitiæ eius, quas fecerat non recordabuntur.Ex quo infertur opera eius non esse meritoria de condigno.Loquitur ergo hic sanctus Apostolus de operibus iustorũ quãdo sunt in gratia,quibus de iustitia debetur præmium æternum, dum modo tamẽ cõcurrant omnes circũstãtiæ necessariæ ad hoc, quod est esse meritoria.Hic locus sic expositus maxime notandus est cõtra impios Lutheranos,qui asserunt,opera eorum,qui sunt in gratia, non esse meritoria vitæ æternæ; quod quidem hæreticum esse, manifestum est,vt ex plurimis sacræ scripturæ locis constat: & vnus ex præcipuis est hic quem modo explicauimus traditum à B. Paulo Apostolo dicente,Deum esse iniustum si obliuisceretur operum eorum, qui sunt in gratia. Ex quo sequitur aperte illa opera esse vitæ æternæ meritoria. Denique pro hac materia meriti de cõdigno, videdus est B.Tho.& magister Soto in suo lib. de natura,& gratia,& magister Vega vbi supra.

B

D.Tho.1.2. q.114.art.1. &.3. Soto.li.3. de natura & gratia. Vega lib. 8.super Concil.Trid.c.7

Meritum nostrum fundatur in diuina misericordia.

ILleBeatissimus Paulus,qui dixit;Supra modum grauati sumus, & supra virtutẽ ita,vt tæderet nos etiam viuere in prima epistola ad eosdem Corinthios scribens dixerat. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam,quæ reuelabitur in nobis. Et reuera,sicut B.Thomas ait,nullus melius D. Paulo de veritate hac testimonium perhibere potest,ipse nãque vtrumque expertus est,& labores innumeros,& quia raptus est in paradisum vbi audiuit verba illa ineffabilia,ideo hic ait.Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloria &c.Si ergo ille magnus Apostolus, qui quotidie C moriebatur pro Christi nomine,& plus omnibus laborauit adhuc dicit.Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriã, quid nos dicturi sumus, qui nec vulgarem quidem laborem pro illo æterno præmio suscipere volumus,sed vndecũque voluptati operam damus animi & corporis recreationem captamus,& hoc vnum consideramus,ne quid nobis accidat laboriosum aut triste? Supposito tamen,quod aliqua opera bona operamur,& aliquid patimur, quemõdo illa digna erũt præmio illo æterno,si quidem inquit D.Paulus,Nõ sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis? Ad hoc respondetur, passiones huius temporis non esse condignas ad futuram gloriam ex se solis:meriti enim nostri fundamentum est in diuina misericordia, quæ nos vocauit & iustificauit.Vt annulus cupreus siue æreus pretiosissimo adamante ornatus magni valoris est,non ob metallum,sed ob gemmam pretiosam annu-

1.ad Cor.15

Simile.

lo ipsi inclusam. Sic bona opera nostra in gratia facta, vitam æternam merentur, non quod nostra sunt, quia sicut cuprum sunt parui pretij, sed quia fiunt in gratia, & insignita sunt, tanquam pretiosissimo adamante, merito mortis & passionis Iesu Christi Domini nostri, cui per gratiam adhæremus, qui nobis ob misericordiam suam bona opera facientibus in gratia vitam æternam promisit. Eam ob causam volens Christus cælestis Saluator ostendere hanc veritatem alt apud B. Matthæum. Filius hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera eius. Attende quod non ait: dabit, sed reddet, tanquam ei debita. Nihilominus tamen audent infelices Lutherani asserere, hoc nomen meritum non in sacris biblijs reperiri. O errorem intolerabilem. O figmentum impudens cum in Ecclesiastico scriptum sit. Omnis misericordia faciet locum vnicuique secundum meritum operum suorum.

Matth. 16.

Eccles. 16.

A

B

Meritum nostrum fundatur in meritis Christi Redemptoris nostri.

PRo eo quod nos legimus, in verba tua superspersi, B. Hieronymus legit in singulari, Quia in verbo tuo superspersi, hoc est, in Christo Iesu spes mea nititur, quatenus opera mea supra id, quod ex se ipsis habent ad meritum æternæ gloriæ eleuentur: id enim efficit meritum Christi Domini mei, & Redemptoris mei, vt mea opera suis meritis per fidem, & charitatem vnita, tanti ponderis sint. (El almizcle) quando seorsum venditur, pretio & pondere, quo solet ipsum vēdi, emitur, & valet: verum si admiscetur ambari, eo pretio & pondere quo ipsum ambar venit æstimatur & venditur. Sic nimirum opera nostra seorsum, & per se considerata tanquā nostra, & à viribus nostris procedentia, humana quidem opera sunt, nec plus valoris habēt, quā opera humana, quę sic considerata ad beatitudinis meritum nullatenus attingere possunt, sed si ea miscueris cum succo illo pretiosissimo hoc est, cum sanguine Iesu Christi, iam pondus, & valor illius cælestis Redemptoris ipsis communicatur, hoc est dicere, quod opera nostra studiosa, quę sunt in fide, & charitate Iesu Christi, quoniam meritis eius iunguntur, vitam æternam merentur, quam meruerunt nobis opera Christi. Vnde Beatus Paulus ad Romanos scribens inquit. Tu autem cum oleaster esses insertus es oliuæ, & socius radicis, & pinguedinis factus es. Opera quidem hominis ex suo actu, atque natura amara sunt, vt oleaster, hoc est, vel peccata, vel nullius valoris apud Deum, quippe quę ad meritum vitæ æternæ non pertingunt: attamen si per fidem, & charitatem huic oliuę, hoc est, Christo Iesu insertus

Pſalm. 118.

Simile.

C

Ad Rom. 11.

A fueris particeps pinguedinis, hoc est, sanctitatis ac meritorum eius efficieris, quippe cum vniaris illi, qui radix omnium meritorum est.

Meritum.

ME oportet operari donec dies est: venit nox quando nemo potest operari, dixit summa veritas apud Ioannem. In quibus verbis docuit, tempus merendi, & demerendi esse tantum dum in hoc sęculo viuimus. Et ita vbi nos legimus, Retribue seruo tuo viuifica me, & custodiam sermones tuos, quidam ex Hebręæ linguę peritis dicūt, quod verbum, Gamel, quod hic ponitur in Hebræo, significat, merce dē soluere, & vicissitudinem retribuere. & Gimal significat hanc mercedem & retributionē. Vnde dicūt quod Propheta hic pro mercede suorum operum nihil aliud petit, nisi vitam, quam in obsequio diuinę legis impendat. Quod communiter dicitur in nostro vulgari (vtilitur para seruir a Dios) secūdum illud Psalmi, Non moriar, sed viuā, & narrabo opera Dñi. & illud, Non mortui laudabunt te Dñe, nec omnes, qui descēdūt in infernū, sed nos, qui viuimus benedicimus Dño ex hoc, nūc & vsq; in sęculū, quasi dicat quod cōfessio iustorū, quæ in hoc sęculo incipit, in alio perseverat. Quare fac isti legūt. Retribue seruo tuo, vt viuā, & custodiam verbum tuū, ac si iustus diceret. Si quid merui coram celsitudine tua, hanc peto vicissitudinem, & retributionem, vt viuam ad obsequendum verbis tuis. Et certe vita præsens ad nihil aliud desiderāda venit, nisi vt in ea seruiamus Deo: siquid enim veri boni hęc vita habet, hoc solum est quod est transitus ad futurā & per actiones, quas operamur in curriculo, quo vita præsens voluitur, meremur æternam, quia veniet nox quando nemo poterit operari, id est, non poterit mereri. Dicat ergo Christianus homo, hanc solū opto in hac vita retributionem, vt viuā, non mihi, nec mūdo, nec hominibus, sed tibi soli, cui in omni vita mea obsequi debeo, quia (vt B. Paulus inquit ad Corinth. scribēs) Charitas Christi vrget nos ęstimātes hoc, quoniam si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Magno autē solatio, & cōsolationi nobis debet esse tēpus, per quod vita nostra durat: nā vt ait B. Apostolus, diligentibus Deū, omnia cooperātur in bonum. Qui Deum diligunt, ex omnibus meritū educunt: si honorē habent, vel diuitias, scientiā aut pulchritudinē, cū his omnibus Deo inseruiunt, & merentur: si vero paupertatem, ignominiam & ægritudinem habent cū hoc etiam merentur: ac non solum hæc omnia eis in bonum vertuntur, verum etiam ex peccatis, si vt miseri homines ea cōmitunt humilitatem, & cautionem, atq; animum ad bene operandum

B

Pſalm. 117.

Pſalm. 113.

C

2. Ad Cor. 5

Ad Rom. 8.

Psal.118. dum maiori cum feruore educunt sicut regi Dauidi contigit qui ait. A
Priusquam humiliarer ego deliqui. Et non solum ex peccatis, verũ
etiam ex tentationibus commodum, & motiuum, atque incitamen-
tum ad maius meritum elicitur: In libro Iudicum legitur, quod vt
Hebræi terram promissionis possiderent Amorrhæos, Cerethæos, Ie
busæos, atque alias barbaras nationes euerterunt: Chananæos autem
omnino destruere noluerunt, sed remanserunt tributarij in terra tri-
bus Beniamin. In hoc significatum est, quod licet iusti sint in terra vir
tutis, cum ipsis tamen remanent Chananæi, hoc est, inordinati mo-
tus, & plurimæ tentationes, sed tamen isti Chananæi tributarij rema-
nent, por que dellos sacan los iustos gran tributo, y merito. Iustus
2. ad Cor. 12 erat D. Paulus, & incola in terra virtutis, at de se ait ad Corinthios
scribens. Ne magnitudo reuelationum extollat me datus est mihi sti-
mulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet. Et quamuis
instanter à Domino postulauit, vt à se auferretur, sicut ipse fatetur di B
cens: Propter quod ter Dominum rogaui, vt auferretur à me: tamen
ei responsum fuit ab ipso Domino. Sufficit tibi gratia mea: nam vir-
tus in infirmitate perficitur. Hoc iustus ex tentatione educit, & per
consequens elicit maius meritum, maioremque coronam.

Meritum cum diuino adiutorio adquiritur.

SIcut aqua frigiditatis suæ causam intra se permanẽtem habet, ca-
liditatis autem (si quando caleat) aliunde venientem, & extraneã
recipit, quo fit, vt per se frigiditatem obtineat, calorem autẽ aliũ
de percipiat: ita plane natura humana in hoc statu degens, peccati, &
malitiæ intra se permanentem causam nempe cupiditatem habet, quæ
quandiu viuimus, animo semper infixa hæret: pietatis autem & virtu
tis causa, extra hominem est, & aliunde pendet, nempe à Deo operan
te, & homine cooperante: Deus autem hac in re primas partes, vt pri
ma & maxima causa, homo autem vt secunda & velut instrumentum
quod non mouet nisi moueatur, obtinet. Quod quidem non obscure
Ad Rom. 8. Beatus Paulus ad Romanos scribens significauit, cum spiritum pro C
nobis gemitibus inenarrabilibus postulare dixit. Vt enim significa-
ret omne opus bonum, magis Deo, quam homini esse tribuendum
hac loquendi figura vsus est, idque in postulandi officio, quod non
magis Deo quam satisfaciendi aut merendi officio conuenit, quæ ab
eo alienissima sunt. Si igitur orare nostrum, Dei est, quid ieiunare, &
bene operari, nisi etiam Dei dicentur? Quod autem diuinus fauor,
& gratia hominem supra naturæ suæ facultatem attollat, insinua-
tur illo verbo Sacræ scripturæ, vbi dicitur. Dauid proficiens, & sem-
2. Reg. 3. c. per se ipso robustior, &c. Quid enim est, se ipso robustiorem esse, nisi
eo deue-

A eo deuenire per gratiam, quo pertingere natura non poterat? Ideo Sa 3. Reg. 8.
lomon orabat: Sit Dominus Deus nobiscum, sicut fuit cum patribus
nostris, non derelinquens nos nec proijciens, sed inclinet corda no-
stra ad se, vt ambulemus in omnibus vijs eius, & custodiamus manda
ta eius. Quam ob causam sponsa inuitans sponsum in Canticis ait. Ve Cant. 5.
niat dilectus meus in hortum suum, vt comedat fructum pomo-
rum suorum. Pomorum suorum, dicit, quia vere bona opera nostra
quamuis nostra sint, magis tamen illius, quàm nostra sunt. Quod spõ
sus ibidem confirmat, nam hac voce sponsæ inuitatus fatetur iam ve-
nisse dicens: Veni in hortum meum soror mea sponsa: quod verbum
(vt ex contextu Græco, & Hebræo constat) præteriti temporis est, nõ
autem imperatiui. Et addit. Messui myrrham meam cum aromatibus
meis: comedi fauum cum melle meo. Bibi vinum meum cum lacte
meo. In quibus verbis fatetur sponsus se collegisse horti sui fructum
B suum. Omnia dicit sua, quia sua gratia, & fauore operata sunt. Quam-
uis autem sponsa poma vocauerat, spõsus vero aromata appellat. Quo
nomine, quam grata sibi sint omnia sponsæ opera, ostendit: si quidem
aromata suauissimè fragrantia, ea appellat: sed præcipuè tamen myr-
rhæ, hoc est, mortificationis: mellis id est, spiritualis dulcedinis: lactis,
id est, puritatis: & vini, hoc est, cordialis amoris mentionem facit: ex
his enim omnia bona alia procedunt. Quod vero ait: Messui myrrhã
meam, vnum potissimum insinuat, quod videlicet illam in cellario
suo seruatam, & reconditam habet, vt merito honore remuneret. In
quo vides Deum, cum præmiat merita nostra, coronare munera sua.
Vnde merito B. Chrysostomus in quadam homilia ait. In Olympicis B. Chrysost.
certaminibus subiistit adornator, & magister, sitque spectator tantũ, hom. 42. in
vt cæteri, nec vlla in re adiuuare potest, sed expectat, vt fiat, victoria: Genesim.
Dominus autem noster non sic, sed vt nos eniti ad virtutis agones vi Simile.
C derit, nutu statim suo nos adiuuat, simul nobiscum certat, manum por
rigit, labores nostros alleuians, infirmitatem naturæ nostræ confir-
mans, & quasi vndecumque aduersarium nostrum tradit, breuiter om
nia facit, vt in certamine eduremus & vincamus.

Meritum qualiter Deum obliget.

REs quidem notatu digna est qualiter Deus nobiscum se gerat.
(Ha se Dios con nosotros de differente manera, que los mercade
res en el trato desus mercadurias corporales, por q̃ entre estos el mer
cader, que da, queda libre, y el que recibe queda obligado porque re
cibe cosa, q̃ no se le deuia:) at vero in contractatione spirituali non sic
est, nam cum nobis Deus gratias, & dona sua præbet, ipse obligatus re
manet, nos autem qui accepimus, liberi remanemus à culpa, & à gehẽ
na, ac

na,ac ius habemus,vt ab eo petamus id,quod nobis debet: ex eo enim A
quia voluntarie nobis gratiam dedit, peccata nostra absque meritis
nostris nobis remittens, si iure debitor nobis suam gloriam donan-
di, si in gratia illa nos ipsos conseruare voluerimus, hoc est, (haze se
deudor por justicia de darnos su gloria si supieremos, y quisieremos
Ad Rom. 6. cõseruarnos en su gracia. Et hoc significant verba illa. D. Pauli. Stipẽ
dia peccati mors: gratia Dei vita æterna. Hoc est. Præmiũ peccati mor
talis est mors æterna: diuina autẽ gratia est principiũ vitæ æternæ, vi-
delicet gloriæ. O fælices ac beatos illos qui tali Dño inseruiunt, siqui
dẽ ab eo tot, tantaq; beneficia accipiunt, & infœlices illos, qui in ac-
Ad Rom. 6. cepta gratia se ipsos cõseruare nolunt omnibus viribus laborãtes. Cũ
dia præmiũ gloriæ promereri, sicut B. Apostolus hortatur dicens. Ne
exhibeatis mẽbra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos
Deo tanquam ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ
Deo: peccatum enim vobis non dominabitur, nũ enim sub lege estis B
sed sub gratia. Vt nos sanctus Apostolus à vitijs separaret, & ad virtu
tes sectandas commoueret, ad vtrumq;, inquam non ponit solum li-
berũ arbitriũ, sed ipsum liberum arbitrium diuina gratia adiutũ. At-
que ita admonens nos, vt nostro libero arbitrio non exhibeamus mẽ
bra nostra arma iniquitatis peccato, sed exhibeamus nos Deo, & mẽ-
bra nostra arma iustitiæ, reddit rationẽ. Quia, inquit, estis sub gratia,
hoc est, in legẽ gratiæ, in qua nimis parata est diuina gratia ei, qui se
ad illam recipiendam disponere voluerit, cum qua gratia, simul cum
bono vsu liberi arbitrij potest homo gloriam promereri.

Meritum in hac vita adquiritur.

B. Aug. sup. Psalm. 111. Psalm. 125.

EX ponens B. Augustinus verba illa: Potens in terra erat semẽ eius
asserit hoc intelligi de generatione cordis, & dicit. Hoc potens se
men est illud, de quo alibi dixit regius Propheta. Euntes ibant, & fle- C
bant mittentes semina sua: venientes autem venient cum exultatione
portantes manipulos suos. Seminamus operando, & merendo, in mor
te autem colligimus. Admirabilis potentia est illa quam habet nux,
quæ postquam seminatur, efficitur arbor, quæ cælum videtur attinge
re, & quotannis plurima onera nucum pro fructu profert, sed multo
magis hæc potentia, & virtus in bonis operibus enitet, si enim vascu-
lum aquæ frigidæ (quæ vilissima res est,) amore, & charitate præbeas,
illud tam potens, ac validum efficis, vt pro illo gloriã accipias, O quo
modo in cælo admirabimur, quando pro tã paruis operibus, tã singu-
lare præmium viderimus? Que cosa tan espontosa ver por vn grano
sembrado vn bosque y vna breña tan grande de contentos y deley-
tes. Erit ergo potens semen iusti in terra, potens, inquã, in hac vita nã
post-

A postquam de hac terra exiuerimus, iam non erit potens gemitus nec
suspirium, nec luctus, nec dolor, nec fames, nec labor aliquis: vt in
damnatis apparet, in quibus hæc omnia sunt absque merito aliquo,
quod etiam in iustis conspicitur, qui quamuis in cælo multo magis
Deum, quam in terra diligant; & eorum charitas ibi excellentior fu-
tura sit: non tamen erit magis potens, quia iam non erit meritoria.
Quis ergo his non moueatur, & incitatur, vt se ad statim in bonis ope-
ribus exerceat? O sensus, o ratio, o iudicium vbi estis? Quare iustitiam
non diligitis siquidem tales fructus profert, & in se habet? Conqueri
tur Deus per Malachiã Prophetã dicens. Inualuerunt super me ver- *Malac. 3.*
ba vestra, & dixistis. Vanus est qui seruit Deo. Et quod emolumentũ,
quia custodiuimus præcepta eius, & quia ambulauimus tristes coram
Domino? A los quales remite a la experientia diziendo: Conuertimi-
ni, & videbitis, quid sit inter iustum, & impium, & inter seruientem
Deo, & non seruientem ei, idest. Tentate, & videbitis, experiẽtia pro-
B bate, & cognoscetis, quantum intersit inter seruientem Deo, & non
seruientem. O generatio Adæ cupida & ambitiosa, ecce lucrum, &
præmium immensum: Quo vsque inquires ea, quæ nihil valent? Si ti-
bi ò miser homo offertur paruum honoris granum, aut minimum tẽ-
porale lucrum cupiditate maxima, & impetu ad illud capessendum in
flammaris: promissionibus autem Dei quare torpescis, & veluti ina-
nis statua efficeris? Ad res temporales te nimis cupidum ostendis, ad
veras autem & æternas diuitias frigescis? Quare obsecro Dei promis-
siones duntaxat contemnis? Num quia paruæ sunt aut incertæ, vel se-
ro adimplentur; Profecto hoc vere dicere non potes? Nam in primis
magnæ sunt. Merces vestra copiosa est in cælis, dixit summa veritas,
deinde quã citissimè, ac certissime eas fidelis seruus, ac perseuerãs ac-
cipiet, siquidẽ tam cito humana vita deficit, insuper cum Deus fidelis
C amator sit, nescit mortem facere in suis promissionibus, sed statim in hac
vita incipit bona opera remunerare. Quod si hoc nõ credis, experien-
tia proba, & illud certissimũ esse inuenies. Tẽta, quæso, quid boni, aut
mali sit in vita iustorum. Si per multos annos, ò peccator expertus es
voluptates, quæ in vitijs reperiũtur, centa, & experire saltem dimidio
anno voluptates iustorum, experire, obsecro, quid sit bonum, & si in
alijs rebus curiosum te ostendis, dum eas tentare procuras, experire
quid sit bonitas, ac virtus. Quod si eam experiri non vis, expertis
credito, & consule non solum sanctos patres, sed etiam eos, qui nunc
Deo diligentissime seruiunt, & pro eius singulari amore omnia li-
benter reliquerunt. Interroga eos, quid ipsos in monasterijs detinet
inter tot disciplinas, inter tot vigilias, inter tot ieiunia, inter tot aspe
ritates frigidas, atque asperrimas noctes sustinẽtes, inter roga, in quã

illos

illos quid ibi inueniant. Iam non dico, vt interroges antiquos illos A
eremitas, qui in remotis solitudinibus inter feras vitam degebant,
quid ibi eos detinebat,& quid solatij ibi inueniebant? Quare ad ho-
nores, & diuitias sæculi non reuertebantur? Profecto sapientes viri
erant,& non insensati, aut amentes,& in illa solitudine omnia huius
mundi inania,& caduca esse experiebantur. Non,inquam hos volo,
vt interroges, dices enim illa fuisse alia longè diuersa tempora à no-
stris sæculis (quando parece que andaua Dios mas por la tierra:) sed
interroga eos,qui nunc viuunt,& inuenies plurimos adolescentes te-
neræ ætatis, qui in domibus parétum suorum diuitijs,ac famulis abū-
dabant,nunc in monasterijs tanquam seruos diligentissime seruire,
in duris lectulis dormientes,& agrestes ac paucos cibos manducan-
tes. Hi omnes ad Dominum se conuertentes respondebunt. O quam
magna est multitudo dulcedinis tuæ Domine,quam abscondisti timé B
tibus te. Vere equidem eam Domine abscondisti, ne mundus vt pote
tanto bono indignus eam degustaret. Relinque ergo ô frater mundū
fallacem,& vere Deo inseruire stude,& statim ea, quæ isti gustarunt,
tu etiam gustabis,statim ad bene operandum accelerabis vt plurimis
Primasius super.epist. 2. ad Cor. c.4. meritis affluenter diteris. Super illa D. Pauli verba: Habemus thesau-
rum absconditum in vasis fictilibus, inquit Primasius antiquissimus
Simile. Doctor,ac D. Augustini discipulus; Scitote hunc thesaurum esse gra-
tiam diuinam,esse amicum Dei,& regni cælorum hæredem. (Tiene
vna vieja vna alcancia de barro, y no haze sino atheſorar para la ve-
jez, echa monedas, y mas monedas; quando quebrays la alcancia pen
says de hallar ducados, y hallays chanflones, y monedas de cobre vi-
les y al reues pensays de hallar chanflones, y monedas de cobre en
otra alcancia y hallays buenos ducados de oro fino. Sic inter homi-
nes sæpenumero euenire solet, aliqui enim sancti videntur, (y que tie C
nen dentro en las alcancias de los cuerpos grandes merecimientos
y al tiempo de quebrar el alcancia del cuerpo por la muerte, hallase
que todo es cobre y miseria: y en otros que no eran tan estimados, ni
tan preciados al tiempo de quebrar el alcancia por la muerte hallase
precioso thesoro de oro, y de grandes merecimientos en lo interior
de su alma. Es pues hermanos nuestra vida vn atheſorar thesoros de
merecimiētos) in vasis fictilibus. Quocirca oportet nos sanctissimis
exercitijs accelerare, non prætermittentes non solū diem vnum, verū
nec horam aliquam absque eo quod in illa meritum aliquod in the-
Simile. sauro reponamus. Oportet etiam nos maxima vigilantia viuere, ne in
aliquod peccatum mortale incidamus, quo omnia, quæ in thesauro re
posuimus, amittantur. Sicut enim ius ciuile statuit in humanis, vt pro
Apoc. 3. pter aliqua delicta, bona delinquentis fisco tribuantur: sic homo pro-
pter

A pter vnum mortale peccatum, omnia merita deperdit. Hinc est illud
Apocalypsis. Tene quod habes ne alius accipiat coronam tuam. Sed Simile.
quæro quisnam merita, quæ homo moriens in peccato mortali per-
dit, accipit? Ad hoc respondent Theologi, quod quia opera illa facta
fuerunt in charitate, ideo in ea merita ratione vinculi charitatis suc-
cedere possunt omnes iusti, quantum ad rationem satisfactionis, &
non quantum ad meritum gratiæ, quia meritum vnius, non transit in
alium. Sicut quando moritur homo aliquis, qui dives erat, & sapiēs
hæredes eius in bonis succedunt,& non in sapientia.

Meritum non apparet in hoc mundo.

MOdo non apparet id, quod iam meruimus, nec valor animæ no-
stræ. Atque ita D. Paulus ad Colossenses scribens inquit. Mor- Ad Col. 3.
tui estis,& vita vestra abscondita est cum Christo in Deo: cum autem
B Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum Christo
in gloria. Pulchra est ad hoc Beati Ioannis Chrysostomi comparatio, B. Chryst.
inquit enim. Sicut margarita interim quod est in ostreo, aut in con-
cha, in flumine, vel in mari abscondita, nescitur, cuius sit valoris; aut
qualitatis: cum vero concha frangitur, valor margaritę manifestatur.
Ita interim, quod anima nostra latuerit in concha corporis, vita bo- Simile.
norum valor & meritum nō manifestatur: cum vero terrena domus
corporis per mortem fuerit confracta, tunc vniuscuiusque vita qua-
lis fuerit manifestabitur.

Meritum & satisfactio ex operibus iustis eliciuntur.

C IN Leuitico iubebat Dominus, vt, cum summus sacerdos pro pec- Leuitic. 16.
catis populi sacrificium oblaturus erat, animalia sacrificanda non
expensis sacerdotis, sed expensis,& sumptibus populi adducerentur.
Suscipiet sacerdos (inquit sacer textus) ab vniuersa multitudine filio
rum Israel duos hircos pro peccato. Non fuisset certe nimis onero-
sum, quod, siquidem summus sacerdos decimas totius populi accipie
bat,& ditior erat omnibus, ipse animalia sacrificanda emeret. Grande
mysterium sub hoc præcepto inclusum est. Voluit in hoc Deus signi-
ficare, que no hemos de librar toda la satisfacion de nuestros pecca-
dos en el sacrificio, que el summo sacerdote Iesu Christo offrecio en
la Cruz, sed oportet vt nos etiam ex parte nostra bona opera facia-
mus, quæ coniuncta sacratissimæ passioni clementissimi Iesu erunt
satisfactoria pro pœna, quam peccata nostra meruerunt. Sicut enim Simile.
causæ superiores non possunt sine inferioribus operari, sicut sol non

Universidad de Diego Portales Biblioteca

poteſt ſine terra producere plantam: ſic ſacratiſsima paſsio Redemptoris noſtri, qui eſt cauſa vniuerſalis, non poteſt de lege ordinaria pro peccatis noſtris ſatisfacere, quin opera noſtra ibi concurrãt. Hæc eſt communis Theologorum doctrina aduerſus impios hæreticos negantes opera noſtra eſſe ſatisfactoria. Et Dominus Caietanus inquit hæc verba. Ex noſtra, & Chriſti ſatisfactione conflatur integra ſatisfactio. Hæc ſententia confirmatur ex plurimis Sactæ ſcripturæ locis, quorum vnus eſt ille. Facite fructus dignos pœnitentiæ hoc eſt. Facite opera, quæ ex dolore veſtrorum peccatorum procedant: qualia ſunt ieiunia, eleemoſynæ, orationes, atque alia exercitia, quibus ex parte veſtra Deo ſatisfaciatis. Hinc infertur errare eos, qui alienis orationibus nituntur, abſque eo quod ipſi ex parte ſua aliquid agant ad conſequendam Dei gratiam, & gloriam. Vt autem homines hoc ſibi nequaquam perſuaderent, iubebat Dominus, vt populus poneret in altari partem ſacrificij, quæ erant animalia, & ipſe ſacerdos ea offerret, ex quo facto intelligeretur, orationes aliorum nobis non prodeſſe, quando nos ipſos ex parte noſtra non adiuuerimus, peccatorum occaſiones auferendo, & alias diligentias adhibendo. Hoc B. Apoſtolus ad Hebræos ſcribens docet, cum air: Orate pro nobis: confidimus enim quod bonam conſcientiam habemus. Quaſi dicat: non manebitis fruſtrati, ſi deprecati fueritis pro me: nam quantum eſt ex parte mea confido in Domino me eſſe in gratia eius, in nulla enim re mihi conſcientia mea ſtimulat.

Caieta. 3. p. q. 1. ar. 2. in fine commẽ.

Ad Hebr. vltimo.

A

B

Meritum eſſe & gratiam quomodo compatiuntur.

Ad Rom. 6.

CVm certum ſit vitam æternam ſub merito bonorum operum cadere, dubium eſt quomodo intelligenda veniant verba illa Beati Pauli: gratia Dei vita æterna. Si enim ex merito, ergo non ex gratia? Ad hoc reſpondeo, quod Beatus Apoſtolus prius ibi dixit. Stipẽdium peccati mors: deinde ſubdidit: gratia autem Dei vita æterna in Chriſto Ieſu Dño noſtro, vtens ſanè cõiunctione aduerſatiua, vt ſignificet manifeſtã differentiã inter modũ, quo mortem, & modũ, quo vitã attingimus æternã. Quoniã mors merum ſtipendiũ peccati eſt: ſi enim mortem inueniſti, iuſto Dei iudicio inueniſti ò peccator propter opus peccati tui, malumque meritum, quod præceſsit, cæterũ gratia Dei, vita æterna per Chriſtum. Quia vita æterna ſic innititur gratiæ Dei, vt omnino dici non poſsit merum ſtipendium operis boni ſecundum rationem puræ iuſtitiæ. Nam dum primo ſeminatur in nobis vita æterna per iuſtificationem, qua ex impijs efficimur iuſti, nullius

C

meriti

A meriti noſtri, nulliuſvè bonæ actionis cauſa datur, ſed pure gratis me reque liberaliter, propter Chriſtum Dominum noſtrum. Hinc Beatus Paulus ad Epheſios ſcribens inquit. Gratia Dei ſaluati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt. Item: gratia iuſtificati eſtis, & non ex operibus veſtris. Si enim ex operibus, ergo non ex gratia, & ſi ex gratia, ergo non ex operibus. Dum vero incrementa ſumit in nobis eadẽ vita æterna, & proficit vſque ad conſummationẽ etiã hoc gratiæ Dei eſſe cognoſcimus, quæ nobiſcũ operatur. Iuxta illud eiuſdem Apoſtoli: non ego ſed gratia Dei mecum. Non quidem gratia Dei ſine me, neque rurſum, ego ſine gratia, quia non ego, ſed gratia Dei mecum. Itaque bonus vſus gratiarum Dei, & ſtudium virtutis ſecundum inclinationem charitatis diffuſæ in cordibus noſtris fouet, educat, ac promouet vitãm æternam ſeminatam in nobis, meretúrque conſummationem eiuſdem. Iuxta illud. Omni habenti dabi-

B tur, & abundabit, ab eo autem, qui non habet, auferetur & id quod videtur habere. Omni habenti, ſcilicet bonum vſum gratiarum, ac naturalium, quæ accepit, dabitur ei vſque dum abundabit. Itaque & quando ſeminat in nobis Deus vitã æternam, mere gratuitum eſt, & quando perficit eandem in nobis per coronam gloriæ, magis tũc ſua coronat dona, quam remunerat merita noſtra. Gratiæ igitur Dei eſt, quod incipit in nobis vita æterna. Iterum gratiæ Dei eſt, quod proficit in nobis. Denique gratiæ Dei eſt, quod conſummatur in nobis. Ergo, inquies, in vita æterna obtinenda nullus eſt reſpectus ad merita noſtra. Vtique initium eius nullo modo datur nobis propter merita noſtra, verum incrementa ipſius, & conſummatio obtinentur, tum ex donis Dei, tum ex bonis operibus noſtris per debitum vſum gratiarum, quas accepimus. Ideoque in ſcripturis ſanctis vocatur aliquãdo gratia, aliquando ſtipendium, aliquando merces, aliquando coro-

C na iuſtitiæ, aliquando vero brauium ſupernæ vocationis. Quamuis autem crementa vitæ æternæ, & conſummatio, noſtræ bonæ actionis ſtudio obtineantur, non tamen ſine gratia, quoniam & noſtra merita dona Dei ſunt: adeo vt etiam hac conſideratione rectè dicatur gratia Dei, vita æterna.

Ad Epheſ. 2.

1. ad Cor. 15

Matt. 13. & 15.

Marci. 4.

Luc. 5. 9.

Poſtquam B. Paulus benefacta ſua connumerauit ad Timotheum, ſcribens addidit: in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus iudex non ait: Quam dabit mihi, ſed quã redder mihi. Reddere enim, eſt dare alicui id, quod meretur ille, eique debetur: debetur autem iuſto vita æterna ex iuſtitia fundata in diuina miſericordia.

2. ad Tim. 4

Merita Iesu Christi Redemptoris nostri.

A

Exod.30. IN Exodo præcepit Dominus Moysi dicens. Facies altare ad adolendum thymiama de lignis Sethim, vestiesque illud auro purissimo, Non enim vult Dominus quidquam nostrum videre nisi vestitum & tectum: omnes nos immundi, & omnia nostra indigna diuinis sunt oculis, ideo omnia vestienda. Hinc arbitror Beatum Paulum consulere, vt Christum induamus, ne scilicet exterius pater æternus vestimenta nostra sordida videns à nobis abhorreat. Sed quare non dixit: Induimini Christi vestem, Sed Christum? Quoniam solent etiam hypocritæ Christi vestibus tegi, sed non Christum induunt per imitationem. Qui Christum imitatur ipsum induit, & particeps fit eius meritorum, & ipsis operitur, & ad ea merita cælestis pater respicit. Vis autem scire, qualiter vestis hæc omnibus conueniat? Discite, inquit, à me quia mitis sum, & humilis corde. Et quis est, quem non deceat, & conueniat mitem esse & humilem? Conueniunt hæc certe magnis, & paruis, nobilibus, & ignobilibus, vt nullus sit, cui huiusmodi vestimenta excessiua aut curta sint. Cor ergo nostrum tãquam Dei altare hoc purissimo auro operiamus, vt omnia sacrificia, quæ in illo obtulerimus Deo patri, ipsi gratissima sint. Hedera per se in altum ascendere nõ potest, nisi alicui arbori vel parieti adhæreat: Sic opera nostra per se sola non possunt tantum ascendere, vt sint gratiæ & gloriæ meritoria, si vero cælesti arbori Iesu Christo Reparatori nostro adhæreant, possunt ita ascendere, vt gratiam, & gloriam mereantur, hoc est, nuestras obras arrimadas al celestial arbol Iesu Christo suben a merecer gracia, y gloria. In Exodo iubebat Dominus, vt sibi offerretur aurũ, argentum, & pili caprarum. Res quidem vilis est & abiecta lana caprarum: at vero si cum auro, & argento coniungãtur magni sunt momenti, & æstimationis. Sic opera nostra de se vilia sunt, si vero cum auro hoc est, cum charitate Iesu Christi iungantur fiunt pretiosa. Refert Diuus Lucas Euangelista dixisse Dominum. Quis vestrum habẽs seruum arantem, aut pascentem boues, qui regresso de agro dicat illi statim. Transi, & recũbe, & non dicit. Para quod cœnem, & præcinge te, & ministra mihi donec manducẽ, & bibam, & post hæc tu manduca bis, & bibes. Nũquid gratiã habet seruo illi, quia fecit, quæ ei imperauerat? Non puto. Sic & vos cũ feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus, quę debuimus facere fecimus. His verbis diuinus Reparator nos docet, quod propter obseruationem legis suæ non sumus aliquo præmio digni, sicut nec est dignus præmio seruus aliquis quia Domino suo à quo emptus fuit ad hoc ministerium seruit. Quod si nobis Dñs præmiũ vitæ æternæ promisit, hoc propter infini-

Simile.

B

Exod.25.

C

Luc.17.

A infinitam liberalitatem suam, & charitatem erga nos fecit. Quãuis autem Diuus Paulus ad Romanos scribens inquit. Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro omnibus tradidit illum, tamen ex multitudine meritorum huius cælestis Redemptoris non æqualiter omnibus impertitus est. Nam (vt ait Scotus) Christus Saluator mundi, secundum quod cognouit quosdam esse ad maiorem gloriam prædestinatos, quam alios, sic plus obtulit meritorũ suorum pro vnis, quã pro alijs iuxta gradus glorię, ad quam prædestinati erant ab æterno patre. Quemadmodum quando ciues aliqui in suam vrbem fontem adducunt, non solent aquam ipsam æqualiter omnibus distribuere, sed pro qualitate, & necessitate domorum eam impartiuntur, & sic tali hospitali tantam quantitatem aquæ tribuunt, tali vero monasterio tantam, & domui talis principis tantam. Sic Christus Reparator noster ex vberrimo fonte suorum meritorum diuersimode cum hominibus

B partitus est, nã sacratissimæ virgini Mariæ quæ mater sua futura erat, & prædestinata erat ad altissimam gloriam, plurimum suorum imper titus est meritorum, quæ per passionem præuisam, & coram diuino conspectu acceptatam in instanti conceptionis eius ei prodesse cœperunt. Pues a esta celestial Reyna le reparte mas de agua de vida, como la que hauia de ser hospital general de misericordia, al qual se hauian de acoger muchos enfermos, y necesitados. Post sacratissimam virginem sacris Apostolis plus meritorum impertitum est: nam ipsi futuri erant sacrosanctæ ecclesiæ fundamentum: Postea vero sanctis martyribus: denique singularissima prouidentia sacratissima illa anima Iesu Christi Redemptoris nostri merita sua per omnes prædestinatos iuxta gradus gloriæ, ad quam æternaliter prædestinati erant partita est. Sanctis discipulis suis Dominus dixit. Alij laborauerunt, *Ioan.4.* & vos in labores eorum introijstis. O quam fœlices nos etiam vocari possumus Christiani, siquidem cũ vineam non plantauerimus, nec

C vuarum vindemiam fecerimus, nec racemos presserimus, meruimus includere vinum diuinorum sacramentorum, & frui infinitis Iesu Christi meritis. In libro Numerorum sic legitur. Abscinderunt palmitem cum vua sua quem portauerunt in vecte duo viri. In quo significatum est, improbos Hebræos portasse culpã mortis Iesu Christi Saluatoris mundi, in nobis autem fructum sui sacratissimi sanguinis remansisse. *Num.13.*

In hac materia etiam obseruandum est autorem naturæ talem instinctum auibus posuisse, vt, quando filij earum præ teneritudine volare non possunt, ipse eis de necessarijs ad sustentationem prouideãt per diuersa loca volantes, & filijs suis absque labore eorum diligentissime ministrantes: at vero cum pulli alas promptiores ad volandũ habent,

habent, tunc parentes eorum necessaria non afferunt, sed coram ipsis A
volant, vt sic eos ad volandum doceant, quinimo pullos suos è nidis
rostro exire cogunt, vt cibaria quærant. Oportet etiam animaduer-
tere id, quod in auibus est volare, & acquirere per se necessaria, esse
in hominibus mereri, y desto siruen a los hombres las virtudes, de
lo que a las aues las plumas: & quemadmodum fœdissima res est
auis, implumis sic deformior absque aliqua comparatione est ani-
ma desplumada, sine virtutibus, cum illis autem, tanquam plumis
diuersorum colorum eleganter adornata, protecta, & cooperta est.
Similia. Et quemadmodum auis absque plumis volare non potest sic anima
absque gratia, & virtutibus mereri non valet. Et quemadmodum aui
culæ, cum adhuc paruæ sunt, teneras plumas habent, quibus adhuc
volare non possunt: sic infantes virtutes infusas in sacro baptismate
habent, illis tamen ad merendum vti non possunt: quia videlicet iu-
dicio, & ratione vti nesciunt: intra hoc autem tempus diuina proui- B
dentia curam habet paruulorum, & eorum qui ratione non vtuntur:
sicut aues curam filiorum habent per totum tempus quo volare non
possunt. Atque ita Deus illo statu impotentiæ paruulis ipsis tanquam
optimus pater de alienis laboribus, videlicet de meritis Iesu Christi
Redemptoris nostri prouidet: & sic quamuis, dum in hoc statu sunt
non merentur, saluabuntur tamen per merita illius diuini Reparato-
ris. At postquam homo ad annos discretionis, peruenit, oportet, vt
aduolet, mereatur, & in sanctis virtutibus se exerceat: nam pijssi-
mus pater ei non proderit, si ipse non volat, hoc est, no le valdran
los merecimientos de Chro, sino se aprouechare dellos. Quapropter
fratres mei, siquidem iam rationis vsum habetis sacro virtutum exer
citio volate, & sic vobis singularia illa merita diuini Redemptoris
proderunt, & quamuis hactenus peccatores extiteritis, non tamen
diffidatis, hic enim pijssimus Dominus peccata nostra, vt sua acce- C
pit ad satisfaciendum, pro illis. Nos vero oportet sacratissimam eius
passionem sumere, vt cum illa soluamus, & satisfaciamus: nam ipsa
in omnes abundat, id est, (para todos ay en ella) vt sanctus Dauid te-
statur dicens. Calix in manu Domini vini meri plenus mixto: & in-
clinauit ex hoc in hoc, veruntamen fæx eius non est exinanita: bibẽt
omnes peccatores terræ. Calix est sacratissima humanitas posita in
manu patris æterni: quod est verbũ eius: vinum merũ est diuinitas,
& vinum lymphatum est gloria sacratissimæ animæ Iesu Christi, quę
cum esset gloriosa & beata, admisit in se ipsa tristitiã & amaritudinẽ:
B. Aug. super. Psal. fęces autẽ huius calicis sunt eius sacratissima mors, & passio: sicut ait
B. Augustinus super illa verba Regij Prophetæ: Infixus sum in limo
profundi, & non est substantia. Et de hac fæce inquit S. Propheta. Fęx
sius

A eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ, est enim valo
ris infiniti. Ne cogitetis scelera præteritorum, & antiquorum exhau
sisse hunc calicem, nec passionem Iesu Christi finitam esse, (ni pẽseys
que esta Dios harto de perdonar, ni se hartara.) Sed quomodo dicit:
Bibent omnes peccatores terræ? Nunquid ex hoc calice biberunt illi, *Lucæ. 7.*
qui apud inferos damnati cruciantur? B. Augustinus super illa verba
Domini; Remittũtur ei peccata multa, quoniam dilexit multũ inquit
quod omnia possibilia committi, non commissa, sunt dimissa Atque
ita non solum debemus Deo gratias agere, quia nos eripit à peccatis,
in quibus actualiter eramus, sed quia nos eripit, vt in alia maiora nõ
incidamus, in quæ, si ipse potenti manu sua nos nõ detineret, sine du
bio incideremus, vt inquit Scotus, in tertio sententiarum libro; vbi *Scotus in. 3.*
etiam ait, quod isto modo fuit dimissum peccatum originale sacratis- *de. 3. q. 2.*
simæ virgini Mariæ, quamuis illud nunquam contraxerit. Si ergo om
B nia peccata remittuntur per passionem Iesu Christi saluatoris nostri
& etiam peccata quæ damnati non commiserunt, potuerunt tamen
committere eis hoc modo remissa sunt, sequitur, eos ex hoc calice bi
bisse, quoniam propter alia multa peccata, quæ fecissent torquerẽtur,
si per hanc sacratissimam passionem Deus illos non præseruasset, ne
in illa incederent. Cũ igitur Iesu Christi passio sit tam immensum pe
lagus, ita vt nullo modo exhauriri possit, in hoc mare peccata nostra,
passiones, atque affectiones vt ibi suffocentur per veram pœniten-
tiam proijciamus: nos autem diuina gratia, quæ inde nobis proma-
nabit, viui remaneamus.

Omnia, quę hic habẽtur de merito, poteris aplicare in titulo, opera.

Merita amittuntur propter peccata.

C MErita amittũtur propter peccata, atq; ita, vbi nos legimus ho-
mo cũ in honore esset, non intellexit: alia translatio habet. Ho-
mo cum pretiosus esset, (scilicet per gratiam Dei,) non intellexit, sci-
licet id, quod amittebat, dũ in peccatũ prolapsus est: amittebat enim
totũ suũ pretiũ. Certissimũ est, quod cũ vassallus aliquis aduersus Re
gem suum rebellat, statim amittit omnia, quæ in seruitio illius Regis
comparauerat, & omnia, quæ possidebat: hoc est (en rebelandose vn
vassallo a su Rey, luego es visto perder todo lo que en seruicio de
aquel Rey auia ganado, y todo lo que posseya.) vnde vbi primum
nuntiatum est Regi Dauid, quod Miphiboseth aduersus ipsum rebel- *2. Reg. 16.*
lauerat, statim (vt sacræ referunt literæ.) Sibæ dixit. Tua sint omnia,
quæ fuerunt Miphiboseth. Vbi obseruandum est, eum non dixisse:
Tua sint bona quæ sunt Miphiboseth, sed bona, quæ fuerunt Miphi-
boset: in quo aperte significauit, bona illa iam non esse Miphiboseth

eo quod aduersus Regẽ suum rebellauerat. Vbi ergo peccator aduer A
sus Deum suum rebellat, statim amittit merita & gratias, quas in
eius seruitio comparauerat. Hoc etiam significauit idem Rex Da-
Psalm. 118. uid, cum dixit. Qui operantur iniquitatem in vijs eius non ambula-
uerunt. Vbi perpendum est, eum non dicere, qui operantur iniquita
tem in vijs eius actualiter non ambulant, sed non ambulauerunt.
Quid hoc est? Nunquid modo non sunt plurimi in peccato mortali,
qui temporibus præteritis in gratia fuerunt, & ambulauerunt in vijs
Domini? Ita planè. Quare ergo ait. In vijs eius non ambulauerunt?
Hoc ideo inquit quoniam omnia illa tempora præterita, quibus am-
bulauerunt in vijs Domini, amiserunt: cuncta namque merita, quæ
in illis compararunt ita perdiderunt, ac si nũquam illa comparassent.
Etenim ieiunia, quæ fecerunt, eleemosynas, quas erogarunt, oratio-
nes, quas recitarunt omnia denique amiserunt. Hæc est vna ex ratio- B
nibus, quare regius propheta peccatum vocauit dolorem, dum de
Psalm. 7. peccatore ait. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Quod con-
cipitur id paritur. Leæna concipit Leonem, & parit Leonem: Lupa
concipit Lupum, & parit Lupum: Vacca concipit bouem & parit bo-
uem. Cum ergo sanctus Propheta dixerit peccatorem iniquitatem
parere, sequitur eum etiam concepisse iniquitatem. Quam hic regius
Psalmographus appellat dolorem multis de causis, quarum vna, &
satis præcipua est, quoniam peccator, dum peccat, si considerat se pro
pter peccatũ cõmissum amittere omnia merita, quæ multis retro an-
nis comparauerat, proculdubio maximo dolore, ac tristitia afficitur.

MISERICORDIA DEI

B. Tho. 1. p. q. 21. art. 4.

VAmus, vt inquit Beatus Thomas, in omnibus ope
ribus Dei resplendent eius misericordia, & iustitia
secundum illud, quod regius Propheta ait. Miseri- C
cordiam, & iudicium cantabo tibi Domine: plura ta
mẽ misericordiæ, quam iustitiæ opera nobis demon
strat. Nam si vnum, aut alterum iustitiæ opus experi
mur, mille millibus misericordiæ compensantur, imo & circuncingi-
tur iustitia à misericordia, ita, vt vix in præsenti sæculo appareat, ipsæ
Psalm. 114. quippe pœnæ, dum hanc agimus vitam, medicinæ sunt ex misericor
diæ apotheca eductæ. Vnde in Psalmo dicitur. Misericors Dominus,
& iustus, & Deus noster miseretur. Ecce circunseptam iustitiam à mi
sericordia, & tanquam in medio clausam: vt nec ingredi, nec egre-
di nisi per misericordiæ ianuam queat: mixta quippe, ac temperata
iustitia Dei cum misericordia nobis propinatur, vt eam absque
mortis

A mortis periculo sustinere ac bibere possimus. Quis enim purã ac nu-
dam Dei iustitiam sustinere posset? Veluti medicus forte, ac veneno- *Simile.*
sum medicamen propinaturus ægroto, alijs benedictis herbis immi- *vid. Virgil. Mahoit. a fol. 285*
scet, quibus contemperatum absque interitu ebibere possit. Quod au
tem pœnæ ipsæ ex Dei misericordia in hac vita proueniant, attestatur *Ezech. 16.*
comminatio illa Prophetica. Auferetur zelus meus à te, & quiescam,
& non irascar amplius. Vbi ira Dei amoris ac beneuolentiæ effectus
designatur: flagellat enim, vt pius pater, omnem filium, quem diligit
dicitur in Prouerbijs. Et in Psalmo etiam, Misericors, & miserator, & *Prouer. 3.*
iustus Dominus. Vbi pro vno iustitiæ titulo duplex titulus misericor- *Psal. 111.*
diæ ei tribuitur.

Misericordia Dei postulanda.

PEtenda est misericordia Dei, sicut faciebat Dauid cum dicebat. Re *Psal. 118.*
spice in me, & miserere mei. Si enim ex Sole, Luna, cæterisque pla
netis (qui veluti oculi sunt mundi) & ex aspectu eorum ad terram tot B
bona promanant, aurum scilicet, gemmæ, frutices atque salubria quæ- *Simile.*
que generantur, quanto magis aspectu oculorum Dei, qui lucidiores
sunt sole diuersa quæque bona in animis, quas respiciunt, gignẽtur?
Recte ergo postulat homo dicens. Respice in me, & miserere mei. So- *Simile.*
lent vulnerati, & mendici, quantumcunque possunt, miserabiles se
exhibere, obnixèq; postulare, vt labores, ac miserias suas alij homi-
nes aspiciant, quatenus, ex eorum miserabili aspectu ad misericor-
diam inclinentur. Sic misellus homũcio multis repletus miserijs eas
ante Dei oculos præsentare debet, misereque poscere, vt oculos suos
in eas conuertat, certus quod ad miserendum misericordijs plenum
eius diuinum pectus trahet. Vt autem Deus sua diuina misericordia ti *Iob. 24.*
bi faueat, oportet, vt tu etiam misericors sis. De quodam homine San
C ctus Iob inquit. Obliuiscatur eius misericordia. Quando crudelis ho-
mo misericordiam à Deo postulauerit, tunc misericordia respondebit: Non te noui, quia nunquam fui in manibus tuis, nec in arca tua,
nec in domo, aut in corde tuo. O rem admirabilem! Cum misericor-
dia Dei sit infinita, dicente regio Propheta: Laudate Dominum om-
nes gentes, laudate eum omnes populi, quoniam confirmata est super
nos misericordia eius, id est, stabilita: vbi alia litera habet. Quoniam
fortis est misericordia eius. Cum ergo hoc ita sit, y estando ya de as-
siento la misericordia en la tierra postquam Deus factus est homo,
res quidem admiranda, & maximo timore digna est dicere, quod mi-
sericordia non cognoscit hominem corde durum, & qui misericordia
erga proximum non vsus est. Omni igitur studio fratres contendite,
vos misericordes esse, & oculos clementiæ habere: ipsi enim sunt, qui

Cant.4. cor Dei feriunt, sicut sponsus in Canticis fatetur dicens. Vulnerasti A
cor meum soror mea sponsa in vno oculorum tuorum. Eleganter ex
primit diuinus sponsus pietatis, & misericordiæ suæ magnitudinem,
cum se vulneratum sponsæ oculis affirmat, vel, vt habent Hebræa,
excordatũ me fecisti. Quasi dicat, Auulsisti cor meum. Tanta enim
est misericordia Dei, vt vno oculo pietatis pleno vulneretur, & rapia
tur. Fœlices ergo misericordes qui talem effectum in corde Dei
faciunt.

Misericordiæ Dei laus.

Psalm.35. PRo eo, quod nos legimus in Psalmo: Quemadmodum multipli-
casti misericordiam tuam Deus. Beatus Hieronymus ex Hebræo
vertit. Quam speciosa misericordia tua Deus: & filij Adam in vm-
bra alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur de pinguedine do-
mus tuæ: & torrente deliciarum tuarum potabis eos. Quibus ver-
bis diuinæ misericordiæ, & spiritualis dulcedinis, quæ ex ea proce- B
Cant.2. dit, magnitudo maxime insinuatur. De hac etiam vmbra ait spon-
sa in Canticis. Sub vmbra illius, quem desideraueram, sedi, & fructus
eius dulcis gutturi meo. Quibus verbis duo priuilegia singulari lau-
de dignissima prædicantur, quibus pios homines Dominus iuuare so
let. Alterum est paterna cura, & protectio, qua sub vmbra misericor-
diæ suæ illos protegit: alterum est mirabilis quædam dulcedo, qua ip-
sos lactat, & secum mirabili amoris glutino copulat, quæ ab vmbra
Psalm.17. suæ misericordiæ procedit, hoc est enim, quod ait. Fructus eius dulcis
gutturi meo. Vt autem fratres mei Deus hac dulcissima vmbra suæ
misericordiæ vos protegat, cooperite vos etiam vestra misericordia
pauperes. Et vt magis ad hoc incitemini adnotate verba illa regij Pro
phetæ. Cũ sancto sanctus eris: & cũ viro innocẽte innocens eris: Cũ
electo electus eris, & cũ peruerso peruerteris. Duo sensus his verbis
assignari solẽt, alter est, quod sanctus Dauid loquitur cum homine, C
& eum admonet, vt à praua societate malorũ discedat: qualis enim est
societas eius, cum quo versaris, talis & ipse euades. Ex quo sensu re-
peries, multa esse necessaria, vt sis sanctus, & perfectus, & te multorũ
innocentiũ, atq; electorũ societate indigere, vt sis electus cũ dicat sa-
cer textus. Cum sancto, cum innocẽte, cum electo. In quo sanctus Pro
pheta manifeste insinuat necessariũ esse homini conuersari cum san-
cto, & cum innocente, & cum electo, hoc est, necessarium esse conuer-
sari cum optimis, & cum nimis sanctis vt quis sanctus & bonus sit: vt
autẽ sit malus & peruersus, sufficit vnius peruersi peccatoris societas:
nã cum vno peruerso euades peruersus, & ideo cum regius Propheta
mentionem fecisset de plurimis bonis, mentionem fecit de vno dun-
taxat

A taxat peruerso dicens. Et cum peruerso peruerteris. Ita ex corrupta
natura ad malum procliui sumus. Alter sensus, qui his verbis assigna
tur, quique magis contextui Psalmi cohærere videtur, est quod san-
ctus Dauid cum Deo loquitur, eique dicit, ipsum erga bonos miseri-
cordem esse: at vero erga malos seuerum, idcirco statim adiecit. Quo-
niam tu populum humilem saluum facies, & oculos superborum hu
miliabis. Vbi valde obseruandum est sanctum Prophetam, cũ de mi
sericordia loqueretur, & de pietate qua erga bonos Deus vtitur, ex-
plicuisse tot modos iustorum, quibus ipse benefacit, dum ait. Cum san
cto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo
electus eris. In quo significauit, quam amicus sit Deus remunerandi
particulariter omnes actus iustitiæ, quos in seruis suis inuenit. Et lo-
quens de supplicio, quo improbos punit, id omne summauit dicens.
Et cum peruerso peruerteris, significans in hoc, quan difficultosa co-
B sa se le haze al señor el castigar. De manera que se diga de Dios vna co
sa tan estupenda, como es que se preuierte, siendo el la summa bõdad
De ratione enim summæ bonitatis est, quod communicet se, & bene-
faciat. Vnde plorans Hierusalem dicebat. Vrsus insidians factus est
mihi Dominus, leo in abscondito. Similiter omnis peccator plangere
potest, si cito non conuertatur. Quare glossa ibi ait. Plangitur iuste Threno.3.
ab omni peccatore quod pius, & clemens Dominus peccatis exigen-
tibus leo sit, vel vrsus contra illum, ad dilacerandum.

Misericordiæ Dei proprietates.

SVper illa verba Psalmi: Deus meus misericordia mea, inquit Bea-
tus Augustinus. Non inuenit impletus bonis Dei sanctus Dauid, Psalm. 58.
quid appellaret Deum suum, nisi misericordiam suam. O nomen, sub B. Aug. su-
quo nemini desperandum est, Deus meus inquit, misericordia mea. per Psal.
Quid est misericordia mea? Si dicas, Salus mea, intelligo, quia dat
salutem: si dicas, Refugium meum, intelligo, quia confugis ad eum:
C si dicas, Fortitudo mea, intelligo, quia dat tibi fortitudinem. Mi-
sericordia mea quid est? Totum quidquid sum de misericordia tua
est: tu enim dedisti mihi, vt essem, & vt bonus essem, nam si tu mihi
dedisti, vt sim, & potuit alius mihi dare, vt bonus sim, melior est
ille, qui mihi dedit, vt bonus sim, quam ille, qui mihi dedit, vt sim. Vt
autem hanc misericordiam regius vates impetraret humanæ conditio
nis miseriam allegauit, cum dixit in alio Psal. Ecce enim in iniquita-
tibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Hac ra- Psalm. 50.
tione Dominum clemẽter cum hominibus agere declarauit Ecclesia
sticus his verbis. Vidit præsumptionẽ cordis eorum, quia mala est, & Eccles. 18.
subuersionẽ illorũ quoniam nequam est, ideo adimpleuit propitatio-
nem

nem suam in illis & ostendit eis viam æquitatis : miseratio hominis A
ad proximum suum: misericordia autem Dei ad omnem carnem. Qua
ergo fiducia fratres Dei misericordiam postulare possumus, siquidē
tot miseriæ nos circundant? Et si moram fecerit, expectate eum, quia
veniens veniet, & non tardabit. Cum vero semper, & vbique grata
Psalm. 67. sit hominibus Dei misericordia (& ita pro eo quod nos legimus: Tur
babuntur à facie eius patris orphanorum & iudicis viduarum, Beatus
Hieronymus ex Hebræo vertit: Exultate coram eo patre orphano-
rum, & iudice viduarum: vere enim exultandum quod talem Deum
habeamus, qui hoc sibi præcipue nomen vendicauit (patrem orpha-
norum, & iudicem viduarum) illa tamen misericordia gratissima est,
Eccle. 35. quæ diu expectata, ac desiderata venit. Vnde illud Ecclesiastici, specio
sa misericordia Dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluuiæ in
tempore siccitatis. Ideo non mirum, si aliquando diu Dominus diffe B
rat precantum vota, vt sit eius misericordia gratior, materiamque il
lis vberioris lætitiæ tribuat: talis enim illa fuit, de qua Psalmogra-
phus ait. Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi, &c. &
immisit in os meum canticum nouum carmen Deo nostro, id est, no
Eccle. 18. uam mihi lætandi, & laudandi materiam misericordia eius diu ex-
pectata tribuit. Quod autem hominum miseriæ misericordiam Dei
prouocent, patet etiam ex Ecclesiastico, qui postquam miserias
carnis, & sanguinis enumerauerat dicens: Quid est homo, & quæ
est gratia illius, & quid est bonum, aut quid nequam illius? Nume
rus dierum hominum, vt multum centum anni, quasi guttæ aquæ
maris deputati sunt: Et sicut calculus arenæ, sic exigui anni in die
æuli. Postquam, inquam, has miserias numerauerat, addidit. Prop-
ter hoc patiens est Deus in illis, & effundit super eos misericordiam C
Exod. 34. suam. Et alia litera inquit, longanimis erit in illis. Et sic quando S.
Moyses à Deo postulauit, vt ei faciem suam ostenderet, ita inquit sa-
cer textus. Quo transeunte coram eo ait. Dominator Domine Deus
misericors, & clemens, patiens, & multę miserationis, ac verax, qui cu
stodis misericordiam in millia, qui aufers iniquitatem, & scelera, atq;
peccata. Quis hoc dicebat? Aliqui dicunt S. Moysem hoc dixisse, sed
alia translatio sic ait. Transeunte, ipse Dominus clamabat. Ipsemet
Deus aperiebat, & ostendebat nomina, ac titulos misericordiarum,
quibus erga homines vtitur, eis peccata, & scelera condonans. Et
quando Ecclesiasticus inquit: Effundit super eos misericordiam suā,
verbum illud, effundit, denotat bonam voluntatem qua Deus homi
nibus parcit, & abundantiam donorum, quæ eis communicat. Miser
homo, cum alij iniuriam remittit, & ei parcit, verba quidem dat, sed
non dat cor nec viscera: dicit enim. Ego ei parco, ego amicus eius
sum

A sum, at cor ei dare nolo, remanet namque cor eius ira, & odio vulne-
ratum. Non sic Deus, sed effundit misericordiam suam, hoc est, visce-
ra sua, & cor super homines, quibus parcit.

In supplicijs etiam, quibus Deus punit, misericordia eius eni
tet vt patet ex illis verbis, quæ per Prophetam Amos loquitur di- *Amos. 2. 8.*
cens. Ecce stridebo super eos, sicut stridet plaustrum. O terribile
supplicium! Nunquid in hoc supplicio inclusa est misericordia? Ita
plane: inquit enim se venturum esse, sicut plaustrum oneratum,
quod sensim, & paulatim venit, & magnam moram facit, per gran-
demque strepitum, & rugitum emittit. In quo significat Deus, se
expectare peccatores, & in ipsis puniendis moram facere, priusq;
vocibus, vel alijs rebus minari, vt illi à somno peccati, in quo
existunt, suscitentur, atque ad sacram pœnitentiam confugiant.
Cum autem somno adeò sopiti fuerint, vt ab eo euigilare noluerint,
B ita vt de necessitate (vt aiunt) eos triturum sit plaustrum: ait Do- B
minus se venturum esse ad illos, sicut plaustrum onustum fæno,
onustum, inquit, & oneratum, non ferro aut arena, quæ ossa con
fringit eius, super quem transierit, sed fœno, quod non tantum pō-
dus habet, nec tantum damnum infert. Hunc ergo patrem miseri
cordiarum imitari debent Reges, ac principes huius mundi qui in
supplicijs, quibus alios puniunt debent semper rigorem cum miseri
cordia temperare.

Quamuis autem opera misericordiæ, quæ Deus publice facit,
plurima sint, multo tamen plura sunt illa, quæ secreto facit, & hu-
iusmodi sunt etiam opera iustitiæ. Hoc aperte significauit Ecclesiasti- *Eccle. 16.*
cus his verbis. Plurima illius opera sunt in absconsis, sed opera iu-
stitiæ eius enuntiabit, aut quis sustinebit? Plurima opera Dei sunt
opera misericordiæ, & ex his quanuis plurima sunt publica, mul-
C to plura sunt secreta. Quoties nos Deus vocat quoties nos iustifi- C
cat? A quantis nos periculis eripit, & alia innumerabilia benefi-
cia in nos secreto confert? Opera autem iustitiæ plurima etiam sunt
secreta. Interficitur quispiam, & dicunt homines. Inimicus eius
eum interfecit, sed profecto iustitia Dei fuit, quæ illum præci-
pue necauit: erat enim tyrannus, aut in alio graui peccato detine-
batur. Moritur adulter, & dicunt ipsum laterali morbo interijsse:
at iustitia Dei ipsum principaliter interfecit. Nam si homines pu-
blice & aperte viderent supplicia è manu Dei venientia, quis eo-
rum non animo caderet, ac deficeret. Ideo Deus ea secreto mittit,
ne videlicet homines animo cadant, quin potius, cum se percussos
viderint, ita pertimescant, vt tamen halitus, atque animus eis ad pœ-
nitentiam agendam maneat.

De

De misericordia Dei sanctorum dicta.

A

B. Chrysost. homil. 3. de pœniten. Simile.

BEatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Dei pietas & clementia hominis malitiam superat. Cogita scintillam, si in mare ceciderit, num poterit stare, aut apparere? Quantum scintilla ad mare se habet, tantum hominis malitia ad Dei pietatem, & clementiam, imo vero non tantummodo, sed & longe supra: nam & pelagus, etiam si magnum sit, mensuram recipit, Dei vero misericordia, & pietas mensuram non habet.

Idem in Psal. 50. Simile.

Idem etiam inquit. Sicut cum quidam graui ægritudine vexatur & multimodis indiget medicaminibus, & attenuatus est sumptibus si introierit medicus, & dixerit ad eum, qui ægrotat. Plures species ad confectionem medicaminis necessariæ sunt, respondeat vero ægrotus. Non habeo vnde tantas species emam, paupertate detineor. Dicat ad eum medicus. Illam, & illam da mihi speciem tantum cætera de meo præstabo. Sic & Deus dicit: Da mihi confessionem tuam, & lachrymas pœnitentiæ, cætera autem pro misericordia mea, & humanitate tibi præstabo. B

B. Hieronym. lib. 1. Comm. in Abacuc. c. 1. Simile.

Beatus Hieronymus in Commentarijs in Abacuc super illa verba, vsquequo Domine clamabo, & nō exaudies: ait. Quomodo si ægrotus æstuans febribus aquam frigidā postulet, & dicat ad medicum. Vim patior, crucior, vror, exanimor, vsquequo medice clamabo, & non exaudies? Et respondeat ei sapientissimus, ac clementissimus medicus. Scio quo tempore dare debeam, quod postulas, & non misereor modo, quia misericordia ista crudelitas est, & voluntas tua contra te petit. Ita & Deus noster sciens clementiæ suæ pondera, atque mensuras interdum non exaudit clamantem, vt eum probet, & magis prouocet ad rogandum, & quasi igne excoctum iustiorem, & puriorem faciat. Quod intelligens Apostolus, secundum id, quod misericordiā C consecutus est à Domino, ait, Sed non deficimus in tribulationibus, & benedicit Dominum in omni tempore, & scit, quod qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit, & gloriatur in labore, & dolore. Et Sanctus Hieremias dicit. Tribulationem, & miseriam inuocabo. Et quomodo alius inuocat Deum, sic sanctus vir, ac bellator inuictus ad exercendum se, & probandum, tribulationem, & miseriam inuenire desiderat.

Misericordiæ Dei mirabiles effectus.

Abacuc. 3.

IN verbis Prophetæ Abacuc mirabiliter Dei misericordia elucet. Ait enim. Domine opus tuum in medio annorum viuifica illud: in medio annorum notum facies, cum iratus fueris, misericordiæ recordabe-

A daberis. Opus Dei vocat Israelem, in qua gente præ cæteris ornanda, atque illustranda, multum operæ, vt ita dicamus, multū sumptus posuerat Deus. Neque enim communibus tantum omninm nationū beneficijs eam prosequutus fuerat, sed assumens, ac eligens in peculium sibi de cunctis populis, segregansque in gentem sanctam, & regnum sacerdotale, vt dicitur in Exodo, portans denique eos super alas aquilarum, singulari illos studio semper fouerat. Hac eadem appellatione, operis videlicet sui, Deus ipse apud Isaiam eos vocauit: ait enim. Hæc dicit Dominus ad domum Iacob: Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet: sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum, in medio sui sanctificantes nomen meum. Et in alio loco: Hæc dicit Dominus Sanctus Israel plastes eius: venturа interrogate me, super filios meos, & super opus manuum mearū mandate mihi. Quæ enim, obsecro, frequentior in tota scriptura metaphora, quam ea, quæ populum Iudæorum Dei vineam, & plan- *Isai. 45.*

B tationem appellat? Fuerunt quidem, & reliquæ gentes per creationem factura Dei: fuerunt tamen veluti syluestres labruscæ, erraticæque vites, & infructuosæ, asperæ, & horridæ, atque inordinate dispersæ. At populus Israel fuit quasi vinea ex electis à Deo plantis de pacta in cornu filio olei, ideſt, in montosa Palæstinæ terra. Viuificare autem, Hebræis, seruare, & liberare significat, vt in Psalmo. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra. Qui enim in afflictione & angustia constitutus est, ille fere mortuo similis est, atque dum ei succursum est, perinde est, ac si reuixerit. Vnde etiā & verbum, recreare, translatitiam significationem accepit. In medio annorum dixit: ideſt, cum in præcipiti erunt mala, cum ingruent vehementius pericula, cum circunfluentibus vndique calamitatum fluctibus, nulla emergendi affulgebit spes. In medio enim alicuius

C rei esse dicitur quandoque quod ab ipsa premitur, & vrgetur maximè: vt circunfuso malorum æstu, nullum euadendi pateat effugium. Tale est illud: Nam etsi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et illud quoque: Si ambulauero in medio tribulationis, viuificabis me. Orat igitur Abacuc Dominum, vt populum sibi peculiarem è medijs calamitatibus Chaldæorum eripiat, & quem tantis hactenus beneficijs affecerit, Chaldæorum sæuitia interire non patiatur. Neque patieris, quæ tua est benignitas, addit Propheta: sed in medio annorum notum facies, quod cum iratus fueris misericordiæ recordaberis. In medio infaustissimi illius temporis, cum ineuitabile imminebit exitium tunc vtique palam facies, te nunquam misericordiæ oblisci, neque in ira tua continere clementiam tuam. Hoc ipsum, *Exod. 19.* *Isai. 29.* *Isai. 5.* *Psal. 40.* *Psalm. 22.*

vt

vt pro certo habeam, præterita beneficia populo tuo loco scelerum pu A
nitionis reposita persuadent. Etenim, pro iniquitate (huic enim par-
ticulæ omnia, quæ sequuntur ab illo carmine: Deus ab Austro veniet
&c. referri arbitror,) pro infidelitate ac idolatria, qua in AEgypto
Exech. 20. abominationes, & idola AEgyptiorum coluerunt, (vt testatur Eze-
chiel;) pro infidelitate, atque murmuratione, quibus post tot, ac tan-
ta in AEgypto conspecta miracula, & Deo ipsi diffidebant, & legatis
eius Moysi, & Aaron identidem obmurmurabant, dicentes: videat
Exod. 14. Dominus, & iudicet, quoniam fœtere feciſtis odorem nostrum coram
Pharaone, & seruis eius, & præbuistis ei gladium, vt occideret nos.
Pro iniquitate qua multoties murmurauit omnis congregatio filio-
rum Israel contra Moysem, & Aaron (vt patet Exodi. 15. & .16 . &. 17.
pro his omnibus iniquitatibus, inquit Abacuc, pro quibus non solum
puniri, sed penitus aboleri meruerant: non tantum Dominus condig
na non intulit supplicia, verum illis glorioſe, & amice se prodidit, & B
ostendit in monte Sinai: atq; de cælo, vt inquit Moyses, fecit eos Do
Deuter. 4. minus audire vocem suam, vt doceret eos: & in terra ostendit illis ig
nem suum maximum, & audierunt verba illius de medio ignis. Id ip-
sum profert hic Sanctus Propheta dicens: Deus ab Austro veniet, &
sanctus de monte Pharan. Operuit cælos gloria eius, & laudis eius
plena est terra: splendor eius, vt lux erit. Quæ omnia impleta sunt, dũ
Exod. 19. Moyses legem acciperet, vt in Exodo narratur. Verum, quia Deus nõ
subito se Moysi ostendit in monte Sinai: sed sensim, atque morate in-
star Solis exorientis, emergens è montibus Seir & Pharan, in verti-
cẽ Sinai aduẽtasse dicitur. Multi arbitrantur, Deũ legis tabulas in ma
nu habuisse ignis fulgore micãtes, & veluti splendoris radios eminus
eiaculantes. Hinc etiam ab Abacuc cornua nuncupari censuerunt: vt
Exod. 34. Moyses ex simili causa cornutus ab scriptura sacra vocatur; & ideo ad
didisse: cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius. Pro C
cornua in manibus eius, Hebræis est, cornua è manu eius ipsi. Vnde
Pagninus, & Vatablus transtulerunt: splendores de manu eius fuerũt
ei. Quidam verò doctissimus interpres, per cornua, mortem, ac Dia-
bolum, quæ mox subsequuntur, significari autumat. Propheta quippe
explicat confestim seſe, & de more vsitatissimo diuinis vatibus, id
quod prius subobscure, ac metaphorice dixerat, his verbis cornua in
manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius: proprie, & enodate de
clarans, subiungit: ante faciem eius ibit mors, & egredietur Diabolus
ante pedes eius. Frequens est enim in diuina scriptura à feris cornu-
petis deducta metaphora, eos dici ventilare cornu, qui aliquos alios
Deut. 33. debellant, prosternunt, & proculcant. Huius generis est illud Moysis
in benedictione Ioseph: Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius,
cornua

A cornua Rhinocerotis cornua illius, in ipsis ventilabit gentes. Deum
porro, mortis, atq; Diaboli ministerio, quasi cornibus oppositis in ho
stes suos ferri, non semel scriptura testatur: illudq; Dauid cum apertè
Psalm. 77. manifestat: Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, &
iram, & tribulationem, immissionem per Angelos malos, viam fe-
cit semitæ iræ suæ, non pepercit à morte animabus eorum. Ecce Dia
bolo, & morte, veluti cornibus, in Ægypto Dominus inimicos suos
perdidisse dicitur. Huic similia hic infert Abacuc: Deum nempe
pro Iudæorum iniquitate, idest, pro pœna sceleribus illorum debi-
ta, Diabolo, ac morte, veluti cornibus oppositis in Chananæos ir-
ruisse, & vt canit Sãctus Dauid gentes illas disperdidisse, afflixisse po-
Psalm. 43. pulos, & expulisse: vt Israelitas inibi constitueret, & ad modum ele-
ctæ vineæ plantaret. In his autem cornibus abscondita dicitur for-
titudo Dei: eo quod Diabolus, & mors tanquam vasa interfectionis
B Deo sint instrumenta fortissima. Quod autem in Hebræo, vt di-
ctum est, duo ponuntur relativa: eius, videlicet, & ipsi: nihil obest,
quominus ea, quæ dicuntur, ad Deum referantur: redundant nan-
que sæpissime Hebræis relativa, sicut etiam & nobis Hispanis. Redun
dat vtique alterum relativorum, in Psalmo, vbi dicitur: mons Sion, Psalm. 73.
in quo habitasti in eo. Et in alio Psalmo: Beatus vir, cuius est no- Psalm. 39.
men Domini spes eius. Redundant & nobis Hispanis, vt diximus,
relativa frequenter: nec citra linguæ nostræ proprietatem dicere-
mus: cuernos de sus manos del, vasos de su fortaleza yuan destro-
çando ante el, muerte, y Diablo con presteza. His igitur prælatis
cornibus Deus, morte, ac Diabolo, Palestinam ingressus, stetit, &
mensus est terram: inquit Propheta: Aspexit & dissoluit gentes, &
contriti sunt montes seculi, incuruati sunt colles mundi ab itineribus
æternitatis eius. Hoc est, morte ac Diabolo pereuntibus, instarque
C cornuum faciem Domini præcedentibus, tandiu Chananæos ventil-
lare non destitit, donec stetit tandem in terra promissa, eiusque domi
nium, & possessionem adeptus, partim per Moysem, partim etiã per
Iosue, mensus est eam in funiculo distributionis, diuisitque tribubus
Israel. Hoc autem non humano cõsilio, non viribus, neque armis sed
solo suo vultu & aspectu Deus illas gentes deiecit, cum essent multo Psal. 43.
maioris numeri, multoq; robustiores, quam esset populus Israel. Ideo
que Dauid inquit. Neque enim in gladio suo possederunt terram, &
brachium eorum non saluauit eos, sed dextera tua Domine, & illu-
minatio vultus tui. Suspicor autem, æternitatis, vocabulum in hoc lo-
co, tituli vicem gerere, ac pro ipso nomine Dei, antonomatice vsur-
pari. Tanquam si Hispane diceremus: todo se allanaua, y rendia, por
do quiera que su Magestad caminaua. Neque vllum est aliud Dei

Epitheton, quod æque considerantium mentes in admirationem impellat, quam æternitas. Idem est igitur, vt ego sentio: contriti sunt, & incuruati sunt ab itineribus æternitatis eius: quod Dauidicum illud, Infirmabuntur, & peribunt à facie tua: Montium porro, atq; collium nominibus principes, & duces, potentes atq; magnates allegorice significantur, nam cum totam hominum turbam, atque adeo ipsum genus humanum diuina scriptura terræ nomine appellare soleat, fit, vt montium, & collium nomina principibus, & summis viris imponat: quia montes, in terra altiores, editioresque conspiciuntur. Cum autem inquit. Incuruati sunt colles mundi, præcedétis sententiæ repetitio est: vt & montes fuisse contritos, & colles incuruatos, idem significet. Ideſt, excelsa quæque, & eminentia, reges, Principes gigantes, fortissimos populos, munitissimas vrbes, editissimas arces, cuncta fuisse deiecta, prostrata, diruta, & euersa. Sequitur vlterius in Propheta. Pro iniquitate, vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian. In quibus verbis pergit adhuc sanctus Abacuc enumerare beneficia diuina, quæ Deus olim populo Israel pro sceleribus, & iniquitate reposuit. Benignus quippe altissimus est etiam super ingratos, & malos. Diximus autem in superioribus hanc particulam, pro iniquitate, tum ad ea, quæ narrata iam sunt, tum ad ea, quæ subsequuntur, referri. His autem non significatur, Deum beneficia rependisse pro scelere, eo videlicet, quod essent iniqui: verum iniquitas, in hoc loco pro pœna iniquitati debita pro meritoque supplicio posita est: in qua significatione Christus etiam Dominus factus fuisse peccatum, ab Apostolo prædicatur, ideſt, mundi peccatorum piaculum: peccata quippe nostra, hoc est pœnas, atque supplicia nostrorum scelerum ipse pertulit in corpore suo super lignum, vt Beatus Petrus testatur. Tota porrò prophetæ narratio hæc Zeugmatica est, singula namque diuina beneficia populo Hebræorum olim exhibita, quæ vates in exemplum diuinæ misericordiæ recenset, cum ea, quæ præcedunt, tum ea etiam quæ sequuntur, hac connexione, & Zeugmate copulantur, pro iniquitate. Fit namque Zeugma, cum plures sensus vna aliqua sententia, aut verbo coniunguntur, præposito interdum verbo, ad quod reliqua respiciant, vt apud Prophetam Amos. Nunquid currere queunt in patris equi, aut arari potest in bubalis? Quod enim præcesserit, in petris, tam ad equos quam ad boues referendum est. In saxis quippe, ac præruptis silicibus, neque equi currere, neque boues arare queunt. Fit etiam Zeugma verbo, aut sententia postpositis, cuius modi est illud. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis. Fit denique Zeugma sententia aut verbo in medio sensuum interiecto, vt in hoc propheta Abacuc. Nam quæ superius dixerat de aduentu Dei in Sinai, & de ingressu eiusdem in terram Chanaam, his quæ subinfert de profligatione Madian in tempore Gedeonis, de diuisione Iordanis, ac maris rubri, de solis, atque lunæ statione in tempore Iosue, de populi eductione ex Ægypto, pro iniquitate, connectit. Scopus vero, ac finis totius narrationis hic est, vt ostendat vates nunquam Deum adeo Iudæorum criminibus iratum, & infensum fuisse, quin eos magnis beneficijs affecerit, atque medijs periculis liberauerit. Hinc autem Propheta argumenta desumpsit, quibus propositam confirmaret spem: nempe Deum in Babylone non deserturum Israelitas, neque pariter cum Chaldæis extremo traditurum exitio, Quin potius misericordiarum antiquarum memorem pro iniquitate, & sceleribus beneficia pristina redditurum, & ab interitu impendente Chaldæis opus suum, ideſt populum sibi peculiarem, misericorditer erepturum, & viuificaturum. In his verbis pro iniquitate vidi tentoria AEthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian, duas populi Israelitici insignes victorias referre creditur vates: alteram sub Othoniele, alteram sub Gedeone ducibus, & iudicibus Hebræorum. Quidam verò interpres existimat, solius Madianiticæ expeditionis Abacuc fecisse mentionem, & Tentoria AEthiopiæ, atque pelles Madian ipsissimum significare: vt familiare huic prophetæ in primis est, quæ subobscure, aut indeterminate prædixerat apertius è vestigio repetere, & si quæ ambigua præmiserat certiorum appositione declarare. Madianitas verò dictos fuisse AEthiopes, vel ex eo patet, quod Sephora filia sacerdotis Madian, vxorque Moysis, AEthiopissa ab scriptura sacra vocatur. Etsi enim posteriores ætatis homines AEthiopum nomen ad eos duntaxat, qui iuxta AEgyptum ad meridiem habitant, traduxerunt, at olim hoc vocabulum latius patuit. Sequitur inferius: Nunquid in fluminibus iratus es Domine? aut in fluminibus furor tuus, &c. vsque altitudo manus suas leuauit. In his verbis adhuc prosequitur propheta miracula, & beneficia diuina quibus vice scelerum, & iniquitatis, Iudæorum populum Deus olim affecit, & exornauit. Adducit autem in hoc argumentum duo illustrissima Diuinæ misericordiæ erga Iudæos testimonia: Diuisi nempe Iordanis, ac maris rubri prodigiosa, & stupenda miracula. Hæcque poeticis exornationibus, Hebraicæque linguæ proprijs, atque elegantissimis translationibus, &, vt Plinij verbis dicam, dignis digna loca picturis condecorauit. Prophetæ autem verborũ mens hæc esse dicetur. Cum olim in

Psal. 9.

2. Ad Cor. 5

1. Pet. 2.

Amos. 6.

Exod. 2. Num. 12.

tumescentem Iordanem, alueique sui ripas tempore messis implentem, veluti increpando discinderes: imo verò cum mare rubrum, stante vento vehementi, quasi obiurgando dirumperes, cum fluuij ipsi veluti ad præsentiam tuam tremebundi, & consternati recederent, ac dissecarentur, vt populo tuo transitionem præberent: anne Domine id feciſti, eo quod aliquando flumina ipsa, vel mare te iniuria aliqua lacessissent? Offensus ne ab illis, & ob aliquam culpam illis infensus, tam magna illis inferebas supplicia? Certe, Domine nullum tibi cum aquis negotium fuerat, quæ ab ipso conditionis suæ exordio obsequentissime tibi paruerunt: verum suscitans, atque renouans, implensque promissa, & iuramenta patribus nostris, & eorũ posteritati depacta, exercebas potentiam tuam, denudabas arcum tuum, equosque tuos, & quadrigas ascendebas, ideſt, omnigenis, atq; fortissimis pugnæ instrumentis validissime decertabas, tua scilicet virtute, & potestate, nõ vtique ob aliam causam quam, vt populo tuo fieres salus, atque saluatio, & vt firma rataque facta ad patres de hæreditate promissio fieret. A B

MISERICORDIA IESV CHRISTI REdemptoris nostri.

VStinuit Dominus Iesus in multa patientia peccata populi Hebræi, nec quemquam illorum puniuit sed multa, ac subinde maiora beneficia eis exhibebat: oportebat tamen, vt in aliquo visibili exemplo puniendi virtutem comprobaret, vt tam discipuli pij, ac religiosi, quam improbi Iudæi, & durissimi sibi persuaderẽt vel solo verbo posse Iesum Christum Dominum nostrum inimicos suos stupidos reddere, imo & in fauillam conuertere, sed se omnia sponte clementer sustinere propter eorum salutem; puniendi tamen virtutẽ non in hominem sed in arborem opportune demonstrauit, cum accedens ad ficulneam, & nihil in ea inueniens, nisi folia tantum, dixit illi. Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est cõtinuo ficulnea. Quod aliter sub Moyse actum est in Chore, Datan, & Abiron, quos seditionem seminantes in populo nouo mortis genere puniuit Moyses famulus Domini hæc dicens. In hoc scietis quod Dominus miserit me, vt facerem vniuersa, quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim, si consueta hominum morte interierint &c. Confestim igitur, vt cessauit loqui diruta est terra sub pedibus eorũ, & aperiẽs os suũ deuorauit illos cũ tabernaculis suis, & descenderunt

Matth. 21. C

Num. 16.

A runt viui in infernum. Christus verò Dominus, ad comprobandum, quod missus esset à patre pro omnium salute, elegit vocare Lazarum ab inferis dicens. Lazare veni foras. Ante vero, quam hoc faceret dixit loquens cum æterno patre. Vt sciant quia tu me misisti: & elegit maledicere ficum, quæ à radicitus exaruit, vt sic incredulos terreret, & adduceret ad pœnitentiam. Magnificauit ergo Dominus facere cum eis, non contra illos, sed & magnificauit Dominus facere nobiscum non contra nos, super quod facti sumus lætantes. Nisi enim Dominus reliquisset semen suæ longanimitatis, & patientiæ, facti essemus sicut Gomorrha, quæ in momento absumpta fuit ab igne. Bene dicamus ergo Dominum, qui non amouit misericordiam suam à nobis, & ne abutamur illa, videamus, & consideremus quo modo, qui vltionum Dominus vocabatur, nunc misericordiæ, & pacis nomen & titulum habet. Deus patientiæ, & pacis, & solatij vocatur à Beato Paulo ad Romanos scribente. Ecce discrimen, & differentiam tempo

B ris inter legem scripturæ, & legem gratiæ: nam antequam Deus homo fieret, vix ei offensa inferebatur, quando ipse eam puniebat. Vbi primum Adam peccauit, statim ipsum pœnis & miserijs oneratum à terrenali paradiso expulit. Vbi primum Cain peccauit, statim ei Dominus maledixit inquiens. Nunc igitur maledictus eris super terram. Vbi primum mundus per lasciuiam peccauit ipsum totum aquarum multitudine submersit. Vbi primum Sodomæ & Gomorrhæ incolæ peccauerunt se ipsos nefandis abominationibus contaminantes, eos igne sulphureo consumpsit. Vbi primum Dathan & Abiron peccauerunt statim ipsos terræ deuorare iussit. Vbi primum Dauid peccauit recensendo populum, statim ipsum magna pestilentia puniuit. Vbi primum Ezechias peccauit ostendendo diuitias suas gentibus Babyloni cis, statim eum minatus est. Itaque in domibus, in quibus hac nocte peccatum committebatur, altera die sequenti (si ita dici potest) sup-

C plicium sentiebatur, id est adonde anochecia el peccado, luego el otro dia (si assi se puede dezir) amanecia el castigo, quod aperte apparuit in eo, quod in solitudine contigit. Nam adhuc escæ erant in ore eorum & ira Dei ascendit super eos. Non potuit sancta scriptura vltionem Dei magis amplificare; siquidem ait Hebræos illos propter gulam, cum adhuc cibos illos, quos appetiuerant, manderent, ab ipso Deo in illo manducationis actu fuisse punitos. Nunc autem, propter merita illius cœlestis mediatoris Iesu Christi, Deus his rigoribus non vtitur.

Ioannis. 11.

Genes. 19.

Ad Rom. 15

Genes. 4.

Psalm. 77.

MISERICORDIA hominis.

Prouer. 3.

VEhementer nobis misericordiam pariter, & iustitiã commendata esse Salomon voluit, cũ in Prouerbijs ait. Misericordia, & veritas te non deserant: circunda eas gutturi tuo, & scribe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam, & disciplinam bonam corã Deo & hominibus. Vide quo amore erga virtutes has nos affici voluit, qui nõ contẽtus dixisse: Misericordia, & veritas te nõ deserant, voluit etiã, vt eas tanquam torquẽ aureã collo circundaremus, & in tabulis cordis scriberemus. Simul & illud vide, quomodo cum misericordia veritatem coniunxit: sunt enim qui, Diabolo ita suadente, in pauperes profusi in suos vero sunt auari, atq; tenaces cũ tamẽ vel vnũ iustitiæ opus neglectũ satis sit ad damnationem: innumera autem bona opera neglecta iustitia ad salutẽ minime sufficiunt. Idẽ etiam Salomon hoc ipsum docet in Prouerbijs his verbis. Multi homines misericordes vocantur, virum autẽ fidelem quis inueniet? Fidelitatis nomine hoc in loco Salomõ iustitiam intelligit, is enim has duas virtutes vbique coniungit, fidelis enim est, qui fideliter præstat, quod debet & muneri suo plene satisfacit. Fidem autem pro iustitia accipi ex eo colligimus, quod cũ idem Salomon dixisset in eisdẽ Prouerbijs? Per misericordiã, & fidẽ purgãtur peccata, paulo post eandem sententiam repetens ait: Misericordia, & veritate redimitur iniquitas. Veritas autem in literis sanctis, iustitia appellatur, vt in Paralipomenone: vbi sic dicitur. Post quæ & huiuscemodi veritatẽ venit Sẽnacherib rex Assyriorũ, &c. Vbi veritas pro iustitia ponitur.

Prouer. 20.

Prouer. 31.

2. Paral. c. 32.

Misericordia hominis.

B. Tho. 2. 2. q. 30.

AD misericordiam exercendã maxime conducit miseros intueri: nam (vt B. Thomas docet) motiuum misericordiæ est malum vel miseria alterius: misericordia autem est voluntas efficax subleuandi proximum à tali miseria, quam quidem misericordiam homo suapte natura habere debet: nam Deus ei pia viscera, & compassione plena largitus est: & ita hoc nomen, viscera, ortum habet à quodam nomine significante misericordiam, quod si homo parcus, & auarus est, hoc ex peccato nascitur. Vnde in prouerbijs de peccatoribus dicitur. Nouit iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia. Iustus (inquit Spiritus sanctus) etiam ipsis bestijs benefacit, & de illis compatitur. Atque ita quando angelus Prophetã Abacuc

Prouer. 12.

A cuc per capillum capitis duxit, vt ad Sanctum Danielẽ cibum portaret, significare voluit virum iustum adeo docilem, & misericordem, & ad bene operandum procliuem esse, quod per capillum capitis ad seruitium Dei, & ad opera pietatis, & misericordiæ facile adducetur. Contra vero impiorum viscera crudelia. Vbi, viscera, vt diximus deducitur à quodam nomine significante misericordiam. Atque ita in sacro Geneſis libro dicitur, quod, postquam Sanctus Ioseph vidit fratrem suum Ben-iamin, festinauit in domum, quia commota fuerunt viscera eius. Vbi alia litera habet. Incaluerunt misericordiæ eius: nam idem est misericordia quod viscera, & è contra. Idcirco cum ait Spiritus sanctus: viscera impiorum crudelia, insinuat, quod per peccatum induratur cor hominis, & misericordia eius vertitur in crudelitatem: viscera autem, quæ Dominus ei dedit plena misericordiæ per culpam eius crudelia redduntur. Contra hos impios, & immisericordes illud merito iactari potest, quod cum eis, velut in altera libræ lance proponatur Deus, gratia, gloria, peccatorum remissio, regnum cœlorum, cæteraque similia benignitatis præmia: in altera vero parua pecunia indigentibus eroganda, plus isti ad hoc buccellum, quã ad pretiosissima illa bona afficiuntur, quod certe indignissimum est. Cum Aaron inaures aureas ad execrandi vituli fabricam à populo petijt, promptissime eas, & annulos, & dextralia ac cætera tribuit. Hoc enim modo quidam verba illa interpretatur: Spoliauerat quippe illum Aaron, & inter hostes nudum constituerat. At cum Christus Iesus in paupere frustum panis petit, sæpe indigne repellitur, & interdum contumelijs afficitur. Qua quidem ex re apparet, quam liberales, imo vero prodigi homines ad diaboli, mundique obsequia sint, quamque ad subueniendum pauperibus Christi tenaces, & inhumani. Quo quid esse vel indignius, vel lamentabilius potest. In Exodo iussit Dominus Moysi, Dices omni populo, vt postulet vir ab amico suo, & mulier à vicina sua vasa argentea, & aurea: dabit autem Dominus gratiam populo suo coram Ægyptijs, vt scilicet vasa illa libenter Hebræis mutuarent. Ex his verbis aperte constat, corda hominum esse in manibus Dei, & ipse, quocunque voluerit, inclinabit illa. Ex quo duo eademque maxime conducibilia inferuntur, alterum est, quod, siquidem habere cor pium, misericors, atque propensum ad bene operandum est res adeo excellens (ita vt B. Leo Papa dicat. Misericordiæ virtus tanta est, vt sine illa cæteræ etsi sunt, prodesse non possint: quamuis enim aliquis fidelis sit, & castus & sobrius, & alijs moribus ornatus insignibus, si misericors tamen non est, misericordiam non meretur) instanter, & omni studio contendamus à Domino po-

Daniel. 14.

Geneſ. 43.

Exod. 11.

Prou. 21.

B. Leo Papa sermone de apparitione Domini.

Universidad de Deusto Biblioteca

stulare, vt corda nostra moueat, & ad virtutem misericordiæ erga pro A
ximos nostros inclinet, vt de nobis vere dici possit, quod Sanctus Da
uid de quolibet iustorum inquit. Tota die miseretur, & commodat.
Quibus verbis significatur hoc esse præcipuum, & quasi continuum
officiũ viri iusti de omnibus hominibus semper bene mereri. In quo
ipsius Dei mores potissimum imitatur, qui nunquam à benefacien-
do quiescit. Ad cuius imitationem Saluator nos hortatur dicens. Esto
Exod. 14. te misericordes, sicut pater misericors est. Alterum verò est, Quod,
quando homines erga nos misericordiam habent, & nobis fauent,
Deo præcipue propter hoc gratias reddere debemus, ipse enim mo-
uet eorum corda, vt de nobis misereantur. Hoc secundum, videlicet
quod Deus est præcipuus autor, qui in nos beneficia confert, signifi
catur etiam in sacro Exodi libro, vbi postquam sacer textus dixerat:
Cumque extẽdisset Moyses manum suam super mare, adiecit statim. B
Abstulit illud Dominus flante vento vehementi, & vrente tota no-
cte, & vertit in siccum. Hoc dicit, vt nullus cogitaret virgam, quam
Moyses in manu tenebat, habere ad illud negotium virtutem. Non
enim virga mare abstulit, sed Dominus, diuisaque est aqua, & ingres-
si sunt filij Israel per mediũ sicci maris. Vbi Hebræi dicunt mare diui
Psal. 135. sum fuisse in duodecim vias, iuxta numerum duodecim tribuum. Et
hoc probant ex illis verbis Psalm. Qui diuisit mare rubrum in diuisio
nes aquarum. Ex quibus omnibus infertur quod homo nullum in te
bonum potest conferre, si Deus cor eius, & voluntatem ad id non mo
ueat. Idcirco quamuis ipsi homini debes etiam bonum, quod in te
confert, gratificare, multo tamen magis Deo, qui est præcipuus autor,
à quo bona cuncta procedunt te gratum præbe. O quam ampla, & spa
tiosa materia se se nobis hic offerebat magnam lachrymarum copiam
profundendi, si ingratitudinem, qua homines vtuntur erga Deum C
suum, qui fons est infinitæ misericordiæ, consideramus. In omnibus
enim beneficijs, quæ homines ab hominibus accipiunt, non nisi tan-
tum ipsorum hominum recordantur, eis tantummodo gratias reddũt
& eis pro acceptis beneficijs inseruiunt. Y por ellos los siruen y se tie
nen por sus cautiuos y de Dios, que es el principal autor, quasi nun
ca se acuerdan.

Pons, quo ad Deum transituri sumus, vt veniam nobis condonet,
misericordia est, quam erga proximos exercemus. Ille ergo pon-
tem fregit, quo transiturus erat ad Deum, qui proximo misericor
Iacob. 2. diam non facit, aut ei non pepercit: vnde Beatus Iaco-
bus inquit. Iudicium fiet sine misericordia ei,
qui non fecerit miseri-
cordiam.

MODE-

A

MODESTIA.

Modestia secundum B. Augustinum, libro de vita beata, B. Aug. lib. de vita beata.
dicta est à modo: sicut á temperie dicitur temperantia:
vbi autem non modus est, atque temperies, ibi nec mo-
destia, nec temperantia potest inueniri. Hanc modestiã B. Ambr. de officijs.
optime describit B. Ambrosius dicens, Absit pertinax in familiari ser
mone contentio. Discretio sine ira, suauitas sine amaritudine sit, mo-
nitio sine asperitate, hortatio sine offensione. Et Beatus Isidorus etiã B. Isidor. li. 2. de Soliloquio.
modestiam describens ait. Sit in gestu tuo grauitas, in motu simplici
tas, in incessu honestas, nihil dedecoris, nihil lasciuiæ nihil petulãtiæ
nihil leuitatis in tuo incessu appareat. Animus enim in corporis ge-
B stu apparet, & species corporis simulacrum est mentis, figuraque pro
bitatis. Ex his omnibus sequitur, quod tunc modesti erimus, cum ser-
uauerimus, quod B. Paulus ad Corinthios scribens docet dicens. Om 1. Ad Cor. 14.
nia in vobis secundum ordinem fiant, quæ enim à Deo sunt ordinata
sunt. Vnde in Canticis Sponsæ pulchritudo malo punico assimilatur
cuius grana & in purpureo colore ardorem charitatis & in appositis-
mo ordine, & collatione eius aptissima in cunctis ordinem designat:
quæ duo præcipua fidelis animæ ornamenta sunt. B. Thomas etiam B. Tho. 2. 2. q. 168. art. 1.
ait, quod ad modestiam spectat gubernare exteriores hominis gressi
sus, & corporis motus. Et quia modestia res est adeo necessaria, tam-
que excellens, eam Diuus Paulus nimis commendat in epistola ad Ad Phili. 4
Philippenses dicens. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.
Non ait, Vni, vel alteri nota sit modestia vestra, sed omnibus ho-
C minibus.

MONACHVS NOVITIVS.

Sicut anima pueri recenter nati dicitur esse pura potẽ- Simile.
tia, quæ tamẽ pro magisterio habet, quidquid in alijs
videt, & audit: ita nouitius monasterium ingrediens
velut in pura potentia est ad ea, quæ vita monastica
tradit: vnde hic quoque pro magisterio habet, quid
quid in monachorum moribus videt, hoc enim velut pro lege acci-
pit. Quamobrem summa cura adhibenda est, vt semper recta & hone,
sta non solum audiat, sed etiam videat: alioquin, si alterum desit, exi-
stimabit plane aliter loquendum, aliter viuendum, nisi dicta factis cõ
sentiant. Hoc modo nouitij addiscent esse perfecti, & intelligent ve
ros monachos debere omnino, & absque alijs medijs semper seruire

ideſt que han de ſeruir de todo,atque, vt quædam iumenticula Dei, A
futuros eſſe.Plurimis ex Leuitis iuſsit Dominus dar plauſtra, & bo-
Num.7.c. ues ad aſportanda remota inſtrumenta ſanctuarij Cathitis autẽ, hoc
eſt,filijs Cath(vt ait ſacer textus)non dedit plauſtra, & boues, quia
in ſanctuario ſeruiunt,& onera proprijs portant humeris. Sic ſimi-
les ijs ſunt veri religioſi,qui domum verrunt,patinas mundant,men
ſæ miniſtrant,ægrotos curant,ſenibus famulantur, ac denique in ſan
ctuario ſeruiunt,& onera proprijs portant humeris. Quæ omnia eis
ſuauia,& dulcia redduntur: alij enim de alijs exemplum ſumunt, &
illo bono exemplo incitati his ſeruilibus operibus facillime vacant.
Non ſic faciunt moniales illæ,quæ ſeruas,& famulas eis ſeruiẽtes ha-
bere volunt,eo quod vident alias moniales ſui monaſterij aliquando
id feciſſe,& tanquam dominas voluiſſe, vt ſibi omni cum diligentia
ſeruiretur.Itaque de malo exemplum ſumentes nolunt inclinare cer
uices ſuas,& ſeruitijs humilitatis operam dare,ſed inflatæ alijs ſerui B
re dedignantur.Ad opera ſupererogationis ſolet Deus hominũ cor-
da mouere oſtendens voluntatem ſuam per aliqua conſilia,ſed id nõ
1.Reg.23. præcipit: non vult enim diuina maieſtas nos tantopere onerare. Hoc
ſtilo vſus eſt rex Dauid quando deſiderauit aquam de lacu, & dixit.
O ſiquis mihi daret potum aquæ de ciſterna, quæ eſt in Bethlehem
iuxta portam.Nemini hoc voluit S. Rex imperare, quia rem difficilẽ
nimis eſſe exiſtimauit.Sed irruperunt inquit ſacer textus tres fortes
caſtra Philiſtinorum,& hauſerunt aquam de ciſterna Bethlehem. At
quemadmodum illam aquam Sanctus Rex vocauit ſanguinem : ſic
merito labores religionis poſſunt appellari ſanguis in colore aquæ.
Et quamuis Deus nobis non præceperit, vt monachi eſſemus tamen
nos ipſi(ſicut illi tres equites,vt regi Dauid placerent, ſe periculo ex
poſuere,& ei deſideratam aquam,quamuis ille id non iuſsiſſet, attu-
lerunt)noſtra voluntate,& beneplacito religioſam vitam ſumere vo C
luimus,vt magis diuinæ maieſtati placeremus.Vt autem res difficiles
ſanctæ religionis fiant nouis religioſis faciles,dulces, ac ſuaues, ma-
xime oportet,vt iuniores eas operari, & diligenter exerceri videant
ab his qui maiores ſunt in religione,& in ea plus temporis conſum-
pſerunt:quamuis etiam oporter,vt magiſtri nouitios doceant,omnia
hęc maxima cum prudentia facere, corpus enim conſeruandum eſt
taliter,quod poſsit animam vſque ad finem vitæ mortificatam porta-
re.Y no ſe manquen luego alos principios y ſe impoſsibiliten para
los ſanctos exercicios.Leo ille,qui Prophetam inobedientem, vt ſa-
3.Regum.13 cra narrat ſcriptura,interfecit,diuina prouidentia aſinum ſeruauit,&
non interfecit vt corpus mortuum in ſepulturam aſportaret. Sic ze-
lus, & fortitudo pœnitentię debet eſſe, ſicut leo ille:nam quamuis
monachi

A monachi cor, & ſenſualitatem, atque alias animæ paſsiones mortifi-
cet,tamen oportet, vt aſinum videlicet corpus viuum, ac ſanum re-
linquat,vt poſsit ſimul cũ anima vſque ad ſepulturam peruenire.Quã
uis autem Deus non præceperit hominibus,vt eſſent religioſi,oſten-
dit tamen quantum ei hic placeat ſtatus,dum cõſulit illum eſſe ſumẽ-
dum:propter quod nos etiam illum imitari debemus conſulentes ijs
qui in mundo ſunt,vt relictis ſæculi vanitatibus & periculis,ſe ad ſe-
curum religionis portum recipiant. De Sancto Andrea refert ſacer
Euangeliſta Ioannes fuiſſe fratrem Simonis Petri.Inuenit hic primũ *Ioann.1.*
fratrem ſuum Simonem, & adduxit eũ ad Ieſum.O quã bonus frater
hic fuit ſiquidem fratris ſui remedium ſpirituale curauit.Nunc verò,
proh dolor,non ſolum fratres, imo & patres filios ſuos ad Deum nõ
adducunt,ſed etiam omni cum efficacia ab illo ſanctiſsimo propoſi-
to deterrent;Quod quidem grauiſsimum ſcelus eſt. Ergo omnes bo-
B ni amici,& boni fratres eſſe contendamus,& eos, qui vere ad Deum
accedere voluerint,ſanctis admonitionibus & conſilijs incitemus,ac
tam egregium factum, quale eſt, prauas mundi occaſiones fugere,
laudemus.

Monachi gratitudo.

GRauiſsimum ſcelus eſt quod monachus habeat ingratitudinem,
& obliuionem tanti beneficij,quale eſt,Deum à ſæculi vanitati-
bus ipſum in altiſsimum religionis ſtatum adduxiſſe. Pertimeſcat igi
tur,ne ſibi dicatur id,quod Sanctus Moyſes Dathan, & Abiron,atq; *Nume.16.*
Chore dixit his verbis.Nũ parũ vobis videtur,quod ſeparauerit vos
Deus Iſrael ab omni populo,& iunxit ſibi,vt ſeruiretis ei in cultu ta-
bernaculi?Et tanquam ingratum illũ Dei iuſtitia punit, ſicut tam in
ſolito ſupplicio illos puniuit.Aliqui religioſi huius ſingularis benefi
C cij ita obliuiſcuntur,vt vix in eis de religione plus maneat,quam ha-
bitum monachalem portare, & incluſos in monaſterio viuere.Pro-
phetæ Hieremiæ oſtendit Deus corbes ficubus plenos poſitos ante *Hiere.24.*
templum. Et Calathus vnus [ait ſacer textus) ficus bonas habebat
nimis,vt ſolent ficus eſſe primi tẽporis, & calathus vnus ficus habe-
bat malas nimis,quæ comedi nõ poterant,eo quod eſſent malæ.Sic re
vera duo genera religioſorũ in monaſterijs inueniẽtur tanquã ficus
in calatho poſiti,alteri quidẽ ſunt optimi,& nimis ſapidi, ac dulciſsi-
mi Deo:alteri vero improbi,& inſipidi, qui nõ plus habẽt de religio-
ſis,quã monaſterijs cũ corporibus adeſſe.Iſti quidẽ ſunt occaſio,vt re
ligiones contẽnantur ab imprudentibus,& ex deprauato eorũ viuen
di modo oritur, vt multi procaciter ſacroſanctas religiones contra
ius, & rationem carpant. Adeo enim præcipites multi homines ſæ-
culares

culares ſunt,vt vno monacho publice in aliquo delicto comprehenſo eandem opinionem de alijs probis monachis concipiant, quod nimis temerariũ eſt. Tempore Diui Auguſtini monachus quidam monaſterij eius in crimine quodam publice deprehenſus eſt. Beatus Auguſtinus autem contra ſcandalum populi ita perorauit. Dicite mihi, Num domus mea melior eſt,quam arca Noe, in qua ex tribus eius filijs vnus nequam deprehenſus eſt?Num melior,quam domus Iacob, in qua ex duobus fratribus alter eligitur àDomino,alter reprobatur? Num melior,quam domus Chriſti in qua ex duodecim ab eo electis Apoſtolis vnus proditor effectus eſt?Num melior, quam ſeptem diaconorum ab Apoſtolis electorum collegio, quorum Nicolaus hæreſiarcha extitit? Nũ melior,quam ipſum cælũ, ex quo tot angeli cecidерunt?& quam paradiſus in qua duo generis humani parentes in gratia conditi ab eodem loco propter peccatum eiecti ſunt?Ratio nõ poſtulat nec æquum eſt vt boni valorem ſuum propter aliquot improbos,qui inter eos degunt,amittant. Si arca aliqua plena eſt monetis ex auro puriſsimo quamuis inter illas ſint aliquæ ex auro adulterino aut ex plumbo non ideo illæ valorem ſuum amittunt.Sic quamuis in religione,quæ eſt ditiſsimus Theſaurus ſeruorum Dei, ſint aliqui improbi religioſi,non ideo æquum eſt, vt probi & ſpirituales viri, qui in ea ſunt altiſsimum ſuum valorem atque æſtimationem amittant. Non contemnendus eſt aut paruifaciendus hortus, qui inter bonas arbores,& inter roſas odoriferas generat ſentes, tribulos atque alias malas herbas.Sic non eſt contemnenda religio,quæ habet plurimos ſpirituales,ac religioſos viros,licet inter eos aliqui degant, qui non ſunt tales.In domibus aurificum ſunt neceſſarij carbones , & mallei ad fabricanda pretioſa vaſa aurea & argentea.Sic diuina prouidentia permittit,vt in ſancta religione ſint aliqui qui ſint velut carbones,& mallei,quibus electi religioſi illuſtrentur,& perficiantur . Ideſt permite la diuina prouidencia que en las religiones aya algunos que ſon como carbones y martillos de los plateros, para que ſus eſcogidos ſean con ellos y con ſus moleſtias labrados,y perficionados.

A

B

Simile.

Simile.

Simile.

C

Monachi perſeuerantia.

Nume.33. IN libro numerorum legitur , quod poſtquam filij Iſrael de monte Sinai exierunt tandem ad ſepulchra concupiſcentiæ deuenere . In quo Spiritus ſanctus ſignificare voluit,futurum eſſe,vt ſæpe numero eueniret,quod poſtquam religioſi,ac recollecti homines à vita tranquilla, & contemplatiua (quæ per altum montem Sinai, vbi tanto tempore Sanctus Moyſes cum Domino conuerſatus eſt,ſignificatur) exirent, taliter ſe negotijs ſuperfluis, & periculoſis traditurі erant quouſque

A quouſque paulatim in ſæculo morientes ſe perderent, ideſt: Muchos religioſos,y hõbres recogidos ay,que ſalidos de ſu quietud,y contẽplacion ſe dan de tal manera a los negocios ſuperfluos del mundo, que poco a poco ſe vienen a deſordenar haſta venir a morir en el , y ſepultarſe en ſus proprias concupiſcencias . Cogitas ò frater religioſe,te,quia in mundum non reuertiſti ad luxuriandum, vel ad poſsidẽdos numos,vel ad familiam ſuſtentandam non poſſe alia via ad omiſſum mundum reuerti?Timeo equidem,ne tibi contingat id,quod nauibus euenit,quæ aduerſis ventorum flatibus , & procelloſis imbribus ad portum,vnde exierunt,reuertuntur.Attente animaduerte, an in te creuerit præſumptio, & inordinatus appetitus deſiderandi alijs præferri,atque in omnibus tuam propriam voluntatem adimplere,& rebus neceſſarijs affluenter abundare &c. Si igitur hæc concupiſcis, quæ hominis mundani ſunt,abſque dubio ad mundum inopinatus reuertiſti buelto has al mundo ſin penſarlo , buelto has a mirar a Sodoma como la muger de Loth.Animaduerte te eſſe hominem,& omnibus hominibus commune,& proprium eſſe,vt in eis illa vitia naſcantur ex vna parte,quæ ipſi per aliam aliquando ſciderunt. Ne cogites nos poſſe vitia radicitus euellere,ſcindere quidem poſſumus, ſed nõ euellere poſſumus radicem,quæ in terra noſtri corporis remanet,ſcilicet fomes peccati . Qua propter oportet te mille oculis conſpicere, ne vitia,quæ prius ſciditi, iterum renaſcantur. Non ſit religio tua,ſicut domus Saul,quæ in dies decreſcebat , & in peius quotidie vertebatur,& minuebatur: hoc enim modo eris ſicut milnus , qui , vt fertur,quanto maior eſt,tãto res viliores aggreditur . Si in ſæculo eſſes, omnibus viribus laborares,vt cunctis ditior fieres,quare ergo, cum ſis in religione , omni ſtudio non curas te diuitiarum ſpiritualium omnibus ditiorem eſſe?Qui ex AEgypto exierunt,rurſus in eum nõ reuertantur,corda enim,quæ ex deſerto in AEgyptum redire cupierunt,terram promiſsionis videre nequaquã meruere . Refert Diuus Bernardus ſibi in anno approbationis ſuæ dictum fuiſſe ab Ignatio Abbate.Si tu fili Bernarde Dæmoni tentanti te reſpondes.Nolo: præſato vero aliquid tibi præcipienti dicis:volo, & in memoria tua continuo illam Domini ſententiam habes:Diſcite à me quia mitis ſum , & humilis corde,atque id quod idẽ Dominus dixit videlicet; Qui vult venire poſt me abneget ſemetipſum,& tollat crucem ſuam, & ſequatur me, attente contemplaris,ipſe tibi gratiam ſuam , vt in religione cum cæteris perſeueres largietur,& te in morte illuminabit , vt ſicut bonus Chriſtianus,moriaris . Vnum ex his, quæ religioſo fauent ad perſeuerandum in religione vſque ad finem,eſt perfecta ſuæ propriæ voluntatis reſignatio , & quædam ſingularis obedientiæ promptitudo,ita,

B

C

Simile.

2.Reg.3.

Simile.

D.Bern.

Universidad de Deusto Biblioteca

do,ita,vt omnia sancta exercitia, quibus se exercet, & abstinentias, A quibus corpus macerat de sui prælati licentia faciat.Nam si quod facere vult Deo gratum est,ipse cor prælati eius mouebit, vt ei ad id faciendum facultatem tribuat,& sanctis eius intentionibus faueat.Refert sacra scriptura, quod cum Sanctus Daniel simul cum socijs suis abstinentiam seruare vellet,& nõ manducare de cibis delicatis,quos rex dari præceperat,rogauit eunuchorum præpositum,vt sibi facultatem ad id faciendum tribueret.Et ait sacer textus,Dedit autem Deus Danieli gratiam, & misericordiam in conspectu principis eunuchorum.Atque ita eis licentiam tribuit,vt, sicut postulabant, se abstine- *Daniel.1.* rent.Si igitur Sanctus Daniel inuenit gratiam in conspectu hominis infidelis, multo melius eam inueniet religiosus subditus in prælato Deum timente.Vt autem religiosus ad obediendum se libenter subij B ciat,animo euoluat verba illa, quæ Christus Redemptor noster impio iudici Pilato dixit.Non haberes in me potestatem,nisi tibi datum esset desuper. Sic religiosus non obtemperat prælato ex eo, quia ille homo est,nec quia talis homo,sed quia desuper autoritatem habet:& sic considerans subditus, se ei propter Dei amorem obedire, & quia in Dei loco est,ipsi suauissime obediet.Ad perseuerantiam etiam conducit maxime monachi recollectio: etenim habemus thesaurum absconditum in vasis fictilibus:& sicut vas vitreum positum in capsa facile conseruatur, & non frangitur:sic fragilia corpora in capsa,hoc *Simile.* est,in clausura & recollectione infracta conseruantur. Quod si vasa vitrea extra capsam periclitantur,& facile confringuntur, multo facilius corpora fragilia confringentur,si in clausura monasterij sui diligentissime,& obseruantissime non includantur.

Pro hac materia vide litera, p,titulo perseuerantia Notabile singu C lare super decimum capitulum Numerorum. *fol. 568*

Monachi austeritas.

IN sacro Genesis libro legitur, quod in sacculo adolescentis Beniamin minoris natu inter filios Patriarchæ Iacob vas Sancti Ioseph repertum est, de quo famulus quidam eiusdem Ioseph dixit. Ipse est *Gene.44.* cyphus(idest vas)in quo augurari solet Dñs meus. Vbi significatum est,quod in habitu religiosi,qui statum monachalem, & humilem in Dei Ecclesia habet,reperiri debet calix Iesu Christi Redemptoris nostri,hoc est,passio eius,labores,paupertas,atque austeritas.In hoc vase augurari solet ipse Dominus,idest,en el se conoce la buena ventura,o malauentura de cada vno: nam vnum ex clarioribus signis ad coniecturandum,an quis prædestinatus sit ad vitam æternam vel sit præscitus ad infernum,est, videre vtrum libenter bibat calicem sanctissimæ

A ctissimæ passionis Iesu Christi Saluatoris nostri,vtrum patienter tribulationes,& angustias perferat, vtrum cum desit, qui ipsum persequatur,ille semetipsum persequitur,corpus suum ieiunijs,disciplinis atque cilicijs affligens:an vero ex hoc calice bibere recuset, & si contingat ipsum ex eo bibere,quia illum recusare non potest,tandem ipsum impatienter bibit,idest,si se le offresce beber del por no poder rehusarlo lo bebe con impaciencia:hoc certe signum reprobationis est, illud autem signum prædestinationis. Magna igitur confusio est hominis religiosi,vt sub habitu sancto religionis, voluptatum, ac deliciarum abundantia reperiatur:nam sancti sacrarum religionum fundatores,qui instituerunt,vt habitus seu vestimenta fratrum vilia, ac parui pretij essent,voluerunt etiam,vt discus ciborũ cũ habitu cõformaretur.Magna enim inordinatio, & non paruum inconueniens est velle aliquem se induere,tanquam pauperem,edere autem tanquam B diuitem, si igitur paupertatem promiserunt,oportet,vt eam in aliquo sentiant:etenim sicut non meremur propter bonos habitus,sed quando illosin rectis operibus exercemus,sic nõ meremur in paupertate cõmuni si inde non sequatur mihi aliqua peculiaris paupertas:nam paupertas quæ in aliquo non est corpori onerosa, in vanum dicitur esse ad animam meritoria.

Monachus alios inuitet ad religionis statum.

AD curãdum phreneticũ, & vt in pristinam valetudinem redeat, *Simile.* oportet,vt à conspectu eius omnes picturæ,atque imagines auferantur:nam aspectus, & intuitus earum ipsum in maiorem insaniam prouocant.Sic vt phreneticus peccator in se redeat,& ratione vtatur maxime conducit, vt ab aspectu rerum huius mundi, & vanitatum, atque inuentionum eius se auertat, hæ namque imagines ipsum in- *Simile.* C sanire faciunt; & quemadmodum sunt hospitalia ad curandum insaniam & phrenesim corporalem, sic monasteria sacrarum religionum sunt aptissimæ domus ad curandam phrenesim, atque insaniam spiritualem:nam corda eorum, qui in huius modi domos se recipiũt, & à visione vanitatum, atque imaginum mundi se auertunt, optime reformantur & integram salutem,ac veram sapientiam,vt verè creatori suo inseruiant, recuperent. Intelligentes hoc veri religiosi, & amatores Dei non solum id facere,omni studio curare debent nec eõtenti esse se ipsos religiosos esse, sed illos etiam inuitare debent, quos dispositos viderint ad sacrosanctum religionis statum capiendum,eos fideliter adhortantes,ne asperitatem religionis,sed fructum qui ex ea carpitur, aspiciant. Truncus vitis si exterius tantum aspiciatur aridus,atque asper apparet,quod si illũ manu tangis, asperior *Simile.* sentitur;

ſentitur; verum ſi altitudinem eius, & ſublimitatem ſuſcipias, videbis A
ibi viridantia folia, & fructum dulciſsimum, ac nimis ſuauem. Sic vita religionis; ſi foris, & de longe aſpiciatur, aſpera videtur, quinimo ſi eam tentas, & experiris, ſtatim in principio multo aſperior apparet, ſed quis guſtum ſuauiſsimum fructuum virtutum, & ſuauitatem foliorum ſanctarum conuerſationum, & vinum ſapidiſsimum deuotionis, quod ibi ſancto exercitio deguſtatur, pro rei magnitudine poterit amplificare? Hic adimpletur id, quod B. Apoſtolus ad Hebræos ſcribens inquit. Omnis autem diſciplina in præſenti quidem videtur non eſſe gaudij, ſed mœroris, poſtea autem fructum pacatiſsimum exercitatis reddet iuſtitiæ. Itaque vita, verba, & conuerſatio bonorũ religioſorum debent eſſe velut retia, quibus ſæculares capiant, & piſcentur. Sed obſeruandum eſt duo eſſe genera retium, quædam habẽt foramina magna (ideſt, vnas redes ay que tienen las mallas grandes) & hæc duntaxat ſunt vtilia ad piſcandum piſces magnos; parui autẽ, B
licet in ea ingrediantur, ſtatim exeunt, y eſta red es de almadraua. Sunt alia retia, quæ omnes piſces tam paruos, quam magnos capiũt. Quando religioſi ſuis bonis exemplis, ſermonibus, & conuerſationibus ſolos diuites, nobiles, ac magnates mundi piſcare intendunt, pauperes autem, licet virtute prædíti ſint, à ſe expellunt, eſſas redes ſon de almadraua, iſte modus piſcandi nihil valet, que venga el probrezillo a tomar el habito con buen ſpiritu, y porque trae ruyn capa ſin experimentar ſu deuocion, y ſufficiencia le den de mano, y al otro, ſea qual fuere en lo interior, como ſea pece grande, rico, y de los nobles del ſiglo, luego cierran los ojos, y le reciben, y abraçan; no vale nada eſta red de almadraua que tiene las mallas muy grandes. Nam licet in religionem non omnes indifferenter ſint recipiendi, tamẽ ex ijs, qui ſufficientes ſunt, non eſt attendendum, vtrum diuites, an pauperes ſint, expulſis pauperibus, & acceptis diuitibus: ſiquidem expe- C
rientia patet quod communiter illi, qui pauperiores ſunt, ſanctiores euadunt, multi autẽ ex nobilibus, & diuitibus vitã poſtea traſeũt in præſũptionibus, & in nobilitatẽ ſuã, & ſanguinis proſapiã extollẽdo.

Ad Hebr. 12

Simile.

Monachatus ſuſcipiendus eſt cum deliberatione.

PRius ò frater tibi ipſi pulſum capere debes, & diligenter animad uertere, vtrum ad religionem ſis aptus: in hoc enim multũ inte reſt. Si ſarcinator veſtẽ aliquam ex pretioſa purpura bombycina, vel ex oſtro conficit, licet ipſa veſtis ſit eleganter facta, cõtingere poteſt, vt tu eam induas, & cũ ea deformis appareas: non enim ad menſurã tui corporis, aut ſtaturæ facta eſt, atque ita nec tu ad veſtem aptus es, nec veſtis ad te, ni vos ſoys para el ſayo, ni el ſayo para vos; viſte le otro

A otro de aquella eſtatura, y parece, q̃ le viene nacido, porque le quadra muy biẽ. Sic oportet animaduertas, an tu habeas corpus, & diſpoſitionẽ aptam ad tã pulchram veſtem, qualis eſt religio, quam ſummus artifex Ieſus Chriſtus ſcidit & conſuit, eſta a vno le viene bien, porque es cõforme a ſu condicion, y complexion: y a otro no le viene tãbiẽ. Itaque veſtis ſacroſanctæ religionis quibuſdam quadrat, alijs vero non. Ideoque loquens idem Dominus, de virginitate dixit. Non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt. Et addit paulo inferius. Sunt eunuchi, qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnum cælorũ. Qui poteſt capere capiat. Quamuis autem deliberatio ad rem tam arduam, tamque ſanctam, qualis eſt religio, maxime ſit neceſſaria, tamẽ non debemus contemnere illos, qui abſque plurima deliberatione mundum relinquunt, & ſe in ſacras recipiunt religiones: nam Spiritus ſanctus aliquãdo animas pie quodammodo decipit. Atque ita cõ-
B tingere ſolet, vt talis vitæ mutatio meliorem habeat euentum, quã illa, quæ maturè, ac maxima cum deliberatione facta eſt. Quemadmodum multoties euenit, vt ſemen, quod è manibus ſeminantis decidẽs in eum locum cadit, vbi ipſe nolebat, aliquando plus fructus affert, quam illud, quod attentiſsime, & cum propoſito in aliquo peculiari loco ſeminatur. Sic perſæpe euenire ſolet, vt plurimi adoleſcentes in ſua tenera ætate ſacram religionem ingrediantur non multum ſcientes, quid faciebant, poſtquam autem viri facti ſunt, & ſe profeſſos cõperiunt, faciunt (vt aiunt) de neceſsitate virtutem, & regulam, quam promiſerunt, & cui ſe obligarunt, diligentiſsime obſeruant. Hoc fuit inuentio Spiritus ſancti: nam ſi iſti in ſæculo commorarentur quouſque homines fierẽt, habitum religionis forte non ſumerent, nec fallacem mundum relinquerent. Itaque Deus plurimos veluti vi bonos eſſe facit. In deliberatione autem nullus animo cadere debet, eo quod
C ſe magnum peccatorem conſpiciat, nec ob id ignauus fiat ad ſacrum religionis ſtatum capeſſendum, quin potius magis ad id faciendum animari debet, ſiquidem magnis vulneribus magnæ ſolent applicari, magnæque ſunt neceſſariæ medicinæ.

Matth. 19.

Simile.

Exhortatio ſeu ſermo ad recipiendum nouitium in religionem.

INfortunia, ac pericula huius mundi ſolent homines prudẽtes mouere, & incitare, vt ipſum relinquant, & locum tranquillum, vbi facilius animas ſuas poſsint ſaluare, diligentiſsime quærant. Nam & ipſæ aues rationis expertes, quando venti acrius, & fortius ſufflant, locum aliquem ſolarem, & ab iniuria ipſorum ventorum munitum

inuestigant,& ibi se recipiunt,& plumis suis protegunt:pisces etiam A
in fluminibus, & in mari,quando tempestas vrget, quærunt tranquillum locum, in quo se ab illa tueri possint. Nostris miserrimis temporibus tanta est calamitas tempestatum, ac turbinum in mundo, vt maxima sit prudentia ab eo fugere, & se in tutissimum religionis sinum recipere. Vnde intelliges frater mi ingens beneficium, quod in te Deus contulit dum animum tuum mouit,& incitauit, vt tantam tamque singularem vitæ tuæ mutationem faceres: noluisti, vt pisces,aut aues te non antecellerent quærentes tranquillitatem,& quietudinem, te autem ipsam non quærere. Secutus es, & bene qui- *B. Berna.*
dem glorioſi Bernardi consilium, qui in quodam sermone sic ait. Fugite de medio Babylonis,& saluate animas vestras: conuolate ad vrbes refugij, vbi positis & de præteritis agere pœnitentiam, & in præsenti obtinere gratiam, & futuram gloriam fæliciter præstolari. Non vos retardet conscientia peccatorum,quia vbi illa abundarunt; B
superabundare gratia consueuit: non pœnitentiæ austeritas vos deterreat,nec enim condignæ sunt passiones huius temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur, nec ad præsentem consolationem, quæ inuenitur, nec ad futuram gloriam, quæ promittitur. Hæc tua à sæculo in sacram religionem conuersio non solum animæ tuæ vtilis tutura est, verum etiam in plurimorum cordibus, qui te cognoscebant, & tecum versabantur ipsam maxime operari confido, eosque tuo bono exemplo vel idem facturos, vel saltim vitas suas correcturos, seque in meliorem vitæ frugem recepturos, sicut Beatus Augustinus sibi euenisse fatetur his verbis. Tu autem Do- *B. Aug. li. 1. conf.*
mine inter verba Poticiniani duorum nobilium conuersionem referentis, torquebas me ad me ipsum auferens me à dorso meo, vbi me posueram, dum nollem me attendere, & constituebas me ante faciem tuam, vt viderem, quam turpis essem, quam distortus, & C
sordidus, maculosus, & vlcerosus. Si igitur Beatus Augustinus, cum dumtaxat audiret referri duorum nobilium adolescentum conuersionem, se ipsum commouit, quanto magis se ipsos mouere, & incitare poterunt illi, qui proprijs oculis hanc tuam conuersionem fuerint contemplati? Deum ergo frater summis laudibus effer, & *Simile.*
glorifica,siquidem te posuit exemplum conuersionis aliorum adolescentum. Sed animaduerte frater, ne sis tanquam coluber, qui quamuis pelliculam tenuem mutet, & deponat, venenum tamen non relinquit, at oportet, vt siquidem vestes sæculares mutasti, prauas etiam nunc consuetudines, & inclinationes, si quas in seculo habebas,omnino commutes,vt sic penitus veterem hominem exuas: sicut Beatus Paulus & tibi, & omnibus consulit dicens. Nunc autem

A tem deponite & vos omnia,iram,indignationem, malitiam, turpem sermonem:nolite mentiri inuicem expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum, qui renouatur in agnitionem Dei. Perpendite obsecro verbum illud, nunc autem, quod quidem mentionem facit de legis gratiæ tempore, in quo maiorem ad hæc omnia peragenda obligationem habemus sicut Sanctus Apostolus hic nos admonet: nam in hoc sacratissimæ legis gratiæ tempore nobis communicata est singularis altissimi Dei lux, atque cognitio, quæ huius renouationis est fundamentum. Si igitur frater hoc facis,non eris Sanſoni similis, qui abscissis ab eo capillis, vires,quas habebat, amisit. Non hoc permittat Deus propter infinitam suam misericordiam;non inquam,permittat vt postquam tibi capilli abscissi fuerunt,& corona aperta,pudorem amittas. *Ad Col. 3. c.*
B

Prima pro monachi professione exhortatio.

INter omnes sententias,quas Sapientes Græciæ dixerunt,magis celebris,& quę maius pondus in se continet,est illa,quæ sic ait. Sequere Deum. Atque vt talem,antiqui Philosophi,eam celebrarunt,ipsamque omnibus viribus sequi contenderunt. Nam plurimi eorum se morali philosophiæ dederunt omni studio curantes plurimas virtutes acquirere,& in ipsis Deum sequi,& imitari contendebant. Contemplabantur namque in Deo summam patientiam, summam bonitatem,summam liberalitatem, summam iustitiam, summamque veC
ritatem,atque alias quam plurimas virtutes,& ita diligentissime studebant sese in illis exercere, vt Deum altissimum imitarentur, sicut nostra sententia inquit. Sequere Deum. Breuis quidem est hæc sententia verbis,sed multum amplectitur, ita vt omnia Euangelia comprehendat,sicut finis media sua amplectitur. Quis,& qualis,obsecro, est finis sacrosancti Euangelij,& sacratissimæ mortis Iesu Christi, ac prædicationis eius? Profecto est. Sequere Deum. Atque ita Diuus Pe- *1. Petri. 2.*
trus dixit,Christus passus est vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Ergo finis Christi Redemptoris nostri fuit, nos similes sibi, verosque sui imitatores efficere. Ecce igitur, quomodo sententia Philosophorum omne Euangelium (sicut finis media) complectitur. Idcirco eam in cordibus nostris scribere, eiusque continuo recordari debebamus. Beatus Ambrosius nunquam finem facit *Gene. 12.*
laudandi Patriarcham Abraham, eo quod ex hac sententia commodũ,& vtilitatem eduxit: nam cum ei Dominus diceret. Egredere de terra tua,& de cognatione tua,& de domo patris tui,& veni in terrã

quam monstrauero tibi ipse statim omnia, vt prudens vir, reliquit, A
& Deum secutus est. O diuinam sapientiã omnia relinquere, & Deũ
sequi. Qui hoc facit certissimum est, dum in eo perseuerauerit, errare non posse, ideſt, el que esto haze lleua configo vn saluoconducto, y seguro de que en quanto perseuerare en esto no puede errar, tum vel maxime, quia hic omne bonum sequitur, & illud, in quo omne, quod desiderari potest inuenitur ac protector, & præmium est eius, qui ipsum sequitur. Atque ita Dominus Patriarchæ Abrahæ dixit. Ego protector tuus, & merces tua magna nimis. Ne timeas Abraham quamuis extra patriam tuam & à tuis consanguineis, & amicis te separatum, ac seiunctum videas: in me enim habes protectorẽ quẽdam, & omne bonum. O quam magnam prudentiam frater mi osten disti hodie, dum id, quod Patriarcha Abraham fecit, tu fecisti: mundum, parentes, amicos, & omnes mundi voluptates relinquis, vt Deũ sequaris, securum, ac nimis certum iter elegisti: Dominus tibi gratiã suam communicet, ne ab incepto desistas, & retrocedas. Et siquidem B
apud te constitutum habes te ipsum funditus Deo offerre, oculos in cælo fige, ac virili pectore Deo ipsi promitte, te fideliter eum secuturum, regulam huius sacræ religionis profitendo.

¶ Hic detur professio. Facta professione dicatur.

Iam frater mi promisisti te imitaturum esse Christum verum Deũ, & Dominum nostrum, hanc sacram regulam obseruando, & in pau-
Psalm. 14. pertate, castitate, atque obedientia viuendo. Loquens Sanctus Dauid de iusto inquit. Qui iurat proximo suo, & non decipit. Vbi alij verterunt. Qui iurat, vt affligat se, & non mutat; hoc est. Intelligens iustus quanto magis placeat Deo sacrificium rationalis victimæ, quam irrationalis, cõstituit se ipsum in sacrificium mortificatum offerre, & hoc, voto ac iuramento confirmat. Sic tu hodie frater in hac professione, fecisti. Quam autem gratum sacrificium sit Deo hoc, quod hodie feci C
sti probatur ex eo, quia aliquomodo imitatur sacrificium patriarchæ
Gene. 22. Abrahæ tam celebratum ab omnibus, quando filium suum charissimum Isaac voluit sacrificare. In quo singulari opere ei angelus dixit. Nũc cognoui quod timeas Dominũ: ideſt, propter hoc cognoscetur ab hominibus (Deus enim iam id cognouerat) te ipsum Deũ timere, siquidem proprio filio tuo propter amorem Dei non pepercisti. Qui libet nostrum suum Isaac videlicet suum corpus habet, quod tantopere diligit, vt non defuerint matres, quæ ad conseruandum proprium corpus, filiorum suorum corpora manducarent. Hæ magis diligebãt corpora sua, quam filios suos, ergo quando offerimus Deo in sacrificium corpora nostra, promittentes nos in paupertate, obedientia, & castitate victuros, perinde facimus, ac si hæc dilectissima corpora nostra

A stra iugularemus. Sed obseruandum est id, quod Sanctus Propheta in supra dictis verbis ait: Qui iurat, vt se affligat, & nõ mutat, hoc est iustus adimplet, quod iurauit, & promisit, absque eo quod de illo pæniteat, ideſt, cumple lo que iuro sin arrepentirse. Idcirco oportet ò frater, vt habeas generosum animum, quo per omnia, quæ sese obtulerint in hoc spirituali itinere fortissime rumpas, ne altissimo Deo terga vertas, in quo magna diuinæ maiestati fit iniuria. Videns Sanctus Iosue milites suos in exercitu contra hostes deficere magna cor
dis sui afflictione in terra prostratus dicebat. Mi Domine Deus, quid *Iosue. 7.*
dicam videns Israelem hostibus suis terga vertentem? O quanta cõmiseratione dicere possumus de religioso, qui in illis, quæ Deo promisit non perseuerat; Quid dicam videns hunc monachum votis solemnibus astrictum terga vertentẽ? Animaduertite, quo animo Dux
ille Iepte considerans rem adeo terribilem, & miserandam (qualis B
erat vnicam filiam suam in sacrificium offerre) in hæc verba prorupit. Heu me filia mea, aperui os meum ad Dominum, & aliud facere *Iudicum. 11.*
non potero. Domino promisi votum, quod voui, & ideo non potero non adimplere. Liberum arbitrium Dux hic habebat, & posset quidẽ votum, quod vouerat missum facere, si vellet: non enim alius in toto Israel illo potentior erat, qui ipsum ad votum seruandum compelleret, sed ait. Non potero, tuto videlicet & absque conscientiæ scrupulo non adimplere, cogitabat enim se ad illius voti impletionem obligari, & non posse illud absque peccato mortali relinquere. Attende ergo religiose te aperuisse os tuum ad Dominum, eique promisisse hãc sacram regulam obseruare, & aliud absque lethali pæna facere non potest: idcirco vlterius progredi, & omni studio perseuerare conten
de. Animaduerte id, quod Dominus ait. Qui perseuerauerit vsque in *Matth. 10.*
finem saluus erit. O verba horribilia! Spiritus sanctus ea in cordibus C
nostris imprimat, ne vnquam à memoria nostra labantur. Si Christus Reparator noster modo in propria persona, & per sua diuina labia no biscum loqueretur, & proferret illa verba: Ite maledicti in ignẽ æternum, qui paratus est &c. & simul proferret illa: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit, magis profecto nos deberent verba ista, quam illa deterrere: nam illa peccatoribus, adulteris, homicidis, superbis, atque alijs id genus hominibus sceleratis, dicit, hæc vero iustis, quibus non prodest bene viuere, nisi in eo bene viuendi modo vsque in finem perseuerauerint. O serue Dei diligenter, & omni cura animaduerte, te non esse vitam æternam consecuturum, nisi vsque ad finem in virtute perseueraueris. Quo circa maiorem tibi pauorem ac terrorem debent verba hæc de perseuerantia incutere, quam illa de impiorũ damnatione. Merito enim quidã vir sanctus dixit, virtutẽ

virtutum esse perseuerãtiam: ipsa enim illas perficit, & tandem effi- A
cit, vt præmij corona comparetur.

Patres isti qui adsunt, te suis precibus, & sanctis orationibus iuuabunt statim incipientes, & vnusquisque eorum dicendo. Aue Maria.

Secunda pro Monachi professione exhortatio.

Simile. QVando in mari ingens tempestas, & procellosæ vndæ insurgũt, solet prudens, ac circunspectus nauta in tranquillum & securũ portum nauem suam colligere, & quando taurus in arena, seu curriculo ferox hinc, inde omnes minatur magna prudentia, ac res nimis secura est in locum aliquem sublimẽ, in quo tuto ferocitas eius vitetur, ascendere. Quamuis semper nimis decens, & sanctum fuit homines mundũ relinquere, & in sacras religiones se recipere, multo magis his miserrimis temporibus est, quando corre tanta tormenta de vicios contra las virtudes, & quando Diabolus velut taurus ferociB
simus ingentem facit in animis stragem. Idcirco peculiare Deus beneficium nunc ei confert cui spiritum infert, vt tot tantaque pericula effugiat, & se in aliquam sanctam recipiat religionem, vbi portum securum contra tempestates, & firmissimum propugnaculum, in quo ab hoc ferocissimo tauro se defendat, inueniat. Cognosce igitur, ò frater mi hoc ingens beneficium, quod Dominus in te hodierna die contulit, & diuinæ eius maiestati gratissimus esto, atq; pro certo habe, non sat esse mundum, parentes, ac vestes sæculares reliquisse, sed
Ad Eph. 4. cap. oportet facere id, quod Sanctus Apostolus nos omnes hortatur dicẽs. Deponite vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris: renouamini autẽ spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Exuite vos, ait
C
Sanctus Apostolus, & deponite desideria huius sæculi, hoc est, desideria diuitiarum, honorum, & voluptatum carnalium, necnon desideria libere viuendi &c. quæ desideria erroris vocat: quia cum illis miser homo corrumpitur. Hæc igitur desideria, & antiquos mores, in quibus ò frater viuebas, carnem, & sanguinem sequens, oportet te diligentissime deponere, posthac in spiritus renouatione, in iustitia, &
Simile. sanctitate veritatis viuendo. Sed quid significat, in sanctitate veritatis? Quando aliquis aliquam rem cum maximo spiritus feruore, & diligentia operatur, ei dicere solemus. Id vere facis, ideſt esso de veras va: quando autem illud segniter, & ignauiter facit, ei dicimus. Videris id per iocum facere ideſt parece, que hazeys esso de burlas. Cum ergo Sanctus Apostolus inquit, vt in iustitia viuamus, & in sanctitate veritatis, perinde est, ac si diceret, vt iustitiã, & sanctitatem magno

cum

A cum spiritus feruore, & maxima diligentia, non autem segniter, & ignauiter operemur. Et quamuis omnibus hoc conducat, multo tamen magis tyronibus, & eis, qui virtutem incipiunt, necessarium est: nam magna res est in principio tuæ conuersionis maximo cum spiritu, & feruore incipere: sicut idem Apostolus hortatur dicens. Solicitudine non pigri spiritu feruentes Domino seruientes: tali enim Domino tale seruitium debetur. Et quamuis hi feruidi postea in aliquo deficiant, & relaxentur; semper tamen eis remanet stimulus illius prioris feruoris, & diligentiæ, quo incitantur ne omnino cadant, sed potius, vt antea, in virtute persistant. Si vero segniter incipiunt, difficulter postea diligentes esse, & ad perfectionem ascendere poterunt. Quando aliquod fundamentum ex luto conficitur, & angustum est, atque altius non iacitur, signum est illud non futurum esse altum ædificium: si vero profundum est, & calce atque arena alte, & ample iacitur omnes expectant illud altum, magnum, atque admirabile futurũ
B esse ædificium. Seraphicus pater noster Franciscus admirandis quibusdam spiritus feruoribus incepit, proprias vestes cuidam pauperi tribuens, leprosorum vulnera labijs oris sui pertingens, & votũ emittens, se non negaturum quidquid sibi propter Dei amorem postulare tur, atque his fundamentis tam celeriter ad tantam ascendit perfectionem. Quamuis autem ò frater mi tam profunda, & fortia fundamenta hactenus ad hoc spirituale ædificium, quod ædificare intendis non iecisti, tamen aliquem feruorem, & aliqualem diligentiam hoc nouitiatus anno adhibuisti, atque ita Dominus te in sanctis desiderijs, quibus sacram nostram religionem ingressus es, conseruauit & sic animo forti, & constanti professionem vis emittere, & te altissimo tuo creatori offerre. Accede huc, &c.

Ad Rom. 12.

Simile.

Iam frater mi desideria tua impleta sunt. Restat igitur, vt maxima
C cum efficacia id, quod altissimo Deo nũc promisisti adimplere procures. Animaduerte regium Prophetam dicere quædam verba, quæ te, & omnes, qui professi fuimus, terrere debebãt, & ingentẽ timorẽ incutere recordantes nos altissimo Deo verbum dedisse, & promisisse, quod non seruare nefas est grauissimum. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi (inquit sanctus Propheta) & reliquiæ cogitationis diẽ festũ agẽt tibi. Vouete, & reddite Dño Deo vestro omnes, qui in circuitu eius affertis munera. Terribili, & ei, qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ. Homo sanctis cogitationibus creatorẽ suũ glorificat, & reliquijs illarum cogitationum ei festum agit: ipsæ namque reliquiæ cogitationũ sunt bona desideria, & ex desiderijs bonis opera bona oriuntur: atq; in his omnibus omnis iustitia cõsistit. Vt autẽ homo meliorẽ habeat dispositionẽ ad occupandũ

Psalm. 75.

se in sanctis cogitationibus, ex quibus tantum bonum dimanat, nos A
sanctus Dauid hortatur, vt vota altissimo Deo emittamus, & ideo in
quit loquens cum ipso Deo. Quoniam cogitatio hominis confitebi-
tur tibi, & statim se ad homines vertit dicens. Vouete & reddite Do-
mino Deo vestro omnes, qui in circuitu eius affertis munera. Quod
perinde est, acsi diceret. Siquidem principium totius boni in bonis
cogitationibus consistit, vt maiorem opportunitatem ad vos ipsos in
eis exercendos habeatis, vota Deo vestro facite mundum relinquen
tes, & seruitio eiusdem Dei continuo vacantes. Loquitur cum illis,
qui in circuitu Domini offerunt munera, videlicet cum Christianis,
qui in conspectu Dei sumus, nunc genibus flexis orantes, nunc audié
tes missam, vel concionem, nunc in sanctis rebus cogitantes, & in bo
nis operibus nos exercẽtes, atque in his omnibus ei sacrificia offeri-
mus. Verũ sanctus Propheta nos admonet quod adhoc, vt hæc omnia
maiori cũ perseuerantia, atq; efficacia fiant, vota faciamus, & attenda
mus plurima inconuenientia, quæ habent illi, qui in sæculo manẽt, & B
quanta obstacula, quæ ipsorum saluationẽ impediũt: à quibus omni-
bus nos fugere oportet si quiete viuere, & securiores esse desidera-
mus. Ideo ait. Vouete Non nobis præcepit, sed consulit vt votum fa-
ciamus, at secundum verbum videlicet, Reddite, hoc est, votũ, quod
emisistis, adimplete, hoc inquam verbum præceptum & obligationẽ
inducit. Et addit, Terribili & ei, qui aufert spiritum principum. Qua-
si dicat. Si feceritis vota, animaduertite vos ea adimplere, & obserua-
re obligatione astringi, mirad que lo aueys con vn señor terrible, q̃
quita las vidas a los poderosos, y tiene el infierno lleno de gente, q̃
no le siruio. Quid igitur faciet cum religioso, qui ei id, quod promi-
sit, non seruat? Quicũque nobilis homo ignominia afficitur, si ei pro-
missum verbum non seruatur, quanto magis Deus: etenim illud ma-
ximo cum rigore exiget. Tu igitur frater promisisti modo hanc regu C
lam seruare, & Deus tibi promisit vitam æternam si id feceris atque
adimpleueris. No falte por vos, que por Dios no faltara, porque sus
palabras no pueden faltar.

Tertia exhortatio pro monachi professione.

Daniel. 2. STatua illa, quã vidit Nabuchodonosor, habebat caput aureũ, pe-
ctora argentea, ventrẽ æneum, & crura ferrea, extrema autẽ pe
dũ eius erant lutea. Itaque quanto magis inferius, tanto peior
erat, ideſt, quãto mas yua parabaxo, tanto mas yua empeorãdo: comẽ
ço en oro, y acabo en lodo. In hoc significatũ est, quod plurimi maxi-
mo cũ amore, & feruore incipiũt altissimo Deo seruire, & paulatim
relaxãtur, & in deterius labũtur: atq; ita in bono incipiũt, & in malo
finem

A finẽ faciunt, id est, comiençan en bien y acaban en mal. Et quãuis hoc
sic euenire soleat multoties, tamen optimum est bene incipere, nam
si cura adhibetur, facile homo ipse in bono conseruatur & in ipso me
lioratur, atque in melius progreditur. Tu frater mi (sit Dominus glo-
rificatus, à quo bona cuncta procedunt) bonum de te hoc nouitiatus
anno specimen ostendisti, quo his patribus, qui adsunt placuisti, atq;
ita ipsi in suam sanctam societatem te admittere voluerunt, quod tu,
quia tantopere illud exoptasti, nunc opere adimplere postulas, sacram
professionem petendo, cui desiderio ego satisfacere volo. Idcirco ac-
cede huc, &c.

Salmones, cum in amara aqua generentur, postquam in dulcem *Simile.*
ingrediuntur, tantopere illa delectantur, vt in ipsa manere velint vs-
que ad mortem. Sic homines prudentes, qui in amaritudine mundi
aluntur, & viuunt postquam dulcedinem religionis gustauerunt in
ea vsque ad mortem perseuerare volunt. Hoc tibi frater contigit, qui
B postquam suauitatem, & dulcedinem quæ in sanctis exercitijs nostri æ
sacræ religionis inuenitur, degustasti, & expertus es in paupertate,
obedientia, & castitate viuens, nunc vsque ad mortem perseuerare
in his solẽni voto te voluisti astringere. Refert Sacra scriptura quod *Genes. 30.*
cum pulchra Rachel odorem suauissimum quorundam florum (quas
in manibus portabat quidã filius sororis suæ Liæ) reciperet tanta sua-
uitate affecta est, vt propter illum suauissimum odorem voluerit cer-
to temporis spatio omittere voluptates, quas cum viro suo habere po
terat. Tibi ò frater atque omnibus qui in sacris religionibus viuunt,
tam bene oluit flos ille pulcherrimus, qui de se in Canticis ait: Ego *Cant. 2.*
flos campi, & lilium conuallium (qui est Iesus Christus filius Dei) vt
à voluptatibus & delicijs sensualibus non per certum temporis spa-
tium, sed per totum vitæ tuæ tempus abstinere volueris, vt suauissi-
C mo eius odore fruereris quod & nos omnes promisimus. Atque vt
melius huic cœlesti sponso conformaremur sanctam paupertatẽ, vir-
tutem, videlicet, quam ipse magnifecit, & de qua ipse particulariter se
iactauit etiam polliciti fuimus. Maximæ profecto consolationi nobis
esse debet, cum videamus nos ipsos propria nostra voluntate, Spiritu
sancto mota voluisse relinquere quidquid possidebamus in mundo,
& possidere poteramus, vt expedite, & melius illum possemus sequi,
qui cum dines esset, pro nobis egenus factus est. Cum sanctus Iob in
sterquilinio nudus, pauper, & coopertus miserijs, plenus tamen diui-
no spiritu exclamauit dicens. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut
Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Aliã *Iob. 1.*
exclamationem poteris frater mi hodierna die facere, quæ maiorem
perfectionem significat, poteris enim dicere. Dominus dedit, & ego

à me abstuli, id est, Dios me lo dio, y yo me lo quite, yo me he hecho verdugo de mi mismo. Dominus dedit mihi parentes, fratres, consanguineos, bona temporalia, & industriam, vt plura acquirere possem, ego autem hæc omnia & (quod magis est) meam propriam voluntatem, & libertatem à me abstuli, & propter eius diuinum amorem in perpetua promisi obedientia viuere. O te fœlicem, qui tantum sacrificium de te diuinæ maiestati hodierna die feciſti? Quod modo superest, vt quotidie in virtute magis prodesse contendas: si in sæculo maneres omni studio curares omnibus ditior esse, honoratior, atque in maiori æstimatione habitus, quare ergo in religione magis diues virtutum esse omni studio non curabis? Et quemadmodum in sæculo homines ditiores, & honorabiliores esse intendunt: sic tu è contra in religione laborare debes, vt omnibus pauperior & contemptibilior appareas. Ad quæ omnia hic plurimum fauoris inuenies. Propheta Helias angelum inuenit, qui ipsum dormientem suscitauit, & corroborauit, vt inceptum iter vsque ad montem Dei Horeb prosequeretur. Tetigit (ait sacer textus) eum angelus, dixitq; illi. Surge, grandis enim tibi restat via. Tu ò frater in hac sacra religione non vnum tantum, sed plurimos angelos, videlicet plurimos seruos Dei in ea viuentes reperies, qui te suscitabunt, & suis sanctis exemplis corroborabunt, vt inceptũ iter prospere, & fœliciter prosequaris, ipsi etiam te in suis orationibus Domino commendabunt incipientes ex nunc, & dicentes pro te bis orationem Angelicam.

A

3. Regu. 19. B

Quarta pro monachi professione exhortat.

Simile. NOuæ plantæ, ne à bestijs corrodantur solent spinis, ac tribulis circundari: sic in sanctis religionibus solent nouæ plantulæ, videlicet nouitij circundari spinis ac tribulis, hoc est, ieiunijs disciplinis, vigilijs, atque alijs sanctis pœnitentiæ exercitijs, ne videlicet à bestijs infernalibus corrodantur, sed (vt dicitur in Canticis) sint sicut lilium inter spinas. Hoc integro anno frater mi spinis circundatus fuisti, atque ita Dominus in sanctis desiderijs, quæ initio tui ingressus in religionem attulisti te conseruauit. Quapropter patres isti animaduertentes, quam libenter has spinas amplexus es, & aspicientes feruorem, quo te in rebus pœnalibus huius sacræ religionis exercuisti, in eam te recipere solemni voto æquum esse existimarunt. Idcirco accede huc, &c. Facta professione dicantur sequentia.

Cant. 2. C

Considerans sanctus Dauid singulare beneficium, quod Dominus in eum contulerat, dum in mundo tantis erroribus seminato- & vbi tot gentes sunt, quæ sine luce, & sine fide viuunt, ipsum diuina sua lege illuminauit, eumque posuit in sua republica, quæ erat anti-

A antiqua synagoga, plenus lætitia, & gratitudine dixit. Funes ceciderunt mihi in præclaris etenim hæreditas mea præclara est mihi. Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum, insuper & vsque ad noctem increpuerunt me renes mei, hoc est, sortes mihi ceciderunt in illustriorem statum ex omnibus, quos Deus in terra habet, videlicet in synagogam: & hic status mihi gratissimus est: & ideo gratias agam Domino, siquidem me in tantam lucem attulit, & intellectum meum clarissimo lumine fidei illuminauit. Quas gratias ego maxima cum perseuerantia iam egi flexis genibus vsque ad noctem, & quousque renes mei, ac latera dolorem sentiebant. Quanto igitur illustrior est status legis gratiæ, & in hac lege gratiæ perfectio euangelica quæ in sacris religionibus obseruatur? Ergo maiori iure quilibet Christianus dicere potest. Funes ceciderunt mihi in præclaris. Et multo potiori iure id possunt dicere religiosi, siquidem B eos Deus in tam illustri statu, qualis est religio, collocauit. Quod si sanctus Dauid in terra prostratus orabat, & altissimum Deum pro illo singulari beneficio laudibus efferebat, quousque latera sua ipsum præ dolore increpabant conquerendo, eo quod per tantum temporis spatium in oratione erat, maiorem profecto ad hoc faciendum nos obligationem habemus. Quocirca altissimum Deum frater mi glorifica pro tam singulari in te collato beneficio, quale fuit relicto sæculo, & eius vanitatibus in hanc sacrosanctam religionem te adducere. Cum Dominus plurima beneficia patriarchæ Abrahæ præstitisset, qualia fuerunt ei promittere se daturum ipsi promissionis terram, & eum plurimarum gentium patrem esse facturum & quod in generatione eius futurus erat vnus qui esset quoddam benedictionis pelagus, & per quem mundus redimendus erat, victoriam etiam aduersus quinque reges eum reportare fecit, atque alia C plurima ei beneficia contulit, sed cum aliquando ipsum alloqueretur his omnibus posthabitis primum, quod ei in memoriam reuocauit fuit. Ego Dominus, qui eduxi te de Vr Chaldæorum. Ego sum Dominus, qui singulare illud tibi beneficium præstiti, qui te à fornace hoc est à Chaldæa vbi infidelitatis igne inter illam peruersam gentem cõburendus eras, abstuli, & eduxi, in quo apparet altissimum Deum pro illo particulari beneficio particularem gratitudinem à S. Patriarcha postulasse. Nam alia beneficia nihil ei proculdubio prodessent, si Chaldæorum erroribus ibi combureretur, & ideo Dominus tã peculiarẽ mentionẽ non facit de alijs gratijs, & beneficijs, sicut de hoc. Sic frater mi considerare debes, quod quamuis Deus alia plurima beneficia in te contulit, ex particularibus tamen hoc fuit dum te eduxit à Chaldæa sæculi, & ab igne, in quo mundani sunt, velut carbones in

Psalm. 15.

Genes. 15.

cenſi

censi cupiditatibus,& ambitionibus,turpitudinibus sensualibus, atq; A
alijs plurimis sceleribus,ab his inquam, te eduxit, & in sanctam religionem asportauit vbi in paupertate spiritus in castitate perpetua, ac singulari obedientia viuas diuinæ suæ maiestati totus consecratus. Cura igitur omnibus viribus gratus esse,& quæ hodie promisisti,perfectisime adimplere. Ad quæ maxime conducit animi humilitas, quam omni affectione amplecti debes:Optima enim est illa S. Isidori
B. Isido. lib. de som. bon. sententia,quæ ait.Summa monachi virtus humilitas: summum vitiũ eius superbia. Tunc se quisque monachum iudicet, quando se minimum existimauerit,etiam si opera maiora virtutũ gesserit. Deus propter suam infinitam misericordiam tibi gratiam, & fauorem suum ad hæc omnia præstanda largiatur.Plenariam indulgentiam, quæ hodie tibi concessa est,adiumento erit,vt bono animo incipias: hi etiam patres suis precibus & orationibus te iuuabunt.

Quinta pro monachi profeſsione exhortatio. B

VOlens Dominus execrandas illas, ac nefarias vrbes Sodomam,
Genes. 19. & Gomorrham,incendio comburere misit(vt refert Sacra scriptura) quosdam angelos,qui sancto Loth dicerent. In monte saluum te fac.Et re vera ita contigit:nam sanctus vir in mõte ab illis flammis terribilibus,quibus ciuitates illæ concrematæ fuerunt, se defendit. Mundus hodie viuis flammis ardet,con fuego de alquitran,videlicet cupiditatibus,turpitudinibus sensualibus,inuidijs,fallacijs, atq; alijs innumeris sceleribus,propter quod Deus singulare in te beneficium hodierna die contulit,eo quod licet ad te angelos visibiliter non miserit,suis tamẽ diuinis inspirationibus te intus incitauit, vt Sodomã, & Gomorrham,videlicet mundum relinqueres, & ad securum montem sanctæ religionis te conferres:quibus tu humiliter obedijsti, &
Simile. ad hunc tam sublimem montem ascendisti, vbi tibi forsan cõtigit id, quod euenire solet ijs,qui ad cacumen alicuius altissimi montis ascẽ
C dunt, qui,postquam in ipso cacumine sunt vident inde & oculis lustrant alios plurimos montes,quos antea non videbant.Sic tibi plurimæ difficultates sacræ religionis ostensæ erunt,quæ non recte ex mũdo discernuntur, id est,aqui se os auran descubierto muchas difficultades,que ay en la sancta religion, las quales no se deuisan bien desde el mundo.Aliud est optare religiosum esse,aliud vero est, id opere exequi,& experimento probare quid sit,in duro lectulo somnum capere,& media nocte ad laudes matutinas surgere, plurimas vigilias habere,carnem flagellis cilicijs,ac ieiunijs macerare, vti rudioribus atque asperioribus vestibus,& se in alijs sanctis exercitijs pœnalibus exercere:hæc omnia sunt accliuia quædam difficilia,id est,son cuestas

A difficultosas, quæ hoc anno expertus es, y desde alla del siglo no las viades tan claramente, sed diuino fauore non te terruerunt, quin potius profesionem nunc postulas, vt sic per hæc accliuia ascendendo in montem altisimum cœli peruenias,& à Sodomæ, hoc est,inferni ignibus libereris: nã(vt ait Eusebius Emissenus) qui intra muros pe- *Euse. Emis.*
siti vix resistimus,in sæculo expositi quid faceremus? Qualiter stare *homil. 5. ad*
poterunt in fluctu,atque in ipso colluctantium tempestatum impetu, *monachos.*
qui fere periclitantur,in portu?Si etiam in hoc alto monte vix ac difficile saluamur, quid in medio flammarum ignis & mundi procellis expositi faceremus?Magna igitur prudentia est,facere id, quod nunc agere intendis,idcirco accede huc,&c.Quam merito sacra religio vocetur mons,cuius ascensus de se,laboriosus, difficilis, ac pœnalis est, docet.B. Athanasius his verbis.Martyres quidem sæpe vel vno tẽpo- *B. Athana.*
B ris momẽto cum certassent, perfectionem assecuti sunt,at monachorum vita singulis diebus pro Christo certãs martyr est,id est, testimonium Christo dicit,non aduersus sanguinem, & carnẽ in acie instructa,sed aduersus principatus,aduersus potestates,aduersus mundi dominos,rectores tenebrarum harum,aduersus spirituales astutias vsq; ad vltimum spiritum certamen habens, & certat, & coronatur armatura Dei induta. Sed quamuis sacra religio mons est adeo accliuis, & asper vt eum hic sanctus Doctor martyrium appellet, parum tamen fructus & vtilitatis ex illo educeremus,si tam bona opportunitate qualis ad seruiendum Deo in sacra religione est bene vti nesciremus. Atque ita Eusebius Emissenus loquens cum monachis inquit. Quid nobis habitationis huius secretum prodest, quando tyranni- *Euse. Emis.*
co dominatu malitia regnat in nobis? Quid prodest si locus quietus *Homi. 4. ad*
C tantum corporaliter teneatur,& inquietudo in corde versetur? Quid *monachos.*
inquam,prodest si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora nostra tempestas?Et homilia.9.ibidem ait.Solemus annos nostros,& tẽporum spatia,quibus nunc viuimus,supputare. Non te fallat quicunque es,numerus dierum,quos hic relicto corporaliter seculo consumpsisti,illum tantum diem vixisse te computa, in quo voluntates proprias abnegasti,& malis desiderijs restitisti:illum diem vixisse te computa, qui puritatis & sanctæ meditationis habuit lumen. Aperte hic sanctus Doctor nobis ostendit,nihil prodesse alicui altam fecisse professionem,& in sancta religione cum corpore esse si etiam cum spiritu & affectione ibi non fuerit, omnia, quæ Deo promisit integerrime adimplens. Tu ergo frater hoc salubre consilium sub tuo pectore obserua,& nunquam illius obliuiscaris,sed continuo diuinæ maiestati propter innumera beneficia, maxime propter hoc singulare, quod hodie accepisti, gratus esse contende. Qui Regibus & prin-

cipibus terræ permultorum annorum spatio, ferro, & armis onera- A
ti, ac plurima vulnera accipientes inseruiunt, solent pro mercede ac-
cipere quod ipsis Rex dicat. Bene feciſti: ego tui recordabor, loqua
tur pro te mecum. N. Id est suelen los que siruen al Rey recebir por
paga el dezirles el Rey. Bien lo aueys hecho, yo me acordare de vos,
hableme fulano. Non sic Deus, non sic, sino que luego da de ante
mano como liberaliſsimo señor. Tu modo incipis hæc beneficia à libe
rali Dei manu accipere: nam hodierna die plenariam indulgentiam
consequutus es, da operam te in hac puritate conseruare: & hi patres
suis te orationibus iuuabunt.

Sexta pro alicuius Nouitij professione exhortatio.

INgens profecto est sacrificium, quod homo immenso Deo facit,
quando seipsum totum absque eo, quod aliquid sibi reseruet, illi B
offert, professionem in aliqua sacra religione emittens. Loquens D.
Ad Heb. 11 Paulus de innocente Abel inquit. Fide plurimam hostiam Abel, quã
Cain obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est esse iustus,
testimonium perhibente muneribus eius Deo, & per illam defunctus
adhuc loquitur. Obtulit (ait Sanctus Apostolus) excellentius sacri-
ficium Abel, quam Cain frater eius: nam sanctus Abel (vt ait sacra
scriptura) obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum:
Cain vero obtulit de fructibus terræ munera domino. Quod quidem
sacrificium sancti Abel ita gratum fuit Deo vt nõ solum virtute eius,
ipsi sancto Abel aucta fuerit iustitia, & gratia, per quam acceptus erat
ad vitam æternam, sed etiam de eo reuelationem habuerit, sicut hic
sanctus Apostolus testatur dicens. Per quam (scilicet hostiam) testi-
monium consecutus est esse iustus. Si autem quis interroget, quomo-
do, aut quando hæc ei reuelatio facta fuerit? Ad hoc respondet san-
ctus Apostolus his verbis. Testimonium perhibente muneribus eius
Deo. Atque ita testificans Deus sacrificium illud sibi gratum esse, per C
consequens declarauit personam eius, qui illud obtulit, sibi etiam
fuisse gratam. Quod si rursus quæratis, quando testificatus est
Genes. 4. Deus, sacrificium sancti Abel sibi fuisse gratum? Ad hoc respondeo
per verba eiusdem sacri textus dicentis. Respexit Deus ad Abel, &
ad munera eius. Vbi translatio Theodotionis inquit. Et inflamma-
uit Dominus super Abel, & super sacrificium eius. Et flamma illa,
quam Deus super illud sacrificium misit, consumpsit ipsummet sacri-
ficium: sicut etiam fecit in dedicatione templi Salomonis, & in sa-
crificio, quod Propheta Elias in controuersia illa, quam habuit
aduersus impios Prophetas Baal. Et hoc erat signum atque argu-
mentum

A mentum euidens quod sacrificium illud oblatum, & per consequẽs,
persona, quæ id offerebat, Deo gratum erat, & acceptum: aliter enim,
si ipsa persona offerens non esset grata, Deus sacrificium eius non
acceptaret, sicut non acceptauit sacrificium illorum, quibus per Pro
phetam Isaiam dixit. Ne offeratis vltra sacrificium frustra. Et statim *Esaiæ. 1.*
inferius rationem reddit dicens. Manus enim vestræ sanguine plenæ
sunt. Ait præterea sanctus Apostolus, quod per fidem, & deuotionem
ac cordis puritatem, qua S. Abel sacrificium illud obtulit, defunctus
adhuc loquitur: nobis namque prædicat, & admonet, vt ad imitatio-
nem, & exẽplum eius fide viua, ac maxima deuotione altissimo Deo
nostro sacrificium offeramus. Huic igitur innocẽtissimo Abel, & his
vocibus frater mi hodierna die correspondisti, dum tam singulare sa
crificium de te voluisti facere. Abel agnos suos, ac bona temporalia
obtulit: tu autem offerre vis animam tuam, corpus, & quidquid es di-
B uini amoris igne inflammatus, quod quidem signum est te altissimo
Deo gratum existere. Idcirco, accede huc, &c.

Singulare beneficium frater mi in te Dominus hodierna die contu
lit, dum tibi animum præbuit, vt tam vere fallacem mundum, & im-
probas eius occasiones effugeres, & in locum tam opportunũ ad ani-
mam tuam saluandam te reciperes. Cum Philisthæi captiuam duxis-
sent arcam Dei per suas ciuitates tandem plagis percussi eam restitue
re voluerunt: habito tamen consilio Satrapæ decreuerunt, vt eã plau
stro nouo superponerẽt, vaccasq; fœtas (quarum vituli domi rema-
nerent clausi) iugo vnirent, quæ plaustrum vbi erat arca, veherent, so
lasque relinquerent existimantes sine Dei ductu eas nullo pacto pos-
se moueri versus Bethsames, hoc est, solis ciuitatem, sed cum recto iti-
nere pergerent in Bethsames, mugitus pro vitulis, quos reliquerant
C passim emittebant. Sic impossibile videtur eos, qui filios enutriunt
absque speciali Dei ductu in ciuitatem solis hoc est, in cœleste regnũ
properare, potissime cũ ea cura maxime eos anxios reddat, vt diuites
procereſque filios suos relinquãt, quod vt faciant, in barathrum, vo-
raginemq; vsurarũ, ac iniquorum contractuũ se ipsos multoties mer-
gunt; tamen si aliqui Deo duce recto itinere pergunt, adhuc mugitus
frequenter edunt: cura enim illa eos sæpe sæpius vrget, retrahitque,
ac pene inuitos & violentos bonis operibus vacare efficit. Vnde re-
gius vates eorum reprobat opinionẽ, qui beatitudinem in multitudi
ne filiorũ constituebant, cum dicit. Erue me Domine de manu filiorũ
alienorũ, quorũ filij sicut nouellæ plantationes in iuuẽtute sua. Filiæ *Psal. 143.*
eorũ cõpositæ circumornatæ, vt similitudo templi. Et beatũ dixerunt
populum, cui hæc sunt. Beatus populus, cuius Dominus Deus eius.
Alienos eos vocat, eo quod non ipsum Deum pro fine habeant,

sed

sed temporalia in quibus confidunt. Cum ergo procuratio filiorum A
homines à quiete spirituali maxime retrahat, fœlices dicẽdi sunt qui
relinquentes omnia, monachi facti liberi Deo deseruiunt vt autem
B.Tho.2.2. q.122.ar.4. ad.3. B.Thomas docet in lege vteri dicebantur sanctificari, qui applicaban
tur diuino cultui, quod modo realiter impletur cum homines à sæcu
lo se segregant,& Deo in sacris religionibus se offerunt. Hoc tu fra
ter mi hodie fecisti.Quod modo restat est,vt maximo spiritus feruo
re,id quod hodie Deo promisisti adimpleas. Patres isti suis precibus,
& orationibus te iuuabunt,&c.

Septima pro alia professione exhortatio.

Psalm.65. HOlocausta medulata offeram tibi: inquit regius vates cum Deo
loquens. In lege veteri offerebantur oblationes,quæ appellaban
tur sacrificia, & quædam pars illorum comburebatur, altera vero re
manebat ijs,qui ea offerebant.Aliæ vero erant oblationes, quæ voca- B
bantur holocausta,& ista comburebantur omnia & nihil ex eis rema
nebat:atq; ita holocaustum idem est,quod totum incendium.Sic mo
do in lege gratiæ duæ sunt differentiæ statuum, in quibus homines
altissimo Deo se offerre possunt. Alter est status sæcularis, in quo
post baptismum seruatis Dei præceptis homines saluari possunt, &
hos dicere possumus offerre sacrificium, siquidem sibi aliquid relin
quunt, & aliquid pauperibus elargiuntur, suaque propria voluntа
te fruuntur. Alter status est religiosorum,qui mundo renuntiant,&
se ipsos Deo in holocaustum offerunt, nihil sibi relinquentes, sed to
tos se ipsos in amoris igne inflammantes. Nam præter obseruan
tiam euangelicam tria sacra vota, videlicet obedientiæ, pauperta-
Leuit.16. tis & castitatis promittunt. In Leuitico iubebat Dominus, vt sibi
offerrentur animalia extra castra,atque ibi comburerentur, non vt- C
cunque, sed vt comburerentur igne tam pelles, quam carnes eo-
rum, ac simus. Ita vt homo se totum Deo dedisset, & in illum se
conuertat, oportet, vt prius se inflammet & consumat, & nihil ex
eo remaneat. Non potest esse noua generatio, quin sit corruptio:
Simile. non enim possibile est naturaliter loquendo ignem produci, quin
prius alia materia corrumpatur. Sic non est possibile hominem ge
nerari secundum Deum, quin ipse homo prius corrumpatur secun-
dum mundum. Debet igitur offerre Deo pellem, videlicet diui-
tias, & carnem interiorem, hoc est, propriam voluntatem, & ven
trem cum omnibus suis immunditijs, hoc est voluptates carnales
pudendas, & ignominiosas. Et hoc est holocaustum, quod reli-
giosus Deo offert cum videlicet totum se ipsum absque eo, quod
aliquid sibi relinquat offerre contendit: contrarium autem non est
religio,

A religio, sed hypocrisis.Veruntamen vt hoc sacrificium plene adim-
pleatur, oportet, vt fiat extra castra: etenim non potest homo con-
uenienter statum mutare,& actus religionis exercere, si in mundo
inter sæculares remanet. In Exodo refert Sacra scriptura impiũ Pha- *Exod.18.*
raonem vocasse sanctum Moysem,& Aaron eisque dixisse. Ite,& sacri
ficate Deo vestro in terra hac. Et ait Moyses non potest fieri: abomi-
nationes enim AEgyptiorum immolabimus Deo nostro: quod si ma
ctauerimus ea,quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos obruẽt.
Ratio,propter quam Hebræi in Ægypto sacrificare non poterant,red
ditur à S. Moyse his verbis. Nam per verbum illud, abominationes,
intelligebat S.Propheta figuras animalium, quæ Egyptij,vt Deos ve
nerabantur.Iouem enim in figura arietis,& alium Deum in figura al-
terius animalis adorabant,&c. Atque ita S.Moyses respondit pro om-
nibus Hebræis,se non posse sacrificare in Ægypto,eo quod in suis sa-
B crificijs tauros, arietes, atque alia animantia oblaturi erant. Et cum
AEgyptij viderent Hebræos sacrificantes & offerentes Deo suo ani-
malia quorum figuras ipsi AEgyptij,vt Deos colebant, proculdubio
Hebræos lapidarent, idcirco oportere,eos in desertum ad sacrifican-
dum pergere,vbi AEgyptij ipsorum hostias, & immolationes impe-
dire non possent.Profunda equidem sunt diuinæ scripturæ mysteria,
& altissimæ considerationes,quas ex ea possumus educere.Verum sa-
crificium,quod vero Deo offerendum est, non debet esse de mortuis
animalibus, sed homo se ipsum in sacrificium offerre debet, omnia
huius mundi contemnens,& pro ipso Deo omnibus renuntians,diui
tias videlicet per votum paupertatis spernens,honorem,æstimationẽ
ac libertatem per votum obedientiæ, voluptatis ac delicias mũdi per
votum continentiæ. Hæ sunt abominationes AEgyptiorum, quas
mundus adorat,& velut Deum veneratur,atque in eis suum vltimũ
C finem, ac beatitudinem collocat: idcirco necessarium fuit Hebræis
ab AEgypto exire,& solitudinem ad sacrificandum petere, nam si in
AEgypto sacrificia offerrent,eos AEgyptij lapidarent. Sic difficile
est,quempiam perfectum esse,si in seculo maneat, & ideo oportet, vt
in solitudinem religionis se conferat:si enim Deo sacrificare vult, ei-
que offerre facultates suas,honorem,ac personam in statu sæculari,&
in mundo remanens, ipse mundus eum lapidibus obruet. Si qui-
spiam in sæculo manens bona sua pauperibus impertiretur, postea
vero eodem sæculari habitu indutus ostiatim manticas, seu peras
monachales hoc est,con vnas alforjas de frayle, in humeris portans
eleemosynam peteret, proculdubio mundus eum lapidaret, & ab
omnibus vt insanus haberetur:& si in manus suas scopam sumeret,
& templa, ac porticus ecclesiarum verreret,iudicium amisisse, atque

amens esse diceretur, si autem hæc omnia habitu religionis indutus A
faciat, nemini scandalum infert, quin potius omnes de eo bonum exẽ
plum sumunt. Licet vero hæc scandala impertinentia, & parui pon-
deris (mundus enim ferre non potest, vt qui in eo viuunt paruifa-
ciant id, quod ipse mundus magni æstimat, vt sunt diuitiæ, honores
ac voluptates) veruntamen qui hæc in mundo faciunt ob hanc cau-
sam, illa maiori contradictione, ac difficultate faciunt, in religione
autem hæc maxima quietudine, & suauitate operantur. Quo circa
frater mi optime fecisti, dum AEgyptum hoc est mundum, ac tene-
bras eius reliquisti, teque ab eius oneribus expedijsti, vt sic facilius
per viam Iesu Christi nostri cœlestis ducis incederes, ipsumque exa-
Genes. 13. ctissime sequereris. Vbi nos legimus in sacro Geneſis libro: Erat
Abraham diues valde, versio Græca sic habet. Erat Abraham gra-
uis vehementer. In quo significatur, bona temporalia huius sæculi
esse pondus magnum, & onus intolerabile. Idcirco Dominus in B
Deuter. 18. Deuteronomio præcipiebat, vt homines diuino cultui dicati posses-
siones aliquas, aut agros non haberent, ne videlicet cum illis distra-
Leuit. 12. herentur. Et in Leuitico idem Dominus iussit, ne in templo sibi ali
quis gibosus offerretur. In quo significauit non sibi placere homi-
nem illum, qui oculos versus terram demissos continuo habet, &
non in altum versus cœlum suspicit. Olim diuitiæ non tantum im-
pediebant, siquidem homines diuites plurimi inueniebantur, qui hu
miles erant, & in operibus charitatis se exercebant, sicut de Patriar-
cha Abraham legitur, qui cum esset valde diues, ita vt simul cum fa
mulis suis exercitum conflauerit quo reges quatuor superauit, nihi-
lominus tamen peregrinorum pedes lauare non dedignabatur, cuius
etiam mulier cibos eorum condiebat. Quodquidem longe aliter his
Genes. 14. temporibus contingit, quicunque enim quatuor (vt aiunt) obolos
possidens statim velut principem se tractare vult, omniaque humili- C
tatis opera contemnit. Idcirco nunc magis, quam alijs temporibus
id, quod tutius est eligit ille, qui hæc omnia relinquit & vt melius al
tissimo Deo inseruiat se se in aliquam religionem recipit. Sed aduer
te, ò frater, quod siquidem Ægyptum hoc est mundum reliquisti, &
de te sacrificium Deo facere intendis, ne sis contentus hoc tantummo
do exteriori, sed omni studio curare debes, vt hoc holocaustum in-
tus nucleum, & medulam, habeat videlicet diuinum amorem, deuo-
tionem, conuersationem intimam, & continuam cum altissima ma-
iestate, vt merito cum regio Propheta dicere possis, Holocau-
sta medulata offeram tibi. His dictis pro-
fessionem emittat.

Exhor-

A

Exhortatio ad monachos de amore sui.

BEatus Petrus in sua prima epistola inquit. Fratres sobrij estote, & vigilate, quia aduersarius vester Diabolus tanquam leo rugiens *1. Pet. 5. c.*
circuit quærens, quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Maxime
perpendendum est, quod cum sanctus Apostolus Dæmonis potentiã
exaggeraret, & crudelitatem eius ac vehementissimum desiderium
euertendi homines, quod quidem ostendit, dum ipsum vocat leonẽ,
& non leonem vtcunque, sed leonem famelicum, & qui nos circuit,
& non solum edere vult sed etiam vorare: Cum, inquam, hoc sanctus
Apostolus tantopere amplificet, primum præceptum, quod nobis in
defensionem nostram aduersus illum proponit, est dicere. Sobrij
estote. Sobrius dicitur ille, qui non solum parce, & sobriè cibis, at-
que omnibus huius mundi vtitur, sed etiam ratione: & ita sobrius
B contrarius est ebrio, atque ita sobrij estote perinde est, acsi diceret.
No salgays de juyzio, vtimini ratione in omnibus vestris operibus.
In libro Numerorum sic legitur. Locutus est Dominus ad Moysem *Num. 6.*
dicens. Loquere ad filios Israel, & dices ad eos. Vir, siue mulier,
cum fecerint votum, vt sanctificentur, & voluerint se Domino con
secrare, à vino, & quod inebriare potest abstinebunt, acetum ex vi
no non bibent omni tempore separationis suæ, nouacula non tran-
sibit super caput eius, sanctus erit crescente cæsarie capitis eius om
ni tempore consecrationis suæ. Super mortuum non ingredietur
nec super patris, & matris, & fratris, sororisque funere contamina-
bitur: quia consecratio Dei sui super caput eius est. Hæc est lex Na-
zaræorum. Prima conditio, quam Dominus postulabat, ab eis, qui
se illi consecrarunt, est, vt à vino, & ab omni liquore, qui inebriare
potest, abstinerent. Nunc in lege gratiæ Deus illis, qui se ei per
C votum religionis consecrant, materiale vinum non prohibet. Nam
D. Paulus ad Timotheũ scribens inquit. Te ipsum castũ custodi, noli
adhuc aquã bibere, sed modico vino vtere propter stomachum tuũ, *1. ad Tim. 5.*
& frequẽtes tuas infirmitates, sed per vinũ, quod homines ratione pri
uare solet intelligitur amor sui ipsius, qui homines iudicio, & ratio
ne priuare cõsueuit. Atq; ita sæpenumero euenire solet, vt amatores
sui ipsorũ vitiũ, quod in alijs dãnant, in se aut iustificant, aut excusant
& hoc est vinũ, quod modo Nazaræi, hoc est, religiosi Dño cõsecrati
minime sunt bibituri, ex quo vino inebriati sunt omnes filij huius sæ
culi. Non solum autem vult Deus, vt ab hoc vino abstineant, sed
etiam vult, ne bibãt acetum, quod ex vino fit. Aliqua sunt bona opera
quæ ex proprio amore, & non ex amore Dei oriuntur, & huiusmodi
opera religiosus nequaquam facere debet, proprio amore incita-

tus, sed diuino duntaxat amore commotus: illa enim opera, quæ à A
proprio, & non ab amore Dei oriuntur sunt velut acetum. Atque
1. ad. Cor. 13 ita Diuus Paulus inquit. Si tradidero corpus meum ita, vt ardeam,
charitatem autem non habuero nihil mihi prodest, todo es vinagre,
sin amor de Dios. Per capillos Nazaræorum, qui operiebant faciem,
hominum pudor, ac timor Dei significatur. Hi vero capilli nunquam
à capite religiosi oportet, vt deficiant. Quod quidem Ecclesiasticus
non tantum religiosis, sed omnibus consulit dicens. Filij accedens
ad seruitutem Dei sta in iustitia, & timore. Tertia lex Nazaræorum
hæc erat. Non tanget morticinium, nec patris nec matris, &c. Inor
dinatus amor erga parentes efficit, vt aliqui religiosi relaxentur, &
B. Hiero. ad Nepot. penitus destruantur. Ideo Beatus Hieronymus ad Nepotianum in-
quit religiosum debere esse sicut Melchisedech sine patre, & sine ma-
tre. Et Dominus ait. Qui diligit patrem, & matrem plusquam
me, non est me dignus. Ille Deum relinquit pro patre, vel matre B
qui non adimplet, quod in sacra professione pollicitus est, vt inordi
nate parentibus suis correspondeat. Debet igitur vir Deo conse-
cratus rem morticinam non tangere, hoc est, omnibus vijs se ab
omni conuersatione sæculi abstinere: hæc enim sunt morticinia,
quæ religiosum destruunt. Non solum autem his contentus esse de-
bet, verum etiam omni efficacia oportet adimpleat id, quod Diuus
ad Rom. 12. Paulus ab omnibus Christianis postulat dicens. Obsecro vos fra-
tres per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam
viuentem. Sed dices, cum nostra tantum interfit offerre nos ipsos
Deo, cur Sanctus Apostolus non dicit, ex parte Dei vobis denun-
tio, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sed potius di-
cit, obsecro? Neminem obsecramus, vt diues esse velit, aut quod C
velit habere salutem, aut quod velit habere honores, & dignita-
tes quia hæc omnes sponte faciunt, & obsecrat B. Paulus vt velimus
offerre nos Deo. Cur obsecrat cum sit hoc maioris ponderis quam
temporalia vniuersa? Ad insinuandam malitiam humanam hoc dicit:
procliuiores enim sumus ad vitia, quam ad virtutes. Sensus, & cogi-
Genes. 8. tatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua, dicitur
in Genesi. Ad ea autem, ad quæ proni sumus nulla indigemus persua-
sione, & quoniam ad vitia procliuiores sumus (vt hic sacra scriptura
asserit) quam ad virtutes, ideo ait. S. Apostolus. Obsecro vos per mi
B. Augu. in Serm. de verbis Domini. sericordiam Dei, &c. Et hoc est quod B Augustinus non poterat intel
ligere, & inquit, in quodam sermone. O homo bona vis habere, & bo
nus non vis esse. Quid est, quod malum vis habere? Nihil existimo,
nõ domum, non vineam, non vxorem, non filios, nõ caligam. Magna
profecto confusio hæc est, Nihil homo malum habere vult, nisi se
ipsum

A ipsum. Intelligens ergo B. Apostolus, quam procliui homines sint ad
malum, & agens de remedio nostro his verbis vtitur. Obsecro vos
fratres per misericordiam Dei: habita ratione ad misericordiam, qua
Deus in omnibus vtitur vobiscũ in hac vita: in alia enim vtitur Deus
iustitia in retributione meritorum, & demeritorum, ideſt, in retribuẽ
do vnicuique vel pœnam vel gloriam secundum opera eius. Sed in
hac vita omnia opera Dei erga hominẽ sunt ex misericordia, in crea-
tione in redemptione, in conseruatione, &c. & frequentissime Deus
misericordia vtitur in expectatione ad pœnitentiam: nemini namq;
irrogaret iniuriam, si cum primum peccat, in infernum detruderet,
sed pro sua maxima misericordia eos ad pœnitentiam expectat. Ait
ergo Beatus Apostolus, habita ratione ad tantam misericordiam ob-
secro, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, non vt occida-
tis vos, sicut olim occidebantur animalia, sed remanentibus corpori
B bus vestris viuis, ea ipsa mortificata Deo offeratis. Sacrificium est mu
nus, quod Deo offertur de his, quæ de manu sua accepimus. Quid ac-
cepistis à Deo? Bona corporalia, vt sensus & alia bona fortunæ, bona
spiritualia scilicet animam cum suis potentijs. Hęc omnia offers Deo,
cum visum reformas, & linguam refrænas, cum pedes contines, &
tuum cor, & voluntatem, & etiam mentem in Deo occupas, tunc de
his omnibus rebus ei sacrificium offers.

Exhortatio contra prohibentes filios suos ne monachi fiant.

SI volueris contra eos parentes tractare, qui filios suos illicitis mo-
dis curant à religione abstrahere, non grauabor ex Beato Bernar- B. Bernar.
do aliquid afferre in medium, ex persona Heliæ monachi ad parentes Epist. 111.
C suos: qui ita ait. Sola causa, qua non liceat obedire parentibus, Deus
est: ipse enim dicit. Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non
est me dignus. Si me vere, vt boni, vt pij parentes, diligitis: si verã, Matth. 10.
si fidelem erga filium pietatem habetis, quid me patri omnium Deo
placere satagentem inquietatis, & ab eius seruitio, cui seruire regna-
re est, retrahere attentatis? Vere nunc cognosco, quia inimici homi-
nis domestici eius. In hoc vobis obedire non debeo, in hoc vos non
agnosco parentes, sed hostes. Si diligeretis me, gauderetis vtiq;, quia
vado ad meum, atque vestrum, imo vniuersorum patrem, alioqui
quid mihi & vobis? Quid à vobis habeo nisi peccatum, & miseriam?
Hoc solum, quod gesto corruptibile corpus, de vestro me habere fa
teor, & agnosco. Non sufficit vobis, quod me in hanc sæculi mise-
riam induxistis? Quod in peccato vestro, & peccatores peccatorem
genuistis! Quod in peccato natum de peccato nutrijstis, nisi etiam

inuidendo mihi misericordiam, (quam consequutus sum ab eo, qui A
non vult mortem peccatoris,) filium insuper gehennæ vultis facere.
O dur ũ patrem, ò fæuã matrẽ, ò parentes crudeles, & impios imo non
parentes, sed peremptores, quorum dolor salus pignoris est, quorum
consolatio mors filij est. Qui me malunt perire cum eis, quam regna
re sine eis, qui me rursus ad naufragium, vnde tandem nudus euasi,
rursus ad ignem, vnde vix semiexustus exiui, rursus ad latrones, à qui
bus semiuiuus relictus sum, sed miserante Samaritano iam aliquantu
lum conualui, reuocare conatur, & militem Christi prope iam cap-
pto cœlo triumphantem, (quod non in me glorior, sed in eo, qui
vicit mundum) ab ipso iam introitu gloriæ, tanquam canem ad vomi
tum suum, tanquam suem ad lutum, reducere moliuntur ad sæcu-
lum. Mira abusio! Domus ardet: & fugienti prohibetur egredi,
euadenti autem suadetur ingredi, & hoc ab his, qui in incendio po-
siti sunt, & obstinatissima dementia, ac demẽtissima obstinatione fu B
gere periculum nolunt. Proh furor! Si vos contemnitis mortem ve
stram, cur etiam appetitis meam? Si inquam negligitis salutem ve-
stram, quid iuuat etiam persequi meam? Quare vos non potius se-
quimini me fugientem, vt vos non ardeatis. An hoc est vestri cru-
ciatus leuamen, si me etiam perimatis! Et hoc solum timetis, ne so-
li pereatis! Ardens ardentibus, quod solacium præstare poterit, quę
inquam consolatio damnatis socios habere suæ damnationis? Quod
ve remedium morientibus, alios videre morientes? Non hoc mi-
hi persuadet diues ille, qui in tormentis desperatus de sui liberatio-
ne rogabat nunciari fratribus suis, ne ipsi venirent in locum eun-
dem tormentorum, timens proculdubio ex suorum cruciatu, au-
geri suum. Quid ergo: Ibo & consolabor lugentem matrem meam,
mei ad tempus visione, vt in æternum lugeam & me, & ipsam sine
consolatione? Ibo inquã, & satisfaciam patri meo irascenti pro mei C
ad tempus absentia, consolandus & ipse ad tempus de eius præsen-
tia, vt postmodum & quisque pro se, & vtrique pro alterutro in-
consolabili desolemur tristitia? En potius exemplo Apostoli non
acquiescens carni, & sanguini, vocem audiam Domini iubentis. Di
mitte mortuos sepelire mortuos suos. Quid enim? Funes cecide-
runt mihi in præclaris, & cœlestis hæreditas præclara est mihi, &
terrena adulatur promissio, blanditur consolatio carnis? Definite er-
go parentes mei, definite vos frustra plorando affligere, & me gra-
tis reuocando inquietare, ne si adieceritis nuncios, vltra mittere pro
me, plus me elongare cogatis. Hæc requies mea in sæculum sæculi,
hic habitabo quoniam elegi eam. Hic pro meis, ac pro vestris pecca
tis iugiter orabo. Hic precibus assiduis, quod & vos cupitis, impe-
trabo,

Lucæ. 16.

Matth. 8.

A trabo, si potero, vt qui eius amore hoc medio tempore ab inuicem se
paramur, in alio sæculo simul fœlici, & insatiabili atque inseparabili
charitate, & societate, in eius amore, viuamus.

PRIMA PRO MONIALIS velo Exhortatio.

Hanc amaui, & exquisiui sponsam mihi eam assumere.
Sapientiæ. 8. c.

B MAximum profecto, ac præclarissimum opus facit ille, qui vouit castitatem, & eam seruat. Magnum etiam opus fa- *Sapien. 8. c.*
cit ille, qui possessiones, & bona temporalia in se reti-
net, vt ea in pauperes, & pios vsus distribuat. Maximum
opus facit ille, qui familiam suam optime gubernat, & eã
timere Deum docet. Maximum opus facit ille, qui sanctissima sacra-
menta frequentat, captiuos redimit, corpus suum ieiunijs, & disci-
plinis affligit, atque in alijs operibus perfectionis se exercet. Sed cer
te hæc omnia non accedunt ad meritum eius, qui simul omne, quod
possidet, & possidere poterat propter altissimi Dei amorem relin-
quit, seque à prima sua ætate, nec dum prælibatis fallacibus mundi
rebus ipsi Deo consecrat in holocaustum, nihil in se sibi relinquens,
sed corpus, spiritum, & animam dilectissimo suo offert creatori.
Non peccat virgo, si nubere cupiat: nec etiam peccat, si se compo-
nat, vt placeat ei cui vult nubere, sed magis proculdubio Deo acce-
ptum est his omnibus renuntiare, & Dominum omnium virorum
videlicet Iesum Christum sponsum sibi sumere. Beata est illa fœmina,
C quæ pulchritudinem faciei, & corporis elegantiam, sin en lodarla en
el mundo, ei offert, qui ipsam fecit. Refert Beatus Hieronymus quen-
dam ex patribus eremitis interrogatum fuisse, Quis Deo magis pla-
ceret, an ille, qui noctu, diuque in hospitali ægrotis pauperibus ma-
xima charitate seruiebat? an ille, qui ieiunijs, & disciplinis magnam
faciebat pœnitentiã? an ille, qui bona sua pauperibus distribuebat? an
deniq; ille, qui per votũ continentiæ, paupertatis, & obedientiæ se
totum in religione Deo dicauerat? Respondit sanctus vir, longe maio
rem coronam mereri eum, qui subest prælatorum obedientiæ, quam
vllum alium ex supra dictis. Et adiecit amplius. Si quispiam ex nari-
bus suspenderetur non adhuc ad meritum eius accederet, qui se obe-
dientiæ subiecit. Audiens quidam seruus Dei pergrandes excellen
tias, & perfectiones, quæ de quodam homine ab alio referebantur,

interrogauit. Nuncquid is, quem tantis laudibus offers, mundum re- A
liquit, & se in aliqua religione obedientiæ submisit? Respondit, Nequaquam. Replicauit tunc dicens: Quamuis ergo hæc omnia bona, quæ retulisti, habeat, nondum tamen melius his omnibus fecit, multũ qui dem ei restat, vt ad meritum accedat illius qui se cum Christo Iesu per obedientiam cruci affixit: ille enim, qui ad hoc non peruenit, comedet, bibet, & pro suo placito ibit quo voluerit, ac denique melius, quod habet, videlicet voluntatem suam secũ retinet. Et quidem verũ
Simile. dixit. Ad saginandas aues opus est vt ipsæ sint in angusto, & obscuro loco, lux enim inimica est pinguedinis, conducit etiam ad hoc si pane vino delibuto ideſt, pan empapado en vino cibentur. Sic vt anima nostra pinguescat, &, sicut adipe & pinguedine repleatur, maxime conducit, vt in secreta, & obscura sacræ religionis loca nos recipiamus, vt ibi iusinitam lucem contemplemur, multoties panem sacrosanctæ eucharistiæ magna conscientiæ puritate manducantes. Ex his omnibus infertur, quanta obligatione, ò soror mea astringaris, glorificandi nostrum altissimum Deum, eo quod tibi voluntatem dederit, & in corde tuo posuerit, vt hunc tam altum, ac tantæ perfectionis statum eligeres, in quo vniuersalis cœlorum, ac terrarum Dominus Iesus Christus te in sponsam recipit. Atque ita animo cogitare potes, illum de te propter infinitam misericordiam suam, dicere verba illa, quibus hũc sermonem incepi, scilicet. Hanc amaui, & exquisiui sponsam mihi eã assumere. Et quamuis diuitijs pauper sis, vt ditissima fias, omni studio cura omnem tuum amorem in hoc altissimo sponso collocare. Solent
Simile. venatores accipitribus, quos ad venandum alunt, oculos contegere, ne ipsi alias aues parui pretij conspiciant, & ad illas se proijciant, atq; ita illis inescati, & saginati alias aues maioris pretij insequi, & aucupari nolint. Sic ò soror oportet, vt oculos tuos omnibus huius mundi rebus, quæ paruæ, & viles sunt, occludas, & tuo cœlesti sponso dicas. C
Auerte oculos meos, ne videant vanitatem: porque no os abalanceys a estas miserias del mundo, y quedeys satisfecha con la tierra pues fuistes criada para el cielo. Cum igitur tam altum statum elegeris circuncide à te quidquid ad hunc viuendi modum, quem hodie professa es, non conducit. Itaque modo altera ab ea, quæ antea eras, esse debes tam differens, & diuersa, quantum cœlum est à terra, & quantum differt sponsa Regis ab sponsa serui. A vida nueua pensamientos nue-
Cant. 7. uos, palabras nueuas, obras nueuas todo le pertenece nueuo. Aude ò soror diuino sponso dicere, quod sponsa in Canticis ad sponsum inquit. Veni dilecte mi egrediamur in agrum, commoremur in villis, mane surgamus ad vineas: videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi vbera mea.

A mea. Vbi alij verterunt, Dabo tibi amores meos, alij vero transtulerunt, Ibi amplam meum totum in te profundam, hoc est, si tu ò spõse hoc meum desiderium impleueris, tunc ego tibi monstrabo, quæ cunque potero amoris insignia: tunc ego me totam tuis amicis amplexibus offeram. Gaudebunt enim labia mea, cum cantauero tibi, & anima mea, quam redemisti. Sed & lingua mea meditabitur iustitiam tuam tota die laudem tuam. Vtrobique autem ingens gratitudinis affectus pro eximijs muneribus à Deo perceptis describitur. Obsecra ergo cum, & summis precibus ab illo postula, vt cor tuum ab omnibus mundi tumultibus expediat; teque erga res mundi ita mortificet ac si esses extra illum & sola cum Christo Iesu. Et hoc est egredi in agrum cum sponso. Vt autem insinuet, quæ esto no ha de ser para vna hora, ni para vn dia solo, adiecit dicens, Commoremur in villis, & in
B de, ex illa videlicet quietudine surgamus ad vineas; dum enim quietudo, & tranquillitas non fuerit negotium animarum commode intelligi, aut tractari non potest, & ad hanc vineam eundum est, atque hoc negotium peragendum, simul cum sponso Iesu Christo. Egredere ergo soror in agrum ad amplitudinem cordis, & pedibus contere, & conculca omnia huius mundi, & inuenies, ac frueris quadam lætitia, quam totus ipse mundus à te auferre non poterit. Mane, inquit, surgamus ad vineas. Vamos a entender en nuestra viña que es nuestra conscientia; hæc debet esse nostra prima atque vnica cura. Nam, D. Paulus ad Corinthios scribens ait, Mulier, quæ nupta est, cogitat 1. ad. Cor. 7.
quæ sunt mundi, quomodo placeat viro: & mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu. Ibi aspicitur vtrum flores protulerint fructus, ideſt, vtrum desideria peruenerint ad opera. Non enim sufficiunt bona desideria, nisi vlterius in bona
C opera progrediaris. Animaduerte etiam vtrum mala punica floruerint. In quo significatur, quod sponsa non debet esse contenta quocũque amore cœlestis sponsi Iesu Christi, sed oportet, vt curet habere amorem erga illum, quousque cupiat sanguinem suum pro illo profundere, & hæc sangninis effusio significatur in malis granatis quæ maxime florere debent in anima sponsæ Iesu Christi. Sponsi, si nobiles sunt, id quod magis attendunt, & contemplantur in sponsis, est faciei pulchritudo, & elegantia. Atque ita sponsus ad sponsam in Canticis inquit. Ostende mihi faciem tuam. Pulchræ sunt genæ tuæ. Nam sponsæ ipsæ super omnia pulchram faciem habere gloriantur, eamq;, cum venti gelidi à septentrione efflant, cooperire omni studio curãt, ne videlicet deformes appareant, & absque rubicunditate. Si inter ea quæ magis Deo placent, est facies pulchra suæ sponsæ animæ scilicet. Simile.
Facies animæ est voluntas: comptio autem seu compositio huius fa-

cisi, est amor. Sed vt hæc pulchritudo faciei conseruetur, hodie tibi velum in ea ponitur ne tempestuosi mundi venti, ei aliquo modo no ceant. Sicut calor solis in facie virginis solet quasdam paruas maculas generare, quæ ipsam deformem reddunt: sic calor gloriæ mundanæ fædat, & deformat plurimis maculis affectionum inordinatarum ipsam animam. Affectiones inordinatæ conuenientissime vocantur maculæ (hoc est peças) porque en la verdad las pecas son vnas maculas pequeñas, y menudas pero difficultosas de quitar. Sic affectiones carnales cordi hominis adhærentes difficillime ab eo euelluntur maxime, si profundas radices emittunt. Quis enim poterit à corde suo radicatum amorem euellere? Facilius anima à corpore euelletur, quam carnalis homo à depraua ta sua intentione, ac fixa in corde affectione discedat. O que peca tan fixa y assentada en las entrañas es vna ambicion de mandar, quæ si semel cordi fixa adhæreat, raro aut nunquam ab eo euelletur. Idem dicendum est de inuidia, odio, atque alijs sceleribus, quæ vt maculæ faciei virginis sic ipsa animæ adhærent. Qui autem ab his maculis liberi sunt, possunt merito appellari beati; sic eos regius Propheta vocat dicens. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Sed perquam rari sunt in mundo, qui ab his maculis liberentur; cuius rei causa est sol prosperitatum mundanarum, & venti nostrarum malarum inclinationum. Vt igitur hæ maculæ ad faciem animæ tuæ non accedant, facies tua exterior velo hodierna die cooperitur, ad significandum, te debere omnes occasiones, quæ damnum inferre, & animam tuam deformem reddere possunt, diligentissime effugere. Hodie etiam velo cooperiris, porque los retablos nueuamente assentados en la Iglesia cubrense con guardapoluo y las imagines perfectas con velo. Soys hermana vn retablo assentado nueuamente en el estado de la sancta religion, y por esto os cubren con velo. Y soys como imagen bien pintada, y para conseruacion de los colores y lustres, gracias y dones, que el Spiritu sancto dibuxo en vuestra alma, en la profession, es necessario que os cubran con vn guardapoluo y velo. Post quam arca testamenti cum duobus cherubinis in tabernaculo collocata fuit, Sanctus Moyses iussu Dei coram illa posuit pretiosum velum. Tu ò soror mea non es arca testamenti, sed es reliquarium altissimi sacramenti Dei viui. Idcirco oportet, vt in te illius vmbræ, & figuræ veritas adimpleatur, & vt velo nigro contegaris, quod quidem perfectam humilitatem, quam interius habere debes, apertissime significet. Etenim humilitas requiescit optime in anima casta virginis, ideſt la humildad asienta muy bien sobre el alma casta de la virgen: atque ita Diuus Ambrosius ait, virgo quanto castior, tanto debet esse humilior.

Psalm. 118.

Simile.

humilior. Virgo desponsata, quæ habet socceros diuites ac molestos, tunc meliorem adquirit statum quando pro morte eorum nigrum velamen in capite ponit: tunc enim libera remanet à dissensionibus, rixis, & contentionibus: diues etiam remanet ac plena diuitijs, ideſt, quando mas gana la donzella desposada que tiene suegro y suegra ricos y renzillosos es quando se pone luto y toca negra por la muer te de su suegro, y suegra ricos, porque queda libre de renzillas, reproches y saherias y queda rica y llena de hazienda. Mundus est socer animæ rixosus & morosus, de quo dicitur in Ecclesiastico. Noli consiliari cum socero tuo. Et sicut Iacob volens discedere in patriam suam non consuluit socerum suum, ne videlicet, discessum eius impediret: sic qui voluerit Iesum Christum sequi, & in sacrosanctam ingredi religionem, non debet consulere mundum, quia ingressum illum proculdubio impediet. Denique mundus est malus socer, & caro socrus, quæ etiam satis molesta est: & quousque hi duo soceri moriantur, anima non est libera, sed quando pro morte eorum luctum ponit, diues ac beata remanet. Hodie soror mea luctum ponis, & te ipsam cooperis velo nigro pro morte, & exequijs mundi cum suis pompis, & pro morte carnis cum suis voluptatibus, & illecebris. Mortuis, ac sepultis his duobus soceris tu diues ac sine rixis, & contentionibus tuo cælesti sponso Iesu Christo quadam admirabili spiritus libertate sociata remanes. Refert Quintilianus improbum illum Neronem pro morte matris suæ (propter quam ipse imperium hæreditate obtinuit) lugubri veste se operuisse: cum autem curialis quidam ac nobilis homo familiaris eius, & dicacissimus ideſt, gran dezidor nigra veste ipsum videret indutum, factus est ei obuiam, tanquam legatus ideſt hizose como embaxador, & legationem in hunc modum proposuit. Regna tua Italiæ, & totius Galliæ te summis precibus obsecrant, vt fælicitatem istam fortiter feras, hoc est, que tengas esfuerço para sufrir tanta bienauenturança de herencias como te ha venido con esse luto que traes por la muerte de tu madre. Sic ò soror tibi hodierna die dicere possumus videntes, te ipsam nigro luctu pro morte mundi, & carnis coopertam, possumus, inquam, tibi dicere, vt vires, & animum habeas, ad conseruandum regna, & imperia, atque ad fruendum diuina libertate, quæ hodie velo isto nigro tibi hereditate contigit. Si enim scis te in hac tanta felicitate, & diuina gratia conseruare, postea ibis ad fruendum cœlesti tuo spōso in gloriā, ad quā nos perducat Iesus Mariæ filius, qui cū patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorū, Amen.

Simile.

Ecclef. 37.

Simile.

Quintilian.

Secun-

Secunda pro monialis velo exhortatio. A

1. ad Co. 7. c. MVlier innupta,& virgo cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore,& spiritu:inquit Beatus Apostolus ad Corinthios scribens. Ita Deo gratum est virginem mundum relinquere, & Iesum Christum sponsum in sacra religione inclusam eligere,vt sciens Beatus Hieronymus Paulam matronam Romanam lachrymas profudisse,eo quod filia eius in sacram religionem se receperat, eam in quadam Epistola sic alloquatur. Quas nunc existimas Blesilam nostram pati cruces,quod tibi propter istas lachrymas Christum videt iratũ? Clamat nunc illa lugenti,scilicet,tibi.Si vnquam me amasti mater,si tua vbera suxi,si tuis institutа sum monitis, ne inuideas gloriæ meæ ne hoc agas,vt à nobis in perpetuum separemur. Putas me esse solã? Habeo pro te Mariam matrem Domini:multas hic video, quas antea nesciebam.O quanto melior est iste comitatus! Misereris mei, quia B mundum reliqui?atque ego vestri sortem doleo, quos adhuc sæculi carcer includit,quos adhuc præliantes nunc ira,nunc auaritia, nunc libido,nunc variorũ incentiua vitiorum pertrahũt ad ruinam.Si vis mater mea esse,cura placere Christo,non agnosco matrem meo Domino displicentem. Idem Beatus Hieronymus in epistola ad Eustochium ostendit, quantum sacra illa virgo delectabatur se religiosam esse hæc verba referens.Indignaris mater, quod noluit filia tua militis esse vxor sed Regis?Grande tibi beneficium præstitit, quia socrus Dei esse cæpisti: sic filius sapiens gloria est matris suæ. O admirabilé sanctæ virginis spiritum,& sanctitatem ac sapientiam,qua altissimum statum,in quo eam Deus posuerat, magnifacere, & æstimare sciebat. Non sic modo plurimæ religiosæ sacro suo statu sunt contẽtæ, nec sic gratæ sunt pro tã singulari ab immenso Deo accepto beneficio,quin potius demonstrantes alijs tristitiam,& mærorem, quem ex illo sancto religionis statu accipiunt,alias virgines deterrent, ne mundum relinquere ausæ sint,& sacram religionem ingrediantur.In sacro Numerorum libro legimus Deum seuere puniuisse exploratores (quos S.Moyses in terram promissionis miserat)propter mala nuntia, quæ populo reddiderunt dicentes, Terra,quam lustrauimus, deuorat habitatores suos:populus,quem aspeximus,proceræ staturæ est.Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enac de genere gigantẽo,quibus cõparati quasi locustæ videbamur.Quibus aduersis nuntijs turbati Israelitæ dixerunt:Vtinam mortui essemus in AEgypto &c.Constituamus nobis ducem,& reuertamur in AEgyptum.Vobis ô sorores hæc pertinet historia; exploratrices enim estis Christiani populi, à tenebris AEgypti per potentem Dei manum liberati,qui per desertum huius sæculi

B. Hieron. in Epistola ad Pauli.

B. Hiero. in Epistola ad Eustochium

C

Num. 1.

Num. 13.

A sæculi absque consolatione in cœlestem patriam iter facit: plurimas autem virgines,quæ diuino spiritu tactæ hunc desertum relinquere volunt,& in sacram religionem tanquam in promissionis terram ingredi,plurimæ ex vobis(quæ exploratrices virtutis & sanctitatis, atque excellentiæ religionis estis electæ)ab ingressu huius sanctissimę vitæ deterretis dicentes, sacram religionem incolas & habitatores suos deuorare.Denique cum sorores vestras,consanguineas, & amicas inducere,atque animare deberetis, vt fallacem mundum relinquerent,& sacræ se religioni dicarent,eis imprudẽter sic dicitis. Animaduertite ingentia hic esse monstra, & magnos gigantes, qui vos deuorabunt,videlicet plurimos, atque intolerabiles labores, plurimas onerosas obedientias,prolixas, & continuas vigilias, plurimam clausuram,& exiguam sustentationem, plurimas reprehensiones, & plurimas insidias paratas ijs,quæ vel vnum verbum loquuntur:caue

B te ergo,ne huc veniatis, non enim reperietis (vt existimatis) terram lacte,ac melle manantem. O ingens malum, cum deberetis bona nũcia præbere amicis, & sororibus vestris persuadentes eis, vt Iesum Christum sponsum amplecterentur, ipsas ignauas atque inertes ad hanc vitam capessendam redditis,& à sanctis suis propositis non sine magno animarum vestrarum dispendio deterretis.Dominus per infinitam misericordiam suã vos illuminet,vtà tanto errore liberemini, & corda vestra diuino suo amore inflammet:nam si ipse corda vestra incendit,hæc omnia,quæ aspera videntur,fient vobis dulcissima, atque aperte videbitis,quomodo sacra religio vere manat lacte,& mel le,quod quidem propter nimiam geliditatem vestram, & quia,vt decet,quæ promisistis non seruatis, huc vsque non sensistis, y assi dezis,por vuestra culpa,de la feria, como os va en ella. Felix religiosa

C illa, cui monasterium magnopere placet, & quæ tandem intelligit, quam tutus ac tranquillus locus sit ille ad seruiendum Deo. Monetæ aureæ, quæ assidue in manibus portantur, solent deficere à valore, quem habent y vienen a quedar faltas de granos,quia etiam aliquid ex propria figura amittunt: illæ vero, quæ in arca seruantur semper suam perfectionem,atque integritatem retinent.Sic religiosi & serui Dei,qui se conuersationibus,& cõmercijs sęcularibus assidue tradũt multum de valore suo amittunt: y ordinariamente vienen a quedar faltos de los granos, y quilates del diuino amor, y aun a quedar en ellos desiauada y desilustrada la figura de la honestidad: illi autẽ qui se in monasterijs includunt & ibi tanquam in arca sunt inclusi hæc detrimenta non patiuntur,sed in virtute integerrime viuunt.Hoc cõfirmatur ex illis,quæ Beatus Chrysostomus inquit. Sicut difficile est arborem iuxta viam positam fructus suos vsque ad maturitatem seruare:

Simile.

B. Chrys. Homi. 30. in c. 21. Matth.

Simile.

uare: sic difficile est virum fidelem viuentem iuxta hunc mundum, A
idest in actibus eius, iustitiam immaculatam vsque in finem seruare.
Arbores, quæ fructum conseruant vsque ad maturitatem, & quousq;
Dominus earum, fructibus fruatur, sunt illæ, quæ intra pomariũ in-
clusæ sunt, ac vallo circundatæ, ita tamen, vt ramos suos extra vallum,
seu parietes non extendant: nam si illos extendũt, quamuis viatores
ad truncũ arboris accedere non possint, non minus destruuntur, quã
si essent foris absque aliquo vallo circumdatæ. Sic religiosi, licet parie
tibus monasterij sint inclusi, & circundati, si tamen foras cor suum ac
desiderium emittũt, ipsa in rebus huius mundi ponentes, & per illas
spatiantes, tã facile depredatur & furatur Diabolus fructus eorũ, hoc
est virtutem ac merita, ac si essent in sæculo plantati. Qua propter ò
soror siquidem tam securum statum elegisti oportet, vt ex illo vtilita
tem scias educere, omnia inconuenientia, quæ tibi nocere possunt
B. Hiero. in quadam Epistola. diligentissime effugiens. Animaduerte. B. Hieronymum dicentẽ. Vir B
ginis diffinitio est, sanctam esse corpore, & spiritu quia nihil proficit
carnem habere virginem, si mente quis nupserit. Laudes vero virgi-
Sapien. 3. nitatis in libro Sapientiæ describuntur, vbi dicitur. Fælix est sterilis;
& incoinquinata, quæ nesciuit torum in delicto: habebit fructum in
Sapien. 4. respectione animarũ sanctarũ. Et inferius: O quã pulchra est casta ge
neratio cũclaritate: immortalis est enim memoria illius, quoniã &
apud Deũ nota est, & apud homines. Sed animaduerte ò soror quod
D. Paulus in his, quæ supra diximus verbis videlicet: virgo innupta
cogitat quæ Domini sunt, aperte designat virginitatem inter alias
Simile. causas ideo esse rem excellentissimam, quia virgo remanet expedita,
& soluta, vt melius possit in sancta oratione & contemplatione cum
Domino conuersari. Quod si in hoc te ipsam non occupas, sed tẽpus
in rebus corporis ac mundi impendis, tua religio, ac tua virginitas
vana erit. Si nobilis eques in aulam regiam ingredi vellet, vt res ma-
ximi momẽti negociaretur, & cum iam in ipsam aulam regiam intro C.
missus esset, præciperet rex, vt in cameram, in qua ipse rex assidue ha
bitat, ingrederetur, volebat enim cum eo loqui, & negotia eius breui
ter expedire, responderet eques. Expecta parumper etenim videre
volo quosdam petauristas qui corpus suum per aerem iactant, nonne
iste eques reprehensione dignus esset? eiq; merito dici posset: ò amẽs
& insane tam longum iter fecisti, vt cum Rege negotiareris, & Rex
imperat, vt ingrediaris ad præstandã tibi audientiam, & ad negotia
tua expedienda, tu vero petauristas cõspicis? Dignus profecto es vitu
perio, & ignominia. Animo cõcipe ò soror longum esse iter, quod cõ
fecisti, dũ ex mundo ad sacrã religionẽ te contulisti, & animo etiã cõ
cipe finem, ad quem veniſti esse, vt cum Deo negotia maximi mo-
menti

A mentividelicet tuæ saluationis ageres. Rursus considera, te iam esse
in aula regia, hoc est in monasterio, & quod Deus vult, vt interius in
recameram sanctæ orationis, meditationis, & contemplationis ingre
diaris ad tractandum intime cum altissima Dei maiestate, ibi enim
vult singularia munera, & beneficia in te conferre: si nunc ad con-
uersationẽ Dei non ingrederis, vt contempleris qualiter mũdani se
ipsos & sua corpora iactent, id est como boltean los del mundo, quo
modo viuunt quomodo tractant, quibus rebus operam dent maxima
profecto reprehensione digna eris. Idcirco oportet, ne in rebus mun
di oculos figas: nam virgo innupta cogitat, quæ Dñi sunt. Patriarcha
Iacob, & socer eius Labam (vt sacra refert scriptura) quãdo fœdera pa *Gene. 31.*
cis constituerunt, magnum aceruum lãpidum posuere, qui aceruus te
stimonij appellatus est: dixit autem Laban ad Iacob, En tumulus hic
inter me, & te testis erit, si autem ego transiero illũ pergens ad te, aut
tu præterieris, malũ mihi cogitans &c. Mirad hermana, q los que estã
B en el mundo no tienen partidos los terminos con el, todos andan re
bueltos: pero los religiosos tienẽ partidos los terminos cõ el mũdo.
No llamo terminos las paredes altas sino vuestra regla, y los votos,
que a Dios aueys prometido, que son terminos para que no passeys
dellos al mundo, ni tampoco dexeys al mundo que entre aca en la re
ligion. Quod si hæc non seruaueris væ tibi, æternis enim tormentis
pœnas dando id persolues. Quãdo Patriarcha Iacob voluit in Bethel
ad orandum ascendere, iussit (vt in Genesi legitur) omnia idola, quæ *Gen. 35.*
habebant omnes, qui illum comitabantur sibi afferri, & ea subter te-
rebinthum infodit. Sic religiosa debet omnia sua idola, videlicet affe *Gen. 35.*
ctiones suas ad pedem terebinthi sacratissimæ crucis sepelire, ita vt
cum in Bethel hoc est in sanctam religionem, ascenderit, iam omnia
sua idola sepulta remaneant, vt in sacro monte Bethel gratissimum
C de se summo Deo offerat sacrificium. Idcirco religiosis possunt verba
illa Prophetæ Dauidis applicari. Præuenerunt Principes coniuncti
psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarũ. Principes sunt *Psalm. 67.*
angeli, virgines vero sunt religiosę, tympana autem corpora mortifi-
cata sanctis exercitijs, hæ sciunt optime tympana pulsare regentes &
gubernantes ea cum magna prudentia, y dando golpes en ellos con
exercicios penales. Et hoc modo inuitant angelos, vt simul cum illis
habitent, easque adiuuent ad creatorem suum maxima cum spiritus
deuotione laudandum, & glorificandum. Inter sacras cæremonias,
quibus religiones sanctæ in professionibus monialium vtuntur, quæ
dam est, vt capilli virginis Deo dicandæ scindantur. Scindere ca-
pillos apud plurimas nationes signum fuit captiuitatis: atque ita olim
cogebantur serui continuo capillos rasos habere, sicut modo apud
infide-

infideles mos est, & apud Christianos etiam hæc consuetudo in illis, qui in triremibus sunt, (hoc est en los galeotes) seruatur. Atque ita his alludens Propheta Hieremias aduersus eos, qui habitabant Gazam, significans ipsos futuros esse captiuos, inquit. Venit Caluitium super Gazam. Et propheta Isaias vaticinans de Moab ait. In cunctis capitibus eius caluitiũ, & omnis barba radetur. Denique S. Ezechiel de habitatoribus Tyri vaticinans dixit. Et radent super te caluitium: Qui omnes prophetæ his verbis insinuabant illos, de quibus loquebantur, velut captiuos seruos tractandos esse. Atque ita Pomponius agens de triumpho Elesiani inquit moris esse, vt omnes qui à captiuitate, & seruitute inimicorum, industria & viribus Imperatoris triumphantis liberabantur, in curru triumphali rasis capillis in signum antiquę captiuitatis, à qua fuerant erepti virtute illius, qui triumphabat veherentur. Cum ergo ò sponsa Dei hodierna die capilli tui scindũtur perinde est ac si aperte significares te hodie Iesu Christi veri imperatoris cæli & terræ captiuam esse suo proprio sanguine comparatam, ideſt, cortar oy vuestros cabellos es dar a entender, que os days por captiua de Iesu Christo verdadero emperador del cielo, y de la tierra ganada por su sangre sacratissima. Cum igitur captiuus totus sit eius, qui eum in campo captiuauit, tibi ò soror persuade, te iam nõ esse tuam, sed totam esse huius diuini Domini: oculos ergo tuos in eius oculis fige, vt sic videas signa, quibus vult, vt illi seruias ideſt, traed siempre vuestros ojos puestos en los suyos para ver las señas q̃ os haze de lo que gusta que hagays en su seruicio y con promptitud le obedeced dexando a los muertos alla en el mundo enterrar sus muertos. Quod si attente hanc captiuitatem considerare volumus, libertas magis, quam captiuitas dicenda est, idque in ipsa capillorum scissura adnotare etiam possumus. Nam mos est antiquissimus, & peculiariter à viris nobilibus obseruatus, vt, cum in carcere sunt, comã capitis relaxari sinant significantes in hoc luctum, & tristitiam in qua viuunt: vbi vero è carcere exeunt, solent barbam, & capillos capitis scindere, ac tandem se ipsos in habitu lætitię alijs ostendere. Hoc posset confirmari ex plurimis historijs maxime Hispanicis, sed sufficiat nobis id, quod diuinæ literç de Sancto Ioseph referunt, qui cum è carcere, iussu Pharaonis, educeretur, vt somnium quod Rex somniauerat, explicaret, statim ei abscisi fuerunt capilli in signum adquisitæ libertatis, qui in carcere maxime creuerant. Dũ igitur ò sponsa Dei tibi capilli abscinduntur perinde est, ac si significaretur, te è carcere huius mundi exire, & in gloriosa libertate collocari, porque essas galas, que por alla se vsan, esse enruuiar, y dorar de cabellos prendedores de coraçones liuianos, esse componer la cabeça como estandarte del

Hierem.47 *Isai.15.* *Ezech.27.* *Gene.41.*

del Demonio, contra Iesu Christo, trages son de almas captiuas, y aherrojadas con las cadenas de sus gustos: pero este cortar de cabellos muestra es, de que salis de aquella miserable carcel, y os ponen en libertad y que el ser esclaua de Iesu Christo os es dulce y sabroso. Aliam tertiam rationem circa scissuram capillorum possumus adducere dicentes: apud quasdam nationes pro infamia, & ignominia habitum fuisse capillos scindere, atque ita pueri, qui (vt sacra refert scriptura) Eliseo Prophetæ dixerunt, Ascende calue, ascende calue, per ignominiam, & opprobrium hoc dicebant. Et Diuus Paulus de hac materia agens inquit. Mulier si comam nutriat, gloria est illi: quoniam capilli pro velamine ei dati sun. tVnde Germanus in libro de missa, & Beda asserunt gentiles, vt Beatum Petrum Apostolorum principẽ subsannarent, ei in Antiochia capillos barbæ, & capitis abscidisse. Atque ob hanc rationem eloquentissimus Demostenes studijs suis immersus comam capitis, & barbam nouacula sibi radi iubebat, ne amici eius ipsum in forum, vel in alium locum adducerent, & sic tempus maniter consumeret. Dum ergo tibi hodie capilli abscindũtur ò spõsa altissimi, es quereros tanto vuestro diuino esposo, que os quiere enemistar con el mundo, y pararos tal que haga burla de vos, para que desta suerte, no tengays pensamientos del mundo, sed cum Apostolo dicas. Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo, el me aborrece a mi y yo a el. Sit pro quarta & vltima ratione id, quod B. Hieronymus inquit his fere verbis. Nutrire capillos particulari cura, & solicitudine est signum animi soluti, & parum in virtute recollecti. Ad cuius rei confirmationem sufficiat id, quod S. Dauid ait: & animaduertant adolescentes inanes reipublicæ, que tiené por gala leuantar los cabellos, y enriçarlos como mugeres, lo que dize el Sancto Dauid, que Dios contara las puntas de los cabellos, y copetes de los que andan en sus delictos. Verticem, inquit, capilli perambulantium in delictis suis scilicet radet. O effæminati quos ad tantam vilitatem vestra sensualitas adduxit. Et Isaias Propheta prædicans contra mulieres inanes Hierusalem eis inquit. Decaluabit Dominus verticem filia rum Sion, & crinem earum nudabit. Illa ergo die, qua Dominus te in sponsam accipit, capilli tui scinduntur, ad significãdum, quam scissos debeas animæ tuæ affectus habere, & quam composita debet esse sem per consciencia tua, y con este vuestro cortar de cabellos y vuestro sancto encerramiento se reprehende la soltura de las mugeres del mundo, y se condenan las galas de las cabeças de otras donzellas. Tu ergo si in his perseueraueris tanquam fidelis Iesu Christi sponsa, diuino eius fauore, & gratia adiuta cõsequeris gloriam ad quam nos perducat Iesus &c.

4. Reg. 2. *1. Ad Cor. 11* *Germanus li. de missa & Beda in hist. Anglorum.* *Ad Gal. 6.* *B. Hier. super Ezechie.* *Psalm. 67.* *Isai. 3.*

Tertia pro monialis velo exhortatio. A

Simile.

SIcut paruuli, cum sub nutricis cura sunt, nutrices ipsas à quibus aluntur, magis diligunt, quam matres à quibus prognati sunt: vbi vero adoleuerunt, & inter matres, ac nutrices quid sit discriminis agnoscũt multo magis matres amant, quibus omnia se debere intelligũt, quã nutrices à quibus tantũ aliti sunt. Ita plane homines, qui sensu ac iudicio paruuli sunt, magis parẽtes carnales à quibus nutriũtur, quã Deũ, à quo conditi sunt, diligunt. Qui autem sensu, & ratione iam spirituales viri facti euaserunt, Deum magis diligunt, quã parentes cui & se, & illa ipsa, quæ à parentibus receperunt se debere cognoscunt: quia re vera parentes, si cum Deo conferantur, nutrices magis, quam parentes appellandi sunt. Hoc autem quem libet nõ agnoscere planè est brutis stupidiorem esse. Constat enim perdicũ pullos, etiam si alterius perdicis opera, dum in ouis delitescunt, confoti, B & in lucem editi sint, vbi veræ matris (quæ oua peperit) vocem audiunt, nutrice deserta, ad illam conuolare. Quod ita esse Beatus Hieronymus asserit super illum locum Hieremiæ. Perdix fouit, quæ non peperit, fecit diuitias, non in iudicio: in dimidio dierum suorum derelinquet eas. Tu ò fœlix virgo ingentes gratias altissimo Deo redde, qui tibi tam apertã cognitionem dedit, teque in suo diuino amore tã ardenter inflammauit, vt relictis carnalibus parentibus cœlestem spõsum Iesum Christum auidissime amplecterẽris. Prius quam Deus patriarchæ Abrahæ præciperet, vt filium eius sacrificaret, ei sic iussit. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrauero tibi, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, eriscque benedictus. Omnia hæc beneficia voluit Dominus conferre Sancto Patriarchæ extra domum patris eius, extra quam voluit etiam, vt tam solemne, ac tanti meriti sacrificium sibi offerret. Sic ò soror idem Dominus animum tuum commouit, vt relicta paterna domo in hunc sanctum locum te conferres, vt singulare sacrificium decorde tuo diuinæ maiestati faceres, vbi non pater, aut mater carnalis sunt, qui te impedire possint, sed plurimę sanctæ matres, quæ te adiuuent, tibique calcaria ad virtutem sactandam adhibeant. Cum S. Patriarcha Iacob è domo patris sui exijsset, ei sol occidit, sed non multum temporis interpositum fuit, cum in illa solitudine alius longe melior sol videlicet, ipsemet Deus apparuit in cuiusdã scalæ summitate. Expecta virgo benedicta parũper, quia, si quidẽ domum patris tui pro domo altissimi Dei reliquisti licet sol prosperitatis mundanæ tibi iam occidit, diuinus sol iustitiæ tibi illuminabit, ac singularia beneficia cõferet. Pero aduertid, q̃en acabando de enxerir vna

B. Hierom. super Hier. c. 17.

Gene. 11.

Gene. 28.

A vna pua en vn arbol la atan y cubrẽ cõ lodo y trapos, hasta que prenda porque a los principios qualquiera iniuria del cielo le haze mal y estorua q̃ no prẽda. Sic cũ hac diligentia seruãda est persona recẽter abscisa ex mũdo, & inserta arbori sacrosanctæ religionis, nã risus qui dã nimius, & loquela superflua, siue aliud inconueniẽs ipsam impedit quo minus tã perfecte Deo adhæreat, id est, cõ esta mesma diligencia se ha de guardar la persona principiãte rezié cortada del mũdo y enxerida en el trõco dela sãcta religiõ: porq̃ vna risa demasiada vn hablar superfluo, vn pequeño inconueniẽte le impide a q̃ no prẽda perfectamẽte, y porq̃ oy os aueys atado en este sancto tronco cõ los votos q̃ heziste os cubrẽ de velo, y de habito, y de ornamẽtos viles: tu autẽ curã habebis, te ipsam cõtinua memoria mortis, ac vilitatis tuæ luto, & cinere operiẽdi, vt sic tã firmiter ligata maneas, & tã profundas radices in sancta religione iacias, vt maxima perfectione in ea vsq; ad B finẽ perseueres. Testatur Plinius esse in India gẽtem dictã Pandorã, quę in pueritia cano est capillitio, in senectavero nigrescũt eius capilli. Ita nõnulli primis annis sobrij, & modesti sunt: grãdiores iã ad nugas, & ineptissimas voluptates sese abijciũt, & quasi puerascunt. Hoc etiã experiẽtia videmus in aliquibus monachis, & monialibus qui ini tio ingressus religionis sunt in virtute feruidi & regulæ suæ obseruatores, in senectute vero cum ad perfectionis culmem peruenire debebant impudenter relaxantur. Quapropter ò virgo oportet te à Deo instanter postulare, vt in bono incepto perseuerans vsq; ad vltimum progrediaris.

Simile.

Pli. li. 7. c. 2

Ad Lectorem.

C OMnia quæ supra diximus pro monachis, proterit prudens cõcionator pro monialibus applicare, & è conuerso quidquid pro monialibus diximus professioni monachorum poterit adaptare.

MORES.

MORES vulgi non sunt imitandi, nec sequendi: nam Seneca libro de beata vita inquit. Non est eadem hic, quæ in cæteris peregrinationibus conditio: in illis ambulanti per nimis strictam viam non cõtingit errare, at in moribus tritissimaq; via, & celeberrima maxime decipit. Nihil ergo magis præstandũ est, quam ne pecorũ ritu sequamur antecedentiũ gregem per gentes non quo eundum est sed quo itur, quia nulla res nos maioribus malis implicat, quã quod ad rumorem cõponimur, optima existimantes ea, quę magno assensu recepta sunt, nec ad rationem, sed ad similitudinem viuimus. Inde tanta ista coa-

Sene. de beata vita.

ceruatio aliorum supra alios ruentium. Quod in strage hominũ magna euenit, cum ipse se populus premit: nemo enim ita cadit, vt non alium in se attrahat. Primi exitio sequentibus sunt. A

MORVM EMENDATIO.

B. Chrysost. homil. 3. de pœniten. Simile.

BEatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Est quisquam quercini roboris cæsor, is quercum si velit cædere, securim accipit, incidit radicẽ: si plaga vna percusserit nec ceciderit infructuosa arbor, non ne secundam dabit, non quartam? non quintam? non decimam? Sic & tu fac. Quercus est luxuria glandes ferens irrationabilium animaliũ escã, multo tẽpore tua in mente radicata, meus sermo securis est, vno audisti die quomodo vno die cadet, quæ tanto tẽpore radices immisit; si enim bis, si ter, si centies, si decem millies non iã mirũ esset si nõ cecidisset, modo incide vi rẽ malã, & fortẽ consuetudinẽ, malãque illã deijce, & gratiã impetrasti. Manna comedebant Iudæi, & cæpas de Aegypto quærebant consuetudine ducti. Tã adeo turpis est consuetudo pessima, quod non statim potest abijci, nec tẽpore breui. B

MORS.

Iob. 3.

OQuens B. Iob de morte inquit. Nũc enim dormiẽs silerẽ. Quibus verbis silentiũ, mortẽ vocat, vt hoc loquendi tropo mortẽ ipsam commẽdet: nã silere in literis sacris idẽ est, quod cessare, vt in Exodo. Dñs pugnabit pro vobis, & vos tacebitis, id est, quieti eritis summaq; trãquillitate potiemini. Iure proinde mortẽ appellat silentiũ, eo quod in morte strepitus omnes vitæ huius, & tumultos cessent. Vnde & elegãter sepulchrũ Hebræi appellarũt, duma, hoc est, silentiũ, eo quod totus homo ibi in silentiũ eat. Ibi mortaliũ studia, & cõsilia, quibus cõgerẽdis tẽporalibus rebus nauamus operã, finẽ accipiũt, silent, & cõticescunt. Silẽt igitur, qui ambiebant curis magistratus, & dignitates, Stultũ & inane Regũ Aegyptiorum studiũ fuit, qui tã altas pyramides erexerunt, vt magna omniũ admiratio fuerit: tres pyramides (autore Plinio) intra Memphim, & Deltã fuisse constat, quarum primam atque maximam (teste Diodoro) trecenta sexaginta hominum millia construxisse proditum est: eam sibi fecit in sepulturam Ophenis Rex. O ingentem stultitiam, tam excessi uos sumptus facere in ędificanda Duma, hoc est, silentium. C

Plin. in lib. 36. c. 12. Diodorus.

Iob. 17.

Quod mors finis laborum temporalium sit, significauit etiam sanctus Iob, qui dum immersus in laboribus ingentibus esset, dixit. Putredini dixi. Pater meus es. Eleganti paraphrasi mortem appellat putre-

A putredinem, & vermes propter corruptionem, & solutionem naturæ eamquẽ deinde appellat patrem, & matrem, & sororem propter multa. Primo, vt ostendat nihil mali, aut incommodi à morte esse: cum enim mors non sit totius hominis interitus, nec anima dissolui possit iure domus, lectulusque vocatur. Nam quid mortales in domo propria, quid in lectulo inuenire possunt, quod non in morte vlterius multo, & copiosius inueniant? Excogitatæ fuerunt domus ad arcendas iniurias cæli, imbres, & æstus: in morte nihil tale homines infestare potest. Lectulus inuentus fuit, vt post labores defatigatus homo quiesceret: in morte quies integra erit. Pater, & mater solent filios fouere, recreare, in sinu continere, retinere in vmbra, arcere ab illis omnem tristitiam, & laborem: multo locupletius hæc in morte contingent. Ideo enim Scriptura sacra appellat mortem, quietem à laboribus, & somnum. Bene ergo prouerbium Hispanum inquit. En la B muerte hallan los justos padre y madre. Idem de sorore, & de consanguineis censendum, quoniam iusti in morte plus fratres, & consanguineos inueniunt. O vtinam in illa terribili hora vere dicere possemus, quod rex Ezechias dixit, sicut refert Isaias Propheta. Obsecro Domine memento, quomodo ambulauerim in veritate, & in corde perfecto coram te, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. In verite exponit Diuus Thomas dicens regem illum vere nimis seruisse Deo, hoc est, muy de veras y muy a pechos tomo el negocio de seruir a Dios. O rem lachrymis sanguineis deplorandam. Omnia huius mundi homines vere suscipiunt, & magna cura amplectuntur, videlicet velle diuites esse, velle honorari, velle esse literatos, & excellentes artifices, velle esse strenuos duces, ac milites, solum autem virtutem, & sanctitatem ac negotium saluationis suæ segniter & non vere C suscipiunt, ac si esset res impertinens & superflua, hoc est, toman el ser virtuosos y sanctos, y el negotio de su saluacion no de veras, mas como si fuesse cosa impertinente y superflua. Hic vero non est præter mittendum, sed valde ponderandum, quod, vbi nos legimus; Obsecro Domine memento, &c. in Hebræo habetur. Obsecro mi Domine, quo verbo pius rex teneritatem cordis sui apertius ostendit. O quis tam fœlix esset, qui hora mortis suæ hæc omnia vere dicere posit, quanta securitate ex hac vita in aliam transiret!

Isai. 38. 4. Reg. 20.

Agens plutarchus in Moralibus de morte inquit. Vt nemo miratur liquefactum videns, quod potuit liquescere, sectum quod erat sectibile, & exuctũ, quod erat exustibile: ita mirandum non est mortuum esse, qui erat mortalis.

Plutarchus in Moralib.

MORTIS DESIDERIVM.

A

Iob.6.

QVÆ prius nolebat tangere anima mea, præ angustia cibi mei sunt: inquit sanctus Iob. Quis det, vt veniat petitio mea, &, quod expecto, tribuat mihi Deus? sunt qui dicunt hæc de morte intelligenda esse, vt sit sensus. Mors, quæ antea mihi terribilis, & horrenda videbatur, iam dulcis facta est: nam sola illius recordatio mihi consolationem affert incredibilem. Videtur hoc loco sanctus Iob mortem vehemẽter optare, atque eam obnixe à Deo postulare, & caulam subiecit. Ne cõtradicam sermonibus sanctis, aperte significans non tantum ad vitandos cruciatus, & dolores se mortem præstolari, verum etiam multo magis, ne dolore, & cruciatu ad aliquod impatientiæ scelus adduceretur. Vehementer enim reformidabat, ne fortasse aliquo peccato propter cruciatuum acerbitatem, & dolorum vehementiam inficeretur.

B

B. Chri hom. 46. in Matt. Similia.

Beatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Omnibus laborantibus dulcis est finis. Viator libenter interrogat, vbi sit mansio: mercenarius frequenter computat quando annus completur: agricola semper tempus messis expectat: negotiator die ac nocte thecæ suæ discutit rationem: mulier prægnans semper de nono mense cogitat. Sic serui Dei libenter de morte sua cogitant: vbi enim thesaurus eorum, ibi & cor est. Si haberes solidorum quantitatem in arca tua, oculos illic sæpe haberes: sic sancti illum locum aspiciunt, vbi repositam habent coronam. Seneca in epistolis ait. Supra modum deditus vino fęcem quoque exorbet. Sic admodum vitæ auidus, qui nec extrema quidem senecta vult mori.

Seneca lib. 2 epistol. 71.

Mortis desiderium.

C

Psalm. 141.

MOrtis desiderio flagrabat qui dicebat. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo. In carcere dicitur esse anima, dum in corpore viuit, quia in eo posita plenam non habet libertatem, vt incedat libere ambobus pedibus vincta scilicet intellectu, & voluntate, vt voluntas Diui Pauli se vinctam sentiebat cum ipse dicebat. Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio: velle adiacet, quia iuxta carnem iacet, & quiescit, impotens surgere ad bonum operãdum: iuxta, quia naturale est quodammodo bonum velle per rationem: sed tale est hoc velle, quod semper vi carnis superatur: velle autem Dei carnem superat, perficere autem bonum non inuenio. Non ait facere, sed perficere: quia nonnihil semper bonus (ait Diuus Augustinus) vult concupiscere, sed nunquam hoc perficit in vita, quia voluntas ad bonum est tanquam compedibus vincta, vult orare,

Ad Rom. 6 Nicolaus. de Lyra.

A orare, cœptaque oratione deficit, & fastiditur. Quod tædium illi ex carnis grauedine prouenit, qua includitur, quæ deprimit sensum multa cogitantem, id est, intellectum multa considerantem. Non etiam mitiori captiuitate ad res spirituales intellectus se sentit oppressum: nam (vt Aristoteles ait) intellectus noster, habet se ad intelligentias, & ad manifesta naturæ sicut oculus noctuæ ad lumen solis, & ideo ad tractandum de his, quæ supra vires nostras sunt, sumus timidi, vt sapiens inquit. Cogitationes mortaliũ timidæ, & ad illa, quæ infra nos sunt, circa quæ operamur, & consiliamur frequenter experimur nos decipi, & aliter euenire, quam nos ordinamus. Et ideo non solũ sunt cogitationes nostræ infirmæ in speculatiuis, sed etiam incertæ prouidentiæ nostræ in practicis. Quis ergo ab isto carcere terrimo exire

Aristo. 2 Metaphys.

Sapien. 9.

B non desideret? Perpendendũ etiam est, cũ Sapiẽs dixit: Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, perinde fuisse, ac si diceret. Corpus, quod corrumpitur quotidie moritur. Et ideo non est timendum, vt semel fiat, quod quotidie fit, præsertim postquã mors per manus Dei præterijt, eamque suo beatificauit interitu: & postquam dixit ipsa summa veritas. Qui credit in me transiet de morte in vitam. Vbi diẽ interitus iusti, transitum vocat, hoc est, paschã. Quare sicut in paschã in Ecclesijs pretiosiora paramenta educuntur, diuinaque officia solennius quam alijs diebus celebrantur, & mundani homines vestes pulchriores efferunt, & quas habent elegantiores, quibus ornati, & decorati incedunt læti, & alacres: ita dies, quo iustus moritur, dies est festiuialis, & paschalis, qui in cælo celebratur, in quo illæ beatæ mentes dicunt. Gaudeamus omnes in Domino diem festum celebrantes sub honore istius sancti, qui in terris Deũ toto corde dilexit.

Sapien. 7.

Ioan. 5.

Simile.

C

MORTIS PRÆPARATIO.

DVm tempus habemus bonum operemur prępărãtes nos, vt bene in morte nobis sit: nã (vt inquit Ecclesiasticus) vbi lignum ceciderit, ibi manebit siue ad dexteram siue ad sinistram, siue ad Austrũ, siue ad Aquilonẽ. Pulchre hic Spiritus sanctus hominem rem arbori cõparat: nã sicut arbor, quãdiu in terra fixa stat, percipit, & humorẽ de terra, & pluuiã de cælo. Sic & homo quãdiu hic viuit, est capax meriti, & infusionis gratiæ, & donorũ spiritualiũ. Secũdo sicut in sylua nõ solũ paruæ, sed etiãmagnæ arbores succidũtur: sic pauperes moriũtur et diuites. Securis ad radicẽ arboris posita est, omnib' imminet. Tertio sicut lignis, & arboribus potissimũ vtimur vel ad ędificia, vel ad ignẽ: sic homines vel ad gloriã, vel ad gehẽnã destinati sunt. Quarto sicut de arboribus, quãdiu stant nemo scire potest, in quẽ vsũ tãdẽ

Eccles. 11.

applicabuntur, aut in quam partem cadent: sic nec de homine iudica A
re possumus quid futurum sit quandiu hic viuit. Nescit homo an illa
vltima hora dignus amore vel odio erit, vel si ad Austrum siue ad
Aquilonem declinabit. Per Austrum intelligit Ecclesiasticus partem
electorum, ibi enim est calor diuinæ gratiæ & lux, per Aquilonem in
telligit partem reproborum vbi perpetuum frigus & tenebræ erunt.
Vult igitur Spiritus vt agnoscamus nos esse arbores è terra natas &
suo tempore succidendas ideoque bonis inuigilemus dum tẽpus ha-
bemus futuraque præmeditemur. Signãter vero dicit. Quocũque ce
ciderit manebit, vt ostẽdat vtrobique esse æternitatẽ. In cuius cõsidera
tione si quandoque moratemur, cautius in Dei seruitio, & diligẽtius
quam viuimus, viueremus: consideratio enim harum rerum est tan-
quam frænum, quo sensualitas retrahitur, ne in vitia & voluptates
præceps ruat. Ad extollendam autem hanc considerationem, vt effica
cius in cordibus nostris operetur, plurimũ præstabit, illa verba, quæ B
Apocal. 14 Beatus Ioannes in Apocalypsi loquitur, perpendere, ait enim se vi-
disse angelum habentem falcem acutam, & audiuisse vocem dicentẽ
ei. Mitte falcem tuam acutam & vindemia botros vineæ terræ, quo-
niam maturę sunt vuæ eius. Mirum profecto videtur, cur mori, vinde
miare dicens, & homines botros vocans, mortem falcem appellat, cũ
proprie falx non ad vindemiandum sed ad metendum sit facta. Et cõ
muniter videmus non falce, sed alio instrumento vti ad vuas colligẽ
das. Ratio est, quia licet racemus è palmite abscindatur, non tamen
palmes siue vitis præscinditur sicut hic. Hac metaphora Spiritus san-
ctus nobis ostendit mortem seculi falci assimilari, quę hispane dicitur
hoz: quia sicut falx non solum spicas, sed etiam simul aristas arũdinẽ
que cui nititur dissecat: ita mors nõ tantũ rapit hominem sed cũ illo
omnia naturalia, tã acquisita quã à fortuna sibi concessa. Quemadmo C
dũ maris fluctus licet trepidi, & furibundi, rupibus illisi ibi sistunt &
eorũ inflatio disparet, ac tãdẽ in litore defecisse sunt: ita propemodum
reges, & principes cum omnia absorbere videantur, ad lapidẽ tamen
sepulchri impingentes deficiunt, & licet supremi, & potentissimi pro
tinus in mortis litore sistunt, & non apparẽt. Omnia cũ morte eis de-
fecerũt, euanuerũtque, vt de diuite auaro sanctissimus Iob testatus est
dicens. Dives, cũ dormierit, nihil secũ afferet. Quare mors falci com-
paratur quia eos ad radicẽ amputat, vt vitẽ & racemũ, spicam, & ari-
stã simul abscindit: in quo omnes adæquat: tam rex, & dives, quã pau
per, qui nihil possedit è mundo egreditur. Igitur fratres mei commo-
ti his sanctis considerationibus contendite, sic vitam vestram institue
re, & cõscientias vestras per verã pœnitentiã præparare, vt postea cũ
mors appropinquauerit, vos paratissimos inueniat. Ad hoc etiã sanctis-
sima res

A sima res est, & maxime conducens, vt pro vobis aliquot missæ offeran
tur: nam in eis offertur pro nobis sacratissima mors, & passio Iesu
Christi Saluatoris nostri, per quam ipse nobis omnia bona spiritualia *2. ad Corin.*
gratiæ, & gloriæ meruit, vt B. Paulus affirmat in epistol. ad Corinth. *5. c.*
dicens. Eum, qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, vt
nos efficeremur iustitia Dei in illo, hoc est. Pater æternus dedit nobis
filium qui peccatum non fecit, vt hostiam pro peccato, se pœnæ pec-
cati submittens offerret, vt sic per illius meritum à peccatis mundati
efficeremur iustitia Dei in illo: nõ in nobis, inquit, sed in illo, hoc est:
ac si dominus cum seruo suo eousq; iratus esset, vt nullum obsequiũ, *Simile.*
quod ei exhiberet, ab eo acceptaret, & homo quidam nobilis, & vene
rabilis inter vtrumque mediator extitisset: si seruus domino reconci-
liatus vellet ei gratum obsequium gerere, quod vt acceptius esset do-
mino, & gratius per mediatoris illius manus exhiberet, diceretur iste
B talis gratus in illo, & per illum. Ita homo, qui in indignatione Dei per
sistebat, reconciliatus iam per Christum Deo (quod omnino non suf-
ficit, vt saluus fiat, est enim homini iam reconciliato necessarium ali-
qua Deo exhibere obsequia, & bona opera, quæ pretium suum, & æsti
mationem habent per Christum Dominum mediatorem.) Cum hoc
facit, tunc efficitur iustitia Dei in illo quia à se ipsis eius opera nul-
lius sunt valoris.

MORS REPENTINA.

C Vam timenda sit repẽtina mors, verba illa sancti Iob
manifestant, qui ait. Si repente interroget quis respõ- *Iob. 9.*
debit ei? Vel quis dicere potest, cur ita facis? Interro-
gat enim Deus subito nonnunquam, & repente, sen-
sim interdum, atque lento gradu ad iudicium proce-
dit. Sapienter ergo dixit. Si repente interroget, hoc
est, hominibus minime cogitantibus: donat enim nobis Dominus fre
quenter tempus fundendi preces, collachrymandi, agendi denique
pœnitentiam: post lachrymas vero & posthæc omnia poterit tũc ho-
mo Deo respondere. Nam respondere hoc loco idem est, quod pro-
priam tueri causam, & eam apud iudicem defendere. Potest itaque sce
leratus respondere ad lentas illas, & tardas interrogationes: Ego post
peccata ad lamenta conuersus vitæ anteactæ pœnitudine ductus in
Deo meas omnes expectationes animum, & cor collocaui: si vero re-
pentina morte interroget, vt si quempiam nostrum imparatum oppri
mat mors, quo modo respondebit? Quis nam potest dicere: Mundum
est cor meum? Aut quis gloriabitur mũdum se habere cor? Ex his om-
nibus infertur, quantum prodest semper bene viuere, quia (vt B. An-

selmus inquit) non nocet bonis si occidantur, vel subita morte rapiantur, non enim subito moriuntur, qui semper cogitauerunt se morituros. Hoc igitur assidue cogitemus, siquidem tot quotidie voces nobis Deus mittit cum mortibus eorum, quos mori videmus: ne simus similes ciconijs, quæ in turribus & campanarijs ecclesiarum, vbi cymbala sunt, nidificantes, sonitu campanarum, quæ pulsantur nec aduolant nec terrentur: quia illas assidue & quotidie audiũt, atq; ita sonitus illarum eas fugere non facit. Sic obstinati peccatores cum quotidie audiant pro mortuis pulsare campanas, consuetudine illa & assiduitate sonitus timorem amiserunt ita, vt hæ voces Dei nihil in eis operentur, & quamuis plurimos eosque minores ætate, quam se mori videãt consolationem capiunt dicentes intra se, alios etiam seniores in seculo manere. Quidam iuuenes, cum in die Iouis inter vndecimam, & duodecimam noctis horam anserem, quem furati fuerant, manducarent, cumque ipsis edentibus duodecima hora vnius horologij sonaret quidam eorum dixit. Yo appelo para tal relox, que anda trasero: atque ita à manducatione anseris, quamuis duodecima hora alterius horologij sonuit, nõ cessarunt. Hos imitantur illi, qui in peccato mortali sæcularibus rebus perfruuntur. Muere vno de su edad, hora es, q̃ da el relox, para que dexe el bocado de la boca, hoc est, para que dexe de peccar, pero el peccador dize: appelo para el otro relox que anda postrero, hoc est, consuelome, que aunque murio aquel que era mas moço que yo, otros muchos ay mas viejos, y no mueren, ansi sere yo como ellos. O diabolicam cæcitatem? Heu quot hæc falla imaginatio in infernum detrusit. Euigilate ergo fratres à tam periculoso somno, & vos ipsos præparare incipite, ne repente mors vobiscum cõgrediatur: animaduertite quã cura ille, qui mare transmeare vult, cibaria, & ad vitam necessaria præparat, ne cum tempestas exorta fuerit, aut nauis præ calore, hoc est, en calma in medio maris vlterius progredi nõ potuerit, cibaria nõ desint, ille etiam qui ad bellum pergit quanta cura & solicitudine se præparat: & quam solicitus mercator propter lucrũ nũdinatur: ac denique quãta cura omnia, quæ corpori necessaria sunt præparantur: nihil vero curatur de anima, quę ad longissimas partes, ac semotissimas regiones nauigatura est, id est, ha de nauegar a las partes de allende & in bellum itura est, y espera de auer grandes ganancias y no ay cuidado de prouisiones para ella, ni de armas ni de ensayos, ni de andar de feria en feria, hoc est, de vn exercicio sancto en otro, y todo esto por falta de consideracion. O vtinã homines intelligerent, quomodo eo die, quo nascuntur è ventre matrũ suarũ, statim mors eos insequitur, luego sale en busca de suvida, y aqui toma, y alli toma, quãdo sanos, quando enfermos, ora cayendo, ora leuãtando jamas

Simile.

Simile.

Simile.

A

B

C

A mas los dexa sola vna hora, hasta encerrarlos en la estrecha sepultura Si igitur hoc ita est miror equidem, & etiam scandalizor cum video eos, qui in tam angusta sepultura futuri sunt, tam ample & largiter in hac vita viuere. Quidam Sapiẽs ex Garamantis sic Alexandrum Magnum allocutus fuisse legitur. Scias ò Alexander nos idcirco bellum tibi inferre nõ curare, quia videmus aperte, & tibi, & nobis vitam quã citissime esse finiendam, & tandem insaniam sapit (id est tiene resabio de locura) velle hominem in aliena terra sibi domicilium præparare. Si hanc consideratione gentiles homines faciebant, quid obsecro æquũ est cõsiderẽt Christiani tãto fidei lumine illuminati, ac tot virorũ sanctorũ, qui sancte vixerũt, & mortui sunt, exempla habentes.

MORTIS MEMORIA.

B Quidam Philosophus nihil inuenit, quo Alexandrum magis humiliaret, quam mortis memoria: cui cum Alexander ipse dixisset, vt aliquod beneficium à se deposceret tanquam à rege, statim Philosophus quoddam insigne popposcit videlicet, vt sibi schedulam, siue saluum conductum quo à morte liber, & immunis esse posset, condonaret. Cui Alexander respondit. Mihi potius optarem si tibi dare possem. Ad quem inquit Philosophus. Ergo tu mortalis es, cui Rex. Ita sane. Ad quem Philosophus: Non dubito quin sis mortalis, sed quod te mortalem esse credas nimis dubito, quoniam eam vitam agis, ac si nunquã esses moriturus. Quod multis Christianis proh dolor dici potest, sic enim corrupte viuunt, acsi nunquam essent morituri. Singularis ergo eis esset medicina continua mortis memoria. Si cui vestrum interrogaretur hæc quæstio. Quid est quod futurum est? Responderet certe. Quod factum est. Rursus si ab eo quæreretur. Vbi est pater tuus? C Responderet. Mortuus est, & eum sepeliuimus quando ipse minus de morte sua cogitabat. De te autem quid futurum esse putas? Pater nunc in mundum venio. Quin potius ex mũdo in infernum pergis, si tuus viuendi modus spectatur: idcirco oculos aperi, & vide quod sicut alij quam plurimi iuuenes tui pares mortui sunt, poteris tu hodie vel mane vitam finire, & attende quid de te erit si in eo, in quo nunc es, statu, moriaris, ideo non dicas. Venio in mundum, sed potius cor tuum reformare incipe animo euoluens, quam incerta sit tam in adolescentibus, quam in senibus hora mortis.

Mortis memoria.

B. Aug. li. 11. sup. Gen. c. 57.

PErpendit Beatus Augustinus, quod cũ Adã in fœliciss imo illo statu innocentiæ esset, nomen imposuit vxori suæ, scilicet, virago, postquam

postquam autem ipsa inducente peccauit, & vterque propter pecca- A
tum quod commiserunt ad mortem damnatus fuit, ei nomen impo-
suit Eua, id est vita. Quorsum ò Adam vxorem tuam vocas vitã, post-
quam ipsa morti damnata est? Ad hoc respondeo, quod præcipuum es-
se rerum est illud, quod habent respiciendo Deum, & ideo, dum vita
potuit esse matri Euæ occasio obliuiscendi Deum, non poterat tam
conuenienter appellari vita. Pero porque las miserias de la vida, y el
estar obligada a la muerte la obligan a pegarse con Dios, y a llamar-
le, que le socorra: entonces es vida, entonces es Eua, y entonces es
madre de gente viua. Ideircó quando Eua in illa magna prosperitate
erat, non imponitur ei nomen vitæ, etenim prosperitas illa poterat ei
esse ruinæ occasio: postquam autem morti damnata est, nũcupatur vi-
ta: quia cum memoria mortis, cui obligata erat occasionem habebat
magnam, vt esset sancta, ac vitam æternam consequeretur. Ex hoc in- B
fertur, quantum erãt illi, qui omnem fœlicitatem suam, & efficaciam
collocant in quærendo prosperitatem in vita humana, siquidem pro-
speritates & fœlicitates humanæ, licet tam breues sint, causa & occa-
sio sunt, quod homines altissimi Dei obliuiscantur. Et quidem de bre
Iob.20. uitate fœlicitatis humanæ in libro Iob sic dicitur. Velut somnium ad-
Simile. uolans nõ inuenietur, transiet quasi visio matutina. Quẽadmodũ qui
somniant somnia lætabunda (veluti se esse Reges, vel principes aut
magnos dominos) quando è somno euigilant, se ipsos deceptos, & vt
Isai.38. antea pauperes inueniunt. Cum Rex Ezechias in flore iuuentutis suæ
nuntium à Deo accepit, quo ei præcipiebatur, vt se ad mortem statim
præpararet, cumque ingenti lachrymarum copia à Deo consequere-
tur, vt per quindecim annorum spatium ipsius vita prolongaretur,
considerans & animo euoluens breuitatem vitę, & illa, quæ in eo pau C
corum annorum spatio facturus erat, dicere cæpit his verbis. Recogi-
tabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, vt videlicet
me ò Domine paratum inuenias, quando in iudicium me vocaueris.
Et statim cum ipso Deo sermocinari incepit hoc modo. Domine si sic
viuitur & in talibus vita spiritus mei corripies me & viuificabis me:
ecce in pace amaritudo mea amarissima, id est, si vita hominis adeo
momentanea est, & breuis ac laboribus, & miserijs plena, hoc certe ar
gumento meam Domine negligentiam increpasti, meque ita conuici
sti, & inclinasti, vt, siquidem ita se res habet, velim post hac alium vi-
uendi modum sumere: & sic fiet in pace amaritudo mea, amarissima.
Quæ verba alij clarius verterunt hoc modo. Cedet mihi in incolumi-
tatem hæc amaritudo amarissima hoc est, ex his amarissimis lachri-
mis suauissimos vitæ & iustitiæ fructus carpam. Attendite, obsecro,
vtilitatem, quam bonus Rex ex consideratione mortis, & ex breuita-
te

A te vitæ educere volebat. Lachrimis itaque hic probus vir obtinuit, vt
Deus vitam eius per aliquot annos extenderet: & forsan hoc ideo fe
cit Deus, quia sciebat ipsum, tempus illud in bonis operibus esse con-
sumpturum. Sæpe enim videmus, cum quis male vixerit, Deum illi
ægritudinem vel alium laborem mittere, quo ipse resipiscat, & veram
pœnitentiam suorum peccatorum faciat, atque efficacissimis propo-
sitis, & lachrimis reliquum vitæ suæ tempus optime insumat ita, vt
aperte conspiciatur id non fictum esse, & tamen Deus illum ab hac vi
ta tollit, quando parece que fuera bien, que Dios le dexara para hazer
penitencia algunos años. Esto es como vno que juega y pierde vna,
y quatro y diez vezes, viniendole despues vn juego bueno dizele su
amigo. Echa el resto. Echalo, y gana, con que se desquita, y aun mas. *Simile.*
En viendo el amigo que ha ganado mata la vela, y dexalos a escuras,
porque no buelua a perder lo que auia ganado. O que buen amigo es
B Dios: vee, que tiene buen juego el que antes era peccador, y cõ aque-
lla enfermedad cobro la gracia perdida, y se desquito de quanto el de
monio le auia ganado, y aun queda rico, y Dios entonces matale la cã
dela, quitale la vida, para que no buelua a perder su alma, porque vee
que si viuiera mas, se perdiera.

IN EXEQVIIS ALICVIVS Iuuenis vel alterius defuncti.

CONCIO.

Dum adhuc ordirer succidit me. Isaiæ. 38.

C Vando pensé que começaua a viuir, dixo el rey Eze
chias, me corto Dios la tela de la vida, de qualquie-
ra que muere en la flor de su juuentud se pueden de
zir estas palabras, y aun de los que mueren carga-
dos de años, y de canas, porque ordinariamente en
qualquiera edad que coge la muerte a vno le parece
que entocces començaua a viuir, y assi en qualquiera edad andan
los hõbres vrdiendo telas, y inuẽtando traças, y modos para tener al
gun descanso en este mundo, y quando menos lo piensan les corta
Dios los hilos de la vida con la muerte, pero mas comunmente viuẽ
con estos pensamientos los moços, para refrenar Dios al primer hom
bre, y en el a todos nosotros a que no peccassemos, lo amenazo cõ la
cõtinuacion de la muerte y breuedad desta vida, y assi le dixo, no co

mas

mas del arbol vedado, porque in quocumque die comederis ex eo morte morieris, moriendo moriras, es propiedad de la lengua Hebrea para significar continuacion. De donde se infiere que el primer nombre que Dios puso a esta vida, despues del peecado, fue muerte, dandole a entender a Adan, que de alli adelante su viuir seria vn continuo y penoso morir hasta acabar. Por esto el Apostol sant Pablo se aprouecho deste mismo argumento para persuadirnos, a que como de passo, y de camino vsassemos de todas las cosas deste mundo, y ni de las prosperas nos gloriassemos, ni por las aduersas nos cõgoxasse mos, pues nos acabamos tan presto, y assi lo prospero como lo aduerso es de tan poca dura. Y assi dize el escriuiendo a los de Corintio. Hoc itaque dico fratres, tempus breue est, reliquum est vt qui habent vxores tanquam non habentes sint, & qui flent tanquam nõ flentes sint, & qui gaudent, tanquam non gaudentes sint, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur, præterit enim figura huius mundi. Los Griegos leen en este lugar, tempus abbreuiatum est, donde quiso el sancto Apostol enseñar, cõmo agora esta abreuiado el tiempo de la vida humana. En el principio del mundo viuian los hombres quatrocientos, seyscientos, y aun nueuecientos y mas años, como lo leemos en el Genesis. Pero viendo Dios como los hombres se aprouechauan mal del tiempo, y lo gastauan y empleauan en muchas offensas de su diuina magestad, abreuio el tiempo, tempus abreuiatum est. Esta agora tan abreuiado, como lo vemos por esperiencia, y lo affirma tambien el propheta Dauid, diziendo. Omnes dies nostri defecerunt, & in ira tua defecimus, dies annorum nostrorum septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorum labor & dolor. Alli in potentatibus, no quiere dezir que los hombres ricos y poderosos, y de grandes estados viuen mas, porque antes estos por los muchos y diuersos manjares que comen, y por otras desordenes y destemplanças de que vsan, ordinariamente vienen a caer en grandes enfermedades, y a morir malogrados. Mas significa que los hombres robustos y de fuerte y poderosa complexion, suelen llegar a ochenta años, & amplius eorum labor & dolor, no se contento el sancto Propheta con llamar la de mas vida trabajosa, y llena de dolores, mas llama la el mismo trabajo y dolor, y aunque algunos llegan a ochenta años, son harto pocos ni aun a setenta llegan muchos, y otros mueren de treynta, y aun de veynte, y menos mueren los mas. Por esso dize el sancto Apostol qué pues el tiempo es tan breue, y aun esta tan abreuiado y se va abreuiando mas por momentos, y corre sin parar, y nosotros con el, que procuremos de vsar de las cosas deste mundo,

Genes.2.c. A

1.ad Cor.7. B

Genes.5.c.

Psalm.89. C

A do, tan sin solicitud y occasion de peccado, como si no las posseyessemos, pues quando menos pensarsmos se acabara todo, y assi concluye diziendo præterit enim figura huius mundi. Toma metaphora de la comedia, donde vno representa persona de señor, otro representa persona de siruo, otro de quien compra, y otro de quien vende, vno de quien rie, y otro de quien llora, pero porque en breue se acaba aquella comedia, y cada vno queda en lo que deueras es, por esso quando representa no hazen caudal de aquel estado que representan, sino como sino fuesse, ni el que representa persona de rey, haze caso de aquel estado, ni el que representa persona de esclauo y captiuo, haze caso de aquella esclauonia, y captiuerio, ni el que representa triste, esta triste deueras, ni el que representa alegre, esta alegre de veras. Desta figura y a este talle dize el sancto Apostol, que son las cosas deste mundo, y que por esto co-

B mo no ay porque alegrarnos, en la prosperidad, tan poco ay porque entristecernos, en la aduersidad. Pues lo vno, y lo otro es de tan poca dura, que quando pensays que teneys algo no teneys nada, porque todo hombre por sentencia de Dios muriendo se muere quando menos piensa. Lo qual deue ser espuela para nos hazer correr tras la joya de la vida eterna, de la qual hablando el propheta Ezechiel dize del justo, vita viuet & non morietur, que quiere dezir, que començara el justo a viuir vna vida, de la qual siempre yra viuiendo, y eternalmente viuira. Assi como el hombre, desta vida que la escriptura llama muerte, se va muriendo, y finalmente morira. De la consideraciõ de la breuedad de la vida, se aprouecho grandemente, el sancto rey Ezechias, el qual con gran sentimiento dixo. De mane vsque vesperam finies me, y que se sigue de ay sancto varon? que pues la vida es tan breue. Sicut pullus

C hirundinis sic clamabo & meditabor, Vt columba, como el pollo de la golondrina, viendose en el nido sin alas y sin plumas, tiene por remedio el estar aleando y chirriando para que su padre le socorra, assi en quanto mi alma estuuiere en el nido deste cuerpo, estara chirriando, llorando y gimiendo, viendose tan desplumada y sin virtud, pidiendo a Dios que la socorra, y remedie en tanta necessidad, & meditabor vt columba. Los cuydados de la paloma son, de como se librara de las vñas del gauilan, assi mis pensamientos y cuydados seran, en como me librare de las vñas del demonio, y el propheta Dauid eleuado en spiritu con la consideracion de la breuedad de la vida dixo. Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam, dexe de tratar de negocios agenos, y recogime a tratar de los mios proprios, effudi in me animam meam, vertila toda, y

Isai.38.

Ps.41.

da, y ocupela toda en lo que mas me conuenia, y da la razon deste tan A
singular cuydado, y diligencia, diziendo, quoniam transibo in locum
tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei, porque tengo de mu-
dar presto casa, y passar desta vida a la otra. In voce exultationis & cõ
fessionis sonus epulantis, donde Dios pone vna mesa de excelentes
manjares, a los que llegan alla, a donde ay cantos, y regozijos, y ala
banças de Dios. Desta consideracion nos conuiene tambien a nosо-
tros vsar frequentemente, porque es muy poderosa para hazernos
apartar de los vicios, y llegarnos a las virtudes, y para que entendays
mejor esto quiero que noteys vna cosa muy singular, y es, que de to
das las penas en que el hõbre incurrio por el peccado, ha tomado oc
casiõ para hazer mas peccados, sino es de la muerte, que es tambien
pena dada por el peccado, pena del peccado es la libertad de la sensua
lidad, que ande en guerra y contradicion, contra el espiritu, y la ra- B
zon. Desta pena ya veys, quanta ocasion han tomado los hombres pa
ra cometer innumerables peccados, y aun ellos solicitan la sensuali-
dad, y la despiertan, a que sea mas rebelde y mas contraria al espiri-
tu. La hambre tambien es pena del peccado, y desta pena tãbien han
tomado los hombres occasiõ para cometer muchos peccados, de glo-
tonias, y otras destemplanças, y se huelgan muchas vezes con la ham
bre, por comer con mayor gusto, y sabor. La sed tambien es pena del
peccado, y muchos la procuran comiendo cosas saladas, para beber
con mayor deleyte. Tmbien desta pena han tomado los hombres oca
sion para buscar tantas inuenciones de vinos, con los quales se sue-
len pertu-bar y embriagar. La desnudez, y el tener necessidad de ro-
pas, tambien es pena del peccado original, y desta pena, ya veys quã
tos trajes y inuenciones de vestidos han salido, que hã sido fuẽtes de
muchas offensas de Dios, principalmente en España, que en otras
naciones la pintan, para motejarla de loca, con vna pieça de paño, C
y con vnas tigeras junto a ella, como quien dize, corta por donde qui
sieres, porque no ay que tomar te tino, pues cada dia sacas tu inuen-
cion. El tener necessidad de casa en que viuir, tambien es pena del
peccado, y dessa pena han salido tambien grandes vanidades, con la
suntuosidad de los edificios, y se han cometido por esta causa muchos
peccados, entre todas estas penas vna dellas es la muerte, y esta es la
mas prouechosa, porque no hallareys que nadie haga golosina de la
muerte para peccar como de la hambre, y de la sed, y de la desnudez,
y de las demas. No han tomado los hombres Christianos ocasion de
la muerte para peccar no creo que vuo hombre tan desatinado entre
los creyentes, que dixiesse. Pues que no se si me morire mañana, o
essotro dia, quiero oy peccar, y offender a Dios. Porque aquellas pala
bras

A bras del libro de la Sabiduria que dixeron vnos peruersos hombres, *Sapien. 2. c.*
combidandose vno a otros a peccar, fueron fundadas en vn error
como alli se paresce. Porque despues de auer dicho el sagrado Texto
(dixerunt impij, cogitantes apud se nõ recte exiguum, & cum tædio
est tempus vitæ nostræ, & non est qui agnitus sit reuersus ab inferis,
quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tãquam non fuerimus)
refiere que dixeron, venite ergo & fruamur bonis quæ sunt, & vta-
mur creatura tanquam in iuuentute celeriter coronemus nos rosis an
te quam marcescant, nullum pratum sit quod non pertranseat luxu-
ria nostra. Vbiq; relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars no
stra, & hæc est iors nostra. Veys como deste error de creer que no
ay mas que nascer y morir, y que se acabaua iuntamente el alma con
el cuerpo, venian a desear gozar de las cosas del mundo apressurada
mente, pensando que tanto se perdian quanto dexauan de gozar de
ellas y assi se combidauan vnos a otros a ello. Que es el argumento
B que hazia el apostol S. Pablo escriuiendo a los de Corintie. Si mortui *1. ad Cor. 15.*
non resurgunt manducemus, & bibamus cras enim moriemur, quasi
dicat, sino ay mas que nascer, y morir como bestias, aprouechemo-
nos del mundo antes que venga la muerte, mas pues que despues de
la muerte, ay juyzio y cuenta estrechissima, y pena eterna, quien sera
tan loco que deste conocimiento y consideracion, saque motiuo pa-
ra cometer peccados? Imposible cosa parece, antes es motiuo para
darles de mano, y aborrecerlos. S. Augustin sobre el Genesis ponde *August. li.*
ra vna cosa muy digna de ponderacion, y es que estando Adan en *11. sup. Ge-*
aquel estado felicissimo de la innocencia, puso nombre a su muger, *nes. c. 57.*
Virago, y despues que entrambos peccaron, y quedaron condena-
dos, y subjetos a la muerte, le puso por nombre, Eua, que quiere
dezir vida, como, o venerable padre Adan, llamays a vuestra mu-
C ger vida, despues que esta condenada a muerte? A esto respondo,
que el principal ser de las cosas es, aquel que tienen en respecto a
Dios, y por esto, en quanto la vida pudo ser, a la madre Eua occa-
sion de oluidar a Dios, no pudo ser tan conuenientemente llamada vi
da. Pero porque las miserias de la vida, y el estar obligada a la muer-
te, la combidauan mas a llegarse a Dios, y asirse de el, y a llamarle
que le socorriesse, entonces es vida, entonces es Eua, entonces es ma-
dre de gente viua, por esto quando aquella primera muger estaua en
aquella tan grande prosperidad, que le pudo ser occasion de tan grã
de cayda, no se le puso nombre de vida, y despues que fue condenada
a muerte, y rodeada de tantas penas y miserias, que la incitauan a bu-
scar el fauor y misericordia de Dios, con que fuesse sancta, y alcançasse
la vida eterna, entonces se le puso el nombre de vida. Desto se paresce

quanto yerran aquellos, que con tanta solicitud buscan y procuran A
la felicidad del mundo, y los estados llenos de prosperidad, de abũ
dancia, regalo y deleyte, pues estas cosas, no solo son breues, y se aca
ban presto, pero son tambien occasiones de grandes caydas, y offen
sas de Dios. Acontece a los que abraçan y siguen el mundo, lo que
suele acontecer a los que crian leones. Esta vno muy vfano y conten
to de ver que vn animal tan soberbio y furioso como es el leon, que
de vn solo bramido atemoriza a mil hombres, le este tan rẽdido y
subjecto, que de vna sola palabra suya se humille, y encoja, y que le
este haziendo halagos; con la cola, y con la cara, y con todo su cuer-
po. Si preguntays de ay a algunos dias, que se hizo del hombre del
leon, os diran, que en tal parte le hizo pedaços. Es posible? en es-
so paro aquel amedrentamiento? en esso paro aquella subjection, y
aquellos halagos de aquel animal? al fin erã halagos de bestia, en esso
auian de venir a parar. O inconmutable Dios, y quantos ay que B
traen rendido assi el mundo, todos los siruen, todos prostrados
los adoran, y si preguntays de alli a pocos dias, que se hizo de fu-
lano que estaua puesto en el cuerno de la luna, obedecido y esti-
mado de todos? os responderan que ya cayo de aquella tan gran-
de prosperidad, ya le quemaron la estatua, ya le quitaron la ha-
zienda, y la honra, es posible, que es de aquellos fauores que le
hazia el mundo? A que eran fauores y halagos de bestia, y assi mu-
Psalm. 36. rio a manos de quien el no pensaua. El leon que el crio le mato y
le hizo pedaços. Vidi impium superexaltatum, dize Dauid, & ele-
uatum super cedros Libani, & transiui, & ecce non erat, quæsiui
eum & non est inuentus locus eius. De todo esto se manifiesta,
quan dañosas son las prosperidades deste siglo. Aunque los varo-
nes prudentes de todo toman motiuo, para ser buenos, y assi dixo
el propheta Hieremias al rey Ioachin que fue hijo del sancto rey Io C
sias, y el era vn mal hombre. Pater tuus nunquid non comedit &
bibit & fecit iudicium & iustitiam, tunc cum bene erat ei? iudicauit
causam pauperis & egeni in bonum suum. Nunquid non ideo quia
Hierem. 22. cognouit me dicit Dominus. Esto es contra los que dizen que no ca
be la vidà virtuosa en el estado real, y en el estado de cauallero, enga-
ñados viuis con essa falsa opinion. Porque con buen plato, y buena
mesa, y buena cama, si hazeys juyzio y justicia os podreys saluar.
Esto es lo que pide el Euangelio de Dios, que viua cada vno confor
me a su estado, no crio Dios las gallinas, los capones, y las perdi-
zes para los perros, sino para los hombres, comiendolas os podeys
saluar, si viuis en temor de Dios y guarda de su diuina ley, los diamã-
tes preciosos y resplandecientes, no se bueluen de vidrio, porque los
enga-

A engastan en oro, assi los nobles que son piedras preciosas, y por esto
se llaman illustres, no por auerlos Dios engastado en oro, y auerles
dado tantos bienes temporales, se han de boluer de vidrio, quebradi
zos, flacos, y inconstantes. Sino de todo esto han de tomar motiuo pa
ra ser mas virtuosos y agradecidos a Dios. Dedit eis regiones gentiũ, *Psalm. 104.*
dize la sancta scriptura, & labores populorum possiderunt, y esto pa-
ra q? vtcustodiant iustificationes eius, & legem eius requirant. No di-
ze que les dio Dios las riquezas, a los nobles, para que con ellas fues
sen tirannos, y carnales, y dellas tomassen occasion para offender a su
diuina magestad, sino para que dellas tomassen motiuo a guardar me-
jor su diuina ley. Como lo hazia aquel sancto rey Ezechias de quiẽ se
dize, comedit & bibit, & fecit iudicium & iustitiã, trataua bien su per
sona, y juntamente guardaua la ley de Dios, porque no le pedia mas
rigor y aspereza de vida, su estado. Pero con todo esto es cosa cierta
B que el stado mas llano, y mas baxo, y mas lleno de miserias es mas oc
casionado para llegarse los hombres a Dios, y por esso estando en el,
el padre Adan puso nõbre de vida, a su muger. Desto se paresce clara
mẽte, la respuesta de vna grãde difficultad, q̃ resulta de aquellas escu-
rissimas palabras, q̃ el apostol S. Pablo dize, escriuiẽdo a los Romanos
si autẽ Christus in vobis est, dize el sancto varon, corpus quidẽ mor-
tuũ est propter peccatũ, spiritus vero viuit propter iustificationẽ, quie
re dezir en estas palabras, que aunque el hõbre alcançe la gracia de
la iustificacion, con todo esso su cuerpo, queda toda via mortal, y sub-
jecto a la muerte en pena del primer peccado de nuestro padre Adan
por el qual entro la muerte enel mundo. Si Christus in vobis est hoc
est, si aueys alcançado la diuina gracia, y por ella esta Iesu Christo en
vosotros, aunq̃ el alma recibe vida espiritual, el cuerpo todavia queda *Ad Rom. 8*
subjecto a la muerte corporal. O cosa admirable que siendo el dõ de
C la justificacion vna cosa tan grande, dize el sancto Apostol, q̃ no libre
al hombre de la muerte? que no cesse la muerte aunque cesse el pecca-
do? dos causas se suelẽ dar desto, la vna es, porq̃ fuera menoscabo, de la
diuina gracia, pues es cierto, que los hõbres corrieran mas a alcançar
la diuina gracia, por librarse de la muerte, que no por alcançar la mis
ma gracia, la otra causa y muy principal, es, porque quedãdo toda via
mortales tuuiessemos vn tã gran despertador, como es la memoria de
la muerte, y por ella nos incitassemos a viuir, en temor y amor de Dios
y de aqui entẽdereys tãbiẽ, qual fue causa porq̃ ordeno la diuina, pui
dẽcia, q̃ en saliẽdo el alma del cuerpo, si sale purificada como deue, sea
luego glorificada en el cielo, y si sale en peccado mortal, vaya luego a
padecer eternos tormẽtos, al infierno, y q̃los cuerpos ni seã luego pre
miados, aũq̃ seã sãctos, ni seã luego castigados en el infierno, aũq̃ seã cuer

pos de hombres peccadores,sino que el premio de los vnos, y el casti A
go de los otros,quede reseruado para el remate y conclusion vniuer
sal del mundo.Cosa marauillosa es porcierto que auiendo sido el al-
ma fiel compañera del cuerpo, y que el le ayudo a ella a ganar la co-
rona,y que se la goze ella sola, dexandolo en el sepulcro, corrupto y
Simile. comido de gusanos,todo esto ordeno el señor por nuestro prouecho,
porque tuuiessemos mas occasion de acordarnos de la muerte, vien-
do entre nosotros los cuerpos de los muertos. El que nauega sin sa-
ber a donde va,ni que puerto ha de tomar,ni tiene quẽta con el nor-
te,ni endereça el gouernalle cõforme a el,ni alça ni baxa las velas cõ
forme a los vientos que corren,sino que va perdido por el alto mar,
sin acordarse de donde partio, ni a que region va a parar, no puede
ser sino que el tal ha de padecer triste naufragio,y miserable fin.Ya sa
bemos quan tempestuoso mar es este mundo, pues el que no tiene B
atencion,a esta consideracion,y no considera, que va nauegando pa-
ra el puerto de la muerte,en gran peligro va de perderse, y quando
Eccles. 7. c. no pensare se vera anegado en el infierno para siempre. Por esto nos
auiso el Espiritu sancto,en el Ecclesiastico,diziendo,in omnibus ope-
ribus tuis,memorare nouissima tua,& in æternum non peccabis;alo-
menos no peccaras in æternum,que ya que por flaqueza peques,alo-
menos en boluiendo la cabeça al norte,veras que yuas errado, y bol-
ueras al remedio de la penitencia. Pongamos en nuestra memoria el
Simile. exemplo del pauon,que lleno de soberuia,y muy pagado de si, leuan
ta aquellas plumas tan hermosas, y haze aquella rueda tan pomposa,
pero mirandose a los pies, como los ve tan negros, y feos,en vn pun
to desmaya,y deshaze la rueda,y buelue en vna boz triste, y llena de
dolor. O hombre lleno de soberuia,y vanidad que quando te acuer-
das,de las grandezas de tu linage,de tu riqueza,y hermosura, leuan-
tas las plumas de tu presuncion, y hazes vna rueda como si fuera C
tuyo todo el mundo.Acuerdate,de tu fin.A triste que andas tan em-
pauonado,haziendo vna rueda tan ancha, con tantas, y tan diuersas
plumas de trajes,y inuenciones tan inchado, que no quieres que na-
die se yguale contigo, mira como otros tan vanos como tu fenecie-
ron miserablemente,que hazian justas,sacauan inuenciones, seruian
damas, eran guerreros,vencian batallas,y finalmente fueron venci-
dos dela muerte,como lo seras tu,mañana o essotro dia.Por tanto me
morare nouissima tua.Que es possible,que este el hombre tan oluida
do de si,que sea menester acordarle esto? Que no aya cosa mas oluida
da de los hombres, que ellos mismos de si mismos? De aqui nasce la
solicitud de los regalos,el cercar el mundo con codicia, el morir por
ser preferidos a todos. Pues no es el hombre mortal? Si, mas no se
acuerda

A se acuerda desto,y assi embaucado passa la vida hasta llegar a la sepul
tura,y como fue vano en la vida,assi lo es en la muerte,y manda ha-
zer gran sepulcro, con grandes escudos y blasones. Esto prophetizo
el sancto propheta Hieremias, diziendo, in tempore illo, eijcient *Here.8.c.*
ossa regis Iuda, & ossa principum eius, de sepulchris suis, & expan-
dent ea ad solem,& lunam,& omnem militiam cœli,quæ dilexerunt,
& quibus seruierunt, & postquę ambulauerunt, & quæ quæsierunt,
& adorauerunt.Pues que en los huessos tienen metido el amor de es-
sas vanidades,quiero que hasta los huessos muertos hagan,lo que ha
zian ellos viuos, hartense bien de adorar estrellas. Como quando
vos mohino,de que se haze alguna cosa a vuestro desgusto, vos mis-
mo ayudays a hazerla con ambas manos,diziendo, ora veamos si aca
B baremos ya? assi permite el señor, que despues de muertos los va-
nos del mundo, encima de sus huessos muertos, pongan los blaso-
nes de su vanidad, para que sus huessos muertos adoren lo que ellos
adorauã quando viuos, como quien dize hartaos de vanidad, vea-
mos si acabareys. Pues porque no llegueys a tanta vanidad, dize a *Psal.75.*
cada vno el Spiritu sancto memorare nouissima tua, & in ęternũ nõ
peccabis.Donde en el Psalmo nosotros leemos. Cogitatio hominis
confitebitur tibi,otra translacion dize, superbia hominis confitebi-
tur tibi. Dezis ordinariamente, que no es de altos pensamientos,
y estos de grandes pensamientos soberuios, y altiuos quando me-
nos se catan viene Dios, y dales vna calentura o cae vna teja de vn
tejado, y en vn momento pierden la vida, acabanse sus pensa-
mientos y sus altiuezes, y assi se echa de ver la omnipotencia
C de Dios. Por esto es gloria de Dios, quando cae en la sepul-
tura vn rey poderoso, vn principe, vn grande, vn moço va-
no. Y la soberuia destos esta descubriendo, y confessando quien es
Dios, pues assi los mato. Et reliquiæ cogitationis diem festum agent
tibi,dize mas adelante, qual queda la casa del grande: la muger biu-
da, los hijos huerfanos, sus alhajas, sus huertas, y jardines, sus he-
redades, todo lo que tramo y traço con sus ymaginaciones, todas
estas cosas son reliquias que han quedado, para celebrarte fiesta a ti
señor. Porque viendo las casas yermas, y los mayorazgos sin sus
posseedores, dezimos, o poder de Dios como lo derriba todo. Vn-
lenguaje se dize ordinariamente,oy se hazen las honras de fulano, y
es falsedad, que esse dia se hazen las honras de Dios, porque se da
a entender que es Dios poderoso sobre todas las cosas, y se echa de
ver su potentia y su honra, y nuestra vileza, flaqueza y baxeza, y se
descubre quan poco ay que confiar en las cosas deste mundo, pues *Similia.*
quando mas descuydados estamos nos las hazen dexar, con mucho

Simile. desgusto nuestro. Assi como el caminante que llega a vn lugar, a don A de anda buscando posada, aqui halla vn colchon, alli vna sabana, en otra parte el almohada, en otra el cobertor, y despues de buscado y hallado con trabajo todo lo necessario, y concertada ya la cama, quã do quiere reposar, y acostarse a dormir en ella, le llaman a priessa para caminar, y que por fuerça se ha de leuantar, que no puede hazer otra cosa, cõque desgusto se leuãta, y que sin saber rescibe. O quã al propio representa esto, lo q̃ passa en la muerte, aũque es muy differente el negocio. Que cosa es ver vn hõbre, como en entrãdo en este mundo, o por mejor dezir, en llegãdo a edad de poder bullir, y grãjear, como comiẽça a buscar descãsos, riquezas valias, al fin busca cama en q̃ reposar, aqui halla vna cosa q̃ le contenta y alli otra, aqui vna casa, aculla vna viña, en otra parte vna heredad, aunq̃ con mucho trabajo, y affan y pẽsando el q̃ tiene ya hecha la cama, y ordenada vna manera de vida descãsada, al tiẽpo q̃ quiere reposar, llama la muerte a la puerta, y B dale priessa a que se leuãte, para caminar para la otra vida. O que affliction, o que descõsuelo, o que amargura siẽte entõces el pobre hõbre, en dexar la cama blãda, que cõ tãto sudor de su cara hauia hecho. Biẽ auẽturado el que no busca, ni affana, sino en como agradara a Dios.

Ad Hebr. 4 Pues hermano mio te han de hazer leuantar, al mejor tiẽpo, y quãdo mas gustares de la vida, no te mates por estas cosas, sigue el cõsejo del apostol S. Pablo, el qual escriuiendo a los Hebreos, dize. Festinemus ingredi in illã requiẽ, aquella es buena cama, que despues que vna vez te acostares en ella, nunca para siempre jamas te mandaran leuantar, y dexarla. Y no la deste siglo, que tan de presto te la han de

Simile. mandar dexar. Quando el rey Ezechias dixo. Dum adhuc ordirer succidit me, tambien dixo entonces, sicut pullus hirundinis sic clamabo, sobre lo qual podemos considerar, que assi como el golondrino, despues que tiene alas, y plumas queriendo ya criar pollos C haze con mucho trabajo el nido, trayendo con el pico el barro, las pajas, y plumas, y despues de hecho con tanto affan, es vna cosa tan quebradiza, que se desmorona muy facilmente, y se derriba. Assi son los estados del mundo, con que fatiga allega el otro, como ya diximos, la casa, y la viña, y haze el nido para reposar en el, y no tiene porque estar contento, sino porque llorar. Sicut pullus hirundinis sic clamabo. Atended pues hermanos a todas estas cosas, y gouernaos con la consideracion de ellas, porque estos auisos no os sean occasion de mayor tormento en el otro mundo, por no os

Exod. 8. auer aprouechado de ellos. Vno de los grandes açotes, y plagas, que Dios dio a Pharaon, fue el de los Cinifes como paresce en el Exodo, donde se dize. Omnis puluis terræ versus est in ciniphes, per totam ter-

A terram Ægypti, marauillosa potentia de Dios, que tocando Aaron en vna parte del poluo solamente, todo el poluo, en toda la tierra de Egypto, se boluio en cinifes. Bien pudiera Dios hazer, que se boluiera toda la tierra en leones, en dragones, y en tigres. Pero no quiso, para mayor confusion, y corrimiento de los gitanos, sino punçarlos, y lastimarlos con tan pequeñas, y viles criaturas. Donde es mucho de notar que esta plaga se la embio sin los amonestar primero, como lo auia hecho en las otras de antes, sino que la embio de repente, y de improuiso. Y esto fue, porque auiendolos auisado tantas vezes, y auiẽdo ellos prometido enmienda, no solo mintierõ a Dios, y a los hombres no se enmendando, mas antes se auian empeorado. A hermanos amados en Christo Iesu, quantas vezes os ha Dios amenazado, y açotado y aueys propuesto, y prometido enmienda, y a buelta de cabeça os aueys buelto a los peccados, y aun a ser peores. O Christo reparador de la vida, amor dulcissimo de nuestras almas, quantas ve-

B zes has açotado a estos mis hermanos, con golpes, de dentro, y de fuera, con inspiraciones, y con trabajos, y nada les ha aprouechado. Catad pues, que os cogera Dios de improuiso, como el lo a menaza diziendo. Veniet qua hora non putat & diuidet eum. O que dura y *Matth. 24.* aspera palabra, mira descuydado q̃ te amenaza Dios cõ plaga de Cinifes, de remordimiẽtos, y rauias, q̃ te estes comiendo en el infierno, de puro despecho, viẽdo la opportunidad q̃ perdiste, y que no te quisiste aprouechar, de los auisos piadosos de Dios. A quãtos veys, a cada paso por ay, morir muertes arrebatadas, y en mal estado? y quãtos veys en sus camas modorros, q̃ no sabẽ, ni entiẽdẽ q̃ se mueré? castigos son de Dios, en pena de las rebeldias passadas. O imprudẽcia terrible, q̃ perdieras desdichado por auer ordenado de espacio tu testamẽto? por no te querer occupar vn solo dia, en hazerlo como cõuenia, hazes an

C dar despues a tus hijos en pleyto toda su vida, y assi pẽsando q̃ los dexas biẽ remediados, no dexas haziẽda, sino para procuradores y abogados. Que perdieras en auerte reconciliado cõ tus proximos, y q̃ perdieras en auer reparado los estragos de tu alma quãdo estauas sano, y cõ mucha disposiciõ para lo hazer? O ceguedad terrible, q̃ por la mayor parte huelgã los hõbres de comer y beber de espacio, y hablar de espacio, andar de espacio, holgar de espacio, y dormir de espacio, solo el remedio de sus almas, quierẽ q̃ sea de priessa. Todo hecho en vn momẽto. Ordenar los testamẽtos muy apriessa, cõfessãse cõ mucha priessa, y comulgã con la misma priessa porque no se acordaron de la pobre alma, hasta aquella vltima hora. Entonces dizen venga el escriuano, venga el confessor, venga el cura muy apriessa. De manera que hazen todas estas cosas tan apriessa, y tan sin sazon, que muchas

vezes les aprouechan mas, para cumplir con la ſancta yglesia, que A
para ſaluacion de ſu alma. Porque, que aprouecha me dezid, el go-
uernalle deſpues de anegada la nao? que aprouechan las armas, de-
ſpues de fenecida la batalla? que aprouechan los ſocrocios, y empla-
ſtros, deſpues de los hombres muertos? Pues que aprouecha de-
ſpues que los enfermos eſtan locos de modorra llamar los confeſſo-
res, y los eſcriuanos? O miſerables, que quiſiſtes que os ſobraſſe
el tiempo para peccar, y que os faltaſſe para os remediar. El moli-
nero quãdo eſta mas ſeguro el tiempo, entonces adereça la preſa, y
el hombre prouido, quando no llueue trasteja la caſa, con penſa-
miento que algun dia ſe turbaran las nues, y llouera en ella. Pues
mucho mas conuiene apercebirnos con tiempo para la muerte.

Conſide. ando bien eſtas coſas, no me eſpanto que el padre Adan
peccaſſe quando pecco, porque el nunca auia viſto morir a nadie, ſo
lo le auia dicho Dios, que ſi comieſſe del arbol vedado que moriria, B
pero nunca auia viſto con ſus ojos, el eſtrago que haze la muer-
te en vn cuerpo humano, y aſsi no es mucho de marauillar que pec-
caſſe, pero vos, y yo que auemos viſto morir a tantos, con quien
conuerſamos, comimos, y bebimos, y aun con quien peccamos, y
Eccleſ.16. que con nueſtras manos enterramos a nueſtros hermanos, y amigos
a cada paſſo, y que con todo eſſo oſemos peccar? Eſto es mucho de
marauillar, y que deſpues de auer peccado, nos atreuamos a aco-
ſtarnos en la cama a dormir, con el miſmo peccado, eſto es aun co-
ſa de mayor aſſombro, y admiracion, deſto ſe marauillaua el Sabio
diziendo en el Eccleſiaſtico. Longe eſt teſtamentum à quibuſdam, &
interrogatio hominum in conſummatione. Spantaſe mucho el ſan-
cto Varon, que vna coſa tan neceſſaria como es la obſeruancia de la
ley, y el ordenar el alma y la prudente diſpoſicion de todas las coſas,
eſte lexos del coraçon de algunos, principalmente, creyendo que C
enel fin ha de auer eſtrecha cuenta, que eſto ſignifica, & interrogatio
hominum in conſummatione, y que eſta cuenta ha de ſer haſta de la
menor palabra ocioſa que en eſte mundo ſe habla. Ciertamente, eſta
es vna de las coſas, que entre todas nos auia de cauſar mayor eſpan-
to. De todo eſto ſe infiere, que no ay porque temer la muerte, ſino
el peccado en que ella nos puede tomar y el varon prudente,
mas razon tiene para temer los peccados, que puede cometer,
que los ya cometidos. Porque de los cometidos, ya hizo peni-
tencia, ya los confeſſo con razonable preparacion y diſpoſicion,
y puede tener confiança, que ya le fueron perdonados. Porque
aunque vuieſſe auido alguna falta, la virtud del ſancto Sacramento
de la confeſsion, es de mucha efficacia, y puede ſuplir todo eſſo. Pero
de los

A de los peccados que eſtan por cometer, tiene mucha razon de temer,
porque no ſabe, (aunque tiene firme propoſito de no pecar) ſi le ſol-
tara Dios deſu mano, por alguna negligencia ſuya, y cometiendo al
gunos peccados, ſi acertara a hazer penitencia dellos. Eſto temia el
Sancto Dauid quando dezia. Iuſtificationes tuas cuſtodiam, non me
derelinquas vſque quaque propoſito tengo de guardar ſeñor tu diu-
na ley y de no ofenderte, pero con todo eſto temo, que puedo caer,
ſuplicote Dios mio, que ſi por tus juſtos juyzios me dexares de tu ma
no, que me bueluas luego ati, no me dexes para ſiempre non me de
relinquas vſque quaque. O humilde oracion, de varon tan alumbra-
do y tan fauoreſcido de Dios. Aſsi lo deuemos ſuplicar todos, con el
miſmo ſpiritu, y temor, pues es coſa que tanto nos importa. Digo
que no ay que temer la muerte, ſino el peccado. Porque como dize
S. Pablo ſtimulus autem mortis, peccatum eſt, donde ſe manifieſta
B que la muerte ſin peccado viene deſarmada, y aſsi no puede laſtimar,
antes ſuele ſer dulce al juſto. Y eſta es vna de las cauſas por que vna 1. ad Cor. 15.
prudente muger, compara la muerte al agua, quando hablando con cap.
el rey Dauid ledixo omnes morimur & quaſi aqua dilabimur el agua
toma el ſabor dela tierra por donde paſſa: ſi paſa por venas y mineros,
de oro y de plata es dulce ſabroſa, y prouechoſa, y ſi paſſa por venas
depiedra çufre, es deſabrida y dañoſa, al fin tal es el agua, qual es la
tierra por donde paſſa, aſsi tal es la muerte, qual es la vida por donde 2. Reg. 14.
paſſa de la vida ſancta, dulçe y llena de diuino amor, ſale muerte dul- cap.
ce, y llena de conſolacion, por que en aquella hora ſuele Dios hazer
particulares fauores a ſus fieles ſieruos, como los hizo al Sancto Moy
ſen, delqual ſe dize en el deuteronomio mortuus eſt famulus Domi-
ni, y otra tranſlacion dize en eſte lugar mortuus eſt Moyſes, in oſcu-
lo Domini, hoc eſt, cumplio ſu vida, el Sancto Moyſen dande le Dios
vn beſo al tiempo que ſele apartaua el alma del cuerpo, loqual ſignifi
C ca los muchos deleytes y conſolaciones que Dios dio a ſu ſieruo, en
aquellla vltima hora, por que no ſintieſſe tanto el tranſito de la muer
te, y aſsi el que lo amo en la vida lo amo en la muerte, y le moſtro tan
bien eſte amor, en que lo ſepulto elmiſmo Dios por ſus manos, por
que alli dize el texto ſagrado, ſepeliuit eum, idem videlicet Dominus,
que no cõſintio que los hombres puſieſſen mano en el, ni le ſepultaſ
ſen. Antes como dize S. Dorotheo cubrio todo aquel monte a aque-
lla hora con vna admirable claridad: y de la vida pecadora, amarga y
deſſabrida (aſsi a Dios como al que la viue) ſale muerte amarga, deſſa
brida y rauioſa, aſsi lo afirma claramente S. Pablo eſcriuiendo a los
philipenſes, a los quales dize multi ambulant quos ſæpe dicebam
vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti, quorum fi-

nis interitus,quorũ Deus venter est: veys como de aquellos,de quié A
dixo ,q̃ eran enemigos dela cruz, y de la penitécia y que teniã al vié
tre por Dios destos mismos dize , quorum finis interitus:demanera
que dela mala vida infiere el sãcto apostol la mala muerte. A este pro
posito parece que hazen tãbien aquellas palabras tan notables que el
Iob.20.cap. Sancto Iob dize .Si ascẽderit in cælum superbia eius,& caput eius nu
bes tetigerit,quasi sterquilinium in fine perdetur,& qui eum viderãt
dicent,vbi est ? aunque sea duque,aunque sea rey , y emperador , el
peccador, y su soberbia llegue al cielo , y su cabeça toque en las nu-
ues,alfin es vn muradal,y como muradal se ha de deshazer, y no que
dara del en este mundo , sino vn dezir que es de la pompa defulano?
en que paro,todo desaparescio,y el desdichado lo paga agora , como
lo merecia su soberuia. A grandes , a ricos , a poderosos , catad aqui,
que el spiritu Sancto lo dize, no me lo leuanto yo de mi cabeça, que B
soys vnos muradales , corrutos y asqueroſos , por mas que vos os
precieis,y os estimeis. Veys vn gran muradal,y dezis o que de vassu
ra esta alli amontonada,y que de campos se pueden fertilizar con ella
embia el labrador alla a su criado; reparte vn seron aca , otro aculla,
en vn dia noqueda nada del muradal: los que passan, que lo auian
visto de antes y les paresçia muygrande,dizen adonde esta aquel grã
muradal , que se hizo del ay,ay, y quan a la letra passa estocada dia,
veys vn rico y poderoso del mundo,tan lleno,tan abastado,y que to
do su negocio es, amontonar estiercol,hazerse asi mismo vn gran mu
radal,aumentando estado,hazienda , yfamiliaquando no os catays,
embia el diuino labrador la muerte como criado suyo, vereys en vn
momento sparzirse,y deshazerse todo el muradal,vn poco aca , otro
poco alla,parte lleuan los herederos,parte los clerigos,parte los cria C
dos,el cuerpo va a la sepultura,el alma sino hizo penitencia,al infier
no , no queda mas que el , vbi est , que se hizo de aquel principe
de aquel señor tan poderoso deaquel rico tan autorizado ? todo
se acabo en vn momento o ceguedad de los hijos de Adan que
viendo con sus ojos estas cosas que son medicinas eficaces pa-
ra curar sus codicias , y sanar desus culpas , y de nada se aprouе-
chan. Estando Moysen en el monte con Dios leuantose vn motin
Exod.32. c. en el pueblo ,vanse todos A aron y dizen le,surge & fac nobis Deos
qui nos præcedant viendo A aron la furia del comun , pidioles
todas los joyas que tenian , y hizoles vn bezerro , que era y
magen del Dios apis , el qual era el mayor Dios que los de Egypto
celebrauan y adorauan, y poneselo en vn altar, y luego clamo todo
el pueblo diziẽdo,hisunt dij tui,Israel,qui te eduxerũt de terra Aegy
pti.No sepudo escõder esto a Dios,y dixolo a Moysẽ,baxo luego Moy
sen

A sen por mandado de Dios del monte,y dize la sancta escriptura, que
arripiens vitulum quem fecerunt,cõbusit,& contriuit vsque ad pul
uerem y con esto començo a reprehender al pueblo diziendo,locos
desatinados,en que juyzio cabe creer que aquel ydolo es Dios q̃ os
libro de Egypto,y adorarle por tal, veysle aqui hecho poluos veysle
aqui hecho vanidad , veys aqui como adorauades por Dios,lo que
era poluo y ceniza:este mismo artificio busco Dios,y deste vsa quan-
do nos pone delante los ojos la muerte,de los grandes , y poderosos
del mundo,ve que cada qual denos otros tiene leuantada vna esta-
stua,y vn ydolo en el altar de su coraçon , que es su proprio amor,su
ambicion,y su codicia,aquien adora,y le sirue de rodillas . Demane-
ra que con las obras damos a entender, que aquellas palabras dichas
por la serpiente , eritis sicut dij , en nosotros pueden tener effecto.
Bien entendia esto Dauid quando dezia,& vide , si via iniquitatis in
B me est donde otra translacion dize, & vide si via idoli in me est,pues *Gene.3.c.*
lo que Dios oy haze,es deshazer estos ydolos,y darnos con la ceniza *Psalm.138.*
dellos en los ojos poniendonos delante este defuncto, y como toda
su pompa y autoridad paro en poluo,y que en esto ha de parar la nue
stra:porque si aun de los que viuen,dize Dauid vniuersa vanitas om
nis homo viuens:si el hombre viuo es vanidad que sera el muerto si
no poluo y vanidad?gran locura es luego adorar por Dios a esta va-
nidad:argumento es este y muy eficaz para hazernos boluer las espal
das al mundo y seguir muy deueras la virtud,para que nos halle la-
muerte bien apercebidos quando viniere , como creemos piadosa
mente que hallo a este defuncto,del qual si vn orador gentil quisie-
ra tratar humana mente , hallara bien en que emplear todo el artifi-
cio y primor de su retorica , y pudiera loarle de muchas cosas pero
C el predicador euãgelico(aquien toda ostẽtacion, y lisonja es vedada
ya un toda doctrina que no sea para edificacion , y prouecho de las
almas)no le es licito gastar muchas palabras, y tiempo , en tratar de
gracias y abilidades humanas,sino publicar algunas de sus virtudes
para edificacion de los presentes porq̃ la sancta Scriptura dize timẽ
ti Dñm,bene erit in extremis,& indie defũctionis suæ benedicetur. *Eccles.1.*
No podemos saber donde va el q̃ muere no tenemos la vista tã larga
que desde aca veamos las sillas del cielo , mas gran indicio es de la
saluacion de vno la buena fama que dexa de si : oyr como todos di-
zen,o que buen hombre era este defunto, quan pacifico quan piado-
so,quã prouechoso en la republica y quã temeroso de Dios esto se ha
visto biẽ en la muerte deste defũcto cuyas exequias celebramos:quã
do vn arbol se arrãca en el vazio q̃ dexa separece q̃ arbol era si dexa
alli gran vazio señal es q̃ era grã arbol :quereys ver quan grã sieruo
de Dios

de Dios era este defuncto, mirad quan gran vazio dexo consu muer A
te que de hospitales, que de carceles, que de biudas, que de huerfa-
nos, que de enfermos y pobles, quedaron vazios, a los quales todos
remediaua y inchia con sus limosnas y piedades por las quales pode
mos creer piadosamente, que aura rescibido o estara en camino de re
scibir los premios de la gloria adquam nos perducat Iesus Mariæ fi-
lius Amen. Si poruentura el defunto siendo virtuoso, murio muerte
arrebatada se podra dezir. Sabed hermanos que la vida virtuosa, no se
mancha, ni se afea con la muerte arrebatada antes en ella se ve, quan
bueno es el buen viuir, pues puede auer muerte arrebatada, y por
esto la sancta yglesia, no ruega sola mente que Dios no libre demuer
Sap.4.c. te subitanea, mas dize. A subitanea, & improuisa morte libera nos do
mine porque aunque sea subitanea, sino es improuisa no perjudica
al que muere: assi lo afirma el Spiritu Sancto en el libro de la sabidu-
ria dõde dize iustus si morte præoccupatus fuerit in refrigerio erit B
ordena Dios con su diuina prouidencia, que muera vn justo assi subi
tanea mente, para que tu peccador cõsideres, si aquella muerte vinie
ra por ti, como por aquel justo, que tal te hallara? O adultero, o venga
tiuo, o vsurero, o ambicioso y soberuio que fuera de ti desdichado, si
ayer o esta noche te arrebatara la muerte como arrebato a este sieruo
de Dios? como no te estremeces ytiéblas, cõsiderando esto? despierta
miserable con tã efficaz despertador como este, comiença desde
luego a apercebirte haziédo verdadera penitécia, y per
seuera en ella, para que te halle la muerte en gracia
y vayas a gozar dela gloria ad quã nos per
ducat Iesus Mariæ filius
Amen.

MOR. C

A
MORTVORVM EXEQVIÆ.

Exequias, & funebrem pompam defunctorum tanti æstimauit antiquitas, quod secundum Plutarchũ non licebat Lacedæmonijs epitaphium figere siue titulum in mortuorum sepulchris, nec minus prædicabatur mors alicuius siue viri, siue fœminæ, nisi generose vixerãt, vel mortem in bello oppetierant. At vero inter Romanos præcipiebat lex gesta nobilium virorum musicis instrumẽtis decantata nullo superaddito prædicari: grande enim nefas habebatur in his actionibus quidquam mendacij proferre. Quare Homerus Græcorum Poetarum facile princeps fortissimum Achillem fides tangentem digitis, heroumque facta memorabilia decantantem introducit: vt memor gestorum insignium antiquorum Principum, B & Ducum se melius disponeret, & aptius ad bellum præpararet. Priscorum enim musica (teste Plutarcho) ad mortuorum heroica concinenda inseruiebat, vt viuis animos adderet & calcaria adhiberet. Vn de Plato in persona illius famosæ Aspasiæ dicit in Menexco concionẽ defunctorum talem esse debere, quod sufficientissime defunctos prędicet, & collaudet, viuosque indita benignitate adhortetur, nec non fratres, & filios ad æmulationẽ virtutũ proauorũ inuitet, & parẽtes cęterosque propinquos ætatis prouectæ consoletur. Tullius etiã inquit antiquos in funebri apparatu statuas suorum illustrium prædecessorum ante feretrum præferre quas ære conflatas, siue lapide expolitas habebant, per quas gesta heroica, virtutes, splendidosque triumphos quibus eorum proaui floruerunt, indicabant. Has statuas antiqui ante feretra defunctorum præferebant, sicut modo cruces, & insignia nostri præstantissimi ducis, & magistri Iesu Christi turbam præcedẽ C tes in processionibus portamus. Quam consuetudinem Reges & magnates huius tempestatis in funere, & exequijs imitantur, templorũ parietibus vbi celebrantur, vexilla, insignia, suorumque prædecessorum stemmata figentes. Hæc omnia facto memorabili, quod diuina scriptura de fortissimo duce Simone Machabæo recenset, confirmatur, qui cum cognouisset Ionatham fratrem suum à perfido Triphone dolose fuisse interfectum (sicut ait sacer textus.) Misit Simon, & cœpit ossa Ionathæ fratris sui, & sepeliuit eum in Modin ciuitate patrum eius. Et planxerunt eũ omnis Israel planctu magno, & luxerũt eum dies multos, & ædificauit Simon super sepulchrum patris sui, & fratrum suorum ædificium altum visu lapide polito retro, & ante, & statuit septem pyramides vnam contra vnam patri & matri & quatuor fratribus: & his circumposuit columnas magnas & super colum-

Plutarch. in apophtegmatibus.

lib. de leg.

Homer ilia. lib. 9.

Plutarc. lib. de musica.

Plato in Menexco.

Cicero lib. 2. de oratione.

Machab. 13

nas

nas arma an memoriam æternam,& iuxta arma naues sculptas, quæ A
viderentur ab hominibus nauigantibus mare. Ex quo prudēs lector
percipiet,quam aperte & plane hæc descriptio sepulchri,stemmatum
& sumptuosi apparatus antiquam consuetudinem figendi arma,scul
pendi imagines, & memorabiles demonstrationes in sepulchris &
monumētis omniū diuersis hominum conditionibus declarat,& ostē
dit.Libri etenim hominum ignorantium sculpturæ sunt & picturæ le
gētium in eis epitaphia,stemmata & historias illius, quod sequi de-
bent imitari,& intelligere.Qua de causa præstantissimus hic Dux Si
mon Machabæus figit arma in exemplar Ducum illustrium,qui terre
stri pugna dimicant,naues vero in eorum exēplum apposuit qui ma-
ri nauali bello insignes fieri cupiunt. Vnde non incongruum est cō-
cionatores in exequijs Principum defunctorum ad viuos exēpla no
Ad Heb.11 tabilia,& scitu dignissima antecessorū proponere, vt D.Paulus He B
bræis ponebat ob oculos dicēs.Memētote præpositorū vestrorū, qui
vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuersa-
2.Mach.12. tionis,imitamini & fidem.De Iuda Machabæo legitur mississe Hiero-
solymam duodecim millia drachmas argēti, offerri eas ibi pro pecca
tis mortuorū.Non sumptus fecit fortissimus Dux,in pompis, vesti-
bus luctuosis, & alijs huius sæculi vanitatibus sicut hodie multi fa-
ciunt.Qui,si pro anima sua millia ducatorum eroganda legant, non
genta in paramentis, & vestibus lugubribus, tumulis erigendis in
epulis,conuiuijs eiusmodique vanitatibus consumi volunt & vix cē
tum missæ pro illo offeruntur,tanquā si illa pompa ,& apparatu ani-
ma eius citius,quam missarum sacrificio è purgatorio eripienda fo-
Plin.7.lib. ret.Contra quam vanitatem,& mundanum abusum Plinius scribens
in principio septimi libri inuehitur dicens. Inter omnia animantia,
quæ natura produxit solus homo lachrymatur,solus inuidet,solus ho
mo auarus,solus suspicione laborat,solus longam vitā exoptat, solus C
denique in sui sepulchrū terram effodit.In quo eum verisimè locu
tum fuisse apparet:quia,si bene perpenditur,nullū cæterorū anima
tium diuitijs insolescit, paupertate tristatur: aut diuitias recondere,
vel conseruare,aut nascens emittit lachrymas,aut moriens trista-
tur,sed solūmodo de vita agit nulla cura habita sepulturæ, solus deli
rus homo à Genua marmor asportat,à Venetijs alabastrum, ebur ab
AEthiopia ad nihil aliud,quā vt superbū ædificet sacellū, & mauso-
leū erigat,quo ossa putrida recondantur,& viscera illius vermes cor
rodant.Multi historiographi referunt Alexādrum in funere cuiusdā
Curtius. Iu- amici,cuius nomen Ephestiō,tumulū vsque adeò superbum erexisse
stin.& Dio- vt in eo decies sexagies centena millia pecuniarum (seis millones)
dorus. dispenderit:& ita antea,nec postea nullum aliū illi æqualē in sculptu
ra exti-

Ara extitisse memoriæ proditum est.Satius esset fratres, & animis ve-
stris vtilius,vt id,quod in his vanitatibus insumendum erat (siquidē
non sumus ethnici sicut Alexander)in elemosynis, sacrificijs, atque
alijs sanctissimis operibus impenderetis in remedium, & satisfactio-
nem fidelium animarum:melius etiam esset, vt relictis vanitatibus
moderata pompa essetis contenti.

Nam(vt inquit Beatus Augustinus libro de cura pro mortuis) pō *B.Aug.lib.*
pa funeris,agmina exequiarum,sumptuosa diligentia sepulturæ,mo- *de cura pro*
numentorum opulenta constructio, viuorum sunt qualiacunque so- *mortuis.*
latia, non adiutoria mortuorum. Et super omnia vos ad exequias
mortuorum congregari condite cum conscientiæ puritate.Quare cō
silium est satis pium,cū fideles ad exequias, & funebres pōpas defun
ctorum conuocantur, vt vnusquisque per se aliquem contritionis
actum faciat, summoque studio det operam, vt in gratiæ statum re-
B stituatur:sine qua fides mortua est, & orationes, oblationesque de- B
functis,seu defuncto minime prodesse possunt pro quibus fiunt, nisi
cum in Ecclesiæ nomine offeruntur. Namque sicut mortuus viuo ma
nibus,pedibusque ligatis succurrere non valet:ita Christianus letha *Simile.*
li crimine infectus animæ viuæ per gratiam succurrere nequit, quæ
quasi manibus,& pedibus,vincta in purgatorio detinetur, quæ se ne
quaquam dissoluere potest,nec ab illis pœnis liberare. Vnde maxi-
me conducit prius se Christianos à culpis exoluere,vt animæ defun-
ctorum mediantibus eorum orationibus, & sacrificijs à pœnis dis-
solui queant.

MORS PECCATORVM.

C IN libro Iudicum legitur,quod, cum tyrannus ille Abi- *Iudicum.9.*
melech videret sibi percussum,& confractū fuisse caput
à quadā fœmina,quæ lapidē ab alta turri in eum proie-
cerat,vocauit(inquit sacer textus)armigerū suum,& ait
ad eū:Euagina gladiū tuū,& percute me, ne forte dica
tur,quod à fœmina interfectus sum.O infælicē hominē,qui tali tem
pore,nec Dei nec seuerissimi iudicij eius,sed tantū ignominiarū mū
di recordatus est.Hoc modo solent improbi vitam finire,qui miserri
mā mortis horā magis sunt soliciti de pōpa mundi,de celebri exequia
rum apparatu,ac de alijs vanitatibus, quam de salute animarum sua-
rum. De morte horum infælicium maximam possumus habere com
passionē.Propter mortē pulcherrimi Absalon deplorabat sanctus
Dauid,& dicebat.Fili mi Absalon Absalon fili mi. Quis mihi tribuat, *2.Regū.18.*
vt ego moriar pro te? Absalon fili mi,fili mi Absalon. In repeti
tione

tione horum verborum sanctus Rex maximam tristitiam cordis sui, atque amaritudinem significabat, & dicunt Doctores ipsum tantopere filium suum deploraſſe, eo quod videbat eum in peccato mortali è vita diſceſsiſſe. Atque ita proferens verba illa, quis mihi det, vt ego moriar pro te, perinde est, ac si diceret. Costado me vuiera a mi la vida, porque tu no murieras en peccado. Si ergo ò frater non vis turpissima morte sicut isti vitam finire, bene viue, & ita bona morte morieris. Sicut enim in rebus naturalibus non videmus, quod lupus caudam ouis habeat: sic per quam raro videmus quempiam male viuere, & bene mori. Sed dices. Ego adolescens diues, fortisque sum, & in flore meæ iuuentutis: quomodo ergo, vt iuuenis non sum victurus? O frater mi nescis mortem nemini parcere, nec amicitiam cum aliquo habere? Quemadmodum falx simul spicas altas, medias & inferiores scindit: sic & mors omnes omnium statuũ rapit. Verum est, sed forsan ego tam cito non moriar. O magnã fallaciam? ò ceuo con el qual pesca el demonio gran multitud de hombres ò ceguedad que a tantos has hecho dar de ojos en la cõdenaciõ! Quiça no morire tan presto dizes? En quiça pones tu saluacion, como hombre desalmado? En quiça pones tu perpetua felicidad? O infelicidad! Quiça no moriras este año, y quiça moriras: si autem hoc anno moreris in infœlice, & execrãdo statu, in quo nũc es, quid de te erit? Quis te à gehenna eripiet? Perpende, obsecro, frater hæc omnia, & aperte videbis, qualiter oporteat, te ex nunc pœnitentiã facere. Vbi primum Propheta Ionas Niniuitis prædicauit, eisque dixit: Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur, statim ciues illius vrbis, se ad Dominum conuerterunt, egerũtque pœnitentiam, qua summum Deum placarũt. Quadraginta dies sanctus Propheta ex nomine Dei illis Niniuitis concesſit, quibus finitis, si pœnitentiam non agerent, tota ciuitas destruenda, atque euertenda erat. O miser peccator quis tibi quadraginta dierum spatium ad viuendum concesſit? Nullus profecto hic est, qui dicere queat, ciuitatem sui corporis vsque in crastinum diem esse permansuram. O nos miseros, qui necdum quadraginta dierum, aut quatuor, aut vnius diei, vel vnius solius horæ certitudinem habemus! Si igitur hoc ita est, quare nos ipsos in cinere, cilicio, ieiunio, & ploratu non humiliamus? Magna profecto est nostra cæcitas. Loquens Diuus Paulus de Christo Redemptore nostro inquit. Talis decebat, vt nobis esset Pontifex. In quibus verbis docet Beatus Apostolus singulare beneficium, quod filius Dei in nos contulit: Pontifex enim idem est, quod pontem faciens. Quis, obsecro, ex tot malis culpæ, & pœnæ, quot sunt in hac vita, in tot bona gloriæ qualia nostis in alia vita promittuntur, posset transire, nisi clementissimus

Simile. *Simile.* *Ionas.* *Ad Heb. 7. cap.*

A simus Iesus esset in medio factus pons, vt per illum, & per merita eius coniuncta cum bono vsu liberi arbitrij ex tantis malis ad tanta bona transeamus? Sed animaduertite hunc pontem esse subleuatorium, id est esta puente es leuadiza que de noche se leuanta, y de dia se passa. Dum vita nostra manet, per hunc pontem transire possumus, licet in plurima peccata inciderimus, remedium tamen adhuc restat ad transeundum per hunc pontem, verum finito die vitæ, in nocte mortis nullum restat remedium ad transeundum; & quamuis pro re certissima haberemus, nos repentina morte non esse morituros, sed per aliquod dierum spatium ante mortẽ ægrotaturos maximus profecto error est ad id tempus pœnitentiam nostram differre. Nam sicut horologium, quod compositum est, semper ictibus quibusdam moderatis, ac temperatis progreditur (id est, siẽpre va dando vnos golpes moderados, y templados,) sed finita hora, hoc est, tempore illo quo hora sonare vult, totum illud artificium maximo impetu voluitur, ita vt totum horologium dissolui, & minutatim confringi videatur. Sic horologium nostri corporis dum viuimus, licet dolores, & ægritudines patiatur, moderatim, & pedetentim pergit, sed finita hora vitæ, id est, al acabar la hora de la vida, quando se desarma, y deshaze el armonia del cuerpo, y su concierto disparan con tanta furia los dolores, que queda el miserable hombre como atonio, turbado el juyzio, y la razon, y no con aquella disposicion, que se requiere para la verdadera penitentia. Et ob hanc causam dicunt sancti pœnitentiam, quæ hora mortis fit, dubiam esse. Euoluite fratres, & profunde considerate hęc omnia, & maximum remedium atque vtilitatem animabus vestris reperietis. Peritus gubernator nauis non in principio, aut in medio ambulat, sed in fine, hoc est, in puppi sedet, ex quo loco totam nauem regit, eamque paruo clauo moderatur, & ita ad optatum portum tandem peruenit. Vultis totam vitam vestram ita gubernare, vt salutis portum consequamini? Non quiescatis in medijs solum considerandis, sed inspicite finem, sedete cum cogitatione in exitu, & fine rerũ humanarum: & ita transibitis mare mundi gubernantes, ac moderantes vitæ nauem clauo rationis donec ad portum beatitudinis peruenias, & veram patriam obtineatis.

B

C

Simile. *Simile.*

Vir quidam magni animi aliquando superbo Alexandro dixit. Quamuis leo sit Rex inter cætera animalia, nihilominus tamen tandem etiam à minutissimis formicis voratur: & quamuis proceræ, ac fortes sint arbores tandem ab ipsis ventis concutiuntur, & euellũtur: ita tu Alexander, quamuis nunc domineris hominibus, tandem à vermibus consumeris. De Aristotele etiam legitur, quod post obitum apparuerit cuidam discipulo, dixeritque ei. Omnia quæcũque sciebã

Exemplum.

oblitus sum, solum mihi supereſt hoc ſcire, quod in perpetuum perie A
rim. De illo maximo, & crudeli tyranno Cyro permiſit Deus, vt à
muliere occideretur, & caput eius in vtrem ſanguine plenum conij-
ceretur, vbi ei ſic dictum eſt. Ibi poteris te ſanguine exſaturare, quē
tantopere deſiderabas. De Nerone etiā propter ſuā crudelitatem legi
tur, quod viderunt eum in inferno miſerabiliter ardentem atque ſe
ipſum tingentem, verum in aqua, quæ erat veluti liquefactum aurū.

Vbi nos legimus, homo cum in honore eſſet non intellexit, com-
Pſalm. 48. paratus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis, poteſt ver
ti: Comparatus eſt brutis inſipientibus, quæ exciduntur, ſiue interfi-
ciuntur. Vt ſit ſenſus. Homo ad imaginem Dei factus, & ab eo in ex-
celſa dignitate conſtitutus, qui niſi in crimen incideret, eſſet immor-
talis, abiecit ſe ipſum per peccatum, & cum Deo parere, & cœleſtia
ex pectare deberet, pomum prohibitum comedit, quo mortem ſibi
parauit, & manſit mortalis, ſimilis animantibus brutis, quæ intereūt. B
Etſi enim anima immortalis eſt, corpus tamen perit & corrumpitur.

IN MORTE ALICVIVS Principis Concio.

Memor eſto iudicij mei, ſic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie. Eccleſiaſtici. 38

Eccleſia. 38 SI Ethnicus orator hanc cauſam quæ hodierna die mihi
tradita eſt, tractandam ſuſciperet, inueniret profecto
ſatis amplam materiam, in qua totum artificium, & pri
morem ſuæ rhetoricæ poſſet impendere. Poſſet lauda-
re hunc ſtrenuum Principem de generoſitate eius ſan- C
guinis, ac de excellentia eius genealogiæ, poſſet lauda-
re illum de magnitudine ſtatus eius, de animo inuincibili, de rebus,
quæ præclare geſsit, de ſingulari eius prudentia, de admirabili diſcre
tione, de ſapientia, de pulchritudine, atque eleganti forma, qua Deus
ipſum ornauerat. Verum eſto quod rhetoricus hoc ampliſsimè tracta
re poſſet: tamen concionatori euangelico (cui omnis oſtentatio, &
adulatio quinimo & omnis doctrina, quæ non ſit ad ædificationem,
& vtilitatem animarum prohibita eſt) id licitum nequaquam erit,
Cum vero ex his laudibus nulla ſequatur ſpiritualis vtilitas, diligen
tia mea in re tam extranea, & peregrina huius ſacroſancti muneris
reprehenſibilis eſſet. Idcirco ex morte eius duntaxat motiuum, & occa-

A occaſionem ſumam, vt id, quod magis ad animarū noſtrarū vtilita-
tem conducit pro tenuitate ingenij mei tractem. Pro cuius initio vos
obſecro fratres vt vnuſquiſque fingat & conſideret, hunc Chriſtia-
niſsimum Principem ex ea ſepultura, in qua iacet mortuum cuili-
bet noſtrum in particulari hæc verba dicere. Memor eſto iudicij mei,
&c. Vbi alius vertit. Memento, ſortem meam perinde eſſe, ac tua fu-
tura eſt. Quibus verbis defunctus ipſe inducitur cum viuo loquens,
& quid eum facere oporteat deſcribens. Ego, inquit, mortuus ſui he-
ri, & tu forſan hodie morieris, parum differt mors tua à mea. Beatus
Hieronymus, & Euſebius dicunt Sacram ſcripturam in lingua He-
bræa magna myſteria, ac plurimas elegantias in ſe continere, non ſo- *B. Hieron. in epiſt. ad Paulam Vr bicā. Euſebi. lib. 10. præ- pa. euangel. c. 2.*
lum in verbis, ſed etiam in punctis, quæ pro vocalibus inſeruiunt,
quare forſitan Chriſtus Redemptor noſter apud Diuum Matthæum
B dixit. Iota vnum aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia
fiant. Atque ita vno eodemque verbo ſignificant Hebræi mortuos,
& viuos: quod quidem verbum, cum idemmet ſit, in prolatione, ſeu
pronuntiatione, cum ſcribitur, vno duntaxat puncto differentiam fa-
cit, punctus enim, quo ſcribuntur viui, vno modo ſignatur, punctus *Matth. 5.*
autem quo mortui ſcribuntur, alio modo figuratur. Methim namque
ſignificat mortuos, & viuos, & quando ſcribitur his duobus punctis
hoc modo(..)poſitis ſignificat mortuos: quando autem ſcribitur his
duobus punctis hoc modo (:) figuratis ſignificat viuos. Itaque diffe-
rentia conſiſtit in hoc quod alter punctorum ſit ſupra alterum: vel
ſit ad latus æqualiter, ad hoc, vt diuerſas res videlicet mortuos, & vi-
uos ſignificet. Vt inde manifeſte cognoſcas, quam parum diſtant vi-
ui à mortuis: inter quos ſolum pro differentia, & diſcrimine eſt pun
ctus. Si igitur hoc ita eſt, quod inter nos, qui nunc viuimus, & inter
C mortuos punctus tantummodo differt, merito, atque optimo iure nō
debemus in vanum hoc punctum expēdere. Quod conſiderās beatus
Apoſtolus inquit. De temporibus, & momentis fratres non indige- *1. ad Theſſ. 3*
tis, vt ſcribamus vobis, ipſi enim ſcitis, quia dies Domini, ſicut fur in
nocte, ita veniet. Perpendite, quæſo, verbum illud, & momentis: vbi
ſanctus Apoſtolus nos admonet, vt non ſolū ex temporibus, verum
etiam ex horis, & momentis vtilitatem, & commodum educamus, ſi-
quidem vita noſtra tam breuis eſt, & mortis hora tā incerta. De hac
vitæ noſtræ breuitate inquit ſanctus Iob. Dies mei tranſierunt quaſi *Iob. 9.*
naues pōma portantes. Vbi Simachus vertit, ſimiles nauibus feſtinā-
tibus. Naues dicit dies hominis, & ſi naues ſunt, ergo mundus mare tē
peſtuoſum, in quo nauigandum eſt. Si naues, ergo vita humana, vita
biremis eſt: ſi naues, ergo æſtus & frigus, laſsitudo, infirmitas procel-
læ ſunt, quibus quotidie cōcutimur, ſi nauis vita humana, ergo aere

indigemus, vt nauigare possimus, quod experientia comperimus esse A
verum: nam si alicui nostrum nares clauderentur, ne aerem percipe-
rent, statim nauis staret, & non vltra progrederetur, statim vita con-
summaretur. Naues vero poma portantes, vitam vocat sanctus Pro-
pheta, vt magis ampliaret vitæ nostræ accelerationem: nam sicut na-
ues pomis onustę leuioris ponderis sunt, citius ad portum perueniũt
ne enim putrefiant poma extensis ambobus velis præcurrunt volatu
celerrimo: & ita in Hebræo habetur. Naues voluntatis, hoc est, naues
quarum celeritas est ad voluntatem nauigantium, quod paraphrasti-
cè Simachus vertit dicens, similes nauibus festinantibus, vt homines
intelligerent dies humanæ vitæ non solum esse naues, sed naues velo
ciſsimas, quæ velut aues volant. Animaduertite etiam hic fratres,
quæ sanctus Iob vobis dicat, cum vitam vestram appellet nauem po-
mis onustam: vult enim vos docere, quod fortitudo, pulchritudo, agi
litas, salus, quæ sunt merces quibus corpus vestrum onustum ince- B
dit, & nauigat per hoc mare magnum sæculi huius, poma omni cor-
ruptioni proxima esse. Quare Deus multis iuuenibus vitæ telam suc-
cidit in dimidio dierum suorum cum naues onustæ incedunt fructi-
bus recentibus, ne si demorentur poma putrefiant: sicut de quodam
Sapient.4. iusto ait Sapiens Translatus est, ne malitia mutaret intellectum eius,
aut ne fictio deciperet animam illius. Admiratione dignum videtur
cognouisse hominem speciosum forma, robustum copore, paucis
iam elapsis diebus videre illum inclinato capite, submisso dorso ince-
dere innixum baculo, quid est hoc nisi, quia poma ex nimia detentio
ne putrefacta sunt? Addit etiam sanctus Iob aliam similitudinem non
Simile. minus dignam consideratione, quam superiorem. Et sicut aquila voli
tans ad escam. Dies vitæ hominis similes sunt aquilæ velocissimo vo
latu volanti ad prædã. Perpende qualiter hic sub hac metaphora bea-
tissimus Iob arguat ex altera parte vitæ nostræ celeritatem in hoc, C
quod ait dies pertrãsire, quasi aquilã festinantem ad comedendum,
ex altera vero nostram vanitatem & inconsiderationem: quia cum
ex vita nostra nõ habeamus nisi, nunc, (vt ait Philosophus) quotidie
eam breuiorem facimus irretiti curis temporalium, nullam requiem
die, ac nocte sumẽtes, quasi aquilæ ad prædam alij pro honoribus, alij
vero pro dignitatibus Ecclesiasticis, atque alij pro diuitiarum acquisi
tione, hinc, inde transmigrando solicitudinibus, & anxietatibus vitæ
nostræ quotidie partem aliquam addimus. Hanc etiam breuitatem
B. Basilius in comment. iuper Psal. 44. significauit regius Propheta quando Psalmo quadragesimo quarto
hunc titulum imposuit. In finem pro his qui commutabuntur. Qui
quidem Psalmus sic intitulatus legitime dedicatur Iesu Christo Re-
paratori nostro, qui est finis legis, & Prophetarum. Et Beatus Basilius
inquit

A inquit per illa verba, pro his qui mutantur, homines intelligi: eo
quod vita humana non solum sit breuissima, sed etiam quædam con-
tinua commutatio. Et in hoc loco (vt notat Eusebius Cæsariensis, &
Theodoretus) Aquila transtulit. Super lilijs. Et Simachus & Theo-
docion transtulerunt pro floribus. Itaque eos, quos versio nostra vo-
cat mutabiles, hi interpretes appellant lilia, seu flores, quæ omnia ca-
duca sunt, & quæ non permanent, siquidem quam citissime marces-
cunt, & arefiunt. Tertullianus ait, lachrymas pueri recenter nati esse
signum breuissimæ vitæ, quam victurus est, vix enim nascitur ho-
mo, quando mortem suam præsagit, & deplorat. Atque ita dixit scho
liastes Tertulliani quod cum pueri vbi primum in hanc lucem *Tertul. lib.*
prodeunt, lachrymis & gemitibus dicere incipiunt, a, a, perinde est, *4. cõs. Mar*
ac si de Adam, qui fuit tot malorum principium, conquererentur, *cionem.*
& puellæ recenter natæ dicunt quando plorant, e, e: quod perin-
B de est ac si Euam, quæ ianuam aperuit, per quam tot mala ingre-
derentur in mundum, accusarent. Sed obseruandum est quod quam-
uis vita de se breuis sit, tamen peccatores suis sceleribus eam bre-
uiorem faciunt: iusti autem ipsam aliquantulum protendunt, vt *Prouerb.10*
Sacra scriptura in Prouerbijs docet, vbi sic dicitur. Timor Domini
apponet dies, & anni impiorum breuiabuntur. Timor Domini signi
ficat hic timorem filialem, qui à diuino amore procedit: vbi includi-
tur Dei veneratio, cultus diuinus, & pietas, ac per consequens om-
nes virtutes, quæ dies, & annos vitæ augent. Si enim homo naturali
ter quinquaginta annos victurus erat, quia humilis, castus, pius, ac
timens Deum extitit, ei per diuinam misericordiam dies atque anni
augentur, vt possit maiorem gloriæ coronam promereri, & ita diues
plurimis meritis securè ab hac vita exeat: nam de eodem sancto timo
C re in eisdẽ Prouerbijs dicitur. Timor Dñi fons vitæ, vt declinet à rui *Prouerb.14*
na mortis scilicet iustus ornatus tali timore. Quę (obsecro) & qualis
est mortis ruina, à qua Dei timor liberat? Esse subitam, esse imparatã,
esse in peccato mortali, esse sine iudicio, & absque eo, quod ille, qui
eam patitur, sentiat se mori, vt multis peccatoribus euenit, quibus si
dicatur, vt crimina sua confiteantur, testamentũ faciant, & animam
suam disponant, credere nolunt, se in tam vltimo vitæ discrimine po-
sitos esse, atque ita mors illos in peccato subripit. Hæc est mortis rui
na à qua virtus, & sancta vita iustos eripit: peccata vero annos, ac vi-
tam quam peccator naturaliter viuere poterat abbreuiant. Nam,
quia ipse carnalis est, in plurimas incidit ægritudines, quæ mortis
acceleratissimæ illi causa sunt, & quia vltiuus, & iniurias sibi illatas
minime parcit, idcirco postea, se in plurimis videt cordis afflictioni-
bus per montes fugiens, & in cœmeterijs commorans, exul à patria,

& à suorum filiorum & charissimæ vxoris conuersatione, quibus afflictionibus,& ærumnis vita eius breuiatur, ac tandem morte consumitur. A

Genes.38. In sacro Genesis libro refertur Iudas duos habuisse filios: quorum alter vocabatur Her,& de hoc inquit sacer textus. Fuit Her primogenitus Iudæ, & nequam in conspectu Domini, & ab eo occisus est. Alter vero appellabatur Onam,quem (vt ibidem dicitur) percussit Dominus, quod rem detestabilem faceret. Nunquid Deus omnes homines, qui in mundo moriuntur, non interficit? Potest aliquis absque voluntate Dei è vita discedere? Minime profecto. Sed cum Sacra scriptura hic ait, Deum hos duos fratres particulariter interfeciſſe, significare voluit Deum vitam eorum abbreuiasse, & ab hoc mundo celerius abstulisse, eo quod ipsi improbi erant, quod tam cito non faceret, si illi scelerati non essent. Est etiam circa hoc obseruandum, quod vt iustus ad mortem accedat, B ipsum tantummodo peccati pœnæ oppugnant, peccatorem vero pœnæ peccati,& ipsummet peccatũ,imo non solũ vnũ sed plurima pec-

Esaiæ.53. cata,quæ commisit expugnant. Vbi nos legimus in Isaia Propheta: Propter scelus populi mei percussi eum, alia litera habet. Pro iniquitate populi mei ductus est ad mortem. Pœnæ illarũ iniquitatũ & peccatorũ potuerunt ad Iesum Christũ Saluatorẽ nostrum peruenire, & ipsæ pœnæ eum interfecerunt, culpa enim non potuit ad illum accedere. Sic iusto pœnæ, & non culpæ peccatorum bellum inferunt quousque ipsum ad mortem perducant: peccatori autem ipsamet peccata,ac peccatorum pœnæ bellum ingerunt. Ergo quanmaior peccator fuerit, tanto magis ob hanc rationem mortem pertimescere potest; tum vel etiam quia in morte non bene cum eo agetur. Et est maxima confusio maximeque dolendum quod cum iusti magno timore viuant, eo quod in seuerum Dei iudicium pergant, peccatores sceleribus onerati nec timent,nec contremiscunt. Si hæc C omnia, attendistis fratres, ex illis aperte intelligetis quam merito expectare possumus Deum de nobis hodiè, aut mane facturum esse id,quod de fortissimo atque inclyto principe fecit.

Cum ergo ita morti approximamus, oportet nos ingenti studio orationibus instare,& obsecrationibus,ac ieiunijs pugnare aduersus Diaboli insidias,quæ impetuosissimæ tunc in nos irruent. Quod quidem nos docuit Iesus Christus Dei filius, siquidem nullo horum indigens,in orationibus totam noctem expendit,& per omnium illorũ dierum spatium ante mortẽ suã vsque ad quintam feriam cœnæ dul-

Matth.21. cissimæ feruentissime prędicabat. Vnde Propheta Hieremias inquit.

Hierem.13. Date gloriam Domino Deo vestro ante quã contenebrescat,& antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos, expectabitis lucem,

A cem,& ponet eam in vmbram mortis, & in caliginẽ. Quid est quod inquit sanctus Propheta, Expectabitis lucem? Nũquid nõ certissime sciunt quicunque in tartarum descenderunt,quod in æternum inuoluat eos caligo tenebrosa fumi,& ignis? Quomodo ergo expectabunt lucem? Audite,& intelligite. Spes hæc non volũtatis liberæ est actus, sed appetitum indicat naturalem ab beatitudinem,qui etiã ad grauiorem pœnam manet in damnatis: naturali namque appetitu desiderat omnis homo beatitudinem,qui etiam inter flammas æternitatis non extinguitur. Hinc intelligetis verbum illud fatuarum virginũ apud Diuum Matthæum,Domine,Domine,aperi nobis. Clamor hic, vt si- *Matth.25.*
bi aperiatur cũ certitudine pœnæ æternæ ad vrgentiorẽ cruciatũ coniungitur,indicatque naturalẽ beatitudinis appetitũ, vt dixi. Ergo antequam obscuret, date Domino Deo vestro gloriam in confessione amarissima peccatorum vestrorum. Perpendite verba, quæ B. Ioãnes
B in Apocalypsi inquit, vt vos ad hoc faciendum moueat. Audiui vo- *Apocal.12.*
cem magnam,ait,in cælo dicentem. Væ terræ,& mari, quia descendit Diabolus ad vos habens iram magnam sciens, quod modicum tempus habet. Væ terræ,id est,væ terrenis desiderijs implicatis: & væ mari,id est,væ inhonestis,vel, & væ mari, id est cordi impij,quasi mari feruenti,& fluctuantia diligenti. Væ vobis quia descendit ad vos Diabolus iram magnam habens sciens,quia modicum tempus habet contra homines pugnandi. Ex quibus verbis infertur, Diabolum præcipue pugnare contra senes, & cõtra infirmos morti propinquos sciẽs quia modicum tempus habet ad bellandum contra eos, & ad spolia meritorum eorũ tollendum. Ideo quando iam in extremis est homo fortissimè satagit eum subuertere,sciens,quia modicum tẽpus illi supereſt contra eum. Sicut cautus bellator in loco arcto ponit milites
C suos,vt faciebat Rex Syriæ,insidias contra regem Israel ponens. Sic *Simile.*
Dæmon in angustia mortis insidias contra hominem præparat. Qua- *4.Reg.6.*
re plorare possumus, sicut sanctus Hieremias in lamentis vbi plo- *Thren.1.*
rans dicebat. Omnes inimici eius apprehẽderũt eam inter angustias; nam Satanas,& peccata apprehendunt animam inter angustias mortis,quãdo ipsa paupercula est in maiori conflictu. Caue ergo ò homo, ne sis,vt lepus qui velociter currere satagit in via, ne ab homine capiatur, & tamẽ venit ad rete vbi capitur à canibus. Ita tu miser in via *Simile.*
vitæ noluisti à Deo capi per amorẽ,& gratiã, & in rete mortis infernales canes te deuorabunt, & aperient super te os suũ omnes inimici tui,vt plorat idem sanctus Propheta de ciuitate Hierusalem. Cura er- *Thren.2.*
go ò peccator homo omni studio,te ipsum ad tanta pericula præparare,atque à diuino amore te capi sine,siquidem te Deus ipse nũc tanta cura,& solicitudine quærit,& capere contẽdit. Attende quid Beatus

B. Chryſoſt. homi. 24. in Matth. 10. Simile.

Chryſoſtomus in quadam homilia inquit. Sicut homo ſine armis nō poteſt aliquid facere contra hoſtem: ita Diabolus ſine homine & armis peccatorum nihil mali inferre poteſt. Fuge ergo nunc peccatum, & non erit quo tunc te percutiat, nec Sathanas, nec ipſa mors. Nam (vt inquit Beatus Paulus ad Romanos ſcribens) ſtimulus mortis peccatum eſt. Vbi arma, quibus mors nobis bellum infert, oſtendit, ea videlicet duntaxat, quæ nos ei præbemus, quæ quidem non habet, niſi

Iudith. 13.

homo illa ei præbeat. Itaque arma, quibus mors nos percutit, in anima noſtra conflantur. In ſacra ſcriptura quoſdam armis inimicorum ſuorum, quibus eorum vitam adimerēt, vſos fuiſſe legimus. Iudith enim, vt Holofernis caput amputaret, acceſsit ad colūnam, quæ erat ad caput lectuli eius, & pugionem illius, qui in ea ligatus pendebat, exoluit, cumque euaginaſſet illum, apprehendit comam capitis eius,

1. Reg. 17.

& percuſsit bis ceruicem eius, & abſcidit caput eius. Dauid etiā procero illi giganti Goliath caput abſtulit, qui cum non haberet gladiū in manu, quando præliauit aduerſus illum Philiſtæum, cucurrit, & ſtetit ſuper eum, & tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina, & interfecit eum. Sed nunquam in hiſtorijs tam diuinis quam humanis legimus aliquem inimico ſuo arma, quibus eum expugnaret, & vinceret adminiſtraſſe, quia huiuſmodi temeritatem humana ratio fugit: miſer tamen peccator arma, quibus ipſum hoſtis eius mors vincat, & deſtruat, adminiſtrat. Vnde, obſecro, homini ignauia, & puſillanimitas cōtra mortē oritur, niſi ex hoc, quod ei arma cōtra ſe ipſum dat? Quis regem Saulē vſque adeo ignauum, & puſillanimem effecit, vt audiens à Samuele: Cras tu, & filij tui mecum eritis, ceciderit porreptus interrā, niſi peccatū mortis ſtimulus, quod cōtra Deū non obediens cōmiſerat? Mirū ergo non eſt Saulē, & omnes peccatores mortē pertimeſcere, ſiquidem proprijs armis eam muniūt, ipſa enim cōtra eos inermes aggreditur. Vt igitur illā nō pertimeſcas opportunā de peccatis

Eccleſi. 7.

tuis pœnitētiā age qua eā armis ſpoliabis. Vt autē vſq; in finē glorioſum ex illa triūphum reportes, conſilium Spiritus ſancti accipe dicentis: In omnibus memorare nouiſsima tua, & in æternū non peccabis. Nouiſsima tua inquit, & non nouiſsimum ruū, vt ſimul cum mortis memoria, etiam ſeueri Dei iudicij recorderis, & ita facilius peccata ſuperabis teque ab omni malo abſtinebis: etenim ſola mortis memoria non tantū in humano corde operatur quantū ſi eam cū memoria iudicij illius extremæ horę coniūgas: Atq; hoc modo veniēs ad te mors

Deut. 34.

inermis, & victa nō erit tibi amara, ſed dulcis: in illa enim hora ſolet Deus ſuis ſeruis peculiares fauores impartiri, ſicut fecit ſancto Moyſi nam pro eo quod nos legimus mortuus eſt famulus Domini alia tranſlatio habet: Mortuus eſt Moyſes in oſculo Domini, hoc eſt, diem

A diem ſuum impleuit ſanctus Moyſes Domino ei inſigente oſculum in ipſa ſeparatione animæ eius à corpore. Quod quidem ſignificat pluri mas delicias, & dulcedines, quas Deus ſeruo ſuo, ne mortis tranſitum maxime ſentiret, communicauit. Atque ita qui eum dilexit in vita, in morte etiam hunc amorem oſtendit, ſiquidem ait ſacer textus: Sepeliuit eum, idem videlicet Dominus, nec conſenſit, vt homines ipſum ſepulturæ traderent, quin etiam (vt ait Beatus Dorotheus) totum montem, in quo erat, admirabili operuit claritate.

PRO MORTVIS ALIA CONCIO.

Ego ſum reſurrectio & vita. Ioannis. 11. c.

B CHriſtus Redemptor noſter dicitur reſurrectio, quia eſt cauſa omnium reſurrectionum mortuorum. Aiunt Philoſophi cauſas naturales prius operari in ijs rebus, quæ propius ſunt, quam in illis quę ſunt remotiores, eo autē, quo operantur in rebus approximatis, operari etiam in rebus remotis. Sicut ſol prius illuminat aerem, & poſtea terram, & eodem radio, ac luce, qua illuminat aerem, illuminat etiam terram. Hoc (vt Beatus Dionyſius docet) in cœlo ſeruatur, vbi prius Seraphines illuminantur, & poſtea Cherubines, & inde ſanctiſsima illa lux, ac relatio in alios, atque alios vſque ad angelos diffunditur. Hunc ordinem, & normam ſeruauit ſuprema illa cauſa Ieſus Chriſtus Dei filius, qui prius ſe ipſum reſuſcitauit, & poſtea cūctos vniuerſaliter bonos, ac malos reſuſcitabit, illos videlicet in gloriam, hos autem in pœnam æternam. De reſurrectione bonorum loquitur B. Paulus cum ad Philippenſes ſcribens ait. Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. Atque ita vnumquodq; corporum iuſtorum erit imago, & figura, id eſt, ſera retrato y figura corporis ſacratiſſimi Redemptoris noſtri: at vero corpora damnatorum non erunt cō figurata corpori ſacratiſsimo Ieſu Chriſti, quin potius erunt deformia, turpia, ac plena quam plurimis ac grauiſsimis tormētis. Nam (vt ait S. Dauid) mors depaſcet eos. Herba, quæ paſcitur ab animantibus, & non euellitur, iterum renaſcitur: Sic ait S. Propheta, quia mors nō eſt interfectura damnatos, nec eos vita priuabit, ſed potius viſcera eorum in æternum corrodet, idcirco dicitur. Mors depaſcet eos. Vbi B. Auguſtinus legit. Mors paſtor eſt eorū. Sed quibus rebus eos mors paſcet? Profecto illis, quas ipſa habet videlicet afflictionibus amaritudinibus, & anxietatibus. Iuſtos autem reſuſcitabit reſurrectio, videli-

B. Diony. li. de cœleſt. hierarchia.

Ad Phil. 2.

C

Pſalm. 48. Simile.

B. Auguſ. ſuper Pſal. 48

cet Iesus Christus in vitã æternam, & glorioſam, & ideo dicit. Ego A
ſum reſurrectio,& vita. Quod multis retro temporibus regius vates
Pſalm.35. cum ipſo Domino loquens vaticinatus eſt dicens. Apud te eſt fons vi
tæ,& in lumine tuo videbimus lumẽ. Apud te eſt fons vitæ, phraſis eſt
Græca,& perinde eſt,acſi diceretur. Tu es fons vitæ. Vocatur autem
Dominus fons vitæ,eo quod ex eo omnes vitæ oriuntur, & proma-
nant,atque ita omnes vitæ obligationem habent ſimiles eſſe,& aſsimi
lari ſacratiſsimæ vitæ illius cœleſtis Redemptoris. Sed obſeruandum
eſt,quod quamuis fons clariſsimus ſit, atque excellentiſsimus riuuli
tamen,qui ex eo fluunt,cum per loca lutoſa præterlabantur,ſolent ali
Simile. quando turbidi atq; inſipidi eſſe. Sic licet Chriſtus filius Dei ſic clariſ
ſimus,atque excellentiſsimus vitæ fons, & ab eo vitæ noſtræ orian-
tur,tamẽ per tot colluuies,ac per tot loca lutoſa pertranſeunt, id eſt,
paſſan por tantos charcos,y lodaçales,vt magis ex peccato, quamex
diuino fonte Ieſu Chriſto oriri videãtur. Vita hominis carnalis, quę
per tot abominationes,& turpitudines tranſit:& vita auari vel cupi- B
di,quæ per tot fraudes,& fallacias,ac crudelitates erga pauperes tran
ſit:& vita hominis ambitioſi,& ſuperbi,quæ per tot vanitates, ac tot
iniuſta negotia tranſit:& vita hominis voracis quæ per tot edulia, &
per tot fractiones ieiuniorum,ac tot inordinationes cibi, & potus trã
ſit:& vita hominis irati quæ per tot impatientias ac per tot dãna pro-
ximis ſuis illata tranſit,hæc,inquam, vita & omnes aliæ harum ſimi-
les,magis ex peccato(eo quod ipſi illas ita fœdarunt, & polluerunt)
quam ex illo clariſsimo fonte Ieſu Chriſto oriri videntur. O fratres
mei animaduertite, vos ſũmma obligatione aſtringi ad conſeruandã
vitam in maxima puritate,& ſanctitate,ſiquidem eã ex tam excellenti
fonte accepiſtis. Cauete ergo,ne per loca lutoſa tranſeat, & ſic pollua
tur. Quoniam autẽ ad tãtum opus vos impotentes eſtis,fauorẽ, & au-
xilium à Deo poſtulare debetis,ſicut S. Dauid poſtulabat cũ dicebat: C
Pſal. 118. Retribue ſeruo tuo: viuifica me,& cuſtodiã ſermones tuos. Quod pe-
rinde eſt,ac ſi diceret, ſi aliquando tibi ò Domine ſeruitium aliquod
exhibui,præmium,& merces quã ob id poſco,eſt,vt mihi bonã conce
das vitã ad ſeruiendũ tibi,quæ vitæ tuæ aſsimiletur,& mihi etiam ſpi-
ritũ ac vires tribuas,vt in illa perſeuerẽ tua diuina ſemper præcepta
obſeruãs. Ad deponendam vero malã vitã,& ad bonã incipiendã, eã-
que cõſeruandã,excellens remediũ eſt aſsidua mortis conſideratio,ſi
quidẽ certiſsimũ eſt poſt illam nullũ eſſe pœnitentiæ locũ. Quod ſig
nificare voluit Sacra ſcriptura,quando in plurimis locis loquens de
Iob. 14. morte ſtatim agit,quo pacto poſt illã non ſit remediũ, nec libertas ad
redeundum in hanc vitã. Sic intelligitur locus ille S. Iob vbi ſic dici-
tur. Lignũ habet ſpem,ſi præciſum fuerit,rurſum vireſcit,& rami eius
pullulant;

A pullulant: homo vero cũ mortuus fuerit, & nudatus, atq; cõſumptus
vbi quæſo eſt? Et mulier quædam ad Regẽ Dauid dixit. Omnes mori- *2. Reg. 14.*
mur,& quaſi aqua dilabimur in terrã, qui nõ reuertemur. Et in Pſal- *Pſal. 77.*
mo etiam dicitur. Spiritus vadẽs,& non rediens. In his omnibus atq;
alijs quã plurimis locis vbi de morte agitur, ſtatim etiã dicitur, quod
non ſumus huc redituri ad pœnitentiam agendã. Huius autem rei cõ
ſideratio eſt efficaciſsima ad relinquenda peccata.

In ſacro libro Iob ſic dicitur: Interroga iumenta, & docebunt te. *Iob. 12.*
Nam Leo,dum videt venatores inſtare contra ſe ipſum nec poſſe eos *Simile.*
euitare, non reſpicit ad arma eorum, & gladios, ne forte terreatur,
imo reſpicit terram,& cauda ſe percutit, & ſic in venatores prorum
pit. Eia milites Chriſti videte quam inceſſanter dæmon, mundus, &
caro contra vos,vt venatores aſtuti inſurgunt: nolite ergo, ſi vince-
re cupitis,arma illorũ aſpicere,id eſt,delectabilia, quæ vobis propo-
nunt,quibus occidere vos parãt, nã in magno periculo cadendi vos
B exponitis,ſi vitiorum delectationes aſpicitis,reſpicite, ſicut leones
terrã vilitatis veſtræ,& cõditionis humanæ fragilitatẽ, & nouiſsima
veſtra ruminate,& cauda,id eſt,memoria mortis percutite corda ve-
ſtra,& contra venatores hos ſcilicet mundum,dæmonẽ, & carnẽ pro
rumpite,& ſic mortis periculum euadetis,& etiã animũ ſuſcipietis ad
exercitiũ ſanctarũ virtutum. Quamuis autem mortis conſideratio ſit
ad omnia,quæ diximus efficaciſsima,multo tamẽ efficacior eſt,ſi cõſi-
deratione mortis cũ aſtricta ratione, quã tunc altiſsimo Deo red-
dituri ſumus,coniũgamus,quæ quidem quia res adeo tremenda eſt,
ideo de ea Eccleſiaſticus dixit. Longe eſt teſtamentũ à quibuſdam, &
interrogatio hominum in cõſummatione. Maxime admiratur hic Ec- *Eccleſi. 16.*
cleſiaſticus,quod res tam neceſſaria,qualis eſt obſeruantia legis Dei,
& ordinatio animæ,ac prudẽs diſpoſitio rerum omniũ longe ſit à cor
C de aliquorum,præcipue cũ credant, quod in cõſummatione, hoc eſt
in morte,erit interrogatio,id eſt reddenda ſit omnium rerum & etiã
minimi verbi otioſi quod in vita locuti ſunt exactiſsima ratio. Et qui
dẽ magnã inducit admirationem,quod cũ homines hoc firmiter cre-
dãt,ignauiter tamen,& ſegniter viuãt,omnem diligẽtiã ſeruantes ad
illã vltimã horam,quæ tanto tremore,ac terrore plena erit,ac ſi fero-
ciſsimus leo in hominẽ irrueret,ipſumq; fortiter morderet,quem mi *Simile.*
ſerũ hominem,cum iã leo ille reliquiſſet, ipſum alius multo ferocior
aggrederetur. Sic poſt ſeuerum mortis traſitum ſeueriſsima iudicij ra-
tio ſuccedit. Vnde colligitur quantum errent illi, qui emendam vitæ
ſuæ ad tempus tot tantiſque anxietatibus,& agonibus plenum relin-
quunt, nec per totum vitæ ſuæ curriculum pœnitentiam agere volũt.
Ergo o fratres per viſcera miſericordiæ Dei noſtri vos obſecro,

vt

vt oculos aperiatis: & profunde hæc omnia consideretis, atq; eo mo A
do nunc viuatis, vt quid tunc respondere possitis facillime habeatis,
siquidem (vt hic dicitur) erit interrogatio hominum in cõsummatio-
Psal. 105. ne. Miser vero peccator, quid respondeat, nõ habebit, quia iniquitas
Ad Rom. 8 opilabit os suum. Huc optime spectant verba illa D. Pauli magna con
siderat ione digna. Si autem (inquit Apostolus) Christus in vobis est,
corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero viuit
propter iustificationem: id est quamuis homo iustificationis gratiam
consequatur, tamen corpus eius, mortale remanet, & in pœnã prio-
ris peccati morti corporali subiectum: nam per ipsum peccatum mors
in mundum ingressa est, at vero spiritus viuificatus remanet. O rem
admirabilem! Cum donum iustificationis tam magnum sit, inquit. S.
Apostolus illud non eripere hominem à morte. Non cessat mors licet B
cesset peccatum, ne videlicet meritum fidei cessaret: Nam si homo in
se corporis immortalitatem videret, & quod non moriebatur, faceret
profecto infallibile argumentum se esse iustificatum: atque ita adde-
retur bonum, & honor carni: & auferretur meritum spiritui, tambien
fuera menos cabo de la diuina gracia: porque mas corrieran los hom
bres à alcãçar la gracia baptismal por amor de librarse de la muerte q̃
no por alcançar la mesma gracia. Est etiam alia huius rei præcipua ra
tio scilicet, porque quedando toda via mortales, tuuiessemos vn tan
gran despertador como es la memoria de la muerte, y por ella nos in
citassemos a hazer buena vida. Hinc etiam intelligetis, quæ nã sit cau-
Deut. 25. sa ob quam voluit Deus animam è corpore egredientem protinus af-
ficere gloria, quam opera eius meruerunt, vel pœna secundum men-
suram delicti, non vero corpus, sed in nouissimo die relinquit illud, C
vt videmus corruptum, fœtidum, vermibus corrosum, iacens in sepul
chro cum in tantæ gloriæ acquisitione animæ non minimo fuerit ad-
iumento: propter eam enim ingentem famem, sitim, frigus, calorem,
nuditatem, lassitudinem q; fuit perpessum: vel etiam cum instrumen-
tum animæ fuerit ad omnia facinorũ genera perpetranda, ob quæ ge
hennalibus flãmis cruciatur, cur corpus pœnæ immune relinquatur?
2. ad Cor. 1. Nunquid Apostolus non ait? Qui socij sunt passionum, erunt & con-
solationum? Et ius commune est. Agentes, & cõsentientes pari pœna
punientur? Quis vnquam vidit Ducem remuneratum, & militem per
quem victoriam assecutus est, derelictum? Quis duos latrones eiusdẽ
delicti complices vidit vnum laqueo strangulari, alterumque impu-
ne dimitti? Quid, inquam, anima iusti gloria perfruitur & corpus affi-
citur ignominia? Anima impij æternis flãmis adusta crudeles perfert
cruciatus corpus vero minime? Certe in hoc Deus noster tanquam
pater misericordiarum magis prouidit, quod viuis congruebat,
quam

A quam quod mortuis, quorum animas cœlo coronat, infernoque cru
ciat, secundum eorum merita, & demerita: quarum corpora inter vi-
uos dimittere voluit in perpetuam rei memoriam, vt visu quotidia-
no eorum corporum, & ossium mors nunquam sibi à memoria exci-
dat, qua mediante vitam recte disponentes in meliorem frugem se re
ciperent, conscientiamque bene ordinatam haberent. Mos est huma- *Simile.*
næ iustitiæ, quando aliquis facinorosus publice decollatur, caput am-
putatum, vel manus, siue aliud membrum præcisum affigere patibulo
patenti loco & imminenti, sub pœnaque vitæ præcipere vt nemo in-
de ea tollere possit: quando vero homo quidam ob facinus in qua-
tuor partes diuisus conscinditur, vna corporis eius pars in vijs, per
quas incessit, delictumque commisit, stipiti colligari præcipitur, non
in supplicium sic interfecti, qui iam in aliam vitam migrauit illius ex
pers supplicij, sed in viuorum exemplar, vt vel sic ab illo resipiscant.
B Ita Deus voluit corpora, & ossa defunctorum inter viuos derelinqui,
& quotidie passim ab illis offendi, vt recordentur etiam ad illos mor
tem peruenturam esse, sicut & ad istos, vt cum proximis suis humili-
ter, submisseque se gerant cum mors omnes adæquet. Quod minime *Isai.* 47.
animo euoluebat illa, quæ per Isaiam dicebat, In sempiternum ero
domine: & quare hoc dixisti? Nec recordata es nouissimi tui. Vbi se-
ptuaginta interpretes transtulerunt. Nec recordata es nouissimorũ.
Fige ò miser homo oculos in tuorum sepulchris, &, quæ nouissima
tua sunt, tuncque aspicies quomodo caute viuas, & vita tua grata sit
illi qui dixit. Ego sum resurrectio, & vita, vt te in æternam beatitudi-
nẽ adducat: ipse enim in Apocalypsi ait. Ecce sum viuens in sæcula sæ
culorũ, & habeo claues mortis & inferni. Sicut ianitor, vel qui claues *Apoca.* 1. c.
habet in aliquo monasterio illũ qui intro ingreditur prælato suo præ
sentat: sic Christus Saluator mundi animas iustorum in conspectu sui
C æterni patris proponit. O fœlices animas, quæ talem gratiã, & societa
tẽ in illa vltima hora repererunt. Quantã consolationem, putatis, acci
peret ille, qui cũ citatus esset, vt coram rege ad soluẽda quædam debi
ta compareret, secũ adduceret eiusdem Regis filium, vt pro eo per- *Simile.*
soluere t? Sic hac lætitia afficietur anima illa, quæ Iesum Christũ corã
æterno patre sociũ habuerit, qui nõ pro illa soluet, iã enim quidquid
ipsa debebat persoluit, sed eã tãquã liberã diuino patris sui cõspectui
repræsentabit. Cũ Rex Ezechias ægrotaret dixit. In dimidio dierum
meorum vadã ad portas inferi. Mortẽ vocauit portas inferi. Moriens *Isai.* 38.
autem vita videlicet Iesus Christus Redẽptor noster fecit morte sua,
vt mors, quæ antea odibilis erat, nunc amabilis redderetur, esset que
porta vitæ, siquidẽ ad illam accedens cœlestis Reparator, qui claues
habet mortis, & est resurrectio, & vita, eos qui sunt sui per gratiam, in
æterna

B. Athana. de passione Domini.

æterna gloriæ domicilia introducit. Vnde B. Athanasius de passione A
Domini inquit. Quēadmodū infestum animalculum, cui nomen ve
spa, cū impetit petram nō eam lædit incursu sed potius perdit aculeū:
sic & mors incurrens vitam, quæ est Christus Iesus, non potuit eum
tenere, sed ipsa potiꝰ aculeū suū perdit adeo vt illi, quos prius terrebat
aculeo, nūc eā insultēt, ac dicāt. Vbi est tuꝰ ò mors aculeus? Hinc infer
tur, quam æquū sit, vt in ægritudinibus & laboribus nostris corporali
bus gaudeamus: Si quis in domo paleis confecta angusta & obscura
Simile. habitaret, eiq; diceretur, vt pro certo haberet postquam domus illa
caderet, sibi danda esse quædā magnifica palatia elegantissimè fabri-
cata, quanta lætitia afficeretur, cū videret parietes illius pauperculę
domus ruinā minitantes, y que caygan muchas goteras en ella, y por
vna y otra parte se quebrauan los maderos? O vtinam fuissemus, sicut
Beatus apostolus Paulus, & illā gratiam, quam ipse habebat, habere-
mus, profecto cū illo diceremus. Cupio dissolui, & esse cū Christo, & B
vtiq; gauderemus, cū dolores atq; ægritudines corpora nostra pati vi
deremus: tūc enim cū his doloribus vexamur signū est hāc domū lu-
teā, angustā, & obscurā iā iá ruinæ, id est morti esse propinquā, vt sta-
Simile. tim nobis ditissima gloriæ palatia tribuātur. Si viator iter faciēs su-
dās, & fatigatus canere inciperet, postea autē, quia iter suū cōfecit, &
ad locū, ad quē peruenire desiderabat iā accesserat, plorare tūc incipe
ret, profecto iure optimo imprudētiæ atquę insaniç argueretur. Nun-
Simile. quid nō insanus est ille, qui omni diligētia nauigās dolet q; ad portū
peruenerit? Nūquid nō amens est ille, qui prælia cōmittit, & suspiria è
corde trahit, eo q; victoriā obtinuit? Multo ergo insanior, & amētior
est ille, qui in mortē proficiscens, atq; in illā pergēs dolet quia ipsa ei
occurrit, eāq; ipse inuenit, siquidē illa portus est securus, in quo iusti C
superatis mūdi naufragijs quiescere incipiūt. Atq; ita in libro Sapien
Sapien. 4. tiæ dicitur, Gratia Dei, & misericordia in sanctos eius, & respectus in
electos illius, condēnat autē iustus mortuus viuos impios, & iuuētus
celerius consummata longam vitam iniusti. Vbi Sacra scriptura aper
te docet, gratiam Dei, & fauores, ac misericordiam eius sanctos suos
inspicere, ipsisq; electis eius respectum habere, & nihilominus tamē
moriuntur. Ergo mors res est maxime cōducibilis, & necessaria. Si igi
tur morientibus iustis peccatores viuunt, signū est, quod Deus ipsos
ad pœnitentiam expectat, atque ita mors illa iustorū (quæ est quędam
admonitio improborum) illos, si se in meliorem frugem non receperint, condemnat. Curent ergo se ipsos emendare, & tunc etiam ad il-
los diuina attendet misericordia & gratia, qua comparatur gloria, ad
quam nos perducat Iesus Mariç filius, qui cum patre, & Spiritu sanc-
to viuit, & regnat in sęcula sęculorum, Amen.

A D

A

AD LECTOREM.

¶Omnia, quæ in verbo, purgatorium, sub litera, p, inueneris, poteris in mortuorum exequijs applicare, & etiam omnia, quæ sunt sub titulo, breuitas vitæ, in litera, u, materiæ, & exequijs mortuorum inseruiunt.

IN MORTE ALICVIVS pro mœstis consolatio.

B Beatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Si ad imperandum regnandumque in aliquo caduco mortali; regno filius tuus adisset, nolles eū inde redire, vt ipsum videres. Nunc vero, cum ad maiora, melioraque regna processerit, parui temporis absentiam ferre non poteris? Noli ergo plorare, reddidisti enim depositum quod tibi creditū erat: non sis solicitus si vides inuiolabili ærario thesaurum tuum esse depositum. Quod si etiam tam præsentis vitæ, quam futuræ conditionem intellexeris, & hanc quidem aranearum esse telam, atque vmbram, illam autem esse immobilem, & æternam, non indigebis vlla ratione? Beatus Paulus mœstos consolans de morte suorum in epistola ad Thessalonicenses inquit. Fratres nolumus vos ignorare de dormientibus vt non contristemini, sicut & cæteri, qui spem non habēt: si enim credimus, quod Iesus motuus est & resurrexit, ita & Deus eos qui dormierūt per Iesum, adducet cum eo. Multa hic annotāda sunt, C primum iustorum mortem dormitionē vocari à S. Apostolo. In quo innuit omne huius vitæ tempus continuam immensi laboris vigiliam esse: vt Dominus sub parabola patrisfamilias nobis ostendit his verbis: Qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam: conuentione autē facta cū operarijs ex denario diurno, misit illos in vineā suam, in qua vsq; ad solis occasum laborauerunt. Hinc iusti nostem mortis exoptant, quia talem mortem illis somnium, & requiem delectabilem post hunc laborem fore sperant. Ex hoc vero *Simile.* infertur, cur mali mortem timeant, & fugiant, vitam enim somno transigunt, & quiete: velut homo, qui per totum diem obdormiuit, nocte aduentante, iacens in lecto somnum capere non potest. Ita prope modum mali tempus vitæ huius otio quiete, &

B. Chryso. hom. 32. in Matth.

2. ad Thes. 4

volu-

voluptate conterentes qualem habuerunt vitæ diem è contra habe- A
bunt noctem. In vita dormierunt,& quieuerunt:in nocte vero vigila
bunt,& laborabunt in æternum. Secundò notandum S. Apostolũ nõ
prohibere omnino tristitiam,& lachrymas: est enim de mortuis,qui
diliguntur quædam naturalis quodammodo tristitia, ideo ait quod
non contristemur,sicut & cæteri,qui spem non habent: Considerare
enim debemus quod aliquoties nos amici,& cognati à virtute, & à
via salutis impediunt,nam cor nostrum ad mundum alliciunt, & ad
gerendum solicitudinem circa statum eorum,& ob hoc minus obedi
mus Deo,& consilijs eius. Vnde Beatus Augustinus inquit. Sæpe of-
fenditur Deus,ne offendatur amicus. Et dispensatione diuina plerun
que contingit,vt amici,quos carnaliter dilexímus,subtrahantur à no
bis quatenus affectiones nostræ in Deum liberius,& integrius extẽ
dantur. Considera quia si viuens tibi fuerit gratus, gratior erit tibi iã
saluatus. Vnde Diuus Cyprianus ait. Non sunt lugendi fratres nostri B
accersione Dominica de sæculo liberati,cum sciamus eos non amitti,
sed præmitti,& occasionem non esse dandam Gentilibus, vt nos meri
to reprehendant,quia quos apud Deum,viuere dicimus,extinctos ac
perditos lugeamus. Nihil enim prodest verbis proferre, & factis de-
struere veritatem. Contra hos excessiue lugentes dicitur signanter
ab Ecclesiastico. Super mortuum plora modicum:quoniam requieuit
scilicet à laboribus suis. Considera etiam quot sunt, qui lugent mor-
tem amici charitatiue,& ex pia deuotione. Nihil enim tristari in re-
cessu amici,ingratitudinis signum est,nimis vero tristari desperatio-
nem arguit de salute recedentis,& sic sanctus Apostolus non absolu-
te dicit,vt non contristemur:sed vt non contristemur sicut & cæteri,
qui spem non habent de salute dormientium. Nam secundum Beatũ
Ambrosium, cessabunt lachrymæ nostræ quia debet aliquid inter fi-
dos,& perfidos interesse: fleant suos qui eos in perpetuum æstimant C
interijsse,qui spem resurrectionis non habent,nobis vero,quibus mo
ri non naturæ sed huius vitæ finis est,quia ipsa natura in melius repa
ratur mortis casus abstergat fletus. Tertio notandum est Beatũ Pau-
lum in his verbis(si enim credimus quod Iesus mortuus est)admira-
tionem nobis ingentem facere,dum dicit Iesum mortuum esse, cum
de cæteris mortuis suauiori quodam loquendi modo loquitur, velut
cum dixit. Nolumus vos ignorare de dormientibus. Vt quid glorio-
se Apostole mortis exemplar,& ipsam mortem, quæ homo est dormi-
re dicis,autorem vero vitæ absolute mori asseris: Homo,qui mors est
dormit,& homo qui vita est moritur: Hoc est huius scripturæ mysterium & arcanum: hic enim nobis significatur vnde mortem iusto velut somnium esse prouenit:quia enim Deus mortuus est, tu dormis.

B. Augu. super Gene. ad literam.

B. Cypria. de immorta. litate animæ.

Eccles.22.

B. Ambros. lib.2.c.3. de morte fratris sui.

Mors

A Mors eius mortem nostram somnium esse efficit,vmbramque mortis
& mortem depictam:antequam vitæ autor Christus Redemptor no-
ster moreretur,mors omnibus erat ingenti terrori,sed fortis impegit
in fortem, & ambo pariter conciderunt:vita cum morte concurrit,
& ambo conciderunt: vita mortua remansit, & mors absque viri-
bus,debilitata: resurrexit autem vita morte deglutita, & absorpta,
& ita inquit sanctus Apostolus. Absorpta est mors in victoria. So-
lum ergo nunc vmbra præteritæ mortis remanet, ideoque somnus
vocatur. Hoc considerans regius Propheta dicebat. Si ambulaue- *Psalm. 22.*
ro in medio vmbræ mortis non timebo mala, quoniam tu mecum
es. Ferocissimus leo ab omnibus pertimetur. Vnde Propheta Amos
inquit. Si leo rugit, quis non timebit? Sed vmbram illius nul- *Amos. 3.*
lus etiam pusillanimis timet, quæ licet sit leoni consimilis, non ta- *Simile.*
men verus est leo, sed vmbra illius, quæ sole decedente disparet.
B Cum mors viua erat,& suis viribus prædita, ab omnibus timebatur:
at vero nunc non est quod vmbram illius timeamus. Quare Sanctus
Dauid ait,quod quamuis ei occurrat,illam tamen se non esse fugitu-
rum:quoniam tu mecum es, quandoquidem qui habet ante oculos
mentis suæ Christum solem,vmbram mortis retro se habere debet tã
quam rem, quam vilipendit. Sicut enim olim Propheta Eliseus fari *Simile.*
næ puluere amaram ollam consperfit, cum discipuli ollam deguſtan- *4. Reg. 4.*
tes illi dixerunt. Mors in olla,mors in olla,vir Dei,& eam dulcissi-
mam,gustuique suauem reddidit,ita prope modũ Iesus Christus om-
ne nostrum bonum,& solamen grano sui sacratissimi corporis demo
lito,& in farinam redacto mortis amaritudinem in dulcedinem ver-
tit, vt omnibus iustis non videretur insuauis.

MVLIER.

C MVlier honesta, & virtute prædita in sacra scriptura maxi *4. Reg. 4.*
me commendatur. Atque ita vbi nos legimus, Mulier
autem quædam de vxoribus Prophetarum clamabat ad
Eliseum, &c. alia translatio habet. Mulier opulenta. Non
appellatur hæc mulier opulenta ex eo, quia temporali-
bus diuitijs affluebat,siquidẽ necessitate coacta ibat ad Eliseum Pro-
phetam,vt sibi subueniret,eo quod creditor filios ab ipsa pro debito
auferre volebat. Oportet ergo,vt confiteamur, eam vocari opulen-
tam, quoniam virtutibus plurimis diues erat. Quod & apertius ostẽ
dit alia translatio,quæ sic habet, Mulier quædam insignis. Et inter-
pres Chaldaicus transtulit. Mulier cauens à peccato, qui est singu-
laris honor mulieris,atque omnis rationalis creaturæ, discedere vi-
delicet à peccato propter solum Dei amorem. Atque ita sicut mu- *Prouer. 12.*

lier bona in sacris literis plurimum commendatur, & de ea in prouer A
bijs dicitur, Mulier diligens corona est viro suo: ita è contra mulier
mala in sacra scriptura dehonestatur. Vnde postquam sapiens mulie-
rem diligentem vocauit coronam viri, statim adiecit. Et putredo in
ossibus eius, quæ confusione res dignas gerit. Vbi mulier diligens si-
gnificat ibi non solum mulierem diligentem ad res tẽporales domus
suæ, verum etiam ad res spirituales animæ suæ. Non solum autem hic
Spiritus sanctus de mala muliere agens hoc de ea dicit, verum etiam
per eundem Salomonem plurima ei nomina infamia, & ignominio-
Eccles.7. sa imponit. Inueni, inquit, amariorem morte mulierem quæ laqueus
venatorum est, & sagena cor eius. Vincula sunt manus illius. Appel-
lat mulierem, laqueum Dæmonum, & sagenam, quoniam sicut rete
verrens omnes piscatur ideſt, La muger mala es como red barredera
que todo lo coge. In hoc rete ingreditur puer adolescens, atque se-
nex, scholasticus, literatus, artifex, miles, Ecclesiasticus & sæcularis, B
omnes capit, & omnes in ea locum inueniunt, Deus nos à tali bestia
eripiat. Merito ergo Spiritus sanctus mulierem malam vocat amario
rem morte, eo quod animas interficiat. Qui placet Deo effugiet illam
qui autem peccator est, capietur ab illa. Quibus verbis aperte osten-
ditur quod Deus in pœnam aliorum peccatorum permittit, vt pecca-
tor incidat in alicuius deprauatæ mulieris manus, quæ sunt vincula
Diaboli. Et certe virtutis est præmium in tales manus non incidere,
sed potius inuenire sanctam atque honestam mulierem, qualem san-
ctus adolescens Thobias inuenit, cui Dominus in vxorem dedit hone-
stam ac sanctam mulierem Saram Raguelis filiam quæ adeò hone-
sta erat, vt, cum S. adolescens in domum eius ingressus est, dicat sacer
textus. Misit se Raguel & cum lachrymis osculatus est eum, mulier au
tem ipsius Raguel, & virgo Sara, filia eius quamuis lachrymatæ sunt,
quando cognouerunt Thobiam esse suum consanguineum, illum ta- C
men non osculatæ nec amplexatæ sunt, sicut Raguel, non enim mulie
ris honestæ est, quempiã, licet propinquus sit cõsanguinitate, vel affi-
nitate, amplecti. Scribunt aliqui historiographi mulieres Theutoni-
corum, cum captiuæ essent à Duce Mario ipsum deprecatas fuisse, vt
in virgines Vestales ad seruiendum eis ipsas mitteret, & quod castita-
tem, sicut easdem virgines Vestales obseruarent: cum autem Dux id
eis non concederet, laqueo se nocte sequenti suspenderunt, & forsan
hoc ideo fecerunt, quia timebant se à militibus Ducis esse violandas,
& turpiter ac carnaliter cognoscendas, ipsæ autem potius sibi mor-
tem inferre voluerunt, quam illam turpitudinem perpetrare. De illo
insigni pictore Apelle refertur pinxisse Venerem stantem super testu
dine, & hanc effigiem Elienſibus dedisse. In quo prudens pictor signifi-

A nificauit mulieres debere esse tanquam testudinem, quæ semper in
concha sua recepta & recollecta est, si vero ab ea exit non totam se ip
sam foras mittit, quinimo sentiens aliquid rursus in concham suam
se diligenter recipit, & includit.

Multa quæ habentur. l. m. titulo, matrimoniũ, deseruiunt huic miteriæ.

MVNDI CONTEMPTVS.

B Vm Ionas sub vmbra hederæ, quæ celerrime creuerat
requieſceret, essetque gaudio perfusus venit vermis, &
percussit hederam, & statim exaruit: quam ob causam
fuit Ionas tot curis confectus, tot doloribus implicatus,
vt exitum vitæ optaret. Quæ est hedera hæc viriditate
florens cito pullulascens, & statim euanescens nisi vitæ iocunditas, &
cætera illa, quæ magnopere desideramus, in quibus voluptatem con-
stituimus, quæ adepta statim amittuntur? Venit vermis mortis, aut
mæroris, & omnia consumit. Quot homines videmus, qui diuitias,
honores, dignitates spectantes, ad quas auiditate inflammati rapie-
bantur, eas fuerunt consecuti, sed in medio suæ lætitiæ omnia illa
momento temporis euanuerunt: & ipsi ad summam mundi gloriam
floreſcentes ilico calamitatibus preſsi, & in dedecore versati, aut sta-
tim consumpti sunt, aut vitam sibi acerbam esse putarunt? O falsam
mortalium spem! ò variam, volucremque mundi commutationem!
ò cæcam nostram cupiditatem! ò præposteram gratulationem, quam
C cito vitam nostram, mundi opes & honores ex fallaci voluptate ad
verum luctum recidere intuemur, omnia hæc instar imaginis consu- *Sapien. 5.*
muntur, & pereunt. Ideo in libro sapientiæ sunt hæc verba literis mã
data. Tranſierunt omnia illa sicut vmbra, & tanquam nuntius præcur
rens, & tanquam nauis, quæ pertranſit fluctuantem aquam, cuius cũ
præterierit, non est vestigium inuenire. Hoc intuens Beatus Ioan- *1. Ioan. 2.*
nes in sua canonica ait. Nolite diligere mundum, nec ea, quæ sunt
in mundo. Et paulo post. Transit mundus, & concupiſcentia eius. Qui *Sapien. 2.*
quidem tranſitus ita velox est, vt in libro Sapientiæ scriptum sit. Trã- *Simile.*
sit vita nostra, tanquam vestigium nubis, & sicut nebula dissolue-
tur. Videbis aliquando in aere nubem hominis magni figuram ha-
bentem, quæ mox expanditur, & turres excelsas repræsentat, sed sta-
tim vento rapta dissoluitur, & euanescit. Huiusmodi est spes nostra
in mundo collocata. Ponit nobis mundus in imaginationis conce-
ptu futuros nos esse magnos homines, & nomen, ac celebritatem con
secuturos: promittit nobis turres gloriæ, & dignitatum, sed om-

nia hæc sunt arces in aere fabricatæ,& castella ex vento composita in A
vanitate fundata,quæ celerrime dissipãtur,ea plerosque mortales fal-
sis promissionibus oblectarunt,sed spem suarum cogitationum sæpe
Eccle. 34. numero fefellerunt. Vnde Ecclesiasticus inquit. Hæc secundum hoc
visio somniorum, ac si diceret. Diuitiæ quæque appellantur diuitiæ,
quæ re vera non sunt diuitiæ,sed diuitiarum imagines, & alia huius-
modi, quæ non sunt res solidæ,& perpetuæ,vt mundus existimat, sed
earum rerum vmbræ & figuræ,& simulachra,omnia denique,quæ nõ
sunt hoc,sed eo quod videtur hoc, sunt absque dubio res quædam vi
sæ in somnis,fallaces,& inanes.

Mundi contemptus.

1. *Ad Cor.* 5. BEatus Paulus ad Corinthios scribens docet nos mundi contem-
ptum hac ratione. Quoniam,dum sumus in hoc corpore peregri- B
namur à Domino. Si ergo peregrinamur,& in illam pergimus ciuita-
Psal. 118. *B. Bern. ser mo. 7. de quadragesi- ma.* tem,in qua Dominus est,optime regius vates dicit. Incola ego sum in
terra. Vbi alij transtulerunt ex Hebræo. Peregrinus ego sum in terra.
Peregrinus autem(vt Beatus Bernardus in quodam sermone ait) via
regia incedit, non declinat ad dexteram, nec ad sinistram,si forte iur
gantes viderit non attendit,si nubẽtes,aut choros ducentes,aut quod
libet aliud facientes, nihilominus transit quia peregrinus est,& non
pertinet ad illum de talibus, ad patriam suspirat, ad patriam tendit,
vestitum & victum habens non vult alijs onerari, ea, quæ in patria
sunt,sperans ad ea toto animo tendit.

¶ Cum enim iusti certissimè per fidem sciant paratam sibi ciuitatem,
cœlestem,si vsque in finem in sua iustitia perstiterint, iam veluti, ad
Simile. aliam regionem asciti tanquam hospites se in hac vita gerunt. Cum
Rex aliquem episcopum extraneæ regionis nominauit, videlicet In- C
diæ,& iam omnem supellectilem suam illuc transtulit, domũ propriã
dimisit,vel locauit, vel vendidit, in aliena domo moratur tanquam
hospes in omnibus se gerens, intelligens iam sibi alibi assignandam
esse perpetuam habitationem. Iusti per fidem ad aliud perenne habi-
taculum destinatos sciunt se esse à Deo,iamque se expediunt illuc cõ-
meatum omnem, illùc supellectilem suam trasmittunt,vel omnia di-
mittendo sicut religiosi,vel pauperibus erogando, vel saltim sine af-
fectu ea possidendo parati dimittere vbicunque legis diuinæ ratio
Psal. 119. postulauerit,cum Sancto Dauid suspirantes. Heu mihi quia incolatus
B. Aug. li. 4 confes. meus prolongatus est.

Isaiæ. 46. ¶ B. Augustinus in libro confessionũ nos admonet verbis Isaiæ dicẽ
tis. Redite præuaricatores ad cor, & inhærẽte illi, qui fecit vos, state
cũ eo & stabitis: requiescite in eo,& quieti eritis. Quo itis in asperã

Quo

A Quo itis? Bonum quod amatis ab illo est,sed amarum erit iuste, quia
iniuste amatur. Quò vobis adhuc & adhuc ambulare vias difficiles &
laboriosas? Non est requies,vbi quæritis eam: quærite quod quæritis
sed non vbi quæritis. Vitam beatam quæritis in regione mortis, non
illic est. Et mox. Exultauit Christus,vt gigas ad currendam viam. Nõ *Psalm.* 18.
enim tardauit,sed cucurrit clamans dictis,factis,morte,vita, descen-
su,ascensu clamans,vt redeamus ad eum: & discesit ab oculis vt re-
deamus ad cor,& inueniamus eum. Mira profecto verba, & quæ sicut
carbones accensi corda ea meditantia inflammabunt.

Mundi contemptus.

VNius Dei possessio magis hominem beare quam totius mundi
opes ac regna possunt: hæc enim singularia & priuata bona sunt,
Deus autem vniuersale bonũ est,vnde ipse Dominus Moysi ait. Ego
B ostendam tibi omne bonum. Hoc ipsum autem Beatus Augustinus *Exod.* 33.
explicat his memorabilibus verbis. Aurum,quod tibi est, non potest *B. Aug. su-*
tibi esse argentum, vinum, quod tibi est, non potest tibi esse panis: *per Psal.* 36
Deus autem tuus,totum tibi est,manducabis eum, ne esurias, bibes
eum ne sitias, totum habebis, totum habebit, quia tu, & ille vnum
eritis. Hactenus ille. Vides igitur in Deo omnia esse,& ab eo omnia
recipi. Hoc autem intus in anima sua Seraphicus, & Beatus Pater
noster Franciscus experiebatur, quem fert Diuus Bonauentura diu
tissime & multoties hanc vocem in oratione repetijsse: Deus meus,
& omnia, Deus meus,& omnia. Si quæras autem, quare hoc fieri
possit, ratio est, quia mirabili, & inenarrabili quodammodo Deus
electorum suorum corda longe maiori lætitia, & iocunditate reficit,
& recreat, quam si rerum omnium huius mundi compotes essent,
& quo pacto id fieri possit, improbi nec suspicari quidem possunt,
C quod tamen pij quotidie experiuntur. Non enim mentitus est ille,
qui in prouerbijs sapientiæ domum commendans ait. Pretiosior
est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent
comparari. Huius autem rei clarissimam imaginem virga illa no-
bis exhibet, qua Moyses percussa petra largum fontem eduxit: con- *Prouerb.* 3.
siderandum est enim quibus verbis Deus admonet Moysem in li- *Exod.* 17.
bro Exodi vt è silice aquas eliciat. Tolle,inquit, manu virgam,qua
fluuium percussisti,& ego consistam ante te supra petram, quæ est
in Oreb, percutiesque petram, & exibit ab ea aqua, vt bibat po-
pulus. Quorsum tandem spectat illa admonitio, qua redigit in
memoriam Sancto Moysi vnum illud ex tam multis signum cum
reliqua multo maiora prætermittat? Tolle, inquit, virgam, qua
fluuium percussisti, vt doceat eiusdem prouidentiæ esse impios

propè magnam aquarum copiam constitutos ardentissima siti crucia A
ri, & piorum hominum sitim in arida regione, summisque ardoribus
exusta restinguere. Cum enim Moyses Dei iussu Nilum percussit,
aquæ in sanguinem versæ sunt, cumque rursus eadem virga silicem
percussit, ingens vis aquarum repente manauit. Vt appareat improbos homines, etiam cum videntur omnibus rebus abundare, summa
inopia, rerumque omnium indigentia, & multis curis, atque angoribus confici (vt illi AEgyptij fluuium magnum habebant, sed versum
in sanguinem) contra vero pios in rerum etiam humanarum angustijs omnibus bonis affluere, sicut Hebræi de petra sicca habuerunt
abundantem, & sapidam aquam: pios enim Dominus locupletat non
cumulatione diuitiarum, sed subtractione cupiditatum, quæ ex spiritualium deliciarum dulcedine manant. Hùc ergo spectat, quod Salo-
Prou. 13. mon in Prouerbijs ait. Est quasi dives, cum nihil habeat, & est quasi
2. Ad Cor. 6 pauper cum in multis diuitijs sit. Sic & Beatus Paulus ad Corinthios B
scribens inquit. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.
B. Aug. li. de catechizãdis rudibus. Virga igitur illa hoc est diuina prouidentia, ex diuitibus pauperes,
& ex pauperibus diuites facit. Hinc Beatus Augustinus merito in-
quit. In hac vita homines magnis laboribus requiem quærunt, & se-
curitatem, sed prauis cupiditatibus seducti non inueniunt, volunt
enim requiescere in rebus inquietis. Nam si in diuitijs velit homo
requiescere, magis superbus efficitur quam securus, & quietus. Non
B. Aug. lib. de libero arbitrio. ergo ò miser homo hæc caduca tam anxie quæras, sed ea toto cordis
affectu contemne, Deum totis viribus in omnibus quærens. Nam
(vt inquit idem B. Augustinus) sicut tota vita corporis anima est,
sic vita animæ Deus est.

Mundi contemptus. C

Psal. 72. COnijciens regius Propheta Dauid oculos in nouissima peccatorum, postquam prosperitates eorum extulerat, ait, veruntamen
propter dolos posuisti eis, deiecisti eos, dum alleuarentur. Quomodo facti sunt in desolationem? subito defecerunt propter iniquitatẽ
suam. Velut somnium surgentium, Domine in ciuitate tua imaginem
ipsorum ad nihilum rediges. Quæ omnia Beatus Hieronymus sic ex
Hebræo vertit. Veruntamen in lubrico posuisti eos, deiecisti eos ad
interitum: quomodo vastati sunt quasi non sint, quasi somnium euigilantis, Domine in ciuitate tua imagines eorum ad nihilum rediges. Imaginem appellat dignitatem, memoriam, & nominis claritatem, quibus rebus isti inflabantur, cum tamen hæ res nihil essent
Psalm. 38. nisi vmbra quædam, & imago vana. Sic enim alibi dixit idem Sanctus Rex. Veruntamen in imagine pertransit homo, id est, velut
vm-

A vmbra quædam & inanis imago vita hominis transit. Et Beatus
Paulus ad Corinthios scribens inquit. Præterit figura huius mun- *1. Ad. Cor. 7*
di. Vanitas etiam harum prosperitatum temporalium apparet ex
hoc, quod dicitur Diabolum in momento ostendisse Christo Domino omnia regna mundi. Tam breue enim est omne, quod in hoc *Lucæ. 4.*
mundo continetur, vt in momento ostendi possit, & ideo dicitur. *Sapien. 11.*
Tanquam momentum stateræ sic ante te orbis terrarum. Infælices ergo sunt, qui propter hæc, quæ in mundo sunt, Deum summum
bonum amittunt. Vnde Beatus Augustinus super Psalmum admi- *B. Au. sup. Psalm.*
rans inquit. Ecce turbatus mundus, & amatur, Quid si tranquil- *Simile.*
lus esset? Formoso quomodo hæreres, qui sic amplecteris fœdum?
Flores eius quomodo colligeres, qui à spinis non reuocas manum?
Recte ergo admonemur à Sancto Propheta Hieremia cum inquit.
Fugite de medio Babylonis, vt saluet vnusquisque animam suam. *Hierem. 51.*
Vt aliquid videamus oportet esse aliquod interuallum inter oculos,
B & obiectum. Sic, vt intueamur mundum, & vilitatem eius cognoscamus, necesse est, esse aliquam distantiam inter nos, & illum. Cum
autem homines nefarij sint mundus ipse, quomodo fieri potest, vt
mundum despiciant cum inter eos, & mundum nullum sit interuallum? Eam ob causam mundum non contemnunt quia perspicue eum
intueri non valent. Quidam homo quæsiuit ab alio, quare mundus
melior videretur, quam re vera est? Et respondit alius dicens.
Quia res mundi per conspicilia contemplamur, & aspicimus: nam
si eas pure & amotis obstaculis aspiceremus, certe nobis, quales
ipsæ sunt, apparerent. Quare dignitas & publicus magistratus tibi bonus ac maxime conducibilis videtur? Quia illum per conspicilia affectionis, & ambitionis contemplaris: si enim absque affectione illum aspiceres, laqueum quẽdam esse tuæ perditionis aper-
C tissimè videres. Quare aurum, & argentum tam bonum, ac pulchrum tibi videtur? Quia illud conspicilijs auaritiæ, & cupiditatis
intueris, aliter namque lutum tibi videretur. Vltio etiam tibi pulchra apparet, eo quod ipsam iræ conspicilijs aspicis, & sic de singulis. O homo perdite, & scelerate aufer conspicilia, & clarissime cernes qualiter omnia huius mundi, quæ tu auidissime inquiris, magis
sunt contemnenda, quam desideranda. Animaduertens hoc quidam prudens vir dixit, que hazia Dios gran beneficio en descasar a muchos que pensauan que estauan bien casados, y no lo estauan. O quam bene & prudenter hic vir locutus est, si dictum
eius recte intelligamus. Quan bien casado piensa estar vn auariento con sus riquezas, Deus autem, dum illis diuitijs eum priuat, magnum in eum confert beneficium, ne videlicet fiduciam suam in

illis collocet. Quan bien casado piensa estar vno con el fauor de vn Principe o de vn gran señor porque piensa de subir y medrar por alli y hazele Dios gran beneficio en descasarlo sacando del mundo aquel Principe en quien confiaua, para que ponga su confiança en su padre celestial. Plurimos etiam homines Deus vxoribus priuat, & plurimas mulieres viris, plurimos filios parentibus orbat, & plurimos parentes filijs, vt sic ab eis illam affectionem, qua forsan plurima peccata committebant, euellat: atque ita prudens illevir prudenter dixit, que tenia Dios por officio muy ordinario descasar casados, y que en ello les hazia gran beneficio y aun a otros los descasa, no porque hasta alli auian viuido mal, sino porque vio que si perseueraran assi vinieran a peccar, y a perderse. Quando tu habes auem aliquam magnę æstimationis, ne ipla in remota loca aduolet, alas eius scindis. Sic De' alas, videlicet diuitias, salutem filios, amicos, ac fauores, seruis suis abscindit, ne aduolent, & à conspectu eius discedant. Itaque vult Deus, vt Christianus homo sit corde generoso, & ne ad vilia, ac parua huius mũdi se abijciat. Aquila regia de paruis lacertis non curat, nec fortis leo falcatos vngues minimis cuniculis applicat: nec generosus Delphin paruas sardinias sectatur. S. Moyses filius erat pauperculæ mulieris, sed nihilominus Pharaonis domus, nec magnitudo regni eius ipsi complacuit, imo (vt B. Apostolus ad Hebræos scribens testatur) grandis factus negauit, se esse filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iocunditatem, maiores diuitias æstimans thesauro AEgyptiorum improperium Christi. Pastor etiam Dauid omnia huius mundi contemnebat, ac tandem dixit. Satiabor, cum apparuerit gloria tua. AEgyptij hominem in dignitate positum vilibus rebus succumbentem, significabant per Elephantem habentem murem in proboscide ac si illum cepisset, hoc est, con vn raton en la trompa como precian dose de auerlo caçado innuentes hac pictura quod sicut indignum erat tanto animali se ad rem tam vilem qualis est musculus abijcere: sic multò magis indecens est generoso animo, rebus paruis, ac vilibus succumbere.

A

B

C

Hebr. 11.

Mundi contemptus.

Simile. FAstidium, quod in nobis generant ea, quæ postquam plurimum desiderauimus, tandem obtinuimus, nos etiam inuitat ad contemnenda illa, & ad quærendum id, quod nunquam fastidiet. Si quis in Romam iter facit, & per Siracusas, aut Barchinoniam transiturus est, antequam perueniat ad vnam quamque harum vrbium, attente conspicit, & (vt aiunt) longis oculis contemplatur, an turres muro-

A murorum eius appareant maximo desiderio illam videndi inflammtus: at vbi primũ ab illa exit, statim cupit eam visu deserere, ideſt, dessea perderla de vista & ab ipsa longe abesse, & quam antea maxime videre cupiebat, nunc minime videre desiderat: causa huius rei est, quia intentio eius non erat illic sistere, sed vlterius vsque ad Romam progredi. Deus est ciuitas, in quam tanquam inultimum finem homo tendit: omnia huius vitæ, quamuis ipsa homo vehementer obtinere cupiat, postquam obtenta sunt, tamen fastidium generant, illa enim non sunt finis, ad quem homo creatus fuit, sed solus Deus est finis, & scopus eius. Idcirco dicebat. S. Dauid. Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Acontece a algunos muchachos que oyendo el sonido de los cascaueles se van tras el melcochero engolosinados con el desseo de las melcochas, el qual con sus naypes falsos los combida a jugar, y sin que gusten las melchochas les gana esse poco dinero, que lleuauan, y los haze bõluer tristes. Assi acontece a muchos, que siguiendo el ruydo del mundo, y su prouocatiuo, y alegre bullicio gastan sus haziendas en presentes, y seruicios, y su tiempo en procurar honras y dignidades, y muchas vezes se quedan sin lo vno y sin lo otro: por que con juego falso de promessas engañosas, & esperanças falsas se burla el mundo dellos.

Num. 14.

B

Simile.

Mundus mendax est, sed mendacia eius tempus aperit, & ostendit. De manera que es el tiempo con el mundo como vn rapaz trauiesso con su amo, esta el amo hablando y el rapaz esta detras burlando del, y diziendo que no es assi, que miente. Sic mundus dicit bonum esse homines diuitias, honores, ac dignitates quærere vt in senectute cũ otio & tranquillitate viuant: tempus vero ostendit mille casus & infortunia: quæ plurimi diuites, & honorati huius mũdi passi sunt. Ex quo aperte conspicitur, quam mendax sit mundus, & quanta insania sit in honore, aut in diuitijs, aut in iuuentute confidere: siquidem qui hæc possident, solẽt à morte subito, & insperate præcipitari, vel alijs infortunijs cadere, & sic aperte ostendit tempus quam insane homines in caducis & momentaneis rebus mundi fiduciam collocent quã que mendax sit mundus.

Simile.

C

Mundi contemptus.

OMnes res mundi (vt inquit Plato) sunt veluti quædam bonorũ verorum imagines: nos vero tanquam bruta animantia nescimus inter vera bona, & inter apparentia, quæ non sunt vera differentiam constituere. Atque ita nobis contingit id, quod catulis seu hœdis paruulis euenire solet, quibus si ad os digitum admoueas, ipsi statim illum fugere incipiunt cogitantes esse vbera matris, aliquantulũ

Simile.

enim illis similis est,& quamuis plurimum sugant,nihil ab eo, quod A
gustum eis præbeat educere possunt. Quæ igitur maior miseria esse
potest,quam hominẽ brutis animantibus similẽ existere, y no tener
mas discrecion,q̃ las bestias, que no saben hazer differencia de la ap-
parencia de las cosas y la existencia dellas? Y que mayor miseria que
tomar el hombre plazer con las figuras de los bienes como si fuessen
verdaderos?Dic mihi ò miser homo,qui per omnes creaturas volup-
tates quæris,quã satietatẽ, quã pacẽ & quod lac in his omnibus vbe-
ribus,quæ fugis inueniſti?Quantas vezes dõde buscauas leche halla-
ste azibar,y donde miel,hallaste hiel?Quoties in diuitijs,in dignitati
bus,in matrimonio,vbi otiũ inuenire cogitabas,tormẽtũ, & occasio
Oseæ.9. nẽ laborũ,& curarũ inueniſti?Hoc lac in omnibus mũdi vberibus re
peritur.Sic à Deo Propheta Oseas postulat dicens.Da eis vbera aren
tia.Relinquamus ergo frater hæc vbera, & fruamur sponsi vberibus
Cantic.1. de quibus sponsa in Canticis ait.Meliora sunt vbera tua vino. B

Mundi contemptus.

DIuitibus huius sæculi præcipe non sublime sapere,nec sperare in
incerto diuitiarũ suarũ,sed in Deo viuo, qui præstat nobis om-
nia abunde ad fruendũ.Bene agere,hoc est,doce eos bene agere,diui
tes fierĩ in bonis operibus,facile tribuere,cõmunicare,thesaurizare si
bi fundamentũ bonũ in futurũ,vt apprehendant bonam vitã, inquit
2.ad Timo. B.Paul.ad Timoth.eius discipulum scribens.O cælestẽ doctrinã!Dñs
6. eam in cordibus prædicatorũ imprimat,vt ipsam populũ,& præcipue
Simile. diuites huius sæculi doceant,ne spẽ suam in diuitijs collocent.Si estu
uiessedes en vna tierra dõde tuuiessen por moneda las guijas,y pe-
drezuelas y alli no se tuuiesse en nada el oro, y las piedras preciosas,
y ouiessedes de boluer a España dõde es vuestra naturaleza,y teneys
vuestra casa y familia, no seria disparate cargar de aquellas guijas, y C
pedrezuelas,que son de ningun precio y valor,y dexar el oro,y pla-
ta,y piedras preciosas,que corrẽ y son de mucho valor en España?Si
por cierto.Quis ergo dubitat aurũ,& argentũ quibus in hac vita vti
mur,in alia esse velut lapilli nullius momenti?labores autem,vigilias
orationes & ieiunia in cælo esse plurimi valoris?Todo esto es mone-
da q̃ corre y vale mucho enel cielo:hæc sunt quæ vos in cælũ comita
buntur nã vox illa,quã B.Ioannes de cælo audiuit sic dixit.Beati mor
tui,qui in Dño moriũtur,opera enim,illorũ sequũtur illos. Parũ,er-
go faciũt homines in hoc mũdo dũ aurũ & argentũ relinquũt siquidẽ
in cælo non æstimatur,id est,no corre alla,y cõ todo esso la mayor
liga,y embaraço del camino del cielo, son las riquezas. Ait ergo D.
Paul.discipulo suo.Præcipe diuitibꝰ huius sæculi nõ sperare in incer
to diui-

A to diuitiarum suarũ Pomaria viridantia,& oculis gratissima, alta, & Simile.
sumptuosa ædificia,vanç,ac falsæ voluptates cum omnibus diuitijs,&
prosperitatibus huius sæculi sunt velut alumbres que no atraẽ a si el
hierro duro,sino las pajas liuianas, hoc est, no sacã de su sentido, ni
lleuan tras si a los hombres fuertes, y constantes, sino a los flacos,
y miserables. Atque ita dixit Theophrastus pulchritudinem mundi
esse fraudem mutam.Et Socrates ait hanc pulchritudinẽ esse brevis-
simam tyrannidẽ.Itaque alter illam tyrannidem appellat, alter vero
fraudem.O que de engañados, y tiranizados ay entre los Christia-
nos,cum in baptismo dixerint.Abrenuntio Satanæ,& pompis eius.

Manifeste quidẽ mutabilitas, & inconstantia rerum mundanarum
in crudelissimo illoNerone apparuit,qui cum vsque adeo sibi omnes
subiectos haberet, vt parte etiam quadam vrbis eius iussu succensa
nullus illi auderet obloqui, & obmurmurare, adeo tamen fortuna
eius postea mutata est,atque reflauit,vt ab vrbe fugiens suis se tandẽ
B manibus interfecerit.

De Polycrate refert Valerius Maximus,& Strabo,quod tã prospe- *Vale.Max.*
re ei cũcta succederẽt,vt cũ aliquãdo annulũ etiã quẽdã pretiosissi- *lib.6.*
mũ data opera proiecisset in mare vt aliquomodo aduersis etiã vtere *Strab. in li.*
tur,eundẽ tamẽ paulo post in pisce ante se posito, qui annulũ absor- *14.*
buerat,inueniret. Sed cũ tãta sit in mũdo instabilitas & inconstãtia,
nõ passus est vt in tãta prosperitate è vita decederet. Siquidẽ captus
est ab hostibus,& obscurata,amissaque gloria sua,omni,& regno, in-
crucem,& patibulum actus fuit cadauerque eius expositum & obie-
ctum auibus,canibusque dilaniandum,ac deuorandum.

Quã caducæ, & fallaces res huius mũdi sint, oppositissimo exẽplo
declarari potest:æstiuo nanq̃ tẽpore solẽt defatigati viatores ad vm-
brã arboris alicuius se se recipere,ac tandẽ sõno corripi:cæterũ, cũ à
somno excitãtur,se ad solis radios expositos vidẽt, opprimẽte caput
C dolore,febre plerunq̃; corpus vexãte,sudore vndecũq; manãte: atq;
ita qui ad vmbrã illã fugacẽ releuandi sui causa aufugerãt, delusi gra
uius vexãtur:eodem modo qui fidũt secundis rebus, voluptatibus se
dedũt,genio indulgẽt,seq; in his omnibus, quæ fugacissimæ vmbræ
instar sunt,recreandos arbitrantur,cũ tandẽ aliquando expergefiũt
in morte,illorũ fallaciam & inconstantiam experiũtur.Hinc sanctus
Iob peccatores sub vmbra requiescere ait. Vnde in parabola illa villi *Iob.40.*
ci non dixit ille miser: Dominus auferet villicationem loquens de
futuro,sed de præsenti loquitur dicens:dominus aufert villicationẽ:
quod enim proxime sequitur, certumque est, tanquam si esset præ- *Luc.16.*
sens reputatur.Cum igitur mors, quæ nobis omnem facultatem me-
rendi,& negotiandi,omniaque bona ista tẽporalia ereptura est, adeo

propin-

propinqua sit, vt nesciamus, an horam vnam simus victuri, statua- A
ad Philip.3 mus nobis iam esse præsentem, sic Beatus Paulus Philippenses vocat
mortuos dicens: & nos mortui sumus, quia morti appropinquamus.

Mundi Contemptus

Psal.39. BEatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas, inquit regius Propheta. Vbi inanem mundi gloriam, fallacem eius spem, & incertas diuitias appellauit vanitates & insanias, & non quascunque, sed insanias falsas. Voluit sapientissimus Propheta suadere mortalibus esse immortalitatem quærendam, & ad Deum summa cum fiducia confugiẽdũ, fallacem verò mundi fœlicitatem non esse in bonis commemorandam, cũ vana sit, & insana, & mendax. In humanis historijs scriptum legimus fuisse tẽpore Octauiani Augusti quendam insignem pictorem, qui tabulam manu sua depictam & singulari industria elaboratam obtulit Impera B
tori, in qua erant omnes illi principes depicti, qui illustri laude celebrari nomen suũ immortalitati cõmendauerant, quorũ res gestæ fuerãt annaliũmonumẽtis cõsignatę, & posteritati propagatę: inter quos in loco eminentiore erat idẽ Octauianus imperator, tanquã eorum princeps, collocatus. In parte vero inferiore tabulæ erant omnes tyranni immanitate notati, & scelerũ maculis imbuti, quorũ princeps erat Phalaris impius Siciliæ rex. Cũ autẽ Augustus oculos in tabulã sibi dedicatã coniecisset, miris laudibus extulit eius picturã, non autẽ inuentionẽ. Dixit enim non esse æquũ, vt Phalaris illic poneretur, tã quam tyrannorũ princeps, cum sapientes viros prosecutus fuisset fauore & amore, insipientes vero minime. Præterea non decere se ipsum imperatorem adhuc viuentem principem constitui mortuorum qui ob res præclare gestas eam memoriam reliquissent, de qua nulla ætas conticesceret: nam durante vita nullus erat homo, quamuis in C
excelso dignitatis gradu constitutus, qui non posset & à sublimi mundi gloria, & ab insigni virtute præcipitari. Ecce qualiter hic homo ethnicus intellexit fallacẽ & vanã esse mundi gloriã. Vnde prudẽtis-
Psal.140. simè, inquit Psalmographus: & non communicabo cũ electis eorum, quod ita verti potest: nõ comedã de voluptatibus eorũ. Acsi diceret diuinus psaltes: Velim nunquam delectari his delicijs mundanis, quibus impij homines pascuntur. Vtinam animus meus nulla pestifera mundi voluptate deliniatur, sed ea firmo proposito repudiem & contemnã, ad quæ scelerati homines nepharia auiditate incẽsi rapiũtur.

¶ Omnia quæ habentur litera. R. titulo, renũtiatio deseruiunt huicmateriæ.

IN

AI N VIGILIA NATIVITAtis Domini concio, quæ communiter calenda nuncupatur.

Propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos Deus cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in Christo. Paul. ad Ephesios. 2.

B EN estas palabras nos enseña el Apostol. S. Pablo que el auernos dado el eterno padre a su vnigenito hijo Iesu Christo, no fue por nuestros merecimientos, sino por su infinita caridad, y bondad. Para que mejor entendamos esta verdad, y mas efficazmente nos encendamos en el amor, y agradecimiento deste liberalissimo Señor, es necessario cõsiderar este negocio muy de atras. Y para esto es de notar, que en peccando el primer hombre vino Dios a el como se dize enel Genesis, quod audiuit Adã vocẽ Domini Dei deambulantis in paradiso ad aurã post meridiem. S. Augu- *Genes.3.c.*
stin super Genesim dize. Illa deambulatio paradisi puto quod non *B. Aug. li.2*
potuit fieri, nisi in specie humana. Yua Dios acastigar al hombre, y *sup. Gene.c.*
vistiose de hombre, antes que se hiziesse verdadero hombre, para dar *33.*
a entender, que como hombre castigaua al hombre con piedad. O
que linda doctrina para el hombre, que tiene cargo de gouernar, y
castigar a otro hombre, q̃ quando le huuiere de castigar, se vista de
C hombre, y como hombre de entrañas compassiuas procure castigar al hombre: imite a Dios en la misericordia, que ya que va a buscar al hombre para castigarle por su peccado, va con ropaje de hombre. Dize mas el sagrado texto, que venia Dios ad auram post meridiẽ, que le daua el ayre de cara. Marauilloso misterio. Quando vno camina que haze gran viento, si le da el ayre de cara, hazele yr de espacio, y aun muchas vezes boluer haziatras. El viento vehemẽtissimo, que daua a Dios de cara, era su infinita misericordia, y piedad, que le hazia yr deteniendo quando yua a castigar al hombre. Su misma misericordia le dezia, Mirad señor, Que es hombre flaco, y que peco por amor, y que es hechura vuestra, hecho a vuestra imagem, y semejãça, este es el ayre que le daua de cara, que le hazia yr despacio, y le hizo esperar hasta la tarde, que no viniesse luego en cometiendo el hombre el delito, sino post meridiem, para que tuuiesse lugar de ar

repen-

repentirse entre tanto. Y venia preguntando con boz compassiua, A
Adam vbi es? en esto aun descubrio mas su misericordia, en que
aunque le auia ofendido no dixo, donde estas mal hombre? sino que
lo nombro por su nombre. Sant Chrysostomo dize, que lo nom-
bro, porque lo amaua. Nosotros aquien no queremos bien, no le
nombramos, no dezimos si no aquel. Como Saul, que indinado con
1. Reg. 20. c. tra Dauid pregunto a Ionatas, cur non venit filius Isai? No le nom-
bro por su nombre por que le queria bien. No lo hizo assi Dios; mas
por que queria bien a Adan lo llamo, por su nombre para darle atre
uimiento a que le pidiesse misericordia. Que tambien para este efe-
cto venia dando vozes, y preguntando, vbi es? No lo sabeys vos se-
ñor, si: pues para que lo preguntays? para que sepa que lo voy a casti
gar, y que aunque hasta aqui, no ha conocido su culpa, que agora oyẽ
do mi boz se conuierta de su peccado, y me pida misericordia. Quan-
do la justicia va a prender algun delinquente, si le da bozes, y auisos
que le va aprender señal es, que no lleua mucha gana de prenderle, B
y castigarle. O Dios mio bendito seays vos; que vays aprender al
primer mal hechor Adam, y mostrays quan poca gana lleuays de le
castigar, pues le days bozes para que se acoja al sagrado de la pe-
nitencia. Declaro Dios aun mas esta caridad, en que como estu-
uiessen desnudos aquellos primeros padres, y se viessen auergon-
çados delante de su Dios les hizo ropas, con que se cubriessen, y
no passassen aquella verguença O immensa bondad de Dios; a los
mal hechores suelen los desnudar, quando hazen justicia dellos,
para mayor afrenta suya, y este piadoso juez viste a los delinquentes.
Fecit quoque Dominus Deus Adæ & vxori eius tunicas pelliceas, &
induit eos. Como señor, y no auia en vuestra recamara otras pieças
mas preciosas de que vestirlos, sino de pellejos de animales muer-
tos. En esto les quiso significar, que la desnudez de sus almas, se auia C
de cubrir con vna mortalidad, que fue la de Christo nuestro Re-
demptor. Y no paro aqui la caridad de nuestro buen Dios mas luego
go quiso consolar a Adan de la miseria, y aduersidad, que le auia ve-
nido, dandole a entender como por señas su remedio, diziendo a la
serpiente: ipsa conteret caput tuum. Quasi diceret: Yo criare vna mu-
ger de tan altos merecimientos, que enamorado el Verbo diuino de
lla, tomara carne de sus purissimas entrañas, y se hara hombre; y por
esta via ella quebrara la cabeça al demonio, y vengara la injuria he
cha a los hombres. Con todos estos regalos, no se conuertio por en-
tonces el hombre, ni conocio su culpa, ni menos pidio perdon della,
hasta despues con los muchos trabajos en que Dios le puso. No os
parece que fue esta gran ingratitud, y dureza, y que se manifesto
bien

A bien claramente la infinita caridad de Dios, que altiempo que, el
hombre offendio a su diuina magestad, tan sin ocasion, y estando en
tan gran rebeldia, le prometio el remedio, y tal remedio? Quien
no pasma oyendo tal bondad? que dedonde auia Dios de tomar mori
uo para destruyr a los hombres, lo tomasse para remediarlos. Esta es
vna de las mas altas consideraciones, y mas efficaz, que vna alma pue
de tener para enamorarse de Dios. Esto significan aquellas mysterio-
sas palabras que la esposa dize hablando con el esposo en los canta-
res. Sub arbore malo suscitaui te, ibi corrupta est mater tua, ibi vio- Canti. 8. c.
lata est genitrix tua: o como se puede trasladar del hebreo, ibi peperit
te mater tua, ibi peperit, quæ genuit te. Palabras son del alma san-
cta a Dios, en las quales se descubre su inefable amor. Mirad de don-
de tomo principio para declarar el proposito concebido en sueter?
nidad. O incomprehensibles juyzios de Dios: Quien los podra in-
B uestigar. En peccando el hombre, quando auia de estar Dios mas
enojado, y indinado, le significo por señal el remedio, que auian
de tener sus males; quien tal pudiera imaginar? Por esso dize
el alma sancta. Sub arbore malo suscitaui te, ibi edidit te tua genitrix.
Quando conferimos tus grãdes beneficios cõ nuestra indinidad, quã
do ponemos los ojos en lo que has hecho por nosotros, y desseamos
conocer, q̃ fue lo q̃ te agrado en el hõbre, o te mouio, a quererlo tan-
to, y hazer tales cosas por el, hallamos q̃ sola tu bõdad, y tu misericor
dia te pudo mouer a ello, viẽdo, q̃ en el hombre no auia cosa q̃ te pu
diesse prouocar a amor, y beneficẽcia, sino antes a desamor, y castigo.
Y hallamos q̃ este principio q̃ hizimos de aborrecimiento peccãdo, y
esta ocasiõ que dimos de indinaciõ, este tomaste tu por principio, de
derramar sobre nosotros tus inefables riquezas: y q̃ el mismo arbol
q̃ fue testigo de nuestra impiedad para cõrigo, esse mismo fue testigo
C de la diuina, y amorosa promessa de nuestro remedio. Y assi es ver-
dad que alli te despertamos; alli hezimos salir a luz tu infinita caridad
para cõnosotros, alli peccãdo te dimos ocasiõ, q̃ para q̃ redemiesses al
hõbre, te hiziesses hõbre. Ibi corrupta est mater tua, ibi etiã peperit
te mater tua. Corrupta est, scilicet Eua serpẽtis persuasione, peperitte
tuo dono, atq; beneficio alli prometiẽdo tu de ser hõbre, y dela gene
raciõ dela muger, alli en alguna manera dõde ella fue corrupta por
el peccado, te pario, pues alli prometiste de ser su hijo. Y por la certi-
dumbre de la promessa, y por la eficacia del beneficio, se puede dezir,
que entonces naciste. Ibi igitur peperit te mater tua, alli nacio nue-
stra esperança. Esta es la consideracion de los justos, y esto tratan
con Dios, y esto es lo que significa esta palabra, sub arbore malo
suscitaui te. Veys aqui adõde llego la caridad de Dios. Quien conesta

consi-

consideracion no se encendera en vnas llamas de diuino amor? Por A
esso dize luego alli el esposo immediatamente: pone me vt signacu
lum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum. Como si
dixesse, pues te hallas tan beneficiada, y tan obligada, mira el amor
que me deues, pon me por blanco de tu coraçon, y de tus obras. Por
lo dicho aureys entendido, con quanta razon dize .S. Pablo propter
Isai.10.c. nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus &c. Pues tan sin me-
rerecerlo, nos hizo tan ineffable beneficio, q̃ hablando del el prophe
ta Esayas dixo: Consummationé & abbreuiationem faciet Dominus
exercituum in medio omnis terræ. Estauan las cosas humanas por
perfecionar, y acabaron de tener su vltima perfecion en Christo
Iesu por que mas cabia en el hombre, que ser hombre, cabia en el,
el poder ser Dios, y quando el hombre subio a esta alteza, que fue en
la encarnacion del Verbo diuino, entonces acabaron de tener su vl-
tima perfecion las cosas humanas, y por esso se llama la encarnacion B
consummacion. Y llamase abreuiacion no por que la infinita diuini-
dad se estrecho, sino por que la posada en que se aposento es peque-
B Basi. lib. de huma. ge ner. Simile. ña y breue. S. Basilio libro de humana Christi generatione dize, que
este mysterio de Dios hazerse hombre se declara muy bien, en el fue
go, y en el hierro. Quemadmodum enim ignis ferrum penetrat &
incendit, & in se quodam modo transformat, ita diuinitas humani-
tatem. Siguiendo pues esta metaphora que Dios se comunico a nue-
stra humanidad, como el fuego se communica al hierro, y no se mu-
da, el fuego, y mudase el hierro, y le queda mas color de fuego que
de hierro, assi el verbo diuino se aposento en aquella humanidad
por vn modo muy singular, y muy diuerso de como esta en todas las
otras criaturas. En todas las otras, esta por essencia, presencia, y poten
cia, que llaman los theologos illapso general; y en los justos C
esta por otro illapso mas particular comunicandoles su gracia, pero
en sola la humanidad esta el Verbo diuino de otro modo mas espe-
cial, por que le communica su ser personal, y assi la humanidad no
tiene subsistencia en su propriedad, mas tienela en la propriedad di-
uina. De manera que vn mismo ser personal es el del Verbo diuino,
y el dela sacratissima humanidad. Demanera que el Verbo diuino
por este illapso particularissimo inche, y rodea toda la humanidad
muy mas intimamente sin comparació, que el fuego penetra el hier
ro. Y assi en esta soberana encarnacion no quedo en Dios nada por
comunicar. Direys vos, como y antes de la encarnacion auia en Dios
algo, por comunicar? Dios no es bondad infinita, y por tanto infinita
mente communicable? Si: pero aunque se auia communicado infinita
mente, por que el padre comunica su infinita essencia al hijo, y el pa-
dre

Adre, y el hijo la communican al Spiritu sancto; pero la persona
nunca se comunico; por que si se comunicara la persona diuina,
como se communica la essencia, no vuiera trinidad de perso-
nas, por que por esso no es mas de vno la essencia, por que se com-
munica en las diuinas personas. Y si la persona se communicara
tam poco vuiera mas de vna persona, loqual es imposible. Pues
que corte, y que traça se podia dar, para que la persona diuina se
communicasse? No se pudo dar otra, sino que ya que no se podia
communicar en el criador, se communicasse en la criatura, perso-
nalizando y suppositando aquella sanctissima humanidad, que en
si recibio. Y assi estando la diuina essencia communicada en la bea-
tissima trinidad, y la persona diuina en la humanidad, no quedas-
se en Dios cosa por communicar. O marauillosas communicaciones.
En la primera se halla vna essencia en tres personas, y en la segunda
B se halla vna persona en tres essencias, que son, alma, y cuerpo, y
diuinidad. Pues si toda la infinita essencia, esta en aquella sanctis-
sima humanidad de aquel niño tan pequeño, con gran razon le lla-
ma el sancto Isaias Dios abreuiado; como si toda la esphera del
fuego la pusiesse Dios en vn pequeño brasero, se llamaria propria-
mente la esphera abreuiada. Y si queremos subir en esta consider-
racion contemplamos, que assi como los geometras llaman el
centro del mundo, mundo abreuiado, por que todas las lineas,
rayas, y caminos que salen derechos de toda la circunferentia del
mundo, se juntan en el centro, y por esto se llama el centro el Simile.
mundo abreuiado; assi la esphera infinita, que su circunferencia
es sin termino, es la diuina essencia, y punto central, es la huma-
C nidad. Las lineas, rayas, o caminos que de la circunferencia vie-
nen al centro, son las diuinas perfeciones la sabiduria, la bondad,
la justicia, la misericordia, la potencia, &c. Destas dize Salomon, Prouer.3.c.
Omnes viæ eius viæ pulchræ. Todas estas lineas, y caminos se
juntan en el centro, que es la sanctissima humanidad, por que to
das las perfeciones diuinas las communica el Verbo a su humani-
dad. Y assi dize Sant Pablo escriuiendo a los Colossenses, quia ad Colo.2.c.
in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Cor-
poraliter, ideſt, verdaderamente, y no figuratiua mente, o por
manera de algun enigma, sino real y verdaderamente. Por que es
lenguaje de Sant Pablo llamar alo figurado cuerpo, y ala figura
sombra. Y Pues omnis plenitudo diuinitatis habitat in illa huma-
nitate corporaliter, ideſt, realiter, con mucha razon se llama el
niño sanctissimo Dios abreuiado, por esta abreuiacion que Dios
hizo en nuestra humanidad dixo tambien el sancto Isaias. Vere tu Isai.55.c.

es Deus absconditus, Deus Israel Saluator. Y aunque Dios se es- A
condio haziendose hombre, no se escondio de manera, que no
quedassen algunos resquicios, por donde se conociesse, que era
ad Phili. 2. cap. verdadero Dios. Por esta causa Sant Pablo tratando deste diuino
mysterio lo pronuncio por estas palabras: In similitudinem homi-
num factus, & habitu inuentus vt homo. Mirad como llama habito
ala sanctissima humanidad del Redemptor. Por que el habito es
vn vestido, que aunque cubre todo el cuerpo dexa las manos, y
los pies, y la cara descubiertos. Assi aunque la diuinidad se vestio,
Simile. y cubrio con la humanidad, toda via quedo mucho descubier-
to; siempre quedauan vnos resquicios por donde se parecia,
que era verdadero Dios. Muy escondido estaua en el pesebre
entre los brutos animales, pero alli se manifesto, que erat Dios
pues los exercitos de los angeles baxaron del cielo a le adorar: y alli
traxo los pastores llamados por los angeles, y a los Reyes llama- B
dos por la estrella. Y en el discurso de la vida humana, aunque por
vna parte andaua pobre, cansado y fatigado por el mundo, por
otra parte hazia tan ineffables milagros, que mostraua claramen-
te ser verdadero Dios. Y aun en el monte Caluario, puesto en la
cruz con tanto vituperio, y afrenta, alli se parecio su diuinidad. Y
de aqui entendereys, qual fue la causa, porque quiso morir entre
dos ladrones. Bien pudiera el señor ordenar, y disponer las cosas
de manera, que murieran con el, de vna parte Sant Pedro, y de
otra parte Sant Iuan, y assi muriera honrado entre dos sanctos tan
principales; pero por que estando el en la cruz, por su infinita poten-
cia se auia de escurecer el sol, y auia de temblar la tierra, y se auian
de dar las piedras vnas con otras, y se auia de rasgar el velo del tem-
plo, y era tan grande la malicia de los Iudios, que si vieran alli al- C
gun sancto crucificado, con Christo nuestro Redemptor, dixieran
que aquel sancto hazia aquellos milagros y no el, por esto quiso mo-
rir entre dos ladrones, paraque se viesse charissimamente, que el era
el que hazia aquellas marauillas pues no las podian atribuir a los la-
drones. Veys con quanta propriedad llama Sant Pablo habito ala hu
manidad, dela qual se vistio la diuinidad, de tal manera que quedaró
descubiertos sus pies, y manos, y su cara, que fueron las obras mara-
uillosas, que obro, por las quales se conocia ser verdadero Dios.

Fue este altissimo mysterio, de tanto prouecho para los miserables
hijos de Adan, que para significarlo, hablando Dios con el prophe-
Zacharias lo especifico por vn modo estraño, y muy extraordinario
diziendo: Ecce ego adducam seruum meum orientem, y luego aña-
dio, ecce lapis, quem dedi, y dixo mas, super lapidem vnum septē ocu
li sunt.

A li sunt. Aqui verdaderamẽte prometio el señor de dar a los hombres
assu hijo humanado, y llamalo oriente, porque fue la fuente de
donde nacio todo nuestro bien. Y assi la paraphrasis Caldayca que
es antiquissima, y de mucha autoridad, dize aqui, ecce ego adducam
Messiã. Y llamase piedra, sobre la qual estan esculpidos, y engastados
siete ojos, y por que parecia cosa difficultosa estar siete ojos viuos, y
claros engastados sobre vna piedra tosca, y dura, añadio diziendo ec-
ce ego celabo sculpturan eius, como si dixera, no os marauilleys de
cosa tan estraña, que yo que soy Dios omnipotente aquien ninguna
cosa es imposible, hare esta obra, y esculpire, y engastare estos siete
ojos en esta piedra. Esta piedra es la sacratissima humanidad, y los
siete ojos significan la infinita sabiduria de Dios, que es el verbo di-
uino, que se llama por este numero de siete ojos, que es numero vni-
uersal, por el qual se declara la infinidad de la diuina sabiduria. Y jun
tar Dios siete ojos con la piedra es juntar la diuinidad con la huma-
nidad, y significar, que Christo verdadero Dios, y verdadero
B hombre todo es ojos, para mirar nuestras necessidades, y reme-
diarlas. Gran consolacion es para nosotros creer que tenemos tal
señor, tal redemptor, y tal Dios, que todo es ojos, para nuestro
bien y remedio, y esto todo propter nimiam charitatem suam, qua
dilexit nos, y no por merecerlo nosotros. Y por esto llama Sant Pa-
blo altiempo enque Dios hizo esta ineffable merced al mundo ple-
nitudo temporis, escriuiendo a los de Galacia, donde dize: At vbi *ad Gal. 4. c.*
venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere
factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem
filiorum reciperemus. Con gran conueniencia se puede llamar va-
zio todo el tiempo, antes de la encarnacion del Verbo diuino, por
que erá pocos los beneficios, que Dios hazia a los hombres, respecto
C de los que les hizo, y haze en la ley de gracia; por que son ineffables
las riquezas, que nos traxo cõsigo el hijo de Dios. De las quales dize
elmismo S. Pablo escriuiendo a los de Epheso: Mihi autẽ data est gra- *Ephe. 3. c.*
tia hæc in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi. Vbi
alij legunt, imperuestigabiles diuitias Christi. Y si Sant Pablo, aquien
fuedada gracia depredicarlas, y declararlas, las llama imperuestigabi-
les, quien las podra declarar? Que bien nos podia faltar para la
salud viniendo a nosotros la misma fuente de la salud? El esposo
poderoso que esta en las Indias suele escriuir assu esposa, y embiar- *Simile.*
le muchas joyas de alla para despertar su amor; pero quando el
mismo viene para su tierra, trae consigo todas sus riquezas. Assi
el altissimo hijo de Dios, solia embiar de las Indias de la glo-
ria muchas gracias, y dones a su esposa, que estaua en este

mundo, que era la congregacion de los creyentes, para despertar A
la, y mouerla mas a su amor, pero quando el en persona vino, per assumptionem humanitatis, a visitarla, todas sus riquezas traxo consigo. Con razon pues le llama Sant Pablo plenitudo temporis al tiempo en que Dios nos hizo tan cumplidas mercedes. Dize mas que lo embio, factum ex muliere. En esta palabra se denota la pureza y virginidad, con que fue concebido. El qual misterio auia Dios significado por el Propheta Oseas diziendo: Ero quasi ros & Israel germinabit sicut lilium. Llama aqui el señor Israel a la sacratissima Virgen su madre, por que fue lo mejor de Israel, como solemos llamar ciudad a los regidores della, por que son lo mejor de la ciudad. Y dize que esta virgen Israelitica auia de parir como pare el lirio al rocio. No aueys visto el rozio quando esta en el lirio, que no lo afea antes lo hermosea en gran manera, y parece vna perla muy preciosa, que no moja, ni haze perder la tez, ni la flor al lirio? Pues quando viene el ayre, y da en el rocio, hecha lo fuera del lirio, quedando el lirio tan seco y tan enxuto como si nunca vuiera tenido rocio, Assi el hijo de Dios estando en las entrañas de su purissima madre, era como vn rocio muy hermoso, y como vna perla Oriental, y la sacratissima Virgen era como vna rosa, y vn lirio muy hermoso, que teniendo en si este celestial rocio no perdio la tez ni la integridad virginal, y al tiempo ordenado por la diuina prouidencia, vino el ayre fresco, que es el Spiritu sancto, y con su virtud y operacion, echo el rocio fuera del lirio, en el parto sanctissimo desta immaculada Virgen, en el qual quedo ella como el lirio quando sale del el rocio, tan entera, tan pura, y tan sin daño, como si nunca vuiera parido. Esta integridad declara Sant Pablo diziendo, factum ex muliere: y añade, factum sub lege vt eos, qui sub lege erant C
redimeret. Como si vn señor nobilissimo rogasse por vn pobre encarcelado, y para mejor salir con su intento se fuesse a la carcel con el, y no quisiesse salir della, hasta que se lo diessen diziendo. Moços traedme aqui de comer, que no saldre desta carcel sin este hombre. Assi el hijo de Dios se subjeto a la ley, y al tributo, por librarnos de la subjecion de la ley, y del tributo infernal. Y de aqui entendereys vn gran mysterio de la sancta scriptura, que hablando de la saluacion del mundo muchas vezes no la llama saluacion del mundo, sino saluacion de Dios. Como es aquello, que dixo Iacob, salutare tuum expectabo Domine: y lo que dixo Dauid, exultabo in salutari tuo, &, salutare tuum da nobis. Y lo de Isaias:

Ose.14. ca. *Simile.* *Simile.* *Gene.49.c.* *Psal.9.* *Isai.52.c.*

A Isaias: Viderunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. Y lo de Simeon, viderunt oculi mei salutare tuum. Y mas claro lo que esta en el Psalmo, vt liberentur dilecti tui saluum fac dextera tua, ideſt, filium tuum. Finalmente seria nunca acabar, si vuiessemos de referir todos los lugares, que tratan desto. Y el mysterio, por que nuestra saluacion se llama saluacion de Dios es, por que el hijo de Dios se subjeto a la ley, y se metio en la carcel de nuestras miserias, para que rescatandose a si en quanto al cuerpo dellas, nos redemiesse a nosotros, aun en quanto a las almas: Y assi su saluacion, y redencion, es la nuestra. Dize mas Sant Pablo: Vt adoptionem filiorum reciperemus. Como si dixesse; todo esto lo obro para legitimarnos. Si vno tiene hijos bastardos, ya sabeys que por ser tales son inhabiles para poder recebir alguna herencia, y para recebir los sacros ordenes. El medio que ay para legitimarlos, es, que el padre se case con la muger dela qual
B los vuo. Todos los hombres antes de la redempcion del mundo eran bastardos con la bastardia de la culpa, y por esso estauan inhabiles para recebir la heredad de la gloria, y para recebir los sacros ordenes, quiero dezir, que no podian entrar en aquellos ordenes, y choros sagrados de los angeles: y para legitimarnos casose Dios con nuestra madre la naturaleza humana, haziendose hombre: y assi legitimados con la gracia que nos merecio en quanto hombre, quedamos habiles para recibir la heredad de la gloria, y para recebir sacros ordenes, siendo colocados en aquellas ordenes de los angeles bienauenturados. Y por esso dize, vt adoptionem filiorum reciperemus. Para esto como esta dicho se sujeto ala ley, y a nuestras penalidades, y por esto quiso nacer en tiempo, que el mundo se empadronaua por
C ley tyrannica, y se quiso subietar a ella. Y assi dize Sant Lucas: exijt edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Permitio Dios, que este tyranno se ensoberuecieſſe, y que mandasse dar aquel pregon, que fuesse ocasion de que la sanctissima Virgen fuesse a Bethleen, y assi nacieſſe su vnigenito hijo con mas trabajo, y pobreza. Admirable cosa es ver los artificios que Dios busca, para sacar trabajos para sus sieruos, porque merezcan mas. O con quanta, razon dixo Sant Pablo: Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apolo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura: Y pudiera dezir, siue Cæsar, siue Roma, omnia vestra sunt, vos autem Christi, por que si embia Apostoles, si permite tyranias, y crueldades, todo es para sacar mayores coronas para los justos, y para que sean mas

Isaiæ. 52.c. *Lucæ.2.* *Psalm.59.* *1.ad Cor.3.c.*

perfetos seguidores de Iesu Christo. Ascendit autem & Ioseph cum A
Maria desponsata sibi vxore prægnante. Considerad hermanos mios
conmucha atencion este camino dela santissima Virgen, como se par
te, y como se va, que pensamientos lleua, que compañia era la suya,
como yua rodeada de exercitos de angeles, con que jubilo, y ale-
gria la acompañarian, que reuerencia harian a aquella custodia, en
que yua el corpus Domini? Que bendita quedaria la tierra por
donde passaua. O quien saliera señora mia a recibiros, con ramos, y
vestiduras, y limpieza decoraçon; o quien fuera digno de quitar con
los ojos las piedras del camino pordonde passauades. Teneamus
eam, nec dimittamus illam donec benedixerit nobis potens est
enim, dize, Sant Bernardo. Imaginemos en nuestros coraçones,
que estamos prostrados a los pies desta clementissima donzella en
aquel camino por donde passaua, y que con humildad, y afficion
de coraçon la detenemos, y que no la dexamos passar, hasta que nos
eche su bendicion, pues es tan rica, y poderosa, que lleua dentro B
de si todo el tesoro del mundo. O soberana emperatriz de los cie-
los, adonde vays a tal tiempo fuera de vuestra tierra? las otras pe-
nadas si estan fuera de sus tierras, vienen a ellas, y no se conten-
tan con estar en sus casas mas llaman padres y hermanos, para que
todos las acompañen al tiempo del parto, y vos señora, vayse
agora a tal tiempo fuera de vuestra tierra; alexayse de vuestros
parientes, pobre y apie, y con tan poca compañia? Ques esto
quò progrederis Virgo prudentissima? Pues es sabia y lo haze,
sin duda lo haze regida por el Spiritu sancto, para que comien-
çe el hijo de Dios humanado a ser peregrino luego en su naci-
miento. Llegando pues a Bethlem esta celestial Reyna con su
sanctissimo esposo, como la gente era mucha, y la caridad po-
ca, no hallaron posada despues de auerla buscado con mucha
humildad. O mundo mundo, como comienças ya a despedir a
tu Dios, que viene a ti con tanto amor, cá padres muy reueren- C
dos, ay quien de posada a esta Virgen pobre y peregrina? O
Luca.8.c con quanta razon podemos dezir agora, Vulpes foueas habent,
& volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet, vbi re-
clinet caput suum. O paxaro celestial, que ni tu tienes nido, ni
la paxara sacratissima tu madre tiene cama, donde reclinarte,
quando salieres de su purissimo vientre. Hazed hermanos mios
vn nido en vuestros coraçones adonde se aluergue este paxaro
diuino; y aprended de las aues el modo como lo aueys de ha-
zer. Ya veys como las aues ponen en lo interior del nido las
cosas mas blandas, y suaues, que pueden hallar, como son plu-
mas,

A mas, heno, y pajas, y defuera ponen espinas, y escambrones
y otras cosas asperas assi lo aueys de hazer vosotros. Poned
dentro en el coraçon la mansedumbre, la benignidad, el amor,
la modestia, y la paciencia: y de fuera la aspereza del cilicio y de
la ropa grossera, del ayuno, y abstinencia, y de la deciplina;
y desta manera sereys como nidos dispuestos para que nazca, y
repose en vosotros este paxaro celestial. Alabemos a Dios pa-
dres muy reuerendos, que nos puso en vn estado, que es al-
modo de vn nido; y assi puede cada vno de nosotros dezir aque-
llas palabras de Iob, in nidulo meo moriar & prolongabo dies Iob.29.
meos. El nido hazelo el aue del desecho, y de lo que nadie ha-
ze caso, de vnas pajuelas, de vn poco de heno, de vnas plumi-
llas, y de otras cosas semejantes, assi la sancta religion esta com-
B puesta de lo que el mundo desecha. Que cosa mas desechada del
mundo que la pobreza, la subiecion, el recogimiento, el silen-
cio? Pues destas cosas, y de otras semejantes, esta compuesta la
religion, y por esto conuenièt mère se llama nido, y en este nido aue
mos de morir por verdadera mortificacion de nuestras passiones,
para viuir eternalmente con Dios en su gloria. El modo de viuir
ordinario de los seculares no es conforme al nido, por que de
fuera traen todo lo blando y suaue, y en lo interior de dentro lo
aspero. Defuera traen las camisas de cambray, y de olanda muy
delicadas, las ropas de seda, y de grana, y de dentro de sus co-
raçones traen lo aspero, que son los rancores, las embidias, las
iras, y los escambrones, y espinas de las codicias, y assi no son
nidos en que Dios puede reposar. Y por esto dize por Esaias, Isaiæ.66.c.
(segun otra translacion) Super quem requiescet spiritus meus,
C nisi super humilem, & quietum? Como la sanctissima Virgen
vio que ya no era tiempo de buscar mas posada, por ser muy de-
noche, congrandissima paciencia, y gozo espiritual, se aluergo
con su sancto esposo en vn pobre portal derribado, adonde auia
vn pesebre. Por que en dezir Sant Lucas, Non erat ei locus
in diuersorio, da a entender, que aquel pesebre no estaua en el
meson, sino que todo el meson estaua ocupado. Por que si el pese-
bre estuuiera en el meson dixera, reclinauit eum in præsepio, quia
non erat alius locus in diuersorio. Luego sin duda estaua este
pesebre fuera del meson: y estando assi en aquel pobre lugar,
factum est, dum essent ibi impletum est tempus pariendi. Ha-
ziala media noche llegose aquella hora sanctissima, aquella ho-
ra tan desseada, la mayor, y mas excellente, y mas cumplida
de todas las horas, hora entera, en la Qual desterro Dios las horas

menguadas del mundo. Començó pues entonces la sacratisima Virgen a sentir que se acercaua el parto virginal, no en los dolores como las otras mugeres, mas començó a sentir vnos gustos suauissimos de Dios, vnos sabores del cielo, vnos derretimientos de amor entrañable. O virgẽ singular, que lẽgua podra explicar, con que centellas era abrasado vuestro sancto coraçon en esta hora, que saltaua n de aquel fuego infinito, que estaua en vuestras entrañas? Que cosa es ver vna mañana clara con lustres, y arreboles resplandecientes, quando el sol quiere nacer della. O mañana hermosa, con que arreboles, y lustres estauades oy ilustrada, quando el sol de justicia queria ya nacer de vos? Estando assi esta preciosissima donzella toda llena de dulçura spiritual peperit filium suum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præsepio. O Christo Reparador de la vida, amor dulcissimo de nuestras almas, que dire de vos, no se como comiençe, que estoy atonito. Pues soys Emperador vniuersal del cielo y de la tierra, donde esta señor el aparato de emperador, Que no veo sino miseria, y pobreza? Donde esta la rapiceria, y los doseles de los aposentos reales, que no veo si no telarañas colgadas de vn pobre portal? Donde esta la cama preciosa, que no veo sino heno encima de piedras durissimas. Donde estan los braseros en tal tiempo, que no veo sino yelo, y cierço que os traspassan esse cuerpo sacratissimo? Donde estan los pañales de principe, que no veo si no remiendos y apenas. Donde estan los cortesanos y criados, que no veo sino animales brutos? O Rey de la gloria, Rey de la gloria, que tan sin gloria os veo, que no ay coraçon que no quebrantẽys, si bien contempla vuestros trabajos. O mayorazgo de los cielos, o gloria de los bienauenturados, que amor es el que tienes almundo para que por el assi te aborrescas a ti mismo? O señor, y que no haras, y que no intentaras, y con que no saldras, pues al nacer no tienes cuna, y al morir no tienes cama, en la vida no tienes casa, al espirar no tienes camisa, ni despues de muerto tienes vna pobre sepultura. Naces en vn muradal, y mueres en vn muradal. Naces en establo, y mueres en vna cruz. Al nacer te faltan todas las cosas necessarias, y al morir te faltã dos dedos de madera en que reclinar tu sancta cabeça. Quiso el señor que le faltassen todas las cosas en su nacimiento, y en su muerte, y queremos nosotros, que todo nos sobre, y que no nos falte nada. O confusion grande de Christianos huyr tan deueras de la imitacion de su sancta cabeça. Et reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio. Notad que dize, ei, significando que para otros auia posada y no

A

B

C

A y no para el, pronostico fue de lo que auia de passar en el mundo, que tenemos nuestros coraçones hechos vnos mesones publicos donde hallan posada todos los peccados, y solo para Dios no ay lugar, que es vna infernal abominacion. Et reclinauit eum in præsepio. O marauilloso artificio de Dios. Mirad con que soledad, con que pobreza, quã sin aparato entra en el mundo. Todo esto fue inuencion para llenar nuestros coraçones a si. Quando vn Rey entra con tanto aparato, y compañia como es vso entrar, derramanse los ojos de los miradores en ver tanta cosa, y no miran al rey, con aquella atencion que le miraran, si viniera sin aquel aparato. Por esso el altissimo hijo de Dios entra en el mundo tan pobre, solo y sin compañia, en vn establo, para q̃ no tenga nuestra vista en que derramarse, sino que este toda puesta en el. Pero parece, que ay alguna razon para arguir a la sanctissima Virgen de negligente, ò de poco piadosa, pues en naciendo el niño sacratissimo tan tiernezito lo puso luego en vn pesebre aspero y duro. O Virgen sin par nacida, madre de misericordia y piedad, si señora por vuestra pobreza os faltaua vna pobre cama en que lo reclinar, sirvieran de cama vuestros pechos sagrados, que tenian mas blandura, y mas calor, que el pesebre? A esto nos puede responder, que nunca en las cosas de regalo dispenso con el niño Iesus, mas de lo que entendia, que era su voluntad, porque no lo criaua como ella queria, sino como entendia, que el queria ser tratado, por que el se lo inspiraua. Y esta fue vna de las mayores penas que la sanctissima Virgen recibio en este mundo, tener con su hijo tanta blandura de amor, y tratarlo con tanto rigor, y assi se aguardauan estos dos coraçones en esto, como los orbes celestes en su mouimiento. Porque segun los Astrologos aunque el cielo mas baxo naturalmente se mueue al contrario del superior, pero siẽpre se halla que el superior rige, y mueue al inferior. Assi aunque la sanctissima Virgen como madre piadosissima desseaua naturalmente tratar con regalo, al sanctissimo niño Iesu, mas regida por el que era su señor, y gouernador, lo criaua con rigor, y aspereza. Tambiẽ lo puso enel pesebre para ponerse ella humilmente de rodillas, y adorarlo como a Dios, y suplicarle criase en ella otras manos, y otros pechos para podello tocar, y criar: porque assi como al concebir lo se mostro esclaua, assi para criarlo, y tratarlo se mostro indigna. Ay, ay padres sacerdotes, y que licion nos da aqui esta sanctissima maestra de la doctrina celestial, aprendamos aqui, como auemos de tratar al Verbo encarnado cubierto con los acidentes en la sancta hostia, con que reuerencia lo auemos de poner, y adorar en el sancto pesebre del altar, pues esta seraphica Virgen adornada de tanta pureza temblaua para auello de tratar, y tocar. Y procuremos

Simile.

Simile.

de aqui adelante de viuir en singular limpieza, y honestidad, por hõ A
ra de aquella sanctissima humanidad, que el verbo diuino recibio en
tan singular vnion. Miremos que amenaza Dios terriblemente a los
violadores desta naturaleza por auer la Dios recebido en si, por Isaias
diziendo: Omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentũ mix
tum sanguine erit incombustionem, & cibus ignis. Y señalando la cau
sa desto añadio: paruulus enim natus est nobis, & filius datus est no-
bis. O seueriſsimas palabras. Ay de aquellos, en quien se han de exe-
cutar, quieren en summa dezir: procure cada vno de guardar su carne
en limpieza, pues verbũ caro factum est, porque de otra manera sepa
que le esta guardado fuego eterno, y que sera no solo su alma, mas
tambiẽ su carne para siempre quemada, y abrasada por la injuria, que
haze en ella, a la carne sacratissima que el verbo en si vnio. Vestimen
tum mixtum sanguine es la carne llena de suziedades, y torpezas, que
es vestidura del alma: y violenta prędatio cum tumultu es el alma vẽ- B
cida con el impetu de las tentaciones. Pues quienquiera que fuere vẽ
cido en el alma con mal desseo, o en la carne suzio con mala obra, se-
pa que sera para siempre quemado, y que sera manjar de fuego eter-
no. Pues quien no temera de aqui adelante de violar y ensuziar en si
la naturaleza, que el hijo vnigenito de Dios en tanta alteza sublimo?
Dios la coloco sobre los Angeles, y tu la hazes compañera de las be-
stias, y semejante a ellas, sea puro si quiera de aqui adelante todo hõ-
bre, pues que Dios por amor del hombre se hizo hombre. Lo que re-
sta es que pues los pastores combidados, y llamados por los angeles
se solicitauan los vnos a los otros diziendo. Transeamus vsq; Bethlẽ
& venerunt festinantes. Que assi nosotros pues tenemos tantos ange
les que nos combidan, y nos despiertam con sus buenos exemplos,
que son tantos deuotos y buenos religiosos que moran en este sancto C
conuento, que de dia y de noche nos combidan con sus perfeciones
y perfectas obras, a que vamos adorar a Dios hecho niño rezien naci
do, nos animemos los vnos a los otros a lo hazer con mucho feruor
y diligencia, y no con floxedad y pereza. Assi nos lo enseña el sancto
Isaias diziendo, si quæritis quærite, conuertimini & venite. En lo
qual da a entender que buscar a Dios con tibieza no es buscarle, y as-
si si quæritis quærite. Quiere dezir, si lo buscays, buscalde deueras. En
las religiones por la gracia de Dios, no ay ordinariamente los pec-
cados que suele auer en los hombres seglares, ni essas dissoluciones,
ni oluido de Dios, pero suele auer en algunos religiosos floxedad, ti-
bieza, y pereza las quales cosas los hazen viuir con mucha sequedad
en el seruicio de Dios, y assi donde nosotros leemos, dormitauit
anima mea prætædio, otra translacion dize distilauit anima mea præ-
tædio

Isaæ. 9.

Isai. 21.

Psal. 118.

Atædio donde se manifiesta que con la pereza y tibieza se distila el al-
ma y queda seca y sin virtud, como las yeruas distiladas, vereys vnas
yeruas muy oloroſas verdes y muy hermosas, y vnas rosas y flores
con tanto olor y hermosura que es gran contento verlas, y olerlas, y
destilandolas en vna alquitara quedan secas, sin olor, y sin hermosu-
ra, assi vereys muchos religiosos como vnas rosas hermosas, que dan
buen olor de si exercitandose con mucho feruor en sanctos exerci-
cios, y vienen poco a poco a relaxarse, y a emperezar de manera que
quedan como flores y rosas destiladas, secos y sin deuocion como
vnos guijarros. De donde viene me dezid que diziendo la sancta
Escriptura que no puede mentir, nihil dulcius quam respicere in mã-
datis scilicet Dei, que aya muchos religiosos que no sientan mas dul-
çura en la guarda de los diuinos mandamientos que si fuessen vnos
troncos de vnos arboles? de la pereza, y de la tibieza con que los guar
B dan, nace todo este mal, por esto desterrada la pereza, y tibieza con
espiritu y heruor, vamos a adorar a nuestro celestial Redemptor, que
viene a nosotros con tan singular amor para que nos de su diuina gra
cia y despues nos lleue a su gloria Amen.

Simile.

Eccl. 23.

NATIVITATIS
Vigilia.

SEcundum magnitudinem personæ, quæ expectatur,
sic solent se prępararе secundum possibilitatem suam
illi, qui eam recepturi sunt. Quis poterit explicare
magnificos sumptus, quos prisci illi Romani faciebãt
arcus sumptuosos fabricantes, & currus triumpha-
les, atque alias plurimas inuentiones formantes ad
C celebrandum illos famosos triumphos, quando duces, qui in aliquo
bello victoriam de hostibus reportabant, honore condecorare vole-
bant? Quæ igitur persona dignior omni honore esse potest, quam
verbum æternum, princeps cœlorum, & æternitatum hæres. Quas
ergo præuentiones spirituales, ac præparationes oportet nos in ani-
mis nostris habere, hoc tanto principe in habitu mortalitatis nostræ,
& ad remedium nostrum veniẽte vt vigilias eius digne celebre-
mus? Hoc multo melius, quam nos intellexerunt patres antiqui,
qui mori nolebant absque eo, quod prius hanc vigiliam celebra-
rent, & in spiritu verbum æternum factum hominem adorarent.
Contigit sancto patriarchæ Iacob, quod cum morti appropinqua-
ret (vt ait sacer textus) adoraret Dominum conuersus ad lecti
caput. Mysterium, quod hic inclusum est, ostendit Diuus Pau-
lus

Genes. 47.

Ad Heb.11.

lus in ea quam ad Hebræos scribit Epistola, vbi translationem septua A
ginta interpretum sequens in hunc modum inquit. Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit, & adorauit fastigium virgę eius. Quod perinde est, ac si diceret. Mortuus est senex Iacob cum fide desiderati Messiæ, atque ita cum illa filios Ioseph benedixit: Quo finito maxima cum deuotione summitatem virgæ, quam Ioseph filius eius tanquam gubernator Ægypti habebat in manibus, adorauit. Ad expositionem huius loci nobis interpres est sanctus Isaias, qui dixit. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Tertulianus, D. Hieronymus, ac B. Augustinus, & alij plurimi sancti doctores aiunt, illam virgam esse sacratissimam Virginem Mariam, quæ fuit ex progenie Iesse: florem autem, qui ex hac virga natus est esse Iesum Christũ filium Dei. Quid ergo aliud significauit, sanctum Iacob adorare summitatem virgæ, quam in spiritu adorare hunc florem, q̃ nacio de la cumbre desta virgen sanctissima, adorare inquam in spiri B
tu florem, hoc est, verbum æternum factum carnem. Nam cum ipse sanctus patriarcha filios Ioseph in fide Messiæ venturi benediceret intuens virgam, quã filius suus in manibus portabat, hinc occasioné sumpsit ipsum adorandi, quoniam per virgam sacratissima virgo, & per summitátem ipsius virgæ vnigenitus filius eius Iesus Christus significatur. Ecce igitur fidem, & deuotionem, qua hic sanctus Patriarcha vigiliam aduentus Domini celébrat. Quid autem dicam de sancto rege Dauide? Quo spiritu, & qua deuotione dicebat. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Sed quo modo postulas ò rex sancte, vt nobis æternus pater vnigenitum filiũ suum ostendat factum hominem, siquidé tunc eum humanitate operuit? Quando sol in toto suo nitore nobis ostenditur, & in omnes mũ di partes radios suæ claritatis diffundit, ipsum tunc præ magnitudine C
lucis & claritatis eius videre non possumus: at vero si nubecula cooperiatur, eum tunc cernere valemus. Itaque cum sol discoopertus est tunc nobis, & oculis nostris opertus est, cum vero nube aliqua contegitur tunc visui nostro detegitur. Si tales hic materialis sol splẽdores habet, quales, obsecro, erunt nitidissimi solis iustitiæ Dei splendores? At vt homines ipsum videre possent, nube humanitatis se contegit: y assi el encubrirse fue descubrirse. Hoc ipse dominus per Iob mystice

Psalm. 84.

Iob. 38.

significasse videtur, cum ait. Vbi eras, cum me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes filij Dei? Quis conclusit ostijs mare, quando erumpebat quasi de vulua procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius, & caligine illud, quasi pannis infantiæ obuoluerem. O diuina verba, & maximis plena mysterijs! Quinam sunt hi cantores, de quibus hic Dominus loquitur, nisi exercitus angelorũ, qui

A qui in temporali nostri diuini Saluatoris natiuitate (vt D. Lucas refert) magna cũ melodia cecinerunt dicentes. Gloria in excelsis Deo. Sed quare angeli hanc diuinarum laudum musicam, & concẽtum faciebant? Propter illud quod statim Deus inquit: videlicet. Quis conclusit ostijs mare quando erumpebat quasi de vulua procedens? Nam quis est qui rem tam admirabilem fecit, qualis est detinere impetum maris, & occludere illud, quasi quibusdam ianuis, quando ipsum suo impetu erumpere volebat, veluti si è ventre mulieris exiret? Cui, obsecro, potest melius hoc mirabile applicari, quam mari diuinitatis verbi æterni vndique ab ipsis terminis debilis humanitatis circundati. Antequam verbum æternum carnẽ sumeret, erat eius diuinitas quod dam mare per quod fere nullus nauigare poterat, & vbi magnæ ac fortissimæ naues submergebantur, vt apparet ex pluribus erroribus, in quos magni Philosophi circa altissimi Dei diuinitatem ceciderũt:
B At postquam hoc æternum mare ex ventre virginali exiuit circunda tum terminis humanitatis, esta tan nauegable, que qualquier vergantillo, qualquier fragatillo, qualquier batelillo del entendimiento de vna vejezuela Christiana nauega, y passa por los attributos diuinos creyendolos, y cõfessandolos firmemente, & ob hãc rationẽ illũ laudãt astra matutina, & iubilant omnes filij Dei. Et etiam propter illud, quod inferius sequitur. Cum ponerem nubẽ vestimentum eius, & caligine illud quasi pannis infantiæ obuoluerem. Quid autem est hoc, nisi id, quod inquit Euangelista Lucas, videlicet, quod postquam sanctissima virgo verbũ humanatũ peperit, ipsum pannis inuoluit, y el encubrirse el sol de la diuinidad de la nuue de la humanidad y de los pobres pañales, y ser embuelto como niño muy necesitado, fue descubrirse para que le pudiessemos ver. Et ideo sanctus Dauid postulabat dicés. Ostẽde nobis Domine misericordiã tuam, & salutare tuum
C da nobis. Hæc erãt desideria illius sancti regis, & hoc modo hanc sacram vigiliam celebrabat, Sed quid immoror quẽlibet horũ sanctorũ referens. Siquidem de omnibus veteris testamenti patribus loquitur D. Paulus, cũ ait. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis recat. Omnes illi sancti patres antiqui obierunt cum fide aduentus Messiæ, & quãuis plurimas habuerint promissiones, illum esse mittendũ, tamen ipsum in mundo minime viderunt, sed duntaxat à longe salutarũt, & sic hanc vigiliã celebrauerunt. Sed nos in hoc fœliciores qui dẽ illis fuimus, siquidẽ ipsi vigiliam solũmodo celebrarũt: nos autem festum iã habemus. Quomodo hoc explicare potero. Tarditatẽ linguę meæ suppleat eloquentia illius sapientissimi sancti Petri Chrysologi, qui sic ait: Dulcis epistola, sed vsq; dum veniat ipse, qui eam misit, necessa-

Ad Heb.11

necessariũ chirographũ,sed vsq; dũ soluatur debitũ, grati sunt flores A
sed vsq; dũ veniat fructus.Hæc omnia dicebat sanctus vir loquẽs de
aduentu filij Dei.De lo qual sacamos q̃ quãto es mas agradable la pre
sencia del esposo q̃ la carta,y la paga de la deuda,q̃ la obligacion della,
y la fruta que las flores:tanto somos mas dichosos nosotros, que los
padres antiguos, pues ellos tuuieron las cartas missiuas que fueron
las prophecias,y nosotros tenemos la presencia del esposo. Ellos las
promessas:nosotros la paga:ellos las flores:nosotros el dulce fruto. Si
ergo illi tot tantisque suspirijs,ac lachrymis hanc vigiliam celebra-
runt, quid nos,cum iam in festo simus,facere oportet?

NATIVITAS DOMINI nostri Iesu Christi.

Luca. 2. PRimum,quod in hoc sacratissimo mysterio perpen- B
dere & considerare possumus,sunt verba illa quæ B.
Euangelista Lucas ait,videlicet,quod obediens san-
ctus Ioseph edicto Augusti Cæsaris ascendit (vt ait
sacer textus)à Galilæa in ciuitatem Dauid,quæ voca
tur Bethlehem,eo quod esset de domo,& familia Da
uid,vt profiteretur cũ Maria desponsata sibi vxore prægnãte. Perpẽ-
dit Caietanus quodnã mysteriũ fuerit sanctum Euangelistã vocare
hic sacratissimam Angelorum reginam sponsam,& vxorẽ siquidẽ vi-
debatur sufficere,eã altero horũ nominum scilicet aut sponsam, aut
vxorẽ appellare.Et respondet Caietanus ita fuisse ab spiritu sancto cõ
stitutũ ad significandũ,quod,quamuis erat vxor prægnans,erat tamẽ
viro incognita,& hoc significat verbum illud,desponsata. Altissimũ
Isai.7. hoc mysterium multis ante tẽporibus vaticinatus est Isaias Propheta
dicens:Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ, & vocabitur nomen eius C
Emanuel:& paulo antea dixerat loquens cũ Rege Achaz. Pete tibi
signũ,vel miraculum,id est:pete tibi miraculũ, quod tibi fidem meæ
prophetiæ confirmet in profundũ inferni,siue in excelsum supra,hoc
est,pete vt Deus suscitet tibi aliquẽ ex mortuis,vel faciat,vt sol & lu-
na stent in cœlo,sicut in tẽpore Iosue.Et dixit Achaz.Non petã,& nõ
tentabo Dominũ,quasi dicat:nolo perdere operã tentando illũ quia
scio illum nõ posse præstare,quæ dicis.Et dixit Isaias. Audite ergo do
mus Dauid,id est Achaz,& omnes proceres Iudææ.Nũquid parũ vo
bis est molestos esse hominibus,id est,Prophetis,contemnendo illos
quia molesti estis & Deo meo?Deũ molestia siue tædio afficiebãt,quã
do eũ debilem,nec satis potentẽ,qui eos à suis inimicis liberaret,exi
stimabãt.Propter hoc dabit Dñs vobis signũ,id est,idcirco ad conuin
cendũ incredulitatem vestram,& gloriam Dei reuelandam miraculũ
gran-

A grande faciet Dominus in terra,& signum admirabile suæ misericor-
diæ vobis dabit. Hoc signum contigit annis supra 500. à prophetia
Isaiæ,quæ erat de futura Iudææ à peccato & morte,& inferno libera-
tione datum Mariæ sacratissimæ,& Ioseph,& credentibus. Dabit vo-
bis signum,id est nepotibus tuis,ò Achaz dabit Dominus hoc signũ,
quasi diceret.Tu cogitas Deum non satis esse potentem, vt liberet te
ab inimicis tuis,at falleris,nam longe maius argumentum tuæ poten
tiæ daturus est tuis nepotibus,faciet enim,vt ex virgine nascatur Mes
sias,qui liberabit populum à multo perniciosioribus hostibus pecca-
to scilicet,morte,& Sathana.Ecce virgo,vbi septuaginta dicunt. Ecce
virgo illa concipiet,& pariet filium,&c.Butyrum & Mel comedet,ci-
bos scilicet illos,quibus vescuntur homines,inter quos nascetur.Ter
ra enim promissionis manabat melle,& lacte,ex quo butyrum fit.Vt
sciat reprobare malum & eligere bonum. Quasi dicat, non habebit
B phantasticum corpus, sed verum præditum omnibus sensibus, vt ho
mines reliqui,vt si quando esuriat cibos,gustu possit discernere mali
sint,an boni,& quos malos gustu perceperit, eijciet, & fugiet:bonis
vescetur,cuiusmodi est Mel & Butyrum, quibus & cæteri homines.
Quia antequam sciat puer reprobare malum,& eligere bonum,dere-
linquetur terra quam tu detestaris à facie duorum Regum suorum,id
est.Antequam puer ille à virgine nascatur, assumpto enim corpore
abijcere cibum amarum,& suauem eligere sciet. Periphrasis est,vt in
culcet verbi Dei incarnationem.Quasi dicat:Non statim puer iste na-
scetur,sed ante eius ortum multa contingent.Primũ continget,quod
Syria & Samaria desolabuntur, quas tu odio prosequeris propter
duos eius Reges,qui te obsident. Etiam hoc mysterium prophetauit
idem sanctus propheta inferius dicens.Ascendit sicut virgulum corã *Isai. 53.*
eo,& sicut radix de terra sitiẽti.Pro sitiẽti in Hebræo est(Thiah)quæ
C dictio significat rẽ sitientẽ,desertam,& inuiã.Et Pagninus vertit. Si-
cut radix de terra deserti.Aquila vero sicut radix de terra inuia. Ad-
mirabilis,pfecto interpretatio:nã quæ est hæc terra absq; via per quã
nemo vsquã ingressus est, ex qua hæc diuina radix exiuit, nisi virgo
ista gloriosa Dei genitrix,ex qua natus est diuinus noster Emanuel?
De hac terra intelligitur id quod in cap.4.dixerat idẽ Isaias.In die il- *Isai. 4.*
la erit germẽ Dñi in magnificẽtia,& gloria,& fructus terræ sublimis.
Maxime etiam perpendẽdum est,hæc verba: Ascendet sicut virgultũ
coram eo,& sicut radix de terra sitienti,ex Hebræo reddi posse ad ver
bum.Ascẽdet sicut puer lactens facies eius.Audiat ergo vniuersa Ca-
tholica Ecclesia planis & apertis verbis dictum sine vlla circuitione
Deum venisse in facie pueri sugentis vbera.Beatus Paulus aperte hoc
docuit cum dixit. In similitudinem carnis peccati. Sed Isaias certe

multo

multo dilucidius,longeque planius,cũ tam perſpicue dixerit B. Paulus,magis plane Propheta Iſaias,cum enim dixiſſet: Brachiũ Dei cui reuelatum eſt: & Chriſtum Deum toto capite ſuperiore oſtendiſſet, & pro brachio Domini Hebraice legatur,brachium Dei, ſubijcit ſtatim.Aſcendit ſicut puer ſugens vbera in facie eius.An non planius dictum.Aſcendit brachium Dei,& Deus vt puer lactens in facie eius, venit in ſimilitudinem carnis peccati. Quis ergo neget Iſaiam Euangeliſtam eſſe. *Synod.6.Cõcil. Conſtantinop.* Synodo ſexta Cõſtantinopolitana,in fine actionis octauæ tam admirabile dicitur eſſe quod futurum erat vt Deus puer fieret vt poſtquam factus eſſet à pluribus non crederetur,& ideo præmiſſos eſſe Prophetas,qui id prædicerent.Inter alia vaticinia ſubijcitur hoc quod prædixit Iſaias.Vidimus eum vt infantem tanquam radicem in terra ſitienti. Terram ſitientem vuluam virginalem appellat eo quod non ſuſceperit ſemẽ hominis,neque coitu frueretur, ſed abſque mixtione eum ex Spiritu ſancto congenerauerit. Et iterum: Puer natus eſt nobis,&c.Quibus verbis Concilium hæc duo vaticinia idem ſignificare docet.Quamuis autem illa dicendi forma: Aſcendet coram eo, vel in facie eius,multa ſignificet, ſic explanari debere ex Hebræa lectione apparet,vt ſit ſenſus. Euangelizauimus quod aſcenderit ſicut puer lactens habitu,& figura,ideſt,venit Deus tectus forma pueri ſugentis vbera.Maximum myſterium eſt Sanctum Iſaiam hic mentionem particulariter feciſſe,qualiter Deus factus puer nutriebatur ſanctiſsimæ virginis matris ſuæ vberibus,& non qualiter ex ea natus fuerit.Sicut etiam admirandum eſt ſanctam Saram, quando reuelationẽ habuit ſe eſſe in ſenectute concepturam,dixiſſe. Quis auditurus crederet Abraham,quod Sara lactaret filium, quem peperit ei iam ſeni. *Geneſ.25.* Non ait, Quis auditurus crederet quod Sara peperit,ſed quod Sarala ctaret filium. Hoc dixit quoniam (vt Beatus Chryſoſtomus perpendit)licet Patriarcha Abraham diceret.Saram peperiſſe,dicere poſſent homines puerum illum appoſititium eſſe,& non filium eius: cum autem viderent ipſam ſuis vberibus lactantem puerum infallibile ſuæ conceptionis,& partus teſtimonium erat. Similiter & hic Iſaias propheta mentionem facit, quod ſanctus puer Ieſus ſacratiſsimæ virginis vbera lactabat,quod infallibile teſtimonium erat eum ipſum concepiſſe, ac peperiſſe. Non potuit autem cognoſci, nec in conceptione,nec in partu ipſum puerum eſſe filium eius, etenim illa omnia ſupernaturalia fuerunt,nec ſignum,aut veſtigium aliquod humanum in conceptione,vel in partu potuit inueniri.Idcirco Sanctus Prophe ta peculiarem mentionem facit de ſacratiſsimi pueri lactatione quippe cum hoc apertum eſſet teſtimonium eam ipſum peperiſſe.Cum vero res creditu difficillima eſſet virginẽ concepiſſe & peperiſſe (vt ſupra

pra concilium illud ſacrum teſtificatum eſt) Deus multis ante temporibus diſpoſuit mundum, & aſſuefecit ad alia plurima mirabilia reddenda, vt hoc admirabile,& ſtupendum factum etiam crederet. Atq; ita B.Chryſoſtomus annotauit diuina prouidentia factum fuiſſe, vt tres mulieres trium maiorum amicorum,quos Deus olim habuit, videlicet Abraham, Iſaac, & Iacob (de quorum amicitia tantum ſe iactat,vt B.Paulus ad Hebræos ſcribens, dicat, Non confunditur Deus vocari Deus eorum) ſteriles eſſent:nam (vt in Geneſi dicitur) Sara, Rebecca,& Rachel,multo tempore antequam conciperẽt,ſteriles fuerunt. Hoc autem ideo factum fuit,vt homines videntes mulieres ſteriles poſt multa tempora Dei beneficio concipientes,& parientes addiſcerent credere etiam,virginem per potentiam Dei poſſe concipere.Etenim,(vt idem Sanctus Doctor perpendit)vt mulier qualis erat Sara conciperet duo impoſsibilia erant, alterum nimia, & longa ſenectus, alterum vero ſterilitas eius: Deus vero vtrumque abſtulit. Vt autem virgo puerpera conciperet vna tantum difficultas erat videlicet defectus viri. Qui ergo in Sara duas illas difficultates ſuppleuit,bene poterat in virgine vnam ſupplere. Atque ita cum Angelum interrogaret: Quomodo fiet iſtud quoniam virum non cognoſco: ipſe Angelus reſpondit. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te & virtus altiſsimi obumbrabit tibi. Et adiecit. Et ecce Eliſabet, cognata tua, & ipſa concepit filium in ſenectute ſua & hic menſis eſt ſextus illi,quæ vocatur ſterilis. Hæ autem tam magnæ difficultates ab ea per diuinam potentiam ablatæ fuerunt. Quia non erit impoſsibile apud Deum omne verbum,hoc eſt, nihil eſt Deo impoſsibile aut difficile.

B.Chry.ſup. Geneſ. *Ad Heb.11* *Lucæ.1.*

Natiuitas Domini.

SEd quæro,cum ſancta Eccleſia glorificans, & laudans hanc cœleſtem Reginam dicat:In æternum permanes virgo, quomodo inquit B.Matthæus,Ioſeph non cognouit eam, donec peperit filiũ ſuũ? Ad hoc reſpondeo quod ſimilis loquendi modus inuenitur in alijs locis ſacrę ſcripturę,vt patet in lib.2.Regũ vbi dicitur.Michol filię Saul non eſt natus filius vſq; in diem mortis ſuæ. Dictio ergo illa, donec, & illa,vſque,aufert dubitationem pro eo tempore,quo poterat dubitari:ſuſpicari poterant homines Chriſtum eſſe filiũ Ioſeph: quare vt hæc ſuſpicio tolleretur, ait Euangeliſta quod Ioſeph non cognouit Mariam donec peperit filium ſuum. Ex quo fit eum non eſſe filium Ioſeph non tamen inde ſequitur eum poſt ſacratiſsimum partũ ipſam cognouiſſe, ſed ſcriptura narrat id quod factum fuit. Dubitari etiam poterat,an Michol habuiſſet aliquos filios. Et vt ſacra ſcriptura tolle-

Matth.1. *2.Reg.6.*

ret hoc dubium, ait quod non est natus ei filius vsque in diem mortis A
Psal. 109. suæ. In Psalmo etiam inquit regius Propheta. Dixit Dominus Domino meo sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Non sequitur tamen quod filius non erit à dextris patris, postquam pater posuerit inimicos suos scabellum pedum suorum.

Ex his omnibus, quæ dicta sunt, sequitur legitimus intellectus illorum verborum, quæ Dominus dixit Abrahæ, scilicet, Generatione
Genes. 15. quarta reuertentur huc. Quæ dicta fuerunt à Deo (inquit Galatinus) cum Abrahæ Aegyptiacam captiuitatem nuntiaret, quæ animarum captiuitatem in inferno præfigurauit. Nonnulli Iudæorum iuniorum exponunt has quatuor generationes annos fuisse quadringentos, asserentes vnãquamq; earum annorum fuisse centum. Quorum quidẽ expositio nulla prorsus est, quoniam vel computant hos annos à tem- B
pore prolationis prophetiæ, vel ex quo cæpit captiuitas Ægyptiaca, quod vtrumque falsum est. Nam si ab eo tempore computẽt, quo prophetia prolata fuit, multum tempus supra quadringentos annos decurrisse inuenient: si vero à principio ipsius captiuitatis, non complebitur prædictus numerus annorum, cum captiuitas ipsa pluribus, quam decem & ducentis non duraverit annis. Quidam vero alij volunt præsertim Rabi Salomon ipsas quatuor generationes fuisse patrem, filium, nepotem, & abnepotem: quorum quoque expositio fal-
Genes. 45. sior est prima. Quia quatuor hæ generationes, aut à tempore Prophetiæ numerandæ sunt, aut à captiuitatis ipsius exordio: quod si eas à tempore prophetiæ numerauerimus, septem & non quatuor inuenie mus generationes. Quæ sunt Abraham, Isaac, & Iacob, Iudas, Phares, Soron, & Caleb. Si autem eas ab initio ipsius captiuitatis computauerimus, vt Rabi Salomon facit, qui computat Iudam, Phares, & C
Soron, & Caleb, pauciores quam quatuor erunt: nam Iudas & Phares filius eius multo tempore, antequam AEgyptum ingrederentur, nati erant & mortui sunt ante quam Hebræi in captiuitate
Exod. 2. positi essent. Quare subtiliore indagatione à nobis videndum est, quid quatuor generationes istæ significent. Pro quo notandum est quatuor inueniri hominum generationes. Prima fuit Adæ qui sine viro & muliere procreatus est; secunda vero Euæ, quæ ex viro absque muliere producta est. Tertia generatio est, qua omnes communiter ex viro & muliere generantur. Quarta datur generatio, qua Messias absque viro de muliere nasciturus erat. Quapropter sic exponenda sunt verba ante dicta. Generatione quarta reuertentur huc. Idest aduenientẽ Messiæ generatione ex captiuitate inferni liberabuntur, & ad patriam cœlestem à quo propter Adæ peccatum expul-

A expulsi fuerant, ipso Messia duce reuertentur. Quæ quidem libertas per libertatem ab Ægyptiaca captiuitate figura fuit.

Quæres fortasis cur filius Dei non ex limo terræ, aut ex nihilo sed ex Maria sacratissima carnem sumere voluerit? Ad hæc respondet tibi B. Augustinus contra Faustum dicens. Si voluisset filius Dei inde sibi humanam carnem, veramque formare vnde formauit & illi primo homini, quoniam omnia per ipsum facta sunt, quis eum non potuisse audeat affirmare? Non ergo ideo eum credimus natum ex virgine Maria, quod aliter in vera carne existere, atque hominibus apparere non posset. Ex fœmina ergo nasci voluit, quod vtrumque sexum, quem creauerat etiam hoc modo commendandum, honorandumque iudicauit, assumendo formam viri, & nascendo de fœmina. Hæc ille. *B. Aug. li. 26. contra Faust. c. 7.*

B

Natiuitas Domini.

FActum est autẽ, cum essent ibi, impleti sunt dies, vt pareret. Perpendite obsecro, quanta poteritis animi attentione aduerbium illud, ibi, vt corda vestra hac ponderatione molescant, & liquefiant, perpendite, inquam, qualiter diuina prouidentia constituit, vt tempus virginalis partus sacratissimæ virginis Mariæ in tam vili, & abiecto loco, qualis erat stabulum illud vrbis Bethleem, adimpleretur. Hoc autem considerantes vos ipsos confundite, qui diuitias temporales, & pompas ac sæculi maiestatem diligenter inquiritis, post hac vero omni studio illum imitari contendite tanquam veri huius sacratissimi Doctoris discipuli, qui in mundum venit, vt nos humilitatem, & paupertatem doceret, & pro gymnasio stabulum, pro cathedra vero præsepium elegit. Quid enim nobis proderit Deum mortalem carnem induisse, seque tantopere humiliasse, si nos, qui terra C
ipsa, ac puluere viliores sumus, super nos ipsos ascendere volumus ad competendum cum Deo? y a hazernos vnos Dioses engreydos en vanidad viuiendo por la regla de nuestra voluntad, y aun queriendo, que los otros se rijan por ella, y nos obedezcan en todo? Quid nobis proderit, Deum se ita humiliasse, vt sacratissimæ matri suæ subditus esse voluerit, si nos sacrosanctæ matri nostræ Ecclesiæ inobedientes sumus, ipsamque nostris prauis exemplis confundimus. Quid nobis proderit, Deum in carne humana tam cito crucem in humeros sumpsisse, si nos tam cito deficimus, etiam antequam incipiamus ipsam humeris nostris portare? Quid nobis proderit, Christum Redemptorem nostrum peregrinum pro nobis in terra sua fieri voluisse, si in exilio, & in terra, quæ nostra minime est, perpetui volumus esse incolæ, sepultandonos en vida en los desseos deste si-

glo? Quod gaudium nobis vilitas huius ſtabuli afferet, ſi ſumptuoſa A
ædificia,& pretioſos tapetes diligimus,cum periſtromata,& panniſe
rici huius ſuperni imperatoris ſint telæ aranearum ? Quem fructum,
& vtilitatem ex præſepio eius educemus : ſi cogitationes,& deſideria
noſtra in primatu,& præexcellentia locorum conſtituimus,& primos
accubitus in cœnis,& primas cathedras in templis diligimus, nequa
quam diſſimulantes noſtras in religionibus antiquitates , videntes
antiquiſſimum Deum ſedẽtem in inferiori loco,poſtquam illum plu-
rimis ſuſpirijs & deſiderijs antiqui patres ad nuptias incarnationis
inuitarunt ? Magnam confuſionem ex illis pauperrimis pannis nobis
educemus , licet non ſimus Serico panno,aut purpura induti, ſi non
ſecundum noſtrum ſtatum,ſed pro libito induimur . Quam conſola-
tionem nobis ſanctiſsimi Ieſu infantia , vel ſacratiſsimæ eius lachry-
mæ præſtabunt,ſi riſus vanos, & loquacitatem , ac mundi voluptates B
concupiſcimus . Quo circa licet profundiſsimam eius humilitatem,
ſingulariſsimam paupertatem , & ineffabilem charitatem omnino ſe-
qui,aut imitari non poſsimus , debemus tamen nos terræ vermiculi
id,quod in nobis eſt,omni cum diligentia præſtare , diuinum eius fa-
uorem continuo implorantes . Vt autem vno verbo dicam,quod plu
timis comprehendi , & explicari non poteſt , Ille , qui omnem cu-
ram ſuam in amore huius diuini ſponſi collocat , eumque toto corde,
viribus,ac viſceribus diligit,ſe ipſum totum ei , abſque eo , quod ſibi
aliquid relinquat, vero , ac feruido ſpiritu offerens, & in hoc diu no-
ctuque euigilat ſe omni ſolicitudine eleuans à ſegnitie,ignauia,atque
tepiditate,in quam ſuamet natura eum impellit,hic proculdubio mag
nam vtilitatem,& vberrimos fructus à ſacratiſsima Ieſu Chriſti natiuitate,atque ab altiſsimis eius myſterijs,quæ in tota ipſius vita, & ſan C
ctiſsima morte continentur,educet.

Natiuitas Domini.

Geneſ. 2. Simile. PEperit filium ſuum primogenitũ. Quando prima Eua exiuit à pri-
mo Adam emiſit Deus in eum ſoporem, poſt quam autem è ſomno
euigilauit,& eam coram ſe vidit dixit. Hoc nũc oſ de oſsibus meis &
caro de carne mea. At quando ſecundus Adam Ieſus Chriſtus R. N.
ex ſecunda Eua, videlicet ſacratiſsima matre ſua exiuit,dedit illi Deus
ſomnũ altiſsimæ contẽplationis myſteriorũ diuinorũ,ac redẽptionis
mundi, & forſan illam ab hoc ſomno dulciſsimo ſacratiſsimus puer ſi
B. Ambro. Sermo de natiuitate. ne dolore natus plorando ſuſcitaret,ipſa vero tunc diceret. Hoc nunc
oſ de oſsibus meis,& caro de carne mea. B. Ambroſius inquit. No-
ui partus noua merentur obſequia. Adeo nouus fuit hic virginalis
partus, quem hodie celebramus, vt omnes alios partus inueteraue-

A rit. Partus enim,in quo vir non interuenit,& in quo puerpera, vide-
licet illa,quæ peperit virgo atque integra remanſit , & qui natus eſt
Deus fuit,adeo nouus extitit,vt omnes alios partus præteritos , præ-
ſentes ac futuros inueteraverit. Nulli mulieri parienti gratulari poſ-
ſumus de partu ſuo abſque eo quod pudor aliquis & confuſio inter-
ueniat,id eſt. A ninguna parida ſe le puede dar la nora buena de ſu par
to ſin que interuenga alguna verguença y confuſion : quamuis enim
partus ſit excellentiſsimi alicuius viri geniti,tamẽ ſemper mater plu-
rimum amittit in modo,quo concepit . Hinc orta eſt in ſancta Eccle-
ſia illa laudabilis conſuetudo operiẽdi ſponſas,quando in eccleſia ve-
lantur,& in facie earum velum ponitur:in quo ſignificatur confuſio,
& pudor,in quo ſe ipſas viſuræ ſunt. Atque ita quidam venerabilis Se
nex nefarijs hominibus , qui hoſpitem ſuum contaminare volebant
B dixit. Habeo filiam virginem,& hic homo habet concubinam , educã
eas ad vos,vt humilietis eas,tantum obſecro,ne ſcelus hoc contra na
turam operemini . Vbi aduertendum eſt, & perpendendum verbum
illud,vt humilietis eas,magna enim humiliatio eſt illa , quam mulier
à viro recipit. Idcirco nulli mulieri pariẽti gratulari poſſumus de par
tu ſuo,quin certus quidam interueniat pudor,& confuſio. Quod qui
dem intelligitur licet partus ſit ex legitimo matrimonio in lucem edi
tus,porque de otra manera no ſe les ha de dar le norabuena,antes me
rece la nora mala. Soli autem ſacratiſsimæ Virgini Mariæ iure optimo
poſſumus de partu ſuo gratulari , abſque eo quod interueniat pudor
aliquis,aut ignominia,ſiquidem ante partum,& in partu,ac poſt par-
tum virgo extitit,& in æternum erit. Sea pues ſeñora ſacratiſsima mu
cho en hora buena vueſtro parto,porque es el mas nueuo parto, y el
mas hõrado parto,y el mas prouechoſo parto , y el mas ſancto parto,
C que jamas fue y ſera: y pues ſoys tan poderoſa con Dios y tan coniun-
ta a el,que ſoys ſu madre,hazed que nazcamos oy todos por gra-
cia con vueſtros ſacratiſsimos ruegos y interceſsion.

Natiuitas Domini.

ET reclinauit eum in præſepio. Diuus Chryſoſtomus in ſermone *B. Chry. ſer. de natiuita. Domini.*
de natiuitate Domini explanans hæc verba ait , hoc factum eſſe,
vt compleretur vaticinium Iſaiæ. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & *Iſai. 1.*
aſinus præſepe domini ſui. Significat ergo hic,S. Doctor vaticinatum
eſſe Iſaiam his verbis,ponendum eſſe Dominum recenter natum in
præſepio:quod factum teſtatur. S. Lucas,cum dicit. Reclinauit eum in
præſepio. Et Beatus Auguſtinus contra Iudæos, & Paganos eodem *B. Aug. contra Iudæos. cap. 13.*
modo hæc referre videtur , qui quidem inquit . In præſepio iacuiſti,
agnouit bos poſſeſſorem ſuum . Ergo Beatus Auguſtinus hæc verba,

Universidad de Deusto Biblioteca

B. Amb. in Lucam lib. 2. cap. 2. Orig. hom. 13. sup. Lucam c. 2.

Agnouit bos possessorem suum, retulit ad illud; In præsepio iacuisti. A Et Diuus Ambrosius de natiuitate Saluatoris ait. Audis infantis vagitus, & non audis bouis Dominum agnoscentis mugitus? Et Origenes ait. Venerunt pastores, & inuenerunt Mariam, & Ioseph, & puerum ipsum Iesum iacentē in præsepio: illud erat de quo Propheta vaticinatus est dicens. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui. Idem sensit B. Athanasius in libro, quem inscripsit de verbis euangelij.

Nec huic sanctorum patrum interpretationi obstiterit, quod Hebræa lectio præferat. Agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe dominorum suorum, quod receptum sit apud Hebræos plurali numero vti pro singulari, nisi intelligas, dominorum suorum Emanuellis, & Dei genitricis. Nam quanta sit dignitas Mariæ sacratissimæ in sanctis literis quis explicare poterit? Cognouit ergo asinus præsepe Christi Iesu, & beatissimæ matris eius dominorum suorum. Et cum B hoc sanctorum patrum sensu mirifice congruit lectio Hebræa Agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe dominorum suorum: Israel autem me non cognouit, populus meus non intellexit. Non est enim pronomē illud, me, Hebraice, sed perspicuitatis causa adiectum est à septuaginta interpretibus. Et B. Hieronymus inquit. Positus ergo fuit Dominus inter duo animalia recens natus in præsepio, vt vulgo depingitur. Sic enim veteres patres interpretantur vt dictum est. Et agnitus fuit ab animalibus: Israel autem non cognouit; & populus Domini non intellexit: subaudi eundē Dominum positum in præsepio admonitus hoc vaticinio Isaiæ & etiam vaticinio Abacuc dicentis. In medio duorum animalium cognosceris. Dominum ergo positum in præsepio (quē cognouerunt bos, & asinus) vaticinijs Prophetarum admonitus Israel, & Angelorum de cœlo tanto concentu, ac tam aperta denuntiatione facta pastoribus, & tot iustorum testimo- C nio, Magorumque aduentu, & eorum stella duce, totque rerum miraculis nō cognouit: vt asinis stolidiores, bobus stupidiores esse conuincantur Iudæi. Quia autem Dominus noster nostrum est pabulum, & alimentum, voluit esse positus in præsepio, vbi iumenta pabulum accipere solent. Quia homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: ergo sicut iumentum in præsepio habuit pabulum. Beatus Augustinus contra Faustum Manichæum tam planum huius loci sensum hunc esse putat, vt vrgere soleat Iudæos, hoc vaticinio Isaiæ. Idem facit Beatus Cyprianus aduersus Iudæos.

Psalm. 48. B. August. lib. 13. cōtra Faust. c. 11. B. Cypri. li. 2. aduersus Iudæos. c. 3.

Et pastores erant in regione eadem vigilantes, &c. Et dixit illis Angelus. Nolite timere, ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum

A magnum, quod erit omni populo. Hoc verbum, euangelizo, est nimis dulce, ac delicijs plenum: & ait quidam interpres verbum Hebræum quod hic in originali ponitur, oriri à quodam verbo significante carnem. Atq; ita iuxta hoc, euangelizo vobis gaudium magnum, significat, no solo os doy nueuas de Dios, sino que Dios se ha hecho carne. O nuntium singularis lætitiæ, & consolationis filijs Adæ. Nam licet Deus factus caro nascitur plorans, & tantis miserijs circundatus, id omne in nostram cedit vtilitatem, & remedium. Atq; ita Beatus Ambrosius super Lucam inquit. Me illius infantis Christi vagiētis abluūt fletus: illæ lachrymæ mea delicta lauerunt. Plus igitur Domine Iesu debeo iniurijs tuis, quibus redemptus sum, quam operibus tuis, quibus creatus sum. Non prodesset nasci nisi redimi profuisset.

Natiuitatis Domini fructus.

B QVemadmodum cum vere nouo ad nos redit sol, omnia virere incipiunt, terra parturit, arbores frondibus vestiuntur, & tota terræ facies innouatur, & reuirescit: ita adueniente ad nos nostram Natiuitatem sole iustitiæ Christo tota mundi facies spiritualiter innouata est. Surgunt virginum chori, monachorum cœtus, exercitus martyrum, confessorum & pontificum ordo, ac denique illud impletum est quod Propheta Isaias vaticinatur. Lætabitur deserta, & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium. Germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans. Gloria Libani data est ei, decor Carmeli, & Saron, qui montes pinguissimi, & fertilissimi sunt. *Simile. Isai. 35.*

Christus Dominus in Canticis flos campi appellatur, partim quia sine personarum acceptione omnes eum capere volentibus in communi positus est (quod hortorum flores non habent) partim, C quia solo cœlestis spiritus influxu sine vlla humani cultus opera in castissimis sacrosanctæ virginis visceribus, velut in campo quodam satus, & altus est. Dignitas autem istius beneficij admirabilis colligitur ex illis Moysi verbis, qui ait. Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die, quo creauit Dominus Deus hominem super terram, si factum est aliquando huiusce modi res, aut vñquam cognitum est, vt audiret populus vocem Domini Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti, & vidisti. Si ergo adeo magnum fuit, Deum per Angelum loqui de medio ignis, quid ipsum Dei verbum, ac verum Deum in assumpta humanitate in præsepio videre, & toties inter homines consedentem, eosque cœlestibus disciplinis imbuentem cernere? Hoc est enim, quod Beatus Paulus ad Hebræos amplificauit dicens. Multifariam, multisque modis olim Deus *Cant. 2. Deut. 4. Ad Heb. 1.*

loquens patribus in Prophetis, nouissime diebus istis loquutus est A
nobis in filio. Fructus autem huius superni beneficij est, vt dū visibi-
liter Deum cognoscimus, per hunc in inuisibliū amorē rapiamur. Cu
ius autē fœlicitatis sit hæc ipsa cognitio, declarāt dulcissima illa ver-
Sapien. 15. ba Sapiētiæ. Nosse enim te, cōsummata iustitia est, & scire iustitiam &
virtutem tuam radix est immortalitatis.

Ad Titū. 2. B. Paulus ad Titum scribens inquit. Apparuit gratia Dei Saluato-
ris omnibus hominibus erudiens nos, vt abnegantes impietatem, &
sæcularia desideria sobrie, & iuste, & pie viuamus in hoc sæculo.

Sic profecto, decebat altissimam tuam maiestatem, vt sicut omnia,
ò diuinum verbum per te pater creauit, per quem omnia facta sunt
sic fuisses causa reparatrix omnium, quantum est ex parte tua. Hæc ra-
Ad Heb. 2. tio deprompta est ex eodem Apostolo ad Hebræos scribente. Dece- B
bat (inquit) eum in quo omnia, & per quem omnia autorem esse salu-
Isai. 9. tis eorū. Loquitur hic B. Paulus mysterioſe dicens. Apparuit gratia
Dei. Sed certe Isaias Propheta de hoc mysterio apertius locutus est,
cum ait. Populus, qui ambulabat in tenebris vidit lucē magnam, habi-
tantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis, & ostendens, quæ
Isai. 9. lux hæc esset, ait paulo inferius. Paruulus enim natus est nobis, & fi-
lius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerū eius,
& vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius, Deus fortis, pater
futuri sæculi, Princeps pacis. Apertius etiam, quam. D. Paulus de hoc
locutus est B. Ioānes Euangelista cum dixit. In principio erat Verbū
Ioan. 1. &c. Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Et idem D. Pau-
Ad Gala. 4 lus de hoc mysterio clarius loquutus est cum scribens ad Galatas di-
xit. At vbi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum C
ex muliere. Quare ergo hic adeo obscure locutus est dicens: Apparuit
gratia Dei? Digo que assi conuenia, que llamasse a este altissimo be-
neficio, que le pusiesse nombre de gracia absolutamente, dōde Dios
se mostro tan gracioso. Esto que estaua tan occulto, y escondido ap-
Psalm. 97. paruit. Assi lo dixo tambien Dauid. Notum fecit Dominus salutare
suum: in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. Nota como qua
dra el, apparuit, con el Notum fecit Dominus.

Id autem quod D. Paulus gratiam vocat regius Propheta iustitiam
appellauit: nam cum Deus homo fieri voluit, & in tanta paupertate
nasci, & in tantis laboribus viuere, ac tam crudelem mortem pa-
ti dignatus est, apertius quam vllo tempore infinita Dei iustitia ma-
nifestata fuit. Idcirco quemadmodum hoc altissimum mysterium
quia sub merito cadere non potuit, & quia tantum ac tam singulare
beneficium fuit, merito per Antonomasiam gratia nuncupatur. Sic
quia pater æternus se seuerum & rigorosum ostendit in sumenda sa-
tisfactio-

A tisfactione pro peccatis hominum, per Antonomasiam etiam hoc
sacrum mysterium iustitia appellatur. Satis conuenienter possumus
hic afferre verba illa eiusdem Apostoli dicentis. Fratres hortamur *2. ad Cor. 6.*
vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis; ingens enim malū, & mag-
na iactura esset nos ab hac tanta gratia Dei commodum, & vtilita-
tem non educere. Est autem valde notandum. S. Apostolum in hoc
loco clementissimum Iesum tribus nominibus nuncupare videlicet
Deum, Saluatorem, & magnum Deum. Vbi significauit, quod quia
pauper pro amore nostro apparere voluit, ideo in hac paupertate &
humilitate illum amplius laudare, honorare, & glorificare debemus.

Lux est, & in tenebris nascitur, vt inde peccator intelligat, quod
licet nimis tenebrosus sit, si se disponere voluerit, in eo luxdiuina
nascetur.

Nascitur in tenebris, quando hora quieta, & tranquilla est, & dum
B medium silentium tenerent omnia, ac nox in suo cursu medium iter
perageret: vt ostendat quantum valeat quietudo ad hoc vt ipse in ani
ma illam habente nascatur? Nascitur inter animalia quasi affrentando
a los hombres y significando, que mas seguridad ay entre los brutos
domesticos, y aun entre las fieras del monte, que entre los hombres.

Et reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuerso-
rio. Ille, qui fecit cælos, vt essent sedilia stellarum, ille qui dedit locū
omnibus animantibus, in quo habitarent, ille qui angelis æternam
gloriam largitus est, non habet domum, in qua nascatur, quin etiam
cum tam pauper esset, in illo diuersorij præsepio angelici chori canē-
tes audiuntur, ad significandum quod puer sanctissimus Iesus pauper
nasci gaudebat, ipsaque pauperie delectabatur. B. Paulus ad Galatas *Galat 6.*
scribens inquit. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri
Iesu Christi. Sic nos etiam dicere possumus. Mihi autem absit gloria-
C ri nisi in paupertate Domini nostri Iesu Christi: & quia Deus pauper
nascitur, vt me peccatorem diuitijs adimpleat. Quidam sensus illorū
verborum: Gloria in excelsis Deo, poteſt hic esse. Nascitur qui gloriā
& honorem daturus est Deo. Quando Isaias Propheta vidit Dominū
in throno eius inquit. Plena erat omnis terra gloria eius, hoc est no
se trataua en la tierra de otra cosa sino de quien era Dios, y de sus
obras. Tantū beneficiū Deus hominibus cōtulit, dū in mundo appare
re voluit sedens in illo throno videlicet in illa sanctissima humanita
te, quā sibi vniuit, & copulauit, vt homines obligauerit ad hoc, quod
semper de summa eius gloria agerent, tractarent & loquerentur. At-
que ita loquens æternus Pater cum Christo in quantum homine, ei
dicit: Seruus meus es tu quia in te gloriabor. Vultis fratres mei altis- *Isai. 41.*
simum Deum, qui summum bonum est, magnopere glorificare? Cō-

 siderate

siderate Iesũ Christũ filiũ eius, atq; id, quod pro vobis facere & pati dignatus est: hoc enim vos ad id maxima cũ fidelitate faciẽdũ cõmouebit. Adiecerũt etiã Angeli dicẽtes: Et in terra pax hominibus. Nam re vera nihil in Christo Redẽptore nostro fuit, ex quo magnus honor & gloria Deo, hominibus autẽ summa pax & vtilitas non resultaret. Natiuitas eius, & vita, ieiunia, paupertas, prædicatio, mors, ac deniq; omnia Iesu Christi in gloriã Dei, atque in vtilitatẽ hominũ fuerunt. A

Si Reges in die Natiuitatis suæ seruis suis munera & beneficia conferre solent, & si impius Rex Herodes (qui ad tantam infælicitatem, ad tantũque malum natus est) sui infæliciſsimi ortus diem solemniter celebrans dimidium Regni sui puellæ saltanti promisit, quas obsecro diuitias summus Rex cæli, qui ad tantum bonum natus est, ijs qui deuote Natiuitatem eius celebrauerint largietur? Non igitur fratres mei tam bonam occasionem amittamus, sed corda nostra præparemus ad immensas & imperuestigabiles diuitias accipiendas, quas hic vniuersalis Rex in mundum affert. Et qui hodie habitationem animæ suæ præparat ad recipiendum eum in sacrosancta Eucharistia, non minus ei placebit, quam si tunc quando natus est, ipsum in domum suam reciperet. Sed, heu, heu, & millies heu, & quantum hodie (qui dies maximæ lætitiæ est) deplorare possumus videntes ipsum nobis hoc est in nostrã vtilitatem, & commodum venientem, & sic firmiter credentes illum recipere nolumus. Quocirca de nobis etiam illud dici potest. In propria venit, & sui eum non receperunt. Hodie etiam liberaliſsima est cælestis Regina, & ad fauores nobis erga æternum regem præstandos paratiſsima. Tria sunt quæ homines liberales facere solent videlicet lætitia, lucrum, & præsentia bonorum virorum. Lætitia est causa liberalitatis: etenim manus & cor in eadẽ, consideratione sunt, id est manos y coraçon andan en vna mesma cõsideracion. Quando cor contristatur, manus etiam colliguntur, quando autem cor lætum est, manus largæ & extẽræ sunt, ac beneficia abũdanter impartiuntur: qui enim tristis est vix de alio, quam de se compassionem habere potest. Lucrum etiam homines efficit liberales vt videre est in ludentibus, qui liberaliter ijs, qui adsunt ex illis, quæ lucrantur, largiũtur hoc est dan barato a los presentes, & ita nummi cõsumuntur absque eo, quod aliquis eorum qui ludunt diteſcat; nam hodie lucratur quidam, & oblitus eorum numorum, quos heri amisit, lucrum hodiernum largiter impartitur: alia vero die alius lucratur, & lucrum etiam præsentibus distribuit: alia deniq; die alius lucratur, & etiam ex lucro ijs, qui adsunt, gratis donat, & sic lusores sine pecunijs remanent, quia per eos qui aderant consumptæ fuerunt pauIoan.1. latim. Præsentia bonorum virorum solet etiam esse liberalitatis B C

causa

A causa, atque ita aliqui quando ab alio quidquam postulare volunt, illud coram personis magnæ autoritatis exposcere procurant. Profecto sacratiſsima domina, non credo aliquam puram creaturam has tres liberalitatis causas aliquado habuiſſe, sicut tu sanctiſsima virgo hac nocte habes, nec scio tempus magis opportunũ, quo ad te possimus accedere, vt beneficia, & fauores petamus, de te namque Isaias propheta dixit. Germinans germinabit, & exultabit lætabunda, & laudans. Si vel etiam, quæ cum dolore pariunt lætitiam habent, quia (vt ait summa veritas) homo natus est in mundo; quando magis tu ò sacratiſsima virgo, quæ nullum dolorem in tuo sacratiſsimo partu habuiſti, videns in mundo natum hominem, & talem hominem, qui plus, quã omnes homines valet, exultabis, & gaudio afficieris? Et nõ solum lætitia perfunderis ò domina, sed etiam magnum hodierna die lucrũ recepiſti. Aueys jugado a los dados, y echaſtes vn dado marauilloso. Filius datus est nobis: echaſtes tres, dos, y as en este dado, B tres sustancias cuerpo, alma, y diuinidad, dos naturalezas diuina y humana, y vn suppuesto, y persona diuina, cõ este dado ganaſtes singulares merecimiẽtos. In præsentia etiã bonorũ es, estays en presẽcia de buenos y entre gẽte de mucha autoridad: por tãto no conuiene avuestra honra ser escassa. Deus in vlnis tuis, angeli in stabulo, & Sanctus Iosephus coram te est, y ansi en presencia de tan honrada gente mucho os conuiene mostrar liberalidad, y a nosotros llegar oy a vos cõ mucha confiança. Accedamus ergo fratres per memoriã tantarũ rerũ siquidẽ ibi adesse nõ potuimus, & forsan hoc altiſsimũ mysterium in spiritus eleuatione videbimus, sicut deuotiſsima illa fœmina Paula, teste B. Hieronymo, vidit, quæ, quia pro Domino omnia reliquit, tota illius summi boni sitibunda; ac diuino amore flagrans in Bethleem se contulit, & ibi, quod tantopere desiderabat, videlicet puerum Iesum C nascentem, & sacratiſsimam virginem Mariam matrem eius illo fruẽtem, necnon angelos, pastores ac reges ipsum adorantes, videre meruit. Quid benigniſsimus Deus pro seruis suis non faciet? Quid fidelibus suis amicis non elargietur? B. Bernardus hoc etiam singulare beneficiũ accipere meruit. Quod si nos illud tã plene non receperimus, saltim imaginatione hunc sanctiſsimũ puerum Iesum contẽplari studeamus, & his omnibus diebus stabulũ illud in memoriã reuocemus & fortiſsimũ illũ Sansonẽ in brachijs suç amicę positũ contẽplemur. Quis, obsecro, potentẽ ac validũ Sansonẽ ligauit, totondit, & in manibus suorũ inimicorum posuit? Pulcherrima Dalila. O deuota & pia anima contemplare fortiſsimum Sansonem, hoc est omnipotentem Deum ligatum, debilem, tõsum, & manibus inimicorum suorum traditum, vt illum irrideant, & subsannent propter amorẽ pulcherrimę Isai.35. Ioan.16.

vir

virginis. Contemplare illum in sinu pulcherrimæ suæ amicæ recu- A
bantem. Vbi sunt, quæso, perpulchri illi capilli sui diuini capitis, illa
videlicet attributa, illa sapientia, illa æternitas, illa immensitas, atque
illa omnipotentia? Todo parece que esta tresquilado de tal manera
esta como si no tuuiesse estos cabellos. O sanctissima virgo quam læ-
ta, & gaudio perfusa hodie de potentissimo Sansone triumphas! ò
quam dulciter illum amplecteris! O quanto iubilo illum pannis in-
uoluis, & dulcissimo lacte tuorum virginalium vberum lactas & nu-
tris. Quanta lætitia S. Ioseph hodierna die affectus fuit videns se pa-
storem esse illius innocentissimi agni, (qui ad auferenda peccata mũ
di venit,) & illius mansuetissimæ ouis, quæ illum peperit. His sanctis
considerationibus oportet, nos sacratos hos dies insumere, vt festiui-
tates nostræ diuinæ maiestati sint acceptæ: hoc enim illi placet, & nõ
comessationes, ludi, profanitates, quæ omnia magis ad offendendũ
Deum, quam ad seruiendum illi inuenta sunt à mundanis. Accedite B
igitur fratres magno animo, & omni ignauia, ac væcordia sublata: si-
quidem hodie diuinus Redemptor in domo sine ianuis nascitur, vt
ad eum nemini aditus sit intercluſus, sed quacunque hora nullo pro
hibente quilibet ingredi possit.

Psalm.13. Hodie adimpletum est desideriũ mundi per regium Prophetã ma-
nifestatum, cum dicebat. Quis dabit ex Sion salutare Israel, ideſt, quis
& qualis erit dies ille, qui tantam lætitiam mundo allaturus est? Salu-
tare, ideſt Christus Iesus, qui iter in cælum aperuit, & nos æterno pa-
tri reconciliauit. Cum igitur hoc sacrum salutare iam venerit, quid
obsecro nos facere oportet, nisi id quod S. Rex adiecit dicens? Cũ con
uerterit Dominus captiuitatẽ plebis suæ exultabit Iacob, & lætabitur
Simile. Israel. Quando ille, qui in aliquam vrbem Maurorum ad captiuos re
dimendos nauigat, & è naui descendens ad portum peruenit incredi C
bili lætitia afficiuntur ij, qui redẽptionem illam expectabant viden-
tes suum redemptorem ad portum peruenisse. Quam ergo lætitiã nos
hodierna die accipere oportet, siquidem redemptionem nostrorum
peccatorum tam propinquam habemus, si, vt decet, nos ipsos ad illã
recipiendam disponimus? Iam enim è nauivirginali exiuit redẽptor.
Psalm.62. Sed infælices illos, qui in suis vitijs, & sceleribus captiui esse volunt.
Suspiria etiam fundebat olim Sanctus Dauid cum maximo cordis
sui desiderio, & dicebat. Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter
tibi caro mea, in terra deserta, inuia & inaquosa. Veruntamen de hoc
homines iam conqueri non possunt, quandoquidem iam terra non
est deserta, sed sanctissimam Iesu Christi societatem habemus, ver-
bum enim caro factum est, & habitauit in nobis. Iam terra non est
inuia, siquidẽ hic cælestis socius noster inquit. Ego sum via. Iam terra
non

A non est inaquosa, siquidem ipsemet ait. Siquis sitit, veniat ad me, & *Ioan.7.*
bibat. Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Non appellatur Do-
minus fons vini, sed fons aquæ: vt inde aperte colligas, quam par-
uo pretio se hominibus præbet, sicut fons aquam affluenter om-
nibus elargitur. Quis ergo feruido amore non inflammatur au-
diens hæc summa beneficia, quæ Deus hominibus confert? Si per cõ-
siderationem ad stabulum Bethleem peruenissetis, & ibi sanctissimũ
puerum recenter natum interrogaretis. Quid facis hic Domine in
præsepio reclinatus tãta paupertate frigore, ac miseria oppressus? Re-
pondere vtique posset. Quamuis me hoc pauperrimo habitu indutũ
videatis, pro comperto tamen habete, me esse cuiusdam magni, ac po
tentissimi regis filium, qui habebat quandam ouem, quæ quoniam in
prato vetito pasta est, capta fuit, & nunc in potestate cuiusdam tyrãni
est, ac per montes & valles errat, & pater meus mihi præcepit vt eam
B quærerem, & cum alijs nonaginta nouem, quas habet coniungerem,
& eius pastor sim, idcirco in hac paupercula casa me ad pastoris offi-
cium præparo, ideſt, estoyme aora curtiendo en esta cabaña para pa-
stor. Dic mihi quæso Domine si pater tuus tã potens, ac diues Rex est
quid sua interest, vt vna ouis amittatur? Quam iacturam recipit potẽ
tissimus Rex si vnam ouem amiserit? Respondet ille. Tãtus est amor
quo eam prosequitur, vt licet ea non opus habeat (alium enim pluri-
mum gregem possidet) tamen sine illa esse non vult, no mas de por
el proprio bien y regalo de su oueja. Si igitur eam tantopere diligit,
& ipsam non vult amittere, quare alicui seruorum suorum non præ-
cepit, & non tibi, qui vnigenitus filius es, vt eam diligenter quærat?
Plures famulos pater meus habet, qui eam inuestigare possint, sed
vt ostendat amorem, quo illam prosequitur, mihi vnigenito filio suo
imperat, vt illam quæram, & postquam inuenero pascam, & pastor
eius sim: para lo qual me estoy aqui curtiendo. Quid si cum illam quę
C ris per montes, valles, & cacumina incidis in ora, atque vngues leo-
num, qui te dilacerent? Quomodo ergo pater tuus, cum sis princeps
& hæres omnium regnorum suorum, te tanto periculo exponit? Scio
equidem fratres mei, hoc negotium mihi non minore pretio, quam
vita stetur um esse, ideſt bien se que no me ha de costar esta empresa
menos que la vida: pero yo doy por bien empleado el perderla, por
hallar esta oueja, y ponerla en poder de mi padre. O benedictus &
glorificatus sit tam clemens, ac misericors Dominus! O beatas
oues, quæ talem meruerunt habere pastorẽ! Eia igitur oues
ad hunc singularem pastorem, & episcopum animarũ
vestrarum confugite, siquidem vos tanto
prosequitur amore.

Natiui-

Natiuitatis Domini sublimitas.

A

A Deò admirabile est hoc altissimæ natiuitatis Domini mysterium vt omnem linguam obmutescere,& omnẽ intellectum humanũ atque angelicum sistere,& perhorrescere faciat. Atque ita B. Apostolus ad Timotheum scribens ait. Manifeste magnum est pietatis sacramentum,quod manifestatum est in carne. Quodverbum diuinum imago,&splendor patris æterni,ac naturalis filius eius ,visibilis homo fieri,& naturalis filius virginis esse dignaretur,secretum profecto,& sacramentum est tam stupendum,ac tantæ pietatis, vt figura duntaxat, & vmbra eius , (quam Dominus Sancto Moysi in rubo igne inflammato,viridi tamen, & amœno,ac si ignem non haberet,ostendit) ipsum obstupescere fecerit: y confessando estar en ella Dios,le hizo esconder el rostro,y poner la vista en tierra: sicut ait sacer textus. Abscondit Moyses faciem suam , non enim audebat aspicere contra B Deum , Et paulo inferius . Ex quo locutus es ad seruum tuum impeditioris, ac tardioris linguæ sum ; hoc est: non solum Domine turbatus sum,& non audeo oculos ad te leuare , sed etiam lingua impeditus sum,Soy tartamudo,y no acierto a hablar. Visio hæc non nisi quædam vmbra fuit illius, quod hodie Deus pro hominibus facere dignatus est, baxando el mesmo Dios,fuego vehementissimo a tomar nuestra carne aspera,y llena de espinas como çarça que lastima , y punça. Yardia la çarça igne diuinitatis: y echaua llamas: y aquel fuego no quemaua las espinas , que son las penalidades . De esso pues comiença a tartamudear Moysen confessando,que ni lo podian ver los ojos de su entendimiento , ni lo podia declarar con la lengua siendo sola la figura,y sombra deste altissimo mysterio . Pero la vezindad,que el verbo tiene ya con nuestra carne ha dado palabra a la carne para poder dezir. Verbum caro factum est. Antea Sanctus Moyses vel ipsam C vmbram huius altissimi mysterij,nec aspicere, nec de ea loqui audebat: nunc autem etiam simplices pastores, se se ad inuicem inuitant dicentes . Transeamus vsque Bethleem , & videamus hoc verbum, quod fecit Dominus,& ostendit nobis. Videamus,inquiunt,hoc verbum. Non clauserunt oculos suos,sicut Moyses Propheta, sed videntes cognouerunt de verbo,quod dictum erat illis de puero hoc. Non fuerunt facti balbi,sed eloquentissimi prædicatores. Reuersi sunt laudantes,& glorificantes Deum publicantes id,quod viderant. Beatus Apostolus,etiam postquam dixit: Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri &c. concludit dicens. Hæc loquere,& exhortare; cum omni imperio. Hoc enim est quod Christiani ad inuicem loqui , & de hoc agere debebamus,nos ipsos exhortãtes,& animantes ad tantũ,tãque ineffabile

Ad Tim. 3.

Exod. 3.

Exod.

Ad Tit. 1.

A bile beneficium gratificandum. Considerate ergo fratres, qualiter sacratissima virgo prægnãs,atq; hæredem totius vniuersi,in vtero portans in vrbem Bethleem pedestris proficiscitur. O immensum amorẽ æterni filij Dei,qui se sic voluit humiliare . Ea señor vays o lleuan os? Lleuo y lleuã me; yo lleuo a esta purissima virgẽ madre mia esforçada y consolada con mis fauores, y ella me lleua a mi en su purissimo viẽtre. Gozad señor mio esso poco,que os cabe de tan buena posada, dessa camara llena de mil olores , que presto estareys en vn pobre poral al frio,y al sereno. Gozad de essa cama florida,que presto os pondran sobre heno en vn pesebre. Nauegad aora en essa barca sagrada, q̃ presto caereys en el mar tẽpestuoso de las fatigas deste mũdo . Caminad virgen sagrada a pagar el tributo,q̃ nadie dara tan buena moneda como vos,que en vna moneda dareys todo el thesoro del cielo , y de la tierra. Hanc igitur monetã dedit sacratissima virgo, quãdo peperit filiũ suum primogenitum. Merito,atque optimo iure Sanctus Euange
B lista dicit. Filium suũ primogenitum , siquidem nulla alia pura creatura præter sacratissimã virginẽ,in eo partẽ habuit . Quod eleganter significauit Hieremias Propheta cum dixit. Mulier circũdabit virum. *Hiere. 31.* Solent homines agros seu possessiones suas sepe , vel pariete circumuallare: nullus enim id,quod suũ propriũ non est,circundat: & quo- *Simile.* niam Iesus Christus in quantum homo totus erat sacratissimæ virginis matris suæ (non enim habebat in terra patrẽ) idcirco S. Propheta *Simile.* inquit,virginẽ sacratissimam,circundedisse filiũ suũ tanquam rẽ suã & ideo Sanctus Euangelista ait. Peperit filium suum . Domino autẽ nato,& in præsepio posito angeli maximo cum gaudio , & lætitia descendunt, vt ipsum ibi humiliter adorent. O corda obdurata filiorum Adæ Nascitur Deus vester factus homo,& omnes hierarchiæ angelo
C rum ad illum reuerenter adorandũ descendunt, quamuis (vt inquit B. Paulus) nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ: tu vero ò homo miserabilis nec advnũ passum te propter hũc celestẽ Dñm qui te tantopere dilexit vis moueri? Sancti pie perpẽdunt , quod seruitiũ,& munus,atq; recognitionẽ facerent Angeli Christo Saluatori mundi,si,sicut puer natus est,nasceretur Angelus. Dñs autem non Angelus nascitur,sed pro te nascitur homo,& tu homo nullam mutationẽ in hac sacra festiuitate in recognitionem tanti beneficij fecisti. Non ergo sis tã duro corde,sed per cõsiderationẽ accede,& cõtẽplare qualiter sacratissima mater purissimis vberibus suis vnigenitum filium lactans ipsum intuens, & attente considerans lachrymis ita perfundebatur, vt in facie pueri Iesu in virginalibus vberibus lactantis distillarent,atque ita sanctissimus puer lachrymas , quæ ab oculis sanctissimæ virginis fluebant,in vbera eius simul cũ lacte sugebat.

O quam

O quam dulce le seria este lectuario, el qual si con la consideracion A
buelues en tu pensamiento, junta mente con lo que alli passo, aun-
que seas vna dura piedra, no dexaras de enternecerte, y ablandarte.

Legitur quædam deuota persona singulari deuotione in puerum Iesum Christum atque in sanctam eius pueritiam fuisse affecta, & multo magis hac affectione in festo sacratissimæ natiuitatis eius inflammabatur: cumque de more in Ecclesia oraret, vidit ibi puerum pulcherrimũ, quem interrogauit, an sciret recitare Aue Maria, puer autem respondit. Recita tu mihi prius hanc angelicam orationem; & cum hæc deuota persona precibus infantis obediret, cum ad illum locũ peruenenisset qui ait: Benedictus fructus ventris tui, dixit puer. Ego sum iste fructus & statim amplius non apparuit: illa vero iubilo quodã, & interna dulcedine clamare cæpit dicẽs. Reuertere, reuertere dulcissime, & amantissime puer, quod per triginta dierũ spatiũ incessanter fecit: quibus finitis venit puer dulcissimus Iesus, & eam sic B
allocutus est. Ego vocatus venio ad te, quia tu me inuocasti; nunc autem ego te voco. Veni ad me, vt mecum regnes. Quæ felicissima persona hoc immenso gaudio, & animi iubilo fælicissime expirauit, & animam suam ei, qui eam vocauit, reddidit.

Natiuitatis Domini paupertas.

Simile. ET reclinauit eum in præsepio. Quando volumus exaggerare, & amplificare alicuius paupertatem, dicere solemus. Ille tam pauper est sicut AEgyptius, id est, es tan pobre como vn gitano. AEgyptium puerum mater sua parit in vijs, siue in locis abiectis aut in porticibus
Exod.2. dirutis & deturbatis: quia propriam domum non habet. In Exodo narratur, filias Ietro patri suo sic dixisse. Vir AEgyptius liberauit nos. Ille autem vir AEgyptius, de quo istæ fœminæ loquebantur, & dicebant eius opera fuisse liberatas, erat S. Moyses: qui figura fuit Chri C
sti Reparatoris nostri, qui conuenienter appellari potest AEgyptius, eo quod sicut AEgyptiũ peperit illum sanctissima mater sua sub portico diruto, sine lectulo, & in summa paupertate, idest, con mucha cõueniencia se puede llamar Christo nuestro Redemptor gitano por que como a gitano lo pario su sanctissima madre en vn portal derribado sin cama y sin abrigo, y con suma pobreza; y como los gitanos dizen la buena ventura: assi este diuino señor declaro la buena ventura
Luc.10. a sus discipulos diziendoles. Gaudete, quod nomina vestra scripta sunt in cælis, y a Iudas declaro la malauentura, quando dixo. Væ
Matth.26. homini illi, per quem filius hominis tradetur, bonum erat ei si natus nõ fuisset homo ille. AEgyptij sunt magni saltatores: sic hic cœlestis reparator saltauit è sinu patris æterni in viscera sanctissimæ matris & in-

A & inde in stabulũ, & ex stabulo in mundũ, & ex mundo in crucem, in qua nos redemit, & nobis meruit gratiam qua nos etiam saltaremus: hæc enim est aqua, de qua ipse apud Diuũ Ioannem dixit. Aqua, *Ioan.4.*
quam ego dabo fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Nam gratia efficit, vt cor iusti semper saliat, & ebulliat, da vn salto a los hospitales, otro a las carceles, otro a las Iglesias; denique gratia efficit, vt iustus in sanctis exercitijs nunquam saltare desinat, quousque ad cælum perueniat. AEgyptij semper se exercent in rerum commutationibus, idest en trocar vnas cosas por otras. Sic bonus Iesus in hunc mundum venit, vt nos doceret commutare famem pro saturitate, lachrymas pro consolatione, ignominias pro honoribus, laborem pro otio, ac denique bona terrena pro bonis gloriæ sempiternis. Idcirco sicut filiæ Ietro dixerunt. Vir AEgyptius liberauit nos, sic nos dicere possumus, Vir AEgyptius liberauit nos: siquidem clementissimus Ie
B sus, qui instar AEgyptij nasci, & pauper esse voluit, nos redemit, & misericorditer liberauit.

Natiuitatis Domini manifestatio.

CVm filius Dei in præsepio Bethleem natus esset, apparuit angelus pastoribus, & dixit eis. Euangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, & hoc vobis signum. Inuenieris infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. In Exodo legitur Dominus ad Moysem Prophetam sic fuisse *Exod.19.*
loquutus. Descende, & contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. O Deus infinitæ maiestatis, quodnam peccatum committitur, cum quis videre conatur, vt tam graui pœna, videlicet priuatio
C ne vitæ mineris ei, qui te videre intenderit: quin potius, vt homines te diligerent, videbatur bonum esse, vt te viderent? Nullus enim te poterit aspicere, qui tui amore non inflammetur, y que no quede captiuo de vuestro amor, siendo vos Dios nuestro summo bien, y por consiguiente muy comunicable como soys tã esquiuo, que no os dexays ver, ni tratar de vuestras criaturas? Quin etiam seruo tuo Moysi dixisti. Contestare populum &c. O profunda mysteria, ò altissima sacramenta, ò admirabiles effectus, quos aduentus filij Dei in mundum operatus est. Ante incarnationem verbi diuini non erat Deus satisfactus de offensis, quas Adam, & filij eius aduersus ipsum Deum commiserant, y assi no se careaua con los hombres, sino teniales buelto el rostro, y poniales ceño y no se dexaua ver dellos. Intelligentes hoc antiqui patres in cælum clamores tollebant dicentes. Veni Domine,

& noli tardare: relaxa facinora plebi tuæ. Sabian que en tomando A
Dios carne humana, se auia de dexar ver, y tratar de los hombres:
& ideo maximis clamoribus, suspirijs, ac lachrymis aduentum eius
postulabant: atque ita eo nato mittuntur Angeli, qui tantum bonum
hominibus annuntient, vt ad ipsum videndum, & tractandum, & ado
randum veniant. O fæliciſsima tempora! Olim promulgata erat lex,
qua præcipiebatur, ne quis in montem ad Deum videndum ascende-
ret: nunc vero contrarium penitus promulgatur, videlicet quòd sub
pœna mortis spiritualis, & æternæ octo dies non transeant absque eo
quod quilibet Christianorum in templum veniat ad videndum Deũ
humanatum, sub accidentibus panis, & vini coopertum: atque ita quã
do populus Christianus ad audiendam missam in templum confluit,
dicere solet. Eamus ad videndum Deum: illum enim re vera oculis fi
Luce. 10. dei sub illis accidentibus videt: Ideo Dominus cum discipulis suis lo
quens dixit. Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vo B
bis, quod multi Prophetæ, & Reges voluerunt videre, quæ vos vide-
tis, & non viderunt. Nos etiam dicere possumus, Beati illi, qui, post-
quam Deus carnem humanam sumpsit, in hac vita nati sunt, vident,
Iob. 6. etenim, quod antiqui videre cupierunt, & non viderunt videlicet ip
sum altissimum Deum in figura humana. Nunquid mugiet bos, ha-
bens præsepe plenum? O quam plenum extat præsepe, in quo clemen
tissima mater reclinauit infantem Iesum. Et quidem non est quod am
plius ingemiscat orthodoxus, plenum est præsepe, nam in ipso iacet il
le, in quo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter, hoc est, verè &
realiter, veluti apostolus perpulchre testatur.

Indi. 16. Extat huius altissimi mysterij eximia figura licet in affectu carna-
li, in illo fortissimo Sanſone pulcherrimæ Dalilæ amore capto ligato,
tonso, irriso, & illiso hoc est inimicis tradito. Qui vir à seculo potẽtiſ C
simus & in fortitudine corporis nemini cõparandus, post tot patratas
victorias, post totres bene gestas, post tot mille hostes asini mãdibula
calcatos: mirabile dictu, vnius puellæ pulchritudine victus est, liga-
tus, & tonsus, inimicisque suis ad illudendum expositus. Quis vnquã
vidit virtutem viri, & fortitudinem in capillis. Quis vnquam audiuit
hominem per solam capillorum tonsionem infirmari, debilemque, &
sine viribus reddi? In musculis & neruis robur esse solet, non in capil
lis. Non dubium est magnum aliquid portendere hanc capillorum
fortitudinem, & grande aliquod in potentoso viro latere mysterium.
Neque enim humana fortitudo erat vnius mandibulæ telo exer-
citus cuneum superare. Agnosco fortissimum Sanſonem in egressu
populi ab Aegypto asini mandibula cuneos principum superantem.
Quid enim populo illo Hebræorum debilius. Quid infirmius? Nun-
quid

A quid non mandibula asini est vsque hodie? Et tamen ò incommutabi-
lis Deus, quantas gentium, & populorum strages hac debili mandi-
bula illo tempore perpetrasti? Quot regna, quod reges illi populo sub
iugasti? Vt per hoc brachij tui potentiam, & nimiam fortitudinem
tuam ostenderes, qui tam infirmo populi instrumento tales, ac tantas
victorias obtineres, & de gente alioquin fortissima toties tam miri-
ficè triumphares. Hic ergo ipse, qui tantæ fortitudinis & vigoris mag
nitudinem ostenderat, qui toto orbe terribilis, & formidabilis appa-
ruerat, vnius virginis amore apprehẽsus, hodie infans, infirmus, liga
tus, & tonsus, çmulis exponitur, illudendus: neque enim teneretur,
nisi homo, neque illuderetur nisi homo, neque crucifigeretur nisi ho
mo: quæ ergo eum carne vestiuit ipsa illum ligauit, ipsa eum ludibrio
& morti exposuit. Vide igitur anima deuota inspice Sanſonem illũ
potentissimum infirmatum ligatum, & tonsum in dilectæ suæ Dalilæ
B gremio recumbentem. Vbi nunc capilli, qui de capite eius, ideſt, diui-
nitate profluunt ab æterno, in quibus virtus eius tota consistit? Vbi sa
pientia, vbi potentia, vbi æternitas, immensitas, immutabilitas: infinita-
tas, & virtutes aliæ diuinæ, quibus illud sacrum caput inundat? Tonsus
est noster Sanſon, tondente eum Dalila. Non eius crines euulsi sunt,
sed detonsi, intus in capite radices manent, sed aliquando prodibunt.
Expecta me inquit, indie resurrectionis meæ: expecta modicum, vt
noster Sanſon adiungatur ad templi columnam, id est, fortissimam Ioan. 12.
crucem: si enim ipse exaltatus fuerit à terra omnia trahet ad se ipsum,
& morietur Sãſon, & omnis simul æmulatio dissoluetur: plures enim
moriendo, quam viuendo posternet, & in morte, quam in vita poten
tior apparebit. O sacram Dalilam, ò fæliciſsimam virginem, quæ for-
tissimum alligasti, & omnipotentem Deum nostris commodis infir-
masti, quam læta, quam iocunda hodie de Sanſone triumphas: quis
C tuam valeat explicare lætitiam? Quis tuos possit gaudiorum fluctus
exprimere? quæ Deum, ac creatõrem tuum gremio foues, pãnis inuol
uis, vberibus pascis, osculis, & amplexibus lenis? paruulus enim natus
est nobis: mitis & humilis. Accedamus igitur ad hunc paruulum fra-
tres, qui nobis datus est. Paruulorum mores omnes agnoscitis, vna la
chrymula placãtur offensi, vno suspirio grauissimas dimittunt offen-
sas & iniuriarum non recordantur: sic hic diuinus paruulus vna la-
chrymula placatur offensus, vno suspirio grauissimas dimittit offen-
sas, iniuriarum non recordatur, pro exiguo seruitio, cæleſtia regna cõ
donat, neminem despicit, neminem abijcit, omni volenti se tradit.
Accedite ergo ad eum peccatores nunc, dum paruulus est in sancta
ecclesia repræsentatione, dum generis, & maiestatis videtur oblitus.
Accedite, nolite timere: irasci nescit, ferire non nouit.

NOBILITAS GENERIS.

Genes.22. PRomisit olim Deus Abrahæ. In semine tuo, (ideſt Christo ex genere tuo naſcituro) benedicentur omnes gentes terræ. Promisit item tantam generis multiplicationem, quanta est in cælo stellarum multitudo: Dinumera, inquit, si potes stellas: sic erit semen tuum. Quo in loco ei promittit non solum naturam, sed gratiam, necdum filios, sed glorioſos filios, necdum multos, sed etiam stellis similes. Quare hæc promisſio longe maior est, quam ea, quæ paulo antea præcesſit: hæc enim ad solos electos pertinet, qui fidem Abrahæ imitantur, quales sunt etiam omnes electi, qui ex gentibus ad fidem venerunt; superior autem promisſio videlicet; Siquis potest & puluerem terræ numerare, numerabit & semen tuum, ad carnales pertinet, qui secundum naturam tantum, non secundum fidem, & promisſionem filij Abrahæ sunt, quales sunt Iudæi obstinati. Pulchrè autem carnales filij Abrahæ pulueri terræ comparantur, tum quia tantum terræ inhiant, terreniſque promisſionibus, tum quia sicut puluis leui vento hinc inde proijcitur: sic apud impium nihil est stabile, nihil firmum, sed omnia vana & caduca sunt, & ipsi, & ea quę ambiunt. Iusti autem, & spirituales filij Abrahæ stellis cæli comparantur: primò, quia stabiles, & firmi sunt, fixi non in terra, sed in cælo, nec vllo vento, ac tempestate deijciũtur: fundati enim sunt supra firmam petram. Secundo stellis comparatur propter multitudinem. Sicut enim nemo nostrum stellas dinumerare potest, nisi solus Deus, qui solus multitudinem earum numerat, & omnibus ipsis Pſalm.146. (vt inquit Dauid) nomina vocat: sic nemo nouit electorum numerum nisi solus Deus. Tertio propter differentiam: sicut enim stella à stella differt in claritate: sic & pij in gratia, & in cognitione rerum diuinarum, alijsque donis. Quarto propter lucem; pij enim lucent vt luminaria in firmamento cæli, vt Beatus Apostolus inquit ad Philippẽ 1. ad Cor. 15. ses scribens. Vnde à Christo Redemptore nostro dicuntur apud Mat- Ad. Phil. 2 thæum lux mundi, & iubentur lucere coram hominibus, cum impij Matth. 5. sint tenebrosi. Quinto propter altitudinem, quod etiam nunc corpore in terra conuersantes, animo tamen in cælo versantur. Qui autem hoc modo stellis similes sunt, merito nobiles appellari debẽt: illi vero, qui vt puluis, & terra sunt, immerito nobiles appellantur, quãuis Abrahæ, vel cuiuscũque alterius nobilis generatione carnali tantum filij sint.

A

B

C

A *Nobilitas generis inuitat ad virtutis operationem.*

GLoria filiorum, (inquit Sapiens) patres eorum: nam qui à bonis parentibus genitus est naturalem quandam inclinationẽ ad bonum vt in plurimum ab ipsis parentibus suscipit: quoniam ab illis corporis cõplexionem deducit, quæ, si bona est, non parum conducit ad virtutum adiutorium, & incitamentum, vt Aristoteles libro primo Politicorum ait. Nam sicut ex hominibus hominem, ex bestijs bestiã: sic ex bonis bonum videmus generari. Sed natura quidem hoc vult; attamen plerunque non potest. Hæc Aristoteles. Præter illã inclinationẽ, quã à parentibus suscipiunt filij, inest etiã ipsis filijs naturalis quædam parentum suorum imitatio, quæ multis magnum est, semperque fuit virtutis adiumentum. Hinc B. Paulus ad Romanos scribens ait. Si radix sancta, & rami. Ad eundem modum de malis sentiendum B est: quoniam ex prauis parentibus procedunt ferme filij peruersi, paternę iniquitatis imitatores: quemadmodum ex cicuta oritur fructus virolentus. Et hoc ipsum testimonio Salomonis cõprobatur, qui in libro Sapientiæ inquit. Ex iniquis enim omnes filij, qui naſcuntur, testes sunt nequitiæ aduersus parentes in interrogatione sua. Non sunt autem hæc omnia tam inuariata lege firmata, vt contrarium euenire non possit: nam aliquando accidit, vt ex bonis parentibus mali procedant filij, tanquã pestilẽs fructus ex arbore bona: ẽ contrario vero ex malis parentibus etiam aliquãdo oriuntur boni, & virtutis studioſi filij: quemadmodum roſæ de spinis. Quæ superius dicta sunt cõfirmat Beatus Hieronymus in quadam epistola dicens. Nihil aliud video in nobilitate appetendum, nisi quod nobiles quadam necessitate constringuntur, ne ab antiquorum probitate degenerent.

Prou. 17.

Aristo. li. 1. Politico. c. 4.

Ad Rom. 11. cap.

Sapien. 4.

B. Hier. in Epistо.

Quid valet aut prodest pomum putridum, & corruptum, quamuis C ex optima arbore, & ex optimo loco (ideſt de buen pueſto) atque ex optima regione natum sit? Mas quiero vn pero sano, que vna camuesa podrida. Improbis Hebræis Christus Redemptor noster dixit. Quomodo potestis credere, qui gloriam ad inuicem accipitis, & gloriam, quæ à solo Deo est, non quæritis? Nobis autem merito dici potest. Quomodo potestis boni Christiani esse, siquidẽ gloriam Dei non quæritis sed vestram duntaxat, & putatis vos, ex eo quia ex bonis, ac nobilibus parentibus nati estis omnibus præferendos esse cum opera vestra deprauata contrarium prorsus mereantur.

Simile.

Ioan. 5.

Philo Iudæus de hac materia agens inquit. Malis hominibus prognatis ex honestis maioribus nullus locus esto inter nobiles. Quid enim prodest oculis orbato suorum maiorum perspicacitas hæreditaria? Quid prodest ad dicendum elingui paterna, vel auita eloquentia?

Philo. li. de Nobilitate. Simile.

Quid conferũt ad vires tabe diuturna cõsumptas, principes generis propter athleticum robur ascripti Fastis Olympicis? Certe nihil ea de causa decedit vitijs corporis, nullam opem ex præterita familiæ fælicitate sentientibus. Ad eundem modum iniustis liberis iusti parentes, luxu perditis sobrij, & in vniuersum malis boni vtilitatem nullã afferunt: sicut nec iura, iuris violatoribus ad quorũ contumaciã coercendam inuentæ sunt leges, exẽplaque sectantium virtutẽ hominum. Ideo puto ipsam nobilitatem, si Deus ei formam, vocẽque daret humanam, sic allocuturam istos contumaces posteros. Gentilitas non sanguine solo æstimatur apud veritatis iudicem, sed factis, studijsque similibus. At vos in contrariũ tẽditis, quæ odi, amatis, quæ probo, improbatis & auersamini. Apud me honor est pudori, veritati, moderationi, modestiæ, innocẽtiæ, inseruire, vos hæc in nullo pretio habetis.

Simile.

Vir nobilis virtutũ ornamentis decoratus est, veluti serenũ cælum pulchrorũ siderũ varietate distinctũ. Et quẽadmodũ dẽsæ nubes splẽdida obscurãt sidera: sic posteri degeneres maiorũ splẽdorẽ extingũt.

Poggius. Simile.

Poggius libro de nobilitate inquit. Quanto maioris habetur ædificare domũ, quã habitare, aut ornare ædificatã, tanto præstabilius est, atq; excellentius à se partã nobilitatẽ posidere, quã seruare ab alijs acceptã, cum alteri suis viribus, & lumine resplendeat, alter præse ferat alienum. Quare soli virtuti palma nobilitatis tribuenda est. Atria vero maiorum imaginibus referta, porticus signis ac tabulis ornatæ, magnificæ villæ, tẽpla constructa, varia domus ornamenta plus admirationis aspicientibus, quam nobilitatis secum ferunt. Hunc antisthenes secutus scripsit eosdem sibi videri nobiles, & virtutis studiosos in sola virtute nobilitatem constituentes.

Stoyci hanc Platonis sententiam complectuntur, & solos sapientes nobiles esse volunt.

Lodouicus Viues in introductione. cap. 3.

Ludouicus Viues in introductione ad sapientiam ait. Iam nobilitas quid est aliud, quã nascẽdi sors & opinio à populi stultitia introducta? Aut quæ sæpe numero latrocinijs quæritur? Socrates apud Stobæum sermone primo de prudentia inquit. Quemadmodũ equus non generosus vocatur, aut iudicatur, qui instructus apparatu magnifico fuerit, sed qui natura sit egregius: ita nec vir bonus, qui dominus est pretiosæ supellectilis, sed qui animum generosum posidet.

Socrates. Simile.

Plutar. in Morali.

Plutarchus in Moralibus ait. Vt fugitiuis ab altaribus, ac tẽplis reuulsis nihil supereſt præter mortuorũ sepulchra: sic qui vera, suaque gloria destituti maiorũ imaginibus sese efferunt, minimi cranei, quos pinnoteras vocant, quo tutiores sint inaniũ concharũ testis se condunt, & cum accreuerint, migrant in alias capaciores: ita quidam maiorum suorum titulis se se tuẽntur, cum suis diffidant virtutibus.

Simile.

Vt

A Vt lampirides non sunt conspicuæ nisi noctu, aut in obscuro: ita quidam non sunt illustres nisi inter humiles, & idiotas; obscurantur autem inter egregios. *Simile.*

Ex terra fertili producitur aliquando cicuta venenosa, & ex terra sterili pretiosum aurum: ita ex nobili patre aliquando filius ignobilis procedit, & ab ignobili patre filius nobilis. *Simile.*

Nobilitas generis sine virtute parum prodest.

Eccles. 10. B. Chrysost. hom. 3. operis imper.

SI te ò superbe interrogem verbis Ecclesiastici: quid superbis terra, & cinis? Respondebis, quia sum ingenuus, & nobilis genere. Audi ergo quid dicat beatus Chrysostomus super Matthæum: Quid enim prodest ei quem sordidant mores, generatio clara? Nolite dicere, quia patrem habemus Abraham: nam quid nocet illi generatio vilis, quem mores adornant? Quid profuit illi Cham quod filius fuit Noe? Nonne separatus de medio filiorum, qui secundum carnem

B frater natus fuerat, secundum animam factus est seruus? Nec familia eius sancta potuit defendere impios mores. Aut quid nocuit Abrahæ quod patrem habuit Thare luteorum deorum cultorem? nonne separatus à genere suo positus est in caput fidelium, vt iam non dicatur filius peccatorum sed pater sanctorum? Nec potuerunt gloriam eius sordidare paterni errores. Nam & aurum de terra nascitur, sed nõ est terra, sed illa multò preciosius, & aurum eligitur, terra autem contemnitur. Et è contra stannum de argento egreditur, sed non habet argenti valorem.

Cum aliquando rogaretur Democritus, (vt refert Stobæus) in quo tandem consisteret vera nobilitas, respondisse fertur: in pecudibus veram nobilitatẽ cõsistere in corpore; in hominibus verò in moribus animi candidis, ac laudabilibus. Antistenes vero referẽte Laer-

C tio, eos verè nobiles esse dicebat, qui essent virtutis Archadij studiosi, atque amatores. Archadij olim in signum nobilitatis suorum maiorum depictam lunam in calceo gestabant, significantes se nobiles quidem esse, verum eam nobilitatem crescere posse, atque decrescere instar lunæ. Quam consuetudinem postmodum imitabantur etiam Romani, vt scribit Plutarchus. Cæterum Solon dicere solitus erat, pulchrius quidem esse, ac laudabilius, nobilem aliquem fieri virtutis stemmatis, quam generis & maiorum suorum splendore. In Epistola præterea quadam imperatoris Maximi ad senatum Romanum missa, referente Herodiano, scriptum legitur: parum ad modum prodesse generis, & corporis nobilitatem, vbi deest animi vera nobilitas, virtus scilicet atque probitas. Videmus siquidem passim fieri, vt sicut ex eadem radice rosa, item, & spina enascun-

Exemplum.

Herod. lib. 5

tur: ita ex nobilibus parentibus oriantur non solum studiosi verum A
etiam & vitiosi liberi.

Non debent nobilium hi filij appellari, qui in perpetua versantur
ignominia, sed nefariorum potius hominum, quorũ vitam imitari cõ
Ad Gala. 6. tendunt. In Christo Iesu (vt ait Beatus Paulus) neque circuncisio ali-
quid valet, neque præputium, sed noua creatura: significans videlicet
Sanctus Apostolus veram apud Deũ nobilitatem esse animæ renoua
tionem per fidem charitate formatam, quæ non in stemmatibus ma-
iorum, & generis amplitudine consistit, sed in nouitate vitæ, & in do-
minici nominis imitatione. Omnes, qui ex gentibus originem du-
cunt, potius filij Abrahæ sunt, si illius fidem referant, quam ij, qui se
ortos ab illo putant, nec tamen domestico exemplo à scelere, & im-
pietate reuocantur. Cum enim in diuina cognitione omnia sint à sen
su corporis ad mentis dignitatem conferenda, non multum refert cu
ius sanguine procreemur, sed cuius vestigijs ingressi vitam institua- B
Osori. Epis. mus, inquit Osorius Episcopus Algarbiorum in libro de nobilitate
Christiana.

Nobilitas generis sine virtute parum prodest.

MAgna profecto cæcitas est, quod in oculis mundi non tantum va
leat nec tanti fiat propria alicuius virtus, quantum respectus
maiorũ seu proauorũ eius. Hæc est statera per quã mundus homines
ponderare, & æstimare solet: no estima la perla por su fineza, sino solo
por su engaste. Ille proculdubio magnũ errorẽ committeret, cui cum
perfectissima, atque optime depicta imago iudicanda committere-
tur, vt ipsam approbaret, ille perfectiones imaginis non attenderet,
sed solum animaduerteret, ea quæ eandem imaginem circunstant &
extra illam sunt, hoc est: pusiesse los ojos en lo que esta lexos y fuera C
del compas de la imagen, y por no ser aquello tal negasse el voto de
su aprobacion a la imagen; pues no es menor que este el disparate del
mundo el dia de oy, qui oblitus propriarum virtutum alicuius homi
nis solum attendit ad maiores, & proauos eius vt ipsum iudicet, &
approbet: quando autem isti ei non placent perfectam imaginem con
Eccles. 8. temnit, & pro nihilo ducit. Cum Ecclesiasticus dixit: Non communi
ces homini indocto, ne male de progenie tua loquatur, aperte
insinuauit magnam incõsiderationem, & cæcitatem esse
eorum qui solent de generatione seu de nobilita
te alicuius tractare, virtutes vero eius, vt
par, & æquum est, non
æstimant.

ORE-

AOBEDIENTIA MANdatorum.

SI vis ad vitam ingredi, serua mandata, inquit summa *Matth. 19.*
veritas. Pro horum verborum declaratione maxime
perpendendum est, vnamquamque rem secundum va
lorem, & conditionem suam, sic debere seruari, & cu-
stoditi. Currus, quia parui valoris est, in via seruatur,
& nemo illum furatur. Truncus alicuius quercus ante
ianuam ponitur, & ibi custoditur, vestis tamen intra domum reponi- *Simile.*
tur, si vero vas aureum est, maiori custodia seruatur, marsupium au-
tem aureorum in arca clauibus, & seris magna cura custoditur. Vtinã
tale discrimen in bonis animæ, & corporis à nobis fieret. Fratres mei
bona omnia temporalia, quid nisi paleæ, aut truncus, & quercus sunt,
B vt quid tanta solicitudine ea seruatis, & tanto animæ dispendio acqui
ritis? Mandata vero Dei super millia auri, & argenti à sancto Rege Da
uid dilecta & super aurum, & Topazion pretiosiora, qua solicitudine,
& in qua arcã recondita seruatis, ne inimicus ab animabus vestris
per aliquot peccata mortalia illa tollat? O siniſtra hominum electio!
O peruersa filiorum Adæ commutatio! Paleas & stercora sub septem
absconditis clauibus, & margaritas pretiosas, videlicet mandata Dei
in ianua aperta, nempe in ore vestro effrænato non timetis reponere.
Ibi ea ponitis, siquidem in ore tantum ea habetis. Certe in loco ma- *Psal. 118.*
gis tuto præcepta Dei seruabat sanctus Dauid, vt ipse fatetur dicens.
In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Ita vt qui
voluerit à me tollere vnum de mandatis tuis inuitando me ad illius
transgressionem, potius obtineat à me, vt cor à corpore meo cani
proijciendum extrahat, quam vnius mandati tui violationem com-
C mittere, hoc est potius mori patiar, quam frangere præcepta à te mihi
tradita, & qui voluerit illa auferre à me prius sinam, vt tollat vitam
meam. Vt quid ita ea, ô sancte vir in loco sic recondito abscondisti.
Quia tu mandasti, mandata tua custodiri nimis. Fratres mei per viscе
ra misericordiæ Dei nostri vos obsecro, vt vnusquisque vestrum fir-
missimo proposito cum hoc sancto Rege dicat. In corde meo absconди
eloquia tua, vt non peccem tibi Domine, vt qui voluerit aliquod il
lorum à me per peccatum extorquere, tollat cor meum, mandatum au
tem tuum minime, id est, vt potius moriar: quia sine corde nemo vi-
uere potest: bene sine oculis, ac manibus quis potest viuere, non ta-
men sine corde, & ideo in illo, & non in alijs membris absconди elo-
quia tua, & potius vitã quam illa perdam. Fœlices vos si sic feceritis.
Sed vt magis ad hoc moueamini, audite quid Spiritus sanctus per Ec

Universidad de Deusto Biblioteca

Eccles.12. clesiasten dicat. Finem loquendi,scilicet omnia, quæ ad vtilitatem A
omnium dici possunt,illorum, inquam, finem pariter omnes audiamus. Deum time,& mandata eius obserua:hoc est enim omnis homo. Talem finem loquendi audiamus omnes fideles, & mente illum retineamus, & opere adimpleamus: certe vtilissimus finis est iste, cum doceat vnico verbo finem desideratissimum nostrum nempe Dei visionem. Est igitur sensus istius sententiæ. In hoc vno,scilicet in mandatorũ Dei obseruatione cõsistit,esse, & bene esse & officiũ & exercitiũ vniuscuiusq;,qui vere hominem agit,& fidelem seruũ summi Dei.

Aristo.5.li. Metaphys. Hoc est omnis homo,idest perfectus homo,quia ex Aristotele in 5. li. Metaphy. Totum,& perfectum idem sunt,& dictio Hebræa, quæ hic ponitur, perfectum significat. Atque ita perinde est ac si diceretur consummatus homo coram Deo,& hominibus. Quod alius interpres B
reddit paulo lucidius dicens. Deum timeto,& mandata eius obseruato,quia in hoc consistit omnium hominum perfectio: quod perinde est ac si diceret: Quæcunque à Deo huc vsque dicta sunt, & quæ in libris scripta,alijsque innumeris libris scribi possunt comprehenduntur sub his verbis. Deum time,& mandata eius custodi. Si tamen immaculata Dei mandata ob magna commoda promissa, & ob æternam vitam custodire non vultis,saltim ea obseruate, vt conscientiæ iurgiũ compescatis, quod sola mandatorum Dei obseruatione fit, teste Diuo Ioanne in sua Canonica: & vt euitetis terribilem illam maledictionem. Ite maledicti in ignem æternum: quia(vt ait regius vates)

1.Ioan.3. maledicti(scilicet erunt omnes)qui declinant à mandatis tuis. Tre-

Psal.118. menda certe res est audire aliquorum sanctorum dicta prope mortem existentium, qui tamen plenissime mandata Dei obseruauerunt; C
cum vidissent se iam esse prope rationem reddendam. Quid dicam de illo S. Hilarione, qui cum in deserto sanctissime à quinto decimo

B. Hiero. in vita Hilar. 1.tomo. fol. 251. ad octogesimum ætatis suæ annum vixisset infirmus in horto iacebat: nam modicus calor in pectore tepebat, nec præter sensum quidquã viui habens supererat, & tamen (vt refert B. Hieronymus) apertis oculis loquebatur. Egredere quid times anima, egredere, quid exire dubitas ò anima. Septuaginta annis Christo seruijsti, & mortem times. Et in hæc verba exhalauit spiritum. O confusio peccantium! O duritia legis Dei transgressorum qui cum omnia Dei mandata per totam vitam disipent, & conculcent non timent horam mortis, cum sancto isto Hilarione.

Obedientiæ mandatorum perfectio.

B. Aug. super Psal.118 PErfectus obediens est, qui cum S. Dauid audet dicere. Tuus sum ego. Super quod Beatus Augustinus inquit. Non leuiter trãseundũ est

A est quod ait S. Dauid,Tuus sum ego. Quid non est Dei. Cum alibi ipse dicat. Domini est terra, & plenitudo eius. Quid est ergo quod iste ita quodam modo familiari se Deo commendandum putauit,vt diceret. Tuus sum ego:saluum me fac,nisi intelligi volens, quod malus malo suo suus esse voluerit. Quod est inobedientiæ primum & maximum malum & tanquam dicens. Meus esse volui,& perditum me feci. Sed sanctus Dauid, Tuus sum, inquit,saluum me fac quia iustificationes tuas quæsiui, non voluntates meas,quibus fui meus, sed iustificationes tuas, vt essem iã tuus. Deus non præcipue nostra, sed nos *2.ad Cor.12.*
vult,vt B. Paulus ad Corinthios scribens docet dicens. Non quæ vestra sunt,sed vos quærimus. Quintus Fabius maximus Romanorum Imperator,cum ad eum auri,& argenti munera per legatos ex quadã prouincia ciues misissent,vt eum placarent,respondit. Populus Romanus non aurum,sed dominos,ac possessores auri sub suo vult esse dominio. Sic omniũ Imperator Deus non nostra,sed nos,hoc est non bo
B na temporalia nostra,sed cor,quod dominatur eorum,sibi donari petit. Quo mihi multitudo victimarum vestrarum. Plenus sum, inquit ipsemet Dominus per Isaiam prophetam. Ideo in prouerbijs dicit. Fili præbe mihi cor tuum, Quod ei præbebat Dauid,si quidem etiam alibi ait. In me sunt Deus vota tua:hoc est in me ipso sunt,quæ tu Domine vis:nimirum cor,& anima mea præparata sunt ad tui obsequium. *Isai.1. Proner.23. Psalm.55.*
O quam pauci sunt, qui vere possint dicere. In me sunt Deus vota tua:& Tuus sum ego. Hoc efficacissimis verbis asseuerat B. Ambrosius super hunc locum dicens. Facilis vox,& communis hæc videtur. Tuus sum ego:sed paucorum est. Satis rarus est, qui Deo dicere possit. Tuus sum ego:ille enim hoc dicit, qui adhæret Deo totis sensibus qui aliud cogitare non nouit. Ille hac voce vtitur, qui potest dicere. Domine ostẽde nobis patrem,& sufficit nobis. Nunquid hac voce vti
C tur auidus pecuniæ,honoris,potestatis. Multis nõ est satis Deũ scire, & quid pluribus. Tanti populi,tantæ nationes,tãti diuites paupertatẽ putant Dño seruire, & qui supra omnes est,illis exiguus,& angustus est, illis nõ satis est Dei filius,in quo sunt omnia. Ille dines cui in Euãgelio dictum est. Si vis perfectus esse,vade & vẽde omnia,quæ habes & da pauperibus,& sequere me,Deũ sibi sufficere nõ iudicauit: siquidẽ(vt ait sacer textus)contristatus est,quasi plus esset quod relinquere iuberetur quã quod præcipiebatur eligere. Ille ergo solũ dicere potest: Tuus sum ego,qui dicere potest: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Hæc verba Apostolorũ sunt,non tamen omniũ apostolorum: nam & Iudas Apostolus fuit,& in cõuiuio inter Apostolos Christi recumbebat,dicebat & ipse. Tuus sum ego:sed voce tantum & non corde: venit enim,& intrauit in eum Satanas,& cœpit dicere.

Non

Non est iste tuus ò Iesu,sed meus.Nam iste quæ mea sunt cogitat,quæ A
mea sunt,pectore suo voluit:tecum epulatur,tecum bibit,& mihi tuũ
sanguinem vendidit:tuus est Apostolus,& meus est mercenarius.Nõ
potest dicere sæcularis : Tuus sum,plures enim dominos habet.Venit
libido & dicit . Meus es,quia ea,quæ sunt corporis concupiscis, in il-
lius adolescẽtulæ amore te mihi vendicasti.Venit auaritia, & dicit.Ar
gentum & aurum,quod habes seruitutis tuæ pretium est : possessio,
quam tenes venditio libertatis tuæ est.Venit gula,& dicit . Meus es:
quia vnius diei conuiuium pretium vitæ tuæ est.Veniunt deniq; om-
nia vitia,& singula ei dicunt. Meus es . Quem igitur tam multi repe-
tunt , vile mancipium est.Quomodo ergo tu,qui huiusmodi es, pote
ris Christo dicere, Tuus sum ego.Respondebit ille . Nolo habere ser-
uum pluribus dominis seruientem : nam quomodo meus es si verbis
mihi dicas:Tuus sum,operibus autem me ipsum neges.Non est meus
quem libido succendit : quia mea castitas est.Non est meus,quem cu- B
ra spoliandi minores exagitat,quia mea est largitas.Nõ est meus, quẽ
aura mobilis inquietat,quia mea est tranquillitas.Non est Christi,ni-
si qui alienus est à crimine.Et ideo regius vates, vt ostenderet qua ra
tione quis dicere potest Christo Domino:Tuus sum ego,adiungit.Iu
stificationes tuas exquisiui. Quasi dicat . Ille vere tuus est , qui nihil
aliud extra te quærit,solum quærit iustificationes tuas,id est, manda-
ta tua perficere. Hæc Beatus Ambrosius.

Obedientiæ mandatorum Dei fructus.

SI quis diligenter omnia Dominica præcepta consideret , inueniet
plane non minus illa ad hominis pacem , & incolumitatem quam
ad Dei gloriam pertinere:sic enim diuina bonitas rerum ordinem in
stituit,vt gloriam suam cum nostra salute coniunxerit,quemadmodũ
B.Eucherius in epistola ad Valerianum probat. Quod cum ita sit du-
bitari merito potest , cuius rei gratia Deo magis obstricti simus , an C
propter præmia quæ cultoribus legum suarum constituit, an propter
Canti.2. ipsas leges,quas tulit.Vnde in Cãticis pro eo,quod nos legimus: Sur
ge propera amica mea,& veni,alij ex Hebræo vertunt . Surgito tibi
amica mea,& formosa mea,& ito tibi. Quo verbo admonemur,operã
omnem,quam in diuinorum mandatorum obseruatione ponimus,nõ
in vllum Dei commodum(qui bonorum nostrorum non indiget)sed
in nostrum redundare.Quod si his adiungas gratiæ ipsius Dei munus
esse,quod eius præceptis obtemperemus, inuenies illum,cum merita,
nostra præmiat,conferre nobis gratiam pro gratia . Vnde est illud B.
B.Aug. li. 9.confessio. Augustini in lib. confessionum . Quisquis tibi enumerat merita sua,
quid enumerat,nisi munera tua ? Ioseph fratribus suis in Ægyptum
pro-

A profectis non modo frumentum,quod quærebant, dedit,sed pecuniã
etiam,qua frumentum emere debebant in ore saccorum concludi ius
sit.Sic Dominus Iesus verus secundum carnis successionem frater
noster & fœlicitatem ac saturitatem æternam,quam homines quærũt
confert,& gratiam item , qua illam comparare debeant . Itaque ade- *Isaiæ.26.*
pta sempiterna pacis fœlicitate cum sancto Propheta Isaia dicemus,
Domine dabis pacem nobis : omnia enim opera nostra operatus es
in nobis.

Obedientiæ mandatorum efficacia.

REs quidem aperta est medium,quo regnum, ac respublicæ guber
nantur, esse legem,cuius adimpletione, & executione consequi-
tur Rex si tyrannus est,& lex ipsa tyrannica quam fert, se ipsum diui-
tem facere:si vero iustus ac bonus est lege iusta bonos , ac potentes
B subditos suos fieri curat.Sæpenumero autem euenire solet,vt propter
debilitatem,& infirmitatem hominis , atque pronam ad malum incli-
nationem leges plerunque secum magnum inconueniens afferant, vi
delicet quod cum intentio legislatoris sit,per illas docere,quid faciẽ-
dum,& quid præcipiendum sit,& homines à malo auertere , & in bo-
num inducere,contrarium penitus multoties euenit,quia cũ res pro-
hibetur,excitatur appetitus eius.Atque ita leges condere,easque ho-
minibus dare plerũque occasio est confractionis earum,ac maioris,
& grauioris peccati:sicut B.Apostolus ad Romanos scribens testatur
solent namque homines legibus quibus meliores reddendi erant, de-
teriores fieri.Quam ob rem Christus supernus Rex noster in guber- *Ad Reg. 5.*
natione sui regni nouum modum legis liberum ab his inconuenien-
tibus inuenit , quo suos docebat non solum ad bonitatem sectandam
sicut alij legislatores docuerunt , verum etiam ipsos de facto bonos
C reddendo,quod nullus alius rex aut legislator vnquam facere potuit,
& hoc proprium est ac præcipuum legis euangelicæ, & in quo ipsa ab
alijs legibus & sectis differt.Pro cuius intellectu obseruare oportet,
quod quia officium, & ministerium legis est homines in bonum du-
cere,& à malo auertere sicut hoc fieri potest duobus dissimilibus mo
dis,videlicet aut intellectum docendo , aut voluntatem attrahendo:
sic leges sunt in duplici differentia:quædam sunt , quæ cum intellectu
loquuntur,eique lucem præbent in his,quæ secundum rationem fie-
ri,vel relinqui debent:aliæ sunt leges,quæ intellectum nõ illuminãt,
sed voluntatem attrahunt imprimentes in ea quandam inclinationẽ,
& appetitum earum rerum,quæ vt bonæ merentur appeti, & gignen-
tes in ea quoddã odium rerum turpium,& pessimarum.Prima lex cõ
sistit in regulis,& præceptis,secunda vero in quadam salute,& quali-

tate

Universidad de Deusto Biblioteca

tate cœlesti, quæ voluntatem sanat, & gustum amissum in ea reparat, A
ac non solum ipsam rationi subijcit, verum etiam cum ea reconciliat,
& amore legis capi, detinerique facit. Quoniam autem lex Moysi hoc
B. Aug. lib. de spiritu & lit. non faciebat, ideo Beatus Augustinus dicit eam in seruitute obseruatores suos posuisse, legem vero gratiæ in honore, & vera libertate cõstituere: Moyses enim nec alius legislator non potuit vti secundo legum genere: at vero Christus Redemptor noster, licet verũ sit quod
in suo euangelio aliqua præcepta posuerit, & alia renouauerit, & alia,
quæ deprauatus vsus male intellexerat meliorauerit, præcipuum tamen suæ legis, & illud in quo ab alijs legislatoribus differebat, fuit,
quod tanquam verus Deus sanauit sua gratia voluntates, easque allexit, vt bonum diligerent, & malum odirent, quanto vero magis hæ
Ioan. 1. voluntates disponuntur, tanto amplius in eis hic amor augetur. Quapropter breuiter signanter & compendiose B. Ioannes dixit. Lex per B
Moysem data est: gratia, & veritas per Iesum Christum facta est. Quod
Hierem. 31. Propheta Hieremias multis retro temporibus vaticinatus est dicens.
Ecce dies venient dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Iuda fœdus nouum: non secundum pactum, quod pepigi cum patribus
vestris, &c. & paulo inferius. Dabo legem meam in visceribus eorum
& in corde eorum scribam illam. Postulemus ergo, & summis precibus obsecremus hunc cœlestem legislatorem, vt in nos hoc tam singulare beneficium conferat cum regio Propheta dicente. Inclina cor
Psal. 118. meum Deus in testimonia tua: hoc namque diuino dono diuinæ suæ
legi dulci proptitudine obediemus, & quomodo iugum eius suaue sit
sentiemus. Quod autem lex diuina homines probos faciat, constat ex
illis verbis regij Prophetæ dicentis. Dulcis, & rectus Dominus, pro-
Psalm. 24. pter hoc legem dabit delinquentibus in via. Vbi alia litera sic habet. C
Benignus, & bonus, procliuis ad bonum faciendum. Y como este celestial señor tiene vna condicion tan buena propter hoc legem dabit delinquentibus in via, hoc est, lo que le mouera a dar ley, y euangelio a los hombres es la condicion tan suaue, que tiene. Et quibus obsecro legem dedit? Delinquentibus in via, id est ijs, qui peccatores sunt. Si ò fratres mei cum in oratorijs vestris orationi vacatis proprijs oculis videretis schedulam è cœlo cadentem, quæ sanguineis literis conscripta erat, cumque eam legeretis hoc scriptũ continere vidissetis, Christiane magnopere desidero, vt ego, & tu amici simus, opto etiam meũ tibi regnum, & quidquid habeo, tibi dare: idcirco pœniteat te me offendisse, & post hac firmiter propone emendam & meam legem exactissime te seruaturum esse promitte, ego enim gratiam, & fauorem, ad eius obseruantiam tibi dabo, & si in hoc perseueraueris, vitam eternam me tibi daturum polliceor. Quæ omnia meo nomine subscribo, & con-

A & confirmo Iesus filius Dei viui. Quæro à te ò peccator, quid hac perlecta schedula faceres? Certe hoc dicerem. O Deus infinitæ clementiæ & bonitatis, cum ego in lethali sim peccato, & cum in infernum me iure optimo præcipitare posses, ad me ipsum schedulã veniæ mittis, & me ad gratiam, & gloriam inuitas, benedicta sit tua infinita pietas, & misericordia. Quis obsecro adeo duro atque adamantino corde præditus est qui hoc non proferret, & qui in posterum bene viuere, atq, ab hoc tam singulari beneficio commodũ, vtilitatemq; educere non proponeret? Dic ergo ò execrande, & ingrate peccator, quid aliud tibi sacrosanctum Euangelium, nisi hanc veniam, & condonationẽ peccatorum virtute sanguinis Iesu Christi redemptoris nostri promittit. Et hæc diuina lex, quæ in sacro euangelio scripta continetur firmata & stabilita est ineffabili veritate, & sacro sancto nomine Iesu Christi veri Dei, & veri hominis. Quare ergo illam omni cura, & solicitudine non obseruas. Quare te ad altissimũ Deũ non cõuer-
B tis atq; ad tam singularia beneficia recipienda, qualia tibi in euangelica lege promittuntur, te ipsum nõ disponis. O cæce, & tanti boni, tãque immẽsi beneficij cõtemptor. Dfis cor tuum illuminet, vt posthac in meliorem frugem te recipias, & in melius resipiscas.

Obedientiæ mandatorum sublimitas & altitudo.

TV mandasti mandata tua custodiri nimis, inquit regius vates cũ Deo loquens. Custodiri nimis, id est super omnia alia mandata, *Psalm. 118.* quod idem Dominus insinuauit dicens. Tollite iugum meum super vos. Super vos ait, id est super capita vestra, super oculos vestros, super omnes alias leges: mandata, & traditiones hominũ, & omnes per hanc debẽt modificari. Sed heu miseri mortales prorsus inuerso proceditis ordine, pluris præcepta mortalium, quam Dei viuentis facitis:
C si ad eorum volũtatem explendam opus est Dei volũtati contraire cẽties, vel millies, nihil pensi habetis. Principũ mandata qui tantum oc cidunt corpus, & non habent amplius quid faciant, collocatis super legem Dei viuentis, qui postquam occiderit corpus, habet potestatẽ corpus, & animam mittere in gehennam. Præcipit iudici ecclesia Dei, vt dimittat clericum, vel immunitatem seruet ecclesiæ excommunicationis iaculo eum ferit, pulsantur campanæ, extinguntur candelæ obmutescunt diuinæ laudes, cruces nigro velo cooperiuntur, & iudex nihil pensi habet, irridet, irascitur, contumax in sua inobedientia perseuerat: sed venit regale mandatum à consularibus regis, vt obediat ecclesiæ, restituat, quem vi ab ea eduxit, se à causa inhibeat, capit literas, deosculatur eas, super caput imponit, & cedit statim. O miser incredule, & infidelis Deo, & eius ecclesiæ obedire ei cõtumaciter repu-

repugnasti,calcasti literas eius,& hominum præcepto statim acquie- A
uisti?Non tollis iugum Dei super te,sed sub te,onera vero hominum
imponis super te.In Exodo legitur quod tabula, in qua Dominus di-
Exod.32. gito suo legem scripserat à Propheta Moyse confracta fuit: illa vero,
in qua Moyses scripsit,non fuit fracta.In quo significatum fuit leges,
& statuta,atque constitutiones humanas in mundo magis obseruan-
das fore,quam leges,ac præcepta diuina: nam plurimi sunt executo-
res,qui humanas leges,& constitutiones obseruari faciunt, perpauci
vero,qui leges diuinas obseruandas esse studeant. Si Rex pragmati-
cas,ac leges sancit ad vnguem,& integre ab omnibus obseruantur.Et
quamuis hoc bonum sit,tamen damnabile est non esse homines, qui
tantam curam,& diligentiam in obseruatione legis Dei habeant, quã
tam in obseruatione legum humanarum adhibent.

Notandum etiam hic est secundum sententiam aliquorum dictio- B
nem,nimis,veluti modum imponere præceptis Dei,non tamen intel-
ligo per modum,mensuram,sed per modum, intelligo promptitudi-
nem,& deuotionem,qua præcepta Dei custodiri debent. Hoc est,nõ
solum vult Deus,vt præcepta eius custodiamus,quantum ad substan-
tiam,& materiam,sed vt in modo ea prõptè, & delectabiliter adim-
Aristo. in Ethicis. pleamus.Hoc Philosophus in suis ethicis docet,ait enim. Operari iu-
sta non est difficile,sed operari vt iustus operatur, hoc difficillimum
est,scilicet prompte,deuotè, delectabiliter quasi ex habitu: deuotio
B.Tho.2.2. q.82. enim est promptitudo quædam ad diuina obsequia,& est effectus cha
ritatis,& est veluti causa conseruans eam,& augens,vt docet B.Tho-
Ezech.1. &.10. mas.De quatuor illis mysteriosis animalibus Propheta Ezechiel in-
quit,quod vbi erat impetus spiritus illuc gradiebantur: ait etiam. Et
quatuor facies vni, & quatuor pennæ vni. Vbi septuaginta interpre-
tes transtulerunt.Quatuor alæ vni. Et aspectus eorum quasi scintillæ C
æris candentis. Vbi etiam B.Hieronymus inquit. Erant omnia ple-
na luminis.Mysterium quare vnumquodque animal eorum habebat
quatuor facies,& quatuor alas, erat quia cum ipsa animalia impetum
diuini spiritus secutura erant,para que en dandoles el espiritu de vna
parte,y soplando de vn lado,o de otro no tuuiessen,que boluerse ha-
zia aquella parte,sino que como tenian cara para alli, y alas para alli
luego sin ninguna dilacion seguian aquel impulso.O marauillosa pre
steza,y velocidad,que ni aun tanto tiempo como era necessario para
boluerse de vn lado a otro lado,o de vna parte a otra parte no se dete
nian.In quo quidem significata fuit promptitudo, ac diligentia, qua
iusti,qui per illa animalia significantur,diuinam volũtatem adimplẽt,
& per placidam viam sacrorum mandatorum Dei gradiuntur. Dum
autem dicitur,quod omnia erant plena scintillis,insinuatur,quod iu-
sti in

A sti in oculis,& in facie,in manibus,& in modestia totius corporis sui
ostendunt bona exempla,quæ sunt scintillę valde nitentes,& coruscã
tes.Sed vt sic seruemus mandata Dei ab ipso patre misericordiarum
auxilium petere debemus,quod egregie docet regius vates, qui post-
quam accepit à Deo quod eius mandata debent custodiri nimis in hu
iusmodi desiderio exarsit dicens. Vtinam dirigantur viæ meæ ad cu-
stodiendas iustificationes tuas.Id est.Vtinam ego sic faciam Domine
Deus,vt nimis custodiam mandata tua.Vtinã quod præcepisti,fiat mi
hi.Super quod ait Beatus Augustinus.Vbi audis, vtinam, vocem op-
tantis agnosce,& cognita voce optantis depone superbiam præsumẽ-
tis.Quis enim se dicat optare,quod sic habet in arbitrij potestate, vt
nullo indigens adiumento id possit facere. Ergo si optat homo,quod
præcepit Deus,vt det ipse quod præcipit rogandus est Deus.Cui sen-
tẽtiæ astipulatur B.Tho.qui asserit tã in statu naturæ integræ, quã in
B statu naturæ corruptæ indigere hominẽ speciali Dei auxilio ad hoc, *B.Tho.1.2. q.109.art.4*
q̃ meritorie,& in ordine ad vitam æternã præcepta Dei adimpleat.

Obedientiæ sublimitas.

VBi nos legimus:Iniquos odio habui, alij transtulerunt. Exleges
odio habui,id est eos,qui sine lege Dei ex sua vana voluntate tan *Psal.118.*
quã lege ducuntur.Vnde B.Bernardus in quodã sermone ait. Cesset *B.Bernard. sermon.3. re surrectionis Domini.*
voluntas propria,& infernus nõ erit.In quem enim desæuiet ignis il
le,nisi in propriam voluntatem. Nam propria voluntas Deum impu-
gnat,& aduersus eum extollitur:ipsa est quæ paradisum spoliat,infer-
num ditat,sanguinem Christi euacuat,& ditioni Diaboli mundũ sub-
iugat.Et ibidem inquit.Grãde malum propria voluntas,qua fit,vt bo
na tua tibi bona non sint.Propria voluntas est, quæ non est commu-
nis cum Deo,& hominibus:sed nostra tantũ, quando quod volumus
C non ad honorem Dei,non ad vtilitatem fratrũ sed propter nos metip
sos facimus non intendentes placere Deo,& prodesse fratribus,sed sa
tisfacere proprijs motibus animorum.Hæc B.Bernardus.Non sic ille,
qui dicebat.Et legem tuam in medio cordis mei,id est, cura seruandi *Psal.39.*
legẽ tuam ò Deus,in medio cordis mei(hoc est in summo cordis mei
loco)sita est:cætera vero non in medio sed velut in angulis quodãmo
do,& lateribus mei cordis hærent.Dignitas autem obedientiæ vel ex
eo colligi potest,quod in ea salutis nostræ summam in statu innocen-
tiæ Dominus constituit, dum certæ arboris fructu primos parentes
interdixit,non quod noxius ille esset (nullam enim nocentem stirpẽ
genuerat)sed vt habere se Dominum intelligerent,mererique stude-
rent,illius præceptis obtemperando,& ab eo,quod nec malum per se
nec nocens esset,tamen quia vetitum abstinendo.

Obedientiæ integritas.

A

PErfecti viri est non solum legem Dei seruare, sed ardenti etiã amore ipsam diligere, & in ea obseruanda oblectari. Vnde Iudith hoc nomine commendatur, non solum quod casta fuerit, sed etiam quod castitatem amauerit. In Malachia Propheta quoque nobis præcipitur, non solum vt misericordes simus, sed etiam vt misericordiam diligamus. Simili quoque ratione animus contra vitia formandus est vt nõ solum ea fugiat, verum etiam detestetur: quale est illud. Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. Ietro quoque Moysi socer quærit iudices, non solum, qui pecunia non corrumpantur, sed etiam qui auariti*a*m vt monstrum horrendum oderint, & detestentur. Ex amore vero legis Dei prouenit, vt voluntariè, & non coacte ei seruiamus. Hãc autem Christiani populi esse præstantiam expressisse videntur verba, quæ (iuxta quorumdam translationem) pro eo, quod nos legimus: Te cum principium in die virtutis tuæ, sic habẽt. Populus tuus aderit voluntarius in die virtutis tuæ, hoc est, non inuitus, & coactus, sed humana voluntate parebit imperio tuo, vt si pro nomine, & gloria tua sint omnibus cruciatus perferendi, & mors millies oppetenda, id pulcherrimi muneris loco ducant. Quam vero sit dies in qualibet virtutis actione bona voluntas, ex his Beati Augustini verbis libro de bono coniugali poterit æstimari, ait enim. Sicut non est impar meritum patientiæ in Petro, qui passus est, & in Ioanne, qui passus non est: ita non est impar meritum continentiæ in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias, & in Abrahã, qui filios generauit. Et licet voluntariè, non tamen oscitanter, & segniter, sed studiosissime, & diligenter esse Deo seruiendum insinuant verba illa. Viam mandatorum tuorum cucurri: sed addit, cum dilatasti cor meum. Ex quo patet maxime adhoc lętitiam spiritualem conducere. Hanc autem lætitiam idem Propheta à Domino postulat, pro eo enim quod nos legimus: Suscipe seruum tuum in bonum, alij legunt, oblecta seruum tuum in bonum: hoc est sic animum meum amore pietatis, & virtutis inflamma, & gaudio spirituali reple, vt per viam mandatorum tuorum curram. Sed qui hoc gaudio, & oblectatione frui vult, dicere cum eodem Propheta debet. Renuit consolari anima mea (scilicet in rebus terrenis) memor fui Dei, & delectatus sum.

Malach. 6.

Psalm. 118.

Exod. 18.

Psal. 119.

B

B. Aug. de bono coniugali.

Simile.

C

Quo etiam studio diuinæ legis obedientiæ incumbere debeamus, declarant illa Dauidis verba. Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt. Quemadmodum enim homo, qui ex vinea, quam possidet, sibi, suisque omnia, quæ ad vitæ cultum pertinent, suppeditat, omne studium suum in ea excolenda insumit:

Simile.

A mit: ita vir iustus tota animi contentione in diuinorum mandatorum obedientiam incumbit, ex qua sibi bona cuncta, & in hac vita, & in futura pollicetur. Idem significant hæc verba. Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, &c. significant enim hanc esse hæreditatem suam, hoc patrimonium, cui vni deseruiat, & à quo opes omnes suas expectet, nihilque præterea curet.

Obedientiæ integritas.

CVm Deus nefandas illas vrbes Sodomam, & Gomorrham incendio inflammare vellet, misit angelos ad sanctum Loth, qui eum hortarentur, vt in mõtem aufugeret, si vitam incolumem seruare vellet: ipse autem in sua sententia perseuerans dixit. Est ciuitas hæc iuxta, ad quã possum fugere parua, & saluabor in ea, &c. Angeli vero id, quod sanctus Loth postulabat ei concesserũt. At ipse ad vrbẽ peruenies nõ se securũ reputauit, forsan quia vidẽs vrbes illas fumigãtes, & scintillãtes timuit in ea vrbe, ad quã confugerar, cõcremari: atque ita ascendit de Segor, & mãsit in mõte. Itaq; in mõte, vbi angeli prius ei dixerũt esse locũ saluationis, sanctus Loth ab illo incẽdio, & infortunio se liberauit. In quo aperte ostenditur, nos non posse securitatẽ inuenire in eo loco, vbi nos cogitamus, sed in eo loco, in quem nos Deus dirigit, & ire præcipit. Idcirco eius diuinæ volũtati oportet nos cõtinuo obedire. Tanta est obedientiæ præstantia, vt orationis præcipua cura esse debeat, vt præceptis dominicis obsequamur magis, quã spirituali dulcedine oblectemur. Hinc regius vates dicebat. Vnam petij à Domino, & hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitę meæ. Quorsum hoc? Nimirum, vt videam voluntatem Domini, hoc est, vt audiendis ibi, meditandisque diuinis legibus intelligam voluntatem eius, quam videlicet studiose sequar.

Genes. 19.

B

Psal. 26.

C B. Gregorius in Moralibus super illud Ioannis, si cor nostrum non reprehenderit nos fiduciam habemus, &c. Sic ait. Si quod præcipit facimus, quod petimus obtinebimus: habet enim oratio fulciri operatione, & oratione operatio. Cũ hic sanctus Doctor dicit, quod petimus obtinebimus, intelligendus est, si nobis expedire viderit Dominus: quia (vt Beatus Augustinus libro Sententiarum inquit) fideliter supplicans Deo pro necessitatibus huius vitæ, & misericorditer auditur & misericorditer non auditur. Quid enim infirmo sit vtilius magis nouit medicus, quam ægrotus. Quanta vero sit hominis inobedientis pertinacia vel hoc argumento colligi potest, quod inter accipitres ij etiam, qui viribus, & corporis magnitudine præstant quamuis feri, & syluestres sint, triginta tamen dierũ spatio, aut paulo plus ita ad homines assuescunt, vt in sublime, ac pene super nubes volantes, aduocan-

B. Greg. li. 18. Moral. c. 3.

B. Aug. in lib. sentent. Prosp.

Simile.

tis manum, & vocem ſecuri aduolent adeò naturalem feritatem pau- A
corum dierum conſuetudine deponere diſcunt: homo autem poſt tri-
ginta, & eo plus annos euangelica doctrina edoctus vix voci Dei ob-
temperare nouit. Attende ergo obſecro homo pertinax, quod Beatus
B. Auguſt. ſuper Ioan. Auguſtinus ſuper Ioannem te docet dicens. Vis, vt ſeruiat caro tua
animæ tuæ. Deo ſeruiat anima tua: debes regi, vt poſsis regere.

Obedientiæ mandatorum integritas.

Pſal. 118. IN corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi, inquit regius vates. Poſtquam dixerat: In toto corde meo exquiſiui te, quia vanum eſt rem quærere diligenter, niſi eam in tuto collocaueris, ne ſubripiatur, ſubdidit. In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi, ac ſi diceret. Non ſolum ingenti cura tua mandata quæſi-
ui, ſed etiam grandi diligentia ſeruaui in penetralibus cordis mei. Sũt
enim, qui verba ore tenus ſeruant, tantum prædicant, ſcribunt, le- B
Hierem. 12. gunt cum nihil remotius à corde habeant, contra quos Propheta Hie
remias inquit. Prope es tu ori eorum, & longe à renibus eorum. Ver-
bum Dei ſemen eſt: & terra vbi ſeminandum eſt, anima eſt: non caro,
non lingua. Quid garrule Chriſtiane verba Dei ore tenus profers,
Simile. cum animæ tuæ terra plena ſit ſpinis. Similis es paludibus, quæ ripas
habent plenas herbis virentibus, & diuerſi generis floribus, ipſæ au-
tem intus ſunt refertæ ſerpentibus, & immũditijs, & lutoſis, & ſalſiſsi
mis aquis. Sic lingua tua laſciuit verbis omni decore Rhetorum vi-
rentibus, intus autem plena ſpurcitijs. Non igitur in ore, ſed in corde
ſeruanda ſunt verba tua Domine, vt non peccem tibi. Hac potiſsimũ
de cauſa vir iuſtus in corde recondit verba Dei, vt habeat vnde re-
Matth. 4. ſpondeat Diabolo, & propellat illum, ſicut Chriſtus Dominus tribus
Sacræ ſcripturæ verbis reſpondit Diabolo in deſerto, & vicit illum, C
atque à ſe profligauit, & deterruit. Cæterum non ſufficit diſpoſitio,
quam homo ex ſe facit, niſi præſto ſit auxilium diuinum. Cum ergo
homo fecerit, quod in ſe eſt, inquirendo, & ſcrutando legem Dei,
& cuſtodiendo eam in corde ſuo, adhuc deſiderat Dei operam, qua
in obſeruatione eorum inſtruatur eo modo, quo iuſtificetur. Ideo
addit. Benedictus es Domine doce me iuſtificationes tuas, id eſt, do-
ce me facere mandata tua, vt iuſtitiam, quæ ex Deo eſt, per eo-
rum obſeruationem conſequar. Vnde priùs blanditur Deo dicens.
Benedictus es Domine, vt ſtatim poſtulet: Doce me iuſtificationes
tuas: nam qui de acceptis beneficijs gratus extitit, maiora, & plu
ra meretur percipere, ſecundum quod in quadam collecta dicit Ec-
cleſia. Vt de perceptis muneribus gratias referentes, beneficia po-
tiora ſumamus.

Obedien-

A

Obedientiæ mandatorum ſtimulus.

AD Hebræos ſcribens Beatus Paulus inquit. Propterea abundan- *Ad Heb. 2.*
tius oportet nos ſeruare, ea, quæ audiuimus, ne forte pereſſlua-
mus. Quomodo B. Paulus inquit. Ne forte? Numquid non certiſsimè
peribunt quicũque Chriſtum non audierint? Quomodo ergo, ne for-
te, inquit Beatus apoſtolus? Ne forte, poſuit propter arbitrij libertatẽ
quod reparari poteſt per pœnitentiã dũ viuit homo, & ei conceditur
reſpirare ſuper terram, qui ſi illam nõ egerit, certiſsime peribit, imo
& pereſſluet: fluimus enim, quia ſicut fluuius in defluxu, & mutabilita
te ſumus, de infantia adpueritiã de pueritia ad iuuentutẽ, de iuuentu-
te ad ſenectã, & deinde ad decrepitam ætatẽ. Effluimus autẽ, cũ in mor
te anima diſſoluitur à corpore, pereſſluimus vero, ſi à Dei conſpectu
perpetualiter ſeparati per varia tormenta ſine fine deficimus. Propter
grande hoc malũ docet B. Apoſtolus obedire maxima obſeruatione B
legi Dei: quia enim maiora beneficia, quã antiquitus Hebræi recepe-
runt, nos recepimus, propterea abundantius oportet nos (inquit ſan-
ctus Apoſtolus) ſeruare ea, quę audiuimus ne forte pereſſluamus. Hie
remias Propheta de Hebræis loquens dixit, eos fuiſſe ſine auribus, &
ſine naribus. Quã obſecro ſpeciẽ, & figurã præſeferret homo, aut fœ-
mina, quę nares atq; aures nõ haberet? Quã deformis appareret? O mi
ſer peccator, cuius anima corã diuino cõſpectu turpior, & deformior
apparet, ſiquidẽ nec nares habes ad olfaciendũ id, quod bonũ eſt (om
nes nãq; virtutes malũ tibi odorẽ præbent, vitia vero bonũ) nec etiã
habes aures, ex eo enim quia naribus cares prouenit tibi, vt aures nõ
habeas hoc eſt, de no te oler bien las coſas ſanctas que Dios te manda
vienes a no obedecerle, y por eſto eres tan feo delante ſus ojos.

Obedientiæ ſtimulus.

C CErtant inter ſe hoc verbum Chriſti, Quid tibi vis faciam quod C
cuidã cæco dixit, & verbum B. Pauli, quod ipſe Chriſto Redem- *Matth. 10.*
ptori noſtro dixit, Domine quid me vis facere? Sed vincit illud, Quid *Actuum. 9.*
tibi vis faciam? & non vincitur: Quid me vis facere? Imo coronatur,
& glorificatur. Dic tu ò homo cum B. Paulo ex toto corde tuo. Domi
ne quid me vis facere? & audies; Quid tibi vis faciam. O hominis mor
talis obedientiã! O creatoris immortalis liberalitatem, ſed maiora, &
ſublimiora Deus, & vniuerſorum Dominus largiri poteſt chariſmata
quam homo eidem impendere obſequia, ei, inquam, qui potens eſt,
omnia facere ſuperabũdanter, quã petimus, aut intelligimus ſecundũ
virtutem, quæ operatur in nobis, ipſi gloria in eccleſia, & in Chriſto
Ieſu, & in omnes generationes ſæculi ſæculorũ amen. Dic ergo tu ò *Ad Eph. 3.*

homo cum Sãcto Apostolo, Domine quid me vis facere? Si desideras A
B. Isido. lib. 1. de summo bono. cum cæco audire: Quid tibi vis faciam. Audi quid B. Isidorus libro de summo bono dicat. Non erit caro subiecta animæ, nec vita rationi, si animus non est subditus creatori. Tunc autem recte nobis subijciuntur omnia, quæ sub nobis sunt, si nos subijciamur ei, à quo nobis
B. Hiero. in epist. illa subiecta sunt. Et B. Hieronymus in epistola ait. Tantum virtuti adijcies, quantum propriæ voluntati detraxeris.

Fides tunc maxime commendatur, cum nullum ad credendum argumentum adest, vt cum Dominus in Numeris dixit. Loquimini ad
Num. 20. petrã, & illa dabit aquas. Et etiã spes in desperatissimis reb' præcipue laudatur, qualis Susannæ fuit. Sic etiã obediẽtia laudẽ maximã promeretur, in qua nõ alia obediẽdi ratio, quam sola imperãtis volũtas est.

Ad Obedientiam mandatorum auxilium Dei necessarium. B

MIrabile dictu est, quoties S. Dauid loquens cum Deo legis mentionem facit, vt vix sit versus, in quo legem non nominet, præcipue in psalmo centesimo & decimo octauo. Hoc nimirum fecit, vt insinuaret necessitatem auxilij diuini nõ solum ad singula præcepta seruanda, sed ad singulas actiones, quibus lex Domini adimpletur. Toties ergo loquens cum Deo repetit legem, vt eius auxilium ad singulas actiones imploret, ac si diceret cũ B. Augustino. Domine da quod iubes, & iube quod vis. Quod nos etiam facere maxime oportet. Tanta vero est vis obedientiæ apud Deum, vt maxima dona, & præsidia obedientibus polliceatur, quod verba illa Exodi declarant. Si audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in pecu-
Exod. 19. lium de cunctis populis terræ: mea est enim omnis terra. Quæ verba dulcedinem maximam præseferunt: quid enim hac paterna cura dulcius. Quid amantius. Fœlices profecto pij omnes qui sic à Deo custo- C
Psal. 32. diuntur: nam quamuis Dauid inquit. Beata gẽs cuius Dominus Deus eorum populus, quem elegit Dominus in hæreditatem sibi: plus tamẽ in peculio, quam in hæreditatẽ designari videtur: hæreditas enim potest esse diuitum, peculium autem fere semper pauperum est, qui cum nihil habeant aliud quo vitam tueantur, omnem operam suam in illo excolendo ponunt. Similem ergo curam, & prouidentiam Dominus obedientibus pollicetur.

Obedientia Christo Domino, in quantum homo, est debita.

Ad Heb. 1. DE Christo redemptore nostro inquit Beatus Paulus. Quem constituit (scilicet pater æternus) hæredem vniuersorum: hoc est, cui,

A cui, in quantum homini, concessum, & communicatum fuit à patre æterno imperium, & dominium super omnes creaturas corporales, spirituales, terrenas, & cælestes. Sed hæc eadem consideratio nos commouere debet, vt huic vniuersali hæredi, quem pater æternus nobis Dominum, & prælatum dedit, obedientissimi simus. Hic fuit titulus, quo olim filij Israel temporibus Hieremiæ Prophetæ misericordiam à Deo postulabant dicentes. Tu autem in nobis es Domine. Non est *Hiere. 14.*
aliqua natio, cui ò Domine cognitus sis, nisi nobis duntaxat: nam cæteri omnes idololatræ sunt: & nomen sanctum tuum inuocatum est super nos hoc est, particularmente nolotros nos llamamos de vuestro nombre, scilicet Israelitas, del Dios de Israel. Sic enim cunctæ nationes nos vocant: quod cum ita sit iusto titulo dicere possumus. Ne derelinquas nos Domine Deus noster. Hoc idem quod olim filij Is-
B rael dicebant, nunc sacrosancta Ecclesia quotidie canit dicens. Tu autem in nobis es Domine, &c. Ac si diceret. Nulla est natio, in qua tu Domine honoreris nisi in populo Christiano: omnes enim aliæ infideles sunt, solus Christianus populus te credit Principem, & legitimum hæredem patris æterni. Hic te quotidie patri æterno in vero sacrificio offerimus: hic quotidie præclara & prodigiosa opera tua canimus: hic tuum sacrum Euangelium recipimus: hic te Deum, & Dominum confitemur, & tuis diuinis mandatis obedimus. Qua propter merito dicere possumus. Tu autem in nobis es Domine, & nomen sanctum tuum inuocatum est super nos: hoc est, ex tuo sanctissimo nomine Christi, nos Christiani appellamur. Non solet hoc paruum amoris pignus esse, nam communiter videmus, quod si quis partes, & factiones alicuius sequitur, & nomine eius nuncupari vult, fauorem in eo inuenit. Cum igitur nos Christiani vocemur, &
C hæreditas tua simus, ne derelinquas nos Domine Deus noster. Quando iratus fueris effunde iram tuam in gentes, quæ te non nouerunt, & in regna, quæ nomen tuum non inuocauerunt. (Dexad señor correr vuestra ira contra los Reynos, que ni os conocen, ni inuocan vuestro nombre, ni confian en vos, sino en sus fuerças naturales, y en sus falsos dioses.) Huius etiam beneficij memoria Deus improbos Christianos confundit, eis dicens, se vocari Deum eorum, & eos in populum suum elegisse, & eis leges, ac sacramenta ad conseruationem gratiæ, & ad medicinam contra ægritudinem peccati dedisse: ipsi autem præuaricati sunt leges Domini, & diuinæ maiestati terga vertunt, passiones suas Deos facientes. Quocirca merito nunc dicere potest, quod olim per Hiere- *Hierem. 2.*
miam Prophetam Iudæis dixit. Iudicio contendam vobiscum: trãsite ad insulam Sethim, & videte, mittite in Cedar, & considerate

vehementer,& videte,si factum est huiusmodi,si mutauit gens Deos A
suos,& ipsi non sunt Dij:populus autem meus,quem ego tantis bene
ficijs affeci,mutauit gloriam suam in idolum. Ostupescite cæli super
hoc,& portæ eius desolamini vehementer.

Ad obedientiam inuitatio.

Exod. 1. IN libro Exodi legitur sic præcepisse Pharao obstetricibus Hebræa-
rum. Quando tempus partus aduenerit,si masculus fuerit,interfici-
te eum. Timuerunt autem obstetrices Deum,& non fecerunt iuxta
præceptum Regis Ægypti,sed conseruabant mares. Pluris fecerunt
hæ gentiles mulieres mandatum Dei,quam Regis, & magis timue
runt Deum quam damnum quod illis Rex inferre poterat propter
imperij inobedientiam,& confractionem. Plurimi sunt Christiani,
quibus si Rex diceret:Erit mihi gratum si interficiatis quẽdam mihi
infestum,proculdubio se hoc Regis imperio fœlices reputarent. Læti B
tia afficiuntur miseri homines ex eo,quia dominis temporalibus cum
offensione Dei creatoris sui seruitium exhibeant. O malitiam præsen
tium sæculorum. Obstetrices illæ ignorantes, & insipientes erant, at
que inter idololatras semper vixerant, nec aliquis timorem Dei eis
prędicauerat,sicut modo à concionatoribus,& fidelibus quotidie prę
dicatur,nec etiam habebant aliquam pœnæ æternæ, aut gloriæ noti-
tiam,sicut modo habemus, sed scintillam quandam naturalem, qua
vnum duntaxat Deum esse cognoscebant. Tantamque reuerentiam
Deo habuerunt,vt potius vitam amittere, quam ipsum offendere con
stituerint. Nondum Christus Saluator noster prædicauerat illam do-
Matth. 10. ctrinam. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non
possunt occidere,sed potius timere eum,qui potest & animam, & cor
pus perdere in gehennam:ipsæ vero eam iam adimpleuerant. O mali-
tiam huius temporis! vix modo est, qui faciat id, quod hæ mulieres
fecerunt:quin potius plurimi contrarium faciunt, porque en dizien- C
do vn cauallero:No tengo yo criados en mi casa,porque si los tuuiess
se no se atreueria fulano a hazer tal cosa. En oyendo esto los criados
oluidados de Dios obedecen a su señor temporal por aquella palabra
que dixo: Quod autem Deus illis præcipit sub pœna æternæ dãnatio-
nis,& promittens gloriam sempiternam facere nolũt,vel si faciunt,
ita faciunt ac si non crederent. O intolerabilis filiorum Adæ peruersi
tas,quibus verbis te amplificare & detestari potero.

Obseruantiæ mandatorum Dei modus.

QVæri potest quonã modo oporteat præcepta Dei obseruare, an
scilicet fecisse opus præcepti satis sit. Ad quod respondetur
satis

A satis quidem esse adhoc, vt culpam nouam non quis contrahat opus
præcepti fecisse:sed interim manet seruus inutilis neque promerebi-
tur sibi quidquam eorum bonorum, quæ obseruatoribus legis Dei *Luc.* 17.
promittuntur:siquidem certa est sententia saluatoris nostri,quam nõ
solum pronuntiat,sed,& aptissima parabola demonstrat,dicens:Quis
autem vestrũm habens seruum arantem,aut pascentem boues, qui re
gresso de agro dicat illi:statim transi, & recumbe, & non dicit para
quod cœnem,& præcinge te,& ministra mihi,donec manducem, &
bibam,& post hæc tu manducabis & bibes: nunquid gratiam habet
seruo illi, quia fecit quod ei imperauerat? Non puto. Sed & vos cũ
feceritis omnia,quæ præcepta sunt vobis,dicite:Serui inutiles sumus
quod debuimus facere,fecimus. Vides quam exacte inculcat saluator
solum fecisse opus præcepti,pro vt serui faciunt, nullam mereri gra-
tiam,nullamque adferre vtilitatem. Nam sermo est de seruis, qui solũ
B id faciunt, ad quod iure seruitutis obligati sunt, & de eximia aliqua
gratia,qua quis reponitur in eminentiori statu quam antea erat. In-
quit enim:dicite. Serui inutiles sumus, quod facere debuimus, feci-
mus. Quid enim præstitistis super alia Dei mancipia? nonne & anima-
ta omnia,& inanimata hoc faciunt? Sol obsequitur Deo suo,& eidem
obtemperat luna:Bruta quoque animantia præstant imperatum serui
tium. Quare? Vt cum illis Deus, ita sane & tecum aget: si tantum-
modo opus præcepti feceris, vt serui faciunt, absque affectu dico fi-
liali. Quid igitur nobis agendum est, vt vtiliter obseruemus man-
data Dei? Qui frugi esse volunt, non solum faciunt opus præcepti,
quia præceptum est, idque more seruorum, qui solum timore agun-
tur, nihil autem agunt ex amore, sed hoc in primis curant, vt fidei
spiritu adoptentur in filios domus, atque sic in ipsis præceptis facere
C voluntatem siue beneplacitum Dei patris, qui in cælis est, more fi-
liorum, hoc est ex affectu amoris. Voluit igitur Christus Redem-
ptor noster per parabolam inductam docere non sufficere homini-
bus facere seruili animo, quæ præcepta sunt illis,more populi Iudai-
ci:altius enim quid requiritur,nempe vt spiritu fidei efficiantur filij
Dei,& sic amore filiali faciant præcepta eius tanquam patris ip-
sorum,qui in cælis est. Siquidem hoc prodest,& vtilitatem
adfert,dicente saluatore, non omnis, qui dicit mihi
Domine,Domine,intrabit in regnũ cælorum, *Matth.* 7.
sed qui facit voluntatem patris mei,
qui in cælis est.

(?)

OBEDIENTIA PRÆ- A
latorum.

B. Hiero. in epist. ad Heliodorum.

BEatus Hieronymus in quadam epistola sic ait. In lege veteri quicunque sacerdotibus non obtemperabat, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore, nunc vero inobediens spirituali mucrone truncatur, aut de ecclesia eiectus rabido Dæmonum ore discerpitur. Cum Deus

Num. 27. S. Iosue ducem, & principem populi sui constitueret, dixit ad Prophetam Moysem. Tolle Iosue filium Nun virum, in quo est spiritus Dei, & pone manum tuam super eum: qui stabit coram Eleazaro sacerdote, & omni multitudine, & dabis ei præcepta cunctis videntibus, & B parte gloriæ tuæ. Quod aliqui sic exponunt. Lauda, & honorifica eũ coram populo, vt maiorem autoritatem acquirat, & vt audiat illũ omnis synagoga filiorum Israel: Pro hoc, si quid agendũ erit Eleazar sacerdos consulet Dominũ. O admirabilẽ ordinem. Populus (ait Dñs) obediat principi: Princeps autem sacerdoti: & sacerdos consulat Dominum. In quo Dominus docuit, quomodo velit Prælatos, ac Principes à subditis honorari, & obediri; & quod principes sæculares Ecclesiasticis prælatis obtemperent, eosque in negotijs arduis, & difficillimis tanquam patres spirituales consulãt, & quod prælati suæ sapientiæ, ac prudentiæ non fidant, quinpotius Deum consulant eius diuinum auxilium precibus, & orationibus implorantes.

Obedientia Prælatorum. C

ad Philipp. 2 FOns, & origo obedientiæ est humilitas, sicut opere docuit summus mundi magister Christus Reparator noster, de quo B. Apostolus ad Philippenses scribens sic ait. Humiliauit semetipsum Dominus noster Iesus Christus factus obediens vsque ad mortẽ. Ecce qualiter sanctus Apostolus testatur cælestem Reparatorem nostrum, quia se humiliauit, ideo vsque ad mortem obediisse. Vnde B. Cyprianus super illa verba: Inclinato capite tradidit spiritum, ait. Bonus Iesus præcepto æterni patris sui promptissima voluntate consensit, & cum in cruce esset nõ respondit verbis se obedire, sed inclinauit caput, & tradidit spiritũ. Vbi maxime ponderandum est sacrum textum non asserere, Dominum Iesum Christum prius æterno patri tradidisse spiritũ & postea caput inclinasse, sed prius inclinasse caput, postea autem spiritum tradidisse. In quo aperte ostendit, quod si æternus pater id ei per obedientiam non præcepisset, ab hac vita non discederet, non ob

stantibus

A stantibus plurimis, & immensis laboribus, quos in ea patiebatur. O fœlix anima, quæ ad imitationẽ huius diuini magistri vsq; ad postremã horã omnibus rebus, quæ ei præcipiũtur caput inclinat, & humiliter obtẽperat. Legitur in vitis Patrũ, quod cum monachus quidam iam iam vltimũ vitæ spiritum efflare vellet. S. Abbatẽ Arseniũ sic fuit allocutus. Te obsecro Pater, vt, siquidem vides pœnam quam hic patior mihi per obedientiam mori iubeas, vt etiam in morte mereri possim: nam sexaginta anni sunt transacti in quibus ego altissimum Deũ deprecor, ne quãdo humanitas mea voluerit, sed quando mihi meus Abbas præceperit, ego moriar. Ego (inquit sanctus Abbas) tibi ò fratres Rogeri iubeo per sanctam obedientiam, vt statim ab hac vita discedas, animamque tuam ei, qui eam creauit, tradas, & faxit Deus, vt sacratissima eius passio, & hæc mea benedictio tibi prosint, & proficiant. Mirabile dictu. Cum S. Abbas finem proferendi hæc verba fecisset, finiuit etiam vitam, & mortuus est monachus ille, qui eademmet

B nocte eidem Abbati apparuit dicens pluris æstimasse Iesum Christũ Regem cæli, & terræ mortem illam, qua ipse per obedientiam sui prælati è vita discesserat (sicut etiam ipse Christus per obedientiam Patris æterni mortuus fuit) quam aliud bonum opus, quod in vita sua fecisset. O quantum meretur ille, qui vsque ad mortem prẽlatis suis obedit? Multum erigimini filij Leui, ait Sanctus Moyses in Numerorum *Numero. 16* libro. Dixitque rursus Moyses ad Core. Audite filij Leui. Nunquid parum vobis est, quod separauerit vos Deus Israel ab omni populo, & iunxit sibi, vt seruiretis ei in cultu tabernaculi, & staretis coram frequentia populi, & ministraretis? Maxime perpendendum est hos execrandos homines Datã, Abiron, & Core (quos hic S. Moyses increpat) fuisse primos, qui prælato suo Moysi innobediẽtes extiterũt, seq; cõtra ipsum rebellarunt, quos omnes terra viuos absorbuit, & in in-

C fernũ simul cũ corpore & anima descenderũt: sicut ibi refert sacer textus. Alia peccata filij Israel ante hoc perpetrauerãt: sed nunquã à Deo tã acriter fuerũt puniti: vt hinc aperte colligamus, quã pernicioſũ, ac nefariũ crimẽ in Republica sit inobedientia, & cõtra maiores rebellatio? Vt autẽ homo seſe ad obediẽdũ prælatis inclinet, nõ debet attẽdere, cui obtẽperat, sed quẽ repræsentat ille, cui obedit, & propter quẽ ille obedit. Refert Herodot' antiquissimus historiographus, q; cũ vilis *Herod. lib. 2 historiarum.* & plebeius homo nomine Amasis in regiã dignitatẽ ascẽderet, & ibi ab aliquibus despiceretur, vt pote vili, & abiecto genere natus: ipse, vt erat prudẽs, cõtẽptũ illũ ac despicatũ intelligẽs iussit fieri statuã cuius dã idoli, cui Ægyptij reuerẽtiã adhibebãt, atq; in sũma habebãt venerationẽ. Hãc autẽ statuã præcepit fieri expelui, in qua ipse, & hospites ei pedes lauabãt, cõflata vero statua ex illa pelui, & in loco publico posita

omnibus

omnibus tam magnatibus, quam vilibus totius populi adorata fuit. A Quo facto rex iussit omnẽ populum congregari, eosque sic est allocutus. Vos scitis statuam, quam in publico adoratis ex pelui, in qua pedes lauabantur, fuisse conflatam, nec ad id attẽditis, sed ad id, quod repræsentat, eamque adoratis ex eo, quia imago est vestri Dei. Sic nõ oportet vos animaduertere ad vile genus, vnde originem traho, sed attendite dignitatem quam repræsento. Tantam vim habuit hæc comparatio, vt rebelles illos AEgyptios, qui Regi suo obtemperare nolebant & iã iam aduersus illũ rebellare decreuerant, mitigauerit. In hũc modum religiosus & quilibet alius Christianus non debet oculos figere id illo, quod quondam suus prælatus fuit, si por ventura seruia como bacia de lauar los pies en ella, sed debet animaduertere quem modo repræsentat, videlicet Iesum Christum verum Deum, ac Dominum nostrum.

B

Obedientia Dei & prælatorum.

B. Dionysi. de diuin. c. 4

BEatus Dionysius in libro de diuinis nominibus docet, diuinum amorem exstasim facere hoc est, amatorem sic extra se rapere, vt non sinat eum sui ipsius esse, sed eius, quem amat: vnitiuus enim est amor, nec cessat, donec effecerit inter amantẽ, & amatum vnũ velle, & vnum nolle, cor vnum, & animam vnam, quo tandẽ cũ Apostolo dicat: viuo autem, iam non ego: viuit vero in me Christus. Cuius affectu, & arbitrio perinde feror, ac si ipse non haberem affectum, aut arbitrium. Quæ licet habeam tamen amore rapiente, illius, quem amo, fiunt, illiusque esse volo firmo immobilique animi decreto. Hoc autẽ est obedire vsque ad plenam sui ipsius abnegationem. Fons igitur talis obedientiæ est amor extaticus, quo velut liquescit anima in Deum cunctis, quibus eximie colitur Deus, conglutinata. Ad hanc perfectã obedientiam Christus Dominus inuitans discipulos salutari suo con C filio dicit. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & sequatur me. Abneget, inquit, semetipsum, non sua aut suos tantum, sed semetipsum, hoc est propriam arbitrij sui voluntatem, qua nihil homini æquè proprius, nihil intimius, nihil amabilius. Per hanc ipse homo brutis animalibus præstat, per hanc frui, & vti valet, per hanc sui ipsius potens, suarum actionum Dominus constituitur: vt agendo bene, laudem mereatur: male autem operando vituperio, ac punitione dignus sit. Quapropter recte se ipsum abnegasse dicitur, quicunque arbitrij sui libertatem sibi adimit statuens nihil deinceps pro sua voluntate gerere, sed in omnibus dicere cum Christo Iesu: veruntamen pater non mea voluntas, sed tua fiat: atque ex animo precari: fiat volũtas tua, sicut in cælo & in terra. Quale autem esse debet in omnibus, qui

Ad Galat. 2

Matth. 16.

Luc. 22.

A qui imitatione saluatoris nostri sectatur eam perfectionem obedientiæ, quæ est consilij euangelici, ad quam inuitat idem Dominus in hoc loco dicens: Si quis vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me, exactius declarat adiungens ibidem. Qui enim volnerit animam suam saluam facere, perdet eam, hoc est, conteret omnes affectiones viuendi, quæ diuinis placitis exequendis remoram præstant. Qui autem perdiderit hoc pacto animam suam propter me, inuenier eam. Quid enim prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur. Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera sua. Quibus promissis velut calcaribus incitat suos ad consilium abnegationis sui ipsius, per perfectam obedientiã fortiter subeundum. Si autem dixeris, Putabam ego verba illa Christi

B saluatoris nostri habere vim præcepti, & ad vniuersos pertinere Christi fideles. Respondeo, quod forma dicendi sub conditione declarat non dicta esse per modum iussionis, sed doctrinæ aut adhortationis: quæ quidem doctrina aliqua ex parte omnibus necessaria est, & communis: in sua vero plenitudine non proponitur, nisi per modum consilij, & inuitationis, ijs, qui spontanei sunt ad ardua illa perfectionis euangelicæ cacumina superanda. Amans enim, vt diximus, non remanet sui ipsius, sed amati. Debet ergo quisque seipsum abnegare, animamque suam odisse, quatenus id requirunt amati iussa, quæ præcipiendo præcepit. Est quidam gradus diuini amoris, quo Deus diligitur propter se, & super omnia: quem vt attingas, omnia tibi & cuilibet abneganda sunt. Qui enim amat patrem aut matrem plus quam *Matth. 10.* me, inquit summa veritas, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Deinde qui non curat ablui, &

C sanctificari, & iustificari in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri ab illis sceleratis, & monstrosis malis, quæ enumerat Apostolus ad Corinthios scribens. Item in quo adhuc regnat peccatum per opera carnis, quæ numerantur in Epistola ad Galatas, nec incipit virescere in fructum aliquem spiritus sancti, de quibus ibidẽ agitur. Hic non attingit nec infimum quidem gradum præfatæ doctrinæ Christi, vt aliquomodo discipulus eius fiat. Igitur qui vult venire post Christum debet in primis abnegare, quod erat, quatenus Christo, & eius diuinis iussionibus aduersatur. Debet præterea & id, quod sequitur præstare, nempe, qui non tollit crucem suam, & sequitur me non est me dignus. Sequitur, (inquam) saltem hactenus, vt malit cuncta tormentorum genera, & qualiacunque incommoda sufferre, quã ad vetustatem in baptismo depositam redire, quamque nouitatem in

Ad Cor. 6. Ad Galat.

Christo

Christo inchoatam non persequi. Porro antedictam Christi sententiam secundum intensum, ac eminentem charitatis gradum, quem ipsemet præeundo prosequutus est, sic persequi debes abnegando te, vt etiam in licitis tibi tuum arbitrium deneges, ne vlla carnis repugnantia patiaris animi tui obsequium diuelli à placitis Dei, etiam si tantummodo consulta fuerint, aut vt te sponte offeras ad functionem euangelij, ita vt ante tribunal tyrannorum prodeas nedum citatus acclamando: Christianus sum. Quo sanè genere se ipsum abnegare, ad summam perfectionem vitæ euangelicæ pertinet. Neque iniungitur cuipiam, sed velut eximium quid, atque præcellens cum verbo Christi tum exemplo suadetur vniuersis: Persuadetur vero fide illustribus, ac præcellenti charitate ardentibus. Et vocatur perfecta obedientia verbi Dei longe & quasi genere distans ab ea, quæ vocatur præceptorum obedientia, tantummodo imperium & iussiones respiciens. Claruerunt autem hac perfecta obedientia fidei nostræ duces sancti Apostoli, qui dimissis omnibus: firmiter adhæserunt doctrinæ saluatoris in omnibus tam consultis, quam iussis, vt liber Beati Lucæ de Actis Apostolicis, & fideles insuper historiæ luculenter testantur. Post Apostolos vero eodem genere perfectæ obedientiæ valdé eminuerunt primitiæ credentium, supra quos cecidit igneus ille Spiritus sanctus in die Pentecostes, de quibus sic scribitur. Erant autem perseuerantes in doctrina Apostolorum, & communicatione, & fractione panis, & orationibus. Perpende quod dicit: In doctrina Apostolorũ. Hoc est in omnibus, quæ ab Apostolis velut consona pietati euangelicæ docebantur, ad omnia admiranda quadam animi promptitudine aduolantes, nihil vltra cogitantes de rebus, de solita agendi libertate, de vita denique conseruanda. Omnia enim abnegabant, omnia longe Christo posthabebant, inhærentes perfecta obedientia doctrinæ susceptæ. Post hos surroxerunt sanctorum martyrum innumeri, qui velut diuino amore ebrij prosiliebant ad agones fidei abnegantes vitam propriam, & prorsus omnia ac suæ voluntatis libertatem, quo sanguine testimonij sui, & veram religionem illustrarent, & falsam obscurarent, & suos insuper commilitones præeundo ad agones sacros inflammarent. (De illis hoc loco non loquor, qui adducti in medium vt aut Christum negarent, aut mortem subirent, fortiter elegerunt mori magis, quam ipsum negare: quia hoc est necessariæ obedientiæ, dicente Domino. Qui negauerit me coram hominibus, negabitur coram angelis Dei.) Neque inferiores fuerunt in hac professione luminaria illa magna confessorũ, qui inhærẽtes vestigijs Ioãnis Bptistæ secessus quærebãt in montibus, in speluncis, & cauernis terræ, adeoq; se ipsos abnegabant, vt ne summis quidem necessitatibus naturæ satisface-

A

B

C

Actuum.2.

Lucæ.12.

A tisfacerent, ob intensum mortificandæ carnis studium, solo pane, aut solis radicibus herbarum alijs ve syluestribus fructibus incitantes magis, quam resocillantes famem, quibus terra pro lecto, solitudo pro paradiso, cilicium aut aliud magis vile pro indumento erat. Fuit autem, & hoc genere abnegationis sui ipsius siue perfectæ obedientiæ mirè illustrata sancta Ecclesia sub diuo Basilio in Græcia, sub diuo Hieronymo in Palæstina, sub Diuo Augustino in Africa, sub Diuo Benedicto in Italia, sub Diuo Martino in Gallia, ac longe postea sub beatissimo Dominico, & beatissimo Francisco in vniuersa terra viris sanctitate, & miraculis claris, vt ex permanente in hodiernum vsque diem eorum propagine, luce clarius constat. Nam extant monasteria sine numero, in quibus post habita ea, quæ non ex patre, sed ex mundo est, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, firmissimo animi decreto subijciunt se singuli obedien-
B tiæ gubernationem tenentis: adeo vt nihil in otio, aut negotio, nihil in vsu rerum, aut abstinentia, nihil in consuetis peragendis, nihil in nouis inchoandis attentent, sine scitu, & placito superioris vicem Dei gerentis. Quales profecto merito vocandi sunt iuxta Esaiam sab bathum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & quod magis proprium est, vocaberis voluntas mea: Eo quod in ipsis non est facere vias suas nec inuenitur voluntas propria in eis. Et hi quidem sic per votiuam professionem in conuentibus monasticis pulcherrime exprimunt euangelicum perfectæ obedientiæ consilium. Quod nihilominus faciunt & alij quam plurimi, singuli seorsum in loco habitationis suæ. Vt fecit beatissima Elisabeth filia regis Vngariæ, vxor Lantgraui Thuringiæ multo illustrior virtute, & miraculis, quã sua regia prosapia esse potuit, obligans se per votum ad præstandam
C perfectam obedientiam in omnibus, quæ fidei, & religionis sunt magistro Conrado fratri Minori.

1.Ioan.2.

Esai.50.

Esai.62.

OBSERVANTIA LEGIS

QVM Beatus Apostolus Paulus doceret, quanto maiori obligatione nunc Christiani astringantur ad legis euangelicę obseruantiã, quam olim Iudæi ad obseruationem legis antiquę inquit. Propterea abundãtius oportet obseruare nos ea, quę audiuimus, ne forte pereffluamus, hoc est, porque podria ser, que del todo eternalmẽte pereciessemos y nos perdiessemos sin esperança alguna de remedio, como se suele perder el liquor quando todo se sale por vn resquicio del vaso, y se derrama y cõsume en la tierra sin esperan-

Ad Heb.2.

esperança de reparo: vel sicut folia arborum quando in terram cadũt A
& consumuntur, & aresiunt absque eo, quod amplius virescant. Hoc
significat verbum illud, pereffluere, que segun su propria significaciõ
es derramarse del todo algun licor de vn vaso, o deshajarse todo vn
arbol. Sic transgressores legis euangelicæ (inquit sanctus Apostolus)
forsan peribunt omnino æternaliter & absque aliqua spe remedij. Hic
est sensus literalis huius loci, vbi gloriosus apostolus per metaphorã
nobis significat æternam prævaricatorum legis gratiæ condemnatio-
nem. Et obseruandum est dictionem illam, per, in compositione signi
ficare totum sicut perlegere significat totum legere.

Obseruantia legis euangelicæ.

Leuitic. 16. CVm Dominus Hebræos olim ad legis antiquæ obseruationem
inuitaret, eis plurima bona temporalia promisit, dicẽs. Si in præ-
ceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, dabo vobis B
pluuias temporibus suis, &c. Non solum ad inclinandum eos, ad serui
tium suum, ipsis temporalia bona promisit, verum etiam illis magna
supplicia corporalia minatur, si præcepta eius non seruauerint, dum
ait. Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea, visi-
tabo vos velociter in egestate, & ardore, &c. Magnam admirationem
affert considerare, quod cum præmium æternum bonis operibus, tor-
mentum autem sempiternum malis respondeat, Deus non de malis,
& bonis æternis, sed de temporalibus duntaxat ibi faciat mentionem.
Ratio huius fuit, quia Deus se humanæ accommodat fragilitati, quæ
magis id, quod præsens est, quam quod futurum est, diligit & perti-
mescit. Præmium æternum, quod bonis operibus correspondet futu-
rum est, nec oculis corporalibus nunc videtur: præmium vero tempo
rale præsens est & statim homo illo fruitur, cũque temporale tam par-
uum sit, æternum vero tam magnum, humana fragilitas talis est, vt
potius temporali, quam æterno præmio moueatur. At cum Deus fra- C
gilitatem illius populi cognitam haberet, cupieretque magnopere eis
cælum dare, ipsos per viam duxit, quæ eis magis profutura erat, vide-
licet per timorem, & amorem rerum præsentium. Sic Propheta Oseas
Oseæ. ii. testatur his memorabilibus verbis. In funiculis Adam traham eos:
vel secundum aliam translationem. In funiculis hominum trahã eos.
Agebat Dominus cum illo sancto Propheta de conuersione populi
Iudaici & dicit, Ego scio, quomodo faciã eos in meã seruitutẽ deueni
re: traham eos funiculis quibus filij Adam trahi, & ligari solent, vide
licet cupiditate, & timore: homines enim cupidi sunt temporalium
bonorum, & ea amittere pertimescunt. Secundum hoc, bonum reme-
dium erit ad præcepta mea seruanda plurimas de præsenti prosperi-
tates

A tates executoribus legis meæ, & plurimas aduersitates transgressori-
bus eius promittere. O benedictus, & glorificatus sit talis Deus, qui
sic ostendit desiderium saluationis hominum, siquidem ad hunc effe-
ctum tot media & inuentiones quærit.

Verum ex hoc medio, quo Deus erga Hebræos vsus est maxima se-
quitur difficultas: videlicet: Quæ est ratio, quare modo in lege euange
lica Deus amicos suos non inuitat temporalibus bonis, quinpotius
eos plurimis malis, & laboribus, quos pati debent præuenit? Apud
Ioan. 11. Ioannem eos præparat dicens: Si mundus vos odit, scitote quia me
priorem vobis odio habuit. Et alibi. Hæc locutus sum vobis vt non
Ioan. 16. scandalizemini. Quasi diceret: Volui vos ipsos pręparare, ne tempo-
re persecutionum deficiatis: absque synagogis facient vos, hoc est, ve
niet tempus, quo tanquam excommunicatos vos à templis eijcient,
B & non solum hoc fiet, sed venit hora, vt omnis, qui interficit vos, ar
bitretur se obsequium præstare Deo. O Deus infinitæ maiestatis, quæ
nam hæc sunt mysteria? Sectatores veteris testamenti ad seruitutem
tuam, bonorum temporalium abundantia prouocas, eos autẽ qui sunt
in nouo testamento ad eandem seruitutem amissione vitæ, ac diuitia-
rum incitas? Maxima sunt secreta, & profunda sacramenta, & effectus
incarnationis filij Dei. Antequam verbũ diuinum carnem sumeret,
homines non adeò obligatos habebat, ideo eos non tantopere con-
stringere volebat, sed ad obseruantiam legis per viam planam, videli-
cet promissionibus, & elargitionibus temporalibus adducebat. Non
eis dicit, quod si præcepta illius seruauerint, eos inimici persequeren
tur, sed eis dicit, quod si mandata eius seruauerint, de hostibus suis
triumphabunt, sectatores autem noui testamenti morte præparat di-
cens. Venit hora, vt omnis qui interficis vos, &c. Eos per viam asperã
C adducit, & in procliue ascendere facit, & ratio huius est, quia vt dixi-
mus, non adeo obligatos habebat homines: atque ita non multum in
rebus, quæ ad eius seruitium spectabant in ipsis confidebat. At post-
quam factus est homo, & cum hominibus conuetsatus est, & pro ipsis
mortuus, eos tam obligatos habet, & in eis tantopere confidit, vt eis
præcipiat vitam prose ipso paruifacere. De hoc agens D. Bernadus in *B. Bern. ser-*
quit, quod ante incarnationem plurima media ad prouocandum ho- *mo. de diligẽ*
minem ad suum seruitium Dei tentauit: videns autem nullum ad id *do Deo in-*
inclinari, medium efficacissimum, quo eos compedibus astringeret, *ter sermones*
quærere decreuit, hoc autem fuit, nostram naturam sumere. Volens *paruulos.*
(ait hic sanctus Doctor) nobilem hominem Deus recuperare, dixit:
Si inuitum coegero, asinum habeo, non hominem: quandoquidẽ nõ
libens veniet, nec spontaneus, & quomodo dicet: Voluntarie sacrifica
bo tibi? Nunquid asinis dabo regnum meum? Visto que el hombre no

deuia ser violentado; tomole el pulso, y hallo, que podia ser mouido poniendole delante algunos grandes males, y dixo Terrebo eum, si forte conuertatur, & viuat, & cõminatus est acerbiora, quæ cogitari possunt tenebras æternas, vermes immortales, ignem inextinguibilem. Et suscitauit plurimos Prophetas, qui prædicarent terribiles pœnas, quæ impijs in inferno paratæ erant, inter quos fuit sanctus Iob, qui de illis sic ait. Ad nimium calorem transibunt ab aquis niuium, & vsque ad inferos peccata illorum. Suscitauit etiam Isaiam, qui improbos terreret dicens. Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Cumque hæ comminationes non profuissent (postea enim magnas populus commisit idololatrias, propter quas in Babylonem ductus est) eundem Prophetam admonuit, vt eos æternis inuitaret dicens: Oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te. Vbi alia litera habet. Oculus non vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Quis posset cogitare homines, post tot, ac tales promissiones, aduersus Deum tam impudenter se esse erecturos: ex illis enim tam parum vtilitatis eduxerunt, vt Rex Manasses ipsum Isaiam Prophetam per medium serrari iusserit. Videns autem Deus (inquit Beatus Bernar.) quod nihil proficeret, ait. Vnum restat adhuc. Homo suapte natura non solum timidus, & cupidus est sed etiam beneuolus, ac diligere solet eum, qui ipsum diligit. Cum ergo homo propter scelere sua debitor esset pœnæ æternæ, dixit Deus. Volo facere opus ingentis, ac pergrandis amoris, volo humanam carnem sumere, & pro hominibus mori, ac pro ipsis persoluere: atque ita eos ad mei amorem obligabo. Factus est itaque Deus homo, & mortus est pro hominibus, & ita homines hoc singulari beneficio se inflãmarunt, vt ex eis fere innumerabiles propter illius amorẽ vitã profũdere nõ dubitauerint, alij quidẽ lapidati, alij assati, alij cruci affixi, alij iugulati. Antequã Deꝰ in mũdũ veniſſet, vix aliquis reperiebatur, qui pro eo vitã offere vellet, nũc autẽ boni Christiani nihil magis desiderant quã vt sibi martyrij occasio offeratur. Nemini tantam inuidiã habemus sicut martyribus, de quibus ecclesia canit. Cædũtur gladijs more bidẽtiũ nõ murmur resonat nõ querimonia, sed corde tacito mẽs bene cõscia cõseruat patientiã. De eis etiam canit. Mortis sacræ compendio vitam beatam possident. Hi omnes sunt admirabiles effectus incarnationis filij Dei, qui cum nos tam obligatos habeat, iam non nobis ante oculos promissiones aut minas bonorũ vel malorum temporaliũ, sicut veteris testamenti sectatoribus propofuit, sed propter singularem erga nos amorem per aliam viam nos ducit. Atque ita dicit: præparate vos ipsos, qui boni Christiani estis: nam si me persecuti sunt, & vos

Iob. 24.

Isai. vltimo

Isai. 66.

Matthæi. 5.

& vos persequentur. Vt autem nos ad hoc magis animet, inquit. Beati estis, cum maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me. Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. Quod vero sit maxima multitudo eorum, qui hac via diuinum ducẽ Iesum Christum secuti sunt, testatur D. Ioannes in Apocalypsi, qui postquã dixit: Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis stantes ante thronum, & in conspectu agni amicti stolis albis & palmæ in manibus eorum, statim adiecit. Et vnus ex senioribus dixit mihi. Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerũt eas in sanguine agni.

Apoc. 7.

Obedientia mandatorum Dei.

IN prosperis & in laboriosis Deo obedire debemus, quod multi miseri homines non faciunt, non enim volunt Deo obedire, nisi in his, quæ palato suo satisfaciunt. Sanson vtique ille fortissimus in omnibus Deo obediuit. Ná cum præciperet illi dominus vt tolleret portas Gazæ, & in montem eas ferret, iussis obediuit. Præcepit etiam, vt mandibula asini mille viros interficeret, & huic etiam mandato libẽter obediuit. Eodem præterea modo quemadmodum in his honorificis rebus Deo ob temperauit, ita in laboriosis obediuit. Nam cum iuberet illi dominus, vt columnas templi conuelleret, & vt ibi cum Philistæis illis interiret, vbi quidem de sua salute & discrimine vitæ agebatur, nihilominus tamen id mandatũ spontaneus impleuit. Etiam B. Paulus hanc diuinam regulam nolens præterire, quemadmodum in honorificis obsequiũ præstitit, ita etiã in ignominiosis ab ea nõ discessit. Ná cũ illi diceret Agabus, quod in Hierusalẽ ligandus esset manibus & pedibus, illis qui dolentes flabant, dixit: Quid facitis flẽtes &c.

B. Aug. lib. 1. de ciuit. Dei. c. 26.

Actum. 21.

¶Omnia quæ habentur litera: E. titulo, euangelium, deseruiuut huic materiæ.

OCCASIO PECCATORVM Fugienda.

CVm filij Israel satis tristes captiui dicerentur in Babyloniam, y todos resueltos, y bañados en lagrimas, y con poca disposicion para tocar instrumentos musicales, con todo esso para assegurarse de la importunacion, y persuasion de los q̃ los cõbidauan a que los tocassen y tasiessen

Psal.136. A

siessen los arrojaron de si colgandolos delos sauzes como en su nombre dize Dauid. In salicibus suspendimus organa nostra, no se atreuiẽdo, que hallandose con las arpas, y instrumentos musicales en las manos podrian abstenerse y dexar de tañerlos. Gran hazaña haze el que hallãdose con la arpa del mũdo en las manos importunado de otros se abstiene de tañerla, quiero dezir, que puesto enla occasion y importunado no caya. Aqui es por cierto donde no se basta el hombre assi solo, aqui es menester mano de Dios que le ayude poderosamente y le saque de la corriente del mundo como lo hizo a Isaias en su noble estado, sicut idẽ Propheta testatur, dicens: In manu forti erudiuit me, ne irem in via populi huius. Nec plurimũ est, quod hic sanctus Propheta hoc referat ad potentem Dei manum, & nõ ad vires suas, si quidem vel etiam magnos seruos Dei solet aliquando hæc mundi persuasio commouere. Idcirco nos D. Paulus admonet, dicens: Nolite cõformari huic sæculo. Vbi alia litera habet: nolite configurari huic sæculo significando en esto, que ay muchos que se figuran y pintan de pies a cabeça, por la estampa, y figura del mundo haziendose cada vno dellos vn mapa mundi.

Isai.8.

Ad Rom.12 B

Iob.31.

Quantum sint fugiendæ malorum occasiones, nos docet sanctus Iob, dum inquit: Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clarè. Hoc faciebat sanctus vir, quoniam sciebat pulchritudinẽ astrorum illorum plurimis vicinis suis fuisse occasionem idololatrandi, dum ipsa vt Deos adorabant. Vbi valde perpendendum est in detestationem occasionis, quod si cum sanctus Iob pro certo, & indubitabili reuelatum haberet à Deo, solem, & lunam esse puras creaturas, tamẽ ea aspicere, & contemplari non audebat, quoniam alijs fuerant occasio cadendi in peccatum, quid tu facere debes, te ipsum debilem, ac miserabilem, & multoties te cecidisse cognoscens? Y mas que el demonio aguza las mismas occasiones dandoles fuerça para nos hazer caer con mas facilidad: illas enim nobis maiori cum pulchritudine, & voluptate, quam ipsæ habent, repræsentat. Quocirca D. Paulus non sine maxima consideratione dixit: Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus Principes, & potestates tenebrarum harum: quod quidem non ideo sanctus Apostolus dixit, quia caro, & sanguis, atque aliæ huiusmodi occasiones nobis bellum non inferunt & facessant, mas porque estos infernales principes son los que atiçandolas, y esforçandolas con sus afeytes y composiciones nos hazen la principal guerra. Et hoc est, quod alibi idem S. Iob de diabolo dixit: Halitus eius prunas ardere facit, hoc est, occasiones: porque no ay occasion, por muerta que sea, que soplandola el diablo, no sea viua y eficaz para derribar al pobre hombre.

C

Ad Ephes.6.

Iob.41.

Occasio

A

Occasio malorum fugienda.

ORigenes in diuersos ait. Mulier caput est peccati, & arma diaboli. Caue ergo ò homo, ne huiusmodi arma aspicias. Stultus esset ille qui sic arcus pulchritudinem aspiceret euius sagittam contra se venientem attenderet, & siquidem arcus Dæmonie est mulier, ne taliter eam, ò miser homo, aspicias, quod peccati telo vulneratus occumbas. De qua in Ecclesiastico dicitur. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris, id est, ferè nulla est malitia, respectu fœminæ malitiæ. Sors peccatorum cadat, id est, cadet super illam, hoc est pœna aliorum, multorum peccatorum est hominem super mulieris malitiam incidere, & ab illa decipi. Vide etiam quid Spiritus sanctus in Prouerbijs dicat. Potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant, aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantę eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui frequenter nõ erit mundus, cum tetigerit eam. Igitur sicut Deum tentaret, qui ignem in sinum misisset, & super prunas vellet ambulare, & non comburi: Sic qui occasionem probabilem peccandi nõ fugit, Deum tentat, & vestimenta virtutum, quibus ornabatur, combusta videbit & plantæ affectionum concupiscentiæ igne ardebunt, & ipse super prunas ignitas infernales ardebit in æternum. Fuge ergo occasiones ò serue Dei si saluari vis, & animam videre illæsam. A scintilla vna augetur ignis, dicitur in Ecclesiastico. Etiam si scintilla vnica guta aquæ extingui potest, si cito quis ei occurrat: tamẽ si statim non extinguitur augetur & domũ, & omnia cõburet. Sic & cõcupiscẽtiæ ignis scintilla cito extinguenda est, quod facile fiet si ab occasione animam tuam separas: si vero illam statim non extinguis, ab vna scintilla augetur ignis culpæ, quid domum conscientiæ tuæ incendat, & omnia merita tua comburat, (quia vt inquit Beatus Chrysostomus in quodam sermone) Ignis mox vt calamum apprehenderit, non expectans aliquo tempore attractam materiam sua flamma accendit, ita & concupiscentiæ ignis, vt primum formositatem, & venustatem visu attigerit, animam statim accendit, & comburit, si consentit. Quid igitur erit, si non paruo tempore sed multo remoratur homo in ipsis occasionibus, & in ipso igne? Et vt ipsemet sanctus Doctor ibidem ait, sicut cerua telum corpore sixum ferens licet venatorum manus effugiat perit tandem, & moritur. Sic & anima telo concupiscentiæ ob intemperatum & curiosum sauciam visum, etiam si discedat, perit tamen, & corrumpitur consensu. Quis hæc audiens ò fratres dilectissimi non timebit, & omni cura non custodiet cor suum, & oculos suos? Quæ securitas potest esse fœno, quod non comburetur iuxta prunas existens? Nunquid non om-

Origen. homi. 77. tom. 2. folio. 522.

Eccles. 25.

Prouerb. 8.

Eccle. 11. Simile.

B. Chrysost. in sermone in Oziam. Simile.

Simile.

nis caro fœnum, dixit S. Isaias? Id est, omnis homo fœnum. Quare ergo ô homo cum sis fœnum audes iuxta ignem consistere? Combustus profecto, & mortuus manebis in culpa si non arripueris fugam, teste Beato Hieronymo: nam mulier ignis est, homo vero stupa, & dæmon sufflar, quomodo ergo non ardebit? Accipe etiam adhoc appositissimam similitudinem. In silice ignis latet, & tamen sine ferramenti excusorij ictu non comburit digitos, nec extra egreditur, imo etiam si percutiatur, & scintillas emittat sine aliquo fomite, aut esca non incenditur rogus, quo domus comburatur. Fateor in quolibet corpore humano tanquam in silice ignem edacem concupiscentiæ latere, tamen frater mi sine ictu ferramenti excusorij, id est, sine tentatione, non exeunt scintillæ, nec comburitur domus, hoc est anima nostra, imo etiam accedente tentationis ictu, quo scintillæ concupiscentiæ excutiuntur, quæ animam cruciant si non adsit occasionis esca scilicet mulier tanquam fomes, & esca, multoties domus conscientiæ non comburitur, quia non præbetur illi consensus. Vnde merito in Ecclesiastico dicitur. In medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Legitimus horum verborum sensus est, quod licet improbus, ac nefarius homo te sua iniquitate persequatur, non tibi tantum nocebit, quantum mulier suis illecebris, delicijs ac voluptatibus nocebit, quantum mulier suis illecebris, delicijs ac voluptatibus nocere potest: improbus enim corpus quidam vexare potest, mulier autem mala animam tuam interficiet. Quis ergo hanc sententiam Spiritus Sancti audiens toto corpore non contremiscit, & in posterum firmissimam emendam non proponit, atque ab illa commodum se educturum non pollicetur? Deus vos illuminet, vt sic faciatis: siquidem in tantam animarum vestrarum cedit vtilitatem. Perpendite obsecro, quid Beatus Augustinus circa hoc discat, ait enim. Tandiu diabolus sopitum ignem sine vllis flammis occultat donec duas faculas iungens simul ambas accendat, & tandiu non cessat sæuitiæ suæ tela supponere donec sicut peritus venator, quod occisurus est laquei vinculis alliget. Et quamuis omnibus fugienda sit malorum occasio, maxime mulieribus, quia (vt Beatus Hieronymus in quadam epistola ait) tenera res est in fœminis pudicitia, & quasi flos pulcherrimus cito ad leuem marcescit auram, leuique flatu corrumpitur maxime vbi ætas consentit ad vitium, & maritalis deest autoritas, cuius vmbra tutamen vxoris est. Quid ergo facit vidua inter familiæ multitudinem, & ministrorum greges? Quos nullo modo contemnat, vt famulos, sed vt viros erubescat.

Simile.

Simile.

Ecclef. 42.

B. Ang. lib. de singularit. clericorum.

B. Hieron. in epistol. ad Saluinam.

Occa

Occasio malorum fugienda.

Abyssum, & cor hominum inuestigauit scilicet Deus, inquit Ecclesiasticus. Per cor hominis non tam cogitationes hominis, quam malitiam humani cordis (quæ soli Deo nota est) intellexit, de qua idem Ecclesiasticus alibi ait. Quid nequius, quam quod excogitauit caro & sanguis? Tria igitur hæc inter se quodammodo in infinitate comparantur, Deus scilicet, abyssus & malitia cordis humani, quæ per peccatum contingit. Hæc autem consideratio veram cordis humilitatem, timorem castum, & solicitam sui custodiam parit, cum talem intra se hospitem gerere pius homo animaduerterit. Quemadmodum enim si rabiosus carnis morsu hominem impetat, eum similem sui facit: ita cum antiquus serpens morsu, & afflatu suo hominem infecit, sui similem, hoc est in serpentem quodammodo vertit, id est virulentissimum, nocentissimum, callidissimum fecit. Hinc tot in hominibus doli, tot fallaciæ, tot fraudes &c. Hinc Sanct. Iob ait. Frater sui Draconum, & socius struthionum. Et ad Ezechielem Dominus inquit. Cum Scorpionibus habitas. Hæc omnia animaduertens pius homo summa cum diligentia, se ab occasionibus malorum custodiet. Sicut enim intra venas silicis ignis quodammodo latet, qui tamen ferro ictus foras erumpit: ita intra viscera nostra latet ignis concupiscentiæ: qui tamen oblatis occasionibus excitatur, dum aut ea videmus aut audimus, siue tractamus, quæ hunc ignem excutiunt, vt omittam interim eam esse cupiditatis nostræ malitiam, vt interdum etiam sine externo aliquo ictu vi sua excitetur. De hoc enim illud accipiendum videtur. Non credas inimico tuo in æternum: sicut enim ferramentum, sic æruginat nequitia illius (hoc est ex se rubiginem producit.) Et si humiliatus vadat curuus, adijce animum tuum, & custodi te ab illo. Aptissima similitudine naturæ nostræ corruptelam significauit, quæ ita per peccatum læsa est, vt etiam si externa vi ad malum non impellatur, ipsa tamen ex se variarum cupiditatum ferruginem generet. Quod autem ait, non credendum esse huic inimico, hoc est corpori nostro, in æternum, significat, nunquam hominem in hac vita ad eum virtutis gradum pertingere posse, vt non illi ab hoc hoste timendum sit: cupiditas enim in hac vita minui potest, tiniri non potest. Igitur ex his colligere poterit prudēs

Ecclef. 42.

Ecclef. 17.

Simile.

Iob. 30.

Ezech. 2.

Simile.

Ecclef. 12.

vir,quantũ occasiones malorum fugere debet: si enim sine occasione ab ipsa deprauata natura impellimur,quid occasione adhibita faciet. A

Occasio malorum fugienda.

INter tres animæ hostes mundus numeratur, & hic mundus nõ terra,non mare,non saxa, non animalia, sed improborum hominum societas est,& quæ quantum ad vitæ corruptelam possit, declarat regius Propheta,cum ait. Saluum me fac Deus, quoniam defecit sanctus quoniam diminutæ sunt veritates à filijs hominum, siue, vt alij ex Hebræo vertunt. Defecerunt fideles inter filios hominum, vana locuti sunt vnusquisque ad proximum suum. Qui locus sic potest explanari. Quoniam maximam vim habet ad pietatem, & virtutem probitas eorum,quibus cum viuimus,si inter homines impuros, & nocẽtes ætatem agamus,vix fieri potest, quin ad eorũ mores traducamur propterea Domine impensius oro, vt vitam meã ab insidijs inimicorum,quam vt animum à vitijs, & corruptela sæculi huius integrum, saluũq; custodias,ne me corruptorũ hominũ perditi mores,& exẽpla corrũpant. Hoc nos etiã oportet semper à Patre misericordiarũ petere. Nam(vt inquit B. Augustinus) Incerta victoria est inter hostilia arma pugnare, & impossibilis liberatio est flammis circundari, & non ardere. Et B. Hieronymus ait. Nunquam intra vnam cauernam habitans cum lupo tutus est agnus. Et contra eos, qui suspiciosa apperunt cõtubernia allegat idem S. Doctor illud Salomonis. Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeãt? Aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius. B C

Psalm.11.

B. Augu. de singular. clericorum.

S. Hieron. de cohabitatio. cleric.

Prouerb. 6. cap.

Occasio malorum fugienda.

RES quidem notatu digna est,quod cum S. Euangelista Matthæus genealogiam Christi Reparatoris nostri enarrauerit, de plurimis fœminis mentionem facit: B. vero Lucas eandem generationem recensens de nulla fœmina meminit. Ratio huius est,quoniam Diuus Matthæus aduentum cœlestis Domini,& descensum eius ad homines per generationem temporalem (ad quem etiam mulieres concurrerunt) enarrauit. At Diuus Lucas significãs generationẽ, per quam ad Deum ascendimus nullam de muliere aliqua mentionẽ facit: nam ad hunc ascensum plus nobis impediunt mulieres,quã adiuuant, siquidẽ nobis sunt plurimorũ malorũ occasio. Quã obrẽ Propheta Eliseus ita mulierum familiaritatem fugiebat,vt vel hospitis suæ (quæ ipsum magna charitate in domum suam recipiebat) nomen penitus ignorauerit,cumque seruo suo Giezi præciperet,vt eam vocaret,ipsam pro-

4. Reg. 4.

A proprio nomine minime nuncupauit, sed nomen ciuitatis (quæ vocabatur Sunam,in qua mulier illa nota fuerat) nominauit dicens. Voca Sunamitem istam,&c.

Quãuis autem hominibus maxime cõducat prauas occasiones præcipue carnales effugere: multo tamen magis meo iudicio cõuenit hoc mulieribus,quia debiliores sunt,ac infirmiores. Para apoyar vna casa q̃ esta torcida,e inclinada para caer,son menester muchos puntales, y postes para que no caya,y si le quitan sola vna columna, daran cõ ella en tierra. Sic dicere possumus fœminas adeo debiles esse,vt vix mille custodibus possint obseruari,& minima quaq; occasione ruunt,& destruuntur. O quot fuerunt malæ non quia voluerunt, sed quia se ipsas occasionibus exposuerunt,in quibus postquam positæ fuerunt, non potuerũt fere minus facere,quam fecerunt. In manu mea est in prælio ingredi,sed nõ est in manu mea victoriã cõparare: sicut in manu B mea est in mare ingredi,sed tamẽ nõ est in manu mea à periculo tẽpestatis euadere. Sic in manu fœminæ est occasioni se exponere,sed post quã posita fuerit in ea,parcere potest,iã enim in manu sua nõ est,à culpa se eripere,siquidẽ in hoc solũ,quia in illa se posuit,culpã cõmisit: sicut Ecclesiasticus testatur dicẽs. Qui amat periculũ,peribit in illo. O sorores meæ,quæ nõ vultis hoc negotiũ attẽdere, & animaduertere, sed vos ipsas perditis,quia nimis in virtute vestra cõfiditis, atq; id,q̃ æquũ non est aggredi audetis,dicẽtes. Non cadã,Oculos ergo aperite & hoc,quod vobis loquor omni attentione animaduertite. Te alloquor ò mulier,quę nimis amica es exeũdi è domo tua,y andays como la mariposa cabe el candil,ya aqui,ya aculla,ya en casa de hulano, ya en casa de hulana, no puedo pensar que tanto andar ha de parar en bien,sino en grandes caydas,y en grandes ofensas de Dios.

Simile.

Eccles. 3.

Simile.

In deserto,vbi panes non erant,docebat Diabolus illos è lapidibus C educere dicens Christo Domino. Dic,vt lapides isti panes fiant. Sic etiam vbi fœminæ non sunt de luxuria tentat: vbi pecuniæ non sunt, de auaritia: vbi dignitates non sunt,ibi de ambitione. Si ergo vbi hæc quæ narrauimus,non sunt,diabolus tentat,quid quæso faciet, vbi mulieres,vbi pecuniæ,vbi dignitates,& magistratus abũdant. Ergo sum opere oportet talium occasiones fugere.

Matth. 24.

OPERA.

VM Duæ sint iustitiæ partes, nempe declinare à malo, & facere bonum, primum est discessio à termino à quo, secundum autem accessio ad terminum ad quem. Itaq; qui mouetur,prius discedit à termino à quo,deinde per motum acquirit terminum ad quem: vt in motu locali

Simile.

magis manifestum est. Si enim ab hoc pariete ad illũ moueri vis, prius A
discedis ab hoc pariete, deinde ambulans per motum localem accedis
ad alium: non enim satis est discessio ab hoc pariete, si statim quiesce-
res, & non moueris aduersus alium. Similiter in motibus animæ
prius est discedere à termino à quo, quod fit per declinationẽ à malo,
per quam deseritur peccatum, sed nec hoc sufficit ad completam iu-
stitiam nisi per motum, nempe per exercitum mandatorum Dei, & bo
narum operationũ mouearis versus terminum ad quẽ, qui est Deus.
Isai. 1. Vnde non satis est, vt saluus fias, quod nõ pecces, nisi etiam bona ope
ra, cum oportet, & vales, exerceas. Quare dicitur in Isaia. Quiescite
agere peruersè: discite benefacere, quasi vtrunque necessarium sit, &
neminem lædere, & quibus oportuerit, benefacere. Multos homines
inuenies, qui nemini vnquam iniuriam fecerunt, neminem damno af
fecerunt, nec vitam, nec substantiam, nec vxorem, nec famam alicuius
vnquam per iniuriam abstulerunt: tamen nec bonum alicui fecerunt B
vnquam, nec vsui sunt proximis, nec in temporalibus, nec in spiritua-
libus: & mundus perfectionis, & iustitiæ ignarus tales statim cathalo
go sanctorum ascribit, cum tamen dimidium facti teneant, potissima-
que pars iustitiæ eis desit, quæ est facere bonũ. Qua propter ego eos
valde timeo, imo plus, quam alios: nam, qui male faciunt eorum mala
opera coscientiam eorum accusant, nec eos securos viuere patiuntur:
isti vero, quia nemini nocent, securi viuunt, iamque metam perfectio
nis se existimant attigisse, cum tamẽ discessum fecerint, nec accessum
prosequantur. Contra quos Dominus in Apocalypsi ait. Vtinam fri-
Apoc. 31. gidus esses, aut calidus, sed, quia tepidus es, incipiam te euomere ex
Simile. ore meo. Aqua tepida aliquid habet caloris licet minimum, & ideo
non patitur eam stomachus, quia nec cum calore, nec cum frigiditate
satis conuenit. Sic isti parum habent admixtum iustitiæ, nempe decli-
nare à malo duntaxat, cæterum nec cum frigidis, nec cum calidis con
ueniunt, quia nec opera charitatis exercent, nec se tanquam peccato- C
res agnoscunt, idcirco non eos paritur Deus, sed euomit. In vltima re
Matth. 25. tributione, post fulminatam terribilem illam sententiam contra im-
pios ab omnium iudice Christo: Ite maledicti in ignem æternum,
nullam aliam rationem tam rigidæ sententiæ contra eos adducit su-
pernus iudex, nisi quia bona opera non fecerunt, non enim dicet,
adulteri fuistis, homicidæ, blasphemi, fures, sed Esuriui, & non
dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere, hos-
pes eram, & non collegistis me, &c. Quia quoties vni ex minimis
Psal. 118. meis non feciſtis, nec mihi feciſtis. Ecce quam præcipua pars iu-
Simile. stitiæ, est operari bonum. Ideo regius vates non contentus est di-
cere cum Deo loquens. In corde meo abscondi eloquia tua, vt
non

A non peccem tibi, sed addit. In mandatis tuis exercebor. Exercitium
in corporalibus (aiunt medici) & efficit & conseruat salutem: in debi
libus enim excitat calorem emortuum, & per membra dispertit, vt vi
uificentur: in his vero, qui recta valetudine gaudent, eam conseruat:
nam malos humores consumit, & bonis vires suscitat, vt prævaleant,
fæcesque, & alia melius egeruntur. In spiritualibus etiam bonorum
operum exercitium multo magis confert, nam per illud imbecillibus
deuotio pene extincta excitatur, atque per animæ potentias dispertitur, vt viuificentur, perfectus augetur calor, scilicet charitas, quæ per
exercitium bonorum operum calescit, secundum illud celeberrimũ
dictum Diui Augustini. Charitas mereretur augeri, vt aucta mereatur & perfici, deinde fæces, immunditiæque melius egeruntur: nam
per talia exercitia declinatur à peccatis, & ea minora, quæ nõ possunt
euitari per talem feruorem charitatis, & exercitium bonorum ope-
B rum delentur. Fælices ergo, qui in mandatis Dei exercentur: opera
enim illorum sequentur illos.

Vt enim quando secundo vento, ac plenis finibus fertur cymba
aliqua, vel nauis, videtur nihil præstare magister ipse nauis, & qui
vela moderantur, quin potius videtur ventus ipse omnia præstare:
sed re tamen vera multum prodest illorum industria, sicut manifeste
intelligeretur, si ipsi cessarent ab operibus suis. Ita planè quãuis vir-
iustus nauiget diuina maxime afflante aura, non propterea dicendum
est nihil omnino necessaria esse eius opera, si enim is cessaret ab
studiosis suis actionibus, naufragium proculdubio incurreret misè
rabile, ac infœliciſsimum.

OPERA BONA.

C Vm Aliquando quidam eques Thebanus interrogaretur, quid de vrbe Romana, & de Græcia sibi videretur, respondit. Non reputo, nec iudico meliores esse ciues Romanos quam Græcos, nec è contra. Nam Græci gloriam suam in linguis, Romani autem in hastis & ensibus collocant: nos vero Thebani in bonis operibus fœlicitatem ponimus: plus etenim valet vnũ bonũ opus, quã omnes hastæ Romanæ, & acutæ linguæ Græcorũ. Quod si de hoc Thebani, cũ fidei lumine carent, se iactabant, quãto maiori cũ ratione nos, qui Christiani sumus, de hoc iactare debemus? Ad hoc verba illa, quæ sponsæ in Canticis ait *Cant. 7.*
sponsus nos inuitãt. Quã pulchri sunt gressus tui filia principis in cal
ceamẽtis. Hæc filia principis est pia anima cuiuslibet iusti. Per gres-
sus, seu passus intelliguntur desideria, super quæ anima ambu-
lat. Calciamenta vero, quæ hos gressus pulchros reddunt, sunt
bona

bona opera. Itaque id, quod desideria pulchra facit, sunt bona opera. A
Inquit igitur sponsus. O anima iusta filia principis superni, qui est
Deus, quam pulchra sunt desideria tua, pulchra, inquam, quoniam illa
bonis operibus contegis, sicut pedes calceamentis cooperiri solent.
Ergo cum hoc ita sit, si Thebani de bonis operibus se iactabant, mul-
to maiori cum ratione nos, qui Christiani sumus, & sacrosancto Ie-
su Christi Redemptoris nostri nomine insigniti, in illis nos ipsi glo-
riari debemus.

B. Basil. de institutione Monacho.

Beatus Basilius de institutione Monachorum docet, quo feruore, &
qua mente opera bona fieri debent his verbis. Quomodo facit dexte-
ra, quod nescit sinistra? Cum intenta mente, & fixo desiderio placendi
Deo agimus opera Dei, & omni solicitudine constringimur, ne disce
damus à via recta, & ab opere legitimo, tunc nullius prorsus extrinse
cus, nec mẽbri nostri recipimus cogitationem, nisi solius Dei, & eius
operis, quod explemus tanquam si artifex faciens vas indesinenter B
& eius meminit, qui opus iniungit, & vasis, quod versat in manibus.

B. Chrysost. Homi 9. de pœnitentia. Matth. 25. Simile.

B. Chrysostomus in quadam homilia super illa verba: Quæcunque
vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis, inquit. Si forte Rex quem-
piam de populo appellauerit, atque ad seruos suos dixerit. Reddite
gratias huic meo nomine quam plures, qui me inopia laborantẽ nu-
triuit, qui mihi heneficia in tempore per multa contulit, nonne certa
tim eum omnes benedicerent, & ei benefacerent, cui Rex gratias de-
derit? Si ergo in homine tantum honoris res ipsa tribuit, cogita Chri-
stum in illa die ad angelos dicentem. Hic me peregrinum existentem
confouit multoties. Cogita de cætero fiduciam, quam benefaciens po-
test habere ingrediendi in angelorum gaudium.

Luc. 11.

Super illa verba Saluatoris nostri Iesu Christi: nemo accendit lu-
cernam, & ponit eam sub modio, inquit quidam doctissimus vir. Non
vacat mysterio, quod cum multis alijs instrumentis posset lux ipsa oc C
cultari, nihilominus tamen Dominus potissimum mentionem faciat
ipsius modij, qui mensura quædam est. Quod, mea sententia, eo feciſſe
videtur, vt scilicet intelligamus, nos non cum mensura debere nostra
facere, sed potius quam multa possumus exercere: non debemus ieiu-
nare ad mensuram, hoc est diebus tantum ab Ecclesia præceptis, neq;
audire rem sacram ad mensuram, hoc est, festis duntaxat diebus, neq;
confiteri ad hanc mensuram, videlicet in extrema necessitate: neque
consilium dare ad mensuram, videlicet quando postulatur tantum: ne
que correctionem adhibere ad mensuram, videlicet cum ex officio tã
tum id incumbit. Hoc enim est ponere lucernam sub modio. Non igi-
tur ita nos gerere debemus erga proximos nostros, sed potius libe-
rales esse, cum tam liberalem erga nos Deum experiamur, qui sine
modio,

A modio, & mensura erga nos se gerit, & beatitudinem nobis æternam
paratam habet: aut si mensura nobiscum vtitur, talis est, de qua scrip-
tum est: mensuram bonam, confertam, coagitatam, & supereffluentẽ
dabunt in sinum vestrum. Non sufficit mala non agere, sed oportet bo *Luc. 6.*
nis operibus insudare.

Notandum ad hoc circa eum, qui è nuptijs eiectus est, tantum fuiſ-
se reprehensum in eo, quod non haberet vestem nuptialem, non autẽ
quod vestem haberet sordidam: vt intelligamus quantum iudicium *Matth. 22.*
maneat eos, qui in Ecclesia non tantum non fulgent bonis operibus,
sed malis plane sunt deformes: ac rursum eos, qui mensæ Domini nõ
assident quieti, sed Ecclesiæ communionem, & nuptiarum delicias
perturbant, quando cõdemnatur etiam is, qui mensæ assidet quietus,
& de deformi veste non redarguitur, sed tantum quod vestem non
habeat nuptialem. Itaque non satis alicui esse debet, quod sit intra Ec
clesiam, nec rursum quod in ea sic se gerat, vt toleretur à fidelibus,
B nec illorum conspectui displiceat, sed curandum est sic se gerere, vt
oculis etiam Dei placere possit. Hic enim qui regis oculis displicuit,
satis placuit reliquis conuiuis, à quibus eiectus prius fuisset si pertur-
batorem se molestum exhibuisset, quemadmodum & Ecclesia eijcit
manifestè criminosos, aut Ecclesiasticæ pacis, & communionis pertur
batores, reliquos vero peccatores occultos, aut non ita scandalosos re
linquens diuino iudicio.

Omnia, quæ habentur litera. m. titulo, meri-
tum, deseruiunt huic materiæ.

OPERA FACTA IN gratia.

C

Theol. in. 4. dist. 16. B. Thom. 3. p. q. 89.

Doctores Theologi in quarto sententiarum, & Beatus
Thomas, docent per veram pœnitentiam redire ope-
ra, quæ antea fecerat homo, dum esset in gratia cum
iustificatur, quæ tamen per peccatum mortale morti-
ficata fuerant, in hoc sensu, quod sibi non imputaren-
tur ad meritum secundum illam Domini sententiam per Prophetam
Ezechielem promulgatam: Quod si se auerterit iustus à iustitia sua, iu *Ezech. 18.*
stitiæ eius in obliuione erunt, hoc est, quod sibi non imputabuntur ad
meritum dum in peccato mortali fuerit, quia tamen Deo grata fuerũt,
eo quod in gratia facta sunt, manent semper in acceptatione diuina,
non tamen imputantur peccatori, quia extra gratiam, & amicitiam
Dei

Universidad de Deusto Biblioteca

Dei est. Cum autem postea per veram pœnitentiam ad gratiam Dei re A
dit, titulus restituitur ei, quo imputentur ei opera eius, nempe ipsa
Ioel. 2. gratia, & amicitia Dei. Hæc sentẽtia nititur testimonio Prophetæ Ioe-
lis, vbi Deus peccatoribus pœnitentibus, & ieiunantibus pro pecca-
tis suis dicit. Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, &
rubigo, & eruca. Sterilia tempora illa sunt, in quibus homo in peccato
versatur, & quæ copiam bonorum fructuum exedunt: quoniam pec-
catum locusta, bruchus, ac ærugo est, quæ bona opera rodunt, & deuo
rant, attamen cum ad gratiam reuertitur homo, redeunt opera illa, li
cet non in valore, quem tunc habuerunt, sed secundum proportionẽ
gratiæ, ad quem resurgit. De quo consulendi sunt Scholastici Docto-
res vbi supra.

OPERATIO VIRTVTVM.

Ioan. 9. B
ME oportet operari opera eius, qui misit me, ait apud Ioã-
nem vnigenitus filius Dei. Quod perinde est, ac si dice-
ret. Tengo de hazer las obras como hijo de quien soy.
Cada vno obra conforme al spiritu, que le rige, y gouier-
na. Qui spiritum Dei habet, & filius Dei est, opera facit
pietate, ac sanctitate plena, id est, el que tiene spiritu de Dios y es hi-
jo de Dios obra obras, como de tal spiritu y de tal padre, llenas de pie
dad y sanctidad. Quando Propheta Elisæus siccis pedibus voluit Ior-
4. Reg. 2. danem transire, pallio Heliæ (vt ait sacer textus) percussit aquas, &
non sunt diuisæ. Et dixit. Vbi est Deus Heliæ etiam nunc? Percussit-
que aquas iterum, & diuisæ sunt hiuc, atque illuc, & transijt Elisæus,
Vbi alia litera habet. Percussitque aquas ipse, & diuisæ sunt. Ex quo
colligitur, quod primus ictus, quem aquis infligit fuit in nomine He
liæ, secunda autem vice percussit aquas in suo nomine, & tunc aper
tæ sunt aquæ. O rem admiratione dignam! Quare aquæ non fuerunt
diuisæ quando Elisæus nomine Heliæ ipsas tetigit, quando verò suo C
nomine illas percussit, tunc diuisæ sunt? Ad hoc respondetur Deum
voluisse, vt Sanctus Elisæus in suo nomine aquas aperiret, vt in-
telligeretur aperte ipsum Elisæum Heliæ Prophetæ spiritum habere:
& ideo opera Heliæ Prophetæ facere, & operari. Qui enim spiritum
Satanicum habet, quæ alia opera, nisi Satanica videlicet inobedien-
tiæ, superbiæ iræ, vltionis, & his similia operaturus est? Qui autem
spiritũ Dei habent & filij Dei sunt, opera Dei, videlicet pietatis, mise
ricordiæ, iustitiæ, patientiæ, atque aliarum virtutum operatur, & his,
Prouer. 3. etiam in hoc sæculo, vita beata promittitur. Nam in prouerbijs dici-
tur. Fili mi ne obliuiscaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum cu-
stodiat:

A stodiat: longitudinem enim dierum, & annos vitæ, ac pacem appo-
nent tibi. Animaduertite, qualiter Spiritus sanctus his verbis lon-
gam vitam, tranquillitatem, & quietudinem spiritualem, virtutum
operatoribus pollicetur & quamuis aliqui iusti paucos dies viuant,
plurimi tamen dicuntur dies eorum: quia pleni sunt, & bene impen-
duntur sicut alibi dicitur. Consummatus in breui expleuit tempora
multa: hoc est impleuit tempora sua multis virtutibus, & meritis.
Doctrina est angelici Doctoris Diui Thomæ cum bonis operibus no *D. Tho. 2. 2.*
stris, ieiunijs, eleemosynis, ac sanctis exercitijs misericordiam Dei *q. 33.*
coniungi, & sociari, atque ita esse Deo accepta, & fauorem in diuino
eius conspectu impetrare. Quæ quidem doctrina maximæ consolatio
nis causa filijs Adæ esse debet, vt videlicet ad vene operandum & se
in diuino seruitio exercendum, animentur. Si enim viscera alicuius
regis ponerentur in opere, & in seruitute, quam illi exhibes, non
B posset non Rex ipse illa acceptare. Viscera Dei nostri sunt sua mi-
sericordia, sua bonitas, sua pietas, & clementia, hæc autem visce
ra diuina, orationes nostras, ac bona opera comitantur. Magnam er-
go fiduciam habere debemus illa huic summo Deo gratissima fore.
Adiecit etiam Sanctus Thomas, quod ad huius rei confirmationem
fuerunt factæ plurimis sanctis reuelationes: ad quod citat, & addu-
cit Beatum Augustinum, & Diuum Chrysostomum. Imitemur igi-
tur nostrum cælestem magistrum Iesum Christum (haziendo obras
como hijos de quien somos, y prouemos ser hijos adoptiuos de
nuestro padre celestial con nuestras buenas obras, sicut ipse fa-
ctis ineffabilibus probauit, se esse filium eius naturalem, & verum
Messiam. In Dialectica Aristotelis sunt plurima loca, quibus re-
rum veritas probari potest, videlicet à diffinitione, à diuisis, à
coniunctis, à simili, & alijs multis. In Dialectica vero Christi, vni-
C cus est locus, quo fidelis seruus, & filius Dei adoptiuus comprobatur,
videlicet ab operibus.

Operatio virtutum.

PRopheta Isaias sic nos admonet. Discite bene agere: quod pe- *Esai. 1.*
rinde est, ac si dicat. Antequam bona opera faciatis, addisci-
te, quo pacto ipsi operari debeatis, videlicet cum studio, & me-
ditatione, vt sic in commodum, & vtilitatem prodeant. Certissi-
mum est, nullum esse officium seu artem licet infima, & abiecta sit,
quæ prius studio non exerceatur, & addiscatur. Sutor non prius fa-
cit calceos, quam artem illam faciendi calceos addiscat: sic de sar *Simile.*
tinatore, & alijs mechanicis artificibus: & cum hoc in his ar-
tibus mechanicis contingat, homines solummodo bona opera
facere

facere volunt absque eo, quod illa facere prius addiscant, nec intelli- A
gant. O terrible miseria, que aun las obras vanas, como es jugar qual
quiera juego las aprẽdes primero, y que solo el obrar bien no lo quie
res aprender? Quid, obsecro, peccarunt bona opera, vt sic ea sine stu-
dio operari intendas? Nunquid illa sunt magis impertinentia, & quæ
minus tibi profutura sunt? Minime profecto, sed tu illa minus estimas:
sino dime quando te pusiste à contemplar la vida de Iesu Christo pa-
ra por ella aprender à perdonar las injurias, à mortificar la carne, y a
hazer obras de misericordia? Nunca. Idcirco iniurias non condonas,
& alia opera bona tam imperfecte operaris. Ob hoc sine dubio con-
Isai. 5. queritur Deus per Isaiam Prophetam de vinea sua dicens: Expectaui,
vt faceret vuas, fecit autem labruscas. Expectaui, vt vinea mea mihi
dulces vuas, produceret, & præbuit vuas acetosas, significans per hãc
similitudinem, quan desabridas, y quan sin sazon le damos nuestras
buenas obras. Discite ergo fratres bene agere, ensayaos primero en B
las buenas obras que las hagays. De quolibet enim eorum qui hoc fa-
Psal. 1. ciunt, inquit Regius Propheta. Omnia quæcumque faciet prosperabuntur.

OPERATIO BONORVM. operum in peccato.

Onainiquorum non probat Altissimus, nec respi-
Eccle. 34. cit in oblationes iniquorum, nec in multitudinem sa-
crificiorum eorum propitiabitur peccatis: inquit Ec-
clesiasticus. Animaduertant hoc qui tota vita in pec-
catis perseuerãtes huiusmodi donis, & sacrificijs sa-
lutem sibi in morte pollicentur. Vt enim inquit Bea-
B. Aug. lib. de spiritu & litera. tus Augustinus: sicut non impediunt à vita æterna iustum quædã pec-
cata venialia: sine quibus hæc vita non ducitur: sic ad salutem æternã C
non prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillime vita
cuiuslibet pessimi hominis inuenitur. Verum sicut in regno Dei ve-
lut stella, à stella, in gloria differunt sancti: sic in damnatione pœnæ, to-
lerabilius erit Sodomæ, quam alteri ciuitati, & erunt quidam duplo
amplius quibusdam gehennæ filij. Cæterũ de sacrificijs, ac donis pio-
Eccles. 35. rum idem Ecclesiasticus ait: Oblatio iusti impinguat altare, & odor
suauitatis est in conspectu Altissimi. Verum est tamẽ quod (sicut Bea-
B. Tho. 1. 2. q. 21. tus Thomas eleganter docet) homo bonis operibus, quæ agit, dum est
in peccato mortali, ad conuersionem in Deum disponitur: sicut ille,
qui vltima, ac diffinitiua sententia morti propter aliquod crimen dã-
natus est, & in bellum Regis mittitur, atque ibi tam præclara facino-
ra, & egregia facta edidit, vt ea audiens ipse Rex, paulatim odiũ, quo
eum

A eum prosequebatur à se expellat, & amittat, ac tandem illi scelera par-
cit, cum ab ipso venia postulatur. Sic licet peccator secundum præsen-
tem iustitiam ad æternas inferni pœnas damnatus sit, tamen propter
bona opera, quæ facit, licet sit in peccato mortali, ad veram pœniten-
tiam, atque ad summi Dei veniam disponitur.

OPERVM MERCES.

Iuus Chrysostomus in quadam homilia ad populum *B. Chry. ho. 36. ad popu-lũ Antioc.*
Antiochenum ait. Sed retributionem quæris? Multi
quidem & hic receperunt, & modo non recipiunt. Si-
cut gulosi, insolentes, expertes honestatis, & ventris
serui ad regale vocant conuiuium, nec congruam ho-
ram expectantes paruulorum infantium more suam corrumpunt læti *Simile.*
tiam præuenientes, & vilioribus se ipsos cibis saturantes: ita scilicet,
B & hi mercedem hic exquirentes, & accipientes, futuram dimittunt.
Et fænerans quidem post multos annos sortem recipere concupiscis
cum periculo nec fortem recipiendi, vt mora maius accipias fænus:
hic vero statim repetis, & hæc cum non hic semper, sed illic continuo
sis mansurus, non hic iudicari, sed illic pænas subire debeas. Et si quis
tibi quidem domos, vbi manere non debeas, parasset; magnum existi-
mares detrimentum id factum: nunc autem hic vis locupletari, vnde
statim, & ante vesperam es migraturus.

Idem ibidem inquit. Si quis aurum tibi debens in altera moranti re- *Idẽ ibidem hom. 53.*
gione, nec seruos habenti, nec domum reportare valenti mutuum se
dare promitteret, etiam atque etiam rogares, ne tibi peregre, sed do-
mi potius id erogaret. Illa vero spiritualia, & ineffabilia vis hic accipe
re? Et quantæ sum ista dementiæ? Nam si hic quidem ceperis, omnino
corruptibilia recipies: si vero tempus illud expectes, incorrupta tibi,
C & immortalia: reddentur. Si recipis hic, plumbum recepisti: si vero il
lic probatum aurum.

OPERVM OSTENTATIO.

Eatus Gregorius in moralibus inquit. Hostes ad ra- *B. Greg. lib. 8. Moraliũ.*
pinam prouocat, qui latronum notitiæ diuitias denu
dat. Quo vsque enim ab æternæ patriæ securitate dis
siungimur, per latronum insidiantium inter ambula
mus. Qui ergo in itinere deprædari formidat, abscon
dat necesse est bona, quæ portat.

Idem ibidem ait. Quo arbor altius ad superiora surrexerit, eo ven- *Idem. lib. 22. c. 8.*
torum vim vehementius sentit: quo quisque plùs in bonis operibus
attollitur: eo amplius ab ore laudantium flatu fatigatur. Si arbor ad-

huc in semine est, metuendum, ne putrefiat, si adhuc virgultum prodijt, curandum, ne hanc manus elationis tangat, atque à viriditate suæ actionis arefaciat: si, valente iam robore, ad alta se subleuat, valde formidandum, ne hanc admotæ laudis vētus grauiora radicitus euellat. Qui se, auditis suis laudibus, extollit quid aliud iste, quam aurum, vel argentum reprobum, fuit, quem videlicet linguæ fornax consumpsit? Arbor sæpe quæ vnius venti impulsu ita impellitur, vt ne iam posse erui videatur, alterius è diuerso mouentis flatu erigitur, & quę hac ex parte inflexionem pertulit, ab alia ad flatum redit. Ita nos Dei moderamine, sæpe cum vox laudantis eleuat, lingua detrahentis humiliat. A

Simile.

Plin. lib. 11. cap. 32.

Plinius ait. Camæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: ita quidam præter ostentationem, & ventosam iactantiam, nihil habent. B

Simile.

ORATIO.

Psalm. 118.

EXponens Beatus Augustinus verba illa: Os meum aperui, & attraxi spiritum, inquit. Os meum aperui in oratione, & attraxi, vel auxi spiritum. Oratio quippe, & auget, & ad se spiritum Domini attrahit: sicut Apostoli orantes Spiritum sanctum ad se traxerunt.

Actuū. 12.

Simile.

Nā sicuti qui respirat interiorē quidē aerē calidū exterius efflat, rursusque frigidiorem colligit: sic in oratione animus ex charitatis ardore suspiria, gemitus, vocesq; exterius emittit, lachrymas exprimit, sed ab extra rursus refrigerandum spiritum Dei, tāquā sui reciprocum munus trahit. Qui enim totum spiritum suum coram Deo deuote effundit, ipsius Dei spiritum pro remuneratione colligere solet. Vnde recte dicit. Os meum aperui, & attraxi spiritum. In orationis exercitio omnia virtutum opera miro quodammodo in lucem prodeum, est enim oratio veluti rota maior in horologio, ad cuius motum cæteræ rotæ mouentur, non maior est oratio, multæ enim aliæ virtutes præeminent, tamen, cum ipsa in opus exit, cæteras etiam in opus trahit. Fides ibi credit, fiditq; charitas etiam, tunc in chorum psallit, liquescit quippe cor præ amoris teneritudine in oratione, spes autem in alta se iactat cum in oratione animus in Deum eleuatur, spe quippe, tanquam ala quadā vsque ad conspectum Dei se extollit, in chorum hunc etiam humilitas exit, cursumque suum atque opus exercet, cum suam paruitatem, Deique celsitudinem fatetur: sic etiam patientia expectat, & denique omnes virtutes oratio quasi in lucem prodire facit in chorum, quas coram Deo, cælestibusque educit. Quod qui magis in tali exercitio expertus est, melius edocere valebit. O virtutum C

A tutum omnium conseruatrix oratio, fęlix, qui te perpetuam sociam habet. Hæc mundum calcare, & omnia vt stercora reputare facit, dæmonem fugat, superbiam eliminat, denique omnia vitia in exilium agit. Quare Beatus Paulus ad Ephesios scribens, postquam Christianum hominem Christianis etiam armis induerat, pro lorica iustitiam, pro galea spem, pro scuto fidem pro gladio verbum Dei porrigendo, quasi vltimum colophonem addens subdit. Per omnem orationem, & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu, & in ipso vigilantes in omni instantia, & obseruatione, ac si aperte diceret. Singula vobis arma ad singulos hostes contuli, nunc autem accipite armaturam vnam, quæ omnium vicem gerit, Per omnem orationem, ac si oratio omnes debellaret hostes. Cæteris armis spiritualibus non semper vti poteritis, vt pote ieiunio, solitudine, infirmorum cura, &c. hac vero semper, & vbique bellare valebitis, seiungit quippe oratio à terrenis mentem, cælestibusque copulat, ac vnit. Nam sicut cymba, quæ fune agitur, quanto plus funem versus aliam ripam agimus, tanto ab alia cymbā deuiamus. Sic animam, quæ in hac corporis scapha inter cœlū & terram stat, si funi huic, qui oratio est, manum apponimus & à terra plus eā separamus, tanto magis Deo eā propinquiorē reddemus. *Ad Ephe. 6.*

B *Simile.*

Oratio.

FRequenter in libro Cāticorum myrrhæ, & thuris mentio fit quia Ecclesia ipsa, quò ad piorum cætum attinet, mons myrrhæ, & collis thuris est: ideo inquit sponsus, Ibo ad montem myrrhæ, & collem thuris. Et inferius ait. Veni in hortum meū soror mea, sponsa: messui myrrham meam cum aromatibus meis. Veni autem in hoc loco præteriti temporis est, non præsentis imperatiui, vt Græca, & Hebræa lectio facile ostendunt. Myrrha autem mortificationem, thure vero orationem significari notissimum est. Harum autem præcipue virtutum inter omnes alias mentio fit: quia cum spiritualis vitæ scopus sit secūdum meliorem nostri partem, nempe spiritum angelorum more viuere, & cælestia semper meditari, hoc officium oratio ideſt mētis eleuatio exequitur: cæterū quia cupiditatis nostræ, & mollis carnis educatio atq; indulgentia nos in hoc spirituali studio magnopere remorantur, & ascensum impediunt ideo mortificatio orationis comes adhibetur, quæ omnia hæc impedimenta amoueat, & abscindat, carnē ipsam crucifigens cum vitijs, & concupiscentijs suis. Qua mortificatione, qui carent, vbi primum orare, & mente in cœlum conscendere nituntur, in ipso nixu, & conatu suo curarum agminibus impediti ad ima quodammodo inuiti sæpe, & reluctantes deijciuntur: quia sine scalis, aut adminiculis sublima petere voluerunt. *Cant. 4.* *Cant. 5.* C

B. Aug. de perfecta iustitia ad Iulianum.

Beatus Augustinus de perfecta iustitia inquit. Quemadmodum ser A
pentis quoddam genus est, cum ad bibendum priusquam ad fontem
venit, omne venenum euomit. Ita Christianus, cum ad orandum acce
dit, omnem iracundiam, & odium proximi deponat.

Simile.

Idem in quodam tractatu ait. Sicut si velles implere aliquem sinũ,
& cognoscens quam magnum sit, quod dabitur, extẽdes sinum vel sac
ci, vel vtris, vel alius rei, vt extendendo facias capaciorem. Sic Deus
differendo petitionem, extendit desiderium, desiderando extẽdit ani
mam, extendendo facit capacem eorum, quæ oculus non vidit, & au
ris non audiuit.

Oratio.

Psalm. 40.

PEtere beneficia à Deo, est, ipsum laudare, & glorificare, atque ita
ipse Dominus ait. Inuoca me in die tribulationis: eruam te, & ho- B
norificabis me. At cum Deus plurimum habeat, quod dare possit, &

Isai. 7.

re vera plurimum dare desideret, vult, vt ab eo plurimum petamus.
Atque ita Isaias Propheta ex nomine Dei ad Achaz dixit. Pete tibi
signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, siue in excelsum
supra. Quasi dicat. Postula à Deo, & non vtcunque postules, sed po
stula rem aliquam per grandem, postula, inquam, vt tibi infernum
ostendat, vel, vt cælum aperiat, & angelos demonstret. Cumque
Achaz esset idololatra respondit. Non petam, & non tentabo Do
minum. Vbi alia litera habet. Non petam, & non glorificabo Domi
num. Sed Sanctus Propheta, vt nobilissimum Dei ingenium, &
propensionem magnam, quam habet ad magnifice elargiendum, ostẽ
deret, dixit. Ecce virgo concipiet, & pariet filium, hoc est, Pues
tu no quieres pedir por no honrar a Dios, el hara como quien es, y
nos dara a su hijo hecho hombre. O immensam bonitatem tam li-

Canti. 5.

beralis Domini, & quam merito de eo sacra sponsa in Canticis ait. C
Manus illius tornatiles, aureæ, plenæ hiacinthis. Et alia litera habet.
Manus eius orbes aurei, habentes inclusum hiacinthum, hoc est
manus eius sunt velut globi aurei, & intra se gemmas, ac lapillos

Psal. 67.

pretiosos habent, ideſt, sunt manus liberales, & quæ interius sunt
magis mysteriosæ, quam exterius. Hinc etiam appellatur Dominus
Deus salutarium nostrorum, qui videlicet non vnam, sed multi-
plices nobis salutes largitur. Ex quo apparet ad illum nobis in om-

Psal. 140.

ni pressura confugiendum esse. Si enim suppellectili aliqua indi-
gentes, ad eius rei artifices pergere solemus, quid aliud cum salu-
tis egentes simus facere debemus, quam ad eum confugere, qui sa-
lutis autor, & velut artifex est? Sed aduertendum est regium Pro-
phetam dixisse. Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum in con-

A conspectu tuo. Incenso comparatur oratio: nam quemadmodum in
infirmantium cubilibus thus, aut vnguentum aliquod suaue crema-
re solemus, quo cubilium eiusmodi fœtorem comprimamus: sic ora-
tionibus feruidis cor nostrum perfundimus, hoc est, çahumamos, vt *Simile.*
male olentium desideriorum fœtorem auferamus, quod nemo verum
esse intelligit, nisi expertus fuerit.

ORATIONIS comites.

B ORATIO Est velut delicatissima virgo. La oracion es como vna dama muydelicada, y assies menester q̃ la sustenten todas las virtudes, la piedad. Ideo nam-
que scriptum est, Date & dabitur vobis Angelus San *Thobiæ. 12.*
cto Thobiæ dixit. Bona est oratio cum ieiunio & elee
mosyna magis, quam Thesauros auri recondere, quo
niam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, &
facit inuenire vitam æternam. Hic ostendit Angelus admirabiles ope
rum misericordiæ effectus, & ad hoc possunt adduci verba illa Isaiæ
Prophetæ. Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate, *Isai. 35.*
hoc est, confortate manus, & ad eleemosynam eleuate, quas auaritia
ad terram submisit. Et roborate genua pauperum debilia ex necessi-
tate eleemosynis vestris. Vel aliter, post eleemosynam roborate ge-
nua vestra ad orationẽ animabus vestris valde vtilem, habetis enim
illa valde debilia ad orandum, quia rarissime illa orationi inclinatis.
De animalibus illis mysteriosis, quæ vidit Ezechiel Propheta sic in *Ezech. 1.*
sacra scriptuta legitur. Manus hominis sub pennis eorum. Vbi signifi
catum est, quod sub oratione, & contemplatione debet esse opus cha
C ritatis, & pietatis, quod has duas alas sustentet. Et in Apocalypsi dicit *Apoc. 5.*
Beatus Ioannes sevidisse venerabiles illos senes, qui habebant phia-
las aureas, plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum,
Vocat Sãctus Apostolus orationes phialas aureas, eo quod orãtiũ, ac
deprecantiũ corda iam nõ debẽt apparere, aut reputari carnea, sed au
rea, hoc est charitate feruida, ideſt los coraçones de los q̃ orãya no hã
de parecer de carne sino de oro decharidad. Quemadmodũ ferrũ in
fornacem ignitam inclusum iam non apparet esse ferrum, sed ignis:
sic cor per orationem in Deo immersum iam nõ debet apparere car-
neum, sed igne amoris inflammatum. In actibus Apostolorum legi-
tur Deus Ananiam sic fuisse allocutus. Quære Saulum nomine Tar- *Actuum. 9.*
sensem; ecce enim orat. Quid hoc est Domine? Raptus, & absortus est

totus Paulus & tu dicis illum orare? Ita plane, ad significandum quod oratio defectu beatitudinis est quædam gloria, idest, Como señor teneys lo arrobado y arrebatado en la gloria y dezis que ora? si para significar que en absencia de la bienauenturança la gloria es la oraciõ: atque ita quoties quis perfecte orat, efficit aliquo modo actus hominis beati: nam inter ea, quæ beatis competunt, vnum est, habere semper cor suum in Deo. In sacro Geneſis libro legitur Patriarcha Iacob cum Deo fuisse luctatus, arma vero, quibus luctatus est, fuerunt oratio, & lachrymæ, vt Oseas Propheta testatur his verbis. Fleuit, & rogauit eum, cumque Deus omnipotentia sua dimicaret, & Iacob oratione, ac lachrymis contenderet tandem ei Dominus: dixit. Dimitte me. Et non dimisit illum Sanctus Patriarcha, quousque ab eo benedictionem accepit. O admirabilem orationis potentiam! Oportet etiam, vt orationem comitetur humilitas: nam, vt ait Ecclesiasticus; Oratio humiliantis se nubes penetrabit: & donec propinquet non consolabitur, & non discedet donec altissimus aspiciat. Pulchre hoc manifestatum est cum Dominus humili Moysi dixit. Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, faciamque te in gentem magnam. Super quo ait Beatus Gregorius in Moralibus. Quid est dicere seruo, Dimitte me, vt irascatur furor meus, nisi deprecandi ausum præbere? Ac si dicat, cogita quantum apud me valeas vt obtinere possis, quod exoras, & capite duodecimo eiusdem libri inquit. Sancti, qui iræ Dei obuiant, ab ipso accipiunt, vt contra eum opponantur, & contra ipsum se cum illo erigunt, eosque diuina vis sibi secum opponit: fouet enim eos intus gratia irascentis, vt aduersus iram sæuientis exterius obtineant. Alia etiam socia orationis debet esse efficax fiducia in Dei veritate, atque eius infinita bonitate, siquidem ipse nobis ait. Amen, amen dico vobis, siquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Hoc verbum, Amen, est Hebræum, & deriuatur ab hoc verbo Aman, quod significat esse aliquem fidelem, stabilem, & permanentem. Atque ita aliquando aduerbium est iurantis, & significat vere, fideliter, Aliquando etiam nomen est, & significat fidem, aut veritatem: atque ita existimant aliqui quotiescunque hoc verbum, amen, in Euangelio duplicatur, in primo loco esse nomen, in secundo vero aduerbium ita, vt sit sensus, Ego veritas (loquitur enim Iesus Christus Saluator noster) vobis certissime ac fidelissime hoc, vel illud dico. Qui modus loquendi dignitatem, veritatem, ac firmitatem sacrosancti Euangelij maxime commendat, siquidem Iesus Christus, qui summa veritas est nobis cum iuramento vere, fideliter, ac firmiter loquitur. Est etiam aduerbium petentis, & desiderantis maxima cum vehementia,

Genes. 32. *Ose. 12.* *Eccle. 35.* *Exod. 32.* *B. Greg. li. 9. Mor. c. 11.* *Ioan. 16.*

A B C

A vt aliquid fiat, & perinde est; ac si dicatur, fiat, ac fere significat id, quod nos vocabulo Arabico à nostro Hispanico idiomate accepto dicere solemus, Oxala, atque ita eum dicitur, amen, perinde est, ac si dicatur oxala se haga, Alia orationis comes est gratitudo, & ita Beatus Apostolus inquit. Cum gratiarum actione orationes vestræ innotescant apud Deum: nam qui se gratum Dei beneficijs ostendit cum hoc disponitur, & dignus efficitur ad alia plurima recipienda. Sic idem Apostolus se obseruasse docet ad Ephesios scribens his verbis. Non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis, vt Deus Domini nostri Iesu Christi pater gloriæ det vobis spiritum sapientiæ, reuelationis in agnitionem eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis. Vbi duo præcipue notanda sunt, primum qualiter Sanctus Apostolus non cessabat in orationibus suis gratias agere pro beneficijs non solum sibi, sed proximis collatis tanquam gratissimus. Secundum ad quid vult oculos nostros illuminari? scilicet vt consideremus hoc mirabile legis nostræ, quæ sit spes vocationis nostræ, & quæ sint diuitiæ gloriæ hereditatis, quam speramus: talia enim præmia nulla lex suis obseruatoribus vnquam ita promisit. Quid sperat obseruator legis Dei? Hæreditatem immarcescibilem, incontaminatam, æternam in cælis, videre scilicet Deum facie ad faciem. Alia comes orationis est attentio: sunt enim multi, qui ore tantum Deum honorant, & tantum ore orant, corde vero diuagantur, de quibus Dominus per Isaiam inquit. Abijt vagus in via cordis sui: vias eius vidi, & dimisi eum. Vagus in via cordis sui vadit, qui leui cogitationum mobilitate, & affectionum ducitur non animaduertens, quid cogitat sicut homo vagus nescit, quo vadit. Nihil enim humano corde fugacius, vnde ait Beatus Gregorius. Cor foris vagat, & corpus solum in templo remoratur. Sic orantes maledictio illa, quæ apud Hieremiam habebatur cõprehendit, scilicet. Maledictus qui facit opus Domini fraudulẽter. Nõne vobis maxima fraudulentia videtur, quod cũ Deo cor, affectio, amor, & intentio debeatur solũ illi verba præbeatis. Pete ergo à Domino, vt cor tuũ foris dispersum, & profugum ad se ipsum reducat, & tunc tibi etiam conueniet, quod Dominus statim per Isaiam in supra dicto loco subiungit. Reduxi eum, & reddidi consolationes eius. Vnde infertur, quod quando vagus erat, consolationes illi deerant. Quod autem hoc postulandum sit à Domino verba regij Prophetæ declarant, qui postquam dixerat: Cor meum dereliquit me, coutinuo subiungit. Complaceat tibi Domine, in vt eripias me. Quasi dicat, Meis viribus cor meũ reuocare minime possum, nisi sim tuo adiutorio suffultus. Non igitur voce tantum nobis orandum est, sed

Ad Phil. 4 *Ad Ephe. 1* *Isai. 57.* *Hierem. 48* *Psal. 29.*

B C

corde potius diuino amore inflamãto. Maxime etiam oportet, vt orationem obedientia subsequatur, & comitetur, vt Beatus Gregorius in Moralibus inquit. Sæpe Deus eius precem in perturbatione deserit, qui præcepta eius in tranquillitate contemnit. Sanctos etiam in afflictione adiutores non habet, qui habere socios in hilaritate contemnit. Denique tristitia, & lachrymæ solent esse optimæ orationis comites. Vnde idem Beatus Gregorius in moralibus ait. Apud iudicẽ misericordẽ sæpe tristitia, quæ orãtem aggrauat, ipsa subtilius orat pro nobis. Ideo dicit; Cum te consumptũ putaueris, orieris, vt lucifer.

B. Greg. li. 5 Mor. c. 30.

B. Greg. in Morali lib. 20. c. 15.

ORANTIS DISPOSITIO.

TErtulianus inquit. Fideles die Dominica solere stantes orare, quod quidem præceptum fuit in prima Nicena synodo, vnde ortum est nomen stationis: vocabant enim stationem cõgregationem vbi stantes orabant Oratio, quæ fit flexis genibus, est proprię eius, qui veniam postulat, illa autem, quæ fit ab eo, qui stat orans, est particulariter, & proprie eius, qui veniã impetrauit. Ideo inter Pascha & Pascha stãtes oramus insinuãtes nos per pœnitentiã, quã in quadragesima egimus, veniã consequutos fuisse. Cumque olim in primitiua Ecclesia omnes Christiani præuia confessione sacratissimã Eucharistiam in die Dominica acciperent, tauquam illi, qui veniã consecuti fuerant, stantes in illa die orabant. Et quamuis hoc ita sit, vera tamẽ cordis humilitas iustum inuitat, vt se coram diuino cõspectu profundissime inclinet atque ita prostratus, & humiliatus non postules ò frater à Domino vltionem de hostibus tuis, nec diuitias, aut voluptates; ipse enim tibi respondebit. Regnum meũ non est de hoc mundo. Pete ab eo pacem, quia ipse est pax nostra, qui fecit vtraque vnum. Postula humilitatem, & mansuetudinẽ, quia ipse est mitis, & humilis corde. Postula regnũ eius, sicut fecit bonus latro. Postula, vt in domũ tuam veniat, sicut venit ad domum Centurionis: postula, vt animam tuam sanet sicut filiam Chananææ sanauit; postulat vt tibi lumen præbeat, sicut illuminauit cæcum; postula, vt te spiritualiter resuscitet, sicut resuscitauit corporaliter Lazarum: postula, vt tibi peccata condonet, & parcat, sicut Magdalenæ pepercit; postula, vt sit hospes tuus; sicut voluit hospitari à discipulis pergentibus in Emaus: postula, vt tibi porrigat manum, sicut eam D. Petro porrexit, teque respiciat, sicut ipsum respexit: postula, vt te ad se attrahat, sicut attraxit Diuum Matthæum. Accede ergo cum fiducia:

cia: ipse enim tibi hæc omnia concedet, si illa cordis humilitate expostulas. Nam si cum ligatus esset ab impijs Iudæis, auriculæ Malchi recordatus est, & cum ad columnam ligaretur non est oblitus Petri, & cum sacratissimam crucem in humeris portaret, illius magni ponderis obliuiscens de mulieribus, quæ propter ipsum deplorabant, cõpassus est: si in cruce pendens, ac doloribus immersus oculos in latrone fixit, eique regnum dedit, quomodo nunc, quando ad dexteram patris in gloria sedet, tecum non erit liberalis.

ORATIONIS IMPETRATIO quare differatur.

REgius Propheta Dauid quid agere debeamus, vt orationes nostræ valeant, & meritum habeant apud Deum, nos docet inquiens. Delectare in Domino, & dabit tibi petitionis cordis tui. Delectari in Domino hic, est actus purissimi amoris producere, dum de bonis, excellentijs, ac perfectionibus Dei complacemus, & quanto magis homo in hoc delectatur, tãto magis excellentiores sunt actus eius, magisque ipse disponitur, vt Deus in illum beneficia conferat, & licet aliquando ea differat Deus, non tamen ideo homo fiduciam amittat: solet enim Deus ea differre pro maiori nostra vtilitate. In Genesi dicitur. Sarai vxor Abrahæ nõ pariebat. Quę verba magnam in se emphasim habent, atque admirationem inducũt quasi dicat sacer textus. Quanquam Deus Patriarchæ Abrahæ promiserat, se ei daturum esse generationem, non ideo Sara non erat sterilis, vt antea, nec fæcunda fiebat: id est, Por mas que Dios auia prometido a Abrahã q̃ le auia de dar generaciõ, no por esso Sara dexaua de estar esteril como de antes. O rẽ admirandã! Quando Deus primam promisionem Abrahæ fecit, erat ipse Patriarcha septuaginta quinque annorum, quando autem Sara concepit nonaginta annos nacta erat, Abraham vero cẽtum annos adimpleuerat. Animaduertite quo modo, & quo tempore expectauit Deus hoc magnum beneficiũ illis conferre, vt videlicet aperte conspiceretur, & appareret, id opus Dei esse: nam si citius, & in minore ætate Sara peperisset non tam aperte cognosci posset hoc esse particulare opus Dei. Sic solet Deus promissiones, & beneficia differre quousque homo intelligat non posse sibi humana via auxiliũ præstari, & subueniri, quãdo iã in nulla re huius mundi, sed in Deo tantummodo fiduciam collocat, ac tandem aperte cognoscit ab ipso solo altissimo Deo auxilium sibi esse venturum, vt cum regio Propheta dicat. Dominus firmamentum meum, & liberator

Pſal. 36.

Gene. 16.

Pſalm. 17.

tor meus, Deus meus virtus mea protector meus. Perpẽdite obsecro, quantam fidem, & spem Patriarcha Abraham tam longo tempore habebat? Dios para con el tan callado, y tan tardio y el siempre con gran de esperança. Videbatur Deus oblitus esse promissionis, quam Abraham fecerat, ipse vero spem tam viuam habebat sicut quando illa sibi promissio à Deo facta fuit. A

Propheta Habacuc inquit, Deum in ira suam ostendere misericordiam, quod quidem aperte ostendit, quando grauissime offensus ab Hebræis, & rogatus à S. Moyse, vt eis parceret, dixit. Dimitte me, vt irascatur furor meus. Admirabilem clementiam Deus hic manifestauit, significans his verbis posse infinitam potentiam suam ab hominibus impediri: atque ita maiorem occasionem Prophetæ Moysi dedit, vt ab ipso, quod volebat, postularet, quam vt ipsum à petitione auerteret. Quis ergo non orabit audiens Deum posse capi, & impediri ab hominũ orationibus, sicut re vera captus fuit à deprecationibus sancti Moysi, vt testatur regius Propheta his verbis. Dixit, vt disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confractione (hoc est in corde humiliato) in conspectu eus. In hac cõfractione & humiliatione cordis docuit S. Propheta, quomodo orare debemus. In libro etiã Numerorum oranti pro populo Prophetæ Moysi Dominus dixit. Dimisi propter nomen tuum. Sed quomodo ait, Dimisi, cũ postea, vt ibi apparet, populum punierit; Ad hoc respondeo, ipsamet Domini verba se exponere: non enim ait Dominus simpliciter, Dimisit, sed adiecit, secundum verbum tuum, & hoc erat, quod præcipue Sãctus Moyses deprecatus fuerat, vt videlicet populum illum Dominus non destrueret omnino, sicut comminatus fuerat, vel dimisit eis culpam, sed non pœnam, vel dimisit eis pœnam æternam, quam meruerãt. Patriarcha etiam Iacob nos orare docuit, de quo in Genesi legitur, quod post quam maximam diligentiam adhibuit, quando fratrem suum pertimescebat, ad ipsum munera mittens, diuidensque familiam suam per turmas, tandem, postquam omnia recto ordine disposuit, solus remansit, vt melius posset orationi vacare. De manera, que lo vno y lo otro se ha de hazer en los trabajos, haziendo por vna parte las diligencias posibles, y por la otra acudir a Dios en la oracion. Deniq; postquã orauerat. S. vir, & fratrem suum Esau cum quadringẽtis militibus ad se venientem vidit, ipsum verbis dulcibus, & humilibus placare conatus est; Deus autem cor ipsius Esau, qui iracundus contra fratrem suum venerat, ita mutauit, vt non solum Sanctũ Iacob non læserit, verum etiam ipsum amplexus fuerit, & cum illo collachrymatus.

Exod. 32. B

2. *Pal.* 105.

Num. 14.

Gene. 32. C

Ora-

A

Orationis efficacia.

PAupertas, & fragilitas nostra cum beneficentia, & clementia Dei (vt docet Beatus Thomas) deuotionem in corde nostro excitant, vt in oratione perseueremus. Fælices qui toto mentis affectu ad illam aspirant, & vtilitatem ab ea elicere sciunt: quia (vt Beatus Augustinus ait,) oratio oranti est subsidium, Deo sacrificium, dæmonibus autem est flagellum. In quibus verbis efficacia orationis exprimitur. Tanta denique est orationis potentia, vt aliqui maximę autoritatis viri existiment, illã posse iustificationis gratiam nonnunquam impetrare: si enim peccata actu displicent, quæ male placuerunt, adhuc tamen imperfecte, & quantum satis non est ad gratiam: vel si quis ideo non dolet de suis peccatis quia illa memoria exciderunt: aut alia aliqua ratione ea ignorat inculpabiliter, posse aiunt, superueniente oratione peccatorũ veniam impetrare: imo si commissa peccata actu nõ displiceant, sed virtute dũtaxat & subito aliquo mortis periculo quispiam præuentus, conuersus toto corde ad Dominum feruenter clamet: Domine miserere mei, tantam esse virtutem orationis aliqui persuasi sunt, vt tũc vel solam orationem credant satis esse ad remissionem peccatorum omnium, & dicãt virtute displicere peccati illi, qui ita esset affectus, vt de illis doleret, si vel eorum meminisset, vel locum haberet pœnitentiæ. Ego tamẽ vix crediderim posse ita feruidam orationem contingere absque pœnitentiæ actu, ipsa nãque cordis compunctio est, quæ sic cogit exclamare, & implorare Dei misericordiam: sed, si id contingat, orationem habere virtutem hanc ostendisse nobis videtur Christus Saluator noster, cum dixit. Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Et ne iustis tantũ hæc dici putaremus, continuo subiecit. Omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Et hoc B. Chrysostomus in Matthæum aliquando dilucidius fecit his verbis. Omnis, qui petit, accipit, siue iustus sit, siue peccator. Et ipse Christus mũdi Redẽptor, vt ad petitionem, iustificationis, & remissionis peccatorum hæc intelligeremus referri testante B. Luca, mox addidit. Si ergo vos, cũ sitis mali, nostris bona dare filijs vestris, quãto magis Pater vester cælestis dabit spiritũ bonũ petẽtibus se? Atq; ex his edoctus est B. Ioãnes, quod postea vniuersæ ecclesiæ tradidit dicens. Hęc est fiducia, quam habemus ad Deum, quia quodcunque petierimus secundum voluntatem eius, audiet nos. Quid autem magis secundum voluntatem eius possumus petere, quam nostram iustificationẽ? Omnes vult saluare, & neminem vult perire, & volũtas eius (sicut Beatus Paulus docet) sanctificatio vestra est. Ecclesiasticus etiam hanc potentiam

B. Tho. 2. 2. *q.* 62. *ar.* 2.

B. Aug. li. sententiarũ. Magister Vega lib. 6. *c.* 38.

Matth. 7.

Luc. 11.

1. *Ioan.* 5.

orationis

2. *AdTim.*1 2. *AdTheſſa loni.*4. *Eccleſi.* 21. *Ioan.*8. orationis nobis olim expreſſerat dicens. Fili peccaſti? Non adijcias ite A rum, ſed & de præteritis deprecare, vt tibi dimittantur. Nunquam ille ad orationem hortatus eſſet, ea tantum adiecta particula, vt tibi dimittantur, niſi certus fuiſſet orationem eius eſſe valoris, & meriti apud Deum, vt veniam queat peccatorum impetrare. Sed quid (inquies) Beatus ille cæcus euangelicus ait? Scimus quia peccatores Deus non exaudit. Cæci nondum illuminati (dicit Beatus Auguſtinus) fuiſſe hæc verba, & de perſeuerantibus in peccatis ille loquebatur, non de actu, vel virtute illorum pœnitentibus ea verba eſſe intelligenda. Do cte admodum probat Cirilus ex Iſaia, & Threnis veriſimumque eſt, *Iſaiæ.*1. *Threnorũ.* 3 Deum nõ exaudire peccatores, vt teſtimonium eorum ſanctitati per miracula exhibeat. Quare cum miracula illa eximia, de quibus cęcus, & Phariſæi tunc agebant, in teſtimoniũ diuinitatis, & ſanctitatis Ieſu Chriſti fierent, optime cæcus potuit exinde ſanctitatem ipſius Saluatoris tueri quod peccatores Deus non exaudit. B

ORATIONIS INtentio.

*Exod.*32. IN Libro Exodi dicitur, quod cum populus Iſraeliticus abominabilem illam idololatriam in adoratione vituli commiſiſſet, Dominus ad Sanctum Moyſem ſic loquutus eſt. Cerno, quod populus iſte duræ cerui cis ſic: dimitte me, vt iraſcatur furor meus contra eos, & deleam eos Moyſes autem orabat Dominum Deum ſuum dicens. Cur Domine iraſcitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxiſti de terra AEgypti &c. ne quæſo dicãt AEgyptij, Callide eduxit eos, vt interficeret in montibus, & deleret de terra: quieſcat ira tua, & eſto placabilis ſuper nequitiam populi tui. Recordare Abrahã, Iſaac, & Iſrael ſeruorum tuorum &c. Placatuſque eſt Dominus, ne faceret malum, quod loquutus fuerat aduerſus populum ſuum. Duas Sanctus Moyſes in oratione ſua rationes adduxit ad iram Domini placandam, & in illis oſtendit ſe magis præcipuè honorem Dei, quã ſalutem populi intendere. Prima fuit. Ne quæſo dicant AEgyptij &c. Quaſi diceret. Iam Domine noſtri ingenium AEgyptiorum, qui res omnes in deteriorem partem ſumunt, & inimici tui ſunt; idcirco facile aduerſus te falſum teſtimonium dicent, aſſerentes, quod callide eduxiſti populum. Attende, obſecro, Domine honorem tuum, ne occaſionem præbeas, vt huiuſmodi ſcelus de te, qui ſumma bonitas es, AEgyptij cogitent: non attendas Domine ad ſupplicium, quod populus iſte meretur, ſed animaduerte ignominiam, quæ inde reſultare poteri C

A terit nam gentes de te blaſphemabunt dicentes, te eſſe ſeductorem, & neminem tibi, ac verbis tuis fidem eſſe adhibiturum, ſiquidem poſt tot fauores, quales Hebræis in AEgypto oſtendiſti, eos tandem inſolitudine euertis, & conſumis. Inſuper honori tuo cõducit, vt id, quod pollicitus es, adimpleas. Recordare Abraham, Iſaac &c. quibus iuraſti per temetipſum dicens. Multiplicabo ſemen veſtrum, ſicut ſtellas cæli, & terram hanc dabo ſemini veſtro. Si autem modo hos, qui ab eis deſcendunt, deſtruis, quis poſthac verbis tuis fidem adhibebit? Quibus verbis ſanctus vir iram Domini placauit: ait enim ſacer textus. Placatus eſt Dominus &c. Maxima admiratione dignum eſt videre, qualiter ſancti id, quod præcipue in ſuis rebus intendebant, erat honor, & gloria Dei, & non tantummodo bonum hominum, vt ex hac oratione Sancti Moyſi aperte conſtat. Quod ſi nos in orationibus noſtris erga Deum id, quod cupimus non conſequimur, ideo eſt, quia poſtulare neſcimus. Sic Beatus Iacobus teſtatur dicens. Petitis *Iacobi.*4. B & non accipitis, eo quod male petatis. Non ait, eo quod malum petatis. Vbi inſinuat, quod quamuis res bonas, ac licitas poſtuletis, nõ eas bonis medijs expoſcitis. Bona eſt ſalus, bonus eſt honor, diuitiæ, ac ſcientia, & alia quam plurima, quæ licite poſtulatis, & tamen ea non obtinetis, quia honoris altiſsimi Dei non recordamini, ſed duntaxat vtilitatis veſtræ. Intendite ergo fratres in omnibus præcipue gloriã, & honorem Dei, & ipſe vobis proculdubio in veſtris neceſsitatibus ſauebit.

ORATIONIS PERSEuerantia.

C BEatus Auguſtinus in Manuali inquit. Quoniam in me- *B. Augn. in Manual.* dio laqueorum poſiti ſumus, facile à cæleſti deſiderio tri geſcimus. Qua propter aſsidue indigemus munimento, vt expergefacti ad Deum noſtrum verum, & ſummum bonum, cum diffluimus, recurramus. Hoc intelligens B. *B. Hier. ad Lætam.* Hieronymus de orationis ſuæ perſeuerantia ad Lætam ait. Memini me clamantẽ diem crebro iunxiſſe cum nocte, nec prius à pectoris ceſſaſſe verberibus, quam rediret Domino imperante tranquillitas. Et inferius. Sicubi concaua vallium, aſpera montium, rupium prærupta cernebam, ibi meæ orationis locus, vbi illud miſerrimæ carnis ergaſtulum deponebam, & (vt ipſe teſtis eſt Dominus) poſt multas lachrymas, poſt cælo inhærentes oculos nonnunquam videbatur mihi agminibus intereſſe Angelorum, & lætus, gaudenſque cantabam. Poſte in odorem vnguentorũ tuorũ curremus. Fælices, qui huius ſancti

Doctoris

Simile. Doctoris perseuerantem orationem imitantur. Qui excutere è silice A
ignem vult, non contentus semel percussisse, iterũ, atque iterum percutit, donec tandem scintillam excutiat. Ita quisquis Dominum deprecatur, etiam si illico ad votum non exaudiatur, perseueret tamẽ quoniam si pulsans perseuerauerit, voti tandem compos fiet. Hinc vates regius ait. *Psalm.5.* Mane astabo tibi, & videbo. Verbum, astabo, perseuerãtiam significat. Pro quo Beatus Hieronymus ex Hebræo vertit. Mane astabo tibi, & contemplabor. Vbi etiam in verbo, contemplabor, perseuerantia denotatur. Alius autem vertit. Mane astabo, instituam ad te orationem meam, & suspiciam, hoc est, sublatis ad Deum oculis perseueranter expectabo, dum mihi perdito, & afflicto opem aliquam feras. Hinc etiam illud, nam pro eo, quod nos legimus: Sanctimonia, & magnificentia in sanctificatione eius, Beatus Hieronymus vertit. Fortitudo, & exultatio in sanctuario eius. Sanctuarium orationis locus est: orationis feruidæ comites sunt fortitudo, ad perseueranter orandum, & ad labores subeundos, exultatio in Spiritu sancto; quæ duo B
munera pondus totum vitæ spiritualis inuicto robore sustentant. Ad hanc orationis perseuerantiam facit etiam, quod idem regius vates inquit. *Psalm.76.* Anticipauerunt vigilias oculi mei. Vbi alia translatio habet. Tenebas vigilias oculis meis, id est, oculorum meorum. Quasi dicat. O Domine tam grata est tuæ sanctissimæ maiestati oratio, & vigilia, ac perseuerantia in ea; q̃ vos haziades que mis ojos velassen, vos quitauades el sueño dellos, para que yo velasse, y orasse. Vnde Beatus Augustinus inquit. Non ita extergit ignis æruginem, vt nocturnæ preces nostrorum peccatorum sordes expurgant.

ORATIONIS NECESSITAS.

C

Matth.6. Videbitur Forsan alicui exigua gratia illa, quam Dominus Christianis concesit, cum dixit. Tu autem, cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito, & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. At mihi videtur hæc gratia ex summis gratijs vna, quod enim Deus dignetur se tractari, adorari, & ad colloquium nostrum venire, etiam in domibus nostris, etiam in cubilibus nostris, etiam secretissimis locis, licet valde abiectissimis: hoc verò infinitæ dignationis est. Cæterum nota, quam in promptu, & velut ad manum orationem nostram Deus voluerit esse, dum ad eam exercendam cubicula nostra designauerit. Pigritaris adire templum, si remotius est, pudet Ecclesiam ingredi, si vestem habemus abiectã: vt igitur

A vt igitur omnis non orandi occasio cesset, prope est verbum in ore tuo, & in domo tua, intra in cubiculũ tuũ. Vbi simul etiã grauissimã orationis necessitatem indicauit Dominus, si enim necessaria non esset, aut si multum differri posset, non nisi in templo eam fieri permisisset. Demum nota, quod non dixit Dominus. Intra in cubiculũ, claude ostium, & flecte genua, aut in faciem tuam procide. Sciebat equidẽ Dominus, quod moles corporis nostri diu super genua consistere nequit. Dictum est enim, corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam. Et ipse volebat nimis diu conuersari nobiscum, ideoque non exegit, *Sapien.3.* vt flecteremus semper genua.

ORATIONIS ATTENTIO.

B Mentionem Orationis suæ faciens S. Daniel inquit. Posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare, & deprecari in ieiunijs, sacco, & cinere, & oraui Dominum Deum. In eo, quod dicit, Posui faciem meam ad Dominum, magnam in oratione sua attentionem demonstrat: & in eo, quod in ieiunijs & non tantum in vno ieiunio orabat, perseuerantiam orationis significat. Qui hanc attentionem in oratione sua non habent, à B. Chrysostomo in quodam sermone obiurgantur his verbis. Tu non audies orationem tuam, & Deũ vis audire precẽ tuã? Flecto, inquis, genua: curuasti quidẽ genua intus, sed mens tua foris vagabatur: corpus tuũ intus in Ecclesia, sed animus tuus foris: os quidem loquebatur, sed mens vsuras cogitabat. Non sic orabat, qui dicebat. Oratio mea in siuu meo conuertetur. In sinu suo orat, & oratio eius in eo conuertitur, qui summa cum attentione Deũ orat. Vbi alia translatio habet; Oratio mea in sinu meo voluetur: intenta enim, de- *Psal.34.*
C uota, ac profunda oratio animam, ac potentias eius, tanquam rota circuit, & ambit vt stragibus ipsius remedium adhibeat.

Multi conqueruntur dicentes, Quo tempore ad orandum accedo variæ imagines circunstrepunt, quæ mentem meam ad terram deprimunt. Fugite ergo fratres quantum potestis omnem strepitum inter orandum pro attentione, & deuotione retinenda; nam nihil delicatius, nihil magis vitreum, nihil magis cuilibet iniuriæ obnoxium. O Christe vitæ reparator, quam leuibus de causis attentio mentis, & feruor ille, & calor diuini spiritus refrigescere solet leui scilicet intuitur & verbo otioso, & similibus. Ideo verus Dei seruus non solum debet diligenter se tueri, & custodire à grauibus delictis, verũ etiã & leuia quantum potest cauere, debet, atque mentẽ suam ab inanibus cogitationibus, & vanis seruare illæsam. Qua in re venatorum solertiã imi- *Simile.*

tari

tari debet, qui accipitrum, quos in manu gestant, oculos iniecto tegu A
mento operiunt, ne facile circum volantium auium, aut aliarum rerũ
specie exagitentur, hac enim arte omnes eorum inanes volatus, impe
tusque coercent, & quietis illis, mansuetisque vtuntur. Quod vt com
modius multi sanctissimorum virorum facerent, turbis vrbium dere
lictis, inuias solitudines petiuerunt, ne quid esset, quod oculis, & auri
bus vsurpare possent, quo eorum mentes â iugi diuinarum rerum cõ
mentatione auocarent. Rem dicturus sum alicui fortasse incredibi-
lem, sed non minus certe veram. Sanctus Antonius, Athanasio refe-
rente, viginti continuis annis in quadam domuncula, siue specu re-
clusus sic ab omni rerum humanarum commercio semotus vixit, vt
cum semel in anno familiaris quidam ei panis afferret, quibus solis
vescebatur, ne vnum quidem verbum cum cibi illius delatore loque
retur. Quid hoc silentio mirabilius? Theodoretus præterea in histo-
ria religiosa aliud non minus mirabile refert, nempe sanctum quen- B
dam ex priscis illis anachoritis, in cuiusdam montis latere habitantẽ,
quoniam incaute aliquando oculos in subiectam vallem demisisset,
vt arantes agricolas cerneret, cathena ferrea collum ita ligasse, atque
depressisse, vt nunquam postea quidquam aliud nisi subiectam pedi-
bus terram videre posset. Abbas vero Siluanus, cum hortum suum fo
deret, sic cuculla oculos tegebat, vt nihil aliud, nisi terram, quam
subigebat, cerneret.

ORATIO MVLTORVM.

B. Ambr. li. de pœnitentia.

BEatus Ambrosius libro de pœnitentia inquit. Multi mi
nimi, dum congregãtur vnanimes, sunt magni: & mul-
torum preces impossibile est contemni.

B. Dionys. de diuinis nomini. c. 3.

Beatus Dionysius libro de diuinis nominibus ait. C
Deus quidem omnibus adest, atque ipsi nõ adsunt om-
nia: adsumus autem ei, vbi ipsum castissimis precibus, animoque pur
gato, atq; ad diuinam coniunctionẽ idoneo, inuocamus. Itaq; nos ip
sos ad celsiorẽ diuinorũ contuitũ orationibus in primis cõparamus.

ORATIO EFFICAX sanctorum.

B. August. in medica. c. 23.

AD sanctos orare debemus, vt nobis in periculis, & ne-
cessitatibus succurrant: sicut Beatus Augustinus ora-
bat dicens. Obsecro vos per Patris charitatem, qui se-
curi estis de vobis, soliciti estote de nobis. Securi estis
de vestra immarcescibili gloria, soliciti estote de no-
stra multiplici miseria. Per ipsum vos rogo, qui vos elegit, qui vos
tales

A tales fecit. Cum Rex Ezechias se, ac regnum suum in magna afflictio
ne, & ingenti periculo immersum videret propter Regis Syriæ po-
tentiam, qui contra ipsum exercitum parauerat, & ad omnem Is- *Isai. 37.*
rael destruendum veniebat, ad Sanctum Prophetam Isaiam hoc nun-
tium misit. Leua orationes pro reliquijs, quæ repertæ sunt. Quibus
verbis significauit, magnam orationis Sancti Prophetæ efficaciam,
quæ vsque ad cor Dei ascendebat, & â diuina clementia populo Is-
raelitico remedium impetrabat. Vnde Propheta Eliseus, quando
Heliam in cælum ascendentem vidit, in has voces prorupit. Pater
mi, pater mi, currus Israel, & auriga eius. Vbi alia litera habet.
Currus, & eques Israel. In quo significauit Sanctus Propheta ora-
tionem iusti viri ad defensionem Israel magis potentem esse, ma-
gisque valere, quam equitem, aut ducem fortissimis armis muni-
tum. Prisci & antiqui illi ethnici Philosophis fidem adhibebant, om-
B nia, quæ ipsi de diuinis rebus docebant credentes, & existiman-
tes, quod cum Deus sit summa sapientia, sapientes viri possent res
diuinas altius penetrare, quippe qui magis in contemplatione, &
speculatione excellentiarum Dei versati erant. Quam ob causam *Diodorus*
(vt Diodorus scribit,) Galatæ nunquam Deo sacrificabant, quin *lib. 6.*
prius aliquis Philosophus adesset, nec ab ipso Deo aliquid postu-
labant, nisi per Philosophorum interces sionem, putantes, & pro
certo habentes illos, quia cum Deo magis familiariter vtebantur,
& maiorem cum eo communicationem habebant, posse cum ipso
melius negotiari. Si ergo Gentiles hoc faciebant, multo maiori cum
ratione nos sanctorum nec non etiam piorum virorum fauorem,
preces, atque intercessionem intendere, & curare debemus: siqui-
dem vere sunt amici Dei. In Apocalypsi legitur Beatus Ioannes vi- *Apocal. 8.*
C disse angelum. Et sterit (ait sacer textus) iuxta altare aureum, &
data sunt ei incensa multa, vt adoleret de orationibus sanctorum
super altare aureum, quod est ante thronum Dei. Hic angelus se-
cundum glossam Diui Thomæ est Christus Redemptor noster, altare
vero aureum est sacratissima crux, quæ dicitur altare aureum, quo-
niam licet ex ligno fuerit confecta, plus tamen habuit auri amoris,
quam ligni; plus enim hunc diuinum, & supernum angelũ suus amor
quam crucis materia crucifixit, & hic in manibus huius cælestis Re-
demptoris fuerunt positæ omnes, quæ in mundo factæ, ac faciendæ
erant orationes, quas ipse ibi suo æterno patri optulit, & ita ibi om-
nes receperunt efficaciam, quam habituræ erant. Quod quidem in-
telligens Sanctus Iob dixit. Cum inuocantem me exaudierit, nõ cre- *Iob. 9.*
do, quod audierit vocem meam, hoc est; Quando â summo Deo ali-
quod beneficium postulo, & illud mihi concedit credo tunc illum

non propter orationem meam duntaxat votis meis annuere sed quia A
hæc mea oratio cum virtute meritorum Iesu Christi filij eius consociata est. Vnde infertur, quanta fiducia ad æternum patrem per orationem possumus accedere, siquidem omnes orationes fidelium seruorum eius pretiosissimo sanguine vnigeniti filij sui tinctæ, signatæ sunt, idest, van rubricadas con la sangre de su vnigenito hijo. Et quãto iustioris sunt ipsi orantes, tanto orationes eorum magis de sacratissimo illo sanguine participant, & efficaciores sunt. Quo circa vtilissima, & fructuosissima res est huiusmodi nos orationes procurare.

Denique præcipuum, quod in oratione postulare debemus, est gratia Dei, vt diuinæ maiestati sit grata, & per eam vitam æternam consequamur. Super his autem postula id, quod magis ad seruiendum Deo, tibi conducit, & necessarium est, qualis est sapientia, & dispositio ad eius sanctam voluntatẽ exequendã. Potes etiã post hoc petere B
moderatã, ad vitã propagandã, sustentationẽ, porque de otra manera seria buscar aforro no teniendo paño para el sayo, El sayo, y la ropa, que viste al alma es la diuina gracia, y todo lo demas es como aforro desta ropa: y ansi primero se ha de buscar la ropa, y despues el aforro. Hoc itaque præcipuum est, quod desiderare, ac petere debemus, videlicet altissimo Deo placere. De iustis namque dici potest id quod
Psalm. 77. regius Propheta inquit. Non sunt fraudati à desiderio suo. Pro re
Danie. 9. magna dictum fuit Danieli Prophetæ, quod erat vir desideriorum, sicut dicere solemus de eo, qui vir fortis est: Ille magnis viribus pollet ideo securus esse potest de victoria. Sic ille, qui feruidus fuerit in suspirijs, & desiderijs id, quod postulauerit ad bonum animæ suæ, atque
Hierem. 2. eius vtilitatem consequetur: & de eo dicetur illud Hieremiæ Prophe
Simile. tæ; Desiderium autem eius attulit ventus amoris sui. Nam suspirium, quod à corde exit, est instar sagittæ velocissimæ, quæ ab arcu desideC
rij ad Dominum, qui in altissimis est, mittitur, nec sine ipso Domino reuertitur.

ORNATVS CORPORIS.

Matth. 6. DE vestimentis quid soliciti estis (inquit summus Magister totius perfectionis apud Matthæum. Considerate lilia agri, quomodo crescunt, non laborant, nec nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Si enim fænum agri, quod hodie est, & cras in cliba-
Gene. 3. num mittitur Deus sic vestit, quanto magis vos modicæ fidei? Nolite ergo soliciti esse dicentes. Quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Testimonium euidens huius diuinæ curæ est, quod dici-

tur

A tur in Genesi. Fecit quoque Dominus Deus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas, & induit eos. Vbi maxime se prodit diuina bonitas vestiens delinquentes. Si ergo peccatoribus id non negauit, sed sua spõte etiam non rogatus concesit, multo minus pijs, & iustis ea negabit? Obseruandum autem est non sericas ipsis aut purpureas, vel auro textas, aut etiam mollitiem præseferentes vestes dedisse, sed pelliceas: vt intelligamus vestium vsum non ad voluptatem, sed ad necessitatem datum esse, ad contegenda scilicet membra, & arcendum frigus. Vestibus igitur abutuntur, qui aliud in ipsis quærunt.

Clemens Alexandrinus super illa verba Beati Pauli: Mulieres in habitu ornato cum verecundia, & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut Margaritis, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona, inquit. Si sunt enim pulchræ mulieres, sufficit natura, non contendit ars contra naturam: sin autem sunt natura turpes, ex his, quæ sibi applicant quod
B non habeant, arguunt. Apelles pictor cum vidisset quendam ex suis discipulis pinxisse Helenam multo auro ornatam inquit. O adolescẽs cum non posses pingere pulchram, fecisti diuitem? Tales sunt nunc plurimæ mulieres sicut illa depicta Helena, quæ non vere pulchræ, sed multis effictæ, & ornatæ diuitijs apparent. Eas prædicit Spiritus sanctus per Sophoniam Prophetam. Argentum, & aurum ipsarum non posse eas eximere in die iræ Domini: eas autem, quæ à pedagogo Christo erudiuntur non auro, sed ratione, & verbo exornari conuenit Beatus Ambrosius de virginibus ait. Mulier ornata, est domus omnium dæmonum infernalium. O stupenda verba, quomodo ea audiẽtes mulieres non contremiscunt? Fragilitas carnis humanæ, quæ in pęnam primi peccati nobis inest, omnibus manifesta est, & tamen quasi
C pæniteat nos, quod parum miseri simus, hanc insitam concupiscentiã ornatu corporis, & oris cultu augemus. Hoc autem proinde est, ac si febribus, & sitis molestia æstuanti (cui frigida aqua valde noceat) multo sale conditos cibos porrigeres, vt illi potus aquæ dulcior esset, quo quid dementius?

Clem. in Alexandri lib. 2 pædagogi. c. 12.

1. ad Timot. 2. c.

Simile.

Sophoniæ. 1. cap.

B. Ambro. lib. 1. de virgin.

Simile.

Clemens Alexandrinus vbi supra inquit. Quemadmodum apud AEgyptios templorum parietis lapidibus externis, & artificiose depictis resplendent, ita vt nihil desit, ædes auro, argento, & electro collucent, sed si penetralia templi adieris, & imaginem, quæ templum habitat, quæsieris, inuenietur non Deus, sed felis crocodylus, vel serpens indigena, vel aliqua eiusmodi bellua templo indigna. Ita mihi videntur fœminæ, quæ aurum gestant, & in crispandis crinibus exercentur, & in genis vngẽdis, oculisque pingendis & pilis tingẽdis versantur. Sed si quis velum templi aperuerit, vitam, vestẽ, aurũ, fucum

Clemens. Alex. li. 2. c. 1.

Simile.

tanquam veram inuenturus pulchritudinem, scio illum esse abomina A
turum, nec enim imaginem Dei intus inueniet habitantem, sed loco
eius fornicatrix, & adultera animæ aditum occupant, & vere esse be-
stia conuincetur, non enim est mulieris, sed meretricis nimium istud
ornandi studium.

Tertullia. li. de cultu fæminarum. Simile.

Tertullianus inquit. Quid alteri periculo sumus? Quid alteri con-
cupiscentiam importamus? Nescio an impune abeat, qui alicui fuerit
causa perditionis, perit enim ille simul in tua forma si concupierit, &
admisit iam in animo, quod concupiuit, & facta es tu gladius illi. Vt à
culpa vaces, ab inuidia non liberaberis. Vt cum in alicuius agro latro
cinium gestum est, crimẽ quidem dominum non constringit, dũ res
tamen eius ignominia notatur ipse quoque infamia aspergitur. Ex-
pingamus ergo nos, vt alteri pereant. Vbi est igitur: diliges proximũ
tuum sicut te ipsum?

B. Cypria. de habitu virginum.

Beatus Cyprianus de habitu virginum ait. Si quis pingẽdi artifex B
vultum alicuius, & speciem, & corporis qualitatem æmulo colore sig
nasset, & signato iam, consummatoque simulacro alius artifex afferretur, vt iam formatam, iam pictam imaginem quasi peritior reforma
ret: grauis prioris artificis iniuria, & iusta indignatio videretur. Tu
te existimas impune laturum tantæ temeritatis audaciam & Dei arti-
ficis offensam?

Isido. Cla. in oratione. 53. Tom. 1. Simile.

Isidorus Clarius in quadam oratione inquit. Miror ita vehemen-
ter obtusos fœminarum sensus, quæ cum pleraque omnes summum
bonum speciem corporis arbitrentur ad illam, quæ in euangelio
promittitur comparandam non inflammentur. Sic enim cogita-
re deberent, si quis mulieri cuipiam polliceretur fore, vt, si vno
anno fucum omnem, & corporis ornatum negligeret, centum po-
stea annis omnium mulierum, quæ vsquam essent, pulcherrima ap-
pareret, profecto conditionem acciperet libentissimi. Rursus si di- C
ceretur ei. Permittitur quidem tibi, vt vno anno omnibus fucis,
omnique ornamentorum genere vtaris, verum eo peracto reliqua
tota vita omnium mulierum turpissima futura es. Nihil dubitandum
est, hanc mulierem omnem oblati illius anni ornatum recusaturam
metu secuturæ deformitatis. At hæc omnia euentura sunt, atque tãto
maioris ponderis, quãtum æternitas tempori antecellit, & tanta in re
tam oscitanter fœminæ se habent: futurum enim est, vt, quæ in hac vi-
ta (quæ si æternitati comparetur non annus, sed vix exiguum est
momentum) modestè, ac temperate, & sine fucis, superuacuisq; orna-
mentis vixerint corpora sint habituræ claritatem solis æquantia, at-
que adeò glorioso ipsi Christi corpori quam similia, idq; in sempiter-
nũ; quæ vero in hac vitæ scæna cõspicuę apparere voluerint obscænã
defor,

A deformitatem cum diabolo, & angelis eius sunt consecuturæ. Hæc
certe sciunt futura, & pro æternitate non eligunt quod pro tempora-
li forma, & vmbræ simili amplectuntur. Quis hanc stupiditatem sa-
tis admiretur?

Beatus Cyprianus de habitu virginum inquit. Quis non in execre *B. Cypria. de*
tur, & fugiat, quod alijs fuerit exitio? Quis id appetat, & assumat, quod *hab. virgi.*
ad necem alterius pro gladio fuerit, & telo? Si hausto poculo morere-
tur ille, qui biberat, venenum scires esse, quod ille potauit, si accepto *Similia.*
cibo, qui acceperat interiret, scires esse lethale, quod acceptum potuit
occidere, nec ederes inde, nec biberes, vnde interijsse alios ante con
spiceres. Nunc quanta ignorantia veri est animi, quanta dementia, id
velle, quod, & nocuerit semper, & noceat, & putare, quod inde non
pereas, vnde alios perijsse cognoscas? Nec enim Deus purpureas aut
coccinas oues fecit, aut herbarum succis, aut conchilijs tingere, & co
B lorare lanas docuit. Nec distinctis auro lapillis, & margaritis cõtexta
serica, & numerosa compage digestis monilia instituit, quibus ceruicem, quam fecit, absconderet, vt operiatur illud, quod Deus in homine formauit, & conspiciatur id, quod Diabolus adinuenit.

OTIOSITAS.

Marci. 6. BEatus Euangelista Marcus refert, quod prædicãte Christo Domino in Nazareth patria sua, multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes. Vnde huic hæc omnia, & quæ est sapientia, quæ data est illi, & virtutes tales, quæ per manus eius efficiuntur? Nonne hic est fa-
ber filius Mariæ? Apud Matthæum vero dicitur eos dixisse. Nonne *Matth. 13.*
hic est fabri filius? Vtrumque dixerunt faber, & filius fabri. Perpendi
C te fratres, obsecro, & animo reuoluite, quam vere de illo dixit B. Pau *Ad. Philip. 2.*
lus. Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. Et illud. Humilia
uit semetipsum: Ecce quomodo humiliauit se, quippe qui per tot an-
norum curricula inter conciues suos conuersatus est, acsi esset vnus
ex illis, & non esset etiam Deus excelsus, & omnipotens. Obseruate
etiam, quod non otiose transegit vitam à pueritia, vsque ad annum
circiter trigesimũ, sed arti, & labori in domo sacratissimæ matris suæ
erat secundum tempus intentus, & manu propria, & in sudore vultus
sui edebat sacratissimus Iesus panem suum: & in hoc non tam onero-
sus fuit pauperi matri, quam adiutor. Ne erubescatis dilectissimi hæc
dicere, vel audire, quia vera sunt, certa sunt, & in euangelistis tradun
tur. Pro his omnibus quam redditis Deo vestro vicem? o ingrati
homines. Quas laudes, & gratiarum actiones? Hæc autem nec indi-

gna Christi Iesu humilitate,ita prædicamus,vt ipse fecit: laborauit tamen supernus Dominus,sicut orauit,non ad suffragium,sed ad exemplum.Nec talis labor in clementissimo Reparatore potuit remittere summum gradum intellectualis contemplationis:& quanuis non laborando manibus suis nullo modo esset otiosus,habuissent tamé otio si exemplum,vel causam ad suam culpam excusandam : scire enim nó poterant,vtrum intentus esset contemplationi, an non:ad quod euitandum laborauit manibus suis, & ad magnum nostrum exemplum. Quis obsecro tali consideratione, ac tali exemplo otiositatem post hac omni cum efficacia non effugiet?Hanc etiam Gentiles fidei lumine carentes, tanquam rem maxime nociuam abhorruerunt. In vrbe etenim Romana,quando aliqui in ciues Romanos admittendi erant, solebat Cato ille Censorinus (ei namque propter singularem tam in literis, quàm in virtute opinionem, quæ de ipso habebatur munus hoc recipiendi aliquem in ciuem ab ipsa Romana curia delegatum erat)manus eorum, qui admittendi erant tentare, easque suis fricabat,quod si lenes ac molles inueniebat, ipsos tanquam otiosos in ciues admittere nolebat,si autem manus eorum duras esse,& callos obduxisse sentiebat,ipsos maxima cum lætitia in catalogo ciuium Romanorum scribebat.Si ergo vrbs Romana laborantes ciues admittebat, & otiosos repudiabat, quid mirum , si summus Magister Iesus Christus ad recipiendum ciues in cælestem vrbem doceat homines laborare,& otiositatem fugere,eos autem qui otiosi sunt,tanquam indignos tanto bono expellat? Ex singulari exemplo, quod Dominus nobis dedit,sequitur aperte,sacerdotes omnes astricta obligatione teneri otiositatem vitare,nec debere illam excusare dicentes, non decere statum sacerdotalem operibus seruilibus vacare : nam si populus sciret eos, postquam sacerdotale munus rectè adimpleuerint, in aliquo manuali opere se exercere,& in domibus suis aliquo honesto labore se ad vitam sustentandam vel ad pauperes alendos occupare, magis proculdubio à Christiano populo æstimarentur, tantum abest , vt ab ipso propter hoc vilipendantur.Aliud etiam bonum ex hoc sequeretur videlicet,quod cum recollecti , & in domibus suis recepti essent ab otio,& à malis exemplis,quæ multoties de se præbent , nec non à peccatis in quæ propter ipsam otiositatem incidunt per vrbem vagantes , liberarentur. Hoc autem non solum est rationi consentaneum, verum etiam iuxta ea, quæ aliqua sancta Concilia instituerunt , de quorum numero est Concilium Carthaginense, in quo interueniente. B. Augustino dispositum est,vt clericus , licet eruditus esset,& literatus , quærat tamen aliquo honesto artificio victum,& sustentationem . Et hoc absque dubio tunc decretum est , quando magis

Concil. Carthag. 4. c. 51 q. 53.

gis honor & autoritas status ecclesiastici zelabatur.

Otiositas fugienda.

Simile.

DEmens,atque insanus ab omnibus reputaretur ille,cui concederetur,vt omnem pecuniam, quam in hora vna numerare posset, sibi applicaret,demens,inquam,reputaretur,si otiosus , & (vt aiunt) manu super manum occasionem illam prætermitteret. Multo ergo insanior, & amentior à cælestibus reputabitur ille , cui cum dicatur, vt omnia , quæ de diuitijs Iesu Christi Saluatoris mundi sibi appropriauerit per totum temporis spatium,quo ei vita durauerit, sua erũt vel minimum temporis spatium prætermiserit , quod non impendat in depromendis , & educendis illis summis, & inæstimabilibus thesauris quibus animam suam diuitem faciat,siquidem nescit, quando illa licentia,quam nunc habet , & illa optima opportunitate priuabitur,& quando exactissima ratio ab eo petetur de omnibus temporis momentis , quæ ipsi concessa fuerunt. Dominus enim apud Mat- *Matth. 12.* thæum ait . Dico vobis , quoniam de omni verbo otioso , quod locuti fuerint homines , reddent rationem die eo in die iudicij.Itaque vnusquisque , quamuis sit valde amicus Dei ,si tamen moriatur absque eo , quod de verbo otioso pœnitentiam agat , in terribilem , atque horrendum purgatorij ignem detrudetur. Si ergo infinita maiestas Dei verbum otiosum tantopere abominatur , & de eo tam astrictam rationem exiget,quanto astrictiorem putatis ipsum exacturum esse de re tam pretiosa, quale est tempus, cuius vel minima pars tanti valoris est , vt si cuilibet damnatorum tribueretur , posset cum illa remedium, ac saluationem acquirere & comparare?Et si quando anima alicuius damnati è corpore exit , ac se ipsam dãnatam in æternum videt,posset illud minimũ temporis spatiũ emere,quid obsecro , pro illo daret?Verum quamuis totum mundum dare posset pro eo, non sibi dabitur.Perpendite ergo fratres,& attente considerate, an æquum sit,vt magnifaciatis rẽ,quæ si vobis è manibus labatur,pro nullo pretio,quantumcunque sit maximum,ad vos ipsos redibit.

Efficax etiã ratio est ad euitãdam otiositatẽ considerare, nullam rẽ alicuius valoris esse in mundo,quæ absq; labore comparetur : & hinc iam in Hispanicum prouerbium abijt.Quiẽ algo quiere,algo le ha de costar:nã id,quod multũ est,nunquã parui stetit. Res quidem maxima cõmiseratiotione digna est , & maxime dolenda animaduertere, quam male impensus videatur aliquibus labor , qui in altissimi Dei seruitio suscipitur : ita enim ab eo fugiunt , ac si alio maiori labore remunerandus esset , vel ac si Dei promissiones vanæ esse possent, sicut solent esse promissiones mundi . Magna confusi est videre ho-

mines,quanta ſegnitie & ignauia, atque in curia in virtutis operibus A
viuant,acſi iam conſecuti fuiſſent id,quod nunquam quis conſequi-
tur,quouſque vita eius finiatur: alias vero tam profane viuunt, ac ſi
Luc.6. ad id creatis fuiſſent,y ſi algo les dezis, luego reſponden.El coraçon
eſte bueno, que lo demas no haze al caſo. Iſti non animaduertunt,
quod ſumma veritas inquit. Ex abundantia cordis os loquitur. Ex
quo infertur prophanitatem exterioré à bono corde non procedere:
non enim in tota Sacra ſcriptura reperietis,Deum, id quod interius
eſt,admittere,quando id,quod exterius eſt cum interiori non conſo
nat.Id eſt,no admite Dios lo interior,quando lo exterior no confor-
ma con el.

B. Chryſpſt. homi. 26. in Acta Apoſt. Beatus Chryſoſtomus in Acta Apoſtolorum inquit.Non eſt eo fa-
bricata nox,vt eam totam in ſomno traducere debeamus, & vt eam B
otioſam degamus, præſertim cum multi propter humana commoda
nocte inceſſanter laborent. In Eccleſia conſueuerunt etiam eius mi-
niſtri media nocte conſurgere ad Deum laudandum:ita tu igitur ge-
rere te debes, & contemplari ſtellarum choros laudantes factorem
ſuum: tunc animus quietior eſt ad meditandum in tanta tranquilli-
tate, tunc paratior, & tenebræ illæ ad penitentiam inuitare eum vi-
dentur. Conſidera cælos ipſos in ſua perpetua reuolutione, & in
admirationem, & laudem venies creatoris, & in confuſionem tuæ
otioſitatis. Si conſideras eos, qui tantum laſciuijs, ſomno, & vitijs
indulgent: nihil ferè à mortuis diſtantes eos tunc videbis, cognoſ-
ceſque qua ratione ſomnus ſit mortis quædam imago, & dormien-
tes ſimiles mortuis ipſis. Si enim ad domos eorum accedis, ſtertunt omnes totis præcordijs. Hæc planè iuuabunt ad excitandum C
animum ad contemplationem æterni iudicij, & interitus rerum.
Cum ergo cæteri ſomno vacant, tu interdum vigilabis, flebis, &
Pſalm.6. orabis, tibique propones illud Dauidicum.Laboraui in gemitu meo,
lauabo per ſingulas noctes lectum meum. Tametſi enim varijs de-
tinearis curis non tamen multis occupaberis, quam multis rex ille
Dauid occupabatur:neque ampliorem gubernationem, cui prouide-
re debeas, habebis. Qui tamen in tantis curis dicebat. Media nocte
ſurgebam ad confitendum tibi. Tunc vanagloria non ita te punget,
cum à nemine conſpiciaris,omnia quietè præſtabis. Si obijcis multũ
te interdiu laborare,& occupari:ac propterea vigilare noctu non poſ
ſe:certe quanuis multum deſudes,quamplurimi plus, quam tu labo-
rant & in nocte non otiantur. Nonne vides quod ſi quando occur-
rat aliquod graue temporarium negotium, quod die non perfeceris,
noctem vel totam inſomnem ducis,vt illud perficias? Cur gitur non
vigilabis intẽdens ſaluti animæ tuæ,quæres eſt omniũ vtiliſſima,quã
dedie

A de die negligis?Conſidera igitur tandem, & tibi ſemper ante oculos *Lucæ.6.*
Chriſtum Ieſum propone,qui nocte vigilabat, & orabat. Aduerte
quod quemadmodum vtiliſsimus eſt nocturnus ros,ad contemperan
dum diei æſtum:ita lachrymæ nocturnæ vtiliſsimæ ſunt ad emendan-
das diuturnas concupiſcentias, & vt nox ea componat,quæ diu per- *Simile.*
turbata ſunt,& male acta.

Quod ſiquis quærat,cur tãta ſolicitudine vrgeat omnipotens Deus
hoc opus,cum bonorum noſtrorum non egeat? Hæc mihi præcipua
cauſa eſſe videtur: quod ſolus ipſe clementiſsimus Dominus huius
operis dignitatem,& neceſsitatem pleniſsime intelligat. Cum enim
ex eo æterna hominum vita,& æterna item mors pendeat: nemo au-
tem duo hæc,qualia ſint, comprehendat, niſi ille, qui ſolus æternita-
tem complectitur:nihil mirum ſi amator hominum Deus ſumma cu-
ra prouideat,ne tantum illud bonum amittamus, ne ve in tantum il-
B lud malum incidamus. Si iuxta viperam periculi neſcium paruulum
filium aſsidere cerneres,quo impetu ei occurreres. Quibus vocibus, *Simile.*
& clamoribus eum compelleres,vt ab eo loco fugeret, ne à vipera il-
li aſsidente impeteretur.Cum ergo nos ſenſibus paruuli ſimus,& hu-
ius tanti negotij pondus,& periculum ignoremus: non mirum ſi pa-
ter ille cæleſtis,qui exactiſsimè omnia nouit,tanta cura nos ab hoc tã
ingenti periculo reuocare contendat:admonens nos verbis prædica-
torum,internis inſpirationibus,laboribus,bonis proximorum exem-
plis,vt otioſitatem fugiamus,& in bonis operibus nos continuo exer
ceamus.

EXHORTATIO A DEOS qui ſe ipſos in nocte paſsionis Domini vel in quacumque alia occaſione flagellant.

C

Recogitate eum qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem,vt ne fatigemini animis veſtris deficientes. Ad Heb.12.c.

N Grecia auia ciertos lugares,y campos llamados Paleſtras donde los mancebos ſe exercitauan en luchar. Y en aquellos campos y Paleſtras tenian pueſtas eſtatuas de algunos varones, que auian fido grandes luchadores. Y ſu diſpoſicion deuia ſer como en forma q

Universidad de Deusto Biblioteca

que estauan luchando, para que los mãcebos que luchauan pusiessen A
los ojos en ellos, y cobrassen animo, y fuerças para luchar, demanera
que ganassen el premio de la lucha. La vida Christiana llamasse lucha,
y assi dize el apostol S. Pablo escriuiendo a los de Ephesio. Non est no
Ad Ephe. 6 bis colluctatio aduersus carnem, & sanguinẽ, sed aduersus principes
& potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum. O terri-
bles enemigos del genero humano, que por ser tan poderosos y tan
crueles, aunque en esta vida tengamos lucha y guerra contra la car-
ne, y contra la sangre, dize el sancto Apostol, Non est nobis colluctа-
tio aduersus carnem & sanguinem. Porque en comparacion de la
cruel lucha que tenemos con los demonios a penas se puede llamar
lucha la que tenemos contra la carne, y contra la sangre. En esta Pa-
lestra que es esta vida Christiana, ponenos la sancta Yglesia muchas
estatuas de muchos excelentes luchadores delante de nuestros ojos,
los quales alcançaron grandes victorias contra los demonios, y
contra la carne, y la sangre, para que mirandolas con los ojos de B
nuestra consideracion, cobremos animo, y fuerças para tambien al-
cançar victoria en esta espiritual lucha. Estas estatuas son las vidas y
exemplos marauillosos de muchos sanctos que nos precedieron, y
principalmente la preclarissima vida y soberanos exemplos de aquel
potentissimo luchador Iesu Christo hijo de Dios, el qual alcanço
tan admirable victoria de todas las potencias del infierno. Para
esto leemos las vidas de los sanctos llenas de toda perfection. Deste
remedio vsaua sant Hieronymo quando considerando la penitencia
y austeridad de la vida de sant Hilarion lo llamaua, meus palestrita,
porque con aquella consideracion se animaua mucho a la lucha espiri
tual, contra su cuerpo, y sus passiones, mucho mas nos mouera a esto
poner delante de los ojos de nuestra consideracion, los crueles tor-
mentos y terribles açotes que nuestro diuino capitan Iesu Christo pa
Iudicũ. 7. decio en su muerte y passion. En el libro de los juezes se lee, que mã
do Dios al capitan Gedeon que para vencer a los Madianitas, esco- C
giesse aquellos que viesse que al passar de vn rio, bebian el agua con
las manos, y no los que se hechassen de pechos en ella. Y aquellos
auian de lleuar vnos cantaros en las manos, y dentro vnas candelas
encendidas, a los quales dixo el capitan. Quod me facere videritis
hoc facite. Y al tiempo del encontrar los enemigos quebro el capitan
Gedeon su cantaro, y a su imitacion lo hizieron assi todos sus sol-
dados, y con los cantaros quebrados, y las candelas encendidas,
deslumbraron, y vencieron a sus enemigos. Esto mismo hizo el
celestial capitan Iesu Christo, el qual quiere por soldados suyos.
los que no se hechan de pechos en las aguas de los bienes tempora-
les,

A les, sino que toman dellas solo aquello sin lo qual no pueden pas-
sar, y estos quiere que lleuen los cantaros de barro en sus manos,
quiere que sean señores de sus cuerpos, dentro de los quales con-
uiene que esten las almas, como candelas encendidas por gracia y
amor, y como el quebro su cantaro consintiendo que fuesse llaga-
do y cruelmente açotado, assi quiere que lo hagamos nosotros, y
nos dize. Quod me facere videritis, hoc facite. Que al tiempo de
la tentacion, que es el tiempo de encontrar con los enemigos, que-
bremos nuestros cuerpos con açotes, con silicios, y con otras obras
penales, para que quebrados desta manera los cuerpos, y encen-
didas las almas en fuego de charidad, deslumbremos y vençamos
los demonios a su imitacion, y que aquella victoria de Gedeon
fuesse vn debuxo claro desta victoria del Señor. Manifiesta lo el pro-
pheta Esayas, que hablando a la letra con el Rey de la gloria Iesu
B Christo, despues de auer dicho, Lærabuntur coram te sicut exul- *Isai. 9. c.*
tant victores capta præda quando diuidunt spolia, añadio luego
diziendo. Ceptrum exactoris eius superasti sicut in die Madiam,
como si dixera. O rey Mesias capitan de la casa de Israel, yo no
se a que mejor comparar estas tus victorias, estos tus tropheos y
hazañas tan esclarescidas, que a las que alcanço Gedeon de Madiam.
Pues quebrando el cantaro de tu sagrado cuerpo venciste a tus
enemigos. Ea pues hermanos a esto soys aqui venidos, para se-
guir a este glorioso Gedeon, que tan quebrado tuuo el cantaro de
su sagrado cuerpo en este tiempo, con tantos y tan crueles açotes,
quebrando cada vno su proprio cuerpo, y lastimandolo con aço-
tes dados por su diuino amor, porque de los verdaderos soldados su-
yos dize el propheta Esaias. Qui sperant in Domino, mutabunt for-
titudinem. Mudaran la fortaleza porque si antes eran fuertes para
C perseguir y herir a otros, agora seran fuertes para perseguir y he-
rir assi mismos, y assi pueden dezir con Dauid. Tribulationem *Psal.*
& dolorem inueni, & nomen Domini inuocabo. Considerad yo
os ruego el rigor destas palabras. Quien ignora la differencia que
ay entre estas dos cosas, entre estos dos modos de hablar, halle vna *Isai. 40. c.*
cosa, o en contre con vna cosa, porque aquello se halla que se
busca con cuydado y diligencia, y con aquello se enquentra que
se offrece a caso sin buscarse. Dize Dauid tribulationem & dolo-
rem inueni, significando que con gran affecion y desseo auia bu-
scado las tribulaciones y dolores, y añadio, & nomen Domini in
uocabo. Dare muchas gracias a Dios dize el sancto Rey, porque ha-
lle las tribulaciones y dolores que buscaua. Busquen otros con gran
cuydado honras, riquezas, deleytes, yo no quiero buscar sino dolores
y affli

y afflicciones, y en hallandolos luego hago vn sacrificio de alabãças a Dios por tan singular beneficio, porque con ellos se mortifican mis pasiones. Esto podeys dezir tãbien agora vosotros hermanos mios, que aueys buscado las afflicciones y dolores por vuestra voluntad, haziendo os verdugos de vosotros mismos, y açotando os con vuestras proprias manos. El perro acostumbrado a yr al matadero a lamer la sangraça, a poder de palos y açotes, apenas viene a abstenerse de yr alla. Assi para boluer el cuerpo lasciuo y proteruo abstinente y casto son necessarias diciplinas, açotes, cilicios y otras obras penales, y aun a penas se podia remediar. Esto nos enseño bien el apostol S. Pablo diziendo en la epistola que escriuio a los Romanos. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini, si autem spiritu, facta carnis mortificaueritis, viuetis. Pareceme segũ estas palabras del sancto Apostol, que ay entre el cuerpo y el alma, la differencia que ay entre la ymagen de pincel, y la ymagen de bulto, que la ymagẽ de bulto recibe perfectió quitando della, y la ymagen de pinzel la recibe poniendo siempre en ella. Hecha mano vn entállador de vn tronco de enzina, de vn madero brauo, y tanto quita y desuasta del, que viene a hazer vna ymagen de bulto perfecta, acepillando aquel madero, y desbastandolo poco a poco, pero la ymagen de pinzel recibe perfection poniẽdo siempre en ellã. Toma vn pintor vna tabla rasa, y comiença a poner en ella vn color y otro color, vn matiz y otro matiz, y tantos matizes y colores pone, hasta que haze vna ymagen muy perfecta. Nuestra alma criala Dios como vna tabla rassa, in qua nihil est depictum. Y ponela en nuestras manos para que nos pintemos a nosotros mismos, y esta es vna de las causas, porque alabando cada vna de las cosas que crio en particular, como se parece en el Genesis, no alabo al hombre, porque las otras criaturas, con la perfecion que Dios las crio se auian de quedar, hasta el remate y fin del mundo, pero el hombre no auia de quedar con aquella perfecion con que Dios lo crio, mas como dize el Ecclesiastico. Creauit Deus hominem & reliquit eum in manu consilij sui. Para que el se debuxasse a si mismo, poniendo vn color y otro color, vn matiz y otro matiz, que es vna virtud y otra virtud, y muchas virtudes, y con ellas hermosease la ymagen de su alma, que es como ymagen de pinzel, que recibe perfection poniendo siempre en ella. Y despues de bien debuxada la alabara Dios en la conclusion y fin de la vida. Y por esto no alabo al hombre, en el principio quando alabo todas las otras cosas que auia criado. Pero el cuerpo es como ymagẽ de bulto, que siendo a principio como vn tronco, vn madero brauo, acipillandolo y desuastandolo viene a recebir perfection, quitandole del comer, del dormir, del passear, del deleyte y del regalo, y afligiendolo

Simile.

Ad Rom. 8

Simile.

Genes. 1. c.

Eccle. 15. c.

A dolo y lastimandolo, con el açote y la disciplina, viene a recebir perfection, y a estar obediente al espiritu, y por esto dize sant Pablo, si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Las castañas verdes si las hechan en el fuego saltan mucho, el medio que ay para que esten quedas y se assen, es mondarlas, quitando parte de cada vna dellas. Nuestros cuerpos son como castañas verdes con el verdor de la concupiscencia sensual, y como castañas verdes saltan en el fuego del diuino amor, y su obediencia no quieren parar y estar quedos en el. El remedio para que esten quedos en esse fuego subjectos a la razon, es morderlos con el cilicio, con la disciplina y con el açote, y con otros penales exercicios, y quitarles desta manera parte de las fuerças corporales, que los hazen rebeldes, y assi estaran quedos en el bien, y no serã embaraço a las almas, como lo affirma sant Pablo escriuiendo a los de Corinthio donde dize. Licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Quanto mas se B mortifica el cuerpo que es el hombre exterior, mas se viuifica el alma, que es el hombre interior. Sant Bernardo sobre aquellas palabras de Dauid. Eripe me Domine de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui, dize. Ego sum ille peccator, eripe me Domine de manibus meis: donde nos enseño el sancto Varon que vno de los mayores enemigos que tenemos es nuestro cuerpo, y por esto nos conuiene tratarlo como a tal. Y assi dize el mismo S. Bernardo, que assi como vn cardo aspero haze el paño blando, que por aspero que sea cardandolo con los cardos, como lo hazen los perayles, se haze blando y suaue, assi con el açote, y la disciplina, y con el cilicio se ablanda el coraçon y se haze el cuerpo obediente a la razon, y agradable a Dios, como se significa en aquellas palabras de Esaias. Super quem respiciam nisi ad pauperculum & contritum spiritum. Donde C la letra Hebrea dize. Percussum & flagellatum corde. Hõbre que trae su coraçon açotado, y atormẽtado, en esse pone Dios los ojos, vna y muchas vezes, que por esso no dize super quem aspiciam, sino respiciam, porque lo que mucho nos agrada lo miramos y remiramos vna y muchas vezes. O que celestial sentencia, y que palabra tan consolatiua para los penitentes, que saben mortificar sus cuerpos, que diga aquel señor y Dios de grandeza infinita, que tiene sus ojos puestos en ellos, que parece que no se harta de mirarlos, tanto le agradan. Este ha de ser vno de los principales cuydados del hombre Christiano en todo tiempo, y particularmente en este, quando es razon que tẽgamos mas atentamẽte enclauados los ojos de nuestra consideracion, en aquel marauilloso expectaculo de la dolorosa passió, y muerte de nuestro Saluador Iesu Christo, que en este dia y noche nos representa la

Simile.

Psalm. 70.

Isaiæ. c.

Ém ego in flagella paratus sum.

sancta

sancta yglesia, por esto a vosotros hermanos mios, que con esta inten A
cion os aueys aqui juntado, os auiso con las palabras que tome por
fundamento, quæ aspitientes in autorem fidei, & consumatorem Ie-
sum. Que tal padecio por vosotros os esforceys, y con valeroso ani-
mo lastimeys vuestros cuerpos a su imitacion. Cuenta la sancta Escri
1. Mach. 10 ptura en el primer libro de los Machabeos que queriendo el podero-
so rey Alexandro mostrar el gran amor y afficion que tenia al valero
so Ionatas capitan del pueblo Israelitico por conocer su valor, sabien
do que en su corte andauan algunos enemigos deste buen varon, los
quales procurauan con sus embustes de hazerle caer en desgracia del
rey, para ataparles a todos las bocas, y porque todos viessen en quan
to estimaua el valor de Ionatas, y no se atreuiessen mas a perseguirle,
mando vn dia a los principales de su casa que vistiendo le vna precio
sa ropa de purpura, que solo el Rey la traya vestida, y a los grandes
principes les era concedido el traerla, que assi adornado le traxes- B
sen en procesion, y passeo por la ciudad con grande pompa y apara-
to, lo qual viendo sus enemigos confusos, y temerosos se salieron
todos de la ciudad, sin atreuerse ninguno a offenderle, viendolo
vestido y adornado con las insignias reales. Esto mismo me parece
hermanos mios que quiere en esta noche nuestro gran Rey y princi-
pe Iesu Christo hazer en vosotros, el qual por daros vn señalado fa-
uor, mostrando os lo mucho que os estima, para amedrētar a vuestros
enemigos los demonios que tan solicitos andan siempre en persegui
ros procurando derribaros de la priuança de Dios, y de su gracia, pa
ra que ya no se atreuan quiere que sus ministros los sacerdotes, y los
de mas de todo este pueblo, os trayan en procesion esta noche con
todo este aparato, y solennidad, vestidos de real purpura, teñida en
vuestra propria sangre, adornados desta imperial diuisa y librea, de la
qual el mismo señor y Rey Christo se vistio en el grandioso trono C
de su cruz, ruciado y teñido de pies a cabeça de su diuina sangre, por
que assi tiembien de vosotros los demonios vuestros enemigos, y
corridos y auergonçados huyan de vosotros, y no se atreuan a of-
fenderos, viendo os tan fauorescidos de Dios, vestidos de su librea.
Ea pues hermanos, ea soldados de Iesu Christo, caualleros de la van-
da roxa, pues os veo agora con las armas en las manos, para tomar vē-
gança de vuestros enemigos, para hundir y subjetar vuestra propria
carne y sangre, vuestros deleytes, vuestros desordenados apetitos,
enemigos que en vuestra propria casa os hazen guerra, Animo, ani-
mo a la batalla, esforçaos y animaos mucho. Lo que suele esforçar a
3. Mach. 6. los brauos elefantes como quentan las sagradas letras, es ver sangre
derramada, y assi yendo el exercito del rey Antiocho a destruyr a los
Israeli-

A Israelitas lleuaron al campo cierto numero de elefantes, y para ani
marlos, para que rompiessen poderosamente por el exercito, y se en-
carniçassen en derramar la sangre de sus enemigos, mandaron los ca
pitanes verter delāte dellos cierta cātidad de sangre de moras, y vuas
negras, para que pensando que era sangre se açorassen a la batalla por
ser propriedad natural suya cobrar braueza y brio viēdo la sangre ver
tida, pues si sangre derramada Christianos os ha de dar animo, y fuer
ças a la batalla, en que agora aueys de entrar, delante de vosotros lle-
uad por profunda consideracion a vuestro capitā y Dios vertiēdo san
gre no fingida, ni sangre agena, sino sangre del mismo señor y criador
vniuersal de todos. Hechādo vā de si aquellos diuinos manātiales co-
piosissimos arroyos della, vertida no por culpas suyas ni por remedio
suyo, sino por vuestros peccados, y por vuestra salud, este pues es el
tiēpo Christianos y la hora de seguir a vuestro capitā, suffriēdoy pade
B ciēdo con el los açotes y dolores, q̄ el padecio en esta noche, por affrē
ta grāde tenia aquel fiel soldado Vrias, q̄ viniēdo de la guerra por mā
dado de su Rey, dexādo a su capitan Ioab en ella puesto en frōtera cō
sus enemigos, q̄ le mandasse el rey Dauid yr a dormir, y reposar a su ca
sa a lo qual respondio con vnas palabras dignas de vn tan buen solda
do. Dominus meus Ioab iacet in papilionibus, & ego ingrediar domū
meam & comedam & bibā? Que este mi señor y capitā suffriendo grā 2. Reg. 11.
des combates, y que siendo yo soldado suyo me mandeys que repose
y duerma? no seria este hecho de buen soldado y sieruo, ea soldados y
sieruos de Christo mirad que esta ya vuestro capitan general, puesto
en campo con sus enemigos los Iudios, y a segun la representacion de
la sancta yglesia esta puesto en sus manos atado y preso para ser cubier
C to de vn diluuio de açotes, pues que Christiano ay, que no se affrente
de hecharse a dormir, y a reposar sin ayudalle a padecer, y sentir sus
trabajos, y tormentos? Quien ay que considerando la mucha sangre
que por nosotros derrama, se le haga duro derramar la suya? O san-
gre felicissima y dichosa, o sangre bien empleada vertida en memo-
ria de la passion de Iesu Christo reparador de la vida, offrecida en
sacrificio al que fue sacrificado por los peccados del mūdo. Pero mi-
rad hermanos mios q̄ dos cosas son necessarias para que sea agradable
este vuestro sacrificio, sin las quales sera de ningū fructo. La vna es q̄
vays en gracia y amistad de Dios, porq̄ no es possible q̄ le agrade obra 1. ad Cor. 13
de enemigo suyo, y assi dize S. Pablo, si tradidero corpus meū ita vt
ardeam. Y le offreciesse no solo a viuas llamas, mas a q̄ le desmēbras
sen todo, no estādo en charidad y amistad de Dios no me seruiria de
nada, y assi por esta razō cō muy justa causa se ordeno en esta sācta co
fradia, q̄ nadie se diciplinasse, sin se auer cōfessado y reconciliado con
Dios,

Dios, lo qual creo aureys todos ya hecho. Pero si ay alguno entre A
vosotros que le remuerda la consciencia de algun peccado mortal, yo
le amoneſto de parte de Dios que antes que yera su cuerpo, antes q̃
derrame su sangre, se arrepienta de puro coraçon con gran dolor de
su espiritu, proponiẽdo de confessarse, para que assi le de Dios su gra
cia, y no se pierda vna obra de tanto merecimiento. Lo segundo que
es muy necessario para que esta obra no pierda el merecimiento, es
hazerla con reta intencion, no basta la obra ser de suyo buena, si el fin
no es bueno, porque como dize sant Dionysio. Bonũ est ex causa inte
gra, malum autem ex quocunque defectu. Para que vna cosa sea bue
na y perfecta ha menester muchas circunstancias, y que no le falte na
da, y para que sea mala vn poco de mal que tenga le basta, y entre las
circunstãcias vna de las principales es que se haga por buẽ fin, por so- B
lo agradar a Dios. Por tanto por la sangre de Iesu Christo señor nue
stro os ruego hermanos muy amados, y os amoneſto que mireys co
mo derramays vuestra sangre, que sera lastima grande por vn poco
de vanidad perder el premio de vna obra tan digna de ser premiada.
De la paloma dizen los naturales, que la sangre de su coraçon destila-
da por la ala derecha es saludable, y medicinal para algunas enferme-
dades, lo qual no tiene destilada por la ala yzquierda. Si quereys Chri
stianos que la sangre que aueys de derramar sea saludable, ha de ser
sangre del coraçon destilada por la ala derecha, ha de ser sangre offre-
cida a Dios, por solo su amor y por aplacar la yra que contra nuestros
peccados tiene, y por conformarnos en algo padeciendo como el pa-
decio por nosotros, aun la gente pagana y barbara en algunas de sus
cerimonias nos enseño como auiamos de offrecer nuestra sangre, por C
que de los Indios Mexicanos se dize que si sacrificauan algun hom-
bre a sus ydolos, no se contentando con offrecerle su sangre, el sacer-
dote con vn cuchillo de pedernal le rompia de traues el pecho, y sa-
cando el coraçon assi caliente le leuantaua hazia el cielo, rociando
con su sangre los ayres, pareciendoles que el sacrificio de que mas
Dios se agradaua, no era solo de la sangre, sino del coraçon. Esto mis-
mo quiso tambien significar Christo nuestro Redemptor, el qual no
contento con derramar su sangre sanctissima offreciendo la al padre
Eterno por los peccados del mundo, quiso que aun despues de muer
to le rompiessen su pecho sagrado, donde estaua depositado aquel
amoroso y tierno coraçon suyo abrasado en ardentissima charidad
de los hombres, para que saliesse aquella poca sangre que alli queda-
ua represada, dando en esto muestra muy manifiesta que la sangre,
que offrecia por la redẽpcion del mundo, era no solo sangre de las
otras venas, sino tambien sangre del coraçon. Desta suerte pues her-
manos

Universidad de Deusto
Biblioteca

B. Diony. Aristo.

Simile

A manos quiere Dios, que la sangre que derramaredes, y le aueys de of
frecer, sea sangre de coraçon, derramada por la ala derecha, que quan
do la derramaredes, leuanteys el coraçon al cielo y offreciendo la a
su diuina magestad le digays con deuocion y espiritu cada vno en
particular, padre mio y señor mio veys aqui os offrezco mi sangre, y
mi coraçon embuelto en ella, con desseo de satisfazer en algo lo mu-
cho que por mi padecio vuestro vnigenito hijo, y en pago de las mu
chas offensas y desagradecimientos, que contra vos cometo cada dia,
recebilda Dios mio por vuestra infinita clemencia, con todos los de-
mas arroyos della, que esta noche se derraman en todas las naciones
y gentes que viuen debaxo del gremio de la sancta yglesia, para que
siendo todos agradables a vuestra diuina magestad alcancemos aqui
gracia y despues la gloria Amen.

EXHORTATIO ADEOS
B
qui se ipsos in nocte passionis Domini vel in quacumque alia occasio- ne flagellant.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplũ vt sequamini vestigia eius. 1. Pet. 2. c.

CO n la consideracion de lo que el Señor auia de padecer
que por diuina reuelacion entendio el propheta Dauid,
se animo en tanta manera a padecer tambien trabajos,
que con vn brio singular dezia. Ego in flagella paratus
sum. Veys aqui señor mis espaldas aparejadas para todos
los açotes que fueredes seruido de darme. Estas mismas palabras po-
C deys dezir hermanos mios todos los que soys aqui jũtados, vestidos
con essas diuisas y libreas, con las quales venis apercebidos y apareja
dos para recebir açotes de vuestras proprias manos. Ego in flagella pa
ratus sum, puede dezir cada vno de vosotros. Y el açotaros puede ser
por muchos buenos fines y respectos, podeys açotaros por repirmir
y castigar los apetitos sensuales, que no desobedezcan a la razon, y
quam necessario sea este castigo. Aun Aristotiles con ser Gentil lo en
tendio bien, el qual Adnichomacum enseña que conuiene castigar
muy asperamente aquellas partes del hombre que carecen de razon.
Y assi dize que por esso los malos hombres se llaman Dicoli, hoc est,
non castigati, que se descuydarõ de castigar aquellas partes sensitiuas

ps. 37.

Arist. li. 3. Adnicho.

Isai. 66. c.

rebeldes al espiritu, y adonde dizen los setenta interpretes, quietum, A
tienen los Hebreos, debilem & claudum. En lo qual se nos enseña,
que si queremos que Dios ponga los ojos en nosotros, que auemos
de dibilitar y adelgazar estos brios, y quitar las fuerças a la aminali-
dad, y sensualidad, que queda seca sin regalo y sin deleyte, si dexan
la tierra sin riego, y sin agua, no nacera cosa alguna en ella, lo mis-
Platon lib. de legibus. mo sera en nuestra carne. Platon tambien dize en el libro de legibus
& de republica, que aquellas partes del hombre que carecen de ra-
zon, como son los apetitos sensitiuos, y las partes corporales que
las hemos de lastimar y affligir, fiet inquit, vt quemadmodum her-
bæ quæ non irrigantur paulatim coescunt, sic eę partes arescant, y di
ze que aquellas partes que pertenecen al espiritu y al alma racional,
son las que se han de regar para que tomen fuerças con ordinaria cō-
templacion de las cosas diuinas. O incommutable Dios, y que enquē
tro tan terrible nos dan aqui estos philosophos gentiles, y que confu B
sion tan grande para nosotros los Christianos, que aquellos guiados
por sola la lumbre natutal, obrauan y enseñauan tales cosas, y noso-
tros alumbrados con la luz del sancto Euangelio, si las enseñamos no
las obramos. Y a muchos de vosotros os deue parecer, que os hablan
en algarauia, en deziros estas cosas tan desusadas, siendo ellas tan im-
portantes, y tan necessarias. De otra manera lo sentia el apostol sant
Ad Rom. 12. cap. Pablo pues lo encargaua con muy efficaces palabras diziendo en la
epistola que escriuio a los Romanos. Obsecro vos fratres per miseri-
cordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctā,
Deo placentem, rationabile obsequium vestrum, & nolite conforma-
ri huic sæculo, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens,
& perfecta. Ruego os hermanos mios dize el diuino varon muy en-
carecidamente por la misericordia de Dios, que como antes matauā- C
des los animales y los sacrificauades a Dios, agora no animales, sino
mortificad vuestra sensualidad, y hazed sacrificio sancto agradable,
y con prudencia de vosotros mismos, que sera sacrificio viuo y muer
to, viuo en el espiritu, y muerto en las passiones. Vt probetis, pa-
ra que gusteys, porque gustar y prouar todo es vno. Quereys ver
a que sabe la voluntad de Dios? Sed buenos, y gustareys della. Veys
vn hombre perseguido, y muy contento, como es esto? Sed buenos
y sabreys como es esso, y sabreys a que sabe Dios. Es mucho de
notar que diziendo el sancto Apostol, rationabile obsequium vestrū
añadio, & nolite conformari huic sæculo. Porque el siglo quiere que
seays floxos y relaxados como el, y dize que castigar el cuerpo es ma
tarlo, en cosa de prudencia no se ha de conformar el sieruo de
Dios con este siglo, ni con sus seguidores, porque tienen por pru-
dencia.

A prudencia regalarse, y tratar bien sus cuerpos, procurar buena
mesa y buena cama, y tienen por imprudencia el castigar los cuer-
pos, y fatigarlos con obras penales aunque sea con la moderacion
que conuiene, mas ha se de conformar con los justos gouerna-
dos por el Spiritu sancto, que maltratan sus cuerpos con pruden-
cia, mortificando los, mas no matandolos, que esso no seria ob-
sequium rationabile. En el Leuitico mandaua Dios, que en el Leuit. 14. c.
altar se offreciessen dos aues y que matassen la vna dellas, y la
otra que la desplumassen y la dexassen viua, pero que la ruciassen
con la sangre de la muerta. El altar de nuestro templo es nuestro
coraçon, en el qual se han de offrecer los sacrificios, porque nin-
guna cosa accepta Dios, sino es voluntariamente offrecida en el
altar de nuestro coraçon. Y por aquellas dos aues eran significa-
dos nuestra alma y nuestro cuerpo. La vna aue, que es el cuerpo
B ha se de offrecer no muerta sino mortificada, açotada y lastimada
con silicios y ayunos, la otra aue, que es el alma como es immor-
tal, cierto es que ha de quedar viua, pero ha de ser desplumada de
toda vana esperança, y ha de ser ruciada con la sangre y afflicio-
nes del cuerpo, para que assi lastimada y afflicta, tambien se com
punza por las culpas cometidas, y alcançe la vida mas principal,
que es la gracia. Assi lo hizieron los sanctos padres que nos pre- Psalm. 43.
cedieron en nombre, de los quales dixo Dauid: propter te mortifi-
camur tota die. Los poccadores tambien se mortifican y atormen-
tan con muchos trabajos, pero no es propter Deum, sino por sus
pretensiones, solos los justos pueden dezir propter te mortifica-
mur. Hablando con Dios, porque solo por su amor padecen lo que
C padecen, & tota die, porque en toda la vida perseueran en esta mor
tificacion. Assi lo enseña el apostol sant Pablo, diziendo. Semper 1. ad Cor. 4.
mortificationem Iesu Christi in corpore nostro circunferentes. No cap.
por vn dia, ni por vn año, sino semper. Pero en esta sacratissima
noche, particularmente deueys açotaros no solo por mortificar vue
stros cuerpos, pero mas principalmente por conformaros con nue-
stro celestial reparador Iesu Christo, que tan crueles açotes recibio
por nuestro amor, aunque tābien se puede tener esta misma intenciō
en todo otro tiempo. Tertuliano en la dracion que hizo a los que Tertuliano
estauan sentenciados para ser martires, aquien llama martires de-
stinati, martires destinados, o martires señalados entre otros mu-
chos exemplos con que los anima, haze mencion de que los Lace
demonios tenian por costumbre yr a sus templos, y mandar los pa-
dres a sus hijos que delante de sus y dolos y dioses se açotassen derra-
mando copiosissima sangre, y estando alli delante de las aras de

los ydolos, los padres, madres, parientes, y amigos, les estauan persua A
diendo que se diessen rezio, que derramassen sangre en abundancia, y
rompiessen bien sus carnes, teniendo por mas honra si alli se les ar-
rancassen las almas, que quedar con los cuerpos llagados, con este
exemplo animaua Tertuliano, y alentaua a los martyres para que pa
deciessen por Christo Iesu. Pues hermanos mios si aquellos hombres
por honra del demonio, a quien nada deuian hazian pedaços sus
cuerpos, y derramauan su sangre, quien no abrira esta noche sus
carnes, en muestra de agradecimiento del açotado Iesu? Quien no
derramara su sangre por su diuino amor, pues dize sant Pedro, Chri-
stus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum vt sequamini
vestigia eius. Por reuerencia deste soberano crucificado os pido her
manos seays agradescidos a lo que le deueys, pues por nosotros der-
ramo su sanctissima sangre con tanta liberalidad, y padecio tantos
oprobrios y affrentas, suffriendo ser atados sus sacratissimos pies y B
manos, y garganta a vna columna de piedra, porque por ninguna
parte pudiesse huyr los açotes. Donde emplearon en el todas sus
fuerças los ministros de maldad, y cansados vnos sucedian de nue-
uo otros, y aunque se cansauan no se hartauan de le lastimar, dando
le por vna parte crueles açotes con las manos, y diziendole junta-
Psal.34. mente muchas injurias con las lenguas, como lo prophetizo Dauid
diziendo en su nombre. Congregata sunt super me flagella, & igno-
raui, ideſt absque culpa mea, dissipati sunt, nec compuncti, cansa-
dos estauan de açotarme y no arrepentidos, Tentauerunt me, sub-
sanauerunt me subsanatione, frenduerunt super me dentibus suis.
Que mas al proprio se podia debuxar el modo con que aquellos in-
fernales ministros açotaron, y lastimaron al esposo de los cielos. Tam
bien nos dio a entender lo que este diuino Señor padecio el mismo
Psal. 128. propheta Dauid en otro Psalmo hablando en su persona. Supra dor- C
Vatablo. sum meum fabricauerunt peccatores. Donde otra translacion dize.
Arauerunt in dorso meo aratores, & longos duxerunt sulcos, en mis
espaldas (dize el mansuetissimo cordero) araron los aradores, y pro
longaron sus sulcos, llama arar al açotar, y a los açotes sulcos. Signi-
ficando que de tal suerte se leuãtaron con los açotes las ronchas, que
entre roncha y roncha le dexaron vna figura de sulco en la carne ino
centissima. O Redemptor magnifico que tal consentiste hazer en
carne tan delicada, que quedasse como tierra arada con tantas lla-
gas y ronchas. Yo fuy el traydor, y tu Señor lo quisiste pagar. Yo
cometi con que mi alma quedasse corrupta y enferma, y tu tomaste la
2. Ad Cor. 11 purga para expeller la enfermedad. El apostol sant Pablo escriuiendo
a los de Corinthio les dize. A Iudæis quinquies quadragenas vna
minus

A minus accepi. Encomendadme a Dios hermanos mios los de Corin-
thio (dize el diuino varon) que padezco muchos trabajos y persecu
ciones, porque los judios por cinco vezes me han açotado, y cada
vez me han dado quarenta açotes menos vno. Que fue esto me de-
zid Christianos, que açotando los judios a sant Pablo cinco vezes,
siempre le dauan quarenta açotes menos vno? Son muchas razones
las que nos dan los interpretes. Pero la que nos da Theophilato es
marauillosa, y haze a nuestro proposito. Auia constitucion entre los
judios que todo hombre que fuesse açotado dando le mas de quaren
ta açotes quedasse affrentado, infame, deshonrado, y de todo pun-
to inhabil para todos los cargos y officios dela republica, y estos tales
açotes llamauan açotes de deshonra, y infamia. Pero si le açotauan
no llegando los açotes a quarenta, no quedaua deshonrado, bien lo
podian leuantar a cargos publicos, porque aquellos açotes no eran
B de deshonra, sino de correction y castigo. Pues quando sant Pablo
nego al judayismo, y se vino al Christianismo, lastimaron se mucho
los judios, como quien perdia vn zeloso, y insigne capitan de las
tradiciones y leyes mosaycas, y confiauan, que por tiempo se auia de
boluer a la sinagoga, y negar a Iesu Christo. Y si se boluia era razon
darle cargos, y officios publicos, y honrarle como hombre princi-
pal. Pues porque esperauan que auia de boluerse a ellos quando le
açotauan le dauan açotes de castigo, y no de deshonra, y assi todas
las vezes que le açotaron no llegaron a quarenta açotes, solo le dauan
cada vez treynta y nueue. Pablo bendito que os quexays tanto de los
açotes? que si os açotã dan os açotes honrosos, de suerte que despues
de muy açotado quedauades tan honrado como antes. Pero Iesu
Christo nuestro bien era açotado con açotes infames, no le dan qua-
renta menos vno, sino que le cubren de vn diluuio de açotes, de suer
C te que si despues de esta cruel disciplina viuiera, quedaua infame, y
deshonrado conforme a las constituciones de los Hebreos. Estaua
pues el desnudo Iesus amarrado a vna columna, y con aquella diui-
na grauedad retorcia su delicadissimo cuerpo a vna y a otra parte, cõ
los excessiuos dolores de los açotes, que con aquella rauiosa y furio
sa, yra le dauan aquellos ministros de maldad. O gloria de los ange-
les que tan sin gloria te veo que no ay coraçon que no quebrantes,
si quiere bien considerar tus grandes tormentos, y todo esto dize
sant Pedro que lo padecio por nuestro amor. Vobis reliquens exem
plum, vt sequamini in vestigia eius, en el libro de los juezes nos quen *Iudicũ. 9.*
tan las diuinas letras, que queriendo Abimelech juntar mucha leña
para quemar vna torre de los Sichimitas subio con su exercito a vn
monte, y tomando vn destral en sus manos corto vn gran ramo y

echolo sobre sus hombros y dixo. Quod me vidistis facere, cito facite. Soldados mios hazed todos con presteza lo que yo hago. Y dize el sagrado texto. Igitur certatim ramos de arboribus præcidentes sequebantur ducem, que por yr este capitan Abimelech delante, se tenia por deshonrado el soldado que no hazia lo mismo, pues pueblo Christiano viendo a vuestro capitan Iesu Christo amarrado a vna columna, lastimado con tan crueles açotes quien no le imita rompiendo sus carnes con açotes? Quien no le imita lleuãdo acuestas otra cruz como aquel señor de los cielos lleuo? Ea pues soldados del Christianismo, imitad a vuestro capitan Iesu Christo, ya que no sea en todo, en parte, lleuando cada vno en su coraçon vn sentimiento y cõpuncion de dolor, tras cada açote diziendo, Señor Dios mio a imitacion de los que por mis peccados osdieron aquellos crueles verdugos, doy yo estos en esta mi carne peccadora, por pagar si quiera algo de lo mucho que deuo. Y notad mucho, que no solo aueys de dezir. Ego in flagella paratus sum, porque estays cada vno de vosotros apercebidos, para açotaros con vuestras proprias manos, mas mucho mas conuiene que las digays, porque deueys estar apercebidos como estaua el sancto Dauid, para recebir todos los açotes, que Dios os dire por las vias que el fuere seruido. Muchos hallareys que se açotan hasta derramar mucha sangre, y si otro les toca en el pelo de la ropa no lo pueden suffrir, confiessan por sus bocas que son malos y peccadores, y si otro se lo llama lo quieren comer viuo. El perro que esta llagado lame con su legua sus proprias llagas, pero si otro perro llega a lamerselas, arremete a el con furia y le muerde. Assi el miserable hombre dize, o que soy vn peccador, vn desagradecido y offensor de Dios, y si llega otro y se lo llama se indigna terriblemente. Este no puede dezir con verdad. Ego in flagella paratus sum. Del patriarcha Isaac cuenta la sancta Escriptura, que lleuo con mucho suffrimiento la carga que su padre Abrahan le puso sobre sus hombros. Muchos de nosotros lleuamos de buena voluntad la carga que con nuestras proprias manos nos ponemos, y no queremos suffrir la carga que Dios nos pone. Açotamonos por nuestra voluntad, y no queremos suffrir los açotes que Dios nos embia. Sabed pues hermanos, que aunque es meritorio daros essos açotes y suffrirlos por amor de Dios, que es mucho mas meritorio suffrir con paciencia los açotes que el señor es seruido de daros por otras vias. Por esto como suffris essos que os days de buena voluntad: assi aueys de suffrir los que Dios os da, por su diuino amor. Tambien es muy necessario que esta obra sea hecha en gracia, porque el Ecclesiastico dize. Dona iniquorum non probat altissimus.

Estas

A Es tan alta cosa la diuina gracia, que como dize sant Pedro es vna participacion de la diuina naturaleza, y como dize S. Thomas, es vn don sobrenatural conque nuestras buenas obras suben al cielo, assi como las pelotas de plomo que de su natural descienden para baxo, pero cõ todo esso con la fuerça del fuego del arcabuz suben para lo alto, assi nuestras obras puesto que en quanto proceden de nuestro libre aluedrio, y de nuestra naturaleza corrupta por el peccado, y mala costúbre se van a la tierra, con todo esso con la fuerça, y virtud de la gracia, y charidad suben al cielo, donde el buen Christiano las arroja del arcabuz de su coraçon, y alli hieren las entrañas de Dios, porque si el dize a vna alma sancta. Vulnerasti cor meum in vno crine colli tui. Si con vn buen pensamiento es herido su diuino coraçon, quanto mas lo sera con vna buena obra. Tal qual es vna riguroſa disciplina fauorecida de la diuina gracia? Por esso conuiene mucho, que la hagays en buen estado, y si por ventura alguno de vosotros por su flaxedad no se ha confessado, y entiende, que esta en peccado, aqui podeys agora remediar este daño, no es menester dezir despues lo remediare. Lo que Dios principalmente os pide, aqui lo podeys hazer con su fauor, que ès arrepentiros muy de veras de todos vuestros peccados, y pedir con dolor de vuestro coraçon a su diuina mageſtad os de verdadera contricion, procurando juntamẽte con el mismo fauor de cõcebir vn muy firme proposito de nunca mas offender a este gran Dios, y señor, para q̃ con esta disposicion, y con intencion de confessaros os comunique su gracia. Tábien con la diuina gracia, se requiere la buena intẽcion, por tanto hermanos mios no os passe por el pensamiẽto, que obra tan excelente le sople el ayre de la vana gloria, porq̃ no perdays el valor de sacrificio de tanta estima. Attendite dize el Señor por S. Mattheo, Ne iustitiã vestrã faciatis corã hominib⁹ vt videa mini ab eis. Quãdo la Magdalena vngio los pies del Señor cõ aq̃l precioso vnguẽto, dixo el desdichado Iudas, vt quid perditio hæc potuit enim istud venũdari multo & dari pauperibus. Esto dixo el miserable herido de infernal codicia, pero nosotros podemos dezir cõ mucha razon, q̃ es grã perdicion, que estos açotes, y este derramar de sangre q̃ es vnguento tan precioso, cõ el qual se puede merecer mucho, se derrame vanamente por solo contentar a los hõbres, por tanto derramad este vnguento, y esta sangre puramente por amor de Dios, por agradar a su diuina mageſtad, y por satisfacion de vuestros peccados. Poned en el vros pẽsamiẽtos, y vuestras esperãças, y el os dara el galardõ del cielo. Solo os se dezir, q̃ aura muchos en esta ygleſia y por essas calles por donde aueys de passar, q̃ viẽdo os assi bañados en sangre, os tẽgan mas embidia, que lastima, que si les fuera licito os acompañaran

Ecclc. 34.

Simile.

Cant. 4.

Matth. 6.

Matth. 26.

cc 4 en

en la misma obra de muy buena voluntad. En lo que os podran ayu- A
dar los padres deste conuento como hermanos desta vuestra sancta
cofradia sera con oraciones, suplicando a nuestro Señor os de esfuer
ço para esta tan penosa obra, y os anime para conseguir el merecimie
to della, dando os aqui su diuina gracia, y despues su gloria, ad quam
nos perducat Amen. ✠

PASSIO DOMINI NOstri Iesu Christi.

IN illa parabola, quam diuinus magister noster Ie- B
sus Christus Iudæis proposuit de rege, qui fecit nu-
ptias filio suo, dicitur, quo rex ille iussit famulis suis
vocare inuitatos ad nuptias, & præcepit, vt eis di-
ceretur Tauri mei, & altilia occisa sunt. In quo sig-
nificatum fuit prædicatores qui sunt nuntij, ac serui
Dei, & qui populos ad cœlestia conuiuia inuitant, debere vocare,
& inuitare omnes prædicando vnigeniti Iesu Christi passionem,
ac sanctorum martyrum crudelissimam mortem, quam pro eius
amore libentissimè oppetiuerunt. Nam hæc tantæ charitatis exem-
pla magnam efficiunt in cordibus audientium operationem ipsos-
que ad sacra pœnitentiæ, & mortificationis exercitia, & ad laborum
tolerantiã, atque ad difficultates, quæ in via virtutis se se offerunt,
maximè incitant, & commouent. Si alicui pictori iubere imaginem
Iesu Christi crucifixi depingere, & ipse responderet, se nescire
depingere Christum crucifixum, sed duntaxat eo modo quo glorio- C
sus transfiguratus est, valde profecto admirareris huiusmodi pictoris
insolitam artem. Multo profecto amplius admirari debemus, quod
prædicatores nesciant, necsoleant Christum crucifixum, sed tan-
tummodo glorioſum prædicare? Ordinariamente los mas dellos
predican cosas de gloria, y de contento, y pocas vezes cosas
que causen tristeza: & ob hanc causam sacratissima mysteria pas-
sionis Domini concionari recusant. Cum ergo, ò patres prædica-
tores, beneficium illud tam ineffabile fuerit summa obligatione
ad stringuntur homines eius continuo recordari, & in sua memo-
ria semper fixum habere, seque gratos tanto beneficio ostendere.
Ad quod oportet, vt euangelici concionatore non solum curent hoc
altissimũ mysterium in illis diebus, qui de passione dicũtur vberrime
tracta-

Predicadores non solo
deben glorioso
predicar, sino
crucifixo

Simile.

A tractare, verum etiam illud multoties in annalibus concionibus re-
petere. Ad hunc finem, & intentionem aliqua notabilia præter alia,
quæ in tabulis nostrarum concionum facilè reperientur, hic etiam
omni cura, & diligentia congregare curaui.

PASSIO DOMINI NOSTRI Iesu Christi eximia fui.

THeologi in libro tertio Sententiarum, & Beatus Tho- *Doct. Theo*
mas concludunt, & asserunt tam dolorem sensibilem *logi in.3.di-*
exteriorem, quam interiorem Iesu Christi Redempto- *stin.15.*
ris nostri fuisse maioris intensionis, & pœnæ, quam *D.Thom.3.*
omnes dolores, qui in hac vita perferri possunt, aut po- *p.q.46.ar.6*
B tuerunt. Et quidem ad dolores corporis Iesu Christi possumus ad-
ducere locum illum Isaiæ Prophetæ. Omne caput languidum, & om-
ne cor mærens: à planta pedis vsque ad verticem capites non est in
eo sanitas. Quod ex Hebræo verti potest. Omnium caput languidum, *Isai.1.*
& omnium cor mærens. Hoc caput, & cor omnium est vere Iesus
Christus Saluator noster, in quo à planta pedis vsque ad verticem ca
pitis non fuit sanitas. Ad angustias autem animæ Iesu Christi potest
etiam adduci locus illi eiusdem Isaiæ Prophetæ. Posuit Dominus in *Isai.53.*
eo iniquitatem omnium nostrum. Vbi alia translatio habet. Incurre
re fecit Dominus in eum iniquitates omnium nostrum, hoc est, con-
stituit æternus pater, vt iniquitates omnium factæ velut phalanx, &
exercitus sanctissimam eius animam aggrederentur, & affligerent,
& ipse Dominus Iesus Christus eas ita sentiret, ac si illas commisis-
set. Quod hic cælestis Reparator passus est in tantam admirationem *Isai.53.*
C rapuit Isaiam Prophetam, vt cum id narrare vellet in suis sacris vati-
cinijs prius quandam præfationem faciat (id est, haze primero salua) *No debe admirar en*
cum eam non fecerit in capite sexto, vbi ait se vidisse Deum in sum- *Dios gloriarse de*
ma gloria, & maiestate. Vidi Dominum, inquit, sedentem super so- *Magest. sino el aba*
lium excelsum, & eleuatum, & plena erat omnis terra gloria eius. Y *timiẽto de salvar*
con ser esta vna cosa tan grãde, y que buenos autores affirman, que
fue esta la occasion de que su sobrino el Rey Manasses con tãta cruel
dad le mandasse quitar la vida, haziendole asserrar por medio, y di-
ziendo que era blasphemo, porque affirmaua que auia visto â Dios,
qui inuisibilis est sicut in Exodo Sacra scriptura testatur. Cũque res
tam magna sit Deum, in sua gloria videre, tamen sancto Prophetæ vi *Exod.33.*
sum est, que excedia tanto ver a Dios humillado y padecer tales tor-
mentos, que para dezir que lo vio glorioso, & admirable no haze sal-

ua,como para dezir,que lo vio escupido, abofeteado, y en poder de A
sus enemigos,hasta morir con graues tormentos en sus manos: atq; ita incipit dicens. Quis credidit auditui nostro,& brachium Domini cui reuelatum est? Hoc est: Quis credet prædicationi, & prophetiæ nostræ? aut cui reuelauit Deus potentiam suam, quam ipse in mundi redemptione admirabiliter ostendet? Hoc dixit sanctus Propheta existimãs, difficile esse creditu, & fere persuaderi non posse homi nibus, Deum humanam carnem esse sumpturum, & crudelissimam, atque ignominiosam mortem passurum. Referens itaque sanctus Prophera in illo cãpitulo tormenta, ac dolores excessiuos, quos Dominus subiturus erat, statim adiecit inimicorum eius tyrannidem, & crudelitatem, qui media nocte illum comprenderunt, & sequenti medio die ipsum cruci affixere. De angustia, ait, & de iudicio sublatus est: hoc est, nec fuit auditus, nec vlus, no le dexaron reposar, ni vieron B
la hora de quitarle la vida, y ponerle en la cruz. Sed quæro quomodo hic sanctus Propheta in hoc eodem loco inquit. Oblatus est, quia ipse voluit, siquidem sacri euangelistæ testãtur, illum ab æterno patre suo, in horto orando postulasse, vt ipsum à crudeli illa morte, quæ sibi parata erat, eriperet, dum ait. Pater si possibile est, trãseat à me calix iste? Ad hoc respondetur, que dexo el celestial cordero dessear à su sentido, lo que no queria que se le cõcediesse para sentir en si la pena, que nace del dessear, y no alcançar lo que pide el desseo. Y no solo esto, pero desnudò por vna parte à su sentido inferior de las cõsolaciones diuinas, y por otra parte le puso delante de los ojos vna representacion de los males de su muerte, y de las occasiones della tan viua, tan natural, tan expressa, y tan figurada con vna fuerça tan efficaz, que lo que la misma muerte en el hecho no pudo hazer sin ayudarse de las espinas, y de los clauos, lo hizo la imaginacion por si misma sin otros instrumentos algunos, que le abrio las venas, y sacãdole la sangre de C
ellas, baño el sagrado cuerpo y el suelo. O que cobdicia de padecer, pues no se contento con morir, sino que quiso experimentar, y probar tambien la imaginacion, y el temor del morir, y lo que puede doler. Vt autem dicam, quod de hac agonia sanctissimi Iesu sentio, non intelligo timorem, quem passus est, fuisse causam aperiẽdi sacratissimas eius venas, ita, vt illa sanguinis maxima copia sudãdo defluere t. Ná licet de facto timuit, quia timere voluit, & timendo probare aspera accidentia, quæ secum timor affert, tamen non aperit corporis venas timor, nec sanguiné foras extrahit, quinimo intus attrahit, & circum circa cor reponit, atq; frigidã relinquit exteriorẽ carnis partem, & eadẽ ratione poros eius cõprimit. Atq; ita timor sacratissimũ Iesu Christi sanguiné non extraxit, mas (si se ha de dezir con vna palabra) fue

A fue el esfuerço, y el valor de su bẽdita alma, cõ que salio al encuẽtro, y resistio al temor, y se esforço cõ el teson q̃ puso de tal manera, que abrio todo el cuerpo. Porque quiso el diuino cordero hazer prueua en si de todos nuestros dolores, y vẽcerlos en si, para q̃ despues fuessẽ por nosotros mas facilmẽte vẽcidos. Armauit aduersus se in illa nocte, quidquid anxietas, & timor valent, y cõsentio, q̃ todo como en vn esquadron hiziesse guerra a su sanctissima alma, porq̃ figurandolo todo con marauillosa viueza, puso en ella como viuo, y presente lo que otro dia auia de padecer, assi en el cuerpo con dolores, como en essa mesma alma cõtristeza, y cõgoxas, y jũtamẽte cõ esto hizo le, que cõsiderasse las causas, por las quales padecia, q̃ erã las culpas passadas, presentes, y por venir de todos los hombres con la fealdad, y graueza de llas, y con la indignacion grandissima, y la encendida ira que Dios contra ellas concibe. Considerauit etiã parũ fructum, quem tam diuites, ac tã magni labores in hominũ animis parituri erãt: atq; hæc omB
nia simul, & distinctè, ac viuissime considerata cum simul congressa fuerunt, ipso Dño ita cõstituẽte, & vires earũ rerum non debilitante, quin potius, quantũ possibile fuit augente. Nec etiã se ipsum impassibilitate ad non sentiendũ armauit, imo sensus in se magis suscitauit, sin admitir las consolaciones, q̃ pudiera admitir cõ solo el valor de su alma y persona: y cõ la fuerça, q̃ ponia en su coraçõ, y cõ el desseo de obedecer a su eterno padre, lucho con todo, y lo vẽcio, por la fuerça, q̃ puso en ello y el pelear la razon contra el sentido llamo, a fuera los spiritus, y la sangre y la derramo con grandissima abundancia.

Satis aperte hic cælestis Dñs suã omnipotentiã ostendit, siquidẽ cũ ijs, qui eũ ad cõprehendẽdũ veniebãt, diceret, Ego sũ, abierũt (vt ait sacer textus (retrosũ, & ceciderũt in terrã. Cõuenientissimũ quidẽ, ac
C nimis decẽs fuit vt ibi verbũ Dei tã potẽs ostẽderetur. In quo aperte ostẽditur que el morir Iesu Christo no estaua en manos de los q̃ le veniã a prẽder sino en la suya, y q̃ no triũphauan los Iudios del, sino su amor: quinpotius ipse Dñs morte sua de inferni potestatibus triũphauit, sicut B. Paulus ad Colossenses scribẽs testatur his verbis. Spoliãs principatus, & potestates traduxit eos confidẽter, palã triũphãs illos in se ipso. Vbi Græca litera sic habet. Illos triũpho circũdedit. Duces Romani, quãdo de aliquo exercitu triũphabãt, eos qui præcipui erãt ligatis manibus ad triũphalẽ currũ vehebant. Sic diuinus dux Iesus Christus hostes suos crucis triũpho circũdedit: qui autẽ illũ mori viderũt, si oculos spirituales haberẽt, aperte cõspicerẽt, qualiter etiã de ipsis triũphabat, nã mortuus est non eo modo, quo ipsi voluerũt, nec quando illis placebat, se quomodo & quando ipse voluit. Cum olim Deus dicebat, Ego sum hoc duntaxat verbo exercitus, & potestates huius

Universidad de Deusto
Biblioteca

huius sæculi destruebat,en vna varilla, que lleuaua Moysen yua me A
tido el,Ego sum de Dios:& virga illa. S.Propheta flumina in sangui-
nem vertit, ac mare in vias planas diuisit, pero despues que el, Ego
sum respondio a lo que los Iudios dixeron,scilicet: Quærimus Iesum
Nazarenum,dexose prender,quoniam hoc nomẽ Iesus, id est Saluato-
tor,præmium est Crucis,& præmium est obedientiæ, y para ser Iesus
hoc est Saluator dexarse prender. Et quemadmodum hic fuit hamus
ad capiendum & comprehendendum illum, sic hoc verbum Iesus,
est velut hamus, quo humana corda capiuntur. Ibat Diuus Paulus
furibundus ad persequendum Christianos, qui habitabant Dama-
Actum.9. sci,& ait Dominus illi. Saule, Saule quid me persequeris? Cui Sau-
lus. Quis es, inquit, Domine? Et ille. Ego sum Iesus,quem tu per-
sequeris,y siruio esta palabra de anzuelo, para rendirlo, y vencerlo. B
Et ita tremens,ac stupens dixit. Domine quid me vis facere? O vti-
nam sic nos ipsos submitteremus, siquidem toties hoc sacratissimum
nomen Iesus audimus,& proferimus. Perpendite ergo ò peccatores,
quando aliquod peccatum committere vultis, Deum vobis dicere.
Quem quæritis? Quo pergitis ò proditores? animaduertite, me esse
illũ,quẽ iterum vultis crucifigere:quod si apertã huius veritatis habe
retis cognitionẽ statim vos ipsos à vestro malo proposito auerteritis.

In hoc eodem loco pijssimus Dominus diuo Petro dixit.Mitte gla
dium tuum in vagina, porque los sieruos de Dios no se han de saber
vengar sino perdonar. In domo armorum Salomonis erant plurima
2.Paralip.9 arma defensiua,pauca autem offensiua.Quid ergo esse debet in domo
Iesu Christi Principis pacis,& veri totius patiẽtiæ magistri,vbi Chri
stianus homo proximum suum nulla occasione oblata, debet offende C
re.Percussit Diuus Petrus gladio seruum illum,quoniam ministri ini
quitatis ad Dominum cælorum irreuerenter accedebant.Animaduer
tite ò vos qui ad sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum irreueren-
ter,aut mala conscientia acceditis,non defuturum esse gladium Petri
1.Ad Cor.11 aut altissimi Dei, qui vos percutiat. Ideo (vt ait Diuus Paulus)inter
vos multi imbecilles,& dormiunt multi.

PASSIO DOMINI NIMIS satisfactoria fuit.

Isai 35. Vm Sãctus Propheta Isaias humanum genus bonis nũ
tijs consolari vellet,inquit.Dicite pusillanimis:Conuer
timini,& nolite timere: ecce Deus noster vltionẽ addu
cet retributionis, Deus ipse veniet, & saluabit eos.Ad
ducere, hic est ad se attrahere.Vocat autem vltionem
retri-

A retributionis(id est,castigo de recõpensa) passionẽ,ac mortẽ Saluato
ris nostri Iesu Christi, cum illa enim facta fuit retributio, & satisfa
ctio iniuriæ,quæ Deo fuerat illata.Et inquit,adducet, quoniam licet
passio, & mors Redemptoris nostri in hominum vtilitatem fuerit,
Deus tamen eam vocat vtilitatem suam, quia in ipsorum hominum
commodum cedit, & hoc propter nimium amorem, quo eos prose-
quitur.O quam æquum, & iustum est nos huic sacratissimæ passioni
nimis deditos,& deuotos esse, siquidem ex illa tantum bonum nobis
promanauit.Aquæ amaræ omnes sunt in mari, & ex his aquis amaris
exeunt omnes aquæ dulces,& sapidæ.Sic in Iesu Christo Reparatore *Simile.*
nostro fuerunt omnes amaritudines, & afflictiones simul, sicut ipse
fatetur dicens. Omnes fluctus tuos induxisti super me: Cumque eo *Psalm.87.*
tempore cor eius esset quoddam profundissimum, & ampliss imum
amaritudinum mare,ex eo mari consolatio,& dulcedo iustis omnibus
B promanauit.Non solum autem consolationes iustorum ex illa Domi-
ni amaritudine fluxere, verum etiam ipsimet iusti ex illo vberrimo
fonte prodierunt, siquidem per illum renati,& regenerati fuerunt,si
cut antea Isaias Propheta vaticinatus fuerat dicens. Si posuerit(scili-
cet Christus Dominus)pro peccato animam suam,(id est, vitam) vi-
debit semen longæuum,hoc est iustos,qui exierunt ex vulneribus,&
morte,ac passione ipsius. Infœlices autem, & execrandi peccatores
ex fumo gehennali prodeunt, sicut Beatus Ioannes euangelista in-
quit,qui in sua Apocalypsi testatur,se vidisse puteum abysi: & ascẽ-
dit,ait, fumus putei, sicut fumus fornacis magnæ, & de fumo putei *Apocal.9.*
exierunt locustæ in terram. Hæ locustæ sunt peccatores, qui ex fumo
superbiæ,& inuidiæ Dæmonum, atque infernorum ixierunt. Possu-
mus etiam dicere has locustas esse eosdem dæmones,de quibus ibidẽ
Beatus euangelista inquit.Et præceptum est illis ne læderent omnem
arborem nisi tantum homines, qui non habent signum Dei infronti-
C bus suis.Hæ locustæ sunt dæmones,quibus Deus præcipit, ne morta-
les morsus infigant illis,qui cruci, ac sacratissimæ passioni ita dediti,
& propensi sunt, vt id exterius ostendant.Omni igitur studio fratres
mei contendite,ita animos ad sacratissimam crucem,& passionẽ Do-
mini inclinare, vt id in operibus exterioribus, in pœnitentia, & in
mortificatione ostendatis,atque ita à dæmonibus nequaquam percu-
tiemini.AEquum est etiam vos adnotare, sanctum Apostolum in eo-
dem capitulo Apocalypsis dicere,se audijsse vocem dicentem cuidam *Apocal. 9.*
cœlesti angelo. Solue quatuor angelos, qui alligati sunt in flumine
magno Euphrate:& soluti sunt quatuor angeli.Vbi ad literã de tem-
pore Antichristi loquitur, quando dæmones ad nocendum terrenis,
& peccatoribus hominibus soluentur. Atque ita statim subiungitur.

Qui

Qui parati erant, vt occiderent tertiam partem hominum. Et de hoc A
tempore loquitur etiam capitulum vigesimum vbi sic dicitur. Et Cũ
consummati fuerint mille anni soluetur Satanas de carcere suo, &
exibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ. O in
fœliciſsima tempora, & quam ingentia, & execranda scelera in illis
committentur: nam si nunc, cum dæmones ligati sunt, tanta mala per
petrantur, ac tot gentes ipsi peruertunt, quid, obsecro, facient, cum so
luti fuerint? Si autem quæritis, quid per flumen Euphratem, vbi dæ-
mones ligati sunt, intelligatur, respondet Diuus Thomas, hunc flu-
uium magnum esse sacratiſsimam cælestis Saluatoris nostri passio-
nem: in hoc fluuio ligati sunt dæmones, ne omne damnum, quod cu-
piunt, hominibus inferant, & hic est etiam alius vberrimus eius sacra
tiſsimæ passionis fructus: alius etiam idemque excellentiſsimus est
Isai. 53. venia peccatorũ. Quod Isaias Propheta expresit his verbis. Et dabit
impios pro sepultura, & diuites pro morte sua. O peccatores consola- B
mini, & animum ad pœnitentiam agendam capite, nam venia pecca-
torum vestrorũ iam morti Redemptoris nostri Iesu Christi debetur,
& quando vos ipsos à peccatis separatos, & per viam virtutis incedẽ-
tes videritis, Christum Dñm glorificate, ac dicite. Hoc per passionem
Redemptoris nostri Iesu Christi nobis concessum est: sit illa benedi-
cta & glorificata per omnia sęcula sæculorũ, amen. Quamuis autẽ om-
niũ saluatio huic sacratiſsimæ morti, & passioni debetur, particulari
ter tamẽ inquit, diuites per illã esse saluãdos: difficile est enim diuitẽ
oneribus conscientiæ oppressum saluari. O que terrible y difficultosa
cosa de remediar son peccadores metidos en hazienda, que antes se ar
rancara el coraçon del cuerpo que dexar lo mal ganado, y la haziẽda
agena. Sed quamuis hoc difficile sit, tamen in hac efficaciſsima medi-
cina huiusmodi peccatores remedium inuenient. Atque ita sanctus C
Propheta inquit. Dabit diuites pro morte sua, hoc est, etiam diuites,
qui propter cupiditatem suam in dæmonis potestate erant, virtute hu
ius sacratiſsimæ passionis conuertentur, & ab æterno patre tandem
possidebuntur.

PASSIO DOMINI PLENA ignominia fuit.

Icero vtens illa rhetorices figura, quam vocant in-
crementum in quadam oratione inquit. Facinus est
vincire ciuem Romanum, scelus verberare, prope
parricidium necare, quid dicam in crucem tollere?
Facinus est horrendum ligare ciuem Romanum: nã
temporibus illis omnes Romani ciues per totum ter
rarum

A rarum orbem magni fiebant, & maximè æstimabantur. Quod si Ro-
manum ciuem ligare iniquum erat, magis iniquum seu maius malũ
erat ipsum flagellare? illum autem interficere perinde erat ac si patrẽ
suum quispiam interficeret: etenim Romani ciues se ipsos mundi pa-
tres reputabant. Quid ergo esset ipsum cruci affigi, quod vltimum to
tius mundi dedecus erat, & tam grande malum, vt dicat Tullius id
verbis explicari non posse. Quibus ergo verbis perpendere aut recẽ-
sere quispiam poterit summum Deum comprehendi, ligari, flagellari
mortuum esse & cruci affigi? Quis hæc audiens extra se non exit sicut
sanctus Moyses fecit in monte; quando, ostẽsa sibi huius altiſsimi my
sterij figura, vociferabatur, atq; dicebat Dñe Deus misericors & cle- *Exod.* 34.
mẽs, patiẽs, & multæ miserationis, ac verax, qui custodis misericordiã
in millia, qui aufers iniquitatẽ, & scelera, atque peccata. Videbatur. S.
Moyses nihil aliud dicere, & proferre scire, quam vocibus ingentem
illam misericordiam, quam Deus ibi ostẽderat, proclamare. Quis hic
B oculos suos non claudit sicut sanctus Helias, quando animo euoluit, *3. Reg.* 19.
& considerat Deum per viam montis Caluariæ non passibus maiesta
tis, sed humilitatis transijsse, no trastornando los montes, y quebran
tando las piedras con su potencia, como le vio Helias, sino derribado
ante los malos, y haziendo despedaçar las piedras de compasion?
Quien no cerrara aqui los ojos de su entendimiento, y abrira los se-
nos de su voluntad, para que ella sienta la grandeza deste amor, y be-
neficio, y ame quanto pudiere sin tassa, y sin medida, y agradezca tan
gran beneficio como por el hombre se offrecio. Nam si offensa com-
missa, fuit infinita ex eo, quia offensus infinitus est, satisfactio etiã fuit
infinita, quonniã persona satisfaciens erat infinita. Et hoc est, quod
Isaias Propheta dixit his verbis. Ponet iudiciũ in põdere, & iustitia, & *Isai.* 28.
in mẽsura. Todos los peccados cupieron en el pecho diuino deste ce-
C lestial Redemptor. Fue como la Serpiente de Moysen, que peleo con
todas las otras serpientes, y a todas las trago, y le cupierõ enel pecho.
Cõ todos los peccados como cõ serpiẽtes peleo, y los trago, y los sin
tio, y todos cupierõ enel, y por todos pago quãto a la sufficiẽcia. In le *Numer.* 35.
ge veteri præcipiebat Dñs, vt omnes qui à patria sua vel à domibus
exulabant, eo quod crimẽ aliquod cõmiserant, in morte summi sacer-
dotis ab illo exilio patriæ, & domibus suis restituerentur à commissis
criminibus omnino liberi. Hac lege Deus aperte significauit meritũ
Summi Pontificis Iesu Christi filij sui, & gloriã, per quam crimina no
stra mediante ipsius vnigeniti filij morte condonantur, & ad cæle-
stem patriam nobis aditus patefit, si ex eius morte scimus commodũ,
& vtilitatem educere. Idem etiam significatum fuit in morte summi

Sacer-

Sacerdotis Aaron: etenim illo eodem anno, quo ipse mortuus est fi- A
lij Israel fertilissimam promissionis terram lacte, & melle manantem
Numer.33. ingressi fuerunt. Atque ita in libro Numerorum dicitur. Ascendit
Aaron sacerdos in montem Hor iubente Domino, & ibi mortuus est
anno quadragesimo egressionis filiorum Israel de AEgypto. Atqui
certissimum est filios Israel anno quadragesimo, postquam ex AEgy-
pto exierunt, in terram promissionis, vt ipsam possiderent, fuisse in-
gressos. Et hoc fuit apertissima figura, quæ significabat vtilitatẽ, quã
nobis summi sacerdotis Iesu Christi mors allatura erat. Aperi igitur
ò anima Christiana sinus voluntatis tuæ, & tenerrime senti fatigatio
nes, quas Dominus in illo ispero itinere montis Caluariæ passus est,
dum pro te se ipsum in sacrificium ibi offerre dignatus est. Animo
perpende, quod domus impij iudicis Pilati à cacumine huius Calua-
riæ montis didistabat mille octingentos, & septuaginta duos passus,
porque veas quan larga carrera lleuo el Señor el peso de la Cruz por B
ti. Andronicus, cum sancti sacerdotis Oniæ amicitiam adiurasset, ip-
sum dolose interfecit, quod quidem facinus audiens Antiochus Rex
Gentilis, & idololatra commiseratione motus mortem Oniæ sacerdo
tis deplorauit. O alma Christiana, que despertador tan grande es este
para ti! Quommodo plorante Gentili Rege pro morte summi sacer-
dotis, qui nihil eum tangebat, tu pro morte summi sacerdotis Iesu
Simile. Christi, qui pro te mortuus est, magnam lachrymarum copiam non
effundis? Si crimẽ aliquod commisisses propter quod pater tuus mor-
tem subire cogeretur, nunquid illum non deplorares? quare ergo
non collachrymaris, & nimia tristitia afficeris pro morte non so-
lum tui parentis, sed Dei tui, qui propter scelera tua crudelissime in-
terficitur?

Matth.26. Refert Diuus Matthæus in sacratissima Redemptoris nostri morte
velum templi scissum, terram motam, & petras scissas fuisse. Creaturę C
insensibiles, pro quibus Dominus non est passus, magnum dolorem,
& tristitiam in passione Domini ostendunt: homo vero rationalis,
pro quo ipse Dominus patitur magis insensibilis, quam lapides rema
net. O infernalem duritiam, & maxime ingrantitudinis signum! Ad-
dit etiam ibidem Sanctus Euangelista, quod monumenta aperta sunt,
Simile. & multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Quando
hospes aliquis nobilis, & liberalis per multum temporis spatium in
alicuius domo commoratus est, & ad aliam se transfert, hospites, qui
illum domi suæ retinuerant solent tristitiam, & mærorem ob discess-
sum eius ostendere: illi autem, qui ipsum in domum suam recipiunt,
quia tam nobilem, ac liberalem hospitem recipiunt, gaudio, & lætitia
afficiuntur. Triginta tribus annis filius Dei in hac miserrima vita cũ
viuis

A viuis habitauerat, quibus peractis constituit tandem visere mortuos
eisque remedium adhibere, cumque ex his triginta tribus annis plu-
rimum temporis in sacro templo orans, & per montes, ac rupes con-
templans insumeret, ideo præ nimia tristitia velum templi ac petræ
scissæ sunt, & sepulchris mortuorum apertis ipsi mortui incredibili
gaudio, & alacritate Dominum suum exceperunt. Et Diuus Marcus *Marci.14.*
ait, quod facta hora sexta tenebræ factæ sunt super terram vsque in
horam nonam. Vbi significatum est, quod omnes creaturæ remane-
bant veluti pudore affectæ, & confusæ propter offensam, quam ingra-
ti homines creatori suo intulerunt. Sicut quando religiosus quispiã
crimen aliquod publice committit, omnibus sui monasterij religio-
sis, qui omni culpa carebant notam, & iniuriam infert. Sic creaturæ,
quæ in hominis societate sunt, videntes magnam offensam, quam ho
mo Deo infert, tanquam pudore affectæ se cõtegunt, & tenebris, atq;
B obscuritate solis se abscondũt. Pues quanto mas se han de correr, y
auergonçar los hombres de voluer a crucificar otra vez con sus pec-
cados a Iesu Christo? Quod si lapides, & creaturæ insensibiles pro
morte sui creatoris tantam tristitiam ostendebant, quid esset videre
eos, quos hic potentissimus Dominus suscitauerat, cæcos, quibus vi-
sum restituerat, & paralyticos, quos sanauerat, quanta hi omnes tri-
stitia afficerentur, cum viderent tanto vituperio, & crudelitate vexa
ri clementissimum illum medicum, qui tam infinita misericordia ip-
sis remedium adhibuerat? O quanto potius vellent oculos non habe-
re, vita, & salute priuari, quam tam horrendum, ac triste spectaculum
intueri: Amici Iob videntes ipsum in maxima tribulatione positum,
per septem dierum spatium conticuerunt, & obmutescentes nullum
C verbum proferebant putantes nullam consolationẽ tã graui vulneri,
ac tam excessiuæ angustiæ posse sufficere, atque ita duntaxat silendo
de ipso cõpatiebantur? Inclytus ille pictor Thimantes, cum mortem
Iphigeniæ filiæ regis Agamemnonis depingere vellet, & iam pluri-
mos Græcorum duces, qui morti eius affuerunt, pẽnicillo depinge-
ret, & tristissimum regem Menelaum auunculum eius (con los sem-
blantes a tal caso conuenientes) etiam depingeret, cum patrem eius,
ac tristitiam vultus ipsius depingere conaretur, id est pretendiendo
de pintar el semblante de su padre no atreuiendose a pintarle con
aquel genero de tristeza, que conuenia pusole vn velo delante dexan
do al entendimiento de cada vno, que contemplasse, lo que las ma-
nos no auian acertado a pintar. Sic ego nunc facere possum: nam
cum verbis explicare nequeam, quam magnum fuerit pelagus tor-
mentorum, & iniuriarum quæ cælesti Redemptori nostro fuerunt
illatæ, quando omnes mundi status aduersus illum insurrexerunt

(Pilatus enim nomine omnium imperatorum ipsum morti damnauit. Annas & Cayphas in nomine sacerdotum, & prælatorum ipsum persecuti sunt, & accusarunt. Herodes in nomine regum temporaliũ cum omnibus suæ curiæ ipsum subsannauerunt. Satrapę, in nomine literatorũ, & sapientum huius sæculi populum concitarunt, eiq; persuaserunt, vt maximis excitatis clamoribus dicerent: Crucifige, crucifige eum: milites ipsum flagellis ceciderunt, denique nullus remansit, qui ipsum non persequeretur, etiam latrunculus in cruce ipsum blasphemauit: ex illis vero, in quibus fauorẽ inuenire debebat, quippe qui ex familia sua erant, alius ipsum negauit, alius ipsum vendidit, alij fugerunt, & terga verterunt, quod ipse maxime sentiens dixit. Necessarij quoque mei recesserunt à me. Cum, inquam, hæc omnia verbis exprimere non possim, ea velo silentij cõtegere decreui, vt vnusquisque ea secum euoluens, & in intimo cordis sui recondens quanta poterit animi tristitia atque dolore ipsa consideret. A

PASSIO DOMINI NIMIS ab ipso desiderata fuit. B

Matth. 26. TAM ingẽs, ac tam magnum fuit desiderium, quo vnigenitus filius Dei Iesus Christus Reparator noster ardebat pro nobis moriendi, vt aliqui verba illa, Tristis est anima mea vsque ad mortem, in hũc modum exponant. Tristatur anima mea propter dilationem mortis. Sciens enim Dominus, quantum homines illa indigerent, ipsam subire vehementissime desiderabat. Atque ita Diuus Hilarius exponens verba illa Domini: Pater transeat à me calix iste, ait perinde esse, ac si diceret. Peto, vt cito moriar. Et Beatus Ambrosius dicit, quod cruciabatur diuinus Saluator mora nostræ redemptionis. Vnde infertur, vnum ex maioribus tormentis, quod pijssimus Iesus subiuit, fuisse, scire, quam pauci ex illa sacratissima morte quam ipse pro hominibus tantopere pati desiderabat, commodum atque vtilitatem educturi erant. C

Nahum. 3. Si, quando hic altissimus Dominus in Cruce pendebat, aliquis spiritualis vir ad ipsum accederet, eique diceret verba illa Prophetæ Nahum: Vnde quæram consolatorem tibi? O bone Iesu ò gloria animæ meæ, quam desolatum, & omni consolatione carentem te in hac cruce video? Solent homines in afflictionibus, & necessitatibus amicos suos consolari, sed hodie tibi omnes, & etiam tua propria membra deficiunt, siquidem tuis manibus lachrymas tuas extergere non potes. Quod si aliquis tibi consolationem adhibere poterat, erat tua sanctissima mater, sed hæc maiorem tibi tristitiam, & desolationem affert,

affert, siquidem duo in eo Caluario vides erecta altaria, in quorum altero propria caro tua sacrificatur, in altero vero anima sacratissimæ matris tuæ immolatur. O Domine mi quot à te consolationem postularunt, quos tu consolatione affluenter adimplesti. Nunc ergo quis te consolabitur? Quæram consolatorem tibi? Nunquid creaturæ tuæ, quæ tantopere mortem tuam sentiunt, te consolabuntur? Quin potius ipse maiorem mihi tristitiam afferunt. O creaturæ meæ quis vos sensibiles fecit, ego enim vos insensibiles creaui. Quien boluio mis criaturas al reues? A quellos por quien yo padezco no tienen sentimiẽto, y las piedras por quien no padezco, se quiebran cõ sentimiento. Magis ergo me consolaretur cor contritũ, quã hæc omnia. Igitur ò Redẽptor mundi si cor contritũ te consolabitur, adest iuxta te bonus latro, qui peccata sua ac scelera recognoscẽs à te corde cõtrito veniã, & misericordiã postulat. Quin potius dicet Dominus. Ego latronem cõsolatus sum, & ipse me tristitia, ac desolatione adimpleuit. Cũ enim me grandibus atque excessiuis tormẽtis crucis oppressum videret, regẽ me ipsum appellauit quid, obsecro, in me vidit, vt me vocaret hoc nomine, cũ ego nõ haberẽ in quo caput meũ reclinarẽ, nisi in durissimo crucis ligno, & manus meæ cruci essent affixæ, & ego sanguine cõspersus ac plenus essem vituperijs, & opprobrijs? Quando igitur magis excellẽtias meas ostẽdebat maiori me dolore vexabat. Si ergo ò Dñe nec hoc te consolatur, quærã consolatorẽ tibi. Filiæ Sion, quæ te plorantes per vicos Hierusalem secutæ sunt, te consolabuntur? Tampoco essas lagrymas me consuelan que no se cõsuela vno porque otro llore, por otra differente cosa de la que el llora: que si vno cõ sus lagrymas quiere consolar a otro no ha de llorar sus perdidas proprias, sino las del otro, a quien quiere consolar, por las quales el llora. Quid ò filiæ Hierusalem, ait Dominus, deploratis? Ego crimina vestra lugeo, vos autem passionem meam fletis, atque lachrymatis, & hanc ego nõ lugeo? O como me consolarades si llorarades por vuestros peccados. Si ergo hoc ò consolator cordis mei, te minimè consolatur, quæram consolatorem tibi, & hic erit fructus tuæ sanctissimæ passionis, ac sacratissimæ mortis, qua humanũ genus à dæmonis potestate eripies, & æterno Patri tuo pijssime reconciliabis. Profecto hęc mihi parua cõsolatio est: nam parũ fructũ, quem ex omnibus, quæ patior educturus & collecturus sũ, optime cognosco, & intelligo: quin etiã hæc est vna ex causis meæ maximæ tristitiæ, & desolationis: porque que cosa es q̃ baste el menor tormẽto de los innumerables, que yo padezco para remedio de mil mundos, y que no auiendo mas de vn mundo, los menos de los q̃ en el morã, y morarã ayã de aprouecharse de tan ineffables merecimiẽtos? O intolerabilem filiorũ Adæ ingratitudinem, &

infernalem cæcitatẽ. Quam attonitus, & admiratus vir ille iustus ma A
neret hanc Domini responsionem audiens. Nos igitur de nobis ad
miremur, si quidem in hoc tam graui malo tantam culpam habemus,
& posthac nos ipsos disponere incipiamus, vt illorum ingentium me
ritorum participes fiamus, siquidem illa omnibus, qui ea voluerint
efficaci voluntate, expositasunt atque parata: atque ita Diuus Paulus
agens de Christo Reparatore nostro inquit. Iesus, vt sanctificaret per
Ad Hebr.13 suum sanguinem populum, extra portam passus est. Mysterioſe voluit
Dominus in campo videlicet loco communi omnibus mori, vt aper-
te significaret se pro omnibus mortem illam subire, & omnes posse,
pretiosissimo eius sanguine frui, si ab eo commodum elicere volũt.
Etenim si intra vrbem Hierusalem moreretur, possent aliqui cogita-
re, ipsum pro Iudæis tantummodo mori. Quando se haze vna justa
Simile. o otro regozijo en vna calle particular dezis: Esto por alguna Dama
particular que viue aqui se haze: Pero quando se hazen las justas en
la plaça comun, dezis: Esta justa no es por alguna dama particular, si- B
no para regozijar a todo el pueblo. Assi quiso Christo nuestro Redẽ-
tor celebrar aquella justa real en lugar y plaça comun, porque era
para contento y consolacion de todos: por tanto todos nos deuemos
aprouechar de ella.

PASSIO DOMINI NIMIS ab ipso desiderata fuit.

Ioan.18. Referens sacer euangelista Ioannes, qualiter super-
nus mundi Redemptor ibat ad moriendum, inquit.
Et baiulas sibi crucem exiuit in eum, qui dicitur Cal
uariæ locus. Mysteriosum profecto est hoc verbum, si
bi, in quo sanctus euangelista insinuat Dominum su- C
per humeros suos oneroſam illam crucem ad hono-
Ad Heb.2. rem suum, aque vtilitatem portasse: & cum hoc cohæret etiam dictum
Diui Pauli, qui ad Hebræos scribens inquit. Videmus Iesum pro-
pter passionem mortis gloria, & honore coronatum: decebat enim
eum, propter quẽ omnia, & per quem omnia qui multos filios in glo
riam adduxerat, autorem saluris eorum per passionem consummari.
Quamuis Christus Redemptor noster pro vnoquoque opere ex his,
quæ operatus est, merebatur exaltari, tamen hoc magis tribui videtur
operi crucis, quia opus maioris ignominiæ, ac dedecoris erat, & in
quo magis amorẽ suũ ostẽdit. Atq; ita vbi nos legimus. Tecũ princi-
piũ in die virtutis tuæ alij trãstulerũt. Tecũ principatus in die crucis
tuæ. Nã ibi voluit æternus pater, vt vnigenitus filius eius principatũ
Psal.109. cõpararet. Et quanuis verè dici possit sacrum Euangelistam ob hanc
rationem

A rationem dixisse. Exiuit baiulans sibi crucem: tamen verum est etiam
ipsum dixisse sibi, quia eam sacratissimis suis humeris in commodum
atque vtilitatem nostram asportauit: hoc enim prẽcipuè intendebat
Dominus, & pro hoc moriebatur. O admirabilis, & ineffabilis amor,
qui in illo diuino pectore ardebat, que al tiempo que se vertia todo
por nosotros dize que cogia para si. In die illa adimpletum est, quod
in eius nomine Regius Propheta vaticinatus fuerat dicẽs. Sicut aqua *Psal.21.*
effusus sum. Extrahit ancilla aliqua seu famula parum aquæ de puteo, *Simile.*
& cum illa abluit lactucas, rafanos, & alias herbas, postea cum eadem
emundat discos, & patinas, ac tandem manus lauat, quibus finitis ip-
sam aquam in vicum per feneſtram proijcit, despues de auerse apro-
uechado della. Hoc modo se gesit synagoga illa dæmonis serua cũ
Iesu Christo aqua videlicet sanctissima vitæ: que despues que se huuo
aprouechado del, para sanar sus enfermos, y para dar vista a sus cie-
B gos, para resuscitar a sus muertos arrojo esta diuina agua en la calle
publicamente con muerte ignominiosa, para que assi como del agua
vertida, y derramada no ay mas memoria: assi no la vuiesse deste cele
stial señor. Atque ita dixerunt. Eradamus eum de terra viuentium &
nomen eius non memoretur amplius. Et tam singularis erat amor, *Hierem.11.*
quo pijssimus Iesus hæc omnia pro hominibus patiebatur, vt volue-
rit, quod hoc literis mandaretur videlicet: Exiuit baiulans sibi cru
cem. His etiam cohæret, & huc spectat id, quod quidã sanctus perpen
dit scilicet, que en la cruz donde tenia este celestial esposo bien pro-
ueyda la mesa de muchos tormentos, dolores, vituperios, y afrentas,
porque aun faltaua vn manjar de maior inhumanidad que jamas se
inuẽto que fue dar hiel y vinagre a vn hombre, que estaua para espi-
rar, y morir, clamo por este manjar diziẽdo. Sitio. Y como se lo dierõ,
dixo: Cõsummatũ est. Como si dixera: Agora si, agora estoy cõtẽto. O
C mi Dios, y q̃ hydropesia es essa de vuestro diuino amor, q̃ diziẽdovos
à vuestro eterno Padre; Omnes fluctus tuos induxisti super me, no
basta esse mar de afflictiones para os apagar essa sed de padescer?

Cum Rex Ezechias ita ægrotaret, vt dicat sacer textus. Aegrotauit
Ezechias vsque ad mortem, inuisit eum Isaias Propheta, & iussit vt *Isai.38.*
tollerent massam de ficis, & cataplasmarẽt super vulnus, & sanaretur.
Mirabile quidem fuit regem Ezechiam à febri mortali sanasse adhibi
ta ei massa ficorum tali morbo contraria qui calidissimi sunt. Sed in
hoc Deus significare voluit medicinam, qua curanda, & sananda erat
humani generis ægritudo. Ficus tam id, quod intus habet, quã quod *Similia.*
foris, solet manducari; alij fructus non omnino eduntur vt ex dactilis
id tantum, quod foris, non autem quod intus est comedimus: ex nu-
cibus vero è contra id, quod intus est, & non quod foris, editur, ficus

Universidad de Deusto Biblioteca

autem totus manducatur. Qua propter optime Christus Redemptor A
noster ficui cõparatur, quia totus comeditur in gloria: fruemur enim
diuinitate eius intellectu,& voluntate nostra: & corpore eius fruen-
Ioan.10. tur sensus exteriores. Vnde ipse dixit. Ego sum ostium, per me si quis
introierit, ingredietur,& egredietur,& pascua inueniet. Hoc est, entra
ra a la fruicion de la diuinidad, y saldra a la contemplacion de la hu-
manidad. Hic igitur cælestis ficus factus fuit massa in sacratissima pas
sione sua, cõtritus,& calcatus fuit maximis tormentis, ictibus, ac cru-
delissimis flagellis,& cum hac massa ægritudo generis humani cura-
Gene.22. ta fuit. Hac sacratissima medicina nos spirituales ægritudines nostras
curare debemus, eam per medium diuinorum sacramentorum anima
bus nostris applicantes. Hanc vidit Patriarcha Abraham in immola-
tione filij sui Isaac, vidit,& gauisus est de mundi redemptione. Obser
Ioan.8. ua quod bis dicitur à Christo Saluatore nostro: vidit & gauisus est.
Exultauit, vt videret diem meum, vidit,& gauisus est. Vbi certe ante-
cedentem exultationem, & sequentem lætitiam opus oblationis des- B
cribit Dominus. Exultauit, vt videret,& postquam vidit, gauisus est.
O si quis mihi locum istum aperiret. O si quis sciret, quid est, Exulta-
uit, vt videret? Certe cum Abrahæ demandatur filij holocaustũ, exul
tat vt, videat, quid in illo holocausto lateat mysterij, quod sibi resera
uit altissimus. Nõ durũ aut difficile, iudicat. S. Abraham, quod sibi prę
cepit Dominus, etiam si in holocaustum exigat filium: vt significan-
dum mysterium in Isaac oculo mentis cernat in Christo. Attende
hæc ò homo, qui in delicijs,& gaudio accedis ad tremẽdæ maiestatis
sacramentum,& intelligere præsumis, quod Abraham tanti fecit, vt
gratissimo, & perquam iocundo animo non dubitaret immolare fi-
lium: & qui exultans offert filium, cum intelligit mysterium, gaui-
sus est de mundi salute.

PASSIONIS DOMINI AD- C
mirabilis Prophetia Isaiæ, & textus ex-plicatio.

Isai 53. SAnctus Propheta Isaias rationem sacratissimæ passio-
nis nostri Saluatoris explicat in nomine Dei patris di
cens. Propter scelus populi mei percussi eum. Cũ le-
gis, Percussi, (in quo verbo actio patris, & voluntas
eius demonstratur) sic intellige verbum, & sententiã.
Como cuuyo el Pe de hijo a hazer?
Primo quia sua æterna ordinatione,& volũtate præor
dinauit passionem Christi filij sui ad humani generis liberationem.
Secundo pater tradidit filium morti inspirando sacræ eius humanita
ti volun-

A ti voluntatem patiendi pro nobis, infundendo ei charitatem. Vnde
sic in Isaia legitur. Dominus Deus aperuit mihi aurem, Ego autem Isai.50.
non contradico, retrorsum non abij. Corpus meum dedi percutienti
bus,& genas meas vellentibus. Auris tibi organum est ad intelligen-
tiam eorum, quæ dicuntur,& cum tibi facio sermonem,& cordis mei
resero arcanum aperiens os meum in verbis, aperio tibi aurẽ ad intel
ligentiam, quæ non audieus erit quasi clausa. Et hoc factum est cum
sacratissima anima Christi clarissimè videns in verbo, ad quod erat
coniuncta, hanc ordinationem absolutã,& præscientia infusa, iã auris
& mẽs Christi aperitur: & statim ex summa obedientia, & ex summa
charitate ad patrẽ,& ad genus humanum non tantũ non contradicit,
sicut legis in Isaia, sed (sicut testatur Propheta Dauid) inquit. Ecce ve
nio. Et factus est obediens vsque ad mortem: non enim ab heri, vel
nudius tertius pati voluit, sed certe ab exordio suæ cõceptionis. Quã-
B tum, obsecro, in hoc charitatẽ suam dulcissimus Iesus commendat in Cedio el hyo pro hobes
nobis, qui à principio semetipsum obtulit Deo patri pro peccatis no- el derecho a la vida
stris,& dixit. Ecce venio, ego autẽ non contradico, etiã si ius firmissi-
mum habeam ad vitam quia per Spiritum sanctum cõceptus,& Deo
in vnitate personæ vnitus. Ex quibus ius habuit firmissimũ sacratissi
ma illa humanitas Christi ad vitam. Cæteri homines non tantum ius
non habent ad vitã, sed nec ad vnius diei salutẽ propter peccatũ Adę; Gene.2.
In quacunque die comederis morte morieris, id est, mortalis efficie
ris secundũ corpus,& cũ effectu, tu, qui si permansisses, poteras non Scot. li.3. de
mori. Vnde post peccatũ Adæ nõ ius habet homo ad vitã, nec infans finc. 16. q.
vnius dici. Christus vero ius habuit ad perpetuã vitã, quod abiecit as vnica.
sumẽs corpus mortale ex obediẽtia ad perficiẽdũ opus nostræ salutis
propter nos. Vnde omnes sancti, qui animas suas propter Christũ po
suerunt non quidem obtulerunt ius, quod haberent ad vitam, aut
mille annorum salutem: Christus vero vtrumque obtulit liberalis-
C simè propter nos. Vides quales diuitiæ latebant sub verbo illo: Ego
autem non contradico: Audia liud. Retrorsum non abij. Dices, quo- quando guio, no
modo retrorsum non abijt, qui fugiens in AEgyptum, fugit etiam quando los hombres
gladium Herodis, qui animam eius quærebat? Quomodo non fugit, guisieron
& retrorsum non abijt, qui in Nazareth, cum sui vellent eum de su-
percilio montis præcipitare, ipse transiens per medium illorum ibat?
Quomodo non retrorsum abijt, qui abscondit se in templo volenti-
bus Iudæis lapidare illum? Responde tu mihi,& omnia hæc absoluen-
tur. Quomodo abijt retrorsum, qui Iudæ in cœna dicebat. Quod facis Ioan.13.
fac citius? Cuius vox non iubentis est, sed sinẽtis, nec trepidi, sed para
ti, qui habẽs omniũ temporũ potestatẽ ostẽdit, se nõ morã facere tra-
ditori,& sic ad redẽptionẽ mũdi paternã exequi volũtatẽ, vt facinus

quod à persequẽtibus parabatur, nec impediret, nec timeret. Quomodo retrorsum abijt, qui exiens obuiam traditori, & integræ cohorti nõ semel dixit. Quem quæritis? Et quos in verbo maiestatis, Ego sum prostrauit, non fugit, sed dixit, & imperauit, Sinite hos abire si me quæritis. Taceo, quod minus crudelis, nec adeo turpis fuisset mors illata ab Herode vel à Nazaræis, vel á Iudæis in tẽplo, quã fuit patibulũ crucis. Taceo quod antea prædicãdũ erat euãgeliũ, & instituẽda sublimia sacramenta pro nostra salute, & declarãdus erat Christus verus Deus & homo ex miraculis, & ex impletione scripturarum. Ex quibus, & alijs multis, quæ consulto omittimus satis tibi responsum est. Audi ergo sequentia. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus. Faciem meam non auerti ab increpantibus, & conspuentibus in me. In quo non vulgare dedecus, & dehonestatio venerabilis vultus, honorabilisq; barbæ Domini Iesu inuenitur. Taceo, quod viuax & mordens dolor adest in barbæ euulsione.

Ioan. 8.

A

B

Denique tertio, Pater tradidit filium morti non protegendo eum, sed exponendo persequentibus. Vnde ipse Dominus Iesus dicebat. Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Quam vocem ab egressu cœnaculi dicere potuit, sed pro cruce reseruauit. Tũc certe derelictus est à patre: vnde de illo dicitur. Cœpit pauere, & tædere. Dereliquit enim illum pater non tantum cum in cruce hoc profitebatur, sed ab hac hora, in qua sibi ipsi relinquitur innocẽs illa humanitas, & auertur influxus diuinæ dulcedinis, & suis viribus, suæ industriæ dimittitur inter tot labores, & ærumnas: propter quod iam dicit scriptura. Cœpit pauere, & tædere, & grauiter angi: iã dicit ipse mansuetus agnus. Tristis est anima mea vsque ad mortem, iam inquit charissimis discipulis: Vigilate mecum, quærens ex dilectorum societate solatiũ: & tandem ad patrẽ confugit, & suffragium exorat in oratione. Ecce, quod in Abacuc legis. Ibi abscondita est fortitudo eius. Vbi nota: cũ inquit, Abscondita, non tantum demonstrat virtutẽ diuinitatis Christi absconditam ab oculis discipulorum, & aliorum hominum, sed eriã à propria humanitate ipsius Christi, quam deseruit nõ discedẽdo, sed non protegendo, nec auxiliando, secundũ sensum iam expositum. O benedicta inter omnes fœminas! O mater sancta in quanta solicitudine, quam vigil verbũ istud, vigilate mecum, custodires, & astares inuictalsiue oranti filio, sive lachrymanti, & gementi, denique cum sudore sanguineo perfunditur. Vt hanc pijssimus agnus ad patrem orationem oraret, procidit super terram, id est, pronus cecidit, & humi se prostrauit, & vehemẽter se inclinauit. Quæ vno verbo exposuit B. Matthæus dicens. Procidit in faciẽ suã. Existimo, quod extensis super terram brachijs inhærentibus puluerj & frõti secundũ dictũ Prophetæ.

Abacuc. 3.

C

Tren. 3. c.

Ponet

A Ponet in puluere os suum, si forte sit spes: dabit percutienti se maxillã saturabitur opprobrijs. O grande spectaculũ! O tremendam, & adorandam corporis, & animi humiliationem, & habitum Christi: super faciem suam iacet supinus, & ponit in puluere os suum Deus, & Dominus Iesus Christus. Obstupescite cæli, & paueant omnes virtutes eius, & admirentur potestates. Super faciem suam procedit Dominus Iesus in conspectu patris sui. In quo non solum demonstratur reuerẽtia ad patrem, sed etiam angor, & summa tristitia, & mæstitia Saluatoris. Et tu quidem oraturus intra in cubiculum tuum, & clauso ostio eius, procide in faciem tuam, qui puluis es, & cinis coram tremenda summa Dei maiestate: habet enim locum huiusmodi humilitas apud Deum, & spem concipit religiosus animus. O qualis erat agonia, & lucta carnis innocentis, & nihil morti debentis, & generosi spiritus Iesu Domini nostri in hac hora, vincit tamen amor nostri amorem pro-

† vi. fol. 410.

B prium erga propriam vitam. Et ex lucta hac, & agone inuehenti tristitia factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram! O magnum portentum! O inauditum miraculum! Vnde verbo meo in re hac erit exordium? Vnde cogitationes instituemus? Adsint angeli admirantes, & trementes in magno hoc spectaculo: illi, inquam, angeli, qui canebant sub ortu eius: Gloria in excelsis Deo: illi, inquam, angeli, qui in deserto ministrabant huic Domino. Adsit & pijssima mater & intacta virgo Maria, ex qua sanguis iste desumptus est, quia non inuenit vel in charissimis discipulis Dominus Iesus consortium, & vigiliam. Et iam iam vt vermis, & non homo iacet super faciem suam in terra, & factus vt homo sine adiutorio ab hominibus, & à Deo patre, agonizat in certamine mirificæ suæ infirmæ carnis cum ratione. O mundi lauacrum; O nostræ terræ maledictæ benedictio, & germen gratiæ & gloriæ! O palatum animæ meæ vbi nunc es? Vbi & gutur cordis mei? Vbi & lingua pura, quæ lambat cruorem pijssimum

C summa charitate profusum. Iure Propheta dicebat. Multo labore sudatum est. Qualis, & quantus est hic labor, in quo sanguinis sudor copiosus valde inuenitur? Magnus, & vix habet finem & numerum. Sed ingratus homo nihil horum magni facit, imo despicit, & contemnit. Propter quod Propheta addit: Et non exijt de ea nimia rubigo eius. Heu qualis est plaga tumens mentis nostræ rebellis, quæ vel hoc malagmate non curatur. Merito in Propheta sequitur. Immunditia tua execrabilis, quia mũdare te volui, & non es mundata à sordibus tuis. Factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Iam terra, quæ spinas, & tribulos ex antiqua maledictione germinabat, tot sas vernantes, & candida lilia producit in cordibus fidelium, & non in cordibus obstinatorum hominum in sanguine isto labia sponsæ

Ezech. 24.

Genes. 3.

Cant. 4. fiunt, sicut vitta coccinea: & genæ eius velut fragmen mali punici. In A
sanguine isto mundat sponsus faciem sponsæ, & sibi ipsi exhibet eam
Ad Eph. 5. non habẽtem maculam, nec rugam aut aliquid huiusmodi. In sangui
ne isto accenditur generosus Elephans, & animatur ad bellũ. Et quid
dicam? In sanguine isto super niuem dealbantur omnes animæ iustæ,
& stolæ earum. In sanguine isto martyrum mentes dealbantur, sicut
Apoca. 7. docet sacra Apocalypsis lectio, vbi satis iocundum, plenumque rore
cœlestis dulcedinis verbum legitur. Hi sunt, qui venerunt ex magna
tribulatione, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine
agni. Expende prudens lector vim verbi de sacris confessoribus, qui
certamen difficile pro confessione nominis Christi vsque ad sanguinis effusionem sustinuerunt. De illis igitur dicitur. In sanguine agni
dealbauerunt stolas suas. Nihil prodest martyri agon, & mors propria B
sine sanguinis Christi merito. Non ergo glorietur Petrus, aut Paulus
alter in cruce, alter sub gladio, nisi quia sanguis Christi decorauit
martyrium eorum principaliter.

Veniens dulcissimus Dominus, tertio ad discipulos suos, & inueniens eos dormientes dixit illis. Dormite iam, & requiescite: sufficit
surgite: venit hora, ecce filius hominis tradetur in manus peccatorũ.
Ad votum scilicet eorum, vt ab eis quidquid malorum, & iniuriarum
vsque ad patibulum crucis humiliter, & patienter sustineat. Trade-
turus Dominus arcam testamenti sub Heli summo sacerdote in manus
1. Reg. 3. Philistim, & prædicens spectaculum istud inauditum, & grande dixit
puero Samueli. Ecce ego faciam verbum in Israel, quod quicunque
audierit tinnient ambæ aures eius. Sed & Heli cum audisset, quod ar-
ca Dei capta fuisset, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium, & fractis C
ceruicibus mortuus est: erat enim cor eius pauens pro arca Dei. Quid
est, tinnient ambæ aures eius? Quasi sonitum vehementem campanæ
de proximo audierint, & attonitæ fiunt, conseruantes per longum tẽ-
poris spatium sonitum acutum, & classicum: excedens enim sensibile
corrumpit sensum. Et certe nihil inde à Philistæis cõtra arcam Domi-
ni actum est, imo iuxta Dagon Deum suum statuerunt eam. Qualis, ob
secro, stupor religiosæ menti accidit, qualis extasis, quomodo tinniũt
aures mentis in verbo hoc? Tradetur in manus peccatorum. O gran-
de opus, ò angelorum, & hominum stupor, & miraculum. Agnus in-
nocens, & mitis traditur ad votum iuporum: ouis mansueta dimitti-
Isai. 53. tur. In vtroque nimirum Christus Dominus declaratus est à Prophe-
ta Isaia, qui nõ super altari, (vt olim arca testamẽti) sed sub alapis, & co
laphis, & sputis, & flagellis multis repositus fuit. Cuius aures audiunt
verbum hoc, & non tinniunt præ stupore, & admiratione, sed in diui
næ iustitiæ agnitione. Quod si cor Heli summi sacerdotis pauens erat
pro

A pro arca Domini, quale erat (dic anima mea) pium cor intemeratæ vir
ginis pro filio suo in hac hora. Qualis fuit dolor. Quã acutus fuit gla-
dius, qui sacratissimam eius animam confodit, cum ei dictum fuit, q
captus esset filius charissimus à Philistæis, & traditus in manus pecca
torum. Ne deficiat ò anima mea de auribus tuis sonitus iste: tinniãt
aures tuæ in voce hac. Filius hominis tradetur in manus peccatorum
vt discas timorem Domini qui proprio filio non pepercit, sed tradi-
dit illum propter delicta nostra. Tinnitus hic non deficiat de aure cor
dis tui, & cum Heli morieris, id est, pro timore Domini mortificabis
cor tuum, & corpus tuum, qui timor nullibi efficacius inuenitur quã Ad Rom. 8
in cruce Saluatoris. De quo apostolus ait. Quem posuit Deus propi-
tiatorem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiæ suæ. Disce in vo-
ce illa. Tradetur in manus peccatorum, patientiam in persecutione,
& contradictione malorum. Heu quò te nate Dei nostra peccata ab- Ad Rom. 3.
B iecerunt. In manus peccatorum, qui te ita crudeliter tractauerunt.
Hæccine reddis Domino populo stulte, & insipiens. Nunquid non ip-
se est pater tuus, qui possedit te, & fecit & creauit te. Obserua, obsecro Deute. 32.
quomodo in omnibus, quæ passus est, non aperuit os suum agnus mã
suetissimus, sed alta mente repositum opus nostræ redemptionis per-
ducit ad portum patiens ipse naufragium, venit namque in altitudinẽ
maris, & tempestas demersit illum. Et longe fortius rem, & vim pas-
sionum ipsius exponit, quia ibi dicit. Infixus sum in limo profundi.
Plus igitur contristatus fuit corde pro nostris peccatis, quam ex mil-
le plagis flagellorum. Cæsus fuit namque tam multiplicibus ictibus, Psalm. 68.
tam crebris, vt nisi nouas vires plura patiendi diuinitas subministras-
set, respirationis inopia, sanguinisque profluuio deficiens inter licto-
rum manus deficeret, multiplicauerunt enim plagam super plagam,
C diuorem super liuorem, fracturam super fracturam, vulnus super vul
nus, sanguinem super sanguinem, donec corpus illud speciosum præ
filijs hominum deformaretur, vt, secundum Prophetæ testimonium,
non remaneret in eo species. O incommutabilis Deus, quanta est cõ- Isai. 55.
silij, & sapientiæ tuæ altitudo. Impletum est, quod scriptum erat. Do-
minus voluit cõterere eũ in infirmitate. Vide, quomodo conteritur
sub mille plagis, in quibus excoriatur totũ corpus, funditur sanguis
redẽptionis humanæ, rigatur atriũ cruore pijssimo, intingũtur disci- Isai. 53.
plinę, & manus carnificũ. Et heu hæc omnia foris audiũtur vbi forsan
aderat mæstissima mater eius, auditq; latratus canũ rabidissimorũ, &
morsus dẽtibus ferreis, quos in innocẽtissimo corpore Iesu infigebãt.
Vide quanto labore requisita est à pastore bono ouis perdita, & inuẽ-
ta, ac super humeros deportata. Væ illis, væ nobis, si ingrati fuerimus.
O ingrate homo abi post hæc, & quære tibi, & impurissimis luxurijs,
comessa-

Universidad de Deusto Biblioteca

comessationibus,& ebrietatibus gaudia, & delicias, suauia,ac mollia delectamenta.Non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem(ait sanctus Apostolus)ipsius enim factura sumus creati in Christo Iesu in operibus bonis,quæ præparauit Deus,vt in illis ambulemus ait idē diuinus vir alio loco.Creati,inquit,in Christo Iesu. Ecce dolores parturientis nos Christi,flagellis multis, & crudelibus cæditur vsque ad mille plagas. Plus Domine Iesu tuis iniurijs debeo quam redemptus sum,quam tuis operibus quod creatus sum.

1. Ad Thess. 4.c.

Ad Ephes.2

Et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius.Diadematis loco coronam imponunt capiti è spinis contextam. In qua (vt Beda ait) nostrorum peccatorum susceptio ostendebatur, quorum spinas abstulit per coronam spinis contextam,quam ad crucem vsq; portauit.Hæ sunt spinæ illæ,quas terram primo parenti germinaturā præ dixit Dominus. Terra enim corporis nostri spinas peccatorum fert quibus mens,animusque noster acriter pungitur. Has diadematis loco in signum victorię portare voluit Rex noster:solent enim victores victorū arma secum gestare,atque de illis maxime gloriari. Vicit in passione Rex iste cælestis fortem illum armatum, qui custodiebat securus atrium suum:abstulit arma eius,hoc est,peccata hominum,quibus aduersus illos armabatur. Abstulit has spinas agnus iste qui in mundum venit, vt tolleret eas,atque posuit loco coronæ super caput suum, tanquam trophęum insignis victoriæ. Egredimini ergo filiæ Sion,& videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eū mater sua.Egredimini,& non solum videte sed similem coronam sumite,festinate coronari,ieiunijs,inedia,vigilijs,cinere,& sacco,mundique contemptu, quæ sunt veluti spinæ pungentes, si perpetua corona cælesti coronari concupiscitis.

Beda super hunc locum Genes.3.

Simile.

Et deduxerunt eum,vt crucifigerent. Educunt milites de prętorio Iesum baiulantem, (vt Ioannes Euangelista ait) sibi crucem.Iam ergo innocens Abel in agrum ducitur à fratre suo vt ligno percussus pereat.Iam verus Beniamin pro fratrum suorum libertate in Ægyptum tendit. Clypeum eleuat Iosue contra rebellem ciuitatem Hai, crucem, inquam,eleuat bonus Iesus aduersus rebellem hunc mundum.Clauis Dauid imponitur humero Christi, qua nobis cælum aperiat.Esau arcum sumit,vt egrediatur foras,& patri obediat.Fūdam gyrat filius Iesse aduersus Goliath ab eo vincendum.Gedeon eximit gladium contra Madian. Elias turbine passionis currum suum ascendit. Ioseph pergit, vt in agro Caluariæ manipulum super omnes eleuet, Lanceam infælix Saul contra verum Dauid proijcit, quæ in humanitatis pariete figitur. Moyses virgam eleuat,vt mare Rubrum mortis sanguine martyribus aperiat.Noe nauem ad litus educit,qua mundus seruetur.Obediens iam paret ad mortem vsq; verus Isaac ligna super humeros gestans.Iam portitores scindunt racemum terræ promissionis à vite.Quærunt nautæ Ionam,vt in mare proiecto tempestas propter illum orta iam cesset.Rex Israel mutat habitum suum, vt bellum intret incognitus, quo vulneratur in latere. Sed hæc omnia ò Domine Iesu imagines sunt,vmbræ sunt non ad viuum acerbos dolores,& ærumnas tuas repræsentantes,maiori enim atrocitate, & crudelitate tu verus Abel à fratre tuo in mortem duceris,quam primus ille Abel à fratre suo Cain. Fabricauit fateor,olim arcam Noe cum multorum tamen annorum expectatione: at isti nullam moram interponendam te ducendi,ac crucifigendi putant.Sanus integer,& illęsus, ac prospera vtens valetudine adolescens Isaac ligna tulit:tu vero inedia,flagris vulneribusque obsitus intolerabilem crucē fers.Nihil oneris in Esau arcu esse potuit,si cum tuæ crucis pondere, quo grauaris,conferatur. Scalam vidit Iacob, sed in somnijs: at tu euigilans grauem scalam super humeros tuos impositam vides.Venditus est,fateor, Ioseph à fratribus,& traditus exteris tamen: at tu ab iniquo Iuda non exteris & ignotis,sed hostibus,& perfidis inimicis tuis vilissimo pretio venundatus.Somniabat ille suum manipulum cæteris altiorem: tu autem in cruce positus illis latronibus eminētiorem te ipsum intueberis.Moyses virga se se ab inimicis tuetur: tu vero virga crucis tuæ grauiter percutieris, donec animam exhales.Eamus ergo & nos fratres, & moriamur cum illo:ipse peccata nostra perfert, in corpore suo super lignū mille crucibus grauiora: nos etiā carnē nostrā crucifigamus cū vitijs,& cōcupiscētijs, vt spiritu viuamus & spiritu ambulemus.

Genes. 12. Num. 13. Ionæ. 1. 2. Reg. 22.

Postquam autem crucifixerunt eum, diuiserunt vestimenta eius. In lege Dominus iusserat, vt cæsa membra victimæ componerentur superstruem lignorum ad pacem Dei obtinendam:cum autem sit ipse modo victima vera se se aptat,seseq; ita componit super crucis altare, vt brachia brachijs,& crucis pes Christi pedibus conuenienter sint accommodata,sicq; pacem veram,atq; animi trāquillitatem consequi possimus. Quid de te dicam ò Iesu sancte gloria angelorum, cum te videam extendentem brachia,veluti crucem amplexari volētem? De phœnice fertur,quod appropinquante vitæ fine ligna componat, & congreget,aliscq; extensis excitet ignem, quo corpus eius crematur, semper tamen scintilla manet,ex qua vermis ortus pristina illa auis reparatur.Te nūc intueor diuina Phœnix alis brachiorū tuorū extēsis, crucis ligna accendentē,quibus mortē oppetas, atque igne charitatis ardens vitam mortalem finias,iterum glorioſiorem, & splēdidiorē restituendam, tertia enim die nudus mortalitate redibis amictus lumine,sicut vestimento.

Leuit.1.c.

Simile.

pas-

PASSIONIS CONsideratio.

B. Amb. super. Psal. 118

BEatus Ambrosius explanans versum illū: Iustificationes tuas custodiam nō me derelinquas vsquequaque per iustificationes intelligit omnia, quæ ad Christi passionē attinēt, (quæ fuit nostra iustificatio) & quæ ad sacramenta, quæ à passione Christi mutuam virtutē iustificandi acceperunt. Proponit ergo iustus, secundū B. Ambrosium in hoc versu, se semper in armariolo suæ memoriæ custodire clauos, lanceam, flagella, & spinas, crucē, opprobria, & cōtumelias, quas propter iustificationem nostrā Christus Dominus perpessus est, vt vel sic consiliū illud Ecclesiastici obseruet qui sic ait. Gratiam fidei iussoris tui ne obliuiscaris, posuit enim pro te animam suā, Christus Iesus fideiussor noster fuit: nam quia nos soluere non poteramus, ipse sanguine suo debita nostra soluit, & tulit de medio Chirographū peccati, quod aduersus nos erat, & deleuit sanguine suo, & rupit affigens illud cruci, vt dicit B. Paulus ad Colossenses scribēs. Hanc tantā gratiā obliuisci nephas esset, & intolerabilis ingratitudo. Quod cernēs ipse Dominus iuge sacrificium corporis, & sanguinis sui in memoriam tanti beneficij nobis reliquit, vt ipse insinuauit dicens. Hæc quotiescunque feceritis in mei memoriam facietis: vt quotidie tanti operis commemoratio renouaretur. Hæc enim memoria ad multa vtilis est. Vnde B. Augustinus in manuali sic dicit. Cum me pulsauerit aliqua turpis cogitatio recurro ad vulnera Christi: cum me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei resurgo: cum diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera misericordiæ Domini mei, & recedit à me: si ardor libidinis mouet membra mea, recordatione vulnerum Domini nostri Iesu Christi extinguitur: in omnibus aduersis actibus non inueni tam efficax remedium, quam vulnera Christi, in illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Christus est pro nobis, nihil tam ad mortem, quod Christi morte non sanetur. Et capitulo præcedenti ait. Patent mihi viscera per vulnera, quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina, per quæ affluant. Per foramina corporis patent mihi arcana cordis, patet magnum pietatis sacramentum, patent viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens exalto.

Ecclc. 29.

Ad Colo. 2.

Luc. 22.

B. Augu. in manu. c. 22.

B. Hie. sup. Matth.

Beatus Hieronymus super Matthæum inquit, omnis creatura compatitur Christo morienti, sol obscuratur, terra mouetur, petræ scinduntur, velum templi diuiditur, sepulchra aperiuntur, solus miser homo non compatitur, pro quo solo Christus patitur.

Beatus

A Beatus Bernardus in floribus ait: sitio, inquit Dominus. Domine quid sitis? Ergo ne plus cruciat sitis, quam crux? De cruce siles, & de siti clamas? sitio. Quid? vestram fidem, vestram, salutem vestrum gaudium, plus animarum vestrarum, quam corporis mei cruciatus me tenet. Et in quodam sermone ait idem sanctus doctor. Vide nunc opera Domini, quæ potuit prodigia super terram flagellis cæsus, spinis coronatus, clauis confossus, affixus patibulo, opprobijs saturatus, omniū tamen dolorum immemor ait: pater ignosce illis.

B. Ber. in floribus.

Ex amarissimis Christi passionibus maximam distillari dulcedinem declarant illa verba sponsæ in Canticis. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur, myrrham enim amarissimam simul, & suauissimi odoris esse constat. Sic passio Domini, illi quidem amarissima, nobis autem suauissima est. Ideoque inter vbera nostra commorari debet. Quod faciunt, qui pio, ac deuoto affectu

Canti. 1.

B eam perpetuo recolunt, & meditantur. Quod Deo gratissimum est. Et ideo pro eo, quod nos legimus in eisdem canticis, columba mea in foraminibus petræ, alij verterunt: ò columba mea in cauernis petræ, in recessu scalarum. Vox est hæc Dei patris declarantis gratissimam sibi esse sponsam, quæ in vulneribus Christi assidua cogitatione commoratur. Scalæ sunt creaturæ per quarum considerationem ad amorem Dei ascendimus, & anima iam illis oblita tota se in vulneribus Christi absorbuit.

Cant. 2.

DE PASSIONE DOMIni quæstio singularis.

C QVæritur, Cum nulla necessitate, sed omnino sua sponte passus sit Christus Dominus, quare toties repetitur in sacris Euangelijs, illud verbum, oportet. Oportet filiū hominis multa pati à principib⁹ sacerdotū, & scribis, & Pharisæis. Item. Nonne hæc oportuit filium hominis pati, & ita intrare in gloriam suam? item. Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati. Profecto admiratione digna est tam frequens huius vocis, oportet repetitio. Vnde, obsecro nascitur ista necessitas, quam vox, oportet, significat. Ex decreto certe, quod ante secula factum erat in consistorio beatissimæ Trinitatis, & in diebus antiquis est manifestatum per ora prophetarum, hinc post passionem ait Dominus ad Apostolos. Hæc sunt verba, quæ loquutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Tunc aperuit illis sen-

Luc. 24.

Luc. vlti.

sensum, vt intelligerent scripturas, & dixit eis. Quoniam sic scriptum A
est, & sic oportuit Christum pati, & resurgere tertia die. Itaque ob
eam causam fieri oportebat, quoniam scriptum decretum diuinitatis
debebat impleri. Secundo nascitur prædicta necessitas ex mandato,
quod Christus homo, hoc est secundū quod homo acceperat à Deo vti Act.
Ioan. 14. patre, siue à Diuinitate, de quo mandato dicitur apud Beatum Ioan-
nem. Et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Et statim dixit,
surgite eamus hinc, scilicet ad locum vbi tradar in manus iniquorum.
Tertio nascitur ex fine intento, qui est redemptio generis humani,
talis in qua scilicet reluceat simul misericordia Dei, & iustitia eius,
qui finis obtineri non potuit sine sanguinis effusione, vti multis ratio
nibus probat Beatus Paulus, potissimum capite nono ad Hebræos.
Omnia tamen hæc videlicet decretum diuinitatis, mandatum Dei pa
tris determinatio medij, quo fieret redemptio generis humani, om-
nia dico, præsupponunt liberam voluntatem filij sua sponte, ex B
commiseratione hominum acceptantis. Itaque vti indecens est, & in-
decorum atque iniquum rapere inuitum ad supplicia, quæ non ipse,
sed alij commeruerunt: ita decentissimum est, & pulcherrimum acce-
ptare hostiam sua sponte se se offerentis pro liberatione patriæ, paren
tum, & cognatorum. Nam & hoc olim apud Romanos ad monumen
tum immortalitatis dignum habebatur, quamuis occumbens pro pa-
tria prorsus interiret, citra spem futuræ resurrectionis. At vero certū
Psal. 25. erat & Deo patri, & ipsi filio illud Prophetæ: Quoniam non dere-
linques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre
corruptionem. Itaque filius Dei patris hoc genere mortis non erat
interiturus, sed post modici temporis passionem, in æternum victu-
rus in gloria patris, cum eisdem, quos moriendo Deo lucrifaceret. Pul
chrum ergo opus fuit passio filij, quia nequit pulchrior esse affectus
dilectionis in filio erga patrem, quam vt obediat vsque admortem, & C
Ad Phil. 2. proposito sibi gaudio, malit sustinere crucem, quam non per omnia
placere patri. Vtinam, vtinam & nos essemus in charitate radicati &
fundati, quod flexis genibus orat Beatus Paulus, vt possimus, ait,
Ad Ephe. 3. comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo,
& sublimitas, & profundum, consiliorum scilicet Dei, in opere re
demptionis generis humani; scire etiam supereminentem scientiæ
charitatem Christi. Inquit Beatus Apostolus, supereminentem
scientiæ, in datiuo casu, quia maior est charitas Christi Domini no-
stri, quam exhibuit patiendo, quam sciri à nobis aut intelligi posset.
Et quamuis nunc patefacta sit charitas Christi, tum operis exhibitio
ne, tum scripturarum testimonijs, tamen non tam mentis acumi-
ne intelligitur, quam amoris affectu comprehenditur. Hinc Bea-
tus

A tus Apostolus: In charitate, inquit, radicati, & fundati, vt possitis
comprehendere. Vis enim amoris erga nos, & pondus eius non
tam discuntur, quam sentiuntur, & quo magis redamaueris, eo com
prehendes plenius.

PASSIONIS TEXTVS alia explanatio.

Tristis est anima mea vsque ad mortem.

B PRO Declaratione eorum, de quibus nobis hic agē Matth. 26.
dum est, præsupponere oportet, quod secundum B.
Augustinum apud Magistrum potentia rationalis
duo habet officia, alterum consistit in rerum diuina- Magist. in
rum contemplatione, alterum vero in consideratio 2. d. 24.
ne rerum humanarum. Verbi gratia quando anima
contemplatur esse Dei, & eius attributa, hæc cōtemplatio vocatur of-
ficium portionis superioris rationis, sed quando considerat operatio-
nes humanas, in quantum sunt rationi conformes vel quando consi-
derat aliquod bonum, aut malum, talis operatio nuncupatur officiū
portionis inferioris, hoc est consideratio rerum inferiorum. Secundo
obseruandum est, quod (vt ait Scotus, quem sequitur Caietanus) por
tio superior est æquiuoca, hoc est, significat duo. Primum est conside- Scot. in 3.
rare res diuinas, secundum vero considerare res humanas, ipsas in d. 15.
Deum referendo, vt si aliquis consideraret peccata, in quantum sunt Caie. 3. p. q.
contra Deum, hæc consideratio esset portionis superioris in secunda 46. art. 7.
significatione acceptæ. Tertio præsupponendum est quid sit tristitia,
C & à quibus principijs oriatur. Ad quod dicimus tristitiam non esse
operationem, sed passionem, & principium eius esse actum volunta-
tis, quæ est nolitio: atque ita tristitia sic diffinitur: est quædam passio,
& anxietas, quæ procedit ex eo, quia aliquid fit, quod nos fieri nolle
bamus. Notandum est etiam quod hæc nolitio contingit vno ex duo- Tristitiæ de
bus modis, vel absoluto, vel conditionali, primus modus apertus est finitio.
& manifestus, secundi autem exemplum sic possumus apponere.
Quando mercator proijcit merces in mare, ne nauis ponderis mag-
nitudine submergatur, huiusmodi mercator habet volitionem absolu
tam, nolitionem autem conditionalem: nam absolutè vult proijcere Simile.
merces in mare, & simul habet nolitionem conditionalem, quia si
possibile esset, nolebat illas mittere in mare, atque ita tristatur. His
præhabitis dicimus, quod Christus reparator noster passus est tristi-
tiam in portione inferiori, & in superiori, & in omnibus potentijs ex-

terioribus corporis. Et hoc est, q̃ in persona Domini regius Prophe A
ta dixit introducens ipsum in horto (vbi tormenta quæ sanctissima
Psal. 87. eius humanitas passura erat, ei repræsentata fuerunt) cum patre æter
no loquentem, atque dicentem. Domine Deus salutis meæ in die cla
maui, & nocte coram te. Hoc est, Omni tempore tam horis diurnis,
quam nocturnis ad te voces, & clamores excito. Intret in conspe-
ctu tuo oratio mea, inclina aurem tuam ad precem meam. Tu ò pater
mi, qui ianuas apertas habes ad audiendum peccatores præbe, obse-
cro, orationi vnigeniti filij tui ingressum. Quæ agoniæ, & anxietates
sunt hæ tuæ ò verbũ humanatum, vt tanta solicitudine à patre æter-
no audiri deposcas? Quia repleta est malis anima mea, hoc est. No
ay potencia interior, ni exterior en mi, que no este engolfada en vn
mar de amargura, y tristeza. Itaque patiuntur portio superior, & in-
ferior: superior quidem in consideratione peccatorum Adæ, & po-
steritatis eius, quæ aduersus altissimum Deum commissa sunt. Atque
ita Diuus Ambrosius loquens cum filio Dei inquit. Doles domine B
non tua, sed mea vulnera. Veniamus nunc ad portionem inferiorem
Domini. Volebat bonus Iesus pro defensione veritatis atque pro ho
nore æterni patris mori, sed nolebat, si possibile esset, tanto dispendio
suo persoluere, id est, no quisiera si fuera posible pagar con tanta co
sta suya. Y deste no querer condicional nascia vna tristeza en su alma
tan grande, que se abrieron con la fuerça della los poros del cuerpo:
Vide. D. Tho. 3. p. q. 46. art. 8. Et factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.
Vide Scotũ in 3. d. 15. Sed quæro, si anima sacratissima sanctissimi Redemptoris nostri ab
instanti suæ creationis fuit beata, & cum beatitudine (quæ est sum-
mum gaudium, & lætitia) non compatitur aliqua tristitia, quomo-
do dicimus illum in summo gradu contristarum fuisse? Ad hoc re-
spondetur, quod quando tristitia, & gaudium sunt de rebus contra-
rijs, & diuersis bene compatiuntur, quia non sunt contraria, nisi C
quando sunt de eodemmet subiecto, sed non de diuersis. Vnde
Beatus Augustinus inquit. Peccator. de peccato doleat, & de do-
lore gaudeat. Portio igitur superior clementissimi Iesu, dum tan
tummodo se in diuinitatis contemplatione occupabat summam læ-
titiam habebat: dum autem eadem portio superior peccata homi-
num offensiua diuinæ maiestatis considerabat de illis incompa-
rabilem habebat tristitiam. Et hæc est doctrina subtilis
Scotus D. Tho & Cai. vbi sup. Scoti, quem in hoc D. Thomas, & Caie-
tanus vbi supra se-
quuntur.

PAS-

A PASSIONIS FRV-
ctus maximus.

NON sicut delictum, ita & donum, inquit Beatus Pau-
lus ad Romanos scribens: tanquam si dicat. Fortius est
donum, hoc est, passio Christi, quam delictum, hoc est, Ad Rom. 5
peccatum Adæ: fortius dico, non effusius, aut propaga-
tum latius. Nam donum Christi Iesu non prodest pluri-
bus, quam noceat delictum Adæ, attamen prodest omnibus regene-
ratis per Christum saluatorem nostrum, sicut illud nocuit omnibus
genitis ex Adam, multoque magis ac largius profuit illud quam no-
cuit istud, quia plus malitollit, & plus boni præstat clementissimus Ie
sus regeneratis, quam mali attulerat Adam ex se generatis. Adam
per vnum delictum transmisit in filios vnum peccatũ originale Chri
stus vero per donum suum non solum vnum hoc, sed cætera omnia
B peccata actualia sustulit regeneratis. Si igitur ex Adæ inobedientia
nascuntur filij iræ omnes, qui propagantur ab ipso multo magis ex
Christi obedientia efficiuntur filij gratiæ, & pacis quotquot renascun
tur ab ipso. Nam charitas, seu bona voluntas Christi Domini pro no
bis in carne patientis longe est potentior, quam mala voluntas Adæ
transgredientis, aut Iudæi crucifigentis. Est præterea hæc differentia
inter Adam, & Christum Iesum, nam Adam transmisit in poste-
ros peccatum originale, non quidem hoc ipsum illis merendo, sed
naturam originali peccato vitiatam propagando: Christus autem,
quatenus homo transmisit iustitiam in filios non propagando illam,
sed merendo suis passionibus apud Deum, quod hæc daretur omni-
bus, qui fide aut fidei sacramento efficiuntur palmites in ipso. Ideo,
vt ibidem dicitur, sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo
C omnes viuificabuntur. Ex quibus facile colligitur, quod sermo eius-
dem Domini ad Martham, videlicet, ego sum resurrectio, & vita, est
sermo causalis, non formalis. Non enim Christus viuens nunc in cæ-
lis, est formaliter vita nostra habitantium hic in terris, sed ipse meri-
to obedientiæ suæ causa est vitæ nostræ, & resurrectionis, sicut Adam
inobedientia sua, est causa mortis nostræ, & damnationis. Et non
solum est causa Christus Iesus vitæ nostræ spiritualis, sed etiam cor-
poralis, nam sua passione effecit, quod mors corporis, quæ sua na
tura est æterna (quia deducit ad incinerationem carnis) non sit
Christianis æterna sed tantummodo temporanea. Quamuis autem
vsque ad nouissimum diem duratura sit hæc mors, non potest ta-
men vlterius protrahi quod à summa veritate horarium appellatur
& ab Apostolo eius hora nouissima. Docet enim ipse cœlestis

magister, à tempore, quo ipse prædicabat vsq; ad generalẽ resurrectionem mortuorũ non nisi horam vnã intercedere, quam Beatus Ioannes prima sua Epistola vocat nouissimam horã. Secundũ phrasim tamen hoc dictum intelligendum est, quadum minimum tempus significare volumus, causa excutiendi tædij, horam dicimus siue horulam siue nouissimam horam, & re vera totum illud tempus à Christo Iesu nato, vsque ad iudiciũ extremum vix hora est comparatione æternitatis, aut secundum horologium, vt ita dicam, quod in cœlis indicat æternæ durationis portiunculas. Effecit etiam clementissimus Dominus passione sua, vt resurgant corpora nostra ex mortuis multo cũ fœnore, & cum eodem fœnore, quo cum surrexit ipse Christus de sepulchro; dicente Apostolo, Qui reformabit corpus humilitatis nostrę configuratum corpori claritatis suæ. Est quidem verum, quod etiam resurgent impij, sed non vt immutentur ad dotes illas, quas Christus accepit in corpore suo resurgendo, sed vt tranſeant de morte prima ad mortem secundam. Itaque ordine quodam habemus victoriam de omni morte per Christum Iesum passum: primo de morte animæ, deinde de morte corporis, quæ est mors prima. Nam mors prima est quam moritur homo vsque ad iudicium extremum. Nouissime autem habebimus victoriam de morte secunda (cuius fit mentio in Apocalypsi) cum mortale hoc induerit immortalitatem: nam tunc fiet sermo, qui scriptus est, absorpta est mors in victoria. Etenim modo, quanuis victoriam habeamus de morte animæ, sæpe labimur & eam amittimus, licet nihil eorum, quæ sunt aut in cælo, aut in terra, aut sub terra, neque hæc omnia simul iuncta possunt hanc nobis denuo intentare mortem, nisi nos velimus: adeo inuicta est hæc per Christum Redemptorem nostrum victoria, adeoque in nostra ipsorum posita volantate. Quandiu enim manet in nobis charitas Dei, quæ est per Christum Dominum, manet & in nobis vera vita, pulsa procul à nobis morte animæ, at nihil eorum quæ sunt, erunt, vel fuerunt, possunt nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu, nisi nos nostra sponte separemus nos metipsos à Deo. Vnde B. Paulus ad Romanos ait. Quis separabit nos à charitate Christi; tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? (sicut scriptum est: quia propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oues occisionis.) Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neq; instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Vbi enumeratis omnibus solam propriæ

1. Ioan. 2.

Ad Phil. 3.

Apoc. 2.

Ad Rom. 8

A propriæ voluntatis potestatem non enumerauit, significans nihil posse nos separare nisi nos nostra voluntate sponte separemus nosmet ipsos. Cur vero, (si interroges) non & hoc dedit nobis Deus, vt nõ posimus ne nostra quidem voluntate rursum separari à morte? Respondeo, quia gratia perficit naturam & non destruit. Præcipua vero portio, qua differimus à brutis animalibus, est liberum arbitrium: At Christus non venit perdere liberum arbitriũ, sed liberare suis gratijs, promouere item, & adiuuare, quo posit hic certare bonum certamen, & vincere omnia sibi aduersantia, tandem coronandum corona gloriæ in cœlestibus, vbi nec pugna amplius erit, neque vinci continget.'

Quemadmodum Marcus ille Antonius oratione sua ad populum habita in Iulij Cæsaris interfecti morte, non tantum sua elegantia,
B & copia dicendi quantum togæ ipsius Cęsaris sanguine cõsperſæ ostẽtatione, eo tandem commouit populum Romanum, vt interfectores ipsos & homicidas Cassium, & Brutum ab vrbe exterminaret, ita plane facer ipse orator, & concionator, non tam fretus sua concione, quam meritis, & commemoratione passionis Christi Domini nostri, eo tandem audientes redigere debet, vt non quidem Cassium, aut Brutum expellant, sed peccata ipsa, quæ causa fuerunt, vt tam vehementissimos sustineret pijssimus dominus cruciatus, tam dira supplicia, mortemque crudelem, iuxta illud Isaiæ: vulneratus est propter iniquitates nostras.

Isai. 3.

Passionis gratitudo.

INter innumerabilia beneficia à Deo nobis collata sane beneficium illud Redemptionis, quo nos redemit sanguine suo pretiosissimo,
C est illud quidem singulare, & eximium, quo maximè ei obligati sumus. Recte enim philosophus quidam inquit. Qui beneficia inuenit, compedes inuenit, quibus videlicet beneficiati animus benefactori suo amoris vinculo deuincitur. Porro Philosophi sententia est, causam primam plus influere in effectum, quam secundam, quoniam secunda nihil habet aliud quam quod accepit à prima. Deus autem, qui prima causa est, omnes alias causas mouet, quemadmodum primus orbium cælestium inferiores impulsu, atque motu suo secum agitat, & mouet. Ille ergo est, qui conseruat omnia, & omnia in nobis operatur. Cum moues manum magis ab illo, quam ab anima tua moueris, & sic in cæteris. Si hoc igitur ita est, scire cupio qui fieri posit, vt, cum animam tuam, diligas non multum magis Deum diligas à quo tanto magis, quam ab anima tua pendes? Licet autem multa nobis Deus præstiterit ad omnipotentiam suam manifestan-

dam,multo maiora sunt,quæ is,vt misericordiam & charitatem in homines declararet,operatus est,sicut fuerunt opera redemptionis. Magnum profecto fuit,quod sol in cœlo steterit immotus: at quanto magis,quod ipse sol iustitiæ è cœlis in terram salutis nostræ causa descenderit? Magnum quod per vndas maris rubri iter populo suo in terrã promissam patefecit: at quanto maius,quod per sanguinis sui vndam iter nobis in cœlum aperuit? Magnum fuit quod tot plagis Ægyptios affecerit: at quanto maius est,ipsum tot plagas in corpore suo nostri causa suscepisse? Magnum quod percusso silice, populo sitienti aquã præbuit,sed multo maius, quod pretiosum latus suum aperiri lancea passus est,vnde nobis vitæ fontem propinaret: magnum fuit hostium primogenitos propter liberandos adoptionis filios, ad mortem tradidisse: at quanto maius,atque mirabilius est, quod pater æternus amantissimum filium occidi passus fuerit, vt indignos seruulos à diaboli potestate redimeret.

Iosue. 10.

Exod. 14.

Exod. 17.

Exod. 11.

A

B

PARENTES.

Quomodo parentes honorandi sunt,inuenies.lite. h. titulo, honor debitus parentibus.

PATIENTIA CHRISti Redemptoris nostri.

Cant. 1.

Simile.

C

VBI nos legimus in Cãticis:Botrus cypri dilectus meus mihi,alia litera habet.Racemus canforæ amor meus mihi.Mi amor Iesu Christo es para mi razimo de alcãfor. O diuina,atque appositissima similitudo? Alcãphor arbor est quædam, cuius gumi hoc est goma hanc habet proprietatem, vt si granum eius incendatur igne, & in lampade plena aqua collocetur,ardet,& ex se claram & nitentem flammam emittit.Res quidem admirabilis est flammam illam aqua non extingui,sed ardere,& clarius coruscare. Granum igitur,& nõ solum granum sed etiam racemus,(id est vna pinia del alcamphor) est Iesus Christus Redemptor noster,siquidem aquæ illæ ingratitudinis suorum inimicorum,& aquæ illæ tot,ac tantorum tormentorum, quæ intrauerunt vsque ad animam eius,non solum non extinxerunt eius amorem, verũ etiam illum nitescere & magis coruscare fecerunt, dum magis suam ineffabilem patientiam, mansuetudinem,& liberalitatem ostendit cũ ea nocte,qua tradebatur altissimum sacramentum sui sacratissimi corporis,

A poris & sanguinis instituit,& in cruce pendens pro suis inimicis orauit.Discamus igitur ab hoc cœlesti magistro in maioribus laboribus maiorem patientiam,& amorem erga inimicos nostros ostendere.

Patientia.

NVdus egressus sum de vtero matris meæ,& nudus reuertar illuc, inquit S.Iob.Egregia profecto,& tanto viro digna consideratio ad ferenda diuina manu contorta,& ad ferendos impetus inimicæ fortunæ.Nam qui prima naturæ initia,primosque ad hanc vitam aditus, exitusque probe cogitauerit,fieri non potest, quin magna animi elatione aduersitates omnes,& ærumnas incidentes æquo animo sustineat. Ita venerabilis Iob fortunis omnibus amissis,amissa charissima sobole mæstus est, & luget: sed vt in tanta tristitia necessariam seruaret animi constantiam, ea tempora in mentem reuocat, quibus aut
B nihil horum habuit,aut nihil prorsus sit habiturus.Nascitur hæc summa animi constantia,& tolerantia in aduersis non tantum ab istarum rerũ contemplatione, verum etiam ab studio quodam, & diligentia, quam solent habere sancti viri, vt ipsa securitate animus properet ad difficilia. Vt miles,qui in media pace sine hoste decurrit, & vallũ facit, & superuacuo labore lassatur,vt tempore necessario sufficere possit.Ita aduersam fortunam ipsa re sancti homines non trepidabãt, quia ante rem se exercebant.Sic credendum est S. Iob se frequenter inter diuitias,& fælicitatem exercuisse ne ipsum imparatum fortuna deprehenderet,ita vt antequam esset pauper,sciret quam esset graue pauperem esse.Sic dicebat Seneca ad Lucillum.Interponas aliquot dies,quibus contentus animo,ac vilissimo cibo,dura, atque horrida veste,dicas.Hoc est,quod timebam. Hùc consonat præclarum illud dictum Agesilai Lacedæmoniorũ regis,qui admonitus à quodã,vt aliquid de
C vitæ rigore remitteret,quia(quæ est vitæ volubilitas) euenire posset, vt tẽpus ipsum exigeret aliã viuendi rationem,respondit.Ego me consuefacio,vt quæcunq; inciderit fortunæ mutatio,ne quæram ipse mutationem.Hoc argumento S.Iobi homines non prorsus stupidi solẽt colligere externa bona ista nostra non esse in quæ fortuna ipsa, varijque casus tantum habent iuris.Hinc Ecclesiasticus ait.Sicut egressus est nudus de vtero matris suæ,sic reuertetur, & nihil auferet secũ de labore suo.Et B.Paulus ad Timotheum scribens inquit.Nihil intulimus in hunc mundum,haud dubium, quod nec auferre quid possumus.Est etiã obseruandũ,quod propter patiẽtiam, quam homo in pariis laboribus habet,solet Deus illũ ab alijs maioribus eripere. Quod intelligens S.Iob dicebat. Nonne dissimulaui. Nonne silui, Nonne quieui. Et venit super me indignatio, scilicet tua Domine.Quod

Simile.

Eccles. 5. *1.Tim.* 6.

Iacob. 3.

Chaldæus interpres clarius vertit. Nonne dissimulaui, quando nuntiatum est mihi de bobus? Nonne silui, quando nuntiatum est mihi de incendio ouium? Nonne quieui, quando nuntiatum est mihi de camelis. Et tamen indignatio venit, quando nunciatum est de morte filiorum. Ac si dicat. Et tamen hæc tempestas coorta est, & super me irruit quanuis in primis minoribus infortunijs patientiam habui. A

Patientia.

Iob. 5. IN libro Iob legitur Eliphaz amicum Iob dixisse. Increpationem Domini ne reprobes, quia ipse vulnerat, & medetur: percutit, & manus eius sanabunt. Metaphora sumpta ab arte chirurga eleganter, atque sapienter commendat diuinam prouidentiam. Quanuis, inquit, diuina castigatio multis ex causis non est hominibus repudianda, vel ob eam rem maxime, quia ipse, qui vulnus infert, vulneri medetur, imo ob eam rem percutit, & vulnerat, vt medeatur, & vt ampliorem salutem afferat. Itaque, si recte animaduertamus, pro electis est in exilium proijci, in egestatem deduci, ignominia affici, & multis modis affligi. Quod si hoc miraris, mireris etiam oportet quosdam non tantum fame, ac siti, sed igne, & ferro cruciari, quibus interdum raduntur ossa, extrahuntur venæ, amputantur quædam corporis membra, quæ sine totius hominis pernicie hærere nõ poterant. Huc pertinet quod Eliphaz inquit. Deus inter electos, vt chirurgi solent, & vulnera infert, & ignem interdum, & ferrum adhibet, sed vt integerrimam afferat salutem. Illud est etiam nimis aduertendum, Deum nostrum non ita obductas cicatrices curare, & vulneribus mederi, quemadmodum medici, atque chirurgi solent, qui, tametsi vires, & putredinem exhauriant, vulnus, & cicatrices curent, nunquam tamen ea ratione medentur, vt non maneat in vultu, aut alia corporis parte aliquod cicatricis vestigium, & quamuis salutem afferant, vultus tamen fœditatem, aut turpitudinem auferre non possunt. At supremi chirurgi manus ita in flictis vulneribus medetur, vt nullum illorum vestigium deprehendi possit, non tantum notam omnem fœditatis, & turpitudinis auferet, verum etiam & maiorem pulchritudinem, & venustatem multo magis mirabilem inducit. Hoc medendi genus post vulnera sapiẽter satis Eliphaz explicare voluit sequentibus carminibus. In sex tribulationibus (inquit) liberabit te, & in septima non tanget te malum. Hoc numero septenario, vt ego iudico, genus omne tentationũ exprimere voluit, ac si dicat. Omni tempore te liberabit, & in omnibus tentationibus te eripiet. Eodem loquendi tropo dicitur à Salomone in Prouerbijs. Septies in die cadit iustus, hoc est, frequenter. B C

Simile.

Prouer. 24.

Ater contingit hominem iustum in aduersas fortunas incidere, (nam locum explicare de peccatis leuioribus nunquam aliquibus probari potuit.) Est enim septenarius numerus apud Hebræos absolutus, & quasi perfectionis symbolum. Hinc in Leuitico dicitur, Percutiã vos septies propter peccata vestra. Et Amos Propheta ait. Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non conuertam eum. Quibus & alijs multis locis facile colligitur, non esse abstrusiora alia mysteria necessario hoc in loco inuestiganda, sed iuxta literæ sensum simplicissime intelligendum, & interpretandum. Liberabit ergo te ab omni tentatione, & omni tempore liberabit ita, vt post inflicta vulnera plenam, & integram ab omni malo consequaris salutem. *Leuit. 26.*

PATIENTIA.

B DIA M. Misericors est Deus, vt in medio præconum suæ iustitiæ non obliuiscatur suæ misericordiæ, nosque puniat, non vt perdat, sed vt seruet, & eripiat. Scindit, recidit, & sarcit; efficit, & destruit sutor & omnia hæc, vt vestem efficiat: scindit in hac parte vt connectat in illa, integrum pannum lacerat, sed vt coniungat, & ex eo pulchrum conficiat indumentum. Ita se habet Deus erga nos, cum enim nos calamitatibus premit, non est causa lacerandi, sed coniungendi; diuidit, vt congreget: secat, vt sarciat: recidit mundi voluptates, vt in animo nostro cæli gaudia connectat; euertit diuitias caducas, vt nos diuitiarũ æternarũ participes efficiat; aufert filios, vt nos in filios suos adoptet; secat nos, vt religet? & viuificet, ac vt ex nobis vtilem vestem patientiæ, & tolerantiæ absoluat. Id intelligens Sanctus Propheta Isaias inquit. Vt faciat opus suum, alienum opus eius; vt operetur opus suum, C peregrinum est opus eius ab eo. Opus Dei proprium appellat misereri, opus vero alienum ab eo ærumnis premere, & affligere: sed affligit nos calamitatibus, vt ad se trahat. Hoc asserit Propheta Hieremias his verbis. Qui si abiecit, & miserebitur secundum multitudinem miseri cordiarum suarum; non enim humiliat ex corde suo, & abijcit filios hominum. Quis ergo hæc omnia intelligens, & considerans patienter mala à Deo inflicta non sustinebit? A Deo enim omnia mala infligi dicuntur. Vnde B. Augustinus super Psalmos inquit. Cuicũque aliquid accidit, dicat. Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen eius benedictum. Non dixit Dominus dedit, diabolus abstulit. Intendat ergo charitas vestra, ne forte dicatis, Hæc mihi diabolus fecit. Prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid fecit, nisi ille, qui desuper habet potesta-

Isai. 28.

Thren. 3.

B. Aug. sup. Psalm. 31.

tem, permittat, aut ad pœnam, aut ad disciplinam: ad pœnam impijs, A
ad disciplinam pijs: flagellat autem omnem filium, quẽ recipit. Non
te sine flagello speres futurum, nisi forte cogites exhæredari. Flagel-
Proner. 3. lat omnem filium, quem recipit. Ita omnem? Vbi te volebas absconde
re? Omnem, & nullus exceptus, nullus sine flagello erit? Quid est om-
nem? Vis audire quem omnem? Etiam vnicus sine peccato, non tamen
sine flagello scilicet ipse vnigenitus filius Dei.

Patientiæ exemplum.

DIogenes Laertius refert Anaxarchum dixisse cum occideretur à
quodam tyranno. Tunde, tunde Anaxarchi vasculum; nam Ana
xarchum nihil lædis. Et Socrates (vt refert Plato) dicebat Anitus, & B
Melitus occidere me possunt, lædere autem non possunt. O admirabi
lem hominum Ethnicorum patientiam! Væ nobis, siquidem tam lon
ge ab ea sumus. Vir iustus non existimat, se calamitate, & iniuria læ-
di, sed eius calamitatem deplorat, qui existimat eum lædere, cum ipse
Simile. à se ipso lædatur, Sicut qui manu propria accipit prunas, vt alium
comburat, prius ipse crematur. Sic non poteris alium igne afflictionis
incendere, quin prius tu ipse incendio flagres. Ex quo colliges veram
esse illam præclaram sententiam, quam Beatus Chrysostomus homi-
lia quadam multis comprobat rationibus. Nemo lædit nisi à se ipso.
Isai. 33. Quam etiam apud Isaiam septuaginta interpretes complexi sunt: nã
vbi versio nostra habet: Væ qui prædaris, nonne ipse prædaberis? Et
qui spernis, nonne ipse sperneris? Septuaginta transferunt. Væ qui
vos miseros faciunt: vos enim nemo facit miseros; qui reprobant vos C
non reprobant. Est enim hæc interpretatio septuaginta virorum illorũ
mirabilis quidem: nam qui te immerito affligit in corpore, non tibi,
sed sibi ipsi nocet. Floret enim animus iusti calamitate, ipse vero scele
B. Greg. lib. ratus in animo vulneratur. Quare B. Gregorius in Moralibus inquit.
3. Mora. c. 16 Iusti, dum tribulationibus quatiuntur, magis ad bonum proximorum
attendunt, quam ad suum malum. Vnde Beatus Paulus. Nemo inquit,
moueatur in tribulationibus meis: ipsi enim scitis, quod in hoc positi
sumus. Despicit quod patitur Beatus Apostolus: curat, ne discipuli ali
quid in corde patiantur. Sic Iob non solum vxorem reijciebat, sed do
cebat hæc illam. Vnum discrimen est magnum inter iustos, & pecca-
Ad Rom. 8. tores inter alia, quod scilicet iusti cum Beato Paulo dicunt. Gloria-
mur in tribulationibus &c. peccatores vero angustiantur: Non sine
causa veteres Sapientes memoriæ prodiderunt fictis fabulis Solem
pasci aquis maris, Lunam vero aquis dulcibus. Qua in re significare
volebant iustum, qui per solem intelligitur amara quærere, afflictio-
nibus

A nibus delectari: stultum vero, & flagitijs coopertum inconstantem, lu
ceque aliena resplendentem, qui per lunam significatur mundi volu-
ptates appetere, falsis illecebris pasci. Quod autem nimis miserabile
est, quia in consecutione suorum appetituum multis laboribus à dæ-
mone torquentur; tamen tacent, nihil conqueruntur, nihil obmur-
rant, imo dura, immensaque tormenta sustinent peccando: at si in
re minima à Deo affliguntur, statim tragœdias excitant, impatienter
ferunt, ita vt ponant in cælum os suum, & lingua eorum pertranseat
in terram. Similes mulieri adulteræ, quæ si ab amico suo percutiatur Simile.
tacet, dissimulat ita, vt interrogata à quo vulnerata, aut percussa fue-
rit, se casu cecidisse dicat: at si à viro suo percussa fuerit clamat, vici-
nas omnes suis lachrymis, & vocibus conuocat, amicis, & inimicis
sua vulnera ostendit. Nos igitur iustos imitantes dæmonum flagella,
& iniurias non ferentes ad Deum clamando accedamus petẽtes eius
B auxilium, & ab ipsius patre misericordiæ labores immissos patienter
toleremus. Oportet enim (inquit Beatus Augustinus,) vt intelligat B. Aug. sup.
homo medicum esse Deum, & tribulationem medicamentum esse ad Psalm. 21.
salutem, non pœnam ad damnationem. Sub medicamento positus
vreris, secaris, clamas; non audit medicus ad voluntatem, sed audit
ad sanitatem.

Patientia commendatur à sanctis.

PAtientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes repor-
teris promissionem: inquit Beatus Paulus. Hinc Beatus Ioannes Ad Heb. 10
in Apocalypsi vidit sanctos byssino candido vestitos. Byssinum au- Apoc. 19.
tem ait ibi esse iustificationes sanctorum. Cur hoc? Nimirum quia hoc
C byssus habet, quod cum fragilis, & vilis herba fuerit, arte tamen, &
multo labore contusa atque concocta in pretiosum byssum euadit. Simile.
Hoc exemplo virtutis studiosus professionis suæ labores agnoscat. Si
enim tam multo labore opus est, vt herba transeat in byssum, quid
opus erit, vt carnalis homo in spiritualem assurgat, cum tãta inter car
nem, & spiritum distantia sit? Hinc Beatus Gregorius in Moralibus B. Greg. in
ait: Reprobi recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta sem Moralibus.
per mala recurrunt: esse quidem humiles, sed sine despectu: pauperes
esse volunt, sed sine defectu: esse casti, sed sine maceratione corporis:
esse patientes, sed sine contumelijs volunt: cumq; adipisci quærũt vir
tutes, labores virtutũ fugiũt, quid aliud, quã & belli certamina in cã
po nesciunt & triumphare in vrbibus de bello concupiscunt? Non sic
B. Hieronymus, qui in quadam epistola ait. Vtinam ob Dei mei no B. Hier. in
men, atque iustitiam vniuersa me infidelium turma persequatur, & epistolis.
tribulet. Vtinam in opprobrium meũ totus exurgat hic mundus, tan
tum

tum vt à Christo merear laudari,& suæ pollicitationis sperare merce A
B. Aug. sup. Psalm. 60 dem. Et ad Eustochium inquit. Quis sanctorum sine certamine coronatus est? Solus in delicijs Salomon fuit,& ideo forsan corruit. Merito ergo Beatus Augustinus super Psalmos ait. In fornace ardet palea, & purgatur aurum: illa in cinerem vertitur ,& hoc sordibus exuitur. Fornax est mundus; aurum iusti, ignis tribulatio, artifex Deus. Quod vult ergo artifex facio, vbi ponit me artifex tolero: iubeor ergo tole-
Idem super Psalm. rare, nouit ille purgare. Idem quoque ait. Sicut sub eodem tribulo sti-
Simile. pulæ cõminuuntur,& frumentum purgatur: ita vna tribulatio irruẽs bonos probat, purgat,& eligit; malos reprobat, exterminat, & annihi-
B. Bern. super Cantica. lat. Quare etiam bene inquit B. Bernardus super Cantica. Quomodo
Simile. stellæ in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quæ semper in pro speris non apparet, in aduersis eminet.

Patientia.

Prouer. c. 19 IN Prouerbijs dicitur. Doctrina viri per patientiam noscitur. Non B
ergo religiosa verba, non longa oratio, non ieiunia, non eleemosynæ (quamuis hæc clarissima virtutum officia sint) sed malorum humilis perpessio perfectam virtutem,& sapientiam declarat. Quod rubus
Exod. 3. in deserto arderet quidem, sed non combureretur magnam visionem Moyses appellauit: vere enim magna visio est igne, siue tribulationis, siue tentationis, siue martyrij vexari,& nõ aduri,& cum Ecclesiastico
Eccles. 51. dicere. In medio ignis non sum æstuatus. Vere enim hoc non minus mirum est, quam quod olim tres pueri inter fornacis Babylonicæ flãmas illæsi, intactique diuino eos auxilio protegente, permanserunt. Ratio autem, quare rubus non comburebatur, fuit, quia Dominus erat in medio rubi. Hinc Beatus Gregorius in Moralibus ait. Sicut aromata fragrãtiam suam non, nisi cum incenduntur, expandunt: ita sancti viri omne, quod virtutibus redolet, in tribulatione innotescũt. C

PATIENTIÆ PERFECTIO.

B. Greg. AD Hanc virtutem nos mouere debet, quod Beatus Gregorius in registro ait. In omnipotenti Deo tunc certa fiducia est quando pro bono opere necessitatis aliquid in hoc mundo recipitur, vt plena merces in æterna retributione seruetur. Hac præditus erat ille, qui dicebat. Funes peccatorum circũplexi sunt me, & legem tuam non sum oblitus. In quo loco Sanctus Propheta per funes peccatorum potius peccatores ipsos, quam peccata intelligit, qui iustos circumsepiunt,& persequũtur; vnde genitiuus iste, peccatorum, peccatores designat, nõ peccata.
Psalm. 11.

Quare

A Quare alio Psalmo dicitur. In circuitu impij ambulant, hoc est, in circuitu iustorum, eos prauis exemplis circumuenientes,& tribulationibus affligentes. Ideo alibi dicit. Circundederunt me sicut apes. Vbi *Psal. 117.* Felix vertit. Congregationes impiorum depradatæ sunt me. Et Chaldaica Paraphrasis. Cohors, vel caterua impiorum congregata est contra me; sed legem tuam non sum oblitus, hoc est non indignatus sum, nec patientiam amisi, nec eos odiui, sed potius dilexi. Quæ omnia in perfecta patientia includuntur. Nam Beatus Gregorius super Eze- *B. Greg sup.*
chielem inquit. Patientia verà est, quæ etiam ipsum amat, quem por- *Ezechielem.*
tat: nam tolerare,& odisse non est virtus patientiæ,& mansuetudinis, sed velamẽ furoris. Quos funes vno loco S. Rex vocat, in alio apes appellat, quia peccatores pungunt,& constringunt iustos. Camelus, cũ *Simile.*
ad bibendum ad clarissimas aquas accedit, prius eas pedibus conculcat, ac turbat, ne in eis fœda eius gibbositas appareat. Apud bonos tan-
B quam in limpidissimis aquis fœditas prauorum apparet: nam (vt ait *Prouerb. 27*
Sapiens) sicut in aquis respondent vultus prospicientium sic: ita corda hominum manifesta sunt Sapientibus. Has ergo aquas pedibus cõculcare, ac perturbare satagunt impij, ne nequitia eorum coram eis manifesta fiat. Hinc falsa prodeunt testimonia contra eos. Vnde pro eo, quod nos legimus: Multiplicata est super me iniquitas superbũ, ex Hebræo sic vertitur. Applicuerunt super me falsitatem superbi, vel addiderunt, Quod idem est cum nostra editione: nam multiplicare idem est, quod addere,& omnis iniquitas, falsitas quædam est. Sed tamen iustus subdit,& dicit. Ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua: quia iustus persecutionibus solidatur & fortior fit. Nam rosæ contusæ plus redolent. Vnde martyr Vincentius respondit tyrãno, Videbis me plus posse, dum torqueor, quam possis ipse, qui tor-
C ques? Quanto magis columna, quæ figitur in terra: ictibus quatitur *Simile.*
desuper, tanto magis solidatur: sic iustus persecutionibus afflictus in Dei amore plus firmatur.

Patientia quomodo sit signum prædestinationis.

PATIENTIA.

PAtientia in persecutionibus signum est prædestinationis. Vbi, obsecro, cognouit Saul, quod certissimè regnaturus esset Dauid in Israel? In persecutionibus, quas ab ipso Saule multis diebus humiliter iustinebat. Nunc (inquit Saul ad Dauid) certissime scio quod regnaturus sis in Israel,& habiturus in manu tua regnum &c. Dicito nobis Saul

vbi

vbi adsunt huic Dauidi arces, & munitæ ciuitates? Vbi militum copiæ,& arma bellica? Vbi munitiones,& duces veterani? Latebram,foueam,& vix antrum obscurum habet in refugium: vnde ergo scis certissime quod regnaturus sit in Israel, & habiturus regnum in manu sua? Video illum humiliter à multis diebus persecutionem sustinentẽ & mihi inimico suo parcentẽ, propter quæ certissime scio, quod Domino vniuersorum sit charus, in cuius manu sunt omnia iura regnorum, & cuicunque vult tradet illa, & in hoc cognosco, quam secundũ cor Domini sit vir hic magnus, & excelsus. Ergo quasi pignus regni æterni habet iustus persecutiones propter Christum. Obseruet etiam
2. AdCor.4 Beatum Paulum dicere. Sicut abundant Christi passiones in nobis, ita & per Christum abundant consolationes nostræ. Vbi autem legis, ita, non æqualiter consideres, imo superabundant consolationes Christi.
Psalm.61. Aduerte tamen qualiter S. Dauid patientiã habebat: cognoscẽs enim
Actuũ.4. fragilitatem suam dicebat. Deo subiecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea. Sed & ipsi Apostoli accepto iam spiritu sancto, & induti virtute ex alto orant aduersus minas Iudæorum, vt sustinere
Ezech.3. possint persecutionem, & dicunt. Respice in animas eorũ, & da seruis tuis cum omni fiducia loqui &c. Et Ezechieli dicit Dominus. Ego dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, vt adamantem, & silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos, nec metuas à facie eorum. Denique Beatus Paulus inter
AdGal.3.c. fructus spiritus sancti patientiam annumerat ad Galatas scribens. Non ergo temere confidat infirma caro, postulet autem à Deo humiliter, & perseueranter confortationem, qua sustinere possit: Siquidem ipse Diuus Paulus dicebat. Omnia possum in eo, qui me cõfortat. Sed
Euse. Emis. hom. natalis S. Genesij. forte dices. Non habeo persecutiones. Attende quid Beatus Eusebius Emissenus in quadam homilia nos admonens inquit. Dimicauerunt patres nostri contra asperrimos dolores: nos è contrario dimicemus contra nobilissimas voluptates. Vicerunt illi tormenta flammarum: nos vincamus ignea tela vitiorum. Nam Deus, & sine cruore martyrium dare potest. In multis alijs etiam exercere patientiam possumus: nam Beatus Gregorius in Moralibus ait. Ille vero perfectus est, qui ad imperfectionem proximi impatiens non est: nam quia alienam imperfectionem ferre non valens proximum deserit, ipse sibi testis est, quod perfecte nondum perfecit.

Patientiæ materia.

Matth.5. BEati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Permittit Deus persecutiones ad maiorem coronam iustorum. Conficere monile pretiosum, & elaboratum

A tum industria ex auro excellenti non est mirũ, sed ex vili plumbo effi- *Simile.*
cere purum aurum, hoc est absque dubio mirabile. Ex auro quilibet artifex conficiet monile, sed ex infirmo cupro pretiosum aurum educere, & aureum monile conflare emblemate pictum, & mirabiliter elaboratum admirabilis profecto artificij hoc esse diceretur. Ita ex bono bonum facere, bonum est, sed humanũ: at ex vitio depromere virtutem, hoc est diuinum. Homines ex auro virtutum efficiunt monilia meritorum, sed artifex ille, qui ex sceleris plumbo extrahit virtutum aurũ, Deus est. Ille ex impiorum sceleribus aduersus iustos admissis, ipsorum iustorum elicit gloriam, & vtilitatem; ex nostris calamitatibus Deus ingentia bona depromit. Ideo Beatus Augustinus ait. Deus adeo bonus est, vt non permitteret malum, nisi præuidisset posse aliquod elicere bonum. Permisit, vt tyranni immanitate barbara diuersis calamitatibus afficerent viros euangelicos virtute præditos, vt eo-
B rum fortitudo, & patiẽtia clarius eluceſceret, & eorum gloria magnificentius illustraretur. Pater qui filio, quẽ singulari prosequitur amo- *Simile.*
re, thoracem sericum dedit sub tunica induendum permittit, vt præscindatur aliquibus in locis exterius indumentum, vt interius sericũ foris appareat. Ita pater ille misericordiarum, & Deus totius consolationis eum, quem diligit vulnerari ab impijs permittit aliquando, & calamitatibus feriri, vt sericus ille patientiæ thorax, quo eum intus induerat, foris ostendat. Ideo Beatus Paulus ait. Tribulatio patiẽtiam operatur, patientia autem probationem, probatio autem spem, *Ad Rom.6.*
spes autem non confundit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Hoc est animum possidere (inquit Beatus Gregorius super Iob) *B. Greg. su. per Iob.4.*
cunctis motibus videlicet internis, & externis ex arce virtutis, & rationis dominare. Qui ergo patienter sustinet proprios animi motus
C non potest animam non possidere: fit enim necessario, vt contra aduersa omnia fortis existat, qui sibi ipsi imperare potest. Nam cum se ipsum magna cum laude frangit infractum se fortiter erigit: & cum proprias voluntates superat, ad externa incommoda sustinenda se inuictum parat.

PATIENTIA VNDE roboratur.

BEnedictus Deus, & Pater Dñi nostri Iesu Christi, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra inquit B. Apostol. ad Corinthios scribẽs. Cũ Christus Reparator noster esset in cruce pẽdẽs bono latroni dixit. Ho- *2. Cor.1.*
die mecũ eris in paradiso, Illo autẽ die, in quo hoc promisit,

misit,ad inferos descendit. Quid ergo inter se conuenisti infernus, & A
paradisus? Quomodo Dominus verbum suum adimpleuit? Optime
profectò:nam cum bonus latro in infernum descendit, vbi anima san
ctissima clementissimi Iesu erat, videns in ea diuinam essentiam pro
culdubio in paradiso fuit.Et in hoc significauit cœlestis magister Ie-
sus Christus,quod infernus in societate ipsius pro paradiso reputan-
dus erat.Proijciente impio Nabuchodonosor tres illos iuuenes in for
nacem ignis ardentis,ipsi in medio flammarum cæperunt canere, &
dulci harmonia omnes creaturas inuitare, vt omnes linguæ fierent
ad laudes creatori suo decantandas. Quid hoc est?Nunquid fornax ar
dens locus est canticorum?Ita plane, quia (sicut idem tyrannus Nabu-
chodonosor proprijs oculis vidit)filius Dei in forma humana appa-
ruit in medio eorum,ipsos in illo igne comitans, atque ita tali societa
te flammæ ignis in refrigerium vertuntur, & caminus ardens fit can
ticorum capela.Erat S.Iob in sterquilinio proiectus vlceribus, & cor B
ruptione plenus,at in medio suarum angustiarum nullũ aliud reme-
dium maius inuenit, quam testam (siue vt alia litera habet)lapillum
in manibus sumere,& cum illo putredinem, ac saniem è corpore suo
exeuntem mundare,ac vermes,qui ipsum circundabant,radendo ex
pellere. Nunquid non erat linteum, quo blande, ac leniter crudelia
illa vulnera tractaret,sed asper ac durus lapillus & in eo inuenit quie
tem? O quam grande mysterium in hoc significatum fuit,videlicet,
quod cum S.vir in pelago dolorum,& afflictionum se immersum vi-
deret, caput erexit, & cum oculis prophetiæ contemplatus est Chri-
stum Saluatorem mundi cruci affixum, & plurimis atque immensis
tormentis circundatum, & cum hoc consolationem accepit. Et hoc
significabat quando vulnera lapillo radebat considerans Christum
Dominum esse lapidem, atque ita in illo lapide quo vulnera sua rade
bat Iesum Christum(cuius societate omnia fiunt suauia) contempla- C
batur.Quando igitur ò homo te laboribus afflictum,& vexatum aspe
xeris,oculos in sacratissimam crucem erige, & cum crucifixo in ea so
ciare:ipse enim tibi vires præbebit,ne patientiam amittas, Deum nõ
ita parui facias,vt pro eo parum dare velis, siquidem ipse te tanti æsti
mauit,vt pro te minus,quam se ipsum dare noluerit.Dilectus fuisti à
2.AdCor.4 Domino in cruce, idcirco dilige eum in cruce:nam vt ait Apostolus.
Quod in præsenti est momentaneum,& leue, æternum gloriæ põdus
operatur in nobis.Quidquid in hac vita patimur,parum est: cui autẽ
labor magnus videtur paruum amorem,& falsas stateras habet. Cres
Simile. ce,& manducabis,cibus est grandium:confide, quod Dominus cito
suo auxilio subueniet. Solet charissima mater trans cortinam siue pe
ristroma se abscondere,& inde audit tenerum infantem plorantem,
qui

A qui sine matre quiescere non potest, sed tandem cor matris tenerri-
mum hoc ferre non potest,& sic exit foras,& infantem in vlnis acci-
pit, eũque mille illecebris & blandimentis demulcet: atque ita puer
adeo contentus remanet,ac si nunquam ploraſſet.In hũc modum dul
cissimus Iesus cum homine se gerit. Vnde Beatus Apostolus ad Co- 2.AdCori.1
rinthios scribens inquit.Sicut per Christum abundat tribulatio no-
stra,ita per Christum abundat consolatio nostra.

PATIENTIÆ SINGV-lare exemplum.

B REfert Nicephorus, quod cum Mauritius Imperator à Deo vltionem,& supplicium de peccatis suis in hac vita postularet,ei reuelatum fuit, se illud de manu cuiusdam militis sui,qui Phocas vocabatur,esse accepturum. Cũque hic miles aduersus illum se se erigeret, imperium eius vsurpans,tandem Imperatorem Mauritium cum vxore, & octo filijs eius coram patre suo iugulauit,eorumque capita abscidit. Deuotus autem imperator in terra prostratus ad mortem cuiuslibet maximo spiritus feruore verba illa Prophetæ Dauidis genuflexus dicebat. Iustus es Domine,& rectum iudicium tuum. Denique tantam diuinorum iudiciorum cognitionem habuit,vt cum nutrix quædam filiũ ipsius Imperatoris,quem nutriebat absconderet, & pro eo proprium filium eiusdem ætatis,quem lactabat, offerret recognoscens hoc bonus Imperator admonendo dixit,illum esse filium nutricis, alium vero, qui apud ipsam remanebat,suum esse; noluit enim vt nutrix pro peccatis eius filium suum amitteret,& maxima humilitate verba illa C Prophetæ repetebat.Iustus es Domine,& rectum iudicium tuum. O admirabilem constantissimi viri patientiam! Fælix ille qui in suis laboribus,& infirmitatibus similem cognitionem,& patientiam habuerit:nam licet ob peccata sua hoc supplicium mereatur, tamen ei meritorium,& satisfactorium erit.

Nicepho.li. 18.histo.Ecclesiasticæ. c.40.

Psal.118.

PATIENTIA IN LAboribus.

VNusquisque,vt ait B.Iacobus,tentatur à concupiscẽtia sua abstractus, & illectus.Abstractus,à bono scilicet,& vt ait glossa,à recto itinere, & illectus ad malum.Tangit hic Beatus Apostolus duos terminos, motus,qui sunt in peccato,nempe abstractio à bono incommutabili per auersionem à Deo, & illectio ad bonum

Iacob.1.

bonum commutabile per conuersionem ad creaturas. Vnde homini sic victo pœna damni, & sensus contingit, si pœnitentia vera in tempore opportuno non resipiscit. Ex quo patet. Præcipuum telum contra miserum hominem esse propriam concupiscentiam, quæ in illo habitat: quamuis enim improbissimus hostis contra eum sit diabolus, & quamuis occasio tentationis ab illo ad hominem immittatur, tamen vis tentationis sine concupiscentia. (ait Beatus Thomas super hunc locum) non completur, vt culpa fiat. Sicut flatu ligna non accenduntur, nisi ignis præsens fuerit: sufflare dæmon tentatione potest, at anima tua peccato non incenditur sine concupiscentia tua, & consensu tuo. Ardere, & culpa accendi impossibile est absque cõsensu, ideo ait S. Apostolus. Beatus vir, qui suffert tentationẽ. Non mollis (inquit ibi B. Thom.) aut effœminatus, sed vir dictus à virtute animi, virore fidei, vigore spei, virilitate charitatis qui suffert tentationem, id est, sursum fert tentationem eam pro beneficio habendo, & æstimando, quoniam talis cum probatus fuerit, hoc est excitatus, & depuratus sicut aurum in igne: & dæmonem, & vitium in Dei honorem vicerit, accipiet coronam vitæ, id est vitam æternam, quæ finem nescit, sicut & corona quæ datur victoribus in signum victoriæ, fine caret: Ita & gloria viro forti dabitur pro victoria contra vitia. Perennis erit, & perpetua corona vitæ, quia mortis corona, & pœnæ æternæ erunt desides peccatores coronati, quia contra Dei honorem non sunt veriti se à diabolo vinci. Sequitur Apostolus. Quam repromisit Deus diligentibus se, id est, iterum atque iterum promisit Deus. Vide, quoties summa veritas coronam hanc promisit apud Matthæum dicens. Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram viuentium. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt &c. Hæ omnes repromissiones signa sunt infinitæ liberalitatis Dei. Igitur pugna ò homo viriliter, vt bonus Christi miles, tentationes, & omnes labores fortiter, & patienter sustinendo, & Deo, & omni cælesti curiæ honorem & victoria tua tribuas, & tibi coronam vitæ reportabis æternæ.

B. Thom. super S. Iacob. 1.

Simile.

Matth. 5.

Patientia in amissione rerum temporalium.

B. Greg. lib. 2. Moralium. c. 18.

Simile.

BEatus Gregorius in Moralibus super illa verba: Dominus dedit, Dominus abstulit, inquit. Non dicit sanctus Iob., diabolus abstulit, sed Dominus: quia, quæ sua sunt, recipit, & ideo non dolendum. Sicut creditor, cui tempus non est præfixum, potest, quando libuerit, repetere pecuniam.

Patientia iustorum.

Simile.

SIianua in cardine rectè sita, & posita est, quamuis millies aperiatur, & claudatur, nunquam à suo cardine exit. Iusti ianuę sunt cæli, quos licet vertas, moueas, ac remoueas per infamiam, & bonam famam, cum bene fundati sint in cardine, qui est Christus Iesus, nunquam ad impatientiam, vel ad aliquod malum agendum commouentur. Hoc manifeste apparuit in Patriarcha Abraham, de quo in sacra scriptura sic dicitur. Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ centum septuaginta quinque anni, & deficiens mortuus est in senectute bona prouectæ ætatis, & plenus dierum congregatus est ad populum suum. Vbi apparet eum per centum annorum spatium in terra extranea & gentium alienigenarum plurimis laboribus, & aduersitatibus oppressum peregrinatum fuisse: septuaginta etenim ac quinque annos natus erat, quando Dominus ei de terra eius, & de domo Patris exire præcepit. Ex quo satis impatientia nostra increpatur, qui statim, postquã vno die laboribus vexamur, maxime opprimimur, & fatigamur: hic autẽ vir, qui Dei amicus erat, centum annis per extraneas regiones magna cum patientia ducitur. Hunc etiam Sanctum Patriarcham ex eo possumus laudare, quia mortuus est in senectute bona, ideſt sancta. Nam plures mortui fuerunt longioris ętatis, quam ille, sed non in senectute bona, sicut etiam modo sunt plurimi senes non boni; atque ita in senectute mala moriuntur. Dicitur etiam in eius laudem plenus fuisse dierum, ideſt que estaua harto de la vida y desseoso de salir della. Congregatusque est ad populum suum, hoc est ad congregationem animarum sanctarum. Omni igitur studio fratres mei, sicut Patriarcha Abraham vixit, viuere contendamus, & sicut ille mortuus est, vt cum iustis regnare nos etiam ad idem vitam nostram finiamus. Prædicans gloriosus Baptista, & peccatoribus seuerum iudicium superni iudicis Iesu Christi minitans dixit. Cuius vẽltiabrũ in manu eius, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igne inextinguibili. Ex hac metaphora infertur, improbos, & sceleratos homines esse paleam, probos autem esse triticũ: & quemadmodum palea vtilis est ipsi tritico; illud enim contegit, & à calore cõseruat: sic improbi ad humiliationem, & conseruationem iustorum vtiles sunt, & quemadmodum cum agricola triticum quod in area est in altum eleuat, grana suo pondere ad pedes eius in terram cadũt, palęę autẽ à vento procul feruntur; sic iusti in tribulationibus ad pedes Iesu Christi Reparatoris omniũ corruunt, atq; labore adueniente ad pedes Domini magna cum humilitate, & patientia se prosternunt.

Gene. 25.

Lucæ. 3.

Simile.

Simile.

Simile. Et sicut triticum ad aliorum vtilitatem molitur, cribratur, secernitur A
pinsitur, ac tandem coquitur in fornace: sic iusti, vt alios in virtute
2. Ad Cor. 12 sustentent, plurimos labores patiuntur sicut Beatus Paulus de se ait.
Ego autem libentissimè impendam, & superimpendar ipse pro anima
bus vestris.

¶ Cum quidam iuuenis (vt legitur in vitis patrum) à sene quodam moriente verbum aliquod ædificationis postulasset, ille ad eum, sic ait. Fili respice ad solem, & ad terram: sol propter quemcunque ingratum non retardat cursum suum, nec à quoquam radios suos retrahit, imo & omnibus beneficium impendit, sic nec tu propter cuiuscunque ingratitudinem pietatis opera subtrahas, sed omnibus benefac. *Simile.* Ad terram quoque, quæ licet ab omnibus conculcetur non frangitur, imo omnibus necessaria producit: ita & tu fac, & viues. Si quis *Simile.* de nouo videret limacem id est caracol ambulantem, & cornua sua producentem, ac cum concha tanquam thorace armatum incedentē, B
existimaret sane, id esse aliquid mirabile propter apparentiam exteriorem, quam extrinsecus videbat: verum si illum vel parum pertangeret, videret profecto eius opera longe aliter esse, quam apparatus ostendebat, y como se encoje muy enojado muestra en la espuma el coraje y enojo que del dicho golpe recibio, el que antes parecia muy armado, y para sufrir mucho maiores golpes. Sic aliqui sunt, qui dum à persecutione non tanguntur, ipsimet cogitant se esse patientia nimis armatos, & intra se dicunt. O vtinam ego essem in terra Mauro-
Ad Heb. 10 rum, vel aliorum infidelium, vt ibi martyrium propter illum Dominū qui pro omnibus passus est, sustinerem: cum autem hic vel minima cō tradictione tangitur, statim se retrahit ab eo, quod antea cogitabat, & spumā verborū ira plenorum suā impatientiā ostēdens foras emittit. Longe aliter iusti faciunt, sicut B. Apostolus ad Hebræos Scribēs testatur dicens. Sācti Ludibria, & verbera experti sunt, passi sunt, tēta C
ti sunt, in occisione gladij mortui sunt. In magnis rebus Deus sanctos tētat, & se dignos inuenit. Atq; ita quādo. S. Apostolus dixit, Spectaculū facti sumus &c. adiecit dicēs: Propter eū, qui dilexit nos. Como
Ioan. 6. si dixera biē se lo deuemos. De illo paralytico, qui erat in probatica piscina sic dixit B. Ioannes. Triginta octo annos habens in infirmitate sua. Quæ verba si à Philosopho gētili legerētur, procul dubio diceret, hoc nō rectè scriptū esse: nā anni nō possūt haberi, (id est, no se puedē los años tener) Aristoteles enim inquit, de tempore nō habemus nisi nūc. Sed quis dubitat rectissime scriptum esse, quod spiritu sancto dictante scriptum est? Mos est sacræ scripturæ, vt dum narrat, quæ gesta sunt, prodeat mysterium. Itaque mysterium in modo scribendi exponit, cum ergo ait ægrotum illum tempus habere, insinuat, ipsum

A sum ideo tempus habuisse eo, quod ab eo commodum, & vtilitatem eduxit, & lucrum reportauit ex eo quia patientiam in illa oblonga ægritudine habuit: quod & aperte ostendit, quoniam cum à Domino interrogaretur. Vis sanus fieri? (quæ quidem interrogatio videbatur digna esse nulla responsione, vel si ei responsum daret impatienter, & per iracundiam responderet) ipse tamen maxima cum mansuetudine ad propositum respondit dicens se velle sanitatem. Quod fuit magnū patientiæ signum. Et hoc voluit diuinus Magister, vt ægrotus ille ostenderet: & ideo eum illa quæstione interrogauit. O quam merito Beatus Apostolus dixit. Habemus thesaurum absconditum in vasis fictilibus! Quis, obsecro, cogitaret sub illis tritis, pannosis, & tempore consumptis vestibus, ac sub illis membris debilibus, & infirmis tantum thesaurum delitescere? Cum olim Propheta Helias in necessita- *3. Regū. 17. & .19.*
te positus esset, Dominus ei per coruū cibum misit, postea vero cum
B rursus victu indigeret, ei per angelum cibum ministrauit. Vis ò frater, vt Angeli tibi cibum præstent? Patientiam habe, quando Dominus tibi in hac vita cibos per coruum miserit: patientiam habe, quando Deus permiserit, vt corui nigri videlicet tyranni, & peccatores tribulationis panem tibi præbeant: hac enim patientia te ipsum dispo nis, vt Deus ministerio angelorum tibi victum, & delicias largiatur.

Si volumus spirituales esse, de offensionibus, & iniurijs nobis illatis non debemus conqueri, quinpotius de nobis ipsis querimoniam habere debemus, eo quod tam sensibiles, ac teneri simus, quod quidem maius malum est, quam ab alijs lædi: longe enim maius malum est, nos impatienter offensas sentire, quam malum, quod nobis proximi inferre possunt. Potest etiam euenire, vt absque aliqua imperfectione eius, qui nos lædit, offendamur: offensiones autem, quæ nobis inferuntur, si eas impatienter ferimus, non possunt non sine maxima nostra imperfectione, & infirmitate sentiri, quod profecto maxime
C dolendum est: nam magna debilitas est hominis suam infirmitatem non cognoscere, rationesque inuestigare, quibus sibi persuadeant bonum esse, quod semel rixentur, & contentionem habeant, cum aliquo vt pace (sicut dici solet) per totum annum fruantur. Alias etiam excusationes imperfecti homines ad suam infirmitatē defendendā quærunt. Quæ omnes nihil aliud sunt quam diruere, & labefactare ædificium spirituale, quod in perferendis patienter, ac propter amorem Dei laboribus fundatur, sicut iusti passi sunt, de quibus verba illa Deuteronomij dici possunt. Qui inundationem maris quasi lac sug- *Deutero. 33*
gent. Aduersitates suapte natura sunt amaræ, velut aqua maris, iustis autem sapidæ, & velut lac, propter Dei amorem dulces redduntur. Si verba proximi tui vulnus tibi infligunt, quid esset, si acuti claui, ac lā

ceæ corpus transfigentes fuissent? Non sunt verba nisi quidam sonitus, qui antequam ad te accedat euanescit, nec sunt fulgura è cælo cadentia, vt ea tantopere sentias. A

De quodam Pigmenio viro integerrimo scribit Antoninus Sabellicus, quod cum cæcus esset, tanta patientia præditus erat, vt cum aliquando Iulianus ille apostata ante eum constitutus diceret. Deo gratias ago Pigmeni, quod mihi liceat te videre ac contueri: ille viriliter respondit. Ego etiam Deo gratias ago, & habeo, quod te non videam. Magnifici profecto, & constantis animi vox, in qua declarauit se non solum patienter ferre cæcitatem à Deo immissam, verum etiã nihil facere pestiferum imperatorem, atque teterrimum.

Psal.55.

Magna proculdubio patientia erat præditus regius vates siquidem cũ Deo loquẽs dicebat. In me sunt Deus vota tua, quæ reddã laudationes tibi. Quod perinde est ac si dicat: & si ingratus tyrãnus à me mea abstulit, nunquã tamẽ à me poterit auferre me ipsum, nec ab animo meo desideria seruiẽdi, & laudandi tibi: nunquã intermittã te venerari, laudes tuę dies ac noctes mihi in animo & in ore versabuntur, & desideria tui à corde meo non recedent. In me enim Deus sancte sunt vota tua desideria seruiendi tibi, teque laudibus extollendi, quæ reddam tibi. Quãquã omnia mihi desint hæc tamen me nunquã deficiẽt. B

PATIENTIA EST PVRgatorium.

Michæas.7

IRam Domini portabo, quia peccaui ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium meum, & educet me in lucem, & videbo iustitiã eius, inquit Propheta Michęas. Stoici iram, & huius modi affectus tanquam animi morbos à viro sapiente relegabant, quo fiebat, vt à Deo prorsus eos ablegarent. Verum de hac re à cæteris Philosophis sunt reprehensi, qui id, quod à natura tributum est nobis, & quod à nobis separari nequibit, tollere ipsi conarẽtur. Sed Sacra scriptura (ex qua omnis vera philosophia pẽdet) irã prorsus nõ tollit. Licet immoderatã, & sine ratione prorsus detestetur. Irascimi, inquit, & nolite peccare. Sol nõ occidat super iracũdiã vestrã. Et aliquorũ irã laudat sicut irã Phinees, & irã Pauli Apostoli, quãdo Corinthiũ tradidit Satanæ cruciandũ, & quando Galatas insensatos appellat. Et aliquos reprehẽdit ipsa Sacra scriptura, quod iræ pepercerint, sicut quod pepercerit Saul Amalechitis, & Achab Regi Syriæ. Vnde nec ab ipso Deo prorsus irã tollit cũ illi frequẽter irã tribuit. De qua elegãter Lactantius librũ edidit de ira Dei, licet metaphoricè in illo sit, quia ad modũ irati hominis se habet in corripiẽdis moribus, & puniẽdis sceleribus, C

Psalm.7.
Ad Ephes.4
Num.25.
Ad Cor.5.
1.Reg.15.
3.Reg.20.c.

A leribus, sicut & misericordia illi tribuitur, quia ad modum miserẽtis hominis se gerit. Vnde B. Chrysostomus homilia de misericordia sic inquit. Ira in Deo nõ est affectio sed pœna in nos eo vocabulo nominatur. Cũ ergo Deus de nobis aliquãdo supplicium sumat, nostri irasci dicitur, & sic iram Dei pro effectu, quem in nobis operatur, vsurpamus. Sic in Psalmo. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos, hoc est, loquetur ad illos sumendo de illis grauissimum supplicium, quale erit. Ite maledicti in ignem æternum. Et Psalmo alio. Misit super eos iram indignationis suæ. Et alibi. Effunde super eos iram tuam, id est, Sume grauissimũ supplicium de illis. Ita hic Propheta dicit. Iram Domini portabo, qui nomine Hierusalẽ pœnitentiam agentis loquitur, quæ intelligens multa mala illi à Deo prouenisse propter peccata: Patienter, inquit, feram huiusmodi captiuitatem, & punitionem: nam scio à Deo mihi prouenisse. Verum alicui forsan videbitur, quod licet aliquando iræ nomine merito hic affectus, quem in nobis Deus operatur, nominetur, tamen, quando propter peccatum punit, quando vt conuertamur affligit, potius misericordia esset appellanda, cum hoc facere, & summæ sit misericordiæ & amoris, & benignitatis suæ maximum signum: corripit quem diligit isto modo, & filium quem amat sic castigat. Sed qui considerauerit Scripturam sacram ad hominum existimationem frequenter loqui facile huic obiectioni satisfaciet homines enim illos nobis iratos esse arbitramur, & dicimus, qui nos pœnis aliquibus afficiunt. Ad hunc modum Hierusalem dixit. Iram Domini portabo. Quam tamen summum beneficium reputare deberet: etenim correptio ad præsens non videtur esse gaudij, sed mœroris: postea vero fructum pacatissimum reddit his, qui per eam fuerint eruditi. Nec etiam parui beneficij est recognoscere mala, quæ patimur à Deo prouenire: inde efficitur, vt leuius illa feramus, quam si ab hominibus nobis afferrentur illa mala, quod & hoc verbo indicauit, Portabo, id est, patienter feram hanc captiuitatem, in qua detineor, eo quod à Dño intelligam prouenire in suppliciũ peccatorũ meorũ, eo quod ei peccauerim. Vt enim docet Beatus Thomas, si flagella, quæ pro peccatis à Deo infliguntur, fiant aliquomodo ipsius patientis, rationem satisfactionis accipiunt, fiunt autem ipsius, in quantum ea acceptat ad purgationem peccatorum eis vtens patienter. Si autem omnino per impatientiã dissentiat, non habent rationẽ satisfactionis, sed vindicationis: & sic cum Hierusalem hic veluti respicens à Propheta introducatur, merito dicit. Libenter exoluam pœnas, quas de me Deus sumit, quia peccaui ei. Quibus verbis verè pœnitẽtis signa præbet atq; sanari volẽtis: & hoc in nobis pœnitentia agit, vt morbos recognoscentes B C

B.Chrysost. hom. de misericord. & confes.
Psalm.2.
Matth. 25.
Psalm. 67.
Psalm. 68.
B.Tho.in ad ditione.ad.3 p.q.13. ar.2.

scentes nostros malagmata quæramus, quibus medicari valeamus, si cut docet Beatus Basilius. Tum & inde docemur ad nostram iustificationem aliquid à nobis requiri, vt iustificari possimus: qui enim fecit nos sine nobis, non saluabit nos sine nobis, vt Beatus Augustinus inquit. Ideo ait. Feram donec causam meam iudicet, & faciat, iudicium meum, hoc est, Tantisper feram quousque iudicet pœnam inflictam sufficere ad sanitatem comparandam, Tunc educet me in lucem, & videbo iustitiam eius: quia peccator dum in peccatis manet, in tenebris ambulat, nec videtur recognoscere iustitiam Dei propter ipsas tenebras in quibus ambulat.

A

B Basil. li. de suis regulis disputatis in proœmio.

Ad Colos. 3.

Patientia vestis animæ est pretiosa. Ideo B. Paulus nos admonet in epistola ad Colossenses dicens. Induite vos sicut electi Dei viscera misericordiæ benignitatem, humilitatem modestiam, patientiam. Vbi patientia vltima ponitur quasi ordinans, & protegens cæteras virtutes, & quasi vestis superior omnia cooperiens. Vnde Beatus Bernardus super Cantica ait. Quanta gloria est sponsæ assimilari sponso? Nihil gloriosius reputat, quã Christi portare opprobriũ. Grata ignominia crucis (inquit idem sacer vir) sed ei, qui crucifixo ingratus nõ est. Gloriosum est militi deferre arma regis: sic gloriosum est Christiano deferre stigmata Christi, sicut fuit B. Paulo, qui dicebat. Nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Dñi Iesu in corpore meo porto. Super quo inquit Beatus Augustinus. Stigmata appellauit, quasi notas pœnarum de persecutionibus quas patiebatur. Stigmata enim dicuntur puncta aliquo ferro facta, de his vero punctis, seu notis, hoc est, de laboribus, & persecutionibus pro Christo passis gloriabatur sanctus Apostolus.

B

B. Bernard. super Canti. Simile.

Ad Gala. 6.

B. Ambros. sup. Psalm. ser 20.

Psaml. 118.

Explicans Beatus Ambrosius verba illa Psalmi; Multi qui persequuntur me, & tribulant me à testimonijs tuis non declinaui, inquit. Non est magnum si tunc à Dei testimonijs non declines, cũ te nullus affligit, nullus persequitur. Quis enim in offensẽ prosperorum euẽtu ac secundo successu fieret ingratus? Quis diuitijs affluens, iugi salute, robustus non ad Dei gratiam refert quod sibi illa collata sint? Denique cũ Sanctum Iob prædicaret Dñs, ait aduersarius. Nunquid gratis colit Iob Deum, nonne tu vallasti eũ? Sed mitte manũ tuam in omnia quæ habet, si non in faciem benedixerit tibi. Tunc igitur plus probatus est, quando amissis opibus, & filijs à domini cultu, & gratia nõ recessit. Sed non vnus persequutor est, multos ministros habet, sed nõ te terreat. Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnũ Dei. Si multæ persequutiones. multæ probationes Vbi multę coronæ, multa certamina? Tibi ergo proficit, quod multi persequutores sunt, vt inter multas persequutiones facilius inuenias quomodo coroneris.

C

Iob. 1.

A neris. Omnes enim, qui pie volũt viuere in Christo Iesu (inquit Apostolus) persequutiones patiũtur. Omnes dixit, nullũq; excepit. Quis enim exceptus esset, cum ipse dominus persequutionum tentamenta toleuerit? Persequitur nos auaritia, persequitur ambitio, persequitur luxuria, persequitur superbia, persequitur fornicatio. Vnde & Apostolus ait. Fugite fornicationem. Nam qua causa fugeres si nulla te persequeretur? Est enim malus spiritus fornicationis, est malus spiritus auaritiæ, malus spiritus superbiæ: Isti sunt persequutores graues, qui sine gladij terrore mentem hominis frequenter illidunt, qui illecebris magis, quam terroribus animos expugnant fidelium. Hi tibi hostes cauendi: hi grauiores tyranni, per quos Adam captus est, multi in persequutione publica coronati, occulta hac persequutione ceciderunt. Foris (inquit idem apostolus) pugnæ, intus timores. Aduertis quam graue certamen sit, quod est intra hominem, vt secum ipse confligat, cum suis cupiditatibus prælietur? Ipse apostolus fluctuat, hæret,

2. Ad Ti. 3.

1. Ad Cor. 6

1. ad Cor. 7.

B astringitur, captiuari se asserit in lege peccati, & mortis corpore debellari, nec potuisset euadere, nisi esset domini Iesu liberatus gratia. His omnibus considerationibus, quas sanctissimus doctor hic accumulauit, poterit quis se ad patientiam inuitare.

B. Paulus ad Romanos scribens inquit. Tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Sicut enim, si essent duo vasa, alterum suaui liquore plenum, alterum vero putrefactione refertum, vno eodemque instrumento mota ambo produceret certe alterum suauem odorem, alterum verò fœtorem teterrimum: sic etiam boni, & mali se habent, vt talia vasa: nam statim impij tribulationum instrumento commoti denudant, & detegunt suam ipsorum maximam impatientiam, boni vero semper demõstrant suam virtutem, atque patientiam, quoniam tribulationibus circundati, Deum miris laudibus efferunt, eique gratias agũt. Ecce quomodo patientia operatur probationem.

Ad Rom. 5.

Simile.

B. Aug. ser mon. 111. de tẽpo. tit. 10.

C

Magna quidem obtineri non possunt sine virtute tolerantiæ, & patientię: tere semper enim præclara, ac pretiosa muris difficultatum fortissimis circundantur. Fluuius quidam nomine Ganges, qui à diuina scriptura vocatur Physon, talis est: vt D. Hieronymus asserat, in eo esse quam plurimos lapides pretiosos, smaragdos carbunculos, & per ripas eius montes aureos adiacere, veruntamen ad ipsum fluuium accedere difficillimum est, propter innumeros Tigres, atque leones, & alia monstra ferocissima in ipso itinere occurrentia. In quo plane nobis significatur ad Dei gloriam assequendam & contuendam, quæ locupletissima est, opus esse nobis patientia maxima laborum, ac tolerantia, qua leonibus ferocibus, tigribusque, feris, & alijs bestijs im-

Genes. 2.

B. Hierony. in Epist. ad Rusticũ Monachum de viuendi forma.

manibus, & monstrosis inimicorum, quæ trãsitum nobis impedire A
nitũtur, virili animo resistamus. Vires autem indubiè Deus ipse ijsi-
mus præstabit, quibus cuncta superemus.

Psalm. 119. Singularis erat patientia sanctissimi Dauidis, siquidem ipse de se fa
tetur dicens. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus, cum loque
bar illis, impugnabãt me gratis. Ecce loquẽs impugnabatur, sed tamẽ
impugnatus erat pacificus, qui nec insanientes cessabat reprehende-
re, nec reprehensos negligebat amare. Hinc etiam D. Paulus ait. Si fie
ri potest, quod ex vobis est, cum omnibus pacem habentes, hortaturus
enim discipulos, vt pacem cum omnibus haberent premisit dicent: si
fieri potest atque subiunxit, quod ex vobis est. Difficile quippe erat,
vt, si male acta corriperent, habere pacem cum omnibus possent. Sed
cum temporalis pax in cordibus prauorum ex nostra increpatione cõ
funditur, necesse est, vt in nostro corde inuiolata seruetur. Rectè ita
que ait: quod ex vobis est, acsi nimirum dicat, quia pax ex duarum par B
tium cõsensu subsistit, si ab eis, qui corripiuntur expellitur, integra ta
men in vestra mente à vobis, qui corripitis teneatur. Vnde rursus
idem discipulos admonet dicens. Siquis non obedit verbo nostro, per
epistolam hunc notate, & non commisceamini cum illo, vt confun-
datur. Atque illico subiunxit. Et nolite, vt inimicum existimare illum
sed corripite vt fratrem. Ac si diceret: pacem cum eo exteriorem sol-
B. Gre. 3. p. past. admoniti. 23. uite, sed interiorem circa illum medullitus custodite, vt peccantis mẽ
tem sic vestra discordia ferat, quatenus pax à cordibus vestris nec ab-
negata discedat. Hæc omnia B. Gregorius in pastorali.

PAVLI CONVERSIO.

QVorsum filius Dei ex sinu patris descenderit, fratres mei
& qua de re nos inuisere miseros Adæ filios omni bono C
destitutos dignatus fuerit, conspicuum est cunctis, nisi
ipsi cæcutiant, & vkronea sua voluntate mentis suæ ocu-
los claudere velint. Equidem non eo venit, vt honores
Matth. 28. sibi vendicaret ab hominibus, quippe qui Iudæis volentibus regni co
ronam ei dare, fugit. Et dum in terris regnum non ambit, cœli, terræ-
que meruit principatum, sicut ipse manifestauit dicens. Data est mihi
Ad Heb. 12 omnis potestas in cælo, & in terra. Quid plura? A deo volaticos sæculi
huius horruit honores, vt proposito sibi gaudio sustinuerit crucem,
confusione contempta. Nec diuitias nostras adamauit, qui sacratissi-
mam Virginem matrem delegit pauperem, virtutibus cunctis tamen
exuberantem, ita, vt cælestes spiritus excellat. Imo, cum dives esset,
inops factus est, vt eius inopia nos diuites essemus. Venit itaque Sal-
uator, vt nos ex faucibus draconis versuti satanæ potenter eriperet,
& nos

A & nos omnibus peccatorum vinculis irretitos solueret, sceleraque
nostra cruore suo sacro deleret, quod sane exacte facer Apostolus re-
censuit Timotheo discipulo suo scribens. Fidelis sermo, & omni ac- *1. Ad Tim. 1*
ceptione dignus, quia Christus Iesus venit peccatores saluos facere,
quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum,
vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam suam
ad informationem eorum, qui crediturí sunt illi in vitam æternam.
Nisi fallor charissimi cuncta hæc verba ingentem habent emphasim,
idcirco paulisper gradum figamus oportet. Verum omnis sermo
Dei fidelis est, quia veritatis plenus. Vt à luce nihil tenebrosum,
sed lucidum, pulchrum, & oculis delectabile dimanare potest, Sic à
veritate æterna, quæ Deus est, nihil nisi verum enasci poterit: Vn- *Simile.*
de in Apocalypsi scriptum est. Hæc verba fidelissima sunt, quod pe- *Apoca. vlt.*
rinde est acsi diceret. Hæc verba verissima, & ab omni mendacio alie
B na sunt, vt pote à Deo deprompta. Necnon omni acceptione digna
sunt verba omnia vtriusque testamenti, eo quod ex ore Dei profecta
sint. Quid ergo sibi vult apostolus dicens: fidelis sermo, & omni ac-
ceptione dignus? Sane egregie locutus est: verus quidem omnis ser
mo Dei est, attamen aliquando nobis non satis placet. Inimicus factus
sum vobis, inquit idem apostolus, verum dicens. Fidelis sermo ille
est: regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Rursus.
Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Itidem.
Qui vult venire post me abneget semetipsum, & sequatur me. Quo-
tus quisque est, qui hæc audiẽs non inquit: durus est sermo hic, quis *Ad Gal. 4.*
poterit eum audire? Atqui sermo, quem nobis B. Paulus proponit, ne
dum verus est, & fidelis, sed omnibus gratus, & valde acceptabilis,
quoniam de salute nostra, qua nihil pretiosius & vtilius. Nec est abo-
lẽda alia translatio, quam B. Augustinus sequitur, sermone de verbis *B. Aug. ser.*
C Apostoli: scilicet, Humanus sermo. Quare humanus, & non diuinus? *10. de ver-*
Vere nisi diuinus foret, omni acceptione dignus non esset. Maluit au- *bis Apost.*
tem dicere humanum sermonem: quia Christus Iesus non venit in
mundum quatenus Deus, qui omnia replet, atq; continet, sed venit,
vt homo. Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei.
Erat ergo in hoc mundo, & mũdus per ipsum factus est, in propria ve
nit, & sui eũ non receperunt. Venit, inquã, filius Dei factus homo, *Ad Titũ. 3.*
quo frater noster factus candido eũ diligamus corde, ardentiq; affe-
ctu ipsum veneremur, atq; laudemus. Venit Christus Iesus peccatores
saluos facere. Ecce ad quid venerit Redemptor noster, non vt impios
perdat, aut in nos animaduertat, ceu eramus cõmeriti. Non enim mi-
sit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur
mundus per ipsum, dixit idẽ clementissimus Dominus Nicodemo. Se *Ioan. 3.*

qui-

quitur:quorum primus ego sum.Nunquid ante Paulum, Dauid non A
deliquit?Petrus non ter Christum negauit. Iudas improbus nonne
1.ad Cor.15. tradidit Christum,& se se suspendit. Quomodo ergo peccatorum pri
B.Aug. ser mus fuit Paulus.Ego sum nouissimus Apostolorum,ait alibi, & non
mo.9.dever sum dignus vocari Apostolus:quia persecutus sum Ecclesiam Dei.Ad
bis Pauli. hæc respondet Beatus Augustinus sermone de verbis Pauli. Paulus
Actuum.9. se primum peccatorem appellat, non tempore,sed iniquitate.Recoli-
te Saulum,nonne ille est,cui ad lapidandum Stephanum manus vna
non sufficiebat,ideo aliorum vestimenta seruabat?En quam fuerit pri
mus peccator plures adiuuando ad malum,quo quid iniquius. Malũ
est siquis animam suam occidat peccando,ac longe peius, si alios pel-
liciat ad malum patrandum.Cæterum Apostolus addidit.Sed ideo mi
sericordiam consecutus sum,vt in me primo ostenderet Christus Ie-
sus omnem patientiam.Quod perinde est acsi dicat Deus optimus tã
est longanimis & misericors,vt tot facinoribus prouocatus,non mo- B
do non puniuit,sed potius aduersarium reluctãtem exaltauit. Ne post
hac quis,quamlibet scelestus,de eius pietate diffidat. Hanc igitur im-
mensam clementiam Christi Iesu,& patientiam, graphice nunc Bea-
tus Euang.Lucas in epistola hodierna delineat,dicens. Saulus adhuc
spirans,&c.Mira res,& satis miranda,non sanguine Diui Stephani sa
tiatus,nec sanctæ Ecclesiæ persequutione plenus minas spirabat, &
necem machinabatur aduersus Christi Iesu oues. Hic est mos homi-
num sceleratorum,qui diu noctuque laborantes,mala patrare nõ ces-
Actuum. 9. sant, quinimo inferni instar,os suum dilatant,vt maiora delicta com-
mittant.Nos vero(quod maxime dolendum est) vbi vel vnum opus
sanctum,aut pium facimus,statim deficimus,& fatiscentes,aliquando
bonum quod cæpimus,relinquimus.Pudeat nos,fratres,verbum hoc
audire.Saulus adhuc spirans minarum.Id est, cum plurima operatus
esset mala contra Ecclesiam Domini,defatigatus non est, sed feruore C
iniquo,quasi nihil mali intulerit Christianis, roboratus, & diaboli
versutia fretus nouas cædes appetit,nouasque technas parat, quibus
magnam stragem populo Christiano inferat.Inter omnia autem,quę
hic narrat Beatus Lucas notandum summopere est, quam potenter,
ac clementer supernus Saluator ex vase contumeliæ,vas honoris, &
electionis hunc Saulum effecerit.Vade Anania,(ait clementissimus
Eccles. 50. Dominus) quia vas electionis mihi est.Mihi non sibi honorem percu
pit, iamque non sibi,sed mihi viuit, per omnia. Obediens adeò fuit
vt dicere ipse valeat.Viuo iam non ego,viuit autem in me Christus.
O verè vas aureum, solidum,ornatum omni lapide pretioso.Aureũ
vas,& non terreum Paulus fuit,aurea verba proferens, sicuti in epi-
stolis eius licet intueri.Solidum vas fuit,& ideo ter virgis flagellatus
Paulus

A Paulus, semel lapidatus, & propemodum innumera mala perpessus
nunquam fractus fuit. Postremo omni lapide pretioso ornatus fuit
Apostolus,eo quod fide,spe,& charitate, cæterisque virtutibus deco
ratus,omnium charismatum donis effulsit. Res mirabilis fratres in
tot calamitatibus obeundis,quas ipse longo contextu Corinthijs nar- Ad Cor. 11.
rat,non modo mœstitiam non sensit, sed hilari vultu cuncta ferebat.
Superabundo gaudio in tribulationibus meis,inquit. En quã mirifice
gaudebat,nec tristabatur more eorum, qui deiecto, & imbecilli ani-
mo sunt.Hunc gigantẽ fortissimum nos fratres pro nostra virili imi-
temur oportet.Postremo obseruanda est magnopere Pauli obedien-
tia,nam statim vbi audiuit,Ego sum Iesus Nazarenus, nullas moras
trahens,neque procrastinans in auditu auris obediuit Christo Iesu.
Huc sane pertinet verbum illud omni acceptione dignum. Domine
quid me vis facere?O mirabilem & promptam obedientiam,fœlix,&
B nimium fœlix,qui,posthabita propria voluntate,Saluatoris duntaxat
voluntatem sequitur,eique efficaciter adhæret, quippe quæ bona est,
beneplacens,& perfecta.Hinc inuenimus in hoc mirabili vase nomẽ
suaue Iesũ,quod tum ore,tum corde vbique gerebat.Quam indefesse
Christum Iesum prædicabat in omni regione indefatigabili quodã ar
dore,ita vt ab Hierusalem ad Illiricum vsque,omnia Euangelio sacro
repleuerit,nemo sermone enarrare poterit. Plus omnibus laboraui, 1.ad Cor.15.
inquit ipse,non ego sed gratia Dei mecum.

Qui fusius acta egregia huius diuini Apostoli videre voluerit ho-
milias septem B.Chrysostomi legat, quibus encomia eius subtili
eloquio describuntur.In quarum vna doctor ille eruditissimus sic ait. B. Chrysost.
Homo iste ignobilis,& scenofactorius;qui artem exercebat in pelli- homil.de B.
bus,tanta virtute progressus est,vt vix triginta annorum spatio,Ro- Paulo.
manos & Persas,Parthos,& Medos,Indos,Scythas, Æthiopes, Sar-
C matas, atque Saracenos, & omne prorsus hominum genus sub iugo
mitteret veritatis.Et sicut ignis in stipulas,& ante fœnum immissus,
sic omnia dæmonum opera consumpsit.Hæc ille.Quodque magis mi-
rum est,in carcere positus,constrictusque compedibus verbum perso-
nabat,& Christo Iesu vero Deo,& homini animas lucrabatur. Hinc 2. ad Tim.2
ad Timoth.inquit.In Euangelio laboro quasi male operans vsque ad
vincula,sed verbum Dei non est alligatum. Hũc ergo virum strenuũ
que athletam fratres imitemur, mandatis Saluatoris obtemperantes,
labores,& ærumnas pro amore eius patiamur, quo cum ipso in cœle
sti gloria lætemur.

Obseruanda est etiam maxime profunda huius sancti viri humili-
tas,quam tantopere Christus Dominus nobis commendat. O mira,
& modis omnibus admiranda Pauli humilitas. Nunc blasphemum se
vocat,

vocat, quia ignorans ecclesiam Dei persequebatur. Nunc minimum A
1. Ad Ti. 1. Apostolorum se fore asserit, qui dignus non sit tam excellenti nomi-
2. ad Cor. 15. ne. Nunc denique abortiuum se depingit, cui etsi immerito apparue-
1. ad Cor. 15 rit Christus glorificatus. Nonne charissimi videtis sua piacula palam profitentem? Et quod plus admirationis, & ponderis habet, non tantum ore, sed scripto mala, quæ fecit tradidit, quo omnes orthodoxi, qui sunt, & erunt, peccata eius legere valeant. Quid obsecro humilius aut deiectius esse potest? O petulantiam, & extollentiam eorum, qui scelera sua clam coram sacerdote reserare nolunt. En Apostolus peccata sua quamuis magna coram omnibus confiteri nõ erubescit. Quia vero nimis se humiliauit, nimis etiam à Christo Domino exaltatus fuit, siquidem principem suæ sanctæ Ecclesiæ eum fecit. Videns Deus olim afflictionem maximam, qua premebatur populis Israeliticus sub acerbissimo Pharaonis iugo apud Ægyptum, decreuit eum à tanta afflictione, & seruitute liberare: atque ita cum esset necessarius dux quidam, qui populum ex Pharaonis imperio eriperet, atque eundem populum duceret, visus sibi fuit accommodatissimus ad eandem rẽ dux, B
Exod. 3. & princeps Moyses. Nam (vt inquit B. Augustinus) vidés Deus, quod Moyses pro vno duntaxat ex natione sua, qui ab Ægyptio male tractabatur, se maximo vitæ discrimini periculoque exposuit interficiens Ægyptium, & mallés se Pharaonis amittere familiaritatem, & domũ, in qua filius putabatur filiæ, quam quod sineret virum Hebræum ita pati, decreuit eum præficere toti populo. Si enim pro vno duntaxat tã strenuè se gerebat, quid facturus erat pro amplissima plebe sibi concredita tuenda, & defendenda? Sic plane, cum gentilitas esset in maxima afflictione, & cæcitate posita, velletq; Deus eam ad se attrahere, & de tanta miseria liberare, sibi Paulum delegit ad id muneris præstandũ, quem pro synagoga tam viriliter decertare videbat. Qui re vera
2. Reg. 2. acerrimus fuit Christianorũ defensor, & sapientissimus totius gẽtilitatis doctor, & beatissimi Petri fidelissimꝰ comes. Quid enim de vtriusq; fortitudine in subeunda morte pro Christi Iesu amore iam dicam. Equidem cũ Dauide dicamus oportet. Saul, & Ionathas amabiles, & decori valde in vita sua, in morte quoq; non sunt separati. Aquilis velociores, leonibus fortiores extiterũt. Quis vnquã verbis exprimere poterit quã amabiles, quãq; decori principes ij fuere? Proculdubio q
Thren. 4. Hieremias de Nazaræis asserit in ijs Apostolis sanctissimis potissime locũ habet. Nazaræi Domini cãdidiores niue, nitidiores lacte, saphiro pulchriores, decori valde in vita sua erant, omniũ charismatum donis mirabiliter ornati. Aquilis velociores extiterunt, tot terrarũ climata perlustrantes, & sanctũ Euãgelium varijs nationibus prædicantes. Videre est, in actis Apostolicis, quo zelo vterq; longe lateq; percurrẽs, gen-

A gentes efferatas, & indomitas ad suaue Christi iugum allectauerit. O viros strenuos! ò robustissimos gigantes, leonibus ipsis fortiores, tũ in profligandis tyrannis, tum in dæmonijs effugãdis, tum denique in probris, flagellis, & carceribus obeundis. O spectaculum stupendum, quando totius Romæ incolæ has firmissimas columnas ecclesiæ ad martyrij palmam exire viderunt: in quo certamine alter cruce, alter vero ense gloriose triumphauit. Vnde B. Leo iure optimo sic clamat. *B. Leo in ser mo. Apost. Pet. & Pan.* Isti sunt viri, per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quæ eras magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt patres tui, verique pastores, qui te regnis cælestibus inserendam multo melius, multoque fœlicius condiderunt, quam illi, quorum studio, prima mœnium tuorum fundamẽta locata sunt. Ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraterna te cæde fœdauit. Isti sunt, qui te ad gloriam hanc prouexerunt, vt gens sancta populus electus ciuitas sacerdotalis, & re
B gia, per sacram Beati Petri fidem caput orbis effecta, latius præsideres religione diuina, quam dominatione terrena. Superest fratres, vt in tam celebri solemnitate iubilemus, iubilantes Christum Iesum Regem nostrum in sanctis suis laudemus, quo tam nostri Saluatoris gratia, quam apostolorum suorum precibus atque meritis, ad eorum optatam gloriam peruenire nobis contingat.

PRO SANCTO PHILIPPO.

NON turbetur cor vestrum, creditis in Deum, & in me credite, in domo patris mei mansiones multæ sunt. *Ioan. 14.* Quanta sit, & quam admirabilis sanctissimæ fidei energia, atque potens virtus, fratres dilectissimi, palam vas electionis Paulus, orthodoxis omnibus facit dicens. Deus autem spei repleat vos omni gaudio, & pace in credendo. O mirabilem summi Dei erga homines largitatem, illi pe- *Ad Rom. 15.*
C rinde, ac pater misericordiarum, donum fidei pectoribus nostris inseruit, quo gaudio ineffabili, & pace cœlesti, mens nostra adhuc in hoc exilio calamitoso potiri valeat. Verum fides in Christum, quæ per dilectionem operatur, totum hominem tranquillat, pacem præ se ferens, & gaudium. Pacem (inquam) affert intellectui, in quo est tanquam in subiecto: gaudium vero conciliat voluntati à qua intellectus mouetur ad credendum: nam ex imperio voluntatis intellectus credibilibus assentit. Vnde B. Augustinus libro de prædestinatione sanctorum, fidem esse dicit in voluntate, id est: actus fidei procedit quodammodo à voluntate imperante intellectui, vt assentiat. *B. Aug. lib. de prædesti.* Quod etiam docet Beatus Thomas. Cæterum quum tam præcellens sit efficacia sanctissimæ fidei, vt Beatus Paulus nunc nobis recen- *B. Tho. 2. 2. q. 4 art. 2.*

suit

fuit, Saluator noster considerans Apostolos suos magna tristitia affectos, & nonnihil corda illorum conturbata, potissime ad credendum eos exhortatur, vt dum fidem perfectam vendicauerint, non tristentur, sed gaudeant, nec perturbentur illorum pectora, sed potius credẽtes, vt par est, pace, ac tranquillitate perfruantur. Ecce quo potissime verba lectionis euangelicæ hodiernæ tendant. Verba hæc Dominus locutus fuit, Apostolis magnopere dilectis in cæna vltima, post pedũ lotionem, post Eucharistiæ sacrosanctæ institutionem, & postquam cruentus, & infernalis traditor Iudas iam exierat affectu iniquo ad tradendum Dominum atque diuinum magistrum. Tunc multa Saluator Apostolis reseruit, quorum vel vnum sat fuerat ad perturbationem non vulgarem in cordibus eorum excitandam. Dixit enim illis. Vnus ex vobis me traditurus est. Et rursus. Quo ego vado vos nõ potestis venire. Et Petro, qui præcipuus, erat inter Apostolos & primas tenebat, ait. Amen amen dico tibi, non cantabit gallus, donec ter me neges. Denique quod omnium maxime pectora illorum infestabat, terrificum illud verbum erat. Omnes vos scandalum patiemini in me hac nocte. Scriptum est enim: percutiam pastorem & dispergentur oues gregis. Audientes ergo quam atrocem, & nouam tempestatem Dominus significabat, quæ sane Petrum fortissimum omnium ad tãtum terroris impulsurus erat, vt eadem nocte, non semel, sed ter foret negaturus eum quem iuxta Cæsaream filium Dei viui toto corde, & ore confessus fuerat, vehementer omnes expauescebant, & animo perculsi Petri exemplo sibi quisque summopere metuebat. Qui ergo tenere eos amabat & filiolos nuncuparat, quique medullitus ea quæ ipsi versabant in corde, vt verus Deus sciebat, conatur vehementer animos illorum sedare, & cogitatus torquentes pectora illorum compescere. Eas itaque obres ait. Creditis in Deum, & in me credite. Græce vero habetur. Credite in Deum & in me credite. Obseruandum hic est, quod ad explodendum eorum turbationem duplici argumento vtitur, vt statim fusius explicabimus. Non turbetur cor vestrum, admonet primo. Nempe vt alter fortissimus Iudas Machabæus bello instante optimis verbis armauit suos milites, non lancea, aut gladio, veluti in Machabæorum libro memoriæ proditum est. Sic supernus Saluator noster imminente passionis suæ tempore, muniuit Apostolos suos, quo forti animo prælium magnum illud vincerent. Non turbetur cor vestrum. Non ait: ne turbemini, sed signanter, inquit, cor vestrum nullatenus turbetur. Nam caro suapte natura infirma contumelias, probra, & crucem, vehementer horret, mortemque abominatur. Quod etiam in Christo Iesu summa fortitudo, est videre, qui quidem orans in horto, agoniam passus. Factus est sudor eius, quasi guttæ sangui-

A

B

C

Luc. 22.

Matth. 26.

Macha. 23.

Luc. 22.

A guinis decurrentis in terrã. Quod Dominus hic expetit tam ab Apostolis, quam à nobis ortodoxis est duntaxat, ne mœstitia in aduersitate mentem absorbeat, quæ præuenire rationem solet. Huc pertinet quod Apostolus sacer Thessalonicensibus scripsit. Nolo vos ignorare de dormientibus, ne contristemini sicut & cæteri, qui spem non habent. Non prorsus adimit eis tristitiam, sed ea, quæ est secundum sæculum, quæ quidem mortem operatur. Verum absque peccato aduersitate cruciante dicere possumus cum viro iusto Iob. Domine nec caro mea ænea est, neque lapis. Flagellum sentio, quia caro fragilis est, & infirma, quanquam spiritus promptus sit, ad obeundas calamitates propter te Deus meus. Nonne affectu paterno Saluator tres Apostolos, quos delegerat, in horto dormientes videns dixit, spiritus quidẽ promptus est, caro autem infirma? Profecto fratres non modica hinc nobis scaturit consolatio certo scientes, quod Deus optimus agnouit B figmentum nostrum, & recordatus est quoniam puluis sumus: homo sicut fœnum, dies eius tanquam flos agri, sic efflorebit. Taxat igitur Dominus inordinatam mœstitiam, qua mens nostra plus iusto perturbari solet. Quam obrem inquit. Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Vbi etiam notandum est, quod non ab eis crucem aufert, sed animum eorum roborat, ne forte in calamitate succumbant, scientes quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Itaque externo homini crucem imponit, internum autem magnopere consolatur: expedit enim carni ne lasciuiat, & insolescat, aduersa pati. At è contra, interno homini conuenit consolatio, ne fatiscat, & labascat. O nos tepidos, & desides, quã præposterè agimus pro virili labores carnis horrentes & fugientes, & dulcedinem spiritus nostris pessimis actionibus penitus extinguentes. Quomodo autem C sedandum sit cor in aduersitate vexatum, nunc docet pientissimus magister dicens. Creditis in Deum & in me credite. Ecce implicite insinuat, quo eos perturbatio cordis ducebat, nempe ad amittendam fidem in ipsum. Ideo, vt fidem non amitterent expediebat, vt cor eorũ non perturbaretur. Creditis in Deum, & in me credite, perinde est, acsi diceret. Iuxta Mosaycam doctrinam vnum Deum colitis ipso acclamante: Audi Israel, Deus, Deus tuus, Deus vnus est. Non sicut gentes, quos versutus satanas decepit, plures Deos, qui potius dæmonia sunt, adorantes. Qui ergo verè Deo vni fiditis, mihi fidere debetis, sum enim idem Deus cum patre. Hinc B. Augustin. ait. Ne discipuli turbarentur tanquam homines, & mortem Christi timerent ideo consolatur eos, etiam se vnum Deum esse cum patre contestans. Idque sanctus Chrysostomus non tacuit dicens. Ea, quæ in me, & in patrem est fides potentior est ijs, quæ superuenient. Et nihil contra eam potest

1. ad The. 4.

Iob. 6.

Matth. 26.

Psalm. 102.

Deut. 9.

prævalere potentia creata. Vincâ ego virtute meæ diuinitatis, & vos A
per me vincetis, si vestris diffisi viribus in me fiduciâ omnẽ, ac spem
fixeritis, nec mors ipsa vos poterit distrahere. Et quemadmodum ali-
quando eritis afflictionum consortes, sic eritis & coronæ. Tantum mi
hi confidite. Operæprecium erit hic adnotare, quod non ait: mihi cre
dite, sed in me credite. Sunt qui credant Deum, hoc est, Deum esse, ne
que eo dementiæ venerunt, vt cum stulto dixerint: non est Deus. Alij
credunt Deo asserentes vera fore omnia, quæ Deus locutus est. Verũ
tamen hoc satis nõ erit ad vitam æternam vendicandam, nisi in Deũ
B. Tho. 2. 2. q. 2. art. 2. credant, id est, credentes, ei per amorem adhæreant, vt sanctus Tho-
mas egregie docet: Veritas enim prima ad voluntatem refertur, secũ-
dum quod habet rationem finis. Hanc distinctionem fidei tractat Bea
tus Augustinus super Ioannem, & in vigilia Pentecostes. Hæc fides
omnibus summè necessaria est, maxime autem his qui in aduersitati-
bus huius sæculi immersi sunt, quandoquidem talis fides scutum est, B
in quo cuncta tela nequissimi hostis quamlibet ignea sint possumus
extinguere, vti Apostolus pulchre testatur. Quin victoria nostra, quę
Ad Gala. 5. vincit mundum, fides sacra est, si tamen per dilectionem operetur, si-
cut ipse Apostolus ad Galatas inquit. Quid multis immoror? Per hãc
fidem, quam à nobis exigit Dominus, sancti vicerunt regna, operati
sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones. Ora leonum obturauerũt,
extinxerunt impetum ignis, & alia complurima egregia fecerũt, quæ
Ad Heb. 11 nobis B. Paulus ad Hebræos scribens enarrat. Quod autem stipendiũ
paratum sit victoribus, iam aperit clementissimus Saluator dicens.
In domo patris mei mansiones multæ sunt. En postquam se se Deum
verum esse ostendit, ac proinde quod scrutator sit cordium, & intima
nostra penetret roburq; in eis infundat, iam solamen aliud proponit
Isai. 64. militibus suis, ne in certamine deficiant. Non mihi soli in cælo paratũ
est præmium, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor ho-
minis ascendit. Neque solus Petrus me secuturus est, sed omnes absq; C
2. Ad Cor. 2 delectu, qui mihi per syncerã fidem, & charitatem adhæserint. De præ
mio ergo nõ est cur soliciti sitis, tantũ eo conandũ, vt forti animo cer
tetis, non enim coronabitur, nisi qui legitime certauerit. In domo pa-
tris mei (inquit) mãsiones multæ sunt. More blandientis loquitur, vt
mœstitia affectos ijs faustissimis eloquijs solari possit. Non ait, in do-
mo iudicis, sed patris, vt affectum nostrum alliciat. Hæc est illa domus
non manu facta, quam habemus in cælis, si nostra domus terrestris
1. Ad Cor. 13 prius dissoluatur. Quid multa? domus hæc Deus optimus ipse est, in
B. Aug. super Ioan. quo nũc viuimus, mouemur, & sumus. Quãuis nunc eum videmus in
speculo, & ænigmate, hoc est, per fidem tunc vero facie ad faciem vi-
debimus illum sicuti est. Vnde B. Augustinus ait. Per hoc verbum à

pertur-

A perturbatione Apostoli recreantur, fidentes etiam post pericula ten-
tationum, se apud Deum cũ Christo mansuros. Quia si alius alio for-
tior, sapientior, aut iustior: nullus tamẽ alienabitur ab illa domo, vbi
mansionẽ pro suo quisq; accepturus est merito. Et tunc erit Deus om
nia in omnibus. Et quoniã Deus charitas est, per charitatem fiet, vt
quod habeant singuli, cõmune sit omnibus. Sic enim quisque ipse ha-
bet cum amat in altero, quod ipse non habet. Nec erit aliqua inuidia
imparis claritatis, quoniam regnabit in omnibus vnitas charitatis:
hæc omnia B. Augustinus, cui sane conuenit D. Gregorij sententia. Sã- *B. Greg. lib. vlt. mora.*
cti in cœlo disparilitatis damna non sentiunt, quia tantum sibi vnus-
quisq; quantũ percepit, sufficit. Mira res, domus illa fœlix vna est, mã
siones vero diuersæ, quoniam varia sunt electorum merita. Huc perti
net illud B. Pauli. Sicut stella differt à stella, ita resurrectio mortuo- *1. ad Cor. 15.*
rum. Aptissima quidem similitudo. Stellæ cœlo adhærent, & stabiles *Simile.*
manent, sic sancti in gloria adhærentes Deo ab ipso diuelli non pos-
B sunt. Stellæ, & cuncta astra ad ipsius cæli motum mouentur: & ad eun-
dem modum beati, ore, & corde in cælesti regno clamant. Domine,
fiat voluntas tua. Denique sicuti varia astrorum lux vehementer cæ-
lum istum venustat, ad eandem imaginem diuersa sanctorum gloria
mirum in modum domum illam ætheream decorat. Mirabile dictu, de
quouis sancto canit ecclesia illud Ecclesiastici. Non est inuentus simi *Eccle. 44.*
lis illi, qui conseruaret legem excelsi. Ecce quam sint varia sanctorũ
merita, ideo oportet vt diuersa sit gloria, pluresque mansiones. Mul-
tum regina Austri demirata est videns habitacula seruorum magni *3. Reg. 10.*
regis Salomonis: verũtamen habitacula beatorum tam sunt decora, &
miro ordine digesta, vt stuporem multo magis ingerant cuique per-
spicue ea contemplanti.

Sed cum ore suo sacro Dominus dixerit paucos fore electos quor
A; sum hic astruit multas esse sanctorum mansiones? Ratio ipsa asserit,
quod si multæ sunt mansiones, ergo multi erunt electi, qui eas possi-
deant. Nempe nulla est controuersia in verbis Domini. Collatio san-
ctorum non fit cum damnatis, nã stultorum non est numerus: Cum
quibus si sancti conferantur, pauci sunt. Sed si numerus electorũ ab- *Apoc. 7.*
solute expendatur, non paruus est. Vidi turbam magnam (ait beatus
Ioannes) quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, &
tribubus stantes ante thronum. Notanter ait, quod nemo dinumerare
turbam illam fœliciſsimam posset, quia solus Dominus scit, qui sunt
eius. Ipse eos redemit suo pretiosissimo sanguine, & ipse vocat oues
suas nominatim. ¶ Sub hæc cum idem fuerit denarius, quem pater *Matth. 20.*
familias præcepit dare laborantibus in vinea, etsi impares porta-
uerint labores, qui quidem denarius vitam æternam præsigna-

B. Augu. in Ioan. *B. Grego in Exec.*

bat, quo nam pacto multæ sunt mansiones in cœlo? Vbi beatus Augustinus inquit denario illo vtique vita æterna significatur, & æqualis est omnibus, quoniam viuendi non est diuersitas in æternitate mansura. Sed multæ mansiones diuersas meritorum dignitates designant. Concordat etiam Diuus Gregorius: dicens, hac ratione conueniunt mansiones multæ cum vno denario, quia etsi alter minus, atq; alius amplius exultat, omnes tamen vnum gaudium conditoris sui visione lætificat. Vnde conspicuum est, omnes sanctos eandem essentiam Dei intueri, & hoc denarius ille præsagiebat. Nihilominus tamen alia est lux solis, alia lunæ, & stellarum: nam quo sanctior quisque fuerit clarius, ac perspicacius Deum maximum videt. Quandoquidem si mille homines meridiem solem perlustrantem inspiciant, omnes eundem conspiciunt, dispares autem sunt in videndo illum. *Simile.* Qui enim acutiorem habet visum is acutius solem intuetur. Quod profecto in cælo inter sanctos contingit. Illud vero annotatu dignũ censeo, quod Dominus mæstissimos consolaturus discipulos, non ad temporalia aliqua, sed ad cælestis beatitudinis spem, & contemplationem eos eleuat. Et ob id mansiones cæleſtes commemorat, vt desiderio, & certa expectatione earum, præsentia mala fortiter sustineant. Non sane eis promittit ampla terrenæ habitationis palatia, non vitæ huius oblectamenta, & commoda, sicut olim carnali Iudaico populo. Equidem orthodoxus quisque cælestis vitæ hæres futurus, *Ioan. 16.* præsentis vitæ, siqua sunt gaudia, contemnere debet, & non nisi cruces, & afflictiones expectare. Alioquin Saluator noster non diceret: mundus autem gaudebit, vos vero contristabimini, sed tristitia vestra conuertetur in gaudium. Et iterum. In mundo tristitiam habebitis, in me autem pacem. Contendendum nobis ergo fratres est, non tantum vt fælices simus, sed vt magis ac magis in operibus patrandis beatitudo nostra augeatur. Nam etsi obiectum beatitudinis nostræ vnum sit, quia Deus ipse omnes sanctos beatificat, adeptio, & fruitio ipsius summi boni varia est, *B. Thom. 1. 2. q. 5. art. 2.* Quanto vero magis hoc bono homo fruitur, tanto beatior erit vt docet Beatus Thomas.

Sequitur in textu. Si quominus dixissem vobis, quia vado parare vobis locũ, & si abiero, & præparauero vobis locũ, iterum venio, & accipiã vos ad me ipsum, vt, vbi ego sum, & vos sitis. Rursus his verbis, quos vnice diligebat cõsolari nititur, certiores illos faciens de aduẽtu suo, deq; fælicitatate eorum. Si quominus dixissem vobis. Hoc est, si secus res se haberet, & multitudo mansionũ in domo patris mei non esset, indicassem vobis. Et si abiero, & præparauero vobis locum iterũ venio, Mansiones iam ab æterno per prædestinationem paratæ erant,

erant, vt Beatus Augustinus docet, sed operando prępараuit eas Christus Iesus. Nam, vt Beatus Paulus inquit, elegit nos pater æternus in ipso ante mũdi constitutionẽ, vt essemus sancti, & immaculati corã ipso. Quid est in ipso, nisi vt per filij sui mortẽ, nobis gratia, & gloria exhibeatur? Si ego abiero (inquit) moriendo, aditũ æternæ gloriæ reserabo vobis. In sanguine meo vos abluam, vt candidiores niue effecti sydereas mansiones possidere digni sitis. Vnde Beatus Augustinus ait. Para, quod paras Domine Iesu, para te nobis, & para nos tibi. Profecto nisi moriendo, & resurgendo, nec non & spiritum sanctum mittendo Apostolos præpararet supernus Saluator, locum non obtinerent in cæleſti regno. Cæterum nisi credentes bene viuamus, etiam non præparabitur nobis locus in cœlo. Vt vbi ego sum & vos sitis, addidit. Erat nam que Christi Iesu anima beata, & fruebatur verbo diuino, quo humanitas illa erat vnita in vnione per sonali, licet corpus eius sacrum, calamitatibus, & morti manſit obnoxium, propter redemptionem nostram. Asserit ergo se beatum esse, quoad animam, & quod erat simul viator, & comprehensor. Nec hoc semel testatus est: nam alibi dixit. Oro pater, vbi ego sum, illic sint mecum: & quod de beatitudine cæleſti sit sermo, indicant verba sequentia: vt videant claritatem tuam, ait, quam dedisti mihi. O inęstimabilem Saluatoris nostri erga nos charitatem, & largitatem, quis regum verbum tam dulce suis militibus locutus est? Quis vnquam principum tantum honoris vnquam tribuit, & athletis suis cõtulit? Assumam vos ad me ipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis. Vtinam in corde nostro fratres verba hæc suauissima versaremus. Sed hoc vnũ tacere nequeo: si aditus regni cœlorũ nobis patere non potuit, nisi tot probra, & cruciatus filius Dei pateretur, quãta solertia, & vigilantia cauere debemus, ne rursus peccando eum crucifigamus? Agite, fratres, iuxta Beati Pauli sententiam. Cum tremore, & timore vestram operamini salutem. Non enim, vt hæreticorum fœx testatur, sic per Christum asserti sumus, vt velut securi in vtramque aurem dormiamus. Sacrificate sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino, admonet regius Psaltes. Et Dominus quotidie clamat. Vos amici mei estis, si feceritis, quæ præcipio vobis. Quia autem Beatus Thomas fatetur nomine omniũ Apostolorum ob suam tarditatẽ nescire viam, qua diuinus Magister iturus erat, dixit lucidius rem exponens. Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad patrem, nisi per me. Si cognouissetis me, patrem meum vtique cognouissetis, & amodo cognoscetis eum, & vidistis eum. Hac epitoma Saluator noster docet quam fuerit verũ, quod antea dixerat. Quo vado scitis, & viam scitis. Nam Christũ Dominum vtiq; agnoscebant, non modo per egregia eius verba, quibus

Ad Ephe. 1. *B. Augu. in Ioan.* *Ioan. 17.* *Psalm. 4.*

se patris cælestis filium appellabat, sed per miracula stupenda, quæ an A
te eos patrabat. Opera quæ ego facio, ipsa testimonium perhibent de
me. Obseruatione digñ est, quod textus Græcus sic habet. Ego sum
illa via, illa veritas, illa vita. Quod perinde est, ac si dicat: Ego sum
suprema via, suprema veritas, & suprema vita. Vbi sanctus Hilarius
B. Hilar. li. 7. de Trin. inquit. Non enim in erratica atque inuia deducit ille, qui via est. Ne-
que illudit per falsa, qui veritas est. Neque in mortis relinquit errore
qui vita est. Sanè nisi via nostra esset filius Dei non ad nos clamaret
quotidie: discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Est ergo no-
bis via exemplo, vt eius vestigia per omnia sectemur. Veritas est in do
ctrina cælesti, quam nobis impertiuit, errores quos uis dissipans. Est
tandem vita suis electis, coronam gloriæ immarcescibilis largiens in
præmium. Profecto fratres charissimi, hoc est totius euangelij caput,
atque summa. Quin hoc vel solum verbum nos instruere potest, quo
tendere debeamus. Idque tantum in quauis tentatione, & atroci cala B
mitate nos solari valet. Quam ob causam altius illud pectoribus no-
stris figamus oportet. En Christus Iesus se exordium, medium, & finé
nostræ salutis subindicat, ne curiosius quidquam quæramus. Initium
salutis nostræ est, & via per cuius gratiam à peccato surgimus, & ad ve
ram iustitiam transimus. Medium est, quia per ipsum agnoscimus ve-
ritatem, omnes sectas frustraneas, & inanes iudicantes. Denique fi-
nis est, eo quod vita æterna vocatur, per quam nedum omnia viuunt,
sed peccatores è morte ad vitam spiritualem resurgunt. Et vita erat
Ioan. 1. lux hominum, ait Beatus Ioannes de filio Dei verba faciens. Quis ob-
secro, posthac Christum non sequatur, nisi demens sit? Quis non can-
dido ipsum diligat pectore. Nostrate natura mendacium abomina-
mur, & ad veritatem aspiramus, ecce Christus veritas est æterna, quæ
Sapien. 5. fallere, aut falli non potest. Via iustitiæ est, quam miseri in gehenna C
ignis cruciati fatentur non inuenisse, dicentes. Errauimus à via veri-
tis, & iustitiæ, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Agedum pec-
cator, qui per abrupta montium vagaris, qui per vitiorum præcipitia
progrederis, huc conuerte oculos tuos, ecce Christus Dominus cla-
Varuc. 3. mat. Ego sum via veritas, & vita. Disce iam, vbi sit prudentia, vt
discas, vbi sit longæuitas vitæ. Extra Christum nulla est via, non
veritas sed mendacium: non denique vita, nisi horrenda mors. Mira
res: tria docuit hic clementissimus Saluator, quibus assequi va-
leamus mansiones illas cœlestes, quæ omnia in ipso tantum fas est
inuenire. Primum est sanctitas vitæ: secundum fides recta, ter-
tium spes firma vitæ futuræ. Ipse namque dat sanctè viuere, recte
credere, & sua dignatione efficit, vt spem ad futura bona erigamus,
sicut testatur Dauid dicens. Quoniam tu Domine singulariter in

spe

A spe constituisti me. Sequitur in textu. Nemo venit ad patrem, nisi per me. Sicuti nemo potest venire ad filium, id est, credere in filium, nisi pater traxerit eum, tenebras intellectus depellendo, & lumine fidei eum illustrando, sic nemo in patrem fidem habebit, nisi per filium illuminetur. Vnde sequitur quam impares simus, gratia summi numinis sublata, ad fidem comparandam. Nec nostris viribus, aut operibus salutem consequi valemus, nisi in Saluatorem credamus, eidemque per charitatem non fictam adhęreamus. Quo attinet illud Beati Pauli: Gratificauit nos in dilecto filio suo. *Ad Ephes. 1.* Quia autem Beatus Philippus dixit ei. Domine ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Dixit ei diuinus Magister. Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe, qui videt me, videt & patrem meum. Conqueritur cælestis magister de tarditate, & ruditate Apostolorum, & maxime Philippi, qui patris cœlestis
B consp ectum adhuc in terreno corpore poscebat. Sensus est, nimis mirabile est, quod post tot præclara miracula à me coram vobis patrata, post tot dogmata ex ore meo profecta, nondum noueritis me esse naturalem filium patris cœlestis, ac proinde eundem Deum omni potentem cum ipso. Vbi notandum, quod cognitio illa ex fide oritur, qua filium in patre, & patrem in filio manere non dubitamus. Itaque qui imperfectè agnoscit filium, consequens est, vt imperfecte patrem agnoscat. Sed iam ad nos nostra se vertat oratio: nobis quotidie Christus inquit, Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me. Plane omnium maxime reprehensibile est in quouis fideli, si diutius in Christi Ecclesia versetur, & nihil proficiat in agnitione, & amore Christi. Verum si in nobis, vt par est, dilectio Christi augeretur, non otiose vitam expleremus, aut voluptati vacantes Dominum prouocaremus, Probe scriptum est. Qui timet Deum
C faciet bona. O quot sacri baptismatis vnda abluti hactenus dulcedinem: & mirabilem Christi suauitatem non gustauerunt. Si tamen *Eccles. 15.* gustatis quoniam suauis est Dominus, inquit Beatus Petrus. Perinde atque dubitans loquitur: nam fieri nequit, vt qui suauitatem spiritus libauerit non fucatam, & fallacem mundi, & carnis voluptatem prorsus respuat. Pudeat nos fratres tanto tempore cum Christo esse, & non agnouisse, quam beneuolus, quam suauis, & clemens sit. Suauis est Dominus vniuersis, inquit regius vates. Si vniuersis est suauis, ergo nostra culpa suauitatem eius non agnoscimus.

PAVPERTAS.

Hugo de clau. li. 1. c. 9

VEnerabilis Hugo de Clauſtro animæ inquit. Paupertatis tres ſunt ſpecies, ſunt enim quidam qui rebus temporalibus egent, ſed inuiti, & hæc, vocari egeſtas ſolet: egent enim rebus, & egent bona voluntate, qua nihil ditius eſſe poteſt. Sunt alij, qui rebus abundant: ſunt autē pauperes ſpiritu, & hæc eſt aurea paupertas, quia licet affluāt diuitijs, corda tamē nolūt apponere. Tertia eſt mediocritas, quā Philoſophi vocant frugalitatem, quæ eſt voluntaria.

Matth. 5. Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum inquit Saluator noſter apud Matthæum. Pro quorum verborum declaratione notandum eſt Ariſtotelem Philoſophorum principem doctrinam moralem, quam in Ethicis ſcripſit à beatitudine exorſum eſſe, cuius conſideratio, vt ipſe in prologo refert ad dirigendas noſtras actiones maxime confert. Vltimus enim finis, & ſcopus eſt, ad quem omnes noſtræ actiones diriguntur. *Simile.* Sicut ergo ſagittarius non poteſt rectè iacere ſagittas, niſi in ſignum dirigat aciem, ſic nos non poſſumus recte ponere noſtras actiones, niſi ad vltimum finem aciem mentis dirigamus. Agit ergo in Ethicis de virtutibus, & actionibus, quibus ad beatitudinem peruenimus: ſic ſummus doctor Ieſus Chriſtus filius Dei in hoc ſacroſancto Euangelio, quod totum hanc diuinā Ethicā continet à beatitudine exorditur, ad quā per obſeruātiā eorū, quæ in eo cōtinentur tanquā per media accommoda properamus. Deſideriū autē beatitudinis omnibus ingenitū eſt. Vnde B. Auguſtinus, *B. Aug. li. 13. de trinit.* de quodā mimo, vel paraſito, qui in emporio quodā congregauit omnes, qui ibi erant, dicens ſe velle eis dicere, quid omnes in mente gererent. Cumq; intenti, & quaſi admirantes attenderent, dixit eis. Hoc eſt, quod deſideratis: omnes vultis carius vendere, & vilius emere. Quē taxās B. Auguſtinus ait, Melius, & verius dixiſſet, ſcio id, quod maximè cupitis, q̄ omnes vultis eſſe beati, hæc enim cupiditas in omnibus intima, & cōnaturalis eſt, adeoq; intranea homini, vt niſi eius *B. Aug. ſuper Pſal. 118* deſtruatur natura, talis appetitus ab eo diuelli nō poſsit, taliter illi impreſsit illā author naturæ. Quo circa, vt idē B. Auguſtinus ſuper Pſalmos docet, ipſi peccatores in ſuis vitijs hanc beatitudinē quærunt, voluptuoſus enim hoc quærit in ſuis delicijs, & ſe miſerū putat, ſi cupitis nō fruatur, & beatum ſe prædicat cū adeptus fuerit, quod de alijs peccatoribus dicendū eſt. Omnes tamen errant in quærendo: non enim *B. Aug. li. 4. confeſ. c. 1* quærunt beatitudinem, vbi debent quærere. Vnde Beatus Auguſtinus multoties in Pſalmis & libro quarto confeſsionū dicit. Quære q̄ quæris, ſed nō, vbi quæris, id eſt, quære beatitudinē, quære delicias, quæ-

A quęre diuitias non ab hoc impedieris à Deo, qui te ad diuitias maximas, & ampliſsimos honores creauit. Sed quod à te petit Deus tuus eſt, vt non quæras vbi quæris, quia ibi non ſunt hæc bona, non quæras in his caducis, terrenis, propediem perituris: ſed in cælo, vbi eſt illa ſatietas plena, gaudium ſempiternum, vbi vera bona, & æterna ſita ſunt. At ſi tibi ſitienti, & ex riuulo lutulento bibere volenti ego dicerem. *Simile.* Non bibas, ex hoc luto, & ex hac aqua turbida, & immunditijs plena, veni, & bibe ex ipſo fonte, vbi aqua ſplendet vt cryſtallum, limpidiſsima, dulciſsima, & omni carens ſpurcitia nunquid iniuriam tibi facerem? Nunquid poteras mihi dicere, Dimitte me, vt bibam, ego nō te impedio, quod bibas, imo volo quod ſitim extinguas: ſed non ex riuulo lutoſo, ſed in fonte ipſo clariſsimo. Lætare homo affluę delicijs & quidquid deſideras hauri, ſed non ex creatis iſtis rebus, quæ ſunt riuuli lutoſi immunditijs pleni, ſed ex ipſo fonte limpidiſsimo omB ni carente ſpurcitia, qui Deus eſt. Vnde ait idem B. Auguſtinus in eo *B. Aug. li. 4. cōfe. c. 12.* dem lib. confeſsionum. Quæris beatā vitam, quæris in regione mortis? nō eſt illic. Quomodo enim beata vita, vbi nec vita? Ait ergo Dominus Ieſus. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Ac ſi dicat, ſcio quid velitis, beatitudinem quæritis, ſi ergo vultis eſſe beati, pauperes ſpiritu eſtote. Hoc medio talis obtinetur finis. Hi pauperes ſpiritu ſunt, quos Propheta Iſaias nunc agnos, nunc tauros, nunc fortes vocat. Paſcentur, inquit, agni iuxta ordinem ſuum. Vbi Chaldæus Paraphraſtes, pro agnis interpretatur ſanctos pauperes. Et ſeptuaginta interpretes habent: paſcentur direpti, quaſi tauri. Hoc eſt, hi quos Chriſtus Dominus eripuerit à dæmonis poteſtate, paſcentur, vt tauri, & capi. vigeſimo quinto ait idem Propheta Iſaias. *Iſai. 5.* Super hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gētium robuſtarum laudabit te. Vbi ſeptuaginta habēt. Propterea benedicet te populus paC perum. Pauperes igitur Chriſti agni appellantur, propter innocentiam: tauri vero, quoniam in mundo tanquam in ludorum circo ab immaniſsimis tyrannis exagitantur, donec inauditis ſupplicijs confoſsi ſanguinem pro Chriſto fundant: fortes autem eo quod ſua virtute regnum cælorum capiant: Regnum enim cælorum (vt Saluator noſter inquit) vim patitur, & violenti rapiunt illud. *Matth. 11.* Cum ergo ſit regnū cælorum ipſorum pauperum, aperte concluditur, ipſos pauperes fortes eſſe. Præcipua autem cauſa, quare hic pauperes ſpiritu beati ac fœlices appellantur, quod ipſorum ſit regnum cælorum, hoc eſt, gratia *Simile.* & pax & gaudium in Spiritu ſancto. Simia ſi loqui poſſet: nucem amariſsimam diceret, ob corticis amaritudinem, at vir ſapiens, qui nucem ſcit frangere, & ad nucleum vſque peruenire, dulcedinem in ea inuenit. Sic mundi amatores, Chriſti paupertatem diuitiarum

tenuitatem, amaram iudicant: atqui ſpiritu Dei aguntur dulcem ac A
ſuauẽ, & beatitudinẽ afferentẽ inueniunt. Si rex quidã domum ha-
beret clauſam plenam auro, & gemmis, & monilibus pretioſis, quæ
omnia promitteret ei, qui eam aperiret, & duas tibi claues porrigo-
ret, vnã auream ex reſticula pendentem ex filis ſericis & aureis cõfe-
ctam, ſed qua domum illam non aperires: alteram vero ferream ferru
gine labefactatam ligatã vili funiculo, ſed qua domum aperires. Vtrã
uis eligeres? nonne melius, & vtilius eſſet ferream accipere quam
aureã? quis dubitat? Aurea pretioſior eſt, ſed quid refert, cum ſit ad
aperiendum inutilior? paſcit oculos, ſed non conducit ad aperiendos,
& conſequendos theſauros. Ferrea vero abiectior eſt, ſed præſtantior.
Hic Rex Deus eſt, hæc domus eſt cæleſtis illa habitatio, vbi ſunt the-
2. Ad Cor. 2. ſauri inexhauſti, gaudia æterna, & bona inenarrabilia, quæ non poſ-
ſunt pro dignitate explicari: quæ (vt verbis vtar Beati Pauli) nec ocu
lus vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Hæc omnia B
promittit Deus illis, qui illuc ingreſſi fuerint. Clauis aurea eſt diui-
tiarum abundantia cum auaritia coniuncta, quæ domum illam cæle-
ſtem bonis pleniſsimam non aperit: clauis vero ferrea, & vtilis eſt
paupertas ſpiritus, quæ aperit regnum cælorum. Siquidem (vt in-
quit Chriſtus Ieſus) beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt re-
gnum cælorum. Eam ob cauſam nos clauem auream, & mundi opes,
quæ vtiles pleriſque, & præclaræ videntur propter Chriſtum Ieſum
conẽnamus: Paupertatẽ vero, & ea, quæ abiecta, & acerba videntur,
propter eundẽ Dñm moderatè feramus & pro animo amplectamur.

Animaduertendum eſt quod eccleſia quaſi in infantia ſua fuit ſub
veteri lege, & hinc erat, quod tunc Dominus ei promittebat terram
Leuitic. 16. & Iſai. 1. fluentem lacte, & melle. Lac enim, & mel cibus ſunt paruulorũ. Adue
niente tamen Chriſto Ieſu Redẽptore noſtro ablactata, atq; à lacte
ſeparata eſt. Ideo B. Petrus, qui caput futurus erat totius eccleſiæ C
illius nomine dicebat. Ecce nos reliquimus omnia. Sed proh dolor,
Matth. 10. quia nunc temporis Eccleſia maiori ex parte ad lac redit, quod pueri-
litatis ſignum eſt maximum. Diuitias amant multi Chriſtiani, ſuper-
biam amplectuntur, vanitatem huius mundi ſectantur, non ſolũ mul-
ti, non relinquunt omnia ſed potius rapiunt aliena. Non ſic iuſti non
Simile. ſic, qui boni filij Eccleſiæ ſunt intelligentes, quod qui eas habẽt, ſunt
ſimiles arcæ non habenti commodum aliud de pecunia, quam ſeruat,
Simile. niſi quod illius occaſione interdum tota frangitur. Similes etiam bur
ſæ ſiue crumenæ hoc ſolum emolumentum reportanti de pecunijs,
quas habet, quod maculis plena remanet, & cuſtodiendo pecunias cõ
ſumitur, & dirumpitur, & interdum à latronibus ſcinditur.

Aduertendum tamen hic eſt, quod vbi nos habemus, beati paupe
res

A res ſpiritu, litera Græca habet. Beati mendici, vt B. Chryſoſtomus do
ctor Græcus docet: Oportet autem quod mendici, qui de eleemoſy-
nis viuunt iuſtè viuant, & tenentur benefactoribus gratiam tribuere
ſuis religioſis actibus ſatisfaciendo pro eorum peccatis. Vnde in Pſal
mo dicitur. Dedit eis labores gentium, vt cuſtodiant iuſtificationes Pſal. 104.
eius, & legem eius requirant. Ecce quam obligationẽ impoſuit Deus
Hebræis labores gentium, & facultates eis tribuendo.

Perpendẽdũ eſt etiã altiſsimam paupertatem Euangelicam eſſe de B. Tho. 2. 2.
ſe primum fundamentum ad perfectionem, vt docet Beatus Thomas q. 184. ar. 4

Paupertas voluntaria.

NIſi paupertas, quam ſpontaneam, fidelem, Euangelicam dicimus,
permagnam haberet vim virtutis colendę, & mire expeditam fa-
ceret philoſophiam Euangelicam, profecto non eſſet illata mundo ſi
mul cum Euangelio ſalutis. Ioannes præcurſor Domini, & primus B
prędicator euangelij, ipſe dimiſsis omnibus factus eſt incola deſerti,
contentus locuſtis, & melle ſilueſtri pro eſca, & cilicio de pilis camelo
rum pro veſtimento prædicans regnum Dei, & dicẽs. Qui habet duas Luc. 3.
tunicas, det non habenti. Poſt hunc venit filius Dei dicens. Vulpes fo Matth. 8.
ueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet,
vbi caput ſuum reclinet. Et ipſe prædicans regnum Dei dixit: Omnis Luc. 14.
ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ poſsidet non poteſt meus
eſſe diſcipulus. Poſt filium vero miſſus eſt Spiritus ſanctus viſibiliter Actuum. 2.
in ſpecie ſlammarum, & ita ignifecit pectora credentium, vt dicat ſa-
cer textus. Omnes etiam qui credebant pariter & habebant omnia
communia, poſſeſsiones, & ſubſtantias vendebant, & diuidebant illa
omnibus, pro vt cuique opus erat. Ad hæc duces fidei intonant con- Matth. 19.
ſtanter. Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, Chriſtum
C Dominum noſtrum nudum nudi. Neque eſt in Sancta Eccleſia hoc
genus vitæ ſine certa eaque ampliſsima promiſsione Dei introduc-
tum: ſiquidem diuinus mundi ſaluator ab Apoſtolis interrogatus.
Quid ergo erit nobis, quandoquidem reliquimus omnia, & ſequu-
ti ſumus te? Reſpondit. Amen dico vobis, quod vos, qui ſequuti
eſtis me: & non ſolum vos, ſed omnis qui reliquerit domum vel
fratres, aut ſorores, &c. (nota diſiunctiuam particulam: nam qui vel
vnum dimiſerit quanto magis qui vniuerſa) propter nomen meum,
(Beatus Marcus inquit propter me, & Euangelium) centuplum Marc. 10.
accipiet. Hoc eſt, centies tantum nunc in tempore hoc, & in futuro
ſæculo vitam æternam poſsidebit. Ex quo ſequitur, quod non tan-
tum acquiritur pro dimiſsis bonis temporalibus præfatum ius ad
regnum Dei, ſed ſimul etiam ſuauiſsima quædam affluentia rerum

huius

huius mundi, quousque cupis, & satis est virtuti Euangelicæ colen- A
dæ. Habet enim textus Euangelij secundum Marcum. Amen dico vo-
bis, nemo est, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patré
aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium,
qui non accipiat centies tantum in tempore hoc, domos, & fratres, &
sorores, matres, filios, & agros: & hoc etiam, quanuis eis vnquam per
tinuerint aut iure naturæ, aut iure gentium, aut successionis lege, aut
vlla ciuilium constitutionum obligatione. Itaq;, qui sua propter Chri
stum relinquunt, habebunt hæc omnia ad vsum non ad opes, aut pro-
prietaté possessionis, sed vt illis perfruantur sufficientissime per flu-
mina charitatis: sic disponente Spiritu sancto, qui vnus singulorum
corda tangit, dirigit, patefacit ad singula commembra mystici corpo-
ris: non secus imo & longè perfectius, quam vnus spiritus vitalis sin
gulorum membrorum vires, opes, officia conuertit in vsum aliarum
partium eiusdem corporis, quantum cuique opus est, & sufficit. Sed B
dices, quomodo accipiunt centum domos pro vna, aut centũ agros
pro vno, aut centum matres pro vna? Id necdum intelligo. Perpende
quia neque hoc dicit Christus summa veritas. Sed inquit Centies tã-
tum domos, agros, fratres scilicet accipiunt, hoc est, centies tantum
vtilitatis, ac beneficij accipiunt ex domibus agrisque alienis ex fratri
bus, ex sororibus, matribusque non suis, quantum ex proprijs accipe-
re potuissent. Omnium enim domus eis apertæ sunt, omnium agri ip
sis fructificant, omnesque pie fideles officia plusquam paterna, aut
fraternа, aut materna in eos congerunt, & accumulant. Ad hæc tam
habent singulos comparticipes fidei pro fratribus, quam si de eisdem
visceribus geniti forent, sicuti sunt per eadem viscera vnius Christi
Iesu, eiusdemque Spiritus sancti noua creatura in Deo. Habent insu-
per vniuersos qui regendi, docendi ve in Ecclesia munia subeunt, tã C
pro colendis patribus, quam si de ipsis viuendi initium sumpsissent, si
cut & sumpserunt, loquendo de vita Euangelica, qua deiformes effi-
1. Ad Cor. 4 cimur. Vnde Beatus Paulus Corinthijs confidenter scribit. Nam si de
cem millia pædagogorum habeatis in Christo, sed non multos pa-
tres. Nam in Christo Iesu per Euangelium ego vos genui. Omnes de
Ad Gala. 4 nique, quibus ipsi aliquod incrementum gratiæ Euangelicæ impatiti
sunt, vt proprios filios amplectuntur, vti liquet ex eo, quod Galatis
scribit idem Apostolus inquiens. Filioli mei, quos iterum parturio,
donec formetur Christus in vobis. Quales appellationes Euangelicæ
cognitionis passim per omnem scripturam sacram obuiæ sunt. Vt au-
2. Ad Cor. 6. tem pergamus vlterius perspicuum est qua magnitudine spiritus B.
Paulus ad Corinthios loquitur. Quasi tristes, inquit, semper autem
gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam ni-
hil

A hil habentes, & omnia possidentes. Ibi explicat diuinus Apostolus
dulcedinem, diuitemque remunerationem paupertatis Euangelicæ.
Quasi diceret, nos, qui nudi nudum sectamur Christum, videmur qui
dem mundi hominibus instar mendicantium egere rebus: at locuple
tes reddimus quam plurimos, non solum bonis spiritualibus, sed &
temporalibus. Quis enim pauperum in Hierusalem subleuauit ino-
piam? Nonne ego? Quis autem peperit Ecclesiæ diuitias, quibus opu-
lenter sustentat ministros suos, nonne sancta illa primorum creden-
tium paupertas? Nam & tum temporis, cum nihil videbantur habere
Apostoli, possidebant omnia. Sed dices. Ergo falso dixerunt. Ecce
nos reliquimus omnia: nam omnia possidere, omniaque relinquere
ex diametro sibi repugnant. Nullo modo falso dixerunt duces fidei
B neque inter duo illa, vti arbitraris, est repugnantia. Quæ enim ad nu-
tum inseruiunt nobis, recte possidere dicimur. Quandoquidem possi
dere, est in posse, hoc est, in potestate sua habere. Aliud est possidere,
aliud rem tanquam suam sibique propriam habere. Quam differen-
tiam Cicero linguæ Latinæ parens insinuauit dicens. Sua esse omnia,
atque à se possideri sicut propria volunt philosophi. In vita monastti-
ca omnis professus, omnia quæ monasterij sunt, possidet, nihil tamen
suum habet, quia omnibus per votum renuntiauit. Omnia ergo possi
debant Apostoli, quia de omnibus, quantum libuit, in sua potestate
habebant, idque per spontaneam, piamque aliorum communicatio-
nem. Omnia nihilominus dimiserant, quia omnium rerum dominiũ,
& proprietatem à se abdicauerant habẽtes rursum, quę aliorum erãt
adeo ad nutũ, vt nihil eis defuerit, imo in tantum, vt dicat B. Paulus
C ad Galatas scribens. Testimonium enim perhibeo vobis, quia, si fieri Ad Gala 4
posset, oculos vestros eruissetis, & dedissetis mihi. Illi autem Galatæ
hoc facturi an pecunijs, an alijs bonis pepercissent erga Apostolum?
Sed nec possunt magis voluntariæ esse opes diuitibus, quam homini
sancto sua paupertas voluntaria est. Hinc Beatus Apostolus. Quasi tri
stes (scilicet iudicamur à cæteris) semper autem gaudentes: non enim
alias lætamur, & alias mæremus, sed semper gerimus intus verum gau
dium Spiritus sancti. Ergo cui hæc coniunctim accrescunt in tempo-
re isto pro ijs, quæ dimisit, nonne vobis centies tantum accepisse
videtur?

Paupertas spiritus.

TAnta est felicitas illius, qui sua sorte contentus nihil extra se quę
rit vt Seneca dicere non dubitauerit. Qui desiderium clausit, cũ
ipso Ioue de felicitate contendat. Hinc idem argutissime veras diui-
tias desideriorum paupertatem esse diffiniuit, illumque vere diuitem,
& beatum

beatum pronuntiauit,non qui plurimum haberet, sed qui minimum A
cuperet,quod hoc argumento perspici facile potest: siquis æger inex-
plebili fame laboraret, & multis dapibus absumptis eadē adhuc fame
vrgeretur:alius verò,qui sano esset corpore vno tantum ferculo con
tentus famem sedasset,an non hic meliori conditione esset minimo ci
bo contentus,quam ille,qui tot absumptis ferculis eadem fame crucia
tur.Non ergo ingēs opum multitudo sed cupiditatis abdicatio quietē
animis adfert.Vnde idem Philosophus sapienter,& eleganter ait. Ni
hil interesse an habeas an non concupiscas. Cum enim beatitudo sit
quies desiderij,multo sanè fælicior est,qui cum nihil habeat,nihil cu-
pit,quam qui cum plurima habeat,plurima cupiat. Merito ergo inter
illas beatitudines,paupertas voluntaria numeratur,quæ nos à tot cor
poris & animæ malis eripit,& in fælicissimæ quietis,& tranquillitatis
portu constituit.Hoc autem mihi Dominus innuisse videtur,cum pri
mæ huius beatitudinis præmium præsentis temporis verbo significa- B
uit dicens.Beati pauperes spiritu,quoniam ipsorum est regnum cœ-
lorum:cum in cæteris postrema tantum excepta,futuri temporis ver-
ba subijciat, quòd videlicet in hac vita incipiat esse beatus, qui ad
hunc terrenarum rerum contemptum potuit peruenire. Hoc autem
quod ego à vobis fratres,Christianus à Christianis exigo gentilis Se
neca se præstitisse fatetur,qui ad Lucillum scribens. Romanorum aui
ditatem commemorat,qua ad naues ab Alexandria venientes prope-
rabant,quò rerum suarum statum,& rationem agnoscerent. In qua tā
ta omnium festinatione, de negligentia sua, sibi Seneca gratulatur,
quāuis ad ipsum quoq; ea res plurimum pertineret. Qui enim perin-
de, atque prophetæ nostri vocem audiuisset,in magna diuitiarum af-
fluentia, cor ipse diuitijs non apponebat. Itaque ait magnam esse
ex hac negligentia sua lætitiam sibi consequuturam, quod ea res ani C
mum suum à diuitiarum seruitute, & cupiditate liberum esse de-
clarabat.

Simile. Quēadmodum rota quātum minus solū tangit,tanto velocius mo
uetur,ac voluitur leuius,quoniam sic non hæret aut mergitur:ita ho-
mo quanto leuius ista mundana contingit, & ipsis hæret, tanto cele-
rius in virtute progreditur.Et sicut rota,quanuis terram attingat ma-
iorem tamen partem, quæ terram ipsam non tangat,habet eductam,
ea tantummodo parte contingens terram, qua tangere necesse est ad
sustentandū suū pondus:sic etiā vir prudens & vere sapiens, quāuis
mundū tangat,quia dum in hac vita mortali moratur, sine mundo
esse non potest:tamen ita tenuiter eum attingit, & tam exiguam de
mundo sustinet curam, vt cœlestia potius perattente contempletur.

De

A *De paupertate quæstio.*

QVæritur quare, cum Dominus in monte Thabor trāsfigura-
tus est adduxit ibi in testes suæ gloriæ Moysem,& Heliam,&
non Abraham,Isaac, aut Prophetam Dauid?Ad hoc respon-
det Diuus Chrysostomus,quod cum Christus Redemptor noster vel
let ostensionem præmij sanctorum præbere, elegit illos qui fuerunt
sancti,paupertatem,& contemptum sectantes,hoc est,Como Christo
nuestro Redemptor queria dar muestra del premio de los sanctos,es-
cogio aquellos que fueron sanctos atrueco de pobreza, y de despre-
cio,que son de las mas duras tentaciones del mundo, y de las cosas,
porque mas gentes se pierden.Nam de Sancto Moyse ait Diuus Pau-
lus, quod elegit potius affligi cum populo Dei, quam voluptatibus
domus Pharaonis potiri. Helias etiam,cum nihil amplius haberet,
B quam pallium,quo se operiebat,semper à curia Regum semotus exu-
lauit,quia voluptatibus, & placitis regis Achaz consentire nolebat:
porque ser virtuoso quando la virtud me vale para ser rico, y honra-
do,no esde mucha estima. Quando el juez espera,que por tener nom
bre de hombre de pecho, & de valor le haran mercedes, y le daran
otros oficios y el otro,que por ser honesto le haran Obispo,ni grado
ni gracias, mas quando la virtud se conserua a trueco de ser po-
bre, y desualido, esta es la compañera, y assistente de la gloria
de Iesu Christo. Hoc enim efficere non potest nisi ardens amor er-
ga Deum, & maximum gloriæ desiderium:porque essotras virtu-
des podemos dezir, que merecen mas nombre de los vicios por
que se hazen, que de las virtudes, que parecen, y demuestran ex-
teriormente. Si autem dicitis, ò Pater nos virtutes etiam propter
amorem Dei operamur,de manera que las hazemos por lo vno y por
C lo otro;ad hoc dico, quod opera, in quibus Deus primum locum
in intentione, & in amore, & in desiderio,& in omnibus non haber,
profecto nullum locum ibi habet. Deus enim nullibi secundum lo-
cum habere vult.

Religiosus,siue quicunque alius, qui pauper spiritu esse intendit,
& mundanos diuites plurimum diligit,& frequentat,hunc ego diui-
tem spiritu esse existimo.Econtra vero, quando homo diues paupe-
res diligit, eosque suis eleemosynis frequentat, certe potest spiritu
pauper reputari:etenim amor conuertit hominem in id, quod amat:
si diligis pauperes,eris pauper spiritu:si diligis lusores eris lusor spiri
tu:denique si diuites amas,eris diues spiritu.

Licet certè Christianis diuitias possidere, sed non ab earū auaritia *Simile.*
possideri.Musca accedens ad patinam mellis si se totam non immittit

in

in illud,sed ore tantum attingit & prælibat,atque necessarium sumit, A
tuto abscedit,& alio aduolat,sin autem se totam ingurgitat in mel in-
uiscatur in eo, & non valens volare perit omnino.Sic homo si ex di-
uitijs eas tantum sumit,quibus indiget,vt possit se ipsum honestè su-
stentare,potest eripi,& volare ad cælum, sin autem cupiditatis & aua
ritiæ stimulis agitatus se totum in diuitias immergit, colligatur illis,
& inuiscatis animi alis perniciem sibi machinatur. Plutarchus ait cō-
temptum diuitiarum esse Philophiæ instrumentum. Et Seneca breuis
simam ad diuitias viam esse per diuitiarum contentionem.Si ergo gē
tium Philosophi paupertatem magnis laudibus efferunt, quid acturi
sunt Christiani,quorum dux,quorum magister, quorum Deus pau-
pertatem dilexit & docuit,nascens inter paleas,& nudus in cruce mo
Matth. 8. riens?Priusquā Christus filius Dei appareret in carne, poterat inopia
mortalibus acerba,& ignominiosa videri:at postquam totius vniuer-
si imperator,& rector induit paupertatem, & de se dixit. Vulpes fo- B
ueas habent,& volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet,
vbi caput suum reclinet, quis non videt esse paupertatem decoram,
& honoratam,& Christianæ nobilitatis clarissimum signum.

PAX.

Eccles. 28. IN Ecclesiastico dicitur. Memorate timorem Dei, &
non irascaris proximo,si sufflaueris (scilicet irascen-
do animum tuum,& malum pro malo reddendo)qua
si ignis exardebit,lis scilicet,aut controuersia: & si ex
pueris super illam, leuiter scilicet ac suauiter respon
dendo,extinguetur,vtraque tamen ex ore proficiscuntur.Nam, vt di
Prouerb. 15. citur in Prouerbijs,Responsio mollis frangit iram: sermo durus susci
tat furorem.O cælestem doctrinam,imprimat eam Deus in cordibus C
nostris.Quo affectu desiderabat Beatus Paulus hoc in omnibus fideli
bus cernere, siquidem ad Corinthios scribens ait. Obsecro vos fra-
tres per nomen domini nostri Iesu Christi,vt id ipsum dicatis omnes
bonum,& animabus vestris vtile,& quod in honorem Dei sit,& non
sint in vobis schismata:sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadē
1. Ad Cor. 1. sententia.Equidem si hoc facitis eritis vt angeli Dei in pace,& in bo-
no conformes,si tamen vnus contra alterum insurgit, & diuisiones
dilexeritis ipsi dæmonibus aliquo modo peiores eritis, & magna
aduersum vos insurgent mala.Si vnicam,& pāruam lucernam accen-
Simile. sam circa aerem portasses paruo insurgente vento extinctam cito vi
deres,tamen multas simul succensas nec magnus aer extinguere po-
test.Habens tu ò homo vnicam lucernam paruam omni vento tenta-
tionis

A tionis expositam,nempe animam tuam, si diuisionem diligis cito ex-
tinguetur per culpam, & gratiæ lumen amittet,si desideras,quod val-
de desiderandum est,nempe, vt lucis gratia ab anima tua non extin-
guatur à tentationum vento, nec ab aere persequutionum. Id ipsum
bonum virtutis, & Dei seruitium concordia fraterna, & dilectione
mutua,& sancta omnibus viribus sapere cum fratribus satage, vt do-
cet Sanctus Apostolus,& iunge lucernam tuam, hoc est animam tuā
gratia accensam,cum aliorum animabus amoris veri bitumine, & vi
debis,quam secure per omnes tentationis ventos,vsque ad Dei visio
nem accensam portabis, quam parumque contra te aereæ potestates
prævalere poterunt ad malum. Væ ciuitas sanguinum, vniuersa men-
dacij dilaceratione plena(ait Dominus per prophetam Naum:) non *Naum.3.*
recedet à te rapina,vox flagelli,& vox impetus rotæ, & equi frementis,& quadrigæ feruentis,& equitis ascendentis,& micantis gladij,&
fulgurantis hastæ,& vox multitudinis interfectæ,& grauis ruinæ. Vt
B quid omnia ista contra Hierusalem,& etiam contra animam peccatri
cem,nisi quia est dilaceratione plena?idest diuisionibus, & intestinis
dissensionibus.Et etiam vox flagelli Dei veniet contra te ò miser ho-
mo diuisionem diligens.

Nunquam audistis quid de apibus naturales dicant?Attendite, ob-
secro,quanta commoda illis veniant,quandiu pax inter illas, & con-
cordia seruatur:vna florem portat, alia aquam adducit, alia domum
ædificat,alia mel elicit,alia fauum componit,omnes denique concor-
diter laborantes miro artificio dulcissimos fabricantur fauos. Tamē
si inter se discordia consurgit & diuisio,non solum mel,fauus, & cera
pereunt,sed inuicem aculeis se occidunt,& destruunt. O quanta ma-
lignatus est diabolus,vt nos fideles perdat,& discordiam inter nos se
C minet, vt sic facillime destruat. Quandiu pax, & concordia inter
vos est, ò fratres,vt apes argumentosæ,& valde proficuæ estis, vnus
vnum florem, verborum sanorum, sibi,& alijs conducibilium por-
tat; alius, aquam lachrymarum, & compunctionis, quæ in dulce-
dinem spiritus vertitur: alius fauum eleemosynæ, alius mel solatij,
quo proximus reficitur, componit, & sic conseruantur in amore,
& timore Domini. Sed si discordia insurgit, qui aquam lachryma-
rum suis sanctis monitis portabat, iam est in causa, vt multi plo-
rent damna ab ipso illata, qui flores bonorum verborum, iam lin-
gua sua, vt tribulo pungit corda, & famam proximorum, qui mel
dulcius operationis adducebat, iam fel odij in corde portat, & sic
inuicem prouocantes se ad malum, & inuicem inuidentes, & mor-
dentes inuicem consumuntur.Considerate,obtecro fratres, in Chri-
sto Iesu,quod animantia rationis expertia, in suo quæque genere ci-

uiliter concorditerque degunt, armentatim viuunt elephantes, gre- A
gatim sues, & oues pascuntur, turmatim volant sturni, & graculi, per
iusta quadam politia grues suas agunt excubias, quæ mutuis officijs
se se tuentur, & etiam delphini, & cerui: denique inter immanissimas
feras concordia reperitur: leonum enim feritas inter ipsos non dimi
cat, aper in aprum non dentem vibrat, draco non sæuit in draconem,
lupi interse viuunt concorditer, serpentes serpentibus venenum non
effundunt. Ipsi quoque spiritus maligni Deo rebelles, & homini-
bus contrarij, per quos concordia primum in cælis dirupta est, &
hodie in terris rumpitur, tamen, teste summa veritate interse fœdus
Luc.11. habent; dixit enim apud Lucam. Si Satanas inse ipsum diuisus est,
quomodo stabit regnum eius? Soli nos miseri homines, quos omniũ
maxime decebat vnanimitas, quibus etiam maxima erat necessaria
concordia ad mare huius periculosi mundi transmeandum incolu-
mes, & ad ipsos dæmones vincendos, & ad tentationes contra nos B
innumeras surgentes superandas, intestinis inter nosmetipsos disi-
demus odijs. O feris crudeliores imo & dæmonibus peiores, siquidem in illis, & non in nobis concordia reperitur. O homo apro cru-
delior cur dente detractionis fratrem tuum mordere non times?
O leone sæuior, cur proximos dilaceras? O dracone venenosior, vt
quid fratrem toxicare odio audes? considera ò infelix iracunde quo
modo cæteris animantibus vindictæ, & vltionis instrumentum natu-
ra indidit, equo calcem, ceruo, & tauro cornu, apro dentem, api acu-
leum, aui rostrum, & vngues, denique vel ipsi pullici morsum addi-
dit, te vero ò homo ad mansuetudinem, & patientiam produxit iner-
mem, & nudum, vt pote ne haberes, vnde vim vi repelleres, & sic disi-
cordiam fugeres, & diuisionem, & pacem cum omnibus diligeres, ni-
si te ideo inermem creauit Deus, quia nullis armis es contentus, alia,
& alia semper quærens. Vt quid igitur præter naturam vis vlcisci, & C
odio fratrem tuum prosequi, armis aliunde quæsitis, cum vel crude-
lissimæ feræ & ad crudelitatem natæ, suis armis duntaxat, & sibi à na
tura inditis, suam cito vlciscantur iniuriam? Quid erit de te, quando
omnes bestiæ, & etiam pullices insurgant contra te? O hominum con
fusio! Bos, qui aratro terram cum alio boue scindit, & glebas rumpit,
& iugo simul est pressus in pascuis non diuiduntur, & si alterum ab
altero separes mugitus ad inuicem emittunt quousque iterum iungã
tur, & vos homines imo & Christiani sanguine Christi Redempti in
eisdem pascuis & riuis sacramentorum pascentes, & idem verbũ Dei
audientes vt eadem beatitudine essetis fruentes, qui tamen non solũ
non doletis de corporali separatione, quin etiam spiritualem inuicem
intenditis discordia animas vestras à gratia separãdo, alter in alterũ
detra-

A detractionum mugitus, & odij cornu insurgentes? Boues erunt con-
tra vos in Dei iudicio. Omnia discordia pereunt. Ipsa etiam hominũ
corpora qua ratione creditis interire, nec animam in se retinere pos-
se, vnde mors ineuitabiliter venit? Certè non ob aliud, nisi quia qua-
tuor humores ex inæqualitate abinuicem diuiduntur, & ideo homo
viuit corporaliter quia concordia est inter humores, & debita conue
nientia. Quomodo igitur ò miseri homines vultis, vt merita vestra nõ
destruantur, & bona opera in gratia facta non pereant, cum discordiã
diligatis, & inuicem diuisi sitis, odio vos prosequentes? Corpus non
viuit sine humorum concordia, nec animam secum retinere valet, &
creditis rempublicam non esse destruendam ciuium diuisione, & do-
mum, ac familiam coniugum discordia. Falso opinamini quia certe de
structa erunt, & anima discordiæ amica gratiam retinere secum impos
sibile erit. Igitur ò anima fidelis concordiam, & pacem dilige, si vis *1. ad Cor.14*
B gratiam possidere. Nõ enim est Deus dissensionis (ait Beatus Paulus)
sed pacis, sicut & in omnibus ecclesijs sanctorum doceo. Et in Psalmo
inquit Dauid. In pace factus est locus eius. Idest anima pacem cum *Psalm.75.*
omnibus habens, & concordiam, est locus eius.

Pax interior siue spiritualis.

PAx secundum Beatum Thomam idem est, quod concordia licet *B.Tho.2.2.*
aliquid amplius addat super illam, est enim cõcordia diuersarum *q.29.*
voluntatum concors assensus. Pax autem hunc voluntatis consensum
concludit, & addit præterea ipsius etiam ad se ipsum concordem as-
sensum, vt non solum alienæ voluntati concordet, sed in se ipso etiam
cum semetipso pacem habeat, vt affectus in eo quod bonum, ac offi-
ciosum est, conueniant, & appetitus rationi, ratio vero Deo subijcia-
tur. Quare concordia est interplures: pax vero eiusdem ad se ipsum
C conuenientia, affectuũ est. Licet hæc pax in hac vita perfectè haberi
minime possit, cum etiam inter perfectissimos viros hoc ciuile bellũ
ingruere videamus. Nã beatus Paulus vas electionis his intestinis prę
lijs angustiabatur. Vnde, & clamabat in Epistola ad Romanos dicẽs. *Ad Rom.7.*
Infælix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Hoc est
de hoc corpore mortali, quod animã ad mortalia aggrauat. In patria
fruentur iusti omnimoda pace cũ adimplebitur quod per prophetam
Isaiam (secundũ septuaginta interpretũ translationem) pollicetur eis *Esai.57.*
Dñs dicens. Dabo eis pacẽ super pacẽ, hoc est, dabo eis, & corporis, & *Psalm.118.*
mentis pacẽ. In hac autem vita licet pace fruantur vt Dauid ait: pax
multa diligentibus nomẽ tuũ, non tamẽ perfecta, & integra pax est:
At vero pax illa, quam concordiam dicimus maxime desideranda, & *B. Cyprian.*
inuestiganda etiam est. Quia (vt Beatus Cyprianus libro primo ait) *lib.1. Epi.1.*

Universidad de Deusto Biblioteca

concordia simul iuncta vinci non potest. Sciat quippe Orthodoxorũ quilquis hostem nostrum diabolum, etsi superbissimum, ac fortem, meticulosum tamen, ac pauidum esse, nec multos simul aggredi audebit, sed vnum vel alterum, cum ab alijs discretum, ac seperatum viderit. Sicut ille Goliath, à quo omnis exercitus Israel fugiebat, quoniam proceræ erat staturæ, lorica ferrea indutus, & ocreas habebat, & hastile lanceæ sicut liciatorium texentium, tamen licet fortis, ac superbus, ad singulare certamen populum Israel exagitabat, qui omnem exercitum simul videbatur posse ad congrediendum secum inuitare, adeo meticulosus erat. Sic dæmon, qui tot indutus est armis, artibus & dolis, cui non est potestas in terra comparabilis (vt in libro Iob dicitur) nihilominus timet multos simul vinculo charitatis, & pacis vnitos adoriri, sed ad singulare certamẽ descendit, y quiere a los hombres vno a vno y no juntos en paz y amor. Quare cum Christianos discissos inter se cognouerit tam illos audacter, ac considenter aggreditur peccatisque omnia complet. B

1. Reg. 17.

Aduertendum est autem maxime duas in homine esse facultates, quarum altera perturbationibus obnoxia est, & turbidis motibus agitur frequenter (qua in parte nascuntur appetitiones quædam vehemẽtiores,) hæ in hominibus stultis sunt vt in pluribus à ratione auersę, inimicæ mentis, atque vitæ tranquillitatis: in homine vero sapiente, quamuis excitentur hi motus, rationi tamen semper obtemperant. Altera vero est in nobis animi facultas quæ non his concitatioribus motibus afficitur, sed consilio semper, ac iudicio regitur. Ab his ergo animi facultatibus tanquam à primis fontibus variæ proficiscuntur actiones longe inter se diuersæ, quæ quãuis interdũ inter se confundantur, sapientis tamen hominis est inter eas discernere, & de vtrarũque natura iudicare. Qui autem hęc in se ipso scit pacificare, etiam faciliter cum proximis concordat, & cum eis pacem seruat. C

Pax commendatur à sanctis.

Orig. homi. 26. in Num. Simile.

ORigenes inquadam homilia inquit. Tanquam in musicis, si harmonia chordarum fuerit consonanter aptata, sonum suauem modulati carminis reddit. Si vero sit aliqua in fidibus dissonantia ingratissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur; ita & hi, qui Deo militant, si dissensiones, & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur, etiam si multa bella conficiant, etiam si spolia multa deferant, & multa munera Deo offerant. Ego autem amplius aliquid dicam: nisi talis fueris, vt in nullo dissentias à mandatis Dei, nec in aliquo discrepes ab Euangelicis præceptis,

A ceptis, non poteris superare inimicum. In eo enim ipso, quo dissentis victus es à diabolo.

Beatus Marcharius ait in quadam homilia. Quemadmodum corporis membra, cum multa sint, vnum sunt corpus, & se mutuo iuuant, ac vnum quodque proprio fungitur officio, verbi gratia: oculus prouniuerso corpore videt, manus, pro omnibus mẽbris operatur, pes quocũque pergis, ambulat, circũ ferens vniuersa mẽbra, & nihilominus aliud membrum compatitur: sic & fratres sibi inuicem cedant, neque is, qui precatur operantem damnet, quod non precetur: neque qui operatur orantem condemnet inquiens. Ille quiescit, & ego operor? neque qui ministrat, alterum iudicet: sed quisque, cum agit quidpiam ad gloriam Dei faciat. *B. Mach. homi. 3.*

Beatus Chrysostomus in quadam homilia inquit super illa verba: non veni pacem mittere, &c. Quomodo ergo omnes Prophetæ pacẽ B tempore ipsius Domini Iesu futuram prænuntiarunt? Quia videlicet præcipua, singularisque pax tunc præstatur; quando, quod tabo, vel sanie corruptum est, abscinditur atque proijcitur: quando factiosa & improba pax repellitur, aut omnino destruitur: sic certe cælis terra coniungi potest. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus conseruat facile, si quod reduci ad sanitatem non potest ceciderit, atque abiecerit. Et militiæ dux ad soluendam militum conspirationem, alterum in alterũ concitat. Sic in turre factum videmus, quando pernicio sa illa pax per discrepantiam dissoluta, tranquillam, atque laudabilem pacem reddidit. *B. Chryſ. homili. 36. in Matth.*

Super illud Psalmi Iustitia, & pax osculatæ sunt, ait Beatus Augustinus. Duæ sunt amicæ iustitia, & pax. Tu forte vnam vis, & alteram nõ facis. Nemo enim est, qui non velit pacem, sed non omnes volunt operari iustitiam. Interroga omnes homines. Vis pacem? vno ore C respondebit tibi genus hominum. Opto, cupio, amo, volo, Ama iustitiam, quæ duæ amicæ sunt iustitia & pax: ipsæ se ad inuicem osculantur. Si amicam pacis non amaueris, non te amabit ipsa pax nec veniet ad te. *Pſalm. 84. Ad Heb. 10*

PAX SEQVENDA.

PAcem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum, inquit Beatus Paulus ad Hebræos scribens. Non ait: concordiam sequimini, sed pacem, magnum enim discrimen est inter pacem, & concordiam: nam concordia est conformitas quædam diuersarum voluntatum in bono, vel in malo, pax vero est conformitas in bono. Ex quo sequitur, quod omnis *B. Auguſt. Vide. B. Tho. 22. q. 29. a. 1. 2*

pax est concordia, sed non è contra. Pax, vt docet B. Paulus, est effe- A
Ad Gal. 5. ctus quidam Spiritus sancti, qui per amorem in animis iustorum vi-
uit, & regnat, atque ita ad Galatas scribens inquit. Fructus autem spi-
ritus charitas, gaudium, pax. Ex quo colligitur quod licet inter infide
les, & peccatores sit conformitas in bono, non tamen pax sed concor
Isai. 52. dia poterit nuncupari, quia in eis Spiritus sanctus non viuit. Ideo
Isaias Propheta dixit. Non est pax impijs, dicit Dominus. Est autem
obseruandum, quod vt pacem homines cum hominibus habeant,
necessum est, vt vnusquisque eam secum habeat, quæ quidem in con-
formitate appetitus sensitiui cum ratione consistit: atque ita à B. Au-
B. Augu. li. 19. de ciuit. Dei. gustino sic diffinitur. Pax est ordinata concordia. Vocatur concordia
recte ordinata, quando omnes motus appetitus sensitiui quieti sunt,
& rationi subiecti ita, vt nec sensus exteriores, nec caro desiderẽt rẽ
aliquam, quæ sit cõtra rationem. Ex quo sequitur alia tertia diffentia B
inter pacem, & concordiam scilicet, quod, vt pax sit inter homines,
oportet, vt nullus alteri iniuriam inferat, ita, vt ambo non solum in
exteriori, sed etiam in interiori tranquilli, & quieti viuant: nã licet ali
quando inter eos sit concordia exterior, remanent tamen interius vo
luntates eorum venenosæ: ideſt, quedan las voluntades enconadas y
emponçoñadas. Cumque homo pacem, & quietem secum nõ habeat,
nec cum proximo illam habebit, licet cum eo exterius concordiam
habeat. His suppositis cum Diuus Paulus ait, vt cum omnibus pacem
habeamus, omni studio intendit, vt in bono, & non in malo confor-
mitatem ad inuicem habeamus. Hæc autẽ pax est effectus charitatis:
nam alia est pax, quæ est effectus amoris proprij, sed hæc est pax inor-
dinata, quando videlicet ordo obedientiæ ita peruertitur, vt superior
inferiori obtemperet; sicut quando ratio sensualitati obedit, vel præ-
latus subdito, vel Dominus seruo. Maledicta pax est quando subditus C
supra prælatum imperium habet, & mulier viro suo præcipit, & filius
parenti. Sæpe numero admirari solemus concordiam, quæ in aliqui-
bus Ecclesijs cathedralibus, vel in monasterijs apparet, & dicimus. O
quam bonus episcopus est. N. quanto amore eum subditi prosequun-
tur, quantum à canonicis diligitur. Y fulano prelado que amado es
de sus subditos. Sed proh dolor, hæc pax sæpenumero inordinata est,
ideoque non pax, sed concordia in malo dicetur. Quid enim mirandum est, si hæc infelix pax inter eos sit, siquidem omnes pro libito
viuunt, & quod volunt faciunt, ac prælato suo præcipiunt, vnde ex eo
quia nullus punitur hæc pessima concordia, & per consequens om-
nis dissolutio oritur. Quando Deus à primo parente rationem exegit
Gene. 3. (ideſt le vino a tomar residẽcia) hoc ei dixit, hizo le este cargo. Quia
vidisti vocem vxoris tuæ, & comedisti de ligno, de quo præceperam
tibi,

A tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo. Nam cũ Adã esset ca
put domus suæ, consensit, & permisit, se ab vxore sua imperari: ex quo
legis trãsgressio processit. Quid est hoc Domine? Inter præcepta, quæ
primo homini posuisti, nõ ei profecto præcepisti, vt vxori suæ nõ obe
diret: quin potius ei conformitatẽ, & pacem commẽdasti dicens. Pro
pter hãc relinquet homo patrẽ, & matrẽ, & adhærebit vxori suæ. Qua
re ergo nũc primũ quod ei imponis est; Quia obediuit vxori suæ quã
do ipsum fructu vetito inuitauit? Quoniã ex hac infirmitate (cũ enim
deberet vxorẽ reprehendere ab illa se imperari cõsensit) præcepti im
positi transgressio orta est. Sic modo transgressiones diuinorũ præce
ptorũ ex defectu correctionis, & supplicij oriuntur. Vnde fit, vt subdi
tis prælati quodãmodo obediant, & inter eos sit misera, atq; execran-
da pax, quæ non pax, sed infælix concordia dicenda est. Nec etiã loqui
tur Apostolus de alia pace ficta, sicut est pax eorũ, qui bona verba sed
malas intentiones, & peiora opera habent, de quibus regius Prophe-
B ta ait. Qui loquuntur pacem, cũ proximo suo, mala autẽ in cordibus *Psalm. 27.*
eorũ. Hæc nõ pax, sed proditio vocari potest. Pax igitur, de qua S. Apo
stolus loquitur, est exẽplar quoddã pacis, qua sancti in gloria fruũtur.
Sic testatur B. Gregorius dicens. Quid est pax transitoria, nisi quod-
dam vestigium patriæ æternæ? Vbi tanta conformitas est, vt vnusquis
que alterius gloria congaudeat licet sit maior, quã sua. Ex quo sequi-
tur verã pacem consistere in eo, quod S. Apostolus ait. Gaudere cum *Ad Rom. 12.*
gaudentibus, & flere cũ flentibus. Quando aliquis adeo conformis
fuerit cum proximis suis, vt res eorum tanquam proprias reputaue-
rit, gauisusque fuerit prosperitate aliorum, & tristatus aduersitatibus
tanquam si essent propriæ, hic proculdubio iuxta Diui Gregorij sen-
tentiam, veram pacem in corde suo habet: quia retinet in se exem-
plum & imaginem pacis qua beati in æterna vita perfruuntur. Quo-
niam autem ad hanc pacem comparandam cor nostrum ab omni pas-
C sione, atque inordinata affectione purificari oportet, ideo postquam
Sanctus Apostolus dixit. Pacẽ sequimini cum omnibus, statim adie-
cit. Et sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Per verbum, san-
ctimoniam, intelligit Sanctus Apostolus cordis puritatem, iuxta id, *Matth. 5.*
quod Dominus apud Matthæum dixit. Beati mundo corde, quoniam
ipsi Deum videbunt. Ad consequendum autem hanc sanctimoniam,
& cordis puritatem maxime necessaria est sensuum exteriorum custo
dia: nam Hieremias Propheta ait. Mors ascendit per fenestras. Et *Hierem. 9.*
vna harum fenestrarum, quam maxima cura obseruare debemus, est
lingua. Inter alia quæ S. Moyses populo Israelitico ex nomine Dei *Num. 19.*
præcepit vnum fuit, ne biberent per vas, quod non haberet operculũ,
& funes quosdam, quibus appenderetur, quando vsui non esset, atq;
ita

ita ait. Vas, quod nõ habuerit operculũ, & ligaturam, immundũ erit. A
Hoc est, vsus eius prohibebit. Poco se le daua a Dios, que los vasos ma
teriales estuuiessen cubiertos, o descubiertos: sed voluit in hoc docere silentium, quod homo ad munditiam cordis sui obseruare debet.
Vas, in quo thesaurus, videlicet anima nostra seruatur, est corpus,
quia, secundũ Apostolũ, habemus thesaurũ absconditũ in vasis fictilibus. Ad puritatẽ vero animæ plurimũ conducit, & oportet, vt os vasis
coopertũ sit, & non aperiatur, nisi cũ id necessitas postulauerit. Quidam homo cũ esset gẽtilis corã Augusto Cæsare cuidã parasito, & loquaci sic dixisse fertur. Hic si sciret tẽpus tacendi raro loqueretur, sem
per enim est tacendũ, nisi quando taciturnitas tibi nocet, aut oratio
alijs prodest. O admirabilẽ sententiã, & dignã, quæ semper in memoria reportetur. Funes autem, ex quibus hoc vas appendi debet, sunt ti
mor, & pudor, quæ duo efficaciſsima sunt ad hoc, vt corpus à terra eleuetur, & terrenis rebus nõ polluatur. Oportet etiã claudere oculos, B
ne videãt vanitatẽ. Deniq; ad cordis purificationẽ omnes peccati occasiones, & maxime vitij carnis auferre necessum est. Qui ergo hæc
omnia seruauerit, facillime pacem consequetur. Sed quoniã aliquis
dicere posset hæc difficillima esse, adiecit S. Apostolus dicens. Cotẽplantes, nequis desit gratiæ Dei. Quasi dicat, Deus nemini, vim infert,
nec vult vt à creaturis rationalibus cũ violentia sibi seruiatur ipse au
tẽ ex parte sua facit id, quod sufficit ad vestrã conuersionẽ, conseruationẽ, & perseuerantiã in virtute. Mirad no quede por vosotros el re
medio de vuestra salud: nam si vos ex parte vestra efficitis, quod potestis, nec deficitis diuinæ gratiæ, ipsa etiam vobis non deerit. Et non
contentus fuit S. Apostolus his omnibus documentis, quæ nobis ad
pacem obtinendã tradidit, sed aliud adiecit dicens. Nequa radix amaritudinis sursum germinans impediat, & per illam inquinentur multi. Quasi dicat. Animaduertite ò fratres, & cauti estote, ne in animis, C
& cordibus vestris amaram aliquam iræ, & odij radicem sinatis regnare, quæ sursum germinans, ideſt brotando a fuera assi por palabras, co
mo por obras impediat scilicet pacem, & sit discordiæ materia, ac per
illam coinquinentur multi: cum enim pax violatur plurimi scandali
Ad Rom. 12 zantur & in magna discordia ponuntur. Beatus Apostolus docet
inquiens. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius, hoc
est, cum inimico tuo hæc charitatis opera multiplicaueris ipse con-
B. Hiero. super epistolã ad Rom. fundetur, & pacem tecum habebit. Vna de las cosas en que
mas se señalaron los amigos de Dios, fue en tener paz con los
malos. Vnde Beatus Hieronymus ait. Quisquis corpus affligit, sed
concordiam deserit, Deum quidem laudat in tympano (macerando

scilicet

A scilicet tympanum corporis sui, sed non laudat in choro hoc est,
in concordia, & pace: quod faciendum præcipit regius vates dicẽs. Laudate Deum in tympano, & choro. Qua propter ipse alibi in- *Psalm. 119.*
quit. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus, cum loquebar illis,
impugnabant me gratis. Ac si diceret. Pacem habeo cum his, qui eam
abhorrent, y si no son mis amigos no queda por mi porque debalde
me persiguen, sin darles yo occasion. Itaque cum eis de pace loquor,
ipsi mihi contradicunt. Hanc autẽ pacem cum improbis ipse princeps
pacis Iesus Christus filius Dei nobis commendat dicens. Qui vult te- *Matth. 5.*
cum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & palliũ.
Quam vero sit arduum hanc pacem seruare non obscure insinuauit
idem Propheta, cum dixit hoc esse proprium Dei opus: ait enim. Deus
in loco sancto suo, Deus, qui inhabitare facit vnius moris in domo. *Psalm. 97.*
Vere enim supra naturam est dissimiles animo in vnam coire volun-
B tatem, atque sententiam. Qui autem sit huius pacis fructus, declarat
idem sanctus rex, cum ait. Ecce quam bonum, & quam iocundum ha- *Psalm. 132.*
bitare fratres in vnum, sicut vnguentum in capite, quod descendit in
barbam barbam Aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius, si-
cut ros Hermon, qui descendit in montem Sion. Quibus verbis com-
parat pacem vnguento suauissimo quo illiniebantur sacerdotes, & ro
ri Hermon, qui descendit in montem Sion, & loca illa vberrima red-
dit, quorum illud ad suauitatem odoris boni nominis, hoc vero ad fru
ctum, & vtilitatem refertur, vtrumque enim pax præstat.

Pax interior seu spiritualis.

PAx Dei quæ exuperat omnem sensum custodiat corda vestra, &
intelligentias vestras, in Christo Iesu, ideſt, per merita Christi Ie-
su, inquit B. Paulus ad Philippenses scribens. Pax Dei per antonoma- *Ad Phi. 4.*
C siam, & excellentiam dicitur illa, quæ fundatur in diuina gratia. Hæc
autem pax Dei exuperat omnem sensum, hoc est, fortificat hominis
cor, ita vt vincat sensus eius: & tam eximia fortitudine eum replet, vt
sentiens iniurias & damna sibi illata tanquam si insensibilis esset eas
patienter toleret. Quare iustus contumelias tanquam honores recipit. Vnde B. Paulus ad Romanos scribens ait. Gloriamur in tribulatio- *Ad Rom. 5.*
nibus. Et ita vbi nos legimus in Psalmo, nimis honorificati sunt ami- *Psalm. 138.*
ci tui Deus, alia translatio habet. Nimis afflicti sunt amici tui Deus.
Afflictiones enim tanquam honores amici Dei reputant. Aiunt, con
suetudinem vigere in quadam Indiæ prouincia, vt mortuo rege, ex
vxoribus eius plus dilecta occidatur. Parentes verò illius reginæ quã
dam herbam illi manducare præbent, quæ insensibiles eam manducãtes reddit, vt illam mortem crudelissimam minimè sentiat. Vtrum

autem

autem hoc verum sit nec ne ego ignoro, veruntamen dicere possumus gratiam Dei quandam herbam esse, quæ iustos ita fortificat & à se ipsis alienat vt eos quasi insensibiles in laboribus reddat. Vnde B. Paulus merito orat: pax Dei quæ exuperat omnem sensum ideſt, todo sentimiento, custodiat corda vestra. A

PECCATOR.

ALiter Philosophus quam Theologus peccatorem, & improbum diffinit: nam Philosophus non reputat improbum aliquem, licet quatuor, aut quinque mortalia peccata committat, nec etiam reputat bonum illum, qui in quatuor, aut quinq; bonis operibus se exercet. Atque ita agens de hoc Philosophorum princeps Aristoteles inquit. Vna hirundo non facit ver. Oportet, vt quispiam ad hoc, quod sit bonus habitum bonitatis habeat, & vt sit malus habitum malitiæ debet habere. B Sic hac de re philosophatur philosophus. Verum Theologus longe aliter de hoc sentit: ait enim, quemliber Christianum propter vnum duntaxat bonum opus reputandum esse bonum: & propter vnum malum opus esse improbum. Etenim propter vnum bonum opus omnibus necessarijs, ac requisitis circunstantijs factum Deum recuperat, & vno malo opere patrato ipsum amittit, quamuis communiter Christianus, qui præceptorum Dei rationem habet, & finem suum, atque intentionem ponit in seruitio, & non in offensa eius, & plerunque atque maiori ex parte ita facit, hic licet aliquando offendat, & cadat, si tamen statim resurgat, improbus nequaquã est appellandus: hic enim non iniquitate agit, & si aliquando per fragilitatem incidit, id casu & fortuito fecit. Idcirco in Prouerbijs dicitur. Septies in die cadit iustus & resurgit. Et forsan loquitur ibi sapiens de peccato mortali: nam veniale quempiam corruere non facit. Non appellatur Dauid improbus quamuis cecidit, hoc enim casu fuit: & satis hoc Propheta Nathan significauit, quando ad eum veniens dixit in illa parabola quam ei proposuit: que para hazer combite a vn hueſped peregrino, que vino a casa del rico, tomo la oueja al pobre. Donde significo, que aquel apperito y aquel desseo bestial, que Dauid tuuo vino peregrino, que no era morador de asiento en su coraçon. Ille autem meretur improbus, & peccator absolute, ac merito vocari, qui ex proposito, & data opera crimina committit, & in illis quiescere vult, atque id cogitat, id desiderat & in eo se exercet. Maxima commiseratione dignum est, & maxime dolendũ quod creatura rationalis ad æterna cæli domicilia creata in rebus tam contrarijs fini, ad quem fuit creata, & tam aduersis suæ propriæ naturę occupetur. Si attente considerare vultis perfe-

Prouer. 24. C

Simile.

A perfectionem statuarum, quas artifices conficiunt iure optimo admirari potestis diligentiam, quam homines adhibent in hoc, quod cupiunt, & ardenter desiderant vitam rebus mortuis præbere, & res viuas morte afficere, quieren mostrar que dan vida a las piedras, y no echan de ver, que la quitan a las almas quando las matan spiritualmente por el peccado. Maximam curam habent, quod lapides hominibus similes appareant, nullam autem adhibent in hoc, quod homines similes non fiant lapidibus, id est, que no parezcan piedras. Tam obliti nostrorum ipsorum viuimus, & tam alieni ab his, quæ per naturam habemus, vt merito statuis lapideis atque insensibilibus, quæ oculos habent, & non vident, aures habent, & non audiunt, possimus comparari.

Peccator contrarius iusto.

B NImis contrarius est peccator iusto: nam de iustis inquit B. Apostolus ad Romanos scribens. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Super quæ verba. B. Augustinus dicit. Iustis si fas est dicere etiam peccata conuertuntur in bonum. Et hoc experientia fere compertum videmus hoc modo: nam aliquando Deus permittit, vt aliquis in aliquod graue scelus incidat, vt sic ab alijs paruis, quæ plerumque committere solebat, & de quibus fere non curabat, resipiscat: atque ita etiam illud peccatum ei in bonum cõuertitur. Ay vnos hombres enfermizos, que cada dia caen malos, y nunca se curan, ni sanan de aquellas enfermedades, y dales vn dolor de costado agudo, y ansi sangranse, y purganse, y quedan del todo sanos. Malo fue el dolor de costado, pero hizo lo poner en cura. Assi hasta que vno cae en vn delicto publico, ò grande, no se acuerda de hazer penitencia, y caydo en el la haze muy verdadera de aquel, y de todos los otros.

Ad Rom. 8

Simile.

C Veys como diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum? Longe aliter de improbis dici potest, hoc videlicet modo. Offendentibus Deum omnia cooperantur in malum. Diuitiæ nanque eis in superbiam vertuntur, vires ac salus in gladium, quo se iugulant, pulchritudo in toxicum, & toxicum quo se interficiunt, & concio in murmurationem. Cum gallina mille immunditias in sterquilinio manducet, omnes ei in bonam substantiam cõuertuntur, quia illa bonæ complexionis est, at vero accipitri, qui pectuscula gallinarum edit, omnia in malam carnem, & prorsus ad manducandum hominibus inutilem, sed tantum, vt canibus proijciatur, conuertuntur. Hoc est discrimen, quod inter iustum, & peccatorem versatur: quod iustus omnia in bonum, peccator vero omnia in malum conuertit. Quando Samuel cum Saule in domo Pythonissæ locutus est,

Simile.

1. Reg. 28.

est,dixit ei.Quid me interrogas cum Dominus recesserit à te ? Si Dominus Deus à te recesit,quod bonum habebis. Quam ianuam pulsabis,quæ tibi aperiatur , siquidem Deus ianuas suæ misericordiæ tibi clausit.Amisso Deo quid boni habebis.Hæc omnia ex his , quæ Isaias Propheta inquit,satis confirmantur, ait enim . Dicite iusto quoniam bene,quoniam fructum adinuentionum suarum comedet. Væ impio in malum,retributio enim manuum eius, fiet ei.

Isai. 3.

Peccator quis magis odibilis.

INter omnes peccatores diuina bonitas eos magis odit , qui non solum improbi,& scelerati sunt,sed alios peruertere conantur . Hoc est vnum ex illis,quæ Deus maiori cum seueritate punit:vt patet in libro Iosue vbi dicitur,quod cum Gabaonitæ cum Hebræis paciscerentur,& se confœderarent promittentes se altissimum Deum eorum secuturos,quinq; reges aduersus illos se erexerunt, vt ipsos ab hoc sanctissimo proposito deterrerent , sed Deus illos propter tantum scelus impunitos non reliquit;imo cælesti supplicio mulctauit. Nam (vt ibi sacer textus inquit) Dominus misit super eos lapides magnos de cœlo,& mortui sunt multo plures lapidibus grandinis , quam quos gladio percusserant filij Israel.Dominus etiã voluntatem,quam habebat puniendi illos ostendit in hoc,quod ex duobus diebus vnum fecit,vt sic tempus amplius prolongaretur ad vindictam de illis sumendam. Heu quot hodie etiam infœliciter moriuntur , eo quod alios ad Dominum offendendum induxerunt.Cum aliquem nobilem adolescentem mori videtis dicitis eum dolore lateris obijsse ; at forsitan causa mortis eius non fuit hæc,sed quia alios ad peccandum , & ad Deum offendendum incitauit?

Iosue. 10.

B

Peccatoris mutabilitas.

C

TRia Sapientissimus Salomon sibi difficillima esse iudicauit. Scilicet viam aquilæ in cælo,viam colubri super petram , viam nauis in medio mari.Hæ autem tres difficultates in te solo,ò miserrime peccator,inueniuntur . Nam aliquando te cum aquila conformas dum te ipsum multo magis,& altius,quam oportet,sublimare intendis volés in omnibus supra omnes sapientior,atq; eminentior apparere. Otras vezes das la buelta muy al contrario,porque no solo pierdes las alas, mas aun los pies,y andas como culebra tortuosa pecho por tierra cõ vna falsa humildad,y hipocresia maliciosa, y con vnas falsas apparencias exteriores,en que te muestras andar humilmente sobre la piedra que es Iesu Christo,y no quererte de alli apartar,como segun verdad no tengas pies,ni obras,ni desseos de sanctidad, si no tientas si te ira mejor,

Prou. 30.

A mejor,o seras en mas tenido por esta via,que no por la otra:mas si no te sale lo que desseas por vn cabo,ni por otro,dexas todo esso, y abiertamente sigues negocios mundanos , como nao yendo de vna parte a otra,no sin gran peligro cargado de pleytos a tu estado repugnãtes. Y lo que peor es,que andas tan ciego , que no echas de ver ninguno destos males.Deplorans Prophieta Hieremias Hierosolymorũ euersionem inquit.Paruuli eius ducti sunt in captiuitatem ante faciem tribulantis,hoc est,paruuli vrbis Hierusalem captiui ducuntur in Babyloniam:qui autem eos captiuos asportat,non præit ita,vt ab omnibus videatur,sed retro,& à tergo pergit,id est, el que los lleua,no va adelante,que lo vean y lo deuisen,sino de tras dellos. Desuerte que yuan presos,y no veyan quien los lleuaua presos . O quã ad viuum in hoc

B repræsentata est cæcitas peccatorum , qui instar parùulorum se se in mille nænijs,ac rebus impertinentibus occupant,& hi miserabiles ex passionibus,sceleribus , atque affectionibus suis in æternam inferni confusionem captiui dicuntur,& pergunt ante faciem tribulantis, ita vt oculos suos in his tyrannis,qui eos captiuos ducunt,non collocẽt, nec eorum tyrannides,aut grauia damna,quæ ipsismet inferunt , cõsiderent.Quando homo peccatum committit, illa affectione incitatus & obcæcatus suum damnum,& deformitatem non attendit , quousq; postea ab illo separatus est:sicut virga illa Moysi Prophetæ , quæ cum in manibus eius tenebatur,virga erat:dimissa autem è manibus , serpens erat qui horrore suo eũ terrebat. Sic cum quis peccatum in manibus habet per executionem non terretur ab eo , sed post quam in manibus eius nõ est,iam ei repræsentat quod est . Quo circa ante quã

C illud in manus sumas,quando diabolus te tentatione agitat, vt ipsum committas quantum malum sit,attentè animaduerte. Quis , obsecro, baiulus onerum est,qui si inuitetur vt onus aliquod in humeris portet,non quærat , & attendat quantum ponderis habeat , & quousque illud portaturus est,& quæ merces pro labore sibi tribuenda . O peccator attende,quod cum diabolus tẽtatione te incitat ad aliquod peccatum committendum,peccatum ipsum proculdubio pondus infinitum est,& quantum est ex se in anima tua in æternum durabit : præmium autem seu merces,quæ pro tanto pondere reportare debes, infernus est : sicut Beatus Apostolus testatur dicens. Stipendia peccati mors.Quo circa ne te sicut paruulum ratione carẽtem à Dæmone duci sinas,redi ad te ipsum,& à tanto malo respice , siquidem nunc per tempus licet misericordiam à Domino postulare.Attende quod sicut riuulus,qui ex paruo fonte fluit,postea alijs riuulis, qui cum illo coniunguntur augmentatur , & quanto magis fluit,magis crescit quousque flumen magnum efficitur, recipit enim in se alios maiores riu-

Tbren. 1.

Simile.

Simile.

Rom. 6.

Simile.

los,

los,& etiam alia flumina.Sic peccator alia peccata peccatis addens,tã A
dem maximus peccator efficitur.Vt igitur in tantum malum non pro
labaris ex nunc remedium adhibere omni ſtudio contende.

Peccator inuerecundus.

Pſalm. 50. PEccatoris inuerecundia, & inſolentia regius vatis optimè declarat:nam pro eo,quod nos legimus,Tibi ſoli peccaui,& malum coram te feci alia tranſlatio habet.In te ſolum peccaui, & in oculis tuis emiſi peccatum.Quibus verbis ſignificatur peccatorem peccatum tãquam ſagittam contra Deum à corde ſuo inuerecundè emittere.

PECCATORIS IMpetus.

B. Chryſ. in libr. contra Gentiles. PEccator,vt inquit Beatus Chryſoſtomus,niſi ſtatim B
in principio prohibeatur, tanto procurrit impetu, vt contineri nequeat, non ſecus quam ferocientes equi,qui fræno eiecto ſeſſore,& aſcenſore excuſſo, moleſti primum ſunt occurrentibus, deinde nullo obſtante ab excelſa petra ſe ſe præcipitant. Et idcirco animæ,ac ſalutis noſtræ inimicus ita in hanc potiſsimum inſaniam agit,vt medicos tepellat, quo deſtitutã à medicis ipſam grauioribus, & pluribus malis diuexet, ita enim, & corpore ægrotantes quandiu ad ſe permittunt accedere medicos, aliquam adhuc ſpem ſalutis habent,vbi autem frenetici facti illos extrudunt, & dentibus mordent, nolentes à morbis liberari, tum tandem incurabiliter laborant, non quod ea ſit natura morbi,ſed quod ab his deſtituti ſunt qui eos à morbo liberare poſſunt. C

Peccatoris cæcitas.

QVouſque peruenire poſsit peccatorum cæcitas,manifeſtatur, & oſtenditur ex cæcitate Hebræorum, quos cum Dominus de ſacro ſancto aduentu ſuo multis retro temporibus admonuiſſet,& per tot prophetas hortatus eſſet prænuncians per eos opera,quæ facturus erat,ſicut ipſe per Oſeam Prophetam teſtatur dicẽs. *Oſe.12.* Viſionem multiplicaui:vel vt alia litera habet miſi effigies meas,hoc eſt,mis retratos per manus Prophetarum. Y que todo eſto no baſtaſſe para creer en el grã ceguedad fue por cierto. Aunque Dios no los huuiera preuenido embiando delante de ſi tantas prophecias, y tantos retratos de ſi miſmo:ſino que huuiera venido de repente: y de improuiſo,baſtara ver ſus obras, y marauillas ſin otros teſtigos para ſer conocido

Aconocido por ellas.Hęc erant ſigna,quæ ſpõſa de ſponſo ſuo dabat in *Cant.5.*
quiens.Manus eius tornatiles aureę plenę iacintis. Tornatiles ideſt, manos mañoſas,y q̃ hazen todo lo q̃ quieren.Aun eſtãdo Chriſto N. R.eſcupido,coronado de eſpinas, açotado, y crucifieado daua mueſtras de q̃ era Dios.Hoc voluit ſignificare Iſaias Prophęta dicẽs.Qua *Eſai.53.*
ſi abſconditus vultus eius:quæ verba dixit poſtquã opprobria, & ignominias ipſius retulerat.O myſterioſum verbum,& magna conſideratione dignum?Nõ dixit, quod vultus eius erat omnino abſcõditus, ſed quaſi abſconditus:ſignificans in hoc,que aun aquel abyſmo de afrentas, e injurias tan agenas de Dios, no pudieron acabar de aſcondelle,ſino que entre ellas ſe parecian ſus rayos diuinos.

Peccatoris audacia.

B MAgna profecto audacia illius eſt, qui Deum vbique omnia contemplantem offendere non pertimeſcit.Et ex alia parte adeò inſanus eſt,vt ſi ipſum offendere pertimeſcit ſine dubio ſit propter oculos hominum,quia videlicet timet ab hominibus videri. Hoc maxime ſentiebat Rex Dauid,maximeque ſic feciſſe dolebat: atque ita deplorans dicebat.Tibi ſoli peccaui,&malum coram te feci:quod perin *Pſalm.50.*
de eſt,ac ſi diceret:Hoc ò Domine maxime ſentio,& deploro, quod te ſolum in peccato meo contempſerim,& te ſolum deſpexerim. Oculos famulorum meorum æſtimaui,ab illis me ipſum abſcondens:oculos etiam ipſius Vriæ à me offenſi eſtimaui, guardandome de ſu viſta por todas las vias que pude:oculos deniq̃ totius regni mei effugit. y aſsi hallo por mi cuenta, que ſolos tus diuinos ojos fueron los que no eſtime.pues creyẽdo que me veyan,me atreui a ellos:y aſsi no hallo,que aya peccado por eſta razon contra otros ojos,ſino contra los tuyos,pues a todos los del mundo temi, y a todos tuue reſpecto ſino
C a ti.O quã multi hodie ſunt homines, qui ſolum oculos Dei offendere non timent,quãtos ay que a ſolos los ojos de Dios ſon atreuidos, temiendo los ojos del eſclauo,y de la vil perſona por no perder la hõra.Thamar cum Amon frater eius ipſam violare vellet,ne tãtum facinus committeret,honorem mundi, & non oculos Dei omnia videntes,ei propoſuit,& obiecit:ac ita dixit.Noli frater mi,noli opprimere *1.Reg.13.*
me,nec enim hoc fas eſt in Iſrael,noli facere ſtultitiam hanc. Non ei dixit.Attende,obſecro,Deum eſſe,qui hoc deteſtando crimine offenditur,& qui nos videt.Aliter profecto honeſtiſsima, & caſtiſsima Suſanna oculos Dei æſtimauit,quãdo obſecrãtibus illis maledictis ſeni- *Daniel.13.*
bus,vt libidini ipſorũ cõſentiret,quia à nullo videri poterãt,prudẽtiſſime ſic reſpõdit.Sufficit mihi quod à Deo videar,atq; ita potius volo in manus veſtras incidere,quam ſanctiſsimos eius oculos offendere.

PECCA-

PECCATORVM CONTUMACIA.

Zacha. 7.

ADmirabili,ac diuina prorsus dicēdi ratione peccatorum contumaciam, & insolentiam amplificat Propheta Zacharias,disertissimasque in oratione sua ascensiones facit, ex quibus eorum hominum progressum,qui Dei verba incipiunt repudiare,intelligamus,dicens.Et noluerunt attēdere,& auerterunt scapulam recedentes: & aures suas aggrauauerunt,ne audirent: Et cor suum posuerunt vt adamantem,ne audirent legem, & verba, quæ misit Dominus exercituū in spiritu suo sancto per manus prophetarum priorum.Noluerunt(inquit)attendere.Id est,res alias agebant cum eis Prophetæ loquebantur,non magnopere quæ dicebantur curantes, ita vt quamuis corpore loquentibus adessent præsentes,longè tamen mente aberant, quorum similes sunt,qui conciones quidem audiunt, nihil tamen minus attendunt, nihil minus cogitant, quam quæ à concionatoribus prædicantur. De quibus dicit Esaias,quod surdi sunt,& aures non habēt. Esai.42. Quamuis enim aures habeant patefactas,quia nolunt attendere, surdi habentur:cui rei si non medeantur,cito ad alium longe deteriorē contumaciæ gradum perueniunt,vt non solū non attendant, sed etiā audire nolint.Quem gradum Propheta sanctus declarat dicens.Auerterunt scapulam recedentes.Iniquum est,non attendere animum ad recta monentem,sed longe iniquius nolle talem virum audire, fugere Prophetam,& concionatorem monentem, nec velle interesse orationi de lege Dei differenti:quos imitantur, qui nunquam concionibus adesse volunt,quos tam difficile est fructum vllum pietatis ferre, quam hortos,qui non sunt irrigui.Tam difficile suorum peccatorum ægritudines curabunt,quam ægroti periculoso morbo laborantes, si medicos omnes respuant.De quibus dicit Oseas.Sicut vacca lasciuiēs declinauit Israel.Id est,quæ subterfugit eum,qui ei iugum imponere conatur.Quare vere isti vocantur rebelles,& indomiti. Est & alius pertinaciæ gradus his duobus deterior.Nam licet sit improborum fugere eum, qui de doctrina Dei verba facit:magis tamen improbum est non solum fugere,sed insequentis voci aures claudere, ac plane nolle scire legem Dei,quos sanctus Propheta describit dicens. Et aures suas aggrauauerunt, ne audirent. Scelus quidem detestabile. Hanc vocant Theologi ignorantiam affectatam, ideſt, quæsitam,qua vult peccator ignorare,& erudiri recusat: quam merito dicunt crimen ex se natum longe deterius facere. Istiusmodi homines

B

C

Simile.

Oseæ.4.

A Dauid comparat aspidi surdæ obturanti aures suas: qui vere sunt nefarij, & profligatissimi homines,& ad omne facinus immane proiecti. Huiusmodi homines impie interfecerunt protomartyrem Stephanū. Actum. 7. De illis enim dicitur quod differente sancto viro de Christo Iesu vero saluatore mundi,obturauerunt aures suas: & impetum fecerunt vnanimiter in eum.Sed sunt alij longe detestabiliores omnibus ijs qui nō solum verbis,sed neque verberibus corrigi à Deo possunt.Quanuis denique omnem lapidē (vt dicitur) in illis suadendis moueas,citius marmor dicendo confringas,quam illis quidquam persuadeas.De quibus S.Zacharias dicit. Cor suum posuerunt vt adamantem. Vt enim adamas nulla re mollitur,ita isti neque sermonibus vllis nec plagis,neque beneficijs in officio retineri possunt. Hi Pharaonem illum incredibili contumacia,& petulantia insignem sequuntur,qui tot tamque extremis,pestiferisque plagis,nunquam fuit commotus, sed corde tam stupido fuit,vt Deo posse resistere putauerit.Contumacia igitur à parum

B attenta consideratione doctrinæ, & præceptorum Dei incipiens extrema fit,cum nullis plagis,nullis verberibus,nulla denique vi homo adducitur,vt Dei iussis obediat: ex suisque gradibus (quos sapientissimè diuinus vates hoc loco ponit) quantum quisque in ea profecerit, intelliget.Auget etiam scelus contumaciæ. Iudæorum illorum ex adiunctis verbi Dei,quod inquam,non fuerit ab hominibus, sed à Deo, cui omnes audientes esse debemus,nam extremæ dementiæ est ei non obedire,qui omnipotens est,& pater misericordiarum.

Verba vero,quę nomine Dei sanctus Propheta eis proposuerat,quę noluerunt audire,hæc sunt:Iudicium verum iudicate:& misericordiā, & miserationes facite vnusquisque cum fratre suo. Et viduam & pupillum,& aduenam,& pauperem nolite calumniari: & malum vir fratri suo non cogitet in corde suo.His tamen verbis operæprecium est ani-

C maduertere,quomodo duabus virtutibus,iustitia, atque misericordia erga proximos,vniuersam legem sanctus vates comprehendit: de pietate vero,& religione erga Deum nullam mentionem facit. Nam fieri non potest,vt qui erga proximos bonus sit,ergo Deum sit iniquus.Talem enim virum Deus sibi conciliabit: & quamuis de Deo nihil audierit, ipse ei sui notitiam præbebit.Ita Salomon in Prouerbijs totam Prouerb.21. officij vim his duabus partibus amplexus est dicens.Qui sequitur iustiam,& misericordiam inueniet vitam,iustitiam, & gloriam. Et Beatus Paulus id ipsum disertissime probat.Qui diligit (inquiens) proximum,legem implenit. Nam non adulterabis, non occides, &c. Et si quod est aliud mandatum in hoc verbo instauratur. Diliges proximū tuum,sicut te ipsum.Plenitudo ergo legis est dilectio.Ergo dilectio,& charitas erga proximum,iustitiam,& misericordiam cōplectitur.Qua-

Ad Ro. 13.

re magno ſtudio his duabus virtutibus operam dare debemus: in qui- A
bus docendis, monendis, ſuadendis, tota ferè ſacroſancta ſcriptura
verſatur. Nemo mihi vnquam probabit Deum ab eo diligi, qui proxi
mum quem nobis ipſe ita commendat, non diligat. Sed nulla maior
harum virtutum commendatio cõmemorari poteſt, quam quod Deus
ſummam faciens hoc loco omnium ſermonum, orationum, narratio-
num, rerum denique omnium, quas populo per Prophetas, & ſanctos
viros ſuos nuntiari voluit, has tantum virtutes ſubducat. Sed quam
bene populus ille rebellis his duobus iuſsis obtemperauerit, atque hęc
duo breuiſsima præcepta tenuerit, declarat mox (vt iam diximus) Pro-
pheta, dũ ait. Et noluerũt attendere, & auerterunt ſcapulã recedẽtes,
&c. Quod etiam prohdolor, apud multos ex Chriſtianis quotidie con-
tingit.

Peccatoris inſenſibilitas. B

B. Chryſoſt. hom. 2. ſup. Pſal. 50.

SVper illa verba Pſalmi. Peccatum meum contra me eſt ſemper, in-
quit Beatus Chryſoſtomus: Dauid hizo dos medallas, o retratos en
ſu imaginacion: La vna del adulterio de Berſabe, y la otra del homici-
dio de Vrias. Las quales traxo ſiempre guardadas en el ſeno de ſu cora
çon, haziendo en cada punto memoria dellas para llorarlas. Si igitur
hic ſanctus Rex hoc faciebat pro peccatis, quæ ſibi iam dimiſſa eſſe ſcie
bat, quanto maiori ratione tu ò peccator idem facere poteris, ſiquidem
certiſsime ſcis te peccata commiſiſſe, & neſcis, an tibi dimiſſa ſint? Ne
igitur ſimilis efficiaris illis, qui cum peccatum ſuum ad pedes confeſſo
ris male prolatum, & abſque cordis contritione proiecerint, ſtatim il-
lius obliuiſcuntur, ac ſi nunquam ipſum commiſiſſent. Non parũ per-
pendendum eſt, quod maledictus Propheta Balaam in nullam admira C
tionem raptus fuerit, cum videret aſinam ſibi loquentem quando per
Num. 22. gebat ad maledicendum populum Iſraeliticum. Y que no paſmaſſe viẽ
do vna coſa tan extraordinaria, y vna tan terrible monſtruoſidad:
Cuius rei rationem reddens Nicolaus Lyranus inquit. Que preſupue
ſto ſegun ſant Auguſtin que eſte era vn gran magico, y hechizero,
como tenia vſo ordinario de ver ſemejantes monſtruos por eſſo ya
no le eſpãtauã. Hæc igitur eſt ratio ob quã grauiſsima, & monſtruoſa
peccata non deterrent aliquos, porq̃ andan entre ellos cõmunmente.

Peccatoris gaudij breuitas.

Iob. 20.
B. Ant. 1. p. ti. 7. cap. 7. §. 7.

GAudiũ hypocritæ ad inſtar puncti, inquit B. Iob O deplorandã
ſtultitiam, ad punctum, & momentum gaudet peccator, peccato
cõſentiendo falſa lætitia, & perpetuis ſe addicit cruciatibus! B. Antoni
nus prima parte narrat quod Decio imperãte, cuidã eius procõſuli in
ciui-

A ciuitate Troade oblati ſunt tres homines Chriſtũ colentes, Andræas
Paulus, & Nicomachus, qui, cum Chriſtiani ſe eſſe libere profiterẽ-
tur, iuſsit proconſul Nicomachum torqueri, cumq̃ nimium torque
retur, & iam prope eſſet, vt emitteret ſpiritum, exclamauit dicens. Ego
nunquã Chriſtianus fui, quid me adeo dure torquetis? ego dæmonibus
ſacrificiũ offerã, nolite torquere me: tũc cito deponi iuſsus cũ dijs ſacri
ficaſſet à dæmonio arreptus eſt, & eliſus in terrã comedẽs linguã ſuam
dẽtibus expirauit, & in æternũ dãnatus eſt. Puella autẽ quædã tali ſpe-
ctaculo adſtãs nomine Dionyſia decẽ, & ſeptẽ annorũ, cũ tam horren-
dũ factũ vidiſſet exclamauit voce magna dicens. O te infœliciſsimum
hominũ, qui propter vnius horæ ſpatiũ in quo noluiſti Chriſti amore
tormẽta pati, perpetuã, & inenarrabilẽ pœnã tibi adquiſiſti. Interroga
B ta autẽ an eſſet chriſtiana, ſiquidẽ talia auſa eſt dicere; Chriſtiana ſum
inquit: & ideo hũc infœlicẽ plango, qui noluit per modicũ tẽpus tor-
mẽta tolerare, vt perpetuã requiẽ inueniret. Quæ benedicta Dionyſia,
dum audiret Paulũ, & Andreã flagellis cæſos per pedes extra ciuitatẽ,
vt lapidarẽtur, extractos, de manibus cuſtodũ euadẽs cucurrit ad eos,
iactauitq̃; ſe ſuper eorũ corpora dicẽs. Cõcidar, & ego vobiſcũ beati fa-
muli Dei, ne ab hac colluctatione veſtra inueniar aliena, & ſic gladio
interfecta fuit per modicũ tẽpus, & perpetuo cũ Chriſto regnat. Veni
modo ad homines noſtri tẽporis, ò Dionyſia iuuẽcula ſancta, argue &
increpa nõ vnũ Nicomachũ, ſed innumeros peccatores, qui nolunt ad
horã nõ grauia tormẽta, ſed tẽtationẽ leuẽ perferre, quin ſtatim dicãt
dæmoni. Noli me torquere hac tẽtatione, depone me ab illa, ego faciã
quod vis, ac ſi nõ eſſem Chriſtianus. Et licet hoc non dicant verbo, di-
cũt tamẽ opere, & cõſenſu. Veni ergo, obſecro, Dionyſia benedicta ex-
C clamãs voce magna, veni de cælo, & præterrere fac talem peccatorem
antequam perdurans in ſuo deteſtando opere à dæmone arreptus co-
medat linguam ſuam non confitendo in tempore opportuno, & expi-
ret à vita, & in terram illiſus mancipetur æterno carceri.

Peccatoris infœlicitas.

Eccleſ. 2.

IN fœlicem ſtatum peccatoris declarant illa verba Eccleſiaſtici, Ho-
mini bono dedit Deus ſapientiam, & ſcientiam, & lætitiã peccatori
autem dedit afflictionem, & curam ſuperfluã, vt addat, & congreget, &
tradat ei, qui placuit Deo. Ex ijs patet quanto ſit iocũdior piorũ, quam
improborũ vita. Quod Cicero etiã intellexit, dum ait. Conſcientia be-
ne actæ vitæ, multorum, benefactorum recordatio iocundiſsima eſt. Et
Iob. 4. Eliphaz amicus Iob loquens de peccatoribus inquit. Vidi eos, qui ope
rãtur iniquitatẽ, & ſeminãt dolores, & metũt eos flante Deo perijſſe, &
ſpiritu irę eius fuiſſe cõſumptos. Quæ verba Chaldæus refert ad grauiſ

simum illud diuinæ iustitiæ exemplum temporibus Noe. Cum grauis A
Gen.8. Cataclysmus, totũ deleuit orbem: more autem illius gentis venustissima metaphora explicat, & grauissima supplicia, quæ dedere improbi propter peccatũ, & illorum diligentiam, & studiũ in patrandis sceleribus, & in omni voluptatũ genere se explẽdo. Sumitur autem metapho
Simile. ra à re rustica ab oratione videlicet, & messe. Nemo, vt arbitror, ignorat quanta diligentia agricolæ pingues campos soleant proscindere tempore iam incalescente, cum omnes herbas ediderint, neque adhuc earũ maturauerint semina: sed & pluribus iterationibus, cum seminandum est, terra resoluitur, vt nullam vel exiguam desideret occasionem: quãta etiam diligentia obseruant seminandi tempora, & modos, & quale solum cuique legumini conueniat, cæteraque id genus, quæ longum esset recensere. Quibus pulcherrime profecto impiorum hominũ studiũ exprimitur, & certissima quædam imago nostris oculis obijcitur contẽplanda eorum, qui ardentissimo desiderio omnibus sevitijs addi B
xere. Nam primo summa diligentia patrãdi peccatum, & obseruatio illa circa genus peccati; vnde maiores voluptates, & oblectamenta erũpere possint. Deinde ipsa iteratio scelerũ, vt de aratione diximus, atque his similia, quãtopere cũ ipsa aratione, & semẽte cõueniant, nemo est, qui ignoret. Hinc diuina philosophia, & iustis hominibus, & impijs
Ad Gala.6 arationem tribuit, & sementem, & messem: vt apud B. Paulũ in Epistola ad Galatas. Quę seminauerit homo, hæc & metet. Merito autẽ huma na vita arationi, & sementi cõparatur. Namvel ex hac parte piorum, atque impiorũ vita cũ aratione, atq; semente conuenit, quod vtique, vt agricolæ solent, non statim vel ab operibus impietatis, vel à virtutum studio suscipiunt, aut præmia, aut supplicia. Sed quẽadmodum agricolæ ante maturas segetes, postquã grana cõmiserunt sulcis, antequã torreantur vaporibus æstiui sideris, nullos ex semente ipsa, & aratione ac- C
cipiunt fructus, nõ secus, & impij, & iusti homines, antea quã vel egregia opera, vel scelera ipsa matureſcant, accedente morte, & ad caput in stãte, neq; iustis afficiũtur doloribus, neq; gloriosis præmijs cohonestãtur. Et quẽadmodũ in aratione, & semẽte granis in terrã coniectis tota seges inter glebas ipsas occulta manet, & quãuis suo tẽpore sata erumpant in herbas, & grana adhuc tenera sint vaginis recõdita, fructus tamẽ semper occulti manẽt, & fide tantũ concipiũtur, & spe quadã colligẽdi fructus: sic de præmijs iustorũ, & impiorũ supplicijs reputandum
Simile. 1. Ioan.3.ca. est. Hinc B. Ioan. in sua Canonica inquit. Nondum apparuit q̃ erimus.

Peccator cæcus est.

PEccator cæcus est, claudit enim diabolus eius oculos, ne suã pernicie intueatur. Vt enim fur nocturnus domũ spoliaturus, statim extin-

A tinguit lucernam: & lupus nocte, aut saltim tempore obscuro irruit in gregem, & in aquam turbulentam piscator mittit retia, quoniam tunc eam pisces non vident. Sic diabolus intellectum hominum tenebris circunfundit in suum exitium, considerantes caueant, & diabolicas insidias declinent. Hoc intelligebat, qui ait. Collocauit me in obscuris si- *Psalm.142.*
cut mortuos sæculi. Ac si diceret. Meum intellectum dæmon caligine inuoluit, & me in tenebris posuit, vbi iacent omnes flagitiosi sæculum amantes, quos ego mortuos sæculi appello.

Beatus Macharius homilia quadam ait. Veluti domus nisi Dominũ *B. Machar.*
inhabitantem habeat, tenebrosa, vilis, & probrosa redditur, & imple- *hom.28.*
tur sordibus, atque stercoribus: ad eundem quoque, modũ anima, quæ non habet in se Dominum suum cum angelis exultantẽ, tenebris pec- *Simile.*
cati, affectionum turpitudine, & omnimoda ignominia repletur. Væ
B viæ, in qua nemo ambulat, nec auditur in ea vox hominis, quia receptaculum est bestiarum. Væ animæ, cum in ea non incedit Dominus: vt ex ea excutiat voce sua spirituales bestias nequitiæ: væ terræ cũ non habuerit colonum, qui exerceat illam. Væ naui gubernatore carenti, quoniam à fluctibus, & tempestate maris agitata perit. Væ animæ cum verum gubernatorem Christum in se non habuerit, quoniam in acerbissimo mari tenebrarum versatur, & ex procellis affectionum fluctuans, & à spiritibus nequissimis, velut tempestate iactata, tandẽ consequetur interitũ. Væ animæ, cũ non habuerit Christum, qui accuratè excolat illã, vt bonos fructus spiritus referre valeat, quia cũ sit deserta, spinis, ac tribulis referta, tandem exustionẽ ignis pro fructu decerpit.

Filiæ Loth patrem prius inebriarunt, vt in detestabile illud stuprum
C præcipitarent, in quod vir iustus nullo modo sobrius incidisset. Hoc ergo astu dæmon nititur prius mentes hominum mundi amore inebriare, & modis omnibus excæcare: quo nos in lethale peccatum præcipitet. Aliter enim nemo, qui apertos oculos haberet, quibus detestabilem, & horrendam peccati deformitatem videret, in illud facile incideret. Verè enim de eo dici potest. Omnis, qui viderit te resiliet à te.

Peccator.

GRauius & peccat, & puniendus est, qui alieni sceleris supplicio *Genesis.4.*
non eruditur. Vnde sunt illa verba Lamech. Quoniam occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in liuorem meum, septuplũ vltio dabitur de Cain: de Lamech verò septuagies septies. Cum enim Lamech arma ferrea primus excogitasset, vxoresque eius propter hoc diuinam vindictam pertimescerent, ille innocentia sua se tuetur dicens. Quoniam occidi virum in vulnus meum: &c. Pro quo alij legũt. Si occidi virum in vulnus meum: dictio autem, si, vim habet apud He-

Universidad de Deusto Biblioteca

brǽos negandi vt ibi: Si introibunt in requiem meam. Vult itaque di- A
cere. Non est cur de mea salute solicitæ sitis, non ego more Cain cui-
quam manus intuli. Quod si facerem, illius scelere conspecto, dignus
eram, qui longe grauius, & acerbius punirer.

Peccator obstinatus.

Esai. 1. VÆ genti peccatrici populo graui iniquitate, semini nequam, filijs
sceleratis: inquit Propheta Esaias. Quid, ô sancte Propheta fece-
runt homines isti, quibus, væ minaris? Dereliquerunt dominum pecca
tis suis, blasphemauerunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum, li
cet hęc particula vę, in sacra scriptura ambigua sit, quia, vt ait Adamus
Adamus super hunc locum. super hunc locum, vt ex Hebræo patet, interdum dolentis est, & inter-
dum comminantis æternam damnationem. Hic tamen tanquam tex-
tui magis consonum comminantis est, & est hæc congeries rhetorica,
qua significat sanctus vir gentem vehementer peccatricem, omniq;
flagitiorum genere plenam. Super quo, inquit, percutiã vos vltra, addé B
B. Hiero. super Esai. tes præuaricationem. Ex hoc testimonio (ait B. Hieronymus) discimus
Dñm delinquentes percutere, nõ intendẽs eos tantũ affligere, sed vt af
flictos corrigat, atq; emendet vt ipsa afflictio non tantum pœna sit, sed
medicina, & causa emendæ. Super quo percutiam vos, ô homines mi-
seri, vltra addentes præuaricationem. Duplicẽ sensum vtrumq; satis
conuenientem hic textus recipit: primũ. Non inuenio, quam plagis ve
stris possim adhibere medicinã, quia etiã si ego Deus omnipotens suffi
ciens remediũ habeam, & medicamen, tamẽ opus est, ex parte infirmi,
vt aliqua pars sana sit, quæ emplastra accipiat, & venæ scissionẽ, tamen
omnia mẽbra vestra, & omnes sensus vestri, & potentiæ vulnerũ plenę
sunt, nullã partem corporis vestri, imo & animæ sanã reperio, quæ nõ C
sit peccato percussa: super quo ergo membro, aut animæ vestræ poten-
tia percutiam vos, quod sanũ sit, & medicamentũ sentiat, atq; recipiat?
O lamentanda nimis miseria, & vtinã populo Christiano non cõueni-
ret hæc expositio. Super quo mẽbro tuo populę Christiane quod bonũ
operetur, vt decet, & sentiat flagella mea in his calamitosis tẽporibus
missa, percutiã te. Quis est, qui valde iniuriã meam agnoscat, & agnitã
plangat & omnes ad lamenta inuitet. Vel certè hoc modo potest intel
ligi: super quo percutiam te populę meus. Quia nullas inuenio plagas,
& correptiones, quibus tuã frangã duritiã, & obstinationẽ emolliam.
Quia quanto tormenta, & flagella contra te maiora sunt à me missa, tã
to magis increscit in te impietas. Aut super quo percutiam vos, & me-
dicamina vulneribus vestris apponere quid proderit, si vltra additis
præuaricationem, & à malis vestris non quiescitis, & agere peruersè
Simile. non definitis. Impossibile est naturaliter, vt chirurgus, quamuis peritis-
simus

A simus vulneri medicamen, quod saluté conferat, adhibere possit, quan
diu sanguis nõ restinguit. Ita nunquã peccator ad sanitatẽ deueniet, ni
si peccare desistat. Perpendendũ est etiã hic sanctũ Prophetam non di-
cere Deum peccatores dereliquisse, sed dereliquerũt Dñm. Sic etiã re- *Psalm. 71.*
gius Propheta inquit. Qui se elongãt à te, peribũt. Non enim ait. A qui
bus tu Dñe elongaris, peribũt, nã sicut anima nunquã desinit corpus,
nisi ex defectu corporis, vt puta propter infirmitatẽ, seniũ, vel illationẽ *Simile.*
passionis ab extra: sic & Deus animã nõ deserit, nisi propter defectum
ipsius animæ. Qualis autẽ peccator absq; Deo remaneat, declarat B. Au
gust. in meditationibus dicẽs. Verbũ Dei dicit: Ego sum via, veritas, &
vita, separari ergo à verbo est esse sine via, sine veritate, sine vita. Huic
cõcordat etiã sentẽtia Petri Rauenæ sermone de filio prodigo dicẽtis. *Petr. Rauen ser. 5. de filio Prodigo.*
Sicut dñs qui se iũgit, vn⁹ spirit⁹ est: ita qui se iũgit diabolo, dęmõ est.

Peccatoris pœna.

B QVemadmodum Perillus Athenienfis faber, qui vt Phalaridi tyrã-
no gratus esset, taurum illi æneũ donauit, vbi incluſi homines
nouo tormento cruciarentur, suo perijt inuento, vt ait Plinius, & re-
fert Sabellicus libro exemplorum. Nam iussu impij tyrãni in machina *Plin. lib. 34 Sabellicus lib. 10. exemplorum.*
illa incluſus, quã fabrefecerat, vt immanissimi Phalaris aures delecta-
ret humanis lamentis, & cruciatibus, ipse primus pœnam illã expertus
est: & tam elaboratũ opus sui ipsius imbuit supplicio: sic immane cõsi-
liũ in authoris caput redundare solet aliquãdo. Et, vt ait Dauid, lacum *Psal. 7.*
aperuit, & effodit eũ, & incidit in foueã, quã fecit. Conuertetur dolor
eius in caput eius, & in verticẽ ipsius iniquitas eius descendet. Pecca-
toris etiã pœnam manifestat idem regius vates. Nam pro eo, quod nos *Psalm. 118.*
legimus. Spreuisti omnes discedentes à iudicijs tuis, alij ex Hebræo le
gunt. Calcasti omnes errantes à iudicijs tuis. Alij autem ex Græco lẽ-
C gunt. Ad nihilũ redegisti omnes discedentes à iudicijs tuis. Patet etiã
hoc nã statim ait, sanctus Propheta. Præuaricãtes reputaui omnes pec-
catores terræ: pro quo B. Hieron. ex Hebræo vertit. Velut scoriã reputa
sti omnes peccatores terrę. De qua scoria ait idẽ Dominus per Esaiam. *Esai. 1.*
Decoquam ad purum scoriam tuam, auferam omne stãnum tuum, hoc
est, impios delebo, vt iustorum puritas quasi victrix appareat:

Peccatoris pœna.

PEccatoris pœna æterna erit in inferno: quia (vt inquit B. Grego- *B. Grego. li. 4. Dialog.*
rius) iniqui ideo cũ fine deliquerũt, quia cũ fine vixerũt, nam vo-
luissent vtique sine fine viuere, vt potuissent sine fine peccare. Ostẽ
dũt enim, quia in peccato semper viuere cupiũt, quia nunquã desinũt
peccare, dum viuunt. Ergo iustum est, vt sine fine puniantur, qui si

ne fine peccare voluerunt. Temporalis vero pœna miseri peccatoris, qua resipiscat, ne in illam æternam incidat, perpenditur optime ab eodem Beatissimo Gregorio in suo libro Moralium, vbi ait. Peccatoris mens tanto altius tenebrescit, quanto nec damnum suæ cæcitatis intelligit. Vnde fit diuino munere, vt flagella oculos delinquentis aperiant, quos inter vitia securitas cæcabat. Hinc Beatus Paulus ait. Cum iudicamur autem à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Ex quibus verbis intelligimus in maximo periculo versari eos, quibus (dum male viuunt) omnia secunda, & læta succedunt. Quia, cum Deus nil abire patiatur impunitum, si in hac vita non corripiuntur ad futura mala reseruantur: cum hic, vel ibi iudicia Dei exercenda sint, & ne verbum quidem otiosum supplicio suo vacare debeat. De his autem per Prophetam regium sic dicitur. Cum exorti fuerint peccatores sicut fœnum, & apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem, vt intereant in sæculum sæculi. Itaque in hoc sæculo florent, sicut fœnum: in futuro perpetuo marcescent. Altissimus (ait Ecclesiasticus) est patiens redditor. Deus enim peccantes expectat, & benignitate sua eos ad pœnitentiam adducere, nititur, & pœnis interdum mitioribus excitat, quos, nisi resipiscant, acrioribus pulsat remedijs, ac tandem si obfirmato animo restiterint, extremis punit supplicijs. Sic Pharaonem primum verbis aggreditur deinde culices in eum immittit, exinde muscas, quarto ranas, quinto locustas omnia deuorantes, sexto grandinem omnia demolientem. Deinde acrius sæuiens primogenita omnia interfecit, ac postremo ipsos aquis obruit, & æterno supplicio mactauit. Hinc ait Psalmus. Deus iudex iustus, fortis, & longanimis, nunquid irascetur per singulos dies, Nisi conuersi fueritis gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit illum, & in eo parauit vasa mortis. Vt adhoc extremum malum Hebræi non venirent, conquerebatur Dominus per Prophetam Amos post multas plagas eis frustra illatas, tandem ait. Facti estis, velut torris raptus de incendio, & nec sic reuersi estis ad me.

Item per Hieremiam Prophetam Dominus inquit. Loquar aduersus gentem, & regnum, vt eradicem, & destruam illud si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod loquutus sum aduersus illam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitaui, vt facerem ei, & subito loquar de gente, & de regno, vt ædificem, & plantem illud.

B.Gre.li.6. mora.c.7. — 1.ad Cor.11. — Psalm.91. — Eccleſiaſ.5. — Psalm.7. — Amos.4. — Hiere.28.

Peccatoris pœna.

B.Augu.li.2.confeſ. — B.Iſidor.in Symbo.

BEATVS Augustinus in suis confessionibus inquit Iussisti Domine, & verè sic est, vt pœna sibi ipsi sit omnis inordinatus animꝰ. Beatus Isidorus in Symbolo ait. Omnia fugere poterit homo præter cor-

A cor suum: non enim potest à se quisquam recedere, quocunque enim abierit, reatus sui conscientia illum non derelinquet.

Interrogatus Socrates, qui sine perturbatione viuerent, Qui inquit, nihil sibi consciunt mali.

Regius vates in Psalmo loquens de peccatore inquit. Conuertetur dolor eius in caput eius & in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Cicero ait. Magna est vis conscientiæ in vtramque partem, vt neque timeant, qui nihil commiserunt: & pœnam semper ante oculos versari putent, qui peccauerunt.

Psal.7. — Cicero pro Milone.

Quod improbis omnia in malum cedant declarat Ecclesiasticus his verbis. Væ vobis viri impij, qui dereliquistis legem altissimi, & si nati fueritis, in maledictione nascemini, si mortui eritis, in maledictione erit pax vestra.

Eccleſiaſt.41.

Per Hieremiam Prophetam Dominus de peccatorũ punitione magnam ponderationem protulit dicens. Dedi dilectam animam meam
B in manu inimicorum. Pro quo alij verterunt. Dedi dilectionẽ animæ meæ in manus inimicorum meorũ. Appellat hic Dominus populum, quo dilectionis suæ vim erga illum designet dilectionem animæ suæ. Ea tamen est peccati malitia, vt hanc adeo dilectam animam Chaldæorum manibus diripiendam, affligendam, ac penitus delendã tradiderit, ac postremo dæmonibus perpetuo in gehenna cruciandam. Beatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Quẽadmodum si apud barbaros detineretur seruus quispiã rex, & illi barbari ad maioris seruitutis indiciũ, neq; purpuram, neque diadema auferant, sed cum illis insignibus, & aquas referre, & coquere, & alia inferre ministeria iubeant, ad maiorem, & sui honorem, & ignominiã illius: ita barbaris omnibus immanius vitia ista imminent nobis: nam qui ista contemnit, barbaros quoque irridebit: qui vero succumbit, longe diriora ab his, quam à barbaris patietur. Quippe barbari, cum præualent viribus, cõcidunt
C corpus. Hæc vero animam cruciant, & omni ex parte dilaniant. Et miserãda quidem res est, vt Reges, & nobiles purpura, & auro induti his vilibus barbaris inseruiat.

Hiere.12. — Chryſ.18. in ad Timo. — Simile.

Beatus Augustinus super Psalmos inquit. Sicut vua acerba dentibus vexatio est, & fumus oculis, ita iniquitas vtentibus ea. Quomodo qui manducat ore corporis vuas acerbas, & obstupescunt dentes eius, minus idoneus fit ad manducãdum panem, & remanet illi laudare quod videt, & manducare non posse. Sic & qui iniquitate vsus est, & pastus peccatis in corde, incipit non posse mãducare panem, laudat verbum Dei, & non facit. Vnde hoc facit, quia cum cæperit facere, laborat, quomodo sentimus laborẽ dentium post vuas acerbas, cum cæperimus panem mãducare. Sed quid faciunt illi, quibus obstupuerunt dẽtes. Tem-

B. Aug. in Pſalm. 48. — Simile.

perant se aliquantulum ab vuis acerbis,& redeunt dentes ad stabilitatem suam,& incidunt panem. Sic & nos laudemus iustitiam. Sed si volumus manducare iustitiam,temperemus nos ab iniquitatibus,& nascetur in corde non solum delectatio laudandi iustitiam, sed etiam facultas manducandi illam. A

Idē.in Psal. 130. Idem sanctissimus doctor ait. Tanquam si quispiam veneni calicem præparet alicui,& oblitus bibat:& tāquam si foueam quispiam fodiat, *Simile.* in quam quisq; inimicus eius in tenebris incidat, & ille oblitus quod foderat,ambulans ea via, prius illuc cadat:ita credite, ita certi estote, videte,& prospicite,quia nemo malus non sibi proprius nocet. Sic enim esse putate malitiā,quomodo ignē. Incendere vis aliquid aliud, illud quod admoues prius ardet:nisi ardeat, non incendit, facula est, hanc faculam apponis,propior ardet,vt aliquid possit incendere? Malitia autem procedit ex te,& quem prius vastat,nisi te? Quo profundit ramū, B lædit:vbi radicem habet,non lædit:Equidē dico,quod malitia tua, vt alteri non noceat fieri potest,vt autem tibi nō noceat fieri non potest.

Peccati pœna.

BEATVS Chrysostomus super Genesim perpendit, quod sæpe numero Deus permittit, vt ille, qui de suis proprijs peccatis veram pœnitentiam non agit, pro peccatis falso ei impositis puniatur,sicut afflicti fuerunt, & vexati fratres Ioseph in AEgypto quando eis falsa crimina fuerunt imposita ab AEgyptijs dicentibus illos *Gene.42.* speculatores, ac latrones esse. Ipsi autem intelligentes hoc iusto Dei iudicio sibi fuisse impositum dixerunt. Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrē nostrū:idcirco venit super nos ista tribulatio. Quod perinde est,ac si dicerent. Iure optimo pro his falsis criminibus nobis impositis labores, & molestias patimur, quia re vera contra fratrem C nostrum Ioseph grauiter deliquimus, atque ita iusto Dei iudicio pro his,quæ non fecimus,patimur,quoniam noluimus pati, nec pœnitentiam agere pro his,quæ realiter egimus.

Pœna etiam est, qua Deus peccatores punit,quod ipsi opportunitatem,& tempus,& locum ad delinquendū, & ad scelera sua committenda inueniant,& quod nullus sit,qui eos peccare prohibeat,sicut nefario, ac maledicto Cain contigit, quando innocentem fratrem suum *Gene.4.* Abel interfecit:ait enim sacer textus. Cum essent in agro consurrexit Cain aduersus fratrem suū Abel,& interfecit illū. Ibi eum necauit vbi nullus fuit,qui mortem ipsius prohibere posset. O miser peccator,quā deceptus vinis cū cogitas,te magnum inuenisse thesaurū,cum opportunitatem inuenis,qua malā intentionem,& deprauatū propositū offenden-

A fendendi Deum executioni mandes:at ipsemet Deus cum tuamet voluntate te ipsum punit,tu autem id non intelligis.

Peccati pœnæ maxima ponderatio.

QVam seuerus punitor scelerum Deus sit, apparet in vltione,quā de peccato Dauidis sumpsit, cum enim Dauid se potentissimum Regem cerneret, in superbiam elatus numerare fecit populū propter quod iratus Dominus contra illū percussit ex populo septuaginta millia viros peste, & quod plus graue videtur, eximiūq; iræ Dei iudiciū, quod cū per Prophetam Gad illi optio daretur an vellet per spatium septem annorū regnum suū fame vexari, aut quod tribus mensibus fugeret aduersarios, aut quod tribus diebus sæuiret pestis in vniuersa terra sua. Respōdit,&,vt sacra narrat scriptura, dixit. Coarctor nimis, B sed melius est mihi, vt incidam in manus Dñi (multæ enim misericordiæ eius sunt) quā in manus hominū. Adeo fidebat in Deo,quod se totū in manus eius dimisit,de tanta clementia confisus,quod regale,nobilissimumq; Dei omnipotētis pectus quasi obligare videbatur ad veniam,& nihilominus tam seueram vindictam sumpsit,immisit etenim Dominus pestilentiam in Israel de mane vsq; ad tempus præfinitum. Hoc loco tempus præfinitum non significat vsque ad finem illorum trium dierum, quibus Dominus pestem duraturam esse prædixerat: nam licet tribus diebus minatus fuerat,se permissurum esse, vt pestis in Israel grassaretur, eius tamen misericordia illos propter Dauidis cognitionem,orationem,& sacrificium abbreuiauit,atque ita vespertino tempore hora videlicet sacrificij cessauit Angelus à percussione. Id enim est tempus præfinitum, quo Deus misericordias suas diffundere solet,quando scilicet homines culpas suas,& crimina cognoscūt, C atq; ab ipso summo Deo misericordiam expostulant eiq; sacrificia offerunt. Sed quæro vbi nam Angelus ab hac percussione cessauit: Sacer textus id explicat:ait enim. Erat autem Angelus Domini iuxta aream Areumna Iebusæi. Quædam Glossa asserit hanc aream fuisse in monte Moria vbi Patriarcha Abraham sacrificauit, qui postea fuit mons Caluariæ. O incomprehensibilia mysteria,& admirabilia Sacramenta: In eo loco,vbi Iesus Christus Saluator mundi crucifigendus, & occidendus erat,ibi cessauit suppliciū, & flagellū. In quo significatū fuit diuinū Redemptorem ibi meruisse peccatorum veniam, & misericordias, atq; omnia beneficia, quæ Deus ante mortem eius fecit,& vsque in finem sæculi faciet. Hic autem super omnia aduertendum est, quosdam non sine aliqua probabilitate arbitrari hoc Dauidis peccatum,quando scilicet populum fecit numerare non fuisse mortale, sed tantū veniale,eo quod diuina scriptura, quando recensēt peccata ipsius Dauidis,

non

Universidad de Deusto Biblioteca

non huius peccati mentionem facit, sed duntaxat illius, quod contra A
3. Reg. 15. Vriam Ethęũ, & vxorem eius commisit, vt patet in tertio Regũ libro: vbi sic dicitur. Fecit Dauid rectũ in oculis Domini, & non declinauit ab omnibus, quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ suæ, excepto sermone Vriæ Ethæi. O altitudo sapientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, quis hæc audiens non obstupescit videns Deũ pro vno veniali peccato, hominem, alias virum secũdum cor suũ, tam grauiter punire? O cæli, ò terra, ò lapides insensibiles adiuuate nos deplorare nostram insensibilitatem: y nuestra falta de consideracion! Si Deus ita punit peccatum veniale, quod non priuat hominem à gratia, nec destruit eius amicitiam, qualiter putatis eũ lethale peccatum esse puniturum? Qualiter puniet plurima, quæ tu ò peccator committis? Quomodo non contremiscis? Quomodo tuam perditionem tam terribili exemplo non deploras? Verdaderamente falta de consideracion nos haze no sentir estas cosas tan dignas de ser sentidas, y temidas. Per
Ezech. 18. Ezechielem Prophetam Dominus de eo, qui se à suis sceleribus conuertit, sic ait. Considerans enim, & auertens se ab omnibus iniquitati B
bus suis, quas operatus est vita viuet, & non morietur. Prius dicit illũ considerasse, & postea se conuertisse. Nos ergo hæc profundissimè consideremus hoc enim bonum ac rectũ iter erit ad cõuersionẽ nostram.

Peccati pœna maxima.

Exodi. 33. IN Exodo legitur, quod cum Dominus dixisset. Non ascendam tecum quia populus duræ ceruicis es: audiens populus sermonem hunc pessimum luxit, & nullus ex more indutus est cultu suo. Grande malum est peccatum, siquidem propter illud Deus hominum societatem relinquit: & quanuis Hebræi illi audientes hoc tam graue Dei supplicium luxerunt, plurimi modo sunt peccatores, qui licet hęc omnia credant, non plorant, quin etiam postquam peccauerunt, ridẽt, & tanta lætitia afficiũtur, ac si aduersus Deum lapideum, aut ligneum, C
qui nec videt, nec audit, nec sentit, deliquissent. Est etiã maxime ponderandum, quod, vt ibi refert Sacra scriptura, quando illi Hebræi peccauerunt, Sanctus Moyses extra castra, & longe fixit tabernaculum. Non vult enim Deus, vt res aliqua sua, vel domicilium suum cum peccatore maneat: vt inde aperte videatis, quam abominabile, ac detestandum sit peccatum coram Deo, y quan mal huele a Dios, y a los Angeles. Cum aliquando Angelus, & quidam seruus Dei iter facerent, inuenerunt in via cadauer equi vermibus, putrefactione, & corruptione plenum, tunc seruus Dei fœtorem ferre non potens, nares occlusit, & vultum operuit, angelus autem nullam sui motionem fecit. Progredientes vero iter, inuenerũt iuuenẽ pulcherrimũ, & elegãter vestitũ, ac sera-

A ac seraphicam faciem præseferẽtem, quem cum Angelus vidisset, iter per aliam partem retrocessit nares suas operiens, & illis gestibus horrorem maximum significans. Tunc seruus Dei Angelum sic est alloquutus. Quid hoc est? Quando equum mortuum, & corruptum inuenimus, nullam motionem fecisti, & nihil te commouisti, nunc autem cernens iuuenem pulcherrimum, & elegantissime vestitum nares operis, & fugis, ne ipsum videas, vel olfacias? Cui Angelus respondit. Scias frater coram Deo, & Angelis cælestibus maiorem fœtorem ex anima in peccato existente, quam ex omnibus equorum, & canũ corruptissimis cadaueribus exire; idcirco iuuenis, quem pulcherrimum; & similem stellis existimasti, de se fœtorem quendam abominabilem emittit, quia in peccato mortali existit. O mũdi peccatores quo modo hoc audientes vos ipsos non confunditis. Licet maxima pulchritudine corporali, & pretiosissimis vestibus induamini, & adorne
B mini, si tamen in peccato mortali existitis, de illis estis, de quibus regius Propheta dixit. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt. Nam *Psalm. 13.*
peccatum est quidam fœtor, & corruptio, atque venenũ omnia mundi venena longe superans: venenum enim basiliſci eundẽmet basiliscũ non interficit, nec venenum viperæ eandem viperam necat, nec denique venenum alicuius serpentis eundem serpentem occidit: solum peccatum adeo crudele venenum est, quod interficit eum, in quo concipitur.

Non solum autem summa Dei bonitas in eo ostenditur, quod tanto pere peccatum odit, vt societãtem eius fugiat, sed etiam ostenditur in hoc, quod propter illud peccatores seueriſsime punit, ac tãto seuerius, quanto illi maiora scelera perpetrãt, ac clariori luce, & cognitione diuinarum rerum illa committunt. Et hoc per Ezechielem Prophetam *Ezech. 5.*
manifeste ostendit, dum loquens cum Israelitico populo ait. Quia su-
C peraſtis gentes, quæ in circuitu vestro sunt, (scilicet in iniquitate,) ideo ecce ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium, & faciam in te, quod non feci, & quibus similia vltra non faciam propter omnes abominationes tuas; idéo patres comedent filios suos in medio tui, & filij comedent patres suos, &c. Quis, obsecro, fratres dum hæc Domini non tam verba, quam fulmina legit, & audit, non obstupescit, non in extasim rapitur, contemplans non solum infinitam Dei iustitiam, verum etiam infinitam eius bonitatem, quia scelus contra se commissum tantopere abhorret.

A peccatoris pœna iustus liberatur.

A Peccatorum hominum pœna iusti liberari solent. Vnde pro eo, quod nos legimus in Psalmo; pro hac orabit ad te omnis san- *Psalm. 31.*
ctus

ctus in tempore opportuno; veruntamen in diluuio aquarum multa- A
rum ad eum non approximabunt. Beatus Hieronymus ex Hebræo ver
tit. Vt cum inundauerint aquæ multæ ad illum non accedant. Vir
enim sanctus opportuno tempore veniam peccatorum impetrare con
tendit, vt cum calamitatum flumina inundauerint, ipse intactus, & in
columis perseueret.

Etenim pios homines non petit communis calamitas. Noe enim in
ter tot impios iustus cum domo sua à totius orbis exitio, & Loth à cõ
muni Sodomorum incendio liberatur.

Isidor. Clar. orat. 4. to. 4. Isidorus Clarius in quadam oratione super illa verba Christi Re
demptoris nostri. Si in ligno viridi hoc faciunt, in arido quid fiet? in
quit. Accepta est similitudo à lignorum combustione, quæ, dum hu
mida, & viridia sunt, difficilius ardent. Quod si ignis in humidis, ac vi
ridibus vim habet, multo profecto magis in arida sæuiet. Sic si aduer
sus innocentissimum in quem pœnæ vim nullam habere debuerant,
tam crudeliter sæuitur, quid his fiet, qui tanquam ligna arida apta in- B
cendio sunt? Quod exemplum nobis vehementer est metuendum, ne
que mirum cuiquam videatur, quod sum dicturus, sed loco admiratio
nis velim vt formidetis: Vereor enim ne æque graues pœnæ nos ma
neant, quamquam illæ fuerunt supra quam dici possit grauissimę. Nã,
vt cætera taceam, quæ Iudæis acciderunt, tam ingens fames Hieroso
lymam inuaserat, vt certasse inter se armis domestici dicantur, siquid
ciborũ ad eorũ manus venisset, filij enim ex ore parentum cibũ rape
re, nec fratrẽ fratris misereri, nec sororem sororis. Multi bubulũ simũ
mandere coacti sunt: alij cloacas rimari, ciboſque inde obscœnos sibi
quærere. Fertur; defuncta fuisse tali clade ad sexcenta hominũ mil
lia. Ista vos terrent? Sed audite cur dixerim metuere me, ne eadem cla
des nos maneat. Si hi, quorũ maxima pars ignorabat veritatem rei, &
ob ignorantiam potius, quam ob malitiam peccauerunt, necem Do
mini postulantes, tam crudeliter fuerunt tractati, quid nos meremur, C
qui, cum eam agnoscamus, tam iniurij in Christum sumus, & quotidia
nis probris illum afficimus?

Gregor. 26. moral. c. 16. Beatus Gregorius in moralibus inquit. Manifestæ perditionis in
dicium est, quando affectatis iniquitatibus subsequens fauet effectus,
& nulla contrarietas impedit, quod mens peruersa concepit. Vnde ap
paret, bonam esse significationem peccatorem à Deo puniri, si eius ca
stigationibus resipiscere velit.

In peccatoris pœna cognoscitur Deus.

Psalm. 9. COgnoscetur Dominus iudicia faciens, inquit regius vates Da
uid. Siue, vt alij vertunt; cognoscitur Dominus iudicia faciens.

Tunc

A Tunc enim gentes miris laudibus Deum efferunt, cum impios, super
bos, deiectos, vident, & publicorũ maleficiorum suas iustas pœnas per
soluere cernunt. Tunc homines Deũ iustum esse experimẽto cogno
scunt, cum eum vident confringentem vires, & opes improborum su
perborum, & tyrannorum. Vnum ex his, quæ vulgi animos magis ex
citat ad diuinam religionem colendam est vltio diuina, vbi Deus iu
stitiæ suæ manifesta documenta constituit bonos eripiens, iniquos au
tem delens. Ideo ait Dauid. Exurge Domine in ira tua, & exaltare in
finibus inimicorum tuorũ. Exurge Domine Deus in præcepto, quod *Psalm. 7.*
mandasti, & Synagoga populorum circundabit te. Ac si diceret. Osten
de Domine iustitiã tuam, ne me sinas tandiu impiorum hominum ca
lamitatibus exerceri, & vndique oppugnari. Extolle te ipsum in ira
contra hostes meos immanes. Tu iuste Deus mũdi gubernator, & cor
rector fac, quod rerũ publicarum gubernatoribus faciendum præcepi
sti. Vlciscere impios, bellum, & interitũ innocentibus publice inferen
tes, & ita populorum cœtus te toto ore laudabit, cum aperta tuæ seue-
B ritatis monimenta conspexerit.

Peccatores puniuntur in rebus dilectis.

CVm Hebræi in solitudine vitulum adorassent, arripiens Moyses *Exodi. 32.*
illum, combusit, & contriuit vsque ad puluerem, quem sparsit
in aquam, & dedit ex eo potum filijs Israel. Como dando les à beuer
su mesmo peccado, y como si les dixera. Tomad, cõ ello os ahogueys,
vosotros lo hezistes, vosotros lo pagareys. Tiene Dios por estilo, quã
do el hombre pecca por amor desordenado de alguna criatura dar le a
beuer su peccado, hoc est que de su mesmo peccado haze açote con el
qual le castiga. Refert sacra scriptura, quod Rex Dauid non solum pe- *2. Reg. 14.*
percit Absaloni mortem, quam fratri suo Amon intulerat, sed etiam
osculatus est eum, postquam ei pepercit ipsum osculatus, & amplexus
C est. Cum eum reprehendere deberet, inordinate dilexit ostendens
ei maximum fauorem. Ex hoc peccato fecit Deus flagellum, & per
misit vt postquam Rex Absaloni filio suo pepercit, ipse contra eun
dem Dauid patrem suum coniurationem fecerit, & tam grauiter il
lum persecutus est, vt Rex Dauid ab Hierusalem exire coactus fue
rit, quia impius Absalon eum regno, & vita priuare contendebat.
Nullum inimicum habuit Rex Dauid, qui ipsum in maiori con
stitueret angustia, quam hic filius eius, quod diuina permissio
ne factum est, quia illum inordinate diligebat, & hoc quotidie
solet parentibus cum filijs suis euenire, qui vt ipsos filios suos diui
tes relinquãt, alijs plũrimas iniustitias faciunt, & tandẽ ipsi filij paren
tes suos negligunt, & despiciunt, hoc est: en pena del peccado vienen

los

los meſmos hijos a deshazer a ſus padres, y a deſcatarlos. Idem ſolet etiam inter amicos euenire: ſi enim aliquis cum diſpendio & iactura aliorum ſolicite curat amicum ſuum in aliquo officio, ſeu dignitate iniuſte conſtituere, permittit Deus, vt ipſemet illi iniuriam inferat, hoc eſt, le deshaga, y venga a ſer ſu contrario. Iuſsiſti Domine, & ita eſt, vt pœna ſit ſuum vnicuique peccatum, inquit Beatus Auguſtinus. Hoc voluit ſignificare Moyſes, quando vitulum, quem populus adorabat contriuit, vſq; ad puluerem & in aquam ſparſit & ex illo potare fecit ipſos filios Iſrael. A

B. Aug. lib. 2. confeſ.

Peccatorum pœna inaudita.

Num. 26. CVM in libro Num erorum ſacra ſcriptura mentionem faceret de terribili pœna, qua Deus Chore, Dathan, & Abiron, cum omnibus eorum ſequacibus puniuit, inquit. Et factum eſt grande miraculum, vt Chore pereunte, filij eius non morerẽtur. In capitulo decimo ſexto eiuſdem libri refertur malitia Chore, & quomodo omnes, qui cum eo in tentorio erant viui in infernum deſcenderunt, ſed ibi non fit mentio de miraculo, quod factum eſt in conſeruatione filiorum Chore, quæ tamen in hoc vigeſimo ſexto capitulo fit: nam cum hic recenſeantur omnes Iſraelitæ, à vigeſimo quinto anno, & ſupra oportuit vt inter eos filij Chore recenſerentur, atq; ita oportuit dicere, quod miraculoſe fuerant reſeruati. Modus autem miraculi, quo à periculo mortis ſeruati fuerũt, refertur hic à gloſſa, & diffuſius in principio pſalmi quadrageſimi ſexti, quod ſic ſe habuit: nam cum terra aperta eſſet, & deuoraret Chore cum omni familia ſua, remanſerunt filij eius in aere quouſque terra rurſus occluſa eſt. Et inquit gloſſa Deum ideo hoc feciſſe, quia reſpexit ad filios Chore, qui non fuerant participes in peccato ſui parentis, quin potius eum admonuerant, vt Sancto Moyſi obediret. Aliquando ſolet Deus parentum peccata in filijs non quidem æternis pœnis, ſed temporalibus punire: & ita debent intelligi à Deo dicta verba illa Exodi. Ego ſum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, viſitans iniquitatem patrum in filios vſque in tertiam, & quartam generationem, quoniam vſque ad hanc generationem poſſunt peruenire patres, atque ita poſſunt videre filios ſuos mortem aut labores pati. Et hoc eſt punire ipſos patres in filijs, tanquam in re propria ſicut etiam eos punire ſolet in diuitijs. Et hoc modo puniuit Regem Dauid, primum eius filium, qui ex Bethſabee natus fuerat, interficiens. Idcirco non puniuit filios Chore pœna æterna, quia in peccato patris participes non fuerũt: nec etiam pœna temporali, quoniam cum pater ipſorum iam mortuus eſſet nihil faciebat ad emendam eius, filios ipſius morte puniri. Animaduertens B C *Exod. 20.*

A ſacroſancta Eccleſia has diuinas leges ſancte inſtituit, vt deſcendentes ab Hæreticis per lineam paternam vſque ad ſecundam generationem, per lineam vero maternam vſque ad primam, eſſent ad Eccleſiaſtica & ſæcularia officia inhabiles, ſi tamen ipſi anteceſſores eorum mortem obierunt abſque eo, quòd ſe Eccleſiæ catholicæ reconciliarent iuxta capitulum ſtatutum el ſegundo de Hæreticis in ſexto: at ſi ſe Eccleſiæ reconciliarunt, eorum poſteritatem hæc lex non comprehendit. Hoc inſtituit ſacroſancta Eccleſia reſpiciens ad virtutem filiorum, qui in malitia parentum ſuorum participes non fuerunt: nam filij Chore originem ducebant à parentibus rebellibus, qui viui in infernum deſcenderunt, tamen ob merita eorum Deus ipſos miniſtros templi conſtituit. *C. ſtatutum el ſegũdo de Hæreticis.*

B

Peccatorum pœna quare dicitur magna.

IRa magna ego iraſcor ſuper gentes opulentas, quia ego iratus ſum parum, ipſi vero adiuuerunt in malum, inquit Dominus per Zachariam Prophetam. Difficilis eſt locus hic. Quomodo enim nunc parum Deus ſe iratum fuiſſe dicit, cum in principio hũius capitis iracundia magna elatum fuiſſe verbis eius vates enuntiauerit? Id enim ſignificant verba illa: iratus eſt Dominus ſuper patres veſtros iracundia. Verbum Hebræum eſt, quezeph, quod ſignificat nimium iraſci, feruere, & iracundia ferri. Præter hoc phraſis illa, iraſci iracundia, Hebraica eſt, qua etiam ira nimia ſignificatur. Quam ſeptuaginta interp. ita verterunt. Iratus eſt Dominus iracundia magna. Iam vero nulla maiora damna hoſtes dare potuerunt, quam quæ per Deum ipſum illis inferre licebat, ita vt omnis, quam fecerunt Iudæi, iactura iræ, & voluntati Dei aſsignanda ſit. Non enim grauius Chaldæi Hebræos afflixerunt, quam Deus illis permiſit: ergo quid ſignificat: ego iratus ſum parum, ipſi verò adiuuerunt in malum? Pro explanatione huius loci notandum eſt, Deum dici parum iraſci, quia non odio, ſed amore ductus punit. Neque malum eius, quem coercet, ſed bonum ſpectat. Flagellat quidem, vt pater cupiens filium ſuum corrigere. At ij vehementer iraſcuntur qui odio incitati damna, & detrimenta inferunt, nec commodum afflicti, ſed incommodum ſpectant, cuiuſmodi Chaldæi fuerunt. Deus enim eis vrbem expilari, & euerti permiſit, quòd Deum offendere, & eius imperium contemnere timerent Iudæi. Qui certe timor magis ex re ipſorum erat, quam opes vniuerſæ, quas amiſerunt. At Chaldæi non hac de cauſa ciuitatem expilarunt, ſed vt ipſi ditarẽtur opibus alienis: nec tot homines occiderunt, vt reliquos emendarent, ſed vt tanquam hoſtes delerent. Quare merito tãtorum malorũ culpam ſuſceperũt. Itaq; Deus nimis iraſci dicitur. C *Zacha. 1.*

Universidad de Deusto Biblioteca

Sicut pater, qui filium acriter verberat ob graue admissum scelus, ni- A
miũ etiam irasci dicimus. At si hæc eius ira cum capitalis hostis iracũ-
dia comparetur, leuissima iudicabitur. Ita ira Dei, cum funditus Hieru
salem euerteret, magna fuit, si cũ alijs eius in eam iris compararetur:
nunquam enim tam graui eam supplicio affecerat. At vero si hostium
iræ cõferatur leuissima iudicabitur. Deus enim sanare, illi perdere (vt
dixi) volebant. Et hoc modo hic locus recte cum capitis principio con
ciliabitur, & satis planus fiet. Ex his ergo verbis: Ira magna irascor su-
per gentes opulentas, infertur omnia incommoda, quæ Iudæi suscepe
runt, in magno & nefario crimine Babylonijs esse ponenda, & ira
magna Deum in illos accensum esse; in Iudæos vero parua, quia hos,
Isai. 13. vt filios, illos vt hostes coercuit: hos restituit: illos funditus deleuit, vt
Esaias narrat dicens. Et erit Babylon illa glorioſa in regnis, inclyta in
superbia Chaldæorum, sicut subuertit Dominus Sodomam, & Gomor
rham, non habitabitur vsq; infinem, & non fundabitur vsq; ad genera B
tionem, & generationem. Huc accedit quod Idololatrę illi ęternis vin
culis in tartarum mandati sunt: at Israelitæ fideles, multi forte graui
illo supplicio resipuerunt, & eos flagitiorum pœnituit. Quare valde
sibi timere debent, qui alios vexant, ac labefactant. Sunt enim qua-
si quidam carnifices, & quasi quædam instrumenta ad iram Dei expro
mendam, quod vilissimum, miserrimum, & diabolicum est. Ex quo fit,
vt postquam similium hominum opera Deus vsus fuerit, omnem in
eos furorem conuertat, atque eos diris omnibus execretur, eo quod
eum, vt hic vates ait, adiuuerunt in malum. Sicut qui gladio, aut cus-
pide, vel carnem sui corporis putridam ad viuum resecat, vel tumo-
rem putridum materia plenum aperit, qui acerbissimo, & intolerabi-
li affectus dolore ad terram cuspidem siue gladium magno impetu
abijcit. Ita Deus opera hominis inuidi, atque maleuoli punit non
nunquam, aut exercet sui corporis membrum, ideſt, pium, & sibi cha- C
rum hominem, quem non minus amat, quam nos vnumquodque cor
poris nostri membrum: cui cum bona ex animo capiat, ægrefert illud
Isai. 10. incommodis, licet necessarijs affici: ob eamque rem statim in tanti ma
li instrumentum inuehitur. Quæ omnia cumulatissime docet Esaias
dicens Dei nomine. Væ Assur virga furoris mei, & baculus ipse est, in
manu eius indignatio mea ad gentem fallacem mittam eum, & con-
tra populum furoris mei mandabo illi, vt auferat spolia, & diripiat
prædam, & ponat illum in conculcationem, quasi lutum platearum.
Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius non ita existimabit, sed
ad conterendum erit cor eius, & ad interfecionem gentium non
paucarum. Videte quomodo eandem differentiam inter Dei, & ho-
minum iram vates sanctus ponat, quam nos supra posuimus. Ad Hie-
rusa-

A rusalem igitur, cui, vt amicæ non ex animo incommodauit, mitiga-
ta iam ira, grato & benigno vultu conuertitur dicens. Reuertar ad
Hierusalem in misericordijs, domus mea ædificabitur in ea. Ex hoc
intelligitur non incommodum, sed commodum Deũ ad euertendam
Hierusalem spectasse. Siquidem maius bonũ adepta fuit, quam antea
habebat. Quod semper euenire puto, quando Deus quempiam emen-
dationis, aut probationis causa punit.

PECCATVM.

B BEATVS Thomas diffiniens peccatum affert illa Di- *D. Th. 1. 2.*
ui Augustini verba. Peccatum est dictum, vel factum, *q. 71. art. 6.*
vel concupitum contra legem Dei. Est autem in pecca- *& q. 76. a.*
to (vt ipse sanctus Doctor ibidem asserit) id, quod est ve *ti. 2.*
lut forma peccati, videlicet, auersio à creatore, & cõuer
sio ad creaturã. Et hoc adeo graue malũ est, vt ad hoc, quod intellect⁹
humanus illud ęstimare, & concipere possit, vsus fuerit Deus per Hie *Hiere. 2.*
remiam Prophetã quibusdam verbis adeo grauibus, & onerosis, vt vix
in tota sacra scriptura alia similia reperiantur. Quid inuenerunt, in-
quit, patres vestri in me iniquitatis, quia elongauerunt se à me, & am-
bulauerunt post vanitatem, & vani facti sunt? Non fugiunt homines à
Deo, vtcunq; , sed tanquam à re magis odibili inter omnes, quæ sunt
in mundo. De hoc maxime conqueritur Deus, que los hombres se ale
xen tanto del, y muden el barrio por no verle ni oyrle. Elongauerunt
se à me, ideſt, ni aun por vezino me quisieron a mi, ni a cosa mia. Et
ambulauerunt post vanitatem, & vani facti sunt. Vocatur vanum id, *Simile.*
quod gaudium, ac voluptatem promittit, sed tamen non præstat: sicut
C nux, quæ aliquid intus habere videtur, & si aperiatur inanis apparet.
Tales sunt illi, qui res huius mũdi caducas, ac perituras sectantur; qui-
bus sanctus Propheta inquit. Filij hominum vsque quo graui corde, *Psal. 4.*
vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quasi dicat. O ho
mines ad æternam immensi Dei gloriam procreati, vt quid vos ipsos
deprimitis ad vana, ac mendacia huius sæculi inquirenda, quæ, quia
adeo vana sunt, & mendacia, nomine ipsius mendacij, & vanitatis nũ
cupari merẽtur. Iũgit regius Propheta vanitatem cum mendacio, quo
niam ipsa vanitas, quæ intus est, & apparentia, quæ foris apparet, men
dacium est. Derelinquunt, (ait Dñs) mortales homines me ipsum, qui
summũ bonũ, ac fons vberrimus totius boni sum, & ad vanitatẽ, hoc
est ad idola confugiunt. Transite ad insulas Cethim, & videte, & in
Cedar mittite, & considerate vehemẽter, & videte si factum est huiusmodi, si mutauit gens Deos suos, & certe ipsi non sunt Dij. Populus
vero meus mutauit gloriam suam in idolum. Per Cethim intelli-

gũt Hebræi Grẽcos,ac Romanos,& (vt ait D.Hieronymus ſuper hũc locum) intelligunt etiam inſulas,& loca maritima occidentalis plagę Græcia enim vocatur Cethim à quadam vrbe Cypri ſic appellata. Italia etiã nuncupatur Cethim, atq; ſeptuaginta interpretes ſemper pro hoc verbo Cethim, Italiam vertũt, quæ quidẽ inſula dicitur quia duobus ferè maribus circundata eſt. Per Cedar vero intelligunt ijdem Hebræi Arabes. Et ſtatim exclamat Dominus dicẽs. Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quę continere non valent aquas Satis aperte hæc verba grauiſsimam auerſionis peccati malitiam oſtẽdunt, ſi quidem ſanctus Propheta ſacros angelos, qui clariſsimum intellectum habent, obſecrat vt admirentur. Merito ergo Sanctus Dauid dixit. Que ſe podia echar vna xaquima, y vn hazial como a beſtias a los que no ſe allegan, y acercan à Dios. In chamo, inquit, & fræno maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te. Con eſſe mal queda el hombre todo eſtragado. Nam peccatum, vt ait Diuus Thomas, debilitat partem appetitus, quam vocamus iraſcibilem, inflammat concupiſcibilem, obcæcat rationem, & damnificat voluntatem. Ideo Eccleſiaſticus inquit. Fili peccaſti non adijcias iterum, ſed, & de priſtinis deprecare, vt tibi dimittantur. Quaſi à facie colubri fuge peccata: & ſi acceſſeris ad illa ſuſcipient te. Dentes leonis, dentes eius interficientes animas hominum. Quaſi rhomphæa bis acuta hominis iniquitas: plagæ illius non eſt ſanitas. In his verbis Spiritus ſanctus malitiam peccati admirabiliter oſtendit, comparat enim illud ſerpenti habenti aſtutiam, & venenum, & ait, dentes eius eſſe dentes leonis, quem naturales Philoſophi dentes venenoſos habere teſtantur, & idcirco quidquid mordet ſtatim corrumpitur ac putrefit. Sic vnus ex magis nociuis effectibus peccati eſt animam corrumpere, & putrefacere. Inquit etiam peccatum interficere animas hominũ, & eſſe tanquam enſem vtraq; parte acutũ. In quo ſignificatur ipſum peccatũ auertere hominẽ à Deo, & cõuertere illũ ad creaturã. Væ autem animæ ſine Deo, atq; ita per Oſeam Prophetã dicit Dominus. Væ eis cum receſſero ab eis. In hoc apparet, quod culmen, & cumulus infælicitatis hominis eſt, Deum illi deeſſe: atq; ita cum ipſe Dominus illis ibi minaretur maximas infælicitates, videlicet bella, famem, peſtilentiam, atq; alia grauiſsima mala ventura eſſe ſuper eos (como ſi no fuera nada perder los hijos, las haziẽdas, la tierra, la ſalud, la libertad,) tandem concludens omnia ſupplicia adiecit. Væ eis cum receſſero ab eis, væ eis cum eos reliquero, & deſeruero, atq; eis defecero; nam eſſe pauperem, ægrotum, captiuum, & alijs neceſsitatibus, quæ in hac vita eue-

Pſal.31.

D.Th.1.2. q.85.art.3. & q. 2. de malo. art.11.

Eccle.21.

Oſeæ.9.

nire ſolent, quempiam opprimi, ſi tamen Deum habet facillimo negotio omnia ſuperat. Todo es pan y miel; ſi autẽ deeſt homini Deus væ illi, nam, vt in Eccleſiaſtico dicitur, Homo acharis quaſi fabula vana. Homo acharis ideſt homo ingratus, & ſine gratia Dei. *Eccleſ.20.*

Peccatum inundat in terra.

VBi nos legimus apud S. Iob. Militia eſt vita hominis ſuper terrã; alia tranſlatio habet. Malitia eſt vita hominis ſuper terram. Cum malitia ſit id, quod magis ſuper terrã in omnibus fere hominibus dominatur, hinc oritur peccatũ eſſe id, quod magis in omni orbe regnat, cũq; vermis conſcientię dentes habeat acutiſsimos ad corrodẽda viſcera eius, qui peccatũ cõmittit, ita, vt dicat Eccleſi. Dẽtes leonis, dẽtes eius: tamen homines illud effugere nolunt, quinpotius quanto magis ipſum experiũtur, tanto illud amplius ſectãtur. Mirabile quidem eſt, quod cũ in omnibus, quæ nociua reputãtur, experientia eorũ reſipiſcere faciat eos, qui ſemel ea probarũt, ad hoc quod ab illis poſtea fugiãt (vt videre eſt in eo qui in loco aliquo offendit, & cadit ſi iterũ illuc pertrãſit iter retrocedit, ne rurſus ibidem offendat) tamẽ hãc miſeriã, quam peccatũ vocamus quãto magis aliquis probat tanto amplio rem ianuam patefacit, vt magis in illam ſe intromittat, y cõ el peccado primero ſe haze eſcalõ para venir al ſegũdo, y quãto el alma en eſte genero de mal ſe deſtruye mas, parece, q̃ mas ſe enciẽde para deſtruyr ſe aun mas, q̃es vno de los mayores daños, q̃ en ella haze el peccado. Pernicioſum damnũ eſt propter peccatũ amittere fructũ, & meritum omniũ bonorum operũ, quæ eatenus homo fecerat, ſicut B. Iacobus teſtatur dicens. Quicunq; totam legem ſeruauerit, offendat autẽ in vno factus eſt omniũ reus. Nõ vult ſignificare Sãctus Apoſtolus tam grauiter peccare eum, qui contra vnum præceptũ delinquit, quam illũ, qui contra omnia peccat; nec etiam vult dicere illũ ad tantam pœnã obligari, ac ſi contra omnia præcepta deliquiſſet; ſed vult dicere eum, qui contra vnum præceptum deliquerit, amiſſurũ eſſe fructum, & præmiũ quod ei debebatur, quodq̃ue pro omniũ mandatorum obſeruantia acceptus erat acſi omnia præcepta frangeret. Hoc Spiritus ſanctus per Eccleſiaſten explicauit dicens. Melior eſt ſapientia, quam arma bellica: & qui in vno peccauerit multa bona perdet. Sic & in hoc loco, factus eſt omnium reus, ſignificat illum omnia merita eſſe amiſſurum. Itaque hoc verbum, reus, in ſacra ſcriptura non ſolum deſignat eum, qui damnatus eſt, aut aliquam pœnam promeretur, ſed etiam eum, qui culpa ſua præmium, quod ſibi promiſium, & debitum fuerat, amittit. Qui quidem loquendi modus, & vſurpatio vocabuli non alienus eſt à communis iuris loquendi ratione. *Iob.7.* *Eccleſ.21.* *Iacob.2.* *Eccleſ.9.*

Universidad de Deusto Biblioteca

Magnum ergo detrimentũ est,hominem per peccatum merita,quæ A
comparauerat,amittere sed non minus est,meo iudicio,illum per vnũ
peccatũ ad alia,atq; alia se disponere,quousq; ad obstinationem, & in
Simile. de ad æternam damnationẽ perueniat. Si videretis hominem in loco
lutoso immersum,& ipse ibi per vnũ diem quiesceret,sibiq; vim infer
ret,vt quotidie se magis in luto immergeret, quam, obsecro spem de
salute eius habere poteratis?Paruã equidem,aut fere nullam.Nã si pri-
ma die quando vires adhuc non amiserat,inde non exit,nec etiã exiet
secũda, quãdo vires eius amplius diminutæ sunt:deniq; minus tertia,
& quarta die exiet.Cũ igitur peccator,quãdo in peccatũ incidit,dice-
re posit.Infixus sum in limo profundi:& cũ in illud incidit,in alia at-
que alia incidere velit,quotidie magis(vt ita dicã)impossibilitatus re
manet,vt de tam maledicto,& periculoso statu exire valeat:quod qui
dem maxime omnibus hominibus timendũ est. Quamuis autem pec-
cator se ita immersum videat,non ideo spem,ac fiduciam amittere de- B
bet:nam inde exire,& euadere non humanis duntaxat viribus tribuẽ-
dum est,sed præcipua pars debet esse fauor,atque auxilium Dei:idcir-
co ad eum clamet,& vociferetur:ipse enim ad auxiliandum peccatori
paratissimus est.

Peccatum contrarium est virtuti.

PEccatum cõtrariũ est virtuti,quæ principia quidem amara: finem
autẽ dulcem,ac suauissimũ habet. Atq; ita Dominus apud Mat-
theũ dixit. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum cælo-
rum.Animaduertite,quam amarum principium sit paupertas,&quam
dulcem ac suauem finẽ habeat,videlicet regnum cælorum. Peccatum
Danie.2. vero è contra,principia dulcia,sed fines amarissimos habet: sicut sta-
tua illa Nabuchodonosor,quę caput quidem aureũ,extremitates vero
ex luto conflatas habebat. Quam pulchrum principium, & quam de- C
formis finis. Quam aureum diabolus peccatũ in principio miserrimis
hominibus depingit;quam lutosum vero ac deforme, post quam com
missum est,apparet,quam dulce principiũ,& quam amarus finis. Nam
licet in hoc aliter non consideraretur, quam quod homo per peccа-
tum seruus dæmonis,& indignus altissimi Dei beneficijs,& donis re-
manet,& sufficit hoc,vt cor eius tristitia, atque amaritudine huiusmo
Hiere.2. di consideratione impleatur.Hoc significauit Hieremias Propheta,cũ
dixit. Nunquid seruus est Israel, aut vernaculus, quare factus est in
prædam? Maiori dolore ac tristitia nunquam pater aliquis afficitur
quam cum videt filium suum nullo amore parentis dignum esse. Id-
est, el mayor dolor de vn padre es quando vee, que no cabe en su hi-
jo amor, ni tratamiento de padre: aquel no poder tratarle con entra-
ñas.

A ñas de padre, es grande affliction para el padre, y auia de ser mayor
para el hijo si tuuiesse juyzio el verse indigno de los beneficios del
padre.Hæ sunt anxietates Dei, si ita dici potest,quod cum tu ò pecca-
tor sis filius eius, & ille sit pater tuus, non possit ipse tibi sua paterna
viscera ostendere, nec possit tibi illecebras, aut bonum, sed flagella
& tormenta demonstrare. Vt quid ergo hoc in corde tuo tristitiam
nõ causabit,si id perpendis,& animo euoluis? Cura igitur ò peccator
filius esse,& te in omnibus operibus filium Dei,& non seruum ostẽ-
dere, atque ita in spirituali continuo lætitia viues. Ex eo enim, quia
filij esse nolumus, sed serui, Deus nos tam grauiter punit, nobisque
tam seuera supplicia mittit, vt simus in prædam inimicis nostris, si-
cut Hieremias Propheta in his verbis, & in hoc capitulo docet: atq;
ob hoc etiam vniuersam terram à mundi principio maximis suppli-
B cijs puniuit. Tales tamque corruptos vidit Deus homines aliquan-
do, vt dixerit. Pœnitet me fecisse hominem. Donde se huuo a me- *Gene.6.*
nera de hombre, que le pesa de aũer hecho vna cosa, y la deshaze, &
ita Dominus dixit. Delebo hominem,quem creaui à facie terræ.Tria
tunc fuerunt mala, quibus omnis terra corrupta erat, & quæ diluuij
causa extiterunt;primum fuit malitia hominum, qua vnusquisq; alijs
damnum inferre delectabatur. Secundum fuit,quod terra plena erat
iniurijs,& tyrannide quæ à maioribus,& potentibus paruis, & mino-
ribus inferebantur. Tertium omnis caro turpitudinibus, & sensuali-
tatibus viam suam corruperat vt videre est in Genesi.9.c.Ac Certe his *Gene.9.*
tribus sceleribus mundus nunc plenus extat. Quid ergo deest, nisi
quod Deus nos, sicut & illos destruat? Sed Dominus ibi Patriarchæ
Noe dixit.Statuam pactum meum vobiscũ,& nequaquam vltra inter-
ficietur omnis caro aquis diluuij. O immensam altissimi Dei pieta-
C tem, qui non contentus fuit eripere iustum Noe ab aquis diluuij, ve-
rum intelligens homines rursus esse peccaturos, & suis peccatis alia
mille diluuia in pœnam scelerum merituros,voluit cum Noe pactũ fa
cere,& se ipsum obligare, quod amplius mundũ aquis diluuij nõ sub-
uerteret,vt videlicet quãdo mundus scelera, atq; peccata tam grauia,
qualia nũc videt,conspiceret(quę ob nimiã grauitatẽ pro alio diluuio
quotidie clamant)recordetur pacti,quod cum Patriarcha Noe factum
est,& bonum se esse proponat,quidem boni,siqualis fuit Noe,tantum
erga Deum valent. Sciens autem Dominus paruũ meritũ, quod nos
habituri eramus ad hoc,vt ipse nobis beneficia conferret,voluit,vt il-
la promissio sua niteretur bonitate,& non meritis nostris.Hoc Beatus
Apostolus ad Romanos scribens testatur his verbis.Ex fide, & non ex
operibus,vt firma sit promissio omni semini. Atq; ad maiorem homi-
num consolationem,maioremq; securitatem dixit Dominus. Arcum

meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter A
terram, & videbo illum, & recordabor fœderis sempiterni. Deus, vt
nos minime puniat, inuentiones quærit: sic tu ò homo facere debes,
quando tibi iniuria infertur propone, & statue apud te vindictam de
eo, qui eam intulit non capere. Propone etiam te non commissurum
illa crimina, quibus propensus es, & magis inclinaris, & pro signo
pone crucem: quam in tuo oratorio habes, aliasque inuentiones quæ-
rens cura, vt tuimet digiti tibi signum sint ad decem præceptorum sa-
cratam obseruationem, & forsan hoc voluit Dominus significare, cũ
Deut.6. in Deuteronomio dixit. Liga ea in signum in manu tua. Adeo autem
peccator dignus est supplicio, vt, si Deus omnibus creaturis facultа-
tem præberet, aduersus ipsum peccatorem dimicarent altissimi crea-
toris sui honorem propugnantes, sicut de licentia Dei fecerunt aquæ,
quando tanto impetu mundum euerterunt. Atque ita sacer textus di-
cit. Rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cæli apertæ B
Gene.7. sunt, & facta est pluuia super terram. Data est hæc facultas aquæ; æquũ
enim erat, vt ij, qui calore concupiscentiæ carnis deliquerant hoc mo
do punirentur, vt hac ratione vitium illud carnale aquarum frigidi-
tate curaretur.

Peccatum est infamator.

Gene.3. PEccatum est maximus manifestator, & infamator eius, qui ipsum
committit. Atque ita dixit Dominus Adæ primo parenti. Quis in
dicauit tibi quod nudus esses, nisi quod ex ligno, de quo præceperam
tibi, ne comederes, comedisti. At vero è contra virtus est opertrix om
niũ defectuũ. Conuierteſe vno a Dios y comiença a viuir bien, parece
que hecha vna mãta y cobertor sobre todos sus males y peccados pas-
sados: y por el contrario peruierteſe vno y de justo bueluese peccador
aunque aya hecho muchas virtudes luego imaginan todos, que aque C
llas no fueron virtudes verdaderas, sino que eran vn fingimiento: por
que el peccado descubre mucho y aun mas de lo que ay.

Peccati grauitas.

GRauitas peccati non solum consideratur penes maiestatẽ offen-
si, qui est Deus: verũ etiam penes vilitatẽ offensoris qui est pecca
tor. Hoc significauit regius Propheta, cũ dixit. Memor esto huius, ini-
Psalm.73. micus improperauit Domino: populus insipiẽs incitauit nomen tuũ.
Quod perinde est, ac si diceret. Habe rationẽ Domine huius tam insig
nis cõtumeliæ; hostis enim illa non solũ affligit nos, sed & te assidue
afficit contumelia, & populus stolidus execratur nomen tuum. Cosa
tan vil, y que assi te offenda mayor affrenta tuya es. Huc spectat illud
Oseæ

A Oseæ Prophetæ. Fornicans fornicabitur terra, idest homo. Hoc verbũ, *Oseæ.1.*
terra, magnam emphasim habet; quasi dicat Propheta. Cum homo sit
res adeo vilis, sic, vt terra, quæ infimum locum inter omnia elementa
habet, audet peccare, & offendere Deum. Grande profecto malum est.
Abisai famulus Dauid dicebat cuidam homini. Quare male dicit canis *2 Reg.16.*
hic moriturus Domino meo Regi. Vadã, & amputabo caput eius. Canis
moriturus, & etiam vilior cane est peccator, & tamen aduersus Deum
audet peccatum committere. O ingens nefas. Quid ergo erit, si his ad-
iungimus res vilissimas, atque abiectissimas huius mũdi, propter quas
tam infinitam maiestatem, qualis est Deus, offendimus.

Peccatum malitiæ.

IN Leuitico ostendit Deus, quę sacrificia sibi erant offerenda pro pec-
catis ignorantiæ dicens. Anima, quæ peccauerit per ignorantiam, &
de vniuersis mandatis Domini, quæ præcepit, vt non fierent, quid- *Leui.4.*
B piam fecerit &c. Non autem legimus, ipsum Deum aliquod sacrificiũ
ad peccatum malitiæ constituisse, In quo aperte nos docuit, quam
grauia sunt peccata, quæ ex instituto, & scienter fiunt, hoc est, a sabiẽ-
das. Idcirco quando diabolus primam mulierem tentauit, ei dixit. Cur *Gen.3.*
præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradisi. Hãc
interrogationem fecit dæmon, vt, muliere in peccatum incidente, cul
pa eius maior esset, nec haberet excusationem, si diceret. Domine non
recordabar, te hoc mihi præcepisse. Hoc diabolus intendit, & curat, vt
scilicet cum peccamus, ex malitia peccemus: & malum, quod com-
mittimus, videntes: vt sic venia indigni simus. Vix est homo, cui,
cum peccatum committit, non occurrat id, quod facere intendit pro-
hibitum esse, & hoc ex parte Dei, & ex parte dæmonis, licet diuersis fi-
nibus: ex parte Dei, vt videlicet ipsum hominem à peccato retrahat: ex
C parte vero dæmonis, vt postea homo non habeat aliquam, siue ignorã-
tiæ, siue obliuionis excusationem.

Ad peccatum requiritur consensus.

QVamuis ex ictibus ferramenti in silice prodeant scintillæ, non ta- *Simile.*
men sufficiunt ad incendendum ignem, sed oportet, vt fomitẽ,
seu escam applices, quæ ignem concipiat, & inflammetur. Sic quamuis
diabolus ferramento tentationis petram tuæ sensualitatis percutiat,
nunquam ignem, quo te comburat, incendet, si fomitem cõsensus tuæ
voluntatis non applicaueris. Cum igitur ò frater in manu tua sit, pec-
cato non consentire, omni studio labora, te ipsum constantem exhibe
re. Vt autem te defendas, & fortis efficiaris, aliquas sanctas considera-

tiones quære, inter quas vna sit hęc. Si esset aliqua lex inuiolabilis, quę A
frangi nō posset, in qua præciperetur, vt pro primo furto, quod cōmitteres filius regis interficeretur: dic, obsecro, quomodo furari auderes. Quam impius, & crudelis esset animus tuus, si tantum scelus aggredereris. Ō Deus infinitæ maiestatis, quomodo in visceribus nostris grauitas peccati non imprimitur, si quidem propter illud vnigenitus filius tuus mortuus est. Animaduerte ò frater, te vno quoque mortali peccato, quod committis, filium Dei, illum videlicet, per quem vitam, & esse habes, rursus crucifigere. Nam quantum est ex parte tua, cum peccas infinitam eius bonitatem obligas, vt pro te iterum moreretur, si sacratissima morte sua quam passus est iam pro omnibus sceleribus, ac peccatis, quæ sunt, fuerunt, & erunt nō persoluisset. Quare ergo hæc te ratio non conuincet, vt post hac fortiter resistas, &, cum à dæmone tentaris, nullum ei consensum præbeas. Efficacissima etiam res est ad non
Iudith.5. consentiendum peccato, perpendere, & considerare, quantum illud
Deus abhorreat. In libro Iudith quidam dux filiorum Amon nomine B
Achior duci Olopherni loquens de Iudæis hoc dixisse refertur. Deus illorum odit iniquitatem. Quasi diceret, sabed, que el Dios desta gente, no es de la condicion de vuestros Dioses, que no aborrecen el peccado, porque lo aborrece mucho. Quod si ethnicus homo hoc de nostro summo Deo confessus est, quanto maiori ratione nos oportet hoc confiteri, & considerare, atque ab illis omnibus abstinere, quæ infinita
Psalm. 5. eius bonitas tantopere odit, & abhorret. Hunc eundem titulum ei dedit sanctus Dauid, dum ait. Mane astabo tibi, & videbo, quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. Nec habitabit iuxta te malignus: nec permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium. Ō incommutabilis Deus; Quis horum verborum seueritatem audiens non contremiscit, & omni animi contentione peccatum vitare proponit, siquidem Deus illud non solum odit, sed etiam seueriſsimis, atque æternis
Leuitic.10. inferni supplicijs punit. Quando illi duo filij Aaron alieno igne, & non sacrato thura in altari obtulerunt, fecit Deus in illis, vt ita dicam primum actum inquisitionem: nam egressus ignis à Domino deuorauit eos, dixitque Moyses ad Aaron. Hoc est, quod locutus est Dominus. Sanctificabor in his, qui appropinquant mihi: & in conspectu omnis populi gloricabor. Id est. Vbi videri potest, quam sanctus ego sum, & quantum peccata abhorreo, nisi in his, qui appropinquant mihi, hoc est en los allegados a mi, in puniendo illos, atque interficiendo eos, cum in eis peccatum videro. Que mas allegado al eterno padre, que su hijo, y mirad como lo castigo por los peccados delos hombres, porque el los quiso poner sobre sus ombros, y pagar por ellos. Attende ergo, ò pec-

A peccator, quid agas, cum peccas, attende, inquam, te rem, quam Deus tantopere odit, & punit, sceleratissime cōmittere, nec ad illam condonandā sufficere omnes Patriarchas, aut sacratissimā virginem Mariam matrem misericordiæ, vel omnem cælestem curiam, sed duntaxat infinitam altissimi Dei potestatem. Efficax etiam consideratio est, vt peccato non consentias in memoriā reuocare id, quod S. Propheta Dauid dixit. Recordatus est, quia caro sunt (scilicet homines) spiritus vadens, & *Psalm.77.*
non rediens, hoc est, como el hombre es flacovase del consentimiento a la obra, y de la obra a la costūbre, y de la costumbre a la obstinaciō, y à que Dios le dexe como vna cosa ya perdida. Nam licet hic supernus Dominus hominibus plurimum amorem ostēdat in zelo, quo eos quærit, & à peccato educit, veruntamen quando proterui sunt eos aliquomodo relinquit. Quod eleganter significauit sanctus Isaias, cum dixit. Domine vbi est zelus tuus, & multitudo viscerū tuorum. Iam Deus ra
B tionē illorum non habebat, iam ipsos omittebat, iam illos laboribus & *Isaia.65.*
afflictionibus non puniebat: Sed quid ò sancte Propheta zelum vocas. Hoc scilicet multitudo viscerum tuorum. Iam amorem illum, quē nobis ostendebas, dum nos peccantes puniebas, iam illum non ostendis. Quare fecisti nos errare à vijs tuis? induraſti cor nostrū, ne timeremus te. Nunquid possibile est, quod Deus quēpiam errare faciat. Hoc perinde est, ac si diceret. Si tu Domine nos punires, vbi primū scelera cōmisimus, in tantā perditionem non deueniremus. Induraſti cor nostrum. Cor hominis illecebræ, atq; prosperitates maxime indurant, vt apparuit in Salomone, qui nunquam labores expertus est. Afflictiones autem, atque aduersitates cor ipsum magnopere emolliunt. Idcirco Deus aliquando peccatores in pœnam suorum scelerum in hoc mundo impunitos relinquit vt postea in alio grauissime puniat.

C

Peccatum nimis fugiendum.

PRo eo, quod nos legimus. Irascimini, & nolite peccare, alij ex He- *Psalm.4.*
bræo vertunt. Contremiscite, & nolite peccare. Quibus verbis, non solum peccati fugam, sed horrorem etiam, ac trepidationem fugæ adiungi Propheta vult: vt videlicet non lēte, & segniter, sed quasi à facie serpentis fugiamus peccatum: cui concordat illud Ecclesiastici. Quasi *Eccles.12.*
à facie colubri fuge peccata, & si accesseris ad illa, suscipiēt te. Vbi alius vertit: & si accesseris ad illud mordebit te. Dentes leonis, dētes eius interficientes animas hominū. Merito fugiēdum est cum tremore peccatum, siquidē propriū eius est, virtutē, & robur animi infringere, ac debilitare. Vnde pro eo, quod nos legimus, Infirmata est in paupertate vir *Psalm.30.*
tus mea, B. Hieron. ex Hebræo vertit. Infirmata est in iniquitate virtus mea,

mea,& ossa mea contabuerunt. Hinc sceleratis hominibus per Prophe A
Esai.1. tam Esaiam Dominus comminatur dicens. Et erit fortitudo vestra, quasi fauilla stupæ. Vt enim Sanson abscisis capillis fortitudinem amisit: ita homo per peccatum, amissa gratia, infirmus redditur: vnde facile ab hostibus superatus in varia scelera præcipitatur. Ideo de peccatoribus dicitur. Fiant tanquam puluis ante faciem venti. Quid enim puluere mobilius, qui leuissimo flatu huc, & illuc spargitur. Tale est proculdubio, improborum cor: quod, leuissimo quouis cupiditatis impulsu, in omnia scelera rapitur. Quis igitur non vehementer horreat in hoc tam periculoso statu vitam agere.

Psalm. 118. Vbi nos legimus in Psalmo: Viam iniquitatis amoue à me alia litera habet. Viam falsitatis, vel mendacij. Quia deliciæ, & honores, & cætera omnia, quæ nos ad peccandum alliciunt, mendacia sunt, non vera bona, sed sophistica existimanda sunt. Vnde regius vates inquit filij ho-
Psalm. 4. minum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis B
Oseæ. 1. mendacium. Mendacium sunt hæc bona, quia apparenter sunt tantum bona, non secundum rei veritatem. Vnde in Osea Propheta dicitur de malis: quod comedunt fruges mendacij. Et alibi. Vestiemini vestimentis mendacij, nam existimat peccator, quod si ventrem repleat plurimis & delicatis cibis, aut carnem induat sericis indumentis, erit fœlix, & beatus: & mentita est iniquitas sibi. Ecce quare peccatum via mendacij vocatur, quia per illud homo adquirit ista mendacia.

Prouer. 14. Quodlibet peccatum opprobrium hominis est. Vnde in Prouerbijs dicitur. Iustitia eleuat gentes, miseros autem facit populos peccatum. Quod alij ex Hebræo, probrum vertunt, nam dictio, hesed, quæ C
in Hebræo est, vtrumque significat, id est, probro dignos facit populos peccatum.

Psalm. 118. Ab omni peccato libera nos Domine orat sancta Ecclesia, & regius Propheta inquit. Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt custodiam verba tua, Qui enim declinat ab vno peccato, & in aliud relabitur, similis est homini, qui periculum ignis deuitat, & in aqua
Amos. 5. postea suffocatur. Cui illud prophetæ Amos applicari potest. Quomodo si fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrsus, & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber: huic similem facito hominem, qui vnum euadit peccatum, & in aliud prolabitur: nam si ob luxuriam non peccat, peribit propter auaritiam: & si ob auaritiam non damnatur, damnabitur pro-
Esai. 24. pter superbiam. Esaias etiam dicit. Qui fugerit à facie formidinis cadet in foueam, & qui se explicauerit à fouea, tenebitur laqueo.

Pecca-

A

Peccati causa.

QVæri potest an omnia hominum peccata ex diaboli suggestione proueniant? Ad quod Origenes ait, non esse diabolum directã causam omnium peccatorum, ita quod singula peccata persuadeat: nã etsi diabolus non esset, adhuc homines proni essent, & procliues ad malum, appetitumque ciborum, & carnalium voluptatum haberent: hic autem appetitus, nisi rationi obediret, inordinatus esse posset. De qua re Beatus Thomas; eleganter sicut de omnibus alijs disputat. *B. Th. 1. 2. q 80. art. 4.*

De peccato doctores admirabiles protulerunt sententias.

B ORigenes in quadam homilia inquit. Sicut ex iustitia generatur iustitia, & ex castitate castitas (siquis enim primo tenuiter castus esse cæperit, accepto castitatis fermento, quotidie castior efficitur) ita & qui semel intra se, licet paruum posuerit fermentum quotidie semet ipso nequior efficitur, atque deterior. *Orig. ho. 23. in Num.*

Cyrillus Hierosolymitanus ait. Si potest serpens deponere senectutem, cur nos peccatum non deponemus: ac terra quoque spinosa, cum fuerit bene culta in frugiferam transmutatur: nostra autem non reparabitur salus? *Cyril. Catechis. 2.*

Beatus Basilius super Esaiam inquit. Quemadmodum qui funes nectunt, aut plectunt iuncias storeas, vt quod supereſt ex fune cæpto cõ torqueri, consumatur, alterum ei attexunt, & interserunt, quo funis longior euadat, & augeatur. Pari modo qui in profundum malorum festinant priusquam priori peccato sit impositus finis, adoriuntur secundum. Rursus hinc alteri aliud continenter adaptant: atque ita prorsus vita, quæ per peccatorum gradus progreditur assimilatur funiculo cui piam contexto, & in longum protracto. Ob hoc Esaias propheta ait. Vę qui attrahitis peccata quasi funiculo longo. Sententiæ istius intelligentiam mutuemus ab exẽplo. Sit aliquis propensus, & alacer ad pec- *B. Basili. in c. 5. Esai Simile.*
C catum explendæ suæ lucubricitatis. Obserua, quæso, per quot, quanta ve ascisit sibi, & attrahit peccatum luxuriæ, primum quidem suum ipsius corpus ad eundem modum simulat & componit, & crines quidẽ hoc modo circuntundentur, taliter vero veste amici vtitur, & hac quidem non qualicunque, sed quæ studio quæsita sit, & faciat ad elegantiam, demissa vsque ad soleas: per hæc ostentat ambitiosam, & superflua am curam suæ curiositatis. Deinde suppeditat pecunias, vt vel earum pretio redimat fruitionem pulchritudinis istius scorti. Ad hæc diligentius cogitat, quas sibi pronubas conciliet veluti Junas. Verba adornat

quæ

quæ faciant ad corruptelam ex compoſito ſibi inſtruens, ac parans occaſiones amatorij congreſſus. Hic eſt qui attrahit peccatum quaſi funiculo longo. A

B. Gre. Nazian. orat. 2. de pace. Similia.

Beatus Gregorius Nazianzenus in quadam oratione inquit. Malitiæ natura eſt expedita, & vehemens ad deterius inclinata, torrens, per pronum decurrens, vt calamus, qui per ſcintillam, & ventum facile ſuccenditur, ſuoque conſumitur germine. Ignis enim materiæ fœtus exiſtit, qui, & materiam conſumit, quemadmodum malitia malos, & cum ſuo abit nutrimento.

Idemque ibidem ait. Sicut cum quis aridæ ſtipulæ ſcintillam ignis inijciat, quæ inſuper etiam ventis ſpirantibus animetur facile incenditur, & cõſumitur: itavelocius malitiæ parua ſcintilla cõſumimur, quã virtutis ignibus, vel accendi, vel coaleſcere poſsimus. Nam & melli plurimo cum parum abſynthij iniectum velocem amaritudinem trahit: mellis vero ſi duplum inijciatur abſynthio, non poterit eius obtineri dulcedo. B

B. Chry. lib. contra gẽti. Simile.

Beatus Chryſoſtomus libro contra gentiles inquit. Peccatum niſi ſtatim prohibeatur, tanto procurrit impetu, vt contineri nequeat, non ſecus, quam ferocientes equi, qui fræno ex ore eiecto, & aſcenſore excuſſo, moleſti primum ſunt occurrentibus: deinde nullo obſtante, ab excelſa petra ſe ſe præcipitant. Et idcirco animas ſalutis noſtræ inimicus ita in hanc potiſsimum inſaniam agit, vt medicos repellant, quo deſtitutas à medicis grauioribus, & pluribus malis diuexet: ita enim & corpore ægrotantes, quãdiu ad ſe permittunt accedere medicos, aliquam adhuc ſpem ſanitatis habent. Vbi autem phrenetici facti, illos extrudunt, & dentibus mordent, nolentes à morbis liberari, tunc tandẽ incurabiliter laborant, non quod ea ſit natura morbi, ſed quod ab his deſtituti ſunt, qui à morbo liberare poſſunt. C

Idẽ hom. 10. in epiſto. ad Rom. Simile.

Idem in quadam homilia inquit, Quemadmodum vſu venire videmus in his, qui morbo laborant, vt cum morbus non ingraueſcit, tum ſanitatis initium fiat: ſic & in ipſa vitioſitate vlterius ne proceſſeris, & tibi malitia finem habuerit, qui ſi id duos dies feceris, tertio facilius abſtinebis. Vnde in libro Eſdræ dicitur illis, qui hoc non faciunt. Væ qui

4. Eſdræ. 16

conſtringuntur à peccatis ſuis, & obtegũtur ab iniquitatibus ſuis quẽ admodũ ager cõſtringitur à ſylua, & ſpinis tegitur ſemita eius, per quã non tranſit homo, & excluditur, & mittitur ad deuorationem ignis.

B. Hiero. li. 2. incommẽ. Eſai. c 5. Simile.

B. Hieronymus in Commentarijs in Eſaiam ait. Væ qui trahitis iniquitatẽ in funiculis vanitatis. Quod iuxta Hebraicum & omnes alios interpretes, peccata appellantur funiculi vanitatis, hoc ſignificat, quod facientibus peccatum facile tegitur, & tam inane, ac futile eſt, vt aranearum fila texantur, ſed cum inde voluerimus exire, ſolidiſsimis vinculis nectimur.

B. Aug. in Pſalm. 130. Simile.

Beatus Auguſtinus ſuper Pſalmos ait. Quomodo vt reſtis fiat longa additur ſpartum ſparto, non autem id rectum it, ſed torquetur: ſic addendo peccatum peccato, peccatum ad peccatum annectitur, & fit reſtis longa. Quorum ſemitæ prauæ, & flexuoſi greſſus eorũ. Quo autem valet iſta reſtis, niſi vt inde ligentur ei manus, & pedes, & proijciatur quiſque in tenebras exteriores. Funiculis enim peccatorũ ſuorũ vnuſquiſque conſtringitur. Væ eis, qui trahunt peccata velut reſtẽ longam.

Doroth. doctri. 11. Simile.

Dorotheus ait. Otioſus erat quandoque ſenex magnus cum diſcipulis ſuis in hortis, in quibus cupreſsi variæ, magnæ ſcilicet, ac paruæ creuerãt. Imperauit igitur vni ex fratribus ſenex cupreſſum euellere, quæ cum parua eſſet, & tenera, vna manu extirpata eſt. Poſtquam iuſsit aliã maiuſculam euelli, quæ non ſine magno labore extracta eſt. Quartam quoque cæteris altiorem extirpari iuſsit, quæ ſummo conatu, labore, & ſudore vix extrahi potuit. Quintam adiecit maximam, quam cũ ille conaretur euellere, nunquam valuit, ſed incaſſum circa eam elaborat. Tunc ad omnes conuerſus ſenex ait. Huiuſcemodi ſunt paſſiones noſtræ, fratres. Cum tenues ſunt, & paruę, ſi volumus, facile eas poſſumus à nobis extirpare, quod ſi illas neglexerimus, obſurdeſcent illico, quoque magis obdurauerint, eo maiore vi, & labore opus erit, quinimo irriti erunt conatus noſtri omnes in illas, niſi alicuius viri ſancti orationes ad auxilium nobis acceſſerint. B

Petrus Chryſo. ſerm. 116. Simile.

Petrus Chryſologus in quodam ſermone ait. Quod ignis aridæ ſegeti, hoc vitia corpori ſunt humano, quæ ſola ſecurius ſeparatione vincuntur, necantur ignorantia, & neſcitia fœliciter euaneſcunt, Nam ſi ad mentem, & ſenſus peruenerint, ſi contigerint animos, ſi ſemel membra penetrauerint, inextinguibile gignitur, & exaltatur incendium, & niſi vnda cæleſtis corda rigauerit, mentes infuderit, membra madefecerit, totum, quod eſt corporis humani, ſubditur, & redigitur in fauillam. Lex (inquit Diuus Paulus) peccatum eſt. Abſit. Sed peccatum non cognoui, niſi per legem. Ac ſi diceret. Aurum auaritia non eſt, ſed auaritiam non cognoui, niſi per aurum. Vinum ebrietas non eſt, ſed ebrietatem non cognoui, niſi per vinum. C

Ad Ro. 7. c.

B. Bern. ſermo. 4. ad clc. c. 4. Simile.

Beatus Bernardus ſermone ad clericos inquit. Si vidiſti hominẽ ſcalpere manus, & vſque ad ſanguinem confricare, euidentem habes in eo ſimilitudinẽ animæ peccantis expreſſam: cedit ſiquidem voluptas illa dolori, & ſuccedit pruritui cruciatus. Neque id ignorabat ſed diſſimulabat dum ſcalperet: ſic laceramus, ſic exulceramus proprijs manibus animas infœlices, niſi quod tanto grauius, quanto excellentior eſt ſpiritualis creatura, & quæ difficilius medeatur.

Plinius

Plin. li. 8. c. 17. Plinius ait. Pantera sic auida est excremeniotum hominis, vt si in vase suspendantur altius, quam vt possit attingere enecet sese defatigati proreptu corporis: ita nonnullis quod est fœdissimum, id dulcissimum est. A

Simile.

B. Chrysost. hom. 1. de pœnitent. Beatus Chrysostomus in quadam homilia de pœnitentia inquit. Quemadmodum qui grauitate capitis, ebrietateque tenentur, stultè, simpliciterque feruntur, quamuis præcipitium, & aliud quid simile subsit, infra concidunt incaute: sic qui in peccatum corruunt veluti praua ebrietate, actionis desiderio detenti nesciunt quid faciunt, non præsentia, non futura præuidentes.

Simile.

Idē hom. 4. in Ioan. Idem in quadam homilia in Ioannem ait. Quemadmodum noctu amoto lumine lignum, plumbum, ferrum, argentum, lapides pretiosos, & alia omnia eodem modo & videmus, & iudicamus: ita qui sordide, & vitiosè vitā viuit, neq; modestiæ vim, neq; sapientiæ discernit pulchritudinē. In tenebris enim pretiosi etiam lapides nullā speciem, nullū præ se ferunt fulgorem, non sua, sed caligantium oculorū culpa. Neque hoc duntaxat nobis, dum sub impia vitiorum tyrannide B viuimus, molestum est, verum etiam illud, quo formidine propterea angimur: & veluti, qui per obscuram noctem iter faciunt, etsi nihil metuendum sit, metu tamen concutiūtur: sic qui scelus aliquod admittunt, etsi nemo id videat, nemo reprehendat, nihilo tamen melius sibi fidunt, sed omnia formidant, omnia suspicantur, quippe qui perpetuis conscientiæ stimulis agitantur, omnia formidolosè conspiciunt. Propulsemus igitur tam grauē, tam molestā vitā, cuius angorē mors sequitur, mors, inquā, immortalis, & perpetua, cui nullus supplicij finis est.

Simile. Vt ossa quo sunt aridiora, eo magis indicant longe abesse à vita: ita peccatores, quanto sicciores sunt, tanto longius à gratia, quæ est animæ vita, abesse intelliguntur. Quemadmodum fulmen ensem attingens, vaginam integram foris relinquit, ferrum autem intus ferit: sic

Simile. lethale flagitiūm corpus viuum, & sanum foris relinquit, animam autem intus occidit separans ab illa gratiam, quæ est animæ vita. Lapis in gurgitem proiectus multos facit vndarum circulos, qui, quo plures sunt eo maiores efficiuntur, & latius dilatantur nam vnus excitatus alterum maiorem excitat, post quem alius oritur multo maior: eodē modo se habent peccata, nam ex vno alterum grauius oritur, ex quo aliud multo grauius producitur. C

Quod peccatū gaudiū à corde depellat, & tristitiā inducat verba Hieremiæ manifeste declarāt: lamētabatur enim dicēs. Defecit gaudiū cordis nostri. Et quia in defectione virtutū gaudium defecerat, addit. Væ

Thren. 5. nobis, quia peccauimus. Hæc enim fuit causa, quare gaudium defecit, & tristitia abundauit.

Pecca-

A

Peccati cæcitas.

MAxime perpendendum est, homines, qui à Deo recedētes in peccatum lapsi sunt, in obscurissimis interni hominis tenebris, & caligine versari, veluti qui diuinæ gratiæ lumen, quo spiritualia atque diuina cernuntur, amiserunt. Vt enim Sanson, cum primum in Philistæorum manus incidit, luminibus orbatus est: ita vbi primum homo in potestatem antiqui hostis venit, diuinæ gratiæ lumen amittit, atque ita cæcus ad diuina contuenda relinquitur. Quamquidem rem notissimo Dauidis exemplo comprobare licet, vnius enim ferè anni spatio cæcus iacuit in peccato, cum ad illuminandas eius tenebras Nathan Propheta missus à Deo fuit. Natus enim iam erat infans ex adulterio susceptus, huius mortem in nefarij criminis vltionem propheta fuit vaticinatus, vt hac ratione liqueat quanta sit peccati cæcitas, quæ sanctissimum alioquin virum tandiu mortifero somno sopitum tenuit: omnisque spiritualis sensus expertem fecit, à quo nisi immensi Dei misericordia excitatus fuisset, euigilare nullo modo potuisset. *Iudic. 16.* *2. Reg. 12.* B

Simile. Sicut Æthiopes qui sub torrida zona nati, atque educati sunt non ad modum moleste eius regionis intemperiem ferunt, quæ tamen non assuetis molestissima est. Ita multi vsque adeò se per omnem vitam cupiditatum suarum, & peccatorum obsequio tradiderunt, vt hæc tanta mala nihilo magis eis turpia, & indigna videantur, quam quæuis alia consueta naturæ officia. Cum autem ad hanc cæcitatem, & deprauationem peruentum est, quænam, obsecro, spes salutis reliqua manet. Econtrario vero iusti hanc detestandam regionem peccati nimis abhorrent. Qui enim ouiculam docet intervarias herbas, salutares eligere, noxiasque respuere, & lupum quidem hostem, canem vero lupo similem amare, idem singulari prouidentia pios homines interno quodam affectu, vitiorum odium, & virtutum amorem illorum mentibus ingenerat. Idemque ipsos dæmonem horrere, Deum diligere, terrena despicere, & ad cælestia semper aspirare docet Christus. Qui enim fit, vt vir pius mille mortes prius subire, quam mortiferum crimen committere paratus sit, nisi quod hic spiritus cœlestis tantā illi peccati deformitatem ostendit, vt si huic gehennæ ignem, inde lethale peccatum ante oculos ponas, in ignem magis irruere, quā in huiusmodi peccatum incidere malit? C

Peccati cæcitas.

QVādiu homo in gratia Dei perseuerat, residet quidem in eo Deus tanquam in throno, & sede sibi gratissima, eum tanquam sol illuminans, & inflammans: at vero cum peccatum committit, non mo-

Universidad de Deusto Biblioteca

do, Dei gratia se priuat, verum etiam cæcitatem maximam incurrit, & A
suo animæ hospitio dæmonem ipsum recipit, & includit. Sic enim vi-
1. Reg. 15. & 22. demus Regi Sauli accidisse. Cum enim Dei gratia expoliatus est, sta-
tim spiritus malus eum inuasit, qui non modo eius corpus cruciabat,
verum etiam eum induxit, vt octuaginta quinque sacerdotes Domini
sacris vestibus indutos interficeret. Neque hac ferali, & sacrilega im-
manitate contentus fuit, sed etiam Nobe ciuitatem sacerdotum ferro,
& igne crudelissime vastauit, senem, & iuuenem, puerum, atque lacten
tem, oues quoque, & boues, camelos, & asinos crudelissime deleuit, vt
iam videas, quo tandem perueniat animus diuina luce, atque præsen-
tia orbatus, dæmonisque potestati permissus: Præterea quis, quæso,
Dauide suo tempore, aut sanctitate, & innocentia, aut prophetiæ spiri
tu: aut cælestibus donis præstantior. Nihilominus tamē vbi semel adul
terium commisit, tanta cæcitate percussus est, vt cædem fidelissimi ser-
2. Reg. 11. & 12. ui sui Vriæ etiam conspiraret, & eum interfici iuberet, neque adhuc B
oculos aperiebat, donec ad eum accessit Nathan Propheta, qui grauita
tem delictorum suorum eidem aperuit. Quid quæso, agis bone Rex.
Quid designas. Quid sacrilego isto calamo exaras. Quonammodo, &
pristinæ vitæ tuæ, & diuinorum beneficiorum, atq; tui denique ipsius
oblitus, tantum nefas animo concepisti. Nonne tu ille es qui pepercis-
sti aduersario tuo Saul, cum tamen eum sæpe posses occidere. Nunc er-
go cur tantopere debaccharis in seruum tuum supplicem, & benignū.
Intelligite, quæso, fratres, vel hoc vno argumento qualis sit illius ani-
Simile. mæ status, quam diuinus spiritus, & cœlestis gratia dereliquit. Vt
enim ardenti lampade in obscuro loco accensa omnia, quæ ibidem la-
tent conspicua fiunt, extincta vero corpora etiam ingentia minime vi
dentur: ita quandiu diuinæ gratiæ lux animæ nostræ prælucet, minu-
tissima etiam delicta, & cernimus, & dolemus: at vbi hæc lux per le-
thale peccatum extincta est, grauissima etiam, & execranda scelera nec C
videmus, nec alicuius momenti esse putamus. Hæc igitur tanta ma-
lorum vis ex pestilenti radice peccati deriuatur, quod quamuis fi-
dem, & spem non adimat, cæteris tamen donis cœlestibus, & diuina
gratia priuat, qua sublata præceps homo in quæuis flagitia cæco im-
petu rapitur. His etiam peccatis anima minus idonea fit ad splendi-
dissimam solis iustitiæ claritatem intra se recipiendam. Est enim ani-
ma iusti velut speculum quoddam tanti solis radijs obiectum, capita-
lia vero crimina instar turpis luti quo speculi huius facies obducta, ad
splendorem hunc excipiendum prorsus inepta fit. Venialia vero pec-
cata instar pulueris sunt, quo splendida huius speculi facies tantum
modo fuscatur: atque ita fit, vt minus claro & igneo splendore solis
huius radios in se excipiat. Quod cum ita sit, qua cura, & studio vitare con-

A conuenit, quod nos à pleniore huius lucis communione repellit? Quis
quis igitur leuiora peccata solicite vitare studet non dubium quin à
grauioribus tutior sit, cum saluator dicat. Qui fidelis est in minimo,
& in maiori fidelis erit. Qui enim à minimis etiam delictis offendere
veretur, multo magis grauiora, & maiora vitabit.

Peccati initium,

INitium peccati est pessima cogitatio. Exire autem è corde cogitatio *Matth. 15.*
nes malas asserit apud Matthæum Christus Deus noster. Et Salomō
in Prouerbijs inter mala Deo odibilia numerat cor machinans cogita *Prouerb. 9.*
tiones pessimas. Vnde colligitur non omnes nostras malas cogitatio-
nes forinsecus aduenire, dæmonis instinctu excitatas, sed emergere ali
B quando ex motu arbitrij humani. At cum eas diabolus in homine esse
suspicatur, statim accendere illas ad vitia conatur: intimis visceribus
stimulos conturbat, & commouet, ortum inflammat ardorem, & faces
admouet tentationum. Vt faber ferrarius prunas non efficit in offici- *Simile.*
na, sed follibus ignis exuscitatoribus eas accendit. Sic diabolus cogi-
tationes malas in animo conceptas follibus tentationum suffiat, & in-
flammat, & incendium conflare nitens, vitijs pabulum subministrat.
Cor nostrum est ferraria officina, cogitationes malæ sunt prunæ, dia-
bolus sufflatur. Dolendum quidem est, & acerbe ferendum, nutriri in
anima cogitatus pestilentes, qui instar filiorum viperæ eam miserè oc-
cidant, aut certe polluant, & contaminent. Ideo iusti summopere labo
rant cogitatus suos omnes in Deum collocare. Quemadmodum enim *Simile.*
in medio Sphæræ est centrum, à quo omnes lineæ deductæ tendunt
ad circunferentiam: sic vir iustus charitate & pietate præstans habet
C Deum pro circunferentia. Quicquid cogitat, loquitur, & agit tendit ad
Christum, qui eum circundat. Nam vt dicitur in Psalmo. Dominus in
circuitu populi sui. Et iterum. Circundabit te veritas eius, non time- *Psalm. 124.*
bis à timore nocturno. Et rursum. Sperantem autem in Domino mise- *Psalm. 90.*
ricordia circundabit. Est enim Christus Iesus diuina circunferentia *Psalm. 31.*
cingens viros iustos. Ideo aiebat Esaias Propheta. Derelinquat impius *Esai. 55.*
viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Domi-
num, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum, quoniam multus est
ad ignoscendum. Vel vt potest verti ex Hebræo, quoniam multiplicat
ad ignoscendum. Ac si dicat: non solum semel ignoscit, sed sæpissime.

Peccatum originale.

BEATVS Augustinus libro de baptismo paruulorum inquit. *B. August.*
Quomodo palea, quæ opere humano tanta diligentia separatur; ma *Simile.*

Universidad de Deusto Biblioteca

net tamen in fructu, quæ de purgato nascitur tritico: ita peccatum, A
quod in parentibus per baptismum est ablatum, manet in eis, quos genuetunt.

Idem. lib. de nup. c. 19. Idem libro de nuptijs, & concupiscentia ait. Hæc inuisibilia, & infidelibus incredibilia, sed tamen vera, vt haberent aliquod visibile exemplum, hoc in quibusdam arbustis diuina prouidentia procurauit. Cur enim non credamus propter hoc esse institutum, vt ex oliua nascatur oleaster. An credendum non est, in aliqua re, quæ creata est ad vsus hominum, creatorem prouidisse, & instituisse, quod ad generis humani valeret exemplum. Mirum est ergo quemadmodum à peccati vinculo per gratiam liberati gignant tamen eodem vinculo astrictos, quos eodemmodo oporteat liberari. Fatemur mirum esse. Sed quod latent fœtus oleastrorum etiam in seminibus olearum, quando & hoc crederetur, nisi experientia probaretur. Proinde sicut ex semine olearũ gignitur oleaster, cum inter oleastrum, & oliuam plurimum distet: ita gignitur, & de carne peccatoris, & de carne iusti vtrinque peccator, quãuis inter peccatorem, & iustum plurimum distet. B

Peccatum veniale.

D. Tho. 1. 2. q. 72. art. 5. Eccles. 19. NOn parui faciendum est peccatum veniale, cum certissimum sit atque (vt docet Beatus Thomas) experientia compertum id quod Ecclesiasticus dixit, scilicet. Qui spernit modica, paulatim decidet. Sin juyzio, y loco se diria aquel, quæ passando por vna altissima puente rasa, estrecha, y sin pretiles de su propria voluntad se apartasse del medio, por donde pudiesse passar seguro, y se fuesse llegando a los cantones, y orillas poniendose a peligro de perderse, y ya que se descuydasse algo del medio no procurasse de boluer luego a lo seguro. Pons angustus est virtus ac diuina lex à qua tantisper, & paululum discedere peccatũ est veniale, discedere vero multum, & in extremis quempiam se ponere est in periculo peccandi mortaliter se constituere, quod quidem est peccatum mortale. Vnde quilibet cognoscere, & intelligere potest, quantum damnum secum peccatum veniale afferat.

Simile C

Peccati venialis grauitas.

TAm graue malum est peccatum veniale, quod si omnia mala pœnæ, quæ concipi possunt tam temporalia, quam æterna (cum tanta ac tam excessiua sint mala hominum in terra, & iustorum in purgatorio, & damnatorũ in inferno) si inquam, hæc omnia mala, & pœnæ in statera reponantur, ex vna parte, & ex alia vnum dumtaxat peccatũ veniale ponatur, magis profecto hæc sola culpa grauis esset, & ponderaret,

A ret, quam tota illa pœna. Nam pœna est contra creaturam quæ limitata est, & finita, culpa vero est contra Deum, qui est summum atque infinitum bonum. At sapientia humana fatetur, nullam inter finitum, & infinitum esse proportionem, vt optime plurimis in locis docet Aristoteles. Quis ergo posthac hoc intelligens non pertimescet, in peccata venialia incidere, & magna cum cautela viuere non curabit, maxime considerans non solum malum, quod in se est peccatum veniale, sed etiam quia est dispositio ad mortale. Qui curat, & intendit findere lignum aliquod pergrande prius conatur ponere in illa fissura quã fecit cuneum paruum, & ille locum aperit ad alium maiorem, & si lignum paulatim finditur quousque omnino per medium separatur. Sic diabolus omni studio contendit, vt peccata venialia tanquam cunei in animam ingrediantur, quo paulatim ipsa peruertatur, ac tandem per mortale peccatum confringatur. Experientia etiam docet in rebus paruis

Ari. 8. Phy. tex. 15. & 1. de cælo tex. 52. & 64. Simile.

B periculum aliquando inesse: etenim paruo aeris flatu fructus arborum decidunt, & minima scintilla tota nemorum silua inflammatur, & in parua rupi allidit nauis, & in paruo lapide offendit pes, & minimo hamo magni pisces capiuntur, ac denique ex paruo vulnere grandis persona moritur.

Similia.

Peccatum veniale à beato Augustino exaggeratur.

BEatus Augustinus in quadam Epistola inquit. Illa dimitti volumus nobis peccata, quæ humanæ fragilitati quamuis parua tamen crebra subrepunt. Quæ si collecta contra nos fuerint, ita nos grauabũt, & oppriment, sicut vnum aliquod grande peccatum. Quid enim interest ad naufragium, vtrum vno grandi fluctu nauis operiatur, & obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat nauem, atque submergat. Hæc sententia beati Augustini sane est intelligenda. Nunquam enim multa peccata venialia æquiualent vni peccato mortali. Sed sententia sancti doctoris in hoc tendit, vt per multa peccata venialia homo corrumpatur & disponatur, vt facillime in peccata mortalia irruat.

B. Augusti. Epi. 108. ad Seleucianũ.

C

Idem libro de decem chordis inquit. Noli peccata contemnere, quia minora sunt, sed tunc quia plura sunt. Attendite fratres mei, minuta sunt, non sunt magna: non est bestia quasi Leo, vt vno morsu guttur frangat, sed bestiæ plerumque minutæ multa necãt. Si proijciatur quis quam in locum pullicibus plenum, nũquid non moritur ibi. Non sunt quidem maiores, sed infirma est natura humana, quæ etiam minutissimis bestijs interimi potest. Sic & modica peccata attendite, quia modica sunt, & cauete, quia plura sunt. Quam minutissima sunt grana arenæ si arenæ amplius in nauim mittantur, mergunt illam, vt pe-

Idẽ li. de decem Chor. c. 11.

Simile.

reat. Quam minutæ sunt guttæ pluuiæ, nonne flumina implent, & domos deijciunt. Ergo ista nolite contenere. Hæc sententia, sicut & prior intelligenda est. A

Simile. Ignis lignum combusturus non protinus ligni formam corrumpit, vt suam introducat, sed paulatim illius accidentia destruit, quibus destructis facile forma eius corrumpitur, & alia introducitur. Sic igitur dæmon ad leuiora nos primum incitat delicta (quæ sunt tanquam spiritualis vitæ accidentia destruentia) deinde ad maiora trahit, quibus amittitur gratia. Hinc scriptum est. Qui timet Deum nihil negligit. *Eccles.7.* *Simile.* Clauus in pariete firmiter infixus si hinc atque hinc repetitis ictibus concutiatur, tandem euelletur, sic igitur venialia peccata, si frequentius iterentur constantiam animi, & firmum non peccandi propositum labefactare sæpe solent. Quare quisquis perseuantiam in virtute, & Dei gratiam diligit, non solum mortalia, sed etiam venialia fugiat.

Peccatum veniale quam fugiendum sit.

Eccles.7. QVi timet Deum nihil negligit, inquit Ecclesiasticus. Sicut enim qui vitam diligit, non solum mortem, sed morbos etiam fugit, qui vitam ad mortem præparant, & deducunt. Ita qui lethalis peccati mortem odit, venialia quoque peccata, quæ velut ægritudines animæ sunt, diligenter vitare studet. Vnde Beatus Hieronymus ad Celantiam scribens inquit. Neque vero eorum te seducat error, qui ex arbitrio suo eligunt, quæ potissimum Dei mandata contemnant, quæ ve quasi vilia, ac parua despiciant. Nec metuût, ne secundum diuinam sententiam, minima contemnendo, paulatim decidant. *Stoicorum opinio.* Stoicorum quidem est, peccatorum tollere differentiam, & delicta omnia paria iudicare, nec vllum inter scelus, & erratum discrimen facere. Nos vero, etsi multum inter peccata distare credimus, tamen satis prodesse ad cautionem dicimus etiam minima pro maximis cauere. Tanto enim facilius abstinemus à quocunque delicto quanto magis illud metuimus. Nec cito ad maiora progreditur, qui etiam parua formidat. Et sane nescio an possimus leue aliquod peccatum dicere, quod in Dei contemptum admittitur: estque prudentissimus, qui non tam considerat, quod iustum sit, quam illum, qui id iusserit: nec quantitatem imperij, sed imperantis cogitat dignitatem. Huiusmodi vero peccata non adferunt animæ mortem, sed ægritudinem: non extinguunt Dei spiritum, sed contristant: non mentem interimunt, sed ad interitum præparant: Denique non auferunt charitatem, sed feruorem charitatis. *Simile.* Sicut enim ignis, cum vehemens aura spirauit, flammas emittit, quibus & natiuum calorem, & lucem auget: ita chari- B C

A charitas in piorum cordibus residens frequenter diuini spiritus aura ita excitatur, vt intus in anima ferueat, & splendidissimas quasdam flammas emittat, quibus nos ad clariorem diuinæ bonitatis cognitionem, & ardentiorem amorem excitat. Quandiu autem diuinus hic motus in anima perstat, non dubium quin vir pius, & ad bene operandum alacrior, & ad turbulentos animi motus comprimendos potentior sit. Vnde quemadmodum nautæ vbi secundam auram spirare vident, funes soluunt, carbasa pandunt, & iter institutum omni celeritate vrgent: ita cum hanc diuini spiritus auram afflare sensserimus, tota animi contentione nos ad eius ductum applicare debemus, ne hoc diuinum munus frustra recipiamus. Hunc igitur charitatis feruorem, & animi claritatem venialia peccata extingunt, atque ita mentem deprimunt, & à Dei conspectu paulisper quodammodo *Simile.*

B auocant, vnde in nos omnis vigor, & diuinæ lucis splendor emanat. Hinc fit, vt animus præsenti hac luce, & feruore nudatus torpeat, & langueat, minusque alacer ad boni operis studium, & ad spiritualia certamina reddatur. Quo fit, vt si tunc, vel occasio aliqua ad peccandum vehementer vrgeat, vel violentior aliquis tentationis æstus ingruerit, periculum sit, ne in lethale peccatum homo æger, & languidus ruat. Hac enim de causa venialia peccata ad lethalia, viam sternere theologi dicunt. Imo vero magna pars eorum, qui à diuina gratia exciderunt hac occasione excidisse verisimile est. Obseruat enim callidus hostis noster has temporum commoditates, cumque piorum animos paulo negligentius se gerere viderit, aliqua peccandi occasione oblata, & facto cum satellitibus suis impetu in illos irrumpit, & interdum etiam prosternit. Quemadmodum igitur iunci ipsi, & liga-

C turæ in circulis doliorum parui momenti primo aspectu esse videntur, qui tamen si dissoluantur, & negligantur magna incommoda inferre solent, ita vt tandem vini effusio, vel similis liquoris, & humoris consequatur: sic plane etiam peccata venialia, quantum in nobis est, vitare debemus, ne sensim ex eis in lethalia dilabamur.

POENITENTIA.

CAudiû erit in cælo coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Dixit summa veritas apud Lucam euangelistam. Tunc milites Christiani magna perfunduntur lætitia, cũ postquam vrbẽ aliquam infideliũ expugnarunt, tandẽ eam Regi suo subijcere, & submittere faciũt. Sic angeli maximo afficiũtur gaudio, cũ vident animã rebellẽ quæ est, velut ciuitas maximi valoris, suo creatori subijci. Quod si oẽs angeli magnã capiũt lętitię voluptatẽ, multo magis peculiariter eã acci- *Luc.15.* *Simile.*

pient illi, qui ipsam animam expugnarunt, & quorum ministerio ad A
pœnitentiam conuersa est.

Simile. Pœnitentia est velut aqua salita maris, in qua pisces qui in aqua dulci aliti fuerunt, non benè se habent: quin potius vbi primum eam in grediuntur, statim inde exire volũt. Peccata sunt velut pisces in aqua dulci voluptatum creati, quæ vbi primum in aquam amaram pœnitentiæ contritionis, & lachrymarum proijciuntur, statim ad oram exeunt, & per os in confessione se manifestant, atque ita facile capiuntur, & interficiuntur. Quam ob causam diabolus omni studio procurat à peccatoribus aquam lachrymarum auferre, eosque inducere, vt se in risu, & in alijs, quæ gaudium, & lætitiam afferunt, continuo occupẽt: quod quidem solet animam in maxima necessitate ac discrimine constituere. Ciuitas illa Bethuliæ quando ab Holophernis exercitu circundata

Iudith. 7. fuit, tunc maiorem tribulationem, & maiorem laborem ex omnibus accepit, quando ei aqua ablata fuit. Similem tribulationem accipit ani B
ma, quando artificio Satanæ aqua pœnitẽtiæ, & lacrymarum priuatur.

Exod. 33. In Exodo legitur sanctus Moyses, postquam populus peccauerat, à Domino postulasse, vt cum illis pergeret: nam sine eo, quid ipsi omnes valerent. Sic in omnibus negotijs nostris Dominum obsecrare debemus, vt nos comitetur, nam sine eo, cum tam fragiles ac miseri simus, quid boni faciamus. Dixit autem Dominus. Denudetur populus omnibus ornamentis, quibus idolum adorauit, & festiuitates suas celebrauit, volo enim illum nudum videre, & vt alium habitum sumat. Iam nunc, ait Dominus, depone ornatum tuum, vt sciam quid faciam tibi. O grande mysterium. Vbi primum se denudarunt, & vestimentis lachrymarũ, ac contritionis se induerunt, statim dixit Dominus ad Moysem. Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi. Non posuit Deus oculos suos in peccato, sed in lachrymis, & pœnitentia, atque in sancti Moysi ora- C
tione. Sic cum proximus tuus propter iniuriam illatam veniam à te postulat, oculos non figas in iniuria seu damno quod intulit, sed potius in cognitione, & contritione, qua ex offensa tibi facta conteritur: atque ita cor tuum, vt erga illum misericordia vtaris, emollescet. Vt autẽ quilibet vestrum, qui in peccato est ad pœnitentiam agendam, & ad veniam postulandam animetur, consideret, quod magis, vt ita dicã, vl-

Simile. ciscitur Dominus parcendo, quam infernali pœna castigãdo. Si habes inimicum, qui te iniuria affecit, quæro quomodo de illo maiorem sumes vltionem. Interficiendo ipsum an vulnus infligendo. Profecto interficiendo: nam si illum duntaxat vulneres, & percutias cũ ipse viuus remaneat, maiorem occasionem te lædendi habet. Sic quæro qualiter Deus de peccatore maiorem vindictam sumit, proijciendo ipsum in infernũ, an veniam ei præstando. Respondeo quod aliquo modo de ipso magis

A magis vlciscitur, ei parcendo, quã in gehẽnã mittendo; etenim si in infernũ detrudatur, adhuc remanet peccatũ viuum, & contra Deũ semper bellum gerens: dum autem ei parcit, interficit in illo quidquid ei bellũ faciebat, quod est peccatum ipsum. Hoc optime amplificauit sanctus Moyses, cum à Deo postulans, vt Hebræis parceret, dicebat. Mag- *Num. 14.*
nificetur fortitudo Domini, sicut iurasti dicens. Dominus patiens, & multæ misericordiæ auertens iniquitatem, & scelera. O Domine amplietur, & magnificetur nomen tuum in parcẽdo: recordare te iurasse veniam hominibus præstaturũ, & quod patiens futurus esses. Ait, Magnificetur fortitudo Domini, quoniam tũc quisquam fortior apparet, quando maiori potestate eum, qui sibi bellum inferebat, superat, & cũ peccatum Deo maius bellum inferat, si homini parcit, interficit in eo peccatum, idèo tunc magnificatur fortitudo Domini. Perpende etiam quomodo inquit: Sicut iurasti dicẽs. Dominus patiens, hoc est. Iurasti
B Domine te esse Deum, patientiæ. Quare ò fratres mei cogitatis, quod cum tot crimina perpetretis, quotidie terra non dehiscit, & aperitur, vt vos absorbeat, nisi quia Deus in singulos dies vos ad pœnitentiam expectat? Quia iurauit se esse Deum patientiæ. Quod cum ita sit non diffidatis, licet vos multis sceleribus immersos videatis, sed bono animo, & corde recto misericordiam ab eo postulate: nam siquidem iurauit, promissis fidelissime stabit.

Pœnitentia singularis est dispositio ad dona Spiritus sancti recipienda

Simile. IN mari amaro radij solis reuerberant ipsumq; penetrantes in eo gẽmas, lapillos pretiosos, ac res odoriferas, quale est ambar, alunt. Sic in corde per contritionem, & dolorem amaro diuini radij maximas fa
C ciunt operationes ipsumq; penetrant & illuminant, atque in eo pluri ma gratiarum dona generant. O quantũ oportet, & conducit nos hũc diuinum solem per veram pœnitẽtiam quærere, non enim minus spi- *Simile.*
ritualis vita à supernaturali Dei auxilio, quam inferior hic, & corporeus mundus ab astris, & motu cælorum pendet. At videmus in solis defectu, etiam breuissimo corpora nostra lædi, & varie atque molestè affici. Quid ergo de illa anima censendum est, quæ multis diebus absque sole iustitiæ, Christo in tenebris iacuit, quæ non vnius horæ, sed multorum dierum eclypsim passa est? Si ad horam paulisper discedentẽ Domino Regius Propheta dicit: Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Quid illos passuros esse credẽdum est, à quibus lucis suæ radios multis diebus Dominus auersos habuit.

Pœnitentia animæ est reparatio. A

Simile. CYmbalum seu campana, postquam fracta est, non potest refici, aut reparari nisi virtute caloris liquefiat, & iterum in formam redeat, id est, se buelua al molde. De peccatore sic in Ecclesiastico dicitur. Cor fatui quasi vas confractum. Et quemadmodum malus sonitus signum est, & osten dit campanam esse fractam: sic apertum signũ est, quod aliquis cor, & animam confractam habet, quando est murmurator, mendax, atque alia linguæ scelera committere solet. Y pues miserable peccador eres campana quebrada, si te has de remediar, necessario es que con el calor de la charidad y del diuino amor te derritas en lagrymas de compuncion, y te enmoldes en el diuino molde, que es Iesu Christo nuestro Saluador.

Ecclesi. 21.

Pœnitentia animæ est reparatio. B

POstquam continua febris ęgrotum reliquit solent in eo aliquę antiquæ ęgritudinis reliquiæ apparere, scilicet amaritudo gustus, pedum debilitas, &c. Hæ autem reliquiæ non ilico reparantur, sed paulatim adhibita diligentia consumuntur. Sic ille, qui per veram pœnitẽtiam à pestifera peccati ægritudine surrexit, habet nihilominus gustũ insipidum ad spiritualia, manus, ac pedes debiles ad bene operandum, & ad gressus rectos perficiendum. Idcirco in sanctis exercitijs orationis, meditationis, lectionis, verbi diuini auditionis, atque alijs sanctis operibus paulatum se debet reficere, & iterum exercere.

Pœnitentia animæ est ablutio.

Apoc. 7. IN Apocalypsi dicitur, quod sancti stolas suas in sanguine agni abluerunt, easque dealbauerunt, & albas reddiderunt. Mirũ profecto est, sanguinem Iesu Christi, cũ rubicundus sit, animas dealbare. Et in primis hic modus loquendi metaphoricus est: cũ enim inquit. Dealbauerũt stolas suas in sanguine agni, perinde est, ac si diceret, quod per merita sanguinis, ac mortis immaculati agni Iesu Christi diuinã gratiam, qua eorũ animæ pulchræ, & eleganter ornatæ fuerunt, consecuti sunt. Deinde quia sanguis sacratissimi Domini est velut smegma, siue sapo, & sicut lixiuium: cũ enim sapo, quo sordes linteaminũ mundantur sit fere niger, & lixiuium turbidum, maculas emundant, & quidquid cum eis lauatur, albũ, & mũdum redditur. Sed est notandũ, quod quãuis Christus Redẽptor noster (vt Christiana fides fatetur) suo sanguine, & pretiosissima morte nobis gratiã iustificationis meruit: Hæc tamẽ merita mediãtibus diuinis sacramẽtis nobis applicari debẽt. Nascitur fons aliquis in altissimi mõtis cacumine parũ prodest quod aqua eius sit

Simile.

Simile.

Simile.

A eius sit nimis clara & sapida, & abundanter scaturiat, nisi fiant aquæ ductus, per quos ipsa ad ciuitatem ducatur, & perueniat, vt sic omnibus ciuibus commodo, & vtilitati esse possit. In monte Caluario ministri iniquitatis lancea, clauis, & spinis foderunt, & sic fontes vitæ & gratiæ fecere, & Dominus instituit, vt hæ aquæ ad ciuitatem ecclesiæ suæ per aquæductus, videlicet per sacrosancta sacramenta perueni rent, vt sic vicini, ac ciues eius, hoc est Christiani, ex hac cælesti aqua bibant, vnum autem ex his sacramentis est pœnitentia, quæ tres habet partes, scilicet, contritionem, confessionem, & satisfactionem. De cõtritione, & confessione satis suis locis diximus: de satisfactione vero vnum duntaxat verbum dicere volo, scilicet, quod Deus nimis liberalis est de his, quæ sibi debentur, verum alienum nemini parcit: esset enim contra ius (si ita dici potest) Deum de alieno liberalem esse. Quocirca de alienis sudoribus, de debitis, de damnis proximo illatis in honore, vel in diuitijs maxime oportet, vt integra fiat satisfactio

B si possibilitas adsit: alioquin nunquam Deus tibi veniam condonabit hæc namque debita ipse aliena reputat, proximo enim tuo debentur.

Ad pœnitentiam multa nos mouent.

B. Aug. BEatus Augustinus in quadam epistola inquit. Qui gehennam metuit, non peccare metuit, sed ardere, ille autem peccare metuit qui peccatum ipsum sicut gehennam metuit. Demissionem animi, ac affectum verę pœnitentiæ insinuat Dauid in Psalmo cum ait. Quoniã ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Siue, vt B. Hieronymus vertit. Quoniam ego ad plagas paratus sum, & dolor meus contra me est semper. Quia iniquitatem meam annuntio, & solicitus ero pro peccato meo siue, vt alius vertit anxius ero pro peccato meo. Quod quidem verbum, falsam peccatorũ securitatem satis arguit: Qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant.

Psalm. 37.

C

Multa sunt, quæ nos ad peccati odiũ, & commissorum dolorẽ excitare debẽt: sed illud in primis, quod peccãdo Deum amittimus. Quid autẽ lamẽtabilius, quid infœlicius, quã à Deo bonorũ omniũ parente deseri? Vę eis, ait Dñs per Prophetam Oseam, qui recesserũt à me. Hoc est primum, væ, secundũ vero, quod ex hoc sequitur, væ eis cũ recesserо ab eis. Quid enim reliqui esse poterit ei, qui Deũ amisit. Hoc est illud malum, quo ita vxor Phinees sacerdotis perculsa est, vt, cum mortem sibi ex doloribus partus imminere cerneret, & natus ei filius nunciaretur, obstetrice dicente, noli timere, quia filium peperisti nõ intelexisse, nec animaduertisse dicitur: ea enim doloris magnitudine cõcussa fuit, cũ arcã Dei à Philistæis captam audiuit, vt nec instãtis mortis metu, nec nati filij gaudio vllo modo tangeretur, sed acerrimo do-

Osea. 7.

1. Reg. 4.

loris

loris sensu hanc vocem repeteret. Translata est gloria Dei ab Israel, A
quia capta est arca Dei. Credebat enim prudens mulier ad nihilū esse
illum populum redigendum hoc tam incomparabili præsidio destitu
tum: vnde tota illius populi salus,& gloria manebat, ideoq; inter cau-
sas doloris,& lætitiæ constituta, hoc solum cogitabat, hoc solum lamē
tabatur, hanc vnam querimoniam iterū, atque iterum repetebat. Trās-
lata est gloria Dei ab Israel, quia capta est arca Dei. Cum igitur per le-
thale peccatum homo hoc tantum bonum amiserit, & à se repulerit,
cur non simili modo lamentetur? Noli (ait Propheta Oseas) lætari Is-
rael, noli exultare sicut populi, quia fornicatus es à Deo tuo?

Ad pœnitentiam consilium.

Eccles. 21. AVdi ò peccator Ecclesiasticum salutiferum tradentem tibi con-
silium. Fili peccasti, ne adijcias iterum. Et adijcies absque dubio,
nisi per pœnitentiam curaueris cor tuū à præterito peccato. Vide quā B
malū,& amarū sit post peccati infirmitatē, medicinā non statim quęre
re. Nonne, si carni tuæ morsum inferret leo, statim quæcunq; dura, &
amara, vsq; ad ignis combustionem pro salute sustineres? Et quid vel
difficile, vel pretiosum iudicares? Et heu lethale vulnus peccati in se-
quentem annum dimittis curandum, væ tibi insipienti. Audi,& intel-
lige. Qui veniam per pœnitentiam repromisit, diem crastinā ad pœni
tentiam nō promisit. Quære ergo statim à medico tuo salutem, ne for
te promittens tibi ipsi in longanimitate Dei,& suaui patientia ipsius re
misionē,& veniā, in tormētis ęterni cruciatus sequēti nocte inuenia
Psalm. 31. ris. Vnde pro eo, quod nos legimus in Psal. Pro hac orabit ad te omnis C
sanctus in tempore opportuno: Veruntamen in diluuio aquarum mul
tarū ad eum non approximabunt, B. Hieronymus ex Hebræo vertit,
Vt cum inundauerint aquæ multæ, ad illum non accedant. Vir enim
timoratus opportuno tempore veniam peccatorū impetrare cōtendit,
vt cū calamitatū,& tentationum flumina inundauerint, ipse intactus,
& incolumis perseueret. Tanta est pœnitentiæ necessitas, vt Beatus
Ioannes Baptista ministeriū suæ prædicationis eam prædicās inchoa-
ret. Et Christus Redemptor noster etiam suam sacratissimam prædica
tionem à pœnitentia incepit: ambo enim initio suæ prædicationis
hæc verba dixerunt. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim reg-
Matt. 3. & Matt. 4. num cælorum. Regnum cælorum ambo appropinquare demonstrant,
Similia. & pœnitentiam ad illud consequendum docens. Amaritudinem ra-
dicis dulcedo pomi compensat, periculum maris spes portus delectat:
dolorem medicinæ spes salutis mitigat. Qui desiderat nucleum nu-
cem frangat, pœnitentiam agat, qui vult adhærere bono, & regnum
cælorum consequi.

Non

A Non solum autem summus mundi Redemptor Iesus Christus pœni
tentiam prædicauit, sed etiam discipulis suis præcepit, vt eam prædica
rent. Et exeuntes (inquit Beatus Marcus) prædicabant, vt pœnitentiā *Marc. 6.*
agerent: appropinquabit enim regnum cælorum. Fidelis sermo,& om
ni acceptione dignus, sed nō auditur appropinquabit regnum cælorū
sine, pœnitentiam agite, neq; demandatur pœnitētia sine repromissio
ne regni cælorum. Nihil ergo amarū habet, aut durū, aut inpossibile,
etiam carni nostrę, cū mente recogitat, quale sit hoc verbū. Appropin
quabit regnū cælorum. Omnes mūdi angustię,& gemitus labores, &
ærūnæ non sunt condignæ ad futuram gloriam, quæ reuelatur in ver
bo regni cælorū. Et Propheta Esai. inquit. Nemo nouit Deus absq; te, *Esai. 64.*
quæ præparasti expectantibus te, diligentibus te dixit B. Paulus: expe *1. Ad Cor. 2.*
ctantibus te, dixit Propheta. Pœnitentia de qua sermonem agimus,
dilectionem Dei super omnia habet,& in pœnitentia hac fundari de-
bent cætera omnia bona, quæ homo operatus fuerit. Et ita apud Pro-
B phetam Ezechielem dicit Dominus. Si impius egerit pœnitentiam *Ezech. 33.*
à peccato suo, feceritque iudicium,& iustitiam,&c. vita viuet, & non
morietur. Vbi obserua, quod pœnitentia non solum habet resipiscen-
tiam,& nouam vitam, sed ante omnia habet dolorem: si impius egerit
pœnitentiam (inquit Dominus) ac deinde: feceritque iudicium,& iu-
stitiam,& pignus restituerit,&c.

Beatus Paulus ad Corinthios scribens, & loquens de pœnitentiæ *2. ad Cor. 7.*
tristitia ait. Contristati estis secundum Deum, vt in illo detrimentum
patiamini ex nobis. Quomodo aliquis patitur detrimentū in Christo
ex tristitia pro peccatis suis, vt hic Beatus Apostolus inquit? Detrimē-
tū patitur gaudij præsentis iocunditatis, qua fruebatur in delicijs car
C nis suæ, dicit tamen sanctus Apostolus, tale detrimentum esse in Chri
sto: quia tristitia, quæ secundum Deum est, per quam detrimentum fit
gaudij, est detrimentum in Christo, id est propter Christum,& à Chri
sto per suum fauorem operata. Cum autem quis absorbetur à tristitia
per desperationem, talis tristitia non est detrimentum in Christo, sed
in diabolo,& mortem generat.

Ad Pœnitentiam peccatorum memoria necessaria est.

AD pœnitentiam peccatorum memoria necessaria est. Quisquis
es peccator, audi quid te admoneat Dominus per Hieremiam *Hiere. 2.*
Prophetā. Vide, inquit, vias tuas in conualle. Scito quid feceris. Ac si
dicat. Adhuc vestigia apparent in valle quibus terram attingebas, cū
ibas ad idola colenda: intuere ea, considera peccata tua, vt illa detesteris,

Deut. 9. c. ris, teque illorum pœniteat. Et in Deute. dicitur. Memento, & ne obli A
uiſcaris, quomodo ad iracũdiam prouocaueris Dominum Deũ tuum.
Simile. Ideo præterita peccata ſunt in memoriam reuocanda, vt ea ploremus, atque vt ea confiteamur. Confeſsio enim neceſſaria eſt, vt qui incidit
in flumen non obruitur quãdiu aqua non accedit ad os, quoniam reſ-
pirare poteſt: ſi autẽ aqua attigerit, & impleuerit os, ſtatim obruitur
ſubmergitur, & moritur: ſic qui incidit in peccati gurgitẽ adhuc ſpẽ
habet vitæ, ſi os non habet impeditum, ſi paratus eſt de ſceleribus de-
bite cõfiteri: ſi autem tanta eſt culparũ aqua, vt ei ſuper os aſcẽdat, quo
flagitia ſua ſilentio prætereat, nolens de illis cõfiteri, obruitur miſer,
& ad ima tartarorum deſcendit. Eam ob cauſam dicebat Regius Pro-
Pſal. 68. pheta Dauid. Non me demergat tempeſtas aquæ neque abſorbeat me
profundum, neque vrgeat ſuper me puteus os ſuum.

Iob 8. In libro Iob dicitur. Quis vnquam reſtitit ei, & pacem habuit? Ac ſi
dicat: nullus. Alia eſt enim ratio, & longe diuerſa conſequendæ pacis B
ab aduerſario potentiſsimo, alia vero eſt ratio aſſequendæ pacis ab ad-
uerſario, cuius ſunt exiguæ vires, exiguaque ſapientia: nam ab hoſte,
& inimico, qui & ſapientia, & viribus inferior eſt, pugnãdo pacem ac
quirimus: ab aduerſario vero longe potenti, obnixe petendo, funden
do preces, atque per omnia illius nos voluntati accommodando. Er-
go qui cupit pacem cum Deo habere, & amicitias cum illo componere,
non reſiſtendo, non pugnando, ſed per omnia ſeipſum illius impe-
rio committendo externam, atque internam pacem, & animi tranquil
litatem conſequetur.

Pœnitentia à ſacris doctoribus commendatur.

Euſe. Emiſ. in homil. ad pœnitentes. Simile. EVſebius Emiſſenus inquit in quadã homilia. Sicut homo in cru-
ce poſitus nullis iã delectatur illecebris, mortua ei prorſus ſunt,
quæ aut per auditũ, ac viſum, per guſtũ, ac odoratũ, pariter ac tactum C
animũ captiuare conſueuerunt, omnia ante oculos prætereũtia, velut
trãſacta iam reputat quia extremam horã cælos emigraturus expectat.
Ita & vos, qui animas veſtras ad contritionem abſtinentiæ, & crucem
Chriſti pro æternæ ſalutis remedijs contuliſtis, obliuiſcimini priſti-
nas conſuetudines, & blandas mundi ſeductiones: obliuiſcimini con-
cupiſcentias, quæ de cæleſtibus mentem in inferiora deuoluunt.

B. Chryſ. homil. 7. ad Coloſ. Simile. Beatus Chryſoſtomus in quadã homilia ſuper illa verba. Mortifica-
te mẽbra veſtra inquit. Quid dicis ò Paule? Nõ dixiſti: Quoniam ſimul
cũ illo ſepulti eſtis: quoniã circuncifi eſtis quoniã exuiſtis corpus pec
catorũ carnis? Quomodo ergò rurſus dicis: Mortificate? Nõ eſt ſibi cõ-
traria iſta loquutio: ſed quemadmodũ ſiquis ſtatuam auream ſqualidã
iam expurgatam, imo denuo quoq; excuſam, ſplendidamq; exhibens
dicat

A dicat quidem exterſam eſſe, ac ſublatam rubiginẽ: admoneat vero rur-
ſus eandem vt diligenter tollatur rubigo eius, non eis ſibi ipſi contra
dicit, neq; enim abſterſam iam rubiginem, ſed eam, quæ poſtea rurſus
accedit, auferri hortatur. Ita & Paulus hic nõ priorem mortificationẽ
dicit, neque priores fornicationes, ſed ea, quæ poſtea ſuccedunt. Non
enim eſt iſta noſtra vita, ſed alia quæ in cælis eſt.

Idem libro de compunctione cordis ait. Sicut impoſsibile eſt, vt ig- *Idem li. 2. de comp cordis*
nis inflammetur in aqua: ita impoſsibile eſt compũctionem cordis vi- *Simile.*
gere in delicijs. Contraria enim hæc ſibi inuicem ſunt, & inimica. Illa
enim mater fletus, hęc mater eſt riſus. Illa cor cõſtringit, hæc diſſoluit.
Illa animæ alas innecti, & volare facit ad cælum, hęc plumbi põdus im
ponit, & demergit in infernum.

Idem in quadam homilia inquit. In ſæcularibus iudicijs quantum *Idẽ hom. 6. in. Matt.*
B libet poſt acceptam ſententiam lamenteris, & lugeas, non tamen effu- *Simile.*
gies flendo ſupplicium: hic vero ſi toto corde ingemueris ad Deum,
ſoluiſti repente ſententiam.

Venerabilis Beda in verba illa Iſaiæ: Lauamini mũdi eſtote, inquit. *Beda ſupe Iſai.*
Quid prodeſt ſpinis purgare agrum tuum, ſi non etiam aratro ſcindes
eũ, & feres in eo ſemen, vnde gaudeas in futuro? Ita & qui deſerit pec-
cata, & ea nõ plangit pœnitẽdo, nec bonum poſtea facere conſueuit,
nunquid fructuoſum eſt peccata deſereres, & bona non facere? *Simile.*

Communiter melior eſt innocentia, quam pœnitentia quemadmo
dum melior eſt veſtis integra, quam diſſuta, & ſciſſa etiam ſi commiſſu
ris quibuſdam reſarciatur. Sed tanta poteſt eſſe pœnitentia, vt ſit in-
corruptione, & innocentia præſtantior. Vt veſtis cæſura ſi aureis funi-
culis, & pretioſis gemmis copuletur, pulchriorem reddit veſtẽ ipſam,
quam ſi tota ſana fuiſſet, & integra: ſic fieri poteſt, vt ram acerbo ani-
C mi dolore, tanta gratia, & charitate quis reſurgat, vt pulchrior redda-
tur, quam ſi in crimen non incidiſſet.

Si Chriſtus Ieſus Redẽptor noſter ieiunauit, orauit, ſi iniurias pertu *Simile.*
lit, quare nos voluptatibus ducemur, & labores repudiabimus? Prope-
rat quidã Rex ad pręliũ vndiq; armatus, ducẽs exercitũ militũ omni-
bus armis indutorũ, erigitur ſignũ militare, expandũtur vexilla, & re-
gia ſtẽmata. Sed ſi videres eſſe in exercitu homines aliquos dearma-
tos illecebris delinitos qui leuia ſcuta induerẽt pro galeis pileos bõbi
cinos, & pro ſcopetis, vel gladijs ſlabella portarẽt, eos inſanos cẽſeres,
monereſq; ne corã rege ita apparerẽt: Eodẽmodo cũ Chriſtus Ieſus la
boribus, & doloribus ſe induerit, ſignũ crucis erigat, procedantq; ar-
mati apoſtoli, & martyres, quare nos relictis armis delicias amplecte-
mur? Mutemus igitur veſtimenta, & armis pœnitentiæ induamur, &
ſic contra nequiſsimi hoſtis vires ac potentiam præualebimus.

Pœni-

Pœnitetia quam primum est facienda. A

Simile. QVemadmodum in ludo pilæ, non solum dicitur bona pila, & aptus globulus lusorius, cum expedite volat, & fertur altius per aerem, sed etiam, si attingens pauimentũ cadens in terram statim ob terræ reuerberationem saltat, ferens se in sublime, & reciprocetur: sic non solum dicitur iustus, qui nunquam cecidit in terram peccati, sed ille etiam, qui etsi aliquãdo cadat, confestim tamen per veram pœnitentiã resurgit. Per actũ criminis mortiferi amittit gratiam & iustitiã, nomen tamẽ iusti non amittit si celerrime ad gratiam redit. Cæterum multi sunt, qui etsi resurgant, non tamẽ statim. Cecidit Dauid, & ob

2. Reg. 11. crimina aduersus Dominũ admissa in terram ruit: & nõ resurgebat, donec Nathan Propheta eum grauiter reprehenderet, asserens Deum tam turpia scelera nequaquam impunita esse relicturum. Et deplorãs

2. Reg. 12. Dauid maculas suorum scelerum, easque lachrymarũ fluuio delens, B
Psal. 118. aiebat, Adhæsit pauimento anima mea. Ac si diceret, cecidit pila mea, adhæsit terræ, non pullulabat per pœnitentiam nõ se per cõtritionem in altum ferebat. Neque est magnopere mirandum: nam omne graue naturaliter tendit deorsum. Ergo si aliquando ceciderimus, quia sicut lutum graue facti sumus, statim cum Dei adiutorio conemur resurgere, nam vt ait Diuus Hieronymus? Nomen iusti nõ amittit, qui per pœnitentiam cito resurgit. Quod autem adiutoriũ Dei paratũ sit quærẽtibus eum in veritate, verba illa Psalmi manifeste indicãt, vbi dicitur.

Psal. 19. Ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius. Ira iuxta Euthymij sententiam castigatio est, quæ est in excandescentia Dei. Sed licet vt iustus puniat, tamen vt misericors vitam retribuere desiderat. Duo efficit, nimirũ punire, & misereri. Vnũ nõ est ex eius electione, sed propter nostra delicta, alterum est eius natura, & voluntate. Ex quo efficitur, vt eius castigatio sit breuis, misericordia autem, qua nos prosequitur, duret omnem vitam. Id ostẽdit versus hic, si eum voluerimus pro- C
fundius scrutari. Nam pro ira est in Hebraico, regagh, quod nomẽ significat momentum siue instans, hoc est, breuissimum tempus. Quare potest in hunc modum verti ex Hebræo: quoniam ad punctum temporis est indignatio eius, & vita in voluntate eius. Seu vt habet translatio Complutensis. Et vita in repropitiatione eius. Potest etiam transferri: Et vita in amore eius. Vt sit sensus. Et si in nos Deus grauiter aliquando animaduertat, momentanea tamen est hæc eius excandescentia. At amor, quo nos amplectitur, quo suæ erga nos charitatis, fontem aperit, quo vult vitam nobis tribuere immortalem, semper durat.

Pœni-

A

Pœnitentia quam primum est facienda.

NOn exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo tanquam ex mortuis viuentes, & membra ve- *ad Rom. 6.*
stra arma iustitiæ Deo, inquit Beatus Paulus ad Romanos scribens. Quod perinde est ac si dicat: nolite membris vestris intemperate abuti, nolite ex illis arma conflare flagitij ad peccati executionem, cum ea vobis Deus tribuerit, vt sint arma virtutum, quibus aduersus animæ hostes pugnetis, sed illi seruite tanquam à morte culpæ ad vitam gratiæ suscitati, exhibentes membra vestra arma iustitiæ actiones per illa virtutũ exercentes. Homo vitijs imbutus, & à virtute separatus, vtitur membris suis tanquam gladijs, & hastis, quibus animam suam
B transfigit. Si autem vitia detestatur, & ad Christum confugit, gladios in vomeres conuertit, quibus sui ipsius agrum pœnitentia, & maceratione colit, & hastas in falces, quibus vberrimas virtutum fruges metit. Et hoc est, quod in Christi Domini aduentu Esaias fore prædixerat, cum has voces emisit. Et conflabunt gladios suos in vomeres, & *Esai. 2.* *Simile.*
lanceas suas in falces. Vt enim ager quanuis fertilis, sine cultura tamẽ fructuosus esse non potest sic sine cultura pœnitentiæ animus. Inter omnia vero pœnitentialia opera maximè ciborum abstinentia conducit. Vt enim inimici in obsidione se dedunt hostibus, si illis alimenta auferantur: ita caro & sensualitas hostes animæ ablatis epulis se tradunt ipsi animæ, vt ipsa quod Beatus Paulus ad Romanos scri- *ad Rom. 12.*
bens docet adimplere valet. Ait enim Sanctus Apostolus. Obsecro vos fratres per misericordiam Dei vt exhibeatis corpora vestra hostiã
C viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Hostia occidebatur, & diuinus prædicator monet, vt carnem mortificemus, vt sit hostia viuens, vt sit victima viua. Si victima est, occisa est: si occisa quomodo viua? Qui fieri potest, vt mortua, & viua eodem tempore sit? Vult significare Beatus Apostolus, ita nos debere carnem mortificare, vt sit mortua peccato, viua autem gratiæ, mortua concupiscentiæ, viua vero virtuti. Imo viua esse non poterit, nisi hoc modo fuerit mortua. Ait enim idem Apostolus. Si se *ad Rom. 8.*
cundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Viuere secundũ carnem est eius imperio subesse, eius legibus obtẽperare, eius desiderijs duci,

PEREGRINATIO AD A loca sacra.

Sanctissima res est peregrinationi operam dare, loca sacra ac sanctorum corpora inuisendo. Quod adeo à fidelibus, & credentibus vsitatum semper fuit vt non solum in lege gratiæ, verum etiam in lege antiqua assidue fuerit obseruatum: & quidem ex lege gratiæ possemus plurima sanctorum, ac sanctarum, qui sacrorum locorum peregrinationi vacarunt, exempla adducere, sed ex omnibus annotatione dignum est quantum ab effectu Beatæ Luciæ virginis Deo deuotæ notissimũ exemplum, quæ cũ in infantia sua Christianissima esset, matrem suam Vticiam fluxum sanguinis patientẽ in Cathanã adduxerit, vbi erat corpus sanctę Agathæ, cuius precatu matri suæ impetrauit salutem. Vbi silentio prætereundum non est, quam gratam se hæc inclyta virgo Christo Iesu seruatori nostro ostenderit: nam statim vt vidit matrem suã incolumem, & cælitus sanatam, eã maxime obsecrauit, vt dotem, quam sibi datura erat Christi pauperibus distribui pateretur. At illa respondẽte: Filia post obitũ meum, omnia mea, tua erunt, vt tibi libuerit tũc facies. Rursus ei prudentissima virgo dixit. Mater mea, quandiu vixeris, pauperibus opes tuas impende, nã quod moriẽs das, ideo das quia tecum ferre non vales. O cõsilium totis visceribus amplexandũ, & in mente diu, noctuq; versandum! Vtinam omnes opulenti, & qui diuitiarum copia affluũt dogma tam salubre susciperent. Quod moriens das ob id das, quoniam tecũ ferre non potes. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc: *Iob. 1.* clamabat vir iustus Iob. Cui sententiæ alludit illud D. Pauli. Nihil intulim⁹ in hũc mundũ: nec auferre quid possumus. Idq; quotidie experimento agnoscimus in obitu Regũ, & principũ nempe nihil secũ deferũt, nisi eleemosynas, & pia opera, quę fecerũt. Quã ob rem vbi B. Lucia cũ matre sua Siracusas venit cunctã pecuniã, quã ex facultatibus vẽditis cõgregauit, pauperibus Christi distribuit. Nõ enim ignorabat eleemosynã misericordia mediante, actũ esse charitatis: vnde Græce *B. Tho. 2. 2. q. 32. arti. 1.* eleemosyna à misericordia dimanat. Quę omnia elegãter docet B. Th. Equidẽ hæc virgo sancta sanctos honorare, & inuocare, & ad visitãda corpora eorũ peregrinari nos docuit: nũc etiã omnes Christianos admonet, vt misericordes sint erga pauperes. Quod autẽ in lege veteri hæ peregrinationes etiã vsitatæ fuerint, cõstat aperte ex Sacra scriptura: nã vallis Hebron, quę in terra promissionis erat, velut maximũ sanctuariũ ab Hebræis reputabatur, (id est, el valle de Ebrõ era tenido y *Iosue. 14.* señalado por vna grãde estaciõ y sanctuario) quoniã in ea, vt patet in libro

A libro Iosue, sepultus erat primus parẽs Adamus. Et ibi etiã sepultus erat Abrahã, Sara, Isaac, Rebeca, Iacob, & Lia. Et ibi vota vouebãt Hebræi, & ad ipsa implẽda illuc se cõferebant. Atq; ita Absalõ patri suo dixit. Vadã, & rẽddã vota mea, quę vouí Dño in Ebrõ. Galgalis etiã signatus loc' erat, & sanctitate reputatus vbi fuit prima mãsio filiorũ Israel, postquã Iordanẽ transierũt, atq; ibi celebrata fuit circũcisio, & positi fuerũt duodecim lapides. Et quia hic locus sacer erat, eum Helias Propheta visitauit antequã in paradisum terrestrẽ curru igneo veheretur. *1. Reg. 15.*

Ex omnibus his lethifera hæreticorũ temeritas, qui diaboli suggestu asserere audẽt solũ Deum orandũ fore, & non sanctos cõfunditur, ac labe factatur. O insignem ac modis omnibus detestandam dementiam. Nõne precibus Prophetæ Heliæ filius viduæ Sareptanæ iã mortuus subinde surrexit. Nunquid non Elisæus Sunamite plorante filiũ *4. Reg. 4.*
B suum mortuum, orauit ad Dominũ, & viuum reddidit matri suæ? Nõne mortuus quidam accedẽs ad corpus Elisei defuncti vitam recepit? Tacescat ergo ille pessimus error, & sancti Iob dogma nos Catholici firmiter teneamus. Voca, si est, qui exaudiat, & ad aliquẽ sanctorũ conuertere. Vbi notandũ, quod bifarie orationẽ alicui offerimus: primo, vt sit per eũ implenda, secundo, vt per ipsum impetranda. Primo vtiq; modo soli Deo orationẽ exhibemus, eo quod omnes orationes nostrę eo tendere debent, vt gratiam, & gloriã assequamur, quæ Deus solus impendere potest, iuxta illud. Gratiã, & gloriam dabit Dñs. Secundo *Iob. 5.* *Psal. 83.* autem modo iure optimo precationes nostras præbemus sanctis angelis, & hominibus non plane, vt per eos Deus petitiones nostras agnoscat, sed, vt eorũ precibus, & meritis orationes nostræ fortiantur effectum, idque perspicuum est in Apocalypsi, vbi dicitur. Ascẽdit fumus *Apoc. 8.* incensorum de orationibus sanctorum de manu Angeli coram Deo. *D. Tho. 2. 2.*
C Hanc doctrinam perspicue, & eleganter docet Beatus Thomas. *q. 83. ad. 4.*

PERSECVTIO SANctorum.

Lacrymabile est videre quomodo impij coadunãtur, vt iustos persequãtur, quod Propheta regius optime depingit, cum ait. Super populũ tuũ malignauerũt consiliũ, cogitauerũt aduersus sanctos tuos: dixerũt: Disperdamus eos de gẽte, & nõ memoretur nomẽ Israel vltra. Sed qui sunt isti, qui cõuenerũt aduersus sanctos Dei? Statim ipse met Dauid manifestat dicẽs. Tabernacula Idumęorũ & Ismaelitę, Moab, & Agareni, Gebal, & Ammõ, & Amalech, alienigenę cũ habitantibus Tyrum. Ecce quot mali aduersus paucos bonos cõuenerunt. Sed *Psalm. 82.*

perpendendum est, quam grauiter peccant, qui iustos persequũtur cũ Dominus per Prophetam Zachariam dicat. Qui tangit vos tangit pupillam oculi mei. Vbi tactum pro vexatione, & persequutione accipiẽdum est. Beatus Hieronymus super illa verba, Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari, inquit. Qui sanctos Domini tetigerit sic est quasi si vexare cupiat pupillã oculi eius, & illũ niA

Zacha. 2.

Psal. 104.

tatur clara luce priuare. Perpende, quod iniurioſi in proximos maius damnũ reportãt, quã inferunt quia in Hebræo est. Qui tãgit vos, tãgit pupillã oculi sui: & ita vertũt septuaginta interpretes. Et Plãtinus testatur duo exẽplaria vulgatæ editionis vidisse, in quibus erat, oculi sui. Quod si hoc secundo modo legatur, magnum certe timorem verba vatis iniurioſis in proximos inijciunt. Scire enim debent se longe maius damnum reportare, quam inferant. Væ impio in malum, retributio enim manuum eius fiet ei, inquit sanctus Esaias. Quod de illis dicitur, qui alios lædunt, quibus longe maior pœna referenda est, & B ob eam rem Propheta dicit. Væ impio in malum, &c. Quæ interiectio ingentis cuiusdam vltionis significationem habet. Licet autem bellũ hoc semper sit inter bonos, & malos, Deus tamen illud cõuertit in bonũ iustorum: quoniam diligentibus Deũ (vt inquit B. Paulus) omnia cooperantur in bonũ. Si etiam Ecclesiasticus ait. Contra malum, bonũ est, vt contra vitam mors: sic contra virum iustum peccator. Nam sicut ex bono, & ex vita multa bona oriuntur, sic ex persequutione peccatorũ merita accrescunt iustis & aliquando eorum iniusta persequutio eos, ne corruant, tenet, nec enim (ait B. Augustinus de Ciuitate Dei) Deus vnum non dico Angelorum, sed vel hominum creasset, quem malum futurum præscisset, nisi pariter nosset, quibus eos bonorum viribus commodaret, nisi enim hoc intelligere vellet, sapiens non diceret. Cõtra malũ bonum, & contra mortẽ vita, sed è conuersio. Contra bonũ malum, sic & contra virum iustum peccator, qui eum tanquam mors, C & malum, in perditionẽm mittit: nunc autem dicit, quod sicut bonum malo obstat, & vita morti: sic peccator in causa est aliquando ne iustus peccet aut mortem incurrat.

Esai. 3.

ad Roma. 8.

Eccle. 33.

B. Augu. li. 11. de Ciuit. Dei. c. 18.

Odiũ Cain aduersus Abel (quod quidẽ oriebatur ex eo, quod operaeius mala erãt, fratris autẽ bona) odiũ designat, quod improbi aduersus pios gerũt: si enim propter hoc frater fratri nõ pepercit, & naturę vinculũ, ac fœdus vis huius inimicitiæ diſrupit, quid fiet, vbi nullũ huiusmodi vinculũ intercedit? Præterea si caro, & spiritus in eodẽ homine tãtopere sibi aduersantur (quę naturę fœdere in vnã personã coeũt) quid erit cũ ista inter se separata sint? quãdo videlicet alter homo totus carnalis, alter vero totus spiritualis est? Timeãt tamen impij, quia hoc supplicio eos Dñs solet punire, vt quibus ipsi tendiculis innocentes illa-

Psalm. 36.

queare

A queare parant, illaqueẽtur. Vnde in Psalmo dicitur. Gladius eorum intret in corda ipsorum (idest intrabit) & comprehendantur in superbia sua. Aucupes ex stercore turdi viscum conficiunt, quo turdos ipsos illaqueare, & prehendere solent, ita plane Dominus armis, & consilijs impiorum ad eorum perniciem vtitur. *Simile.*

Improborum persequutiones, & odia aduersus pios illa Pharaonis verba declarãt, quibus ad Moysem, & Aarõ ait. Quid Moyses, & Aarõ peruertitis populũ ab operibus? discedite vnusquisq; ad opus vestrũ. Hoc in loco Origenes ait. Donec secũ est populus, & lutũ operatur, ac laterẽ, donec in paleis occupatur, nõ putat esse peruersum: si vero dicat. Volo ire viã triũ dierũ, & seruire Domino, peruerti populũ ait. Sicut hodie, cũ sermo Dei solicitat hominẽ ad eius seruitiũ, continuo dici audies ab ijs, qui Pharaonis vnanimes, & amici sunt. Videte quomodo seducũt homines, qualiter adolescẽtes, ne laborent, ne militẽt, B relictis rebus necessarijs, & vtilibus otium & inertiam sectentur, inducant, & ita laborare nolunt, & inertijs otij occasiones quærunt. Qui talia loquuntur absque dubio ministri sunt Pharaonis. *Exod. 5.*

Clemens Alexandrinus inquit. Quomodo qui vexant possessiones Dominos iniuria afficiunt, & qui milites, eorum imperatorem vita Domini contemptus est contemptio eorum, qui sunt illi dedicati. *Clemes Alexan. libr. 7. Strom.*

Beatus Gregorius Nissenus in quadã oratione ait. Quis ignorat quãto grauius esse iudicetur insidijs peti, quam diligi? Hoc tamen, quod molestum esse videtur, sæpe fælicitatis causa multis extitit. Quale de Iosepho sacra scriptura indicat qui à fratribus insidijs petitus, & ab illorum conuictu remotus per venditionẽ Rex eorũ designatus est, forsitan ad tantam dignitatem aliter nõ progressurus. Quemadmodũ igitur si quis futuri scientia præditus Iosepho dixisset. Insidijs petitus beatus eris. Prima fronte credibilia dicere audienti, & ad id, quod in præ- C sentia acerbum est, respicienti non videretur. Ita nimirum cum persequutio, (qua fideles à tyrannis agitantur,) multum iuxta sensum acerbitatis habeat, efficit, vt ab ijs, qui carni paulo magis obnoxij sunt, spes regni, quæ per res asperas ipsis proposita est non facile admittatur, atque probetur: sed Dominus naturæ vitio despecto prædicit in firmioribus, qualis laborioſi certaminis euentus sit, vt spe regni aduersas res facile vincant. *B. Gregor. Nisse. Orat. 8. de beatitudine.* *Simile.*

Beatus Augustinus super Psalmos inquit. Tenetur corpus Christi, idest, Ecclesia in torculari, idest, in pressuris. Sed in torculari fructuosa est pressura. Vua in vite pressuram non sentit, integra videtur, sed nihil inde manat, mittitur in torcularí calcatur, premitur. Iniuria videtur fieri vuæ, sed ista iniuria sterilis non est, imo, si nulla iniuria accederet, sterilis remaneret. *B. Augu. in Psal. 55. in præfa.* *Simile.*

PERSECVTORES IVSTORVM. A

Habacuc. 1. VElociores lupis vespertinis vocat Propheta Abac. equos persecutorũ filiorum Israel. Est enim lupus truculẽtissimum animal, & ad sæuitiam in primis genitũ, quo nullum aliud magis à pastoribus timetur, propterea quod nõ solum vẽtris, & famis gratia prædas parat, sed ad crudelitatem, ac ferocitatem explendã totos sæpe greges trucidat. Acutissimus deniq; , & audacissimus est lupus, vt pote qui multa milliaria nocte vna conficere soleat, cumq; ad prædam peruentũ fuerit, omnia loca circũ ire, omnes aditus tentare, vndiq; procurrere, omnia circũspicere, vt, & sibi ab insidijs caueat, & rapiendi cõmoditatem percipiat. Est autem duplex luporũ genus, alterum quod vulgo lupus est, alterum, quod Hyæna vocatur: illud quidem sub aurora, hoc nocturnas rapinas exercet. Ergo cum diuina scriptura lupos vespertinos appellat, non vtiq; matutinos illos, ac vulgare luporũ genus, sed nocturnas Hyęnas intelligit; nec id porro absq; exaggeratione, siquidem vespertinorum luporum nunquam ingerit mentionem, nisi cum ingens aliquod minatur malum, aut insignẽ aliquam feritatem, & inhumanitatem ostendit. Nam & Propheta Sophonias sic scribit. Iudices eius lupi vespere, ideſt vespertini. Et S. Hiere. Lupus ad vesperam vastabit eos, lupus ad vesperã, hoc est lupus vespertinus, sic enim habẽt Hebræa. Et cũ Hiere. leonũ, & luporũ, atq; pardorũ pariter meminisset, solis lupis hoc tribuit epithetõ, etenim ait. Idcirco percussit eos leo de Silua, lupus ad vesperã vastabit eos, pardus vigilãs super ciuitates eorũ. Est sane lupus prioris generis (quod dixit Aristoteles) generosum, ferox, & insidiosum animal, ita tamẽ, vt & canes fugiat, & homini parcat: Hyæna vero catulis implacabilis hostis, vomitus quoq; humanos mẽtitur, vt canes alliciat, falsisq; fingultibus solicitatos deuorat. Molitur homini etiã insidias, sequiturq; stabula pastorũ, & auditu assiduo addiscit vocamen, quod exprimere possit imitatione vocis humanæ, vt in hominem astu accitum nocte sæuiat: adeo carnis hominum auida, vt vel sepulchra effodiat, eruatque cadauera: sicut Aristoteles, Plinius, Solinus, atque alij naturæ historici tradiderunt. Sicut ergo persecutores Hebræorum equis, lupis vespertinis velocioribus vsi sunt. Sic nunc ministri dominorum tyrannorum, & aliorum persecutorum iustis crudelissimi, & immanissimi sunt.

Sopho. 3. *Hiere 5.*

B

C

Matth. 10. *B. Chrysost. Hom. 24. Ope. imper.* Loquens Christus Redẽptor noster de persecutione suorũ discipulorũ dixit. Tradẽt enim vos in cõcilijs, & in Synagogis suis flagellabũt vos. Quasi ad maiorẽ laudẽ Dei in Synagogis flagellabãtur sacrati discipuli: vbi orationes, & laudes, vbi lectiones, vel sacrificia fiebant, ibi impij Iudæi sacros Apostolos pœnis afficiebãt, quasi sacrificiũ Deo offeren-

A ferẽtes, quod maxima põderatione dignũ est. Perfidi enim Iudęi arbitrabãtur, se sacrificiũ offerre Deo persequendo sacros illos viros: ideo in Synagogis suis eos flagellabant. Re autem vera sacrificiũ erat Deo cruciatio Apostolorum, non ad Iudæorum mercedem, sed ad ipsorum Apostolorum coronam: Iudæorum autem erat interitus.

De Christo reparatore nostro loquens vates regius inquit. Principes cõuenerunt in vnum aduersus Dominũ, & aduersus Christũ eius. Quia autẽ iusti corpus sunt Christi ipsius sicut peruersi homines cõueniũt aduersus caput: ita cõueniunt aduersus corpus. Sanson vulpiũ caudas ad caudas iunxit & faces ligauit in medio, vt Philistinorũ segetes incẽderet, & consumeret, sicut Iudicum narrat historia. Sic impij astuti, & dolosi sicut vulpes astu dæmonis coniunguntur ad inuicem, vt malum inferant iustis. Sed tamen sicut vulpes illæ quanuis damnum intulerunt, ipsæ nihilominus combustæ sunt; sic mali dum alijs B nocent, sibi primum damnationem adquirunt.

Psal. 2.

Iudicum 15.

Simile.

Omnia, quæ habentur litera. M. titulo Martyrium, & litera, L. titulo labores iustorũ, possunt huic materiæ deseruire.

PERSEVERANTIA IN virtute.

C IN Leuitico præcipiebat Dominus, vt quarto quoque anno fructus sanctificarentur. Vbi aperte significauit fructus, & bona opera cum perseuerantia facta, non autem ieiunia, eleemosynas, & bona exercitia eorum, qui statim defeciscunt, ac terga vertunt, benedictionem mereri. Hinc est, quod B. Ioannes in Apocalypsi vidit similem filio hominis vestitum podere, ideſt veste talari. Legitur etiam in Genesi sanctus Patriarcha Iacob tunicã polymitã talarem filio suo Ioseph, quem præ omnibus diligebat, feciſſe, Sed quorsum nobis Spiritus sanctus enarrat rem, quæ humano iudicio parui ponderis, ac momenti videtur? Quis dubitat hoc maximo mysterio non caruiſſe? In quo significatũ est dilectos Deo, & diuinæ voluntati obedientes, debere vestem diuersarum lanarum, & colorum habere: & hæc est charitas vestis polymita; quia, vt ait Beatus Apostolus, charitas benigna est, patiens est, omnia suffert, omnia sperat, omnia credit, quæ credenda sunt. Hæc autem vestis debet esse talaris, ideſt vsque ad terram hoc est vsque ad sepulturam: non enim sufficit bene incipere nisi in bono

Leuit. 19.

Apoc. 1.

Genc. 37.

1. ad Cor. 13.

perseueraueris. Vir ille Dei, de quo sacra scriptura refert ardenti zelo A
3. Reg. 13. regi Ieroboã dixisse, si dederis mihi dimidium domus tuæ nõ reuertar, nec cibos tuos accipiam: quoniam sic Dominus mihi præcepit, sed quoniam persuasione cuiusdam falsi Prophetæ ab illo sancto proposito defecit iussu, & permissione Dei à leone fuit interfectus.

Perseuerantia in paucis reperitur.

Simile. ALiqui sunt, qui cum dicere audiunt magnam auri, & argenti copiam esse apud Indos, vehementi desiderio illuc se conferendi incitantur, sed cũ ad litus maris perueniunt, & aquæ profunditatem cõtemplantur, audiũtq; referri magna pericula, quæ se se eo pergenti bus offerunt, ab incepto proposito desistũt, & in pauperiẽ suam alacres
Num. 13. redeũt. Idem fere Iudæis cõtigit, quibus dum exploratores racemum, ficus, ac mala granata tanquã signa fertilitatis terræ promissionis attulerunt, statim ipsi illa conspicientes magnum desiderium illuc per- B
gendi, imo & in terra illa habitandi concepere. At postquam audierũt se per terras gigantum proceræ staturæ transituros esse, timuerunt valde, & plorantes dicebant. Vtinam mortui essemus in AEgypto: constituamus nobis ducem, & reuertamur in AEgyptum. Hoc contingere solet filijs huius sæculi, qui cum dicere audiunt quot quantasque diuitias, voluptates, atque illecebras Deus in cælo diligentibus se præparauit ad hæc audita inardescit animus eorum, iamque illic cupiunt assistere, vbi se sperant sine fine gaudere. Sed cum miseri filij Adæ dicere audiunt ad magna præmia perueniri non posse, nisi per magnos labores, à sancto proposito se auertunt, nec vlterius progredi audent; vt cum tam fortibus gigantibus qualia iudicio suo sacra exercitia vitæ Christianæ apparent, dimicent, & bellum gerant: atque ista ignauia perterriti ad scelera, & turpitudines suas, in quibus antea
Eccle. 15. versabantur, libentissime redeunt. De iusto autem sacra scriptura sic C
inquit. Firmabitur in illo, & non flectetur, continebit illum, & non confundetur, & exaltabit illum apud proximos suos. Vbi alia translatio habet. Firmabitur super eam, hoc est super sapientiam firmabitur iustus quod idem est: nam in nostra translatione etiam loquitur de sapientia diuina, quæ firmatur in iusto, & ideo non flectetur quanuis omnis infernus contra illum se erigat, nulla tentatio aduersus eum præualere potest, nec illum terga vertere faciet. Continebit illum, id est intra se ponet; hoc est diuina sapientia eum in sua viscera in-
Simile. cludet. Si rex malefactorem aliquem intra viscera sua includeret, quamuis iustitiæ ministri illum ad puniendum persequerentur, nihil profecto ei nocerent. O miser peccator animaduerte, & attende aduersus te pœnam, & condemnationem venire, sed si per veram pœnitentiam

A tentiam te ad Deum conuertis, ipse in visceribus suis te includet, & nullam patieris confusionem. Nam hic diuina scriptura testatur, quod ille, quem Deus intra se ponit, non confundetur, & exaltabit illũ apud proximos suos: licet enim peccator extiteris, & ab omnibus, vt scelerator cognitus fueris non attendendum erit ad id, quod fuisti nisi ad id quod nunces.

Perseuerantiæ defectus horribile exemplum.

VIstat videat ne cadat, inquit B. Apostolus ad Corinthios scri- 1. Ad Co. 10.
bens. Merito hoc Diuus Paulus asserit, si quidem maximas ruinas quas de plurimis viris aliàs sanctis refert sacra scriptura videmus. Et quidem de sacerdote Aaron narrant diuinæ literæ, quod cũ Hebræi ab eo postularent dicentes. Fac nobis Deos, qui nos præcedãt, Exod. 32.
respondit dicens. Tollite inaures aureas de vxorum, filiorumque, & fi-
B liarum vestrarum auribus, & afferte ad me. Quod cum feciſſet populus, formauit ille opere fusorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem. O rem tremẽdam dictu, & auditu. Ecce quomodo vir plenus Spiritu sancto, & qui familiariter cum Deo conuersatus, & locutus fuerat, & propter quem Deus multa prodigia operatus fuerat, in tam graue scelus miserrime cecidit. Quis ergo non perhorrescet, & totis artubus non contremiscet. Quis admirabitur, cum viderit proximum suum in peccatum cadentem. Non est quod miremur fratres, sed quod deploremus, & ingentem lachrymarum copiam profundamus, à Domino humiliter perseuerantiam in bono postulantes. Aliqui dicunt sacerdotem Aaron cogitasse, quod cum aurum illud inaurium in ignem proiecisset, statim consumeretur, atque ita Hebræi nec aurum nec idolum haberent: aiunt etiam diabolum sua operatione fecisse, vt ex illo auro vitulus conflatus exiret. Sed, quidquid dicatur, non est, quod omnino
C illum à peccato excusemus, non enim debebat rem talem aliquomodo committere. Nullus ergo in seipso confidat, & dicat. Non cadam. In sacratissimæ passionis nocte Dominus ad discipulos suos dixit. Omnes
Matth. 26. vos scandalum patiemini in me in hac nocte. Petrus autem nimis confidenter dixit. Etiam si omnes scandalizati fuerint, ego non scandalizabor, imo si oportuerit, me mori tecum, non te negabo. De se fiduciam habebat existimans, impossibile esse se diuinum magistrum suum negare posse, atque ita hac fiducia fretus magis sibi quam Domino credidit. O Petre alios contemnis, & parui facis, & inquis alios quidem posse scandalizari, te autem minime. Ergo non tantum scandalizaberis, sed etiam in alijs scandalum gignes, cum enim te magistrum tuum negantem viderint, dicent. Videte qualis est magister eius, siquidem eius discipulus ipsum negat. Nadie diga de esta agua no bebere, porque

no sabeys que sed os vendra. Tal sed os podra venir, que aun peor la bebereys. Nadie diga Fulano cayo en tal culpa, nunca yo caere en ella, que sabeys que tentació os podra venir, y en que ocasiones os vereys, y que flaqueza sera la vuestra porque tales cosas pueden succeder, que por vuestra presuncion, y soberuia os dexe Dios caer en peores culpas. Attendite ergo ò fratres id, quod Diuo Petro contigit, qui de se tã topere præsumebat, sed postquam fragilitatem suam expertus est, rogatus à Domino: Petre amas me, respondit timore plenus. Tu scis Domine. No responde con orgullo, y impetu como de antes, sino tamañito, y encogido, & quando vidit quod Dominus ipsum ter interrogabat, nesciebat, vbi se absconderet. O Petre quare non respondes, te maximo amore prosequi magistrum tuum. Quoniam iam mihi non credo, & iam in me, sicut antea, non confido, sed totum me manibus tuis ò Deus meus trado, & committo, y creo que no soy mas de quanto vos me tuuieredes de vuestra bendita mano.

Perseuerentiæ causa.

Thre.3. DE quolibet iustorum dicitur in Threnis. Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua. En dezir, que es varon, y que desde mancebo baxo su cabeça, y su cuello al yugo de Dios, y traxo sobre sus hombros la diuina ley, denota la perseuerantia que tuuo enel seruicio de Dios, porque el tal entendio, que no le llamo Dios, para darle luego el descanso, que desseaua, mas q̃ primero auia de trillar, o por mejor dezir, ser trillado, que le diessen a comer el pan del consuelo Non cogitauit sibi dandam esse gratis pacẽ illam, de qua Dominus per Isaiam Prophetã inquit. Vtinã attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua. Abominabilis est homo ille, qui hodie fœnerator, & cras expetit, quod mutuauerat, & odibilis est homo homini. Si igitur ob hoc homo homini odibilis est, etiã odibilis erit Deo ille, qui se obtulit, & propter Deũ omnibus voluptatibus renuntiauit: odibilis, inquam, erit, si vult, vt ipse Deus illi statim præmium, & consolationẽ tribuat pro illo paruo, quod reliquit. Oportet, vt perseueret ad cælestia dona consequendum, & ad diuinas consolationes obtinendas. Idcirco iustus sub iugo diuinæ legis perseuerat. E contra vero idem Propheta Hieremias in Dei nomine sic ait. A sæculo cõfregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti. Non seruiam. Todo lo que el hombre malo haze, lo haze de veras y para que dure: sola la enmienda dela vida haze de burlas para vn punto, y no mas de para en quãto se haga, no es obra maciça, ni duradera, ni que ha de passar de alli. Sumpsisti, ait Dominus, ò peccator, iugũ meum, sed statim illud cõfregisti. Idẽ fuit accipere iugum meũ, & cõfringere illud. Rupisti vincula mea, & dixisti. Non seruiam.

Isai. 48. Eccles.20.

Hierem.2.

uiam. Sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Et vnde tã ta licentia, & tãta in vitijs dissolutio nata est ita, vt nulla sit occasio peccandi in aliquo vitiorũ genere, cui tu parcas. Vnde. A sæculo confregisti iugum. Ex deprauata consuetudine, qua in peccato perseuerasti hoc ortũ habuit. Cum his cõcordant optime verba illa Prophetæ Dauidis. Dixit iniustus, vt delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos eius. Hoc sic exponitur. Dixit iniustus, clausula integra est, & sic ibi sistendũ. Dicere in sacra scriptura non semper refert id, quod sequitur, sed aliquando est verbum absolutum significans determinationẽ, & firmum propositum, negocio tratado, y caso de muy atras pensado. Sic intelligitur illud eiusdẽ Prophetæ. Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: hoc est. Firmiter proposui, quod, licet inimici mei me raptitent, & caput meũ confringant non loquar vllum verbũ, nec ob id eos odio prosequar, vel quod debeo prętermittam. Atque ita cũ ait, Dixit iniustus, perinde est ac si diceret. El malo ha tratado consigo vn negocio, y lo ha pẽsado muchos dias en su coraçõ, y a nadie ha dado parte del porq̃ no se lo estorue. In semetipso illud habuit abscõditũ, id autẽ, quod constituit est, vt delinquat, quia non est timor Dei ante oculos eius. Vbi obserua verbũ illud, delinquat, denotare maximam in iniquitate perseuerantiã, quæ oritur ex firmissimo proposito, quod in deprauato corde suo habet scelus assidue committendi.

Psalm.35.

Psalm.38.

Perseuerantia in quolibet bono exercitio requiritur.

Eccles.1. FIli ne in multis sint actus tui, inquit Ecclesiasticus. Nã (vt ait Beatus Gregorius) animus eius, qui confuse per varias, & diuersas res diuagatur, nunc vnam sumens, nunc illã relinquẽs statim, & aliã assumens, nunquã operi, quod bonũ sit finẽ imponet. Vnde optime Seneca inquit. Fastidientis stomachi est multa degustare. Sic signũ est spiritus ægroti, & fastidientis plurima opera, atq; exercitia incipere, & nullum finire. Ad Philippenses B. Paulus scribens inquit. Confido in vobis, quod, qui in vobis incepit opus bonum, perficiet vsque in diem Christi Iesu. Qui fundamenta erigit in plurimis locis, vt domum ædificet, *Simile.* si tempore, quo parietes iam eleuati sunt, domum ipsam operire, & aquarum illuuiem prohibere non vult, labor eius inanis est, & expensas amittit', idest, si despues que leuanto las paredes las dexa por cubrir, y no toma las aguas, todo el trabajo, y la costa pierde. Idipsum facit, qui bona opera incipit, & ea non perficit. Sicut non est ars mechanica quantumuis abiecta, & infima, qua artifex, qui eam callet, & in ea perseuerat, si solicitus est victum sibi, & sustentationẽ quærere nõ possit. Sic in vita spirituali nõ est exercitiũ, cui si nosipsos tradere volumus non prouideat animam nostram de victu, ac diuitijs spiritualibus. Etenim

Ad Phi.1.c.

Simile.

nim si vere in prouerbio dicitur, Qui habet officium, habet beneficiũ, A melius profecto dicetur. Qui habet exercitium habet beneficium, qui autem illud non habet, sed vagabundus est, in plurimis se miserijs, ac laboribus videbit. Ex his omnibus infertur, quam vtile ac fructuosum sit in aliquo bono exercitio assidue perseuerare.

Perseuerantia iustorum in laboribus nimis pretiosa est.

Psalm. 118. NOn propter labores, & pericula iusti ab incepta virtute desistunt. Quod S. Dauid de se testatur dicens. Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus. Animam in manibus habere est in periculo, & discrimine vitam habere, nam quod quis tenet manibus, facile eo priuatur, vel quia è manibus inaduertenter elabitur, vel quia potest fortior eo superuenire, & facili negotio è manibus eius vio-
Iudicũ. 12. lenter auferre. Ideo dixit Iephte coram filijs Ephraim. Posui animam B meam in manibus meis, transiuique ad filios Amon, & tradidit illos Dominus in manibus meis. Cui sententiæ applaudit Chaldaica paraphrasis, quæ sic dicit. In periclitatione fuit anima mea, ac si fuisset in extremitate manus semper, & in maxima afflictione. Igitur verus seruus Dei nec periculis, nec afflictionibus à mandatis eius diuelli poterit,
Ad Rom. 8 sed cum Apostolo dicet. Nec mors, nec vita, nec alia quæcunque nociua me separabunt à charitate Christi. Et alibi. Semper mortificatio-
2. *Ad Co.* 4 nem Iesu Christi in corpore nostro circunferentes, hoc est, semper vndique circundati pro Christo doloribus, vt & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris perseuerantibus in virtute, & patientia ad imitationem eius. Multis datur gratia iustificans, quibus non conceditur perseuerantia in illa, quæ à præsentissimo, ac gratuito diuino auxilio causatur, hæc enim gratia est illa, de qua dicunt Theologi, quod non potest C mereri, sed impetrari precibus. Quare sancta Ecclesia in suis collectis solet postulare dicens. Da nobis, quęsumus Domine, perseuerantem in tua voluntate famulatum. Ideo (vt ait Caietanus) intelligens prophe-ta Dauid gratiam non sufficere ad salutem, nisi semper adsit præsens diuinum auxilium gratuitum, ob cuius subtractionem Petrus negauit Dominum, & quicunque lapsi ex charitate peccauerunt clamauit dicens. Fiat manus tua, vt saluet me. Vbi hoc gratuitum auxilium, nempe gratiam perseuerantiæ poscit.

Perseuerantia in virtute postulanda est orationibus ab omnipotenti Deo.

Psalm. 118. PEtenda est perseuerantia, & stabilitas in bono ab omnipotenti Deo, qui mutabiles res stabiles, & constantes facit. Vnde in Psalmo inqui t

A inquit regius vates: Fundasti terram & permanet. Videtur terra quasi fundamentum, & basis totius vniuersi. Est enim elementorum infimũ, ac super eam cætera elementa eleuantur, atque mouentur, ipsa autem secundum se totam stat. Est tamen tanquam mirabile quoddam prodigium considerandum, quod cum ipsa terra grauis sit, nullo innitatur fundamento, immobilis tamen ac firma consistat, & cum rotundæ sit figurę, quæ aptissima est ad motum, ipsa tamẽ immota perseueret, imo, (quod mirabilius apparet,) quod si aliquod fundamentum habet illud est aqua, secũdum illud Psalmi. Qui firmauit terram super quas. Aqua *Psalm.* 135. autem lubricum, ac labile fundamentum est: quomodo ergo terram istam stabilem tenet. Nullam aliam rationem adinuenies, nisi quia ita placitum fuit autori naturæ: quippe cum natura vnicuique rei sit illa, quæ ab ipso naturæ autore ei indita est. Vnde hac sola ratione dicitur
B terra fundata, quia ita omnium opifici placuit, sicut enim solo Dei verbo congregatæ sunt aquæ in vnum locum, vt partem terræ discooperirent, in qua respirantia animalia vegetarentur, ita solo Dei verbo terra ipsa immobilis, atque stabilis permanet. Et ideo inquit Dauid. Qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in sæculum sæculi; ob hoc solum, quia sic disposuisti eam Domine super suammet stabilitatem confirmans, absque alio materiali fulcimento. Quiverò sic stabilitatem terrę fundauit, potest etiam stabilem, & firmum facere cor tuum in bono. Eum ergo deprecare, vt perseuerans sic in suo diuino obsequio sis: nam in Prouerbijs dicitur. Impius facit opus instabile, se- *Prouer.* 11. minanti autem iustitiam merces fidelis: & in Hebræo est. Impius facit falsitates, & seminanti iustitiam merces veritatis: quia instabile opus est tanquam opus falsum, & operi vero ac stabili debetur merces vera.
C & stabilis.

Perseuerantia fons est perfectionis.

PErseuerantia mater est perfectionis. Vnde B. Augustinus de verbis *B. Augu. de verbis Apostoli.* Apostoli ait. Semper tibi displiceat quod es, si vis peruenire ad id, quod nondum es. Nam vbi tibi placuisti, ibi remansisti: si autem dixisti, sufficit: perijsti. Et Beatus Bernardus in quadam Epistola ait. Minime pro certo est bonus, qui melior esse non vult. Et vbi incipis nolle fieri melior, tibi desinis etiam esse bonus. Ideo perseuerantia summè necessaria est, qua iusti quotidie proficiunt, & se ipsis meliores in dies fieri curant. Quod interrogatio illa facta in Canticis optime declarat. *Cant.* 6. Quæ est ista quæ ascẽdit sicut aurora consurgens. Auroræ enim lux cõtinuo crescit, quod quidem pij homines studiosissime præstare debent, deuotionem deuotioni, studium studio, & laborem labori continuo iungentes, vt sic semper in Christo adolescant. Quare Beatus

Ber-

Bernardus in Epistola ait. Proficiendi studium, & iugis conatus ad perfectionem perfectio reputatur. Sicut enim lactantes pueri continuum lactis alimentum percipientes ad iustam magnitudinem paulatim perueniunt: ita qui spirituali deuotionis nutrimento quotidie aluntur in virtute magis, ac magis crescunt, & roboratur. Ideo in Prouerbijs de illis dicitur. Iustorum semita quasi lux splendens crescit vsque ad perfectum diem. A

Simile.

Prou. 4.

Omnis, qui audit verba mea, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificauit domum suam super petrã: ait Saluator noster apud Matthæum. Vocatur in hoc loco Christus Iesus, petra propter soliditatem, & firmitatem. Quemadmodum multis in locis alijs. Hic est lapis ille, de quo ait Deus per Esaiam prophetam. Ecce ego mittam in fundamẽtis Sion lapidem, lapidem probatum angularem. Vbi versio Chaldaica pro lapide probato, habet regem Messiam. Hæc est petra illa, in qua Iacob inclinauit caput, quando in somnis vidit illam gloriosam scalam, sublimem, & stantem. His enim, qui in Christo requiescunt illi adhærentes, suamque cogitationem in illo collocantes, ostendentur arcana cælestia sole ipso splendidiora. Oportet ergo super hunc lapidem caput statuere, domumque nostram supra petram istam firmissimam ædificare; de qua petra loquebatur Dauid, cum dicebat. In petra exaltauit me. Et in alio Psalmo. Statuit supra petram pedes meos. Et Beatus Paulus ad Ephesios scribens inquit. Superædificati estis supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum; ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino. B

Matth. 7.

Esai. 28.

Psalm. 26.

Psalm. 39.

Ad Ephe. 2. cap.

Perseuerantia à sacris doctoribus commendatur.

B. Chrysost. Hom. 24. ad Hebr.

BEatus Chrysostomus in quadam Homilia inquit. Nõ oportet exordia sola habere clara, sed & finem clariorem. Nonne rhetor circa finẽ orationis satagit clarior apparere, vt cum plausibus discedat. Nõne circa finem perfunctionis suæ actionem clariorem demonstrat. Nonne athleta nisi finem ostendat clariorem, & vsq; ad consummationem semper exuperet, & si omnes vicerit, vincatur autem à nouissimo, nonne omnia illi infructuosa sient. Nonne gubernator si pelagus totum pertranseat, circa portum autem confringat ratem, omnem perdidit anteriorem laborem. Quid etiam medicus, nonne si liberauerit ægrotantẽ morbo, cum autem ad perfectionem salutis peruenturus erat ægrotus, tunc eius corrumpat valetudinẽ, nonne, inquam, totum opus corrumpit, & perdit. Sic etiam in virtute contingit. Quotquot exordijs finem non posuerunt competentem, & consequentem, & concinum perierunt, & corrupti sunt. Tales namque sunt, qui ex carceribus ipsis clari, & gestientes prosiliunt. Postea verò dissolutius laxiusque mouentur, idcirco palma fraudantur. C

A

B. Gregor. in moralibus ait. Non est absolutus debitor, qui multa, sed qui omnia reddidit, nec ad brauium victoriæ peruenit, qui in magna parte spectaculi currit, si iuxta metas veniens in hoc quod est reliquũ deficit. Nec ad quælibet destinata loca porgentibus inchoando prodest longum iter carpere, si non etiam totum valeant cõsummare. Qui ergo æternam vitam quærimus, quid aliud, quam quædam itinera agimus, per quæ ad patriam festinamus. Sed quid prodest, quod carpimus multa, si ea, quæ ad perueniendum restant, negliguntur reliqua. More itaque viatorum nequaquã debemus aspicere, quæ bona iam fecimus, sed ea, quæ nobis facienda restant.

B. Greg. lib. 22. mora ca. 6.

B Gallina, quæ continuo cuis incubat, & calore suo fouet illa in pullos breui temporis spatio transformat, quæ autem frequenter oua deserit, vix pullos educit. Quo exemplo discimus, quantum perseuerãtia in adquisitione virtutis, & sapientiæ iuuet, quantumque huius studij, & laboris frequens intermissio noceat.

Simile.

B. Augu. sermone secũdo feriæ quintæ cineris, (& habetur in decretis de pænitẽtia d. 3. c. Inanis) ait. Inanis est pænitẽtia, quã sequẽs culpa coinquinat. Et addit idẽ sanctus doctor. Si alicui pes frangatur, aut manus, cũ laboresolet ad pristinũ officiũ reuocari, tñ vtcũq; reuertitur. At si multoties frangitur, multis doloribus vulnera ipsa curada sunt. Similis ratio militat in animæ fracturis; semel peccãs faciliter medetur, heu tñ, si peccatis peccata addere cõsuescit miser homo. Et vbi animæ vulnera putrescere cæperint, difficillime, & magnis curãtur laboribus.

B. Augu. in sermone.

Simile.

Perseuerãtiã suã nobis B. Paul. ostẽdit, cũ dixit ad Philippenses scribẽs. Sequor autẽ si quomodo cõprehẽdam in quo, & cõprehẽsus sum à Christo. Quo pacto cõprehẽditur à Deo: Quẽadmodũ si tyrãnus captiuos quosdã abducat, quos rapuere: deinceps recuperentur à vero rege: ita quoq; Paulus cũ à tyrãnico peccati spiritu torqueretur, persequebatur, & deuastabat Ecclesiam: at quoniam non odio Dei, sed per ignorationem hoc agebat, tanquam certans pro veritate, non est neglectus, sed apprehendit eum Dominus cælestis rex, & verus, vbi circunfulsisset arcano modo, illumq; voce sua dignatus, in facie percussum, vt seruũ liberauit, inquit beatus Macharius in Homilia. Super quod inquit Beatus Chrysostomus. Medicum tunc maxime admiramur, quando febrem, (quæ infestior, & flamma morbi vehementior est) extinguere, & penitus abolere potest. Id quod & in Beato Paulo contigit. Vox enim Domini quasi res quædã desuper cadens eum à morbo in ipso feruore flammæ liberauit. Taliter vero cõprehensus fuit à Christo Iesu, vt nunquam ab incepto desierit, sed sequebatur, vsquequo comprehenderet.

Adphili. 3.

Simile.

B. Mac. Homi. 44.

Per-

Perſeuerantia in virtute in proſperitate periclitatur.

A

Exodi. 24. IN libro Exodi Dominus ſic S. Moyſi dixiſſe legitur. Aſcende ad Dominum tu, & Aaron, & Nadab, & Abiu. Hi duo poſtremi (vt in Leuitico dicitur) erant filij Aaron & tanquam principaliores, & de quibus *Leuit. 10.* Deus magis confidebat fuerunt nominati, vt ſociarent Moyſem, quando cum Domino locuturus erat. Poſt aliquot autem dies (vt ibidem legitur) quia auſi ſunt in quadam forma prohibita ſacrificium offerre, ignis de cælo deſcendit, & deuorauit eos. Tiempo fue, quæ eſtos eſtuuieron muy adelante con Dios, y quien auia de penſar, que auian de venir a tan mal eſtado, que para vengarſe Dios dellos no baſtaſſe quitarles la vida, ſino q̃ embiaſſe fuego del cielo, y los quemaſſe viuos. *1. Ad Cor. 10* O quam merito Beatus Apoſtolus nos admonet dicens. Qui ſe exiſtimat ſtare, videat, ne cadat. Vno de los tiempos en que el hombre tiene mas neceſſidad de mirar porſi, es quando le parece, que eſta mas pegado, y aſido con Dios. Ægritudines ſpirituales ſolent habere eoſdem terminos, quos habent corporales. Contingit aliquando, quod dum homo firmiori vtitur valetudine, morti magis ſit propinquus. Succede q̃ veys a vn hombre gordo, ſano, de buen color, y rezio, y paſſados quatro dias oys dezir, Fulano es ya muerto, y quedays paſmado dever que tan cercano eſtuuieſſe a la muerte vn hombre a quien vos viſtes con tan buena diſpoſicion, y que al parecer y juyzio de todos eſtaua tan lexos della. Sic plurimis euenit hominibus, qui cum in aliquo tempore ſancti fuerint, dæmones poſtea facti ſunt. Idcirco ad perſeuerandum ſemper in bono, hoc remedium adhibe. De te ipſo diffide, & omnem fiduciam tuam in altiſſimo Deo maxima cum efficacia colloca, ſic enim *2. Paral. 20* rex Ioſaphat ad populum dixit. Credite in Domino Deo veſtro, & ſecuri eritis. Vbi in Hebræo eſt. Et ſtabiliemini. Dicens autem, Credite in Domino Deo veſtro, perinde eſt, ac ſi diceret. Confidite in Domino Deo veſtro. De ſeraphico patre noſtro Franciſco legitur, quod poſtquã illa ſingularis amoris Dei pignora, (videlicet ſacra vulnera recepit,) tam paruam de ſe fiduciam habebat, vt diceret. Neſcio quando Deus me à potenti ſua manu relicturus eſt, & ab ordine, quem ſuſcepi exiturus ſum, vt vxorem, & filios habeam. O admirabilem ſancti viri humilitatem; Diſcite fratres ab eo de vobis ipſis diffidere, & omnem fiduciã veſtram in infinita Dei bonitate reponite, & ſic Dominus in bono incepto vos conſeruabit, vobiſque perſeuerantiam præbebit, vt de bono in melius procedentes continuo proficiatis.

B

C

De

A

De perſeuerantia in virtute grauis quæſtio.

PArticipes Chriſti effecti ſumus, inquit B. Apoſtolus ad Hebræos ſcribens, hoc eſt, ha nos cabido parte de la paſsion de Ieſu Chriſto, cuius meritis eo die, quo ſacroſanctum baptiſmi ſacramentum recepimus, in libro eorum, qui de familia eius ſunt, ſcripti fuimus, nobiſque peccata remiſſa fuerũt, & gratia communicata, & gloria promiſſa, hoc autem totum ſub quadam conditione nobis donatum fuit, ſi tamen initium ſubſtantiæ eius firmum vſque in finem retineamus; ideſt. Si con gran conſtantia lleuaremos al cabo el fundamento, que nos dio el ſer de hijos adoptiuos de Dios. Pro declaratione horum verborum primo obſeruare oportet, fidem eſſe fundamentum, & principium, quo homo in gratia Dei conſtituitur, & ex filio perditionis, in ſtatum filiorũ adoptiuorum tranſit. Secundo notandum eſt, quod licet fides ſit accidens, vocatur tamen ſubſtantia per metaphorã, quia ſicut ſubſtantia præſupponitur ad accidentia, quæ ſine illa impoſsibile eſt naturaliter conſeruari: ſic fides præſupponitur ad virtutes Theologales, quæ ipſa peremptа, pereunt. Tertio obſerua hanc conſtructionẽ eſſe intranſitiuã, initium ſubſtantiæ, ideſt, initiũ ſubſtantiale: & ſignificat fidẽ, quæ eſt fundamentũ totius Chriſtianæ perfectionis. His præhabitis ſenſus huius loci ſit iſte. Nos, qui credimus, ſumus gloriæ hæredes, ſi tamen retineamus vſque in finem firmiter (ideſt maxima conſtantia, & fortitudine) initium ſubſtãtiale eius, videlicet fidem Ieſu Chriſti. Itaque conditio, quam nobis Sanctus Apoſtolus apponit ad fruendum Deo, eſt perſeuerantia, & firmitas in fide viua Ieſu Chriſti. *Ad Heb. 3.*

B

Super his verbis grauis quæſtio ſeſe offert: nam cum Sanctus Apoſtolus nobis dicat, quod ſi in fide viua vſque in finem vitæ perſeuerauerimus, erimus glorię Ieſu Chriſti participes; & idem Saluator noſter docet inquiens. Qui perſeuerauerit vſque in finẽ, hic ſaluus erit. Eſt difficultas quo pacto hæc duo ſacræ ſcripturæ loca ſunt intelligẽda. Vtrũ ad ſaluationem animæ ita ſit neceſſaria gratiæ perſeuerantia, vt qui ex ea ceciderit ſaluus eſſe non poſsit, quod manifeſtiſsimum errorem, atque hæreſim eſſe non dubitamus. Nam Diuus Petrus propter negationem à gratia, quam habebat cecidit; ſimiliter, & D. Paulus, quãdo Chriſtianos perſequebatur gratiam, quam in circunciſione acceperat, amiſit. Et idẽ dicendum eſt de Magdalena, & alijs plurimis, qui (vt ſacra refert ſcriptura) ſaluati fuerunt ſine continua in accepta gratia perſeuerantia. Ex alia parte Sanctum Euangelium, & glorioſus Apoſtolus perſeuerantiam in gratia vſque in finem ad vitam æternam comparandã neceſſariam eſſe teſtantur. Itaque ſi aſsidua perſeuerantia in gratia neceſſaria eſt ad vitam æternam, ſequitur quod hi ſancti non fuerunt

C

ſaluati; ſi autem re vera ſaluati fuerunt, ſequitur, contra Diuum Paulũ, A
& Sanctum Euangelium, perſeuerantiam non eſſe neceſſariam. Huic
difficultati reſpondetur, quod, cum dicimus perſeuerantiam in gratia
eſſe neceſſariam ad vitam æternam, non eſt ita intelligendum, vt ſit ne
ceſſarium nunquam à gratia ſemel accepta cadere, taliter quod ſi ab ea
ceciderimus, non poſsimus per virtutem pœnitentiæ eam iterum recu
perare, hoc enim eſſet conincidere in hæreſim Montani, & Nouati Hæ
reſiarcharum, qui negabant hominem, poſtquam gratiam amiſit, poſſe
amplius reparari: quod manifeſte pugnat contra plurima ſacræ ſcriptu
ræ loca. Cum ergo D. Paulus, & Sanctum Euangelium dicunt, perſeue
rantiam in gratia eſſe neceſſariam ad vitam æternam, intelligendum
eſt de perſeuerantia in gratia finali. Itaque cum dicitur. Qui perſeue
rauerit vſque in finem hic ſaluus erit, perinde eſt, ac ſi diceretur. Qui
Eccleſi. 11. in fine vitæ gratiam habuerit, ſaluabitur, iuxta quod ſcriptum eſt in Ec
cleſiaſtico. Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem in quo
cunque loco ceciderit, ibi erit. Et hoc modo ſunt intelligenda alia di-
Matth. 10. uinæ ſcripturæ loca, ſcilicet. Qui negauerit me coram hominibus, ne- B
gabo eum coram patre meo. Et illud. Nemo mittens manum ad aratrũ,
& aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Quod intelligendum eſt niſi pœ
nitentiam egerit, licet enim toto tempore vitæ ſuæ in peccatis vixerit,
B. Augu. li. de bono perſeuerãtiæ. in principio. ſi tamen ſe in fine conuerterit, ſaluus erit. Hæc expoſitio eſt D. Augu-
ſtini ſic dicentis, Aſſerimus ergo donum Dei eſſe perſeuerantiam,
qua vſque in finem perſeueratur in Chriſto, finem autem dico, quo vi-
ta iſta finitur, in qua tantummodo periculum eſt, ne cadatur.

Ad perſeuerantiam in virtute exhortatio.

Ad Heb. 10 VOlens D. Paulus Hebræos nouiter ad fidem conuerſos animare,
& fortes reddere, vt in bono incepto perſeuerarent eos ſic per C
epiſtolam alloquitur. Rememoramini priſtinos dies. Quaſi diceret.
Fratres mei, qui ex circuncisione ad fidem conuerſi eſtis, vos obſecro,
vt in fide, & vnione eccleſiæ perſeueretis & ad hoc recordamini pri-
mos dies veſtræ conuerſionis, in quibus illuminati, ideſt, quando per
virtutem fidei illuminati eſtis, & ab errore infidelitatis exijſtis ac Ie-
ſum Chriſtum verum Deum & verum Meſſiam in remedium populi
Iſraelitici miſſum recepiſtis, & ſic illuminati virtute fidei, & gratia ſpi
ritus ſancti adiuti magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum, & virili-
ter aduerſus diuerſa perſecutionum genera, quæ initio conuerſionis
veſtræ ſe ſe vobis obtulerunt, dimicaſtis. In altero quidem opprobrijs,
& tribulationibus ſpectaculum facti eſtis, ideſt. Ex vna parte vos tan-
quam malefactores in plateas, & loca publica ad conſpectum omnium
educe-

A educebant, maledicta, & opprobria vobis proijcientes, & vos ipſos pu
blicis præconijs flagellantes, & dicentes. Hæc eſt iuſtitia quam Ponti-
fices, & principes Synagogæ fieri iubent his hominibus, quia legis
Moyſi tranſgreſſores ſunt, & ritus nouos ac legem nouam crucifixi Ie
ſu profitentur. Et has publicas ignominias vocat ſanctus apoſtolus ſpe
ctaculum que es ſacar a vno a la verguença para que todos le miren, y
quede afrentado. In his autem publicis ignominijs Hebræi nouiter cõ
uerſi forti, & conſtanti animo ſe oſtendebant, licet enim plurimis op-
probrijs, & perſecutionibus afficerentur, non tamen ſe improbis tyrã-
nis ſubmittebant, neq; fidem acceptam relinquebãt, quin potius ſacros
imitabantur Apoſtolos, de quibus dicitur. Ibant Apoſtoli gaudentes a
conſpectu concilij &c. Alium etiam laborem patiebantur, cum ſcili-
cet videbant ſanctos Apoſtolos magiſtros ſuos plurimis perſecutioni-
bus vexari, & ideo ſubdit ſanctus Apoſtolus. In altero autem ſocij tali-
ter conuerſantium effecti, hoc eſt, non ſolum laboresveſtros, ſed etiam
B alienos ſentiebatis, & eratis ſocij tribulationum, quas ſancti vobiſcum
conuerſantes, & eandem intentionem ſcilicet augendi, & defendendi
fidem ſaluatoris mundi habentes patiebantur. Nam & vinctis cõpaſsi
eſtis, hoc eſt, quando alij Chriſtiani in carceribus incluſi erant, vos eos
viſitantes de ipſis compatiebamini, eiſque eleemoſynas tribuebatis Et
rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, hoc eſt, patiẽter
tuliſtis confiſcationem bonorum veſtrorum propter fidei Ieſu Chriſti
confeſsionẽ. Vocat autem rapinam bonorum ſanctus Apoſtolus confi
ſcationem diuitiarum, quam aduerſus Chriſtianos tyranni primitiuæ
eccleſiæ faciebant, & quia illa confiſcatio erat iniuſta, rapina dicebatur
hoc eſt, iniuſta alienorum bonorũ occupatio. Poſt quam igitur ſanctus
Apoſtolus eis ante oculos propoſuit fidẽ, quã initio ſuæ conuerſionis
habuerũt, pro cuius defenſione, tã in proprijs perſonis, quã in diuitijs,
& familiaribus tot aduerſitates paſsi ſunt, ex his omnibus quãdã infert
C cõcluſionẽ & inquit. Nolite itaq; amittere cõfidentiã veſtrã, quæ mag-
nã habet remunerationẽ. Quod perinde eſt, ac ſi diceret. Maxima pro-
fecto inſania, & dementia eſſet ò fratres mei, ſi poſtquam tot ſeruitia
in defenſionem eccleſiæ catholicæ Deo exhibuiſtis, & in confirmatio-
nem ſuſceptæ fidei vos ipſi Deo obtuliſtis, peccatum aliquod mortale
committeretis, per quod amitteretis fiduciam, quam de bonis cæleſti-
bus (quæ tam magna ſunt ac tam excellentia, vt nullus ea explicare
valeat) hactenus habebatis. Efficaciſsimum equidem eſt argumen-
tum hoc ad perſuadendum ſeruis Dei, vt in bonis cœptis perſeueran-
tiam habeant. Dementiam proculdubio intolerabilem diceretur habe *Simile.*
re ille, qui maximo labore, & multorũ dierum ſpacio magnũ theſaurũ
adquiſiuiſſet, & ad ludendum ſedens totum illum in vno iactu pericu-

lo amittendi exponeret,& tandem amitteret,hoc est,loco seria el que A
con mucho trabajo vuiesse ganado vn gran thesoro y assentandose a
jugar lo auenturasse todo a vn resto,y lo perdiesse. Multo ergo maior
insania est aliquorum Christianorum,qui,postquam maiorem partem
vitæ suæ pie ac sancte vixerunt,propter vnam duntaxat momentaneã
voluptatem,vel quia iniuriam illatam vlcisci volunt,vel quia honorẽ
aliquem,aut diuitias acquirere intendunt,mortaliter peccant, & the-
saurum meritorum,quem tam multis,ac largis temporibus acquisiuerant,imprudenter amittunt.Idcirco adiecit sanctus Apostolus.Patientia vobis necessaria est,vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem.Patientia ad duo se extendit,videlicet ad patiendum mala præsentia,& ad expectandum futura,nõ enim solum patientia dicitur propter amorem Dei iniuriam illatam condonare,& perferre,verũ etiã pa B
tientia dicitur,quando aliquis expectat vno & alio anno, ac centum si
tot vixisset bona quæ Deus ei promisit, & hoc vocatur longanimitas,
que significa sufrimiento,y anchura de animo,para esperar por mucho
que duren las tribulaciones,que al fin se han de acabar, y Dios ha de
cumplir la palabra,que tiene dada de cõmunicar a los suyos los bienes
æternos.Idcirco vobis patientia necessaria est,ne malum pro malo reddatis,& Deum expectare non defeciscatis.Præmium autem non vtcũque erit,sed amplissimum,& ideo ait.Reportetis. Reportare significat
super humeros ferre id,quod præ magnitudine ponderis in brachijs portare non possumus.Et vtitur sanctus Apostolus hoc verbo, reportare,ad insinuãdum magnum æternæ gloriæ pondus,quod Deus ijs, qui in aduersitatibus patientiã,& in virtute perseuerãtiam habuerint,præparauit.Quod quidem pondus adeo magnum est,vt si Deus animã mi C
2. Ad Co. 4 rabiliter non sustentaret,illud nequaquam ferre posset.Quapropter id
etiã alibi idem sanctus Apostolus magnum pondus appellauit dicens.
Quod in præsenti est momentaneum,& leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.
Perpendite,quæso,quomodo præmium gloriæ appellat æternum pondus,quod,vt significaret sanctus Apostol⁹,vtitur hoc verbo,reportare.

Perseuerantia in virtute quam necessaria sit ostenditur.

Ad Hebr. 6. QVantum conducat, & necessarium sit iusto perseuerantiam habere, aperte constat ex illis verbis, quæ Diuus Paulus ad Hebræos scribens dixit: Impossibile enim est, eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt spiritus sancti,gustauerũt nihilominus bonũ Dei verbũ,virtutesq; seculi vẽturi,& prolapsi sunt,turs⁹ renouari ad pœnitẽtiã,hoc est,per pœniten-

Anitentiã)rursum crucifigentes sibi metipsis filium Dei, & ostentui habentes.Pro intellectu horum verborũ primo obseruare oportet, hæresin esse affirmare,quod peccata cõmissa post sanctũ baptismatis sunt irremissibilia: quod quidem manifestè est contra id, quod Dominus *Ioan. 20.*
apud Ioannem dixit.Quorũ remiseritis peccata remittũtur eis.Vbi ex
presse loquitur de sacramẽto confessionis;quod dari non potest nisi ijs *Lucæ 13.*
qui baptizati sunt.Item apud Lucam idem Dominus inquit. Nisi pæni *Matth. 18.*
tentiam egeritis, omnes simul peribitis. Et apud Matthæum interroganti Petro,Quoties peccabit in me frater meus,& dimittam ei? Vsq; septies.Respondit ipsemet Dominus.Non dico tibi vsque septies, sed
vsque septuagies septies.Vbi determinatus numerus pro indetermina
to ponitur.Et eundem Apostolum ad pœnitentiam quendam incestuo *1. ad Cor. 5.*
sum,qui post baptismum acceptum cum vxore patris sui dormierat,recepisse legimus.Galatas etiam postquam à fide accepta defecerunt, ecclesiæ idẽ Apostolus reconciliauit iuxta id,quod eis scripsit decens, Fi *ad Gal. 4.*
Blioli mei,quos iterum parturio,donec formetur Christus in vobis.Ex
quibus omnibus infertur sanctum apostolum his verbis non asserere,
quod ruina baptizatorum sit irrecuperabilis per pœnitentiam, quæ fit
post baptismum,sed inquit impossibile esse eos renouari per pœnitentiam,quæ præcedit baptismũ. Quod autem hic sit verus sensus verborum sancti Apostoli probatur ex eo,quia verbum illud,renouari,signi
ficat duntaxat effectum baptismi,& non pœnitentiæ, per quam homo
spiritualiter non renouatur, sed solum à peccati ægritudine sanitatem
consequitur. Differentia igitur inter Sacramẽtum baptismi, & sacramentum pœnitentiæ,quoad eorum effectus in hoc cõsistit,quod sacramentum baptismi vocatur regeneratio,vt de eo loquens inquit Domi
nus apud Ioannem.Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto. *Ioan. 3.*
Et D.Paulus.Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis,& renouationis.Tunc enim homo in Christo nascitur & in domo eius, ac fami- *Ad Tit. 13.*
Clia videlicet,in ecclesia catholica recipitur.At Sacramentum pœnitentiæ appellatur reparatio:nam mediãte pœnitentia homo reparatur, & id,quod per pecatum amiserat,recuperat.Item virtute baptismi remittuntur peccata, nõ solum quantũ ad culpam,sed etiã quantum ad pœnam tẽporalem,& æternã:at vero virtute pœnitentiæ quãuis remittatur culpa,remanet tamen homo ad tẽporalem purgatorij pœnam obligatus,nisi quãdo contritio adeo intẽsa est, vt per illam tẽporalis pœna
remittatur.Ideo B.Augustinus inquit.Eos,qui iã baptizati fuerint cu- *B. Aug. super epistolã ad Hebræ. 6*
rari melius dicimus per pœnitentiã,non renouari,quia in baptismo renouatio est.Itaq; hęc verba;Impossibile est rursus renouari ad pœnitẽtiã intelligenda,& exponẽda sunt de pœnitentia, quæ pręcedit baptismũ,vt exponit B.Chrysostomus,Theophilatus,D.Thomas, & B.Augustinus.

gustinus. Quæ quidem pœnitentia cum sit dispositio ad baptismum A
non potest iterari, sicut nec baptismus: & non loquitur de pœnitentia
instituta pro remedio peccatorum post baptismum commissorũ. Quod
autem hic sit verus huius loci sensus, cõfirmatur ex eo, quod sequitur,
scilicet, rursus crucifigentes in semetipsis filiũ Dei, ideſt, impossibile
est peccatorum ruinam per secundum baptismum reparari: nam cum
baptismus sit imago, & repræsentatio mortis Iesu Christi, si secundus
baptismus licitus esset, profecto repræsentaret duas mortes, & ignomi
nias Christi quod est impossibile, ipse enim semel tantummodo pas-
sus, & mortuus est. Hic etiam sensus colligitur ex his, quæ Sanctus apo
stolus initio capitis dixit, scilicet. Non rursus iacientes fundamentum
pœnitentiæ &c. ideſt. Nolo agere de pœnitentia, qua tyrones in fide
docentur, nec de fide, nec de baptismo, nec de confirmatione; & ratio-
nem reddit dicens. Impossibile est enim rursus renouari, &c. Hoc est,
quia virtute horum principiorum non potest peccator renouari, quo- B
niam non sunt iterabilia, sicut & baptismus. Ex hac expositione, quæ li
teralis est, sequitur quantum oporteat baptizatos in innocentia baptis
mali perseuerare, ne scilicet tantũ bonũ, quantũ in baptismo acquirũt,
per cõmissum peccatũ amittãt. Alia est etiã declaratio huius loci, quam
tenet Nicolaus de Lira asserẽs, sanctũ apostolũ hic agere de publicis pec
catoribus, qui quoniã multo tẽpore in peccato perseuerauerũt, difficile
cõuertũtur: atq; ita verbũ illud, impossibile, declaratur tãquam æquiua
lens, huic verbo difficili. Quasi dicat, quod tales indurati peccatores dif
ficile cõuertũtur. Pro cuius declaratione obseruãdũ est hoc verbũ im-
possibile in sacra scriptura aliquãdo idẽ significare, ac rẽ difficilẽ. Faci-
lius est camelũ transire per foramen acus, quã diuitem intrare in regnũ
Matth. 19. cælorum, inquit Dominus apud Matthæum. Vbi diuinus redemptor
comparat ingressum diuitis in cælum rei impossibili, & statim dicit,
quod apud homines est impossibile, apud Deum est possibile. Vbi ver- C
bum illud impossibile, idem est, quod, difficile, nam plurimi diuites, vt
Abraham, Isaac, Iacob, & alij in cælũ ingressi sunt. Hoc modo (inquit
Liranus) significat hic impossibile. Vbi sanctus Apostolus aperte signi
ficat difficultatem, qua huiusmodi indurati ad Deum conuertuntur. Et
est valde notandum, non dicere sanctum Apostolum, & ceciderũt, vel
& peccauerunt, sed dicere, & prolapsi sunt, hoc est, dieron gran cayda.
Hoc verbum, prolabi, componitur ex pro, & labor, laberis, quod signi-
ficat, cadere non vtcunque, sed secundum Calepinum, significat vltra
labi; hoc est omnino cadere, o dar vna profunda cayda. Sicut, qui pluri
mis diebus perseuerant in aliquo peccato odij, latrocinij, adulterij &c.
qui propter consuetudinem peccandi adeo indurati sunt, vt nullum in
cõscientia sua stimulũ sentiãt. De his ergo loquitur hic sanctus Aposto
lus,

A lus, & nõ de illis, qui, postquã peccauerunt, statim pœnitentiã agere, &
ab ipso peccato surgere intendunt. Pro quo aduerte, quod inter pecca-
torẽ obstinatum, & iustum non est discrimen, quod iustus nunquam
peccet, peccator autem semper in peccato sit: (nam de plurimis iustis
multoties peccasse legimus), sed consistit differentia in hoc, quod iu
stus, postquã in peccatum prolapsus est, seſe mediante gratia Dei, ac pœ
nitentiæ virtute erigere procurat: peccator vero obstinatus semper de
malo in peius procedit. Hoc aperte diuina scriptura nos docet inquiẽs. *Prou. 24.*
Septies in die cadit iustus, & resurgit: impij autẽ corruẽt in malũ. Per
numerũ septenariũ in sacra scriptura numerus indeterminatus significa-
catur, atq; ita, cadere septies, idẽ est, quod cadere multoties, & quanuis
iustus multoties cadat, statim resurgit per pœnitẽtiã: non enim audet
B per noctẽ integrã in peccato dormire: at obstinatus profunde in pecca
tũ cadit, vt in illo maxima cũ duritia, & obstinatione sit, & de huiusmo
di ait D. Paul. Impossibile est, hoc est difficile, eos renouari per pœnitẽ-
tiã. Ita hunc locũ vltra Liranũ exponunt. B. Hieron. & D. Ambros. qui *B. Hier. lib.*
sancti doctores, licet exponant illũ in primo sensu, etiã hunc secundũ; *2. aduersus*
qui literalis est, sicut primus, admittũt. Adiecit sanctus Apostolus di- *Iouinianum*
cẽs. Rursus crucifigẽtes sibi metipsis filiũ Dei. Quãdo homo est in gra- *& B. Amb.*
tia Christus in eo viuit iuxta id, quod de se Apostolus inquit. Viuo ego *li. 2. de. Sa-*
iã nõ ego, viuit autẽ in me Christus: quasi dicat. Operationes vitales *cramentis.*
eorũ, qui in gratia Dei existũt (quales sunt intelligere, amare, cupere, *Ad Gala. 2*
cõtristari, lætari &c.) omnes ordinãtur nõ iuxta appetitũ sensitiuum in
amorẽ sui ipsius, sed dirigũtur in amorẽ Iesu Christi, & cũ eo regulan-
tur. Hoc modo viuit Christus in animis iustorũ & ideo qui à gratia ca-
dũt in peccatũ, Christũ in semetipsis crucifigũt, quia illum ab animis
C suis remouẽt. Vnde opera, quæ faciũt nõ sunt cõformia volũtati Chri-
sti, sed volũtati mũdi, & dæmonis, quia in eis viuũt. Nõ solũ autẽ obsti-
nati, de quibus loquimur, Christũ crucifigũt, sed etiã illũ ostẽtui habẽ
tes, hoc est, escarnecẽ spiritualmẽte del mesmo Christo. Escarnecer es
mofar de vno hõrãdo le de palabra, y menospreciãdole por obra. Hoc
modo ministri impij iudicis Pilati subsannabãt Christũ. R. N. quãdo an
te eũ flexis genibus dicebãt. Aue Rex Iudæorũ, & simul in faciẽ eius
spuebãt, & crudelissimas ei alapas infigebãt. Hoc etiã hodie spirituali-
ter faciũt improbi Christiani, de quibus Dñs per Isaiã Prophetãcõque
ritur dicẽs. Populus hic labijs me honorat: templa ingrediuntur, geni-
bus flexis dicunt: Pater noster &c. fiat voluntas tua. Ecce quomodo la-
bijs Deum honorant: cor autem eorum longe est à me: quia voluptа-
tes mundi & creaturas diligentes, me ipsum contemnunt: hi sunt ostẽ-
tui habentes Christum. Vt autem tantum malum (quale est exire à
peccato ea difficultate quã nobis hic sanctus Apostolus depinxit) fugia

mus omni studio curemus in bono incepto perseuerare,& si forsan ali A
quando,vt fragiles in peccatum inciderimus omni cum diligentia cu
remus,nos ipsos per veram pœnitentiam,antequam cor nostrum indu
rescat,ad altissimum Deum conuertere.

Perseuerantiæ defectus ex obliuione beneficiorũ oritur.

Num.10. Pro monachis. IN libro Numerorum sic legitur. Interea ortum est murmur populi, quasi dolentium contra Dominum. Quod cum audisset iratus est,& accensus in eos ignis Domini deuorauit extremam castrorum partem. Obliti Iudæi singularium beneficiorum,quæ à Deo acceperant, dum per ipsum à tyrannide Pharaonis liberati sunt,nec memoriam habentes mirabilium,quæ in deserto pro ipsorum conseruatione Dominus fecerat,afflicti aliquo labore itineris,os suũ contra Deum aperuerunt de ipso conquerentes,& cum hoc adeo iram Dei suscitarunt, vt ignis de cælo pluerit,& magnam exercitus partem inflãmauerit. Hoc corporale suppliciũ,quod Dominus in hos ingratos homines exercuit,quotidie etiam spiritualiter exercet in eos,qui opera pœnitentiæ odientes B
diuinæ maiestatis obliuiscuntur,eique gratias pro tam singulari beneficio,quale fuit eos ab Aegypto,hoc est à tenebris peccati eruere, minime reddunt,quin potius se ipsos relaxare incipiunt: in cuius obliuionis pœnã Deus hoc supplicium de illis sumit;non quidẽ mittens de cœlo ignẽ,vt eorũ vitam corporalẽ consumat,sed potius illos igni carnalis ipsorũ concupiscentiæ tradens,vt in omni peccatorum genere com
Ezech.16. burantur. Hoc modo tẽpore Ezechielis Prophetæ puniuit eos, qui originem trahebant ab illis,quos in solitudine punierat,eo quod cum eis peccata pepercissent,rursus ad scelus idololatriæ redierunt: quamobrẽ sic eis minatur. Requiescet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus à te,eo quod non fueris recordata dierũ adolescentiæ tuæ. Heu quã multis hodie Deus minari potest, eosque iustis supplicijs punire, C
dexandolos quemar del fuego de su concupiscẽcia;porq̃ se oluidaron, de que siendo de quinze,o veynte años los saco de los vicios,y les dio spiritu de deuocion,y començaron con feruor a seruirle,y luego se cãsaron,y boluieron a tras,y a otros,que en la ternura de su edad los saco del mundo,y de las abominaciones en que estauan y los lleuo a la sancta religion,y auiendo començado a seruirle alli con spiritu, se començaron despues à relaxar. His ergo merito ait Dominus, Auferetur zelus meus à vobis, eo quod non fueritis recordati dierum adolescentiæ vestræ. Hoc est,Ego permittam, vt in pœnam huius obliuionis,& ingratitudinis cadat super vos ignis concupiscentiæ vestræ: at
B. Aug. epi. 137. Tom.5 que ita deteriores eritis quam perditi sæculares. Vnde B. Augustinus inquit Simpliciter fateor charitati vestræ coram Domino nostro, qui testis

A testis est super animam meam,exquo Deo seruire cœpi non sum exper *& ponitur*
tus peiores, quam qui in monasterio defecerunt. Vbi aperte testatur *in c. quam. ñ*
hic sanctus Doctor se nũquam magis perditos homines vidisse, quam *lib.2.47.c.*
eos, qui, post quam in religionem ingressi sunt beneficiorum à Deo
acceptorum obliuiscuntur.

Perseuerantiæ defectus ex timore laborum oritur.

CAusa,quare homines in bono incepto non perseuerant, in libro *Pro monachis.*
Numerorũ significata fuit,vbi legitur, quod cum Hebræi ab exploratoribus terræ promissionis audirent,in ea esse quædam monstra de genere gigãtæo,vociferans omnis turba fleuit nocte illa.&c. dixerũtq̃; alter ad alterũ. Cõstituamus nobis ducẽ,& reuertamur in AEgyptum: Vbi nimis ponderandũ est,q̃ no mirauan aquellos Iudios lo mucho,que les auia costado llegar a aquel termino,y que por no hallar,q̃ B
comer en el desierto les embio Dios mana del cielo, y que si se boluiã a AEgypto auiã de perecer de hãbre en el camino,y tãbien que ala venida se les abrio el mar,in diuisiones aquarum, y que lo auiã de hallar cerrado,y lo que peor era ya que llegassen a AEgypto el mal tratamiẽto que les hariã el nueuo Pharaõ, y los suyos si se fuerã a meter en su tierra como procuraran tenerlos aherrojados, porque no boluiessen a huyr, sed obliti penitus horum & aliorum inconuenientium dicunt. Constituamus nobis ducem,& reuertatur in AEgyptum. Ecce igitur causam quare homines in bono,quod cæperunt,non perseuerãt. Hoc quod de Hebræis dicitur spiritualiter quotidie de illis contingit,qui postquã pœnitentiã egerũt,præsentibus laboribus perterriti, mala futura nõ considerantes ad præteritã vitam redeũt: quando estauan mas C
cerca de la tierra de promissiõ,y mas adelante cõ Dios, entõces les toma vn hastio de la virtud,y se buelue a la mala vida passada. Hæc mutabilitas eis,sicut & populo Israelitico ex parua cõsideratione malorũ futurorũ procedebat. No mirauã aquellos los grãdes incõueniẽtes, que se les offreciã si se boluiã a AEgypto, los quales erã mayores males,q̃ pelear cõ los Cananeos: y assi se arrojauã a quererse boluer. Sale se vn nouicio dela religion cãsado,y harto de la vida regular,y buelue alos vicios,que auia renũciado enfadado del recogimiẽto,que auia tenido por dõ piẽsa ganar pierde,y pẽsando librarse de trabajos aũ aca en esta vida se le augmẽtan,y cõ los vicios cõpra en la otra tormẽtos. Hoc totũ ex eo nascitur: quia re vera mala;in quæ non inciderent, si in bono perseuerassent,nõ considerant: Nõ sic faciũt iusti,quin potius profunde animo euoluunt præsentes huius vitæ labores paruos esse, & quã breuissimos, bona autẽ quæ per illos cõparantur pergrandia esse, & æterna: qua cõsideratione in bono perseuerãt. Sic faciebat Diuus Pau- *2.Cor.4.*

lus,qui ad Corinthios scribens ait. Id enim, quod in præsenti est momentaneum,& leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate ęternũ gloriæ pondus operatur in nobis non contẽplãtibus,quę videntur sed quę nõ vidẽtur:quæ enim viderẽtur tẽporalia sunt;quæ autẽ nonvidentur, æterna. Ecce quomodo S. Apostolus docet maxime nobis conducere comparationem de rebus præsentibus ad futuras facere,siquidem præsentes labores quanuis pergrandes sint, tandem finiuntur, at vero labores alterius vitæ sunt æterni Deus nos illuminet vt hanc cælestem doctrinam intelligamus. A

Simile. Quemadmodum firmissimum robur, licet à ventis concutiatur ingenti quadam vi omnem vim,atque impulsum sustinet, resistitq; maxime,semperque rectum perseuerat, & quamuis nonnullæ sibi frõdes defluant,ipsum nihilominus firmum permanet, ac quasi manet immobile: sic plane vir studiosus quibuscunque contradictionibus etiam obstantibus semper perseuerat in fœlici cępto,&quanquam aliqua de cidãt eius folia,hoc est fiat iactura rerum temporalium,& diuitiarum, nunquam tamen retrocedit, neque vlla vnquam possunt eum retrahere à perseuerantia. B

Plini.li.16. naturalis hist. Sicut etiam palma, (vt affirmat Plinius, & Aristoteles in suis Problematibus)eam habet proprietatem,vt lignum ex ea præscissum,appositumq; in aliquo ædificio, si pondus illi superpositum nimium sit, incuruetur sursum versus,cum tamen reliqua ligna, si graui pondere premantur,deorsum incuruentur. In quo manifestari videtur, quod magno robore resistat oneri impositi: sic vir fortis ac constans, quo grauiores ingruerint calamitates, & contradictiones in bono, eo amplius fortiori animo debet viriliter perseuerare, omnem euincens atque exuperans difficultatem. Ad hanc cõstantiam & fortitudinẽ consequendã nos inuitat Christus Redemptor noster apud Ioannem dicens. Si mãseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis. Super quo C inquit B. Augusti. Aduerte,quod non dicit. Si me audieritis aut ad me accesseritis,vel simile quid:sed si manseritis. Et certe aut perseuerare laboriosum est,aut non,quod si laboriosum est,debemus nobis præmium tantum ante oculos proponere:sin minus plane grauissimã incurrimus reprehensionem si non perseueramus. Cæterum quid aliud est dicere,si manseritis,nisi in petra ædificaueritis? A Edificium quidẽ supra firmam petram nullis ventis,aut imbribus diruitur. Quid aliud porro est,perseuerare,nisi non labi,& cespitare in ipsis tentationibus, siue succumbere? Vnde præmium sequetur, quod veri discipuli simus Christi,& noscamus veritatem ipsam,& ipsa liberet nos. Nam ibi sequitur,postquam dixit;vere discipuli mei eritis,& cognoscetis veritatem:& veritas liberabit vos.

B. Augu. de verbis domini serm 48. tomo.10.

Beatus

A Beatus Augustinus libro de Ciuitate Dei inquit. Quod Simachus quidam Puluillus, cum fanum quoddam extrueret Ioui, Iunoni, atque Mineruæ,nonnulli inuidentes honori,& famæ eius, quam ex tali opere futuram esse perpetuam arbitrabantur, falso nuntiarunt ei filiũ è vita decessisse vt statim opere relicto eius funus procuraret. At vero Ethnicus ille retulit,se nõ valde de filij obitu solicitari:sed malle in opere cæpto perseuerare,ex quo maiorem, vberioremq; laudem esset relaturus. Multo ergo magis nos in studioso proposito perdurare profecto debemus,quibus præmia parata sunt sempiterna. *B. Aug. li.5 de Ciui. Dei Cap.28.*

PETRI APOSTOLI. Laudes.

B Ertissimum est Christum Iesum mundi Redemptorem particularibus priuilegijs, & prærogatiuis adornasse B. Petrum sicut fuit, quod quando eũ confessus est verum filium Dei,vt ait D. Matthæus, tunc dominus ipsi dixit Beatus es Simon Bariona,& ego dico tibi,quia tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam,& tibi dabo claues regni cælorũ,& quodcunq; ligaueris super terrã erit ligatũ, & in cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. *Matth. 16.*

Apud Lucã etiam dixit illi. Ego rogaui pro te,vt nõ deficiat fides tua: quod perinde fuit,ac si diceret. Quia caput futurus es ecclesiæ neq; tu nec successores tui,in quãtum caput ecclesiæ deficies in fide, imo potius Petrus, & cæteri eius successores erant confirmaturi debiles in fide. *Luc.22.*

Præterea apud Ioannẽ, cum Petrum interrogaret dominus Iesus. Simon Ioannis diligis me plus his? Ipse respõdit: Tu scis domine,quia C amo te. Dixit ergo ei Christus verus mũdi Saluator. Pasce oues meas. *Ioan.21.*

Tum etiam,quod narrat Beatus Matthæus iussisse dominum, vt solueret Petrus didrachma pro vtroque,quod tributum qui erant capita soluebant, fuit maximũ indiciũ,quod eũ constituerat caput supremũ suæ Ecclesiæ:quod nulli alij ex Apostolis fuit datum, vel concessum. *Matth.17.*

Ex his igitur constat Beatum Petrum esse Christi seruatoris nostri vicariũ,& pastorem totius Christiani populi, caputque suæ Ecclesiæ. Sed quęro,cur magis omnipotẽs dominus ad huiusmodi dignitatem Beatũ Petrum,quam auiũ Apostolorum elegit? Nõne ibi erat Iacobus maior,qui cõsanguineus eius erat? Nonne etiam erat tibi Ioãnes, qui nõ solum consanguineus erat, verum inter cæteros etiam magis dilectus. Erat etiam ætate idoneus ad tolerandos labores,erat etiã excellẽtissimus Theologus,& tantus quidem, vt solum ex vna lectione quã didicit recũbens in cæna super pectus domini Iesu, vsq; adeo in altissimum

Universidad de Deusto Biblioteca

simum locũ conscenderit, vt si altius euolasset, nemo eũ capere potuis- A
set? vnde etiã merito aquila nuncupatur. Cur igitur hos dimittit, & Pe
trũ sublimat, & euehit ad tantã dignitatẽ? Aliqui respõdent, q̃ si dedis
set tantã dignitatem Ioanni vel Iacobo, cũ essent eius cõsanguinei, oc
casionẽ nonnullis dedisset distribuẽdi Ecclesiasticas dignitatis cog-
Exod. 20. natis ipsis, & sanguine cõiunctis. Quod ipsi domino nõ placet, quin
potius præcipiens, vt ad altare non ascenderent per gradus, significa-
re voluit ad gradus ecclesiasticos nõ esse ascendendũ per gradus con-
sanguinitatis, & cognationis, ita vt dignitates Ecclesiasticæ distribuã
tur cognatis eo duntaxat nomine, quõd cognati sunt, etiam si sufficiẽ
tia, & requisita non adsint merita. Verũ hæc ratio non videtur conclu
dere, si quidem si cognatus habuerit cõueniẽtes partes poterit etiam
præponi, & præfici, nec debet, propterea quod sit cognatus amittere
eam dignitatem dum merita ipsa adsint, cũ igitur Apostolis, quos nos
nominauimus non defuerint partes ad tantum munus requisitæ, cur B
non Christus dominus hanc dignitatem eis concesserit, sed Petro? Res-
pondere possumus, quod in danda huiusmodi dignitate se accõmoda-
uit diuinus Saluator, ita, vt haberet rationem eorum, cum quibus tra
ctaturus erat, qui eam dignitatem obtineret, apertum est autem, quod
cum ad summum Pontificẽ accedere debeãt peccatores, & perditi ho-
mines, veniam cõsecuturi, homicidæ, periuri, & alij id genus hominũ
peccatorũ si isti accessissent ad B. Ioannẽ, vel etiã ad Iacobum, qui fue
rũt sanctissimi, tractassent fortasse isti cũ asperitate peccatores: hoc au
tẽ non intẽdit clemẽtissimus Deus. Vt igitur omnes cõsolati recedãt
à pedibus põtificis sit Petrus summus Põtifex, qui nõ horrebit peccato
res: nõ fugabit homicidã, cum ipse auriculã amputauerit, non reijciet
periurũ, cum ipse fuerit periurus, iurãdo, & anathematizãdo, quod nõ
cognouisset Christũ, atq; ita nemini claudet cæli portas, qui voluerit
ad regnũ, per pœnitentiã intrare, sacramẽtorũq; remedia adhibere. Itẽ C
si status ipsos cõsideres, Episcopus inueniet Petrũ Episcopum & sacer
dos, sacerdotẽ, & denique cõiugatus coniugatũ. Hæc quidẽ ratio ac-
cõmodata est, verũ est alia accõmodatior: quod videlicet maior in ec-
clesia dignitas danda erat maiori sancto; maior autẽ sanctus erat, quia
magis Christũ amabat, & tẽpore, quo datus est summus pontificatus
Petro, ait Beatus Thomas, quod affimare alium plus amasse Christum
Dominũ, quam Petrũ, & Sanctiorem illo fuisse, error esset. Hoc colli-
gitur ex textu Euangelij, vbi dicitur, quod interrogauit Dominus Pe
Ioan. 21. trum. Simon Ioannis diligis me plus his: Ipse vero Petrus respondit.
Etiam Dñe, tu scis quia amo te. Suppositio igitur, quod Christum ma-
gis amabat, maior etiam sanctus erat, & ita conueniebat ei maior dig-
nitas in ecclesia, quæ ipsi fuit data. B. Augustinus obseruat quod ter
Christus

A Christus Saluator noster hoc modo eum interrogauerit, cum ter eum
negasset: & quod cũ Petrus responderet semper eodẽ modo, dixit Pe-
tro in vltima interrogatione. Pasce oues meas: volo, vt summus ponti
fex sis, vicarius meus in ecclesia mea; tibiq; trado claues regni cælorũ.
Quanta autem sit hæc dignitas ostendit aperte B. Paulus ad Galatas Ad Gala. 1.
scribens, vt obseruat Chrysostomus. Ego (inquit Apostolus) post an-
nos tres veni Hierosolymã videre Petrũ, & mansi apud eũ diebus quin
decim. Ait itaq; Sanctus ille doctor. Quorsum quæso, Paule in Hieru-
salẽ pergis per tãta pericula, & labores, vt videas piscatorẽ hominẽ vi
delicet Petrũ? Nõne satius fuisset dicere. Eo ad tẽplum oraturus; sicut
solebãt multi Iudæi ex varijs regionibus? vel si tibi non placebant ri-
tus, & cæremoniæ synagogæ, poteras videre saltẽ Iacobũ fratrem Do
mini episcopũ eius ciuitatis, virum sanctum, magni exẽpli, magnæq;
sanctitatis. Poteras etiam videre Ioannẽ illum Euangelistã eximium,
præclarissimum, & singularem à Christo Dño tãto pere dilectũ, vel de
B niq; sacratissimam Dñi nostri matrẽ, quam quidẽ vt visitaret charissi
mus ille discipulus tuus doctissimus Dionysius ab Athenis in Hieru-
salem venit, & aduentum plurimi fecit, quod eam vidisset, quæ Chri-
stum verũ Deum, & Dñm in suo vtero portauerat, verum nihil horũ
dicis, sed quod pergis videre Petrũ. Quid tandem in eo dignum est vi
su? Cæterum præclare ait, se ire, vt videret Petrum, quandoquidem cũ
eum constituit Christus Iesus caput ecclesiæ suæ, ei dedit potestatem
ligandi atque soluẽdi: & cum piscator exiguus esset, dedit ei potestatẽ
aperiendi regnum cælorum, & mittendi ad infernũ, alios absoluendo
alijs vero absolutionem negando. Magnum ergo fuit beneficiũ con-
cessum vniuersis hominibus dimittendo hoc remedium in terra, quo
C possent liberari à peccatis suis. Maius etiam beneficium fuit, quod Pe
tri potestas deriuaretur ad alios sacerdotes, qui possent etiam peccata
laxare. Quod si vnus duntaxat esset confessor, & ille in extremo situs
mundo, laudabilis quidem, & vtilissima esset profectio, quæ ad eũ fie-
ret causa relaxandi peccata, & esset maxima culpa, & pœna illius, qui
eo cum posset, nõ se cõferret ad tantum beneficium consequendum.
Nunc autẽ cum tã multis cõfessoribus ornauerit Deus Ecclesiã suam,
qui vbicunq; adsunt, & peccata remittendi potestatem habent, magna
sane culpa est, ad eos crebro nõ accedere ad remedium impetrandum
& sanitatem consequendam. Hoc autem ita constituit Deus ad maio-
rem cõfusionẽ dãnatorũ, & eorũ, qui seipsos de industria, & data opera
infœliciter perdere volũt, recusantes, & negligẽtes ad tã diuinum sa-
cramentũ accedere. Non igitur nos tantã medicinam negligamus, sed
eam potius, quantũ possumus frequentemus, & Deo gratias eo nomi
ne agamus, præsertimq; hodierna die, in qua festũ B. Petri celebramus.

Verum

Universidad de Deusto Biblioteca

Verum non frustra tam exacte Beatus Matthæus locum describit, A vbi mundi Saluator illam tam grauem, ac frugiferam quæstionem protulit discipulis suis dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis? Sane aliquid mysterij habet, quod iuxta Cæsaream ciuitatem insignem eam proposuerit: par enim erat, vt prope ciuitatem gentiliũ fides sancta palam fieret quippe quam multitudo gentium, tempore
Gene 49. præstituto sequuturа erat. De Messia vtique vaticinatus est Patriar-
Esa.60. cha Iacob dicens. Ipse erit expectatio gentium. Idque Esaias notauit plerisque in locis suæ Prophetiæ. Iuxta Cæsaream à Philippo instauratam hæc interrogatio facta est. Nam historiæ tradunt, reges solitos esse in hac ciuitate tributum exigere, ab vniuerso regno. Quod proculdubio non male conuenit, quod Iesus Rex Regum ibidem censum fidei exposcit, à discipulis. O tributum sanctum, & persoluentibus satis proficuum, vt credamus Christum Iesum filium Dei; & virginis
Ad Heb.11. almæ esse. Sine fide namq; ait Apostolus, impossibile est placere Deo, B Cupiens ergo summopere cælestis saluator suam Ecclesiam fundare, stabilemque perpetuo manere firmissimum fundamẽtum ponit. Quãobrẽ interrogat sacros Apostolos. Qué dicunt homines esse filiũ hominis? Recte quidem de hominũ opinione exquirit, quo illorum errore euulso veritatem sacræ fidei in eis stabiliat. Agricola sapiens primo tri
Simile. bulos, & sentes euellere molitur, & deinde terrã optimè excultã op-
Hiere.4. timo tritico occupat. Hinc dogma illud Hieremiæ omni acceptione dignum. Nouate vobis nouale, & nolite serere super spinas. Ad eundem modũ dominus vulgi imperiti errores funditus euertit, & subin de semen selectum seminauit. Cæterũ homines, vt pote rudes ea, quæ foris sunt tantum iudicantes, Christum non filium Dei sed virginis sanctæ vnigenitum fore asserebant. Alij Ioannem Baptistam, alij Hieremiam, aut vnum ex prophetis ipsum existimabant. Mirabile est, quã varie vulgus imperitum de Domino sentiat. Obelluam non vnius sed
ad Rom.14. multiplicis capitis. Vnusquisque abundat in suo sensu, ait Apostolus. C Quod se nunc filium hominis, alijsque plerisque locis dominus appellat, humilitatis signũ est, vt Beatus Hieronymus notat, & pulchre, vbi cunq; vero scriptum est, filius hominis, Hebraice habetur filius Adæ: & quia verbum caro factum est, filium Adæ se se nominare nõ dedignatur. Honorauit enim mirum in modum naturam quam ex nobis susscepit, vt vicissim nos honorificemus q̃ accepimus ab ipso, videlicet,
Matth.5. vt filij Dei nominemur, & simus: idque opere adimplebimus, si gesta eius sequentes perfecti fuerimus, sicut pater noster cælestis perfectus est. Obseruatione dignum est: quod saluatorem nõ latebat quid popu-
Ad Heb.4. lus de eo cogitaret; nuda enim, & aperta sunt ei omnia ante quam fiãt. At voluit interrogare, vt doceat Reges, & prelatos id facere, quo occasiones

A siones cuiusuis mali auferant. O si Reges inquirerent vnusquisque de se. Quem dicunt homines me fore? In quo grauatur regnũ. Quis querelam habet quod iuste non egerim. Enimuero plurima scandala, si hoc fieret, rescinderentur in populo. Vtinam etiã & prælati hoc ipsum efficerent. Solerti vigilãtia requirentes, quid erga oues suas minus bene agatur. Melius est tibi nomen bonum, quam diuitiæ multæ: dicitur *Prou 12.*
in scriptura sacra. Et rursus, Curam habe de bono nomine, nõ de con- *Eccles. 41.*
gerendis diuitijs perfas, & per nefas, non solicite honores accumulare nitaris, sed de fama bona curam habe: in omnibus operibus tuis præcellens esto, ne dederis maculam in gloriam tuam. Elaborare in hoc etiam omnes fideles debent, vt cũ Apostolo dicere queãt. Bonus Chri *Eccle.33.*
sti odor sumus in omni loco. Præterea audiens saluator vulgi erga se *2. ad Cor. 2.*
opiniones varias, (quamuis in ciuitate Naim iuuene suscitato, popu- *Luc.7.*
B lus acclamaret. Propheta magnus surrexit in nobis, & Deus visitauit plebem suam, iam veluti oblitus miraculorum eius non Messiam fore ipsum testantur, sed aliquem eximium Prophetam dicunt) auocat nũc Apostolos, vt aliquid maius profiteantur de illo, & ait illis. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit. Tu es Christus filius Dei viui. Sunt quidem erroris viæ pleræque, veritatis vero via vna. Quam ob causam varia fuit vulgi responsio. Homines erãt & ceu homines iudicantes de humanitate saluatoris loquebantur. Sed non erant ij, ex quibus ecclesia sancta cõstrueretur. Ideo supernus mundi Redemptor alios voluit interrogare, qui supra hominum captum illuminati altius de ipso sentirẽt. Et quidem optime illorũ nouerat sincerã fidem, qui eam cordibus ipsorum inseuit, nam fides donũ Dei est, &
C non ex nobis. Sed nunc fratres ad nos nostra se vertat oratio. Quem me esse dicitis hodie clamat Christus Iesus? Vos fideles superbi, qui honores tãtopere diligitis, & crucis meę probra solerti cura fugitis, quid de mea humilitate iudicatis. Vos auari, quippe qui auaritiæ idolo noctu, diuq; obsequium offertis quid de mea paupertate sentitis? nonne *Matt.5.*
ex ore meo audistis: Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorum est regnũ cælorum: Occęcitatẽ detestãdam eorũ, qui quamuis fide integra Christum Iesum filium Dei confitentur, operibus tamen sanctis non va- *Ad Tim.1.*
cãt. Contra quos Beatus Paulus inuehitur dicens. Qui confitentur se nosse Deum factis autem negant. Væ illis, quoniã, nisi resipiscant, pœnas cõmeritas in gehenа ignis in perpetuũ dabunt. Tu es Christus filius Dei viui, fatetur Simõ Petrus. O mirabilẽ summi numinis erga homines magnificentiam, ò piscatoris stupendã Theologiam. Plane Philosophorum caterua aut Rhetorum schola arcanum hoc nunquam attigit: imo dicentes se esse sapientes stulti facti sunt, vt probe Apostolus asserit. Obseruandum magnopere est quod vulgi opiniones om-

nes

ad Rom. 1. nes Apostoli narrarunt: at cum omnes Dominus secundo interrogas- A
set, non vtique omnes, sed solus Petrus maior natu qui futurus pastor
Ecclesiæ vniuersalis erat, perinde atque omnium ore respondit. Fa-
cessat hæreticorum temeritas, & prorsus fatiscat eorum stultitia, dia-
boli suggestu exorta nostra hac tempestate. Summo Pontifici incum-
Deut. 17. bit ea, quæ sunt fidei, & quæ ad mores bonos spectant, definire. Qui
non obedierit sacerdoti, morte moriatur, in lege veteri præceptum
Luc. 10. fuit. Cui sententiæ consonat illud. Qui vos audit, me audit, & qui
vos spernit, me spernit. Vnus igitur respondit, quia vna est fides vnũ
baptisma, vna columba electa, & hæc est sancta Ecclesia Romana re-
ad Ephe. 4. galis Christi Iesu domus. Tu es Christus filius Dei viui. Paucis com-
plexus est Beatus Petrus vtranque naturam in Christo, scilicet, huma
nam, & diuinam. Paulisper hæc rimari oportet, nam totius fidei no-
stræ fundamentum, & basis hæc confessio egregia Beati Petri est. Quã
doquidem breui methodo nedum saluatoris nostri humanitatem, sed B
diuinitatem amplectitur. Christum ipsum esse asserens, humanitatem
Psalm. 44. confitetur: nam Christus græce vnctus dicitur. Nempe Christi huma-
nitas vncta fuit, non alio quo reges Israel, Prophetæ, & sacerdotes vn
gebantur, sed oleo illo, de quo in Psalmo multis retro sæculis regius
Vates Prophetar at dicẽs. Propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo læ
titiæ præ consortibus tuis. Hoc ad literam cum Messia loquens dixit.
Quo oraculo vsus est Apostolus ad Hebræos scribens, vt verum Mes-
siam probaret iam veniſſe, & non falso alium Hebræi expectarẽt. En
oleum vocat Propheta Spiritum sanctum qui oleum est exultationis,
& mirabilis lætitiæ. Vnde in synagoga Nazareth dominus vaticiniũ
Esai. 61. Esaiæ legens palam dixit. Spiritus domini super me, eo quod vnxit
Lu. 4. me, euangelizare pauperibus misit me. Et confestim addit. Hodie cõ-
Actuũ. 10. pleta est prophetia hæc in oculis vestris. Hinc Petrus clamabat redar-
guens crucifixores dicens. Quem vnxit Deus de Spiritu sancto. Et C
quidem noster Aaron Christus Iesus est sacerdos in æternum secun-
dum ordinem Melchisedec, ideo vnguentum eius defluit in barbam,
etiam vsque ad oram vestimenti eius: nã de eius plenitudine nos quo
Ioan. 1. tidie accipimus. O verum Israel Regem qui non vt Dauid, Salomon,
& cæteri principes corpora duntaxat, sed animas nostras ex ore leonis
funesti Satanæ eripuit, & populum suum proprio sanguine viuifica-
uit. Hic vere Messias, & mundi saluator est, quoniam non est aliud no
men datum nobis sub cælo, in quo oporteat nos saluos fieri, idque op-
time sciens sponsa non solum vnctum dilectum suum Christum voca
uit, sed oleum ipsum. Oleum effusum, inquit, nomen tuum, ideo ado-
lescentulæ dilexerunt te. Quod perinde est, ac si dicat. Quoniam vehe
menter clemens, benignus, & pius es, necnon totius misericordiæ
fons,

A fons, ideo fideles animæ te Iesu bone toto diligunt corde, & rebus fu-
tilibus spretis, vestigia tua sectantur. Ecce quomodo Beatus Petrus di
cens: Tu es Christus, tam humanitatem saluatoris, quam functionem
eius subindicauit. Et quia satis non est hominem eum sateri, nisi filiũ
Dei, & verum Deum confitemur, subinde adnectit. Tu es filius Dei vi
ui. Mira res, Petrus omnium orthodoxorum sententia hic typum præ
se tulit vnius ecclesiæ. Verum sine hac fide nemo potest placere Deo,
nec hęres regni cęlestis fieri. Huc attinet, quod sanctus Augustinus, di- *B. Aug. li. i de correct.*
xit libro de correctione, & gratia. Illa fides sane est, qua credimus nul
lum hominẽ, siue maioris siue paruæ ętatis liberari à contagio mortis,
& obligatione peccati nisi per vnum mediatorem Deum, & hominem *B. Tho. 2. 2.*
Iesum Christum. Hoc etiam docet Beatus Thomas in sua theologia. *q. 2. arti. 7.*
Cæterum signanter ait. Tu es filius Dei viui. Siquidẽ mysterium Tri-
nitatis his verbis pandi. Pater Deus viuus est qui generat filium suum
vnigenitum Christum, quippe qui alterutrum se se amantes Spiritum
B sanctum spirant. Quod vero Dei viui eum filium testatur, gentium
Deos mortuos, & nihil esse indicat. O infælices qui idolis suis inser-
uiunt, superbiæ, auaritiæ, gulæque famulatum præstant, hoc fonte, vi- *Hiere. 2.*
uo relicto. In quos ipse inuehitur, & merito quidem dicens. Me dereli
querunt fontem, aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ
non valent retinere aquas. Obseruandũ maxime est, quod solus Chri
stus est filius Dei viui, quia naturalis filius, nos autem omnes filij Dei
sumus, non viui, sed mortui, videlicet Iesu Christi, qui cũ verus Deus,
& viuus esset, pro nobis in cruce mori dignatus est, ac ita per eũ adop
tionem filiorum recepimus. Alioquin omnes nascimur filij iræ, ob pia
culum Adæ, à quo summi Dei gratia sola purissima Virgo Maria im-
C munis fuit. Et quia iam Diui Petri egregiã confessionem audiuimus, *Hiere. 2.*
nunc par erit, gratulationem, & benedictionem saluatoris attentius
consideremus. Beatus es Simon Bariona (ait illi bonus Iesus) quia ca-
ro, & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cælis est. Ecce
quam beneficus sit Dominus in eos, qui fide dilectioni coniuncta lau
des eius personant. O quam merito per Hieremiã Prophetam inquit
idem clementissimus Deus. Nunquid solitudo factus sum Israeli, aut
terra serotina? Super quo sic inquit Beatus Hieronymus. Non est terra
serotina saluator noster fratres, sed festiua, & ferax committamus er-
go ei operum bonorum, & laudum semina. Notandum etiam est, quod
Bariona non vna, sed duæ sunt dictiones. Bar, idest, filius Iona, hoc est
Ioannes, sic pater Petri vocabatur, iuxta illud: Simon Ioannis diligis
me plus his. Fælix, qui beatus à Domino vocatur, & non à mundo. Si
mũdus vos fratres vocat beatos, ne efferamini, obsecro, sed cauete, ne
cum eo vobis contingat id, quod contingere solet plurimis homini-

bus cum istis AEgyptijs inter nos habitantibus, qui multos homines ac mulieres ideo fælices nuncupant, vt eorum supellectilem, aut pecunias furari queant. Huc plane pertinet quod Dominus ait per prophetam Esai. Populus meus qui te beatum dicunt, ipsi te seducunt. Nonne homines mendaces sunt in stateris suis, qui videntes tot millia ouiũ, & boũ dixerunt: Beatus homo, cui hæc sunt. At contra regius Propheta eum populum beatum dixit, cuius Dominus Deus eius. Is nimirum beatificare valet tum Angelos in cælo, tum etiam homines electos suos qui mandatis eius obediunt, non solum in cælo glorificare potest, sed etiam in terra degentes lætitia inenarrabili consolari. Vnde in Psalmo dicitur. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Et saluator beatos appellat pauperes spiritu, mites, misericordes &c. Sed iam fas erit quærere, quid subest causæ, quod Dominus nec Nathanaelem nec Marthã beatos vocauerit à quibus similia verba audiuit, quæ Beatus Petrus deprompsit? Nempe (vt pulchre D. Chrysostomus ait) Nathanael & Marthanon Christum filium Dei naturalẽ cognouerunt, quando hoc dixerunt, sed adoptiuum, quod, nisi fallor ex verbis Nathanaelis claret. Tu es filius Dei viui, inquit: tu es Rex Israel. Qui ergo non totius mundi principem sed Israel duntaxat regem esse dixit, non nisi filium Dei adoptiuum eum tunc credidit at Beata Martha quanquam dixit: ego credidi quia tu es Christus filius Dei qui in hunc mundum venisti, non continuo addidit, tu es filius Dei viui vt adnotat Beatus Chrysostomus, eam ab rem de eius potentia dubitans, dicente domino. Tollite lapidem restitit dicens. Quatriduanus est, iam fœtet. Præcellens ergo Petri fides cõmeruit benedictionem hanc mirabilem, quæ ei à Christo Domino data est. Videte Petri fastigiũ charissimi. Quemadmodum enim Abraham vocatur quia, fide, pater multarum gentium futurus erat, ita Simon Petri nomen accepit, quoniam omnium, firmissimæ fidei professorum typũ gerit. Secundum enim Beatum Thomam nomina, quę imponuntur aliquibus diuinitus, semper significant aliquod donum gratuitum eis datum.

Esai 3.
Psalm. 143.
Psalm. 118.
Matth. 5.
B. Chrys. ho. 6. *in Ioãne*
Ioan. 11.
Gene. 17.
B. Tho. 3. *p.* *q.* 37. *arti.* 2.

A B C

¶ Omnia quæ habentur Litera. R. titulo renuntiatio deseruiunt huic materiæ.

PIETAS ET BENEFICENTIA.

Cant. 4. DVo vbera tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in lilijs: inquit sponsus loquens in canticis cum sponsa. Solet pectoris pulchritudo fœminis multum decoris, ac venustatis præstare: ob eamque rem sponsus duo vbera sponsæ hinnulis in lilijs pascentibus

A bus assimilat. Aptissime vero duobus vberibus pietas, & beneficentia exprimitur, quæ homini Christiano apprime necessaria sunt. Beatus Paulus duo hæc vbera vehementer commendat in Epistola ad Hebræos dicens. Beneficentiæ, & communionis nolite obliuisci. Si Christiano homini hæc vbera necessaria non essent, nunquam Diuinus Paulus ad Thessalonicenses scribens dixisset: Facti sumus paruuli in medio vestrum quomodo si nutrix foueat filios suos. Vnde vero S. Apostolus Thessalonicenses lacte poterat nutrire si vbera nõ habuisset. Sed oportet, vt spiritualis homo, & sponsa Christi vbera habeat similia hœdis gemellis, qui vt teneri sunt, ita etiam & æquales, Admirabilis Beati Pauli teneritudo: qui pro omnibus Ecclesijs orat, collachrymatur aliquando, manus eleuat in cælum, ad prædicandum omB nibus est paratus, omnibus se agnoscit esse debitorem. Sic æqualia sint oportet vbera spiritualis hominis, nam in fide non est distinctio Iudæi, & Græci, regeneratio enim Christiana, quæ cunctos abluit ex æquo nullos distinguit. Omnes, inquit Beatus Paulus, egent gloria Dei, vt iustificentur gratis per gratiam sponsi. Iudæus existimabat à gratia Euangelica gentes fuisse arcendas, multisque laboribus & longa prædicatione vix potuit Beatus Apostolus id suadere, Iudæis, euangelicam scilicet gratiam omnibus ex æquo debere esse communem: sed intuere Beati Pauli vbera, qui vere spiritualis homo erat, inter tot diffidia, & tumultus vtriusque populi vtrique vbera adhibebat æqualia: Iudæis fiebat tanquam Iudæus, & his, qui sine lege erant, quasi sine lege esset. Omnibus inquit omnia factus sum, vt omnes lucrifaciam. Parum prodest tamen vbera habere æqualia, & similia duobus hœdis gemellis, nisi foris ad nutriendum paruulos coaptentur. Nunc quid prodest, si proximo compatiaris interno quodam animi affectu, nisi eius etiam infantiæ contemperare te commodè scias. Quid prodest, si compatiens, affectu meam in te causam transferas, si exterius nunquam spiritualis hominis vbera adhibeas? Necessarium vtique est vt interius proximo compatiaris, exteriusque more nutricis vbera adhibeas. Secundo oportet vbera sint æqualia; ita vt beneficentia Christiana, & pietatis opera omnibus ex æquo impendantur. Nam videre est quosdam beneficos quidem, & pietatis operibus intentos, sed in parentes, amicos, & affines, cæteros vero omnino negligunt, & prætermittunt: quasi sponsus eis vberibus delectetur, quæ non sunt æqualia, & similia hœdis gemellis.

Ad Heb. 13.
1. *ad Thes.* 2.
Ad Rom. 4.
Ad Rom. 3.
1. *ad Cor.* 9.
C

¶ Omnia quæ habentur litera. M. titulo Misericordia hominis deseruire possunt huic materiæ.

POTENTES TYRANNI.

Iob.15.

IN libro Iob dicitur. Cunctis diebus suis impius superbit & numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius, & cum pax sit, ille insidias semper suspicatur. Tyrannorum vitã & mores his verbis elegantissime describuntur. Principio, inquit Eliphaz, cũctis diebus impius, & tyrãnus superbit, & numerus annorũ tyrãnidis eius absc̃ditus est. Recte etiã Hebræa habẽt, Cũctis diebus impius dolet in modũ parturiẽtis, & numerus annorum, quibus seruiat absc̃ditus est tyrãno. Hæc fortasse dicuntur, propterea quod tyrãnus (quemadmodũ dixit Euripides in Ione) vultũ quidem habet suauem cæterum domestica omnia tristia sunt. Appellat itaq; Eliphaz dolores parturientis, quibus excruciantur tyrãni, anxietudines illas, solicitudines, & curas, quibus penitus absumuntur, quo vel magistratum conseq̃ãtur, vel adeptũ retineant, vel diuitijs, & opibus abũdent, longoq; seruorũ comitatu sint constipati. Multa de hac re dicuntur sapiẽter, & elegãter à Xenophõte in Hierone. Lõgas itaq; tyrãni texunt telas, & se inutiliter macerãt, & cõficiunt, & instar parturientis doloribus grauissimis premũtur, cũ sit ab eis absconditus numerus annorũ, quibus in subditos possint deseq̃uire. Sonitus terroris semper in auribus illius: & cũ pax sit, ille semper insidias suspicatur. Elegãs profecto descriptio tyranni, & libertatis publicæ oppressoris. Recte Elianus de eadem re suem atq; tyrannum persimiles esse dixit, nã si quispiam suem tetigerit, grũnit ilico, & clamat, idq; merito: nã nec vellera habet, nec quod piam aliud præter carnes. Semper igitur mortẽ somniat, cũ sciat quibus vsibus præstãdis vsurpari possit. Sũt ergo illi tyranni similes. Omnia, inquit Eliphaz, suspicãtur, atq; metuũt: sciũt enim, quod quemadmodũ sues ita & ipsi vitam omnibus debeant. Ob eam rem Phalaridis sentẽtia illa celebratissima est. Tyrãnidi malim subesse, quã prę esse; nã subditus aliorũ malorũ securus vnũ tyrãnũ metuit; tyrãnꝰ autẽ & eos, qui foris insidiãtur quin etiã & illos, per quos seruatur oẽs metuit, ob eáq; rẽ eleganter subiecit Eliphaz. Nõ credit, q; reuerti possit dẽ tenebris ad lucẽ circunspectãs vndiq; gladiũ. Si tenebris circunfunditur hoc est, aduersa fortuna premitur, nunquã sperat, se ad meliorem rerũ statum

Similes.

A statum reuocandum, sed quasi ex alta spelunca semper gladium, hoc est, diuinas & humanas castigationes venturas pertimescit, & addit, Cum se mouerit ad quærendum panem nouit, quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Hunc locum ita nostri iuxta vulgatã versionem accipiendum putant: quod dicitur, ad quærendum panem: ideſt, cum accesserit hora edendi, atque bibẽdi, quæ maximè solet cæteros homines exhilarare, & alacritate, & gaudio afficere (nã est illa hora hilaritatis, atque lætitiæ plena): tunc, inquit, maxime ad tristitiam contorquetur impius, & tyrannus gauiori semper metu, & solicitudine correptus. Quod quidem argumentum est animi terroribus attoniti, atque perculsi: nam si domestici probi sunt, atque sapientes, vel ob eã rem vehementer illos reformidat, si vero fontes, ne quid audeant libertatis amore, si sapientes, ne quid machinentur aduersus illum: si iusti, ne multitudo cupiat ab alijs iustis gubernari. Prosequitur inferius

B dicens. Non ditabitur, nec perseuerabit substantia eius: nec mittet in terra radicem suam, nec recedet de tenebris. Difficillimum est mala parta, & multorum iniuria atque incõmodo congesta diu retinere. Poterit impius, & tyrannus florere ad tempus: poterit opibus, atque diuitijs multorum excitare admirationem, harum tamen rerum possessio non erit diuturna: fragili enim, aut potius nullo nititur fundamento. Quemadmodum arbor, quę non in imam terram radices immittit, sed ipsa tantum terræ superficie facile exarescit absumpto prorsum omni humore, ita vt extincto virore inter ipsos oculos applaudentium: atq; laudantium corruat, & deficiat: Sic de tyranno, totaque illius fælicitate iudicandũ est. Quis nescit Pheræi Alexandri exitus, & aliorũ multorũ tyrannorũ. Qui quoniam nõ probe fuerũt radicati, facile exarue

C re, nec recessere de tenebris, hoc est, nũquã ab infelici rerũ statu ad melioré facere regressum potuere. Et quia arbores vt externo virore, ita & frõdibus, & ramis se solent cõmendare, propositã metaphoram amplificat dicẽs. Ramos eius arefaciet flãma, & auferetur spirituoris eius. Id quod est ramus, & frondes arbori, sunt etiam & amici, & consanguinei, ministri, assentatores, consiliarij impio Principi, aut tyranno: nam quemadmodum prodeunt rami ab ipsa arbore, & quemadmodum eodem alimento sustentantur, & naturam, & ingenium arboris referunt: ita hi omnes imitatores sunt tyrãnicæ impietatis, qui illi semper sunt adiumento ad perficiendas suas libidines, & explendas impietates. Hos itaque (inquit Eliphaz) flamma diuinæ vltionis perdet. Et auferetur, inquit, spiritu oris sui. Vbi in Hebræo habetur. Discedit-

Simile. que in spiritu oris. Qui locus sic potest explicari, vt quæ arbor videbatur in terra plantata, probeque radicata, virens, & frondosa, flante Deo subito recedat atque dispareat, in cineres videlicet, & fauil

Simile.

las redacta. Et paulo inferius eius miserabilem exitum adhuc elegan- A
ti explicat metaphora sumpta à re rustica. Lædetur, ait, quasi vinea in primo flore botrus eius, & quasi oliua proijciens florem suum. Nam vitis fructus, & fructus oliuæ, dum floresc unt inter cæteras arbores tenerrimi sunt & cuiusque nocumenti impatientes, & gelu infestantur, & decutiuntur imbribus ac denique ventorum flatus eis nocumenta inferunt grauissima. Vt ergo flos vitis, atque oleæ ita etiam & flos qui dem fortunæ. Solet enim homines florere integerrima ætate, optimo habitu, maximis viribus opibus, & honoribus, ingenio, liberis, propinquis affinibus, amicis. Cum ergo maxime floruerit impius (inquit Eliphaz) tum maxime pelletur à vita cum nihil tale sperauerit. Caer seha como flor de oliua y cortarle han en agraz.

Potentes domini & tyranni ex bonis receptis sumunt occasionem superbiendi. B

NOn faciunt (ait Seneca) meliorem equum aurea frena, neq; hominem præstantiorē fortunæ ornamenta. Empturus equum phaleras, & cætera ornamenta tollit, nudumq; considerat: idem etiam facere debet quisquis hominis præstantiam dijudicare cupit, non illum ex fortunæ additamentis, sed ex animo, & virtutibus) quæ propria hominis, & vera bona sunt æstimet. Cur ergo tibi potentes, & opulenti homines magni videntur. Nimirum quia metiris illos cum basi sua. O singularem hominis ethnici sententiam. O æterne Deus & quam multis potentia, perditionis est causa: Dauid enim si priuatus homo fuisset, nec omnia in eius arbitrio sita essent, fortasse alienam vxorem non cō cupijsset, aut certe nō facile in domū suam solo iussu adducere potuisset, nec deinceps eius virum interfici præcepisset. Sed (ò mira Dei iudicia) quo tempore Vrias Ethæus non est ausus accedere ad suam, Da- C
uid alias sanctus, & Spiritu sancto plenus inuasit alienam. Hoc exemplo colligere eorum pericula licet, qui in potestate degunt, quibus videlicet omne, quodlibet videtur licere.

Potentes Domini.

EXistimo, quod nullo vnquam tempore erga se & pro sua vtilitate vsus est sua omnipotentia dominus Iesus Redēptor noster prę ter quam in ieiunio quadraginta dierum vbi cū esurijsset accesserunt Angeli & ministrabant ei. Benedic ergo hunc pium protectorem, qui aliquādo esuriens non sibi produxit in ficu grossos: & sitiens in cruce non sibi potum concesit. Pro nostra autem salute suā reuelauit potentiā. Quod si obijcias de multiplici represione inimicorum, vt cū parabant.

A bant illum præcipitare de supercilio mōtis, aut lapidare: vbi transiens per mediū illorū ibat: respondemus quod in his, aut similibus sua omnipotentia vsus fuit por bono nostro sublimiori illa fecit, & ad perficiendam dispensationem, & œconomiam mysterij Incarnationis. Habent ergo principes & potentes huius sæculi magnam doctrinam in Christo Iesu Redemptore nostro cuius potentia, pro aliorum vtilitatibus multa bona dispensabat, vt doceret quomodo potētia magnatum debeat seruire vtilitatibus paruulorum.

Non est cur in potentia humana homines fidant, flante enim Deo omnia corruunt, omnia, tanquam infirma euanescunt. Non saluatur Rex (ait Dauid) per multam virtutem, nec gigas in multitudine fortitudinis suæ. Fallax equus ad salutem in abundantia virtutis suæ non saluabitur. Ecce oculi domini super metuentes eum, & in eis, qui spe *Esai.31.*
B rant super misericordia eius. Quemadmodum nubes magna exhalatio *Simile.*
nibus nimis plena totum cælum cooperit, & mundum tonitribus, & fulminibus terret, quæ statim in aquam resoluta cadit in terram, ex qua lutum efficitur, quod pedibus teritur: ita potētes, & principes huius sæculi nubes sunt plenæ fumis terræ in aere versantes, & superbia fortitudine, opibus, ac potentia totum orbem terrentes, flante verò calamitate, vel infirmitate à Deo emissa, cadunt statim in terram & in lutum reuertūtur. Quid ergo superbis terra, & cinis? Humiliare sub potenti manu Dei, vt exaltet te in æterna fœlicitate. *Isai.29.*

Esaias Propheta pollicetur futurum esse, vt Dominus excitet gladium fortem, & potentem aduersus Leuiathā serpentem antiquū: quem locum quamuis de Sathana interpretentur aliqui: tamen de rege Babylonico primo est accipiendus, de alijsq; principibus sæculi hu
C ius, qui pauperes homines, & tenues solent multis modis opprimere, atque vexare. Quos eleganter sanctus Propheta bestijs marinis assimilat, potius quam terrestribus, quia in mari multo sunt quam in terra maiores, & sæuiores, tum propter humoris luxuriam, tum alias ob cau *Plinius.lib.*
sas, quas Plinius refert. *9.cap.2.*

Potentes tyranni & domini tribus præsertim vitijs immersi sunt.

TRia vitia, fontem, & originem plurimorum malorum esse reperio videlicet faustus familiæ, atque inuentiones vestium, quibus quotidie alia atque alia forma renascentibus quod patrimonium sufficiens esse poterit? Secūduum vitium est gula: nā cum vnum duntaxat nemus vel silua sufficiat ad sustētandum plurimos elephātes, leones, vrsos, atq; alia bruta animātia, vētri vnius hominis nec tellus nec ma-

re sufficit. Tertium vitium est ludus. Et hęc vitia maiori ex parte in do A
minis temporalibus huius mundi regnant, ex quibus tãquam ex fon-
te luxuriæ, tyrannides, atque alia plurima scelera oriuntur, inter quæ
vnum valde infestum, & nociuum est inimicitiam cum Christi pau-
peribus habere, eisq; eleemosynas non elargiri: nam cum præcipuum
iter quod nobiles & illecebris dediti ad saluãdas animas suas habent,
sit eleemosyna, quam pauperibus erogare debent si hoc non agunt
quod remedium habebũt ad animarum suarum saluationem. Etenim
vigilias, ieiunia, disciplinas, atque alias corporis macerationes ipsi ve-
Danie. 4. hementer odiunt, & abhorrent. Vnde Sanctus Daniel regi Nabucho-
donosor non dixit: Indue saccum, sede in cinere, ieiunijs corpus ma-
cera, terga verberibus cæde, nudis pedibus gradere: hæc namq; omnia
à regio splẽdore, & maiestate aliena sunt; sed ei dixit. Peccata tua elee-
mosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Si ergo
domini huius sæculi omnes diuitias ludunt, & consumunt (y estan B
empeñados hasta los ojos) quomodo eleemosynas pauperibus eroga-
bunt? Igitur in maximo periculo, & discrimine eorum salus spiritua-
Actuum. 2. lis sita est. Quid ergo vobis, qui ita pignerati, & impossibilitati estis
aliud dicam, nisi quod Diuus Petrus in actibus apostolorum dixit, Sal
uamini à generatione ista praua. Cum autem potentes huius mundi
ita corrupti, & depraũati sint aliud super hoc ingens malum habent
(ex quo eorũ ægritudo fere irremediabilis est) videlicet quod recipe-
re nolunt alicuius correctionem, quin potius ei, qui ipsos increpat di-
2. Paralipo. 25. cũt id, quod Rex Amasias cuidã Prophetæ ipsum reprehẽdenti dixit.
Num consiliarius regis es? Quiesce, ne interficiam te. Non sic fecit rex
2. Regũ. 11. Dauid, sed patiẽter tulit Prophetæ Nathan correctionem: sicut etiam
Ejai. 39. Rex Ezechias reprehensionem Prophetæ Isaię & Theodosius increpa
tionem sancti Ambrosij humiliter sustinuerunt. Sed proh dolor quam
pauci nunc extant Theodosij, & quam pauci viri sunt qui animum, C
pectus, & constantiã D. Ambrosij ad increpandũ magnates habeant:
Isai. 28. idcirco dicimus eorum peccata esse pene irremediabilia. Væ cymbalo
alarum: dixit Isaias Propheta. Quod intelligi potest de huius mun-
di potentibus, qui sunt velut campanæ alatæ, virtutibus vacui, &
aere vanitatis, ac superbiæ pleni. Tienen alas de grandes dignidades,
officios, y gouernaciones, pero como a la hormiga le crecen alas por
su mal, assi estos por su mal tienen alas de potẽcia, pues con ellas han
de volar, hasta el infierno.

Potentes Dominos decet clementia præditos esse.

OPortet potentes dominos clementes esse, ac pios erga domesti-
cos suos, & etiam erga extraneos. In Deuteronomio præcipiebat:

Do-

A Dominus Hebræis vt in celebratione festorum hoc modo se gererent.
Epulaberis coram Domino Deo tuo tu, & filius tuus & filia tua, & ser-
uus tuus & ancilla & leuites qui est intra portas tuas, & aduena, ac pu-
pillus, & vidua, quæ moratur vobiscum. Indignus est seruitute seruo-
rum, & famulorum Dominus ille, qui quando ipse otio, & voluptati-
bus vacat, vult, vt serui eius laborent; & affligantur. Attendite Dei pro
uidentiam, qui quoties iubebat Hebræis, vt festiuitates cum gaudio, &
comessationibus celebrarent, statim eis præcepit, vt etiã famulos suos,
& pauperes in illis festiuitatibus sibi adhiberent, omnesq; simul gau-
dio, ac lætitia ibi afficerentur. Inquo docuit non æquũ esse, vt Dñi sine
seruis suis gauderẽt. Docuit etiã potẽtes huius sæculi quo pacto poten
tia sua vti deberent subditos suos mãsuete, ac patienter tolerando, quã
do S. Moysi præcepit, vt verbis mansuetis postularet à quibusdã regi-
bus, vt sibi liceret per eorum terras transire: atq; ita inquit S. Moyses. *Deute. 2.*
Misimus nuntios ad Seon Regẽ Esebon verbis pacificis dicẽtes. Tran-
sibimus per terram tuam, via regia gradiemur, alimenta pretio vende
B nobis vt vescamur; aquam pecunia tribue, & sic bibemus. Cum Hebręi
tam potentes essent, & secum Dei fauorem asportarent, possentque Re
gem illum, ac terram eius destruere vrbanitate illa vsi fuerunt. Addi-
scant ergo potentes huius sæculi, addiscant à creatore suo non vti vio-
lentia, addiscant subditos ac vassallos suos tolerare, & ab eis pacificè &
mansuete exigere id, quod vel etiam iuste eis debetur. Hoc apertius
ostendit Dominus in libro Numerorũ cum Rege Edom, quando misit *Num. 20.*
Moyses nuntios ad eum, vt per terram eius sibi transire permitteret; cũ
que Rex Edom eis non assentiretur, iussit Dominus Hebræis, vt per
alium locum iter facerent, ac si ipse vires & potentiam ad illos euerten
dos non haberet. Ecce quomodo potentes Domini huius sęculi in hoc
apertissimum habent exemplum, quo admonẽtur, ne à vassallis, & sub
C ditis suis vi extorqueant illa, quæ ipsi eis concedere nolunt, & animad
uertant como Dios no se desprecia de torcer el camino porque el hõ-
bre no consiente que passe por su tierra. Quis vnquam rem talem au-
diuit. Quis potens huius sæculi talem patientiam habuit. In his docen
tur potentes, vt subditos suos patienter ferant; & ne potestate sua quã-
do ius, & ratio aliud postulauerint; continuo vtantur.

Potentes tyranni sunt Dei flagella, quibus ipse populos flagellare
solet: atque ita Dominus Pharaoni dixit in libro Exodi (quem locum *Exod. 9.*
citat Diuus Paulus ad Romanos scribens) Posui te, vt ostendam in te *Ad Rom. 9.*
fortitudinem meam, Videtur Dominus in hoc dicere se impium Pha- *cap.*
raonem crudelem fecisse ad ostendendum suam in eo fortitudinem.
Ex quo infert carnalis homo. Quid adhuc quæritur. Voluntati eius
quis resistet: Quasi dicat. Si Deus hominem facit improbum, quomo-

Universidad de Deusto Biblioteca

do ipse probus esse poterit. Ad hoc respondet ibi Diuus Paulus in- A
quiens. O homo tu quis es, qui respondeas Deo. Nunquid dicet fig-
mentum ei, qui se finxit. Quid me feciſti ſic. Deus non opus habet ho
mines improbos facere, vt ſuam oſtendat potentiam, ſed ipſi ſuæ volũ-
tatis deprauatione ſe improbos efficiunt. Hoc autem quod hic Domi-
nus de Pharaone inquit, ſignificat, quod cum Pharao ſua deprauata vo
lũtate improbus eſſet, & mortem iure optimo mereretur, Dominus eũ
patiẽter tulit, permiſitque, vt viueret & ipſum ad regni imperium euc-
xit, & permiſit, vt populi ſui flagellum eſſet, atque in eo potentiam
ſuam oſtendit, ipſum tot flagellis puniens, ſiquidem ſe indignum fe-
cit, vt in eo ſuam Deus miſericordiam oſtenderet. Itaque ſi Pharao
Simile. alios flagellauit, ipſe etiam flagellatus fuit. Experientia apparet, quod
montes proceri, & alta cacumina, ac turres communiter à fulminibus
percutiũtur, in imis autem vallibus raro fulmina ipſa cadere videmus. B
Sic diuina prouidentia & ordinatione potentes, ac magnates huius
Simile. mundi magnis flagellis percutiuntur, & multis aduerſitatibus expug-
nantur: in quibus Deus ſuam potentiam oſtendit. Dicunt artifices,
quod ad ædificandum firmum, ac perpetuum ædificium oportet lapi-
des eſſe quadratos, nam teretes & rotundi non ſe tangunt, nec ample-
ctuntur niſi in puncto, atque ita ſunt cauſa deſtructionis ædificij.
Idem contingit in hoc ſpirituali ædificio: cum enim potentes mun-
di Domini ſeſe ad inuicem per charitatem non amplectantur porque
no eſtan quadrados con las virtudes antes ſon como piedras rollizas,
y redondas inchados con ſoberuia, que no ſe tocan vnos con otros ſi-
no en vn punto, pues toda ſu vida vnos con otros andan en puntos, y
en pundonores, ſon cauſa de grandes diſſenſiones, y de grãdes deſtruy
ciones de las Republicas, y de toda la Sancta Igleſia.
Daniel. 4. In libro Danielis refert ſacra ſcriptura regem Nabuchodonoſor vi- C
diſſe arborem magnæ altitudinis ad cuius vmbram erant plurimæ
aues, & animantia, & ſicut idem Sanctus Propheta explicuit, arbor
illa erat ipſe Nabuchodonoſor ſuperbus, ac tyrannus ſub cuius vm-
bra, & protectione homines beſtiales, & vani per aues illas ac beſtias
ſignificati, viuebant. Y ſi eſte mal ſe acabara alli harto bien fuera, pe-
ro ha cundido tanto, que ha llegado a los poderoſos ſeñores de la Chri
ſtiandad, porque pocos ſanctos, ni virtuoſos, ni deuotos, ni ſabios
hallareys, que moren en ſus caſas, ni ſe cubran con ſus ramos, con ſu
ſombra, y con ſu fauor; ſolo hallareys en ſus caſas hombres beſtiales,
y vanos que hablan al ſabor de ſu paladar, y ſon terceros y inſtrumen-
tos para el cumplimiento de ſus torpes appetitos, y tiranias. Cierto ſi
todos los grandes pagaſſen a ſus criados lo que por ellos hazen peccan
do para cumplir ſus appetitos, como Dauid pago a los que le traxeron
la

A la cabeça de Isboſeth, no ſe harian tantas oſſenſas de Dios como ſe ha- *2. Reg. 4.*
zen para agradar a los ſeñores del mundo.

Potentes Domini in duobus præcipue exercere ſe debent.

XEnophon princeps Philoſophiæ, & eloquentiæ dicere ſolebat Dominum temporalem duo præcipua habere debere, videlicet honorare obedientes, eiſque fauere: & inobedientes punire, ac caſti-
gare. Nam ſicut corpus non poteſt eſſe perfectum, niſi duo brachia ha- *Simile.*
beat; ita qui præeſt, non poteſt recte gubernare, niſi & faueat probis, &
B improbos coerceat: vtro autem horum magis vti debeat, explicuit, &
declarauit imperator Titus cuidam amico ſuo hanc ſibi quæſtionem
proponenti, affirmando, que el hazer mercedes es el braço derecho, y
el caſtigar culpas es el yzquierdo, & quemadmodum dextro brachio
plus vtimur quam ſiniſtro, & contrarium eſt res monſtroſa: ſic glorio
ſius eſt virtutibus fauere, quam vitia punire. Nam in illo ſplendet amor
in hoc autem timor. Huc ſpectat illud Beati Auguſtini dicentis eum,
qui rempublicam aliquam gubernat, optare debere potius diligi, quã
timeri: quod ſignificauit viſio illa, quam vidit Propheta Ezechiel, *Ezechi. 41.*
qui ait ſe vidiſſe in quodam templo plurimos cherubines depictos
quorum quilibet duas facies alteram hominis, alteram vero leonis ha-
bebat, y con cada vna dellas miraua para vnas palmas que eſtauan en-
tre cherubin, y cherubin. Cherubin, ſecundum Beatus Hieronymum,
ſignificat quaſi plurimos, que es el principe o el perlado, que ſe llama
C quaſi muchos: nam omnes virtutes quæ per ſubditos ſparſæ ſunt, in eo
ſimul eſſe debẽt y ha de ſer, quaſi muchos, porque ha de acudir a todos,
y ſer de todos. De manera que quien menos ha de tener en el es el. Te-
ner cada Cherubin dos caras vna blanda de hombre y otra ceñuda, y
braua de leon, es enſeñar Dios, que el principe y ſeñor a los buenos ſe
ha de moſtrar blãdo, y ſuaue: y a los malos aſpero, y temeroſo, mas aora
fauorezca al bueno, aora caſtigue al malo ſiempre ha de tener los ojos
pueſtos en la palma, q̃ es el premio de la victoria, y el eterno galardõ al
qual S. Pablo llama corona de iuſticia que es Dios. In hoc ergo oculos *1. Ad Tit. 6.*
ſuos collocare debet ille, qui errare noluerit. Cũ autem dicitur tẽpora- *cap.*
les Dominos debere æquitatem ſeruare, non ſignificat eos tãtum vnis
quam alijs tribuere debere, hæc enim æqualitas potius inæqualitas eſt,
ſed vult dicere, quod munera ac beneficia debent eſſe æqualia meri-
tis, & ſupplicia delictis. Sol quando ſuis radijs percutit alicuius ædifi- *Simile.*
cij frontiſpicium, per omnes feneſtras quæ in illa parte apertæ ſunt, in-
greditur,

greditur, sed cum aliæ alijs ampliores sint, fit, vt per alias plurimum A
splendoris, per alias vero parum ingrediatur, & tamen dicimus solem æqualiter per omnes illas fenestras ingredi, non quia tantum per vnã quantum per aliam ingrediatur, sed quia æqualiter, & iuxta magnitudinem cuiusque ingreditur. Sic tunc dicimus principes, & prælatos æquales, ac iustos esse non quando tantum fauoris præstant ijs, qui parua merita habent, quantum ijs, qui magna, sed quando beneficia quæ eis conferunt meritis proportionantur. Qui hoc habuerit vere princeps erit, & æquus Dominus: si vero nullus reperiatur, qui hoc habeat, ille, qui magis huic propinquus fuerit, iustior erit: sicut ex plurimis sagittarijs, qui in album sagitas dirigunt, licet nullus scopum figat, ille melius sagitam dirigere dicetur, qui propius albo accesserit, & pertigerit.

Simile.

Plurimi sunt, qui cum se in prælaturis, & dignitatibus collocatos vident, volunt vltionem sumere de illis, qui ipsos offenderunt, quando illud munus, vel illam dignitatem non habebant. Non sic fecit Trasibulus ille Græcus, qui cum tyrannos Athenienses interfeciſſet, & solus in omni principatu remansisset videſ plurimos adhuc existere, qui ipsum offenderãt, legẽ quãdã instituit, qua præcepit, vt nullus propter præteritas culpas puniretur, aut accusaretur, ne videlicet occasionẽ haberet vlciscẽdi iniurias sibi ab inimicis suis illatas. Legitur de quodam duce de Vrliens, quod cũ aliquãdo iniuriã ab alio potẽti Dño accepisset, tandẽ tractu tẽporis ad regni Francię culmẽ euectus est, cũq; aliqui ipsum hortarẽtur, vt illatã sibi iniuriã vindicaret, siquidẽ per tẽpus, & potentiã sibi licebat, respõdit nõ licere regi Galliæ vlcisci iniurias factas Duci de Vrliẽs, nec eas in memoriã reuocare. De huiusmodi principibus omnes huius tẽporis gubernatores exẽplũ sumere debebãt, sed plurimi adeo infimo ingenio præditi sunt, vt munera & officia nõ acceptent, nisi ad vindictã de inimicis suis sumẽdã. No ay cosa, en q̃ mas vn hõbre se descubra y manifieste, q̃ en gouernar: alli se conocé su pecho, y su marco. El hõbre sin officio es mercaduria cerrada, q̃ no se vee della sino el emboltorio, y no mas, pero el officio desembuelue vn hõbre, desatale, y muestra lo que no se parecia. Vas vacuum licet rimas habeat, non potest facile defectus eius videri, quousque liquor aliquis in illud infundatur: entõces comiẽça a reçumarse, quando esta lleno. Sic plurimi sunt, qui quando munus, seu officium nõ habẽt, plurimos defectus suos operiunt: at vbi primum officia accipiunt, & in aliqua dignitate collocantur statim, quid intra se habeant, ostendunt luego se reçuman, y descubren lo que tienem. Vnde optime Philosophus ille Græcus nomine Pitacus inter septem Græciæ sapientes annumeratus dixit, Magistratus virum ostendit.

Simile.

B

C

Poten-

A *Potentes Dominos decet humilitas.*

BEatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Puto quod Centurio inter seruum, & Dominum nullam differentiam æstimabat, sciens, quoniam etsi dignitas in hoc sæculo diuersa est inter illos, vna est tamen natura illis. Ideo magis Dei imaginem honorabat in homine, quam opus captiuitatis contemnebat in seruo. Quod Deus non secũdum suam iustitiam creando disposuit, sed propter peccata hominũ permittendo suscepit. Si tu enim Dominus pretium dedisti pro seruo, Deus spiritum suũ plantauit in eo: quanto ergo maior est spiritus Dei, quam pretium hominis, tanto maius est, quod ametur, quam quod cõtemnatur in seruo. Vide ergo, ne fortè si tu propter pretium tuum abusus fueris illo sine timore Dei, Deus propter spiritum suum rationem
B à te exigat sine misericordia. Audiant etiam, & intelligant serui. Sicut enim habent Domini, quod imitentur in Centurione, propter eius misericordiam, sic habent & serui, quod imitentur in puero Centurionis propter eius sinceritatem. Putas enim qualis erãt ille puer, vt sic amare tur à Domino. Secundum dilectionem Domini mensurate fidem serui. Nec enim possibile erat, vt sine pretio bonorum morum talem sibi dilectionem Domini comparasset. Domini ergo seruis debẽt amorem, propter communem naturam: serui autem debent Dominis suis timorem, propter ordinationem diuinam. Et in seruis Christus ametur à Dominis, & in Dominis Christus timeatur à seruis. Et quanuis non satis male torquebatur ille seruus, tamen æstimabat illum Dominus male torqueri, quia sic diligebat eum. Nam vnusquisque, quem diligit, & si modice fuerit tædiatus, grauius eum putat habere, quam habeat.

B. Chrysost. Hom. 22. su. Matt. 10. 2.

C

PRÆDESTINATIONIS & reprobationis differentia.

IN hoc est magna differẽtia, & distantia reprobationis, & prædestinationis diuinæ: quod vocatio, iustificatio, & glorificatio sunt fructus, & effectus prædestinationis. De quo Beatus Paulus ad Romanos scribens ait. Quos prædestinauit, hos & vocauit: Quos autem vocauit, hos & iustificauit, quos autẽ iustificauit, (finaliter scilicet) illos glorificauit. In qua sententia electio, vocatio, iustificatio ex liberalitate Dei constant: glorificatio autem merces est etiam operum bonorum. Vnde ex pacto, & lege diuina dicitur glorificatio corona debita, & iustitia. Peccata vero non sunt effectus reprobationis, imo causa vlti-

Ad. Rom. 1

2. Ad Ti. 4.

mi

mi effectus, qui propter propria peccata infligitur: non quidem actus A
diuinæ voluntatis causa sunt, sed ordinationis ad pœnam æternã, præ-
uisa finali impœnitentia, vt docet Scotus lib. 1. & in hoc concordat Bea
tus Thomas cum Scoto super Epistolam ad Romanos. Et omnes scho-
lastici in hoc etiam consentiunt, si sano modo intelligantur.

Scotus lib. 1. dist. 42. q. vnica.

B. Thom. in 9. c. ad Ro. lectione. 2.

Nota etiam, quod ad reprobationem sunt tria. Permissio peccati,
ipsum peccatum, & æterna punitio. Neque hæc tria simul sunt effectus
reprobationis diuinæ, quemadmodum omne ordinans in vitam æter-
nam, est effectus prædestinationis. Vnde diuersa est sententia de causa
reprobationis, & prędestinationis: quia vltimus effectus reprobationis,
qui est punitio, habet causam ex parte reprobati, scilicet culpam: cuius
nullo modo Deus est author: prædestinationis autem vltimi effectus,
scilicet beatitudinis, licet sit in nobis aliqua causa scilicet, meritum, id
tamen est à Deo prædestinante: & sic de effectu toto vtriusque scilicet
reprobationis, & prædestinationis alia & alia est sententia, vt docet B
Beatus Thomas: quia licet præscientia meritorum non sit causa præde
stinationis, præscientia tamen demeritorum modo quodam speciali
causa est positiue vltimi effectus reprobationis, quia propter demerita
præscita, nec à Deo præparata statuit à se quosdam perpetuo puniendos: & in hoc diuina bonitas suo modo in hac iustitia participatur. Vo-
luit namque Deus in hominibus, quantum ad aliquos, quos prædesti-
nat, suam repræsentare bonitatem, per modum misericordiæ parcẽdo:
& quantum ad aliquos, quos reprobat, per modum iustitiæ puniendo,
vt docet Beatus Thomas. Hanc rationem ostendit Beatus Paulus in
Epistola ad Romanos dicens. Volens Deus ostendere iram, (ideſt, vin-
dictam) iustitiæ, & notam facere potentiam suam sustinuit (ideſt, per-
misit) in multa patientia vasa iræ apta in interitum, ex propria culpa,
quam Deus non fecit, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa miseri-
cordiæ, quæ ipse fecit, & pręparauit in gloriam. Neque in hoc iniquitas C
apud Deum, si inæqualia, non inæqualibus præparat: hoc enim esset cõ
tra iustitiæ rationem si prædestinationis effectus ex debito redderetur,
& non daretur ex gratia. In his autem, quæ ex gratia dantur potest quis
que pro libito suo dare, cui vult plus, vel minus, absque præiudicio iu-
stitiæ, dummodo nulli subtrahat debitũ; & hoc est quod dicit pater fa-
milias apud Matthæum. Tolle quod tuum est & vade. An non licet mi
hi, quod volo facere.

B. Tho. 1. p. q. 23. arti. 5.

B. Th. 1. p. q. 23. ar. 5 ad. 3 ad Rom. 9.

Matth. 20.

Nota secundo, vt ad difficillimam sententiam cum veritatis face ac-
cedas, & confirmare possis, quæ proximè diximus, scilicet quod præde
stinationis nulla datur causa: reprobationis vero aliquomodo sic. Pri-
mum ostenditur, quia volens ordinare aliquem finem, & ea, quæ sunt
ad finem, prius vult finem, quam aliquid eorum, quæ ad consequutio-
nem

A nem finis spectant, quia propter finem vult media, vt ait Beatus Tho- *B. Th. 1. p. q. 13. art. 5.*
mas, & Beatus Bonauentura. Sicut qui vult orare Deum, vult locum
quietum, & ieiunium, & domum sacram, sed prius vult orare: hic enim *B. Bonau. 1. sent. dis. 41. art. 1. q. 1.*
est finis intẽtus, & desideratus, seu volitus. Deinde vult media ad hunc
finẽ ordinata, scilicet ieiuniũ, per quod mens eleuari possit in Deũ, &
locum solitarium, ne ex tumultuante populo distrahatur, & minus gra
ta sit oratio. Et vult sanctam ædem, quæ domus exauditionis est. In his
omnibus prius vult finem, & media deinde ordinata ad finem. In hunc
modum Deus vult creaturæ Beatificabili finem, ideſt, beatitudinẽ per-
fectam. Prius quidem vult ei gloriam, ac deinde media ad consequutio
nem eius. Hęc sunt fides, bonus vsus liberi arbitrij, gratia, & finalis ami
citia. Ergo prius vult beatitudinem tali creaturæ, quam aliquod isto-
rum, & prius vult ei aliquod istorum quam præuideat habituram. Ma-
nifeste ergo sequitur, quod propter nullum istorum, scilicet, propter fi
B dem præuisam, quæ donum Dei est, aut propter bonum vsum liberi ar-
bitrij, qui à Deo est, & eius amicitiam finalem, Deus prædestinat: cum
potius sint effectus propositi, & diuinæ voluntatis prædestinantis, quã
causa eius. Et impossibile est velle primum propter posterius, sed è cõ-
tra. Secundum demonstro: quia damnatio non videtur bona, nisi quia
iusta, (vt inquit Scotus,) crudelitatis enim est punire aliquem non præ *Scotus. 1 sen ten. dist. 41. q. vnica.*
existente in eo culpa. Igitur non videtur Deus aliquem velle punire
quin præuideat esse peccatorem. Non ergo primus actus diuinę volun
tatis circa Iudam est, velle damnare Iudam, pro vt offertur in puris na-
turalibus, quia tunc videtur velle damnare illum sine culpa. Sed Iudas
offertur diuinæ volũtati sub ratione peccatoris, antequam velit ipsum
damnare. Nec Deus prius est vltor, quam homo sit peccator, inquit Bea *B. Aug. c. 4 super Gene. sim.*
tus Augustinus. Ergo cum reprobare positiuè sit velle damnare, repro-
C batio habet ex parte obiecti rationem aliquam, scilicet finale peccatum *B. Aug. lib. de præd.*
præuisum. Vnde Beatus Augustinus libro de prædestinatione sanctо-
rum ait. Prædestinauit eos, quos elegit: reliquos vero reprobauit,
ideſt, ad mortem æternam præsciuit peccaturos. Ex natura boni, & ma
li. Ratio huius diuersitatis nascitur, nimirum quia omnia bona tri-
buuntur, & iure optimo principaliter Deo: mala autem nobis. Et ita
congruit bonitati suæ prædestinare sine præuisis bonis operibus, imo
dat bona opera ad consequutionem: sed velle damnare, suæ adscribitur
iustitiæ: quæ quidem iustitia vindicatiua malum culpæ habet pro obie
cto, & non certe hominem in puris naturalibus, qui, vt sic, neq; gloria,
nec pœna aliqua iudicatur dignus. Hoc verba Hieremiæ optime confir
mant, qui ait. Domine omnes, qui te derelinquunt, confundentur, rece *Hiere. 17.*
dentes à te, in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aqua-
rum viuentium Dominum. Est liber vitæ, de quo in Psalmo nomine *Psalm. 48.*

Chri-

Christi Redemptoris nostri dicitur: In capite libri scriptum est de me. A
In terra autem scripti sunt, quiad astra, & sedes regni cælorũ non perueniunt; in qua scriptura scripti sunt, vt hic ait sanctus Propheta, quia dereliquerunt venam aquárum viuentium Dominum.

Prædestinatio licet infallibilis necessitatem non imponit.

OBseruandum est prædestinationem certissime & infallibiliter suũ effectum consequi: nec tamen necessitatem ipsa prædestinatio imponit, vt scilicet effectus cum necessitate proueniat. Nam cum prædestinatio sit pars prouidentiæ, & non omnia, quæ subduntur prouidentiæ, necessarias causas habeant: sed aliquas contingentes, aliquas verò necessarias, inde est, quod in prædestinatis, qui liberi arbitrij gaudent facultate, libertas remanet, & contingentia: Certissime tamen B
saluantur quicunque prædestinati sunt. Et sic comprobatur, quod prouidentiæ ordo est infallibilis. Sic & ordo prædestinationis est certus.

2. Petr. 1. Obserua obsecro, grauissimam annotationem ex doctrina Apostoli Petri pro illa distinctione Theologorum de sensu diuiso, & compositi. Inquit enim Beatus Apostolus. Quapropter fratres magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis: hæc enim facientes non peccabitis aliquando. In qua sententia nisi vti velis distinctione sensus diuisi, & compositi, grauissime impinges, & implanaberis. Quid est; hæc enim facientes non peccabitis aliquando. In sensu composito illud debes interpretari, quod scilicet, iustus, dum ministrat in fide sua virtutem, in virtute scientiam, & in scientia abstinentiam, & in abstinentia patientiam, & in patientia pietatem, & in pietate amorem fraternitatis, & in amore fraternitatis charitatẽ, (quæ omnia proposuit diuinus Petrus) dum ergo hæc facit iustus, non pec- C
cat: & hic est sensus compositus. Quod si in sensu diuiso esset interpretanda litera, certe falsa esset. Post hæc omnia peccare quidem potest iustus, & aliquãdo peccat. Necessario ergo debes vti illa distinctione sensus compositi.

Nota pro sẽsu diuiso & sensu cõposito.

2. *Ad. Tim.* 2. *cap.* Maxime etiam perpendenda sunt pro hac materia verba illa B. Pauli in Epistola ad Timotheũ vbi ait. Cognouit Dominus qui sunt eius, & discedit ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini. O mirabilis sapientia doctoris gentium. Nequis sibi vanè promitteret salutem, etiam si notus, & prædestinatus sit à Deo, vel quia inuocat nomen Domini, quibus duobus videtur repromissa salus, & consequutio regni, addidit, quod subinde necessarium est, & ex libero arbitrio cum Dei adiutorio: & discedat ab iniquitate. Non sufficit notum à Deo esse, vel etiam

A etiam inuocare sanctum nomen eius. Sed oportet discedere ab iniquitate, & operari iustitiam. Sigillum diuinæ prædestinationis superscriptionem hanc habet. Et discedat ab iniquitate: nec dicere licet. Si prædestinatus sum, saluabor vtcumque vixero: quia sigillum hoc in mente æterna inscriptionem hanc habet: discedat ab iniquitate. De quo regius vates inquit. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. *Psalm.* 14.

Prædestinatio quid sit.

BEatus Augustinus libro de prædestinatione sanctorum ait. Prædestinatio est diuinæ voluntatis per gratiam electio. Prædestinatio Dei multis est causa standi, nemini est causa labendi. Sicut tu memoria tua non cogis facta esse, quæ præterierunt; sic Deus præscientia sua non B
cogit facienda, quæ sunt futura. Hanc diuinam electionem, & prædestinationem Ecclesiasticus designauit his verbis. Omnes homines ex solo; & ex terra, vnde creatus est Adam. Ex ipsis benedixit, & exaltauit: & ex ipsis sanctificauit, & ad se applicauit: & ex ipsis maledixit, & humiliauit, & conuertit illos à separatione ipsorum. Hoc est, (vt alia translatio habet) & euertit eos à suis sedibus. Quasi lutum in manu figuli plasmare illud, & disponere. Omnes viæ eius secundum dispositionem eius, sic homo in manu illius, qui se fecit, & reddit illi secundum iudicium suum. Hæc ibi. *B. Aug. lib. de prædestinatione.* *Eccles.* 33.

Ad hoc altissimum mysterium spectat, quod Dominus in Euangelio apud Matthæum ait. Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te olim in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent. Sciebat ergo Dominus hos me C
lius vsuros gratia: quam tamen illis non exhibuit, vt appareat diuinam electionem ex diuina voluntate, non ex meritorum præuisione pẽdere. Neque enim hæ ciuitates rectè vsæ gratia, quibus tamen impensa est. Sicut nec populus Iudaicus, de quo Dominus in Psalmo secundum Beati Hieronymi versionem ex Hebræo ait. Quadraginta annis displicuit mihi generatio illa, & dixi. Populus errans corde est. Ecce quomodo oblata gratia vti noluerunt. Et Tyrus, & Sidon rectè ea vsuræ fuissent, quibus tamen tributa non est. Quo in loco libet exclamare cum Apostolo Paulo dicente. O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. *Matth.* 11. *Psalm.* 49. *Ad Ro.* 11.

Reprobationis signa, & prædestinationis. A

INter omnia reprobationis, & obdurationis signa, duo mihi præcipua videntur: facilitas lethaliter sine vllo doloris sensu peccandi (quod Salomon appellat, pedes veloces ad currendum in malum) alterum animabus proximorum offendiculo fuisse, ac ruinæ. Exigere enim æquitas diuinæ iustitiæ videtur, vt pereat, qui alios perire fecit, vt eadem videlicet à Domino mensura metiatur &c. Præcipuum autē prædestinationis signum est, bona vita diuque retenta innocentia. Si rex ingens aliquod palatium struat, & cedros in silua, lapides, lignaque ad id coaptari iubeat, quisquis ibidem dolata ligna intueatur, facile colliget ea ad fabricam illam parata esse, quod non item de alijs lignis nondum excisis, aut dolatis conijci poterit, cum nil in eis appareat, propter quod merito de illis hoc existimari queat. Idem etiam de B pijs, & improbis hominibus, (quantum ad prædestinationem, & reprobationem attinet) conijci poterit, quamuis secus aliquando contingat. Hoc autem innuunt illa Apostoli verba. Quos prædestinauit, *Ad Ro. 8.* hos & vocauit: & quos vocauit, illos & iustificauit. Quos autem iustificauit, illos & magnificauit. Cæterum de his, quos nondum vocauit, neque iustificauit, merito dubitari potest ad quam sortem pertineant, cum secundum præsentem iustitiam in reproborum numero collocati sint.

Prædestinatio non præsupponit merita.

Exod. 33. IN libro Exodi loquens Dominus cum Propheta Moyse dixit. Miserebor, cui voluero, & misericordiam præstabo, cui mihi placuerit. Nō C vult Dominus his verbis significare, quod gloria danda sit sine meritis, sed quod prædestinatio æterna cuius effectus sunt merita non præsupponit merita, sed solum diuinum beneplacitum pro quo obser- *D. Tho. 1. p. q. 23. arti. 5.* uandum est, ex Beato Thoma, quod prædestinare aliquem, est eligere ipsum ad beatitudinem, & ex consequenti vult Deus, vt opera, quæ ipse prædestinatus fecerit, sint gloriæ meritoria. Itaque merita sunt effectus, & non causa prædestinationis. Veluti si Rex constitueret equitem aliquem alicuius vrbis Comitem facere, & ad hunc effectum ipsum cuidam exercitui ducem præficeret, con intento de darle aquel estado en recompensa de sus seruicios. En tal caso el escogerle para conde fue solo por la voluntad del Rey sin tener respecto a las obras de aquel cauallero y el acceptar sus seruicios para darle aquel estado se siguio de lo primero que fue el quererlo hazer conde. Similiter in proposito applica.

Præ-

Prædicator, A

QVemadmodum Alexander Magnus prohibuit, ne quis illum pingeret præter vnum Apellem, cui in arte pictoria antiquorum ætas primas absque controuersia tribuit: sic non debet Christū Iesum verum Deum & hominem à quolibet prædicatore timido, indocto, adulatore prædicari, sed à viris animi fortitudine præstantibus, & sapiētia ac virtute excellentibus, qui possint labentem & iacentem populū ad virtutem erigere, ab errore deducere, omnes in rerum cælestiū amorem incendere, de arcanis redemptionis nostræ grauiter disserere, & quemcunque in animis hominum motum (vt res & causa postulauerit) vel excitare vel sedare: qui denique iuxta Diui Pauli doctrinā pos- *1. Ad Ti. 4.* sint recte arguere, obiecrare increpare in omni patientia & doctrina. *B. Amb. ser de ieiunio sexta die.* Vnde Diuus Ambrosius in sermone de ieiunio, & habetur distinctione. 35. ait. Qui Christum annuntiat ab omni vitiorum incentiuo præstare se debet alienum. *Simile.*

B

AD LECTOREM.

Omnia quæ habentur litera. C. titulo concionator hic poterunt conscribi, & etiam quæ habentur titulo, prælatus.

PRÆLATVS ET CONcionator.

C

PRÆLATOS Et concionatores comparauit Dominus cum sale exulcerante, & nō cum melle deliniēte, cum dixit apud Matthæū. Vos estis sal terræ. Væ ergo *Matth. 5.* prælato vel concionatori, qui principum, & magnatū gratiā aucupans, & populi laudes affectans, loco salis vtitur melle; loco, inquā, reprehēsionis vtitur adulatione. Non sic ille admirabilis cōcionator Paulus, qui ad Galatas scribens *Ad Gala. i.* ait. Ani quæro hominibus placere: si adhuc hominibus placerē Christi seruus nō essē. Intueris igitur, quāta arguēdi libertate per salē significatā debeat vti Euāgelicus prælatus vel cōcionator. Hanc significare volens Dominus dicebat olim illius temporis cuidam concionatori. Cla- *Esai. 58.* ma, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam; & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Quibus verbis significat Dominus, quod non solum debet loqui Euangelicus concionator,

sed clamare, nec solum clamare, & statim tacere, sed quod oportet non A
desistere. Ideo ait. Clama, ne cesses. Sed non contentus Deus his dunta
xat verbis adiecit. Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo
meo scelera eorum. Sal etiam sunt præsules quia plenos sapientia
oportet eos esse quandoquidem capita Ecclesiarum sunt. Et quemad-
modum natura comparatum est, vt caput præ cæteris corporis mem-
bris vigeat sensibus, ita rationi consentaneum est, vt præsul, qui ca-
put est corporis mystici præ cæteris membris vigeat doctrina, pruden-
4. Reg. 2. tia, ac sapientia. Hoc intelligens Eliseus Eliam vocabat currum Israel
& aurigam eius. Auriga est, qui ducit, & viam ostendit, currus vero,
qui supra se pondera suscipit, illa efficiens, quæ alijs præcipit facienda.
Debet Christianus præsul; & concionator aperire quid sit de sanctis-
simo nomine sentiendum, quæ sit vera sanctimonia, quid in vita se-
quendum, quid fugiendum, hoc est aurigæ officium, & præsulis mu-
nus. Sed non sat esse putandum est, quod errantibus viam indica- B
rit, nisi ipse portauerit pondera, quæ alijs portanda monuerit, & hoc
quidem est currum esse, pondera sustinentem. Vlterius inquit Salu-
ator: neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed
super candelabrum &c. Vocatur etiam prælatus lucerna; vt enim
lucerna vna, alteram incendere non potest, si illa fuerit extincta, sic
præsul, aut concionator alios non inflammabit amore diuino si ille
fuerit lumine eiusdem amoris destitutus. Non tamen me fugit fieri
posse, vt Deus per vnum flagitiosum præsulem aut concionatorem,
si velit, peccatores conuertat. Nam vt herus, per iniquum famu-
lum aliquando porrigit eleemosynam pauperi, sic Deus ministerio
2. Ad Cor. 11 scelerati hominis potest ad se impios attrahere. Lucerna etiam consu-
mitur, vt alios illuminet: vnde B. Paulus inquit. Quis infirmatur,
Simile. & ego nō infirmor. Et de Moyse dicitur in Psalmo: Vexatus est Moy-
ses propter eos, quia exacerbauerunt spiritum eius. Vt enim sartago C
alijs præparat cibum, ipsa autem igni applicata incenditur, & flammis
comburitur: sic præsules pij, & charitate præstantes, alios pabulo do-
Ezech. 4. ctrinæ, & exemplo nutriunt, ipsi autem nimio zelo, & sancto deside-
rio inflammantur. Eam ob causam fortasse Deus apud Ezechielem
ferreæ sartagini charitatem comparauit, ita enim ait. Et tu sume ti-
bi sartaginem ferream, & pones eam in murum ferreum inter te, &
Esai. 62. inter ciuitatem. Lux lucernæ præire debet, vt qui eam sequuntur non
errent. Vnde illud quod Propheta Esaias ait. Transite, transite per
portas: præparate viam populo, planum facite iter, & eligite lapi-
des. Alij vertunt: procedite ante eos, procedite ante eos, & proijcite
lapides. Alloquitur sanctus propheta principes, & præsules, quorum
est alios vita, & exemplo ante ire, & omnia impedimenta, & scan-
dala,

A ala, quibus possunt alij lædi, & à via veritatis retardari, tollere. Non
potest ciuitas abscondi supra montem posita, ait etiam Dominus. Hoc
est eorum, qui in dignitate constituti sunt, non potest vita abscondi,
ibi enim probatur, & examinatur. Vt gemmæ quædam sunt in obscu- *Simile.*
to splendidiores, quam in luce: sic nonnulli in vita quieta latitantes,
probitatis claritatem ostendebant, qui postea ad magistratus, & guber
nandæ reipublicæ munus euecti, non ita resplendent.

Prælatus & concionator iustus & misericors.

C Or membrorum omnium calidissimum natura formauit; quia ex *Simile.*
eo, tanquam ex caloris fonte, ad membra omnia vitalis calor ma-
nat: Qualis ergo episcopus, qualis prædicator futurus est, qui in spiri-
tuali Ecclesiæ corpore instar cordis est, quod ingenti charitatis suę ar-
dore, algentia hominum pectora, quæ sunt velut huius corporis mem-
B bra, in amorem sui conditoris accendere debent. Qui autem isto calo-
re prædicauerit, dicere Deo poterit cum regio vate. Non abscondi mi- *Psalm. 39.*
sericordiam tuam, & veritatem tuam à concilio multo. Tu ergo Domi-
ne, ne longe facias miserationes tuas à me: misericordia, tua, & veritas
tua semper susceperunt me.

Loquens Beatus Gregorius in moralibus de prælatis ait. Miscenda *B. Græ. lib.*
est lenitas seueritati, faciendo quoddam ex vtroque temperamentum, *3. mor.*
vt nec multa asperitate exulcerentur subditi, nec nimia benignitate
soluantur. Hoc nimirum illa tabernaculi arca significabat, in qua cum
tabulis virga simul, & manna erat, quia cum scripturæ sacræ scientia in
boni rectoris pectore sit virga discretionis, sit manna dulcedinis. Hinc
Sanctus Dauid ait. Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt, *Psalm. 22.*
Virga enim percutimur, & baculo sustentamur. Sit ergo discretio vir-
gæ, quæ feriat, sit & consolatio baculi, quæ sustentet. Et addit ibidem
idem sanctus doctor Moyses, sic amauit eos, quibus præfuit, vt pro eis,
C nec sibi parceret, & tamē delinquētes sic persequutus est, quos amauit,
vt eos etiam Domino parcente prosterneret. Vtrobique legatus fortis,
vtrobique mediator admirabilis causam populi apud Deum precibus,
causam Dei apud populum gladijs egit.

Prælati humilitas, sanctitas & cura.

B Eatus Gregorius in pastorali inquit: subtilissima ars viuendi est, *B. Grego. in*
culmen tenere, & gloriam reprimere, esse quidem in potentia, sed *pastoralis.*
potentem se esse nescire.

Beatus Bernardus de consideratione ait. Monstrosa res est gradus *B. Berna. de*
summus, & animus infirmus, status supremus, & gradus minimus: se- *consideratio-*
des prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otiosa: sermo *ne.*

multus,& fructus nullus,vultus grauis, visus leuis : ingens autoritas, A
& nutans stabilitas.Ideo loquens prælatis ait idem sanctus vir in epi-
stola.In omnibus exemplo Apostoli honorificabitis ministerium ve-
strum,ministerium,inquam,non Dominum:ipsum quidem honorifi-
cabitis non vos,nam qui quærit,quæ sua sunt, se cupit honorare non
ministerium.Honorabitis autem non cultu vestium , non fastu equo-
Actum.20. rum,non amplis ædificijs,sed moribus ornatis,studijs spiritualibus,ac
bonis operibus.Ideo Beatus Petrus loquens illis ait.Attendite vobis,
& gregi &c.& B.Chrysostomus in tractatu de simbolo inquit. Quem-
admodum videns arborẽ folijs pallentibus marcidam intelligis, quod
aliquam culpam habeat circa radicem;ita cum videris populum in-
disciplinatum , sine dubio cognosce , quod sacerdotium eius non est
sanum.

Cicero in Tusc. Cicero in Tusculanis ait.Qui non laborat, vt charus militibus sit,
animare milites nescit.Humanitas ducis in exercitu fulmen aduersus
hostes est.Iulius nunquam legitur iussisse,Ite illuc,sed venite huc.Par B
ticipatus enim cum duce labor persuadetur militibus minor.

Psalm. 77. Prudentiam prælati cum simplicitate esse debere coniunctam decla
rant illa verba Psalmi.Et pauit eos in innocentia cordis sui, & in in-
tellectibus manuum suarum.Pro quo Beatus Hieronymus vertit: &
pauit eos in simplicitate cordis sui:& in prudentia manuum suarũ dux
eorum fuit.Has autem duas virtutes simul coniungere singulare Dei
donum est.

Ad He. 13. De prælatis loquens Beatus Paulus inquit. Ipsi peruigilant quasi
rationem pro animabus reddituri. Cum mulier prima diuini præcepti
præuaricatrix fuerit,tamen vir primum à Domino interrogatur,quo-
niam caput ipse mulieris erat: vt hac ratione prælati intelligãt se prius,
quam subditos, de subditorum sceleribus interrogandos. Sic etiam
Matth. 26. cæteris Apostolis simul dormientibus Petrus ante omnes corripitur
his verbis. Simon dormis.Qui videlicet ad vigilandum alios excitare C
debuisses.

Exod. 28. Nomina duodecim filiorum Israel præcepit Dominus in superhume
rali,quod humeros tegebat,duobus onychinis lapillis inscripta, & in
rationali,siue pectorali (hoc enim vox Hebræa, hosen,significat) duo-
decim lapillis infixa gestari:quo intelligeremus commissas animas &
in pectore per ardentem amorem,& in humeris per continuum labo-
rem à præpositis debere portari.Quorum quidem alterum ex altero se
Ioann 21. qui B.Gregorius his verbis affirmat.Quantum amas proximum,tantũ
portas:quod si desinis amare,desistis portare. Hoc igitur,& cætera om
nia charitas præstat,vt merito Dominus Ecclesiæ suæ Petrum in pasto
rem daturus,hoc solum ab eo quæsierit dicens.Petre amas me.

Sum-

A Sũmus sacerdos in rationali hęc duoverba scripta gestabat,VRIN,
& THOMEN, hoc est doctrinam , & veritatem , quæ erant in pe-
ctore Aaron. Alij autem vertunt, illuminationes:& perfectiones,hoc
est, doctrinæ lucem,& vitæ perfectionem,quo possint facere simul , &
docere. Hæc enim duo propria sacerdotum munera , & ornamenta
sunt.

Prælatos,& duces oportet esse strenuos.

Mirabilis planè fuit constantia Caleb , & Iosue ,qui cum sexcenta
hominum millia aduersum se sentire,atque adeo concitari vide
rent,nihilominus ita in sua perstitere sẽtentia , vt contra hunc tantũ
torrentem se opponerent,tam facilemque illis victoriam promitterẽt,
vt dicerent. Sicut panem poterimus eos comedere. Narra totum *Nume.14.*
quod circa hoc in libro Numerorum continetur. Magnum equi-
dem exemplum,& ad fiduciam in suis periculis retinendam, & ad vul-
gi vana iudicia , & opiniones contemnendas. Infirma enim est valde
B authoritas,quæ sola nititur multitudine:Quandoquidem præclare di-
ctum est,nunquam optima placere pluribus.

B.Greg.su. Ezech. Beatus Gregorius super Ezechiel inquit.Scire prælati debent, quia
si peruersa perpetrant,tot mortibus digni sunt , quot ad subditos suos
B.Aug.lib. de pasto. perditionis exempla transmittũt. Et Beatus Augustinus libro de pasto.
ait,Omnis,qui in conspectu eorum quibus præpositus est, male viuit,
quantum in ipso est,omnes occidit.Et super Ioannem inquit idem san
ctus doctor.Homicida diabolus dicitur non gladio armatus ad homi-
nem venit,sed verbum seminauit,& occidit;noli ergo putare te homi
cidam non esse,quando fratri tuo mala persuades.

Simile. Sicut exemplari vno apud Typographos vitiato, omnes deinde li-
bri,qui per illud excuduntur , vitiati prodeunt (qui sunt pene innu-
C merabiles) ita vnius prælati vel principis vicium, totius fit populi of-
fendiculum.

Psalm. 75. Dormitauerunt qui ascenderunt equos,ait regius vates.Idest,qui in
dignitatis fastigio sunt,qui sunt veluti equites Domini exercituum re
spectu inferiorum,qui sunt veluti pedites.Quod propheta Abacuc cla
rius dixit.Pastores vestri dormitauerunt.Quanta verò damna somnus
Matth. 26. pastorum caulibus ingerat,Dominus explicauit,dum singulariter Pe-
trum dormitantem excitat,atque carpit.Veniet enim lupus,rapiet, iu-
gulabit,dilacerabitque oues,nec ipsi sopiti aduertent.Decet ergo prę la
tum vigilem esse & gloriæ sæcularis,& voluptatum contemptorẽ , al-
3.Reg.3. ter continget illi,quod matri,quæ lactabat filium , quem dormiens in-
terfecit:lac Euangeliorum doctrina est:somnus mala vita prælatorum,
qua interficiunt illos,quos lactant.

2. Par. 21. Quam pernicioſum ſit omni populo peccatum propoſitorum verba illa, quæ in Paralipomenone deſcribuntur, manifeſte declarant. Conſurrexit, (inquit ſacer textus) Sathan contra Iſrael: In quo ſurrexit Sathan contra Iſrael? nunquid Philiſtæos adduxit, aut alium Pharaonem excitauit ad bellum? Minime: ſed quid addit ibi ſcriptura ſacra? Et inci tauit Dauid, vt numeraret Iſrael. Propter quod ab Angelo Domini ſeptuaginta millia virorum interfecta ſunt in Iſrael. A

Prælati vigilantia.

Pſal. 234. E Legit Deus piſcatores in Apoſtolos & ante, Moyſem elegit & Dauid paſtores in duces populi ſui. Vbi impletum fuit illud: Eduxit nubes ab extremis terræ; Quæ verba explicans Beatus Hieronymus inquit: Eduxit Deus nubes, non à finibus terræ, non à conſulibus, non à diuitibus, ſed ab extremis terræ; hoc eſt, à paupertate, beati enim pauperes quoniam veſtrum eſt regnum cælorum: vides quomodo ab extremis terræ educat Deus nubes. Propterea ſi volumus nubes fieri; ad quas peruenit veritas Dei; nouiſsimi omnium fiamus, & tam affectu, quam opere dicamus: puto quod nos Deus Apoſtolos 1. Ad Cor. 4. nouiſsimos oſtendit. Quod ſi non ſum Apoſtolus, licet tamen mihi fieri extremum, vt educens nubes Deus ab extremo terræ, educat me, & fulgura in pluuiam faciat. Hæc ille. Quis autem non miretur videns Deum paſtorem pecudum, ducem populi, & piſcatores, prædicatores, & præſules ſuæ Eccleſiæ conſtituere? Cogitaui aliquando, quare Dominus paſtores in reges, & duces commutauerit, & piſcatores præſules Eccleſiæ fecerit. Perpende, quæſo, omne artificum genus & deprehendes omnes paſtores, & nautas in maximo vitæ diſcrimine verſari, nullumq; artificium his laborioſius. Paſtor enim non dormit, ſed fere continuo vigilat: vix veſtitur maleque veſcitur: ſic etiam & piſcatores nudi in laboribus, in periculis; ac vigilijs ſemper ſunt. Vt ergo tam reges, quam prælati ſcirent, ſe non ad quietem, non ad delicias aſſumptos, aut diuitias, ſed ad labores, ſudores, & vigilias, hos inter cæteros, deligere curauit. Quare Beatus Chryſoſtomus ſuper Matthæum cum prælato loquens ait. Circa vitam tuam eſto auſterus, circa aliorum benignus, audiant te homines parua mandantem, & grandia facientem. B C

Prælatos oportet eſſe benignos & manſuetos.

Eſai 41. L Oquens Propheta Eſaias de rege Meſsia inquit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet quis in plateis vocem eius, arundinem quaſſatam non confringet, & lignum fumigans non extinguet, hoc eſt, erit mitiſsimus, & modeſtiſsimus Meſsias. Vide, obſecro, & alto animo

A animo conſidera huius diuini præſulis modeſtiam, lenitatem, benignitatem, tolerantiam, & manſuetudinem. Diſcant ab hoc cęleſti magiſtro Chriſtiani præſules, & principes, ne velint nimia aſperitate ſubditos perdere. Vt enim qui vaſa vitrea contaminata mundare vellent, non debent duriter applicare manus: ne dum volunt ſordes abſtergere vaſa conterant: ſic præſules, qui volunt ſubditos coinquinatos corrigere ſumma ope niti decet, vt id efficiant moderate, ne illos perdant, dum eos ad animi puritatem perducere conantur. Et quemadmodum inter Chirurgos ille eſt laudabilior, qui leuius tăgit vulnera, quam ipſe qui aſpere manus imponit: ſic ille præſul eſt prudentior cenſendus, qui potius benignitate, quam nimia ſeueritate animi vulneribus medetur. Et vt Chirurgus, (vt in eodem ſimili verſemur) ſecaturus membra corrupta, non impletur ira, quin potius tum maiorem tranquillitatem, & manſuetudinem oſtendit, ne perturbatio impediat artem: ſic præſul in reprehenſionibus, & punitionibus magna debet temperantia vti, ne B ira turbatus modum tranſeat. Nihil eſt enim præſtantius, nihil magno præſule dignius clementia, & tamen ita præbęda eſt manſuetudo, vt exhibeatur etiam ſeueritas, abſque qua adminiſtrare rectè rempublicam non poteſt. Quod ſi idem Propheta in eodem capitulo etiam ait: Dominus ſicut fortis egredietur, ſicut vir prælior ſuſcitabit zelum, vociferabitur, & clamabit &c. hoc non de primo aduentu, ſed de ſecundo intelligendum eſt, quando cum poteſtate magna, & maieſtate ad iudicandum vniuerſos mortales venturus eſt. Quod ſi de primo aduentu hæc verba intelligere velles, facile difficultatem abſolues dicens, prius prophetam voluiſſe, Chriſti manſuetudinem, patientiam, & humanitatem oſtendere: qui ſuas iniurias toleranter ferens inimicis ſuis litem non C intendebat, ſed ſicut agnus ad occiſionem ductus ſilentio vtebatur. Et ideo ait. Non contendet, neque clamabit &c. Infra verò facit eum clamantem, & mundi ſcelera reprehendentem, & potenter aduerſarios, & hoſtes ſuos, hoc eſt, idola & vitia Euangelica prædicatione eijcientem. Ex quo colliges præſulem, & concionatorem contumelias in ſe iactas æquo animo tolerare debere: mundi vero ſcelera querebunda voce arguere, vt non ſuam ſed Dei gloriam quærere videatur.

Simile.

Simile.

Prælati & magiſtri, Senes eligendi ſunt.

Iob. 15. ET ſenes, & antiqui ſunt in nobis multò vetuſtiores, quam patres tui, dixit Eliphaz Sancto Iob. Quod perinde eſt, acſi diceret. Sunt inter nos homines, & canitie, & vetuſtate venerandi, vetuſtiores patribus tuis, qui & iudicij grauitate & ſapientia poſſunt cum patribus tuis de rerum peritia, atque ſapientia certare. Patres, fortaſſe, more ſa-

crarum scripturarũ, magistros & præceptores appellat: sic in libro Re- A
gũ dicitur. Quis est pater eorũ? Sic & liber Gen. primũ inuentorẽ artis
1. Reg. 10. cuiuspiã patrẽ appellat, vt Tubal pater Canentiũ Cithara, & organo:
Gene. 4. & Iabel pater habitantiũ in tentorijs. Homines præterea consilio, &
scientia valẽtes, patres appellantur: vt Ioseph pater Pharaonis dicitur:
Gene. 45. eosdẽ autem, & senes, & præceptores simul appellat, Eliphaz. Nam so-
let rerũ experimentum potentissime vincere omnium rerum imperi-
tiam. Et ex sententia Alexidis, est homo natura similis vino. Vt enim
vinum nouum, item & virum deferuescere necessarium est, vt deinde
ab omni malo defæcatum, confirmata iam ætate moribusque composi
tis, & repressis omnino importunis affectibus alijs possit consulere.
Solent iuuenibus impedimento esse ad vitam beatam tum vires cor-
poris, quibus temere res aggrediuntur, tum inconsideratio quædam
rerum vtilium. Vnde Solon Athenienſis legem sanxit, nequis iuue-
nis ad magistratus, & consulationes admitteretur, quanuis videre- B
tur prudentissimus. Architas Pythagoricus libro de viro bono, &
fælici, de iuuentute, & senectute aiebat, iuuenem aggrediendo præua-
lere, senem vero prouidendo, est enim summum prouidentiæ, atque sa
pientiæ munus, futura præsentium, præsentia vero collatione præteri
torum trutinare. Senectus ad præteritum tempus memoriam accom-
modat, ad præsens sensum, ad futurum prouidentiam. Quocirca cum
oporteat eos, qui cæteros iuuare consilio debeant atque doctrina, non
tantum sensu, sed memoria, & prudentia valere, iure Eliphaz gloria-
tur homines habere apud se, qui ad summam senectutem vixissent.
Nam habet in ætatibus authoritatem senectus, quemadmodum in
exemplis antiquitas.

Difficile opus & onus prælatorum.

B. Gre. Nazianzen. in Apologetito Simile.

B Eatus Gregorius in Apologetico inquit. Sicut enim (verbi gra- C
tia) si fieri posset, vt ex multis animalibus, ac bestiolis genere, ac
specie diuersis, magnis, & exiguis, ferocibus, & mitioribus, vnum ali-
quod animal, & bestia constaret, hæc vtiq; sicui ad mitigandum crede
retur, quãtũ ei immineret operis, ac laboris, quantũ eius requireretur
industræ, vt vnicuique bestiarum, vel animalium se accõmodaret, pro
vt mos exigit singulorum, vel prout natura poscit? quoniam quidem
neque eadem vox apta est omnibus, neque eisdem (vt ita dicam) sibi-
lis aguntur, sed nec cibus quidẽ vnus atq; idem est, nec palpãdi, ac fo-
uendi mos vnus est bestijs, ita vt interdum ijsdem ipsis quibus miti-
gãtur aliæ, ad furorem aliæ suscitẽtur. Quibus ergo se modis singulis
quibusque bestiæ huius eruditor ille aptabit? Quomodo se ad vniuſ-
cuiusque naturam, atque ingenium accõmodabit? Nam necesseesse
erit

A erit eum, cum sit apud semetipsum simplex, & constans, tam fieri va-
rium, & tam in diuersa mutabilem, quam poscit ipsa diuersitas bestia-
rũ, vt vnumquodq; animal, pro naturæ, & ingenij sui opportunitate
curetur, quod possit totius bestiæ, corpus ex tãta diuersitate cõpositũ
recte inter se inuicem bestiolis moderatis in pace, ac trãquillitate per
sistere. Ita ex multis, ac diuersis, & moribus, ac linguis, & institutioni-
bus, velut vnum animal compositum, sibiq; dissimile, commune
hoc corpus Ecclesiæ qui instituendum suscepit, ac regendum, cum es-
se debeat ipse apud se semper immobilis & idem, necesse habet tamen
singulorum moribus se, & institutionibus conformare, ac sermonem
suum singulis aptare opportunum: quoniam quidem alij lacte indi-
gent, hi videlicet, quibus prima adhuc religionis fundamenta tradun
tur, cum sint paruuli in fide, virilis adhuc (vt ita dixerim) cibi vigo-
rem ferre non possunt.

Beatus Gregorius in pastorali, ait: Nulla ars doceri præsumitur nisi *B. Grego. in Pasto. part. 1. ca. 1.*
B intenta prius meditatione discatur. Ars artium est regimen animarũ.
Quis cogitationem vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viſce-
rum? Et tamen sæpe qui nequaquam spiritualia præcepta cognouerũt,
cordis se medicos profiteri nõ metuunt, dum qui pigmentorum vim
nesciunt, medici videri carnis erubescunt.

Beatus Bernardus inquit. Quotidianas expensas quotidiano reci- *B. Bern. lib. 4. ad Eugenium.*
procamus scrutinio, & innumera Dominici gregis detrimenta nesci-
mus. De pretio escarum, & numero panum cum ministris quotidiana
discussio est, rara admodum celebratur collatio cũ presbyteris de pec
catis populorum. Cadit asina, & est qui subleuet eam, perit anima, &
nemo est, qui reputet: sic optimi æstimatores rerum, qui magnam de
C minimis, paruam vel nullam de maximis curam gerunt. *Iob. 1.*

In libro Iob narrat sacra scriptura filios eius in domo fratris maio-
ris, & primogeniti in conuiuio existentes mortuos fuisse: non sine my
sterio in domo maioris mortui sunt, vt significaretur, (vt optime no-
tat Beatus Gregorius in moralibus) quod cum maiores voluptati, & *B. Greg. lib. 2. c. 16. Moralium.*
luxui deseruiunt, tunc nimirum minoribus lasciuiæ fræna laxantur.
Multoties videmus hominem sine pede, aut sine brachio viuere, aut
sine oculis, aut auribus, sine capite vero nusquam hucusque vilum est
animal viuere. Domus autem aut respublica habens filios, & subdi-
tos à gratia abscissos, & moribus perditos infælix, & miseranda est, ta-
men cum hoc viuit talis domus, aut Ecclesia dummodo caput aut præ
latus viuat in gratia, si verò caput ægrotat, nimis miseranda certe
respublica est.

Doctrina sine exemplo parum prodest. Qui enim ad virtutem exci *Simile.*
tant, & exhortantur, sed in eam non incumbunt similes illis sunt, qui *Simile.*

præ-

præmunguntlucernam,sed oleum nequaquam ſnfundunt. Et quem- A
admodum,qui theriacam vendunt,eam prius in ſe experiuntur, alio-
qui nemo eam vult emere:ſic qui virtutem docent, eam in ſe debent
experiri,& id quod alijs dicunt efficere,ſi volunt, vt alij ad virtutem
moueantur.

Væ illis qui dignitates ad ſuam perniciem quæſierunt.Vt enim ver
miculus ſericarius admirabili labore,& induſtria conficit ſericum, &
neſciens conſtruit caſulam, in qua conſtructa commoritur, & ſuum
Simile. propriũ ſepulchrum condit:ſic qui dominandi cupiditate inflammati
falſos honores quærunt, ſibi ipſis neſcientes infamem, æternamque
Simile. perniciem moliuntur. Quemadmodum in æſtate, cum vehemen-
tius tonuerit, quam fulſerit, ſignum eſt ventorum (vt Plinius ait)
ſic qui in aliorum peccata vehementer inuchitur & clamores attollit,
cum ipſe non perinde vitæ claritate micuerit,facile oſtendi tanimum
habere ambitionis potius ac vanitatis vento tumentem,quam colen- B
tem iuſtitiæ.

Prælati ad miſericordiam, & non ad rigorem procliui eſſe debent.

Ezech. 34. CVm Dominus per Ezechielem Prophetam de impijs prælatis cõ
quereretur inquit. Vę paſtoribus Iſrael. Quare Domine:Gregẽ
meum non paſcebatis, nullam curam habebatis miniſtrandi pabulum
doctrinę ouibus veſtris, nõ curabatis delinquẽtes punire,nec benefi-
cia dignioribus prouidere.Quod craſſum erat occidebatis. Super quæ
verba B.Hieronymus inquit.De diuitibus populi loquitur,quos ma-
li principes iugulare narrãtur, dũ vitia eorum increpare non audent.
Eſta vn rico amancebado,es vſurero, tiene muchos teſtamentos por
cumplir,retiene muchas mandas pias a hoſpitales,y a pobres, que ſon C
peccados, que caen a cuenta de los prælados para los caſtigar, y ſi el
prelado no tiene ſpiritu de Dios diſsimula con ſus culpas, porque le
preſta los mil y los dos mil ducados quando los ha menester. Quod
craſſum erat occidebatis. Penſays que le hazeys honra a eſſe hombre
poderoſo en diſsimular ſus culpas,y quitays le la vida eterna, quanto
es de vueſtra parte:porq̃ quiça ſe conuirtiera,ſi le caſtigarades. Quod
infirmum fuit nõ ſolidaſtis.Hoc aliud ſupplicij genus eſt, quod Deus
malis,& negligentibus prælatis proponit. Debiles, & infirmi dicun-
tur illi,qui in fide atque in Eccleſiæ ſacramentis non bene inſtructi
ſunt. Plurimi epiſcopi parochias ſuas in locis nemoroſis, atque ab
vrbibus ſemotis habent, & omni diligentia curant vt ab illis paro-
chianis decimæ exigantur, at in toto anno ipſi pauperes parochiani

nec

A nec vnam concionem audiunt, & omnia fere ad ſacratiſsimam fidem
noſtram, atque ad diuina ſacramenta Eccleſiæ pertinentia ignorant.
Hi infirmi ſunt,nec habent aliquẽ,qui eis vires præbendo in rebus fi-
dei ipſos inſtruat,atq; ita ipſi per ignorantiam peceãt.Quod ægrotum
erat non ſanaſtis.Eſta vn amancebado y cõtentaſe cõ lleuarle el mar-
co:y quedan ſe el y ella en el pueblo en el meſmo peccado, que antes
pudiendo deſterrarlos o encarcelarlos. Quod fractum fuit non alliga-
ſtis,hoc eſt,ſi reſpublica,vel capitulum confractum eſt, & in diuerſas
partes diſperſum,atque inter ſe publicis inimicitijs diſſentiunt,aliqui
prælati negligentes,& inſolentes non ſolum diſsimulant, & ipſas diſ
ſenſiones creſcere permittunt, ſed etiam ſeipſos ex vna illarum factio-
num partiales eſſe oſtendunt. Itaque non ſolum illos conformare nõ
curant,ſed etiam ignem magis incendunt, dum ſe partiales oſtendũt.
B Quod abiectum eſt non reduxiſtis.Munus prælati eſt ad gremium, &
obedientiam Eccleſiæ reducere eos, qui extra illam viuunt, quales
ſunt excommunicati,ipſos, vt ab excommunicatione exeant, admo-
nendo;malus autem prælatus non tantum eos inuitat, & inducit, ſed
etiam propter leuiſsimas cauſas illos ab Eccleſia expellit.Tempore pri
mitiuæ Eccleſiæ,& multo poſtea, vt tempore Beati Hieronymi, Au-
guſtini,Ambroſij, Gregorij non excommunicabatur aliquis, niſi ob
grauiſsima peccata,& raro;atque ita excommunicationes, & ipſa ſan-
cta Eccleſia timebantur. Nunc autem quicunque ſingrapham, ſeu di-
ploma excommunicationis expoſcit, ſtatim vel minima occaſione ei
datur:porque le hollaron las viñas y porque le hurtaron quatro libras
de vuas le dan carta de anathema.Ex quo oritur,vt excommunicatio-
C nes non timeantur, & ſacroſancta Eccleſia propter inobedientiam
ſubditorum contemnatur. Eſta eſpada de la Igleſia con el mucho
exercitio ſe ha embotado, y perdido los filos y por tanto no auian de
ver vſar della los prelados, ſino en caſos graues, y a mas no poder.
Sic docet Beatus Ambroſius inquiens. Omnia tentanda ſunt priuſ- *B. Ambr. li. 2. offic. c. 27*
quam ad hoc diſciplinæ genus veniatur.Ratio huius eſt,quia,cum ex
communicatio ſit grauiſsima pæna, non debet imponi, niſi propter
rebellionem aduerſus Eccleſiam in grauiſsimis peccatis. Leges ciui-
les pænam mortis non minantur niſi propter grauiſsima, & exorbi-
tantia delicta: mors enim maior omnium corporalium pænarum eſt.
Sic vna ex maioribus pœnis ſpiritualibus eſt excomunicatio, quoniã
priuat hominem ab Eccleſiæ ſuffragijs,nec pro illo deprecatur,nec ip
ſum in ſuis ſacrificijs participem facit; idcirco huiuſmodi pœna non *Conci. Trid. ſeſ. 25. de reformatione. ca. 3.*
niſi pro grauiſsimis peccatis imponenda erat. Quod quidem iam ſe-
dula cura à ſancto Concilio Tridentino optime prouiſum eſt. Aliud
etiam Deus prælatis imponit videlicet.Quod perierat non quæſiſtis.

Quæ

Quærendi sunt perditi: etenim euenire solet, quod aliquis in terra Maurorum captiuus detineatur, & præ infirmitate, ac pusillanimitate non corde, sed ore à fide defecit: iste morte spirituali mortuus est, & inter infideles viuens ad perditionem æternam pergit: ideo prælatus illum quærere ex obligatione tenetur. Magna est multitudo fidelium Christianorum, qui apud infideles captiui commorantur, sed nũquid aliquis Episcopus est, qui recordetur oues suas quærere, & quadraginta mille aureis quos singulis annis ex redditibus suis accipit, mittere curat saltem mille aut quingentos, ad redimendum eos, qui ex diæcesi sua apud Mauros captiui sunt? At forsan dicent ad hoc non obligari. Sed ego quæro. Nunquid Episcopus tenetur ei, qui in extrema necessitate corporali positus est, subuenire? Ita plane. Si ergo scit ouem suam non solum cum periculo corporis, sed etiam animæ apud infideles detineri, quare illam redimere nõ tenebitur? Nihil profecto de hoc dubito: nam quanto anima melior est corpore, tanto est maior obligatio, quam prælatus habet subueniendi ei, qui in periculo amittendi vitam spiritualẽ positus est, quã ei, qui in periculo est amittendi vitam corporalem. Hæc est sententia Diui Hieronymi super hunc locum, vbi sic ait. Quod errare viderint, non reducunt permittẽtes eos ab Hæreticis decipi. De hoc singulare exemplum habemus in B. Paulino ciuitatis Nolæ apud Italiam Episcopo, à quo cum vidua eleemosynam ad redimendum filium suum (qui apud infideles captiuus detinebatur) expoſceret, ipse sanctus episcopus, cum non haberet, quid viduæ elargiretur (omnia enim pauperibus erogauerat) in Africã se contulit, & seipsum pro illo adolescente captiuo in seruitutẽ tradidit, existimans eũ in periculo amittẽdi fidẽ positum esse, atq; ita illũ in suam diæcesim mittens, ipse tanquam seruus captiuus remansit. Cũ autem postea Rex idololatra tantum amorem prælati erga subditos cõspiceret, eum condonatis omnibus eius ciuibus, qui captiui erant liberum dimisit, & ipse cum eis in suum episcopatum redijt. Hic episcopus cælestem episcopum Iesum Christum (qui dimissis nonaginta nouem ouibus in deserto ouem perditã quæsiuit, & super humeros suos portauit) imitatus est. Vt autem prælati in hos defectus, de quibus Dominus hic conqueritur, non incidant, sed potius munera sua fideliter, & rite exerceant oportet, vt in cordibus suis scripta habeant verba illa Diui Pauli, sic ad Hebræos scribentis. Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, hoc est para mirar principalmente por sus ouejas, en las cosas, que tocan a la honra de Dios, y bien spiritual de la Sancta Iglesia. Et addit: vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Ad intelligendum autẽ quomodo prælati, & parochi ex lege diuina, & naturali pro

A

B

C

B. Hie. sup. Ezec. c. 34.

Ad Heb. 5.

A pro subditis suis, à quibus decimas recipiunt, sacrificia offerre teneantur, videndus est magister Soto, qui hanc materiam ad planum explicat. Ait præterea D. Paulus. Qui condolere possit ijs, qui ignoranter errant, hoc est: Oportet, vt prælatus non sit seuerus, & executiuus, sed mitis, compassiuus, & amorosus ita, vt compatiatur de illis, qui ignoranter peccant, & in hoc omne comprehendit peccatum, quia omnia peccata cuiuscunque generis sint ex ignorantia procedunt, atque ex errore inconsiderationis iuxta id, quod in Prouerbijs scriptum est, errant, qui operantur in malum. Omnes peccant ex ignorantia & errore non quidem ex ignorantia priuatiua, quæ est defectus cognitionis malitiæ peccati: non enim homicida, latro, & adulter ignorant, peccata sua esse legi Dei, & naturali rationi contraria, nec etiam peccant ex ignorantia positiua videlicet quando aliquis iudicium deprauatum & retortum habet dum id, quod malum & illicitum est, bonum esse iudi-

B cat, non enim latro hoc iudicium erroneum habet, videlicet, Licitum est furari, sed peccat furando ex ignorantia inconsiderationis: non enim eo tempore, quo peccare instituit considerat malitiam peccati, sed tantum recordatur vtilitatis, & voluptatis, quam ex illo peccato accipit: ni pecca con titulo de pretender lo que es malo, sino con esperança y color de algun bien vtil, o deleytable. Idcirco loquens sanctus Apostolus de prælato dicens, Qui condolere possit ijs, qui ignoranter errant, comprehendit omne genus peccati, licet sit ex malitia: omnes namque peccatores non malitiam peccati, sed voluptatem, & vtilitatẽ temporalem, quam ex eo recipiunt, considerant, atque ita ex aliqua ignorantia peccant. Hęc expositio est Theophilacti super hunc locum, cuius hæc sunt verba. Animaduerte omne peccatum ex ignorantia, & error nasci: num etiam si iudicatur quis nouisse: quod malum sit, tempore tamen transitionis peccati, tenebris circumfusus ignorantia, &

C error languet, voluptatis liuore, ac lubrico præcipitatur. Quod autẽ Sanctus Apostolus loquatur hic de ignorantia inconsiderationis, quæ est communis omni generi peccatorum, patet, quia ex contrario sequeretur, quod prælatus tantum modo deberet compati de his qui per ignorantiam priuatiuam, aut positiuam peccant, & non de his, qui per fragilitatem, aut malitiam delinquunt: quod est omnino contra misericordiam, quam prælati debent erga subditos habere. Oportet ergo, vt prælatus compassiuus sit, hæc compassio in duobus consistit, videlicet in hoc, quod de peccatis alienis doleat, & lachrymis sanguineis ploret, quoties eis dictum fuerit, aliquem ex subditis suis mortale peccatum commisisse. Alterum vero, in quo hæc compassio consistit, est in moderatione supplicij: & ideo adiecit. Quoniam ipse circundatus est infirmitate: propterea quem-

Soto lib. 9. de iust. & iure. q. 3. ar. 1. & q. 2. ar tic. 2. & in 4. dist. 13. q. 2. ar. 1.

Prou. 14.

B. Tho. 1. 2. q. 77. art. 1.

Theophila. su. epist. ad Hebr. c. 5.

quemadmodum pro populo, ita & pro se ipso offerre debet pro peccatis. Omnes miseri, & fragiles sumus, & opus habemus, vt de nobis ad inuicem cõpatiamur. Et si prælatus sacrificium offert pro peccatis alienis, etiã pro suis illud offerre debet, & ideo in canone missæ omnes sacerdotes dicunt. Nobis quoq; peccatoribus famulis tuis de multitudine miserationũ tuarũ sperantibus partem aliquã, & societatẽ donare digneris. Cõpatiantur ergo prælati de subditis delinquentibus, eos cũ misericordia puniẽdo. Sępenumero euenit, quod propter nimiũ rigorẽ prælatorũ, licet delinquens maneat punitus in exteriori, nõ tamẽ in interiori emendatus remanet, quoniã supplicium illud patienter non perfert. Pœnitẽtia igitur cum misericordia peccatorẽ resuscitat. Refert namque sacra scriptura Prophetam Eliseum suum baculum per manũ Giezi serui sui ad resuscitandum filium Sunamitidis misisse, famulus autem Prophetæ puerum resuscitare non potuit, quousque ipsemet Propheta eo se cõtulit, & cũ puero mortuo se metitus est, ponens os suũ cũ ore eius, manus cũ manibus, corpus cũ corpore, atq; ita eũ resuscitauit. Profunda sunt mysteria sacræ scripturæ, & profundæ eius considerationes. Quando prælatus cum illo, qui est in peccato, vtitur baculo suo videlicet rigore iustitiæ, ipsum per ministros suos aspere, ac seuere puniens, non potest eum resuscitare nec ad statum gratiæ reducere: quin potius quanto magis eum punit, ipse magis contumax, magisque rebellis aliquando est. Quid igitur remedij sumendũ est, vt induratus ad pœnitentiam reuocetur? Metiatur se cum eo Prælatus, & dicat intra se. Si ego occasiones peccãdi, quas iste habuit, haberem, forsan deterior, ac peior, quam ille essem: iste adolescens est, & ego senex: ideo nõ mirandũ est, quod ego ab appetitu carnis me defendã, ipse autẽ ab illa se vinci sinat &c. Hoc modo metiẽs, & cõparãs fragilitatẽ suã cum fragilitate delinquentis poterit rigorem suum temperare, ipsum delinquentẽ cum misericordia puniẽs, atq; ita eum resuscitabit. Hoc Ecclesiasticus inquit his verbis. Intellige quæ sunt proximi tui ex te ipso. Quando prælatus se cum subdito non metitur, sed vult, vt subditus cũ illo se metiatur, & conformet, impossibile est inter eos pacem existere. Inter religiosos euenire solet, q̃ prælatus sit homo sanus, fortis, ac robustus, & qui potest religionis seueritatẽ perferre, & vult, vt subditus ægrotus se cũ eo metiatur, & conformet, y se trate cõ aquella aspereza, y rigor, q̃ el se trata, no teniẽdo fuerças para ello. Este no es bueno para prelado, pues no sabe cõpadecerse de sus subditos. In Genesi legitur dixisse Esau fratri suo Iacob. Gradiamur simul, eroq; socius tui itineris. Cui respõdit Iacob. Vides dñe mi, quod paruulos habeã teneros, & oues ac boues fœtas mecũ, quas si plus in ambulãdo fecero laborare (hoc est si las sacare de su passo) moriẽtur cũcti greges vna die. Quan-

4. Reg. 4. c.

Ecclc. 31.

Gene. 33.

A Quando el prelado saca de su passo à los subditos cõ demasiado rigores causa de su perdicion. Noluit Patriarcha Iacob, vt oues suæ, ac teneri filij se cum passu ipsius conformarent (ille enim plurimum ambulare poterat) sed ipse se cum passibus eorum conformauit, non eos cogens ambulare, plusquam poterant. El prelado que tuuiere mas fuerças que los subditos para poder hazer penitencia, haga el lo que pudiere, y a ellos no los saque de su passo, & hoc est quod ait S. Apostolus. Qui condolere possit ijs, qui ignorant, &c. Et adiecit amplius. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tãquam Aarõ. Ille vocatur à Deo in prælaturam, quem homines non fauore, nec amicitia, aut largitionibus, sed iustitia, & quia alijs dignior est eligũt. Qui autem non sic in prælaturam ingreditur, a este no lo llama Dios, sino el se viene, y vsurpa el pontificado, sicut erant illi principes Synagogæ, qui (vt ait Propheta Amos) dicebant. In fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua: hoc est, Potestatem & autoritatem, quam habemus nostra negotiatione obtinuimus. De his per Oseam Prophetam dominus conqueritur dicens. Regnauerunt & non ex me. Quare hodie plurimi prælati pectus, & animum ad resistendum potentibus huius sæculi dominis, & ad ipsos puniendum non habent? Quia nõ sunt vocati à Deo tanquam Aaron. Non eos posuit Deus in pontificatu: si enim illos posuisset, ipse eis animum ad resistendum tyrannis & ad puniendum cõcubinarios præberet: at quoniã illi se in põtificatu posuerunt, Deus illis animum non præbet, quia illum non merentur.

Amos. 6.

B

Prælatus maximum pondus super se sumit.

MAgnum laborem D. Paulus sentiebat in ponenda concordia inter duas tantummodo voluntates, siquidem dicebat. Video aliã legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantẽ me in lege peccati, quæ est in membris meis: Infælix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Si igitur sanctus apostolus tantum pertimescebat duas solum modo voluntates concordare, quid faciet prælatus qui omnium subditorum suorum voluntates componere, & concordare debet? Ex hoc sequitur, quam difficile sit prælati munus exercere, & quanto timore acceptandum. Considerando esto pone gran admiracion el ver como se atreue vn hombre a encargarse de tantas almas, siendo verdad, que no toma vn angel cargo mas que de vna sola, y el que no es angel sino hombre flaco se atreue a encargarse de veynte, y treyntamil almas cõ mucha alegria, quod quidem ex defectu considerationis oritur: non enim attendunt homines spirituale periculum, cui se exponunt, sed attendunt opportunitatem, quam possunt habere ad viuendum delitiose, & abundanter,

Ad Rom. 7.

C

atque vt posſint a hominibus magni æſtimari. Prælatis dixit Dominus debere eſſe luminaria in candelabro poſita: Sed ad hoc oportet animaduertere id, quod in lege præcipiebatur, videlicet quod in vno loco eſſet menſa, in alio vero eſſet candelabrum ita, vt non eſſet candelabrũ ſuper menſa qui nõ cupiunt eſſe prælati, niſi vt ſint ſuper menſam videlicet ad comedendum, ad bibendum, & ad voluptuoſe vitam ducendam, atq; vt conſanguineos ſuos diuites faciant. Non ergo ad hoc prælati munus ſubeundum eſt, ſed ad ieiunandum, ad orandum, ad prædicandum, ad labores perferendum, atque vt ſubditos ſuos ad diuinum amorem, & obedientiam reducant ſicut re vera plurimi maxima ſuarum eccleſiarum ædificatione faciunt: porque es peligroſa coſa ſer hornera, y tener la cabeça de manteca. O prelados, que han de ſer como horneras para poner los ſubditos en el horno encẽdido del diuino amor, y ſi ſon de mãteca delicados, y regalados todos ſe derritiran de manera, que no puedan hazer ſu officio. Quodquidem erit A

Thren. 4. B

ſacroſanctæ eccleſiæ, ac toti reipublicæ Chriſtianæ maxime nociuum, & plurimis lachrymis, ac lamentatione dignum, ſicut Hieremias Propheta deplorabat dicens. Quomodo obſcuratum eſt aurum: mutatus eſt color optimus. Non deplorat Sanctus Propheta, eo quod obſcuratũ fuerit æs, ferrum, vel plumbum, quæ infima metalla ſunt, ſed quod obſcuratũ fuerit aurum, metallum videlicet pretioſiſsimum, Vbi aperte ſignificauit, peccata Principũ, & prælatorum pluſquã ſubditorum, ac cæterorũ eſſe deploranda: nã peccata, quæ infimi homines committunt non ſunt pluſquam peccata: at vero illa, quę prelati ac principes committunt, ſunt peccata, & ſimul ſacrilegia atque ſcandala.

Notabilis concio pro prælatis, & pro Euangelio Vos eſtis ſal terræ.

Iſai. 61. C

IN nomine ſanctæ Eccleſiæ Propheta Iſaias (Sicut Beatus Hieronymus, Cyrilus, & Euſebius Cæſarienſis exponunt) inquit verba illa. Gaudẽs gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me veſtimento ſalutis, & indumento iuſtitiæ circundedit me. Hoc veſtimentum eſt Ieſus Chriſtus reparator noſter, qui factus eſt noſtra iuſtitia, ſanctificatio, & redemptio. Sic teſtatur Beatus Hieronymus, & Beatus Cyrilus, & ſeptuaginta interpretes hoc apertius ſignificant, qui ſic tranſtulerunt. Induit me Dominus veſtimentum ſalutis: Et quidam vir perdoctus ſic tranſtulit. Induit me veſtimento iuſtitiæ, dico Ieſu. Nam omnes baptizati Ieſu Chriſto Saluatore noſtro induti & veſtiti ſunt: ſicut Beatus Paulus aſſerit dicens. Quicunque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Et adiecit amplius Sanctus Propheta in nomine ſena-

B. Hiero. ſuper. cap. 61. Iſai. & B. Ciri. lib. de rect. fide ad Theodo. Ad Gal. 3.

tus

A tus apoſtolicorũ virorum. Quaſi ſponſum decoratum corona & quaſi ſponſam ornatam monilibus ſuis. Vbi alia litera habet (cum qua etiã concordat trãslatio Aquilæ ſicut B. Hieronymus hic adnotauit.) Tanquam ſponſum ſacerdotali more ornauit me magnificentia, ideſt, her moſeome mi Dios con eſte ornamento, que me puſo como vn hermoſo deſpoſado adornado, y compueſto, qual ſuele eſtar el ſacerdote quando quiere ſacrificar. Quid, obſecro, ſignificat, videre Epiſcopũ tam ſumptuoſo, & magnifico apparatu indutum, niſi conſiderare quẽdam ſponſum elegantiſsime compoſitum ſuæ diœceſis, in talamo ſanctæ eccleſiæ. Quæ quidem ornamenta ſignificant cœleſtia dona, quibus anima eius adornari debet. Cum Deus Hieremiam Prophetam faceret prædicatorem, & prælatum Iſraelitici populi, ipſum ſic interrogauit. Quid tu vides Hieremia. Et reſpondit dicens. Virgam vigilã tem ego video. Quæ autem ſit hæc virga vigilatrix exponit B. Cirilus Alexandrinus dicens, quod quando Ægyptij curam, & vigilantiam alicuius prælati ſignificare volebãt, ponebant quoddã ſceptrum cum oculo ſupra ipſum ſceptrum. Per ſceptrum ſignificabant gubernationem; per oculum vero curam, & perpetuam vigilantiam. Et cum populus Hebræus inter Ægyptios alitus eſſet, ac vixiſſet his ſymbolis, & ſimilitudinibus delectabatur, atq; ita per virgam cum oculo ſupra (quã vocabãt virgam vigilantem) intelligebant vigilantiam prudentiam, ac prouidentiam boni prælati. Et vnam picturam harum Deus Hieremiæ oſtendit, dum ait. Virgam vigilantem ego video. In quo Dominus ei ſignificauit, quod ſiquidem ſceptrum in manu eius ponebat, ipſe dormire non debebat, ſed vigilare, ſicut exponunt Oechumenius antiquiſsimus Doctor, & D. Ambroſius, ac B. Auguſtinus. Et ad hoc alludebat prima illa veſtis, videlicet tunica linea anguſta vſq; ad pedes pertingens qua Deus ſummũ ſacerdotem indui præcipiebat: & vt ex Hebræo conſtat, hæc veſtis plurimas figuras oculorum habere debebat. In quo Deus inſinuabat, que lo primero que ha de tener vno para ſer prelado de almas ha de ſer muchos ojos, mucha viſta ſpiritual, y mucho conocimiento de Dios y de la ley diuina, y aunque para vn propoſito ha de ſer vara, que ſe doble a compadecerſe de las miſerias de los ſuyos, por otra parte ha de ſer columna fortiſsima: atque ita Dominus ibidem eidem Prophetæ dixit, ego dedi te hodie in columnam ferream, vt videlicet onera omniũ perferre poſsis. Volens Samuel vngere Saulem in Regem Iſrael, fecit illum ad menſam ſecũ ſedere, iuſſitque famulis ſuis, vt afferrent illi ad manducandum arietis armum (id eſt, vna eſpalda de carnero) dixitque ei. Comede quia de induſtria ſeruatum eſt tibi. Quod nã eſt hoc myſteriũ. In hoc ei ſignificare voluit munus, & officium in quo eum conſtituere volebat

Hierem. 1.

B. Ciril. li. 2 contra Iulia nũ apoſtatã. B

C

1. Reg. 6.

Isai.60.

y que era necessario hazer vnas fuertes espaldas para sufrir vna tã pe A
sada carga como es la del gouierno. Atque ita vbi nos legimus apud.
S.Isaiam,filij tui de longe venient,& filiæ tuæ de latere surgent, sep-
B.Hiero. super.cap.60. Isaiæ. tuaginta interpretes transtulerunt, & filiæ tuæ super humeros porta-
buntur, Super quem locum inquit B.Hieron. diligenter esse animad
uertendum, que ay dos maneras de almas que vienen al gremio de
la sancta iglesia: vnas que con poco trabajo se conuierten,y se esfuer
çan a la virtud,otras flacas que no se acaban de desarraygar de las co-
sas deste siglo,y estas tales han de lleuar los prelados sobre sus hom-
bros para offrecerlas a Dios.

Dominus prælatos, & concionatores vocat sal porque la sal muer-
de las carnes donde se echa,y las escueze. Vbi significatũ fuit sapien-
tiam euangelicam habere virtutem mordendi corda humana, quod
etiam significauit Spiritus sanctus per aliam elegãtissimam metapho-
ram,quam in prouerbijs posuit his verbis. Acetum in nitro qui can- B
Simile. tat carmina cordi pessimo.Predicar al peccador (dize el Espiritu san-
cto) es como echar vinagre en el salitre. O aptissimam similitudinem,
ait venerabilis Beda,cuius hæc expositio est,quod si acetum mittatur
in nitrum fumigat instar calcis viuæ cũ aqua perfunditur. Pues dizen
muy al proposito estas palabras que los effectos que haze el vinagre
en el salitre:haze la verdad prædicada en el coraçon del peccador que
en oyẽdola luego humea el peccador con ira y colera ciega por mur-
muracion contra el predicador, y el prelado como humea la cal viua
quando le echan agua:Si enim prædicamus ecclesiasticis eisque dici-
mus,quam male conueniant breuiarium,& aleæ,os quod Deum con-
secrat,& mendacium ac falsa iuramenta, statim murmurãt, & dicunt
non esse rationi consentaneum,vt Sacerdotes Deo cõsecrati publice
reprehendantur, & ita nec publice nec secreto reprehensionem ad-
mittunt. Si admonemus reipublicæ gubernatores, eosque hortamur, C
vt per viscera cælestis agni Iesu Christi velint esse rectores,& nõ dis-
sipatores,aduersus nos se erigunt dicentes pulpitum esse ad prædicã-
dum & non ad libellos infamatorios in eo decantandos. Si ad populũ
prædicamus,& ipsum de suis latrocinijs,ludis, mẽdacijs & fraudibus
increpamus dizen que mas valdria predicar nuestro euangelio, que
quebrar las cabeças en vano. Si afeamos los abusos de las mugeres,
sus profanidades en las compociones de sus cuerpos,dizen y no sin
menosprecio del sancto Euangelio,que porque no tenemos, que pre
dicar nos damos a reprehender. Vnde ergo ò populc Christiane tan-
ta impatientia oritur,Quia sicut acetũ in nitro,ita qui cantat carmina
cordi pessimo, Como cruxe,y se deshaze el salitre en el vinagre:assi
se deshaze el peccador con furor,quando se le predica la verdad.Pues
porque

A porque entienda el prelado, y el predicador que la doctrina, que ha
de predicar ha de escozer,y morder con reprehension le llama el se-
Eccle. 20. ñor sal terræ.Et quemadmodũ(vt ait Ecclesiasticus) thesaurus absco-
ditus nullius vtilitatis est:sic sapientia abscondita nullam eccleſiæ af-
fert vtilitatem,nisi ignorantibus communicetur. Ideo Dominus in
hoc loco adiecit dicens.Vos estis lux mundi: nam lux pro officio ha-
bet illuminare,& se ipsam omnibus communicare. Hoc officium præ
latorum significatur in quadam admirabili ceremonia,quæ fit in Epi-
scoporum consecratione.Fuit olim constitutio quædam sacrorũ Apo-
stolorum(de quã S.Clemens discipulus B.Petri,& B.Dionysius men
tionẽ faciunt) vt quoties Episcopus consecrandus erat, super caput
B.Clement. lib.8.c.45. eius liber apertus sacrorũ Euangeliorũ poneretur:cuius rei rationem
B.Diony. libro de eccle siastica hierarchia.c.5. nõ aliam quæramus,nisi quã assignat B.Dionysius,videlicet, quia li-
ber ille apertus euangeliorũ positus super caput Episcopi consecran-
B di significat quod sicut accipit à Deo illam firmam hierarchicam po-
testatem,& illuminationẽ,communicationemque diuinorum myste-
riorum ac sacramentorum,sic eam inferioribus sine inuidia communi
cet.Diuina profecto,atque apostolica ratio sicut vigor, & vis omniũ
sensuũ in capite residet,& ex illo magna cum liberalitate toti corpo
ri communicantur,sic quando consecratur Episcopus en cabeça mi-
stica de la yglesia,poner sobre el el libro de los euangelios abierto,es
dezirle,que el conocimiento de los diuinos mysterios ha de tener su
assiento en el,como en cabeça pero que lo ha de communicar a todos
como a sus miembros mysticos. Quoniam autem vita prælatorum de
bet esse plena charitate,& amore,eleganti metaphora id eis diuinus
Simile. magister significauit dicens.Vos estis ciuitas supra montem posita:nã
cum ciuitas sit quædam congregatio, quæ per amorem conseruatur,
C dum pauperi diues,& ignoranti sapiens remedium adhibet, & lætus
tristem consolatur,omnia hæc in prælato reperienda sunt quod si hic
diuini amoris ignis in eius pectore, ac voluntate ardet proculdubio
plurimum intellectus sui luce illuminabit.Quid enim plus illuminat,
quam sacer amor:Virgines quas Salomon in illis mysticis cãticis in-
Cantic.5. troducit sponsam sic interrogant.Qualis est dilectus tuus ex dilecto,
id est verbum,qui Deus de Deo est,hoc verbum humanatum quale
est? Quid facitis ò virgines?quare sponsam de pulchritudine sponsi
interrogatis.Nonne scitis affectionẽ ad se trahere rationem. Ad hoc
respondere possunt: Verũ quidẽ est quod prophanus amor opertos,
& velatos habet oculos circa id q plurimum amat:at amor sanctus hõ
ge dissimilis est,habet enim lucidos, & clarissimos oculos,qui autem
hoc amore plus amat,plus de amato cognoscit. Quanto magis anima
fuerit amica Dei,tãto melius de eius pulchritudine loquetur. In cœle-

B. Dioni.

sti hierarchia (inquit B. Dionysius) sunt coniuncti Seraphines, que A
quiere dezir encendidos en amor, y los cherubines que significan ple
nitud de scientia: porque entendiessemos, quan hermanados han de
andar, conocer y amar a Dios. De donde pensays hermanos que naçe
confessar en el symbolo de la fe, que el Spiritu sancto hablo por los
prophetas, diziendo, credo in Spiritum sanctum, qui locutus est per
Prophetas. Pro responsione obserua quod licet verum sit opera san-
ctissimæ Trinitatis ad extra esse indiuisa, tamen quædam ex illis tri-
buimus patri alia filio alia Spiritui sancto. Videbatur autē hoc quod
est loqui & docere potius filio (qui verbum est & sapientia patris) quā
Spiritui sancto pertinere: nam loqui est proprium verbi, Sicut & do-
cere sapientiæ & tamen verba & documenta Prophetarum tribuun
tur Spiritui sancto quoniam amor est hic diuinus amor ad intelligen
das res sacras perspicacissimus est & adipsas explanandas eloquentis-
simus atque ita dicitur. Qui voluerit cognoscere Deum diligat. Vnde B
1. Ioan. 4. B. Ioannes non vult vocare cognitionem illam, quæ charitatem non
habet, & ita ait, Qui non diligit, non nouit Deum. Itaque omnes sa-
pientes ac literatos, qui pleni sunt scientia speculatiua, & inflammati
ambitione & vel ipsa niue in diuino amore frigidiores beatus Ioānes
los desmiente, diziendo, que no tienen conoscimiēto de Dios. Ex his,
quæ dicta sunt, ò fratres mei aperte intelligetis, quā reuerentiā maio-
ribus vestris Episcopis, ac prælatis exhibere debetis, siquidem ipsi in
Zacha. 2. vestro commodo, & vtilitate se occupant. Qui vos tangit, tangit pupil
lam oculi mei: ait Dominus per Zachariam Prophetam loquens (vt
2. ad Cor. 12 exponit Summus Pontifex Alexander in sua decretali) de Episcopis,
considerans spiritualem anatomiam corporis mystici ecclesiæ: sicut
beatus Paulus depinxit dicens. Sicut in vno corpore multa membra
habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita om-
B. Theodo. lib. de non iudicandis proximis. nes vnum corpus sumus in Christo. B. Theodoretus, inquit, oculos sa C
crosanctæ ecclesiæ esse Episcopos, & prælatos eius: quorum munus est
subditos corrigere, ac docere: & cum caput ecclesiæ Iesus Christus di
cat, quod is, qui tangit prælatos, tangit pupillā oculorū eius, assi mur-
murat de los prelados, es vituperar los ojos de Dios. Et obseruandū
est septuaginta interpretes in hoc loco sic transferre. Qui vos tangit,
tangit pupillam oculi sui. Et, sicut exponit B. Cirilus, significat: Qui
vos persequitur, se ipsum persequitur, qui de vobis murmurando de-
trahit, sibi ipsi nocet. Qui vos tangit, sibi ipsi oculos eruit. Quapro-
ter populc Christiane prælatos vestros diligentissime honorate, si-
quidem eis tantum debetis. Estos son vuestros mastines, que velan
por defenderos de los lobos. Hi sunt pastores vestri, qui vos pabu-
lo vitæ pascunt, & per viam salutis ducunt. Hi sunt vestri soles, qui
sua

A sua claritate, & radijs doctrinæ euangelicæ, tenebras ignorantiæ, & er
roris à vobis expellunt, y causan vn claro dia de gracia. Hi sunt vestri
Cherubines, qui velut prunæ inflammatæ zelo amoris vestri assistunt
ad latera arcæ testamenti Iesu Christi reparatoris nostri, misericordiā
ab ipso pro vobis postulantes. Estos son vuestros Moysenes, que ane-
gado el impio Pharaon con triumphante braço, os sacan del captiue-
rio de Egypto. Estos son vuestros Aarones, que asiendo los incensa-
rios llenos de olorosos incienssos se ponen entre los viuos y los muer
tos aplacando el ayrado pecho de Dios, a quien vuestros peccados
por momentos encienden en ira. Estos son vuestras espias, que por cō
tinua contemplacion exploran la fertilidad de la tierra de promissiō
de la bienauenturança celestial, y os muestran en los pulpitos aquel
diuino razimo de vuas, que en el lagar de la cruz derramo tanto mo-
C sto de amor. Estos finalmente son vuestros Iosueses, que despues de
muchos trabajos de penitencia, passado el Iordā de esta vida entrarā
con vosotros en la tierra de promission de gloria. Si autē aliquando
opus fuerit vt per modū correctionis prælatus aliquis admoneatur,
hoc maxima cum reuerentia, & vrbanitate faciendum est. Cum sum-
mus sacerdos Aaron tā graue commisisset peccatum, quale fuit illud
adorationis vituli, quando por no poner la vida antes que consentir
con el pueblo en aquella grande idolatria, que cometieron en el de-
sierto en ausencia de Moysen, fue hecho participante de aquel pecca-
do, con todo esso le reprehendio Moysen con mansedumbre dizien-
dole. Quid tibi fecit hic populus vt induceres super eum peccatū ma- *Exod. 32.*
ximum? Vbi aperte nos docet, quod taliter admonendi, & reprehen-
dendi sunt prælati, vt tamen debitam eis reuerentiam semper obser-
uemus. Sic docet etiā B. Paulus, cum ait. Seniorem ne increpaueris,
B sed obsecra, vt patrem. Et alibi. Oportet seruum Dei esse mansuetum *1. ad Tim. 5.*
cum mansuetudine arguentē. Et est valde ponderandū quod non re- *2. ad Tim. 2*
prehendit, sanctus Moyses sacerdotem Aaron coram populo, ne vide
licet populus ipse debitā prælato suo reuerentiam amitteret. Est etiā
obseruandum, quod prælati minores non eliguntur, vt autoritatem à
maioribus auferant, sed vt ipsos adiuuent: atque ita quando Dominus
septuaginta illos senes sancto Moysi socios dedit, vt ipsum adiuuaret
ad onera populi supportanda, voluit, vt ipse Moyses eos signaret, &
per manū eius eligerentur, & Dominus eis ex eius spiritu dedit, dan. *Num. 20.*
do a entender, que el spiritu de los mayores y menores ha de ser to-
do vno, y q̄ el mayor es como fuente y origē de los otros inferiores.

Quemadmodum qui fidibus lyram pulsare nesciunt, aut ty- *Simile.*
rones in ea exercitatione sunt, dum prætentant pollice chordas,
eas insicite, nimiumque contendendo, aut remittendo, non modo

Universidad de Deusto Biblioteca

insuauem quendam omnium auribus influunt sonum, sed etiam chor A
das multas sæpe confringunt: ita qui regendi artem non nouerunt, aut parum in ea exercitati sunt, dum rigidè nimium vel remisse se gerit erga subditos, non solum spectatores omnes offendunt sua gubernatione, sed etiam status omnes reipublicæ, seu communitatis deuastare plerunque solent, atque destruere.

Si in festo beati Augustini prædicaueris poteris dicere, & sic exclamare. O sapientem virum, ò lucem mirabilem Augustinum, nonne ip se totum terrarum orbem scientiæ suæ cælestis fulgore illuminauit? Equidem triplici radio ipse in ecclesia fulsit. Nam luxit, vt stella, & sicut luna plena, & quod mirabilius est, refulsit, veluti sol. Ecclesiasticũ nunc audiamus, & ipse natiuis coloribus scientiam stupendam doctoris huius sanctissimi Augustini deliniet. Quasi stella matutina in medio nebulæ, quasi luna plena in diebus suis lucet. Quasi sol refulgens, sic iste refulsit in templo Dei. Enimuero instar stellæ matutinæ B
effulsit egregius Doctor, quando primo conuersus ad Christum, vox illa cœlitus allata tonauit. Augustine, tolle, lege, tolle lege. Tunc anteactam vitam deflens lachrimis scelera sua diluens, exclamabat dicens. Vsque quo Domine, vsque quo obliuiscéris mei in finem? Pulchritudo antiqua, & noua quam sero te cognoui. De his in libro confessionum latius. Emicuit, vt luna plena vbi presbyter factus est, & sacrum Euangelium, Valerio episcopo cogente, palam prædicauit. Obseruate fratres, nos sicut luna dimidia fulgemus duntaxat credentes, non autem Deum toto corde, & proximum, vt nos metipsos diligentes. At Beatus Augustinus corde, & opere, verbo, & vita, affatim in templo Dei, vt luna plena illuminauit fideles. Denique veluti sol refulgens, iam episcopatus apicem attingens, hac, & illac, tum sermone, tum etiam scriptura, quot quot orthodoxi erãt, illuminati sunt. Vel sic, quia in quouis statu, alij incipientes, alij C
proficientes, alij tandem profecti inueniuntur, vtrosque Beatus Augustinus edocuit, vtrisque sese accõmodans, quo plus eis proficeret. O virum ineffabilem, ò sapientissimum doctorem, omnibus omnia factus, vt omnes lucrifaceret Christo Iesu, Quanta verò sapientia, & eloquentia doctor hic præstantissimus polluerit, opera eius manifeste declarant, & testis est diuus Hieronymus, qui in quadam epistola sic ait. Duobus libellis, quos meo nomini dedicasti, eruditissimis, & omni eloquentiæ splendore fulgentibus, ad tẽpus respondere nõ potui. Et paulo post inquit: Certe quicquid dici potuit, & sublimi ingenio de scripturarum fontibus hauriri, à te positum & disertũ est. Sed quæso reuerentiam tuam, parumper patiaris me tuum laudare ingenium. Mihi autem decretum est te amare, te suscipere, colere, mirari

1. ad Cor. 2.

Lib. epist. S. Augu. Epis. 30.

A mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Ecce quãti Sanctus Hieronymus fecerit viuacitatem ingenij, & stupendam sapientiam D. Augustini. Quis obsecro, legens eius confessiones nõ stupescat audiens eum gratias immortales optimo Deo agentem, quia quicquid legebat, per se ipsum absque magistro didicerat. Enim vero Plato, quem diuinum appellare solemus, eo quod pleraque subtiliter de potentia, & sapientia summi Dei scripsit, Socratem eruditum virum magistrũ habuit. Aristoteles philosophorum princeps annis viginti scholam Platonis frequentauit. Itaque nemo sine docente euasit sapiens, & in liberalibus artibus apprime eruditus, nisi solus Augustinus. O portentũ portentosum, o ingeniũ monstruosum, o sol lucidissime quibus te laudibus efferã ignoro. Te illucẽte illud Dauidicũ impletũ est. In ip *Psalm. 103.*
sa, scilicet, nocte, pertransierunt omnes bestiæ siluæ, ortus est sol & in cubilibus suis collocabuntur, quandoquidem bestiæ syluæ, hoc est, hæ
B retici) quæ nocte infidelitatis pertransibant, & animas fidelium seducebant, in varios errores eas abducentes, iam iam Augustino irradiante pudefiunt, & vel ad lucem fide conuolant, vel ad cubicula sua effugiunt, vbi obsecro, leo cruentus Arrius? Vbi vrsus insidians Manichæus, vbi Fortunatus Manichæorum presbyter, qui sathana suggerẽte plurimos seducebat? Plane ab Augustino deuicti ceciderunt, & falsa dogmata eorum instar fumi beato Augustino redarguente euanuerunt.

Gubernandi dignitas magistratus appellatur à magistro, vt ait Varro, quoniam qui alijs præest eorum vitæ debet esse magister. Vnde D. Paulus in Epistola ad Ephesios, inquit: Deus dedit quosdam Apo- *Ephes. 4.*
stolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios autẽ pastores & doctores. Pastores & doctores simul copulat & connectit: non ait: alios pastores, alios doctores, sed alios pastores & doctores,
C significans debere illos præditos esse doctrina, qui rem publicam gubernandam susceperunt. Et Vegetius de arte militari inquit: Nullus est quem oporteat, vel plura, vel meliora scire quam principem, cuius doctrina debet omnibus prodesse subiectis.

Pro prælatorum residentia.

VT impiæ mulieres, quæ vt pariunt, infantulos exponunt, & vt aiunt vulgo fortunæ committunt, vt alieno lacte & labore nutriantur, aut, pereant, debent graui supplicio puniri: sic præsules, qui vt liberius se dedant voluptatibus ecclesias suas alijs committunt curandis, vt aliena alantur doctrina, aut penitus destituantur, grauissimum crimen incurrunt, cuius debitas pœnas Domino persoluent.

Omnia quæ habentur retro titulo potentes Do A
mini & tyranni deseruiunt huic materiæ.

Promissa Dei quomodo adimplentur.

SCitu dignissimum est quare cum diuina scriptura dicat, quod
Num.23. non est Deus sicut homo vt mutetur, aut sicut filius hominis
Matth.19. vt mentiatur, quare inquam, Christus Redemptor noster, postquam discipulis suis (inter quos erat impius Iudas) dixit, in regeneratione, cum sederit filius hominis sedebitis & vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel, hoc verbum impio Iudæ non adimpleuit? Ad hoc respondetur quod Deus non mutatur, sed creatura. Vnde non solum quando Deus mortis sententiam aduersus aliquem peccatorem ob scelera eius pronuntiat, sed B
etiam quando propter seruitia sibi exhibita præmium promittit, licet absolute loquatur, intelligendum est sub hac conditione videlicet si peccator se non correxerit, & in meliorem frugem non receperit, & si bonus in iustitia sua perseuerauerit. Hæc diuina veritas mundo reuelata est per os Hieremiæ Prophetæ dicentis, Repente loquar aduersus gentes, & aduersus regnum, vt eradicentur: destruam & dispergam illud; si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaui, vt facerem ei, & subito loquar de gente & regno, vt ædificem, & plantem illud: si fecerit malum in oculis meis, vt non audiat vocem meam, pœnitentiam agam super bono, quod locutus sum, vt facerem ei. Dicitur Deus facere pœnitentiam, non quod dolorem habeat, vel pœniteat de eo quod fecit, sed quia suspendit supplicium, quod aduersus impios promiserat, aut præmium, quod bonis pollicitus fuerat, & hoc quia mali in bonos, vel boni in malos sunt C
mutati. Hoc apertè appareret in illa promissione facta Iudæ, & in alijs plurimis, de quibus sacra scriptura agit: & in comminatione, quam
Ione.3. Deus per prophetam Ionam Niniuitis fecit, & in eo, quod Isaias ex
Isai.58. nomine Dei regi Ezechiæ dixit: Dispone domui tuæ, morietis enim, & non viues. Dominus etiam Israelitis, qui ab Aegypto exierunt, promisit terram promissionis, & in nullo eorum præter duos tantum modo, videlicet Iosue, & Caleb non habuit effectum promissio, quoniam parua fides, & fiducia, quam habuerunt in verbo Dei id demeruit, sicut
Ad Heb.4. B. Apostolus testatur dicēs. Non profuit illis sermo auditus, non admixtus fide, hoc est, Non profuit Israelitis promissio Dei audita per os Moysi, propter incredulitatem, & paruam fiduciam eorum.

Pro-

A *Promissa Dei quomodo intelliguntur.*

IN libro numerorū sic legitur. Locutus est Dñs ad Moysen dicens. *Num.13.*
Mitte viros, qui considerēt terram Chanaan. Cū autē sanctus Moyses mādatum Dei exequeretur, dixit exploratoribus, quos mittebat. Considerate terrā, qualis sit, & populū, qui habitator est eius, vtrum fortis sit, an infirmus: pauci numero, an plures. O rē admiratione dignam, quorsum hæc imperauit omnipotens Deus? Ipse promiserat populo Israelitico terrā Chanaā. Si ergo hæc promissio deesse nō poterat, quorsum mittebat exploratores, qui scirent gētis numerū, & qualitatē, & an fortis, vel infirma esset, siquidē licet fortissima esset desolanda erat, & populo Hebræorū trandenda? Id nāque, quod diuina voluntate decretum est, impossibile est, non euenire. Hęc quæstio vētilatur à magistro sententiarū, & à Doctoribus Theologis in primo, & à *Theologi in*
B S. Thoma in prima parte. At eius difficultas, & resolutio in tribus cōsistit. Primū est, quod voluntas diuina ab æterno cōstituit omnia futura contingētia: scit enim Deus quidquid futurū est, & si illud constitutū, & decretū nō haberet eius sanctissima volūtas, nō vtiq; eius intellectus id sciret atq; ita scientia diuina contingentiū dependeret à determinatione diuinæ volūtatis. Verbi gratia. Scit Deus quod Antichristus erit, quoniā ita eius diuina voluntas decreuit: quod si non decreuisset, non vtiq; esset, & si non esset, nō esset verū: Antichristus erit, & ita non sciretur? quia nō entis nō est scientia. Secundo sciendū est futura contingentia esse necessaria necessitate antecedentis, & non necessitate consequentis: quod perinde est, ac si dicamus. Hæc consequētia est necessaria Deus determinauit, vel scit Antichristū futurum, ergo erit? Etenim voluntas, & scientia eius sunt infallibiles: consequēs autem scilicet, Antichristus erit, non est necessarium. Tertio obseruare
C oportet quod futura contingentia, aut naturaliter euentura sunt causis secundis concurrentibus (vt quando aliquis sanitatē consequitur ab aliqua ægritudine, applicando medicamēta necessaria ad salutem) aut Deus constitutum habet, quod id, quod futurū est miraculosè eueniat, sicut quando sanauit Ezechiam, & ei quindecim annos vitæ adiecit. Hoc supposito ad quæstionē respōdeo, quod cū Deus decreuit dare Israelitis terram Chanaan, & quādo eis, ac parentibus ipsorum id reuelauit, non constituit eam illis miraculosè tradere, sed per media naturalia, videlicet ipsis Israelitis eā expugnātibus, atq; ita eis præcepit, vt hoc belli stratagemate vtentes ad eam videndam exploratores mitterent. Vnde infertur, quod quāuis Deus non reuelasset, se nobis gloriā esse daturū, debebamus tamen omnia media quærere, & ex parte nostra omnes diligentias possibiles ad eā cōparandam adhibere.

PRO-

Universidad de Deusto Biblioteca

PROTECTIO DEI.

Esai.26. LOquens Sanctus Isaias Propheta de tempore legis gratiæ inquit. In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda. Vrbs fortitudinis nostræ Saluator: ponetur in ea murus & antemurale. Hæc ciuitas refugij, & fortitudinis nostræ est Ecclesia militans: & Iesus Christus Saluator noster est huius vrbis murus, & antemurale. Nam omnis defensio, & protectio, ac refugium huius sanctæ Ecclesiæ est in Iesu Christo vero Deo, & vero homine. Cum autem dicit S. Propheta, Saluator, insinuat, que aquello con que Iesu Christo nos fue Saluador, que es su cruz, y su muerte, sus trabajos, sus lagrymas, y sus ayunos siruen de muro de toda la sancta yglesia, y de cada vno de los fieles en particular. O hombre Christiano y si quãdo viene el demonio con la tentacion, y te tira tiros gruesos para derribarte, te acogiesses à estos muros, y barbacanas, que amparado queda rias, como saldrias con victoria de los encuentros de Satanas. Alia li tera in hoc loco sic habet. Salus tua ponet muros, & propugnacula. O dulcia verba, & digna quæ visceribus amoris recipiantur! Tua salus, tua vita, tuum bonum, tuus Redemptor ponet non vnum murũ, sed plurimos, & propugnacula, que son los bestiones, que se ponen a los muros para que esté mas fuertes. Todo esto significa la poderosa protecion de Dios. O fœlices illos, qui ab ea commodum elicere sciunt. B

Zacha 9. Protectio Dei etiam probatur ex illis Zachariæ verbis, scilicet, Onus verbi Domini in terra Adrach, & Damasci requiei eius, quia Dominus est oculus hominis, & omnium tribuum Israel. Quasi dicat. Taceant omnes habitatores Syriæ, & Damasci, qui confœderati sunt aduersus amicum Dei, & aduersus populum eius, & dicũt. Yo os prometo, que los hemos de coger de sobresalto, sin q̃ les quede lugar de prevenir el daño. O insensati, nonne videtis Deum factum esse oculos populi sui, & hominis in ipso confidentis, y que no ha assomado el peligro por aculla quando Dios lo ha atalayado y dado auiso del? y todo esto, quia protector est particularis omnium qui in eo confidunt, y aunque ellos se descuyden de si, Dios vela sobre ellos. C

Protectio Dei.

Zacha. 2. EGo ero ei murus ignis in circuitu. Et in gloria ero in medio eius: inquit Dns per Zachariam Prophetam. Hoc est ero sanctæ Ecclesiæ pro muro adeo firmo, vt non sit fossa aquæ plena, vt cæteri muri esse solẽt, sed igne circũdata: vt hostes, & alienos homines lõge repellat nulliq; machinis dirui, neq; expugnari possit. Hac huius loci expositione omnes interpretes cõcti sunt: quæ quamuis facilis, & plana sit loci

A loci tamen difficultatem non exhaurit. Nã adhæc mens scire desiderat, quid illa tam insolita ratione dicẽdi significetur: præsertim, quod ignis ciuitatem cingens, non solum hostibus, sed etiam ciuibus detrimentum afferret. Quare operæpretium est intelligere, quæ huius ignis ratio futura sit. Ac primum, qui non sit sacrarum literarum insolens, cognoscet hanc dicendi rationem alijs locis esse vsurpatam ex quibus is, quem tractamus, planus fiet. Nam Christus ipse Iesus, à quo hæc vrbs de qua Propheta loquitur, id est, ecclesia per orbem stabilienda erat, dicit. Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur? Is igitur ignis ille est, quo sepiendam esse vrbem sanctus Propheta dicit. Qui nihil est aliud, quam vehemens quidam amor rerum spiritualium, quo mens hominis à terrenis rapitur ad cælestia: ex quo ingens rerum humanarum contemptio oritur, spiritu ad se nos totos reuocante: ex quo fit, vt copias, facultates, voluptates, amicos, parentes, cognatos, corporis cruciatus pro nihilo ducamus, dum Christum supernum Dominum, & spirituales diuitias adipiscamur, & vt res acerbas tam forti, & constanti animo perferamus, vt nulli neque homini, neque perturbationi animi, neque fortunæ succumbamus. Hoc igni sancta Ecclesia noua Hierusalem circundatur, & ita roboratur, vt nulli neque reges, neque immanes tyranni, neque denique portæ, & inferorum acies eam superauerint, neque vnquam superare poterunt. Ex hoc intelligitur illud, quod Ioannes Baptista dixit. Ego quidem baptizo vos in aqua, ipse vos baptizabit Spiritu sancto, & igni, ideſt, ardentissimum amorem spiritualium, & magnum rerum humanarum contemptum excitabit. Hoc igni bene tactus esse videbatur B. Paulus, cum dicebat. Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? An angustia, &c. Ab ijs ducibus Ecclesia defensa, hoc igni, & animi ardore inflammati milites tutissimo muniuntur præsidio: & ideo ait Dominus: Ego ero murus ignis. Nam ipsemet spiritus sanctus est ignis ille, qui inflammat fideles, ipse in figura ignis super Apostolos in die Pentecostes est è cælo delapsus: ipso (vt Ioannes ait) baptizantur fideles. Ergo qui res suas in tuto cupit collocari, hoc igne accendatur, se totum à corpore, & à rebus externis ad mentem, & spiritum auocet: nihil magnopere amandum, & expectandum existimet, nisi quod mentem, & spiritum perpetuò duraturum attingat: quo nullo maiori præsidio se, suaque omnia firmare vnquam valebit: quod ipse Dominus monet dicens, Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo, & tinea demolitur, & vbi fures fodiunt, & furantur: thesaurizate autem vobis in cælo, vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, &c. Cum igitur ex hac diuini Saluatoris sententia nihil in hoc orbis terrarum domicilio tutum, nihil insidijs vacuum sit, quo se tutum

Luc.12.

Matth.3.

Ad Rom.8

Matth.6.

tutum hic quisquam arbitratur præsidio, nisi domicilium, & habita- A
tionem mutet, in cæloque se, suaque omnia collocet? Hac ergo de causa Ecclesia tam firmum habet præsidium, quod tota igni illo diuino cingitur, atque sepitur, tota cælestis est, & cælestibus donis plena, quoniam, vt hic Dominus promittit, ipse est in gloria in medio eius. Verbum Hebræum est Cabod, quod Hebræi dicunt significare gloriam, honorem, & animam, eo quod anima sit corporis gloria. Et ita
Psal. 29. intelligitur illud Psalmi. Vt cantet tibi gloria mea, id est, anima mea laudet te. Sed ne tam ambiguè exponatur, melius est, vt significare dicamus, totius rei pondus, atque momentum, id quod affert decus totũ, & ornamentum: qua significatione, & translatione latini vsurpant hoc nomen, pondus: & ita dicunt, res magni ponderis, & epistola habens pondus, id est, de rebus magnis, & grauibus scripta. Et ita recto illum Dauidis versum exponemus, id est, quidquid in me põderis est, atque momenti, laudabit te. Et si exponamus hoc modo, sicut re vera B
exponi potest ex Hebræo, aptissime sine tanta ambiguitate quadrabit. Igitur & in gloria ero in medio eius perinde est ac si diceret Dominus, non solum tanquam murus igneus eam vndique circundabo, sed etiam ero quidquid intus ponderis, & momenti habebit, id est, me tantum quæret, in me omnis eius gloria, honor, copiæ facultates, quid
Leui. 25. quid expetẽdum fuerit, continebitur. Quod ita fieri videmus. Nullas enim opes, nullas facultates sancta ecclesia principaliter requirit, nisi cælestes. Superioribus temporibus promittebantur obseruantibus præcepta Dei bona terræ vt patet in Leuitico, vbi dicitur. Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluuias temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur, &c. Itaque huius sæculi etiam diuitias tunc ecclesia quærebat, quandoquidem ei tanquam præmium erant C
propositæ: At nostræ Ecclesiæ institutores, & administratores Apostoli diuitias omnes huius seculi cõtemserunt. Quare quidquid per se, nunc sancta Ecclesia postulat, quidquid quærit, & æstimat, Deus est. Ideo recte adimpletur: Ego ero gloria in medio eius: Ideſt ero totum pondus eius, & quasi anima eius, vt tota nominis vim amplectamur. Estque pulchra similitudo adhoc intelligendum. Vt enim anima
Simile. tota corporis dignitas continetur: ita in Deo vniuersam dignitatem & amplitudinem suam positam habet. Quod Propheta Esaias etiam
Esai. 60. luculenter vaticinatus est, cum Hierusalem loquens: Non erit, inquit, tibi amplius sol ad lucendum per diem, neque splendor lunæ illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam. Quibus verbis aperte diuinus vir declarat hanc vrbem non materialem: sed spiritualem esse, cui nihil Sole, & Luna, materiali opus

A opus sit, sed ita totam ex Deo pendere, vt ipse sit ei pro sole, & pro luna. Ac denique omnis erit gloria eius id est, totum bonum eius, & quidquid põderis, & momenti habebit. Certe huius vrbis legitimus ciuis erat Dauid, cum dixit. Tu autem Domine susceptor meus es, glo Psalm. 3.
ria mea, & exaltans caput meum.

PROVIDENTIA DEI.

Considerandа est diuina prouidentia & oculi Dei circa creaturas suas no como repartidos en ellas, de manera que a cada vna le aya de caber su pedaço de la vista de Dios, y de su cuydado: sino como si fuesse su prouidencia diuina vna ymagen de aquellas perfectissimas, que llamas Iconias, quæ tanta perfectione, tamque singulari artificio depictæ sunt, vt in quanlibet partem indifferenter aspicientes sic vilum dirigunt & oculos figunt in vnoquo-
B que eorum, qui circunstant; ac si illum dum taxat particulariter, & nõ alium intuerentur: atque ita experientia videmus, quod cum plurimę & variæ personæ coram aliqua harum imaginum adsunt, ita quam libet rectẽ, & intente contemplatur, & aspicit, vt quælibet persona earum existimet, se solam esse, quam imago, seu effigies illa contemplatur: imo etiam euenire solet, quod cum aliquis circunstantium in aliũ locum mutatur, existimet, quod oculi imaginis ipsum sequantur: de manera que mudandose a otro lugar qualquiera de los circunstãtes, parece que los ojos de la ymagen se van tras el. Hæc pictura nobis ali quo modo Dei prouidentiam depingit, la qual es de tal condiciõ que con mirar y tender sus ojos sobre todas sus criaturas, assi los pone sobre cada vna particularmente en todas sus necessidades, como si a ella sola mirasse.

C

Prouidentia Dei.

QValem Deus Ecclesiæ suæ prouidentiã gerat, ducatus ille, qui *Numero. 9.*
in libro Numerorum latè describitur (quomodo Dominus in columna ignis, & nubis populum suum ad promissam terram pergentem antecedebat) miro modo declarat. Illa enim columna & tempus ingrediendi, & quiescendi, & iter, per quod ingredi, & locum in quo castrametari deberẽt, apertissime ostẽdebat. Itaq; nil erat cur in his omnibus soliciti essẽt, cũ pro eis dñs solicitus erat, nil item quòd eos angeret, si vel diutius in eodẽ loco persisterẽt, seu velocius properarent. Quamuis enim tarditatis, aut velocitatis, causas ignorarent, certo tamen se errare non posse credebant, cum ductorẽ haberent Deũ: cuius occulta quidẽ decreta, atque iudicia, nunquam tamẽ aut fallacia, aut iniusta sunt. Cum ergo non minorem nunc Dominus

Ecclesię

Matth. 28. Ecclesiæ suæ quam tũc synagogæ prouidentiam gerat (quando quidẽ à nobis abiens dixit. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi) certum est omnia, quæ in Ecclesia fiunt, aut contingunt, ad electorum salutem, aut disponente aut permittente Deo prouenire. Notum Deo à sæculo est opus suum. Quare nemo aut angi, aut diuinæ misericordiæ diffidere debet, cum varias Ecclesiæ calamitates videt: non enim abiecit curam nostri Deus, neque dormit, qui custodit Israel: quauis interdum dormire nobis videatur, permittens iustos persequi à tyrannis propter eorum maiorem coronã: quia, vt Eusebius Emissenus in quadam homilia ait, quanto persequutor in necem confitentis immanior, tanto Deus in remuneratione perseuerantis est ditior: qui nouit de impiorum criminibus merita augere iustorum. Sicut enim improbi male vtuntur bonis Dei. Ita Deus bene vtitur malis operibus iniquorum.

Euseb. hom. 1. de Epipha.

Prouidentia Dei.

SApientes AEgyptij Deum per Ciconiam significabant: nam (vt experientia patet) Ciconia linguam non habet, & ideo sicut aliæ aues non potest voces formare. Elegans quidem fuit hæc comparatio ideſt fue galano apodo: porque el dia de oy, no tener vno lẽgua, y tener cosida la boca, es estar en disposicion de ser semejante a Dios. como al reues el que tiene la boca destenguada o es lenguaraz se parece al demonio. At quamuis hoc verũ sit, tamen imaginatione AEgyptiorum hæc non fuit, quinpotius Deum Ciconiæ comparabant, vt hinc intelligeretur silentium, & secretum consilium quo Deus mundum gubernat sin que el mas subido entendimiento le pueda dar alcance. Et hoc est quod dicitur in Canticis, Ego dormio, & cor meum vigilat. Quæ verba ad sponsum referri possunt, ita vt ipse dicat. Ego dormio, secundum humanum iudicium, in gubernatione mea, sed cor meum infinita prouidentia vigilat, como el relox, que por defuera parece vna joya preciosa, y que no ay alli cosa alguna, y de dentro tiene tantas ruedas, y tantos artificios, pesas, y cuerda, y anda con tanto cõpas y concierto, que pone espanto. Assi el gouierno de Dios por defuera parece cosa dormida, y alla interior y secretamente ay gran vigilancia, y prouidencia, al reues de los hombres, que tienen poco artificio, y mucho ruydo como molino que de lexos se oye y mirandolo de cerca es muy poco su artificio. Ex eo autem, quod Deus hanc mũdi machinam tanto silentio gubernat homines in plurimos errores prolapsi sunt. Alij enim dixerunt non esse Deum, alij autem ipsum res mundi inferiores non gubernare asserebant. De primis ait sanctus Dauid. Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. Sed quomodo scis ô sancte

Simile.

ô sancte Propheta, ipsum hominem esse insipientem, siquidem, nec verbum vnum locutus est? Dicere solent homines, insipientem, quando tacet saltim in vultu, & apparentia exteriori nihil à sapiente differre: atque ita inquit Alciatus. Qui tacet non differt à sapiente, quare ergo cum hic taceat, tu eum insipientem esse dicis? Por esso se vera, quam est remado necio era pues aun callando se echo de ver, que era necio: cũ enim corde crederet Deũ non esse tã turpiter, & prophane viuebat, vt vel ipsis operibus id, quod crederet exterius manifestaret. Alij dixerũt (vt sanctus Iob refert) Nubes latibulũ eius, nec nostra cõsiderat, & circa cardines cæli perãbulat. Sed hi omnes errabant: nam prouidentia Dei infinita est, licet eam homines non consequantur. Iob. 22.

PRVDENTIA.

BEatus Bernardus super Cantica inquit. Discretio est quædam mediatrix, & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & motuum doctrix: tolle hanc, & virtus vitium erit. Et in quadam epistola ait: O vtinam saperes, & intelligeres, ac nouissima prouideres. Saperes, quæ Dei sunt: intelligeres, quæ mundi sunt: prouideres, quæ inferni sunt: profectò inferna horreres, superna appeteres, quæ ad manus sunt contemneres. B. Ber. sup. Canti.

Naturales affectus, qui in corde nostro sunt, velut stimuli quidam ad paranda ea, quæ sunt vitæ necessaria, conditoris prouidentia dati sunt. Sed quoniam affectus isti cæci, & vehementes existunt, ratio veluti auriga ab eodem opifice donata est, quæ illos velut præcipites in cursu equos moderetur. Ad hunc ergo modum sancta desideria nobis ad spiritualia bona, virtutesque parandas à spiritu sancto donãtur, quæ tamen discretione tanquam auriga egent, qua regantur, & ordinis, modi, temporis, loci; rationem habeat. Quare sine huius aurigæ consilio non est illis semper fidendum. Vnde multos Dei seruos multa passim opera grandia moliri vidimus, quæ parum fælices exitus habuerunt. Quæ res docet prudentiæ, & discretionis illis iudicium in hac parte defuisse. Hac de causa Salomon in Prouerbijs ait, Ne erigas oculos tuos ad opes, quas habere non potes: quia facient sibi pennas, vt aquilæ, & volabunt in cælum. Prouer. 32.

Prudentia.

PRudentiæ virtus ad hoc maxime necessaria est, vt hostium nostrorum insidias, & fraudes à longe odorari valeamus quam nasi nomine sponsus in sponsa cõmendat his verbis. Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum. Damascus caput erat regni Syriæ: Cant. 7.

Syriæ: quod Israelitico regno infestum semper erat: aduersus autem hostilis huius regni insidias Salomon in confinibus Libani montis, altissimam turrim erexit: Vnde exploratores, omnes hostium insidias à longe videre, & denuntiare possent. Recte ergo huic turri prudentia comparatur, hoc enim inter cætera præcipuum prudentiæ munus est, procul odorari bellum, & omnia hostium nostrorum consilia animaduertere, & ad illa opportune præmuniri, & ante langorem adhibere medicinam, vt hac cautione muniti non circumueniamur à Sathana, non enim (vt ait Beatus Paulus) ignoramus cogitationes eius. Ideo autem altissimæ huic turri nasus sponsæ comparatur, quod non vulgari, sed maxima & insigni prudentia prædita, & instituta esse debeat: qua non modo instantia & oculis obiecta pericula videat, sed procul etiam posita odoretur & ad illa se muniat. Ideo B. Bernardus ait. O vtinã saperes, & intelligeres, ac nouissima prouideres. Propter quod sacra illa Ezechielis animalia nõ binis oculis, vt cætera, sed oculis ante & retro plena erant vndiq;. Est enim prudentia, tum virtutũ omniũ auriga, tũ periculorũ omniũ prospectrix. Melior est enim prudẽtia quã vires, & vir prudens, quã fortis, dicitur in libro Sapientiæ.

2. Ad Cor. 2

Ezech. 1.

Sapient. 6.

PVRGATORIVM.

B. Augu. in Enchi. c. 1.

BEatus Augustinus in Enchiridione inquit. Nec negandum est defunctorum animas pietate suorum viuentiũ releuari, cũ pro illis sacrificium mediatori offertur, vel eleemosynę in Ecclesia fiunt: sed eis hæc prosunt, qui cum viuerent, hæc sibi vt postea possent prodesse, meruerũt. Est enim quidam viuendi modus, nec tã bonus, vt non requiratur post mortem, nec tam malus, vt ei non prosint ista post mortẽ. Quod autem bona opera viuorum prodesse prosint defunctis, patet in libro Thobiæ, vbi sanctus senex filium suum consilijs erudiens ait. Panem tuum, & vinum tuum super sepulchrum iusti constitue. Quæ nimirum cum non ponantur ad pascenda corpora iustorum cum iam sint cadauera mortua, sed viuentium pauperum & ministrorũ Ecclesiæ sint subsidia: hinc est, quod, vt veræ eleemosynæ mortuis, pro quibus fiunt valde prosint. De hac re reddit Beatus Athanasius Elegantem similitudinem, ad Antiochum principem. Quid ergo? Num sentiunt aliqua beneficia peccatorum animę (peccatores appellat, non qui descenderunt in infernum: sed qui nondum sunt pugati) cum super illis fiunt conuentus per actiones bonorũ operũ, & oblationum? Huic quæstioni respondit. Sicut vitis floresçit extra in agro, & odorẽ eius sentit vinũ intra vas reclusum, sicq; consloresçit etiam ipsum. Ita intelligemus peccatorũ animas participare aliqua beneficia ab exangui

Thobiæ. 4.

Simile.

A gui immolatione (incruentum sacrificium altaris nominat exanguem immolationem, vt mihi videtur) pro ipsis facta sicut solus ordinat, & præcipit qui viuorum, & mortuorum potestatem gerit.

Hoc vel maximũ inter sacramentũ baptismi & pœnitẽtię discrimẽ est, q cũ baptismus regeneratio quædã, & natiuitas interni hominis sit, nihil in regenerato priſtinæ vetustatis relinquit. Quemadodũ in rebus, quæ generãtur, nihil ex materia illa, vnde generata sunt, manet vt in pullo, qui ex ouo generatus est, nihil ex ouo manet: at cũ sacramẽtalis confessio non quidẽ regeneratio, sed veluti languẽtis animæ medicina sit, iuxta dispositionẽ, quã in ea inuenit, remediũ præstat. Sũt enim (vt Philosophi docent) actus actiuorũ in patiente dispositio. Cũ autẽ dispositio, quæ ad hoc sacramentũ requiritur, cõtritio sit, pro ratione contritionis præstat beneficiũ salutis: si enim ea perfecta sit (qua

B lis Beatæ Magdalenæ fuit) totã simul cũ culpa pœnam relaxat: si vero minor sit, sublata culpa, quædã pœnæ portio remanet, vel pijs operibus in hac vita luenda, vel igne purgatorio in altera expianda. Cuius rei exemplum in Absalone Dauidis filio habemus: qui cum fratrernæ cædis reus esset, & post longum tempus ab exilio reuocatus in gratiã cum patre redijsset, ante patris tamen conspectum apparere prohibitus est. Maneat (inquit ille) in Hierusale, & faciem meam non videat. Ad hunc modum cælestis ille pater se cum ijs animabus gerit, quæ purgationis igne luunt, quæ in hac vita commiserunt, non enim diuinæ amicitiæ, & gratiæ exortes sunt, sed ad conspectum tamen eius, donec perfecte purgatæ fuerint, non admittuntur.

2. Reg. 14.

Magna Dei misericordia, & prouidentia factum est, vt post hanc etiam vitam, satisfactionis locus esset. Ille enim misericors pater, qui vult omnes homines saluos fieri, quique non vult mortem peccato-

C ris, sed magis vt conuertatur, & viuat, animaduertens multos ex hac vita discedere, nec adeò puros, vt digni fiant, qui statim ad diuinæ visionis gloriam sublimentur, nec tamen adeo impuros, vt extrema inferorum supplicia patiantur, medium quendam eius misericordia locum destinauit, vt hac prouidentia & misericordiæ locus esset, & diuinæ iustitiæ debito satisfaceret. In quo etiam diuinæ benignitatis splendor elucet, quod eiusmodi animas non modo pœnis suis purgari, sed piorum etiam, & consanguineorum eleemosynis, precibus, & sacrificijs iuuari posse constituit.

Purgatorij ignis qualis est.

IGnis Purgatorij (vt Beatus Gregorius inquit) idem est cũ inferni igne, hoc duntaxat excepto, quod vnus æternus est, alter vero temporalis. Nã veluti vno, eodẽq; igne paleas cõburi aurũq; purius effici videmus:

B. Gregor. 4 dialog. c. 35.

videmus: sic gehennalis ignis, Dei seruos purificat, idemque impro- A
bos infœlices, peccato mortali decedentes miserabiliter contorquet,
1. Ad Cor. 3. & adurit. Quod discrimen B. Paulus ad Corinth. scribens ostendit,
qui postquam dixerat, Christum esse fundamẽtum, statim subiungit.
Si quis autem superædificat supra fundamentum hoc, aurum, argen-
tum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam vniuscuiusque opus ma
nifestum erit, & quale sit ignis probabit. Si cuius opus manserit, quod
superædificauit, mercedem accipiet, si cuius opus arserit, detrimentũ
patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Ex quibus
verbis satis aperte colligitur purgatorius ignis: nam quod ait, Si cu-
ius opus arserit, detrimentum patietur, non potest intelligi de pecca-
to mortali in hac vita, nondum dimisso: quoniam statim subiungit. Ip
se autem saluus erit. At qui in inferno sunt, nunquam saluabuntur: er
go alius est locus, in quo animæ detrimentum patiuntur, & postea sal
2. Mach. 12 uantur. In illo loco animas interfectorum in bello Iudæ Machabæus B
esse considerãs collatione facta duodecim millia drachmas misit Hie-
rosolymã offerre eas ibi pro peccatis eorũ (vt Sacra scriptura refert)
vt ab illis pœnis citius allenarentur, & possent breuiori tẽpore inde
exire, ac cum sanctis patribus in limbo requiescere, & consolari, sicut
consolabatur Lazarus quondam pauper. Quod etiã nunc fideles Chri
stiani animaduertentes animabus purgatorij benefacere summa ope
niti debent orationibus eleemosynis & sacrificijs eas adiuuantes, vt
Thobiæ. 4. sanctus Thobias senior filio suo consulebat dicens. Panem tuũ, & vi-
num tuũ super sepulturã iusti constitue, vt pauperes inde refecti pro
salute defuncti deprecentur Deum. Vbi vir sanctus emolumentum, &
necessitatem suffragiorum, deprecationum, sacrificiorum, & eleemo-
synarum prodefunctis oblatorũ euidenter manifestat. Sancta etiã Mo
B. Augu. li. 9. confes. nica mater B. Augustini ab altaris sacrificio hæc omnia suffragia perit.
Simus ergo & nos in hac pietate diligentes: nã hoc insitum est à natu
ra vt vno mẽbro patienti, reliqua compatiantur, & se inuicem mẽbra C
iuuent cũ alterutro egent. Iusti viui, & mortui omnes corporis mysti
ci sumus membra, cuius caput est Christus. Igitur qui sunt in purga-
torio huius corporis sunt viua membra. Constat etiam nobis per fidẽ
eosdem ibi ingentes perpeti cruciatus, nos quoque, qui eiusdem cor-
poris membra sumus, eorũ cruciatibus compati debemus, totisque vi
ribus eis auxiliari, ea sub pœna, quod si minus fecerimus, istius cor-
poris indigna membra erimus. Quod si vero oblationes pro defun-
ctis factæ, nihil eis prodessent, quid oportebat Thobiam seniorem fi-
lio suo consilium dare, vt panem & vinum super sepulturam iusti cõ-
stitueret? An ad pascendum defunctorum corpora ponenda erant? Ab
sit: sed vt viuẽtes pauperes, & sacerdotes alãtur huiusmodi eleemosy-
nis

A nis oblatis quas in vtilitatem non modicam ipsorum mortuorum ce- *Scot. in. 4.*
dere non est dubium. Quæstio tamen notabilis se nobis hic offert, sci *d. 45. q. 2.*
licet vtrum dum defunctus tanta pro se iussit sacrificia, & eleemosy- *art. 4.*
nas, atque alia suffragia fieri, quæ totis pœnæ purgatorij persoluen-
dæ sufficerent, ita vt in illo instanti quo missæ celebrãdæ perficeren
tur, & eleemosynæ erogatæ fuerint, quas in testamento delegauit,
protinus in cælum euolaret: mora postmodum eadem suffragia fa-
ciendi eidem noceat defuncto, ne tam cito pœnas euadat? Respondet
tur bifariam eiusmodi suffragia considerari, vnomodo in virtute ope
ris, (vt aiunt) operati, alio modo in virtute operis operantis: nomine
vero operis operati non tantum intelligitur sacrificiũ missæ, sed quã-
titas ipsa eleemosynæ, & numerus missarum, quæ fieri, & offerri iubẽ
tur, & opus etiam operantis intelligitur, vel ipsius suffragia mandan-
tis, vel ministri mandatũ exequentis. Quantũ autẽ est ex virtute ope-
B ris operantis, nempe iubentis opus fieri, cum prius moriturus iubet
hæc illa suffragia fieri, quæ bona fide facienda credit, consequitur va-
lorem ex opere operantis, scilicet ipsius iubentis prouenientem, siue
post modum suffragia fiant siue nunquam. Itaque si ratione illius affe
ctus, & iussionis dignum est, vt quatuor ei gradus pœnarum remit-
tantur, nunquam illos in purgatorio patietur. Quod autem respon-
det operi operato, & affectui exequentis mandatum, non assequetur
vsque dum suffragium executioni mandetur. O fœlix nuntium, &
beatum tempus, in quo quamuis homo fuerit peccator, talem pœni-
tentiam potest facere ac tales oblationes, & sacrificia, pro eo offerri
possunt, vt eodem instanti, quo eius anima è corpore exeat in cælum
ad fruendum sempiterna gloria deferatur. Antequam Deus incarna-
retur, fieretque homo, non vsque adeo liberalem se & munificentissi
C mum suis famulis ostendebat, quibus solitus erat dicere. Si in præce- *Leuit. 26.*
ptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea
dabo vobis pluuiam temporibus suis, & terra gignet germen suum,
& pomis arbores replebuntur, & comedetis panem in saturitate, &
absque pauore habitabitis in terra vestra. At vero nunc, postquam
Deus homo factus est, & morte subijt, vita æterna cuilibet bono Chri
stiano, promittitur, siue Rex, siue nobilis, siue agricola, siue summus
Pontifex fuerit, siue pauper, siue diues, siue seruus, siue liber. Pauper-
culus enim homo, qui in hospitali moritur, vel in domo paleis con-
texta, absque vllo refrigerio, & solatio, absque comite, ac si esset brutũ
animal, si recte vixerit, legemque Dei obseruauit, huic gloriam dabit
Dominus, ac si esset Rex, aut Imperator, & forsitan in excellentiori
gradu, si meliora scilicet quam ille fecit opera, in illa quidem hora iu *Ezech. 18.*
stitia iusti liberabit eũ. In latrunculorũ ludo (quod Hispane dicitur; *Simile.*

Universidad de Deusto Biblioteca

juego del axedrez) multi sunt, ac diuersi calculi, Reges, Reginæ: equi A
tes, pedites, & satellites: dum ludus ille suo est compositus ordine, &
quilibet situs est loco sibi competenti, alij alios valore, & æstimatio-
ne excedunt: at vero, ludo peracto, calculi omnes inuicem permilcen
tur absque vllius discrimine, cunctique nemine dempto in sacculum
intromittũtur, sed maiusculi cum grandioris sint ponderis, præcipue
ipsi in profundum sacculi prioresdeueniũt. Ita pauperibus cum diui-
tibus, paruulis cum magnatibus huius mundi in hac vita sæpe cõtin-
git, quod alij in præsenti sæculo dignitate mastistratus, nominis fa-
ma, generis splendore alijs excellent, alij Reges, alij seruì, alij nobiles
alij ignobiles, & rustici, alij pauperes, alij vero diuites sunt. Verum fi-
nita præsenti vita omnes pariter in puluerẽ conuertuntur, omnes in
sepulturæ sæculo reconduntur, & forsan maiores, & potentiores tan
quam qui grauioris sunt ponderis citius deuenient in profundum la B
Sapient. 6. ci, siquidem scriptum est: Potentes potenter torméta patientur, & exi
guo conceditur misericordia.

Purgatorij locus necessario dandus est.

Apocal. 21. POstquam glorioſus euangelista Ioannes vrbis supernæ gloriæ ex
cellentias retulit, adiecit statim Non intrabit in eã aliquid coin-
Ad Ephes. 5 quinatũ. Et D. Paulus ad Ephesios scribẽs inquit. Christus dilexit ec-
clesiam & tradidit se ipsum pro ea, vt illam sanctificaret mundans eã
lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiã,
nõ habentẽ maculam, aut rugã, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit san-
cta, & immaculata. Quod quidẽ vere in illa superna cæli congregatio
ne adimplebitur. In quibus verbis aperte ostenditur neminẽ posse in
cælum ingredi, nisi illum, qui tam mundus remãserit, sicut in die bap
tismatis. Ex hoc sequitur, necessario dandũ esse aliquẽ locum, in quo
purificẽtur illi, qui exierũt ab hoc sæculo cũ peccatis venialibus, aut C
cũ obligatione pœnæ propter peccata mortalia, quã in hac vita plene
atque integre non satisfecerunt. Nã licet verũ sit, quod in baptismo
(in quo plenissimè iustitia, & merita Iesu Christi Redẽptoris nostri
applicantur illis, qui illũ recipiunt, dũmodo tamen obicẽ aut impedi
mentum nõ ponãt) baptizatus ab omni culpa, & pœna liber remanet:
tamen in sacramento pœnitentiæ, & in cæteris, in quibus iustitia hu-
ius cælestis Reparatoris hoc modo recipientibus nõ applicatur non
semper omnis pœna tẽporalis, quæ propter peccatũ debetur, remitti
tur, & cõdonatur: cũq; plurimi hoc debito onerati, & cũ peccatis ve-
nialibus (sine quibus paucissimi sunt, qui ab hac vita exeãt) moriãtur
necessario sequitur, esse aliquẽ locũ, in quo hæc debita persoluantur,
& animæ omnino purificẽtur, quẽ vocamus purgatoriũ propter esse
ctum

Actum videlicet purgandi, quẽ facit: inde enim animæ iustorũ, absque *B Hieronym. sup. Hiere. ca. 31. & B. Augu. li 20 de ciuit Dei. c. 25.*
macula, vel ruga in cælũ aduolant: nã de illa triũphanti Ecclesia hæc
D. Pauli verba duntaxat intelliguntur, sicut B. Hieronymus, & B. Au
gustinus exponũt. Hãc catholicã veritatẽ plurima Sacræ scripturæ lo
ca apertissime ostẽdũt: inter quæ sunt celeberrima, & manifestissima
tria, quorũ primus est apud D. Matthæũ, vbi Saluator noster inquit.
Qui dixerit verbum contra Spiritũ sanctũ non remittetur ei nec in
hoc cæculo, nec in futuro. In quibus verbis, sicut annotarunt B. Au-
gustinus, D. Gregorius, Beda, & B. Bernardus, manifestissime summa
veritas demonstrauit, esse aliqua peccata, quæ posthanc vitã in purga
torio remittuntur. Secũdus locus est D. Pauli, qui ad Corinthios scri
bens postquã affirmauit, Iesum Christũ esse vnicũ fundamentũ vitæ
spiritualis, inquit. Si quis autem superædificat supra fundamentum
hoc aurum argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam: vni- B
uscuiusque opus manifestum erit, Dies enim Domini declarabit, quia
in igne reuelabitur, & vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.
Si cuius opus manserit, quod superædificauit, mercedem accipiet. Si
cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic ta
men quasi per ignem. Vbi sanctus Apostolus apertissime testatur, que
si la obra que se funda sobre este fundamento fuere pura, recibira ga
lardon el que la vuiere edificado: y si en la obra, y edificio prendere
el fuego conuiene a saber, en la obra de los que lleuan con el oro fi-
no, y con la plata y con las piedras preciosas de las buenas obras, y
meritorias, la leña, y el heno, y las aristas de los peccados veniales, y
de la pena temporal (por la qual no dignamente satisfizieron en esta
vida) daño y dolor recibiran estos tales: pero con todo esso sera saluo
purificado por el fuego. Hunc locum D. Pauli de igne purgatorij in-
C telligũt Theodoretus: Oechumenius, Origenes, B. Augustinus, D. *Theodo. & Oechu. sup. 1 ad Corint. Origen. homi. 6. in Exo dum Augu. lib 21. de cĩ uit. Dei ca. 26. Hiero. in fine lib. 18 commen tario. in Esai. Greg lib. 4. dialog. c. 19 2. Machab. 12. Isai. 53. 2. Ad Cor. 2*
Hieronymus, & B. Gregorius. Tertius locus desumitur ex secundo li
bro Machabæorũ, vbi dicitur quod fortissimus Iudas facta collatione
duodecim millia drachmas argẽti misit Hierosolymã offerri pro pec
catis mortuorũ in sacrificiũ, bene, & religiose de resurrectione cogi-
tans. Et paulo inferius, sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defun
ctis exorare, vt à peccatis soluantur. Et est notandum in Sacris literis
peccatũ non solũ significare culpam, sed & pœnã ipsi peccato annexã
& etiam sacrificium, quod pro peccato offertur, vt in Isaia Propheta
de Christo Redẽptore nostro dicitur. Ipse peccata multorũ tulit. Pec-
cata id est pœnam quæ hominũ peccatis debebatur. Et Beatus Paulus
ad Corinthios scribens sic ait. Qui peccatum non nouerat, pro no-
bis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso, hoc est,
qui peccatum non nouerat, factus est hostia, & sacrificiũ pro nobis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Matth.5.

Est etiam apud Matthæum insignis locus ad hoc probandũ, vbi Chri A
stus Saluator noster inquit. Esto consentiens aduersario tuo cito, dũ
es in via cum eo. Vbi Dominus non loquitur, de maligno aduersario
qui circuit quærens, quem deuoret (nõ enim voluit docere tali aduer
sario consentiendum, quin potius dissentiendum) sed loquitur de fra-
tre aduersante tibi, qui habet aliquid iustæ querelæ aduersum te. Dum
es, inquit cum eo, in via scilicet vniuersæ carnis: hoc est dum nondũ
es mortuus, sed in peregrinatione hac, tendens paulatim ad mortem:
ne forte tradat te aduersarius iudici iustis suis querelis contra te, &
iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris (hoc est in locum,
vbi solent debita, & malefacta expeiari) Amen dico non exies inde,
donec reddas nouissimum quadrãtem omnium scilicet debitorũ etiã
eorũ, quibus fratri aduersanti obæratus eras. Vides ex doctrina sum-
mæ veritatis Christi Iesu post cursum huius vitæ restare carcerẽ ex-
piationis pro ijs, qui in via vitæ huius non fuerũt prorsus consentien B
Ad Philip. 2.c. tes aduersanti sibi in bonum salutis suæ causa. Tandem extat celebre
huius veritatis testimonium in epistola ad philippenses, vbi sic dici-
Apocal.5. tur. In nomine Iesu omne genu flectatur cælestium terrestrium, & in
fernorum: Et in Apocalypsi vbi dicitur. Nemo poterat, nec in cælo,
nec in terra, nec subtus terram aperire librum, nec respicere illum. Et
paulo inferius. Et vidi, & audiui omnem creaturam, quæ in cælo est,
& quæ super terram, & sub terra, & quæ in mari omnes audiui dicen-
tes. Sedẽti in throno, & agno benedictio, & honor, & gloria, & pote-
stas in sæcula sæculorũ. Ex quibus rationabili argumento licet collige
re subtus terram, quosdam genua flectere in nomine Iesu spem habẽ
tes in eo, & pietate quadam animi tribuere sedenti super throno, &
agno benedictionem, honorem, gloriam, & potestatem. Quare etiam
sunt aliqui subtus terram, qui ratione aliqua potuissent videri digni
aperire librum, sicuti & ij, qui viuunt super terram? Eam sane ob cau-
sam, quia in fide defuncti sunt, & dormierunt in Christo, cum pietate C
habentes optimam repositam spem perueniendi ad thronum gloriæ,
vbi Deus sedet cum agno. Hi autem sunt in inferno, qui est subtus ter
ram non vtique in inferno inferiori damnatorum: non enim ille in-
fernus, teste Isaia, confitebitur tibi, nec mors laudabit te. Sunt igitur
in inferno superiori, qui est locus purgatorius saluandorum.

Purgatorij pœna maior est omni huius seculi pœna.

ANimæ, quę in purgatorio detinentur licet sint in gratia confirma
tę, & certitudinẽ habeãt suę saluationis, nec possint mereri, aut
demereri, tamẽ adeo constrictę, & afflictę sunt à pœna dãni viẽdose
impe-

A impedidas, y detenidas por su culpa de la diuina vision, y sienten de- *D.Tho. in*
sto tan gran dolor, y pena que no llegan ni pueden llegar a ella sola *dist.21.art.1*
todas quantas penas se pueden padecer en esta vida, vt docent B. Tho *Ricar. in.2.*
mas, Ricardus, & Scotus: quanuis (vt ait D. Bonauentura) ipsæ spe vi- *artic.2.q.1.*
dendi Deum, & fruendi summo bono magnam ibi consolationem ha *Sco.in.4.d.*
beant. At vis amoris, & desiderium omnem consolationem superat, *19.q.8. D.*
& hanc pœnam intolerabilem facit. Cui etiam pœnæ additur pœna *Bona.in.4.*
sensus, quæ illas torquet, & hæc est ipsemet ignis inferni, qui tãquam *dist. 21.*
instrumentum diuinum detinebit, comburet, & inflammabit superna *B. Aug. li.*
turaliter animas, quæ ibi purificantur, tribuens vnicuique earum in- *50. homilia*
tensionem doloris, quam secundum culpam (vt B. Augustinus testa *rum Homi.*
tur) merentur. Porque como dize el Apostol. Si la obra de alguno *16.*
ardiere, recibira torméto, y daño, pero el se saluara purificado, y asi. *B. Chryso.*
nado con el fuego: y quanto pidiere la culpa, tanto applicara la pe- *Homil.69.*
B na de la llama, que parece que tendra vso de razon, y entendimien- *ad populum*
to. Quo circa vna ex magis pijs curis, quam Christianus homo in *Antioche-*
hac vita habere potest, & vnum ex sanctioribus exercitijs in quo se *num. Idem*
exercere potest est offerre sacrificia & eleemosynas, atque continuo *Homil. 41.*
deprecari pro illis benedictis animabus quæ in purgatorio detinen- *super episto-*
tur. Ex quibus omnibus adhoc efficacissimum remedium est sacro- *lam.1. ad*
sanctum missæ sacrificium, sicut B. Chrysostomus testatur dicens. *Corinth.*
Non frustra à S. Apostolis institutum fuit, vt in tremendis mysterijs *D. Aug. li.*
missæ, defunctorum memoria fieret. Et alibi idem S. Doctor inquit. *de Cura pro*
Lumine, atque ordinatione Spiritus sancti decretum est, vt sacer- *mortuis.c.1.*
dotes Deum in sacrificio missæ pro animis defunctorum inuocent. *Ephiphanus*
Et Tertulianus, qui paulo post Apostolos vixit, testatur, ipsos S. Apo- *li.3. contra*
stolos hoc idem in sancta Ecclesia docuisse, y a ellos mismos dan por *hæreses. D.*
C autores desta costumbre vniuersal de la Iglesia S. August. y S. Epi- *Damasce.*
phanio y S. Iuan Damasceno. Possunt etiam illæ benedictæ animæ *in sermone*
adiuuari eleemosynis orationibus ac meritis viuorum, sicut sacro- *de his quiex*
sancta Ecclesia Catholica facere solet edocta ab Spiritu sancto per *hac vita cũ*
Apostolos. Sic docet, & commendat B. Clemens D. Petri discipulus *fide discesse*
in suo compendio, & S. Dionysius discipulus D. Pauli in libro de *runt.*
Ecclesiastica hierarchia. capit. 7. Beatus Cyprianus, libro 2. episto-
larum epistola. 19. Gregorius Nazianzenus oratione. 2. contra Iulia
num: Beatus Ambrosius de obitu Theodosij: B. Isidorus de origi-
ne officiorum D. Bernardus sermone. 66. in cantica docet etiam
sancta Ecclesia concilio. 4. Carthaginensi. capitu. 95. & concilio
Agathensi. capitu. 4. & concilio Toletano. 3. capitu. 22. & concilio
Florentino in instructione Armen. & concilio Tridentino sessio-
ne. 25. decreto. 1.

Universidad de Deusto Biblioteca

Vt autem testamentarij intelligant, quam grauiter delinquãt, & pec A
cent, quando differunt pia opera, quæ eis in testamento defuncti adim
plere iubent operæ pretium erit adducere in præsentiarum verba cõ-
cilij quarti Carthaginensis, quæ maxima ponderatione, & attentione
digna sunt. Illi, qui negant Ecclesijs oblationes defunctorum, aut il-
las cum difficultate præbent, sint excommunicati, tanquam occisores
egentium. Cuius sententiam verbis nimis grauibus, & ponderosis
sequutum est concilium Vallense dicens. Omnes, qui mortuorũ obla-
tiones retinent, & eas Ecclesijs elargiri tardant, debent tanquam in-
fideles ab Ecclesia, & communione fidelium expelli, certissimũ enim
est hanc exacerbationem diuinæ pietatis vsque ad diminutionem fi-
dei peruenire. Per illam enim fideles defuncti à suorum desideriorũ
impletione, & pauperes à sua consolatione, ac necessaria sustentatione
defraudantur. O tremenda verba! quis adeò lapideus est, qui illa au-
diens non contremescat? Igitur ò fratres mei, per viscera misericordię B
Dei nostri vos oro, netam crudeles sitis, vt defunctos à suffragijs suis,
& à suo remedio defraudetis: hoc enim adeo graue crimen est, vt, si-
cut hic fatetur sancta Ecclesia, aliquando Deus illud punire soleat per
mittendo, vt qui huiusmodi scelus committunt in pœnam tanti cri-
minis fidem amittant.

Non ergo fratres aure surda pertranseamus gemitus, & lamentabi
les voces animarum sanctarum, quę in purgatorio sunt, sed potius eis
opera pietatis impendamus: Quæ sic puro corde operemur, vt Chri-
stus Iesus hilari vultu ea recipiat. Nã qui placare molitur iudicẽ iratũ
eius amicus sit oportet, regio vate dicente. Si iniquitatẽ aspexi in cor- *Psalm. 65.*
de meo, non exaudiet Dominus. Rursus ob oculos iugiter habeamus
quod magnopere nobis Apostolus commenpat, dicens. Mementote
vinctorũ tanquã simul vincti. Enim vero si tam est opus pium debita C
pro eo soluere, qui in ergastulo fuit vnius anni tẽpore, quanto excel- *Ad Heb. 13.*
lentius erit opus pro animarum purgatorij expiatione debitum largi-
ri? Mementote vinctorum, non vinculis ferreis, aut parietibus tantũ
afflictorum, sed ardentibus flammis cruciatorum, quales sunt animæ
fidelium, quæ in purgatorio atroces pœnas dant pro peccatis suis, de
quibus in hac vita debitam satisfactionem non fecerunt.

RENVNTIATIO.

Psalm. 118. VERBA sacræ scripturæ simplicia, magnam frequen-
ter emphasim habent. Quæ tractatores diuinorum elo-
quiorum in lucem eruere debent. Quid enim animo
regius propheta concipiebat, cum diceret: Tuus sum
ego? Hoc nimirum perinde est ac si diceret. Tuus sum
ego,

A ego, non meus, non carnis, non peccati, non mundi: sed tuus per
obsequium, per intentionem, per amorem, per plenam resignatio-
nem, & obedientiam, & mei ipsius traditionem; tibi enim & me ip-
sum, & omnia mea tempora, omnes sensus, & cogitationes dedicaui,
meque ipsum totum velut holocaustum tibi obtuli. Hæc omnia vni
cum illud verbum complectitur: Tuus sum ego. Hac sententia
ostendit sanctissimus vir perfectam sui, & omnium rerum tempo-
ralium renuntiationem. Ad hanc renuntiationem B. Hieronymus *B. Hiero. in epist. ad Iulia.*
amicum suum Iulianum in epistola inuitat dicens. Si vis perfectus es-
se mundum relinque, pristina vestimenta contemne, & vt euadas
Aegyptiam dominam, sæculi pallium derelinque, vt alter Ioseph.
Elias ad cœlorum regna festinans non potest ire cum pallio, sed
mundi in mundo vestimenta dimittit. Contemne aurum, contem-
pserunt enim illud & multi Philosophi: è quibus vnus multarum
possessionũ pretium proiecit in pelagus: Abite, dicens, in profun-
B dum malæ cupiditates, ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis.
O confusio magna Christianorum, quibus fides non præstat quod *B Bernar. in epist.*
infidelitas illis hominibus præstauit. Perpendite obsecro, miseri
quid vobis exclamans Beatus Bernardus in epistola dicat: ò dira
abusio: domus ardet: ignis instat à tergo, & fugienti prohibetur
egredi, & hoc ab his, qui in ipso incendio positi sunt, & ob-
stinatissima dementia, ac dementissima obstinatione, fugere peri-
culum nolunt. Proh dolor, si contemnitis mortem vestram, cur
apperitis & meam? Et quia vt in plurimum magis propinqui, &
consanguinei sunt, qui hanc crudelitatem committunt merito con
tra eos iterum exclamat idem sanctus vir in eadem epistola dicens.
O dirum patrem, ò sæuam matrem, ò parentes crudeles, & im-
pios, imo non parentes sed peremptores, quorum dolor, salus
C pignoris, quorum consolatio mors filij est: qui malunt perire cum
eis, quam regnare sine eis.

Renuntiatio.

BEatus Gregorius inquadam Homilia inquit. Multa reliquistis *B. Greg. in Homil.*
si desiderijs renuntiastis. Exteriora etenim nostra Domino quan
libet parua sufficiunt: cor namque, & non substantiam pensat nec *B. Isido. li. 3 de summo bono.*
perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur.
Et Beatus Isidorus libro de summo bono ait. Siquis renuntiat
omnibus, quæ possidet, & suis non renuntiat moribus, non est *Eule. Emis. Homil. 5. ad mona.*
Christi discipulus, qui enim renuntiat rebus suis sua abnegat: qui
vero renuntiat suis moribus se ipsum abnegat. Et Beatus Eulebius
Emissenus ad monachos inquit. Exultat aduersarius noster, quan do
nos

nos videt maxima contempsisse,& in minimis postea deformius vin- A
ci. Ideoque ea,quæ foris posita erant abiecisse nihil prodest,nisi etiam
ea,quæ intus ipsius animæ viscеribus adhæresunt, radicitus euellan-
Ad Tim. 6. tur. Vnde & Apostolus non dixit, Aurum & argentum radix est om-
nium malorum, sed magis cupiditas diuitiarum: & non solum diui-
tes,sed & qui volunt diuites fieri,incidere in laqueum, & tentationē.
Ergo Apostolus non solum habentes, sed etiam habendi persequitur
voluntatem. Ideoque nihil proficit homo relinquendo, quod extra
se est,qui vitia intra se tenet.

2. Ad Cor. 6 Beatus Apostolus Paulus inquit, vt seductores, & veraces.
Quare seductores? Respondet idem Eusebius homilia in die Pen-
tecostes: quia docent hominem despicere, quod habet, & spe-
rare, quod non habet, quæ oculis exposita sunt, auersis, & clau-
sis sensibus præterire,& quæ ab oculis remota sunt inexplebilibus de
siderijs explorare. Hæc proculdubio docuerunt Apostoli, propter B
quod ab infidelibus, vt seductores habebantur, qui infallibiliter
veraces erat.

Beatus Bernardus de contemptu mundi ait. Age eia,age,qui relin
quere omnia disponis, te quoque primum inter reliquenda numera-
re memento: imo vero maximè, & principaliter abnega te ipsum si
deliberas sequi eum, qui exinaniuit,propter te, semetipsum. Si te nō
relinquis,non credas,te aliquid magnum facere, quanuis diuitias re-
linquas, quia B. Augustinus de moribus Ecclesiasticis inquit. Mul
to est mirabilius non inseruire diuitijs, quas possideas, quam omni-
no eas non possidere.

Non otiose in natalitijs Apostolorum hæ lectiones aliquando in
Ecclesia decantantur, scilicet, ecce nos reliquimus omnia, & se-
quuti sumus te. Et alibi. Relictis omnibus sequuti sunt Dominum.
Cum illa die de consummata eorum sanctitate, & de corona eorum C
sit consideratio. Quid ergo Ecclesia vocationem,in qua eorum ini-
tia consecrata sunt, tunc commemorat,cum de heroica virtute, &
corona sit sermo? In hoc quidem ostenditur, quod omnis eorū glo-
ria, de qua tunc agitur hoc habuit fundamentum, & quod vocatio
hæc, & obedientia,& renuntiatio fuerit radix tantorum bonorum,vt
ex hoc certo scias quale, & quantum bonum sit diuinæ vocationi obe
dire, & omnia tanquam stercora, propter eius amorem contemne-
re. In Apostolorum quidem vocatione, immensum gloriæ pon-
dus, quod illis erat prædestinatum, latebat. Quasi vestigium ho-
3. Reg. 18. minis erat nubes, quæ orante Elia ascendit de mari, eo quidem
tempore, quo Samaria vniuersa præ siccitate deficiebat,(per tres an
nos,& sex menses non descenderunt aquæ super terram iussu Eliæ)
& ecce

A & ecce cœli contenebrati sunt,& nubes & ventus, & facta est pluuia
grandis,& terra,quæ diu sterilis permansit,dedit fructum vberrimū.
Quasi hominis vestigium, velut nubecula leuis ascendit de mari Pe-
trus,& Andreas:& in ore eorum vniuersum hominum genus ab or-
tu solis,vsque ad occasum fœcundum fit virtutibus, ornatur floribus
fructusque dulcissimus est. De quibus Apostolis,& de cæteris scriptū
est in Esaia. Qui sunt isti,qui,vt nubes volant? *Esai. 60.*

RELIGIO.

Omnia quæ habentur litera. M. titulo monachus & hic retro titulo renuntiatio, deseruiunt huic materiæ.

IN RELIGIOSORVM capitulari cōgregatione vel inquacumq; B alicuius prælati electione concio.

Congregabuntur filij Iuda & filij Israel pariter, & ponent sibi met caput vnum. Oseæ. 1. c.

ASsi como se ha Dios en la gouernacion del mun
do, Assi se ha en la gouernacion de la yglesia mi
litante. Porq como dize S. Dionysio en el libro
de la celestial Hierarchia. Dios no haze todas las
cosas por si solo, muchas haze por medios orde-
nados. Disponit extrema per media, tiene causas
segundas para lo que ha de obrar, llueue median
te los cielos, da el pan, y el vino, y la carne para sustento de los hom-
C bres mediante la tierra. Assi para conuertir el mundo, no lo quiso cō
uertir por si solo Christo nuestro Dios y reparador, mas escogio los
sagrados Apostoles, y otros sanctos discipulos para que con su fauor
y gracia fuessen sus coadjutores en la conuersion de las almas, y assi
el apostol S. Pablo tratando en vna epistola que escriuio a los de Co- *1. ad Cor. 3.*
rinthio de como los creyentes son agricultura, y edificacion de Dios,
despues de auer dicho, ego plantaui, Apolo rigauit, Deus autē incre-
mentum dedit, añadio diziēdo, Dei enim sumus adiutores. Y assi ago
ra tampoco gouierna el señor por si solo esta misma yglesia, sino que
tiene sus coadjutores, que son los prelados y ministros della. De don-
de se infiere quales conuiene que sea los coadjutores de tan grā Dios,
en tan singular, y tan diuino ministerio, como es el gouierno de las al
mas. En el Genesis se lee que despues que el sancto Ioseph declaro el *Gene. 14.*
sueño

sueño a Pharaon, y le dio consejo que pusiesse vn varon sabio por pre A
sidente en todo Egypto, para que juntasse el trigo en los años fertiles,
hablo el rey a sus ministros diziendo, num inuenire poterimus talem
virum, qui spiritu Dei plenus sit? donde es mucho de ponderar, que
con ser aquel rey gentil, conocio que para el buen gouierno tempo-
ral es necessario con la prudencia humana, tener tambien espiritu de
Dios. Y por esso le dixo luego alli. Quia ostendit tibi Deus omnia quę
locutus es, nunquid sapientiorem & similem tui, inuenire potero? tu
eris super domum meā. Y no solo lo puso por gouernador, mas tam-
Psal. 104. bien por doctor y maestro, como lo affirma Dauid diziendo. Consti-
tuit eum dominum domus suæ, vt erudiret principes eius, sicut semet
ipsum, & senes eius prudentiam doceret. Esto pretendia Dios, que
por medio de Ioseph, tuuiessen los Egypcios conocimiento de su al-
tissima magestad. Pues si para aquellos ministerios tēporales, enten-
dio vn hombre barbaro y gentil ser necessario ministro lleno de spiri B
tu de Dios, quanto mas necessario sera esto para el ministerio spiri-
tual y diuino? y si esto es verdad como lo es, para acertar padres muy
reuerendos en vuestras elections, no consulteys estos negocios, con
la carne, y con la sangre que no os dara buen consejo, ni tengays cuō
ta con parentesco, ni con amistad, ni con otros intereses del mundo
que os cegaran, consultaldos con Dios, poniendo la attencion en las
palabras que yo propuse por fundamento, en las quales se nos enseña
que ha de auer vnidad, concordia y amor en los que han de elegir. En
tre todas las criaturas que Dios crio, en solos los hombres ay vn par-
ticular motiuo de amor y vnidad, el qual no ay, ni en los angeles ni
en los hombres. No crio Dios vn angel, para que del procediessen to-
dos los angeles, mas criolos todos jūtos, ni crio vn leon para que del
nacies̄en todos los leones, mas crio vn leon y vna leona, y de aque-
llos dos procedieron todos los otros, ni crio vn perdigon para que C
del procediessen todas las aues de aquel genero, mas crio vn perdigō
y vna perdiz, y de aquellos procedieron todos los demas, y desta ma-
nera se vuo el señor en la criacion de todos los otros animales y aues.
Pero al hombre criolo solo, y del saco materia, que fue la costilla de-
donde formo la muger. Y assi se parece que todos los hombres salie
ron deste solo principio, por que tuuiessemos mayor occasion de vni
dad y cōformidad vnos cō otros. Allēde deste motiuo, tenemos otro
mas principal para tener paz y amor cō todos los hōbres, q̄ es tener
todos vn padre, y ser todos hijos de Dios por criaciō: y entre los Chri
stianos tenemos a vn otro mas particular motiuo de vnidad y cōcor-
dia, porq̄ somos todos hijos de vn padre q̄ es Dios, y de vna madre q̄
es la sancta yglesia. Los infieles nuestros hermanos son por parte de
padre,

A padre, pero no por parte de madre, pues no son hijos dela sancta ygle
sia. En el Genesis se dize, que quādo el sancto Ioseph vio a Benjamin Gene. 43.
que era hermano suyo de padre, y de madre, q̄ se le enternecieron las
entrañas. Festinauitq; in domū quia cōmota fuerant viscera eius super
fratre suo, & erumpebant lacrimæ. No se le que se enternecies̄e desta
manera quando vio los otros hermanos, porque no eran hermanos
de madre, sino de solo padre. Assi es̄ razon, que con los Christianos
tengamos otra particular ternura de amor, y otra particular concor-
dia, y vnidad, pues somos hermanos de padre y de madre, y los que
somos religiosos de vna religiō, aun tenemos otro mas particular mo
tiuo de vnidad y concordia, pues no solo somos hijos de vna madre q̄
es la sancta yglesia, mas somos apacētados y criados a los pechos de
vna misma ama, q̄ es la sagrada religiō. S. Dionysio llama ala charidad
virtud vnitiua, porq̄ es como el engrudo con el qual se pegā muchas
B y muy diuersas cosas, y se hazen vna. Con el engrudo junta vn enqua
dernador, treynta y quarenta ojas, de tal manera que antes las rōperā
que aparten la vna de la otra. Assi con la charidad se juntan los hom-
bres en tan perfecta vnion, que muchos se dexaran antes hazer peda-
ços que apartarse de la vnidad de sus proximos. Assi estauan vnidos
Dauid y Ionatas de los quales dize la sancta Escriptura, anima Iona-
thę conclutinata est animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas quasi ani- 1. Reg. 18.
mam suam, esta charidad es la madre de la paz tan encomendada
y tan alabada en las diuinas letras, y particularmente del apostol
sant Pablo, el qual dize escriuiendo a los de Epheso. Soliciti ser- Ad Eph. 4.
uare vnitatem in vinculo pacis, donde es mucho de ponderar esta pa
labra vinculum pacis, en la qual se manifiesta que la paz no solo junta
los coraçones, mas que los ata vnos con otros perfectamente. Y co-
mo esta paz sea (como la diffine Casiodoro super Ptalmos) quies ani
C morum concordantium in bono, para que los animos tengan esta cō-
cordia, conuiene que despidan de si las passiones y afficiones deson-
denadas que la empiden, en el Genesis se lee, que dixo Dios a Noe.
Facibi arcam de lignis leuigatis, por esta Arca no solo fue sig-
nificada la yglesia vniuersal, pero tambien qualquiera republi- Gene. 6.
ca, o congregacion bien ordenada, y assi como fue necessario
acepillar los maderos de aquella arca, y quitar dellos los ñudos, y
cortezas para que quadrassen, y se jūtassen bien los vnos cō los otros
porque no entrassen las aguas dentro della, assi sera imposible
que nos juntemos los proximos vnos con otros en vnidad de paz, y
concordia, si no nos acepillamos, y desbastamos de nuestras iras co-
dicias, ambiciones, affectiones, y otras imperfectiones. Tābien es mu-
cho de pōderar aqui, q̄ mādo Dios al mismo Noe, q̄ encerrasse cō todos
los

los animales del mundo cierto numero en aquella Arca por que no A
se ahogassen cõ las aguas del diluuio. O Dios de sabiduria infinita co
mo señor mandays, que para conseruar los animales, los encierren jũ
tos en el Arca, como se conseruaran el leon, y el cordero, el lobo, y la
oueja, la raposa, y la gallina, el galgo, y la liebre? Antes me parece, que
los animales brauos comeran a los mansos, y despues los vnos a los
otros se cõsumiran entre si mismos. A esto se respõde que quito Dios
la braueza de aquellos animales brauos en quanto estauan en el Ar-
ca, y assi se conseruaron los vnos y los otros, porque tan manso esta-
ua alli el Leon, como el cordero, y tan manso estaua el lobo, como la
oueja. De donde podemos inferir, que no se podra conseruar la sancta
religion, si los que moran en ella no dexan sus brauezas, sus asperezas
sus iras y rancores. Para esso entramos en la sancta religion, para que
el leon, y el lobo sean como corderos y ouejas con mucha mansedum
bre, y paz, y assi dize sant Pablo escriuiendo a los de Galacia, quod si B
Ad Gala.5 inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem consumamini.
mucho son de considerar las gradas de encarecimiento de que vsa
aqui el sancto Apostol. Morderse, comerse, y consumirse, para darnos
a entender, que sino tenemos paz y concordia los vnos con los otros,
que yremos de mal en peor. Mas es el comerse, que el morderse, y mas
el consumirse, que el comerse. De mordernos los vnos a los otros, cõ
murmuraciones vendremos a comernos las honras, y las famas, y day
vendremos a cõsumirnos, y a destruyrnos del todo, por tanto nos cõ
uiene mucho dexar toda braueza, toda ira y rancor, todo vando y
parcialidad, y assi se podra dezir de nosotros, congregabuntur filij Iu-
da & filij Israel pariter, & ponent sibi met caput vnum. Como alli lo
prophetizo este propheta de aquellos dos reynos de Iudea y Samaria
que andauan diuisos y en vandos, que se auian de juntar en vno, y
elegir todos en paz vna cabeça q̃ los gouernasse, para acertar en esta C
election cõuiene que imitemos a los sanctos apostoles los quales des
seosos de acertar en vna election que hizieron, se pusieron primero
Actuum.1. en oraciõ, como se dize en el libro de sus actos, & orantes dixerũt.
Tu Domine qui corda nosti omnium ostende, quem elegeris ex
his duobus vnũ, y no solo los sanctos apostoles, pero el Señor de los
apostoles vso tambien desta preuencion, no teniendo necessidad de-
lla, porque era y es verdadero Dios, pero por nuestro enseñamiento
y doctrina antes que hiziesse la election de los Apostoles, dize del S.
Luca.6. Lucas, erat pernoctans in oratione Dei. Pero pregunto por ventura
ay oracion que no sea de Dios? que dize aqui, in oratione Dei? pues
oratio est eleuatio mentis in Deum, como puede auer oracion que no
sea de Dios? digo que ay oraciones que se pueden llamar mas oracio-
nes

A nes del diablo, que no oraciones de Dios, porque mas parte tie-
ne en ellas el diablo, que no Dios. Aquellos que tienen ya elegido con pertinacia en su coraçon por passion al indigno porque es su amigo, o por otros humanos respectos, y despues dizen, veni creator spiritus mentes tuorum visita, estando ellos determinados de no elegir segun Dios, sino segun su passion y affecion, estos no oran oracion de Dios, pues no dexan hazer a Dios, ni se dexan a la voluntad de Dios, sino que quieren seguir se por sus passiones, y si hazen aquellas oraciones es solo por cerimonia. Librenos Dios padres muy reuerendos de tan gran mal, y de hazer tan gran injuria a la diuina magestad, procuremos pues con mucha vigilancia que nuestras oraciones sean oraciones de Dios, haziendolas con pureza de conciencia, y con sancta intencion,
B con vn efficacissimo desseo de acertar, y allende de las oraciones que hazemos en comun, hagamos otras en particular, donde nos podremos estender mas, y perseuerar mas en ellas a imitacion de nuestro celestial maestro, qui erat pernoctans in oratione Dei. Y assi vbi nos legimus in templo eius omnes dicent gloriam, otra translacion dize, in templo eius omnis dicet gloriam. Y en otra translacion se dize, in templo eius omnis dicit gloriam, & sic est in Hebræo & in contextu Græco. En lo qual se significa, que los iustos no se contentan con alabar a Dios, y orar a el en comun con los otros proximos, mas que tambien hazen esto cada vno en particular, y en dezir, omnis dicit, & dicet, se significa la perseuerancia que cada vno dellos tiene en estos sanctos exercicios. Y no penseys que el justo, dicit gloriam, solamente quando alaba a Dios, pero tambien, dicit gloriam, quando con
C reuerencia y humildad ora y pide que le fauorezca, porque el mismo Dios dize. Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Donde se manifiesta que tiene Dios por gloria y honra, que el hombre acuda a el en sus necessidades como a padre piadoso. O bendito y glorificado sea tal Dios. Dichosos los que siruen a tan buen señor, que tiene por gloria, el hazerles bien. El apostol sant Pablo escriuiendo a su discipulo Timotheo, dize. Obsecro, primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum actiones. Donde aquel, primum omnium, se puede referir a todas las cosas que se han de hazer, a las quales todas dessea el sancto Apostol, que precedan oraciones muy humildes y efficaces, pero vna de las cosas para que son mas necessarias es la election de personas que han de tener cargo de almas. Porque por ser el negocio tan importante, no solo se

Psal.29. *Psalm.49.* *1.AdTim.2*

requiere tener buena intencion, pero es tambien necessario suplicar a Dios que alumbre el entendimiento para que acierte a escoger lo que mas conuiene. Donde entendereys quam gran peccado cometen los que no solo no encomiendan semejantes negocios a Dios, mas ni aun se guian por razon, sino por sola su passion como vnos brutos animales. Sancto Thomas dize. Electio pertinet ad homines nō ad bruta, quia apetitus sensitiuus est determinatus ad vnum particulare, voluntas vero est determinata ad bonum commune. Y assi los que han de elegir, no han de ser como brutos animales, que no miran mas de al bien particular, sino como hombres de razon que miran al bien comun de la republica. De nuestro immenso Dios dize sant Pablo escriuiendo a los de Epheso, qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ. Y pues nuestra perfection consiste en imitar a Dios, siguese que tambien nosotros poderemos gouernarnos por nuestra voluntad, y regirnos por ella en nuestras obras y electiones? A esto respondo, que estas palabras, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ en solo Dios denotan infinita perfection. Porque en el hombre por querer vna cosa con el consejo de su voluntad, no es por esso buena, por dar el juez la sentencia a su voluntad no es por esso buena, sino por yr conforme a la razon que la guia, porque la voluntad de suyo es ciega, y por esso le dio Dios por guia a la razon por la qual se ha de gouernar, pero en Dios, no es assi, sino que su voluntad haze ser justo lo que ella quiere, y por ser por su consejo es bueno, por esto, operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Y el hombre erraria mucho si siguiesse solamente el consejo de la suya. Y como la voluntad de Dios es de infinita potencia aunque elija hombres sin sufficiencia, ella los haze sufficientes. Y assi dize sant Pablo escriuiendo a los de Corinthio. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti. El mismo Dios que nos escogio para vn tan singular ministerio, dize el sancto Apostol, nos dio la sufficiencia para lo exercitar dignamente. Al propheta Ezechiel dixo Dios. Fili hominis mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices qui recesserunt a me. Y declarandoles la condicion de aquellos Hebreos le dixo. Domus Israel attrita fronte est & duro corde, y porque el sancto Propheta pudiera temer aquella dureza teniendo se por hombre flaco para tan difficultosa empresa, Añadio el Señor luego. Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, vt adamantem & vt silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos neque metuas a facie eorum. Veys como escogiendo Dios a vno, le da la sufficiencia necessaria para

A

B.Tho 1.2. q.13.art. 2.

B

Ad Ephe.1.

C

2.Ad Cor.3.

Ezech.2.

A para aquello para que lo elige, porque su voluntad es poderosa para ello, pero ni mi amor, ni mi affection, ni mi voluntad puede dar la sufficiencia necessaria al que elige. Por esto no porque amo a vno le tengo de elegir, ni porque mi voluntad lo quiere, sino porque la razon meddita, que es el que mejor lo merece, y es mas digno de aquella dignidad. Y assi el sancto Concilio Tridentino manda al obispo, que examinados los que se opponen al beneficio curado, eum eligat quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illi, & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat. Y el Papa Pio quinto de buena memoria, declarando este decreto dize, qui si el obispo assi no lo hiziere se pueda appelar del para el Metropolitano, el qual remedie essa injusticia. Padres muy reuerendos pues somos hijos tan particulares de la sancta yglesia, y elegimos prelados, para que sean curas de almas miremos a este sancto Decreto, y hagamos nuestras electiones conforme a el. La glossa ordinaria sobre el primer libro de B los Machabeos dize, que estando Alexandro Magno al cabo de la vida preguntandole, que quien queria que le succediesse en el imperio, respondio que el mas digno que se hallasse en todo el mismo imperio fuesse electo. Esto dixo teniendo entonces vn hijo llamado Hercules, y vn hermano llamado Ariden, y su muger Roxante, que estaua preñada, pero tuuo por maldad que alguno dellos succediesse en el imperio, sino lo merecia. Y a lo que dize alli el texto sagrado. Vocauit pueros suos nobiles, & diuisit illis regnum suum cū adhuc viueret, se ha de entender, non quod ipse diuiserit, sed quia tradidit illis regnum diuidendum. Renuncio el reyno en vida, y dexolo para que ellos lo diuidiessen. O que braua reprehension es esta para muchos que presumiendo de Christianos no tienen el respecto y consideracion que tuuo este gentil, y el con todo esto esta C ardiendo en el infierno, y estos piensan de saluarse siendo por ventura peores que el. O padres venerables abrid los ojos por reuerencia de aquel gran Dios que nos ha de juzgar, no seays tan crueles para las almas de vuestros proximos q̄ las põgays en manos de quien las eche a perder, porq̄ todos los daños q̄ desso succedierē caeran sobre vosotros, y los pagareys cō eternos tormētos, y aū aca los sueledios castigar seueramēte en esta vida. Lo qual significo en el sacerdote Oza, del qual se dize en la sancta Escriptura, q̄ tacādo el arca del testamēto de la casa de Aminadab. Imposuit eā super plaustrum nouū. Para lleuarla a Belē ciudad de Dauid, y yēdo por el camino, estē dit Oza manū suā ad Arcam Dei & tenuit eā quoniā calcitrabāt boues, & declinauerūt eā, iratusq; est indignatione Dominus cōtra Ozā, & percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi iuxta arcā Dei.

Concil. sess. 24.18.

Bula Pij quinti de collatione parrochialium data año domini. 1566.

Glos. 1. Mach. 1.

2. Reg. 6.

O Dios de poder y clemencia infinita, como Señor, y tal pago days al que os quiere seruir? quiere caer el Arca, y porque el sacerdote procura que no caya le matays? A esto responde la Glossa y Nicolao de Lira, que no mato Dios a Oza, porque toco en el arca, pero castigole porque por su culpa se auia torcido. Porque auia mandado Dios, que el arca la lleuassen los Leuitas sobre sus hombros, como parece en los Numeros donde se dize. Filijs autem Caath non dedit plaustra & boues quia in sanctuario seruiunt, & onera proprijs portant humeris. Y mandãdo Dios esto, el puso el Arca sobre las bestias, que si la pusiera sobre los hombros de hombres racionales no se torciera, y por esto peco, y fue castigado de Dios, Mayor peccado sin duda cometen los que ponen las prelazias sobre bestias, que son los hombres de vida bestial, torpes y sensuales, deuiendolas poner sobre hombros de hombres de razon, prudencia, sciencia, virtud y sanctidad, que no Oza en poner el Arca sobre los animales. Y por esto pues son causa, que se tuerça el arca, que es la republica, y la religion, y qualquiera Christiana congregacion, la qual no se trastornaria ni torceria si no estuuiesse puesta sobre hombros de bestias. Ellos pagaran todos estos daños, no solo en la otra vida, pero por ventura tambien en esta como Oza. Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij ita qui tribuit insipienti honorem, dize el Sabio en los Prouerbios. Acostumbrauan los gentiles hazer vna honra al Dios Mercurio que era el Dios de las cuentas. Y juntauanse en cierto dia, y traya cada vno vna piedra las quales juntauan todas en vn monton. Dize pues agora Salomon, que assi como era gran sacrilegio echar aquellas piedras en aquel monton de Mercurio para honrar al dios falso, assi es gran sacrilegio hazer prelado al indigno, y dexar al digno. Vç filij desertores, vt ordiremini telam & non per spiritum meum, dize Dios por el propheta Isaias. Es de notar, que el Hebreo en lugar de aquel verbo, ordiremini dize, Nasach, que es lo mismo que constituere, y assi los Hebreos leen desta manera, vç filij desertores vt ponerent super se principes, non secundum voluntatem meam. De manera, que al elegir prelado o juez indigno llama el Espiritu sancto vrdir tela contra Dios, y alli llama tambien Dios al mal prelado, frenum erroris, y dize que lo destruyra, y creo verdaderamente, que todo esto permite Dios en pena de nuestros peccados. Como esta propherizado por el sancto propheta Zacharias, el qual affirma, que le dixo Dios. Sume tibi vasa pastoris stulti. Hoc est. Haz vn personaje, vna representacion de vn mal pastor, de vn pastor loco, y toma los instru-

Num.7.

Prouer. 26.

Isai. 30.

Zacha. 11.

A instrumentos pastoriles, quales los tomaria vn pastor loco, vn vaso sin miera, vn çurron roto y sin prouision, vn cuerno sin azeyte, vn siluo ronco que no se oya, vn cayado de hierro que mate, o de troncho, que no lastime. Y para que señor, assumã vala hæc pastoris stulti? quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non quæret, & contritum non sanabit, & id quod stat non enutriet, & carnes pinguium comedet. Yo por los peccados del pueblo dize el Señor leuantare pastores en la tierra que no hagan sus officios como deuen, y exclama luego diziendo. O pastor & idolum derelinquens gregem, es aqui de notar, que aquella, & significa, idest y haze este sentido. O pastor, quiero dezir, o ydolo, que es como pastor de palo, o de piedra, como vn ydolo que no haze mas de estarse ay, donde, y como le ponen, sin menearse. Pastor para su honra, y B gusto, pero no pastor de officio. Que no mira por su ganado mas que si fuesse vn ydolo, no quiere mas de ser adorado, y venerado, como ydolo, ay del tal, que Dios se vengara del, y como se vengara gladius super brachium eius, & super oculum dexterum eius, brachium eius ariditate siccabitur, & oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur. Espada de vengança descargara Dios sobre su braço derecho, y sobre su ojo derecho, su braço derecho, se le yra secando sin parar, y su ojo derecho se le yra escureciendo, y cegando hasta que llegue al profundo de los males, aqui espada de Dios se llama el juyzio y castigo de Dios, y descargar esta espada sobre el braço, y sobre el ojo derecho, es permitir, que quede con braço yzquierdo, y ojo yzquierdo, para que no vea, ni obre derechamente, si no siniestramente: por la pena se declara la culpa del mal prelado, y dezir, C quede ciego del ojo derecho, y manco del braço derecho, es dezir, no ay cosa derecha en el, sino que todo sea siniestro, sean siniestros sus pareceres, siniestras sus obras, todo quanto determinare, y en todo quanto pusiere la mano, todo salga siniestro, y al reues, de manera que como no vso bien del poder y saber, que se le dio para regir a sus subditos, assi el poder y el saber se le conuiertan en mal, y aunque el sancto Propheta no explica el braço derecho, como explica el ojo derecho, entiendese en dezir absolutamente, gladius super brachium eius, por antonomasia el braço derecho, porque es el mas principal. Bien significo la Sabiduria eterna quanta falta auia de auer en el mundo de buenos prelados, quando dixo por sant Lucas, quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? en dezir quis putas est fidelis dispensator? significat, que muy pocos se hallarian, que tuuiessen todas estas condi-

Lucæ. 12.

ciones, y creo que muchas vezes acontece esto por causa de malos electores. La primera condicion que aqui pide es que sea fiel, qui non quærat quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi. La segunda, que sea prudens. Prudencia dicitur scientia operandorum. Y assi no solo es lumbre que alumbra el entendimiento, mas tambien enciende el affecto. No solo muestra, quid quando, & qualiter sit agendum, pero tambien mueue la voluntad a obrar esse bien, y a apartarse del mal. El que tiene esta virtud con facilidad y suauidad gouernara a sus inferiores. Quando Ietro suegro de Moysen le amoneston que escogiesse del pueblo coadjutores, entre otras condiciones que le señalo, fueron estas, que aqui nombro el Señor. Porque le dixo. Prouide viros potentes, & timentes Deum, inquibus sit veritas, & qui oderint auaritiam. Donde veritas significa la rectitud, y verdad del entendimiento. Y el timentes Deum, & qui oderint auaritiam significan la fidelidad. Y en lo que dize el Señor, quem constituit Dominus, se denota que el prelado no lo ha de constituyr su negocio y ambicion, sino Dios. Lo mismo significo sant Pablo quando dixo escriuiendo a los de Epheso, dedit (scilicet Spiritus sanctus) quosdam pastores & Doctores. Y en los actos dixo, attendite vobis, & vniuerso gregi in quo Spiritus sanctus posuit vos episcopos regere Ecclesiam Dei, y en dezir supra familiam suam, significa, que los subditos no son esclauos, sino hijos del Señor; y que el prelado es el ayo que lo rige y gouierna, y que los ha de tratar con amor y piedad. Vt det illis in tempore tritici mensuram. Hoc est, que los prouea principalmente de manjar espiritual. Del abestruz se dize, que solo con mirar sus hueuos los empolla, y que dexando de mirarlos se buelue vazios y esteriles. Mucho mas aprouecha el prelado a sus subditos con su presencia, amonestandolos, y fauoreciendolos como padre piadoso. Quando Eliseo vio subir al propheta Elias en el carro de fuego dezia. Pater mi, pater mi, currus Israel & auriga eius. Ponderad por charidad como lo nombra y llama padre, carro, y carretero de Israel, donde significo que el prelado ha de ser padre en la piedad, y ha de ser carretero en el regimiento, y ha de ser carro para lleuar sobre si las pesadumbres, y cargas de sus subditos. O hijo de Dios eterno, y quan cumplidamente se hallaron en ti estas tres cosas. Quien jamas tuuo tan paternales entrañas y piadosas como tu, quien jamas gouerno con tanta rectitud como tu. Quien padecio tantos trabajos por sus ouejas como tu. De ti clementissimo Señor prophetizo Isaias diziendo. Sicut pastor gregem suum parcet in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit,

Exod. 18.

Ad Eph. 4.
Actuũ. 20.

4. Reg. 2.

Isaiæ. 40.

A bit, fœtas ipse portabit. O ineffable bondad de Dios, y como se descubre aqui. En esto significa que no ha la diuina magestad asco de los peccadores, por mas corruptos y ensangrentados que esten, los pone sobre su cabeça, y en su seno, como el pastor a las ouejas paridas, suzias, y ensangrentadas. O bendito y glorificado sea tal Dios. O palabras penetratiuas mas que cuchillos affilados para cortar coraçones duros y obstinados. Como no nos confundimos padres venerables de ser tan asqueroso de los peccados de nuestros proximos, como si no fuessemos hombres como ellos, y no pudiessemos cometer los mismos peccados. Aunque fueramos impeccables como los angeles nos auiamos de apiadar de nuestros hermanos caydos, pues Dios los recibe, y los abraça con tan marauillosa clemencia, en esto le deue imitar el buen prelado. Tambien conuiene, que considere el prelado que entre los dones del Spiritu sancto cuenta S. Pablo en la epistola a los
B Romanos la solicitud diziendo. Qui præest in solicitudine, como si dixera dõ del Spiritu sancto es, vt qui præest in solicitudine præsideat. Y por esto no solo a los prelados, mas a todos los que tienen alguna presidencia temporal, les conuiene pedir con instancia que les de solicitud, pues es don suyo para que no exerciten los officios floxamẽte mas que sean solicitos del remedio espiritual, y corporal de los subditos, y los electores han de mirar mucho, que el que han de elegir tenga este espiritu y solicitud. Tolle Iosue filium Nun virum in quo est spiritus Dei (dixo Dios a Moysen en los Numeros) & pone manum tuam super eum, vt audiat eum omnis synagoga filiorum Israel. Mirad que cabeça da Dios a su pueblo, vn varon en el qual residia el Espiritu sancto, que lo enseñaua, y le daua heruor y diligencia para gouernar el pueblo con solicitud, y cuydado, y a prouecho tanto esta su buena diligencia que se dize en la sancta
C Escriptura. Seruiuit Israel Domino cunctis diebus Iosue, en las quales palabras se manifiesta claramente quanto haze al caso la bondad del prelado, y del señor, para que los inferiores siruan a Dios. Da Dios por cabeça a su pueblo vn varon in quo erat spiritus Dei, y quieren algunos de vosotros por ventura dar por cabeça a esta republica vno que por las obras, y vida que le vemos hazer podemos en alguna manera certificar, que esta en el el espiritu de Satanas. O peruersidad diabolica, que no mas de porque es vuestro amigo, o pretendeys del algun interes, quereys que sea prelado. Assi lo hizo el capitan Abner, que no quiso elegir en rey de Israel al sancto Dauid por la muerte de Saul, aunque sabia que era escogido por Dios, y que como tal tenia la sufficiencia necessaria, y quiso antes elegir a Isboseth, el qual era indigno de la dignidad real. Y esto

Ad Rom. 12.

Nume. 27.

Iosue. 24.

2. Reg. 2.

hizo porque pretendia sustentarse en la priuança del mismo Isboseth,y hazerle rey para si.Como el q̃ viste vna ropa no mira mas de que sea a su talle,y que le venga a el justa y medida, assi quieren los electores que les vengan los prelados medidos y traçados al talle de su volũtad y no mas.Librenos Dios de tal ceguedad q̃ guiados por passion torçamos assi la justicia.De aqui nacio que conociendo los Filisteos la ventaja que el Dios de Israel hazia a su ydolo Dagon, y el trato que le hizo en su templo quando lo dexo sin cabeça y sin manos hecho vn tronco,como lo dizẽ las diuinas letras,y confessando ellos y diziendo, dura est manus Domini super Deum nostrum Dagon, cõ todo esso le llamaron al Dagon su dios,y en su competencia desecharon y no reconosçieron por dios al que por excelentia,y a ojos vistos veyan que era Dios.O ciega passion que dire de ti, sino que si entras en nuestras electiones eres tan porfiada y desatinada, que aunque el tronco conocido por tal que tu fauoreces compita con Dios conocido, eliges al tronco,y dexas a Dios,o a quien tiene su causa en la election.O quantas vezes vemos en las yglesias cathedrales,y en los cõuentos,y en los otros cargos de la republica secular, q̃ se trueca Dios por Dagon,esto es el mas digno,por el que no es digno; y que no tiene espiritu de Dios, sino spiritu de ambicion y el que es gouernado por tal espiritu, que mal no hara. S.Lucas dize, facta est contentio inter discipulos quis eorum videretur esse maior.Esta contencion dize el sancto Euangelista que acontecio en aquella vltima y mysterio sa cena, y comunmente se declara este lugar diziendo, que los Apostoles contendian ambiciosamente,pero S. Augustin en vn sermon dize. Mas ay que ponderar que esso, porque poco antes de esto auia dicho el Señor. Vnus vestrum,me traditurus est, y quedaron los sanctos Apostoles confusos y atajados con esta palabra, & ceperunt ipsi quęrere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset,dize el sancto Euangelista, y con este desseo que todos tenian de saber qual era el traydor, que tal traycion: y tan gran aleuosia auia de hazer contra su sancto maestro, dize, que facta est contentio inter eos quis eorum videretur esse maior, para aueriguar qual era el traydor procuraron saber quien era el mas ambicioso de honra, y el que desseaua ser mayor, y preferido entre ellos, porque aueriguado qual era el mas ambicioso entenderian, que aquel seria el traydor, y el aleuoso, y el que venderia a su sancto maestro,porque vn ambicioso que mal no hara? En los numeros se dize como quiso Dios que aquel fuesse pronunciado por summo sacerdote cuya vara florecisse, y dize alli tambien el texto sagrado, que poniendo en el tabernaculo muchas varas, fue hallada la vara de Aaron

Similes.

1.Reg.5.

Luca.22.

B. Aug. sermone.28.ad fratres in eremo,tomo 10.

Nume.18.

A Aaró auer florecido,& quod turgentibus gẽmis exuperãt flores qui foliis dilatatis in amygdalas deformati sunt. En lo qual quiso el señor significar,que aquel es digno de ser electo en prelado cuya vida tiene hojas,flores,y fruta.Por las hojas son significadas las prudentes palabras,la sciencia y doctrina,por las flores es significada la buena fama, y por la fructa las buenas obras, y buena vida. Que seã necessarias letras,y spiencia en el prelado,claramente lo enseño S.Pablo el qual cõtando en la epistola que escriuio a los de Epheso los diuersos ministerios desta sancta Yglesia,dize del Spiritu sancto, ipse dedit quosdam quidem apostolos,quosdam autem prophetas alios vero euangelistas alios autem pastores & doctores, ad consũmationem sanctorum in opus ministerij in ędificationem corporis Christi. Es mucho aqui de aduertir como a solos los pastores añadio, & doctores: sobre lo
B qual nota.S.Hieronymo,que aquel que ha de ser pastor ha de ser tambiẽ doctor y maestro,y por esto no dixo el sancto Apostol dedit alios pastores,alios doctores,sino alios pastores & doctores,que todo junto han de ser. En significacion desto mando el señor en el exodo,que el sumo sacerdote traxesse en el pecho vnas letras q̃ dixiessen, doctrina & veritas: y verdaderamente el prelado sin letras es aue sin plumas,y nauio sin gouerlle, y es relox sin pesas,y assi dize. S.Cirilo en los comentarios sobre el leuitico que la razon porque en el leuitico dondese trata del peccado del prelado no se haze mencion de la ignorancia,haziendose quando se tracta del peccado de las otras personas es,porque se presupone que no ha de auer ignorancia en el prelado, pues fue electo para enseñar alos otros por lo qual hablando el Spiritu sancto particularmente con los superiores les dize erudimini qui iudicatis terram y assi las dignidades se llaman magistrados por que
C dos que las tienen han de ser maestros,y tambiẽ por esto se llaman cabeças por que en la cabeça estan todos los sentidos,y esta la sabiduria y lo que el Spiritu sancto dize en las palabras de nuestro fundamento ponẽt sibi met caput vnũ,quiere dezir que sea tal cabeça que no aya menester otra cabeça para regirla a ella, sino que ella sepa por si regirse a si,y a los otros,y no siendo desta manera no sera, sino cabeça de perro,que toda es,boca,y dientes para morder y lastimar pareceles a algunos en viendose prelados que no lo son, sino para vengarse de quantos los ofendieron siendo subditos,no lo hizo assi Trasibulo el Griego, el qual matãdo los tiranos de Atenas y quedando con el principado, viendo que auia muchos que lo auian ofendido, hizo vna ordenacion q̃ ninguno fuesse castigado, ni accusado de culpas passadas,por no tener ocasion de vengar las que contra el sus enemigos auian cometido, y de vn duque de Orliens que fue injuriado

Exodi.28.

B.Ciri. l.2. super Leui.

Psal.3.

de otro señor se le, que subiendo a ser rey de Francia, y siendo aconsejado que se vengasse. Pues lo podia hazer, que entonces era tiempo, respondio, que no conuenia al rey de Francia vengar las injurias hechas al Duque de Orliens, ni acordarse dellas. Y si es malo ser cabeça de perro, peor es ser cabeça de serpiente, pues dize la sancta Scriptura. Non est caput nequius super caput colubri. La culebra tiene esto, que el pedaço del cuerpo que va pegado con la cabeça quãdo la parten por medio, siẽpre viue, y lo otro muere. Assi los que se juntan a los prelados pessimos, y los siruen, y lisongeã estos son los que viuẽ y aquiẽ ellos fauoreçen y consuelã, y a los demas que no se llegã assi a lisongearlos, los dexã morir, como si no fuessen miembros suyos ni subditos suyos. Librenos Dios de tales cabeças, y denos las tales, que cõ amor y charidad fauorezcan a todos, y miré por todos, sin acepciõ de personas. Como diximos que suele Dios dar ruynes prelados por los peccados de los subditos. Assi podemos afirmar, q̃ los suele Dios dar buenos por los merecimiẽtos de los buenos suditos. Quando la reyna de Saba vino a Hierusalẽ como se cuẽta en la sancta Scriptura, y vio la grã sabiduria y prudẽcia de Salomõ, y el buẽ gouierno de su casa, y de su reyno pasmada dixo. Beati viri tui, & beati serui tui qui assistunt corã te, & audiunt sapientiã tuã: quia diligit Deus Israel & vult seruare eũ in ẽternũ, iddirco posuit te super eũ regẽ vt facias Iudicia atq; Iustitiã. Donde son mucho de ponderar aquellas palabras, quia diligit Deus Israel id circo posuit te super eũ regẽ. Por que en ellas se manifiesta, que por los merecimiẽtos del pueblo, y por querelles Dios bien les hazẽ tan gran beneficio, como es darles buena cabeça, buen rey, y buẽ prelado, para que con tal fauor alcancen otros muchos del mismo Dios. En el exodo se dize. Cũ leuaret Moyses manus vincebat Israel, sin autẽ paululum remisisset superabat Amalec, donde tambien se declara quãto importa para el biẽ de los inferiores, q̃ los mayores tẽgan las manos leuantadas a Dios, que seã deuotos spirituales, y obradores de sanctas obras imitadores de aquellos sanctos padres y prelados antiguos. En el libro de los numeros se cuẽta, como dixo Dios a Moysẽ, tolle Aarõ & filiũ eius cũ eo, & duces eos in montẽ Hor, cũque nudaueris patrẽ veste sua indues ea Eleazarũ filiũ eius, & Aaron colligetur & morietur ibi. Esto mando el señor que se hiziesse en significaciõ que auia el hijo de Aarõ de suceder en el officio del põtificado, que su padre auia tenido. Veamos señor si por vẽtura Eleazaro no era de la misma estatura que su padre, como le auiã de assẽtar, y quadrar las mismas vestiduras sacerdotales? Porque si era menor el cuerpo vernianle largas, y si mayor vernianle cortas, mejor fuera hazerle otras a su medida. Vẽgãle como quiera que le vinieren o cortas,

Eccles.5.

2.Parali.9.

Exodi.17.

Numer.20.

A o cortas, o largas, ningunas otras le pondras (Dize Dios a Moysen) sino las mismas de su padre Aarõ. No lo auia Dios por las vestiduras, sino por la significacion dellas. Auia sido Aaron vn sancto ministro, que auia exercitado el officio sacerdotal con gran rectitud y perfecion, y para significar que su hijo Eleazaro le auia de imitar en la sanctidad y en las virtudes, mandõ que le vistiessen las vestiduras sacerdotales con que Aaron solia celebrar y ofrecer los sacrificios, aunque no le viniessen al talle. Toda la perdicion dela republica christiana, o gran parte della nace de que los nueuos prelados no se visten de las vistiduras de los prelados antiguos, ni los christianos destos tiempos se adornan con los sanctos exẽplos, y costumbres de los christianos antiguos. Singularissima reformacio seria por cierto de la sancta yglesia q̃ Eleazaro se vestiesse las ꝓprias ropas de su padre Aarõ, quiero dezir, q̃ todos los prelados pusiessen los ojos en los prelados antiguos, q̃ viuierõ cõ mucha perfeccio, y procurassen de imitarlos, y q̃ los christianos desse tiẽpo pusiessen los ojos en los christianos antiguos, q̃ cõ tanta llaneza y pureza viuierõ en la sancta Yglesia. Entre las excellẽcias que el Angel cõto q̃ el glorioso baptista S. Iuã auia de tener, vna de las principales fue, que auia de predicar cõ tanta eficacia, y cõ tal fin vt conuertat corda patrum in filios, que auia de transformar y imprimir en los hijos los coraçones de sus padres, que auia de ympri mir en ellos la fe, la piedad, la obediencia, y el zelo de la honra de Dios que floresciõ en aquellos sanctos padres Abrahã Isaac y Iacob, y los otros sanctos antiguos. Esta es la principal reformacion que en todos los estados assi seculares como ecclesiasticos y regulares se ha de hazer, que todos los christianos que agora son procuren con todo cuydado de imprimir y transformar en si las costumbres sanctas de sus fundadores, y los que eligen, a los que vieren conformes a los padres antiguos, han de elegir, y no a otros. De mas desto conuiene mucho que sean electos para prelados inferiores, tambien hombres religiosos, prudentes, y virtuosos, y para acertar en esto han de hazer los electores lo que hazẽ los monederos del rey, para sacar las monedas como conuiene. Lo primero que hazen es, pesar el pedaço de oro, o plata de que quieren hazer la moneda, y tras esto assi ẽtanle el cuño conforme a lo q̃ pesa, si el peso es de ducado, el cuño tambiẽ es de ducado, si el peso es de doblon, el cuño tambien es de doblon. Quereys padres venerables hazer buena moneda, y que no os la tache nadie, tomad la bãlança de la prudencia, y consideracion, y pesad el religioso, y pesad juntamente el officio que le quereys dar, y si pesare mas el officio que el religioso, quitad aquel y poned otro, hasta que el peso este en el fiel, hasta que esten yguales el officio y el que lo ha

lo ha de recibir, y quando viereden que el religioso, y el conuento A
que le quereys dar estan yguales, segun vuestro juyzio. Assentalde el
cuño de la gouernacion, y vna santa obediencia acuestas, y quiera o
no baxe la cabeça pues lo prometio. Digo esto porque muchas reu-
san de aceptar las prelazias por los muchos peligros que traen consi-
go, y aunque no sea mas de considerar lo que Chrisipo dezia, que nin-
gun hombre auia de pretender dignidades, pues esta cierto, que si lo
haze bien, ha de descontētar a los hombres, y si lo haze mal, ha de des-
contentar a Dios basta para reusarlas, por esto es necessario, que si son
para ello mandarselo por santa obediencia y hechas las monedas de
Malach. 3. sta manera por peso, y medida, no ayays miedo que os las tache na-
die. Del Redemptor del mundo prophetizo el santo Malachias dizié
do sedebit conflans & mundans argentum, & purgabit filios Leui & A
colabit eos quasi aurum & quasi argentum, & erunt Domino offeren
tes sacrificia in iustitia, & placebit Domino sacrificium Iuda & Hieru B
salem sicut dies seculi & sicut anni antiqui. A este soberano pontifice
ha de ymitar el prelado mayor, que ha de colar, y acendrar los hijos
de Leui, que son los sacerdotes a quien ha de ymponer la gouernació,
pero mire que ha de hundir aurum & argentum, no cobre ni estaño
de que se hazen monedas viles, que no valen mas de quanto tienen
el cuño real, y quando el rey dize que no valgan, quedanse hechas
chanflones, es necessario que no ponga el cuño de la prelazia, sino so
bre oro, o sobre plata, no en supuesto que solo el officio lo haga valer,
sino que antes honre el al officio, que no el officio a el, y assi place-
bit Domino sacrificium Iuda, ideſt subditorum qui per confessionem
veræ obediētiæ subijcjuntur suis prælatis, & Hierusalem ideſt prælato
rum qui per visionem pacis in culmine sunt positi, sicut Dies seculi
vel pristini vt habēt septuaginta interpretes: y assi reduzir seha la hor
dē a sus principios perfectos. Tambien se ha de procurar la reforma- C
cion de los subditos. Porque, que bondad y buen comedimiento de
prelado bastara, con el subdito descomedido, y mal obediente? Ari-
stoles libro secundo de anima dize, actus actiuorum sunt in patiente
dispositio. De aqui viene q̄ a muchos prelados benignissimos, y suauissi
mos con el mucho descomedimiento de los subditos vemos que los
Numer. 12. bueluen crueles y asperos. Quien hizo que el santo Moysen, de quié
se dize en los numeros erat Moyses vir mitissimus super omnes ho-
Exodi. 32. mines qui morabantur interra, que viniesse a ser homicida de tātos
millares degētes, como se dize en el exodo, sino los malos subditos?
Iosue. 7. Quien hizo a su sucessor Iosue de padre, y capitā del exercito de Dios
cruel matador del mismo exercito, como lo cuenta la Santa escriptu
ra sino los malos subditos? Quien conuertio la mansedumbre de Da
uid,

A uid, que dixo memēto Domine Dauid & omnis mansuetudinis eius, en tanta aspereza, que a la hora de la muerte estando para espirar, y dar el alma a Dios le forçasse a hazer vn testamento lleno de clausu-las derramadoras de sangre mandādo que matassen a Ioab, y a Semei, sino los malos subditos? quien finalmente hizo desmesurar si desme sura pudo caber en la cōpostura y asseo de todo lo criado, en el decha do de toda mansedumbre Iesu Christo nuestro bien, a que como ver dugo anduuiesse con açotes en el templo echando del los hombres, si no los malos subditos? Portanto miren los subditos quanto esta en su mano hazer, o deshazer los buenos prelados, que Dios y la religiō les da, para que ayudandose los vnos a los otros merezcan mucha gracia y despues alcancen la gloria, Amen. ✣

RESVRRECTIO DOMINI.

B HAc Sacra die sancta mater Ecclesia lætabunda, & lau-dans protam singulari beneficio multoties repetit hęc verba, alleluyah, ideſt, laudate Deum. Non enim est dictio simplex, sed composita, ex verbo allelu, quod sig-nificat laudate, &, yah, quod significat nomē ineffabi-le Dei per syncopam. Nomē enim Ieouah, est nomē Dei, quatenus in uisibilis fons essendi: yah, autem est idem nomen cum syncopa, con-stans ex prima litera, & duabus vltimis. Hæc autem dictio, alleluyah, maximè venerabilis est, vt ait Cassianus, eo quod nulla lingua, aut natio ausa fuit eam in suo idiomate transferre, sed in primitiuo dimi-sit, velut hæc dictio, amen, quæ significat, fiat, vel similiter, quia Chri-stus Dominus frequenter ea vsus est, & familiarem habuit, ob tantæ vocis reuerentiam nunquam in alio Idiomate translata est, sed sem-per in suo proprio fuit relicta.

C In Esaia dicitur, De angustia, & de iudicio sublatus est, (scilicet Chri *Esai. 53.* stus Iesus mūdi Saluator, de quo ibi ad literam loquitur sanctus Pro pheta) hoc est liberatus est ex afflictione, & sceleratorum iniusto iudi cio: quando resurrexit, & victor, atque glorioſus exiuit de sepulchro. De hoc cælesti Redemptore prophetauit etiam Abacuc dicens. Egres *Abacuc. 3.* sus est (scilicet Deus pater) in salutem populi sui, non cum Moyse, aut Iosue, sed cum Christo suo, mirabili quidem modo, mirabilique æqui tatis iure: non in omnipotentia maiestatis, sed in carnis infirmitate: non in virtute militum armatorum, sed in brachijs crucis extensis, de quibus ibi dicitur: cornua in manibus eius. Quid inquis Propheta san cte? potius tibi erat dicendum, vt tibi crederetur: manus eius in corni bus crucis. Et verum est, nec minus fidele, quod exultans, & confidē ter exclamo: cornua in manibus eius: quibus conteret, ac deuastabit

omnes

omnes contrarias potestates sibi astantes, & diabolum, & sathanam, A
qui est dux,& caput inferni,vt vnus describitur à me:egredietur dia-
bolus fugiens ad occupandum arcem inferni, ad custodiendos vin-
ctos suos,& ad conuocandam militiam omnem exercitus sui,quia ad
huc sibi necessarium iudicabat.Egrediebatur ante pedes eius,quibus
statim conculcata fuit corona superbiæ eius.Ipsimet claui, quibus in
cornibus crucis affixerant carnifices manus Domini Iesu, facti sunt
illi cornua firmissimæ, & insuperabilis fortitudinis aduersus diabo-
lum, & infernum, in quem descendit diuinus saluator; sicut docet
vtrumque testamentum.Dauid quidem in verbo illo, quod de Chri-
Psalm.15. sto Ipsu scripsit: propter hoc lætatum est cor meum & exultauit lin-
gua mea,insuper & caro mea requiescet in spe:quoniam non derelin
ques animam in inferno,neque dabis sanctum tuũ videre corruptio
nem. Quod si propter hoc exultat cor Domini Iesu, quia anima sua
non permansura erat apud inferos,ergo illuc descendit. Manifestè er B
go ex hac scriptura Dauid (interpretante illam Beato Petro) colligi-
tur articulus fidei de descensu Christi ad inferos. Et quod Beatus Pe
Actuum.2. trus sic verba Dauid interpretatus fuerit,patet in libro Actuum Apo
stolorum,vbi prædicans Iudęis de Christo Iesu vero mundi saluato-
re inquit inter alia. Quem Deus suscitauit solutis doloribus inferni
(non suis,quia nullos dolores ibi passus fuit,sed solutis doloribus ani
marum, quæ in purgatorio tunc detinebantur, quoniam nec sancti
patres,qui in limbo erant,& ibi consolabantur dolores patiebantur)
iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. Dauid enim dicit in
eum: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper quoniam à
dextris est mihi,ne commouear. Propter hoc lætatum est cor meum,
& exultauit lingua mea,insuper &caro mea requiescet in spe.Quoniã
non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuũ
videre corruptionem.Et post pauca addit,viri fratres liceat audenter C
dicere ad vos de patriarcha Dauid quoniam defunctus est, & sepul-
chrum eius apud nos est vsque in hodiernum diem. Quod perinde
est,ac si diceret:non potuit hoc propheta dicere dese ipso cum corpus
eius per tam longum tempus viderit corruptionem, & addit Beatus
Apostolus Propheta igitur cum esset, & sciret quia iureiurando iu-
rasset illi Deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius, proui-
dens loquutus est de resurrectione Christi,quia neque derelictus est
in inferno,neque caro eius vidit corruptionem. Insequutus est itaq;
Dominus Iesus(vt inquit Abacuc)fugientem diabolum, vsque ad in
feros,vt ipsum alligaret in manicis ferreis,& spolia distribueret mag
nifica, sanctos videlicet patres: quorum animæ detinebantur ab in-
gressu regni vsque ad horam hanc.

Resurre-

A *Resurrectionis nostræ spes vnde consurgat.*

EX hac sacratissima Domini resurrectione spes resurrectionis no- 2.Ad Cor.4
stræ consurgit. Vnde B.Paulus ad Corinthios scribens ait. Qui
suscitauit Iesum,& nos cum Iesu suscitauit. Propter quod non defici
mus.Sed licet is,qui foris est noster homo corrumpatur,tamẽ is, qui
intus est,renouatur de die in diem. In resurrectionem ergo Domini
respice ò homo,vnde corpori tuo æterna incipiunt & immẽsum glo-
riæ pondus pro leuibus,& breuibus huius sæculi. Ad huius vero spei
vigorem, & fortificationem voluit cælestis rex, vt multa sanctorum
corpora tunc resurgerent. Ait enim B.Matthęus. Monumenta aperta Matth.vlti
sunt,& multa corpora sanctorum, quæ dormierant, surrexerunt, & mo.
exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in
B sanctam ciuitatem,& apparuerunt multis. Post resurrectionem eius,
inquit;quia primitiæ,Christus,deinde hi,qui sunt Christi.Et ne pute
mus alios resurrexisse solum secundum spiritum, dicit expresse, Mul-
ta corpora sanctorum,qui dormierant,hoc est,qui mortui erant, sur-
rexerunt addens ad maiorem rei gestæ certificationem,ea corpora ve
nisse in ciuitatem,& apparuisse multis. Ne vero putemus duos, tres,
quatuor,aut quinque duntaxat resurrexisse cum Christo,vtitur sacer
Euangelista dictione,multa,qua fere solet vti sacra scriptura, quãdo
numerum vincit multitudo, eo quod tam numerosa erat copia tunc
resurgentium cum Christo,vt speciatim exprimi non potuerit. Ideo
ait:Multa corpora.Est autem hæc resurrectio sanctorum facta in atte-
statione,nõ solũ resurrectionis Christi,sed & efficaciæ eius,quãhabi
tura erat in nobis: vt visa partim impletione promissi diuini, firmior
existat spes eius, quod futurum creditur. Hinc apparuerunt multis,
C nõ paucis,aut quibusdã sed multis,testantibus de resurrectione mor-
tuorum futura per Christum Dominum iam crucifixum. Sic intelli-
git B.Hieronymus,alijque patres dictum locum.Nam Origenes.Epi Origene su-
phanius contra Hæreses,Beatus Ambrosius de fide ad Gratianũ Au- per ad Ro.1
gustum,multique alij sancti existimant nunquam illa corpora sancto Epipha.li.3
rum postea mortem fuisse experta;quibus etiam consentit Beatus An contra hære.
selmus in hunc locum.Decens enim erat,vt Dominus Iesus, cu- B.Ambr.li.
ius deliciæ sunt esse cum filijs hominum,haberet aliquos 4.de fide ad
eiusdem humanitatis consortes in cælo,quos san Gra.c.1.
ctissimi oculi eius corporei videre possẽt.
Nã oculi corporei neq; Deũ,neq;
angelos,neq; animas in cæ-
lo videre possunt.

(2)

Quare

Quare Christus Iesus dicatur resurrectio. A

IVre optimo ait cælestis saluator: Ego sum resurrectio, & vita siquidem mors ab eo deleta est. Nam (vt inquit B. Paulus ad Corinthios scribens) absorpta est mors in victoria, cum iam mors triumphi palmam adepta videbatur, à Christo Iesu deuicta est (quitole la victoria de las manos) atq; per Christũ absorpta est, & resoluta in vitã mors est, ita quod iam ferè, & nomen, & officia mortis amiserit. Ero mors tua, ò mors, inquit per Oseam Dominus: quia iam non mors, sed vita nuncupaberis, nam per te iusti transibunt in vitam æternam. Vnde & dies mortis iustis, dies natalis eorum dicitur, quasi tunc ad vitam nouam renascantur. Et eo momento, quo clauditur oculus ad hanc vitam, aperitur ad æternam.

1. Ad Cor. 15

Oseæ. 13.

In sacro baptismo deponit homo veterem hominem cum actibus suis, & induit nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis, vt B. Paulus testatur ad Ephesios scribens. Quia configuratur morti Christi & sepulturæ Christi cũ submergitur & vetera transierunt; sed quia etiam Christo resurgenti assimilatur cum ab aqua exit, etiam quantum ad corpus verificatur, quod tunc renouatur homo licet vsque ad resurrectionem non apparet viror renouationis. Ibi tamen eam meretur per Christum, si in tali nouitate vsque in finem permanserit. Renouatur autem ibi homo sicut si ferrum vetus, & æruginosum igni adhibeatur, ærugine consumpta. Nam in baptismate baptizatur homo Spiritu sancto, & igne, vt inquit gloriosus Baptista, vbi ærugine vetustatis consumpta noui cælestisque figuram refert.

Ad Ephe. 4 B

Salutis humanæ fundamentum constat esse cognitionem, & fidem in Christum Dominum, Apostolo dicente in epistola ad Philippenses: vt cognoscam illum & virtutem resurrectionis eius. Virtus vero resurrectionis eius, animarum nostrarum resurrectione perspicitur. Vt enim Apostolus ait ad Romanos scribens; mortuus est Christus propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostrã. Quam sit verò admirabilis animarum resurrectio, declarat idem diuinus vir, cum in epistola ad Philippẽses hoc potissimũ precatur, vt cognoscamus, quæ sit magnitudo virtutis eius in nobis, qui credidimus secundum operationem virtutis eius, quam operatus est in Christo suscitans illum à mortuis. In quibus verbis iustificationis nostræ beneficium in eo amplificat, quod videlicet similis potentia requiratur ad animam à peccato ad iustitiam excitandam, sicut ad corpus à morte in vitam reuocandum. Præterea sicut solius diuinæ virtutis fuit corpus Christi ad vitam excitare, ita eiusdem potentiæ fuit, eam vitã donare,

Ad Philip. 3

C

Ad Rom. 4

Ad Philip. 3

A donare, in qua nullũ deinde ius mors haberet. Hęc autẽ duplex gratia per ipsam Christi resurrectionem piorum mentibus concessa est, vt & à morte ad vitam excitentur, & in ipsa vita conseruentur.

Resurrectio Christi à prophetis prædicta fuit.

MAximè perpendendum est B. Paulum de resurrectione Domini agentem sæpius addere hãc particulam, secũdum scripturas. Ait enim ad Corinthios scribens. Tradidi enim vobis, quod & accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secũdum scripturas, & quia sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas. Non dicit secundum scripturam, ne putemus vnam tantum esse quę de hoc sacro resurrectionis mysterio agit, sed secundũ scripturas quia multæ sunt. Hoc autẽ fecit, ne velut figmentũ hominũ obijciat quispiam potissimum Iudæus, quod credimus de morte, & de resurrectione Christi Iesu. Demonstratur enim ex proprio suorum Prophetarũ testimonio. Secundo ideo facit, ne inexpectata putetur, aut nihili pendenda resurrectio Domini, de qua adeò solicite prænuntiarunt Prophetæ, vt etiam scriptis eam prædictam, & testatam posteris relinquerent. Et quæ sunt istæ scripturæ? Prophetarum, ac primo Dauidis Psalmo. 3. & 70. Ego dormiui, & soporatus sum, & exurrexi, quia Dominus suscepit me. Conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ reuocasti me, Et Psalmo. 15. Quoniam non derelinques animam meam in inferno. Secundo est scriptura Oseæ, qui depingit Propheticè & tempus resurrectionis, & fructum inde sequuturum in nobis. Nam dicit. Viuificauit nos, (ideſt nostram naturam) post duos dies, & in die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius. Quoniam tertia die incepit in Christo & in multis alijs cum eo resurrectio, quæ in nobis omnibus consummabitur, qui morimur in Christo.

1. ad Cor. 15

B

Osee. 6.

C

Quæstio difficilis de numero trium dierum.

QVomodo fuerit Christus Dominus tribus diebus, & tribus noctibus in sepulchro, sicut Ionas tribus diebus, & tribus noctibus in ventre ceti, quia valde difficile est, operæ precium erit hic declare. Hãc difficultatem quidã paucis expediunt per synecdochen. At clarius, magisque Euangelicè dicendum, tropũ esse scripturæ sanctæ, vt quoties exprimere velit diẽ naturalem continentem viginti quatuor horas, fere coniunctim dicat, diem & noctem, veluti scriptura dicens, primo Moysem, deinde Eliam, tertiò Christum Saluatorẽ mundi ieiunasse quadraginta diebus, & quadraginta noctibus voluit indicare, eos spatio quadraginta dierum naturalium abstinuisse ab alimento corporali. Eodem modo dicens tum Ionam in ventre ceti,

Deut. 9. 3. Reg. 19.

Universidad de Deusto Biblioteca

ceti, tum Christum fuisse in corde terræ tribus diebus & tribus A
noctibus, significat tribus diebus naturalibus illum fuisse in ventre ceti, Christum vero in sepulchro, quod sepositа omni dubietate verissimum est. Quia à die veneris ante occasum solis fuit in sepulchro, vsque ad diem Dominicum manè, circa solis ortum. Ergo tribus diebus naturalibus: videlicet vna die naturali, quæ incepit post occasum solis diei Iouis, durans vsq; ad occasum solis diei veneris, quo die ante solis occubitum sepultus erat: altera die naturali, quæ incepit post occasum solis diei veneris, durans vsque ad occasum solis diei Sabbati, tertia quoque die naturali, quæ incepit post occasum solis diei Sabbati, durans vsque ad occasum solis diei Dominicæ, qua die Dominica, ab Euangelistis appellata, prima Sabbati surrexit Dominus. Fuit igitur re vera in sepulchro tribus diebus naturalibus. Si vero dicas, quod etiam secundum hunc modum non fuerit Dominus in sepulchro tribus diebus naturalibus integris. Respondeo: B
neque vsquã dicitur quod fuit aut debuit esse tres totos dies naturales in sepulchro, sed tribus diebus, & tribus noctibus, ideſt, tribus diebus naturalibus. Quicunque autem est alicubi, in aliqua parte diei naturalis, vel artificialis is ibi est, & dicitur esse eo die, secundũ communem phrasim tam populariũ, quam eruditorũ. Ingressus Salmãticam die veneris, & ibi continue manens, vsq; in diem Dñicum orto iam sole, is indubiè dicitur fuisse Salmanticæ tribus distinctis diebus. Et est verus sermo siue de naturalibus diebus intelligas siue de artificialibus. Scripturæ igitur, quæ dicunt: & tertia die resurget, & si veritatem habeant loquẽdo de diebus artificialibus, melius tamẽ, certiusq; intelliguntur de diebus naturalibus: nam sic intelligendo in has, & eam, quæ est Ionæ. 2. cap. ac Matthæi. 12. Optima est cõsonantia: neq; vlla tunc potest moueri de tertia nocte difficultas.

Psalm. 15.

C

Resurrectio Domini Natiuitas vocatur.

SAcratissima resurrectio Dñi, ortus, siue Natiuitas in sacra scriptura vocatur, vt patet in Psalmo secundo: vbi loquens pater æternus de resurrectione filij sui, (vt exponit. D. Paulus) ei dicit, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Nã sicut virtus altissimi Dei in ventre sacratissimæ virginis, & ex purissimo sanguine eius formauit corpus Iesu Christi aptissima quadã dispositione, vt esset animæ domiciliũ: assi en el sepulchro, quando se llego la sazõ al sanctissimo cuerpo (aquié las causas de la muerte le auiã llagado, y herido, y quitado la sangre, sin la qual no se viue, y la muerte misma lo auia enfriado) el mesmo poder de Dios abraçando lo y tomandolo en si, lo torno a callẽtar, y le rego con sangre las venas, y le encendio la fornaça del

Psam. 2. Actuum. 13

A del coraçon nueuamente, en que se tornaron luego a forjar espiritus que se derramaron por las arterias palpitando, y bullendo, y luego el calor de la fragua alço las costillas del pecho, que dieron lugar al pulmon, y el alma se infundio luego en el como en conueniẽte morada, mas poderosa y mas efficaz, que primero, porque dio licencia a su gloria, que descendiesse por toda ella, y que se communicasse a su cuerpo, y le bañasse del todo: y assi se apodero dela carne perfectamente, y reduxo a su voluntad todas sus obras, y le dio condiciones, y qualidades de spiritu y dexandole perfecto el sentir le libro de mas padecer y renacio el muerto mas viuo que nunca, hecho vida, hecho luz, hecho gloria, y salio del sepulchro, como quien sale del vientre viuo y para viuir para siempre poniendo espanto a la naturaleza con exẽplo no visto. Quapropter multis retro temporibus regius Propheta de hoc admirabili facto loquens dixit. In splendoribus sanctitatis ex vte
B ro, & ex aurora ros natiuitatis tuæ tecum. Quæ verba licet iuxta hanc Psalm. 109.
translationem vere dicantur de natiuitate Iesu Christi, quando à purissimis matris suæ visceribus exiuit, possunt etiam eadem veritate de ortu resurrectionis eiusdẽ Domini intelligi: nã spiritus sanctus, qui omnia simul videt, sæpenumero in eisdem verbis plurimas, ac differentes veritates coniungit, atque ita hic ait, quod Christus Dominus natus est, quando ex ventre, & vtero terræ in ortu auroræ sua propria virtute resuscitauit, habebat enim secum natiuitatis suæ rorem, quo saeratissima eius ossa reuiruerunt, & floruerunt, & hoc in splendoribus sanctitatis vel (vt etiam dicere possumus) in sanctissimis pulchritudinibus: porque se juntaron en el entonces, y embiaron sus rayos, y hizieron publicas sus hermosuras tres resplandores lindissimos videlicet diuinitas, quæ est lumen clarissimum, & sacrosancta anima Iesu Christi luce circundata, & pulcherrimum eius corpus, tanquam de
C nouo factum, quod ex se singularissimos radios mittebat. Nam infinitus Dei splẽdor sua pulchritudine in sanctissima anima Christi reuerberabat, & anima hoc splendore ornata, ex se clarissimam lucẽ emitte bat: atq; ita corpus illud sanctissimũ clarificabat, y aun dize, que entõces nacio Christo con resplandores de sanctidad o con hermosuras sanctas, porque quãdo assi nacio del sepulchro, no nacio solo el como quãdo nacio de la sanctissima virgen sino nacieron juntamẽte cõ el, y en el las vidas, las sanctidades, y las glorias resplandecientes de todos los prædestinados, los quales, muriẽdo el encerro todos en si para q̃ en la muerte, q̃ padecia en su carne passible, muriesse la carne dellos mala, y peccadora: y por esso condenada a la muerte: y para que renaciẽdo el glorioso, despues renaciessen tãbien ellos en el cõ vida de iusticia, y de gloria. Qua propter elegãtissima similitudine idẽ Dñs vtés

ad propositum huius natiuitatis de se ipso apud Ioannem inquit. Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Nam sicut granum frumenti; postquam in terra seminatur humorem terrę ad se attrahit, & tumescit, ac putrefit, & tandem dum nascitur cum eo etiam plurima grana in lucem prodeunt, denique non vnum solum granũ, sed granorum spica ab illo exit: sic eodem modo Christus mortuus in clusus in terra, virtute suæ mortis attraxit ad se terram hominum: idest, por vitud de su muerte allego la tierra de los hombres a si y apurandola en si y vistiendola de sus qualidades salio resuscitando a luz hecho espiga, y no grano.

Ioan. 12.

Simile.

Resurrectionis nostræ signa.

Ad Colos. 3. ALiqua signa resurrectionis nostræ ponit B. Paulus ad Colossenses scribens, vbi ait. Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram: ac si apertius diceret. Esto resurrectio vestra incerta esse dicatur, attamẽ sunt aliqua signa, quibus eam potestis inuestigare, videlicet: Quæ sursum sunt quærite &c. Primũ signum est quærere, quæ sursum sunt, hoc est omni posibili conatu apprehendere media, ad consequendam supernam felicitatem. Aliud signum est, Quæ sursum sunt sapite, idest secundum B. Anselmum, palato cordis dulcem saporem supernorum bonorum tangite. Si enim terrena vobis dulcia non fuerint, tunc cælestium delcedinem gustare poteritis. Hoc inter huius sæculi & lucis filios inter alia interest, quod illi vitam spiritualem fastidiunt, isti vero eam amplectuntur & delicias corporales detestantur. B

Resurrectionis Domini mysterium difficillimum fuit creditu. C

ARticulus resurrectionis mortuorum, & Iesu Christi Domini nostri adeò sublime mysterium est, vt inter mysteria, nostræ sanctissimæ fidei mundo fuerit difficillimum creditu, quando sacri Apostoli sacrosanctum Euangelium prædicabant. Atque ita in actibus Apostolorum legitur, quod cum D. Paulus Athenas peruenisset, & ibi coram Philosophis gentilibus contra Deos ipsorum de vnitate altissimi Dei, ac de alijs fidei nostræ articulis prædicaret, ipsi de nulla re tãtũ scãdalizati sunt, sicut quãdo, B. Apostolũ de resurrectione mortuorũ loquentem audierunt. Cum audissent (inquit sacer textus) resurrectionem mortuorũ, quidã quidem irridebant, quidam vero dixerũt; Audie-

Actuum 17

A Audiemus te de hoc iterum. Res quidem admirabilis est, quod cum antea S. Apostolus illis sapientibus de incarnatione Dñi, ac de morte eius & passione prædicasset, ipsi circa hoc tacuerunt: verũ cum de resurrectione mortuorum ageret, ferre non potuerunt, atque ita illam doctrinã paruifaciebant, & sublannabãt. Nã cũ ex philosophia sua didicissent, quod à priuatione ad habitũ impossibilis est regressus, & in morte sint quã plurimæ priuationes, videlicet non videre, nõ audire, nõ olfacere, non gustare, & non sentire: ideo secundũ suam opinionẽ existimabant impossibilẽ esse mortuorũ resurrectionẽ, siquidẽ illa est regressus àmultis priuationibus ad multos habitus. Atq; ita si fides nõ adiuuat, veritas resurrectionis mortuorum ratione naturali probari, aut persuaderi non potest. Est enim adeò sublime opus, vt (sicut Scotus inquit) quanuis Deus hic poneret corpus defuncti integrum, & cum omni perfectione, quam ante quam moreretur habebat, & cum omnibus dispositionibus necessarijs, vt informaretur, ac viuificaretur; & circa illud poneret animam, cui facultatẽ præberet ingrediẽdi in illud corpus, quod antea informare solebat, cũ ipsa anima plurimis viribus maximaq; potẽtia sit prædita, & suapte natura inclinetur ad suũ corpus informandũ, nihilominus tamẽ nõ posset in illud corpus ingredi, idque resuscitare. Ratio huius est, quia si anima sua propria virtute corpus mortuũ informare posset, ei vitam præbens, idque resuscitans, sequeretur, quod effectus esset melior sua causa quod est cõtra rationem: etenim melior est totus homo, quam sola anima, quæ est pars hominis. Idcirco dicimus resurrectionẽ esse opus solius Dei, qui est infinitæ potentiæ, & supra omnẽ naturam. Atque ita resuscitãs Christus Redemptor noster mortuos, sicut verè resuscitauit, eis tanquã Dominus imperans, ostendit, se verũ esse Deum: at vero resuscitans se ipsum ostendit, se verum esse Deum, & verum hominẽ: si enim verus homo non esset, mori non posset, & nisi esset verus Deus, se ipsũ resuscitare nõ posset. Vnde est maxime obseruandũ, quod quanuis in mysterio suæ sacratissimæ incarnationis etiam sanctissima virgo Maria operata fuerit, sicut & in mysterio redemptionis mundi etiam Iudæi operati sunt, ipsum crucifigentes: tamen in resurrectione nulla creatura adiuuauit, sed solus Deus eam operatus est. De manera que con su sacratissima resurrecion puso el señor el sello, y confirmo quiẽ era. Quando Propheta Helias filium viduæ (vt sacra refert scriptura) resuscitauit, dixit ipsa. Nunc in isto cognoui, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est. Maiori ergo ratione & potiori iure Christus reparator noster, quando Lazarum, & alios defunctos sua propria virtute, & imperatiuè, tanquam Deus, & Dominus resuscitauit, ostendit manifestè quis erat, & particularius, cum se ipsum

Scot. in 4. d. 43. q. 3. ar. 3

3. Reg. 17.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ioan.10.

sum, vt diximus, resuscitauit. Est etiam hic maxime notandum id, quod ipse Dominus cum Pharisæis loquēs ait. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam. Quorum verborum hic est legitimus sensus, Tam gratum est patri meo, me ponere animam meam, (hoc est voluntarie mori) vt, quia ego pono animam meam, propterea merito ex hoc diligat me ad tantum donum scilicet, vt iterum sumam eam, id est, vt me ipsum resuscitem. Præmium voluntariæ mortis istud est, quod ego me ipsum suscitem à mortuis. His verbis Dominus aperte ostendit, quod ex eo, quia sacratissima humanitas sua voluntate se morti obtulit, meruit, vt verbum diuinum, cui ipsa vnita erat, eam resuscitaret. Cum ergo Dominus ab inferis exijt sanctissimas illas animas, quæ in limbo detinebantur, secum attulit: sicut antea per Prophetam Oseam promiserat dicens. Morsus tuus ero ò inferne. Qui morsum in aliqua re infigit, partem sumit, & partem relinquit. Sic Dominus sumpsit partem inferni videlicet illas sacras sanctorum patrum animas; & partem reliquit, videlicet omnium damnatorum congregationem. Sicut illi, qui postquam vrbem expugnarunt, eam ingrediuntur, & cum ipsam spoliant, non paleas, aut fænum, vel res parui valoris deprædantur, sed aurum argentum, ac pretiosa omnia, quæ inueniunt: sic bonus Iesus Dæmonem superans, & vrbem eius expugnans, ipsam spoliauit, & secum tulit pretiosa; sed quod vile erat, ac parui valoris reliquit. Con esta compañia hizo el celestial reparador la primera visita a la sacratissima virgen Maria su madre: y fue tan grande la alegria de esta soberana emperatriz, que si Dios particularmente no la ayudara y sustentara muriera alli de pura alegria. Testi monijs fide dignis compertum habemus plurimos præ nimia lætitia occupatos mortem obijsse: atque ita refert Tullius, quod cum iuuenis ille Chilius in vrbe Romana quædam maximi honoris præmia in ludis Olimpiacis consequeretur, tanta pater eius lætitia affectus est, vt videns filio suo cuncta tam prospere euenisse illa magnitudine lętitiæ, quam accepit, repentina morte obierit. Valerius Maximus de alio etiam narrat, quod cum literas quasdam accepisset, in quibus ei significabatur de maximo honore, quo filius suus condecoratus fuerat præ nimia lætitia mortem cum vita commutauit. Puedense con la alegria estender tanto las alas que cubren el coraçon que vengan a quebrar y romper las entrañas, y causar desta manera la muerte: Quando sol oritur statim apparet in altiori monte, & postea in alijs non tam altis montibus, donec tandem in camporum planitie, & vel in profundis vallibus apparet, nisi forte arborum multitudo, & densitas radios solis impediat, ne in imas vallēs

A

Oseæ.13. Simile.

B

Tullius lib.1. Tusculanarum.

C

A les ingrediatur, Inter omnes puras creaturas mons altior meritorum est sacratissima virgo Maria Domina nostra; & Christus Redemptor noster est sol, non hic, quem oculis corporeis cernimus, sed sol, qui hunc solem fecit, sol, inquam, solis creator, & tenebrarum destructor, & cum hic sol exiuit & se resuscitauit, statim apparuit altiori monti videlicet sacratissimæ virgini Mariæ matri suæ, & postea Magdalenæ, & alijs Marijs, quæ bona nuntia sacris discipulis attulerunt, ac denique apparuit omnibus discipulis, atque alijs plurimis personis, quas omnes pace, & consolatione repleuit.

Resurrectio Domini, & mortuorum.

concio.

B EGo sum resurrectio & vita: inquit summa veritas, cum Beata Martha loquens. Pro declaratione horum verborum obseruandū est virtutes nostras à virtutibus Redemptoris nostri sustentari. Nostrū enim ieiunium à ieiunio eius, & nostra oratio ab oratione eius, & nostra patientia patiētia eius sustentatur, & vires accipit. Atque ita in Apocalypsi B. Ioānes inquit. Audiui vocē de cælo loquentē mecū, & dicentem. Vade, & accipe librum apertum de manu angeli, & deuora illum, & faciet, amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tan quam mel. Et accepi librum de manu angeli, & deuoraui illū, & erat in ore meo tanquam mel dulce, & cum deuorassem eū amaricatus est venter meus. Hic liber est Iesus Christus filius Dei, & eius euangeliū quod dicitur esse apertum, quoniam iam ipse illud exercuit, & operatus est pri', quā nobis id operari præcepisset, Quod māducatur ideo māducatur, vt per illud sustentatio accipiatur: atq; ita vera, opera quę

C Dominus operatus est, & virtutes, quas exercuit (quæ sunt eius euangelium apertum) sustentationem & vires omnibus virtutibus, & sanctis operibus nostris præbent: y este comer el libro pro verdadera imitació, es amargo al vientre, quiero dezir a la parte animal, y corporal: nimis enim amarum est corpori ieiuniū, disciplina, ciliciū, oratio, & clausura, sed ori dulce est. Per os (ait D. Thom.) mens, & ratio intelligitur quibus dulce est sacrarū virtutum exercitiū. Sicut igitur virtutes nostrę à virtutibus Iesu Christi Reparatoris nostri sustentātur: sic etiā vita, & resurrectio nostra ab eius vita, & resurrectione sustētatur, atque ita inter alios titulos quibus eū propheta Elaias appellat vnus est, Pater futuri sæculi. Vbi alia litera habet, Pater æternitatis. Pater, id est autor, vitæ ęternæ ipse eñ est autor vitæ ęternę & ipse eā prębet: & resurrectio eius fuit exēplar & originale quoddā nostræ resurectionis. De manera q̄nosotros seremos traslados de aq̄l original

Ioan.11.

Apocal.10.

Isai.9.

Universidad de Deusto Biblioteca

Omnes credimus resurrectionem corporum, hoc est, quod corpora A
nostra eadem numero,& indiuido cum his,quæ modo habemus in fi
ne sæculi resuscitabunt, sicut egregie Beatus Thomas,& alij docto-
res explicant. Erit igitur resurrectio nostra cessante motu cæli, & dũ
sol in oriente fuerit,& luna in occidente,atque(vt probabiliter credi
B. Thom. in 4. dist. 44. q. 1. art. 1. ad 2. tur)in hora diluculi,id est,ala hora del amanecer. Nam(vt ait idẽ. D.
Tho.)resurrectiohominũ conformabitur cũ hora resurrectionis Dñi.
Hãc veritatẽ resurrectionis aduersus Sadducæos sũma veritas apud
S. Matthæũ diffiniuit,eã quodã testimonio libri Exodi comprobans,
B. Thom. in 4. d. 43. art. 3. q. 4. non quia alia plurima,& nimis euidentia testimonia in Sacra scriptu
ra ex veteri testamento non essent, quibus diuinus magister vti pos-
set,sed quia Sadducæi quinq; duntaxat libros Moysi(qui pẽtateuchus
Matth. 22. Exod. 3. dicitur)recipiebant,ideoq; Dominus testimonio Exodi vtitur. Proba
tur etiã hæc veritas ex Psalmo primo,& ex Psalmo sexagesimo quinto B
& 80.& 117.& 118.& ex decimonono capit. Iob:& ex Propheta Isai. c.
24.& 26.& ex Hieremia. c. 8.& ex Ezechiele. c. 35. & ex c. 12. Danielis,
& ex c. 8 Amos,& ex Sophonia. c. 3.& ex. 2. Machabæorum. c. 7. &. 12.
atque ex alijs plurimis veteris testamẽti locis. Per infinitã potentiam
Dei tunc in puncto resuscitabunt omnia corpora, & remanebunt cũ
eadẽ natura,qua modo sunt,videlicet homines erunt homines,& mu
lieres,mulieres. Et omnes resuscitabimus, quantum ad staturã in ætate
perfecta iuuentutis,& in illa quantitate ad quã poteramus accede-
re nõ errante natura,& ablato superfluo sicut in gigantibus,& additis
defectibus sicut in pumilionibus. Corpora vero resuscitandorum se-
quentur cõditionẽ animarũ,quæ ipsa viuificabunt: nã corpora beato
rũ absque deformitate aliqua quinpotius quatuor dotibus,videlicet
agilitate,impassibilitate,subtilitate & claritate resurgẽt adornata: at
vero corpora dãnatorũ nõ hoc modo resuscitabunt. Et hoc est quod C
1. ad Cor. 15. D. Paul. ad Corinth. scribẽs ait. Omnes quidẽ resurgemus,sed nõ om
nes immutabimur,etenim soli iusti resuscitabũt tanquã exẽplar origi
nalis,hoc est como traslado del original que es la resurrecion de Iesu
1. ad Cor. 6. Christo:illi,inquã,hoc modo resuscitabũt,qui adimpleuerũt id quod
S. Apostolus docuit inquiẽs. Glorificate,& portate Deũ in corpore ve
stro. Sicut illi glorificarũt Deũ in suis corporibus ipsa mortificãtes,&
cõformãtes cũ mortificatione Iesu Christi: sic Deus glorificabit illa
eadẽ corpora,faciẽs ipsa cõformia corpori gloriosi sui vnigeniti filij.
Corpora autẽ quę hic nõ glorificauerũt Deũ, nec in resurrectione il-
Isai. 26. la glorificãda sunt. Et hoc est quod Isaias Propheta dixit his verbis.
Moriẽtes nõ viuãt,gigãtes nõ resurgãt. Quodquidẽ de resurrectione
gloriosa intelligẽdũ est. Hoc etiã modo possumus interpretari verba
illa Psalmi primi. Nõ resurgẽt impij in iudicio,id est,no alçará cabeça

no se

A nõ serã victoriosos,premiados,y hõrados los que aqui anduuierõ en
greydos,y empinados,mas en el juyzio estaran cabizcaydos, y vitu-
perados. O miseri peccatores,quam confusos vos ipsos ibi videbitis,
quoniam modo vestra carnalia,& immunda corpora mortificare non
vultis. Sed dicet aliquis. Dubium mihi afferunt apostoli verba dicen- *1 Ad Thes. 4*
tis,quod mortui,qui in Christo sunt,resurgẽt primi: deinde nos, qui
viuimus,qui relinquimur,simul rapiemur cum illis in nubibus obuiã
in aera. Ex quibus verbis apparet primo,quod in tempore nouissimo
quorundam resurrectio fiet prius, aliorum posterius: secũdo quod
non omnes homines morientur, sed quidam viui rapientur ad iudi-
cium, & per consequens videtur non esse verum primo illud. Om-
nes moriuntur in Adam, deinde hoc, omnes quidem resurgemus in
momento,& in ictu oculi. Ad hoc respondeo. Quantum ad priorem
difficultatem certo certius demõstratur ex B. Paul. ad Corinth. quod *1. Ad Cor. 15*
B resurrectio omnium,tam illorum qui mortui sunt, quam eorum, qui
nondum gustarunt mortem,fiet simul eodem tempore in momento,
in ictu oculi,in nouissima tuba,canet enim tuba,& mortui resurgent.
Si in momento, si in eadem conuocatione, omnes ergo simul resur-
gent,non quidam prius,alij posterius. Cęterum ad verba apostoli vtẽ *1. Ad The. 4*
tis his vocibus,Primo,& deinde,quæ ordinem significant,dicendum
est quod his vocibus vtuntur sæpe tam eruditi,quam idiotæ,non qui-
dem vt ordinem rerum significent,quas narrant, sed vt ipsam narra-
tionem claram,ac distinctam efficiant: sicut interroganti,Quinam mi
lites adfuerunt Imperatori militanti bonam illam militiam pro fide
in Germania? Si respondeat quis,Primo Hispani,deinde Lusitani, ter
tio Itali: is non vtitur his vocibus,primo,deinde,tertio, vt distinctio-
nem vllam rerum significet,aut in tempore accessus,aut in dignitate,
C aut militandi peritia,sed vt articulatim respondendo, distinctam fa-
ciat narrationem: nam hi omnes simul adfuerunt imperatori militanti
non prius Hispani,deinde Itali. Sic apostolus responsurus tacitæ quæ-
stioni Thessalonicensium,qua interrogare potuissent, quid futurum
foret de viuentibus,qui nondum gustassent mortem,vtitur his vocu
lis,primo deinde,non vt ordinem in rebus,aut temporis,aut dignita-
tis exprimat,sed vt suam responsionem distinctam efficiat, narrando
prius de vno genere nempe mortuorum, deinde de altero videlicet
adhuc viuentium. Nam sensus verborũ Pauli est,Mortui qui in Chri-
sto sunt, resurgent primi,deinde nos,qui viuimus, qui relinquimur
vsque nunc,etiam resurgentes simul rapiemur cum illis: non illi,quã
uis nunc mortui sunt ante nos,rapiẽtur etiam ante nos,sed nos simul
cum illis. Ex quo consequitur,quod simul etiam resurgemus, quoniã
raptus in aera præsupponit resurrectionem. Quantum ad secundam

Universidad de Deusto Biblioteca

1.Thes.4. difficultatem dicendum est.B.Paulum non respexisse ad eos,qui in ipso momento resurrectionis viui reperientur sed respondisse de his, qui tunc temporis cum scriberet,& deinceps viuerent, quâuis relinquerentur post alios in vita corporali,nõ tamen forent relinquendi in resurrectione, aut in raptu siue processu , quo procedent omnes obuiam Christo Domino ad iudicium. Vnde subiungit. Et sic, scilicet per resurrectionem,semper cum Domino erimus . Itaque cosolamini vos inuicem,qui relicti videmini,in verbis istis.

Resurrectionis animæ signa.

Ad Colos.3 SI consurrexistis cum Christo,quæ sursum sunt, quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens,quæ sursum sunt,sapite non quæ su per terram:inquit B.Apostolus ad Colossenses scribens. Bonum equi dem hoc signum est,vt per illud coniecturare possimus , vtrum cum Domino resuscitati fuerimus. Sed oportet obseruemus verba illa S. Apostoli,quærite, &sapite,quæ denotat magnam perseuerãtiam,quæ est excellens quoddam nostræ spiritualis resurrectionis testimoniũ: è contra vero malum signum est parua in vita spirituali perseuerantia. Los ramos que se bendizen en la sancta Iglesia la Dominica passada,ya veys con que priessa,y rebuelta llegan todos por cogerlos,y como se barajan por lleuar dellos,y en passando aquella mañana los poneys en vn rincon,y alli se secan llenos de poluo , y quando mucho os acordays dellos , es alla el primer dia de Quaresma , que los pide el cura para hazer ceniza. Sic vos in hebdomada sancta maxima cum celeritate crimina vestra confiteri,ieiunare, aliquas eleemosynas elargiri curatis,y a buelta de cabeça echays a vn rincon el ayuno,y dezis: Ayunen los sanctos que no tienen hambre , y os oluidays de todos los otros sanctos exercicios,y os entregays a todos los vicios , como si no fuessedes Christianos,y a penas os acordays de sermon,ni de cosa buena,sino alla a la otra Quaresma.O ciegos no mirays que suelen las gentes morirse entre año tambien como en la Quaresma , porque no procurays de viuir en todo tiempo apercebidos?

Simile.

De resurrectione Domini cognitio.

Luca.24. DE duobus illis discipulis,qui in castellum Emaus ibant, ait sacer euangelista Lucas,quod cognouerũt dominum in fractione panis. Aliqui dicunt Redemptorem nostrum solitum fuisse,panem, qui ad manducandũ proponebatur,suis sacris manibus veluti cultro , seu gladio proscindere,hoc est,que cõ sus sagradas manos partia el pan,y hazia rebanadas como si lo partiera cõ cuchillo. At cũ manducaret cũ his duobus discipulis,& hoc solito modo panem frangeret, ipsi eum in

A in hac panis fractione cognouerunt:Sed hoc impertinẽs est, & absq; fundamento dictum. Alij dicunt eum ipsis discipulis, postquam manducauerunt,suum corpus tribuisse,& communicasse, & ita in fractione panis illum cognouerunt : quod quidem potuit Dominus facere, quia potuit eos antea iustificare , videlicet quando ipsos illuminauit, & cor eorum ardens erat in via. Verũ certius esse existimo,eos cognouisse Dominum in fractione panis,id est, in frangendo panem vel cũ frangeret panem,quod idem est.Nam cum ad frangendum panẽ sanctissimus Iesus sacratissimas manus suas ostendit,& propalauit,ipsi discipuli tunc in eis sanctissima vulnera conspexerunt,& per illa Dominum cognouerunt:sicut B.Thomas,cui cũ homines tantæ autoritatis, quales erant sacri Apostoli dixissent,se vidisse Dominũ iam resuscitatum,non credidit,donec ipsa Iesu Christi vulnera vidit,& suis manibus tetigit,& pertractauit. Vnde manifeste deducitur , sacratissimam
B Domini nostri passionem,mortem,ac pretiosissima vulnera efficacissima esse ad animas hominum illuminandas, atque à tenebris erroris educendas.

Resurrectio mortuorum.

CVm Diuus Paulus de sanctis veteris testamenti patribus mentionem fecisset,statim adiecit. Hi omnes testimonio fidei probati nõ acceperunt repromissionem,Deo pro nobis melius aliquid prouidente,vt nõ sine nobis cõsummarentur. Omnes illi sancti patres licet pleni fide & gratia mortui fuerint,in limbo depositi sunt(hoc est,estuuieron depositados en el limbo)donec filius Dei mortuus est:& ibi expectabant,quod pertium redemptionis nostræ solueretur, vt sic præmiũ æternum consequerentur. Y quanto a esto,dize el sancto Apostol, les
C hazemos ventaja nosotros los del nueuo testamento: illis nanque dilata fuit gloria,nobis autem , statim post mortem , conceditur,vt non sine nobis cõsummaretur. In hoc loco particula,vt,nõ est causalis,sed consecutiua. Non enim significat hic S.Apostolus, quod causa detẽtionis sanctorum patrũ in limbo fuerit ne ingrederẽtur in gloriã prius, quam sancti noui testamenti. Mas quiere dezir que de la dilacion de su premio se sigue,que no fueron premiados, ni tuuieron gloria, antes que los que murieron despues de la muerte de Iesu Christo,como fue el buen ladron : ideo adiecit. Deo pro nobis aliquid melius prouidente. Magnum profecto hoc motiuum est ad nostram consolationem,& vt omni celeritate plurimas virtutes operemur,siquidem credimus , quod nisi peccatis nostris aut eorum reliquijs impediamur, statim,vt anima nostra à corporis ergastulis soluta fuerit , Dei optimi maximi conspectu in illa sempiterna gloria perfruemur , sicut idem

Ad Hebr.11

sanctus

sanctus Paulus testatur dicens. Scimus quoniam si terrestris domus A
nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus domum non manu factam sed æternam in cœlis. Quod sanctũ
Iob. 19. Iob maxime consolabatur in illa aduersitate erat, quod ipse in sterquilinio sedens plenus vlceribus dixit. Scio enim quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum. Hoc etiam futurum est Christiano maximæ consolationis, quando oculos suos turbari sentiat, & mortem appropinquare, considerare scilicet, quod
Simile. omnia hæc in meliora Deus mutaturus est: sicut enim lana intingitur naturalem habens colorem, vt coloretur purpura, aut alicuius alterius coloris accipiat dignitatem. Sic & nos in mortem descendimus corporales, & resurgimus spirituales, vt inquit Beatus Chrysostomus. Animo etiam consideret: quod antequam ipse filius Dei vita priuaretur,
B. Chrysost. homil. 35. ope. impe. & moreretur illusus, conspputus, flagellatus, & spinis coronatus fuit. Vt quid Domine filium tuum vnigenitum tam aspere, & seuere tra- B
ctas, & diuinum vultum illius saliuis carnificum fœdari, & corpus formosius, & albius alabastro tot flagellis dilacerari permittis? Quia tertia die resurget multo rubicundius, & perfectius, quam antea erat.
Simile. Quemadmodum pictor linteum lino Belgico contextum niue candidius præparat, vt in eo pretiosam, & omnibus numeris absolutam imaginem depingat, qui prius illud mortuis delineamentis collinit, vt inde viua, & perfectiora illis superimponat. Quid, inquam, facit Deus cum nobis ægritudines immittit eisque & morte nos reddit deformes, nisi prius nos mortuis delineamentis collinire, vt inde viua, & optima delineamenta in resurrectione coaptet? Quando fulgebunt iusti sicut sol in conspectu Dei.

B. Chrys. ser mon. 118. Beatus Petrus Chrysologus in quodam sermone inquit. Fratres semper de resurrectione libet dicere, semper de resurrectione delectat audire: quia mori nunquam libet, viuere semper delectat. Reso- C
net ergo in ore nostro resurrectio semper, semper resurrectio ad nostræ mentis transmittatur auditum: vt mors, quæ nostros semper obsidet sensus, cum terrore suo cum lamentis suis à nostris sensibus effugetur. Quia sic agricola fructus vberes, & exaltatas epulas cantat, vt imminentem vomeris laborem non sentiat, & sudorem. Sic nauta portus modulatur, & lucra, ne vndarum ruinas, & maris discrimina pertimescat. Sic miles, ne vulnera metuat, vt gladios non pertimescat, prædas personat, & triumphos magnificentissimos, quos sperat. Vnde resurrectionem mente, ore, oculis aspectet, cantet, cogitet Christianus quidem ipse, vt totam mortem possit, & valeat despicere, calcare, & cõtemnere metum, & formidinem & pauorem quandocunque veniet. Non solum sine causa credit, sed & viuit, qui se perdit. Homo quid tibi oriA bi oritur, quod non occidat, quid ibi quod occiderit nõ resurgit? Dies mane oritur, moritur in nocte, & iterum resurgit in mane. Sol quotidie nascitur, quotidie moritur: resurgit ipse quotidie; tempora dum transeunt, pereunt: dum redeunt reuiuiscunt. Vnde homo si Deo non credis, si non acquiescis legi, si non acquiescis auditui, vel oculis tuis crede, vel elementis, resurrectionem tuam tibi iugiter prædicantibus acquiesce. Vade ad semen, Apostolo te docente, tolle triticum aridum *1. Ad Cor. 15* sine sensu, sine motu, duc sulcum, fode terram, fac sepulchrum, sepeli triticum, inspice quemadmodum morte deperit, humore turgescit, putredine corrumpitur, & cum peruenerit ad totum quicquid desperatio, quicquid incredulitas, quicquid corruptela tibi superius ingerebat, tunc subito reuiuiscit in genere, in herba pubescit, iuuenescit in caule, matureſcit in fruge, & ad illam totam ipsam, quam tu perijsse deflebas, speciem resurgit, & formam: vt te homo triticũ nõ tam doceat
B manducare, quam sapere: non tam cogat laborare, quam credere.

REX ET PRINCEPS CVM sole comparabantur.

ANtiqui Philosophi Regem, & Principem cum sole comparabant, quem appellabant, Theon id est, currentem, vt significarent debere illum omnia animo percurrere, esseque ei solicitudinem, & curam, ac vigilantiam summe necessariam. Eam ob causam ei sceptrum rectum absque folijs tribuebant, vt innueret, iustitiam debere esse rectã, & affectionibus desitutam. Vt autem firmitudinem eius in æquitate, & iustitia ostenderent, Martem, per quem principem significabant, indutum tunica adamantina depinxerunt. Vt etiam ipsum principem veritatis cultorem C
esse debere iudicarent, principis statuam collocauerunt in quodam Ægypti ædificio vbi erat Rex Simandius sepultus, & habebat statua illa principis veritatem de collo pendentem, tanquam pretiosum monile, in quod ipse oculos habebat coniectos: vt autor est huius rei Diodorus Siculus. Volebant præterea veteres illi, vt in veritate oculos figeret, qua adductus gubernaret, vt se non pasceret delicijs, & tradet *4. Diodo. Siculi. li. 2. Bibliothecæ.* ret voluptatibus, sed subditorũ saluti consuleret, & pro illis curas, ac labores susciperet. In vita porro Alexandri Magni, quã Ioannes Monachus literis mandauit, proditum est memoriæ, Alexandrum has voces emisisse. Seruile est dedere se voluptatibus, laboribus autẽ se exercere, res est principibus digna. Et quoniam sunt virtutis pictores Reges, principes & prælati, à quibus subditi artem pingendæ virtutis discunt,

A ſcunt,vt ait in Apologetico Beatus Gregorius Nazianzenus, ſumma ope nitendum eſt,ne inueniantur pulchræ virtutis peſsimi pictores, vel certe ne ab alijs pictoribus,qui eam debent in ſe ipſis depingere, imaginis eius,in ſe ipſis peſsima præbeant exemplaria. Pulchram autem depingent virtutem ſi in eius actiones toto pectore incubuerint, & ſui muneris ſolicitudinem cum omni veritate,manſuetudine, & iuſtitia præſtiterint.Cum aliquando Philippus Macedoniæ Rex iracundia affectus iniquam contra iudicem ſententiam tuliſſet, ſubditus videns iniquitatem ipſam,& quod Rex per iracundiam in eam incidiſſet,ſtatim ſubiecit.Appello ò Rex ab hac ſententia. Quem cum Philippus derideret dicens:Ad quem appellabis,cum ſuperiorem nõ habeam?ſubdidit ille.Ad te ipſum,inquam,appello,vbi primum iracundiam depoſueris. Quo audito Rex intellexit,ſe per iracundiam iniuſtam tuliſſe ſententiam,atque ita eandem illico reuocauit

Rex & Princeps quales eſſe debent. B

GRæci regem populi Baſim appellarunt, baſileus enim,quo nomine Rex appellatur,dicitur à baſi,quod eſt baſis,& leos, populus, q̃ ſit Rex populi fundamentum,cuius pondus tanquã firma baſis ſuſtineat.Sicut enim fundamentum,& baſis domus totã domũ ſuſtinet,ac ſupra ſe impoſitam ſuffert ac tolerat:ſic reges, atque prælati Eccleſiæ totum pondus ſubditorum æquo animo ſuper humeros ferre debent.

Principes & reges nihil in præmium ſuorum laborum debent expectare ſed ſolum ad ſuſtentationem ſtatus, & alios neceſſarios ſumptus.Nam(vt ait Ariſtoteles in Ethicis)proprium præmium principũ eſt honor,quo qui non eſt contentus tyrannus eſt.Honorem autem illum principes Chriſtiani non ad humanum,qui vanus eſt,ſed ad diuinum referre debent.Hæc eſt populi ad principẽ obligatio. Principes autem & reges,ne grauent plebes ſibi commiſſas à Domino ad cuſtodiendam, pacem, & ad iuſtitiæ iura ſeruanda. Quod ſi aliter fecerint ecce ſcriptum eſt.Potentes potenter tormenta ſuſtinebunt. Obſerua duo illa verba,potenter, & ſuſtinebunt:non ſignificare intendit ſpiritus ſanctus,quod potentes in ſua potentia,quæ in fauillam redigitur, neque deſcendit cum eis gloria eorum, ſuſtinere valebunt tormenta ſibi præparata.Sed cum inquit,potenter,tortoris & miniſtri vim, & potentiam aduerſus iniquum iudicem, & regem tyrannum docere intendit, ſimiliter cum verbo vtitur, ſuſtinere, non patientiam ſed imbecillitatem, & ex omni parte impoſsibilitatem repellendi à ſe tormenta demonſtrat.

5.*Ethic.*6.

C

Sapien. 6.

*Plato.li.*16 *ciuilis vel de regno circa finem.*

Vt autem recte ſe circa ſuos ſubditos habeant, attendant quid ſapientiſsimus Plato dicat. Ait enim. Nunc autem poſtquam non naſci-

A naſcitur rex talis in ciuitatibus,qualis inter apũ examina ſtatim à principio,tam corporis,quam animi habitu vnus cæteros antecellens,neceſſe eſt,vt videtur,cœtu conſultantium facto, inſtituta conſcribere, veſtigiaque veriſsimæ reipublicæ illius percurrere, Et libro alio ait. Opera vero ciuilis gubernationis,cum multa alia,tum hæc eſſe, vel maxime vnuſquiſq; fatetur, diuites facere ciues liberos, & cõcordes. O admirabilem doctrinã,vtinam eam principes Chriſtiani ſequãtur.

*Lib.*18. *in medio lib.*

Rex & Princeps Chriſtiani ne imitatores gentilium ſint, ſed Ieſu Chriſti.

PRo ſigno,& ſtemmate Romani aquilam habebãt, in quo tyrannis eorum ſignificabatur.Nam ſiquis vultum ipſum, & os aquilæ diligentius contempletur,oculos auidos, atque improbos,rictum minacem,genas truculentas,frontem toruam,nonne plane tyranni principis quoddam ſimulachrum agnoſcet magnificum, ac maieſtatis plenum?Accedit huc & color ipſe funeſtus,& teter,& inauſpicatus fuſco ſcalore nigricans.Vnde etiam quod fuſcum eſt,ac ſubnigrum, aquilũ vocamus tum vox inamæna,terribilis,exanimatrix,ac minax ille que ruluſque clangor,quem nullum animantium genus non expaueſcit. Siquidem hæc crudelis,& tyranna auis innoxiarum auium viſceribus ſe ſuoſque pullos ſaginat.Hanc imitantur reges,& principes tyranni, à quibus nos omnipotens liberet.

B

Alexander, quis eſſet optimus rex rogatus: Qui,inquit amicos donis retinet,& inimicos beneficijs amicos facit.

Iſocrates peſsimum Imperatorem eſſe dicebat, qui ſibi ipſi imperare non poſſet.

Præcipuum Regis optimi munus eſſe, pauperes tueri, totus ille Pſalmus: Deus iudicium tuum regi da,facile declarat:qui in hoc præcipuè loco commoratur.Itaque ait. Et adorabunt eum omnes reges terræ,omnes gentes ſeruient ei. Quare?Quia liberabit pauperem à potente,&c.quæ ſequuntur.Pro eo vero,quod nos legimus: & honorabile nomen eorum coram illo,B.Hieronymus vertit.Et pretioſus erit ſanguis eorum coram illo,id eſt,magno vitam illorum æſtimabit, nec impune feret,quiſquis eorum ſanguine ſe ſe cruentauerit.Hinc illud Prouerbiorum Rex qui iudicat in veritate pauperes,thronus,eius firmabitur inæternum.Quidam tamen adeo ab hac cura alieni ſunt, vt nec ſcire ſtudeant, quid pauperes, & ærumnoſi homines in curia ſua patiantur.De quibus ſcriptum eſt in Eſaia Prophera: Pupillo non iudicant,& cauſa viduæ no ingreditur ad eos.

C

*Pſal.*71.

*Prouer.*29.

*Eſai.*1.

Quanto in diſcrimine ſalus regum verſetur,vel argumẽto hoc colligi poteſt,q̃ cum teneantur cæteros homines vitæ ſanctitate ſuperare multo

multo ad hoc maiora impedimenta quam cæteri homines habent. Im A
pedimenta autem sunt cateruæ adulatorum, multitudo negotiorum,
abundantia deliciarum, summa potentia, vt quidquid libeat, liceat.
Eccle. 31. Hoc enim est quasi per iter lubricum ingredi. Vnde est illud Ecclesia
stici. Beatus vir, qui post aurum non abijt, &c. qui potuit transgredi,
& non est trãsgressus, facere mala, & non fecit. Hoc nec Dauidi conti
Sapien. 6. git. Timendum quoque est, & illud libri Sapientiæ. Exiguo conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Et for
tioribus fortior instat cruciatus. Tres qualitates tribuit Propheta
Esai. 16. Esaias Regi Ezechiæ, quas optimus Rex debet habere. Et præparabitur, inquit, in misericordia solium: & sedebit super eum in veritate iu
dicans: & quærens iudicium, & velociter reddens quod iustum est.

Zacha. 9. De Christo Iesu Redẽptore nostro dixit, Zacharias Propheta, Rex
Aristo. 8. Ethic. tuus venit tibi mansuetus. Non inquit, venit sibi, eo quod tyrannus
non sit sed venit, inquit, tibi, eo quod rex verus sit. Differt enim tyran B
nus à rege (vt ait Aristoteles) quod hic ad vtilitatem, & commoditatẽ
subditorum gubernationem totam ordinat, atque ad hunc finem præ
cepta ponit & leges statuit, ille vero proprium suum commodum in
tendit. Hic rex venit mansuetus. Ex quo loco docemur, quod si clemẽ
Esai. 26. tia sit omnibus necessaria, maxime tamen principibus. Ideo Esaias in
quit. Emitte agnum domine dominatorem terræ. Licet apes iracun
diſsimæ, ac pro captu corporis pugnaciſsimæ sint, & aculeum in vul
nere relinquant, rex tamen earum sine aculeo est, noluit enim natura
ipsum sæuum esse: telumque detraxit, & iram eius inermem reliquit. C
Exemplar hoc hominibus regibus ingens. Pudeat ergo ab exiguis ani
malibus non trahere mores cum tanto moderatior hominum animus
esse debeat quanto vehementius nocet.

Iob. 12. Quãm seuere autem Deus reges tyrannos flagellet, verba illa, quæ
scripta sunt in libro Iob, optime manifestant. Baltheum regum dissoluit, & præcingit fune renes eorũ, id est, in Dei potestate est hominum
fortuna, & sic res omnes conuertit, vt reges insignibus regijs exuat,
& propter peccata eorum, seruorum laqueis induat. Baltheum vt sit
species pro genere, regia insignia significare dicitur, funis vero seruo
rum, & captiuorum vincula. Ex Hebræo vero verbum pro verbo ita
vertitur. Vinculum regum aperit, id est vinculum, in quo retinẽt sub
ditos suos, hoc est, potestatem detrahit tyrannis, & regnis exuit.

B. Chrysost. homil. 6. ad populũ Antioche.

Mira doctores de Regibus & principibus dicunt.

BEatus Chrysostomus in quadam homilia inquit. Sicut si gubernatorem à naui separaueris scapham submersisti, & si ducem ab exercitu abducas, vinctos hostibus tradidisti milites, ita si principes de ciuita-

Auitatibus abstuleris, feris irrationabilibus magis irrationabilem dege
mus vitam, inter nos morientes & nos deuorantes, pauperiorem po
tentior, mansuetiorem audacior.

Erasm. de institu. princ. Erasmus de institutione Principis inquit. Magnitudo nauis, aut
Simile. mercium pretia, aut vectorum numerus non facit clariorem bonum
nauclerum, sed attentiorem, ita bonus rex, quo pluribus imperat, hoc
vigilantior esse debet non insolentior.

Simile. Idem ibidemque ait: Nullus ad Olympicum certamen accedit nisi
prius secum expenderit, quid eius certaminis lex postulet: neque que
ritur sibi molestum esse solem, aut puluerem, aut sudorem, aut siquid
est aliud huius generis, quandoquidem hæc omnia cum ipsa ludi ra
tione coniuncta sunt: ita qui suscipit imperium prius suo cum animo
debet expendere, quas res principis officium exigat: Consulendum
alienis commodis, propria negligenda: vigilandum, vt alijs dormire
liceat: laborandum, vt alijs liceat otiari.

B Beatus Cyprianus ait. Paxillus nisi bene fixus firmiter alicui for- *B. Cyprian. li. duodecim abusionum.*
tiori adhæreat, omne, quod in eo pendet, cito dilabitur, & ipse solutus
à rigore suæ firmitatis cum oneribus ad terram dilabitur: sic & prin
ceps nisi suo conditori pertinaciter adhæserit, & ipse, & omnis, qui ei
consentit, cito deperit.

Simile. Vt sol non alius est pauperi, alius diuiti, sed omnibus cõmunis: ita
principes personam spectare non debent sed rem.

Simile. Quemadmodum vitis, etiam si arbor omnium nobilissima sit tamẽ
arundinum, aut vallorum, aut arborum infrugiferarum eget sustenta
culis, ita potentes, & eruditi inferiorum egent opera.

Simile. Quod cor est in corpore animantis, id est princeps in republica, si
cor sincerum est quoniam sanguinis spiritum fons est, vitam impartit
C vniuerso corpori, sin vitiatum fuerit, exitium adfert membris omni
bus. Verum, vt ea pars in corpore animantis omnium postrema so
let corrumpi, & in hac extremas vitæ reliquias superesse putant: ita
decet principem. Theologia Christianorum tria præcipue quædam in
Deo ponit, summam potentiam, summam sapientiam, summam boni
tatem. Hunc ternarium pro viribus absoluas oportet. Nam potentia si
ne bonitate, mera tyrannis est: sine sapientia, pernicies, non regnum.
Primum igitur des operam, vt quandoquidem potentiam fortuna de
dit, maximam sapientiæ vim tibi compares, vt vnus omnium optime
quid expetendum, quid væ fugiendum sit perspicias. Deniq; vt quã
maxime prodesse studeas omnibus. Nam id est bonitatis. Potestas au
tem ad hoc potissimum tibi seruiat, vt quantum cupis prodesse, tantũ
dem & possis, imo plus velis quam possis. Porro nocere hoc minus
velis, quo magis potes.

Simile. Vt sol post occasum non statim lucem abscondit, sic princeps sa- A
pientia,& virtute ornatus,etiam postquam excedit è vita relinquit pa
cem,& iustitiam,& admirabilem gubernandi rationem, quæ aliquan
Simile. diu durat, donec sensim labefactetur adueniente tyrannide. Quem-
admodum triremis non solum mouetur, dum à remigibus exagita-
tur, sed etiam quiescẽtibus illis ea currit: sic respublica non modo eo
Rege viuente, qui eam sapientia illustrauit recte gubernatur, sed
Simile. etiam eo mortuo.

Est quidem principum virtus laudanda. Nam vt aqua humore suo arborem educat,atque confirmat,& facit adolescere,& fructus vberes producere:sic laus auget,& alit virtutem, eamque pulchriorem reddit. Vnde prouerbium; Virtus laudata crescit.

¶ Omnia quæ habentur litera P. titulo,potentes domini, deseruire etiam possunt huic materiæ. B

Rex & Princeps rectitudine præditi esse debent.

INterrogatus Philosophus Thales (vt refert Laertius) qualis debeat esse Rex,qui alios recturus,& gubernaturus est, respondit. Prius seipsum,deinde alios regere debet.Impossibile est enim quod vmbra
Simile. virgæ recta sit si ipsa virga decliuis, & tortuosa existit. Quilibet Regum aut Principum debet esse virga recta iustitiæ, & tota respublica nihil aliud est,quam vmbra illius virgæ.Ideo si virga in omnibus & per omnia rectissima non est,proculdubio Respublica eius rectitudinem non seruabit.In Sacra scriptura solet Rex vocari caput,atque ita
1.Reg. 15. Propheta Samuel Regi Saul dixit.Nonne cum parunlus esses in oculis tuis caput in tribubus Israel factus es.Vnxitque te Dominus in Re C
gem super Israel? Experientia videmus,quod omnia,quæ natura creauit operationes suas faciunt versus sursum. Terra enim vapores versus cælum emittit:plantæ in altum crescunt:ignis pro fine habet sursum ascendere:at vero caput humano corpori insertum deorsum influit,& ob hanc causam Rex vocatur caput.Rex nanque paruis,&
Simile. subditis suis fauere,eosque protegere,& gubernare debet. Y como en la cabeça esta el ver,el oyr,hablar,oler,y gustar: sic in Rege sapientia, prudentia,prouidentia,pietas,ac benignitas, quæ per hos sensus significantur,esse debent.Verè equidem indignus est nomine Principis ille,qui seruientibus sibi cum bonis operibus,etiam verborum parcus est,atq; auarus. In capite est olfactus,& non in pedibus, nec in manibus: Sic ad Principem, qui omnium caput est, spectat omnia olfacere, hoc est, omnia cognoscere: & quomodo quilibet subditorum suorum viuat, conijciendo intelligere. In magais & densissimis ne moribus

A moribus canes per olfactũ magis prædam,seu quod venari intendũt, indagant,quam per visum.

Rex simul cum honore supra caput suum legem Dei habere debet,cui maxima promptitudine obedire,& per quam se regere, & gubernare debet. Quando Pontifex Ioiadas erexit in Regem Ioas filiũ Regis Ochozię defuncti,inquit Sacra scriptura,quod super caput eius 4.Reg.11.
coronam ac legem Domini imposuit:ait enim sacer textus. Produxit filium Regis & posuit super eum diadema, & testimonium id,est legem, feceruntque eum Regem, & vnxerunt. Vbi glossa interlinealis ait. Insigne capitis Regum,lex Dei, qua hortatur qualiter viuat,& quid agat.

Quemadmodum quamuis horologium varia instrumenta, & rotas differentes habeat,tum in figura,tum in quãtitate,& denique motu,omnia tamen ad eandem rem ordinat artifex, qui horologium in-
B struit: ita in Republica quamuis sint diuersa munera & officia,omnia tamen ordinare debet Rex (qui est tanquam artifex huius horologij) ad vnum optimum gubernaculum,regimen,& administrationem iustitiæ,& pacis,atque in vtilitatem Reipublicæ.

Regis clementia.

MIrabile proculdubio est exemplum illud cuiusdam imperatoris, quod Seneca libro 1.de clementia refert:Qui quidem incredibi Seneca lib. 2. de clem. cap.9.
li quadam animi magnitudine cuidam Cinnæ pepercit, licet eum sciret de nece imperatori inferenda tractasse, à quo fuerat libertate donatus,& amplissimis affectus honoribus. Ita enim Cinnam alloquutus est. Cum hostis mihi esses in bello à me captus, & in seruitutem redactus es: ego vero volens te libertate complecti, paucis post die-
C bus statim libertate donaui, & ad altissimos quosque dignitatis, & honoris gradus euexi, adeo vt victo,victores ipsi inuiderent: sed ecce nunc bellum denuò mihi inferre,atque necem conatus es pro tantis beneficijs. Quid hoc est mali Cinna? Quæ tanta ingratitudo? Quod ferreum pectus, atque immane.Verum iam secundo non quidem merita tua, sed imperatoriam clementiam contemplans tibi ignoscam:tibi vitam Cinna iterum do, prius hosti,nunc vero insidiatori ac parricidæ.O stupendam hominis Ethnici clementiam, vtinam Christiani principes fide illuminati hunc Imperatorem imitentur. ¶ Omnia quæ habentur litera P.titulo Potentes tyranni,deseruiunt huic materiæ.

QVANDO NOVVS SACERdos primam missam celebrat. Concio.

Introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat iuuentutem meam.

Psalm. 42.

COmo sea verdad que Iesu Christo verdadero Dios, y verdadero hõbre es summo Sacerdote, secundũ ordinẽ Melchisedech, como tal celebro la primera missa que jamas vuo en el mũdo, en el altar dela sancta Cruz, y fue missa de Requiẽ, porque por ella alcançan reposo los hijos de Adan, y en señal deste reposo el cãdelero del mũdo se escurecio, y apago, obscuratus est sol, & tenebræ factæ sunt super vniuersam terrã. Porq̃ entõces era hora en que se merecio el reposo para todos los que le hã de tener. Y aũque era missa de Requiem, quiso Iudas dar paz en ella, quãdo se llego al diuino Sacerdote, y le dixo, aue rabbi. Pero fue mal acolyto, y assi se lo significo el Señor, diziẽdo, amice ad quid venisti? osculo me tradis? como es esso q̃ das paz en missa de Requiẽ? La sacristia dõde este summo Sacerdote se vistio los ornamẽtos cõ que celebro la missa, fue el viẽtre purissimo de la sacratissima Virgẽ Maria su madre, y el sacristã desta sacristia fue el Spiritu sancto, q̃ le ayudo a vestir los ornamẽtos de nuestra humanidad, porq̃ aunq̃ el vestirse el verbo diuino la naturaleza humana, fue obra de todas las tres diuinas personas, atribuyesse particularmẽte al Spiritu sancto, por ser obra de inefable gracia, y charidad. Assi la atribuyo el angel diziendo a la sanctissima Virgẽ. Spiritus sanctus superueniet in te. Este summo Sacerdote quiso q̃ vuiesse en su sancta Iglesia otros muchos sacerdotes, y dexo potestad para ello, porq̃ tuuiessen los creyẽtes ministros q̃ les administrassen los diuinos sacramẽtos, llenos de gracia, y sanctificaciõ, y los encaminassen en toda virtud, y sanctidad. Y por esto puede dezir cada Vno dellos, las palabras q̃ yo tome por fundamẽto deste sermõ. Introibo ad altare Dei, ad Deũ qui lætificat iuuẽtutẽ meã. Grãde porcierto es la dignidad en q̃ Dios los puso. En el lib. de Esther se cuẽta como Amã viẽdo q̃ la reyna Hester lo auia cõbidado a comer a su mesa juntamẽte con el rey, cõuocauit ad se amicos suos, & vxorẽ suam, para cõtalles su buena dicha, & quãta eũ gloria super oẽs principes & seruos suos rex eleuasset. Y despues añadio, regina quoq; Hester nullũ aliũ vocauit ad cõuiuiũ cũ rege præter me, apud quã etiã cras cũ rege prãsurus sum. Pues quãta mayor excellẽcia es la del sacerdote, al qual ensalço el grã rey Christo dãdole tan alta dignidad, q̃ aun la dignidad del summo

Lucæ. 2.

Hester. 5.

A summo Pontificado no es mayor, que la del sacerdocio, porque aquella se ordena para tener poder sobre el cuerpo mistico de Iesu Christo y el sacerdote tiene poder sobre el cuerpo verdadero del mismo Señor, que esta assentado a la diestra del eterno padre. Y la sancta Iglesia que es la reyna combida al Sacerdote, a que con el poder que tiene, coma a la mesa sagrada del altar, donde no solo viene el rey eterno Iesu Christo como combidado, mas tambien como manjar. Y como los Sacerdotes son tan grandes en dignidad, lo deuen ser tambien en la honra. Fueron tenidos en tanta reuerencia entre los Hebreos, Griegos, y Romanos los Sacerdotes antiguamente que para llamar a vno Illustre, y excellente, le llamauan Sacerdote. Y assi se entendera aquello que esta escripto en la sancta Scriptura donde se dize. Filij autem Dauid Sacerdotes erant, porque esta claro, que pues eran del tribu de Iuda que no podian ser sacerdotes. Y assi quiere alli dezir, que erã

B Illustres, y tenidos en mucha estima: como en espaõl llamamos a los crueles, Nerones, a los discretos, Senecas, y a los sabios llamamos Salomones, assi antiguamẽte los honrados se llamauã Sacerdotes. Pues quanta mas razon ay, para que sean agora mas estimados los sacerdotes? En el Apocalipsi se lee, que como viesse el Euangelista S. Iuan vn Angel, cecidit vt adoraret ante pedes eius, y el Angel le dixo, vide ne feceris, conseruus enim tuus sum. No lo hazen agora assi los señores temporales, que se dexan adorar de los Sacerdotes. No consintio el angel, que el Sacerdote S. Iuan le hiziesse aquella gran reuerẽcia, y cõsiente vn señor temporal, y vna señora vana, que este vn Sacerdote delante della de rodillas, miserable el sacerdote que esto haze, y miserable la muger que lo consiente. O Dios incommutable, espãtanse Señor los que amã a tu altissima Magestad, de que tus sacerdotes, a quiẽ reuerencian los Angeles, sean tenidos en tanto desprecio, y vilipendio. Mouio el Spiritu sancto los coraçones de los vezinos de Hierusalen, a que honrassen tanto la asnilla, que se desnudauan las ropas, y las echauan por el suelo delãte della, para que passasse por encima dellas, porque lleuaua sobre si a Iesu Christo señor vniuersal de todas las cosas. Quanto mas dignos de ser reuerenciados son los sacerdotes, cuyas manos son cada dia tronos del mismo Señor, y cuyas lenguas son llaues del cielo, y cuyos pechos son sacrarios de tan inefable Sacramẽto. En los numeros dixo Dios a Moysen, tolle Iosue filium Nun, virum in quo est spiritus Dei, qui stabit coram Eleazaro sacerdote, ad verbum eius egredietur & ingredietur ipse, & omnes filij Israel cum eo? Mirad la reuerencia, y obediencia que queria Dios q̃ tuuuiesse el principe, y todo el pueblo a vn Sacerdote en la vieja ley. Pues que reuerencia, y obediencia, se deue a los Sacerdotes de la ley de gracia? El

2. Reg. 8.
1. Para. 18.

Apoca. 22.

C

Num. 27.

apostol sant Pablo escriuiendo a los de Corintho prueua que los mi A
nistros dela ley de gracia han de ser mas respectados, que los dela vie
ja ley, diziendo. Quod si ministratio mortis literis deformata in lapi-
dibus fuit in gloria, quomodo non magis ministratio spiritus erit in
2. Ad Cor. 3 gloria. Si táta honra se hazia a Moysen por ser ministro, y predicador
de vna ley, que aunque era buena, pero al fin era ministratio mortis:
porque con la multitud de seyscientos, y tantos preceptos, era muy
pesada, por esto la llama ministratio mortis. Pues quanta mas razon
es, que el ministro de la ley de gracia, que es ministerio de justifica
cion. Multo magis abundet in gloria? pues administran sacramen-
tos de justificacion, y gracia? Aun entre los gentiles entre todas las
naciones del mundo han sido siempre tenidos en mucha reuerencia
los Sacerdotes de sus Idolos, assi del pueblo, como de los reyes,
por parecelles, que los que mas llegados a sus dioses estauan mere- B
cian mas, que los otros hombres. Con esta razon dio en rostro el
Papa Gregorio al emperador Mauricio para lo confundir, que sien-
do Christiano no reuerenciasse a los Sacerdores de Iesu Christo ver
dadero Dios. Establecemos dize el concilio Matisconense segundo,
12. q. 1. Sa- que si algun seglar se encontrare con algun sacerdote que se le hu-
cerdotibus. mille hasta el mas humilde grado de veneracion, pues el tal sacerdo
te llego a merecer dignidad tan venerable en la Christiandad, y si el
seglar fuere a cauallo, y el sacerdote tambien, el seglar descubra su ca
beça dando honra al sacerdote, mas si el sacerdote fuere a pie, y el
seglar a cauallo, en viendose el seglar cerca del sacerdote, se apee,
y tenga con el sacerdote el comedimiento honroso, y charitatiuo
que le deue por razon de su dignidad. O sancta Maria señora y que
confusió tan grande es oyr estas cosas, viendo quan mal se guar- C
dan el dia de oy. Cuenta sant Antonino que como vna vez comies-
2. p. Hist. ti. se el glorioso obispo sant Martin con el emperador Maximo y le dies-
10. sen la taça primero que al emperador (porque hasta en esto no auia
duda) que en bebiendo la dio a su capellan, que tambien estaua a la
mesa, para que bebiesse, y que fue por ello muy alabado de bien con
siderado de todos los que estauan en la sala, por auer el sancto varon
antepuesto la magestad sacerdotal, a la dignidad imperial. Y la octaua
sinodo general en el Canon quarto decimo dize, Los Emperadores,
y Principes que se tienen por piadosos Christianos, conozcan que los
Obispos son sus yguales, porq los Obispos los osen reprehender de
sus excessos. Y ningun Obispo si se encontrare con los principes de-
scienda de su mula ni se ponga de rodillas delante dellos, y si alguno
lo cótrario hiziere sea priuado por vn año, y el principe que tal cósin
tiere sea por dos años descomulgado. Ay, ay, y como se guarda esto
tan

A tan mal, y aun por esso no hizo Dios el infierno debalde. Y pues los
Sacerdotes tienen tan singular dignidad, y son por ella dignos de tan
gran honra, tambien deuen ser, los mayores en perfectió, y sanctidad
y los primeros en la imitacion, de aquel gran Señor, que assi los mag-
nifico, y honro sant Dionisio en el libro de la ecclesiastica hierarchia,
da a entender que bõdad se requiere en los sacerdotes, porq para enca
recer quã sanctos deué ser los religiosos, dize que estã obligados a ser
quasi tan buenos como los sacerdotes. Grã encarecimiẽto es este, por B. Dion. l.
que en el mismo capitulo dize este glorioso Doctor, que a los mõges de Eccle.
de aquel tiẽpo pusierõ los sanctos apostoles nombre diuinos, porque Hierar. 6.
por vna parte los llamauan Therapentas que quiere dezir cultores,
por el culto diuino en que ordinariamẽte se occupauã, y por otra par
te los llamauan mõges por la soledad de su viuienda, con la qual ser-
uian al vno, y solo Dios. Y S. Thomas sube la significacion desta pala-
B bra mõge, diziẽdo que significa la vnidad impartible, en diuersos sen- B. Tho. 2. 2.
timiẽtos, porq el mõge se deue guardar entero, y muy vno para Dios, q. 88. art. 11
porque, qui cũ vxore est cogitat quæ sunt mũdi, & quomodo placeat
vxori, & diuisus est, dize S. Pablo, dõde se parece, que en tiẽpo de los
apostoles vuo religiosos, y tan estimados dellos, como alli significa S
Dionisio, lo qual muchos destos tiẽpos, no echan de ver, cõ auer ley
do muchos libros. Y si a los religiosos de entonces siẽdo aun mas pe-
nitentes, y recogidos que los de agora les dezia S. Dionysio, que esta- 1. Ad Cor. 7.
uã obligados a ser quasi tã buenos como los sacerdotes, quales seria
los sacerdotes, pues los poniã por exẽplo de los religiosos? bien corre
spõdiã aquellos cõ su dignidad y officio, qualquiera officio que se ha
ze enla casa de Dios, aũque en si parezca baxo, es grãde, y es d grãdes.
A Iosue dixo Dios. Elige duodecim viros singulos per singulas tribus Iosue. 4.
& præcipe eis vt tollãt de medio Iordanis duodecim durissimos lapi-
des, q se os da señor q seã varones escogidos para sacar vnas piedras
C de esse rio, no bastã vnos ganapanes, o otros hõbres de por ay? digo q
es lo que voy tratãdo, q qualquiera officio enla casa de Dios, por baxo
q sea, como sea para su seruicio es d grãdes, y ha menester gẽte escogi
da, como escogierõ los siete diaconos llenos del Spiritu sancto, para
vn officio tan baxo como ser refitolero, como se cuenta en los Actos
de los apostoles. Pues si para sacar piedras de vn rio, y para ser refi- Actum. 6.
toleros, quiere Dios que se busquen hombres escogidos, y particula-
res, que sera necessario para ser sacerdotes, y administrar tan alto sa-
cramento? En las casas de los principes, y reyes mayor limpieza
se requiere, en aquellos que siruen en la camara, y en la mesa, y an-
dan siempre en su presencia, que en aquellos que les siruen en
la cozina, y en la caualleriza. Assi se requiere mayor limpieza,

y sanctidad,en los Sacerdotes que siruen al Señor de infinita mage- A
stad,en la mesa del altar,y andan siempre en su acatamiento,ya rezã-
do,ya orando,ya administrando los diuinos sacramẽtos. Y pues su of
ficio es limpiar,y sanctificar a los otros,quales cõuiene que sean ellos.
sant Chrysostomo dize, el que tiene officio de abogado por todo el
mundo vniuerso, y ruega que Dios se apiade, no solo de los viuos,
mas aun de los muertos, que tal piensas que deue ser? no pienso que
la confiança de Moysen,y Helias es bastante para tal oracion, cierto
palabras son estas,que auian de causar gran temor en los coraçones
de todos los Sacerdotes,considerando que son abogados de todo el
mundo,para cuya oracion le parece a este sancto Doctor; pequeña la
confiança de Moysen,y Helias,el vno de los quales alcanço perdon,
para aquel gran exercito de los Hebreos que yua por el desierto, y el
otro cerraua el cielo quando le parecia,paraque no llouiesse, y abria-
le quando queria,y con su oracion traya fuego del cielo con que ma- B
taua a los viuos, y tambiẽ con su oraciõ daua vida a los muertos.Pues
que tal se requiere que sea la nuestra,pues dize sant Chrysostomo, q̃
ha de exceder a la destos dos sanctos?O padres Sacerdotes, que sera
de nosotros quando seamos presentados en el juyzio de Dios, y nos
hagan cargo de las guerras que ay,de las pestilencias, de las esterili-
dades, y de las heregias,porque no hezimos nosotros lo que era de
nuestra parte para que no las huuiera? O como amargara entonces a
algunos el auer sido sacerdotes. Cosa dura es que no siendo yo para
orar por mi,y que he menester ayuda de mis vezinos, para que aman
sen a Dios, que yo he prouocado a ira con mis peccados, y siendo
tan poco espiritual,que ni siento, ni lloro mis defectos, me piden en-
trañas tan encendidas en charidad, que sienta los males de todo el
mundo,como si fuesse padre de todos los viuientes, & que tenga tal
sanctidad, que me ose a oponer a la ira de Dios, y a boluerlo de eno- C
jado pacifico,y de castigador perdonador. Quiere Dios que aunque
el pueblo con su mala vida este tan atemorizado de su diuina mage-
stad,que no ose parecer delante del,que su Sacerdote con la limpie-
za deuida,y cõ la familiaridad amigable no este derribado con temor
como los otros,mas tenga vna sancta osadia para estar en pie, y lle-
gar al Señor, y suplicarle, y importunarle, vencerlo, y atarlo,
para que en lugar del açote pesado, embie su desseada misericordia.
Y esto significa lo que cada dia hazemos en el sancto sacrificio de
la missa, que estando el pueblo arrodillado, y humillado, el sa-
cerdote esta en pie en el altar negociando con Dios, en testimo-
nio desta sancta osadia, y de lo mucho que vale para estar en
pie en el dia de la guerra, quando quiere el Señor castigar a su
pueblo

A pueblo. Y assi vna de las quexas que Dios tenia contra los ma
los sacerdotes de Israel era (como lo dize por el propheta Ezechiel)
non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Is-
rael vt staretis in prælio in die Domini.Esta gran perfecion, y sancti-
dad,que el sacerdote es obligado a tener,se da a entender,en aquellas
palabras que el obispo dize quando le ordena. Dominus pars hære- *Psalm.15.*
ditatis meæ & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatem meam mi-
hi. La primera parte destas palabras se dize en nombre del sacerdote
que se consagra. Y porque entonces particularmente escoge a Dios
con nueuo afecto,y deuocion por heredad suya. Y para que sepa quã
ta obligacion tiene el sacerdote euangelico a contentarse con esta di-
uina heredad,mire lo que el señor dixo enlos numeros, hablando cõ
el sacerdote Aaron,y en el con todos los otros sacerdotes. In terra eo *Nume.18.*
B rum scilicet Hebræorum, nihil possidebitis neque habebitis partem
in eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel. Vbi alia
translatio habet. In terra eorum nihil possidebis, neque habebis. Et
sic est etiam in contextu græco,& in paraphrasi chaldaica. Donde se
significa la singular abdicacion que hade hauer en el coraçon decada
vno de los sacerdotes en particular de las cosas terrenas. Pues si esto
mandaua Dios,a los sacerdotes de la ley antigua,que es razon que ha
gan los sacerdotes de la ley de gracia,pues,son ministros de tan inefa
bles sacramentos? Plega a Dios padres mios,que la fuerça deste argu
mento os mueua a arrancar muy deueras los coraçones de todas las
cosas terrenas,y a dezir con spiritu abrasado en amor,Dominus pars
hæreditatis meæ. Y la segunda parte destas palabras se dize, en nom-
bre de Dios al sacerdote,tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.
Porque el sacerdote ha de restituyr a Dios su heredad, que son las al-
C mas,las quales tiene vsurpadas el demonio,con su vida, exemplo,pa-
labras y doctrina,y aun con lagrimas y deuotas oraciones. O que sa-
cerdote y que ministro de Dios, era el glorioso Apostol S.Pablo, y
con que agonia, y affliction de su spiritu hazia este sancto ministerio,
como el lo confiessa escriuiendo a los de Galacia donde dize. Filioli
mei,quos iterum parturio,donec formetur Christus in vobis. Aduer *Ad Gala.4*
tid yo os ruego,a la dulçura,y suauidad de palabras conque el S. Apo
stol les habla diziendo,filioli mei. Y atended tambien y cõsiderad las
afliciones y angustias con que su coraçon era atormentado con el des
seo vehemẽtissimo que tenia,de que fuessen sanctos,pues dize. Quos
iterum parturio significando en esto, que padecia por conuertirlos,y
hazer los sanctos,los dolores que vna muger suele padecer en el par
to. Ni se cansaua ni desistia desta empresa haziendo por salir con ella
todo lo que era de su parte,pues dize. Donec formetur Christus in vo

bis, hoc est, hasta que seays verdaderos imitadores de Iesu Christo. A
En los peccadores christianos no esta Christo formado, por que no esta con sus lustres y perfeciones, no esta por gracia, y por charidad, sino por fee, y assi es el tal christiano como imagen informe de Iesu Christo. Como quando el pintor comiença a dibuxar la imagen, y aponer los colores escuros, y de menos lustre, pero en los justo esta Christo formado, con sus colores, y lustres perfectos, por que esta en ellos por gracia, y por charidad, y por los dones del Spiritu sancto, y por las demas virtudes. Y assi cada vno de los justos es vna imagen, y retrato muy formado de Iesu Christo nuestro Dios y señor. Y para que esta obra tan alta se obrasse en los coraçones de los creyentes por el ministerio del sancto Apostol dize que padecia aquellas tan grandes afliciones. Tambien se mostro el zelo y desseo deste sanctissimo sacerdote y ministros del señor, en aquellas palabras, que dixo a los
Actuum.20 de Epheso encomendandoles la perseuerancia en la virtud. Vigilate B
memoria retinentes, quoniam per triēnium, nocte, & die non cessaui cū lachrymis monēs vnūquēque vestrū. La admirable charidad deste apostolico varon era la fuente, y el manantial de donde procedian tantas lagrimas. De manera que por espacio de tres años no dexaron de correr de sus sanctos ojos. O dichosos los ojos de los justos, que son como fuentes de lagrimas, que proceden del vino del seo de la conuersion de los peccadores, y del dolor de sus peccados.
Importa tanto el llorar culpas proprias, que mas las queria Dios
Luce.23. para esso, que para llorar su passion, y assi dixo. Filiæ Hierusalem C
nolite flere super me, sed supervos ipsas flete. Y con todo esso son mas
alabadas las lagrimas que se derraman por peccados agenos, por q̄
Iohel.2. proceden de mayor charidad. Qual la deuian tener aquellos sacerdotes aquien dize el propheta Iohel. Inter vestibulum & altare plorabunt sacerdotes ministri Domini, & dicent. Parce Domine parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium. El Leon viēdo a sus leoncitos dormidos como muertos, con gemidos y altos gritos las despierta. O zelosos sacerdotes no veys a vuestros hijos muertos? a q̄ aguardays, por que no derramays lagrimas? De los cieruos cuenta Plinio, q̄ presos ellos y sus hijos por los perros se ponē allorar en presencia del hōbre, porque por instincto natural conocē ser mas piadoso que los perros, y dize mas q̄ aquellas lagrimas de los cieruos aprouechā para la enfermedad de la gota coral. Presos estā los hijos, y por vētura tābiē los padres, pues estamos todos tā differentes de los antiguos sacerdotes? portāto cōuiene q̄ lloremos en presencia de Dios q̄ tiene infinita piedad, y mirad q̄ valdrā estas lagrimas para tātos enfermos como ay de gota coral. Todo lo del mūdo es como vna gota, la honra

A hōra es vna gota, la haziēda es vna gota, los regalos sō vna gota y los deleytes y recreaciones sō vna gota, y esta gota es gota coral, por q̄ se assiēta en el coraçō, pues todas estas cosas las amā los hōbres, y assi de coraçō padecē grandes desmayos en el seruicio de Dios. Llorad pues los sacerdotes para q̄ deueras amen a Dios de coraçō. Para que amē aquello q̄ no es gota sino sumo y infinito biē. No sin misterio se dize de aquel hijo prodigo, que estādo fuera de la casa de su padre, q̄ fue embiado del dueño cō quiē asseto, in villā vt pasceret porcos, por q̄ en esto entiēde el peccador estādo fuera de la casa y gracia de Dios, ne apacētar puercos q̄ sō sus pprios fētidos. Que otra cosa sō las galas los bāquentes, las fiestas, los regalos, los saraos, las musicas, las cōuersaciones, las entradas y salidas, sino buscar pasto para puercos? ponel-
B deuos el nōbre q̄quisieredes, llamalde gētileza, donayre, grādeza, cortesania, bizarria, discreciō, caualleria, q̄ en el vocabulario de Dios no se llama sino apacētar puercos, y este nōbre les pone el S. Euangelio. Pues quiē teniendo charidad no llorara tangrā miseria como esta, q̄ vna criatura racional criada para la gloria, alūbrada cō la luz de la fe, busque cōtanta afficiō, y tā de coraçō solo las cosas que dā gusto a los sentidos corporales? Tu es qui restitues hereditatē meam mihi. Tu sacerdote dize Dios, eres el q̄ cō tus lagrimas, cō tus oraciones, cō tu doctrina y buenas obras has de sacar las almas del poder del demonio, y restituyrmelas a mi, q̄ soy su dueño y su señor. Esto significo el mismo Dios quando mādo enel deuteronomio al pueblo Israelitico, que ofre
ciēdo algū animal, dabunt sacerdoti armū. Porque señor no mādays *Deute. 18.*
q̄ le den la cabeça, o los quartos, o los pies, si no el braço cō la mano? Para significar qual ha de ser el oficio del sacerdote para cō el pueblo, que quādo el pueblo estuuiere caydo en peccado, q̄ el le ha de tomar
C por la mano, y por el braço, y le hade leuantar dessa cayda: pues para tal oficio qual cōuiene que sea su vida, su mansedūbre, y su paciencia? Del sumo sacerdote Iesu Christo dixo Isayas. Non clamabit nec exaudietur vox eius foris, neq; erit tristis, neq; turbulentus. O que estomago este para digerir affrentas. A y hombres que con vna passa se ahitan porque tienē poco calor en el estomago, otros tienē tāto calor q̄ aun que comā mucho todo lo digieren, assi los que tienē mucho calor de Dios digierē palabras, y piedras, y hierro. S. Lorenço digirio parrillas y se reya en los tormētos. S. Esteuā digerio piedras y oraua en el me- *Esaie.42.*
dio dellas por los q̄ las arrojauā: erā verderos imitadores del sūmo sacerdote, sin ser sacerdotes, pero los q̄ tienē poco calor aūque seā sacerdotes cō qualquiera trabajo se ahitā no lo puedē digerir. Pues no solo les cōuiene tener paciēcia, pero todas las demas virtudes, y particularmēte la humildad del mūdo. Del sacerdote Melchisedec dla ley *Simile.*
de natu-

Universidad de Deusto Biblioteca

ad Hebr.7. de naturaleza dize.S.Pablo enla epistola que escriuio a los Hebreos. A
Melchisedec rex Salem sacerdos Dei altissimi sine patre,sinematre,si
ne genealogia assimilatus autem filio Dei, manet sacerdos in perpe-
tuum.Los doctores Hebreos affirman que Melchisedec,fue el primer
hijo de Noe llamadoSem,y que quãdo bendixo a Abraham era ya de
edad de trezientos,y nouenta años, y alcanço de vida a Abraham su
octauo reuisnieto en treynta y cinco años,quiero dezir q̃viuio treyn
ta y cinco años despues de Abraham muerto, y quando el Diluuio
era ya hombre de cien años y mas,y siempre le llama la sancta Scrip-
tura Sem,sino quando exercito el officio de sacerdote por ser primo
genito de Noe,entonces lo llama Melchisedec, que quiere dezir rex
pacificus,vel rex justus, y quando la sancta Scriptura haze mencion
del origen y parentela deste sacerdote no es sino debaxo de nombre
de Sem,y no de sacerdote,por que el sacerdote no ha de curar, ni ha-
zer caso de parentela,como dize aqui.S.Pablo, ha de hazer cuenta q̃ B
no tiene pariente en el mundo ,y sobre todo ha de procurar.Vt sit si-
milis filio Dei.Y si estas cosas predica. S.Pablo de vn sacerdote de la
ley de naturaleza, quanto mas conuiene que se prediquen de los sa-
Iudith.8. cerdotes de la ley de gracia,pues su sacerdocio, y dignidad tanto ex-
cede a la de Melchisedec?La sancta Iudith hablando con los sacerdo-
tes para que enseñassen al pueblo a rener paciẽcia,y cõfiança en Dios
les dixo.Vos qui estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet
anima illorum ad eloquium vestrum corda eorum erigite, vt memo-
res sint quia tentati sunt patres nostri, vt probarentur si vere cole-
rent Deum suum.Notad por la charidad de Dios hermanos que pala
bras tan admirables, dixo esta sancta muger a los sacerdotes de aquel
tiempo, las quales conuiene que quadren mucho mas a los sacerdo-
tes euangelicos,que sean en effecto, y en verdad, y no solo en el nõ-
bre,presbyteri in populo Dei.Presbyteri hoc est prębentes iter. Por
que con palabras,obras,y sanctos exemplos, cõ todo han de mostrar C
camino para el cielo. De tal manera han de viuir, que puedan dezir
1.ad Cor.4. al pueblo,por aqui por donde nosotros vamos aueys de caminar vo
sotros. Assi lo dezia aquel glorioso sacerdote.S.Pablo a los de Corin
tho. Imitatores mei estote,sicut & ego Christi.Y el mismo que dezia
a los nueuos creyentes que le siguiessen a el, confiessa de si mismo,q̃
se animaua al seguimiento de su diuino maestro Iesu Christo ponien
do los ojos en otros sanctos varones que le precedieron a el. Y assi
2.ad Timo.1 dize escriuiendo a su discipulo Timotheo .Gracias ago Deo meo cui
seruio à progenitoribns meis in conscientia pura.Veys como confies
sa el.S. Varon que era imitador de aquellos preclarissimos patriar-
chas adornados con tantos ornamentos de virtudes, y sanctos exer-
cicios

A cicios.Hagamos lo pues nosotros assi,nonos acouardemos, sino pu
dieremos seguirlos en todo, sigamos los en algo.En el Genesis se lee,
que quando los angeles fueron a Sodoma en figura de mancebos pe- Gene.19.
regrinos,en viendolos el sancto Loth,surrexit & iuit obuiam eis. Y
antes se dize de Abrahan, quando le apparecieron a el los angeles,
quos cum vidisset,cucurrit in occursum eorum. Loqual denota ma- Gene. 18.
yor charidad y deuocion.Por que De Loth se dize que se leuanto de
donde estaua y los fue arrecebir,pero no fue corriendo,y de Abrahã
se dize que fue corriendo a los recebir, y con todo esso es alabado
Loth porque aunque no en todo, en mucho seguio a su tio Abrahan.
Assi si no podemos correr con los sanctos, alomenos andemos en su
siguimiento como mejor pudieremos. Y esto conuiene mas a los sa-
cerdotes,pues que son presbyteri in populo Dei, que enseñan el ca-
mino del cielo,y a cada vno dellos dize Dios. Tu es qui restitues hæ-
B reditatem meam mihi.O como hazia esto tambien el mismo apostol
S.Pablo con exemplos,y doctrina,como el lo confiessa escriuiendo a
los de Corintho a los quales dize .Omnibus omnia factus sum , vt 1.ad Cor.9.
omnes facerem saluos. Con los soldados me hazia saldado,con los
mercaderes mercader,con los labradores labrador, con los estudian-
tes estudiante.Quando mehallaua entre los soldados les dezia,mirad
hermanos que ay otra milicia de mas prouecho, que no ha de ser to
do conquistar ciudades, y vencer enemigos, que mayor fortaleza
mostrareys en venceros a vos otros mismos, en vencer vuestros ape
titos,y passiones,mirad que esta guerra es de mayor ganancia, por Matthe.11.
que regnum cælorum vim patitur & violenti rapiunt illud. Y a los
mercaderes les dezia.Mirad que ay otra mercancia, y otro trato mas
subido,y rico,que es grangear el cielo, y tratar con virtudes por au-
mentarlas,y porfecionarlas,por que el señor dixo negociamini dum
C venio.A los labradores les dezia,aduertid que no ha de ser todo la-
brar,y cultiuar la tierra para que de pan y vino.Procurad de cultiuar Luc.19.
vuestros coraçones para que el grano, q̃ es Iesu Christo(que el se cõ
paro al grano)frutifique en vuestros coraçones fructos de gracia, y
gloria.Y a los estudiantes dezia. Catad que no ha de ser todo leer, y
estudiar por essos libros muertos,conuiene que a tiempos conueni-
bles leays por el libro de la vida,y estudieys como aueys de viuir cõ
forme a la doctrina que en el esta escripta. Y assi lo hazia con otros
estados. Factus sum omnia omnibus vt omnes facerem saluos. O san
cto Apostol glorificada sea la magestad de Dios que tan altamente te
enseño. Y te abraso esse apostolico coraçon, para que pudiesses dezir
con infalible verdad estas palabras. Dichosos los sacerdotes que assi
exercitaren su sancto officio? y buscaren inuenciones para lleuar las
almas

Simile. almas a su Dios y señor. El mercader codicioso que ve llegar a su tien A
da algun comprador, y que siente que tiene dinero para comprar,
procura por todas las vias possibles que no se vaya de la tienda sin
comprar algo, para esto no le duele el desemboluer pieças de raso,
y de carmesi, y si esto no le agrada de sembuelue otras telas riquis-
simas de brocado, y si aun esto no le agrada saca otras pieças, y
otras, para combidarle a que compre, assi el sacerdote zeloso, y
codicioso del bien de las almas, que haze de sacar y desembol-
uer misterios para combidar a los proximos a que no salgan de
su tienda, de su sermon sin algun prouecho espiritual, como
desembueluen aquellas telas de las entrañas clementissimas del
diuino redemptor y de sus soberanas misericordias, y si esto no les
agrada, (por que ay hombres tan indeuotos que no les mue-
uen las obras piadosissimas del buen Iesus) desembuelue otras
pieças, como son los bienes de la gloria, y si estos no les mue- B
uen desembuelue otras que son tratar de la justicia de Dios, y
de los tormentos del infierno, para que si quiera por temor se
mueuan a ser buenos, y a echar mano de la virtud, por que
despues vendran a hazerlo con amor como conuiene. Y para
que todas estas diligencias aprouechen, y hagan efecto, im-
porta mucho la pureza del ministro, y por el contrario su pec-
Leui.4. cado y mal exemplo lo borra todo, donde se descubre quan da-
ñoso es el peccado de vn ecclesiastico, y assi en el Leuitico man-
do Dios que el mismo sacrificio que se ofrecia por el peccado de
todo el pueblo, esse mismo se ofreciesse por el peccado del sacer-
dote; en lo qual parece dar a entender que estima Dios tanto vn
peccado del sacerdote, como el de todo el pueblo, y que assi sera
castigado, como si todo el pueblo peccasse, porque veays como C
viuis los sacerdotes, por que vuestros peccados son como reu-
Gene.17. mas que baxan de la cabeça a todo el cuerpo, que es el pueblo.
Que misterio fue, que diziendo vn angel a Abraham, Sara vxor
tua pariet tibi filium, Respondio ella, putas ne centenario nascetur
filius, aut Sara nonagenaria pariet. Y apenas lo creya & risit in
corde suo, y dize el angel a Zacharias, Elisabeth vxor tua pariet
Luca.1. tibi filium, y el responde vnde hoc sciam? ego sum senex & vxor
mea processit in diebus suis. Todo esto significa quasi la misma
desconfiança de Abraham, y dizele el angel. Ecce eris tacens.
Quedaras mudo. Pregunta sant Chrysostomo, por que castiga Dios
mas a Zacharias que a Abrahan, pues fue toda vna culpa? Y res-
ponde por que Zacharias era sacerdote. Y por esso era su culpa
mas graue, y por esso fue castigada y no la de Abraham entre
todos

A todos los peccados los que mucho han de aborrescer los sacer-
dotes, son los vicios torpes y sensuales. Y para que veays que males
son estos os quiero dezir vna cosa, que cuenta S. Iuan Climaco y es: *Climacus.c.5*
que vn hombre muy sabio diziendole el, como la heregia era grauis-
simo peccado, le auia puesto esta duda, si esso es assi, como la sancta
yglesia a vno que ha sido herege conuertiendose de puro coraçon
lo recibe a los diuinos sacramentos, y a vno que ha cometido pecca-
do carnal, aunque este arrepentido, y confessado por canon y or-
nacion apostolica, anda que lo priuen por algunos años de la sagra
da communion? Y confiessa el sancto varon que no supo que respon
dera esta question. Porque veays que cosa es la torpeza sensual, pues
aun despues de penitencia dexa al hombre en alguna manera in-
digno de la sancta communion. Yo creo que la causa desta prohi-
bicion deuio ser, porque este peccado se comete con la carne,
y este diuino sacramento se recibe en la carne, y cuerpo, con
B la boca, y con las manos, y por esto es la luxuria tan contra-
ria a este misterio, y se puso tan iusta pena al sensual. Funda-
do en esto sant Gregorio pronuncio vna riguroſa sentencia con-
tra los ecclesiasticos diziendo. Qui post acceptum sacrum or- *B.Grego. In regist.*
dinem lapsus fuerit in carnis peccatum, sacro ordine ita careat,
vt ad altaris ministerium vlterius non accedat. Væ, Væ, tem-
poribus nostris infœliciſsimis. Que seria si esto se guardasse agora? Y para que veays la limpieza que Dios pedia a los sacerdo-
tes de la vieja ley, os quiero relatar vna cosa que os espanta-
ra. En el Leuitico mandaua Dios. Sacerdotis filia si deprehensa *Leuitici.21*
fuerit in stupro, & violauerit nomen patris sui, flammis exure-
tur. Y en el Exodo mandaua. Si seduxerit quis virginem nec *Exodi.22.*
dum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam & habe-
C bit eam vxorem. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecu-
niam iuxta modum dotis, quam virgines accipere consueuerunt.
Valgame la beatissima Trinidad y que cosa tan estupenda, pas-
says hermanos mios por tal cosa? Que a la vna virgen manda
que la quemen, y a la otra que la doten, y se casen con ella:
entrambas mugeres, entrambas virgines, entrambas cometie-
ron vna especie de peccado, la vna stupro, y la otra stupro,
y a la vna manda que la quemen, y a la otra que la honren
y la doten, pues porque mando Dios hazer esta differencia
tan grande? Dize el Señor: Quia violauit nomen patris sui. So
lo porque era hija de sacerdote y afrento y violo la casa, y la
honra de su padre, que esto quiere dezir aqui, Nomen pa-
tris sui. Pues si la virgen por solo ser hija de sacerdote (y de
tal

tal sarcerdocio, que era en alguna manera como ser carnicero y cozi- A
nero, por que todo era matar animales cozerlos, y ofrecerlos) la man
daua Dios quemar hauiendo peccado cõtra su honestidad, q̃ sera de
los sacerdotes, y de tan diuino, y celestial sacerdocio, si no son muy
castos, y honestos? El Spiritu sancto os alumbre señores mios sacerdo
tes? y os enseñe a caer en la cuenta desta verdad, y porque luego en
haziendo el peccado, no acude Dios a la hora con el castigo, no pen-
seys que lo echa en saco roto. El Apostol S. Pablo hablando con las
1. ad Cor. 11. mugeres en vna epistola que escriuio a los de Corintho les dize.
Debent mulieres velamen habere super caput suum propter angelos
Y a en aquel tiempo deuian de componerse las mugeres profanamẽ
te, aunque no creo que seria tanto como agora, y por esto les amone-
staua el sancto Apostol que no viniessen a la yglesia descubiertas las
cabeças, propter angelos, que son los sacerdotes. Es necessario, en el
que se llega al altar sagrado a celebrar tan alto misterio, tanta limpie- B
za y quietud, y por otra parte es la naturaleza tan flaca, que poco ba-
sta para turbarse, y contaminarse, por tanto se encarga a las mugeres
que vengan con gran honestidad a la yglesia, por que los angeles,
que son los sacerdotes no tengan ocasion de alguna inquietud, y di-
solucion. Mas ay dolor y quan oluidada esta esta doctrina de S. Pa-
blo en estos miserables tiempos, pues las mugeres entran en las yglesias con tanta profanidad que parece, que con sus atauios, y adornos
estan combidando a los pobres hombres a que las cobdicien. Tantos
señuelos pone la que se compone desordenadamente quantas partes
de su persona atauia, y assi se puede dezir a cada vna dellas lo que di-
Ezechiel. 16 xo el sancto Ezechiel. Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitu-
Simile. tionis tuæ, & abominabilem fecisti decorem tuum. Los tauerneros
que tienen la casa en parte que a y muchos caminos, ponen ramos, o
señales a cada parte, por que por vna via, y por otra, se sepa que alli C
se vende algo, desta manera lo hazen las mugeres profanas que se
adornan dissolutamente, que en todas las partes ponen señales de li-
uiandad, en la cabeça. Son señales desto, los enricados, bolãtes, y guir
naldas, en la cara los falsos y artificiosos colores, en el cuello los ri-
cos collares, joyas y cadenas de oro preciosas, y assi predican todas
astes partes su vanidad, y son muchas vezes causa de desassosiego a
los sieruos de Dios. Y por esto amonesta. S. Pablo a las mugeres chri-
stianas que ya que se compongan por dar cõtẽto a sus maridos, que se
cubran las cabeças en la yglesia. Tambien ay muchos canones Eccle-
siasticos que prohiben que los clerigos no se vistan costosa ni vistosa
mente, y que no vsen de olores, porque no sean ocasion de algũ mal.
Hasta los paganos escupian en las casas de los perfumados, quanto
mas

A mas son dignos desto los Christianos, y mucho mas los sacerdotes.
Muy bié huele el q̃ no huele dixo S. Hierony. escriuiẽdo ad Demetria
dem de virginitate seruanda. Y el emperador Vespasiano reuocovna
merced, que auia prometido a vno, por que traya olores, quanto peor
le olieran a este emperador los olores de los ecclesiasticos. En el Le- *Leui. 6.*
uitico mandaua Dios a los sacerdotes, que para que no faltasse fue-
go en el templo que ellos tuuiessen cuydado de echar leña, y ceuar
lo a cada passo, assi para que no aya falta de diuino amor en la sancta
yglesia, los sacerdotes han de poner leña que son buenos exemplos.
Este es su oficio sustentar aquel fuego, que el señor vino a encender
en la tierra, y por esto si han de oler, ha de ser al cilicio, y a la aspereza
y ala, mortificacion de la vida penitente. Entre todas las abominacio-
nes que vio el propheta Ezechiel la vltima y peor fue, la de los *Ezechi. 8.*
B veynte y cinco sacerdotes, dorsa habentes contra templum Domi
ni, & facies ad orientem, & ad orabant adortum solis. Los malos sa-
cerdotes son los que tienen bueltas las espaldas a Dios, y al sacrificio
que tratan, y el rostro hazia el oriente donde nasce el oro, por que
apenas entienden, si no en quanto vale el beneficio, y en quanta ren-
ta tienen, y en como adquiriran mas, y si grangean hijos spirituales,
es por aprouecharse de sus bienes. Tiene vn niño vn cuchillo en
la mano y vos quereys tomarselo, y el no os loquiere dar, deziste
niño mira, mira para el cielo. O que paxaritos van bolando por
lo alto, y enquanto el niño leuanta los ojos alcielo, ya le teneys asi
do el cuchillo. Quando despues baxa la cabeça, y a es desaparecido,
aunque mas llore no boluera a su mano, assi algunos sacerdo-
tes intereſſales combidan a los otros a que contemplen las cosas di-
uinas, que leuanten los ojos al cielo, que se den a exercicios spiri-
C tuales, para que assi embeuidos, y trasportados mas facilmente les
saquen las haziendas, y aunque despues suspiren por ellos no bol-
ueran a sus manos, tales eran aquellos de quien dezia sant Pablo
escriuiendo a su discipulo Timoteo. Ex his enim sunt qui penetrant
domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. Y aña-
dio mas el sancto Propheta de aquellos malos sacerdotes, & ecce
applicant ramum ad nares suas, que trayan ramillites verdes olien
dolos. O sacerdotes que assi como el mundo gusta de honra, de
deleytes, y conuersaciones, assi os huele tambien a algunos de
vosotros. Claramente parece esto por essas calles, que podemos
dezir lo que dezia Esayas, sicut populus sic sacerdos, veys vn cor-
rillo de seglares, veys otro de clerigos, rien los legos, rien los
clerigos, murmuran los legos, murmuran los clerigos, juegan
los legos juegan los clerigos, no quiero passar mas adelante. O

Universidad de Deusto Biblioteca

señor en que ha de parar esto. Si esta gente dedicada al seruicio A
de tu altissima magestad, que ha de aplacar tu ira, es tal, quien
Nume.16. nos alcançara perdon de ti? Cuenta la sancta Scriptura que,
estando Dios enojado contra su pueblo fue Moysen a su herma-
no el sacerdote Aaron, y dizele ve presto toma el incensario y apla-
ca a Dios, y el pusose entre los muertos, y los viuos a incensar,
y orar, y fue tanta la fuerça de su oracion que hizo rendir a Dios
y no mato mas. O mundo no ves que viene Dios haziendo car-
niceria de almas y de cuerpos? ay por ay algun Aaron que se pon-
ga con su incensario a turificar y aplacar a este gran Dios? si, har-
tos ay, que son los sacerdotes que leuantan el incensario, que
es el sacratissimo cuerpo de Iesu Christo nuestro reparador aguje-
rado, açotado, y llagado, que esto hazen quando alçan aquella
hostia sacratissima, que aunque en ella esta el cuerpo del señor
glorioso, representarse alli qual estaua en la cruz. Pero si Aaron B
estuuiera en los mismos peccados en que estaua el pueblo, como
aplacara a Dios? pues si los sacerdotes viuen mal como los del
pueblo, como aplacaran la ira de Dios? Conuiene pues que
seamos los que deuemos los sacerdotes, y que pueda Dios de-
zir acada vno de nosotros. Tu es qui restitues hæreditatem meam
mihi. Y vos padre missacantano aduertid a todas estas cosas que
aqui auemos dicho, assentaldas en esse pecho christiano, rumial-
das muchas vezes en vuestros pensamientos, y gouernaos por
ellas, para que con confiança podays dezir, Introibo ad altare Dei,
ad Deum qui lętificat iuuentutem meam. Por que si entrays al san-
cto altar desta manera sin duda alegrara Dios no solo vuestra ju-
uentud, mas toda vuestra vida, para que viuays en el jubio spiri-
tual, que suele el señor comunicar en este mundo a sus fieles sier-
uos, y despues los lleua al jubilo eterno de la gloria ad quam nos
perducat Amen. C

QVANDO NOVVS SACER-dos primam missam celebrat Concio. 2.

Benedite sacerdotes Domini Domino, Benedite serui Domini Domino. Daniel. 3.

Esaiæ.66. POr el propheta Esaias dize Dios. Cęlũ sedes mea. Por q̃ el cielo es
vna cosa muy concertada, que guarda gran orden en su mouimi-
ento, significo Dios en estas palabras, que el alma que tiene orden en
su vida

A su vida, es la silla, y assiento, donde su diuina magestad se assienta. En
la diuina scriptura se cuentã dos casos muy particulares. El vno esta
en el quarto libro de los Reyes, donde se dize, que queriendo el pro
pheta Eliseo prophetizar, para auiuar su spiritu, que lo tema algo
amortiguado quiso q̃ le tañesse vna harpa. Adducite mihi psaltẽ, dixo *4.Reg.3.*
el Sancto varon. Cõque caneret psaltes facta est super eũ manus Do-
mini. Al son y musica del instrumento vino el Spiritu sancto so-
bre el. El otro caso tan estraño como este, se cuenta en el primero
libro de los Reyes, donde se dize, que los amigos de Saul para re- *1.Reg.16.*
primir la furia del demonio, que le atormentaua, le dieron consejo,
que viniesse algun tañedor, y tañesse delante del, confiados que la
musica seria parte para aliuiar el trabajo de Saul, y para hazer huyr
al demonio. Y dize alli, que traxeron a Dauid. Et quando cumque
spiritus Domini malus arripiebat Saul, Dauid tollebat citharam &
B percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul, & leuius habebat; re-
cedebat enim ab eo spiritus malus. No ay que dudar, si no que en
tendiendo el propheta Eliseo, que en la musica ay algo para com-
bidar al Spiritu sancto, y entendiendo aquellos amigos de Saul ha-
uer algo en ella, de que huye el demonio; mando el Propheta que
le tañiessen para prophetizar, y aconsejaron a Saul sus criados que
le tañessen para hazer huyr al demonio, y assi es que la musica es to-
da concierto, compas, y orden. A vn punto que pierde el cantor, o
el que tañe a vn compas o medio compas, que se descuyde toda la
musica se desbarata. Pues como Dios sea tan amigo de orden, y con
cierto, y el demonio tan enemigo y tan contrario del, quiere Sancto
Propheta que le hagan musica para con ella auiuar, y alegrar su spi-
ritu, y conuidar al spiritu sancto a que viniesse sobre el. Y como el de
C monio sea tan enemigo deorden, y consonancia, para despedirle, el
mejor remedio que hallaron los amigos de Saul, fue hazerle musica
que es concierto, y orden. Es tan excelente cosa la orden, que a los
estados mas perfectos, que son las religiones, llamamos ordenes,
y a los officios mas excelentes de la yglesia, que son los ministerios
sagrados tambien llamamos ordenes, orden de Subdiacono, orden
de Diacono, orden de Presbitero, para que se entienda, que lo me-
jor de la vida humana es el orden y concierto. Por esto sant Pablo
nos amonesta en vna epistola que escriuio a los de Corintho di- *1.ad Cor.14*
ziendo: Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis.
Harto auia aqui que dezir, y que llorar del desorden que ay el dia
de oy en todas las cosas. En el comer, en el vestir, en el hablar, en
el conuersar, en el pensar, en el dessear. Y de aqui viene a auer tan-
ta deshonestidad, por esto el Sancto Apostol junto la honestidad con

la orden, por que de la orden sale la honestidad, y del desorden la des A honestidad. Por esto nos conuene mucho guardar esto que aqui nos amonesta sant Pablo: y los que mas obligados estan a ello son los sacerdotes, pues han recibido tantas ordenes, y que cada vna dellas los combida ordenar su vida. Y vna de las cosas en que principalmente han de guardar a orden es, que bendiziendo, y glorificando a Dios con los labios, le bendigan y glorifiquen con el coraçon lleño de afficion, amor, y charidad. Vno de los grandes castigos con que Dios castigo a los Iudios fue, por que no guardauan esto; y assi los amenazo mucho tiempo antes por el propheta

Isaiæ.29 Esayas con vnas seueriſsimas palabras diziendo. Obstupescite & admiramini, fluctuate & vacillate, inebriamini & non à vino, mouemini & non in ebrietate. O sancta Maria Señora, y que ha de salir de tan grande preñez? Que quiere dizir aqui el sancto Propheta pues haze tan terrible exordio? El lo dize luego: Quoniam miſ- B cuit vobis Dominus spiritum soporis, claudit oculos vestros & erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati quem cum dederint scienti literas dicent, lege istum, & respondebit non possum, signatus est enim. Et dabitur nescienti literas, diceturque ei; Lege, & respondebit, Nescio literas. Et dixit Dominus, eo quod appropinquat populus iste ore suo, & labijs suis glorificat me, cor autem eius longe est à me, ideo ecce ego addam vt admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. O Christo reparador de la vida, amor dulcisimo de nuestras almas; que vos soys la vision de los prophetas, pues de vos prophetizaron todos, y que castigo es este tan grande señor? Sera la vision de los prophetas que es el hijo de Dios humanado, como libro cerrado, que no leeran por el los sabios, porque esta cerrado, y sellado para- C ellos, ni leran por ellos ignorantes, por que no saben letras, ni los sabios por ser soberuios, ni los ignorantes por ser maliciosos, acertaran a leer por este libro. Manifestar seha el Verbo diuino, y no le conoceran, mostrarles he, dize el padre eterno, a mi hijo hecho hombre, y en medio dellos nacera, y con ellos conuersara, y entre las manos lo tendran, y no lo conoceran, ni acertaran aprouechar

Simile. se, ni a gozar del. Quando os quereys vengar de vuestro hijo, que os ha enojado, tomays la manzana en la mano, y mostrayscla diziendo, Ves la aqui mas no la lleuaras. Mostro Dios su vnigenito hijo a los Iudios, y no lo conocieron. Veys los Iudios en Belen nacido, mas no lo lleuareys, ni lo conocereys. Veys lo q̃ es adorado de los Reyes orientales, y vos otros lo blasfemays y perseguis. Veysso en la cruz haziendo tan grandes marauillas, como en ella hizo, mas no lo lleuareys

A uareys, ni gozareys del por vuestra malicia. Verdaderamente con gran razon dize aqui el señor: Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. Porque la marauilla mas stupenda que jamas vuo en el mundo fue esta, que viniesse Dios hecho hombre, y le viessen hazer tales milagros, y tan prodigiosas marauillas, y que no le creyessen, ni se aprouechassen del. Gran maldicion fue esta que aqui les dixo el propheta. Miscuit vobis Dominus spiritum soporis: claudit oculos vestros. Para entender bien estas palabras os quiero declarar primero otras, y otras semejantes a ellas. Hablando de Semei dixo Dauid: Dominus præcepit ei, vt malediceret mihi. Que es esto propheta sancto. Dios ha mandado tal cosa como essa a Semei? No, si no permitido. Pues *2. Reg.16.* como dezis, præcepit? Parece que leuantays vn testimonio a B Dios. O hermanos, que por esso dize, Dominus præcepit, porque los malos assi, y con tal impetu hazen las obras malas, y con tal efficacia, como si Dios se lo mandara debaxo de vn riguroso precepto. Y assi se entiende tambien aquello que sant Pablo dize: Tradidit illos Deus in reprobum sensum, & in desideria cordis eorum. Quiere dezir de tal manera viuen, y tan escrauos se han hecho de sus vicios como si Dios los huuiera de su mano puesto en manos *Ad Rom.1.* de sus desseos, y errores, y les dixiera, esso quiero que creays, esso quiero que querays, y que ameys, no lo queriendo Dios, sino permisiuamente. Y assi se han de entender aquellas palabras de Esaias donde dize de Christo nuestro reparador: Vidimus eum no- *Isai.53.* uissimum virorum, quasi percussum à Deo. Como si dixiera de tal manera le trataron, como si Dios les huuiera mandado debaxo de riguroso precepto: Vengaos en el, y tratalde conforme a vuestra de C prauada voluntad, no lo hauiendo Dios mandado, si no permitido. O peruersidad diabolica. De tal manera se dan los hombres a los peccados con tanta afficion, y heruor los cometen, como si Dios se lo mandara debaxo de precepto, y de tal manera persiguen a sus proximos, como si Dios se lo madara. Entendido esto rambien entendereys lo que dize aqui Esayas. Claudit dominus oculos vestros que assi se cegaron por su malicia, como si Dios les cerrara los ojos no se les cerrando sino permitiendo que ellos los cerrassen para que no acertassen a leer por aquel diuino libro, y les fuesse como libro sellado. Esta maldicion tan grande por que se la echo el Propheta de parte de Dios? Aqui lo dize claramente, por que con los labios le glorificauan, teniendo el coraçon lexos del. Ay, ay, ay, como lo dire, Dios de magestad infinita, danos portu clemencia

a sentir este terrible castigo, pues distes a essos miserables para que A
temamos, pues por ventura algunos de nosotros somos peores. Por
que si aquellos les echaste señor esta maldicion, por que no tenian su
coraçon contigo, aunque te alabauan con los labios, que haras a aque
llos, queni los labios, ni el coraçon ocupan en tu seruicio? Mira hom
bre peccador, tus labios con quien los tienes? de que hablas de dia y
de noche? Mira quantas mentiras, quantos juramentos, o falsos, o im-
pertinentes, quãtas murmuraciones, quãtas torpezas, hablas con tus
labios en todas las horas? pues que esperas, si no que caya sobre ti la
misma maldicion para mayor condenacion tuya? Dezid me hermanos, de donde viene, que estando entre nosotros Iesu Christo verdadero Dios, y verdadero hombre en aquel altissimo sacramento del altar, y lo creemos assi, y pódriamos las vidas por esta verdad, que aya tan pocos, que se aprouechen le tan gran beneficio? A vnos vereys tan golosos deste diuino manjar, que se comen las manos tras B
la sancta comunion, y gozan frequentemente deste celestial mysterio. Verdaderamente para estos es libro abierto, que saben leer por el, y entienden algo de lo mucho que vale: pero otros assi lo dexan como sino fuesse Dios, ni lo honran, ni estan delante del con acatamiẽto, ni se aprouechá de sus effetos y virtudes, como si no creyessen en el. O que maldicion es tan grande tener tal libro, y no saber leer por el, ni los sabios por ser soberuios, ni los ignorãtes por ser malicioso. Digo que es vna maldicion de Dios grandissima en pena de sus peccados. Y lo mismo que digo del sanctissimo Sacramento del altar, digo tambien de toda la vida innocentissima, y perfectissima de nuestro diuino Saluador. Que muy pocquitos saben leer por ella, ni eccle siasticos, ni seglares. Sino dezidme, quantas horas aueys gastado en toda vuestra vida, en leer por este libro, y en rumiar, y en considerar las perfectissimas obras deste señor? Por ventura estays aqui algu- C
nos, que con verdad podeys dezir; que en toda vuestra vida supistes gastar vna hora entera en este sancto exercicio. Pues como no os confundis, y os auergonçays, viendo las horas, que gastays en mil impertinencias, que son para perdicion de vuestras almas, y que no ayays gastado vna en entender en vuestro remedio? Digo que es pena de vuestros peccados, y grauissima el no querer leer por este libro, y que este tan sellado para vosotros. Vna de las cosas, que mu-
cho nos encarga el sancto Esaias de parte de Dios, es, dezirnos: Disci te benefacere. Quasi dicat, nadie sabe theologia si no el que la aprende, nadie sabe sciencia alguna destas humanas, sin que estudie muchos dias en ella: pues si quereys saber seruir a Dios, y como aueys Isai. 1.

de

A de vencer vuestras passiones, y como aueys de ablandar vuestros coraçones, para que se apiaden de los proximos, aueys lo de aprender, y estudiar, y el libro desta sciencia diuina, es el Verbo humanado, y la scriptura del es la vniuersidad de sus perfectissimas obras. Por aqui aueys de estudiar, y sino nunca sabeys biẽ obrar. Y por mas que estudieys en las cosas del mundo sereys insipiente en el diuino acatamiento, como aquellos, de quien dize sant Pablo: Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. En tanta manera quæ mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum & quadrupedum, & serpentium. Que mayor estulticia quereys, que venir a dar la gloria, que deuian a Dios, a las serpientes, y a los brutos animales, adorandolos por dioses? Bien aueys entendido, quan seueramente castiga Dios a los que alabando lo con las lenguas, tienen lexos del el coraçon. Y pues vno de los Ad Rom. 1.
B oficios ordinarios de los sacerdotes es alabar a este gran Dios y señor, conuieneles procurar con summo cuydado, que las diuinas alabanças vayan acompañadas del amor y aficion del coraçon, porque es cosa muy fuera de orden tener los labios con Dios, y el coraçon con el demonio. Por esto junto el Spiritu sancto aqui estas dos cosas: Benedicite sacerdotes Domini Domino, benedicite serui Domini Domino: significando que los sacerdotes son, y deuen ser los mas continuos, y fieles sieruos de Dios. Porque aunque es verdad que a todos los Christianos dize sant Pablo: Non estis vestri, empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro. Porque 1. Ad Cor. 6.
todos somos esclauos comprados con la preciosissima sangre de nuestro redentor, y tenemos obligacion de traerle no solo en el spiritu, si no tambien en el cuerpo por mortificacion, y operacion de buenas obras exteriores. Pero mucho mayor la tienen los sacerdotes por
C auerlos Dios puesto en su sancta yglesia, por maestros de toda virtud y sanctidad, y por auerlos beneficiado con mayores beneficios, por esto han de ser mas fieles sieruos suyos. De manera que pueda cada vno dellos dezir con sant Pablo: Ego stigmata Domini Iesu in cor- Ad Gala. 6.
pore meo porto. Que es como si dixesse. Yo soy del hierro de Iesu Christo conocido por de Iesu Christo, por donde quiera que voy. Toma aqui elegante metaphora de los señores de esclauos, o de ganados, que les echen su hierro, y por el son conocidos cuyos son. Assi se precia el sancto Apostol, y se nombra sieruo herrado del hierro de Iesu Christo, ocupado en la publica guarda de su diuina ley, cuya cifra es, haziendo bien padecer mal por la salud de las almas, y por todo con mucho amor, alabar, y glorificar a su

Altissima Magestad. Para subir a tanta perfecion es necessario, que los que han de ser sacerdotes comiencen muy de niños a seruir a Dios. Esto enseño el mismo Señor en los Numeros, donde dize: Numerate omnem summam filiorum Israel, a viginti annis, & supra. Y de los del tribu de Leui se dize: Omnes numerati sunt generis masculini, ab vno mense & supra. Cosa marauillosa fue esta, que mandando contar la gente del pueblo de veynte años arriba, a solos los del tribu de Leui que auian de ser sacerdotes, mando que se cuenten de vn mes para arriba. Quiso en esto en señarnos la differencia, que ha de auer entre los que siruen al mundo, y los que siruen a Dios. Para saber seruir al mundo, poco tiempo es menester, y assi aunque vno comience tarde, podra presto salir maestro, pero para saber seruir a Dios, ha menester començar muy de niño, y poner mucha diligencia. Quan al reues se haze esto el dia de oy. Desde niño pone el cauallero a su hijo en palacio para que aprenda la cortesia del mundo, y no haze caso de que aprenda a seruir a Dios, aun que tenga proposito de hazer lo clerigo para que goze de las rentas de la Iglesia. O confusion infernal de los hijos deste siglo, en quan poco estiman, que Dios sea seruido como es razon. Consideremos bien la diuina bondad, que tanto se ha manifestado en leuantar los hombres a tal alteza que ponga en las manos dellos su poder, su honra, su riqueza, y su misma persona, por aqui entenderemos como es menester preuerhirnos con la pureza nessaria para gozar de tales mercedes. Quien no se tendra por muy beneficiado de Dios en verse con poder de resuscitar muertos, y de abrirles el cielo, y de traer al mismo Dios a la tierra? Obedecio Dios a la boz de Iosue, y hizo estar quedo el Sol, obediente Domino voci hominis, pero mayor obediencia es esta, pues alli se quedo el Señor adonde estaua, y aqui toma modo sacramental donde no lo tenia. Quien con tanta ligereza obedece a su mayor, como Dios al sacerdote? Esto hizo para vencer nuestra soberuia, para que tenga verguença el sacerdote de parecer soberuio, y desobediente en su acatamiento. Acordemonos pues quando alguna cosa se nos hiziere dificultosa en los mandamientos de Dios; desta obediencia, humildad, y amor con que Dios obedece a la boz del hombre en las palabras de la consagracion. Alla representa el sacerdote su sagrada persona, y dize aquellas palabras en persona deste altissimo Señor, y aquella honra, que antes que encarnasse daua a los angeles, que dezian en persona de

Numer. 26

Iosue. 10.

de Dios: Ego Dominus, ya se ha passado a los sacerdotes, los quales dizen: Ego te absoluo. Hoc est corpus meum, en persona de Iesu Christo nuestro Dios y señor. Quando se representa vna comedia, en la qual entra vno por Rey, y otro por pastor, acada vno visten conforme a la persana, que ha de representar, y cada vno ha de hablar conforme a la persona, que representa. Pareceos que seria bueno, que el que visten como a Rey, y ha de representar la persona de Rey, que hablasse grosseramente como pastor? y que el que va vestido como pastor, para que represente vn pastor, hablasse vn lenguaje muy cortado y muy cortesano? Muy peruertida yria essa representacion. Ha de hablar cada vno como viste, y conforme a la persona que representa, y de otra manera no vale nada. Y pues el sacerdote representa la persona del soberano Rey Iesu Christo en esta comedia deste mundo, y por esso le visten con aquellos sagrados ornamentos, es necessario que hable y que obre conforme a quien representa. No penseys que el celebrar con tales ornamentos es cerimonia debalde, porque en el amito se significa la verguença, y en el alua la pureza de la conciencia, y en el cinto la castidad, y en la estola la obediencia, y en el manipulo la templança, y en la casulla, que todo lo cubre, la charidad, que es sobre todas las virtudes: y es sumamente necessario, que lo interior corresponda a esto exterior. Pregunta Dauid. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Y responde: Qui loquitur veritatem in corde suo. Veritas, est conformitas rei ad intellectum; y aquel habla verdad en su coraçon, que procura ser interiormente qual quiere parecer de fuera. Y pues los padres sacerdotes en lo exterior representa a Iesu Christo, y quieren que los tengan en buena reputacion, procuren con toda efficacia de ser tales de dentro, quales quieren parecer de fuera, y quien quisiere honrar a Dios acuerdese desta honra en que lo ha puesto. Quien fuera del altar quisiere andar compuesto, y con el peso, que deue, acuerdese quan engrandecido estuuo, y quan importante negocio trato en el altar. Si el demonio, el mudo, o la carne le tentare fuera del altar, acuerdese, quan beneficiado y regalado fue de Dios en el altar: y diga como Ioseph, Como puedo yo hazer este mal cõtra mi Dios, y mi señor, hauiendo recibido del lo que he recibido? Libre aluedrio tenia aquel sancto mancebo, pero cõfessauase por tan deudor y obligado, y agradecido a su Señor, que no hallaua como poder offenderle. Libre aluedrio tenemos los sacerdotes, mas si piedras, o demonios no somos, viendo que el Señor vniuersal de todas las cosas se ata con nuestras palabras, y se dexa prender con cadenas de amor de nuestras indignas manos, ni rendremos coraçon, ni lengua, ni ojos, ni manos, ni pecho, ni cuerpo para offenderle: porque nos veremos todos enteros

Simile.

Psal. 14.

Gene. 39.

consagrados a su diuina mageſtad, con el tacto y tocamiento del miſ- A
mo Señor. Los Moros que vá a Meca a ver el çancarron de Mahoma,
ſe tienen por tan bienauenturados en lo ver, que muchos dellos ſe
ſacan los ojos, porque vieron con ellos coſa tan grande a ſu parecer,
penſando que le hazen deſacato, ſi con los miſmos ojos que le vieron
miran otra coſa. Pues como o Rey eterno empleare yo mis ojos en mi
rar coſa indecente, pues ſe emplean en mirarte a ti, que eres limpie-
za, y hermoſura infinita? Con mucha razon mandaſte Dios mio, que
ſe ſacaſſen todos los ojos, que fue mandar que los mortifiquen, y ſi
eſto mãdas a todos, quãto mas a los ſacerdotes por el acatamiento q̃
ſe deue a la viſta de tu ſagrada perſona. Y por el conſiguiente ſi qui-
ſieſſemos los ſacerdotes peccar con la lengua, auiamos de pedir otra
preſtada, que con eſta, con la qual conſagramos a Dios, y hazemos tã
admirables effectos, en ninguna manera ſe ſuffre emplear la en ſeruir
al demonio. Por eſſo dixo ſant Bernardo, Nugæ in ore ſacerdotis bla- B
ſphemię ſunt. Gran miſeria es que tengamos los ſacerdotes de Dios
el coraçon quebrado, y los ſentidos eſtragados alcabo de tanto tiem-
po, que tan ordinariamente echamos en ellos el betun efficaciſsimo,
que es la ſangre ſacratiſsima del innocentiſsimo cordero Ieſu Chri-
ſto, y que no aya ſoldado todas ſus quiebras. Coſa cierta es que nue-
ſtra carne es rayz de muchos males. Y por eſto dixo S. Pablo, Debito-
res ſumus non carni, vt ſecundũ carnẽ viuamus, ſi enim ſecundũ car-
Ad Rom. 8 nem vixeritis moriemini. Por lo qual dandonos Adan ſu carne nos
dio vna corriente, por donde corrieſſen a noſotros ſus males, y miſe-
rias. Pero hizo Dios otra carne puriſsima y ſanctiſsima, que es la de
Chriſto ſu hijo, y ponela en noſotros para hazer corriente por ella
a noſotros de ſus bienes. Y aſsi dize el miſmo Sancto Apoſtol eſcri-
uiendo a los de Corintho, Sicut in Adan omnes moriuntur, ita & in
1. ad Cor. 15. Chriſto omnes viuificabuntur. La carne de Adan nos daño, y la carne C
de Chriſto Ieſu nos remedia. Serpiente puſo Moyſen contra la ſer-
piente, y agora puſo Dios ſu carne para curar las heridas, que nos cau
ſa nueſtra carne. De la biuora de donde ſale la ponçoña, ſe haze la tria
ca medicina ſaludable para ſanar la ponçoña. Tiene tal naturaleza la
ponçoña de la biuora, que luego corre derechamente al coraçon, y lo
penetra, y daña, y eſta miſma biuora ponçoñoſa, de tal manera la pre-
Simile. para el boticario, q̃ ya no puede matar, antes va conficionada cõ cier-
tos materiales, que con fortan el coraçon, demanera que ſolo le que-
da a la biuora el correr con velocidad al coraçon, y como va prepa-
rada con coſas medicinales, antes remedia el coraçon que lo daña.
Aſsi nueſtra carne es ponçoña que tira luego al coraçon, y al alma cõ
ſus torpes inclinaciones, y apetitos, pero preparo Dios eſta carne de
tal

A tal manera en ſi miſmo, en el vientre Virginal ajuntando la con la
diuinidad, que hizo de la carne que es ponçoña vna triaca diuina,
que tira luego a vueſtro coraçon y alma, y remedia lo que vueſtra
carne emponçoño, y fortifica el coraçon para que no ſe rinda a la
ponçoña de vueſtra carne. O bendito y glorificado ſea tal Dios.
Alabad hermanos a eſte celeſtial Señor, que tales inuenciones bu-
ſco para remediarnos. Pero ay del mal ſacerdote a quien por ſu pec-
cado, eſta celeſtial medicina ſe buelue ponçoña, y aſsi no queda
con ella remediado, ſino empeorado. Para enſeñar el Señor a los
hombres la gran merced que les hazia en eſte ineffable Sacramento
dixo? Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in *Ioan. 6.*
me manet, & ego in illo. Y que ſe ſiga deſta manſion, lo declara
luego con vna marauilloſa comparacion diziendo: Sicut miſit me vi
uens pater, & ego viuo propter patrem, & qui manducat me, & ipſe
B viuet propter me. Como mi vida es la miſma, q̃ la del padre, quia ego
in patre, & pater in me eſt: aſsi la vida de aquel en quiẽ yo eſtoy, y en
quien permaneſco, es ſemejante a mi vida, tendra vna ſemejança ſu vi
da de mi pureza, humildad, ſanctidad y juſticia. O coſa digna de ſer
alabada cõ eternas alabanças, y q̃ pone admiracion a los abraſados Se
raphines del cielo, que por eſte diuino ſacramento, ſe transforma el al
ma en Dios con vna tan ſoberana vnion, q̃ no tuuo nueſtro ſaluador
Ieſu Chriſto vnion a que compararla, ſino a aquella ineffable vniõ, q̃
ay entre el, y el padre. Eſta es vna de las coſas mas admirables, q̃ ſe pue
dẽ dezir de vna alma, que aun eſta en cuerpo mortal. O dichoſos los
que llegã a tan alta dignidad. Si el alma racional con ſer criatura tan
pequeña, da al cuerpo q̃ informa vn ſer hermoſo, vna viueza en los
ojos, vn buen parecer en el roſtro, y vna fortaleza y ſentimiento en
C todo el cuerpo, que ſera hermanos el ſer que dara Ieſu Chriſto verda
dero Dios comido en eſte manjar al hombre interior? que viueza en
el entendimiento, que deſſeos ſanctos en la voluntad, y que hermoſu-
ra en todo el eſpiritu racional? Y como ay manjares que no ſolo ſon
para ſuſtentar al hõbre ſino tambien para curarle de ſus enfermeda
des porque ſon medicinales, aſsi eſte diuino manjar, no ſolo ſuſtenta
al hombre interior, mas tambien es vna medicina ſaludable, para cu- *B. Cypri. ſer. de cœna Do mini.*
rar ſus imperfeciones, y aſsi dize S. Cypriano. Panis iſte ſubſtantia-
lis ad totius hominis vitam ſalutemque proficit, ſimul medicamentũ
& holocauſtum ad ſanãdas infirmitates, & purgandas iniquitates exi
ſtens. De donde parece quan graues ſon los peccados de los que re
cibiendo tal manjar, y medicina offenden a la diuina mageſtad. En el
Eccleſiaſtico dize Dios vna ſentencia, que pone eſpanto a quien bien *Eccle. 25.*
la quiere conſiderar. Tres ſpecies odiuit anima mea & aggrauor
valde

valde animæ illorum,pauperem superbum,diuitem mendacem,& se- A
nem insensatum.Cierto palabras son estas dignas de mucha pondera
cion.Como Señor,y no ay otros peccados que den mas en rostro a
vuestra diuina Magestad,y arguyan mayor maldad?Si porcierto.Por-
que ensoberuecerse el pobre mas parece locura que peccado: Mentir
el rico mas parece descuydo,y mala costumbre,que otra cosa:y tratar
el viejo de amores,y colgar cascaueles de las canas,tambien parece ca
duquez,y que el tal ha perdido el juyzio.Digo que si cõsiderays estos
peccados como suenan aqui a la letra,y en la sobre haz,otros muchos
ay,mas graues,mas enojosos a Dios,y mas perjudiciales al hombre;
pero si mirays a lo que pretende el Spiritu sancto debaxo de essa cor-
teza,y a lo que quiere significar por estas cosas,hallareys que son co-
sas muy aborrecibles,y offensiuas a la diuina Magestad. Y assi en de-
zir esto es,como si dixera,offendenme grauissimamente los peccados B
que no tiene el hombre ningun titulo,ni motiuo para ellos,mas de su
propria malicia.Y assi digo que me aborrece mucho el pobre sober-
uio.Que el pobre mienta no es mucho porque la necessidad combida
muchas vezes a dezir,y aun a hazer lo que el hombre no querria,pe-
ro que el pobre se ensoberuezca,esto es de marauillar,porq̃ que moti
uo tiene vn pobre,o que ocasion para entonarse y engreyrse?Ninguna
na por cierto,sino su deprauacion. Y que el rico se ensoberuezca no
es marauilla.Porque viendo su casa tan abastada,su persona tan bien
tratada tãta abũdancia de plata,de oro,de criados,y familia,q̃ mucho
que se entone y se desuanezca con presuncion y fantasia? Pero que
el rico mienta,esto presupone gran malicia pues se haze sin occasion.
Y que el moço que no tiene esperiencia, ni prudencia yerre,y ande
desuariado en sus obras,parece que tiene alguna escusa , mas que el
viejo que esta ya de camino,para partir desta vida enloquezca , y se C
occupe en cosas tan impertinentes,que escusa puede tener? Ser estos
peccados de tal condicion,que el hombre no tiene titulo para abrir-
les las puertas,ni motiuo para cometerlos,esto es lo que los haze tan
feos,y tan aborrecibles en los ojos de Dios , ser peccados hechos sin
ninguna occasiõ,sino de pura malicia.Ycomo los sacerdotes estan tan
rodeados,y cercados de diuinos beneficios,tan honrados con tan sin
gular dignidad,y ocupados en tan soberanos ministerios , parece q̃
sus peccados son sin occasion,y que no auia de auer puerta por don-
de pudiessen entrar a sus almas:y por ser hechos con tan poco moti-
uo,y occasion,son mas aborrecibles a la diuina Magestad. Y assi este
tan gran bien del ineffable sacramento que reciben tan ordinariamẽ-
te,se les buelue todo en mal,y en condenacion a ellos,aunque por es-
so no dexa el sancto sacrificio que offrecẽ de aprouechar a toda la san-
ta

A cta Iglesia.Porq̃ este sacratissimo mysterio tiene dos officios . E vno
es,que es sacramento,en quanto lo recibimos , y nos da gracia y vida
spiritual encendida en amor y charidad,que es su principal effecto, se
gun enseña sancto Thomas . Y es sacrificio en quanto lo offrecemos a
Dios,y porque se offrece en nombre de toda la Iglesia, y principalmẽ
te en nombre del mismo Señor,que lo instituyo.Aunque el sacerdo-
te este en peccado,y por su culpa no reciba la gracia que da en quan-
to sacramento , no por esso dexa de aprouechar en quanto sacrificio a
toda la Iglesia,y aun en quanto sacramento a todos los otros , que le
reciben en gracia.Teniam los padres antiguos gran razon de desear
de tener cosa,que offrecer a Dios,que le fuesse muy agradable , por-
que auia dicho a Dauid:Non accipiam de domo tua vitulos, nec de
gregibus tuis hircos,quòniam meæ sunt omnes feræ syuarum.Si esuri
ero non dicam tibi,meus est enim orbis terræ. Pues sancto Dauid, si
B quereys que vuestro sacrificio sea agradable,buscad vna cosa, que no
sea de Dios,pues dize que todo lo que ay enel mundo es ya suyo,que
no lo acceptara.Y que cosa ay que no sea de Dios?Yo os lo dire.El mis
mo Dios ya no es suyo.Todas las criaturas son de Dios , y el mismo
Dios(si assi se puede dezir)ya no es suyo. O bendito sea tal Dios. O
glorificado sea tal Señor,que por nuestro amor se enageno . Como se
puede llamar suyo,pues el mismo confesso,y dixo por S.Iuã:Sic Deus
dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret. Y en otra parte se
dize.Pro nobis omnibus tradidit illum . Y assi offreciendo al padre
eterno este ineffable sacrificio le offrecemos vna cosa nuestra , que el
nos la dio,para que le offreciessemos cosa qual conuenia a su infinita
Magestad.Quiẽ,hermanos muy amados , no se enternece y se derrite
en amor con esta dulcissima consideracion?O ingratos hijos de Adã,
y de que pena sereys merecedores,que tan gran beneficio como este
C no sabeys agradecer.Ora pues gran lastima es que offreciendo vn sa-
cerdote tal sacrificio para biẽ de los viuos,y de los muertos,solo lo of
frezca para su mal y daño por su culpa,por no llegarse al sancto altar
como deue. Suele acontecer algunas vezes que vn niño hijo de vn
gran cauallero comiendo a la mesa de su padre pechugas de gallina,
y otros buenos manjares , que leuantandose de la mesa de su padre,
vaya a comer tierra(porque suele auer niños inclinados a comer tier-
ra)y con esto anda siempre descolorido , y con muy ruyn disposicio.
Preguntan al medico qual puede ser la causa , porque comiẽdo aquel
niño tan buenos manjares , esta tan desmedrado , tan amarillo,y tan
indispuesto,responde el medico , sin duda deue ser porque come tier
ra: y assi aunque cometan buen os manjares no le aprouechan . Esta
es tambien la causa porque muchos sacerdotes comiendo cada dia a
la

B.Tho.3. p. q. 79.

Psal. 49.

Ioan.3.

Ad Rom.8

Simile.

la mesa de Dios tan buen manjar, como es el cuerpo sacratissimo de A
su vnigenito Hijo, andan tan descoloridos, y tan desmedrados, que
a penas tienen color de Christianos, porque leuãtados de la mesa del
altar van a comer tierra, van a hazer obras muy differentes, de lo que
su officio requiere. Desdichados dellos. Vna cosa temerosissima os
quiero dezir, que es vn rigurosissimo castigo conque Dios amenaza
a vnos malos sacerdotes hijos del sacerdote Heli, de los quales dize
1.Reg.2. la sancta scriptura: Filij Heli, filij Belial, (hijos del diablo) nescientes
Dominũ neq; officiũ sacerdotum ad populum. Y destos mismos se di
ze, quod dormiebant cum mulieribus, quæ obseruabant ad ostium ta-
bernaculi. Pues destos dize el Señor mas adelante. Idcirco iuraui do-
1.Reg.3. mui Heli, quod non expietur iniquitas domus eius victimis, & mune-
ribus vsq; in æternum. O estupendo castigo de Dios. O palabras seue
rissimas. O padres sacerdotes, como no temblays oyendo estas cosas? B
Mirad la iusta sentencia de Dios, que no quiso, que valiessen los sacri
ficios a los que peccaron contra los sacrificios, como los que peccan
contra el Spiritu sancto, que es el autor de la remission de los pecca-
dos no son dignos de alcançar perdon de los peccados, como lo di
xo el Señor por S. Lucas. Ei qui in Spiritum sanctum blasphemauerit,
non remittetur. Con esta pena merecẽ ser castigados los malos sacer-
dotes, que porque administran los celestiales sacramentos en pecca-
Luca.12. do, que no les valgan los mismos sacramentos, ni acierten a recebir-
los dignamente, sino que se mueran en sus peccados. Temamos pues,
ò padres sacerdotes estas cosas tan dignas de ser temidas, y procure-
mos de viuir conforme al estado que tenemos. Miremos que somos
Canti.4 puestos por exemplo del mundo, para q̃ en nosotros se verifique lo q̃
alaba el Esposo en la Esposa diziendo en los Cantares: Dentes tui si-
cut greges tõsarum, quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis fœ C
tibus, & sterilis non est in eis. O incommutable Dios, y que compara-
cion tan estraña. Que tienen que ver las ouejas trasquilladas con los
dientes de vna donzella? Parece que mejor dixera: Teneys los dien-
tes yguales, y blancos, como vn alabastro. Digo que la comparacion
es singularissima, como de quien la puso, que es el Spiritu sancto. Por
q̃ los dientes de la Iglesia que es la Esposa, son los ministros eccleſia
sticos: Los dientes son blancos, fuertes, no tienen carne sobresi aun-
que nacen de la carne, ni tienen cuero alguno, ni pueden suffrir co-
sa alguna entre si, luego es necessario que se eche fuera con vn escar
uadientes. Y tienen por officio mazcar el manjar para todo el cuer-
po. Estas condiciones se han de hallar en los buenos ecclesiasticos.
Mas blancos han de ser los dientes, que qualquiera otra parte del
cuerpo: Assi los ecclesiasticos han de ser mas blancos, mas puros, y
mas

A mas honestos que todos, y mas fuertes, no con espada y rodela co-
mo soldados, sino con vna fortaleza heroyca para suffrir las aduersida
des y resistir a las tentaciones. De aqui vino a dezir sant Gregorio
Nazianzeno: Quod tria sunt inuincibilia. Deus omnipotens, Ange-
lus beatus, & in terra Philosophus Christianus. Porque el Christiano
que aprendio la philosophia de la cruz, y viue de la esperança, que la
fee, y la charidad le administran, y juntamente con esto desfortificado
con el pan del cielo, que se le da en el sanctissimo sacramento, esta tan
apercebido de municiones del spiritu, que parece inuencible. No
han de estar estos dientes de la sancta Iglesia, cubiertos de carne, si-
no muy descubiertos de toda afficion, y amistad carnal, y que se les
pueda dezir con verdad aquello de sant Pablo, Vos autem in carne
non estis, sed in spiritu. Ni han de estar cubiertos de cuero, que no
han de procurar fauores humanos, antes ellos han dè fauorecer a to-
do el mundo. No han de suffrir cosa estraña entresi, qualquiera co-
B sa que fuere causa de diuision, o escandalo la han de quitar luego con
el escaruadientes del diuino amor. Ellos han de mazcar el manjar
para todo el pueblo, por que su officio es dar mantenimiento de cele-
stial doctrina a todos. Pues estos dientes han de ser como ouejas tras
quiladas de todo interesse temporal, no tomando del mundo mas
de aquello sin lo qual no puedẽ buenamente passar. Estas son las ouе-
jas que subieron del lauatorio del Sancto Baptismo, porque todos
los demas Christianos no son obligados a mas perfecion, que la que
prometieron en el Baptismo. Mas ellos ascenderunt de lauacro obliga
ronse a mas perfecion, pues escogieron mas alto estado, y assi es ra-
zon, que con mas spiritu, y heruor veyan siempre subiendo en
la virtud. Omnes gemellis fœtibus, porque han de enseñar por
doctrina, y exemplo. Et sterilis non est in eis. Porque no ha de
C auer ecclesiastico, que no edifique, y aproueche en la republica
Christiana. Pero ay dolor, que muchos ecclesiasticos ay agora, que
son dientes postizos, y no naturales, no los puso Dios en aquе-
lla dignidad, sino ellos se pusieron en ella con ambicion y sober-
uia. Los dientes postizos, no son mas de para hablar y bien pare-
cer, y quando van a comer quitan los dientes, y ponenlos sobre
la mesa. Quantos ecclesiasticos ay, que son dientes para hablar
solamente, y bien parecer, para que los estimen y honren, y
quando vienen a la mesa del bien obrar, no sirven de nada. Mi-
ren por reuerencia de Dios lo que de los sacerdotes dixo el Pro-
pheta Malachias. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem
requirent ex ore eius, quia angelus Domini est. Y pues cada vno
de los sacerdotes es angel del Señor, ha de hazer las obras de angel.

B. Greg. in orationeq̃ habuit ad populum.

Ad Rom.8

Malach.2.

Quien

Universidad de Deusto Biblioteca

3. Reg. 19. Quien viera al propheta Elias como huya de la reyna Iezabel tan cã- A
sado y fatigado, y como ya no podia passar adelante echose a la som-
bra de vn enebro, y estando alli vino a el vn angel del cielo, y despier
tale y dale a comer pan cozido en el rescoldo, y a beber vn vaso de
agua, y esforçose tãto con aquella refecion, que le traxo el angel, que
dize luego el sagrado texto, Et ambulauit in fortitudine cibi illius vsq;
admontem Dei Oreb. Todo esto representa la vida de vn iusto perse
guido de la sensualidad que muchas vezes con tanta molestia se halla
tan cansado, que le parece que ya no puede passar adelante. Pues que
remedio? Venga el angel y dele a comer el pan celestial, cozido en fue
go de charidad, y dele el vaso de agua de doctrina, con que le refres-
que, y esfuerce. Callad hermano, tened paciencia, que algun dia se aca
baran estos trabajos, y fatigas, y se bolueran en refrigerio y eterna cõ
solacion, en esto se ha de emplear el angel, que es el sacerdote. Quien
viera a S. Pedro como se cuenta en la sancta scriptura, en vna carcel B
atado con dos cadenas, dormiendo entre dos ministros de justicia, y
a la puerta dos guardas, & custodes erant ante ostium carceris, & Pe-
trus dormiens inter duos milites. Y llega vn angel percussoque latere
Petri excitauit eum dicens, Surge velociter. En todo esto se represen-
to vn miserable peccador dormido en su peccado entre dos enemigos
que son la muerte y el demonio, atado con dos cadenas, que son amor
del mundo, y amor de si mismo. Pues que remedio para que salga este
Pedro, este guijarro, este que parece mas piedra que hombre. Que
venga el Angel, que es el sacerdote, y que a golpes y bozes le despier-
te, con palabras, y con exemplos, y con reprehensiones, para que se le
uante velociter, y se aproueche de la buena occasion, que agora tiene
para alcançar misericordia. Los antiguos tenian la imagen de la
Actumm. 12. occasion puesta en muchos lugares para que se les acordasse de
aprouecharse della quando se les offreciesse oportunidad. Y para dar C
a entender quanto importa no la dexar passar, la pintauan sobre vna
rueda que nunca esta queda en vn lugar y pintauan la con vnas alas
en los pies, porque facilmente se va. Y pintauanla con el rostro cubier
to con los cabellos de la frente porque no se dexa conocer, sino estan
muy attentos a mirarla. Pintauanla tambien con el colodrillo caluo,
porque si vna vez se va no tienen por donde la asir. Y tambien la pin
tauan con vna nauaja en la mano, porque corta las esperanças a los
que la dexan passar. Y pintauanla acompañada con vna criada que se
llama, Elpesame, porque esta acompaña a los que no sabẽ aprouechar-
se de la occasion, por esto persuadale el angel del Señor a este dormi-
do que se leuante de presto y no pierda la occasion que tiene para su
remedio. Llamase tambien el sacerdote Angel, porque el Angel tie-
ne

A ne vna gran excelencia entre otras, que siempre esta en presencia de
la diuina Magestad, y este ha de ser su mas ordinario officio del sacer-
dote, estar siempre en el acatamiento de Dios, orando, y rogando por
el pueblo, y alabando a aquella altissima Magestad, como se le dize en
las palabras del fundamẽto: Benedicite sacerdotes Domini Domino.
Deste diuino exercicio saldra dispuesto para tratar el sacro sancto my
sterio del altar con la reuerencia que conuiene. Y para esto acuerde-
se, que dize el sancto Esaias, que vio vn Seraphin, que tomo vna bra- Isai. 6.
sa encendida del altar con vnas tenazas para limpiarle los labios. Co-
sa marauillosa fue esta, por ventura el Seraphin tomo la brasa con las
tenazas, porque temia quemarse con ella? No porcierto. Porque el Se
raphin no recibio cuerpo que se pudiesse quemar, pero tomola con
las tenazas, porque era brasa del altar, para enseñar con quanta reue-
rencia y pureza de alma se han de tratar las cosas del altar. Pues si el
B Seraphin con tanta reuerencia tomo la brasa del altar, con quanta mas
reuerencia ha de ser tratada la infinita Magestad de Dios, que esta real
y verdaderamente en este altissimo Sacramento? Y si desta manera se
recibe, tambien se recibira su diuina gracia con la qual se alcança la
gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, &c.

SACERDOS.

Modus, qui seruandus est in concionibus, quæ habendæ sunt, quando nouus sacerdos primam Missam celebrat.

C IN prima missa à nouo sacerdote celebranda non opor
tet, vt concionator totam integram de illo altissimo
mysterio habeat concionem (plurimas enim nouas
missas intra annum celebrari contingit) sed conueniẽ
tius erit de illo euangelio, quod in ea festiuitate, aut
Dominica occurrerit, prædicare. In discursu autem concionis poterit
super aliquam eiusdem Euangelij clausulam vnum, aut duo notabilia
de illo sacrosancto mysterio, nec non de sacerdotij dignitate, vel de
sanctissima Eucharistia discutiendo pertractare. Quarum materiarum
plurima, eademque obseruatu dignissima in hac summa sub hoc titu-
lo, Sacerdos, & in litera E. titulo Eucharistia, notabilia reperiet: plura
etiam in tabulis omnium librorum à nobis dudum editorum sub eis-
dem titulis inueniet. Quibus proculdubio, licet plurimas per plures
annos de hac re habeat conciones, amplissimam variarum rerum ma-
teriam, ne auditoribus fastidium generet, ad prædicandum cõparabit.

CONCIO SEVA

sermo spiritualis coram synodo sacerdotali habendus.

Ad Heb. 7. MElchisedec interpretatur Rex iustitię, deinde autē Rex Salen quod est Rex pacis sine patre, sine matre, sine genealogia: inquit Beatus Paulus ad Hebræos scribens. Perfectus sacerdos has debet habere conditiones à D. Paulo hic assignatas, & in nomine Melchisedec summi sacerdotis significatas. His verbis S. Apostolus nos docet, qualiter se debeat sacerdos cum proximo, & cū Deo habere: nam erga proximū debet esse Princeps iustitiæ, & pacis, erga Deum autem non debet amorem suum in creaturis, sed in ipso tantummodo collocare, ac si esset sine patre, sine matre, & sine genealogia. Hæc omnia Spiritus sanctus per Malachiam Prophetam nos erudiuit: vbi loquens cum sacerdotibus sic ait. Et nunc ad vos mandatum hoc ō sacerdotes, si nolueritis audire, & si nolueritis ponere super cor, vt detis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum mittam in vos egestatem, & maledicam benedictionibus vestris, & maledicam illis, quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proijciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrum stercus festiuitatum vestrarum, & assumet vos secum, & scietis quia misi ad vos mādatum istud, vt esset pactum meum cū Leui dicit Dominus exercituum: pactum meum fuit cum eo vitæ, & pacis, & dedi ei timorem, & timuit me, à facie nominis mei pauebat. Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in ore eius. In pace, & æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate: labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege, irritum feciſtis pactum Leui dicit Dominus exercituū. Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis, sicut non seruastis vias meas, & accepistis faciem in lege. Satis hæc verba cum verbis Diui Pauli, circa sacerdotem Melchisedec cohærent, qui, vt diximus, Spiritu sancto dictante eas quas perfectus Sacerdos habere debet, conditiones, posuit. Inter quas prima est, quod Sacerdos debet esse Rex iustitiæ quæ consistit in reddendo vnicuique quod suum est, & id quod ei debetur. Sacerdos est debitor honoris & gloriæ Deo: proximo autem est debitor boni exempli ac doctrinæ, & tunc erit Rex iustitiæ (sicut Melchisedec) quando his duobus creditoribus debitum præstauerit, & adimpleuerit attendens Dei honorem.

Malach. 2.

B

C

A norē, & proximi sui vitam spiritualem. Vt Beatus Hieronymus sacerdotes ad has obligationes adimplendas incitaret, eos in libello de vita clericorum ad Nepotianum in hūc modū alloquitur. Clericus, qui Christi seruit Ecclesiæ interpretetur primo vocabulū suum, & nominis diffinitione prolata nitatur esse quod dicitur: si enim cleros Græcè, sors Latinè appellatur, propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt Dei, vel quia ipse Dominus sors, ideſt, pars clericorū est, quia autē vel ipse pars Domini est, vel Domini partem habet, talem se exhibere debet vt & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit: Pars mea Domine. Nihil extra Dominum habere potest, quod si quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus: Verbi gratia, Si aurū, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem cum istis partibus Dominus pars eius fieri non dignabitur. Si ait, Ego pars Domini sum, & funiculus hæreditatis eius, non accipio partē inter cæteras tribus, sed quasi Leuita, & sacerdos viuo de decimis, & altari seruiēs altaris oblatione sustentor. Habens victum, & vestitū his contentus ero, & nudam crucem, nudus sequar. O mira verba tanti doctoris digna maximè q; ponderanda. Et beatus Ambrosius super Psalmos ait. Portio mea Dominus (sic enim ipse legit per nominatiuum.) O quam rarus est in terris, qui dicere possit, Portio mea Dominus, quā alienus à vitijs, quam segregatus ab omni labe peccati, qui nihil habet cōmune cum sæculo, quem non aliqua negotiorum secularium cura solicitet, verus minister altaris Dei Deo nō sibi natus. Deniq; cū Moysi dictū est, vt populo Israel per singulas tribus diuideret terras, & tribueret singulis tribubus portionē, tribum Leuiticam excepit dicens. Filijs Leui non erit sors, neque portio in medio fratrum suorum, quia Dominus Deus pars eorum est. Negatur his terræ diuisio, vt ipsi sibi fiant cœlestis possessio. Hæc ille. Maxime perpendendum est super illa verba Malachiæ Prophetæ, Deum minari sacerdotibus, nisi verba eius in cordibus suis ponere voluerit, firmissimumq; habuerint propositum diuino ipsius nomini gloriā dare, dum inquit. Mittam in vos egestatem. Hoc, vt reor in euangelicis sacerdotibus nūc adimpletur: nam cum plurimi eorum gloriam, quam debent, Deo non reddant, & Ecclesiasticos redditus prauissimè dispendant, & insumant, Deus illos pauperie, atque egestate punit. Quæro à vobis Patres mei, quare Deus permittit, vt Reges Christiani tantis se necessitatibus oppressos videant, & quod summus Pontifex eis redditibus faueat ecclesiasticis? Quoniam vos illis abutimini, non estis Reges iustitiæ, sicut Melchisedec sacerdos Dei. Iustitia distributiua est, vt redditus vestros pauperibus impendatis, vos autem in rebus prophanis illos insumitis, & ideo Deus de vestra iniustitia iustitiam facit, & in vos egesta-

B. Hieronymus in libello de vita clericorum.

B. Ambr. super Psal. 118

Num. 35.

B

C

egestatem mittit, vt ait S. Propheta. Decimæ dantur Episcopis, & beneficiatis (quales sunt Canonici, & alij præbendas habentes) non solum ad ipsorum, sed etiam ad pauperum sustentationem, sicut B. Augustinus testatur dicés. Decimæ tributa sunt egentium animarum. Et Beatus Hieronymus, ac Beatus Damascenus in capitulo, Quoniam ibidem, sic aiunt. Quidquid habent clerici, pauperum est. Et rursus Beatus Augustinus alibi inquit. Qui dare decimas non vult, res alienas inuadit, & quot pauperes in locis in quibus ipse habitat, illo decimas non dante, fame mortui sunt, tot homicidiorum reus ante Iudicis tribunal apparebit: quia rē à Deo pauperibus delegatam, suis vsibus reseruauit. Ergo si ille, qui decimas soluere non vult, pauperū (vt ait Beatus Augustinus) homicida est, multo profecto potiori iure dicetur esse homicida sacerdos ille, qui postquam decimas collegit, & recuperauit, eas non soluit pauperibus, in quorum remedium ipsas accipit, non impartitur, verum etiam in depraua tos vsus consumit? Vultis (ait Caietanus) scire quomodo bona pars decimarum cum pauperibus distribuenda est? Ego sic probo, nam sequeretur ex contrario sanctam Ecclesiam iniustitiam facere, dum præcipit sæcularibus, vt decimas Ecclesiasticis soluant. Status enim ecclesiasticus centesima pars est totius Christiani populi. Quod si decimæ sunt tantummodo clericis, & non pauperibus applicandæ, maxima fit iniustitia, dum ipsi soli decimas omnium temporalium fructuum reportant nihil egenis, & pauperibus tribuentes. Ponamus quod in aliquo populo centum habitant vicini, quorum quilibet centū modios tritici colligit, tunc si decimæ fideliter ab his soluantur, sacerdos, seu Cura parrochialis eorum accipit mille modios: singulis autem aliorū cum filios, vxorem, ac familiam sustentandam habeant, contingunt nonaginta. Tunc quæro. Aut iste clericus tenetur sibi reseruans necessarium, reliquum pauperibus distribuere, aut non? Si ad hoc obligatione astringitur, ergo bene fecit ecclesia, dum præcepit vt illi decimæ, ad pauperum sustentationem soluerentur. Si autem non tenetur eas pauperibus distribuere, sed totas integras sibi assumere, tunc sequitur iniustam esse legem ecclesiasticam, quæ decimas soluere præcipit: siquidem iuxta proposita exempla maior quantitas fructuum terræ vni dūtaxat ecclesiastico, quam decem sæcularibus contingit. At dicere non possumus sacratas sanctiones, seu ius Pontificium præcipiens soluere decimas, errare. Sequitur ergo, quod ecclesiastici, qui bona sua pauperibus non distribuunt, ea in mala conscientia retinent. Et quanuis iuxta quorundam opinionem ad restitutionem non teneantur, quia solum contra iustitiam distributiuam delinquunt, sunt tamen in tam malo & periculoso statu non facientes eleemosynas, nec bona sua pauperibus distribuentes, sicut ille, qui in alio

B. Aug. relatus in. c. decimæ. 16. quæst. 1.

Caiet. 2. 2. q. 85. art. 1.

A B C

A alio quocunque lethali scelere perseuerat. O tempora infœlicia! O morum mutatio! Quæ est hæc sæculorum differentia? Olim quando ecclesiastici erant boni dispensatores, & opes suas pauperibus tribuebant, tunc Reges, & Imperatores Christiani de suo regio patrimonio ecclesias magnis donationibus, ac muneribus afficiebant: intuebantur enim Episcopos, & alios ecclesiasticos ea cum pauperibus fide lissimè impartiri, atque ita reputabant id, quod ipsis donabant, viduis pupillis, atque egenis distribuere. Nunc autem, cum plurimi ecclesiastici fideles dispensatores non sint, permittit Deus, vt Reges ne cessitate oppressi nouos redditus non solum non impartiantur ecclesijs, verum etiam eos, quos antea habebant, ad ea quæ in regno sunt necessaria, subtrahant, & sic hodierna die S. Malachiæ prophetia adimpletur, scilicet, Mittam in vos egestatem. Verba illa Prophetæ, Si nolueritis ponere super cor vt detis gloriam nomini meo, possunt
B etiam intelligi ita, vt sint quædam comminationes aduersus illos ecclesiasticos, qui in persoluendo diuino officio (quod ad laudes Domino decantandas fuit institutum) negligentes existunt. Nam præter iustitiam, quam sacerdotes obseruare tenentur attendentes Dei honorem, & bonum spirituale proximi, alia etiam obligatione astringuntur, videlicet singulis diebus altissimo Deo censum horarum canonicarum persoluere. Non solum vero tenentur ad diuinum officium fideliter recitandum, sed etiam ad omnes circunstantias, quibus ipsum diuinum officium recitare debent, videlicet ad attentionē, & deuotionē. Cum Innocentius Tertius Concilio generali præsideret, vt in capitulo dolentes, de celebratione missarum, refertur, denuntiatum fuit ibi plurimos clericos ac prælatos magna cum relaxatione diuinum officium persoluere: cumqua tanto malo remedium
C adhibendum esse prouideretur, in hanc formam decretum quoddam institutum fuit. Sub pœna suspensionis penitus inhibemus, districtè præcipientes in virtute obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiosè celebrent, pariter & deuotè. Vbi glossa inquit, studiosè, intellige quo ad verba, ita vt versiculum aliquem non prætermittant: deuotè, quantum ad intentionē animæ, sic vt ipsi recitantes in alijs rebus minimè cogitēt.

Innocen. 3. in. c. dolentes. de celebratione missarum.

Caietan. in summa verbo, horæ canonicæ. c. 4

Circa hoc dubitari solet quæ attentio ad diuinum officium persoluendum requiratur? Et respondent Theologi sufficere vnam è quatuor attentionibus, scilicet aut quantum ad sola verba, aut quantum ad sensum literarum simul cum oratione vocali aut quantum ad id, quod mediante ipsa oratione intenditur: veluti si quis recitans matutinum, aut aliam canonicam horam cogitaret in his, quæ ad animam suam consequi intendit, qualis est remissio culparum, propriæ vitæ correctio, virtutes Theologales, fides, spes, & chari-

tas, atque alia spiritualia, quæ in oratione comparare, & acquirere A conamur. Quartum denique est, quando in aliquo horum trium non cogitaret, sed in sola Dei misericordia, ac Iesu Christi Redemptoris nostri passione. Vna ergo ex his quatuor attentionibus ad diuinum officium persoluendum sat est. Quapropter nullam suæ inaduerte ntiæ excusationem habet is, qui horas canonicas recitans vnam ex his quatuor attentionibus non habuerit, atque ita mortaliter peccaret, qui voluntariè & aduertenter nullam harum in ipsis horis canonicis recitandis haberet. Ille autem, qui non attendens, se diuerteret, venialiter tantummodo peccaret. Hoc igitur tributum sacerdos secundùm iustitiam quotidie tenetur Deo soluere. Cuius præcepti plures sunt transgressionis modi. Alij etenim quacunque occasione oblata multis diebus officium non recitant, & proh dolor tanta est aliquorum relaxatio, vt quia duntaxat iter faciunt, horas canonicas, quas Deo debent, prætermittunt, non deficit eis in diuer- B sorio tempus ad ludendum, & sermocinandum, & deest tempus ad horas canonicas recitandas. Isti nullam apud Deum de peccato suo excusationem habebunt Alij verò sunt, qui esto, quod recitent, & præcepto ecclesiæ satisfaciant, tam inaduertenter recitant, vt non solum non mereantur, sed etiam, quia nullam attentionem habent ad id, quod faciunt, grauiter delinquant. Quod si hæc inaduertentia voluntaria est, peccant mortaliter, quia transgressores sunt ecclesiastici præcepti, quo per obedientiam iubentur, vt studiosè pariter & deuotè peragant diuinum officium, si vero inaduertentia illa non est voluntaria, præcepto quidem ecclesiastico satisfacient licet propter negligentiam non claudendi ostium omnibus prauis cogitationibus, venialiter peccent. Hæc autem ignauia, & segnities solet esse causa ob quam non consequimur fructum quendam orationis, qui est gustus, quem sentiunt illi, qui attentè recitant, si- C cut sentiebat Sanctus Dauid, qui ait. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Hac dulcedine priuantur illi, qui absque deuotione, & attentione horas canonicas recitant, atque hoc est id, quo illis Deus per Propheram hic minatur dicens. Quia non posuistis super cor, vt daretis gloriam nomini meo, mittam in vos egestatem. Hoc est, quia cum diuino officio vacaretis, non direxistis corda vestra, vt daretis gloriam nomini meo, idcirco in pœnã huius culpæ mittam in vos egestatem, non quidem egestatem diuitiarum, id enim parum supplicium est, sed mittam in vos siccitatem, & sterilitatem spiritus. Hoc etiam idem Dominus per Hieremiam Prophetam ait his verbis. Maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter. Vbi glossa interlinealis, & ordinaria inquiunt, idest, desidiosè. Maledictus in Sacra scriptura sterilem, & infructiferum signi-

Psal. 18.

Hiere. 48.

ficat

A ficat, vt in Genesi. Maledicta terra in opere tuo, idest sterilis: multo- *Genes.* 2.
ties enim coletur, & arabitur, sed fructus non producet. Sic in præsentiarum ait Sanctus Hieremias, eum, qui negotia Dei desidiosè, tepidè, & negligenter fecerit, non consecuturum esse eos fructus, quos si feruidè, attentè, ac deuotè fecisset, consequeretur.

Appellatur etiam sacerdos Rex iustitiæ, quoniam in ministerio sacerdotali tenetur obseruare ipsam iustitiam etiam cum oue quæ sibi commissa est, & hoc in administratione diuinorum sacramentorum, maxime in sacrosancto pœnitentiæ sacramento. Sacerdos, qui iurisdictionem ordinariam, vt parochus, vel commissariam, vt illi qui licentiam habent audiendi confessiones in causis spiritualibus, quæ in foro interiori animæ aguntur, iudex est, ac per consequens obligatur iustitiam obseruare, pœnitentem, qui dispositus est ad ab- B solutionem, absoluendo, & ei, qui ex parte sua ad remissionem culparum obicem ponit, absolutionem denegando: quod si contrarium facit, iustitiam nequaquam seruat. Si quis enim sua crimina confitetur, & ad restitutionem famæ alicuius obligatur, siue falsum crimẽ imposuit proximo, siue propositum habet iniuriam sibi illatam vlciscendi, siue occasionem peccandi auferre non vult, siue complacentiam habet alicuius sceleris iam commissi, proculdubio huic deneganda est absolutio: sacerdos vero, qui propter amicitiam, aut propter alios respectus huiusmodi homines absoluit, contra iustitiam se facere non dubitet. Ergo infidelis est, siquidem executionem iustitiæ in re tanti momenti non obseruat. Idcirco ei, atque alijs similibus Dominus hic per Prophetam Malachiam ait. Maledicam benedictionibus vestris, & maledicam eis, eo quod non posuistis super cor. Vbi B. Hieronymus ait. Quidquid à vobis benedicetur, à me C maledictũ erit. Quasi dicat, Cũ vos concubinariũ, aut alium quẽcunque absolutione indignum absolueritis, eique vestram dederitis benedictionem dicentes: Ego te absoluo in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti, super hanc benedictionem mittam ego maledictionem, & maledicens maledicam benedictionibus vestris, & maledicam eis, Digo que les echare mi maldicion y otra vez digo que se la echare. Obseruate, obsecro, quoties Dominus repetit se illis maledicturum esse. In quo significauit, quam maledictus manebit ille, cui vos benedixeritis, & vos etiam cum eo. Itaque cum vos dixeritis. Ego te absoluo, Dominus dicet, Ego te condem- *Matth.* 18.
no. Sed quare hoc Domine? Nunquid tuis Apostolis, & in eis omnibus successoribus eorum, videlicet sacerdotibus eorum autoritatem habentibus non dixisti. Quæcunque solueritis super terram, soluta erunt & in cœlis? Quare ergo condemnas illos, quos Sacerdotes tui absoluunt? Dico rursus, quod maledicam benedictio-

nibus vestris, quia non posuistis super cor. Quando propter amici- A
tiam, aut propter lucrum temporale, vel propter timorem hominum,
eum, quem damnare debebatis, absoluitis, tunc Deum in cordibus
vestris non habetis, nec eius negotium, sed potius vestrum exequi-
mini. Idcirco maledicam benedictionibus vestris, vt non solum ip-
si absoluti non maneant, verum etiam vos, & ipsi ligati maneatis.
Insuper adijciam, ait Dominus. Ecce ego proijciam vobis brachium.
In distributione sacrificiorum dabatur Sacerdotibus brachium dex-
trum eorum animalium, quæ offerebantur: Y dize Dios. Yo os da-
re con vuestros sacrificios en los ojos y en el rostro, como quien di-
Leuitici. 7. ze. Toma essa carne con ella te ahogues: mal prouecho te haga, nun-
&. 9. ca otra comas. Et dispergam super vultum vestrum stercus solenni-
Deut. 18. tatum vestrarum. O magnam iustitiæ Dei seueritatem? Animaduer-
tite, quod nomen Deus solenitatibus prauorum Sacerdotum impo- B
nat: vocat enim illas stercus odibile diuinæ maiestati, quo ipsi mes-
sacerdotes magis inficiuntur, & fœdantur, ideo adiecit. Et assumet vos
secum, hoc est, stercus adhærebit vultui vestro, & in immunditiam
vertemini. Super quo B. Hieronymus inquit, Deum in his verbis im-
probis sacerdotibus significare displicentiam, quam de sacrificijs ipso
rum habet, quæ omnia propter peccata eorum se abijcere, & in facies
illorum mittere contestatur, boluerse los ha al rostro sus sacrificios,
nec solum ipsa recipere volet, sed etiam eos propter illa puniet, vt sci-
licet ostendat (inquit Sanctus Doctor) quod sunt tales qui offerunt,
qualia & illa, quæ offerũt. Hæc omnia, ait S. Apostolus Paulus, propter
vos scripta sunt. Existimant sacerdotes, Deũ nimis contentũ esse mis
sa, & sacrificio, quod ipse offerunt: Deus autem eis inquit, Proijciam
vobis brachium. Yo os dare en rostro con vuestros sacrificios, y con
vuestro ministerio. Sed nunquid ò Domine missa sacerdotis improbi C
non est verum sacrificium, in quo vnigenitus filius tuus hostia est?
Ita planè. Quare ergo dicis, te cum illa sacerdotem dedecore, & igno
minia esse affecturum? Quoniam minister, qui eam obtulit improbus
est: celebrauit enim absque præuia confessione, cum confessoris co-
piam haberet, vel, vt decuit, crimina sua non est confessus, atq; ita ea
missa: qua ille me ipsum placare putabat, ego illi bellum inferam: erit
enim ad maiorem eius condemnationem, siquidem absque firmo pro
posito omnium peccatorum occasiones auferendi, & absque debitis
Leuit. 21. præparationibus celebrauit. In Leuitico sic scriptum est, Sacerdo-
tes Domini incensum, & panes offerunt Deo, & ideo sancti erunt,
& non polluent nomen eius. Si hoc sacerdotibus, qui tantum-
modo incensum offerebant, dicebatur, quanto maior sanctitas,
puritas, & munditia requiritur in sacerdotibus euangelicis, qui mi
nistri sunt altissimi sacrificij, vbi Iesus Christus verus Deus, &

verus

A verus homo offertur, & immolatur? Ideo sancti erunt, & non pol-
luent nomen eius. Nomen in diuinis literis aliquando virtutem sig-
nificat, vt apud Diuum Marcum Christus Redemptor noster cũ suis *Marci vlt.*
sacris discipulis loquens dixit. In nomine meo dæmonia eijcient, hoc
est, in virtute mea. Improbi autem, & scelerati sacerdotes nomen, &
virtutem Iesu Christi polluunt diuinis sacramentis abutentes: impe-
diunt enim virtutem, & merita huius cælestis Reparatoris ne operẽ-
tur effectum suum, qui est, gratiam conferre, & alia diuina dona dig-
nè accipienti communicare. Ita Diuus Hieronymus hoc verbum, Pol *D. Hieron.*
luunt nomen Dei, interpretatur, & exponit dicens. Dum sacramenta *super. c. 1.*
violantur, ipse, cuius sunt sacramenta violatur. Itaque polluere nomẽ *Malachiæ.*
Dei, est sacramentis quodammodo vim inferre (id est, violentar los *Prophetæ.*
sacramentos) ne effectum suum exequantur. Quod autem in sequen-
tibus verbis eiusdem Prophetæ ad sacerdotes Leuiticos Dominus di
B cebat, ad sacerdotes etiam Euangelicos optimè applicari potest. Et
scietis (ait S. Propheta) quia misi ad vos mandatum istud, vt esset pa-
ctum meum Leui dicit Dominus exercituum: pactum meum fuit cum
eo vitæ, & pacis, & dedi ei timorem, & timuit me, & à facie nominis
mei pauebat. Sicut Deus fecit pactum cum tribu Leui, vnde omnes le
gales sacerdotes ortum habebant: sic etiam pactum fecit cum sacrosan
cti euangelij sacerdotibus. Sed quas leges tunc ò Domine tuis mini-
stris sacerdotibus posuisti? Pactum meum fuit cum eis vitæ, & pacis,
hoc est, pactum boni exempli vitæ, & pacis erga fratres suos. Hanc le-
gem Deus sacerdotibus constituit, cum dixit. Sic luceat lux vestra co
ram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem *Matth. 5.*
vestrum qui in cælis est. Loquens D. Paulus de Philosophis, postquã *Ad Rom. 1.*
dixit, qualiter Deus se illis reuelauit ita, vt sint inexcusabiles, adiecit
statim. Qui cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificaue-
C runt. Et paulò inferius. Et sicut non probauerunt Deum habere in
notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum. Quidam horum ver
borum sensus, & satis legitimus est hic. Quanuis Philosophi illi cog-
nitionem Dei habebant, non tamen probarunt, se illum cognouisse,
& ideo Deus illos tam seuero supplicio puniuit. Vnde clarissimè in-
fertur non sufficere Christianis habere fidem, & Dei cognitionem
nisi id operibus comprobent. Debes ò Christiane homo probare te
esse Christianum. Si Ethnicus, & infidelis à te quæreret, vtrùm Chri-
stianus esses. Tu ei diceres. Ita planè. Rursus si Gentilis, aut Maurus
id non crederet, qualiter, & quomodo id probares? In hunc modum
id probo. Ego quidquid Christus Deus, ac Redemptor meus in suo
euangelio præcepit, vt Christianus homo faciat, efficio: ergo Christia
nus sum? Non solum in eum credo, verum humilis sum, castus, pau-
per spiritu, iniurias condono, proximum diligo licet inimicus sit, elee

mosynas erogo, tempus in bonis operibus, ac sanctis exercitijs in
A sumo, & me ipsum in consideratione excellentiarum altissimi Dei,
& diuinorum beneficiorum in homines collatorum, nec non in
consideratione sacratissimæ vitæ Redemptoris mei, vt sic in diui-
no eius amore inflammer, libentissimè occupo. Ergo Christia-
nus sum. O quam pauci hodie existunt, qui hoc modo se Chri-
stianos esse probare possint. Quamobrem valde pertimescere de-
bemus ne de nobis dicatur id, quod de infœliciſsimis illis Phi-
losophis dictum fuit. Sicut non probauerunt Deum habere in
notitia, ideo tradidit eos Deus in reprobum sensum. O Christia-
ne sacratissimo sanguine Iesu Christi redempte animaduerte dili-
genter non sufficere tibi fidem, quam habes, & summi Dei cogni-
tionem, animaduerte necessarium esse te id bonis operibus ac bo-
nis exemplis comprobare: quod si non facis, maxime time, ne te
B Deus in reprobum sensum tradat. Si igitur Deus hoc ab omni-
bus Christianis exposcit, multo magis à sacerdotibus, qui propter
status sui excellentiam tenentur luce bonorum exemplorum om-
nes alios Christianos clarissimè illuminare, ita vt cum eos alij
proximi videant, manus in cælum eleuent, & dicant. Benedi-
ctus, & glorificatus sit Deus, qui talem sacerdotem, talem mini-
strum, & talem animarum nostrarum pastorem cuius vita cum do-
ctrina cohæret nobis præbuit. Sequitur amplius. Dedi ei timo-
rem, & timuit me, & à facie nominis mei pauebat. Contremisce-
bant Sancti Deum offendere, non tantum propter timorem pœ-
næ, quantum propter amorem, quo illum prosequebantur. Si cui-
libet sancto viro diceretur olim, & nunc dicatur, vt vnum è duo-
bus eligat, videlicet aut peccatum mortale committat, aut gloriam
deperdat: responderet vtique cum Diuo Paulo. Quis nos separabit
C à charitate Dei? Mas quiero estar bien con Dios, seruirle, y amar-
le sin peccado, que posseer la gloria, si para ello (por imposible)
fuesse necesario peccar. O vtinam hic sanctus timor nunc in cordi-
bus nostris regnaret, quanta bona operaremur, & à quantis malis
nos ipsos auerteremus. Præter amorem, & sanctum timorem, quem
sancti primitiuæ ecclesiæ habebant, acceperant etiam à Deo scien-
tiã ad ecclesiã illuminandam: atque ita de illis dici possunt verba, quæ
sequuntur. Lex veritatis fuit in ore eius. In ore illorum sanctorum
nunquam falsa doctrina inuenta fuit, nunquam errores docuerunt
vel per ignorantiam, aut per malitiam, sed semper purissimas veri-
tates. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam. Si scientia amit-
teretur in ore sanctorum Doctorum, videlicet Beati Augustini, Hie-
ronymi, Ambrosij, Gregorij, atque aliorum inueniretur, & omnes le

gem

A gem requirent ab ore eorum. Ipsi difficultatibus in ecclesia oblatis re
spondebant, ipsi hæreticos confundebant, errores destruebant, & soli
das veritates docebant. Nec mirum est, quia de quolibet eorum dici
poterat, Angelus Domini exercituum est. Era cada vno dellos vn em
baxador de Dios puesto en la yglesia sancta por interprete suyo. Ecce
igitur fratres quales erãt primitiuæ ecclesiæ sacerdotes. De plurimis
vero, qui nunc viuunt, proh dolor, dici potest id, quod ibidem Leui-
ticis sacerdotibus dictum fuisse refertur, scilicet, Vos autem recessi-
stis de via, & scandalizastis plurimos in lege, irritum fecistis pactum
Leui: dicit Dominus exercituum. Primum malum, quod commit-
tunt, postquam sacerdotale officium receperunt, est à via Domini
retrocedere. Dicimus, postquam sacerdotale officium inceperunt,
quoniam plurimi eorum antequam hoc altissimum munus subirent,
honesti, recollecti, studiosi, ac virtute præditi erant: postea autem
B fiunt dissoluti, & negligentes. Sæpenumero euenire solet, vt quis,
antequam ad sacerdotalem ordinem promoueatur, literis quam di-
ligentissimè operam det animaduertens, & secum euoluens se exa-
men esse subiturum, postquam autem presbyter factus est, eorum,
quæ antea sciebat obliuiscitur. Antequam curatum beneficium obti-
neat summam alicuius Doctoris euoluit, vt sufficiens ad illud mini-
sterium inueniatur, postquam vero in beneficio positus est, vix librũ
videt necdum in manibus sumit, sed tempus, quod ei à seruitio eccle-
siæ restat in ludis, atque alijs impertinentibus insumit. Plurimi pro-
pter sufficientiam suam beneficium obtinuere, qui si rursus modo
examinarentur iure possent ab auditione confessionum priuari, his
merito dici potest. Recessistis à via. Et quod peius est, scandalizastis
plurimos in lege: hoc est, multis scandali, & peccati occasio extitistis.
Nam (vt ait Diuus Gregorius) cum pastor per abrupta graditur, con- *B. Greg. in*
sequens est, vt ad præcipitium grex sequatur. Eis etiam dici potest *pastorali.*
C id, quod in eodem Propheta sequitur. Irritum fecistis pactum Le-
ui. Etenim Episcopus, qui eos ordinauit ex nomine Dei illos
adiurauit, ideſt, El obispo que los ordeno, les tomo la palabra en
lugar de Dios, diziendo vnicuique eorum. Promittis mihi, & præ-
lato tuo obedientiam? Et vnusquisque respondet. Promitto. Atque
in hoc obedientiæ voto includitur etiam votum castitatis. O rem la-
chrymis sanguineis, & maxima cum tristitia deplorandam! vix enim
reperiuntur, qui suis maioribus tam rebelles sint sicut plurimi ex ec-
clesiasticis existunt prælatis suis. Non est miles, qui duci suo non obe-
diat, non enim expectat, vt sibi res secũdo præcipiatur: ecclesiastici au
tem expectant, vt excommunicationis pœna ad aliquid agendũ mul
ctentur. Quid de continentia dicam? Solum referam dictum Beati *B. Greg. in*
Gregorij de hac materia sic dicentis. Qui post acceptum sacrum *Registro.*

ordinem

ordinem lapsus fuerit in carnis peccatum, sacro ordine ita careat, vt A
ad altaris ministerium vlterius non accedat. Væ, væ temporibus nostris infœliciſsimis. Plorabat olim Propheta Hieremias dicens. Qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. O incommutabilis Deus, vtinam nunc multis sacris vestibus ecclesiæ vtẽtibus illud Hieremiæ lamentum verè non posset applicari, qui diuino officio peracto, & vestibus benedictis nudatis in sacrario eodem die (aliquos eorum dico non omnes: plurimi enim sunt altaris ministri charitate, & castitate decori) vitiorum cœnum, & voluptatis stercus amplecti non abhorrẽt. Stupescite cœli de tam præpostero, & execrando opere. Per viscera misericordiæ Dei nostri vos obsecro, Patres mei, ad vniuscuiusque pedes prouolutus, vt id, quod Sanctus Apostolus ait de Sacerdote Melchisedec sine patre, sine matre, sine genealogia animo perpẽdatis, & diligentiſsimè consideretis. Sicut enim de illo nulla descendentia, seu origo remansit, sic ex sacerdote nulla generatio, nulla succeſsio, nullus maioratus, aut temporalis memoria remanere debet: ha de ser traslado de Melchisedec, de quien no quedo generacion temporal. Denique animaduertite id, quod tandem Propheta Malachias illis improbis sacerdotibus inquit, Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis, quod hodie etiam in illis exequitur: videte namque qualiter modo sacerdotes non tanti æstimantur, sicut olim in primitiua Ecclesia: cuius ratio est, quia illi publicè, & secretè bene viuebant, nihil in eorum vita sæculares reprobatione dignum inueniebant: modo autem, quia ipsi honorem Dei non zelant, nec Deus illorum honorem attendit, quin potius permittit, vt plurima delicta, quæ in secreto commiserunt, maxima cum eorum ignominia patefiant. Esta es la justicia, que manda Dios hazer a los malos sacerdotes que les salga la lepra a la cara para confusion suya. Si ergo volumus vt Deus honorem nostrum zelet, & pallium (vt aiunt) super peccata nostra mittat, honorem eius non etiam zelemus iustè, pacificè, modestè, ac piè viuentes, & omni studio curantes, vt veri Iesu Christi Redẽptoris, ac summi Pontificis nostri imitatores simus. De quo D. Paulus ait. Talis decebat, vt nobis esset Pontifex, sanctus innocẽs, impollutus segregatus à peccatoribus. Quẽ quidẽ si in his excellẽtijs imitati fuerimus, merebimur hic adornari diuina eius gratia, & postea coronabimur gloria, ad quam nos perducat ipse Dñs Iesus Amen.

Thren. 4.

B

C

Sacerdos honorandus est.

Exod. 28. IN lamina illa aurea summi sacerdotis scriptum erat, vt patet in Exodo: sanctum Domino, hoc est, homo Deo sanctificatus, & consecratus, vt videlicet per hoc intelligeret indignum fore eum aliud, quam diuina tractare. Ex quo colligere debent sacerdotes noui testamenti ad

A ad quæ teneantur, cum maiorem dignitatem consequuti sint. Et qua pietate, & reuerentia eos venerari debeamus declarat Ecclesiasticus his verbis. In tota anima tua time Deum, & sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum, qui te fecit, & ministros eius non derelinquas. Mira ratione cultum Dei, & sacerdotum copulauit: vt intelligas hæc duo ita esse iungenda, vt qua pietate colas Deum, eadem quodammodo eius sacerdotes, quasi diuinum aliquid colas. Sacerdotibus apud AEgyptios tantum honoris habitum esse legimus, vt quo tempore fames totum orbem oppresserat alimenta illis ex publicis horreis gratis prębrentur. Quod si tantus honor quadrupedum sacerdotibus exhibitus est, qualis veri, & omnipotentis Dei sacerdotibus haberi commeruit. *Eccles. 7.*

Beatus Gregorius Nazianzenus in quadã oratione inquit. Noli mihi dignitates eorum, qui te purgant, curioſe expendere, neque ex maio- *B. Gregor. Nazia. ora. in Sanctum lauacrum.*
B rum prosapia iudica. Etenim alius alio melior, vel humilior, quia te vnusquisque est sublimior. Cæterum ita cõsidera. Sint annuli duo, aureus hic, ferreus alius, vterque eadem regia imagine sculptus. Ceræ ambo imprimãtur, quid inter signum hoc & illud intererit? Nihil. Discerne materiam in cera, etiam si sapientiſsimus existas: dic quodnam ferri, quodnam auri sit signaculum. Sed quo pacto vnum est? Quia inter materiam, non characterem est diuersitas. Ita & vbi sit omnis baptizator, qui licet conditione excellat, æqualis tamen baptismatis vis est, ac vnusquisque æqualis tibi sit expurgator, qui fide eadem est formatus. *Simile.*

Sacerdotis artificium.

C BBeatus Chrysostomus homilia quadam ait. Imitandi sunt boni medici, qui non vno curationis modo vtuntur: sed cum viderint primis remedijs non esse depressum morbum, alia atque etiam alia rursus excogitant: & aliquando quidem ligantes membra, doloribus dolores excutiunt, aliquando verò incidunt, ita multis varijsque medendi generibus tandem corpus ad sanitatem reducunt. Qua re pariter tu animarum medicus factus, omni curationis modo, secũdum leges Christi vtaris, omnique studio coneris ad virtutem reducere, primum viuendi exemplis, deinde orationis grauitate, ac postremo patrocinij, ac auxilij copia. *B. Chrysost. hom. 30. in Matth. Simile.*

Idem inquit. Quemadmodum cum videris arborem pallentibus folijs marcidam intelligis, quia aliquam culpam habet circa radicem: ita cum videris populum indisciplinatum, & irreligiosum, sine dubio cognosce, quia sacerdotium eius non est sanum. *Idem hom. 34. ope. imperf.*

Idem quoque alia homilia ait. Si asinum Deus loqui fecit & per vatem Balaam benedictiones spirituales largitus est, multò magis *Idem hom. 55. in Ioã.*

gis per sacerdotes, etiam si praui sint, Deus efficiet omnia. A

Sacerdotis cura.

Cæsa. homi. lia. 22. Simile.

CAEsarius Arelatensis in quadam homilia inquit. Sacerdotes in Ecclesia similitudinem habent ouium: Christiani vero populi typum præferunt agnorum. Quomodo enim oues per campos & prata discurrunt, vineta & oliueta circumeunt, vt de pastis herbis, cibum lactis præparent agnis suis: ita sacerdotes diuinis sacrarum scripturarum montibus assiduè legendo, verbi Dei debent flores decerpere, ex quibus spiritualis lactis filijs suis valeant cibum ministrare, vt possint partem habere cum Apostolo Paulo, qui dixit. Lac vobis potum dedi non escam. Non incongruè sacerdotes ouium similitudinem habere videntur. Sicut enim ouis duo vbera habent, ex quibus nutriat agnum suum: ita & sacerdotes duobus vberibus, doctrina videlicet, & exemplo debent pascere populum Christianum. Considerate tamen fratres quia oues non solum ipsæ ad suos agnos veniunt, sed B etiam agni sui eis obuiam currunt: & ita vbera matrum suarum, frequenter capite percutiunt, vt aliquoties ipsarum matrum corpora de terra subleuare videantur. Tamen iniuriam ipsæ oues libenter excipiunt, dum agnorum suorum cupiunt videre profectum. Hoc etiam boni sacerdotes debent fideliter desiderare, vel cupere, vt filij pro salute animæ suæ assiduis eos interrogationibus inquietent, vt dum filij pulsantibus gratia diuina tribuitur, etiam sacerdotibus sanctarum scripturarum secreta reuelantibus æternũ præmium præparetur.

Sacerdotis prauitas non destruit sacramenti virtutem. C

Simile. VT medici ægrotatio non impedit medicinæ virtutem: sic nec sacerdotis flagitium sacramenti effectum.

Simile. Vt qui primo musicam fidium discunt, liras nonnullas perdunt, & obterunt: sic non sine populi detrimento Ecclesias curandas accipiũt, qui ad tam graue ministerium accedunt indocti, & ignaui.

Sacerdos cordi comparatur: vt enim cor est fons omnium sensuum sic & ex antistite exire debent crebræ precationes, solida doctrina, insignes virtutes. Et vt cor habet sedem in medio corporis: ita sacerdos debet esse in medio omnibus communis, & æqualis. Et vt cor est veluti medium inter animam, & corpus: sic præsul medius esse debet inter Deum, & homines.

In Exodo legimus sacerdotem ex iussu Dei portasse in humeris super pectus suum nomina filiorum Israelis scripta in lapidibus pretiosis, Quibus voluit scriptura significare, fore, vt summus ille animarũ pastor

A pastor Christus Iesus subditos suos in humeris super pectus suũ portaret, & ouem veheret ad gregem, quæ ante perierat. Erant hæc nomina scripta non attramento, quod posset deleri, sed stylo ferreo, vt intelligant omnes euangelici pastores & præsules, debere se in animo subditos suos portare, nullamque esse rem, quæ tãtam vim habeat, vt possit subditorum memoriam ex eorum animo delere. In lapibus pretiosis vt intelligãt, quam charas Christus Dominus habeat oues suas, & quanto amore ipsi præsules debeant suos subditos semper prosequi, pro quibus debeant (si opus fuerit) sanguinem suũ fundere. Ideo summus sacerdos hos pretiosos lapides non in dorso, sed in pectore, & in corde gestabat, vt posset eos semper aspicere, & ante oculos habere, quos ardenti charitate diligebat.

Beatus Augustinus super Ioannem inquit. Si superbus fuerit minister, cum diabolo computatur, sed non contaminatur donum Chri- *B. Aug. tra ctatu. 5. in.* B sti, quod per illum fluit. Purum est, quod per illum transit, liquidum est, venit ad fertilem terram, puta quia ipse lapideus est, quia ex aqua fructum ferre non potest. Per lapideum canalem transit aqua *Ioannem.* in canali lapideo nihil generans, sed tamen hortis fructum plurimum affert. Spiritualis enim virtus sacramenti ita est, vt lux quæ ab illuminandis pura excipitur, & si per immundos transeat, non inquinatur. *Simile.*

Idem tractatu 46. in Ioannẽ ait: Qui malè facit nõ prædicat de cathedra Christi, inde lædit, vnde malè facit, non vnde benedicit. Botrũ car- *Matth. 7.* pe, spinam caue. Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Botrum cape, spinam caue. Quia botrus de radice vitis aliquando exortus pendet in sepe. Crescit palmes, inseritur spinis, & portat fructum spina non suum, Non enim spinam vitis attulit, sed spinis palmes incubuit. Noli interrogare nisi radices. Quære radicem spinæ, ex tra inuenies à vite. Quære originem vuæ, vitis hanc protulit à radice. *Simile.*

C Cathedra ergo Moyses vitis erat, Pharisæorum mores spinæ erant. Doctrina verò per malos palmes in sepe. Botrum inter spinas cautè lege, ne, dum quæris fructum, laceres manum. Et cum audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem, quæ dicunt facite, legite vuas, quæ autem facere nolite, cauete spinas.

Sacerdotes, & Monachi, & quicunque alienis opibus, & sudoribus sustentantur meminisse debent ad eos potissimum illa verba Psalmi *Psalm. 104* pertinere. Dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt, vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirãt. Duplici ergo omine rei erũt, si officio suo desint, altero, quod legẽ Dei violãt, altero quod gratis panẽ suum manducãtes alieno sanguine pascuntur.

(?)

Sacerdo-

Sacerdotis dignitas.

Ioan.13. FInita vltima cœna Dominus suis sacris discipulis dixit. Scitis quid fecerim vobis? O patres sacerdotes vtinam sciretis, & intelligeretis, quid fecerit vobis Dominus, cum dignitatem sacerdotalem, & altissimam potestatem absoluendi largitus est. O vtinam hoc animæ palato gustare sciretis. O vtinam stateram non mendacem ad hoc ponderandum haberemus! O quis verè cum B. Augustino diceret. Domine quid tibi sũ, quia iubes me diligere te? quid tibi sum, vt tanto pere me videre, & amplecti desideres, quod cum in cælo sis associatus illis, qui tibi tam bene seruire, & rectè amare sciunt, venias ad hunc miserabilem, qui te offendere, & tibi male seruire optimè scit, y parece (si assi se puede dezir) que no te puedes hallar sin mi, o señor mio, y que amor te trae a poner en mi pecho? Benedictus, & glorificatus sis Deus meus, que siendo quien eres amorem tuum in tam vili vermiculo, qualis ego sum, ponere voluisti, & ad me cum tua regia persona venire, ac te ipsum in meis indignis manibus ponere non dedignaris. Como quien dize. Yo mori por ti vna vez, y vengo agora a ti, para que sepas que no estoy arrepentido dello, mas si fuesse menester moriria por ti otra vez. Que coraçon quedara enhiesto a tal requesta de amor? Suppliquemos pues al señor, que nos haze la vna merced, que nos haga tambien la otra, hoc est, que nos de agradecimiento de tan soberanos beneficios. Porque sus diuinas dadiuas sin ser estimadas, agradecidas, y seruidas no nos seran prouechosas.

Sacerdotis exercitia.

Leuit.6. IN lege veteri Deus sacerdotibus præcipiebat, vt ne ignis in templo deficeret, ipsi curam haberent mittendi in eum ligna, y de ceuar lo a cada passo. Sic, ne ignis diuini amoris in sacrosancta ecclesia deficiat, sacerdotes continuo debent admouere ligna, videlicet sanctas admonitiones, & bona suæ vitæ exempla: & hoc est munus eorum, videlicet sustentare ignem illum, quem Dominus venit in terra incendere. Ingens profectò malum esset, si sacerdotes Dei nunc haberent cor confractũ: al cabo de tanto tiempo que tã ordinariamẽte han echado en el, el efficacissimo betun, que es la Sacratissima sangre del innocẽtissimo cordero Iesu Christo, y que no aya soldado todos sus quiebras, y roturas: de manera que se les pueda dezir a ellos aquello, que

Malach. 2. Dios por el Propheta Malachias dixo a los sacerdotes de la ley antigua. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirẽt de ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege. O quam multi sunt modo, quibus hoc verè dici potest, que aun solo el ver como rezan los officios diuinos

A diuinos tan sin modo, y deuocion causa gran escandalo. Considere mus ergo o patres, antequam horas Canonicas recitare velimus, nos cum Deo loqui incipere, ante cuius maiestatem maximo cum tremore sunt seraphines inflammati, & intelligamus parum ad rem nostrã pertinere plurimos psalmos recitare, si in illis altissimo Deo amoris affectum non offerimus, eique gratias agimus cum peccatorum nostrorum contritione, & cum alijs huiusmodi seruitijs, & donis quæ à nobis ipse postulat. Y si rezando se nos remontare la imaginacion cayendo en cuenta boluamos luego al ristre del sancto exercicio, que tenemos començado.

Sacerdos distributor est diuitiarum Dei.

Simile. B SI Rex centum mille aureos huic vrbi elargire vellet non ne ille, qui ad illos distribuendos ab ipso Rege eligeretur maximum sibi fauorem fieri putaret? Ita plane. Animaduertat ergo sacerdos, se esse distributorem non centum mille aureorum, sed ineffabilis thesauri, qui in consecrata hostia continetur, & ipse solus autoritatem habet distribuendi illum fidelibus Christianis. Atque ita Seraphicus Pater noster Franciscus considerans pergrandem sacerdotum dignitatem, & loquens in testamento suo de reuerentia, quæ eis exhibenda est propter hoc officiũ, inquit. Quia nihil video in hoc sæculo corporaliter de ipso altissimo filio Dei, nisi sanctissimum corpus eius, & pretiosissimũ sanguinem suum, quem ipsi recipiunt, & ipsi soli alijs ad ministrãt. Sed in hac distributione duo sunt cõsideranda, videlicet q hoc ineffabile sacramentum est etiam sacrificium, & in quantum est sacramentum, confert gratiam ex opere operato, hoc est, ex propria virtute, & ex se ipso, vt dicunt Theologi. Hanc autem gratiã sanctissimi sacramenti sacerdos, & qui digne communicat, accipiunt: at illam gratiam, quam sacerdos accipit, non potest alicui impartiri, aun

C que tambien se dize repartir la gracia del sanctissimo sacramento ministerialmente quando comulga a otro con su mano. Si vero consideramus hanc hostiam viuam, in quantum est sacrificium sacerdos eam communicat, & est distributor virtutis, & valoris huius diuini sacrificij, inter viuos, & defunctos, siquidem ad omnes, & pro omnibus in sancta ecclesia ab ipsis sacerdotibus offertur, y assi lleua muy principal parte aquel que encomendo la missa, y por quien el sacerdote la dize, y offrece, y lleuan tambien las almas del purgatorio, y mayor parte aquellos, por quien mas particularmẽte offrece el sacerdote aquel sacrificio. Distribuitur etiam fructus huius diuini sacrificij per omnes fideles viuentes, si tamen aliqui propter peccata sua illo se indignos non efficiunt. Vt autem hanc materiam concludamus sumat sacerdos excellentissimum Scoti consilium, ad sciendum quo pacto hunc the- *Scot. quod libeto. 20. Simile.*

saurũ distribuere debet, y es q̃ haga cessació de bienes como hazẽ los A
q̃ deuẽ muchas deudas, vt si aliquis debeat triginta, aut quadraginta millia aureorũ suis bonis cedit, & ea in manibus iustitiæ ponit, ipse autẽ index tũc dedita suo ordine, & vt oportet, persoluit. Sic sacerdos cõsideras plurimas obligationes, quas parẽtibus, amicis, ac benefactoribus debet bonis quantũ ad hoc cedat, põgalo todo en manos de Dios para que esse mesmo señor a quien offrece el sacrificio, lo reparta, y de respectiuamente, segen la obligacion que el a cada vno tiene.

Sacerdos semper Deum in memoria habere debet.

QVoniam remediũ contra peccatũ est, Deum semper in memoria, adducere, ideo ipse Dñs in Exodo præcipiebat, vt sũmus sacerdos laminã auream in mitra perdenté asportaret, ita vt caderet supra
Exodi.28. frontẽ Sacerdotis vbi sanctissimũ nomẽ Dei scriptũ esse debebat. Facies (inquit sacer textus) laminã de auro purissimo, in qua sculpes nomen sanctũ Dñi, quod quidẽ nomen erat, Tetragramaton, hoc est, nomen triũ literarũ. No caya este nombre sancto esculpido en la plancha de oro atras, ni a los lados de la cabeça del sacerdote, sino encima de la frente, para significar la continua memoria, que de Dios el Sacerdote era obligado atener. Diuersa peccata ex diuersis principijs oriuntur. Verbi gratia. Carnalitas ex appetitu sensitiuo: homicidium ex ira: iniustitia ex cupiditate ditinendi alienũ, & sic de alijs peccatis: sed omnia illa habent quoddã principiũ, & originẽ, ex quo dimanant
Deute.32. videlicet ex obliuione Dei. Postquam sanctus Moyses in Deuteronomio retulit maius peccatũ, quod Hebræi cõmiserant, videlicet idolatriã, reddit rationẽ dicens. Deũ, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Dei creatoris tui. Idolatria, vt ait D. Paulus, ad omne peccati genus extenditur: inquit enim ad Ephesios scribens. Omnis fornicator
Ad Eph.5. aut immundus, aut auarus, quod est idolorũ seruitus. Si ergo obliuisci Dei, est causa idolatriæ, & hæc, vt Apostolus asserit, per omne genus peccati currit, de primo adultimũ sequitur, quod obliuio, quã homo de Deo habet, est quoddã generale principiũ vnde omnia peccata oriuntur. Sed dicent Sacerdotes omnes, se quotidie Dei recordari, atque ita hanc peccatorũ occasionẽ prorsus ablegatam habere: quotidie enim rẽ sacrã faciunt, & septẽ horas canonicas recitant, & hoc nihil aliud est, quam loqui, tractare, & communicare cum Deo. Verũ sciant Sacerdotes quod duobus modis possunt de Deo memoriam habere: alij etenim illam in lingua duntaxat habent, vt videlicet mysteria diuina, & prodigiosa opera altissimi Dei referant. Alij vero ea referentes lingua se ipsos in amore ipsius Dei recreant, & inflammant, ac propter accepta beneficia continuas Deo gratias magna cum deuotione, & reuerentia reddunt. De primis est maxima multitudo, eorum videlicet

A licet, qui quotidie horas Canonicas recitant, & linguis suis diuina eloquia referunt, sed tamen deprauatè viuunt. Hæc profectò recordatio, quam de Deo habent, est ad maiorem ipsorum damnationem. Alij autem recordantur Dei vt scilicet, diuinam eius voluntatem expleãt. De his loquitur regius Propheta, quando referens, qui sint illi, quibus Deus suam misericordiam communicat, inquit. Et misericordia *Psal.102.* Domini ab æterno, & vsque in æternum super timentes eum: & memores sunt mandatorum ipsius ad faciendũ ea. Hoc inbẽjs decordantur Dei, & præceptorum eius, non solum vt illa ore proferant, doceãt & prædicent, sed vt ipsa opere adimpleant. Hæc est memoria, ac recordatio, quam Deus ab omnibus Christianis, & maximè sacerdotibus postulat. Hæc figurata fuit per illam laminam auream, in qua sanctissimum Dei nomen scriptum erat, & quæ super oculos sacerdotis pen-
B debat, quoniam hæc memoria, & recordatio Dei semper coram oculis sacerdotis esse debet.

Sacerdos instrumenta sunt libri.

OMnia officia seu artes mœchanicę habent sua instrumenta, quibus ars ipsa exercetur. Eques, siue miles habet arma, pictor peni- *Simile.*
cillos: faber ferrarius maleos, & limas, atque alia ferramenta. At vero plurimi sunt sacerdotes, qui vel solum breuiarium habent & nullos alios libros, qui sunt instrumenta quibus virtus exercetur, & scientia ad gubernandum, & docendum alios, maximè si cura animarum eis incumbit, addiscitur. Alij sunt, qui licet plurimos habeant libros, eos tamen non euoluunt, sed in se confidunt dicentes se iam literis operã dedisse: & ideo sufficere habere libros in quibus sit scientia, quam ipsi aliquando didicerunt. Sed profecto isti decipiuntur, quoniam me-
C moria hominis labilis est, & oportet, vt instar agri excolatur, qui nisi cultiuetur, spinis & tribulis adimpletur. Recordetur ergo sacerdos, & præcipuè, qui curam animarum habet, quod Dominus dixit. Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio, sed super can- *Matth.5.*
delabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Lucerna est bona do- *Marci 4.*
ctrina, ad quam necessaria sunt instrumenta videlicet libri, & assiduũ *Luc.12.*
studium. Candelabrum autem, super quo hæc lucerna collocari debet est bona vita, virtutis, & charitatis plena. Porrò qui vitam vitiosam *Seneca epi-*
viuit, & bonam doctrinam docet lucernam sub candelabro ponit: ete *stola.20.*
nim vitiosa opera eius lucem bonorum operum extinguunt, qui autẽ studiosam vitam viuit, & bona verba, ac bonam doctrinam docet, is lucernam super candelabrum ponit, & lucem omnibus, qui in domo, videlicet in ecclesia Dei sunt, præbet.

Multa vt his quæ habentur litera P. titulo prælatus possunt huic materiæ deseruire.

SANCTVS.

A

B. Bern. in ſerm.

BEatus Bernardus in quodam ſermone ait. Tria ſunt, quæ in feſtiuitatibus ſanctorum vigilanter conſiderare debemus: auxilium ſancti, exemplum eius, confuſionẽ noſtram: auxilium eius, quia qui potens in terra, potentior eſt in cælis ante faciem Domini ſui. Sienim dum hic adhuc viueret miſertus eſt peccatoribus, & orauit pro eis, nunc tã to amplius, quanto verius agnoſcit miſerias noſtras & orat pro nobis patrem: quia beata illa patria charitatem eius non mutauit, ſed augmẽ tauit, imo potius mouit ſibi viſcera miſericordiæ, cum ante fontem mi ſericordiæ aſſiſtit. Debemus etiam vitam eius attendere, quia quandiu interris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt, non declinauit, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram, ſed viam regiam tenuit, donec B veniret ad illum, qui dicit. Ego ſum via, veritas, & vita. Item diligentiori intuitu confuſionem noſtram aſpiciamus, quia homo ille ſimilis nobis fuit paſsibilis, ex eodem luto formatus, ex quo & nos. Quid ergo eſt, quod non ſolum difficile ſed impoſsibile credimus, vt faciamus opera, quæ fecit, vt ſequamur veſtigia eius.

B. Hiero in epiſt.

B Hieronymus in quadam Epiſtola ait. Nihil ſolicitius prouidendum eſt, quam vt ſolennem diem non tam ciborum abundantia, quã ſpiritus exultatione celebremus, quia valde abſurdum eſt, nimia ſaturitate velle honorare martyrem, quem ſcimus Deo placuiſſe ieiunijs.

B. Chryſoſt. ſup. Matth. cap. 24.

Cum hac ſentẽtia B. Hieronymi cõuenit B. Chryſoſtomus ſuper Matthæũ vbi ait. Quæ eſt iſta iuſtitia, ſanctos colere, & ſanctitatẽ contemnere? Primus gradus pietatis eſt, ſanctitatem diligere, poſtea ſanctos quia non ſancti ante ſanctitatem fuerunt, ſed ſanctitas ante eos, ſine C cauſa ergo iuſtos honorat, qui iuſtitiam ſpernit. B. Chryſoſtomus in quadã homilia ait. Sicut is, qui ſupra excelſam petrã ſtat fluctus rider, quos videt magno impetu ad ripas rumpere, & protinus in ſpumam ſolui, ita & ſanctus virtuti vacans, in ſecuro conſtitutus loco nihil in ſuaue fert à rebus turbulentis, ſed tranquillus animo & quietus ſedet.

B. Chry. hom. 22. in Geneſ. Simile.

Idem homi. 43. in 1. ad Cor. Simile.

Idem in homilia ait. Hoc in mundo coronas non petamus, ne ſi aduenerit ipſum coronationis tempus, imminuerimus nobis præmia. Nam quemadmodum artificibus accidere videmus, qui quidem ſi ipſi ſe alant, & operẽtur maiorem accipiunt mercedem: ſin verò apud conductores ipſos victitant, non parũ illis à mercede ſua detrahitur: ita & cum ſanctis agitur. Si quis & innumera bona fuerit operatus, tum verò & innumera mala perpeſſus, integram habet mercedem, & pleniſsimam retributionem, non bonorum tantum quæ fecerit gratia ſed malorum etiam, quæ tulerit. Qui autem requie hic, & fœlicitate

fruitus

A fruitus eſt, tam ſplendidam coronam non eſt illic conſequuturus.

Idem ho. 27. in Gen. Simile.

Idem in alia homilia inquit. Sicut qui ſenſibilem curſum magna contentione peragit, nullum currentium videt, ſed animo ſuo ad curſum intento facile omnia tranſit, feſtinans ad deſtinatum ſcopum: eodem modo vir ſanctus virtutis curſu, vt currat, feſtinat, & terra negleCta in cælum redire concupiſcit.

B. Greg. li. 10. mora. cap. 25. Simile.

Beatus Gregorius in moralibus inquit. Iuſtorum vita palmæ comparatur, quia palma inferius tactu aſpera eſt, & quaſi aridis corticibus obuoluta, ſuperius vero viſu & fructibus pulchra. Inferius corticum ſuorum inuolutionibus anguſtatur, ſed ſuperius amplitudine pulchræ viriditatis expanditur: ſic eſt ſanctorum vita deſpecta inferius, ſuperius pulchra: imo quaſi multis corticibus obuoluitur, dum innumeris tribulationibus anguſtiatur: in ſummo vero illa quaſi pulchræ viriditatis folijs, & amplitudine retributionis expanditur. Ha-

B bet palma quoque quo à cunctis generibus arborum differt. Omnis enim arbor in ſuo robore & trunco iuxta terram vaſta ſubſiſtit, ac groſſa, ſed creſcendo ſuperius anguſtatur, & quanto pauliſper ſublimior, tanto in altum ſubtilior redditur. Palma verò minor ab imis inchoat, & iuxta ramos, ac fructus ampliore robore, ac trunco exurgit, & quæ tenuis ab imis proficit, vaſtior ad ſumma ſuccreſcit: ita huius ſæculi dilectores in terrenis rebus fortes ſunt, in cæleſtibus debiles, pro temporali lucro, & gloria, ad mortẽ deſudare parati ſunt, pro ęterna gloria, nec parum quidem in labore ſubſiſtunt. At contra iuſtorum vita per palmam ſignata, qui nequaquam in terrenis ſtudijs ſunt fortes, ſed longius ſtudioſos ſe exhibent Deo quam ſæculo. Vt in menſa principis apponuntur pretioſa vaſa aurea, & argentea mirabiliter elaborata, & epulæ ſplendidæ, & ſuaues: vaſa, vt admireris, dapes, vt eas

Simile.

C ſumas: ſic in vita ſanctorum proponuntur miracula ad admirationem: virtutes vero ad exemplum.

B. Cypr. de ſingularitate clericorum.

Beatus Cyprianus ait. Sicut modica aquæ gutta multo vino infuſo à ſe tota deficit, vinique ſaporem, & colorem induit. Ferrum candens priſtina, propriaque forma exuitur, & igni ſimillimum efficitur: ſolis radio aer perfuſus in eãdem transformatur luminis claritatem, & ſpeculum radijs ſolaribus directè irradiatum, ſolis in ſe recipit ſimilitunem, idque putares alterum eſſe ſolem: ita etiam ſancti Dei claritate, in intimis ſuis totaliter penetrantur, ſicque Dei formes effecti, in Dei ſimilitudinem in beatitudine transformantur.

1. Petri. 1.

Sancti viri ſemper in virtute proficere cõtendũt perpẽdẽtes, quod B. Petrus ait. Nõ vocauit nos Deus in immũditiã, ſed in ſãctificationẽ. Quid eſt, vocauit nos Deus in ſanctificationẽ? Vt qui per Dei vocationẽ, & ſuã cõuerſationẽ ſãctificati ſunt, ſanctificẽtur adhuc, & quid eſt adhuc? Amplius, & amplius quotidie per omniũ virtutum exercitia.

Sanctus raro inuenitur. A

Matth.7. POstquam Propheta Michæas dixerat. Væ mihi quia factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ & non est botrus ad comedendum: præcoquas ficus desiderauit anima mea, addidit. Perijt sanctus de terra & rectus in hominibus non est. Super quæ verba Beatus Hieronymus in Commentarijs ad Ephesios. 4. cap. in fine inquit. Omne hominum genus Deus his verbis deplorat. Quid autem relatis antea similitudinibus indicare voluerit his verbis manifestat. Perijt sanctus de terra, iam non inter homines reperitur, æqui, iustique studiosus. Vox Hebræa Chasid, pro qua sanctum interpres frequenter transfert, benignum, & misericordem significat. Sicque Propheta regius dicebat Saluum me fac quoniam defecit sanctus. Nullus est. Quasi dicat, qui aliorum commodis studeat inseruire, nullus est,

Psal.11. qui de alijs benemereri curet. Tribuebatur hoc nomen sanctus, in B principio Ecclesiæ omnibus, qui sacro baptismate abluebantur, vt annotat Beatus Augustinus super psalmos. Nam cum in veteri lege circuncisi omnes, sancti dicerentur, sicut ex Leuitico patet, vbi inquit dñs. Sancti eritis, quia ego sanctus sũ. Et alibi: Populus sanctus est Domino: præstantiori ratione baptizati omnes sic dicebantur. Et sic Beatus Petrus aiebat. Vos genus electum, gens sancta. Nam (vt docet Origenes) sanctus est, qui segregat se à malis actibus, & mancipatus, atq; dedicatus est Deo. Tum cum autore Macrobio, sanctum interdum sit quod sacrum, aut religiosum, interdum idem quod incorruptum: in de fit, vt quia per baptismum puri, & immaculati efficimur, sancti dicamur, & simus. Sic ad Ephesios inquit Beatus Paulus. Elegit nos in ipso, vt essemus sancti, & immaculati. Et ad Romanos. Omnibus, qui estis Romæ dilectis Dei, vocatis sanctis. Et ad Philippenses: omnibus sanctis, qui sunt Philippis. Et in fine: salutant vos omnes sancti. C Verum quia sanctitas (autore beato Dionysio de diuinis nominibus) est ab omni scelere libera, perfectaque munditia, firmatia tam religione, sanctos solum eos appellare in vsu est, quos apud Deum degere, & eius visione frui certo scimus. In sacra scriptura tamen sanctus hic dicitur, qui omni, qua potest pietate, Deum colit, atque proximum beneficijs iuuat. In qua significatione vsurpatur, quod nullus reperiatur in terra, qui Deum colat, atque reuereatur, vt par est. Quæ verba si de decem tribubus dicta esse quis velit, facile in eam deueniet sententiam, vt omnes prorsus defeciſſe credat, cum in eandem omnes abijsse captiuitatem videat, à qua nunquam sunt reuersi. Omnes enim captiui à Rege Assyriorum fuerunt. Verum in eam sententiam vix adduci potero, vt nullam, qui Deum timeret, atque reuereretur, in illa gente reperiri asseram. Nam cum iniquis Heliæ tẽporibus hoc

B. Augu. in Psal. 85. Leui. 11. Deut. 7. Orig. hom. 11. sup. Leuit. Macro. lib. 2. Satu. c. 4. Ad Eph. 1. Al Rom. 1 Ad Phil. 1. B. Dionys. lib. de diui. nomc. 12.

A ipsi in mentem venisset, atque persuasum esset, dictum illi esse legimus, quod nunquam ipse existimasset verum. Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal. Semper Deus in populo suo aliquos reseruat sibi. Quod in Tobia clarè constat, qui in illa captiuitate constitutus, nec sic quidem à Dei timore recesit. Quoniam tamen pauciſsimi reperiebantur sancti, & recti, tunc in terra omnes perijsse dicit, sicut in Psalmo dicitur. Non est qui faciat bonum non est vsque ad vnũ, quia pauciſsimi erant, qui opere complerent bonum. Per hyperbolen ergo, qua frequenter sacra scripturavtitur, hoc dictum esse constat, quum & temporibus Michææ, Amos, & alios Prophetas fuisse legamus. Quod autem nunc, hoc etiam plorare posſimus mala inumerabilia, quæ nostris oculis inũdare videmus, manifestè declarant.

3. Reg. 19. *Psal. 13.*

B

Sanctorum labores.

BEatus Gregorius in quadam homilia inquit. Cũ recognosco Iob in sterquilinio, Ioannem esurientem in eremo, Petrum extentum in patibulo, Iacobum decollatum ab Herodis gladio, cogito qualiter Deus in futuro cruciabit quos reprobat, qui ita durè affligit, quos amat. Et in moralibus inquit. Electos Dei cernimus, & pia agere, & crudelia tolerare. Hinc ergo colligitur dominus strictus iudex quãtas illic feriat districtione, quos reprobat: si sic, hic cruciat, quos amat.

B. Greg. in hom.

Litera. L. titulo labores iustorum, inuenies ad hoc multa annotata.

Sanctus mirabile opus Dei est.

OMnia opera Dei sunt mirabilia: sed inter omnia ait S. Dauid, quod mirabilis Deus in sanctis suis. Hazer vn artifice de hierro colado, y de azero fino vn arnes que no se pueda passar con ningun C tiro, gran artificio es, pero hazer de barro vn arnes que tenga tanta resistencia y fortaleza como el de hierro o de azero, esto seria cosa sin comparacion mas marauillosa. Sic quod Deus angelos spirituales singulari sortitudine præditos creauerit, opus quidem suæ infinitæ potentiæ fuit: pero el hazer que los hombres de huesso y carne flaca y miserable, que es vna poca de tierra vil, y baxa tengan en alguna manera fortaleza y restencia como los angeles, esto pone mayor admiracion. Mirabilis Deus in sanctis suis. Admirabilem se ostendit Deus in hoc quod cum sancti ex tam fragili materia sint, & cum à dæmone, mundo, & carne tam grauibus tentationibus, & contradictionibus expugnentur, non victi essent quin potius ipsi vicerunt, & ingentes victorias reportarunt. Merito Ecclesiasticus dixit. Facile est in oculis Dñi subito honestare pauperem. Honestare hic idem est, quod ditare bonis spiritualibus, & corporalibus. Atq; ita dicitur in libro Sapiẽtię.

Simile. *Eccleſi. 11.* *Sap. 7.*

Innumerabilis honestas per manus illius. Vocat diuitias honestatem, illas videlicet, quas Deus præbet: nam illæ, quas homines illicitis medijs, & negotiationibus acquirunt ipsos ad turpitudines, ad voluptates: ad immunditias, & ad alia plurima vitia inuitant: illæ vero, quas Deus elargitur, inuitant ad honestatem, castitatem, & sanctitatem. Idcirco in eodem Sapientiæ libro loquens diuina Sapientia, de Patriarcha Iacob inquit. Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, dedit illi scientiam sanctorum, honestauit illum in laboribus, & compleuit labores illius. Scientia sanctorum est cognoscere res diuinas in sua causa. Nos amorem Dei per effectus cognoscimus videlicet, quia nos redemit, & pro nobis mortuus est: atque ita Diuus Paulus inquit. Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Cognoscimus etiam eius potentiam, sapientiam, & bonitatem per effectus creationis, & conseruationis mundi. At vero sancti in gloria cognoscunt diuina mysteria in sua causa, ideſt, in Deo: cognoscunt enim in Deo eius amorem, bonitatem, sapientiam, & potentiam, &c. Sed quæro quando hanc scientiam Deus Patriarchæ Iacob dedit? Quando illi ostendit scalam, quæ principium habebat in pectore eiusdem Dei, & angelos, qui per eam ascendebant, & descendebant. Hæc scala plurimorum graduum, erat cumulus meritorum Iesu Christi Redemptoris nostri, & omnium operũ, quæ ipse pro nostra reparatione operatus est, quæ suum principium habent in pectore Dei, & inde, ex diuinitate scilicet, eorum præcipuus valor exiuit. Dum autem angeli per illam scalam ascendunt, & descendunt perinde est, ac si diceretur, quod per merita huius diuini Dñi descendũt angeli onerati supernis donis, & misericordijs, ideſt, baxan angéles cargados de soberanas misericordias, y bueluen con el agradescimiento, y aprouechamiẽto de los hombres. Sed væ, væ, & millies væ, y quã poco desto deuen de lleuar aora, segun somos los hombres deste tiempo ingratos, y oluidadizos. Illic ergo sanctus Patriarcha vidit mysteria, quæ Iesus Christus operatus est, & vidit illa in sua causa, id est in Deo, & ideo inquit Sapiens. Dedit illi scientiam sanctorum & honestauit illũ in laboribus, hoc est, in laboribus ditauit illũ bonis spiritualibus, & corporalibus. De nostro altissimo Deo inquit D. Paulus. Diues est in omnes, qui inuocant illũ. Omnes gratiæ, & virtutes, quas sancti habent sunt eminẽter, & infinitè in Deo: puritas virginũ, fortitudo martyrum, charitas Apostolorũ, misericordia confessorũ, &c. Et quãdo Deus venit ad aliquam animam, venit cũ omnibus suis diuitijs, gratijs, & virtutibus: & hæ virtutes nõ sunt otiosæ sed omnes cor inuitãt, ipsumq; inclinãt, vt amore ipsarũ capiatur, eaq; operetur. Ex quo duo sequũtur, primum quod malũ signũ est quando nõ sentimus has operationes virtutum Dei, quæ nos interius ad castitatem, charitatem, & misericordiam, atque

Sap. 10.

Ad Gala. 2

A

B

C

Ad Rom. 10

A atque ad alia huiusmodi inuitant, signum enim est, quod Deus ad nos non venit: nam si veniſſet, cum virtutes eius non sint otiosæ, profecto cor nostrum expugnarent, ideſt, estuuieran combatiendo nuestro coraçon. Alterum est, quod hi, qui sentiunt virtutes Dei sibi quodammodo bellum inferre seipsosque inuitare, magnam profecto duritiem cordis habent, pues no se quieren rẽdir con tales tiros. Que esten las virtudes de Dios combatiendo a mi coraçon, y que no hagan operacion en el, gran mal es. In Apocalypsi ait B. Ioannes. Vidi in medio seniorum agnum stantem habentem oculos septem, qui sunt septẽ spiritus Dei missi in omnem terram. Hæc sunt septem dona Spiritus sancti, quæ de se ad omnes sunt, & omnes inuitant, ideo inquit. Septem spiritus missi ad omnem terram. Siquidem igitur hæc dona omnes inuitant, magna profecto pertinacia est, eis resistere, & illa non recipere. Hæ ergo sunt diuitiæ, quibus Deus sanctos ditat, & quibus Patriarcham Iacob in laboribus suis ditauit. O fœlices labores, quibus anima ditatur. Idcirco D. Paulus ad Corinthios scribens dicebat. Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Vbi alia littera habet, In omni tribulatione vestra: nam Diuus Paulus congaudebat laboribus aliorum fidelium Christianorum, quia expectabat, & confidebat eos cum ipsis laboribus ditandos esse, & implendos gratijs, ac meritis. Ideo ait. Repletus sum consolatione superabundo gaudio. El gozo se me parece en los ojos, en la boca, en el semblante, y en toda mi persona. Deniq; cõcludit Sapiens dicens. Et compleuit labores illius. Tandem labores eius cum vita finem habuerunt, & incepit quietudinem habere in Limbo, & postea illud habuit, sicut re vera nunc habet in gloria. Consolemur igitur nos ipsos in huius vitæ laboribus, siquidem quantumcunque durauerint, non possunt plus quam ipsa vita durare, & tandem per illos, si patientiã habemus, æterna gloria perfruemur. Nunc igitur reuertamur ad verba initio proposita. Facile est in oculis Domini subito honestare pauperem, ideſt, ex homine paupere, debili, miserabili, & inconstanti, diuitem plurimis gratijs, & virtutibus facere. Atque ita Diuus Paulus cum iustis loquẽs inquit. Repleti estis in illo, qui est caput omnis principatus, & potestatis. Tali re vas aliquod potest esse plenum, vt, postquam repletum fuerit, etiam plus recipere possit. Verbi gratia. Si vas cinere vel lana impleatur, bene potest adhuc in se aquam recipere, quoniam cinis, vel lana nimis porosa est: at si vas re solida impleatur nihil in se præter illam recipit, quin potius expellit quod in se infunditur. Sic anima plena amore mundano, etiam plus recipere potest: quoniam concupiscẽtiæ rerum terrenarum bene se compatiuntur simul in eodem met corde, vt concupiscentiæ honorum, diuitiarum, & voluptatum, &c. Si autem cor plenum est solidis rebus, videlicet diuinis donis, quid-

Apoc. 5.

2. ad Cor. 7.

Ad Colo. 2.

Simile.

quid terrenum in illud infundatur, facile expellet. Omni igitur stu- A
dio fratres chariſsimi contendamus, his diuinis, ac cœleſtibus do-
nis adimpleri, atque ita inanes huius mundi cineres facillimo negotio contemnemus.

Sanctorum exempla.

Origen. lib. 2. in Iob.

SIcut enim cæli luminaria, inquit Origenes, & ſidera in firmamento à Deo collata, cunctis indefinenter, quæ ſub cælo ſunt fulgent, atque omnibus, quæ ſuper terram ſunt per tempora, & generationes mirabiliter lumen ſuum communicant, alia per noctem, vt luna, & ſtellæ: alia per diem, vt ſolis ſpecioſiſsimi radij: ſic & ſanctorum virtutes, inſignia, atque eorum beatiſsimi agones omnibus in æternũ bonorum formam tribuunt, omnibus ſub ſole pietatis exẽplum oſtẽdunt. Sic itaque effulgent, atque emicant ſancti omnes etiam hic tem B
pore huius ſæculi. Alius enim fide præpollet, vt Abraham: alius caſtitate, vt Ioſeph, alius manſuetudine, vt Moyſes: alius conſtantia, & patientia, vt beatus Iob, &c.

Pro omnibus ſanctis concio.

LOnge melius, fratres, hodie clamare poterimus, quam exploratores Moyſi, qui dixerunt. Explorauimus terram, quæ deuorat habitatores ſuos: & vidimus monſtra quædam filiorum Enach, de genere
Num. 13. gigantẽo, quibus cõparati quaſi locuſtæ videbamur. En terra lacte, &
Pſal. 118. melle manans, terra viuentium eſt, de qua Pſalmographus ait. Portio mea Domine in terra viuentium. Vbi angeli omnes indefeſſe Deum optimum collaudant iubilantes, vbi ſancti omnes facie ad faciem gloriam Dei intuentur, vbi denique mortis timor nullus adeſt, ſed vita
iocunda, ac perpetua. Nonne monſtra de genere gigantẽo ibi fidei ſa- C
cræ oculis vidimus? Enimuero. Patriarchæ. Prophetæ, Apoſtoli, martyres, confeſſores, & virgines more gigantum, tam Satanam, quam mũdum, & carnem gloriosè vicerunt, & de quibuſuis ſpiritualibus inimicis magnificè triumphantes, victoriæ palmam obtinuerunt, dicente Apoſtolo. Sancti per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam,
Ad Heb. 11. adepti ſunt repromiſsiones. Ijs, vt ingenuè fatear, nos homunciones comparati ceu locuſtæ videmur, fragiles, infirmi, & vermiculi humi reptantes. Nihilominus virtute ex alto roborati, illuſtria facinora eorũ ſectari, vtcunque valemus. Nedum ſanctos gratia Dei cooperante, ſed & ipſum Dominum gloriæ imitari poſſumus: alioquin ſumma veritas
Luc. 9. non diceret. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Ad hos ſanè gigantẽos viros, & athletas ſuos Rex omnipotens Chriſtus ſermonem ſuum in cacumine mõtis ſedens dirigebat dicens. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt

A eſt regnum cælorum, &c. Nunc par erit, vt aliqua ex ſacro euangelio explicemus, Chriſto Ieſu adiuuante. Primum quod notandum venit eſt, quod ſedens Dominus docebat diſcipulos ſuos. Hoc myſterio nõ vacat. Teſte Auguſtino ad dignitatem magiſtri pertinebat hæc ſeſsio. Sed altius rem indagantes dicamus, eam ob rem ſediſſe, quia lex noua, quam proponebat, pacem & veram tranquillitatem credentibus præſtat. Equidem quando legem veterẽ Deus dedit, de cõſeſſu eius nihil legimus, quanuis poſtea Iſaias dixerit. Vidi Dominum ſedentem *Iſai. 6.* ſuper ſolium excelſum, & eleuatum. Non itaque ſedit Dominus in monte Sina legem daturus, quia neminem ad perfectum adduxit illa lex, neminem quamlibet ſanctum in cælum euexit. At lex noua promittit, & exhibet vitam æternam, quam olim nemo Prophetarum obtinebat. Atque Baptiſta dixit. Pœnitentiam agite: appropinquauit
B enim regnum cælorum. Et in hoc Euangelio ait Dominus. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Quid quod latro ille fœlix die qua obijt, vita æterna potitus eſt? Bene merito Saluator in monte ſedit, ceu ſua ſeſsione ſubindicans, ſeruatores nouæ legis tranquillitatem ingentem poſſeſſuros eſſe: adeò vt in orthodoxis veriſsimum ſit vaticium illud. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in taberna culis fiduciæ in requie opulenta. Quod non mo
do de quauis pacata, & bona conſcientia, intelligere oportet, ſed de *Iſai. 29.* vita beata, & cæleſti, qua angeli, & ſancti fœliciter fruuntur. Sequitur in Euangelio. Et aperiens os ſuum docebat eos dicens. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Qui triginta annis operibus ſanctis locutus eſt nobis, nunc ore ſuo ſacro hæc paradoxa ſanctiſsima ab omnium hominum opinione maximè abhorrentia deprõpſit. Quandoquidem Saluatoris dogmata omnium Philoſo-
C phorum doctrinam ſuperant, omnem intellectum exuperant. Cæterũ Sacra ſcriptura veluti os Domini erat, per quam Dominus loquebatur populo ſuo, tamẽ hoc os clauſum erat vmbris, & typis multis, adeo vt vix pauci ſpirituales ſcripturam intelligerent, donec venit Chriſtus Ieſus lux vera. Hinc in Iſaia legimus. Erit eis viſio quaſi liber clau *Iſai. 29.* ſus, in cuius typo Moyſes faciem velabat coram populo, & adhuc velamẽ poſitum eſt ſuper cor Iudæorum, nec auferetur donec in Chriſtum Dominum verum mundi Saluatorem credant. Hoc velamen in *Exod. 36.* morte Chriſti ſciſſum eſt, à ſummo vſque deorſum, quia ſolus agnus dignus fuit aperire hũc librum, & ſoluere ſignacula eius. Sed iam fas erit, nos quæ ſancto ore ſuo protulit rimari, ait enim: Beati pauperes *Apoc. 5.* ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Mirares, fratres, vt de auſpicari Saluator incipiat Euangelium, nempe à beatitudine, ad quam noſtraptè natura omnes aſpiramus, & eam toto niſu cupimus. Hic omnes labores, & ſtudia hominum tendunt, vt

beati

beati sint,& requiem inueniant, quam extra Deum reperire nemo A
Psal.16. valet, dicente regio propheta: Satiabor, cum apparuerit gloria tua.
Ethic. 1. Sapientes huius sæculi nunc obmutescant, quorum alij in diuitiarum amplitudine, alij in honore, alij in corporis fortitudine, alij denique in voluptatibus fœlicitatem posuerunt. Equidem euanuerunt in cogitationibus suis (vt beatus Paulus inquit) & dicentes se-
Ad Rom.1. esse sapientes stulti facti sunt. Filius Dei, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei, os suum benedictum aperuit, & ipse ait. Beati pauperes spiritu. En maximum legis veteris, & nouæ discrimen. Lex illa diuitiarum abundantiam promittebat seruantibus eam, Euangelium vero in paupertate sitam esse beatitudinem docet. Si audieritis me bona terræ comedetis, olim aiebat Deus. Nunc autem viceuersa beatos appellat pauperes spiritu, & ijs pollicetur regnum cœleste. Vulgus imperitum ait. Beatus populus, cui hæc sunt scilicet bona terrena: At contra qui sapientia patris est, hunc refutat B
Psal.145. errorem dicens. Beati pauperes spiritu. Equidem impletum est, quod Rex Dauid multis retro seculis prophetarat. Aperiam in parabolis
Matth. 13. os meum, loquar propositiones ab initio. Matthæus vero sic habet: Eructabo abscondita à constitutione mundi. Quid obsecro, charissimi tam absconditum, quam in paupertate sitam fore beatitudinem, in mansuetudine possessionem terræ, in fletu consolationem esse locatam? Obseruandum quod non ait Beatus Matthæus: consulebat, aut suadebat, sed docebat eos: Vt ad omnes fideles doctrinam hanc pertinere intelligamus. Vt enim omnes tenentur inimicos diligere, alioquin Deus non dimittet eis peccata, ita paupertas spiritus omnibus prædicatur, & saltim affectu diuitias contemnere illos oportet. Signanter ait: Beati pauperes spiritu: non qui necessitate coacti inopes sunt, sed qui sponte opes contempserunt ob Christi
2.ad Cor. 9. amorem. Non ex tristitia aut ex necessitate (ait Beatus Paulus) hilarem datorem diligit Deus. Hinc Græcè habetur. Beati mendici, id est, qui cum diuitijs abundarent, propter Dei amorem mendici facti sunt, vel, quæ possident, tanquam si ex mendicitate acquisita haberent ea possident. Hinc regius vates inquit. Ego autem men-
Psalm. 39. dicus sum & pauper. Itaque non modo ad monachos fœlicitas hæc spectat, sed ad omnes orthodoxos, reges, magnates, & diuites, qui sic habent diuitias, quasi non habentes sint, qui cum vtuntur hoc mun-
Matth. 19. do, tanquam non vtantur. Nihilominus religiosi, qui ne dum affectu, sed opere Apostolorum vestigia sectantes omnia reliquerunt, maiorem perfectionem habent: siquidem Saluator cuidam iuueni dixit. Si
B. Gregor. lib.4. mor. vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ possides, & da pauperibus, & sequere me. Vnde beatus Gregorius in moralibus inquit. Sunt nonnulli, qui ad comprehendendum perfectionis culmen accincti, dum

A dum altiora interius appetunt, exterius cuncta derelinquunt. Itaque ad perfectionem charitatis vindicandam primum fundamentum est voluntaria paupertas, vt hic (teste Beato Thoma) summa veritas do-
B. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 3 cet. Cæterum quod Beatus Augustinus, & Diuus Chrysostomus hunc locum de humilitate explicant asserrioni huic nihil officit. Equidem quisquis pauper amore Christi efficitur, simul humilis fit, necesse est.
Eccle. 25. Nonne (vt Ecclesiasticus inquit) Deus maximè odit pauperem superbum, & diuitem mendacem? Super quem requiescet spiritus meus, ni si super humilem, & quietum, trementem verba mea? Vbi septuaginta
Isaiæ. 66. interpretes sic habent: super quem requiescet spiritus meus, nisi super pauperculum: Ecce pro humili, pauperem verterunt.

Pro omnibus sanctis.

B. Bern. ser. om. Iancto. B Beatus Bernardus in sermone omnium Sanctorũ inquit. Ad quid sanctis laus nostra? Ad quid glorificatio nostra? Ad quid nostra hæc ipsa solennitas? Quo eis terrenos honores, quos iuxta veracem filij promissionem honorificat pater cælestis? Quo eis præconia nostra? Pleni sunt prorsus. Ita est dilectissimi, bonorum nostrorum sancti nõ egent, nec quidquam eis nostra deuotione præstatur. Planè quod eorum memoriam veneremur, nostra interest, non ipsorum. Vultis scire, quantum interest nostra? Ego in me, fateor, ex hac recordatione sentio desiderium vehemens inflammari, & desiderium triplex. Vulgo dicitur. Quod non videt oculus, cor non dolet. Oculus meus memoria mea, & cogitare de sanctis quodammodo eos videre est. Sit nẽpè portio nostra in terra viuentium, nec modica sanè portio, si tamen vt decet, memoriam affectio comitetur: sic inquam conuersatio nostra in cœlis est. Veruntamen non sic nostra, sicut illorum. Ipsorum enim substantia ibi est, nostra autem desideria: ipsi per essentiam, nos
C per memoriam ibi sumus.

Ad sanctum aliquem laudandum optima consideratio.

CVm Alexander ille Magnus (vt refert Didimus) post plurimas victorias partas, & post quam de multis hostibus triumphauit, totum terrarum orbem suo imperio & ditioni magna cum ambitione subijcere volens iter faceret in vrbem Thessaliam, antequam ad ipsam peruẽnisset, prope quemdam pulcherrimum fontem otij, & quietis causa sedere voluit, cumque ibi secum plurima euolueret, prospiciens ad latus fontis vidit statuam æneam, quæ erat veluti viuum exemplar illius inclyti, & insignis poetæ Orphæi: & in memoriam reuocans plurimas laudes, quas de eo ex ore magistri sui Aristotelis audierat, eandem statuam maiori cum affectione intuebatur, contemplans

plans eius venerabilem caniciem, longam barbam vsque ad cingulũ, A capillos crispos, & super humeros extensos, philosophicum pallium, quo operiebatur, lauream coronam in capite quæ erat excellentissimæ eius poesis signum præmij atque victoriæ. At cum lætis, & attentis oculis hanc statuam contemplaretur, ecce repentè tanquam rem prodigiosam videt ipsam statuam toto corpore sudore coopertam: rapitur Alexander in magnam admirationem, ac tanti prodigij causam scire cupit. Protinus vocantur Augures, Magi, & Astrologi, qui tanti portenti causas inquirant, ac philosophentur. Tandem omnes vna sic sciscitanti responderunt, ipsumque hoc modo alloquuntur. O princeps fœliciſsime Alexander animum cape, & calorem concipe: nam hi omnes huius statuæ sudores fœlicem tibi fortunam promittunt, ac pronosticantur. Etenim nihil aliud significant, nisi quod plurimi oratores, historiographi, ac poetæ, qui tua præclara facinora, & glorioſos triumphos atque excellentiſsimas victorias, quas ex mundo reB portabis, scribere voluerunt, plurimum sudabunt. Cum igitur ego de hoc glorioso sancto. N. aliquid dicendum, ac prædicandum existimarem, & animo euoluens, & perpendens plurimarum eius virtutum excellentias, nec non singularem vitæ perfectionem putaui necessum esse sudare, & vt aiunt, transudare, hoc est, pareciome que era necessario sudar y trassudar para tratar tan marauilloso argumento y materia. Tanta es su grandeza, y magestad. Pero consuelame el aduertir, y entẽder que donde no llega la naturaleza, puede llegar la gracia, que Dios suele cõmunicar a los que se empleã en alabarle en sus sanctos.

SAPIENTIS MODESTIA.

Sapientes, qui verè sapientes, & pleni modestia sunt C post quam vnus in congregatione aliorum suam expli cauerit sententiam, reliquis sapientibus reuerentiam exhibens, nihil amplius loquatur, quousque illi etiam suam dicant sententiam. Neque alius alterius loquen-
1. ad Co. 14. tis vllo verbo interpellet orationem. Quem morem in ecclesia tenere Beatus Paulus præcipit ad Corinthios scribens: Prophetæ autem duo aut tres dicant: cæteri vero diiudicent. Quod si alij reuelatum fuerit sedenti, prior taceat: potestis enim omnes per singulos prophetare vt omnes discant, & omnes exhortentur. Non enim est dissensionis Deus, sed pacis, sicut in omnibus ecclesijs sanctorum doceo. Quo exemplo, & quo Pauli præcepto possumus acriter peruersum morem eorum reprehendere, qui nostris temporibus in gymnasijs disputant. Qui dum scientiam suam magis venditare (quod sophistarum est) quam veritatem inuenire, atque docere studeant, non potest vnus alterum

A alterum differentem patienter audire, & tertio eum quoque verbo interpellat: quare quantas inuidiæ, discordiæ, & dissensionis faces subijciat, facile omnes intelligunt. At Beatus Paulus in Epistola ad Timotheum eas quæstiones, & controuersias vitare præcipit quæ generant lites. 2. ad Tim. 2

Sapientis finis.

BEatus Auguſt. super Psalm. explanans illa verba: Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum, inquit. Hic versus quasi interpretatio est præcedẽtis scilicet. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Illi enim nimirũ immaculati in via Dei sunt, & in lege Domini ambulãt qui requirentes eũ in toto corde suo scrutantur testimonia eius, & verè sic est, nam qui ex recta voluntate
B erga Deum, eius mandata scrutantur, & exquirunt, verè beati in spe, & immaculati in re sunt. Sed heu heu, & millies heu quam multi sunt qui scrutantur testimomonia Dei, non tamẽ ex recto corde, & voluntate erga eum, sed erga seipsos, vt coram hominibus appareant docti, mirabiles scrutatores, & doctores sermonum Dei, & etiam quæstus gratia vt maiores prouentus adquirant, quamuis ipsa Dei testimonia animam doceant recte morigeratum esse erga omnes, terrena despicere, ad cælestia anhelare, peritura contemnere, permansura amplexari, non alta sapere sed humilibus consentire. Non hoc addiscunt sed superbire, alios antecellere; contra quos beatus Paulus in epistola ad Timotheum ait. Si quis aliter docet, & non acquieſcit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi & ei, quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est, nihil sciens sed lãguens circa quæstiones, & pugnas verborũ ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones. Non sic B. 2. Ad. Tim. 6.
C Apostolus, & illi, de quibus ipse dicebat ad Corinthios scribẽs. Nõ ambulãtes in astutia, neq; adulterantes verbum Dei. Pro quo in contextu 2. Ad Cor. 4
Græco habetur, non cauponantes, vel miscentes vt caupones miscent vina quæstus gratia, sed purè, & sincerè annuntiantes. Non adulterãtes, inquit, quia adulter (vt alibi diximus) non intẽdit prolem, quæ est finis intentus ex matrimonio, sed propriam delectationẽ, sic isti superbi sapientes, non tam sobolem, & fructum spiritus quærunt in huiusmodi scientijs addiscendis, & perscrutandis, quam propria commoda, prouentus, honores, & populi beneplacitum, & cætera, quæ ad rem non pertinent. Quare de talibus dixit Hieremias Prophe- Hiere. 23.
ta. In Prophetis Hierusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendacij: similantur enim adulteris non quærentibus prolem, sed propriam delectationem, quod est iter ad docendum mendacium vt pater in hæreticis. Beati ergo, qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum. Vbi obseruandum etiam est, quod dicit

non

non qui quærunt, sed qui scrutantur, non segniter, vt vult Beatus Hieronymus, sed summa diligentia ad similitudinem scrutinij, quod summa cura fit. A

Sapiens quis vere dicitur.

B.Greg.lib. 22.mor.c.4. Idē lib. 27. mor. c. 24. 1.ad Cor. 8.

BEatus Gregorius in moralibus ait. Non est secura lætitia multa cognoscere, sed cognita custodire: quanto enim intentio latius extenditur: tanto ad explenda opera enixius ligatur. Et alibi inquit idē sanctus Doctor. Perfecta scientia est, scire omnia, & tamen se esse sciē tem nescire. Vnde ait Beatus Paulus. Qui se putat aliquid scire, nondum cognouit, qualiter oporteat eum scire.

B. Aug. lib. 5. Conf.

Beatus Augustinus in confessionibus ait. Infœlix ille homo, qui scit illa omnia, te autem nescit: beatus ille, qui te scit, etiam si illa nesciat, qui verè & te & illa nouit, non propter illa beatior, sed propter te solum beatus est, si cognoscens te sicut Deum glorificet, & gratias agat, & non euanescat in cogitationibus suis. B

Idem in ser. Eccli. 1.

Idem in quodam sermone inquit. Multos reperimus negligentissimos iustitiæ, & auidissimos sapientiæ, hos docet scriptura diuina peruenire non posse ad id, quod appetunt, nisi seruando, quod negligūt. Fili, inquit, concupiscens sapientiam conserua iustitiam, & dominus præbebit illam tibi.

B. Ber. sup. Cant.

Beatus Bernardus super Cantica ait. Sunt, qui scire volunt eo fine tantum, vt sciant, & turpis curiositas est: & sunt, qui scire volunt vt sciant, & turpis curiositas est: & sunt, qui scire volunt vt sciantur ipsi, & turpis vanitas est: & sunt etiam, qui scire volunt, vt scientiam suam alijs vendant, verbi causa, pro pecunia, & honoribus, & turpis quæstus est. Sed sunt quoque, qui scire volunt, vt ædificentur, & prudentia est.

Super illud: scientia inflat, inquit idem doctor sanctus. Cibus indigestus corpus corrumpit inflatum, & hydropicū reddit: si digestus fuerit, nutrit: sic scientia stomacho animæ indigesta, si non fuerit igne charitatis decocta malos humores ingenerat. Nunquid non mali mores, mali humores sunt. C

Idem ser. 23 Simile.

Idem in quodam sermone inquit. Sol non omnes, quibus lucet etiam calefacit: sic sapientia multos, quos docet quid sit faciendum, non continuo etiam accendit ad faciendum.

Ricar. de sā cto Victore.

Ricardus de Sancto Victore in quodam sermone ait. O quanti veritatem quærunt, non in veritate, sed in vanitate: quæsitam inueniunt non ad veritatem, sed ad vanitatem, & quod miserrimum est, in verbis vitæ lucra mortis negotiantur.

Quicquid ex animantibus, & alas habet, & super quatuor pedibus graditur abominabile esse, lege antiqua decernebatur. Hoc autem mō stri

A stri genere eos designari credimus, qui cum alas habeant, quibus, vel sublimiter philosophantur, vel diuina semper eloquia in Ecclesijs diu noctuque versant toto tamen pectore, terrenis incumbunt, & sæcularium hominum more terrenis negotijs implicantur.

Orige. li. 10. in epist. ad Rom. c. 6.

Origenes super illa verba: Volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo, inquit: Quod si aliquis nobis ex infidelibus argute occurrat, & dicat. Quomodo potest idem esse sapiens & stultus? Dicemus ad eum. Respice ad artes, quæ in vsu hominum habentur, quomodo ille, qui sapientissimus est Grammaticus in arte fabrili insipientissimus inueniatur: vel rursus, sapientissimus gubernator, quomodo in arte medicinę inuenitur insipiens: sic ergo possibile est, quempiam in his, quæ ad Deum pertinent esse sapientem in his vero, quæ ad sæculum pertinent esse insipientem.

Peraldus in summa virtutum.

B Sapiens moro arbori comparatur, quæ dicitur sapientissima, nam vltima ex omnibus arboribus flores producit, prima vero fructus: ita non est diu antea ostentandū, quod possimus, aut velimus, tarde promittendum, & mature tum præstandum.

Sapientis industria.

Sene. ep. 86.

SEneca inquit. Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra, faciebat ex ære, si marmor illi aut viliorem materiam obtulisses, fecisset quale ex illa optimum fieri posset: sic sapiens virtutem si licebit in diuitijs explicabit, sin minus, in paupertate, si poterit in patria, sin minus in exilio, si poterit imperator, sin minus miles, si poteritinteger, sin minus debilis, quamcunque fortunam acceperit, aliqui ex illa memorabile efficiet.

B. Augu. de scala para.

C Beatus Augustinus de scala paradisi inquit. Spiritus sapientiæ solus dat veram sapientiam, & sapidam facit scientiam, quæ cum alicui inest, inæstimabilis sapor iucundat, & reficit, & de illa dictum est. Sapientia non intrat in maleuolam animam. Hæc autem à solo Deo est, & sicut officium baptizandi dominus concesit multis, potestatem vero, & autoritatem in baptismo remittendi peccata sibi soli retinet. Vnde Ioānes antonomatice, & discretiue de eo dixit. Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto: ita de eo possumus dicere. Hic est, qui sapientiæ saporem dat, sapidam animæ facit sapientiam: sermo datur siquidem multis, sapientia paucis, quam distribuit dominus, cui vult, & quomodo vult.

Plin. lib. 11. c. 2. Simile.

Plinius ait. Vt in culice nō minus admiranda naturæ vis est, quam in Elephante: ita sapiens in maximis pariter ac minimis negotijs magnum virum ostendit. Aut ingenij vis etiam in ludicro, atque humili argumento elucet.

Sapientiæ anima est virtus.

A

1. Ad Co. 3. REgnũ Dei nõ est in sermone, sed in virtute, inquit B. Pau. ad Cor. scribens. Si igitur regnum Dei est in virtute hoc est, virtute comparatur, ipsam sapiens magis quam scientiam intendere debet. Nam (vt inquit idem Apostolus) scientia inflat, & charitas ædificat. Dæmõ plurima scit, & plurimam scientiã habet, ita vt hoc nomen dæmõ Græce sapientem significet, ideo Lactantius Firmianus (quem sequitur D. Augustinus) ait hoc nomen ei impositum fuisse, quia magnam plurimarũ rerum cognitionem habet. Sed quid ei hæc scientia prodest, siquidem apud inferos æternis flammis torquetur? quin potius ob id tam superbus est, quia videlicet pollet scientia absq; virtute, & charitate. Habet qui illum inflet, & non qui illum ædificet. Et hunc nefarium spiritum sequuntur huius mundi sapientes, qui omnẽ curam suã in scientia reponunt, & nihil de virtute, & charitate curant. B. Gregorius comparat B sapientes improbos molæ tonsoris, quę magna celeritate in gyros circunuoluitur, & dum ferramenta acuũtur in ea, ipsa de non acuit quin potius paulatim consumitur, & cõteritur. B. Bernard. inquit scientiam sine charitate esse cibum indigestum, qui ob defectũ caloris naturalis (qui est diuinus amor) corrumpitur, & non prodest. Arena per se solã nihil valet ad ædificandum, ideo oportet vt calci coniungatur, & misceatur sic enim astringit, & fortificat ædificij lapides. Scientia est arena, charitas vero est calx: atq; ita scientia sine charitate est arena sine calce cum qua proximi parum aut nihil ędificantur. Qui plurimũ salis edunt tumescere solent, & facies eorũ denigrescit, atque terræ colorẽ imitatur, & alia plurima mala ex hoc ei sequuntur: si vero sal cum temperantia, & cibis admixtus ac inuolutus manducatur, firmam valetudinem efficit, ipsamque naturam à corruptione præseruat. Sic ille, qui plurimum sal sapientiæ sine virtutis, aut bonę intentionis commixtione edere, & obtinere curat, superbia tumescit, y viene a hazerse mala condicionado, &, quod peius est, anima eius denigrata, de formis, & diuinæ maiestati odibilis remanet. Quo circa omni studio procuret homo sapientiam cum sanctis virtutum exercitijs prudenter commiscere, & ita ei vtilis erit, & in anima eius admirabiles dispositiones ad perfectionem comparandam efficiet. Ex apibus addiscat homo, quæ mel efficiunt, & fabricant, & postea de ipso edunt alias enim morerentur: quando autem eis proprium mel deficit, alienum ipsis ad sustentationem defertur. Sic sapiens curare debet elicere commodum à sua sapientia, & quando ei hæc defecerit, aliena vti debet alios sapientes consulens.

Simile. *Simile.* *Simile.* *Simile.* *Simile.*

C

Sapien-

Sapientia non sine labore acquiritur.

A

IN Ecclesiastico dicitur. Qui addit scientiam, addit laborem. Hoc inquit Spiritus sanctus, vel quia sapiens literis operam dando plurimas ægritudines ipso studio acquirit: atque ita sapientes antiqui fictionem quandam fingebant dicentes. Tiretias quia Mineruam (quam gentilitas errore ducta Deam scientiarum celebrauit) nudam vidit, in pœnam huius visionis cæcus remansit. Et exponunt fictionem hoc modo affirmantes quod homines literarum studiosi, & sapientiæ cupidi plurimas ægritudines comparabant, & tandem potentiam visiuam amittebant, porque el que procura de ver desnuda la sciencia, conociendo las conclusiones en sus principios, y fuentes, faltar le ha la vista de los ojos, y acarreara otras muchas enfermedades: ideo ait Sapiens. Qui addit scientiam, addit laborem. Vel etiam hoc dictum fuit, quia quanto magis aliquis alios literis antecellit, tanto plures inimicos aduersus se erigit, qui inflammata inuidia eũ vsq; ad priuationem diuitiarum, honoris, ac vitæ persequuntur. Qua propter oportet, vt sapiens multa patientia armetur, & vel etiam in hoc verus sapiens esse cognoscetur. Nam (vt in Prouerbijs dicitur.) Doctrina viri per patientiam noscitur: non enim religiosa verba, non longa oratio, non ieiunia, non eleemosynæ (quanuis hæc clarissima virtutum officia sint) sed malorum humilis perpessio perfectam virtutem, & sapientiam declarat.

Eccl. 1.

B

Prou. 19.

Sapiens qualiter in disputationibus se gerere debet.

C

OBseruandum nimis est sapiẽtibus mirum quoddam exemplum, quod sibi ante oculos perpetuo in disputationibus proponere debent, in concertationibus quibusdam ortis inter duos illos sanctissimos viros, nempe Beatum Hieronymum & Beatum Augustinum, qui vt per emphasim aliquid dicam, non secus visi sunt calamis quondam decertasse, quam Cæsariani cum Pompeianis gladijs contenderunt. Verum enimuero, non vt nunc fit, contentionibus verius dixissem iniurijs, & contumelijs, depugnabant: sed potius vterque ita dicebat. Faxit Deus optimus maximus, vt veritas ipsa nostræ disputationis eluceſcat. Si enim ego victus euadam, dicebat Beatus Hieronymus, etiam vincam: nam errorem, quo implicabar, superabo, neque enim meam quæro, sed Christi gloriam. Idem etiam dicebat Beatus Augustinus. Multi se sapientes iactant, & tamen de virtute parum curant cũ tamen literæ ipsæ multo magis reluceant in fundamento virtutis, & sicut Athenienses (vt testis est Anacharsis Philosophus) pecunijs

Exemplum.

B. Hiero. in epistol. quæ incipit. tres simul, circa finẽ tom. 2.

Anacharsis.

Universidad de Deusto Biblioteca

ipsis ad modum gloriabantur, & eas sibi tantum ad computandum sæ A
Simile. pe,ac sæpius habebant:ita isti sapientes literas ipsas,& scientias solum
habent ad ostentationem,non autem vt inde meliores fiãt, sed solam
Simile. sibi ostentationem studio habent. Cæterum quemadmodũm malum
ipsum medicum per se quidem insuaue est: at vero si adhibeatur perdi
cibus aut huiuscemodi alijs ciborum lauticis delectabilem quendam
ingerit gustum:ad eundem modum scientiæ ipsæ, nisi virtuti admis-
ceantur,& quasi condimentum quoddam ab ea accipiant, insipidissi-
Luc.19. mæ esse videntur. Vnde supernus magister Christus Iesus dixit. Nego
tiamini,dum venio:non dixit,studete, aut literas discite (quãuis hoc
malum non sit sed bonum)sed negotiamini, hoc est, vt virtutem ip-
sam complecteremur, sine qua quidem literæ non admodum viden-
tur proficere.

Sapiens qualiter sapientia vti debet.

Ad Ro. 12. B Eatus Apostolus Paulus docet quomodo sapientes debeant sapiẽ B
tia sua vti,his verbis. Dico autem vobis per g ratiam, quæ data
est mihi,omnibus,qui sunt inter vos,nõ plus sapere,quã oportet sape
re,sed sapere ad sobrietatem. His verbis S. Apostolus non improbat
scientiam,aut augmentum eius,sed eius abusum. Omnes ad studium
scientiam,aut augmentum eius,sed eius abusum. Omnes ad studium
naturaliter scire desiderat.Quanto quis amplius scit,tanto plus scien-
di maius desiderium habet. Plato octogenarius mortuus est, & cum
iam iam morti propinquus esset de natura conquerens in hæc verba
prorupit. O ingrata natura, quæ tunc rapis homines, cum sapere in-
cipiunt. Cum ergo augmentum scientiæ accidat homini secundum
appetitum naturalem, non prohibetur à sancto Apostolo, quia gra-
tia non corrumpit naturam sed perficit. Quid ergo dicit in his ver-
bis diuinus vir? nempe vt vitemus abusum scientiæ, cum ait. Non C
plus sapere, quam oportet sapere. Quod perinde est, ac si diceret. O
sapientes nolite abuti scientia, & cognitione diuinarum scriptura-
rum,sed omni studio contendite sapere ad sobrietatem, vel iuxta so-
brietatem, hoc est: Curate vti sapienter, & secundum rationem
scientia vestra. Dupliciter potest sapiens abuti scientia, aut prædi-
cans, & docens curiosa aut perniciosa. Tunc prædicat curiosa, &
inutilia quando nullum fructum populus ex doctrina, quam præ-
dicat, consequi potest. Alij, vt appareant literati, doctrinas per-
nicioſas, & scitu periculosas concionantur. His Sanctus Apostolus
inquit, non plus sapere, quam oportet sapere. Ac si diceret, Ne abu-
tamini scientia prædicantes infructifera, & periculosa; sed sapi-
te ad sobrietatem, hoc est, si quando huiusmodi materiæ contige-
rint, illis sobrie videlicet prudenter vtimini. Quoniam autem Sa-
cra

A cra scriptura multiplicem habet literalem sensum, vt ait Beatus Hie- *B. Hiero. in*
ronymus his verbis: Margarita est sermo Dei & ex omni parte perfora *epist. ad Eu*
ri potest,alia huius loci cõmunis expositio est,quod loquatur hic San *stoch.*
ctus Apostolus contra præsumptuosos,& sic exponit Diuus Thomas:
est enim præsumptio confidentia in proprijs viribus sine recordatio-
ne Dei.Confidunt aliqui,se sua ingenij acie, & acumine posse sacrarũ
literarum mysteria penetrare,ac docere, & cum his loquitur Sanctus
Apostolus eos monens, ne in suis viribus naturalibus confidant, sed
vt sobrie sciant, ita vt omnem diligentiam præstantes præcipuam fi-
duciam in Deo collocent credentes,se absque fauore altissimi in plu-
rimos defectus esse casuros. Illos vero, qui hac sobrietate nõ vtuntur
solet Deus humiliare ipsos à potenti sua manu relinquens: sicut san- *Iudith.6.*
cta Iudith his verbis ait. Præsumentes de se, & de sua virtute glorian-
tes humilias. Quod Diuo Petro contigit, qui cum apertam,& admira-
bilem illam reuelationem,& cognitionem habuerit, quod Iesus Chri
B stus erat naturalis Dei filius, & cum ab ipso de fide laudaretur, eique B
primatus Ecclesiæ promitteretur quando ei summa veritas dixit;Bea-
tus es Simon Barjona,quia caro,& sanguis non reuelauit tibi, sed pa- *Matth. 16.*
ter meus,qui est in cælis:& ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super
hanc petrã ædificabo ecclesiam meã,ad tantam miseriam postea deue-
nit,vt tam graue scelus, quale fuit ipsum Deum negare, commiserit:
sicut B.Augus.super illa verba.Infirmata est in paupertate virtus mea, *B. Aug. sup.*
testatur dicẽs.Petrus vilius omnibus cecidit, quia præ cæteris præsum *Psal.30.*
psit.Hæc est iustitia contra præsumentes de virtute, de scientia, & de
alijs donis, quod Dominus humiliat eos. In illa scelera à quibus ali-
quis,se longius esse arbitratur,sæpenumero Deus permittit, vt citius
C cadat.Hæc præsumptio oritur vel ex appetitu honorum, vel ex appe- C
titu diuitiarũ:istæ enim sunt duæ filiæ Loth quæ patrem suum inebria *Gene.19.*
runt:sic isti duo appetitus humanum iudicium ad quodcunq; facinus
cõmittendum inebriant,& peruertunt. Vnde excæcatus est Cesar ita,
vt diceret:Si violãdum est ius,imperij causa violandũ est?Et Virgilius
ait.Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames.Obseruandum
est autẽ ex B. Thoma, appetitum dominandi in prælatis spirjtualibus *B.Tho.2.2.*
esse peccatũ mortale.Sed dices. Ergo multi prælati sunt in statu dam *q.185.*
nationis?Ad hoc respondeo quod illos, quibus prælaturæ datæ fuerũt
absq; eo,quod ipsi eas procurarent credendum est ad ipsas fuisse voca
tos à Deo:quia vt inquit B.Paulus.Nemo sumit sibi honorem, sed qui *Ad Heb.5.*
vocatur à Deo tanquam Aaron:& illi,qui eas procurarunt,de sua præ
sumptione pœnitentiã agant.Aliud principiũ præsumptionis est obli
uio Dei,y el pretender alguno su propria voluntad,y no la diuina en
los bienes que tiene.Cui,& alijs similibus D.Paulus inquit.Quid ha-
bes,quod nõ accepisti?Si autem accepisti,quid gloriaris quasi nõ acce *2.Cor.4.*

peris. Hæc etiam obliuio Dei inebriat hominem, eumque peruertit, & A
quod deterius est, sicut Loth non sensit quando filiæ eius surrexerunt
nec quando cum eo concubuerunt, ita & his peccatoribus contingit,
quia (vt Beatus Augustinus inquit) Consuetudo peccādi inebriat ita,
vt peccata aut parua, aut nulla esse videātur, id quod experientia quo
tidie in multis peccatoribus comprobatur. Remedium igitur est, vt sa
piamus ad sobrietatem, & resipiscamus: nam Beatus Bernardus in quo
dam sermone inquit. Sobria quidem sapientia est in pœnitudine pec-
catorum, in contemptu præsentium commodorum, in desiderio futu-
rorum præmiorum.

SAPIENTIVM HV-militas.

Exo. 18. IN Exodo referunt sacræ literæ, quod cū Ietro socer Moysi videret B
ipsum generum suum solum iudicantem populum Israeliticū, qui
erant sexcenta mīllia hominum, ei dixit. Stulto labore cōsumeris tu,
& populus iste, qui tecū est. Vltra vires tuas est hoc negotiū, nec illud
poteris sustinere: constitue tribunos, centuriones, & decanos, qui iudi
cēt tantūmodo minora; & maiores causas ad te referant. Quibus audi
tis Moyses fecit omnia, quæ ille suggesserat. Maxima pōderatione dig
num est videre, quod cum Sanctus Moyses esset Deo nimis dilectus, y
Num. 12. fuesse el mas priuado hombre, que Dios tuuo en todo aquel pueblo,
ita vt de eo dicat. Si fuerit Propheta inter vos in visione apparebo, &
per somnū loquar ad eum: at non talis, sicut seruus meus Moyses fide
lissimus in omni domo mea, ore enim ad os loquar ei palā, & non per
ænigmata, & per figuras Dominum videt, Cum inquam, tam peculia-
ris amicus Dei esset, & ei altissima secreta ipsemet Deus reuelaret, quo
modo illi negotium tam clarum, & ad gubernationem populi tam ne C
cessarium celauit, & operuit. Ad hanc dubitationem glossa Beati Au-
gustini duas reddit responsiones, quarum altera sic habet. Videndum
est, ne forte ibi voluerit Deus, ab alienigena moneri Moysem, vbi pos-
set tentari superbia, hoc est, Constituit Deus, vt Sanctus Moyses non
aduerteret ad id, quod omnes aduerterent, si eius munus, & officium
haberent, vt videlicet & ipsum præseruaret ab insolentia, & iactantia
quam posset concipere, si omnia negotia recte gubernaret. Itaq; quan
do Deus aliqua quæ sunt aperta prudentibus celat, maius beneficium
Simile. illis confert, quam si illā eis declararet? illud enim antidotum est, &
theriaca contra venenum superbiæ. Solet euenire, vt cum quispiam
in naturalibus disertus, & in adquisitis valde literatus sit, tamen absq;
culpa sua errat in negotio, q̄ si rusticus præ manibus sumeret procul-
dubio illud optime perficeret: & in hoc Deus illi magnū fauorē præ-
stat, vt videlicet cognoscat quod cū clarissima erret, plura sunt, quæ
igno-

A ignorat, quā quæ scit, y alsin se conozca q̄ tiene mas parte de ignoran
cia, que de sciencia, atq; ita se humiliabit, & eos qui non tantū sciunt,
minime contemnet, quin potius ipsos libentissime cōsulet. Ex hoc in
fertur, quantum Deus superbiā odiat & sic Propheta Amos inquit. Iu *Amos. 6.*
rauit Dominus in animam suam. Ego detestor superbiam. Idcirco per
mittit Deus, vt amici sui potius in aliquam ignorantiam licet sit ig-
nominiosa, quam in peccatum superbiæ incidant. Secunda responsio
B. Augustini est huiusmodi. Ab alienigena passus est Moyses admone
ri. In quo admonemur per quemlibet detur consilium veritatis, nō de
bere contēni. Impertinens negotiū est quod aqua necessaria ad irrigā *Simile.*
das plantas veniat per fistulas, seu aquæductus aureos, vel luteos. Sic
veritas recipienda est, siue per os adolescētis siue per os senis, siue per
os literati, siue per os non literati veniat, atq; ita magnus error est eo-
rum, qui damnant sententias absque eo, quod prius eas examinent
B solum propter paruam autoritatem proferentis eas, hoc est, Es gran
yerro de los que condenan los pareceres sin primero examinarlos so
lo por la poca autoridad del que los dize. Hoc Diuus Paulus ad Corin *1. ad Cor. 14.*
thios scribens increpat his verbis. Quod si alij sedenti reuelatum fue-
rit, prior taceat. Hoc est, Si quando congregati fueritis, spiritus Domi
ni aliquam ædificationis doctrinam reuelauerit alicui, qui in vltimo
loco Ecclesiæ sederit, non ei os tundatis quin potius ille, qui loqueba-
tur taceat licet honoris titulo prior sedeat. Et reddit rationem dicens.
Potestis enim omnes per singulos prophetare, ideſt, Bene potest Deus
loqui per os cuiuslibet vestrū siue idiota, siue literatus fuerit. Idcirco
omnibus, qui in vestris congregationibus fuerint docti siue indocti,
loqui permittite. De hoc habemus exemplum in Sancto Propheta
Moyse, qui socerum suum loquentem libenter audiuit, ac consilium
eius non contempsit, quin potius illud examinans videns vtile esse,
C executioni mandauit, nec superbiuit dicens. Ego quotidie cum Deo
loquor: quare ergo gentilem hominem audiam?

Sapientia mater est patientiæ.

CVm aliquando rogaretur Diogenes, quid tandē ex philosophiæ
studio fructus retulisset. Hunc, respondit fructū reportaui, quod
scilicet ad omnem fortunæ euentum præparatum, ac præexercitatum
animū habeam, vel si vita ipsa in discrimen vocetur. Antigonus autē
cum interfectū filiū è medijs armis, atque prælio humeris reportaret,
tātū abfuit vt fleret, & tristaretur quin potius gloriaretur, quod filius
tam glorioſe occubuisset. Cum vero aliquādo (vt prodidit Maximus
Monachus author Græcus) quidam Socrati diceret, Athenienses sen-
tentiam tulisse de eius nece, & interitu, respondit; multo ante id natu-
ram, quam Athenienses statuisse. Cumq; iam iam cicuta propinaretur

& coniux eius magno fletu exclamaret, quod insons moreretur, & fine vlla culpa sua, magno quodam animo respondit? quid igitur quærebas, vt cum culpa morerer? A

Scribit AElianus libr. 5. de varia historia, quod cum Alexander videret quam constanti animo, & inuicto Calanus quidam Indus mortem inflictam toleraret dixit. Certe philosophus iste fortior me est, & acriores vincit hostes, ego enim contra homines depugno: ipse vero contra labores, & tormenta: ego mortales homines vici: ipse vero mortem ipsam superat.

Si autem plerique olim Philosophi, vel vt famam sibi propagarent vel vt cõmodius Philosophiæ vacarent, diuitias spernebant, & vitã solitariã traducebãt, ac diligebãt quid sapiẽtes Christianos facere par est vt glorię cęlestis digni efficiãtur? De Xenocrate enim philosopho Scribit Valerius Maximus, quod cum aliquando magna pecuniæ summa ab Alexandro Magno ei offerretur, eo quidem consilio, vt sibi Philosophi amicitiam conciliaret, responderit: se nolle amicitiam suam tam exiguo pretio vendere. B

Sapientiæ mater est humilitas.

Prou.11. IN Prouerbijs inquit Salomon, vbi fuerit superbia, ibi erit contumelia: vbi autem est humilitas, ibi & sapientia. Vnde ait Beatus Chrysostomus. Inter Sapientes sapientior est, qui humilior est Didymũ Philosophum legimus hæc verba Alexandro Magno dixisse, Paratus est Deus ad dandum tibi sapientiã, sed nõ habes, vbi eam recipias, *Psalm. 25.* cum sis superbia refertus. Vbi communis editio in Psal. iuxta translationem septuaginta habet: Firmamentum est Dominus timentibus eum, pro firmamento est in Hebraico, sod, quæ dictio arcanum significat. Qua ratione ductus vertit B. Hieronymus in hunc modum locum illum. Secretũ Domini timentibus eũ. Quibus verbis promittit Deus, se hominibus pietate, & humilitate conspicuis secreta, & arcana aperturũ, quæ sanctæ scripturæ monimẽtis continẽtur. Ad huiusmodi homines respicit Deus, dicẽs apud Esaiam. Ad quẽ respiciam, nisi ad pauperculum, & contritũ corde, & trementẽ sermones meos? Vbi Septuaginta habent: super quem intuear, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos. Cũ timor Dei sit sapientiæ principium, *Prou.1.* vt in Prouer. dicitur, homines autem superbia imbuti à timore Dñi sint alienati, aperte concluditur, eos non solum sapientia carere, sed *Psalm.74.* ne eius quidem habere principium. Verba illa Psalmi: Dixi iniquis: nolite inique agere, verti possunt ex Hebræo: dixi dementibus, nolite insanire, vel, vt ea transtulit Pagninus: dixi insanis, ne insaniatis. Idem Verbum, & improbum significat, & insanũ, quoniam omnes improbi insani sunt. Eos inferno cruciatos inducit liber Sapiẽtiæ in hũc mo- C *Esai.66.*

A modum loquentes. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniã. Et paulo post: Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Vbi aspicis apertissime impios omnes insensatos appellari. Id intuẽs D. Paulus in epistola ad Romanos ait. Euanuerunt in cogitationibus *Ad Rom.1.* suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sa- *Sap. 5.* pientes, stulti facti sunt.

Scandalum.

Omnia quæ habentur litera. E. titulo. Exemplũ malum deseruiunt pro hac materia, siquidẽ malum exemplum, scandalum est.

SCRIPTVRA SACRA.

B BEATVS Thomas in prima parte optime definit, idque probat tum sanctorum patrum testimonijs tum rationibus tanto viro dignis, scripturam sacram sub vna litera plures cõprehendere literales sensus. Quod etiam ipsa scriptura diuina comprobari potest. Nam illum locum Prophetæ Esaiæ. Vere langores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, vbi ad literam de Christo Iesu superno saluatore mundi loquitur Beatus Petrus in prima Epistola explicat de langoribus animæ. Pro eo enim, quòd dicit Esaias, langores nostros ipse tulit, ait Beatus Petrus. Peccata nostra ipse tulit in corpore suo super lignum. At vero Beatus Matthæus hunc locum interpretatur de langoribus corporis, ait enim. Omnes male habentes curauit, vt adimpleretur, quod dictum est per Esaiam Propheram dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, & ęgrotationes nostras portauit. C Hinc manifeste colligitur vnum, & eundem locum sacræ scripturæ duos sensus literales habere. Origenes in quadam homilia inquit, sicut in nouissimis diebus Verbum Dei ex Mariæ carne vestitum processit in hunc mundũ, & aliud quidẽ erat, quod videbatur, aliud quã intelligebatur. Carnis namque aspectus patebat omnibus, paucis vero, & electis dabatur diuinitatis agnitio: ita & cũ per Prophetas, vel legislatorẽ Verbum Deĩ procedit ad homines non absque competentibus profertur indumentis. Nam sicut ibi carnis, ita hic velamine literæ tegitur, vt litera quidem aspiciatur, tanquam caro, latens vero intrinsecus spiritualis sensus, tanquam diuinitas sentiatur. *B. Tho. 1. p. p.1. artic. 10.* *Esai.53.* *1.pet.1.* *Matth. 8.* *Orige. homi. 1. in leui.* *Simile.*

Beatus Augustinus inquit, non sane omnia, quæ gesta narrantur aliquid etiam significare putanda sunt, sed propter illa, quæ aliquid significant etiam illa quæ nihil significant, attexuntur. Solo enim vo- *B. Au. li. 16. de ciuitate Dei. c. 2.*

mere terra proscinditur,sed vt hoc fieri possit,etiam cætera aratri mẽ- A
bra sunt necessaria.Et soli nerui in citharis atque huiusmodi vasis mu-
Simile. sicis aptantur ad cantum,sed vt aptari possint,insunt & cætera in com
paginibus organorum, quæ non percutiuntur à canentibus, sed ea,
quæ percussa resonant,his cõnectuntur. Ita in prophetica historia di-
cuntur & aliqua,quę nihil significant,sed quibus adhæreant quæ signi
ficant,& quodammodo religentur.

*B.Greg.epi-stol.*101. Beatus Gregorius in quadam epistola ait.Sicut ex vno auro alij mu-
Simile. renulas,alij annulos,alij dextralia ad ornamentum faciunt:Ita ex vna
scripturæ scientia expositores quique,per innumeros intellectus,quasi
varia ornamenta componunt,quæ tamen omnia ad decorem cælestis
sponsæ proficiunt.

B. Basilius. Beatus Basilius procœmio in Esaiam inquit,siquis scripturæ obscuri
Psalm. 111. tatem accuset,is perpendat vniuersam rerum moralium ordinationẽ, B
mutis animantibus facilem ad vitam tuendam occasionem tribuisse,
alimentum vero vltro præsens,hominem autem solum, nudum produ
cens,rationem omnium illorum vice dedit, per quam artes repertæ
sunt.Quemadmodum igitur in his opifex noster nequaquam inuidẽs
nobis,vitæ commoditates non passus est,eodem modo nasci,quo bru-
ta, sed rerum necessariarũ inopiam data opera addidit nobis,veluti in
genij exercitamẽtum:itidem in scripturis voluit esse obscuritatem, ad
vtilitatem mentis humanæ,primum quidem, vt his occupata à dete-
rioribus auocetur.Deinde quo maiori labore res partæ sunt eo magis
amantur,quæque longo tẽpore contingunt,constantius permanent.

Litera.L.titulo Lectio sacræ scripturæ inuenies multa ad hoc adnotata. C

PRO BEATO SEBASTIANO.

Psalm. 111. IN memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non ti-
mebit,dicitur in Psalmo.Ideo memoriam iustorum dele-
re non potuerunt impij tyranni,nec poterunt,imo quan-
to magis illos opprimere moliuntur,eo plus clariores red
dunt,velint,nolint.Quod haud dubie conspicuum est in
Ioseph,quem fratres vendiderunt,& in Iacob,cui Laban, & Esau tot
dolos parauerunt, nec non in Dauide, cuius gloriam & vitam super-
bus Rex Saul extinguere vehementer nitebatur: Et denique in om-
Psalm. 72. nibus sanctis martyribus conspicua est hæc veritas,qui quidem quan-
to

A to atrocius persecuti fuerunt tanto clarior apparuit virtus eorum, at-
que patientia & memoria eorum in æternum permanet. At contra de
impijs scriptum est.Perijt memoria eorum cum sonitu.Et iterum. Do-
mine in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges.Dixerat au-
tem paulo ante:velut somnium surgentium,hoc est,euanuit hominum
fœlicitas,tanquam somnium hominis experrecti,cuius somnium ficti
tium quoddam est,& inane,quamuis delectare videtur dormientem.
Hic imaginem appellat dignitatem, memoriam, & nominis claritа-
tem, quibus rebus isti inflati pompatice incedebant. Cum tamen ea
res nihil aliud sit, quam vmbra mera,& imago vana.

Psalm. 38. Sic alibi dixerat. In imagine pertransit homo, sed & frustra con-
turbatur. Vbi sanctus Theodoretus inquit. Nihil fere viuentes homi-
nes differunt ab his,qui in pictura exprimuntur.Æqualiter enim & ho
B rum,& illorum natura tempore labitur,& corrumpitur. Veruntamen
homines inuicem contendentes perturbantur,dimicantes, mercantes
diuitias,& honorem sibi comparantes frustra.Nam vita humana omnis
tempestate iugi,& fluctibus innumeris referta est ex se, quanto magis
si homines quærunt,quo turbentur:Fœlix ergo iustus etsi tribulationi
bus pressus:cuius memoria æterna & in benedictione est sicut Beatus
Sebastianus cuius patientia tam præclara fuit,vt omnes qui eius recor
dantur Deum benedicant.Obseruandum magnopere est quam merito
euãgelium hoc in hac celebritate huius viri sancti Sebastiani legatur,
in quo dicitur,Gaudete in illa die,& exultate(scilicet quando oppres-
si,vexati & afflicti fueritis)ecce enim merces vestra multa est in cælis.
Ipse enim pro nomine saluatoris ligno affixus, sagittis vulneratur, &
tanquã emortuus relinquitur.Posuit me quasi signum ad sagitã,potuit *Thren.*3.
C martyr sanctus dicere:sed hæc omnia ne dum patienter,sed ouanter to
lerabat,eo quod Christus Dñs instar Ionathæ tres sagittas miserat dile
cto suo Sebastiano.Mittã tibi tres sagittas,dixit Ionathas S.Dauid,quẽ
vnice amabat.O sagittæ mirabiles,quibus sagittauit Dñs cor huius for *1.Reg.*20.
tissimi martyris.Nẽpe,fide,& charitate,atq;spe,viscera eius vulneraue
rat Dñs,eã ob causam sagittas paruulorũ existimabat iacula persecuto-
rum.Vnde merito D.Augustinus aiebat, Sagittaueras tu Domine cor
meũ charitate tua.Et sponsa in Canticis clamat,secundum aliam lectio *Canti.* 2.
nẽ.Vulnerata charitate ego sum.O nos fœlices fratres,si nos quam pri
mum his sagittis vulneratos sentiamus.O vulnus delectabile,& omni
dulcedine refertum.O signum vitæ nostræ,sine quo statim animæ mo
riuntur.Sane vt corpus sine anima perit,& vermibus scatet,ita mens si
ne fide charitate formata,omnẽ decorem, & pulchritudinem amittit,
Mitte,procliui genu precamur,Domine, mitte nobis tres has sagittas,
fidei, charitatis, & spei, ijs spiculis corda nostra vulnera,vt te solum
amemus,te totis viribus diligamus,in te duntaxat posthac cõfidamus,

Procul-

Psalm. 44. Proculdubio sagittæ tuæ acutæ sunt, vt regius Psaltes testatur: ideo po A
puli sub te cadent. Adeo vt simulacris spretis, te Deum verum, & Re-
demptorem toto pectore adorent, & vnice ament. Vt hæc omnia pro
voto consequamur hunc gloriosum martyrem inuocemus. In libro
Iob. 5. enim Iob dicitur: voca si est, qui exaudiat, & ad aliquem sanctorum cõ-
uertere. Enimuero tanquam in speculo ipsi in Deo, quo fruuntur, ora-
B. Grego. li. 12. mora. tiones, & cogitationes nostras sanctas agnoscunt. Sic fusius recenset B.
Gregorius in moralibus. Petitiones, inquit, quas ad sanctos dirigimus
voce, vel corde, Deo manifestante agnoscunt, & ipsum pro nobis de-
B. Tho. 2. 2. q. 83. art. 4. precãtur, quod latius probat beatus Thomas. Quod etiam perpulchre
Beatus Hieronymus contra Vigilantium scripsit dicens. Si Apostoli
adhuc in corpore mortali constituti, quando pro se debebant esse solici
ti, pro alijs orabant, quanto magis post coronas, victorias, & triũphos.
Hæc dixerim fratres, vt pia vestra deuotio indies augeatur erga beatũ
Sebastianum, nec non & in omnes Sanctos, quos tanti facere digna-
tus est Christus Iesus supernus rex noster, vt inter angelos exaltati B
ipsum facie ad faciem iubilantes videant atque eo fruantur.

SENECTVS VITVPERABILIS & pernicioſa in peccatoribus.

VEnerunt ad me viri seniorum Israel, & sederunt corã me
(inquit propheta Ezechiel) & factus est sermo Domini
ad me dicens. Fili hominis, viri isti posuerunt immundi-
tias suas in cordibus suis, & scandalum iniquitatis suæ sta
tuerunt contra faciem suam. Heu, heu & millies heu, quot
sunt hodie senes in populo Christiano, de quibus hoc potest etiam di-
ci. Duabus rebus eorum scelera sanctus propheta exaggerat, & quod
essent senes, & quod essent Israelitæ. Pari gradu scelestius est, & indig-
nius peccatum senis, quam iuuenis: quoniam senex rerum experientia, C
& sapientia præstat, & debet alios non solum consilio instruere, sed
etiam vita, & exemplo. Incidens autem in flagitia, non solum obest,
Eccles. 25. quod corrumpitur, sed quod corrumpit, plusque aliquando exemplo,
quam peccato nocet. Ideo ait Ecclesiasticus. 25. Tres species odiuit ani-
ma mea, & aggrauor valde animæ illorum: Pauperem superbum diui-
tem mendacem, & senem fatuum, & luxuriosum. Quare est eius crimẽ
grauius, & nonnunquam periculosius, quemadmodum apparet in aua
ritia, & cupiditate. Vt incendium periculosius est in veteribus ædifi-
cijs, quam in nouis: sic flagitium plus nocet in senectute, quam ætate
efflorescẽte. Primum igitur, quod istorum peccatum aggrauabat, erat,
ętas secundũ genus: erant namq; filij Israelis, quos Deus lege sua instru
xerat, & ad terram promissionis adduxerat, & in summa amplitudine,
& di-

A & dignitate collocauerat. Hoc intelligens Ionas propheta, interroga-
tus à nautis, quod scelus admisisset. Hebræus, inquit, ego sum, & Domi
num Deum cæli ego timeo (Ionæ. 1. c.) Non solum peccatum, sed pecca
ti circunstantiam cõfitetur. Eam ob causam ait hoc loco Ezechiel pro-
pheta. Venerunt ad me viri seniorũ Israel. Non ait, omnes seniores Is-
rael, ne existimem⁹, omnes eos iniquos esse, sed indefinite, vt nõnullos
intelligamus impios fuisse nõ omnes, sicut modo apud nos contingit.

Senectus venerabilis, & vtilis si virtute sit prædita.

SI senes in virtute profecerint sunt reipublicæ maxime vtiles: Nã *Simile.*
quemadmodum aqua infusa temperat vini ardorem, ita senes suis
optimis monitis atque consilijs impetus, efferatosque animos iu-
niorum comprimunt, contemperant, ac moderantur.

Beatus Cyprianus, lib. de duodecim abusionibus sæculi, abusione se- *B. Cypri. li. de abu.*
B cunda inquit: Secundus abusionis gradus est senex absque religione,
& sanctimonia: in senibus enim quo magis corporeæ deficiunt vires,
eo amplius spirituales augeri, renouari, crescere, atque corroborari de-
berent. Et certe quemadmodum illam arborem malam quodam modo *Simile.*
iudicamus, quę post flores nullum producit fructum: ita inter homines
ille, qui post florem iuuentutis, non exhibet fructus virtutis, prudẽ-
tiæ, modestiæ, &c. sũmopere vituperãdus videtur. Quid potest esse ma-
gis ridiculum, quam quo tempore aures aggrauantur, visus turbatur,
defluunt capilli, facies corrugatur, corpusque curuum efficitur, pedes
torpent, pectus sit raucum & tussis molestat; tunc nihilominus homo
interior sit intemperatus, effrænis, & prauis affectibus, ac iuuenilibus
adhuc intricatus, & plenus. Quid senẽ decet, nisi diuinis inhęrere man
datis, in Deique obsequijs occupari. Si iuuenis quidem mori potest, se
nex tamen diu viuere non potest.

C Idem ibidem inquit. Res est miranda quosdam senes in ipsius carnis
motibus, & prauis inclinationibus, ætate tam prouecta nequaquam se
nescere, neque in malitijs suis, & suspicionibus prauis. In ipsis enim
prauis affectibus, & suspicionibus, quã faciles sunt, & quam loquaces:
nihil eis venit in mentem, quod nõ foras statim effundant. Iustũ planè
esset, rationique maxime consentaneũ, vt suæ ætati consulentes eam
grauitatem, atque compositionem morum quantam veneranda depo-
scit ætas, præ se ferrent. Alia multa in eodem loco poteris videre.

Cum multi senes nihil aliud faciant, neque alteri rei intendant quã
nimiæ compotationi, fit inde, vt & grauissimis succumbant morbis &
mille miserijs, ac subinde nulla alia in re quã in murmurando tempus
insumant. Non sunt plane, vt illi cẽtum senes grauissimi, qui tempore
Epaminondæ Thebanorum ducis floruerunt: qui cum Lacedæmo- *Exemplum.*
niæ inuenirentur quindecim mille Thebani, qui vrbem dolose cape-
re

re nitebantur, viriliter & glorioſiſſime reſtiterunt, vt refert Iuſtinus A
lib.6. Græcus ille Themiſtocles centum & ſeptem annos natus, cum ſe
iam morti vicinum cerneret, cœpit contriſtari, & dicere ſibi moleſtũ
eſſe, quod tum temporis è vita diſcederet, quando ſapere cœpiſſet: &
certe ille multum profecerat, & tamen non erat adhuc contentus, tu
vero quod ſenex ſis omnia ſcire arbitraris. Plato etiam octoginta vnũ
annos natus, ſcribens, legenſque mortuus eſt. Similiter, & Socrates,
qui vixerat nonaginta nouem annos: & hi quo ſeniores erant, eo me-
liores ſibi videbantur. Idem quoque faciebant Pythagoras, Democri-
tus, Xenocrates, Zeno, Homerus, Simonides: qui quidẽ omnes tãquam
cygni vrgẽte morte ſuauius cecinerunt. Idem Sophocles, & Cato fece
runt. Multi autem non ſunt huius opinionis, quippequi ſimulatq; pro-
uectiore aliquanto ætate grauantur, ſibi amplius ſtudendum non eſſe
ſtatim iudicant. Et hinc fit, vt relinquantur egeni, & pauperes, tum vir
tute, tum literis, conſilio, prudentia, viribuſque, & reliquis fere omni-
B. Hiero. in epiſ. ad Nepo. 1.1. bus, hæc omnia vide apud B. Hieronymum in epiſtola ad Nepotianum
de vita clericorum, & ſacerdotum. B

Idem B. Hieronymus in epiſtola ad Gerontiam viduam ait longio-
ris vitæ ſpe, promiſiſquæ decipimur, nemo enim tam fractis viribus, &
ſic decrepitæ ſenectutis eſt, quin putet vnum ſe adhuc annum ſuperſti
tem eſſe futurum.

Idem ſanctiſsimus doctor in epiſtola ad Paulinum de inſtitutione
monachi inquit. Nobis ne ſuadeamus in canis tantũ conſiſtere ſapien-
tiam. Moyſi præceptũ eſt, vt ſenes eligeret ex his, quos nouerat eſſe ſe-
Deute. 16. nes, hoc eſt, cordatos, & ſapientes. Daniel puer erat, ſed ſenes iudica-
Danie. 13. bat, B. Paulus nouiſsimus in ordine quantus quæſo fuit in meritis.
Actum. 9.

Senectus beneficium Dei eſt.

VIta humana eo in ſua natura perfectior eſt, quo in virtute diutur- C
nior, & lõgæuior. Ideoq; vitę breuitas pœna peccati eſt, vt in pſal
mo dicitur: quoniã defecimus in ira tua. Et iterũ. Quoniã omnes dies
Pſalm. 89. noſtri defecerũt: Grãdæuitas autẽ, & annorũ multiplicitas inter bene-
dictiones Dei inuenitur. Teſte etiã B. Paulo ſicut per annorũ cõgerie
corpus proficit in peius, ita animus, ideſt, homo interior in melius. Ait
2. ad Cor. 4 enim ad Corinthios ſcribẽs licet is, qui foris eſt noſter homo corrũpa
tur, is autẽ qui intus eſt renouabitur de die in diẽ in agnitionem filij
Dei. Hic obſeruare poteris quãta bona animæ ſenectus afferat, propter
Pſalm. 70. quã orat Dauid, Vſq; in ſenectã, & ſeniũ Deus ne derelinquas me. Et
Pſalm. 101. ſapiẽtia Salomonis dubitat de vita viri in adoleſcẽtia, quod timens Re
gius vates petebat. Ne reuoces me in dimidio dierũ meorũ. Valde ergo
timendũ eſt, quod cũ ſenectus detur in remediũ vitiorũ, ſiquis in ſene
ctute adhuc malus exiſtit manifeſtũ dãnationis habet ſignũ. Hinc ſanc-
tus

A ctus Daniel, cuidã ſeni dixit. Inueterate dierũ malorũ, nunc venerunt *Daniel. 13.*
peccata tua. Nam ex ſententia Alexidis eſt homo natura ſimilis vino, *Simile.*
vt enim vinum nouum, item, & virum deferueſcere neceſſarium eſt,
vt deinde ab omni malo defæcatum confirmata iam ætate moribuſq;
compoſitis & repreſsis omnino importunis affectibus, alijs poſsit cõ-
ſulere, & bonum exemplum præbere. Sed quid erit de homine ſenio
confecto, qui nondum ſicut vinum deferbuit. Malum proculdubio ſig-
num eſt, cum plenus dierum, plenus etiam vitijs ſit.

Senectus eſt nuntius Dei.

SEnectus eſt quidã nuntius Dei, qui hominẽ admonet, vt ſe præpa-
ret ad ſtrictã rationẽ, quam poſt mortẽ coram diuino cõſpectu red-
diturus eſt. El repoſtero de vn principe ſuele entapiçar, y adornar la ca *Simile.*
ſa por ocaſion de alguna fieſta, y paſſada la fieſta buelue el meſmo a de-
ſcõponerla recogiendo todos los precioſos tapizes cõ que la auia ador
B nado. Sic tẽpus hominis corpus viribus, pulchritudine, & ſenſum viua
citate cõponit & adornat, poſtea vero idemmet tempus omnia diſtur-
bat, ideſt el tiẽpo todo lo buelue á deſcomponer, y a quitar, haſta que
las paredes quedẽ deſnudas. In hoc ergo videbit homo feſtiuitates ſuas
finitas eſſe, & dies ſuos conſumptos, pues el tiẽpo, que es el repoſtero
de la naturaleza le tiene ya quitado toda la tapiceria de ſu cuerpo, la
hermoſura las fuerças, los dientes, la claridad de la viſta &c. En eſto le
tiene dado el deſengaño de ſu partida y muerte, aũque el miſerable hõ
bre, por mas que ſe vea cercado de vegez no quiere caer en la cuenta.

Vna de las grãdes penas, q̃ Dios da a vna caſa o a vna comunidad es
hazer, q̃ no aya viejos en ella, porq̃ en eſtó ay dos males, el vno es, que
muerẽ los hõbres moços q̃ es vna coſa muy peligroſa. Ideo ſanctus Da
uid maximo cordis affectu poſtulabat dicẽs: Ne reuoces me in dimidio
dierũ meorũ. El otro mal es, que a donde no ay viejos, los moços viuẽ
C ſin freno, y ſin conſejo, y ſin experiẽcia. Simili flagello Deus ſacerdotẽ
Heli flagellauit, eo quod filios ſuos, vt decebat, non puniuit. Atque ita
ei ipſe Dominus dixit: Ecce dies venient, & præcidam brachiũ tuum,
& brachium domus patris tui, vt non ſit ſenex in domo tua.

Seneca libro de breuitate vitæ ad Paulinum inquit: Non eſt quod *Sene. lib. de*
quenquam propter canos, aut rugas ex longo tempore cõtractas, putes *breu. 28.*
propterea diu vixiſſe, niſi bene egerit, ſed potius ille dicendus eſt diu
fuiſſe, nam viuere in vitijs mors quædam potius eſt, neque enim eum *Simile.*
dices nauigaſſe quem ſæua tempeſtas à portu exceptum, huc, atque il-
luc diſpulerit, ſed is dicendus eſt potius diu iactatus. Cæterum cũ quis *Simile.*
ſic ægrotat, vt periculum ei immineat mortis, tunc quidem oſtendit
quanti vitam faciat, præſertim cũ videas tunc quã liberaliter bona ſua
diſtribuat, & impendat ad ſalutẽ procurandam: ita etiã vitioſus tum de-
mum

A mum vrgente scilicet necessitate vitam in melius procurat emendare incipitque vere viuere, tanquam si antea non vixisset, quia male vixit. Sed interdum euenit, vt sero nimis id statuat.

Pro hac materia de senectute vide litera. C. titulo, Charitas, notabili penultimo.

SEQVELA CHRISTI R. N.

Ad Heb. 13 AD Christum Iesum sequendum nos inuitare volens beatus Paulus in epistola ad Hebræos primo beatam Crucem, in qua passus est & mortuus extra Hierusalem, pro B ponit. Et sanguinem pretiosum, quo sanctificauit, & redemit populum suum, ac deinde doctrinam infert, quam prosequimur. Ait enim, Iesus, vt sanctificaret populum suum, extra portam passus est: exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Extra ciuitatem transfiguratus est in monte, sicut in monte crucifixus: Quare ergo non vocat nos Apostolus ad eius glorificationem, & splendorem diuinum vultus eius, sed ad improperium crucis. Quia sicut oportebat pati Christum, & ita intrare in gloriam suam, sic oportet nos compati, vt & conglorificemur. Extra castra ergo exeundum nobis est portantes eius improperium, non enim habemus hic

Michæ. 2. 4. Reg. 2. ciuitatem manentem. Quare Micheas Propheta ait. Surgite, & ite, quia non habetis hic requiem. Quomodo autem sequendus sit Christus Dominus nos docuit Eliseus Propheta, cui cũ Elias magister eius diceret: Sede hic, quia Dñs misit me vsque Bethel, Eliseus respondit, Viuit Dñs & viuit anima tua, quia non dimittã te. Et cum iterum Elias diceret ei. C Sede hic, quia Dñs misit me in Hiericó. Iterum respondit: viuit Dñs, & viuit anima tua, quia nõ derelinquãte. Et qui in vijs omnibus sui magistri est sequutus vestigia firmissimo animo, & immobili volũtate (quod in verbis, viuit Dñs, & viuit anima tua, toties repetitis demõstratur) hic inquã qui sequitur Eliam hæres fit duplicis spiritus eius. Non durum, aut difficile erat quod Elias Eliseo dicebat: imo quietẽ offerebat. Sede hic dicebat: Sed maluit Eliseus laborẽ itineris assumere, quã quietem

Matt. 16. sessionis, vt à magistro suo non separaretur. Nobis autem dicit Dominus apud Matthæum Si quis vult me sequi, deneget semetipsum. Quid homini est gratum, & sibi ipsi caro desiderat. Sedere, quiescere, ridere, somnum, risum, & epulas: hæc denegare debemus firmissimo animo cũ Eliseo corpori nostro. Sed væ nobis, qui, cũ primo incipimus sequi Dominum, & sanctimoniam, conuertimur ab eo, quod nobis traditum

A tum est sancto mandato, de quo Propheta Hieremias inquit. Omnes conuersi sunt ad cursum suum, sicut equus impetu vadens ad præliũ &c. & verbum Domini proiecerunt, & sapiẽtia nulla in eis est. Aduersus quos Diuus Paulus in epistola ad Galathas ait. Currebatis bene, quis vos impediuit veritati non obedire: Ne simus, obsecro, sicut parui fluctuantes, sequamur Christum Dominum supernum ducẽ nostrum quocunque ierit vsque ad crucem, & mortem, & postea sequemur ad resurrectionem, & gloriam.

Hiere. 8.

Ad Gal. 5.

Sequela Christi. R. N. continua oportet quod sit.

OPortet familiare, & quotidianum, imo certe horarum singularum esse exercitiũ nostrum in meditatione crucis Christi Iesu, si constanter crucem nostram desideramus vsque ad palmam, & coronã deportare, vt Beatus Paulus nos admonet in Epistola ad Hebræos

Ad Heb. 9. B dicens, aspicientes in autorem & consummatorem fidei nostræ Iesum &c. recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini animis vestris deficientes sed nihil minus certè est populo nostro his calamitosissimis temporibus, quam cogitare, quanta passus est pro nobis Dominus Iesus, sicut docet Apostolus ad agonis constantiam: imo & prædicatores ipsi indecorum iudicant amplius, quam semel in anno de re hac disputare. O ingrata tempora ò mores, ò mores, ò nostram cæcitatem? Virium spiritualium aduersus omnes insidias diaboli, venam inexhaustam relinquimus, & ad riuos aquarum decurrimus: & vtinam ad illos esset os nostrum. Thesaurum immensæ gratiæ, & diuitiarum abiecimus: nullusque est, qui recogitet corde de cruce domini sui, propter quod facile vincimur, passim, & omni loco deficimus, & exanimi facti superamur, vel modica tentatione circumuenti. Vt autem lex illa Domini

Marci. 8. apud Marcum: Si quis vult me sequi deneget semetipsum, & tollat C crucem suam & sequatur me, intimis præcordijs infideat, vt regina, & regula actionum nostrarum inspiciendus est Christus crucifixus, & ita denegabit semetipsum. Si enim omnia pacatissima, ac regulata essent secundum legem spiritus, non esset, quod homo deberet negare semetipsum, sed B. Paulus inquit. Video aliam legem in mẽbris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantẽ me in legem peccati. Illa, est concupiscentia nostra, quæ (sicut docebat beatus Iacobus) à gehẽna inflammatã incendit rotam natiuitatis nostræ, ideſt, cursum vitæ

Ad Rom. 7. Iacobi. 3. nostræ, qui veluti rota decurrit. In hoc fermento tota massa corrumpitur nostri corporis: corrumpit inquam oculos, manus, linguam, vẽtrem, & quæ sub ventre sunt tyrannica membra. Hinc otiũ quærimus fugientes laborem: horret homo lachrymas, & multo precio emit risum. Verbũ pœnitentiæ & ieiunij peregrinũ est ei, & ignotæ linguæ:

cum certe ad nutum carnalis concupiscentiæ, etiam non desiderata si- A
bi concedit. Videas iam obsecro, nunquid conueniat nunquid expe-
diat ad sequendum filium Dei, & intemeratæ virginis, denegare seme
ipsum & tollere crucem propriam, & recogitare, & mente habere do
minicam crucem. Tollere crucem suam est aduersa, tristia, & amara, si
bi Dei dispensatione in hoc mundo superuenientia patienter tolera-
re, & etiam tollere crucem suam est idem quod beatus Paulus inquit?
Scilicet, Qui sunt Christi carnem suam crucifixerunt, cum concupi-
scentijs. Crucifixerũt, hoc est, afflixerunt abstinẽtijs, vigilijs, ieiunijs,
alijsque pœnitentijs. Non exigit à nobis Dominus Iesus impossibilia
aut iniusta. Difficilia vero sic: sed ibi gloriosior triumphus, fulgentior
corona & magnificum de reportata victoria præconium. Quantum
1. Reg. 17. magnificatus fuit adolescens ille Dauid aggrediens bellum aduersus
illum gigantem: non talis at tantus esset de victoria triumphus, nisi ta B
lis, ac tantus esset inimicus deuictus. Nec nimium, aut plus iusto à te
requirit Dñs pro tanta victoria, & tam magnifico triũpho, quẽ aduer
sus carnẽ ieiunijs cilicijs, flagellis, reportabis. Quid tibi difficile appa
reret, pro reportanda victoria aduersus magnum principem, qui regi
tuo esset infestissimus, crudelissimusque inimicus? Non mille labores
& sudores, non mille noctes insomnes, non pondera armorum, non
famis, aut sitis difficilia tibi apparerent, qui totus gloriæ, & coronæ vi
ctoriæ intentus es.

Ad col. 3. Agite ergo fratres dilectissimi, & ducem vestrum cœlestem sequi
mini spoliantes vos (vt Beatus Apostolus ait) veterem hominem cum
actibus suis, & induentes nouum, eum qui renouatur in agnitionem.
Quis est homo, qui antiquatam tunicam suam, & pannosam libenter
nolit pro alia noua, & pretiosa commutare. Quam libenter, & celeri-
ter exuit pauper tunicam suam veterem pro alia noua. Nõ inquit san- C
ctus Apostolus exenterantes, vel euiscerantes, quæ dolorem, & maxi-
mam angustiam significant: sed expoliantes, & exuẽtes veterem homi
nem, quod nihil durum habet, vel difficile, quod si carni tuæ difficile
& durum est, sicut certe est: sit delectabile, & iucundum menti & ra-
tioni: quæ attendere debet, quanti interest hæc facere. Quod inde fiet
gratissimum, si exẽplum, quod beatus Apostolus proposuit in doctri-
na hac, attente respexeris. Dixit enim. Qui renouatur in agnitionem
secundum imaginem eius, qui creauit illum. Cum cognouerit homo,
cuius imago est, ei, in quantum debet, & potest, nitatur assimilari. Ima
go Dei est homo: qui totus obijt in deterius ex Adæ peccato. Venit er
go Dei filius, qui expressa, & perfecta imago patris est, & bonitatis il-
lius: vt qui ex Adã fœditatẽ & turpitudinẽ cõtraximus (adeo grandẽ,
vt vix cognoscatur, vtrũ ad imaginẽ Dei cõditi simus, an vero ad bru
torum turpium, & carnaliũ similitudinẽ) ex Christi imitatione refor-
memur.

Amemur, & renouemur. Vt enim forma aliqua in tabulis depicta (ait B.
Athanasius) sordibusque aliunde superinductis obliterata, instaurari
nequit, nisi eius præsentia adhibeatur, ad cuius speciem primitus ta- *B. Atha. li.*
bula depicta fuit: Eodẽ modo vndecunq; ille bonus patris filius, ima- *de incarna.*
go & characterr patris, ad regiones nostras profectus est, vt hominẽ ad *verbi Dei*
sui similitudinẽ factũ denuo reficeret, & perditũ cõdonatione pecca *fol. 4.*
torũ repararet, sit tibi ergo, ò homo imago vitæ Dñi Iesu in exẽplũ per *Simile.*
singulas virtutes & per singulos dies, ad renouationẽ hãc spiritualẽ.

Sequela Christi R.N. eius adiutorio fit.

MAgnes rapit ad se ferrũ, deinde ferro illi à se rapto ita vim suã im *Simile.*
pertit, vt illud attrahat ad se alterũ ferrũ, & suspensum teneat: at-
que vt prius ferrũ lapidi, sic alterũ illi priori adhæret, quod B. Augu
stinus de Ciuitate Dei asserit proprijs oculis vidisse. Vt igitur ferrũ
magneti vnitũ habet magnetis effectũ, ita Christi corpus sacratissimũ
B à diuinitate assumptũ habet effectus diuinitatis. Vnde ægrotantibus *B. Augu. li.*
diuinitus medebatur, & mortuos ad vitã reuocabat. Tangẽs incredu- *21. de Ciui.*
lus Thomas Christi latus fuit fide repletus, & exclamauit statim. Dñs, *Dei.*
meus & Deus meus, & vidẽs Matthæũ ad se traxit & alios peccatores,
qui cõuersi, suo bono exẽplo alios mouebãt ad Christi Iesu sequelã.
B. Ioannes Damascenus vtitur hac similitudine. Vt ferrũ ignitũ cale- *Simile.*
facit, & vrit, vt ignis, sic Christi humanitas à verbo assumpta habebat
diuinitatis effectus, & miracula ingẽtia passim edebat, quibus diuinã
suam potentiam declarabat, & homines ad se trahebat.

Christus Dominus est qui in veritate dicere potuit. Tribulationẽ,
& dolorem inueni. Alij enim homines labores non inueniunt, quia il
los nõ quærunt: imo potius quo ad fieri potest fugiunt: illos deuitare
conantur: ab illis se abscondunt: Et tamen velint, nolint, labores, & af
flictiones illos sectantur, & cõprehendunt. Christus tamen Iesus tri-
C bulationem, & dolorem quæsiuit, atque illam inuenit, quẽ imitantur
viri perfecti: tales enim sitim, & famem & nuditatem quærunt, & in-
ueniũt: quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu cõtumeliam pati.
Hinc est, quod ipse ait. Qui vult venire post me tollat crucem suam.
Quasi dicat. Nolo, vt alter illam super humeros eius imponat, sed ipse *Matth. 16.*
tollat illam. Quamuis enim impij, & Tyranni iustos persequuntur, &
eos cruci affigunt: quia tamen hoc ipsi iusti optabant, & patienter, li-
benterque crucem sustulerunt, dicuntur ipsam tollere.

Beatus Augustinus libro de doctrina Christiana ait. O anima Chri
stiana euigila, & si qua in te sit virtus Charitatis (quæ omnia sustinet) *B. Augu.*
domini tui imitare vestigia, considera, quot millia martyrum tritã tibi
fecerũt viã. Trãsierunt virgines, trãsierũt martyres, transierũt pueri,
& puellæ, & adhuc times. Docet te ille, qui est via, veritas, & vita, via

non errans, veritas non fallens, vita non deficiens: via in exemplo, ve A
ritas in promisso, & vita in præmio.

Beatus Bernardus inquit. Mundus clamat, ego deficiam? caro clamat, ego inficiam: diabolus clamat, ego decipiam? Christus vero clamat, ego reficiam, & tamen superba mens mea magis vult sequi deficientem quam reficientem.

Sequela Christi R.N. in obedientia consistit.

SEquendus est Christus Dominus per viam mãdatorum suorũ. Sed quia de ipso scriptum est: Exultauit, vt gigas ad currẽdã viam, oportet etiã, nos eum sequentes currere, sicut fecit, qui dixit. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meũ. Ad hũc tamen cursum multa sunt, quæ nos impediunt. Nã, vt experiẽtia docet, tria sunt, quæ maxime iter peragẽdum impediũt. Videlicet onus premens, æstus ardens, & fames vigẽs. Nam qui onere nimio premitur ab incepto itinere deficere cogitur, sic in sequela Christi Iesu R.N. Nullum autẽ grauius onus in hoc itinere, quã peccatũ (quod talẽto plumbi cõparatur à Zacharia Propheta, & regius vates inquit, sicut onus graue grauatæ sunt super me) inuenitur. Si ergo vis supernũ ducẽ Christum Iesum sequi hoc onus necesse est, vt deponas. Auicena primo canone loquẽs de regimine itinerantiũ docet, non debere aliquem iter agere plenũ sanguine, sed oportet prius corpus euacuare, ac mundare, & sic iter arripere. Spiritualiter ille dicitur repletus sanguine, cuius conscientia peccatis abũdat, nã peccatores viri sanguinũ à Dauide appellantur. Oportet ergo euacuare peccata, vt iter hoc perficere possimus. Secũdo impedit iter æstus ardẽs, hoc est, cõcupiscentię ardor cor exæstuãs. Auicena vbi supra docet iter agẽtes debere caput tegere à solis ardoribus, sic nos mentẽ, quæ caput est virtutũ, teguminẽtis operire debem', ne eã concupiscentiarũ ardores exurãt. Nam licet in nostra nõ sit sitũ potestate concupiscẽtias non sentire, possumus tamẽ nõ cõsentire ne talis calor ascendat super caput nostræ mentis, vt de nobis dici possit illud Dauidicum. Per diẽ sol non vret te, hoc est per diem vitæ nostrę. Tertium impedimentum est famis debilitas. Auicena vbi supra dicit, iter agentem de nutrimẽto præcipue debere esse solicitũ. Nutrimentũ autẽ paucũ, sed bonæ substantiæ oportet esse, & abstinẽdum est præcipue ab alimẽtis, quæ humorẽ crudum generant. Quare cælestis medicus de tali nutrimẽto in hoc itinere nobis mirabiliter prouidet, nam sub specie panis, & vini corpus suũ precioſum, & sanguinẽ in cibũ, & potum fidelibus suis dereliquit, quatenus tali cibo iter hoc peragere, in cœlumque properare possint. Vnde & viaticum appellatur, cum ad iter peragendum necessarium sit, est enim optimæ substantiæ, vt pote humanam continens naturam, atque diuinam. Et licet Christus

Zacha.5. *Psal.37.* *Auicena ca no. 1.* *Psal.5.* *Psal. 120.*

A stus Iesus, qui in hoc cibo continetur, & nobis datur, sit ille gigas, de quo in principio diximus, ille tamen geminæ naturæ sub specie modicæ buccellæ mirabiliter nobis ministratur: est tamen multi nutrimenti, quia non solum corpus sed præcipue animã nutrit. Vnde apud Ioãnem inquit summa veritas. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in æternum. Qui autem hæc tria, quæ prædicta sunt obseruauerit, poterit Christum Dominum sequi, & dicere, viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

Ioan. 6.

Sequelæ Christi Redemptoris nostri excellentia.

NVlla alia sapientia, vel prudẽtia, aut consilium melius esse potest, quam relictis omnibus huius seculi obstaculis, & implicationibus verum illud atque vnicum sequi iter, per quod summum bonum
B comparatur. Ad hoc nos ratio, prudentia, lex, cœlum terra, infernus, gloria, vita, mors, iustitia, ac misericordia Dei vocat, & hortatur. Ad hoc etiam particulariter nos Saluator noster inuitat illis dulcissimis verbis, quæ apud Ioannem ait. Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad patrem nisi per me, ideſt per merita mea, & imitationem meam. Dic mihi ò homo quid quæris? Dices te vitam quærere. Quo modo vitam quæris: Si Christum Redemptorem mundi, qui vita est, deseris, & Dæmonem qui infernalis mors est, sequeris? Si diabolus homicida est, si mortem infert, si est ipsa mors, quomodo vitam in domo mortis inuenire existimas? Nonne vides te ei similem esse, qui versus occidẽtem currit quærens rem, quæ versus Orientem remanet: & ita quanto magis cogitat, se ad ipsam appropinquare, magis ab ipsa separatur? O te infœlicẽ, qui vt viuere possis, à vita fugis: quære ergo vitam in Ie-
C su Christo, qui vera vita est. Sed fortasse dices, & insipiẽter dices opus esse iuxta mũdi regulas viuere, sic enim viuendo multi etiã saluantur. O falsa philosophia, ò inanis opinio, ò insania falso prudentia appellata. Animaduerte, ò infœlix, te omnino ruiturum si mundi regulas sequutus fueris. In libro Iosue legitur, quod cum filij Israel ex Ægypto veniſſent vrbem Ierico, quæ eis terræ promissionis ingressum impediebat, euerterunt, cumq; dux ipse Iosue præciperet, ne quis aliquid de vrbe sibi sumeret, sed omnia penitus destruerentur, non defuit qui hoc præceptum frangeret: nam Achan filius Charmi regulã aureã furatus est, propter cuius peccatum totus exercitus victoriam amisit, & in prælio superatus est. Cognita autem huius victoriæ causa latro interfectus fuit, & imperio Iosue lapidatus. Imperauit Iosue soli, vt non progrederetur, cui cũ sol obtemperaret, victoria de hostibus reporta ta est. Præcepit cupiditati vt sisteret, sed ipsa vlterius progressa est atq; ita dux ipse victoriam amisit. Itaque obediuit sol, & non obediuit cupiditas. Admirabilis figura hæc est & digna quæ in animis nostris scri

Ioan. 14. *Iosue. 7.*

pta reportetur. Iosue typus fuit Christi Redemptoris nostri vt Beatus Hieronymus ait, sicut enim Iosue filios Israel in terram promissionis introduxit: sic verus Iosue Iesus Christus sectatores suos in terrā gloriæ promissam intromittit. Et sicut Hierico ingressum in terram illam filijs Israel impediebat, propter quod oportuit ei bellum inferri: sic alter Hierico videlicet mundus Christianis ingressum cæli impedit, propter quod oportet etiam ei bellum facessere. Sed quid obsecro significat præcipere Iosue interficere Achan, eo quod regulā auream ex vrbe Hierico furatus fuit, nisi ostendere nobis aperte, Deū præcipere, vt moriatur, & in inferno sepultus sit in æternū ille, qui regulā, & mores depraūatos mundi obseruauerit? Libre nos Dios de la regla de Ierico, pues tan caro cuesta, y tan dañosa es. Merito igitur D. Paulus inquit. Nolite conformari huic sæculo sed reformamini in nouitate sensus vestri. Sequimini regulam Iesu Christi, & nō sequamini regulam mundi, nec mores eius, que, aūque mas os parezca regla de oro, al fin es del mundo. Nihil magis impedimēto est cani venatico, quo minus prædā insectari nō possit, quā si spina pedi eius figatur. Assi vna de las cosas, que mucho impide a vn hōbre a seguir a Christo nuestro Redēptor, es el enclauarse las espinas que son los bienes temporales en los pies del alma, que son las aficiones. El hōbre aficionado à los bienes deste siglo muy embaraçado esta para este sancto seguimiēto. Del diamante se dize por cosa cierta, que no atrae a si el hierro, que esta rociado con el licor, q̄ se saca de los ajos aunque mas se llegue a el. Ni tam poco el soberano diamāte Iesu Christo ilustra tras si a los q̄ estan rociados con hedores, y ardores mundanos, porq̄ impiden su virtud, y efficacia. Asserit Plinius aquilas cautissime attendere, & magna cautela animaduertere, vbi pedes collocent, & cauent, ne illos super lapides figant, ne videlicet vngues earū hebetentur, atque ita hebeti, & cōtusi, atque confracti prędam capere nequeāt. Sic Christianus, qui Iesum Christū, sanctissimā prædā capere intēdit, maximo studio attendere debet, vbi pedes videlicet affectiones suas collocet: nā si eos super lapides, hoc est super creaturas, ponat facillimo negotio obtundentur: atq; ita nō erunt apti ad cælestē prædam capiēdam. El halcon, q̄ no es de casta quādo sigue la garça abate se a los peces, q̄ ella echa de la boca, pero el fino halcō no mira a cosa alguna, sino a seguir la garça. Garça excellente es Iesu Christo hijo de Dios, y de su boca cayeron bienes tēporales, porq̄ los desprecio y enseño a despreciarlos con su sancta doctrina, y el justo no se abate a estos bienes, todo su intēto es volar, y seguir a esta diuina garça Iesu Christo, lo qual no haze el peccador como poco aficionado a la virtud, porq̄ luego se abate a las cosas tēporales, y cō solos los peces se cōtenta: quærit quæ sua sunt, & non quæ Iesu Christi. O Deus, & Dñe omnipotens vnde nobis remediū ad

A

B. Hiero. in epistol. ad Paul.

Ad Rom. 12

B

Simile.

Simile.

Simile.

C

Simile.

A ad tātum malum euitandum, nisi à tua liberalissima manu proueniet? Igitur, siquidē vnigenitus filius tuus dixit: Nemo potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum, trahe nos Domine, & adiuua ad tātū bonum prosequendū. Vapores à terra sursum ascendūt sed nunquā profecto ascendēt, nisi eos solis radius attraxerit, hic enim vapores eleuat & statim ad se attrahit: cum ergo omnes simus quidam terrę vapor, tu Domine admirabili virtute tua nos obsecro, eleua, & ad te attrahe. *Ioan. 6.* *Simile.*

Sequela Christi. R. N. eius virtute exercetur.

FAtetur sanctus Ezechiel, se vidisse ignem, & de medio ignis quasi speciem electri. Est autem electrum genus quoddam bituminis profluens ex saxis primo liquidum, postea vero maris frigiditate condensatum, quod ab Hispanis appellatur alambre. Per hunc vero electrum bonitas, & virtus Christi Iesu saluatoris nostri significatur. Vt enim
B electrum palæas ad se attrahit à terra, secumq; vnit, & amplectitur, sic Dei virtus nos ad se allicit à rebus terrenis, nosque secum retinet, & adunat. Quid essemus absque diuinæ bonitatis fauore, nisi paleæ in terra iacentes? Adhæsit pauimento anima mea, dicebat Regius vates: ac si diceret. Palea eram adhærens pulueri: humi eram prostratus scelere oppressus. At tu Domine me attraxisti ad te, & vt pretiosam rem erexisti, & ad te ipsum eleuasti. Dicat ergo vnusquisque nostrum cum eodem propheta. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus bene fecit tibi. Vel vt potest conuerti ex Hebræo: quia Dominus reddidit te tibi. Ac si diceret. Cum tu ò anima mea corpori seruires nō erat mirum, eius quæsijsse voluptates. At modo quoniā tua es, quoniam Dominus reddidit te tibi, non alienam, sed propriam quære voluptatem, quære requiem tuam, non corporis, non carnis, non mūdi, quære Deum, oblectare in illo, ad eum confuge, in eo conquiesce,
C in eius amore & suauitate omnes molestias depone. *Simile.* *Psal. 118.*

Sequela Christi quo modo ab apostolis operata fuit.

ECce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, dixit Beatus Petrus cum cælesti magistro suo in omnium Apostolorum nomine loquens. Vbi aperte docemur, quod ad sequēdum solum Iesum Christum & in eo vere corda nostra reponendum, oportet, vt ipsa à creaturis omnibus separemus, & abstrahamus. Nam amor Dei, & amor mundi non se in vno corde bene compatiuntur. Hinc quoddam valde notandum intelligetis mysterium, videlicet quæ sit causa, quare in canticis spōsus sese nimis zeloté suæ sponsæ ostendit: è contra vero sponsa maximum desiderium videtur habere, quod omnes sponsum eius maxime diligant, & ipse omnes magno amore prosequatur. Spōsus enim in
C quit. Hortus cōclusus soror mea, spōsa, hortus cōclusus, fons signatus. *Matth. 19.* *Cant. 4.*

Universidad de Deusto Biblioteca

Cant. 3.

Quasi dicat. Animaduerte ò sponsa mea, te esse hortum conclusum, cui iurs clauē nullus habet nisi egō solus: nemini, præter me, ad te ingredi licitum est. Tu etiam es fons signatus, ex quo nemo bibiturus est nisi ego. Es sicut liliū inter spinas, nullus enim te carpere potest quin pūgatur. Deniq; tu mihi nata es, & nemo præter quā ego, te collecturus est. Sponsa autem de sponso suo ait. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis sui. Exite omnes, & videte quam pulcher procedat, exite & omni animi conatu eum diligite. Quid hoc est? Sponsa zelos nō ostendit, sponsus vero sic. Præpostere videbatur fore, sicut in mūdo euenire solet: nam mulieres zelotypæ sunt, homines vero minime. Atq; ita cum rex Alfonsus aliquando (vt refert Æneas Syluius) quendam virum sapientem (qui postea Pius secūdus pontifex fuit) interrogaret, quomodo pax inter cōiuges haberi posset, in hunc modū respondit. Si mulier cæca fuerit & vir surdus. In quo significauit nihil esse, quod magis familiam aliquam seu coniugalē domum inflāmet, quam si mulier zelotypa sit, & zelos patiatur, eo quod virū suum cū alia loquentē videat. Dissensiones autē, & rixæ mariti ex eo oriuntur, quia petitiones, & importunationes vxoris suæ libenter audit. Quod cū ita sit, & experientia hoc quotidie cōprobetur, quæ est ratio quare in Cāticis vir zelotes ostenditur: mulier vero minime. Pro huius quæstionis solutione obseruare oportet, spōsum ibi significare Deū, spōsam verò animā. Cum autē zeli omnes oriātur ex eo, quòd persona amata non soluit amore, hoc est, los zelos nacen de ver que la persona amada no paga cō amor sinò q̄ pone la aficion en otro: y como el amor de Dios sea infinito, por mucho amor q̄ pōga en vna criatura no se le mengua su amor, siempre le queda infinito para amar infinitas criaturas sin perjuyzio de vnas ni de otras. At verò humanus amor cū sit limitatus & abbreuiatus, vbi primū quis alium diligit, vix ei remanet amor, quo aliū diligat. Hoc aperte cōspicitur in homine auaro, qui nec vxorē nec filios nec amicos plurimū diligit, nam amor eius in nūmis ac diuitijs cōsumptus est. Hoc est: El auariento no amara mucho a su muger ni a sus hijos, porq̄ tēdra gastado el amor en el dinero y en las riquezas, potest hoc in alijs exēplificari. Quapropter licet sancta spōsa sciat spōsum suū Deū omnes diligere creaturas nō ab eo zelos exposcit: quoniā scit amorē Dei infinitū esse, y aunque ame a todo el mūdo no le faltara amor para ella. At verò cum sponsus Deus sciat amorē humanū adeo breuem, & pauperē esse vt si in alias creaturas diuidatur, sibi parū, aut nihil remanere, ideo zelos ab sponsa postulat, & ait. Hortus conclusus soror mea, sponsa. Hoc est. Animaduerte ò sponsa, te esse meam, ideo amorem tuum in creaturas ne diuidas, mira q̄ es poco, y repartiendolo me cabra menos: todo lo quiero para mi. Idcirco Apostoli dixerunt. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te, Atque ita nos facere oportet auferentes amorē nostrum ab omnibus creaturis, & illum in solo Deo collocantes. Nam qui cor suum in creaturis (quæcunque illæ sint) reponit ipsæ illud ad se trahunt & miserū hominem abiq; corde ad Deum diligendum relinquunt. Quocirca regius propheta inquit. Diuitiæ si affluant, nolite corapponere. Perpendite, quæso, verbum illud, affluant, quo sanctus rex insinuat & significat diuitias, ac temporalia bona esse velut inundationes aquarum & veluti torrentes aquarum, quæ maximo impetu labuntur: in quibus si tabulam ponas magna cum celeritate, ac vno momento ipsæ eam rapiunt, ita vt illam amplius absque maxima difficultate & labore recuperare non possis. Sic diuitiæ, ac bona temporalia sunt, quibus si cor per affectionem apponas, magno impetu illud ad se attrahunt, te sine corde remanente, sicut ille, qui dixit. Cor meū dereliquit me. Merito ergo ait regius propheta. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. In solo Deo cor reponendum est, & ipsum solum sequi, & amare debemus. Ad quod nos magnopere obligat videre quāta importunatione & perseuerantia à nobis id potentissimus Deus & infinitæ maiestatis Dominus exposcit: Sicut significant dulcissima illa verba, quæ sponsus in Canticis ait. Aperi mihi soror mea, amica mea, quia caput meum plenum est rore & cincinni mei guttis noctiū. Vbi sumitur metaphora ab sponso flagrante amore sponsæ suæ, eamque maxima affectione & desiderio videre cupiente, que esta vna noche y otra y muchas con perseuerantia requestando y llamādo a la puerta de su esposa, padeciendo mucho frio en tiempo de eladas y liuias. Et ideo ait. Cincinni mei pleni sunt guttis noctiū, & non inquit. Cincinni mei pleni sunt guttis noctis. O infinitū altissimi nostri Dei amorem, el qual le haze estar requestando vna alma muchas noches y muchos dias, vt sponsa corsuum ei aperiat, & in eo omnem suum amorem reponat. Infœlix anima illa, quæ ei aperire, ipsumque diligere non vult.

Cant. 5.

SILENTIVM MAXIME in scriptura sancta, & in scripturis humanis laudatur.

Vtinam taceretis, vt putaremini esse sapiētes, inquit sanctus Iob amicis suis. Exquisita sane sententia, & quæ altiori semper animo reponenda esset, qua spiritus ille cælestis, & taciturnitatem commendat, & breuem, & compendiariam viam demonstrat ad assequendum sapientis nomen. Stultus enim cum tacet, nihil prorsum à sapienti differt, quia

Iob. 13.

Universidad de Alcalá Biblioteca

A

Prouer. 17. quia sermo,& eloquentia aperta sunt indicia suæ stultitiæ,vt habet Salomõ in Prouerbijs.Sic Solon Philosophus ille sapientissimus in frequenti hominum conuentu, cum multa illis dicentibus ipse diceret nihil:rogatus à Periandro,vtrum quia stultus esset, taceret, an quia egeret verbis:respondit,neminem stultum tacere posse. Interrogatus aliquando Plato quo esset vtendum discerniculo, ad cognoscendum homines?Respondit,& homines & vasa figuli simili ratione probari:hæc quidem ex sono,illos vero ex sermone facile cognosci.Illud fuit apud veteres sapientes celebratissimum, nullam esse faciliorem viam,magisque compendiariam ad tuendam salutem,& honorem silentio,& taciturnitate.Marcus Tullius Catonis insigne illud reddidit

Cicero. testimonium,nunquam verbum emisisse vllum, quod emissum doleret.Zenonis laus etiam præclara commendatur, qui cum regios legatos quidam Athenis conuiuio excepisset, conuocatis etiam philosophorum plerisque cum (vt solet) multa hinc inde dicerentur,Zeno interim tacitus singula obseruabat,tũc legati festiuiter sublãdiẽtes,dete B vero,inquiunt,quid regi renunciari iubes?Senẽ inquit,à vobis perspectum Athenis,qui inter pocula seruare silentium possit.Et deniq;, vt paucis dicamus,Pythagoram(vt Athenæus lib.7.scribit) animãtes quidem reliquas attigisse,verum moderate,quasdam vero immolauisse,pisces autem neque gustauisse omnino propter silentij rationem, nam silentium diuinam quandam rem existimabat, pisces vero prorsum sine voce animaduertuntur. Eiusdem rei argumento apud Poetas pisces elopes,quasi dicas,vocis inopes,aut sine voce,denique diuina apud veteres silentio semper celebrantur. In cuius rei argumentũ illud etiam adduci potest iuxta versionẽ B.Hieronymi. Te decet silen

Psal.64. tium Deus in Sion,vbi nos habemus.Te decet hymnus Deus in Sió.

Silentij modus.

C

Hugo.1. HVgo libro de duocim abusionibus claustri inquit. Pone ori meo custodiam,& ostium circunstantiæ labijs meis.Ostium dixit, &

Psalm.140 non murum. Si enim murus poneretur, loquendi licentia omnino negari videretur.Sed ostium ponitur,quòd tempore, & loco clauditur,& aperirur.Est tempus,& locus tacendi,& loquendi.Aperitur itaque ostium hora constituta scilicet in claustro lectioni, in capitulo cõfessioni,in ecclesia orationi.Iterum clauditur ostium in claustro confabulationi, in capitulo contentioni, in ecclesia vanæ modulationi. Hæc ille.

Prouerb.13. In prouerbijs dicitur.Qui custodit os suum, & linguam suam, custodit ab angustijs animam suam.O miram sententiã,quis enim enarrare posset angustias,quas homo non refrẽnans linguam suam quotidie patitur.Item lingua sapientum ornat scientiam,os autem fatuorũ ebullit

A ebullit stultitiam,recte autem ebulliendi verbo vtitur Salomon,sicut *Simile.* enim aqua fontium perpetua scaturigine manat: sic ex ore stultorum stultissima,& inania verba iugiter scaturiunt.

Linguæ moderationem,& silentium nos docet etiam Ecclesiasticus *Eccli.32.* his verbis, Audi tacens,& pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit,si bis interrogatus fuerit habeat caput responsum tuũ.In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul,& quærens.

Pro eo,quod nos legimus:vt nõ loquatur os meũ opera hominũ, alij ex Hebræo verterũt.Quod cogitaui nõ trãsiuit os meũ. Hoc autẽ nemo præstat,nisi qui corsuũ,& linguã suã,imo &seipsũ sub se habet.

Silentium signum sapientiæ.

B QVemamodum flumen,quando lenius,& cum minori strepitu *Simile.* præterlabitur,ibi maiorem profunditatẽ habet, vbi vero grauem susurrũ excitat,ibi minorem profunditatẽ,habet, & minus aquæ cõtinet:sic homo tacitus, & quietus magnã prosunditatem & magnã occasionem ad plurimas virtutes obtinendas & possidẽdas retiner.Qui autem loquax est,& plurimũ loquitur minus scit, & minus sapit.Itaque ignorãtes maximũ strepitum excitãt, & parũ profunditatis habent:cõtra vero sapiẽtes tiẽnẽ mucha hõdura de profundas consideraciones y poco sonido,referebant monachi de Abbate Agaton quod per triginta annos cõtinuos lapidẽ in ore portauit donec tacere didicit.Et de sancto Theodaua legitur per triginta integrorum annorũ spatiũ obseruasse silentiũ.Hic sanctus vir fuit pater, & prælatus triũ millium monachorũ,literis Græcis & Latinis sapientissimus extitit,& tamen tantum silentium,quantum hic refertur, obseruabat.

C In Canticis sponsus sponsam collaudat dicens.Labia tua sicut vitta *Cant.4.* coccinea,Et hinc oritur,quod eloquiũ tuum dulce. O appositissimã similitudinem.Solent virgines capillos suos vitta ligare, & vincire, ne inordinate,& incõposite super humeros cadant& trahãtur.Sic anima sancta labia sua diuino amore ligat ne cadant ab eis aliqua verba inordinata,& incõposita.Videbitis plurimos,qui labia sua ligãt quadã vitta inuidiæ:nã,cũ se se offert occasio laudandi quempiã,quẽ laudibus efferre debent:tacẽt, & os suum vitta inuidiæ ligant: alij labia sua vitta pigritiæ ligant,nolentes sapientiã suam per segnitiem ignorãtibus cõmunicare.Alij labia sua vitta timoris puerilis ligãt,id quod increpare debẽt in subditis suis nõ reprehendẽtes.At spõsus inquit labia spõsæ suæ ligari vitta coccinea,vitta scilicet amoris, charitatis, & prudentiæ.Refert Diogenes Chilum Lacedæmonẽ sæpe numero hac *Diogenes.* vsum fuisse sententia.Non committendũ vt lingua animũ præcurrat, ideſt,nõ permittendũ est,vt quispiã loquatur quin prius, quid loquẽ dum

dum sit, cogitauerit. Huius rei appositissimum exemplum habemus in A
sacratissima virgine Maria, quæ audiens ab angelo saluberrimum, ac
sanctissimum illud nuntium, priusquam loqueretur aut ei responsio-
nem præberet, cogitabat, (ait sacer textus) qualis esset ista salutatio. Si
lentium vtile est maxime, atque à pluribus philosophis commenda-
tum. Nam Periandrus dixit. Audito multa, loquere pauca. Cleobulus.
Audiendi, quam loquendi studiosior esto. Anonimus. Adolescentis
scito esse audire quidem multa, loqui autem pauca prudentis. Zeno.
Aures tibi ob id scito binas esse, & os vnicum: vt plurima audiens, lo
quaris pauciſsima. Epaminondas. Audiendi potius, quam loquendi
cupidum te ipsum præbeto. Omulus. Cum alienam domum ingrede-
ris, mutus, ac surdus esto. Safiades. Impera linguæ. Pittacus, lingua nō
præcurrat mentem. Cæterum vt loquacitas importuna, ita silentium
importunum, & inconueniens reprehenditur à Cicerone cum dicit.
Tacere noli, vbi non oportet, Cato Vticensis, Tum demum silentium B
abrumpito, cum ea loqui poteris, quæ sunt indigna silentio.

SIMPLICITAS ET SIN-ceritas Christiana in quo consistit.

Iob.1.

ILle vere dici iustus potest, de quo verificari potest, quod sacra scriptura de beato Iobo inquit: ait enim sa
cer textus. Et erat vir ille simplex, & rectus, ac timens
Deum, & recedens à malo. Vir in principio appellatur
vt virilis animæ virtus insinuetur, Hebraice enim,
ilch, hominem significat præcipuum, virtuteque singulari præditum.
Simplex primo appellatur, vt illum intelligamus alienum fuisse ab
omni fallacia, & artificio simulationis. Hebraice pro, simplici legitur, C
tham, ac si dicas integer, perfectus minime vafer, aut versutus. Con-
traria ex contrarijs facile intelliguntur; qui sunt simplices intelliges,
si qui sint versuti, & similes cancro mente concipias. Calliditas apud
B. Amb. li. 5 Exame. Simile. viros sapientes vt apud beatū Ambrosiū cācro persimilis est: Qui con
tra ostreum, causa voluptatis, fraudibus armatur: Vehementer enim
delectatur eius carnibus, sed quia difficilis est venatio, & periculosa,
quia testis validioribus esca interior includitur, & mollitiem carnis
muris quibusdam natura muniuit: vana sunt omnia tentamenta can-
cri: Et quia aperire ostreum clausum nulla vis potest, & periculosum
est, si eius chelas includat, ad argumenta confugit, & insidias fraude
molitur. Explorat ergo, si quando ostreum referet claustra testarum,
vt libero aere voluptatem capiat: Et tunc clanculo calculum immit-
tens impedit conclusionem ostrei, & aperta claustra, reperiens, tuto
inserit chelas, viscera que interna depascitur. Illi ergo dicūtur callidi
& cancro,

A & cancro similes, qui in alienæ circunuentionis vsum semper irrepūt
& infirmitatem propriæ virtutis, astu suffulciunt, fratribus dolos ver
tunt, & aliorum pascuntur ærumnis: Simplicitas insidiari nescit alie-
nis, nec auaritiæ facibus inardescit, nec alienam vnquam circunscri-
bit innocentiam. Si iuxta Latinam significationem legas, simplex, cō-
mendatur ingenium Iob, à puritate & candore, quia nihil haberet ad
mixtum, aut duplex, nihil cogitatis, aut verbis, aut actionibus sinuo-
sum haberet, aut flexuosum. Sic accipitur à B. Paulo cum inquit. Al- *2. Ad Cor. 8*
tissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorū. Se-
cundo loco rectus appellatur. Rectus autem sanctarum scripturarum
more loquendo, is est, qui bene de Deo & de diuinis rebus sentit, &
iudicat. Nam curui modo huc, iam vero illuc incertis, & vanis opinio
nibus vacillant, tanti vero apud Dei tribunalia hæc virtus habetur,
vt egregius vates diuino carmine bonitatē Dei erga homines rectos
B decātet, & quasi admirabundus dicat. Quā bonus Israel Deus his qui *Psal. 72.*
recto sunt corde. Salutem etiam, & libertatem ibidē pollicetur rectis
corde dicens. Qui saluos facit rectos corde. Loco adducto recti corde
dicuntur, qui neque prosperitate impiorum, neque sua ipsorū infœli
citate seducti male de Deo sentiūt, sed placet eis, quicquid Deus fece-
rit, sola verbi cælestis fiducia cōtenti. Integritas autē hæc, simplicitas,
& rectitudo à timore, & cultu Dei nascuntur. Ideo post quam effectus
proposuerat, ponit deinde causam dicens; ac timēs Deum. Tali timore
& reuerentia, cum amore coniuncto, sancti patres Deum coluerunt.
Vnde Patriarcha Iacob iurauit per timorē patris sui Isaac. Et Moyses
in Deuteronomio duo illa contingit, timorem, & obseruantiam præ- *Gene. 31.*
ceptorum dicens. Vt timeas dominum Deum tuum, & custodias om- *Deute. 6.*
nia mādata, & præcepta eius. Est ergo cultus Dei hic timor, cuius erat
C sanctus Iob studiosissimus. Nascitur autem ab hoc, & vera animi pie-
tate. Sanctorū mentibus iuge illud studium abstinēdi ab omni scele-
re, & flagitio ob eāque rē statim subijcitur: Et recedēs à malo. Hic est
enim vnus ex præcipuis ac maximis pietatis fructus, vt timor ipse di-
uinus omnē nobis peccandi libidinem reprimat, illorumque est re-
cessus à malo, quos neque mors, neque vita neque angeli &c. à chari
tate Dei possunt separare.

Simplicitas Christiana præfigurata fuit in veteri testamento.

IN exodo sic præcepit Dominus. Altare de terra facietis mihi vel de *Exod. 20.*
lapidibus quos ferrū nō tetigit: si leuaueris super eos cultrū, pollue
tur. Quid, quæso, religionis habēt lapides rudes, & impoliti, quid ve
pollutionis quadrati, & secti: Verū in lapidibus impolitis simplicitas
designatur, quæ Deo maxime grata est. Vnde in Paralipomenon e ait
S. Dauid

Universidad de Deusto Biblioteca

S.Dauid.Scio Deus meus,quod corda probes,& simplicitatẽ diligas. A Cæterũ quadrati lapides hoc habẽt quod superficies eorum externa, quæ spectãtibus cõspicua est,politur, atque quadratur:interna vero, quæ latẽt,rudia,& inculta relinquũtur. His ergo lapidibus homines duplices animo,atq;itẽ ea opera desinãtur,quæ fiũt,vt videãtur ab ho

Psalm.12. minibus,quæ corã Deo polluta sunt.Contra vero tales duplici corde homines,sunt illa verba regij Prophetæ.Saluum me fac Deus,quoniã defecit sanctus,quoniam diminutæ sunt veritates à filijs hominũ.Vana loquuti sunt vnusquisque ad proximun suum labia dolosa in corde & corde loquuti sunt. Phrasis est Hebrea, qua simulatio significatur.Quã aperte reddidit Symachus, qui sic vertit:In corde aliud est, aliud loquũtur.Huc pertinet & illud.Diuisi sunt ab ira vultus eius,& appropinquauit cor illius. Pro quo alij clarius verterũt.Leniora sunt butyro verba oris eius,& in corde eius est bellũ.Quã sententiam, aliqua quoque similitudine,sanctus vir,repetit,& exornat,cum subdit. B Molliti sunt sermones eius,super oleum, & ipsi sunt iacula.

Solicitudo sancta.

¶Omnia quæ habẽtur litera. D. titulo diligẽtia in virtute deseruiũt huic tit.solititudo sancta.

SOCIETAS.

Num.xi. IN libro Numerorum dicitur:Vulgus promiscuũ, quod ascenderat ex AEgypto cũ filijs Israel flagrauit desiderio carniũ sedens,& flens iunctis sibi pariter filijs Israel & ait.Quis dabit nobis ad vescẽdũ carnes?Recordamur piscium, quos comedebamus in AEgypto gratis:in mẽtem nobis veniunt pepones,porrique & cætera. Ex quo loco apparet quantũ viliũ, & improborũ hominum societas noceat, vulgus enim primũ hanc flammã excitauit,qua etiã filios Israel incendit. Vnde B. *2.Ad Cor.5* Paulus inquit.Modicũ fermẽtũ totã massã corrũpit. Est enim natura mali potẽtissima.Nã cũ ad malũ omnes propter cõmunis peccati morbũ prõpti simus,facile quouis addito impulsu ad malũ ferimur.Deniq; potentior est exigua aceti portio ad vini pretiosi doliũ corrũpendũ,quã illud dolium,ad exiguã aceti portionẽ in vinũ permutãdam. Vsque adeo vis destruẽdi quã construendi potentior est. Ideo Eccle- *Eccles.13.* siasticus inquit.Quis medebitur omnibus, qui appropinquãt bestijs? sic & qui comitatur cũ viro iniquo.Et paulo post. Si cõmunicabit lupus agno aliquãdo,sic peccator iusto.Quæ cõmunicatio sancto hominiad canẽ?Quantũ etiã societas improborũ in ecclesia noceat, declarat sponsa in canticis cũ ait.Nolite mirari,quod fusca sim, quia decolorauit me sol.Filij matris meæ pugnauerunt contra me.Duas deformitatis suæ causas hic assignat:alterã carnalis concupiscentiæ æstum quam solis nomine significat; alteram prauorum hominum societatẽ qui pios prauis exemplis,& persuasionibus,& consilijs prouocant.

¶Omnia quæ scripta sunt litera.C.titulo cõsortium bonum,& consortium prauum deseruiunt etiam huic materiæ.

SPES, QVIBVS ORNARI debet.

B SIcut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est pro *Cant.4.* pugnaculis,mille clypei pendent ex ea,omnis armatura fortium:inquit sponsus loquens in Cãticis cũ spõsa.Rex Dauid inter cætera, quæ ad æternitatẽ memoriæ fecit opera,turrim extruxit in mõte Sion,& altissimã,& egregie munitã,vnde possent hostes videri: totaq;e ciuitas cõmode tueri,atq; defendi.Habebat arx propugnacula,quæ Hebræi emi- *2.Reg.5: Paralyp.11.* nentias vertunt,ex quibus cõmode etiã & turris ipsa poterat defendi & arceri facile impetus hostiũ. Erat intra turrim copiosus apparatus armorũ,tormenta omnia & machinæ bellicæ,ingẽs numerus clypeorũ gladiorũ,& hastarũ,quę iuxta priscorũ cõsuetudinẽ partim exterio ri turrisparte pendebant,partim asseruabãtur intus:& quæ pendebãt exterius arma præter hoc,quod regiam magnificentiam declarabant, ciuibus ingerebant audaciam,& stimulos ad bellandũ,& hostibus(vt credendum est)incutiebant terrorem,cũ à longe intuerentur incredi- C bilẽ armorum vim,& apparatum. Nihil profecto potuit adduci, ad exprimendam perseuerantiam in promissis Dei, aut commodius,aut venustius,quam collũ sponsæ turri illi comparare.Nã omittamus, quod turris ipsa tanto apparatu armorum fulta,atque munita hostibus erat quodãmodo inaccessibilis,sed ad insinuandam perseuerantiã istã colli mentionem fieri non potuit sine graui,& maturo consilio,nam cætera membra accepimus à natura inquamuis partem facile flexibilia, vt in motus à natura sibi destinatos nulla difficultate tenerẽtur:collũ autem flexibile non est,nec circum actũ mouetur, ne forte laxata vertebra animal interiret, ob eamque rem maiorẽ firmitatem artificis sapientia collo tribuit,quod in libro de vsu partium siue vtilitate significat Galenus. Iure proinde cum de perseuerantia hominis spiritalis *Galen li.de vsupartiũ.* circa diuina promissa agitur,colli infertur mentio. Propriũ autẽ est, quemadmodum animalis hominis,promissa Dei,aut contemnere,aut videre: ita etiam & hominis spiritalis omnem suam cõfidentiã,& ipẽ in

Universidad de Deusto Biblioteca

in diuinas promissiones reijcere: nescit animalis homo quæ sit ista A
spes perseuerans, quæ egregia illa turri Dauidis exprimebatur. Est au
tem hæc perseuerantia in promissis Dei Christiano homini adeo ne-
cessaria, vt Beatus Paulus Apostolus nos omnes filios promissionis
Ad Galat.4 *Ad Ephes.2* appellat, ad Galatas enim ait. Nos fratres secundum Isaac promissio-
nis filij sumus. Et ad Ephesios aduersus gentes obijciebat, quod pro-
missionis spem non haberent. Peregini, inquit, & alieni à testamen-
tis promissionis spem non habentes. Tota enim Ecclesia Christi ab
orbe condito, & quicunque, qui spiritualis homo appellari potuit,
nunquam sine perseuerantia in diuinis promissis pietatis aliquod
Ad Heb.10 opus efficere potuit. Quocirca Beatus Paulus illos vehementer horta
batur, vt perseuerarent in Dei promissis. Ne reijciatis, inquit, liberta
tem vestram, quæ habet mercedem retributionis magnam. Patientia
tem vestram, quæ habet mercedem retributionis magnam. Patientia
enim opus est, vt voluntatem facientes feratis promissiones. Itaque
voluntatem Dei exequi citra perseuerantiam istam in promis- B
sis Dei nullo pacto possumus: effici autem beatos, nisi voluntatem
Dei per omnia impleamus multo minus fieri potest. Est autem perse-
uerantia ista, circa diuina promissa, effectus fidei, & gratię iustificatis,
Ad Heb.11 nam quæcunque Beatus Paulus fidei sanctorum tribuit ab orbe con-
dito, hæc eadem perseuerantiæ tribuit circa diuinas promissiones, alte
ra enim ex altera nascitur, & sibi inuicem esse coniunctas necessariũ
est. Et vt ea, quæ de sancto Abel diuinus Apostolus in eodem capite
refert, omittamus, ad sanctum Enoch accedamus, vt perspicuum fiat
illius perseuerantiam circa diuina promissa persimilẽ fuisse turri Da-
uidis. Potuisset sanctus Enoch de diuinis promissis, & prouidentia
Genes.4. dubitare, nam iustum Abel ab iniquo fratre sciebat interemptum, qui
tamen Deum honorauerat, quemadmodum postulabat ipsa veræ reli
gionis ratio, sed nec mors sanctissimi hominis potuit Enoch inertem C
reddere, aut pigrum efficere: non dixit. Quid opus est laboribus & pe
riculis? Ecce Abel honorauit Dominũ, funestaque fuit morte interẽ-
ptus. Vbi sũt igitur diuinæ promissiones? Vbi cura tuędæ innocẽtiæ?
Turris erat illius perseuerans spes. Sed potuisset & ad turrim istam
alius accedere hostis non minus formidandus. Quid vtilitatis acceſſe
rit Abeli interfecto ex supplicio fratris? Frater acerbam susceptt vltio
nem. Quid ad occisum? Nihil tale eum potuit dimouere à perseueran-
tia illa circa diuina promissa, perpetuo enim secum cogitabat. Si Deus
est, retributio sane erit, nec poterit non implere, quæ promisit. Quid
sanctus Noe. Nonne eadem ipsa perseuerantia immobilem, & inacces
sibilem hostibus fecit instar turris Dauid? Edoctus à Deo, de rebus nõ
dum præsentibus, adeoq; incertis de illius promissionibus nunquam
dubitauit. Quis ambigat quin humana ratio, & animus humanus, vt
est propter peccatũ & scelus, in diffidentiam propensus illi suggeret:

Heus

A Heus tu nonne vides aeris serenitatem? Cæteros mortales voluptati-
bus ac delicijs indulgere? Nihil imminere periculi? Quid igitur me-
tuis inundationem diluuij, & tantopere diuinis pollicitationibus &
promissionibus adhæres? Non potuit hostis hic acerrimus turrim Da
uid expugnare, sed, diuinis promissionibus fidens vir sanctus arcam
construxit, quãuis à cæteris mortalibus dementiæ, & stultitiæ damna
retur. Quanta fuerit constantia, & perseuerantia sanctissimi Abraham *Gene.12*
circa diuina promissa in multis locis literæ Sacræ eam laudant, & cele
brãt. Hostes expugnabant turrim Dauid cum illi promitteretur Isaac
homini senio confecto, & habẽti vxorem vetulam, & sterilem, multo
magis cum charissimum filium ad diuinum imperium occidere vo-
luit, quibus ictibus pulsabatur turris illa, sed tãdem impetus hostium
sola perseuerantia propulsauit. Hæc autem turris Dauid ædificata est
cum propugnaculis, & pendent ex ea mille clypei, omnis denique ar-
B matura fortium. Quæ omnia stabilitatem, & firmitatem spei iusti
designant.

Spes optima consideratione fulcitur.

LOquens D. Paulus de Iudæis inquit. Nũquid offenderũt vt cade
rẽt? Absit. Cadere & perire idem sunt. Non offenderũt (ait S. Apo *Ad Rom.11*
stolus) Deum taliter Iudæi, vt omnino perirent. Quis vnquam tã gra
uia peccata commisit sicut Iudæi? Et tamẽ inquit Apostolus, eos, non
taliter peccasse, vt perirent. O infinita bonitas Dei, quam spem nobis
præbes consequendi veniam peccatorũ nostrorũ: si enim perfidos il-
los à te non expulisti, quem expelles? Quæ obsecro, teneritudo & pie-
tas erit patris illius erga filiũ suum, qui de eo dicit. Nõ ita filius meus
me offendit, vt eum licet me interfecerit odio prosequar? Iudæi Domi
C num crucifixerunt crudeliter, & immaniter morti tradiderunt, at ip-
se eos statim ad veniam inuitauit, & omnibus, qui ad ipsum conuersi
fuerunt, pepercit. Ne igitur ò peccator desperes, sed animum concipe
tam admirabili pietatis exemplo, animaduerte id, quod sanctus Da-
uid ait. Expecta Dominum, viriliter age, confortetur cor tuum, & su-
stine Dominum. Quibus verbis te admonet, vt spes tua sit sociata cum
operibus factis viriliter, ideſt cum fortitudine, & animo. Ne confidas
in pœnitentia, quam alio tempore facere poteris, dicens, Bonus latro
in vltima vitæ suæ hora saluatus est, ego etiam, sicut ille saluabor. Co-
mo aca dezimos. Por vn ladron pierden muchos el meson, imagino,
que esto se puede en alguna manera dezir tambien por aquel buen la
dron porque por ventura muchos perderan la posada del cielo por
confiar, que seran como el, y que a la hora de la muerte haran penitẽ-
cia como el, y se saluaran. Tu igitur non ita sis ò frater, sed viriliter
age, confortetur cor tuum & sustine Dominum.

Modus quo consequatur quod homo Christianus sperat.

A

CVpimus autem vnumquemque vestrum eandem ostentare solicitudinem ad expletionem spei vsque in finem, vt non segnes efficiamini, verum imitatores eorum, qui fide, & patientia hæreditabunt promissiones: inquit Beatus Paulus ad Hebræos scribens. Ac si eis diceret. Quod vos docui, & increpationes, quibus vos increpaui, ideo feci, quia vehementer desidero, vt vos omnes nemine dempto negotia fidei tanquam rem nimis necessariam, & conducibilem omni cura ac diligentia susciperetis, vosque sacrosancti euangelij non solum zelatores sed etiam solicitos ostenderetis, & hoc ad expletionem spei, hoc est ad consequendum id, quod expectamus, vitam scilicet, æternam. Nam si vos ipsos solicitos, ac diligentes in Dei negotijs B ostendatis, præmium, quod omnes expectamus, consequemini, ad cuius consequutionem necessarium est non vno anno aut duobus, aut viginti, sed vsque in finem perseuerare, ita vt non segnes efficiamini, ne defecisc atis, vel pigri, aut negligentes sitis. Proprium est pigri suspẽdere bonũ opus, & hoc facit motus aliquo timore: incipit enim elee mosynam elargiri, & statim illud opus timore commotus, quod diuitiæ ei deerunt, relinquit: incipit ieiunare, & in finem non perducit pertimescens, ne vires ei deficiant, ideo Sapiens ait. Dicit piger. Leo est foris: in medio platearum sum occidendus. Proprium est pigri allegare inconuenientia, & dicere. Si veritatem dico in hoc negotio, inimicos acquiram. Sino fauorezco a fulano, y no voto por el, aunque su competidor es mas digno, pongome a peligro de caer del estado en que estoy. Non efficiamini segnes, animum, ac robur concipite ad resistendum malis, ac defendendum verticem, & ad protegendam vir C tutem. Ne sequamini exempla inconstantium, verum imitatores (supple efficiamini) eorum, qui fide, & patientia hæreditabunt promissiones, sicut fuerunt Apostoli, & alij sancti viri. Obseruate, qualiter sanctus Apostolus fidem cum patientia coniungit: si enim patientia non sit, non potest executioni mandari id, quod fides docet, nec etiam perseuerantia vsque ad finem esse poterit. Possumus etiam dicere, quod patientia hic idem significat, quod longanimitas, que es anchura de animo, y suffrimiento no solo para padecer sino tambien para esperar lo que se pretende alcançar. Duo sunt necessaria iuxta doctrinã Apostoli ad consequendum promissiones diuinas, scilicet fides viua (quæ ita appellatur, quia mediante charitate fructificat,) & tolerantia in patiendo, & expectando id, quod Deus promissum habet. Sunt aliqui, qui, cum non videant præmium, quod Deus pro bonis operibus promitti t,

Ad Heb. 6.

Prouerb. 22

A mittit, in bono opere non perseuerant, pareciendoles que dan el precio de sus trabajos al fiado, atque ita in virtute incepta deficiunt. Ad semouendam autem hanc animi segnitiem sanctus Apostolus dicit. Non efficiamini segnes, &c. Ratio, ob quam plurimi non obtinent id, quod in suis orationibus postulant, est quia defecisc unt in Dei expectatione atque in bono incepto non insistunt. Postulat quispiã à Deo, vt ipsum à tentatione liberet, & cum videt Deum in cõcessione illius postulationis moram facientem, ipse expectare non vult, & ab oratione cessat, atque ita quod postulat nunquam consequitur. Idcirco Propheta Abacuc nos admonet dicens. Si moram fecerit expecta eũ, hoc est, quando à Deo aliquid petieris, & tibi visum fuerit ipsum in eo, quod petis detineri, ne à postulatione desistas, sed spe in ea insiste, quia veniens veniet, & non tardabit, hoc est, sera su venida quando mas te cumple a ti. Hoc Sanctus Dauid exemplo sui ipsius nos docuit qui quanto magis eum Saul persequebatur; tanto maiorem spem ha-

B bebat, se ab illa persecutione eripiendum esse: ideo ait. Expectans expectaui Dominum. Iterum, atque iterum Deum expectaui, & patientiam habui in eo, quod petebam, videlicet vt à manibus Saul me eriperet, & tandem cũ in postulatione non defecissem, intendit mihi, id est, posuit in me oculos suos, & exaudiuit preces meas & eduxit me de lacu miseriæ, hoc est, del golfo de la vida miserable en que viuia perse guido de Saul. Hunc ergo, & alios sanctos nos D. Paulus imitari admonet, & vt simus imitatores eorum. Ad maiorẽ autem confirmationem eorum, quæ dixerat, postquã in exemplum adduxit Patriarchã Abraham (qui quoniam firmissimã spem in Deo habuit, obtinuit id, quod sibi ab ipso Domino promissum fuit) addit. Fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem. &c. Quasi dicat. Habeamus firmissimum solatium, quia cum Dominus infinitæ bo

C nitatis sit, adimplebit id, quod promisit nobis, qui confugimus ad tenendam propositam spem, hoc est, nos, qui, quando affligimur ad confiderationem æternorum bonorum, quæ nobis promittuntur, & quæ magna fiducia expectamus, confugimus ad tenendum scilicet in confideratione spem, id est, præmium speratum: magis enim hoc verbum, spes, videtur hic significare præmium quod expectamus, quam virtutem Theologicam, sicut in Psalmo illo. Tu es Domine spes mea, id est, præmium speratum. Et ait. Propositam spem, porque este præmio eterno nos tiene Dios puesto como por blanco, a cuya consideracion hemos de assestar para aliuio de nuestros trabajos. Idcirco ait Sanctus Apostolus firmissimum solatium habemus quoniam confugimus ad tenendam propositam spem æternorum præmiorum, quam veluti anchoram habemus animæ tutam, ac firmam. Pro declaratione horum verborũ obseruandum est quod anchora respectu nauis duos

Abacuc. 2.

Psal. 39.

Psal. 90.

operatur effectus, efficit enim, vt ipsa nauis firma, & secura persistat: A
nam cum anchora vsque ad arenam descendat, nauem ipsam à pericu
lo submersionis propter violentiam ventorum liberam, ac securam
tenet: ipsam etiam firmam tenet, porque estando la nao presa de la
anchora, no se ladea mas a vna parte, que a otra, y todo esto procede
de el asiento que la anchora haze en la arena, o en alguna roca de
mar. Sic spes æternorum bonorum efficit, vt anima in hac vita secu-
ra persistat, & absque periculo submergendi se in voragine calami-
tatum, & laborum: nam ex illis omnibus se defendit hac recordatio-
ne, videlicet quod si tentationes superat, vitam æternam possidebit.
Ideo Sanctus Apostolus spem appellat anchoram, quæ ipsum in fi-
de euangelica conseruabat, quãdo amenazado, y requerido sopena de
muerte, que dexasse la predicacion euangelica, dezia a sus enemi-
2. Ad Cor. 5 gos: Tal dia me amanecie sse que muriesse yo por ella. Scimus enim
quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis destruatur, B
habemus aliam non manu factam æternam in cælis. Quasi diceret.
El dia que assolaredes esta casa de tierra, que es esse cuerpo mortal
donde mi alma viue, me recibira Dios en otra casa no hecha de lo-
do como esta, sino spiritual y eterna, que nos tiene aparejada en los
cielos. Hæc igitur spes, quæ velut anchora animam firmam, & con-
stantem habet, ne in aliquam partem declinet, sed in diuino amore
perseueret, hominem in prosperis à superbia seruat, & in aduersis à
desperatione retrahit. Huic anchoræ adhærebat, & insistebat sanctus
Iob. 2. Iob, cum dicebat. Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem
quare non sustineamus? Atque ita se ipsum in tribulationibus con-
solabatur dicens. Scio quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo
Iob. 19. die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Saluato-
rem meum. Spes, quæ est virtus quædam in duobus similis est an-
choræ, videlicet in securitate, & in firmitate: in vno autem differt ab C
ea, videlicet quod anchora versus profunditatem tendit, y haze presa
en la arena: at vero spes in Deum tendit, & efficit, vt anima in altum,
hoc est in cælum ascendat: ideo de ea addit Sanctus Apostolus. Ince-
dentem vsque ad interiora velaminis, hoc est, spes transit, & penetrat
vsque ad interiora cæli, id est, hasta lo interior que esta de la otra par-
Leuitic. 16. te del cielo. Y en esto alude el sancto Apostol al velo, que estaua col-
gado en el templo, que diuidia al sancta sanctorũ de toda la otra parte
del tẽplo, quo nemini nisi summo Sacerdoti ingredi licebat. Et per il-
lum locũ intelligitur gloria, in quã, non nisi qui fide & charitate cũ
summo sacerdote Iesu Christo Reparatore nostro vniti sunt, ingrediũ
tur. Ideo ait, spẽ vsque ad interiora velaminis ascendere. Quasi dicat.
Spes efficit, vt iusti desideria sua in rebus tẽporalibus non collocent.
Denique ait. Vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus. Vocat præcurso
rem

A rem Iesum Christum, quoniam iuxta legem, quæ instituta erat nemo
in cælum ingressus est, quousque summus sacerdos Iesus Christus Re
demptor noster illuc in die suæ sacratissimæ ascensionis ascendit, &
hoc est, quod suis sacris discipulis significauit quando eis dixit. Vado
parare vobis locum, vt videlicet cum sacri discipuli illuc pergerent,
ianuam cæli apertam inuenirent.

Spei fundamentum.

BEatus Bernardus in quodã sermone ait. Tu es Domine spes mea: *B. Bernard.*
quidquid agendum, quidquid declinadum, quidquid tolerandũ, *serm. 9. sup.*
quidquid optandum tu es Domine spes mea. Hæc vna mihi omnium *qui habitat.*
promissionum causa, hæc tota ratio meæ expectationis, prætẽdat alter
meritum, sustinere se iactet pondus diei, & æstum, ieiunare bis in sab-
bato se dicat, postremo non esse sicut cęteros hominum glorietur, mi
hi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spẽ meã.
B Et ibidem. Si mihi præmia promittantur, per te obtinenda sperabo: si
insurgant aduersum me prælia, si sæuiat mundus, si fremat malignus,
si caro aduersum spiritum concupiscit: in te ego sperabo.

Beatus Chrysostomus ait. Cum nulla vsquam humani auxilij spes
nobis affulget, ne desperemus, nec despondeamus animam, sed fidei
anchoram arripiamus, & instrumentum spei iaciamus, non quidem
in mare, sed in cælum, & tempestatum procellis agitata nauis ab om-
ni periculo liberabitur.

Spes mater est patientiæ.

AD spem potissimum pertinet patienter labores ferre. Cuius rei *2. Macha. 7.*
locupletissimũ exemplum habemus in illa septem Machabæorũ
matre, de qua in secundo Machabæorum libro legimus. At mater mi-
C rabilis, & bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub
vnius diei tempore bono animo ferebat propter spem, &c. Talem etiã *Psal. 55.*
spem habere Propheta Regius testatur: proeo enim quod nos legi-
mus: Ab altitudine diei timebo, Beatus Hieronymus ex Hebræo ver-
tit. In quacunque die territus fuero, ego in te confidam: alius verover
tit. In quacunque die timor inuaserit me, ego in te sperabo. Contra ta
men alij faciunt, qui dum omnia tranquilla sunt sperare se in Deo prę
dicant: cum vero vis calamitatis ingruerit, spei protinus arma (quæ
tunc vel maxime capere debebant) abijciunt, sic Beatus Petrus tran- *Matth. 14.*
quillo mari super aquas ambulabat: eo verò concitato, timuit, & fidu
ciæ simul, ac vitæ naufragium facere cæpit.

Spes præmij minuit laboris. Id intelligitur exemplo canis leporem *Simile.*
per spinas, & tribulos acriter insequentis: qui spe prædæ illectus, spi-
nas & vulnera non sentit, nec perniciosimi cursus laborẽ. Quid ergo

nos propter illã cælestem prædã, hoc est, panẽ angelorũ facere par est? A

Spes quibus confortanda est.

MAximum spei incitamentum est cordi amoris pleno misericordiam Domini experiendo cognouisse: firma enim spe sperat homo, illum profuturum qui frequenter alias profuit. Hinc illud ex Psalmo. Sperent in te, qui nouerunt nomen tuum, quoniam non derelinques quærentes te Domine. Cognoscendi autem verbum hic vsurpauit sanctus Rex eo modo, quo Beatus Ioannes in Epistola, cum ait. Qui non diligit, non nouit Deum. Est enim hæc cognitio non informis, sed charitate formata: non hac sola, sed multis etiam diuinæ pietatis experimentis aucta, & confirmata: talis enim cognitio firmissimam parit spem. Pessima vero spei contubernalis est mala conscientia, quæ animum in spem se se attollere volentem, velut in medio cursu reuocat, & ab alto deducit. B

Psal.9.

1.Ioan.4.

Psalm. 30.

Mirabile spei robur ostendunt illa verba regij vatis: Pro eo enim quod nos legimus: Esto mihi in Deũ protectorẽ. B. Hierony. ex Hebræo vertit. Esto mihi in lapidẽ fortissimũ, & domũ munitã, vt salues me: quia petra mea, & munitio mea tu es, & propter nomẽ tuũ deduces me, & enutries me. Causam vero huius spei protinus subdit dicens. Exaltabo, & lætabor in misericordia tua: quoniam respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam nec conclusisti me in manibus inimici mei, statuisti in loco spatioso pedes meos. Nihil ergo mirum, si qui hæc beneficia à Deo acceperat, tam firmum ab eo præsidium peteret, & expectaret, ex præteritis enim futura expectare didicerat, quod sanctis omnibus familiare semper fuit. Est certe valde mirandum, quantopere in literis sanctis spes, & fiducia in creaturis deijciatur. Cur ita? Quia nimirum, quæ nos ad fidendum Deo cauſæ impellunt, eædem ad creaturis diffidendum hortantur. Speramus C enim in Deo, quia bonus, quia misericors, quia diues, quia potens, quia verax est: quorũ nihil ferè in creaturis inuenitur. Propter quod merito Propheta Dauid monet. Nolite confidere in principibus, neque in filijs hominum in quibus non est salus.

Psal.145.

Spes cordis confortatio.

BEatus Augustinus super Psalmos secum loquens ait. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Dño. Quasi vero responderit illi anima eius in silentio inquit. Quare conturbo te, nisi quia nondũ sum ibi, vbi est dulcedo illa permanens? Nũquid iambibo de fonte illo nihil metuens? Iam nullum scandalum pertimesco? Iam de cupiditatibus omnibus tanquam edomitis, victisque secura sum? Nonne aduersus me diabolus vigilat hostis meus? Nonne laqueos mihi quotidie deceptionis intendit? Non vis, vt conturbem te posita in

B. Augusti. Inp. Psal.41

A in sæculo, & peregrina adhuc à domo Dei mei? Respondet ergo conturbanti se animæ suæ, & quasi rationem reddenti perturbationis suę, propter mala, quibus abundat hic mundus: Respondet, & dicit. Spera in Domino: interim (inquit) habita in spe, spes enim, quæ videtur non est spes.

Spes veniæ vnde oritur.

AD spem veniæ nos ille versiculus incitat. Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est, hoc est, quia in me non est, cur mihi propicieris, sed cur magis ira sci debeas: in te habes, vnde mihi propicius fias: in te est misericordia tua, & apud te est, sacrificium filij tui: quæ verè pœnitentibus salutem donant. Itaq; (vt Beatus Augustinus ait) si ego Domine admisi, vnde me damnare possis, tu certe non amisisti, vnde me seruare possis. In B certamine ergo conscientiæ, cum lex, diabolus, & sensus peccati nos accusant, adhunc versiculum confugiendum est.

Psal.129.

Spes à sanctis doctoribus maxime commendatur.

BEatus Augustinus in quadam epistola sic explicat illa verba Psalmi: spes mea ab vberibus matris meæ. Hoc est: tu me transilire fecisti ab vberibus matris meæ ad te tuaque promissa, id est, vt à temporalium amore quem in vberibus matris meæ suxi, ad tua transirem sperandabona, ablactasti me à temporalibus, & in æternorum spe educasti me. Hinc est quod Beatus Petrus in epistola dicit. Regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis. Per gratiam regeneratur homo, & quasi de nouo creatur, fit enim noua creatura, vt Beatus Paulus ad Corinthios scribens ait. Vnde omnia de nouo ei conferuntur: nouam formam, nouas inclinationes, ac desideria, nouas ac supernas cogitationes accipit: informatur C enim tota eius anima gratia, infunditur ei cognitio fidei, ex qua ortũ habet spes, quæ est noua inclinatio ad futura. Vnde oritur charitas, nouus amor, & maximus, ex hoc enim quod à Deo speramus tot bona in amorem prorumpimus eius, qui largiturus est. Loquitur igitur B. Petrus de spe viua, quæ est in omnibus habentibus gratiam, quæ impellit animam ad æterna, quia est fons aquæ viuæ salientis in vitam æternam. De iustis autem, qui spem viuam per gratiam, & charitatem habent, inquit idẽ Beatus Petrus, eos habere pignus hæreditatis æternæ videlicet ipsum spiritum sanctum, de quo statim sacer Apostolus ait: In vobis, qui in virtute Dei custodimini. Viderentur germanius cohærere omnia, si diceret. Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui regenerauit nos in spẽ viuã in hæreditatẽ incorruptibilẽ, conseruatã in cælis vobis. Sed altiori sensu Apostolus dicit,

B. Augusti. Epist.120. Psal.21.

1.Pet.c.1.

2.ad Cor.5.

1.Petri.1.

in vobis. Datiuus casus declarabat quibus erat conseruata hæreditas A
in cælis: sed cum inquit: conseruatam in cælis in vobis, exponit quomodo in sinu sanctorum est pignus, & arrabo, & ius ad regnum, & hæreditatem cælestem per gratiam, & inhabitantem Spiritum sanctum in illis.

1. ad Thess. 5
B. Chrys. homi. 9. in prior. ad Thessa.

Beatus Chrysostomus in quadam homilia inquit super illa verba: Induti toracem fidei, & charitatis, loco galeæ spem salutis. Quemadmodum galea principale membrum eorum, quæ in corpore nostro sunt, conseruat, dum caput circundat, & vndique tegit: ita & spes cogitationem nostram concidere non sinit, sed capitis instar tegit nihil extraneum in illam incidere permittens: donec vero nihil deciderit, neque ipsa prolabitur.

B. Aug. in Psalm. 44.

Beatus Augustinus in Psalmum ait, spem iam in terram sanctam tanquam anchoram præmisimus, ne in isto mari turbati naufragaremus: quemadmodum ergo de naui, quæ in anchoris est, recte dicimus, quod iam in terra sit, adhuc tamen fluctuat sed in terra quodam modo educta est contra ventos, & tempestates: sic contra tentationes huius peregrinationis nostræ, spes nostra fundata in illa ciuitate Hierusalem facit nos modo arripi in saxa. B

Spes quo nutritur.

Ad Titum. 2

BOna opera, quæ fecimus considerata spem iuuant. Ideo B. Paulus ad Titum scribens ait. Sobrie, & iuste, & pie viuamus in hoc sæculo expectantes beatam spem. Vbi spem fundat super vitam sobriam iustam, & piam. Vnde Beatus Gregorius in moralibus ait. Cum opus crescit præmij fiducia proficit. Securus est de re, qui bonum pignus apud se habet: sic securi sunt de regno futuro, qui habent pignus: de C
2. ad Co. 1. c.
quo B. Paulus inquit. Qui dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.
Ad Ephes. 1
Virtus enim pignus, & arra est hæreditatis æternæ, de quo idem Apostolus ad Ephesios scribens inquit. Signati estis spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ. Quidam tamen codices clarius habent, arra. Glossa vero ait: interest inter arram, & pignus: quia pignus quando datur, soluto eo, pro quo ponitur aufertur. Arra vero est, cum de ipso pretio datur aliquid quod nō est auferendū, sed complendum. Virtus vel gratia est arra beatitudinis, quia quædam eius in
Lucæ. 18.
choatio est. Et ideo iustis dicitur. Regnum Dei intra vos est. Non solum autem regnum Dei dicitur esse in cordibus sanctorū, quia Deus in eis regnat, & arram regni habent, qua disponuntur, vt ei prōptius obediant: sed etiam quia ipsi quodammodo regnant ad Dei similitudinem. Omnia enim & prospera, & aduersa seruiunt eis, & cooperantur in bonum.

Spes

A

Spes vana siue præsumptio.

PRæsumptio vitium est virtuti spei oppositū per excessum, vt Theologi docent. Nēpe cum quis sperat consequi beatitudinē absq; meritis, & gratia, vt cū quis vitijs irretitus est plurimis, nec ab eis cessare intēdit, & tamen sperat impauidus se saluū fore, quod si ab eo sciscitetis quibus nā sanctis operibus fulciatur, vel cui reitāta eius spes innitatur: respōdebit intrepidus se de Dei maxima misericordia cōfidere, qui latronem in cruce vno momēto saluū fecit, cum totā vitam in furtis, & alienarum rerū rapinis expēderit. O insanā hominum mēte corruptorum impudentiā, qui ea, quæ summa, & specialia Dei misericordiæ priuilegia sunt, sibi absque vllis meritis arrogare audeāt, atq; id quod priuilegiū, & illud specialissimū est in vniuersalē legem extēdere præsumunt, tanquā si lex omnibus statuta foret, vt quantū vis
B sceleratus fueris, totamq; vitā in peccatis expēderis, tamen in hora obitus tui Deus misericordiā suā tecū ostendet, sicut fecit cū latrone in cruce. Si hoc itaverū esset, quis periret, ad quid gehēna, & infernus ad quid parata est ab heri Thophet: vt ait Esaias? Attende, obsecro, audacissime. Solēt, qui in pingendi arte celebres, & strenui sunt graphicē, summaq; diligētia imaginē aliquā depingere, in qua summā suæ sa Simile.
piētiæ industriā aperiūt, eāq; ad ostentationem suæ artis pro foribus suspensā habent, vt qui viderint, intelligāt, quā metā delineandi figuras tāti artificis sapientia attigerit: sed si ab eo petieris, vt tibi, vel alij eā iusto pretio vendat: respōdebit vtiq; se minime id facturū, quoniā illa pictura ad ostēsionē suæ artis delineata est, nō vt venūdetur alijs. Intus in officina mea inuenies (inquit) aliās quā plurimas optimo artificio depictas, has eme, hāc, quæ ad memoriā meæ industriæ depinxi relinque. Sic nimirum Deus noster, vt ostenderet magnitudinē, ac di
C uitias misericordiæ suæ atque ad quantā celsitudinē ascendere valeat quædā singularissimæ pietatis opera edidit adeò excelsa, & insolita vt excellentia singulari inter omnes alias effulgeat: Sed tamen talia opera ad ostentationem potius suæ artis miserēdi, quam ad hoc, vt omnibus communia, & venalia essent, edita sunt, & hæc pro foribus suæ sanctæ Ecclesiæ præfixit, à principio certè quando fundamenta iacere cæperat valuas eleuare incepisset, à peccatrice repente septem eiecit dæmonia, in momentoque temporis ex lebete phiala facta est. Matthæum ex publicano in Apostolum, & Euangelistam suum euexit. Paulus in ictu oculi ex persequutore effectus est vas electionis aliosque quam pauciſsimos inuenies tali, ac tanto priuilegio potitos, hæc enim non omnibus peruia sunt. Alia pro alijs remedia supersunt, nempe opportunè pœnitere, præterita plangere, plangenda iterum non committere, bonis operibus semper incumbere, hæc faciat, &

Universidad de Deusto Biblioteca

saluus erit. Alia, quæ pro sui gloria fecit Christus Dominus, (vt ostenderet, quam excelsam metam sua pertingeret pietas) illis numeratis relinque, vel alijs quam rarissimis certe. Vnde ipse Apostolus Paulus ad Timotheum scribens hoc idem de se ipso his verbis manifestat: venit Christus Iesus peccatores saluos facere quorum primus ego sum sed ideo misericordiam consequutus sum, vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri sunt in vitam æternam. Ad informationem, ait, hoc est vt ostenderet formam, & exemplar suæ pientissimę misericordiæ, de qua nullus quantumuis peccator, dum viuit, diffidere debet, licet non omnibus talem misericordiam concedat, qualem & mihi. In quo voluit ostendere celsitudinem, & diuitias suæ copiosissimæ pietatis, quam effundere potest abunde in quibus sibi placitum fuerit. Fateor, quod in quacunque hora ingemuerit peccator veniam consequetur. Hæc lex vniuersalis est: sed quod omnibus, qui pœnitere de peccatis vsque ad horam exitus sui protrahunt, talem influat pœnitudinem, incertissimum est, imo de his maxime dubitat Beatus Augustinus. Volo dicere quod licet Deus nulli quantumuis facinoroso auxilium sufficiens deneget, quo se possit in Deum conuertere: tamen illud eximium, quod latroni tribuit, quam paucissimis elargitur. Iustus tamen sperat in morte sua vt in Prouerbijs dicitur: quoniam iustitias Dei, dum viueret exquisiuit. Ideo cum Dauid potest dicere. Hæc facta est mihi (nimirum spes) quia iustificationes tuas exquisiui. Nã (vt B. Paulus ad Romanos ait) Patientia probationem operatur, probatio vero spem, spes autem non confundit, idest non pudefacit, nimirum illa, quæ suis bonis operibus, quatenus ex gratia Dei procedunt confidit.

A

B

Ezech.18.

Prouer.14.

Ad Ro .5.

Spes vana siue præsumptio.

C

Ezech.11.

SAtis vana erat spes illorum, qui apud Ezechielem loquentes de Hierosolyma dicebant. Hæc est lebes, nos autem carnes. Quasi dicerent. Hæc ciuitas est lebes, seu olla, nos autem inclusæ carnes in illa. Et quemadmodum carnes conseruãtur in olla vsque ad earum perfectam decoctionem, sic Hierosolyma nos conseruabit vsque ad extremam senectutem. Hoc dicebant illi, qui Dei Prophetis fidem nullam adhibebant. Fortasse alludebant ad verba Hieremiæ primo capiti suæ prophetiæ mandata, vbi ille Hierosolymæ afflictionem sub metaphora ollæ incensæ à Babylonia prouenientis prædixerat: in qua olla Iudæi igne calamitatum afflicti continerẽtur. Cum igitur Hieremias Babylonem vocaret incensam ollam, quæ Iudæos affligeret, & concoqueret, aiebant illi, non ita esse, sed Hierosolymam esse ollam, in qua illi erant semper conseruandi. Ita potest intelligi locus ille Dauidis. Moab olla spei meæ, hoc est, spes mea conser-

Hierem.1.

Psalm.59.

Ruth.4.

Matt 1.

A conseruabitur in Moab. Nam ex Moab fuit Ruth, ex qua processit Iesus Christus verus mundi Redẽptor secundũ carnem, vt non solum ex veteri testamento, sed etiam ex euangelio constat. Sicut autem illi Iudæi fraudati fuerunt ab illa vna spe (non enim illis turris, & mœnia Hierusalem profuerunt, quominus captiui ducerentur) sic multi hodie decipiuntur sperantes in diuitijs, & potentia sua.

SPIRITVS SANCTI fructus.

Ad Gala.5.

IN Numerans Beatus Paulus fructus Spiritus sancti in epistola ad Galatas à charitate incipit: vnde sequentes fructus digni Deo habentur. Fructus autẽ spiritus (inquit) est charitas gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, cõtinentia, castitas. Et in epistola ad Ephesios describens

Ad Ephe.5

B fructus lucis ait. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate. Non existimet ergo homo, quod reddiderit Deo fructum dilectum, etiam si fidem habeat, etiam si in mille tentationibus inuẽtus fuerit fortis, etiam si virginitatem colat à pueritia, etiam si patiens sit, nisi habuerit charitatẽ, vnde virorem, pulchritudinem, & nectar dulcedinis cælestis cæteri fructus trahunt tanquam à radice.

Paruulus, cui amplũ à parentibus patrimonium relictũ est, pędagogo, ac tutore eget, non quidem propter indigentiã opum, sed propter bonũ vsum earũ: at viri iusti vtroq; nomine patrocinio, & præsentia egent Spiritus sancti, non modo propter indigentiã gratiæ, sed etiã vt ea bene vtantur. Non defuerunt enim, qui gratiæ opibus à Deo concessis, ad superbiã abuterentur elẽuantes cor suum in decore suo.

In Prouerbijs inquit Dominus. En proferam vobis spiritum meum; & ostendam vobis verba mea. Et alia translatio habet. Effun-

C dam spiritum meum. Quo modo loquendi ostenditur liberalitas, qua Spiritus sanctus donatur, & qualiter clementissimus Deus desiderat, omnes participes eius fieri.

Prouer. 5.

Spiritus sancti die promulgata fuit lex euangelica, & multa mirabilia operata.

HOdierna solẽnitas multorũ mysteriorum est particeps, sed illud est ex præcipuis, quod hodie promulgata est lex euangelica tanquam obligatoria, & reuocata sunt legalia. Duas legimus, præter naturalem, Deum instituisse leges, scilicet scriptam, & gratiæ, quarũ prior in monte Sina fuit sancita, & postea per Moysem promulgata, altera in Hierusalem fuit hodierna festiuitate per Apostolos proposita. Inter has leges est aliqua cõuenientia, scilicet inter modũ promulgationis, maxi-

Universidad de Deusto Biblioteca

Exod. 19. maximum tamen discrimen quoad effectus. In Exodo legimus tempo A
re promulgationis legis scriptæ apparuisse in monte ignem, turbinẽ
Actuum. 2. nubem obscuram, vocem tubæ, & maximos clamores. Nõ nulla etiam
huiusmodi signa præcesserunt hodie in promulgatione legis gratiæ
dicitur enim in actibus apostolorum quod factus est repente de cælo
sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis, & apparuerunt di-
spartitæ linguæ tanquam ignis. Ecce conuenientiam in turbine, &
igne: maximum tamen fuit discrimen in horum significatione, ignis
enim olim tempore, quo promulgata est lex Mosayca insinuabat rigo
rem quo erant plectendi transgressores, turbo vero significabat diffi-
cultatem legis, nubes autem difficilem legis intelligentiam, erat nam
que præsagium legis euangelicæ, sonus denique tubæ & clamores
ostendebant multitudinem præceptorum. Ecce legis scriptæ effectus,
audi modo B. Paulum ad Hebræos proponentem effectus promulga- B
tionis legis euangelicæ: ait enim: Non accessistis ad tractabilem mon-
tem, scilicet Sina, sed accessistis ad ciuitatem Dei viuentis Hierusalẽ
cælestem, & multorum millium angelorum frequentiam, & ecclesiam
primitiuorum. Ac si apertius diceret. In die illa, qua lex euangelica
Ad Heb. 12. promulgata est. Deus homines terrere noluit (id est, no entro amena-
zando, ni espantando) sicut in promulgatione legis scriptæ, sed potius
tunc incepit magna dona, & beneficia hominibus communicare: nam
illa die annumerati estis in numero cælestium ciuium, & hoc in eccle
sia triumphanti, vbi coniuncti fuistis multitudini angelorum: hic ve-
ro in ecclesia militanti incorporati fuistis cum filijs Dei primogeni-
tis, qui sunt Apostoli. Hoc re vera ita contigisse apparet ex his, quæ in
Actuum. 2. Actibus Apostolorum leguntur, vbi dicitur, quod per prædicationẽ
Diui Petri illa die ferè tres mille homines ad fidem conuersi fuerunt.
Et his auditis ait sacer textus, compuncti sunt corde, &c. Hebræis cũ C
sanctis Apostolis cõtigit id quod Patriarchæ Iacob cum filijs suis: sic
Gene. 45. enim dicitur in lib. Genesis. Filij Iacob nuntiauerunt patri suo dicen-
tes. Ioseph filius tuus viuit, & ipse dominatur in omni terra Ægypti.
Quo audito Iacob quasi de graui somno euigilans, tamen non crede-
bat eis: illi è contra referebant ordinem rei. Cumq; vidisset plaustra,
& munera, quæ miserat, reuixit spiritus eius, & ait. Sufficit mihi si ad-
huc filius meus Ioseph viuit: vadam, & videbo eum, antequã moriar.
Sancti Apostoli filij synagogæ referebant Iudæis, Christum resurre-
xisse, ipsi vero quasi de graui somno euigilantes (qui statim vt è som-
no resurgunt perfectum rationis vsum nõ habent) quando Iesu Chri
sti Saluatoris mundi resurrectionem audiebãt, vt erãt sine lumine fi-
dei (id est, como estauã deslũbrados de fe) non credebant eis, hoc est
non adhibebant fidẽ ijs, quæ à S. Apostolis dicebãtur. At vero cũ in
sacro die pẽtecostes vidissent plaustra, & munera, quæ Spiritus sanct⁹
in

A in testimonium fidei super Apostolos misit, stupebãt omnes, & mira-
bãtur adinuicẽ dicentes. Nonne ecce omnes isti, qui loquũtur Galilæi
sunt, & quomodo nos audiuimus vnusquisq; linguã nostrã in qua na
ti sumus? Hi sunt effectus, quos Spiritus sanctus in primitiua ecclesia
operatus est: de quibus S. Apostolus inquit. Nõ accessistis ad tractabi
lẽ montem, hoc est corporalẽ, & materialẽ sicut erat mons Sinai, sed
accessistis scilicet fide, spe, & charitate ad ciuitatem Dei viuẽtis Hieru
salem, &c. Et subdit statim. His tantis receptis beneficijs videte, ne re
cusetis loquentẽ, hoc est non resistatis Spiritui sancto, qui vobis inte-
rius loquitur, nã si id feceritis, cõtinget vobis id quod Hebræis qui S.
Moisi restiterũt. Si enim illi non effugerunt, scilicet vltionem, prout
refertur in Exodo (narretur historia sacra) & propter resistentiam oc- *Exod. 32.*
cisi sunt die illa viginti tria millia. Et addit Sanctus Apostolus, Re-
cusantes eum, qui super terram loquebatur, id est, negantes Moysem
B purũ hominem, qui loquebatur de terrenis. Multomagis nos: supple,
puniemur, qui de cælis nobis loquentẽ auertimus: id est cõtradicimus
& aduersamur Christo, & spiritui eius, qui de cælis descendit ad nos,
& loquitur cælestia. Videte ergo, ne recusetis loquentem: ac si dicat,
Periculum ex alijs facite. Ex hoc malo, videlicet quia peccatores au-
res animæ claudunt spiritui sancto loquenti, oriuntur vniuersa mala.
Longe aliter se habẽt filij Dei adoptiui, quibus Sponsus in Canticis *Cant. 1.*
inaures aureas promittit dicens. Murenulas aureas faciemus tibi ver-
miculatas argẽto. Loquitur cũ vnaquaq; animarũ iustarũ, & ait, se da-
turũ ei murenulas aureas, hoc est, carcillos de oro esmaltados, y guar
necidos cõ plata, que segun la glossa son doctrinas Catholicas hermo
seadas cõ la eloquencia de los doctores. Quando anima aperit aures
cordis inspirationibus internis, & locutionibus externis sanctorum,
magnũ indiciũ est inhabitantis spiritus in ea. Hoc idẽ testatur Beatus
C Paulus ad Romanos dicẽs. Quicunq; spiritu Dei aguntur, hoc est, los *Ad Rom. 8*
que se dexan guiar y lleuar del espiritu de Dios, y no del espiritu de
la carne, ni del espiritu de la soberuia, ni del espiritu de la codicia, &c.
Hi sunt filij Dei. Quasi dicat. Hoc est signum quod filij Dei adoptiui
sunt, non quod habeant certitudinẽ gratiæ, sed opinionẽ probabilẽ.
Quid ergo superest, nisi vt accipiamus consilium B. Pauli dicentis. Vi-
dete, ne recusetis loquentẽ viuet enim in nobis spiritus Dei, si præ- *Ad Rom. 5.*
buerimus assensum eius internis locutionibus. Loquitur etia idem B.
Paulus de inuisibili aduentu huius diuini spiritus in eadem epistola
dicẽs. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritũ sanctũ
qui datus est nobis. Quod perinde est, ac si diceret, Fratres mei ò Ro-
mani si in cordibus nostris charitatem, & amorem Dei habemus, hoc
nõ ex naturalibus nostris viribus oritur, sed quia Spiritus sanctus in
cordib⁹ nostris diffusus est. Pro maiori huius rei declaratione obseruã
da est

Universidad de Deusto Biblioteca

da est differentia, quæ versatur inter amorem Dei erga homines, & A amorem hominis erga alium hominem: nam cum Deus diligit hominem ipsum efficit bonum, & præsupponimus illum non esse bonum: in hominibus verò è contra cõtingit: etenim hominem diligere aliũ hominem, nõ est ipsum bonũ facere, sed præsupponit eũ iam esse bonũ, vt docet B. Thomas. His præhabitis S. Apostolus in his verbis: Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctũ, qui datus est nobis, significare voluit quod si boni sumus amando Deum ideo est, quia ipse nos bonos fecit diligendo nos ipsos, & hoc est, q alijs verbis B. Ioannes in sua Canonica dixit. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prius dilexit nos. At quid prodest Deum in nobis oculos ponere, si nos ei contradictionẽ facimus, & diuinæ eius volũtati rebelles sumus. Desiderabat Deus legem euangelicam in cordibus Israelitici populi plantare, & misit ad B eos protomartyrem Stephanum, qui postquam suum munus in prædicatione euãgelica præstauit, cum videret parum fructus, qui ex illa ab ipsis Iudæis percipiebatur, eos reprehendit dicens. Dura ceruice, & incircuncisi cordibus, & auribus: id est, ò homines corde rebelles, & dissoluti, atque incorrigibiles, tam ad non audiendum auribus, quã ad non operandũ volũtate illud, quod vobis Deus præcipit, vos semper Spiritui sancto restitistis, sicut & patres vestri. Bié pareceys a la casta de donde procedeys. Vos & patres vestri semper Spiritui sancto posuistis obstaculũ, vt in cordibus vestris non operaretur. O quam multi hodie sunt Christiani, quibus hæc eadem verba dici possunt.

B. Tho. 1. p. q. 20. arti. 2. in corpore articuli.

1. Ioan. ca. 4

Actuum. 7.

Pro resolutione huius materiæ dubitatur, quomodo Sancti Apostoli varijs linguis loquebantur? Alij dicunt, eos locutos fuisse in vno idiomate vel Græco, vel Latino, vel Hebræo, & quod vnus quisque C audientium percipiebat eos sua lingua loquẽtes atque ita omnes dicebant. Quo modo nos audiuimus vnusquisque linguã nostram, in qua nati sumus, Parthi, & Medi? &c. At re vera hoc non erat loqui diuersis linguis, sed vnatãtum lingua: &, vt ait Caietanus, hoc potius esset miraculum aurium, quam linguarum. Ideo dicendum est eos locutos fuisse varijs linguis succesiue videlicet Hebræis, hebraicè: Latinis, latinè: Græcis, græcè.

Spiritus sancti mirabiles effectus.

Simile.

DEscẽdit Spiritus sanctus super Apostolos in forma ignis, & fecit in eis id, quod ignis in rebus, quibus se communicat, operatur. Experientia videmus linteũ debitam munditiam non habere, quousque calor ignis illud purificat, & instar niuis album reddit. Aqua, & cinis sunt instrumenta, quibus candificatur, ignis vero eis virtutem ad illam operationem faciendam præber, atque ita semper ipsum linteum

A teum opus habet puritate, & munditia, donec ignis aquam, & cinerẽ quibus mũdatur calefacit. Dominus sacros Apostolos plurimis aquis abluerat, veruntamen semper in eis aliquot imperfectionis maculæ remanebant, quando autem eos de mundo elegit, ipsos aqua suæ sacrę doctrinæ lauit à maculis, quæ eis ex hominum conuersatione, & communicatione adhęserant: atq; ita eis dixit. Iam mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis, y con todo esto y con auerlos lauado con su sangre sanctissima aun quedauã en ellos manchas de amor, y temor mundano. Diligebant cælestem Reparatorẽ non solum amore spirituali, sed etiam affectu humano propter suauitatem, & dulcedinem beneuolæ, ac nimis attractiuæ conuersationis eius, & propter eximiam pretiosissimæ faciei ipsius pulchritudinem. Habebãt etiã timoris imperfectiones, & erãt congregati propter metum Iudæorũ. Vt autem Dominus has maculas ab eorum cordibus euelleret, y para

Ioan. 15.

B apurar aquellos varones Apostolicos hodierna die supernum illum misit ignem, qui est diuinus suus spiritus, cuius calore hæ maculæ ab eis auferrentur, & ipsi omnino purificarentur. Ita hodie omnes spirituales absque affectione, & timore humano remanserunt. Proprium etiam ignis est commutare rerum sapores plurima enim insipida, & amara dulcia reddit, alia vero dulcia amara facit: nam lactucæ coctæ dulces redduntur: è contra pomum dulce, si in ignem mittatur, ibi amarum, & insipidum redditur. Esta es tambien la condicion del Espiritu sancto. Vnde etiam ei nomen ignis conuenit, que trueca los sabores, y gustos de las cosas: efficit enim, vt anima gustum, & saporem in cibis spiritualibus, & cælestibus inueniat, cibi autem terrestres ei amarissimi fiant. Quam amara est pœnitentia homini sensuali, & quã sapida satietas & libertas, ac sensualis voluptas, sed Spiritus sanctus C efficit, vt hæc omnia iustus abhorreat, & cum Apostolo dicat. Gloriamur in tribulationibus, & omnia arbitror, vt stercora. Quis hoc efficit? Spiritus sanctus, qui ignis est. Hic effecit, vt Beatus Iob diceret. Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia cibi mei sunt. Sed quæro, si Spiritus sanctus ignis est, cuius natura est ascendere, quomodo Spiritus sanctus, cum ignis sit hodierna die descendit in forma ignis super corda discipulorum? Hoc discrimen est inter ignem elementalem, & ignem cælestem, quem vocamus fulgur, quod ignis elementalis suapte natura semper ascẽdit, & nũquam descendit, insuper semper calefacit prius corticem, quæ apparet, & prius id, quod exterius est quã quod interius, imo & aliquãdo non penetrat id, quod interius est: at vero ignis cælestis videlicet fulgur, hoc est, el rayo, has habet proprietates: semper enim ad terram descendit, & id, quod interius est, prius inflammat, quam id, quod exterius: etenim cum ensem percutit, ipsum in puluerem conuertit, vaginam autem eius sanam, & velut

velut intactam relinquit. Et cum Spiritus sanctus sit ignis cælestis, A
cumq; in eius pectore diuinus amor regnet, hic amor ipsum ad terrã
trahit, & efficit vt humana corda penetret, atq; id, qꝑ in homine inte-
rius est videlicet animã liquefaciat, corpus, vt antea erat relinquens.

Spiritus sancti sermo super epistolam.

Isai. 51. RES quidem admirabilis est, quod dum Sacra scriptura agit de my
sterijs, quæ Deus pro redemptione nostra operatus est, statim si-
mul de finali iudicio agit. Per Esaiam Prophetam ait Dominus. Attẽ-
dite ad me populus meus, prope est iustus meus egressus est Saluator
meus, & Brachia mea populos iudicabunt. Ecce quomodo loquens
æternus pater de incarnatione admirabili, ac de sancta natiuitate filij
sui (quem saluatorẽ suum vocat, quoniã tantopere gauisus est, quod
vnigenitus filius suus mundum saluaret propter singularem amorem
Psal. 96. quo eum prosequebatur, ac si ipsemet saluatione egeret, & per redem B
ptionem illius cælestis saluatoris saluus fieret) statim de iudicio finali
loquitur dicens. Et brachia mea populos iudicabũt. Sic etiam in Psal-
mo: Dñs regnauit exultet terra, lætentur insulæ multæ ad literam lo-
quitur S. Propheta de gloriosa resurrectione Iesu Christi Saluatoris
mundi, in qua ipse ait. Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra
propter quod cælum, terram, & insulas omnes inuitat, vt gaudeãt pro
pter admirabilem triumphũ, & gloriam, ac victoriam, qua Dominus
resurrexit, & statim loquitur idem Psalmus de iudicio dicens. Nubes,
& caligo in circuitu eius: ignis ante ipsum præcedet, & inflãmabit in
circuitu inimicos eius. Et in Actibus Apostolorum dicitur, quod ascẽ
Actuum. 1. dente Domino in cælos ecce duo viri astiterunt, qui & dixerunt. Viri
Galilæi quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus, qui assumptus est à
vobis in cœlum sic veniet, quemadmodum vidistis eum ascendentem
in cœlum. Ecce quomodo loquens Sacra scriptura de admirabili ascẽ
Psal. 46. sione Domini loquitur etiam de aduentu eius in finale mundi iudi- C
cium. Item Regius Propheta inquit. Ascendit Deus in iubilatione, &
Dominus in voce tubæ. Vbi Titelmanus inquit addẽdum esse. Et Do-
minus scilicet descendet in voce tubæ. Quo in loco sanctus Dauid my
Actuum. 2. sterium ascensionis Domini cum finali iudicio cõiunxit. Et B. Petrus
Ioel. 2. probans aduentũ Spiritus sancti proposuit Iudæis, & citauit testimo-
nium Ioelis Prophetæ dicentis. Et erit in nouissimis diebus, dicit Do
minus: Effundam de spiritu meo super omnẽ carnem, & prophetabũt
filij vestri & filiæ vestræ, & iuuenes vestri visiones videbũt. Et post-
quam locutus est de Spiritu sancto, statim loquitur de iudicio finali
dicens. Et dabo prodigia in cælo sursum, & signa in terra deorsum. Sol
conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequã venerit dies
Domini magnus, & manifestus. O admiranda mysteria, & ineffabilla
sacra-

A sacramenta. Quis adeò amens, & iudicij inops erit, vt existimet, non
latere maximum mysteriũ in hoc, quod Sacra scriptura omnia myste-
ria redemptionis mundi cum iudicio finali coniungit. Quę ergo cau-
sa huius rei esse potuit? Ad hoc respondeo immensum Deum in hoc
voluisse, nos docere, quod hæc tot, ac tanta mirabilia, quæ pro nobis
operatus est, in extremo illo iudicij, & rationis die magis nos ipsos ac
cusatura sunt, si ex illis commodum, & vtilitatem educere non cura-
mus. Voluit etiam nos in hoc docere, clementissimum Dominum om
nia hæc admirabilia operatum fuisse, vt per illa nos ipsos ab ira illius
extremi diei eripiamus, & liberemus.

De hoc admirabili Spiritus sancti aduentu sic in Actibus Apostolo
rum dicitur. Dum complerentur dies Pentecostes erant omnes pari-
ter in eodem loco, & factus est repente de cælo sonus, tanquam adue
nientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum, vbi erant se-
B dentes: Primum quod hic occurrit considerandum est qualiter Spiri-
tus Sanctus super illos Apostolicos viros, qui non solum in vno loco
sed etiam amore, & charitate coniuncti erant, descendit. Nam de hoc *Sapien. 1.*
diuino spiritu in libro sapientiæ scriptum erat. Spiritus sanctus disci-
plinæ effugiet fictum, & corripietur à superueniente iniquitate. Ecce
quomodo sacra Scriptura inquit, Spiritum sanctum fugere ab homi-
ne ficto, qui charitatem, & sinceritatem erga proximos suos non ha-
bet. Sed quid significat. Et corripietur à superueniente iniquitate. Per *Simile.*
hoc simile intelligetur. Quemadmodum si vir religiosus alicui pecca
tori prædicare, & persuadere vellet, vt iniurias illatas condonaret, vt
alienũ restitueret, vt à praua societate discederet, & vt amore creato-
ri suo seruiret, ipse autẽ peccator ei diceret. Discede à me, & à domo
mea, quia mihi molestus es. Atq; ita eum à se cũ molestia, & iracũdia
expelleret. Sic cũ Spiritus sanctus ad peccatorẽ conuertendũ venit, &
C ei ad cor dicit. Animaduerte ò homo, te in infernũ tendere, reuertere
ad me, relinque peccata, in quib⁹ versaris, ante quã mors te cũ illis ap-
prehendat: animaduerte nũc tempus ad remediũ tibi esse opportunũ:
si ipse peccator infœlix, & induratus nõ vult se cõuertere, nec ad diui
nas inspirationes attendit, hoc est velut quædã reprehensio, & iniuria
quam Spiritui sancto facit. Hæc igitur inobedientia, & resistentia pec
catoris est superueniens iniquitas. O terribilẽ, & diabolicã nequitiã.
Mirad donde llega vn peccador obstinado, que se diga del que repre-
hẽde al Espiritu sanctõ. Põderad esto hermanos en essos pechos Chri
stianos: porq̃ no ay palabras, q̃ le puedã dar deuido encarecimiento.
Ait præterea sacer textus. Et factus est repẽte de cœlo sonus. Inquit
fuisse factũ magnũ strepitũ, ad instar vehemẽtissimi flatus, vel procel
losi vẽti. Quid hoc est. Quomodo Spiritus sanctus, qui spiritus quietu
dinis, & tranquillitatis est, hoc modo venit. Quãdo Helias erat in mõ

3. Reg. 19. te Oreb, ibique aduentum Dei expectabat, inquit sacer textus. Spiri- A
tus grandis & fortis subuertens montes, & conterens petras ante Do
minum transijt: Non in spiritu Dominus, & post spiritum commotio
non in cõmotione Dominus, & post commotionem ignis non in igne
Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis, ibi Dominus. Si igitur
Dominus ibi venit in aura leui, & tenui, quomodo hic venit in soni-
tu spiritus vehementis? Ad hoc respondeo quod ad significandam ve
hementiam, & efficaciam quam in illis sanctis viris operaturus erat,
voluit hoc modo venire. Ille autem sonitus, & strepitus vehemens nõ
terrebat, quin potius corda audientium consolabatur. Quando tiran,
y disparan gruessa artilleria contra vna ciudad, que se combate gran
Simile. pauor, grima y espanto pone entonces oyr aquel ruydo de los tiros:
pero quãdo juega la artilleria en vna fiesta en vna entrada de vn Rey
o en otro caso semejante, entonces no espãta aquel estruendo, sino cõ
suela. Ita proculdubio in aduentu huius superni, & sanctissimi spiritus
euenit: nam strepitus, & sonus ille lætitiam, & non pauorem in cordi- B
bus audientium causabat.

Et repleuit totam domum vbi erant sedentes. Cur venit Spiritus
sanctus, quando sacri discipuli erant sedentes & non quando erant
genua flectentes? Respondeo quod vt intelligerent homines non esse
essentiale, aut necessarium, genua flectere, vel aliam corporis dispos-
tionem habere ad diuina dona recipiẽda: nõ quod adorationẽ, & ora-
tionẽ flexis genibus non esse faciendam asseramus, sed quod non cogi
tetis, que por estar de rodillas cumplis con lo necessario a la oracion.
Tunc enim Deus vobis spiritum suum communicabit, quando cor ve
strum, & voluntas vestra voluntati eius cõiuncta, & prostrata fuerint
y en el estar de rodillas, o assentado puede hazer cada vno en el rincõ
de su aposento conforme a su posibilidad, aunque es verdad que la
dispoficion humilde del cuerpo mucho combida y despierta al alma C
a deuocion. His tamen omissis per hæc verba: vbi erant sedentes, in-
telligo id, quod in nostro cõmuni loquendi modo dicitur, id est, vbi
erant quieti, & tranquilli, & non discurrentes in vnam, & aliam par-
tem: atque ita eis Christus Redemptor noster, quando ad cælos ascen
dit, dixit. Sedete hic inciuitate donec induamini virtute ex alto. No-
luit eis dicere, vt sederent, sed vt essent tranquilli, & quieti, hæc enim
Isai. 66. est quædã optima dispositio ad Spiritum sanctum recipiendum, sicut
idẽ Dñs per Isaiam Prophetam testatur: nã vbi nos legimus. Ad quem
respiciam nisi ad pauperculum, & contritũ spiritu? alia translatio ha-
bet. Super quem requiescet spiritus meus nisi super humilem, & quie
tum? Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ, tanquam ignis. Apparuit
eis Spiritus sanctus in linguis non confusis, sed disertis: idioma spiri-
tus sancti disertum, & cõcinnum est. Nullus, quando stultitiam, vel
mali-

A malitiosum verbum profert, dicat ad operiendum suos deprauatos, &
malitiosos fines, quod Spiritus sanctus ipsum mouet: etenim lingua
ab Spiritu sancto commota lingua diserta, & lingua ignis charitatis
est. Seditque supra singulos eorum. Para denotar que venia de assien-
to sobre ellos, confirmandolos en gracia, vt non essent miserabiles, si-
cut nos qui, cum diuinam gratiam habemus, statim eam amittimus, &
nos cadere sinimus, nec in timore, aut amore Dei stabiles permane-
mus. Sedit etiam supra singulos eorum, quoniam eis dedit sedem re-
quiem, & consolationem, ideo namque paracletus vocatur. Omnes
homines consolationes quærunt, & in omnibus, quæ pertractant, nõ
solum quantum attinet ad carnem, sed quantum attinet ad spiritum
volunt gandium, & consolationem inuenire, aun el yr al cielo, quer-
rian que fuesse muy a su gusto, sin ayuno, sin penitentia, sin affliction,
B de cuerpo, sin aduersidad, ni contradicion: tan tocados estan del espi-
ritu del amor proprio, que en todo lo que tratan en la oracion, en la
Missa, en el sermon, en la confession dessean hallar consuelo, y fal-
tandoles esto, facilmente lo dexan todo. In concione, quam audi-
mus semper consolationẽ volumus, & gaudemus ac delectamur præ-
dicatore, qui semper nobis misericordiam, & nunquam infernum, iu-
dicium, aut Dei supplicia prædicat. Et, quod magis est, in eo etiam,
quod Deus ad amaritudinem, ac afflictionem nostram instituit, vide
licet sacrosanctum pœnitentiæ sacramentum, in eo, inquam, con-
solationem volumus, siendo vna medicina, y purga amarga, que
Dios instituyo en remedio del contento, que nos dieron los pecca-
dos. Itaque volumus, vt in confessione ómnia nobis dulcia, ac sapida
fiant, y assi el confessor prudente, y sabio, nos echa el ruybarbo, y co-
sas amargas que quiere la purga, si defectus nostros increpat, si no
C bis asperam pœnitentiam iuxta grauitatem peccatorum imponit dici
mus, eum nobis desolationem, ac tristitiam, præbere, & nimis scrupu-
losum, ac seuerum esse. Nunquid ex sacramento ad amaritudinem in-
stituto vultis cõsolationem educere? Decepti viuitis, nõ enim hæc est
Spiritus sancti cõsolatio. Si quis aduersus regẽ crimẽ cõmisisset pro- Simile.
pter q̃ eius omnia bona cõfiscarẽtur, nullus hoc pro seueritate reputa
ret, quin potius ipse delinquẽs felicẽ se esse duceret, si vita nõ priuare
tur. Si autẽ aliquis plurima aduersus Deũ crimina cõmisisset, & ei à
cõfessore præciperetur, vt centũ aureos in eleemosynam pauperibus
erogaret, diceret profecto, eũ nimis seuerũ, & rigurosum esse: & cum
tu carnalis, ac libidini deditus sis, si tibi confessor iubet ad tuum reme
dium, vt ciliciũ induas iniustitiã tibi fieri putas, & pium confessorem,
vel, vt potius dicã, relaxatũ, quæris, qui tibi pro pœnitentia tantorum
peccatorum duos ieiunij dies imponat, hæc proculdubio consolatio
spiritus amoris proprij, & non consolatio spiritus veritatis est.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et repleti sunt omnes Spiritu sancto. Ollæ, cum ad ignem applicã A
Simile. tur, si vacuæ sint, facile franguntur, non autem si plenæ: sic quoniam sancti Apostoli in igne plurimarum tribulationum ponendi erant, ne impatientia frangerentur, necessum fuit, vt liquore diuino Spiritus sancti adimplerentur. O fratres mei vtinam omnes hoc diuino liquore pleni esse studeremus, quam paruam impressionẽ in nobis omnes mundi aduersitates facerent, & cum vacui simus, minima quæque tribulationis flamma nos frangit. Insuper notandum est, quod etiam dicitur Spiritus sanctus implere eos, in quos ingreditur, quoniam ipsos docet modos, & inuentiones quærere ad diuinas gratias acquirendas y inchirse, y enriquecerse con ellas. Quando paruulus nescit sugere
Simile. vbera matris suæ, hoc modo docetur. Mater eius vel nutrix digitum suum melle linit, & ad os paruuli admouet, ipse vero dulcedine allectus sugere incipit digitum, atq; ita vbera matris sugere, & ab eis lac, B
quo sustentetur, extrahere docetur. Omnes lacte diuinæ gratiæ egemus, sed illam instar paruulorum ab vberibus Dei extrahere, & sugere nescimus, y para que supiessemos paladear, suspirar gemir, y llorar,
Lucæ. 11. y bien dessear, pusonos el padre eterno el dedo con la miel en la boca.
Eccle. 24. Digitus est Spiritus sanctus atque ita Christus Redemptor noster dixit. Si in digito Dei eijcio dæmonia. Hunc autem digitum melle plenum (spiritus enim meus super mel dulcis) nobis æternus pater in ore, in corde, & in visceribus hodierna die posuit, vt suauitate, dulcedine, & consolatione eius addisceremus diuina dona fugere, & illis repleti essemus. Quo circa fratres mei omnes hunc diuinum digitum procurare debemus, vt nos doceat modos, & artificia quærere, quibus cælestia dona comparemus?

Et cæperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis: inquit Re- C
Psal. 44. gius Propheta. Sicut calamus non scribit nisi id, quod vult ille, qui ipsum mouet: sic lingua tua, si vt calamus ab Spiritu sancto mouetur, sine dubio verba amoris, ædificationis, & vtilitatis erga proximos loquetur: si vero à teterrimo Sathana moueatur, como pluma suya hablara, conforme a quien la mueue, loquetur mendacia, adulationes, atque alia turpissima, & nimis impertinentia verba. Denique; vnusquisque loquitur secundũ, illum, qui linguam eius mouet, id est, cada vno habla conforme al que le mueue la lengua. Quando turris Ba-
Genes. 11. bylonix ædificabatur ecce dum minus cogitant ædificatores, diuersis linguis se irretitos, atque impeditos inueniunt: quidam enim illoram petebat lapides, & ei dabatur lutum: alius poscebat lutum, & ei aqua præstabatur. Itaque vbi antea vna tantum lingua, & idioma erat, postea septuaginta fuerunt. Quis hoc fecit? Superbia. Voluerunt enim illi homines superbia turrim ædificare vt sui ipsorum perpetuam

A tuam memoriam relinquerent, sed (vt inquit ibi sacer textus) confusum est labium vniuersæ terræ. At vero hodierna die contrarium penitus humilitas efficit: nam contigit, vt vna lingua Hebræa omnes mũdi linguas intelligeret. O cortes de Reyes, o ciudades y lugares populosos de la tierra donde la soberuia ha querido hazer torres de vanidad, y esta soberuia ha confundido a vuestros habitadores: de manera que ninguno entiende el lenguage del otro, porque vnos engañan a los otros, no ay hombre que si le hablays de vuestra necesidad y trabajo os entienda, pero si le hablays de su negocio luego os entiende. Solamente entiende cada vno su lenguage, como los edificadores de la torre de Babylonia. O aduentus Spiritus sancti, qui efficis, vt homines idiomata aliorum hominum intelligant, hoc est efficis, vt homines tantum aliorum remedium, sicut suum proprium procurent. Si
B Spiritus sanctus super nos venerit, statim proximorum nostrorum necessitates intelligimus. Charitas enim efficiet, vt eas intelligamus, eisque remedium præstemus.

Spiritus sancti effectus alij.

DE excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me, inquit Propheta Hieremias in nomine Hierusalem, vel potius in nomine sa-
Thren. 1. crosanctæ ecclesiæ. Hæc verba aduentum Spiritus sancti admirabiliter manifestant, qui in specie ignis venit ad significandos effectus, quos in animis operaturus erat: nam ignis suapte natura contrahit, & constringit: vt videre est in corio quãdo in ignem proijcitur, que por grãde q̃ sea echado en el fuego, luego se encoge. Sic Spiritus sanctus animã, & conscientiam contrahere, & quodammodo angustare facit. Por derramado que sea vn hombre, dissoluto, y ancho de conscientia
C en llegãdo este diuino fuego a el se encoge todo en palabras, en obras en passos, y en pensamientos, y con el diuino temor luego se le estrecha la conscientia. Ignis ex omnibus elementis magis actiuus est: sic *Simile.*
Spiritus sanctus non patitur segnitiem, & pigritiam esse in eo, in quo habitat, sed statim ipsum actiuum, ac nimis diligentem efficit. Etenim (vt ait Diuus Ambrosius) nescit tarda molimina Spiritus sancti gralia. Ignis scoriam metallorum consumit: sic Spiritus sanctus cõsumit culpas, & peccata animarum, & hoc est, quod prius Deus ab hominibus intendit, scilicet interiorem cordium ipsorum puritatem: & ideo Christus Redemptor noster quendam Pharisæum reprehendit dicẽs. *Lucæ. 11.*
Nunc vos Pharisæi quod de foris est calicis, & catini mundatis, quod autem intus est vestrum, plenum est rapina, & iniquitate? Ait, nunc, insinuans quod Pharisæi præteriti, & antiqui initio suæ religionis longẽ aliter faciebant: prius enim de interiori animæ munditia, quam de exterioribus curabant. O quam multi Pharisæi hodie sunt in mun-

Universidad de Deusto Biblioteca

Simile.

do, qui exterius mundi sunt, interius autem immundi, ac deformes. A Non solum autem Spiritus sanctus culpas, & peccata tanquam ignis infinitę actiuitatis consumit, verum etiam omnes inordinatas affectiones extinguit: nam licet affectio sit alicuius rei, quæ bona est, si tamen inordinata est, rationem obcæcat. Quemadmodum si lamina siue aurea, siue plumbea ante oculos nostros ponatur, nobis visum impedit: sic inordinata affectio tanquam lamina, posita ante intellectum nostrum nobis veram cognitionem impedit: agora sea la plancha de oro agora de plomo, agora nos afficionemos a vn sancto, agora a vn malo. Et ideo Spiritus sanctus inordinatas affectiones consumit. Ait etiã sancta Ecclesia, quod misit Deus hũc ignẽ in ossibus suis videlicet Sanctis Apostolis, & cũ hoc eam docuit, y assi como entonces vino sobre los huessos, assi agora se cõmunica, a los que son huesso, y no a los que son pulpa. Hoc discrimen versatur inter iustos, & peccatores B quod isti sunt caro, & pulpa: sunt enim teneri, & illecebris dediti, atq; se ipsos velut carnẽ sinunt ab illis mãducari cũ quibus tractant adimplentes in omnibus eorum voluntates, y mas principalmente se dexan comer como carne de los demonios: iusti autẽ sunt velut ossa dura, austeri, constantes, & qui nullis persuasionibus flectuntur, & quãuis consentiunt se velut ossa corrodi, non tamen se edi permittunt, como los peccadores que quedan comidos como carne, y vẽcidos en la tẽtacion, pero los huessos q̃ son los iustos quedã roydos y no comidos porque alli en la tentacion se purifican y limpian de algunas flaquezas, q̃ teniã. His igitur ossibus hic diuinus ignis communicatur. Qua propter fratres mei, si volumus vt Spiritus sanctus nobis communicetur, omnes nos ossa, & non carnem esse contendamus.

Spiritus sancti dona explicantur. C

Isai. 11.

SPiritus sancti dona sunt septem, quæ Isaias Propheta enumerat dicens. Spiritus sapientiæ, & intellectus, consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, Spiritus timoris Domini. Ad maiorem autem animarum vtilitatem oportet scire, quid hæc dona spiritus sancti sint: vtrũ sint habitus, an actus, aut virtutes. Et sequẽdo D. Thom. dicimus nõ esse actus nec virtutes morales, sed esse habitus infusos, per quos potentiæ animarũ nostrarum dispositæ sunt ad respondendũ diuinis inspirationibus. Atq; ita loquẽs D. Paulus de filijs Dei adoptiuis quã dã proprietatẽ illorũ ponit, per quã à filijs huius sæculi differunt inquiens. Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei, hoc est. Los que se dexan lleuar de las buenas inspiraciones, las quales es imposśible, que vẽgan de otro manantial sino de Dios, estos son hijos suyos. His suppositis ait Diuus Thomas, quod sicut virtutes morales sunt quidã habitus acquisiti ex pluribus actibus, qui voluntatem solicitant, vt in omni-

D. Tho. 1. 2. q 68. art. 1. 3.

Ad Rom. 8

A omnibus sequatur id, quod ratio naturalis docet. Sic dona Spiritus sancti, quæ sanctus Isaias refert, non sunt virtutes morales, sicut iustitia, fortitudo & temperantia, nec etiam sunt prudentia, quæ est virtus intellectualis, nec sunt tres virtutes Thelogales, sed sunt quidam habitus infusi, qui animam nostram ad sequendum diuinas inspirationes inclinant, & solicitant. Et quamuis Scotus contrarium sentiat tamen secundum Diuum Thomam hæc Spiritus sancti dona exponamus. Donũ igitur intellectus cõmunicatur omnibus, qui sunt in gratia, alijs plus, alijs vero minus ad res necessarias intelligendas, & hoc tam ad credendum, quam ad operandum. Verbi gratia rusticus, qui est in gratia Dei hoc intellectuale donum habet, & per ipsum intelligit, non esse credendũ nisi id, quod in sancta Ecclesia creditur, & præ

Scot. li. 3. d. 38.

B dicatur: si vero quis ei contrarium dicat, statim in eo suspicionem genuerat, & perconsequens ei fidẽ non adhibet: & hoc donum illum inclinat ad res fidei operandum. Donũ sapientiæ est habitus, qui infunditur iusto vt in rebus diuinis, quas fides docet, gustum inueniat, Donum consilij est habitus, qui infunditur iustis ad quærendum media magis conueniẽtia, ad vitã æternã comparandam. Donũ fortitudinis est habitus, qui infunditur iustis ad resistendum omni malitię generi, & vt se à malis superari non sinãt. Quintum donũ est scientiæ, qui est habitus infusus inclinans iustos ad cognoscendũ Deum mediantibus creaturis. Sextum donum est pietatis, qui secundum Diuum Thomã, est habitus inclinãs ad correspondendũ diuinis inspirationibus, quæ nos suscitãt, & cõmouent ad attẽdendũ & zelandũ honorem Dei, tanquã patris, vt idem B. Thomas docet. Ad cuius intelligentiam præsupponitur, quod secundum diuersa beneficia Deus diuersis nominibus

D. Tho. 2. 2. q. 9. arti. 2. ad. 3.

C nũcupatur, dicitur enim creator, quia nobis cõmunicauit esse quod habemus, vocatur Redẽptor quia nos à dæmonis seruitute liberauit: appellatur pater, quia mediante gratia nos filios suos adoptiuos efficit promittens nobis æternam gloriæ suæ hæreditatem, iuxta id quod Diuus Paulus ad Romanos scribẽs docet: & in epistola ad Galatas filios adoptiuos vocat filios promissionis. His præhabitis pietas donũ est, quod nos inclinat ad attendendũ pro rebus Dei illo affectu: quo filius attendit pro rebus patris sui. Filius enim vehemẽter sentire solet ignominias, quæ patri suo fiunt: sic multo vehemẽtius seruus Dei qui ipsum paterna affectione diligit sentit contumelias, quas improbi, & scelerati peccatores suis adulterijs, latrocinijs blasphemijs, homicidijs, atque alijs sceleribus altissimo Deo inferunt, quibus magnum dolorem, & tristitiam concipit. Atque ita D. Thomas inquit, huic pietatis dono correspondere verba illa Domini. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam. Iustitiæ est tribuere vnicuique, quod ei debetur: nihil autem ita debitum est, sicut affectus paternalis Deo. Idcirco hoc pietatis

D. Tho. vbi sup.

Ad Rom. 9.

Ad Gal. 4.

Matth. 5.

donum in anima zelum iustitiæ operatur, hoc est efficit, vt Deo redda A
tur id, quod ei debetur. Septimum donum Spiritus sancti est donum timoris. Et quia non quicunque timor, bonus est, & quamuis bonus sit, non tamen omnis bonus timor inter septem dona Spiritus sancti cõnumeratur: ideo oportet sciamus quid sit timor & quot sint modi timoris, & hoc inuenies amplissimè sub litera. T. titulo timor Domini: vbi concluditur, quod solus filialis timor est donum Spiritus sancti, qui est habitus inclinans nos ad respondendum amori filiali Dei.

Spiritus sanctus quid operatus fuerit in cordibus Iudæorum.

Actuum.2. IN hoc sacratissimo die contigit id, quod D. Lucas in Actibus Apostolorum refert. Conuenit multitudo, & mente confusa est. Maxime perpendenda est confusio, quam illa die increduli Iudæi passi fue B
runt. Non fuit tãta confusio illa, quam Principes Israel in Ægypto pertulerunt quando se ipsos in operibus laterum oppressos viderunt. Illa enim fuit confusio vultus, hodierna verò fuit confusio, quæ in ipsorum animam ingressa est, & eorum iudicium & rationem perturbauit. Sic de eorum confusionibus Isaias Propheta vaticinatus fuerat, di-
Isai. 29. cens. Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet, sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum. O quam magnam confusionem hodierna die Principes Israel passi sunt, quando viderunt filios suos, hoc est, sacros Apostolos per plateas vrbis tanquam radios absque resistentia exeuntes, & prodigia magna Iesu Christi filij Dei publicantes. Y la misma confusion deuia de ser para ellos todas las vezes, que siendo ci
C
tados los sanctos Apostoles por sus ministros para que pareciessen en sus Concilios y Synagogas, y para que diessen razon de si, los veyan hablar en este caso tan animosamente. Quid, obsecro, esset videre tũc principem aliquem illorum è throno suo surgentem, & à propria confusione constrictum cum alijs sic loquentem. Nunquid iste non est Petrus ille piscator, qui multoties pisces, quos arte sua piscatoria capiebat, in domos nostras vendendos portabat, & præabiectione, ac pusillanimitate nec verbum quidem audebat loqui, sed ad ianuam famulos nostros expectabat vt sibi pretium eorum, quos vendiderat piscium afferret? Quid igitur hoc est? Quis ei tãtam audaciam dedit? Quis tantam eloquentiam, vt coram nobis tanta autoritate loqueretur, talesq; proferret rationes, vt hoc totum. & tam graue concilium faciat conticescere. Hæc igitur erat confusio cordis, & spiritus, quæ hos Principes Israel nimis attonitos reddebat.

Spi-

A *Spiritus sanctus sacros Apostolos disposuit.*

LOs instrumentos necessarios para las empresas de Dios no pueden faltar à su punto a los que el elige. Esto significo el salir el angel à dar esfuerço à Iosue junto a los muros de Iericho con su espada *Iosuæ.5.* en la mano, como quien se le offrecia â punto aparejada como instrumento para hazer la empresa de Dios: Moysi etiam Prophetæ (qui se excusabat ire in Aegyptum dicens: Non sum eloquens, impeditioris, & tardioris linguæ sum) Dominus dixit. Quis fecit os hominis? Nonne ergo? Perge igitur, & ego ero in ore tuo. Quasi diceret. Linguam, *Exod.4.* quæ tibi deest, ego dabo tempore oppertuno, & cum opus fuerit ad exequendum id, quod tibi præcipio. Hanc eandem linguam sacrosancti Apostoli in ore suo ad sanctum Dei Euangelium prædicandum in
B uenieb ãt: Atque ita de eis dicitur, quod loquebantur varijs linguis, prout spiritus dabat eloqui illis.

Non deficiet viro iusto instrumentũ, quo adimpleat id, quod Deus illi imperat: sicut nec defuit Sanctæ Iudith, quando impulsu Dei ducta fuit in castra Holophernis ad ipsum iugulandum, quæ cum sibi de rebus ad victum (ne cibis gentium contaminaretur) & ad corporis ornamenta necessarijs prouideret, tantummodo non sibi prouidit de instrumento, quo egregium & præclarum illud factum cõmissura erat: atque ita sine eo in castra perrexit, remitiendo esto en la puntualissima prouidentia de Dios, que a ello le embiana. Orem admirandam & maxima consideratione dignam! voluit Deus, vt ad caput lectuli Holophernis ligatus pẽderet pugio, quo ipsa caput eius abscinderet. Hoc est; quiso Dios que alli colgado a la cabeçera de la cama de Holophernes estuuiesse el alfange tan a mano en el lugar donde se auia de hazer el deguello para que con mas commodidad y facilidad se hiziesse.

C SVPERBI STVLTI CVR vocantur.

CVr Superbos, ac præsumptuosos vocare solemus stultos (hoc est locos) cum tamen neque auaros, aut maledicos, aut voraces, aut alijs vitijs inquinatos hoc nomine appellemus? Quo etiam nomine eos sacræ literæ notarunt. Cum enim Dauid in superbiam elatus numerare populum iussisset, vbi errorem suum intellexit, nimium stulte se egisse confessus est. Causa autem esse videtur, quia quamuis omnis peccans sit ignorans, & errent omnes, qui operantur malum, in nullum tamen tot coincidunt errores, vt in hoc. Erant enim superbi qui de rebus alienis gloriantur, cum omnia bona

1. Ad Cor. 4 siue naturæ, siue gratiæ, siue etiam quæ vulgo appellantur fortunæ à A Deo sint. Quid enim (ait Apostolus) habes quod non accepisti? Si vero accepisti quid gloriaris, quasi non acceperis? Secundo errant, quia frequenter de rebus nihili gloriantur, vt de veste prætiosa, de caliga, aut calceo studiose astricto, de flaua cæsarie, de pennis auium, quas pileo infixas in capite gestant, de rubro, aut albo colore ementito, & aliunde mutuato, similibusque nugis. Quid enim hac gloria inanius, atque dementius? Tertio errant, dum alios pro nihilo habent, atque despiciunt, eosque vix homines arbitrantur. Quarto errant, dum multis se necessitatibus implicant, vt fastum, & sæculi pompam sustentare splendide possint. Quinto errant, dum omnia ad inanem hanc ostentationem ordinant, atque componunt: vestes, gressus, verba, gestus, incessum, & actiones demum omnes. Error autem finis omnia damnat. Ideo de vno quoque eorum dicitur in Ecclesiastico: Initium superbiæ hominis apostatare à Deo: quoniam ab B eo, qui fecit illum recessit cor eius: Pro quo alius vertit: Initium superbiæ est defectio hominis à Deo & à creatore suo abductus animus.

Ecclesi. 10.

Iob. 15. De vnoquoque superborum dicitur in libro Iob. Tetendit aduersus Deum extenso collo, & contra omnipotentem roboratus est. Vnde Boecius dicit, quod cum omnia vitia fugiant à Deo, sola superbia se Deo opponit. Multoties autem in ignominiosas, & confusibiles iniquitates à Deo permittuntur ruere superbi, vt confusi ab eis resipiscant, & humilientur: sicut medicus in minora damna permittit ægrotum, vt à grauioribus liberet. Quod insinuauit Dauid dicens. Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in me. Hoc docet B. Thomas in sua Theologia. Nam sicut cũ quis dissutas habet vestes vel sordidas, & nec consuit, nec lauat, contingit, vt alius maiorem scissurã faciat, aut sordidiores reddat, vt sic cõsutus resarciat, & lauet C quod antea negligebat: sic Deus nonunquam in sordidiores culpas, maioresque permittit superbum irruere, vt ab illis confusus, quæ antea negligebat, intelligat, atque emendet. Et sic intelligi potest illud Apocalypsis. Qui in sordibus est sordescat adhuc, vt qui spirituales sordes cernere negligebat in carnales incidens resipiscat.

Psalm. 118. B. Tho. 2. 2. q. 162. art. 6. ad. tertium Simile. Apoca. 22.

Iob. 40. Quanto omnipotens Deus superbos odio prosequatur, declarant illa verba Iob. Disperge superbos in furore tuo, & confunde eos, & respiciens omnem arrogantem humilia. Respice cunctos superbos, & confunde eos, & contere impios in loco suo. Absconde eos in puluere simul, & facies eorum demerge in foueam. Ex quo antiqui poetæ sumpserunt fabulam, quod gigantes, qui erant in terra, Iaphetus scilicet, & alij voluerunt ipsi Ioui bellum inferre, ipsumque à cælesti solio depellere, montesque super montes erigebant, vt ascendentes in cælum ipsum

A ipsum Iouem præcipitem darent, sed Iupiter fulminibus eos deturbauit, conflagrauitque. In quo voluerunt significare proteruiam superborum hominum, & diram vltionem eorum, quam etiam insinuauit Dauid dicens. Increpasti superbos: maledicti, qui declinant à mandatis tuis. Vbi aduertendum est cum Beato Augustino, quod non dicit, qui declinauerunt, sed qui declinant; nam multi declinauerunt, qui tamen postea per veram pœnitentiam à maledictione liberati benedictionem Domini consequuti sunt. Qui autem declinant à lege Dei isti sub maledicto sunt.

Psal. 118.

Superbi ingrati sunt.

QVisquis vel gratię, vel naturę munera sibi, non bonorum omniũ largitori tribuit, & in se non in illo gloriatur, simile quid dam facit, sicut illi qui à Deo ab AEgyptiaca seruitute liberati, fabrefacto vitulo liberationis suæ beneficium tribuerunt dicentes. Ecce dij tui Israel, qui te eduxerunt de terra AEgypti. O maximam stultitiam, maximamque dementiam! Quod autem maxime plorandum est, quia hi miseri miseriam hanc non intelligunt. Nam, (vt inquit Beatus Gregorius in moralibus) difficile in se quisquam inueteratam superbiam deprehendit: quia nimirum hoc vitium quanto magis patimur, tanto minus illud videmus. Et ideo (vt idem sanctus doctor ait) aliquando Deus punit occultam mentis superbiam, per manifestam carnis ruinam. Quod Beatus Augustinus de ciuitate Dei his verbis confirmat. Audeo dicere superbis esse vtile cadere in aliquod apertum, manifestumque peccatum vt inde sibi displiceant, qui iam sibi placendo ceciderant. Salubrius enim Perrus sibi displicuit, quando fleuit, quam cum sibi placuit, præsumpsit. In quo autem pe- B. Greg. lib. 14. moral. c. 28.
C riculo superbi versentur declarat Beatus Gregorius etiam in moralibus dicens. Inter cælum & terram leuatur amphora, vbi sedet impietas quia superbi, & proximos despiciunt, & cælum non apprehendunt. Ideo Beatus Hieronymus in epistola ait. Nihil ita à puericia vitare conatus sum, sicut tumentem animum, & arrectam ceruicem Dei contra se odia prouocantem. Noui enim magistrum, & Dominum meum in carnis humilitate dixisse. Discite à me quia mitis sum; & humilis corde & Hugo libro de anima ait. Cætera vitia solas illas virtutes impetunt, quibus ipsa destruuntur: vt luxuria pudicitiam, ira patientiam &c. sola vero superbia contra cũctas animi virtutes se erigit, & quasi generalis, & pestifer morbus omnes corrumpit. Quid ergo superbis terra, & cinis, quandoquidẽ tã pernicioſum malum est superbia? Vide vltra dicta horum sanctorum, quid regius vates etiam dicat. Pro eo enim, quod nos legimus: Cum exorti fuerint peccatores, sicut fœnum, Beatus Hieronymus ex Hebræo vertit.

Hugo lib. 2. de anima.

Ger-

Germinauerunt impij, quasi fœnum,& floruerunt omnes,qui operan A
tur iniquitatem,vt conterantur in æternum. Quibus verbis breuitas
mundanæ fælicitatis arescentis fœni similitudine declaratur : misera
profecto fœlicitas,in qua momentaneum est,quod delectat,æternum
Psalm.91. quod cruciat contra vero:de iusto dicitur. Iustus vt palma florebit, si-
cut cedrus Libani multiplicabitur .Eleganter re vera Propheta pium
hominem comparat Cedro,cuius odor iocundissimus, eaque arbor
nunquam putrescit,& vmbram grauissimam ministrat; quæ omnia ad
hominem pium eleganter aptantur.

Superbi quibus glorientur.

Eccles.11. IN vestitu ne glorieris vnquã(dicitur in Ecclesiastico)nec in die ho
noris tui extollaris:quoniam mirabilia opera altissimi solius,&glo
riosa,& absconsa,& inuisa, opera illius. Hæc sententia eo pertinet,vt
intelligamus facile esse in oculis Dei toram illam gloriam in ignomi
niam commutare quod apertè idem Ecclesiasticus indicat, cũ subdit: B
Psalm.16. Multi potentes oppressi sunt valide, & glorioſi traditi sunt in manus
alterorum.Quod autem ex rebus secundis,& ex prosperitate superbia
oriri soleat testatur regius vates, cum ait.Inimici mei animam meam
circundederunt,adipem suum concluserunt, os eorum loquutum est
superbiam.Pro quo alij verterunt: adipe suo clauserunt os suum, os
eorum loquutum est superbiam.Quibus verbis saturitatem,abundan
tiam,gloriam,& delicias improborum designat,quas insolentia comi
tari solet.Vt ergo hæc non te superbire faciant semper illa verba supra
dicta Ecclesiastici ante oculos habeas.

Cum vero multi ex bonis operibus, quæ aliquando operantur, in
B.Greg.lib. superbiam eleuentur,operæ pretium erit perpendere,quid B.Grego-
22.mora.c.6 rius in moralibus dicat,ait enim.Quidam, dum boni aliquid faciunt,
iniquitatum suarum protinus obliuiscuntur, atque eo se iam sanctos C
æstimant,quo peccatorum suorum memoriam declinant. Vtsi distri-
ctionem iudicis attenderent,plus de malis metuerẽt,quã de bonis im
Ad Gala.6. perfectis exultarent.Hinc illud Apostoli ad Galatas.Si quis existimat
se aliquid esse,cum nihil sit,ipse se seducit,hoc est,non indiget Dæmo
ne seductore,sed ipse sibi,dum hoc existimat,dæmon est.

Superbia mater est peccatorum.

B. Augu.de salutaribus documentis Tom.4. BEatus Augustinus de salutaribus documentis loquens de super-
bia ait.Ipsa est omnium peccatorum initium, finis,& causa : quia
non solum peccatum est ipsa superbia,sed etiam nullum peccatum es-
se potuit,aut potest,aut poterit sine superbia,siquidem nihil aliud om
ne peccatum est, nisi Dei contemptus, quo eius præcepta contemni-
mus.

A mus.Et hoc nulla alia res homini persuadet, nisi superbia . De superbia nascuntur hæreses,schismata, detractiones,inuidiæ,& iræ,rixæ dis
sensiones contentiones ,ambitiones,præsumptiones,iactantia,verbositas,vanitas,inquietudo,mendacium parturium, & cætera huiusmodi, quæ dinumerare per singula longum esset. Superbia impedit gratiam,& dona Dei,dicitur enim superbia tumor : tumor autem infusa depellit,nam sicut humilitas non solum gratia est, sed etiam vas aliarum gratiarum: sic superbia non solummodo est malum, sed impedimentum omnium bonorum. Vnde quidam sapiens dixit Alexandro,cum agnosceret eum superbum, Deus præsto est largiri sapientiam,sed tu non habes,vbi eam recipias.Conseruat etiam superbia vitia:cætera quippe vitia,quando cũ superbia coeũt,sunt veluti do mus iuncta fortissimæ turri,quæ non de facili impugnatur, quia turris defendit eam . Ideo Ecclesiasticus inquit. Synagogæ superborum *Simile.* *Eccles.3.*
B non erit sanitas.

Beatus Chrysostomus in quadam homilia ait : Nullum malum est, *B. Chrysost. Homil.1.in secũdum ad Thessa.* quod superbiæ par sit,ex homine facit Dæmonem,conuitiatorem,maledicum,periurum,mortis cupidum . Superbus perpetuo est in tristibus,perpetuo indignatur,perpetuò mæret,nihil est, quod hãc animi ipsius affectionem exaturare queat.Etiam si regem ante se procumbere,ac procidere viderit,non satiatur,sed magis incenditur .Quemadmodum enim auari quantò plura acceperint, tanto pluribus egent, ita & arrogantes quanto maiori honore fruuntur, tanto cupiunt honorari magis . Crescit enim illis ista animi passio : Passio vero finem non nouit,sed tunc primum cessat, quando laborantem occiderit.

Vt in aera extollitur palea super granum,non quod sit dignior sed *Simile.*
quod sit leuior,& cum sit leuior altiorem tamen obtinet locum: sic in
C hac vita superbus fertur super humilem,non ob meritum, & veram virtutem,sed ob vanitatem,& falsam de se opinionem: & cum sit parui momenti,se alijs ante ponit,à quibus virtute superatur.

Beatus Isidorus ait.Superbia sicut origo est omnium criminum:ita *Simile.*
& ruina cunctarum virtutum.Volebant duo homines ingredi in magnificam aulam per ostiolum depressum, quorum quidam se deprimẽs & inclinans transiuit:alter verò erectus magno impetu conans introire,læso capite cecidit retro.Hæc magnifica aula est domus cælestis, cuius via arcta est,cuius ostium vsque adeo depressum est, vt cum foramine acus illud Deus cõparauit.Qui se humiliat,in eam intrat,superbus verò quia se abijcere non vult, nequaquam potest introire, sed cadit in terram,vel,vt verius dicam,in infernum.

Quemadmodum Athenienses,vt illis obiecit Anacharsis, non habebant numos,nisi vt eos numerarent:sic multi non ob aliam causam in virtutũ actiones incũbunt,nisi vt eas arroganter prædicẽt. Fumus

initio

initio ingens,& denſus,ſurſum aſcendens facile diſsipatur,& amitti- A
tur: ſic gloria ſuperborum ſenſum obſcurtur,& penitus euaneſcit.

Plutarchus in moralibus ait: Siquid in vtres velis infundere bonum
ventum atque aerem emoueas oportet: ſic faſtum, ac tumorem exi-
mas oportet ab animo eius,quem velis docere. Quemadmodum ſtate
ra quo magis vacua exiſtit,eo altius eleuatur,attolliturque & quæ ma
ius continet pondus,magis deprimitur: ſic homo vanus, exiguique
meriti tanto amplius eleuatur ac ſuperbit,quanto minores habet par-
tes,ac dotes,vt tunc de ſe magna cogitet, ac præſumat: non ſic autem
vir probus,atque ſtudioſus,ſed tanto ſe magis humiliat, quanto plus
meritis exornatur.

Simile.

Superbi cui comparantur.

Leuit.11.c. VNum ex animalibus,quod olim Deus in lege veteri tanquam im
mundum prohibuit,erat Camæleon,qui(vt aiũt naturales) ex ae B
re ſuſtentatur. Ideo per hoc animal ſignificatur homo ſuperbus, qui
ex aere inanis gloriæ,& ſuperbiæ ſuſtentatur: non enim vult alium ci
bũ,niſi quod mũdus eũ laudet,& magnificiat: quã ob cauſã Deo odi-
bilis eſt,& coram eius diuinis oculis velut animal immundũ,& men-
ſa ipſius indignum reputatur. Quoniam autem homines ſuperbi om-
ni ſtudio procurant ab alijs magni æſtimari & honorari,ac magnas fa
milias,& pompam habere,hinc quam plurimæ tyrannides oriuntur.

Simile. Tendra vno vn cuchillo, que corta muy bien y no ſe contenta con
el,porque no tiene punta,ſi le preguntays para que quereys eſſa pun
ta? Reſpondera,que para ſacar el tuetano de los hueſſos. Tener el cu-
chillo ſin punta,y que corta bien es tener el eſtado,fauſto moderado,
y el ſoberuio no ſe contenta con eſſo,ſino quiere tener punta y andar
en puntos,y en pundonores, y ſuſtentar grande familia y eſtos pun-
tos le mueuen a ſer tyrano, y a ſacar el tuetano y las entrañas de ſus C
vaſſallos, y a deſtruyr a ſus proximos. Todo eſto nace de andar los
hombres pueſtos en puntas de diamantes por ſer ſoberuios: pues en-
tiendan los tales que todas eſtas coſas ſon pronoſtico de grande mal.

Simile. Quando aliquis maiorem alapam ſeruo ſuo infigere vult, iubet ei in-
flare buccas: ſic quando Deus aliquem maiori impetu in infernum de
trudere vult, (ideſt quando quiere dar con alguno mayor golpe en
el infierno) permittit,vt ipſe ſe eleuet, & infletur, & quod ſit magis
plenus,& magis pompoſus,vt ita ruina eius ſit maior, & ſic maiorem
pœnam ex illa recipiat. Sicut è contra conſtituit, vt iuſti plurimis tri-
bulationibus vexentur, vt ſic poſtea maiorem guſtum, & ſuauitatem
gloriæ recipiant. Veruntamen,fratres mei,qui ex vobis ſuperbi, & in
flati viuitis,ne ex miſericordia Dei diffidatis,ſed ab eo puro corde po
ſtulate vt vos oculis clementiæ aſpiciat,& diuina,atque efficari inſpi-
ratione

A ratione ſua vos tangat: de illa enim Regius Propheta inquit. Vox Do *Pſalm.28.*
mini confringentis cedros,& confringet Dominus cedros Libani, &
comminuet eas tanquam vitulum Libani,& dilectus quemadmodum
filius vnicornium. Hæcedri ſunt ſuperbi,& bis ait, quod confringet,
& humiliabit has cedros,vt videlicet,ſignificet duo eſſe genera ſuper
borũ,quidã ſunt ſuperbi rerum tẽporaliũ, veluti honorum, diuitia-
rum,pulchritudinis,generis,ſcientiarum &c. Alij vero ſunt ſuperbi
rerum ſpiritualium ſcilicet virtutis, doctrinæ, bonorum operum &c.
& vtroſq; ſolet diuina vox hoc eſt efficax inſpiratio Dei confringere
& humiliare. Et comminuet eas tanquam vitulum Libani. Hic vitu-
lus eſt Chriſtus Dominus in mundo contemptus,& abiectus, y haze
la potencia de Dios, que los ſoberuios ſe conformen con Ieſu Chri-
ſto humillado,y abatido en eſte mundo. Ad humiliationem etiam no
ſtram maximę efficaciæ eſt cõſideranda pręcipuum Chriſtianorum mu-
B nus,& officium eſſe, omni ſtudio contendere, diuinum amorem, & B
perfectam charitatem in animabus ſuis imprimere. Et quemadmodũ
pictores, quãdo aurum in picturis ponunt id eſt, quando aſsientan el
oro: ſi aer ſufflat, impedit, ne aurum in ſuo loco colletur, & ideo po-
nunt ipſi pictores circumcirca aliqua reparamenta, ne aer ingrediens
ipſorum opus impediat. Sic inter ea, quæ magis obſtant, vt aurum
amoris, & perfectæ charitatis in anima non ſedeat, & imprimatur,
vnũ eſt aer ſuperbiæ,& inanis gloriæ. Idcirco oportet artificia,& inuẽ
tiones ſactis cõſiderationib⁹,atq; exercitijs quærere, ne hic aer ſuper
biæ in animas noſtras ingrediatur,& hoc ſanctũ opus nobis impediat.

Superbia quid ſit.

SVperbia ſecundũ Theologos eſt inordinatus,& effrænatus amor
propriæ excellentiæ,& quia talis eſt, ideo plurimum cor homi-
nis torquet,quoniam nunquam id,quod deſiderat conſequitur,
C y ſi el deſſeo cumplido deleyta,vt in Prouerbits dicitur. Deſiderium *Prouerb.13.* C
cum completur,oblectat animum,el deſſeo no cumplido atormenta.
Hinc eſt,quod in eiſdem Prouerbijs dicitur. Non inueniet fraudulen *Prouerb.12*
tus lucrũ ſuũ. Vbi venerabilis Beda per fraudulentũ intelligit ſuper-
bum,qui mille tecnis,& fraudibus curat obtinere id,quod,ſæpenume
ro cõſequi non poteſt. Septuaginta interpretes hoc magis amplificãt,
trãsferunt enim. Non aſſequetur doloſus venationem. Quid obſecro,
eſt ſuperbus,niſi quidam honorum venator? Si igitur tunc maxime
torquetur,& affligitur venator,cum,poſtquam retia tetendit,& poſt-
quam per totum diem ieiunus,& frigore,ac fame vexatus in nemoro
ſa ſilua ſe abſcondit,in domũ ſuam abſque præda, & venatione redit:
quanto magis torquetur ſuperbus,quando, poſt plurimas vigilias &
artificia,& poſtquã ſua retia tetendit,ac largitionibus alios corrupit,

nec

Universidad de Deusto Biblioteca

A necnon epistolas huc, atq; illuc scripsit, prædã quã, magnopere desiderabat, & intendebat, non consequitur. Litera Hebræa hoc etiam plurimum amplificat, quæ sic ait. Non aduret fraudulentus ferinam suã. Ac si diceret. Bien podra ser, que este caçador astuto coja la caça, que pretendia, pero no la assara ni la comera. Quoties contingere solet, quod, postquam superbus, ambitiosus plurimo labore, & afflictione animi, ac longo tempore dignitatem aliquam seu honorem ambiuit, & procurauit, & tandem postquam id quod ardenter desiderabat, obtinuit, illo non potitus est: & hoc, vel quia morte præuentus fuit, quæ filum vitæ eius abscidit, vel quia illa dignitate ob demerita ipsius priuatus est. Quid igitur vobis dicam de doloribus superborum, quas afflictiones in medio suorum honorum, & dignitatum patiuntur? De his acutissime Seneca dixit. Illis non tantum iocundum est multos post se videre, quam iniocundum, aliquem ante se, ideſt, No gusta tanto el ambicioso de verse delante de muchos, quanto desgusta de ver- B
se de tras de vno solo. Quis efficit id, quod ait Ecclesiasticus, scilicet: Effusio sanguinis in rixa superborum, nisi quod nullus vult alium si-
Eccles.27. bi præferri (hoc est, Quien haze lo que dize el Ecclesiastico, el derramamiento de sangre se halla en las pendencias de los soberuios, sino no querer ninguno ver a otro delante de si? Pero que digo ver a otro
Hester.3. delante de si, pues solo el no descubrir la cabeça el pobrezillo en su presencia le crucifica?

Quis fecit vt superbus ille Aman à Rege Assuero obtineret, vt omnes Hebræos iuberet interfici nisi odium quo ipse Mardocheum Hebræum prosequebatur, eo quod ille ad præsentiam ipsius Aman non assurgebat, eique reuerentiam non præstabat. Qua ira, qua rabie concitabatur anima illa, quæ tale opus opere exequebatur? Ideo, vbi nos legimus: ab alienis parce seruo tuo, litera Hebræa habet: à superbis C
Psal.18. vbi videtur superbia vocari peccatum alienum ab homine, & contra naturam eius. Quod si contra naturam eius superbia est, erit ei violenta, grauis, & nimis onerosa. Denique, vt Beatus Bernardus perpendit, superbia est velle ascendere: ascendere autem difficile est. Y por el cõtrario con quanta paz, y quietud viue el humilde, porque humildad es baxar, y el baxar es cosa facil.

Superbia mater est inuidiæ.

Ad Gala.1. NOn efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicẽ inuidentes: inquit B. Paulus ad Galatas scribens. Quibus verbis docet Sanctus Apostolus superbiam matrẽ esse inuidiæ, quæ meo iudicio inferni quædã imago est, quæ torquet mentem, & affligit spiritum absque vlla vtilitate, & voluptate. Et quemadmodum tinea non nascitur in Cedro arbore nobili, odorifera & perpetuo virente, cuius

A cuius ligna cariem non sentiunt; sic inuidia non gignitur in corde hominis sapientis, & virtute humilitatis præstantis, sed in animo hominis scelerati, & superbi, qui aliorum bonis mœrore afficitur. Quamuis autem falsa gloria aliquem dilatet, & magnum oculis populi efficiat, in summo eũ tamen periculo constituit, & veræ pœnæ procreatrix est. *Simile.*
Quemadmodum sagittarius scopum magnum facile attingit à paruo autem aberrat: sic diabolus eum, qui se inani mundi gloria iactat, & amplificat, ictu sagittarum suarum facile percutit, submissum autem, & abiectũ non item. Ideo in Prouerbijs ait Salomon: Nescit quod ad vin- *Prouerb. 7.*
cula stultus trahatur donec transfigat sagitta iecur eius.

TENTATIO DEO PERmittente accidit.

X Illis verbis, quę Sathan ad Dominum dixit scilicet; Extende paululum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet, scilicet Iob, intelligitur, nihil Diabolum nisi Deo B
permittente vlli nocere posse, tantumque carnificem esse qui nemini, nisi de iudicis sententia detrimentum afferre potest. Quare boni viri minus eum reformidare debent, qui nihil, nisi de voluntate patris eorum mitissimi, & benignissimi, damni inferre valet. Et ob eam rem in Apocalypsi scribitur. Et *Apoc.2.*
apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus, & Sathanas, & ligauit eum per annos mille. In vinculis retineri dicitur, quia in nullam rem inuehi, nisi Deo concedente, potest. Idem de alijs nostris aduersarijs intelligendum est. Nam etiam homines nulli detrimento esse possunt, nisi à Deo licentiã obtineant. Et ita Dauid ab amicis desertus, & ab inimicis oppressus, de Deo in primis queritur di-
C cens: exaltasti dexteram deprimentium eum, lætificasti omnes amicos eius. Et sic Laban cum persequeretur Iacob fugientem vidit in somnis *Psalm. 88.*
dicentem sibi Dominum: caue, ne quidquam aspere loquaris contra Ia- *Gene.30.*
cob, quæ consideratio maxime debet leuare viros bonos, cum ab inimicis contumelijs, & ignominijs appetũtur. Quemadmodum vero Deus permisit Diabolum Sanctum Iob tentare, vt virtus eius sole clarior es- *Psalm.36.*
set, & omnibus patefacta, ita hac de causa multos præstantissimos viros, grauissima puto subijsse discrimina. Qua de re cõsolatur eos Dauid cum in miserijs, ærumnisque sunt, dicens spera in eum, & ipse faciet, & educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum tanquam meridiem; ideſt ne spe excidas, ne animum despondeas, quod ab improbis vulgo contemnaris, & iniquus haberi videaris, Spera in Deo, nam & ipse faciet, vt iudicium, quo improbi tecum de tua virtute contendũt, clarius ipso lumine sit: sic vt omnes iudicent secundum te, honestatem

que tuam prædicent: cum illustrior, quam meridies fuerit effecta. A
Nuncios vero illos singulatim sancto Iob infortunia narrantes Beatus Chrysostomus non homines, sed dæmones specie hominum esse scribit. Quod probabiliter dicitur. Quoniam valde aspere, & inhumane vnusquisque nuntium suum referebat, ea modo nuntians, quæ magis sancti viri dolorem refricarent. Deinde vix vnus faciebat finem dicendi; cum alius ingrediebatur. Quare casu non venisse videntur, sed de industria. Ita vero ea nuntiabant, quæ aut non vidisse, aut non intellexisse quispiam seruus videtur, nam si vnus illorum vidit filios Iob vescentes & bibentes, intra domum erat, non igitur videre poterat ventum validum concussisse quatuor angulos domus. Tum quo pacto effugere potuisset tota domo conuulsa, si vero extra domum erat, quo pacto videre potuit filios vescentes & bibentes. Huc accedit, quod vnusquisque dicebat, se solum fugisse, vnde id constabat sic ei. B
Et vt constaret, quid attinebat, neminem id prætermittere, nisi vt maiorem augeret dolorem. Et vnde erat, vt vnusquisque per se, eo animo esset erga Iob, vt maiorem vellet ei exhibere molestiam. Quare verisimile est, vel dæmones fuisse, vel à dæmone instructos nuntios ad Iob exercendum, & verbis suis conficiendum. In quo diaboli acerbitas, & immanis crudelitas cernitur, qui nihil omisit earum rerum, quæ sanctum hominem de gradu deijcere, & ad insaniam, & desperationem possent adigere. Quid, nonne incredibili artificio grauissimos illos casus adaptauit, ad animum vel ferreum infringendum. Noluit, vt vno nuntio de omnibus suis calamitatibus Iob certior fieret: ne forte tanto malo, stupefactus, mens sensum omnem humanitatis amitteret. Præterea noluit, vt primum illum acerbissimum nuntium mortis filiorum acciperet. Ne si non omnino frangeret eum tanto ictu, eius patientia ad nouum alium dolorem obdurescceret, sed sic dolores illos C
disposuit, vt vnus incedens, si non frangeret eius patientiam, saltem molliret, vt alius statim inuadens magis penetraret. Iam vero illud maximæ sagacitatis fuit, vt ignis è cælo decidens oues, pueroſque pascentes eas consumeret, vt persuaderet pio viro, non homines tantum, sed Deum ipsum, in quo spem suam posuerat sibi esse contrarium, nullumque ex eo sperare auxilium ad miserias suas subleuandas; quo etiam spectabat, quod tot vno tempore calamitates, & ærumnæ interuenissent ei, vt secum reputaret id, quod etiam Dauid magna agitatum procella vehementer angebat, cum diceret. Hæc mutatio dexteræ excelsi: Ideſt, nulla hominum vis me ita deijceret: sentio vim magnam dexteræ excelsi mihi impendentem, meque terrentem. Quæ cogitatio ita boni viri solicitudines acuit, vt nihil magis: cum eum sibi aduersari putet, in quo spem subsidij sui posuerat. Præclarissimam autem victoriam, quam sanctus hic homo à crudelissi-

Psalm. 76.

A lissimo hoste obtinuit, optime declarant verba illa. Tunc surrexit Iob, & scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram adorauit. Quod scidit vestimenta sua, quod caput totondit significatio erat doloris maximi, quo vrgebatur: quod dicit: corruens in terram adorauit, victoriam clarissimam significat: nam Diabolus iactabat se posse Iob calamitatibus compellere ad maledicendum, Deoque conuicium faciendum. Quod non solum non præstitit, verum etiam fecit, vt eum adoraret. Quæ victoria maximam Deo, & Iob gloriam peperit: Deo, quod cum Dæmone de Iob pietate certaret, non falsam, sed veram fuisse constitit, liberalemque Iob cum eo, non mercenariam amicitiam iniuisse: Iob vero glorioſa fuit, quod eius vera, & perfecta virtus, ipsa luce illustrior apparuit. Estque in hac victoria præclarissimum exemplum nobis constitutum prudenter cum hoste callidissimo pugnandi optimeque de Deo difficilioribus temporibus merendi: vt, cum
B detrimenta capiamus, non iniquo animo erga Deum simus, nec de illo inhoneste queramur, sed eum potius reuereamur, & animo sincero adoremus.

Postquam autor libri Iob prælium narrauit, quod cum viro illo iusto Diabolus commisit, quo fuit ignominioſe victus, (nam postquam filios eius omnes occidit, & diuitias omnes consumpsit Sanctus Iob plenus patientia Deum pro illis infortunijs adorauit, vt sacer textus *Iob. 1. c.*
inquit) narrat postea aliud longe crudelius prælium, quo cum eodem sancto viro iterum decertare ausus est iterum petens à Deo licentiam vt corpus eius vlcere pessimo à planta pedis, vsque ad verticem eius percuteret. Ex quo intelligitur, quanta sit huius teterrimi hostis contumacia; qui prostratus, ignominioseque in fugam coniectus, nihil formidans non dubitat, pugnam maiori vi redintegrare. Quare appareret illos imprudenter facere, qui eo quod semel, aut iterum ex illo vi-
C ctoriam adepti sunt, negligentiores fiunt: sed intelligere debent, quod, cum Diabolus grauissimo erga nos odio sit, victoria irritatur, crudelioreque fit, quod si bellum post aliquam pugnam aliquando intermittit, ob eam rem esse, vt incautos opprimat. Quare illud, quod *Lucæ. 2.*
Christus nobis dat, sapientissimum est consilium. Vigilate omni tem- *1. Petr. 5.*
pore orantes. Et Beatus Petrus. Sobrij estote, & vigilate, quia aduer- *1. Reg. 16.*
sarius vester Diabolus, tanquam leo rugiens circuit quærens, quem *1. Reg. 24.*
deuoret. Ita prudentissime fecit Dauid qui semel, & iterum officijs vincens, & prosternens Saul, licet pacem ei offerret, non securiorem, sed cautiorem factum, se recepisse narrat sacra scriptura, cum socijs suis in tutiora loca, iterumque eundem cum vidisset confugisse ad Regem Achis. Nihil enim credendum est hosti immani, cum perturbatur odio, *Eccles. 12.*
sicut monet Ecclesiasticus dicens: Non credas inimico tuo in æternum,

Tentatio non compellit hominem.

A

1. *Ad Co.10.* IN magnam certe omnium consolationem scripsit Beatus Paulus in epistola ad Corinthios. Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere, vbi perpendendum est non dixisse Sanctum Apostolum, vt sustineatis, sed vt possitis sustinere. Vt intelligamus, quod etiam cum auxilio gratiæ suæ relinquit nos Deus in manu consilij nostri, vt vel laudabiliter, si sustinuerimus, coronemur, vel ad culpam, & pœnam nobis imputetur, & iustè quidem, qui habentes à Domino posse sustinere, nos Diabolo voluntarie subijciamus.

Tentatio necessaria est.

Simile. VT frumentum in cellario, nisi pala, & ventilabro versetur, & moueatur, gurgulione absumitur: & vestis in depositario, nisi B concutiatur, & exerceatur, à tinea corroditur, sic homo, nisi fuerit tentationibus agitatus, facile corrumpetur. At ijs rebus probatus redditur firmior, & fortiter pugnans coronam gloriæ adipiscetur. Nam (vt inquit Beatus Paulus ad Timotheum scribens,) non coronabitur,

2. *Ad Ti.2.* nisi, qui legitime certauerit. Nunquam tam dure fuerunt à Pharaone filij Israel oppressi, quam cum Ægyptum relinquere conarentur.

Exodi 5. Eodem modo tunc nos dæmon fortius tentat, cum mundi dolos, vanitates, voluptates, & flagitia fugere decernimus. Et licet diabolus nos interdum non tentet, ne illi vnquam fidamus. Hoc considerans Beatus Hieronymus ad Heliodorum scripsit dicens. Erras frater erras, si putas vnquam Christianum persequutionem non pati: tum C maximè oppugnaris, si te oppugnari nescis. Ergo oportet, vt nos diuinis muniamus: nam hostes nos variè oppugnant; & fortiter

Ezech.4. tentant. Quod designare volens Dominus Ezechieli Prophetæ dixit. Et tu fili hominis sume tibi laterem, & describes in eo ciuitatem Hierusalem, & ordinabis aduersus eam obsidionem, & ædificabis munitiones, & comportabis aggerem, & dabis contra eam castra, & pones arietem in gyro. Quo in loco Dominus describere vult pugnam spiritualem, quam diabolus aduersus fideles quotidiè agit: quod perinde est, ac si diceret: Nuntia animæ, esse à dæmone oppugnandam machinis superbiæ, aggeribus auaritiæ, & cæteris flagitijs, esseque obsessam, & ex omni parte circundatam. Quamuis autem sæculi milites in sinistro tantum latere clypeum portent, tamen quia nos vndique oppugnamur, oportet tegere vtrumque latus: Ideo scuto

Psalm. 90. diuino indigemus nos vbique circundante. Scutum hoc Christus Iesus est veritas ipsa, de qua ait diuinus vates Scuto circundabit te ve-

A te veritas eius, ideſt, veritas patris, qui est filius. Quanto vero quis iu- *Psalm. 90.*
stior est, tanto grauius aliquando tētatur. Vt fragilis paries facile ruit, & quacunque machina euertitur: sed fortissimus murus seu arx muni- *Simile.*
tissima fortiter resistit, & opus est hostibus machinas bellicas adhibere, & mœnia illa validissimis tormentis, saxa, tela, globos ferreos, & plumbeos iaculantibus torquere, & fortiter concutere. Sic Diabolus homines fragiles, parumque in virtute constantes quacunque tentatione euertit, ad superandos autem viros iustitiæ, & charitate munitos, varijs vtitur artificijs, & fortissimis tentationibus. Sed fidelis Deus (inquit Beatus Paulus,) qui non patietur vos tentari supra id, 1. *Ad Co.10*
quod potestis. Vbi tu ò homo aduerte distributas à Domino tentationes secundum vires eorum, qui tentātur. Quia enim nouerat, neminem, nisi Christum Iesum, victorem euasurum, ex præsentata mundi monarchia, eum solum permisit illa tentari. Similiter de dignita-
B te Messiæ, qua solum Ioannem Baptistam tentari permisit: quia solum nouerat eam refutaturum. Sic etiam, quia nullum aut rarum inueniret, qui tam constanti animo ex filio holocaustum faceret, quemadmodum Sanctus Abraham, ideo eum solum voluit hoc velut ariete pulsare.

Vult etiam Dominus Deus, vt ad eum confugiamus si tentationes *Simile.*
vincere cupimus. Quemadmodum enim aues, vt retia aucupum fugiāt in altum volant; sic nos, vt tētationum vincula declinemus, debemus ad Deum confugere, & in sublime nos efferre. Studeamus ergo (vt verbis vtar Beati Bernardi) furari aliquando nos metipsos, & à pessimis cogitationibus surripere, vel ad horam, si ab huius tentatoris insidijs liberari volums.

Tentatio timenda.

C BEatus Paulus flendo, & deplorando nostram miseriam dicebat ad *Ad Eph.6.*
Ephesios scribens. Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. Singula verba emphasim habent, atque annotatione digna sunt. Non est nobis, inquit, colluctatio aduersus carnem, & sanguinem: ac si diceret. Pugna quæ cum carne, & sanguine nobis est, licet in se considerata, tam molesta, tamque grauis sit, vt dicat idem Apostolus in epistola ad Romanos: Infælix ego homo, quis me liberabit à corpore mor- *Ad Rom.7.*
tis huius. Tamen collata cum ea, qua contra Dæmones dimicamus, nulla fere est, tantæ sunt vires, tantæ sunt fraudes Dæmonum. Vel aliter. Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, hoc est, aduersus homines, quos videmus; sic enim facile nos ipsos, aut defendere, aut victoriam ab illis reportare possemus: sed aduersus spiritualia nequi-

nequitiæ in cęlestibus, ideſt, aduerſus ſpirituales nequitias, quas non videmus, & quarum aſtutias minime intelligimus. Omnia hæc ad Deum confugiendum maxime nos compellunt, ſiquidem nos ita fragiles contra tam potentes inimicos certare debemus. Sed maximè ad- *1. Ad Co. 10.* uertendum eſt, nos Sanctum Apoſtolum alibi admonere his verbis. Tentatio vos non apprehendat, niſi humana. Hominis eſt per ignorantiã, aut per fragilitatem peccare: Diaboli autem, & miniſtrorum eius eſt ſcienter, & præmeditato conſilio delinquere, cum ad hoc fragilitate nulla trahantur, ſicut Iudæi fecerunt aduerſus Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Quamuis verò aliquando per ignorantiam, aut per fragilitatem vt homines miſeri procumbamus, nullatenus per malitiã ſcienter, & præmeditato conſilio delinquamus.

Frequentiſsimum eſt viros ſanctos ad tempus à Deo paululum in tentationibus relinqui, & hac ratione probari & non reprobari. Hinc *Pſalm. 21.* vbi Sanctus Dauid dixiſſet. Deus Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti &c. Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, & nocte & non ad inſipientiam mihi (ſiue vt Beatus Hieronymus vertit, & non eſt ſilentium mihi) paulo tamen inferius ait. Timeat eum omne ſemen Iſrael, quoniam non ſpreuit, nec deſpexit deprecationem pauperis, nec auertit faciem ſuam à me, & cum clamarem ad eum, exaudiuit me. Tanta autem eſt vtilitas tentationis viris iuſtis, vt ipſe regius vates oraret dicens. Proba me Domine, & tenta me. *Pſalm. 25.* Vbi alij verterunt. Scrutare me Deus, & cognoſce cor meum, explora me, & cognoſce ſemitas meas: ideſt, fac, quæſo, periculum innocentiæ meæ, atque vt aurum, & argentum igne perſpiciuntur: ſic tu intimos ſenſus, & cogitationes animi mei diligenter explora, & vide num ego miſer de recto tramite deflectam. Ex his verbis patet, quæ ſit tentationum, & tribulationum vtilitas: quia videlicet nemo vires ſuas in pace cognoſcit.

B. Bernard. in ſerm. Beatus Bernardus ſermone omnium ſanctorum inquit. Fratres ſi malo præſentem videremus Adam in eo articulo poſitum, aſcendentibus cogitationibus in cor eius, & coarctari inter precem vxoris, & præceptum Domini, non ne clamaremus aduerſus eum dicentes. Caue tibi miſer: vide, ne feceris, Seducta eſt mulier, non acquieſcas ei. Vt quid ergo quoties apprehendit nos tentatio ſimilis, non perſuademus ſimiliter nobis ipſis. Qui hoc in tentationibus ſuis non faciunt ſed ſtatim ruunt ſatis ſuæ fragilitatis manifeſti teſtes ſunt, quam *Eccleſ. 34.* forte antea non cognoſcebant. Hinc Eccleſiaſticus ait. Qui non eſt tentatus, quid ſcit. Multa vidi errando, & plurimas verborum conſuetudines. Pro quo alius vertit, & plura quam intelligo, aliquoties vſque ad mortem periclitatus ſum horum cauſa, & liberatus ſum gratia Dei.

Beatus

A Beatus Chryſoſtomus ſuper Matthæum inquit. Incipe reſiſtere deſiderijs tuis, & tunc intelliges, quam fortes ſunt ſpiritus deſideriorum malorum, qui te perſequuntur. Hæc eſt pugna periculoſa, & hæc eſt glorioſa victoria, qui potuerit odiſſe, quod amat, & amare quod odit.

Super illa verba: quoniam humiliata eſt in puluere anima noſtra, ait Caſiodorus. Magna contra Diabolum arma ſunt in ſuis viri- *Pſalm. 43.* bus fiduciam non habere, ſed Deum rogare, qui aduerſarium poſsit opprimere.

Dorotheus in ſuis doctrinis ait. Sunt plerique in mari natantes ex *Dorotheus doctrina. 13* aliqua neceſsitate, qui cum peritiam, & artem natãdi optime teneãt, vbi vndas in ſe proruentes aſpexerint, incuruati illis ſe ſubijciunt, dum pertranſierint, atque ita ab eis nuſquam læduntur. Quod ſi vellent venienti vndæ ſe ipſos opponere, illos abſque dubio longius vnB da repelleret, & quaſi iacularetur in mare, atque ita fatigarentur, & frangerentur vi vndarum, nihil omnino proficientes. Idem in tentationibus contingit. Cum quis aduenientem tentationem tulerit, cum humilitate, & patientia, illam ſine moleſtia, ſine læſione vlla pertranſit: qui ſi angatur, crucietur, turbetur, cauſas in quemcunque ferens, ſe ipſum lædit, & tentationem ipſam grauiorem reddit, ita vt non ſolum non proſit ipſa tentatio ſed maxime obſit: Illi enim ſunt vtiles tentationes, qui eas intrepide ſuſceperit, ac ſuſtinuerit.

Tentatio omnes affligit.

Thob. 4. NVLLVS eſt qui tentationibus non agitetur: ideo Sanctus Thobias non dixit filio ſuo. Ne peccatum ſentias, ſed Caue ne peccato conſentias, quia illud impoſsibile eſt, at hoc boni militis Chriſti Ieſu, C qui, quamuis tentetur, peccato non conſentit ſed bona multa ex victo- *Pſalm. 18.* ria tentationis elicit. Nam Regius vates inquit. Si mei non fuerint dominati, (motus ſcilicet, & tentationum fluctus per conſenſum) tunc immaculatus ero ab ipſis, & emundabor à delicto maximo, quod pro pœna poteſt accipi debita pro delicto maximo à qua purgatur anima propter laborem, quem ſuſtinet vincens tentationem. Infelices vero peccatores non ſolum ſentiunt peccatum, ſed etiam illi conſentiunt. Ideo his minabatur vox, quam Beatus Ioannes au- *Apoc. 12.* diuit in Apocalypſi dicentem. Væ terræ, & mari, quia deſcendit ad vos Diabolus habens iram magnam ſciens, quia modicum tempus habet, væ terræ ideſt, auaro, væ mari ideſt, lubrico voluptate, quia ad vos deſcendit Diabolus, & non ſolum deſcendit ad vos, ſed etiam intrat ad vos per conſenſum veſtrum. Notanter dicimus Diabolum intrare per conſenſum, quia omnis Dęmonum turba, hęmi nem ad vnum veniale peccatum perpetrandũ ſine libero eius cõſenſu

B. Greg. li. 2 Moral. c. 9. adducere non potest, quia alias iam non esset peccatum, cum de- A
beat esse voluntarium. Nam (vt ait Beatus Gregorius in Moralibus) qui
per semetipsum ire in porcos non poterat, quid mirum, si sine authoris
manu, sancti viri dominum contingere non valeat. Voluntas Dæmonis
1. Reg. 16. semper iniqua est, tamen potestas nunquam iniusta, quia voluntas est
à se ipso, & potestas à Deo: ideo in scriptura sancta vocatur spiritus Do
mini malus: quia potestatem nocendi à Domino habet, dicitur spiritus
Domini; quia verò voluntatem à se semper nocendi habet, dicitur ma-
B. Au. in so lilo. c. 17. lus: & ita ait Beatus Augustinus in soliloquio. O maligne tẽtator, qui
siue dormiamus, siue vigilemus, siue comedamus, siue ieiunemus,
siue quodcunque opus operemur omnibus modis instas die ac nocte
fraudibus, & artibus tuis nunc palam, nunc occultè sagittas venena-
tas contra nos dirigis: & (vt pater ille sanctissimus eremita Antonius
ait) ante pedes nostros laqueos infinitos tentationum ad capiendum
Sanctus An to. 2. p. titu. 15. cap. 3. nos ponit hic malignus tentator: Nam, (vt refert Sanctus Antoninus) B
cum semel in spiritu raptus fuisset sanctus Abbas totum mundum la-
queis se se inuicem connectentibus plenum vidit, & exclamans ait.
O Domine quis istos tantos euadet laqueos. Vox vero de cælo statim
ab ipso audita est. Humilitas ipsa. Humiliamini igitur fratres sub poten
ti manu Dei si vultis non capi à laqueis Diaboli. Maceratio etiam car-
B. Basi. Ho mi. 1. de lau dibus ieiunij nis, & ieiunium quam plurimum ad hoc conducunt: Nam, vt ait Bea-
tus Basilius in Homilia de laudibus ieiunij, Qui caput est omnium ie-
iunantium Dominus noster non prius in carne, quam pro nobis as-
sumpserat, Diaboli insultus excepit, quam eam ieiunio, comminuis-
set, & tu cogitas pinguissimis cibis & voluptatibus deditus sic, dæmo-
nem vincere vilis & sine viribus homo. Vince prius carnem tuam, &
abstinentijs illam comminue, & sic Dei adiutorio fretus ad pugnam
cum Dæmone egredere.

C

Tentatoris astutia.

B. Chrysost. Hom. 31. in Gene. BEATVS Chrysostomus in quadam Homilia inquit, enimuero
& Diabolus tunc infestat vehementius, & sicut piratæ nauigan-
tes in mari, non tunc insidiantur, cum è portu vident egredientes.
Simile. Nam quid prodesset inuadere nauem vacuam. Sed tunc omnes artes
mouent, cum onustæ redeunt: ita & malignus ille dæmon, cum nos vi-
derit multa connexuisse nempe ieiunium preces, eleemosynas, conti-
nentiam, aliasque virtutes omnes, & esse nauim nostram gemmis pie-
tatis plenam tunc vndequaque se se objicit, vt Thesaurum rapiat, & in
ipso portus ingressu vincat & spoliet.

Idẽ cõcione. 3. de Laz. Idem quadam concione de Lazaro ait: Quemadmodum canis assi-
stens mensæ, si viderit hominem vescentem subinde aliquid eorum,
quæ

A quæ in mensa sunt, ipsi proijcientem, manet assidue. Quod si semel at-
que iterum astitit nihil adeptus protinus abstinet, veluti qui iam frus-
tra, & incassum assistat: Itidem, & Diabolus iugiter nobis inhiat, si
quod blasphemum verbum ipsi ceu cani proijciamus. Hoc accepto rur
sus aggredietur. Quod si perseueraueris gratias agere iugulaueris que
illum fame celeriterque abegeris, & effugere coegeris.

Idem Hom. 15. ad popu lum Antio chenum. Idem in quadam homilia ait: Auicula semel capta laqueo mox ela-
psa, & cervus in rete decidens, & effugiens, ijsdem iterum difficile ca
pientur: nam cuique fit experientia cautelæ magistra. Nos sæpius ijsdẽ
capti in eadem cadimus, hoc est, in laqueis & tentationibus Dæmo-
num scienter incidimus.

Simile. Si inter homines, quando expugnatur vrbs aliqua, reperiuntur tan
Simile. tæ artes, tantæ insidiæ, tum ad prædandum, tum ad intercludendos
B commeatus hostium: quanto magis connitetur Dæmon ad expugnan
dam arcem voluntatis, & sufforandos spirituales thesauros: Norunt sa
gaces agricolæ, quæ tandem humus apta sit ad triticum producen-
dum, & concipiendum, quæque ad auenam, quæ ad siliginem, & deni-
que pro natura telluris seminare consueuerunt granum: ita Dæmon
tanquam astutus, & callidus seminator, pro ingenio, & natura cuius-
que seminat tentationes varias: hic enim spargit auaritiam, illic luxu-
riam, iam superbiam seminat, iam vero inuidiam.

Quæreret fortasse aliquis, cur tanto odio persequatur nos dæmon,
& profectum atque salutem nostram tot modis impedire conetur ini-
Matth. 13. micique nomen ob eam causam Dominus Iesus ei imposuerit? Ad
hoc respondendum est, Dæmonem quidem acerrimum esse Dei ho-
C stem, nam Dæmonem ipsum Deus è cælesti sede expulsum in bara-
thrum perpetuo igne cruciandum relegauit. Cum vero Deum lædere,
atque maiestatem eius imminuere nequeat, ipsius imaginem inua-
dit. Ad hunc enim modum reges terræ, qui capitali odio inter se dis-
Simile. fident, quando alter alteri nocere non potest, alterius fines, & reg-
num inuadit.

Tentatio expectanda est à iusto cum timore, & fiducia.

Eccle. 2. FIlli accedens ad seruitutem Dei sta in iustitia, & in timore, & præ-
para animam tuam ad tentationem. Hoc etiam cõsilium quilibet
Christianus obseruare debet, & confidere, fauorem & auxilium sibi à
Deo in tentatione præstandum esse: sicut confidebat Dauid, cum dice-
Psalm. 17. bat. Quoniam in te eripiar à tentatione, hoc est, Nõ in me nec in meis
viribus confido, vt eripiar, & victoriam consequar in tentatione, sed
in te, Deus meus, in tuo adiutorio & fauore. Certissimum enim est,
quod quando se nobis tentationes, ac labores offerunt, semper Deus

auxilium ad illos ſuperandos præſtat, y aũ muchas vezes nos da regalo deſpues de vencidos: etenim id, quo vincimus, nobis ſolet eſſe conſolationis occaſio. In libro Iudicum legitur, quod ipſa met aſini mandibula, qua fortiſsimus Sanſon mille homines interfecit, ei poſtea facta eſt fons aquæ, qua ſe refocillauit, & conſolatus eſt. Idcirco qui vtilitatem ac meritum exercitij tentationum cognoſcit, dolet quando ei poſtea deficiunt. De viro Dei Phaltiel legitur quod quando Michol vxorem Dauid in cuſtodia habuit, & ad eam nõ acceſsit cum à ſe ablata fuit, plorans illam ſequebatur, & Rabbi Salomon inquit, eum deploraſſe, eo quod ei deficiebat exercitium virtutis in quo ſe exercebat dum tentationibus, quarum mulier illa ipſi cauſa erat reſiſtebat. Quãuis in hoc caſu non ſanum conſilium exiſtimo, quempiam rerum ſenſualium occaſionibus ſe exponere, licet multam nimis ſuæ caſtitatis experientiam habeat.

Indic.15. *2.Reg.3.* A B

Merito Eccleſiaſticus dixit. Fili accedens ad ſeruitutem Dei præpara animam tuam ad tentationem, ſiquidem cum cæcus ille, de quo Diuus Lucas agit, exclamaret ad Chriſtum Redemptorem noſtrum, illumque deprecaretur vt de ipſo miſericordiam haberet, qui præibant increpabant eum, vt taceret, y luego que la Magdalena trato de ſeruir a Dios, y de reformar ſu vida murmuro el Phariſeo della diziendo, quia peccatrix eſt. Cum Sanctus Iob in profundo laborum ſuorum, ac miſeriarum incluſus eſſet, ibique gratias altiſsimo Deo ageret, cæpit vxor eius ipſum ſubſannare dicens. Benedic Deo, & morere. Quaſi diceret, Anda te con eſſas ſanctidades, no hagas ſino tener confiança en Dios, que el te fauorecera. Verum nec cæcus propter illas reprehenſiones deſtitit à clamoribus ſuis, ſed potius, vt ait ſacer textus, magis clamabat dicens. Fili Dauid miſerere mei: nec Magdalena ceſſauit lachrymas profundere, & pedes Domini lauare propter murmurationem Phariſæi: nec Sanctus Iob à laudibus diuinis propter ſtulta vxoris ſuæ verba ceſſauit, quinpotius in patientia, & fiducia perſeuerauit. Nõ derelinquũt iuſti virtutem propter contradictionem, imo tũc libentius & efficacius eam operantur. Quemadmodũ ille, qui rem pretioſam in manibus habet, ſi quis eam ab eo vi extrahere vult, ipſe tãto magis comprimit manus, quanto maior vis ei infertur. Sic iuſtus tãto celerius bonus eſſe procurat, & tanto maiori cũ feruore virtutem operatur, quanto magis de eo murmurant. Dum vixerit in hoc mũdo ſeruus Dei, non ei deficient vbicunq; fuerit tentationes, quinpotius vna extincta, alia pullulat, ſed miles ſuperni ducis Ieſu Chriſti animaduertat, quod non coronabitur niſi qui legitime certauerit. El conflito es de vn momento, y la corona, y premio es perpetuo. Idcirco nullus conqueratur, quia plurimis laboribus affligitur: ſi enim quis plures annos, quam Mathuſalem victurus eſſet, & in eis omnes mundi moleſtias

Luc.18. *Luc.7.* *Iob.2.* *Simile.* C

A leſtias perlaturus, hæc omnia nihil ſunt, ſi cum æterno præmio comparentur. Quod ſi in hoc tam aſsiduo prælio aliquando ò homo victus fueris animaduerte id, quod ſacra ſcriptura inquit. Si ſpiritus poteſtatem habentis ſuper te aſcenderit, locum tuum ne dimiſeris, id. eſt: buelue a tu pueſto, no deſmayes ni te dexes yr por el agua abaxo. Bien vee Dios, que combatido peccaſte, con poca penitentia te recibira. Omni ergo tempore bona eſt tentatio, idcirco Beatus Iacobus inquit. Omne gaudium exiſtimate fratres cum in varias tentationes incideritis. Et Beatus Ambroſius, Tolle pugnam, & non erit victoria, tolle victoriam, & non erit corona. Bona eſt etiam tentatio, vt nos ipſos cognoſcamus: nam ſæpenumero cor noſtrum nos decipit, & cogitamus, nos vel ipſum martyrium ferre poſſe, poſtea vero minimo verbo cadimus. O effæminate ferre non potes ſupercilium proximi tui, &

Eccle.10. *Iacob.1.*

B martyrium perferes? Eſt etiam tentatio vtilis, quia nos ad Deum multoties accedere facit plorantes, orantes, & remedium poſtulantes: & efficit vt cælum deſideremus & mundum abhorreamus. Eſt etiam eadem tentatio materia patentiæ, fortitudinis, manſuetudinis, & fiducię quarum officium eſt tentationes vincere, & ſuperare, atque cum illis merita acquiruntur. Propter quid obſecro nollent ſancti non pertuliſſe id, quod in hac vita paſsi fuerunt, vnde coronam, & gloriam, quam nunc poſsident, meruerũt? Tu igitur expecta, quod aliquando cum illis te videbis, & id, quod nũc pateris, te pertuliſſe gaubebis. Hæ tentationes ſunt illi Iebuſæi, quos Deus in terra promiſsionis reliquit vt erudiret in eis populum Iſraeliticũ, ideo Beatus Bernardus inquit. Velimus, nolimus Iebuſæus iſte habitat in finibus noſtris. Supprimi poteſt, exterminari non poteſt: ſed faciamus eum nobis tributarium,

C vt ſeruiat nobis ad ſalutem, & reddat ex tentatione prouentũ. O quan tam curam Deus de ſuis militibus habet, & quam bene moderatur cõtradictionem, & prelium tyronibus ſuis, ne animo cadentes deficiant. Filijs Iſrael non ſtatim, vt ab Aegypto exierunt, Amorrhæos, Ceretæos, & Iebuſæos oppoſuit, ſed prius eos manna è cælo cadente ſuſtentauit, & refecit: prius eis legem dedit, prius eos columna ignea per noctem, & vmbra nubis per diem duxit, alijſque plurimis illecebris in illa ſolitudine affecit, vt ſic poſtea illis delicijs allecti vires, & animum ad præliandum cum illis fortiſsimis hoſtibus recipierent. Sic nunc qui ſuauitatem Dei guſtauerunt, & manna ſpiritus ſuauiſsimi ſuſtentati ſunt, & mel petræ ſuxerunt, quando tentationem patiuntur, non tam facile ſe ſuperari ſinunt: id enim quod experti fuerunt, eis vires ad reſiſtendum præbet: ideo prius Deus eos illecebris afficit, & poſtea tentari permittit. Et hoc eſt, quod Sanctus Iob loquens cum Domino dixit de viro iuſto. Viſitas eum diluculo, & ſubito probas illum. Poſitus ergo ſeruus Dei in pondere prælij non in ſe-

Iob.7.

in se confidat, licet omnes vires suas adhibeat, &, quidquid in se est, efficiat, sed clamet, vt clamabat bonus ille Rex Ezechias, qui dicebat. *Isai. 38.* Sicut pullus hirundinis sic clamabo: meditabor vt columba. Quid faciet pullus hirundinis implumis, & absq; viribus ad volandum, cum videat, se iam iam à serpente deuorandum esse, nisi clamare y chirriar, sic igitur facere debet iustus tentatione circundatus, & de eo qui hoc *Psalm. 90.* agit inquit Regius Propheta. Qui habitat in adiutorio altissimi: in protectione Dei cœli cõmorabitur, hoc est, Qui cõfidit in eo, ab eo protegetur: nam si Principes, ac Domini temporales nullam aliam rationem afferre solent, quando eos qui ad seipsos confugiunt, protegunt, nisi dicere? Sub protectione mea se posuit homo iste, ideo ei opitulatus sum, idest, si los principes del mundo quando alguno se pone debaxo de su amparo suelen dezir. Tégole de valer pues se confio en mi: quanto potiori iure, & ratione Deus hoc faciet? Idcirco qui ad eum vere confugerit, dicet Domino. Susceptor meus es tu, & refugium meum. Et reddet rationem inquiens. Deus meus sperabo in eum, id-est, Ad quem confugit creatura, nisi ad suum creatorem, & in quo cõfidet, nisi in Deo suo? O dulcissima verba vtinam in cordibus nostris literis aureis imprimantur? Deus meus sperabo in eum. Quia Deus meus est sperabo in eo. Est autem obseruandum, quod viris prudentibus ex victoria vnius tentationis nascitur spes ad aliam comparandã, & superandam, licet longe maior sit ea, quam iam superauit. Sic Regi Dauid contigit, qui quoniam, dum iuuenis erat, vrsos, & leones diuino fauore vincebat, spem habuit, se etiam gigantem illum Philistęum *1. Reg. 17.* esse victurum, sicut ipse aperte fatetur loquens cum Rege Saul: Pascebat seruus tuus patris sui gregem, & veniebat leo, vel vrsus, & tollebat arietem de medio gregis, & persequebar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum, & illi consurgebant aduersum me, & apprehẽdebam mentum eorum, & suffocabam, interficiebamque eos. Nam & leonẽ, & vrsum interfeci ego seruus tuus. Erit igitur & Philistæus hic incircuncisus, quasi vnus ex eis. Nunc vadam, & auferam opprobrium populi.

Si autem aliquando cecideris, & te à Dæmone superatum videris licet ab eo casu, & ruina surrexeris, & te eleuaueris, atque erexeris, cogita Dæmonem ipsum credere, quod in te aliquam habet iurisdictionem, ideo oportet, vt cautissime viuas: nam Sathanas est ad instar ca- *Simile.* nis venatici, qui maiore animo, & cupiditate sequitur prædam, quam semel momordit existimans iam ab ore suo non esse euasuram, siquidem ei iam morsum infigit. Cum ergo ex ruina tua teterrimus hostis velocitatem recuperet, tu non animo cadas, quinpotius vires, ac robur sume: magna enim tibi gloria erit si ab eius manibus euadis, & fiduciam illius confringis, ac cum Dauide cantas. Laqueus cõtritus est, & nos

& nos liberati sumus. Animum ergo concipe ò Christiane in omnibus contradictionibus Dæmonis, mundi, & carnis: nam in eo turbine poteris sicut Helias in cælum ascendere. Imitare examen apum, quæ tempestatis tempore ad aluearia se recipiunt: Sic tu in omnibus tentationibus ad orationem confuge, & in illam tanquam in securissimum portum te recipe. Animaduerte, quod virtus arborum in se ipsa roboratur, & in radicibus earum, quando maius frigus viget includitur, & *Simile.* tunc etiam aquæ in fontibus calidiores sunt. Ex quibus omnibus exẽplum sumere debemus, vt nos ipsos magis colligamus, quãto ampius persecutio augetur.

Aliqui intrepidi sunt tanquam si nec Diabolus esset, neque in cõporibus suis concupiscentiam haberent, quibus Beatus Cyri- *B. Cyri. Hie-* lus Hierosolymitanus alloquitur dicens. An ignoratis, quod etiam *rosol. Cate-* in petra quandoque radix agitur, & sæpe manet? Ne suscipiatis se- *chesi. 2.* men, quoniam perdet vestram fidem, priusquam floreat, radicitus eruite malum, quod si ab initio neglexeritis, postea nec quidquam proficietis, & ignem magis excitabitis, lipitudinem inceptantem tempestiue curate, ne, cum excæcati fueritis, tum demum frustra medicum quæratis.

Omnia quæ habentur litera. B. titulo bellum spirituale, huic materiæ possunt deseruire. Etiam cum de tentatione agitur prædicari potest de astutia, & potestate tentatoris, qui est Diabolus, vt habetur litera. D. titulo Diabolus.

TEPIDITAS MENTIS fugienda.

VAM. Sit detestanda tepiditas mentis, aperte illa *Apoc. 3.* Dei verbã in Apocalypsi declarant. Vtinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es incipiam te euomere ex ore meo. Multas hic locus patitur interpretationes. Driedo sic eum interpretatur: vtinam vel calescceres Dei amore, vel obrigescceres eius timore, vt vel amore, vel timore ad meliorem frugẽ reuocareris, sed quia nec amas, nec times, sed tepiditate quadam nec Dei cales amore, nec obrigescis timore, euomam te, & in maiora derelinquã, sicut aqua tepida à stoma-

stomacho expellitur. Non contemnenda est hæc interpretatio, quia A
recta, & ingeniosa, sed quod magis præsenti proposito congruit, intelligitur hoc testimonium de his, qui aliqua bona exercent, quibus iam assueti sunt, nec feruido spiritu sed tepidissimo operantur, ijsque minimis contenti ad altiora non aspirant. Hoc aliquando reperitur in aliquibus viris religiosis, qui ex consuetudine vigilijs nocturnis intersunt, assueta ieiunia obseruant, atque alia, quæ religionis sunt, corpore præcipue exercent, de spiritu vero, & de profectu in charitate, & de alijs, in quibus perfectio consistit parum, aut nihil curant. Hi, cum videant se non in illis vitijs obuolutos, quibus reliquum Christianorum vulgus, insuper quod ea opera, quæ religio instituit obseruant, iam se apprehendisse existimantes statum in virtute fecerunt; & quod periculosius est, in quibus deficiant, non intelligunt. Nam nec feruore spiritus, nec calore charitatis pollent, nec de istis B
multum curant, illa communi vita contenti, nec ad altiora aspirant, nec in quibus deficiunt aduertunt. His ergo frigidi, & peccatores anteponentur, eo quod isti, cum videant se longe esse à Deo & in barathrum peccatorum detrusos, siquid boni audiunt, ad se conuertunt, rationes pro se dictas recipiunt, & videntes, & intelligentes in quibus sunt periculis constituti, facilius ab illis se expediunt. Vnde facilius curantur isti secundum illud Hieremiæ, Nouate vobis nouale, & *Hiere. 4.*
nolite serere super spinas. Hoc est, faciliori cura persuadebitis bona illis, qui de nouo à frigiditate sæculi ad virtutis amorem venerunt, quam alijs, qui præ tepiditate, & torpore spinas, & tribulos dimiserũt in suis crescere, & adolere cordibus. Sic explicat hunc locum Abbas Daniel in libro collationum patrum collatione. 4. Oportet ergo vel calere charitate, vel intelligere illa te esse vacuum, vt quod deest adquiras, alias dicit Dominus: Incipiam te euomere ex ore meo, sicut aquã C
tepidam, quæ nec tota calida, nec tota frigida est, & nauseam in stomacho prouocat, sed dicit: Incipiam te euomere, non statim euomam, nam tales paulatim derelinquit Deus, vt in manifesta crimina prolapsi quæ sibi deerant iam aduertant, ne minimis contenti maiora non petant. Cum ergo se iustus viderit in hanc tepiditatem prouolutum cum regio Propheta clamet, & dicat: Dormitauit anima mea ¶ *al. 118.*
præ tædio confirma me in verbis tuis. Vbi Beatus Hieronymus transfert. Stillauit anima mea præ tædio, ideſt lachrymas emungit, per maxillas stillare fecit. Et alia litera habet. Agonizauit anima mea præ tædio. Ex quibus verbis apparet, quam sit ploranda, & metuenda ista tepiditas, & quo mentis affectu, qui eam in se sentit ad Deum clamare *Simile.*
debet dicens, Confirma me in verbis tuis. Sicuti nimium lassus ex longo itinere, peneque debilitate deficiens confortatur cibo, & potu, & in vires pristinas redintegratur. Verbum autem Dei cibus est animæ,

sicuti

A sicuti panis corporis. Petit ergo confirmationem, & stabilitatem cordis per verborũ diuinorum considerationem. Vnde B. Paulus ad Ro- *Ad Rom. 1.*
manos scribens ait. Desidero videre vos, vt aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos, ideſt; simul consolari in vobis per eam, quæ inuicem est, fidem vestrã, atq; meam. Ecce quomodo ver- *Eccle. vlti.*
ba diuina Sanctus Apostolus desiderabat proferre illis ad fidei, & cordis corroborationem. Vnde Ecclesiasticus ait. Verba sapientum quasi stimuli. Sunt enim verba sapientis sicut stimuli excitantia torporem. Solet quippe animus aliqua fidei acrimonia adeo stimulari, atq; compungi, vt de lectulo exiliens in clamores, vlulatusq; prorumpat, vt pote si seueritatem diuinæ iustitiæ, atrocitatemque pœnarum consideret, vel si Dei beneficia, vt puta redemptionis, & alia in se collata summa attentione meditetur, quod ex auditu, vel ex lectione verbi Dei
B solet oriri.

Omnia quæ habentur litera. D. titulo diligentia in virtute deseruiunt huic materiæ.

TIMOR DOMINI ADMIrabiles fructus producit.

IN Ecclesiastico dicitur. Qui timetis Dominum spe- *Eccle. 2.*
rate in illum. Optime quidem: cognitio enim omnipotentiæ, & iustitiæ illius pusillanimitatem cordis generat, & quasi deficere facit. Ideo addidit. Sperate in illum. Spes ex cognitione summæ illius bonita-
C tis, & misericordiæ acquiritur: & statim inquit; & in oblectatione veniet vobis misericordia. Vide quomodo timentibus Deum spei datur mandatum, & promittitur in oblectatione misericordia. Et deinde ait. Qui timetis Dominum diligite illum, & illuminabuntur corda vestra. Antea vero dixerat: qui timetis Dominum, credite illi, & non euacuabitur merces vestra: vt ex his omnibus habeas mirabilem doctrinam iustificationis impij, quæ non solum fide, aut spe, aut timore Domini perficitur, sed quam maxime per dilectionem. Tria hæc coniungit Ecclesiasticus ad nostram iustificationem. Hæc est vena cælestis, inexhaustique thesauri, timor Domini per hunc ad fidem, per hunc ad spem, per hunc ad pœnitentiam, per hunc denique ad dilectionem, & præceptorum obseruantiam deuenitur, & regnum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari. Vbi aperte de timore seruili agit: quod ex vltimis verbis huius capituli secundi comprobatur. Vbi sic legis. Qui timent

Domi-

Dominum custodiunt mandata illius,& patientiam habebunt vsque ad inspectionem illius,dicentes. Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini,& non in manus hominum. Vides quomodo de timore seruili agat sermonem, siquidem,qui timent Dominum inquiunt. Si pœnitentiam non egerimus incidemus in manus Domini. Qui timore filiali ex charitate nascente timet Dominum, nõ timet cadere in manus eius,& iam egit pœnitentiam. De hoc timore accipe elegantem similitudinem Beati Hieronymi super Esaiam Domine in angustia requisierunt te: sicut ad partum mulier aliqua appropinquans dolore cogitur exclamare,sic nos in angustijs requirimus te,& à facie fortitudinis tuę concepimus & parturiuimus,& peperimus nõ carnis liberos,sed spiritus. Et B. Augustinus aliam similitudinem de re hac proponit graphice (in tractatu.3. super Canonicam Ioannis Apostoli & refertur de pœnitentia distin.2.ca.sicut seta) huiusmodi timorem comparans setæ sutoris,quæ filum introducit. Enimuero quemadmodum seta non est satis firma,vt possit frusta corij consuere, sed est accommoda ad inducendum filum, quod intrans,foras excludit setam: sic timor seruilis per se non sufficit amicitiam inter nos,& Deum conglutinare: seruit autem charitati introducendæ.

Esai.26. *B. Hiero.*

B. Augu.

A B

Timor Domini radix est sapientiæ.

Eccle.1. *Simile.*

IN Ecclesiastico dicitur: Radix sapientiæ est timere Deum, ramî enim illius longæui. Sicut enim radix in abditis terræ reconditur, vt inde rami eius pullulent; sic timor Dei in intimo cordis radicari debet,vt inde rami,fructusque in longum protrahantur, dilatentur, atque perdurent. Quamuis autem secundum Beatum Augustinum in commentario in epistolam Beati Ioannis tractatu nono; duplex sit timor,alter dicitur seruilis,alter filialis: omnes fere interpretes de timore filiali intelligunt hunc locum. Propterea aduertẽdum est, quod per sapientiam hic non tantum intelligitur sapientia, vt solum includat in se cognitionem Dei,rerumque agendarum,sed etiam vt in se includat huiusmodi cognitionem simul cum pia voluntatis affectione erga Deum,& quæ Dei sunt: huiusmodi sapientiæ timor Dei est radix. Vnde septuaginta interpretes frequenter pro ea dictione Hebraica, quæ timorem significat vertunt, Theosebiam, quæ interpretatur pietas. Nam in libro Iob vbi nos habemus: ecce timor Domini ipsa est sapientia,est in Græco Theosebia, & Beatus Augustinus varijs in locis legit: ecce pietas ipsa est sapientia. Nam libro de spiritu & litera dicit. Pietatem dico, quam Theosebiam volant: ipsa quippe commendata est, cum dictum est homini, quod in libro Iob legitur: ecce pietas est sapientia. Pietas autem virtus est, quæ honorem parentibus tribuit, omnium vero parens Deus est. Vnde per Malachiam inquit. Si ego

B. Aug. in comm. super Ioan.

C

Iob.28. *B. Aug. lib. de spi. ca.1.*

Malach.1.

A Si ego pater,vbi est honor meus? Ideo ergo dicitur timor iste filialis, quia includit reuerentiam illam, quam filij parentibus exhibere debent. Hic etiam aduertendum duxi, nomen Hebræum ibi positum primitias,seu principatum quoque significare. Ideo pro initio possemus transferre primitias seu principatum,quia hic timor Domini, de quo loquimur præcipuam sapientiæ partem sibi velit vindicare. Hunc timorem desiderabat Dauid quando orabat. Statue seruo tuo eloquium tuum in timore tuo: qui tanquam basis,& fundamentum totius obseruantiæ legis est.

Timor Domini qualis esse debet.

NON qualiscunque timor Dei sufficit fideli seruo eius. Ideo Dauid ait, confige timore tuo carnes meas: à iudicijs enim tuis timui. Vide quomodo petat timore se configi,cum subijciat se timere iam Dei iudicia,& hoc ipsum pro ratione subiungit, quoniam pleriq; timent quidem Dei iudicia, sed tamen non habent carnes timore Dei
B confixas; timentes quidem æternam damnationem, nondum tamen tali timore detinentur, quo ab omni malo fugiant: quod Euthimius in hoc loco docet dicens: Dum tua (inquit Propheta) lego iudicia in anima quidem timore corripior, ipsum tamẽ corpus huiusmodi timore non castigatur. Tu igitur confige ipsum corpus hoc timore, ita vt ad immoderata desideria amplius non feratur. Optabat ergo Sanctus Propheta (vt ait hic Beatus Augustinus) addi sibi timorem, vt tantum timeret, quantum sufficeret crucifigendis carnibus suis, idest concupiscentijs. Vt enim docet Beatus Thomas, per timorem Domini declinat omnis à malo. Beatus autem Hieronymus ex Hebræo vertit,& alij interpretes: horripilauit à timore tuo caro mea, nam in Hebræo loco huius verbi, confige, est verbum Samar, quod secundum omnes
C significat ita inhorrescere, vt pili erigantur. Sed ab hoc verbo deriuatur nomen, masmer, quod clauum significat, ad quam significationem respexerunt septuaginta interpretes.

Psal.118. *B. Tho.2.2. q.141. art.1. ad tertium.*

Beatus Augustinus super eundem Psalmum ait. Quemadmodum obsequens filius & amat & timet offendere patrem; & pudica coniux virum timet,ne à viro deseratur, & amat vt fruatur, si ergo pater homo,& coniux homo,& amari,& timeri debet,multo magis Pater noster,qui est in cælis, & ille speciosus forma præ filijs hominum. Vnde per Malachiam Dominus dicit. Filius honorat patrem, & seruus Dominum suum, si ergo pater ego sum, vbi est honor meus, & si Dominus ego sum,vbi est timor meus,dicit Dominus exercituum. Hic autem est timor filialis qui ortum habet ab amore.

B. Aug. sup. Psal.118. *Malach. 1.*

Beatus Gregorius in moralibus ait. Anchora cordis est pondus timoris, & sicut maioribus, & ditioribus nauibus maior anchora opus

B. Greg. lib. 6. mor. c.24.

est: ita quo iustior homo maiore timore indiget. Et ita ait idem S. Doctor super Ezechielem: via est vita præsens, & tanto quisque necesse est, vt insidiantes spiritus caueat quanto maiora sunt dona quæ portat. Ad concipiendum autem hunc ingentem timorem nimium assidua diuinarum rerum meditatio prodest. Sicut idem Beatus Gregorius affirmat his verbis. Humana mens quo altiora considerat, eo magis tremefacta formidat: quia tanto verius se ream cernit, quanto se ab illo lumine diserepasse cognoscit. Sicque fit, vt magis illuminata plus metuat, & suos etiam profectus quatiat, quia prius secura nihil videbat. Quam vero multa sint, quæ timenda sunt enumerat Beatus Augustinus in manuali dicens. Ecce me miserum multis mœroribus plenum, dum vitę meę finem timeo, dum peccata mea considero, dum iudicium tuum formido, dum mortis horam cogito, dum supplicia tartari horresco, dum opera mea qua districtione, & discussione à te pensentur, ignoro, dum quo fine illa clausurus sum, penitus nescio. Ex his omnibus patet, quam merito Beatus Hieronymus in Epistola inquit. Vbi timor, & tremor est, non ibi vocis elatio est, sed animi flebilis lachrymosa deiectio.

B. Greg. lib. 6. mor. c. 21.

Euseb. ho. 5. ad mona.

Eusebius Emissenus ad monachos ait. Nemo de præteritis securus sit. Tanti laquei obiecti sunt ante pedes animæ nostræ, tam innumeri hostes obseruant, & custodiunt iter nostrum, tantæ foueæ, & tantæ rerum difficultates interiacent inter nos, & finem nostrum: via ipsa, quæ per se arcta, & ardua est, tantis spiritualium latronum insidijs obsidetur, tantos nos scopulos, tantosque fluctus transire necesse est, & videre, antequam anchoram optato in litore collocemus, & putamus nos de præteritis debere esse securos, & sine quotidiana cura, sine quotidiano timore, & tremore diem nostrum transire debere? Quis transiturus super alicuius profunda fluminis per arctissimi pontis angustias, etiam si maiorem partem inoffenso transmiserit pede, iam periculum euasisse credat, cum in vltimo pontis spatiosi paululum titubauerit, casum, quem in medio spatio timebat, incurrere poterit: sic nos etiam si magna pars vitæ istius prospere videatur fuisse transacta, non ideo fiduciam præsumamus, cum adhuc periculum pars extrema minetur. Quis in acie positus ante finem certaminis, aut ante victoriæ securitatem, arma deponat? Qui omnia hæc, quæ hic Sanctus Doctor narrat, alta mente perpenderit, cum regio vate orabit dicens. Confige timore tuo carnes meas. Tam magnum petit Propheta timorem, vt non solum animam, sed ipsum corpus vi sua transfigat, vt huius doloris, & vulneris sensu admonitus homo in officio contineatur. Vnde alij verterunt. Inhorruit timore tui caro mea, &c. Habet autem insignem emphasim verbum illud, inhorruit, non modo enim spiritus, sed etiam ipsa caro inhorrescere dicitur,

citur, quod maius est, talis autem timor potenter expellit peccatum. Et ita vbi nos legimus. Vox Domini præparantis ceruos: Beatus Hieronymus ex Hebræo vertit: parere faciet præ metu ceruas, hoc est, animas maiestatis diuinæ metu trepidas.

Timor Domini desiderabilis.

HVNC Timorem ingerere in hominum cordibus cupiebat Sanctus Propheta Esaias cum aiebat. Quiescite ab homine cuius spiritus in naribus est, quia excelsus reputatus est ipse. Hoc est, quiescite à Christi blasphemijs, & offensis, qui & si in naribus habet spiritum, hoc est, & si homo est & spirat, & halitum naribus trahit, vt cæteri homines, tamen secundum diuinam maiestatem excelsus est, & altissimus. Ergo vos magnopere hortor, ne offendatis in Messiam vestrum, siquidem quanuis homo sit, etiam Deus est. Donec aspiret dies & inclinentur vmbræ, vadam ad montem myrrhæ, & ad colem thuris, inquit sponsa in Canticis. Cum sponsa audiuit ab sponso quoniam pulcherrima esset, & oculos haberet columbinos, & capillos, & optimi coloris, & singulari quadam ratione compositos, idem de dentibus, de collo de vberibus. Hæc igitur cum sponsa consideraret, quasi in seipsam descendens in mentem reuocabat, quoniam hominis vita militia est super terram: & quoniam fœlix ille habendus est, qui semper est prauidus: tum quod sanctissimis hominibus, quo altiori gradu sanctimoniæ, & innocentiæ sunt constituti, eo timendum sit vehementius. Sic enim Dauid ait. Timete Dominum omnes sancti eius. Ideo inquit: dum est flagrantissimus æstus, & inclinantur vmbræ, ideſt, cum per totam vitam semper sit dimicandum, & non iuuat, aut vacat, proprias audire laudes non me mearum laudum commemoratio impediet, quo minus eam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris, hoc est, quo minus orationibus, ieiunijs, & alijs sanctis exercitijs instem: id enim per montem myrrhæ, & thuris est intelligendum. Nam ingruente tentatione orandum est, quemadmodum Christus Iesus Redemptor noster docet cum exemplo, tum etiam verbo: oportet semper orare. Orate ne intretis in tentationem. Factus in agonia prolixius orabat. Et Beatus Paulus ad Thessalonicenses scribens docet sine intermissione orandum. Et ad Timotheum iubet viros orare in omni loco. Et Moyses cum Dei ira incandesceret aduersus populum dicebat. Cur scandescit ò Domine furor tuus in populum tuum, in magna virtute, & manu forti? Reuertere obsecro ab ita furoris tui, &c. Non solum autem vrgente procella tribulationum, instanteq; periculo, quod per totam vitam imminet, orandum est, sed & consideranda peccata, & lachrymis sunt eluendæ contractæ sordes: id vero & nomine myr-

Isai. 2.

Cant. 4.

Iob. 7.

Prou. 18.

Psal. 33.

Luc. 18.

Matth. 26.

Luc. 22.

1. ad Thes. 5.

1. ad Tim. 2.

Exo. 32.

myrrhæ sponsam voluisse subindicare non ambigo, quæ vt amara est, A
ita etiam animi amaritudine, & contractione defleda sunt peccata. Do
cet proinde sponsa, adeo non esse fidendum proprijs virtutibus etiam
si ab sponso probentur, multisque laudibus in cælum vsque euehan-
tur, vt tunc maxime timendum sit, & in nos ipsos descendendum de-
flenda peccata, orationibus instandum, lachrymis, ieiunijs, alijsque
castigationibus cohibendus affectus.

Timor Domini maxime à sapiente commendatur.

Eccle.12. ADmirabilis est Ecclesiastæ sententia, & quæ maxime timorem Dei commendat, scilicet. Deum time, & mandata eius obserua, hoc est enim omnis homo. Valde equidem decorum est, & pulchrum, digito monstrari, & dici: hic est. In quo cumulant sese quæcunque in homine merito desiderari possunt. Et non solum decorum, sed eligibi le super omnia. Sed quid est Deum time, & mandata eius obserua, & B
hoc est omnis homo? Phrasim hanc non intelligo. Sensus est. In hoc
vno consistit esse, & bene esse, virtus, & officium vniuscuiusque qui
vere hominem agit, per hoc initium, in hoc finis traditionis euange-
licæ: hinc enim incipiunt, hucque recurrunt omnia tam consilia Chri
sti Iesu, quam sanctorum, vt sit in nobis spontanea, & exacta obserua-
tio mandatorum Dei nostri. Finis consiliorum præceptum est: finis
vero præcepti charitas, qui autem manet in charitate, in Deo manet,
& Deus in eo, quia Deus est charitas. Quem scopum qui attingit, is
habet quæcunque ad hominis dignitatem pertinent, hoc est, cuncta,
quæ in homine coram Deo, & Angelis eius, alijsque cordatis viris me
rito desiderari possunt, in quocunque agat genere vitæ, & quantumli
bet obscurus sit, miser, aut abiectus. Alius vero interpres paulo luci-
dius reddit hanc sententiam dicens. Deum timeto, & mandata eius
obseruato, nam in hoc consistit omnium hominum perfectio. Quasi C
diceret, quæcunque libris scripta sunt, alijsque innumeris libris scri-
bi possunt comprehenduntur sub vno illo, nempe Dei timore, & eius
mandatorum obseruatione.

Timor Domini maximas in anima iusti radi-ces emittit.

Eccle.3. IN Ecclesiastico dicitur. Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & in oratione dierum exaudietur. Sed quæro si hic, de quo in præ-
sentiarum Ecclesiasticus loquitur diligit Deum & iustus est, pro qui-
bus peccatis exoraturus est. Ad hoc respondeo, quod pro peccatis iam
condonatis: nam solent viri iusti peccatum, quod aliquando com-
miserunt omnibus diebus vitæ suæ plorare. Itaque peccatum, cuius
iam Deus quodammodo obliuiscitur, ipsi semper præsens habent, &
nun-

A nunquam sibi ipsis satisfacere finem faciunt: sicut enim in illis viuit *Simile.*
amor: ita etiam viuit efficax timor. Esto es como lo que suele acon-
tecer a vn amigo que agrauio vna vez a su amigo, que aunque buel-
ua a su amistad, y el otro no se acuerde del agrauio, el siempre se sien-
te de aquello que hizo, y de quando en quando sale con vn suspiro
diziendo. Señor perdonadme aquel agrauio que os hize, que quan-
do me acuerdo del, no quisiera ser nacido. Sic iusti in maiori amici-
tia Dei, & quando in intimo diuinæ conuersationis existunt (como
estan auergõçados) ab imo pectoris suspiria emittunt dicentes. O Do-
mine parce, obsecro mihi, nefarium illud scelus, quod contra diuinam
maiestatem tuam cõmisi: etenim cum eius recordor, cor & caro mea
contremiscit. Hoc igitur ait Ecclesiasticus. Qui diligit Deum exorabit
pro peccatis. Non solum autem iusti timorem habent de peccatis præ-
teritis, verum etiam in scelera ventura cadere pertimescunt, atque ita
B Diuus Bernardus inquit super illa verba Psalmi: Tibi soli peccaui. Ya *Psalm.50.*
yo me contentaria con dezir. Tibi soli peccaui, sed heu mihi, quia non
solum non possum dicere, quod peccaui, sed etiam pecco, y cada dia
estoy en vispera de mas peccar. Si ergo hoc dicebat & timebat tã san-
ctus vir, qualis erat D. Bernardus: quomodo debiles, & miserabiles nõ
cõtremiscent? Quantũ autem hic timor Deo placeat ipse per Isaiã Pro *Isai.66.*
phetam manifestauit dicẽs. Ad quem respiciam nisi ad pauperculum,
& contritum spiritu, & trementem sermones meos. Vbi valde ponde-
randum est non solum dicere Dominum quod iustus est timens ser-
mones eius, sed tremens, quod plus est: denotat enim quod non tan-
tum interius spiritualiter timet, sed etiam exterius corporalem habet
C timorem. Et hunc ait tantopere sibi placere, vt non semel sed multo-
ties illum aspiciat, hoc enim significat, Ad quem respiciam, hoc est,
Quem iterum atque iterum aspiciam,

Timor Domini multiplex est.

BEATVS Thomas agens de timore in secunda secundæ quæst. *B.Tho.2.2.*
199. tandem in sexto articulo resoluitur in his, quæ in articulis *quæst.199.*
præcedentibus egerat. Est autem obseruandum, quod timor est quæ-
dam passio animæ, quæ nascitur ab amore: id enim, quod plurimum
diligimus, amittere pertimescimus. His suppositis inquit Sanctus
Thomas quatuor esse timoris modos videlicet humanum, vel mun-
danum (idem enim sunt) seruilem, filialem, & initialem. Primus est
quando propter timorem pœnæ aut mali quod nobis euenire pote-
rat Deum offendimus. Hoc modo timuit Diuus Petrus, de quo Bea- *B. Grego.in*
tus Gregorius inquit. Quia mori timuit, vitam negauit. Pilatus etiam *quodã serm.*
hoc timore peccauit, qui ne amicitiam Cæsaris amitteret, autorem vi- *Matth.* 10.
tæ Iesum Christum morti tradidit sciens ipsum esse innocentissimũ.

Matth. 10. De hoc timore sic apud Diuum Matthæum scriptum est. Nolite time- A
re eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere,
hoc est. Propter timorem amittendi vitam, Deum nequaquam offen-
datis. Et est notandum, quod vt hic timor sit humanus (qui semper
est malus) debet esse quando aliquod peccatum committitur ad fu-
giendam pœnam, vt patet in exemplis supra adductis: nam si leges
obseruamus, ne in pœnam impositam transgressoribus incurramus,
hic timor non humanus, sed seruilis est, vt statim dicemus. Ad hunc
Ad Ro. 13. timorem Diuus Paulus peccatores exhortatur dicens. Qui resistit
potestati, Dei ordinationi resistit: qui autē resistunt ipsi sibi damnatio-
nem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis sed mali.
Vis autem non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex
illa. Secundum genus timoris vocatur timor seruilis, hic (vt ait
idem Sanctus Doctor) habet pro obiecto malum pœnæ, vt si quispiam
peccare desisteret propter timorem inferni, vel quia timebat gloria
priuari, vel quia ipsam diligebat, vel etiam si propter aliquod dam- B
num, quod sibi euenire timebat, desisteret à peccato, hic diceretur
timor seruilis: qui bonus est, & contrarium sentire esset error, sicut
Conc. Trid constituit Sacrosanctum Concilium Tridentinum his verbis. Si quis
Sess.6.can.8 dixerit gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de pecca-
tis dolendo confugimus, vel à peccatis abstinemus, peccatum esse,
aut peccatores facere anathema sit. Hoc etiam nos summa veritas
Matth. 10. docet inquiens. Eum timete, qui, postquam occiderit corpus, po-
test corpus, & animam mittere in gehennam. Et obseruandum est
hunc timorem seruilem (vt ait Sanctus Thomas) non includere in
B.Tho. vbi supr.arti.2. ad.3. se charitatem, solum enim est abstinere à peccato propter timorem
pœnæ. Vt autem sit bonus non debet charitatem excludere, quoniam
tunc malus esset. Veluti si quis intelligeret de se, quod taliter desiste-
Simile. bat à peccato propter timorem pœnæ, vt si infernus non esset procul- C
dubio peccaret. Tali casu timor seruilis esset peccatum, & humanus
Adria. fol. 4.q.2. vocari posset, vt docet Adrianus, & glossa super caput octauum ad
B.Tho. sup. art.4.ad.1. Romanos: & Beatus Thomas. Tertius timor dicitur filialis, qui con-
sistit in hoc, quod homo abhorreat culpam propter offensam Dei tan-
tummodo: vt si filius timeret patrem offendere propter solum amo-
rem, quo illum prosequitur. Motus Diuus Paulus hoc filiali timore,
quanuis sciebat se in gratia esse confirmatum, & quod peccare non
poterat, tamen magnopere timebat, & aliquando Deum exorabat, vt
à se tentationes auferret dicens. Datus est mihi stimulus carnis meæ
Angelus Satanæ, qui me colaphizet: propter quod ter Dominum ro-
2.Cor.12. gaui, vt auferretur à me: Aliquando se ipsum puniebat dicens. Casti-
go corpus meum, ne cum alijs prædicauerim ipse reprobus efficiar.
Dic nobis ô sancte Apostole nunquid Deus cuius verbum infallibilis
veri-

A veritatis est, tibi promissum non habet te nunquam ab eius gratia ca-
surum, vel peccatum mortale commissurum? Quare ergo cadere ti-
mes? quare ad non cadendum castigas corpus tuum ieiunijs, & alijs
pœnalitatibus? Tantus erat amor, quo Sanctus Apostolus Deum pro-
sequebatur, vt, licet in gratia confirmatus esset, & sciret, se mortaliter
non esse peccaturum, maxime pertimesceret aliquid facere, quo Deū
offendere posset. Hic erat quidam filialis, & castus amor, sine aliqua
amoris seruilis commixtione, quem perfectissimi habere solent. De
hoc timore sic scriptum est. Timor Domini sanctus permanet in sæ- *Psalm.* 18.
culum sæculi, hoc est: hic timor sanctus, per quem homines sanctifi-
cantur nunquam amittitur, imo & in ipsa gloria permanet. Licet enim
beati certissimi sint se statum beatificum non esse amissuros, tamen
reuerentialem quendam Deo timorem habent, sicut filius, qui patrem
ita reueretur, vt cum stat coram illo, oculos eleuare, & faciem eius
B contemplari non audeat. Sic iusti in hac vita tanto amore, & affectio-
ne Deum prosequuntur, vt timeant, se aliquo tempore ab eius gratia
posse cadere, & hic timor in alia vita eis in timorem reuerētialem ver
titur. Alius est timor initialis, qui ex filiali, & seruili componitur, &
est eorum, qui iusti esse incipiunt, & qui duobus titulis in peccatum
cadere timent, videlicet propter amorem, quem erga Deum habent, *2. Ioan.4.*
& propter timorem pœnarum inferni. De hoc sic scriptum est. Per-
fecta charitas foras mittit timorem. Quando illi, qui sic incipiunt ad
perfectionem perueniunt, diligunt Deum solo amore, & timore filia-
li, qui excludit timorem seruilem, quoniam cum resistunt peccato, pæ
narum inferni minime recordantur, sed duntaxat resistunt propter
magnum amorem, quo Deum prosequuntur. Hic solus timor filialis
est vnum ex septem Spiritus sancti donis, qui est habitus, qui nos in-
clinat ad respondendum amori filiali Dei. Quanuis autem seruilis
C amor sit bonus, & à Deo inspiratus, atque vt ait Beatus Augustinus, si
cut seta introducit filum, sic timor introducit charitatem: tamen in-
ter dona spiritualia non enumeratur, cum quibus peccatum mortale
non compatitur, compatitur autem cum amore seruili.

Quantum vero timor Domini necessarius sit, verba illa Regij vatis *Psalm.* 33.
manifestè indicant. Ait enim. Venite filij audite me, timorem Domi-
ni docebo vos: non cursus syderum, non rerum naturas, neque cælo-
rum secreta, sed Domini timorem docebo: illorum enim scientia sine
Dei timore inflat: timor autem Domini absque sciētia illorum saluat.
Beatus nanque vir non qui multa nouit, sed qui Dominum timet, ait
idem Propheta, & in mandatis eius volet nimis. Non aliud debuit sa-
pientiæ suæ, & doctrinæ exordium sumere, quam à timore Domini,
nam & ipsius sapientiæ initium est timor Domini.

TIMOR SERVILIS.

A

AD hunc timorem seruilem B. Ioannes Climacus peccatores inuitat dicens. Timeamus Deũ, sicut feras animantes timemus. Quantos van a hurtar, que oyendo el ladrido de los perros lo dexan de hazer? Itaq; plus valet, & potest in eis metus canum, quam Dei. Quanuis autem hic timor seruilis non sufficiat ad faciendam animã iustam, est tamen principium, & dispositio vt in eam ingrediatur charitas, quæ postquam ingressa fuerit, timor seruilis deficit, & remanet filialis, sicut B. Ioannes docet inquiens. Perfecta charitas foras mittit timorem. No se puede labrar la olanda, ni hazer en ella preciosas labores de seda sin aguja: pero despues no queda alli la aguja en la olanda, sino la seda fina. Hoc modo possumus dicere, quod timor est instar acus, quæ iustificatio in anima laboratur, idest, se labra en el alma, y se assienta el labor perfecto, q̃ es la charidad, y despues de assentada la charidad en el alma sale fuera el temor. Solet famulus sedile, seu sellam reclinatoriam in Ecclesiam portare, vt Dominus eius sedeat, & ipse seruus, dum non ingreditur Dominus, in ea sedet, at vbi primum Dominum videt, ipse se eleuat, vt Dominus sedeat. Assi el temor guarda la silla, que es la voluntad para el amor, pero entrando el amor, foras mittit timorem.

1. Ioa. 4.

Simile.

B

Simile.

TRANQVILLITAS mentis

ESSE valde mirabilem eam animi trãquillitatẽ, qua perfecti viri ope diuina freti fruuntur etiam in tribulatione, declarãt illa verba Regij vatis. Venite, & videte opera Dei, terribilis in cõsilijs super filios hominũ. Qui conuertit mare in aridam, in flumine pertrãsibũt pede, ibi lætabimur in ipso. Quẽ locum in martyrũ natalitijs exponit sancta Ecclesia cũ ait: Sãcti tui Dñe mirabile cõsequuti sunt iter seruiẽtes præceptis tuis, vt inuenirẽtur illęsi in aquis validis: terra apparuit arida, & in mari rubro via sine impedimẽto. Annõ influctibus, & mari hãc viã inuenerat, qui in carcere vinctus posita ante oculos morte dicebat ad Ephesios scribens. Et si immolor super sacrificium fidei vestræ, in hoc gaudeo, & congratulor omnibus vobis. Id ipsum vos congaudete, & congratulamini mihi. Hoc autem diuinæ gratiæ miraculum, stupens Propheta Abacuc dicebat. Viam fecisti in mari equis tuis in luto aquarum multarum, audiuit, & conturbatus est venter meus. Idem etiam Sanctus Dauid designauit, cum exposita iactatione sæcularium hominum, de eisdem post haustũ Dei spiritum subdit. Et statuit procellam eius in auram: siue, vt Beatus Hieronymus

Psalm. 65.

C

Ad Eph. 2.

Abac. 2.

Psalm. 106.

A ronymus ex Hebræo vertit, statuit turbinem eius in tranquillitatem: siluerunt fluctus eius: lætabuntur quoniam quieuerunt, & deducet eos ad portum, quem voluerunt.

Beatus Gregorius in moralibus super illa verba Iob. 3. cap. Qui ędificant sibi solitudines, ait, Solitudines ædificare est, à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellere, & intentione æternæ patriæ in amorem intimæ quietis anhelare, an non cunctos à se cogitationum tumultus expellerat, qui dicebat. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ? A frequentia quippe terrenorum desideriorum fugerat, & ad magnam solitudinem semetipsum contulerat, in qua tanto purius Deum cerneret, quanto hunc cum se solo solum inueniret.

B. Greg. lib. 4. moral.

Psalm. 26.

Nusquam anima nostra trãquillitatem veram inueniet, nisi in Deo. Vnde Beatus Augustinus inquit: Omnis copia, quæ Deus meus non est, egestas mihi est. Omnia appetunt in centro suo conquiescere: ideo ignis sursum tendit, lapis autem deorsum. Eodem modo anima nostra in Deo quiescere desiderat tanquam in centro suo. Hinc efficitur, vt mundi diuitiæ, & prosperarum rerum abundantia, honores, & dignitates nequaquam possint animam satiare, cum centrum non sint, vbi illa quiescit. Et vt lapis, etsi auro ornetur, & in arcula pretiosa includatur, non tamen propensionem amittit, quam habet ad centrum, & proprium locum, vbi est eius quies: sic anima nostra quanuis magnis mũdi opibus, & dignitatibus affluamus, non tamen tranquilla est, donec in Deo quiescat. Ibi veram quietem inuenit. Hoc intelligens regius vates canebat: Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Vel, vt potest verti ex Hebræo: Iacta super Dominum pondus tuum, & ipse te subleuabit. Hinc etiam idem sanctissimus rex aiebat: Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Vt inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum. Quod verti potest ex Hebræo: vt requiescam in domo Domini tempore longissimo.

B

Simile.

Psalm. 54.

Psalm. 22.

C

¶ Omnia quæ habentur litera P. titulo Pax interior, seu spiritualis, deseruiunt huic materiæ.

TRANSFIGVRATIO Domini.

CVLI corporales beatorum in cælesti patria non videbunt plus quam hodie in terra sacri Apostoli viderũt. Omnium rerum excellentior res, & fons totius pulchritudinis est Deus quem in gloria omnes beati, tam angeli, quam homines intellectu vident, & videbunt: atq;

1. Cor. 15. 1. Ioan. 3.

ita Diuus Paulus inquit. Tunc cognoscam, sicut cognitus sum. Et Beatus Ioannes. Videbimus eũ sicuti est. Veruntamen oculis corporeis certissimũ est eos nec Deũ, nec animas, nec angelos esse visuros, sed solũ corpora glorioſa videbunt. Omnis enim potentia sensitiua corporalis organi non extenditur, ad rem, quæ non est corporalis, & per consequens nostra potentia visiua Deum vel angelos, aut animas, qui inuisibiles & spirituales sunt, videre non potest: nam visio est vnio obiecti cum potentia: ideo enim te video, quia secundum Platonicos Philosophos, radios meos ad te mitto, vt cum tuis coniungãtur, idest, Por esto os veo, porque embio los rayos mios a juntar se con los vuestros, segun los Philosophos Platonicos: o vienen vuestras species visibles a juntar se con mis ojos, segun los Philosophos Peripateticos. Denique non fit visio sine vnione, sed duæ res totaliter disproportionatæ vniri non possunt, idcirco res totaliter separatæ à corporibus non possunt cum potentia visiua coniungi, quæ mediantibus organis corporalibus operatur. Quapropter de hac visione pos- B

1. ad Tim. primo. Iob. 19.

sunt intelligi verba illa Apostoli. Qui lucem habitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest, siquidem nemo illum corporalibus oculis aspicere valet. Quanuis autem sanctus Iob de Deo, ac de se ipso post mortem suam loquens ait: Quem visurus sum ego ipse, & non alius, & oculi mei conspecturi sunt, hoc tamen intelligendum est de oculis intellectus, atque ita cum addit. Et in carne mea videbo Deum Saluatorem meum. Sufficit nobis, vt hoc contra hanc veritatem non fit, quod non ait Sanctus Iob. Per carnem meam, nam si dixisset, per carnem meam, significaret vtique, se illum mediantibus organis corporeis esse visurum, sed id non dixit, nec dicere potuit, quin potius solum ait. In carne mea, id C est, quod cum in corpore esset futurus, eum oculis intellectus, & non per medium corporis visurus esset. At si volumus concedere eum in præsentiarum de oculis corporalibus loqui, huic veritati etiam fauet idemmet locus non enim ait. Videbo Deum simpliciter, sed addit Saluatorem meum. Vbi apertè ostenditur loqui de Christo Saluatore mundi, quem quantum ad corpus Sanctus Iob oculis corporeis visurus est. Ex his manifestè intelligetis, quod sancti Apostoli hodierna die corpus glorioſum Iesu Christi videntes omnem pulchritudinem, & formositatem, quam oculi beatorum in cælo aspicere possunt, viderunt: quod quidem magna fœlicitas fuit. Non viderunt sancti Apostoli diuinitatem, quæ (vt diximus) oculis corporeis videri non potest, nec etiam animam Iesu Christi beatam, quæ etiam in cœlo, sicut & aliæ animæ beatæ videri non possunt, sed maius spectaculum, quod ibi videtur, est corpus Iesu Christi non solum ipsa anima, sed etiam diuinitate plenum, & hoc sacro sancti

A cti Apostoli viderunt. Quid ergo pulchrius, aut formosius videre poterant?

Transfiguratus est ante eos. Nullum crystallum, aut vitrum apertius ostendit exterius, quod intra se reconditum habet, quam anima glorioſa per vitrum, & crystallum sui corporis splendorem suum ostẽdit. Et quemadmodum quanto magis crystallum, aut vitrum exterius enitescet, tanto maius & clarius lumen intra se reconditum habere arguimus. Sic quanto clarius videtur corpus glorioſum, tanto maiorem claritatẽ arguere possumus habere animam, quæ intra ipsum est. Igitur cum hoc ita sit, qualis, obsecro, fuit splendor, & pulchritudo corporis Iesu Christi reparatoris nostri, intra quod non solum erat anima glorioſa, verum etiam ipsamet diuinitas? Sed quæro: si anima sacratissima Iesu Christi filij Dei statim ab instanti suæ creationis fuit beata (quod irrefragabiliter probatur ex illis verbis, quæ Diuus Petrus citat in nomine eiusdem Redemptoris. Prouidebam Dominum B in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear: propter hoc lætatum est cor meum) quare non ostendit semper suum corpus splendens sicut solem. O magnitudo potentiæ Dei, qui voluit tantum miraculum hic operari, dum gloriam, quæ in anima erat suspendit, & detinuit, ne in corpus redundaret, ac laberetur. Hæc autem suspensio gloriæ in anima facta est, vt corpus ipsius Christi tormenta pro redemptione nostra pateretur. Tam singularis fuit charitas benignissimi Iesu, vt pro nobis mori gauisus fuerit. Sic beatus Paulus testatur his verbis. Ingrediens mundum dicit. Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem adaptasti mihi. En las quales palabras se parece que en el instante de su concepcion agradescio al padre eterno, porque le dio cuerpo apto, passible, y mortal para poder padecer. Tantum autem dilexit Dominus hanc passibilitatem, vt vel etiam in transfiguratione eam relinquere noluerit. Magnum miraculum fuit, C quod gloria detenta esset in anima absque eo, quod in corpus redundaret, sicut maius miraculũ reputatur, quod Sol sisteret ad imperium Iosue, vt ipse de hostibus victoriam reportaret, quã quod secundum quotidianũ cursum progrederetur, hoc enim illi naturale est, sistere autẽ minimè. Sic maius miraculum erat, quod gloria animæ Iesu Christi in ipsa detẽta esset, quã quod in corpus redundaret: sicut etiã esset miraculosum quod cũ in vase vitreo nimis lucido, & mũdo esset magna & clarissima lux inclusa, & nõ niteret exterius. Sic miraculosum fuit gloriã animæ non enitescere per purissimum Iesu Christi corpus. Denique ingens etiam miraculum fuit Dominum ostendisse gloriam eo modo, quo illam ostendit, que era estar el cuerpo bañado de gloria, no quedando immortal, è impassible. De manera q̃ si por aquel espacio, que estuuo glorioso, le prendieran los Iudios y le crucificaran, real

Actuum. 2.

Psalm. 15.

Ad He. 10.

Iosue. 10.

men-

Universidad de Deusto Biblioteca

mente padeciera y muriera. Tantus enim fuit amor, quo nos proſeque A batur & deſiderium patiendi pro nobis, vt etiam pro illo paruo tempo ris ſpatio impaſsibilis eſſe noluerit, mas quiſo que paſſaſſe vn baño de

Simile. gloria por ſu cuerpo de manera que lo dexaſſe mortal, y paſsible. Como ſi fueſſe vna muger muy hermoſa y muy honeſta, y muy enemiga de afeytes y ſu marido le rogaſſe encarecidamẽte, y le dixeſſe: Señora por darme cõtẽto yo os ruego q̃ os affeyteys, cõ los affeytes q̃ las muge res ſe ſuelẽ poner, y ella reſpõdieſſe. Lauarme la cara eſſo yo lo hare, q̃ es coſa limpia, pero mas no me lo mandeys, que no lo hare por ningu na via. Aſsi Chriſto nueſtro Redemptor tan amigo fue de la paſsibilidad, que aun por vn poco de tiempo no quiſo eſtar ſin ella. Que paſſe vn baño de gloria por mi cuerpo, eſſo bien lo hare, pero componerlo, y affeytarlo de manera q̃ quede impaſsibile, eſſo no, porque en eſto ſe vea lo que deſſeo padecer por los hombres. O bendito y glorificado ſea tal Redemptor, y tal amor.

Prænuntiata ſua paſsione induxerat Dominus diſcipulos ſuos ad B eius ſequelam. Oportet autem ad hoc, quod aliquis directè procedat in via, quod finem aliqualiter prægnoſcat. Sicut ſagitator non re-

Simile. ctè iaciet ſagittam, niſi prius ſignum proſpexerit in quod iaciendum eſt. Et hoc præcipuè neceſſarium eſt, quando via eſt difficilis, & aſpera,

Lucæ. 24. & iter laborioſum, finis vero iocundus; Chriſtus Ieſus per ſuam paſsionem ad hoc peruenit, vt gloriam obtineret corpori ſuo, quia oportebat Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam. Ad quam etiam perducit eos qui veſtigia ſuæ paſsionis ſequuntur. Et ideo conueniens fuit, vt diſcipulis ſuis gloriam ſuæ claritatis oſtenderet. Hoc autem fecit transfigurans ſe ante eos. Videns vero eum beatus Petrus transfigu

Matth. 17. ratum dixit. Domine bonum eſt nos hic eſſe &c. Super quo inquit bea

B. Chryſoſt. hom. 57. ſuper Matth. tus Chryſoſtomus. Quoniam audiuit Petrus Chriſtum iturũ ad Hieroſolymam, vt pateretur, propitius quidem eſto tibi ſemel incipatus, C non amplius hoc audet dicere, ſed quoniam adhuc pauore tenebatur idem alijs verbis occultius ſuggerit. Nam cum montem & ſolitudinem videret, tutum ſe eſſe à loco putauit: quare volebat ibi ſe perpetuo manere, quo circa, & tabernaculorum recordatus eſt. Cogitabat enim, ſi non aſcenderet in Hieroſolymam, non moriturum Chriſtum Dominum, quia ibi audiuit ſcribas eum aggreſſuros. Hæc cum dicere nõ auderet aperte, occultius adſtruit dicens. Bonum eſt nos hic eſſe. Vnde apparet quanto Chriſti ardore incendebatur: non enim quærere debes quam prudenter hortabatur, ſed quam feruens charitate Chriſti, quam que inflammatus eſſet. Nam quod non pro ſe tantum, quantũ pro Chriſto timeret quando mortem & inſidias Chriſtus prædicabat, ipſum audias dicentem. Animam meam pro te ponam; & ſi oportuerit, me tecũ mori, non te negabo. Vnde factum eſt vt in medio periculo conſtitutus,

A tus, tam ingenti caterua circunfuſus, non modo non fugerit, verum etiam gladio arrepto ſacerdotis ſerui aurem abſciderit. Non itaque pro ſe, ſed pro magiſtro expaueſcebat B. vero Hieronymus ſuper hunc lo- *B. Hiero. ſuper Matth. lib. 3.* cum inquit. Qui ad montana conſcenderat, non vult, ad terrena deſcẽdere, ſed ſemper in ſublimibus perſeuerare. Et beatus Anſelmus in *B. Anſe.* enarratione huius euangelij inquit. Ideo non obliuiſcimur terrenorũ, quia non amamus cæleſtia: quò amplius enim quiſque vitę cæleſtis dulcedinem deguſtat, eo amplius faſtidit omnia, quæ placebãt in infirmis. Merito Petrus viſa Domini maieſtate, repente cunctorum, quæ nouerat terrenorum obliuiſcitur, & ſolis his, quæ videbat cupit adhærere, ibique cum Ieſu optat habitare. Cum Elias Propheta Dei gloriam, & maieſtatem coram ſe prætereuntem vidit, pallio ſuo oculos texit. Nam mox vt quis Dei fruitur delicijs, omnibus terrenis oculos claudit, ideo *3. Reg. 19.* Prophera dicebat. Quid mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terrã. *Pſal. 72.*

B Quemadmodum qui ex abiecta, humilique forma ad regni ſolium euectus eſſet, vilem ſupellectilem, quam antea pretioſam, charamque habebat, propter regij apparatus ſplendorem, & magnificentiam pro nihilo haberet, ſeque ipſum rideret, quod olim res adeò viles tanti faceret: ita qui nunquam in vita cæleſtium deliriatum dulcedinem ſingularem deguſtauit, nec, niſi porcorum ſiliquas, hoc eſt, carnales voluptates agnouit, eas ſolum magnas, & amore ſuo dignas arbitratur: at ſi is fortè à Spiritu ſancto in benedictionibus dulcedinis peruentus, & torrente diuinæ voluptatis potatus fuerit, opulentiſsima etiam mundi bona ita contemnit, vt ne cogitatione quidem, & aſpectu ſuo digna putet. Ne- *Luc. 9.* ſciebat Petrus, inquit Lucas quid loqueretur, quia finem ſuum ponere volebat in hoc mundo, cum Paulus dicat quod non habemus hic ciuitatem permanentem. Adhuc autem eo loquente (inquit ſacer textus) ecce nubes lucida obumbrauit eos, & ecce vox de nube dicens. Hic eſt

C filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui: ipſum audite. Super quo inquit B. Hieronymus. Quia imprudenter interrogauerat propterea reſponſionem Domini non meretur, ſed pater reſpondet pro filio, vt verbum Domini compleretur. Ego teſtimonium non dico pro me, ſed pater dicit teſtimonium. Vbi etiam Leo Papa ait. Nonne euidenter *Ioan. 5.* auditum eſt. Hic eſt filius meus. Cui ex me, & mecum eſſe ſine tempore eſt: quia nec genitor genito prior, nec genitus eſt genitore poſterior. *Leo papa ho. de transfigu. Dñi.* Hic eſt filius meus dilectus, quem à me non ſeparat deitas, non diuidit poteſtas, non diſcernit æternitas. Hic eſt filius meus. Non adoptiuus ſed proprius, non aliunde creatus ſed ex me genitus, nec de alia natura mihi factus comparabilis, ſed de meæ eſſentiæ mihi natus æqualis. Hic eſt filius meus, per quem omnia facta ſunt, & ſine quo factum eſt nihil, qui omnia, quæ facio ſimiliter facit, & quidquid operor inſeparabiliter mecum, atque indifferenter operatur. In patre enim eſt filius, & in

Universidad de Deusto Biblioteca

& in filio pater, nec vnquam vnitas noſtra diuiditur, & cum alius ego A
fim, qui genui, alius ille, quem genui, nec aliud tamen de illo vobis co-
gitare fas eſt, quam de me ſentire poſsibile eſt. Hic eſt filius meus, qui
eam, quam mecum habet æqualitatem, non rapina appetijt, nec vſurpa
tione præſumpſit.

Ad Heb.7 Ipſum audite, inquit omnipotens pater: non audiatis Moyſem, quia tranſlato ſacerdotio neceſſe eſt, vt legis tranſlatio fiat. Non audiatis mũ dum qui docet diuitias, & honores appetere: ipſum audite, qui præci pit cõtemptum diuitiarum dicens. Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur animæ vero ſuæ detrimentum patiatur. Non audia tis mundum, qui præcipit dignitates & honores optandos: ipſum au dite, qui ait. Niſi quis humiliauerit ſe, ſicut paruulus iſte non intrabit in regnum cælorum, Non audiatis mundum, qui dicit vobis, vt vindi ctam appetatis, ſed ipſum audite qui ait. Diligite inimicos veſtros. Si- B
nite falſas priſcorum expoſitiones, qui aiunt. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum, & audite illum, qui ait. Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt vos: orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos. Ipſum audite denique quia Deus eſt, & doctrina eius non eſt huius ſæculi, ſed ex cælo.

Ipſum audite in his verbis reſoluit æternus pater totam legem euã gelicam, eamque in Chriſti ore conſtituit, qui eius eſt filius vnigeni tus. Oſtenderat Deus Chriſtum ſuum per fulgorem corporis eius magnæ eſſe authoritatis, ſed reſtabat, quod obediretur ei. Ideo ait ipſum audite: Quod perinde fuit, ac ſi diceret. Iam non eſt opus, quod ego loquar vobis, dando præcepta: ſed quidquid hic filius meus dixe rit, tenete auribus cordis, & corporis ei obediendo. Si ergo grauiter peccauerunt, qui Moyſem ſeruum Dei non audierunt, quam enormi ter peccabunt, qui vnigenito Dei filio non obtemperabunt. De quo C
inquit: hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; ac ſi
Gene. 6. manifeſtius diceret. Ego qui dixeram, pœnitet me feciſſe hominem, Ecce nunc dico, hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene compla cui. Hic ergo non alius filius eſt, non ſeruus meus, non alienus, dile ctus, non maledictus, in quo mihi complacui, non diſplicui, & ideo ipſum audite, non contradicite. Tibi ò Petre inquit clementiſsimus pa ter. Videris meum amare plus filium, ſed illud tibi ſit certum, mihi multo magis eum eſſe dilectum, quoniam filius eſt meus valde dile ctus in quo mihi bene complacui. Noli iam Petre reſiſtere illi in nego tio paſsionis, ſed ipſum audito. Et audientes diſcipuli ceciderunt in fa ciem ſuam, & timuerunt valde. Triplicem ob cauſam pauore terrẽtur, vel quia ſe errare cognouerant (inquit Beatus Hieronymus) vel quia nubes lucida operuerat eos, aut quia Dei patris vocem loquentis au dierant, quia humana fragilitas conſpectum maioris gloriæ ferre non ſuſti-

A ſuſtinet ac toto animo, & corpore contremiſcens, ad terram cadit. Quã to quis ampliora quæſierit, tanto magis ad inferiora collabitur, ſi igno rauerit menſuram ſuam. Dic mihi nunc & tu homo peccator, ſi diſci puli Chriſti tam iuſti, & perfecti, tantum timuerunt videntes Chriſtũ in nube cũ maieſtate, & audientes vocem patris tam glorioſam, & tam dulciter reſonantem, nec de pœnis comminantem: quanto magis ti mebunt, & terrore concutientur reprobi in die iudicij; quando quidẽ audient illam horrendam & tremendam vocem dicentem. Ite maledi cti. Quid, inquam, facient, cum videbunt Chriſtum Ieſum venientem in nube cum poteſtate magna, & maieſtate.

Et acceſsit Ieſus, & tetigit eos, dixitque eis: Surgite, & nolite time re. Quia illi iacebant, & ſurgere non poterant, ipſe clementer accedit, & tangit eos, vt tactu timorem fuget, & debilitata membra ſolidentur.
B O fœlix tactus: tetigit Ezechielem, & Danielem & ad tactum eius cõ- *Ezech. 1.*
firmati ſunt. Tetigit Saulum, qui magno impetu, & furore ad deſtruen *Danie. 2.*
dam Eccleſiam properabat, & dixit. Domine quid me vis facere. Tu er go roga eum, vt tangat te & excitet à ſopore peccati.

Tribulatio.

¶ Omnia quæ habentur litera. L. titulo, labores, deſeruiunt huic materiæ.

VERBVM DEI MAGNAM in ſathana habet contradictionem.

C

APVD D. Marcum ait Dominus. Cum audierint, confeſtim venit Sathanas, & aufert verbũ, quod ſeminatũ eſt *Marci. 4.*
in cordibus eorũ. Vbivides aſtutiã, & vigilantẽ diligẽtiã Sathanæ in rapiendo ſemen cæleſte de cordibus homi num. Venit cofeſtim inquit. Confeſtim vt primi parẽtes conditi ſunt à Dño venit ſerpẽs ad rapiendũ verbũ, quod os Dñi ſemi nauit in cordibus eorũ. Neque per diem pati potuit eorum fœlicitatẽ, *Gene. 3.*
& noſtram. Dracoque ille, quem deſcribit B. Ioannes in Apocalypſi. *Apoc. 22.*
Partũ mulieris expectabat ad rapiendũ maſculũ. Non dicit, poſt men ſem, aut poſt annum venit, ſed quod aperto ore ſtetit ante mulierẽ, quę erat paritura, vt cũ peperiſſet filium illum deuoraret. Confeſtim venit diabolus, non ceſſat, aut otium ſectatur. Sicut in caſtris principũ ſum mum ſtudiũ eſt vnicuique illorum pro rapina ciborũ, qui adducuntur *Simile.*
ad caſtra inimici: in hũc modũ diabolus rabiẽ patiẽs diriſsimã ex noſtra ſalute, cum primum verbũ Dei in cordibus hominũ auribus corporis

ſuſci-

Universidad de Deusto Biblioteca

suscipitur, confestim venit, vt rapiat. Quomodo non statim rapit verbum de cordibus populi insipientis, & stulti, qui statim post sacram cōcionem ad mensam, ad vinum, ad comessationes, & ebrietates conuolat, & ad otium. Quomodo non statim tribuit insipiens populus semen verbi Dei diabolo, cum totam vesperam ipsius diei festi in plateis & ludis, & spectaculis expendat. Væ illis, duram, & iustam sententiam de ore iudicis tremendi audient. Ego quoque subsannabo vos, ait in prouerbijs ipse Dominus. Quid est, ego quoque. Vos subsannastis sermones meos: & despexistis omne consilium meū, & increpationes meas: ego quoque subsannabo vos. Non sic Sanctus Propheta Hieremias qui ait. Inuenti sunt sermones tui, & comedi illos, & facti sunt in gaudiū, & lætitiam cordis mei.

Prouer. 1.

Hiere. 15.

B. Chrysost. hom. 31. operis impef. Simile.

Beatus Chrysostomus in quadam homilia ait, Ecce si ostendis leoni viridem herbam, aut campum bene florentem, non excitas eum in concupiscentia, quia non habet hoc à natura, vt herbas manducet, è cōtra si ostendas boui carnes, non concupiscit, quia bouis natura non est, vt manducet carnem: sic & homini mundanali, si de bono cælesti loquaris non excitatur in concupiscentia boni.

B

Idem ho. 38. imperf. Simile.

Idem in quadam homilia inquit. Sicut stomacho ministrante vnum quodque membrum suscipit nutrimentum, & conuertit ipsum in se, secundum suam naturam, vt puta quod suscipit iecur, totum fit sanguis: quod autem suscipit fel bilis efficitur totum: quodvero recipitur in pulmonē, phlegmata fiunt, quod autem in mammillas, totum efficitur lac. Sic sacerdotibus in Ecclesia loquentibus, verbum omnes recipiunt, vnusquisque autem conuertit illud secundum suum cor, ita vt vnum id ipsum verbum in cordibus quidem rectis procedat ad vitam, in cordibus autem peruersis suscitet iracundiam quasi bilis, in alijs autē operetur dilectionem dulcissimam quasi lac, in alijs odium, quasi phlegma nociuum & expuendum.

C

Verbum Dei efficax.

QVā efficax verbū Dei sit, manifeste Dñs declarauit dicēs. Amē, amē dico vobis, quia venit hora, & nūc est quādo mortui audiēt vocē filij Dei, & qui audierint, viuēt. Nō hoc inquit (vt docet B. Augustinus) de illa hora nouissima vbi in iussu, & voce archangeli, & in tuba Dei ipse descendet de cælo, & mortui in Christo resurgent primi, quia illa hora veniet, sed non est nunc. Hora vero hæc nunc est, in qua non resurrectio corporum sicut in illa sed resurrectio animarum fit. Impij sceleribus contaminati mortui dicuntur: cum autem diuino fauore per auditum verbi Dei conuertuntur, & peccata relinquentes gratiam consequuntur viui nominatur. Ex quo colligas impium hominem esse sui ipsius homicidam, quia in libro Sapientiæ dicitur. Homo occidit per

B. Aug. tract. 19. in Ioan.

1. Ad Cor. 15

Sapien. 16. Eccles. 8.

A per malitiā animā suā. Et in Ecclesiastico dicitur. Vidi impios sepultos quietiam, cū adhuc viuerent, in loco sancto erant, & laudabātur in ciuitate quasi iustorum operum. Hoc proculdubio est horribile quoddā monstrum, esse animam mortuā in corpore viuo. Qui fieri potest, vt viui sint, qui sunt in vitiorum tumulo sepulti? Vnde fit vt existimemus nos sæpe in homines respicere cum homines non sint, sed hominum sepulchra. In hominibus non homines videmus, sed cadauera: intuemur mortuos in monumentis, sed beati qui audiunt verbum Dei, vt resurgant, hi, qui in his monumentis sunt. Quemadmodum enim ful men ensem attingens, vaginam foris integram relinquit, ferrum autē intus ferit: sic lethale flagitiūm corpus viuum relinquit, animā autem intus occidit separans ab illa gratiam, quæ est eius vita. Veruntamen tanta est verbi Dei efficacia, vt quādiu in hac hora, hoc est, in hac vita peccator existit, per illud resurgere possit.

Simile.

B

Verbum Dei mirabiles producit effectus.

VOx domini præparantis ceruos, inquit regius vates. Hac elegānti similitudine Regius Propheta efficaciā verbi Dei apertissime ostendit. Ex animalibus, quæ maiori cum difficultate, & dolore pariūt sunt ceruæ: nā catuli, & pulli earū sunt in viscēribus matrū quibusdā retibus, seu mēbranulis inuoluti, atq; ita difficulter à ventribus ipsarū exeūt. Quā ob causam S. Iob inquit. Nūquid parturiētes ceruas obseruasti? Incuruātur ad fœtū, & pariunt, & rugitus emittūt. Quod si forte, cū cerua in partu est, tonitrua resonant in cælo, illo terrore perterrita cerua contremiscit, & sic tremore illo rūpuntur retia & ligaturæ, in quibus hinnulus sub viscēribus matris inuolutus est, & sic ipsa minori cum difficultate parit, ideo ait S. Dauid. Vox Dñi præparātis ceruos hoc est. Tonitrū illud in cęlo resonās prępărat partū ceruorū. Hoc simi

Psal. 28.

Iob. 39.

C li S. Propheta efficaciā explicat verbi diuini, q̄ quidē efficit, vt peccator cōtremiscat, & à se peccatū expellat. Eia igitur peccatores venite ad audiēdā vocē Dei, qua cōtremiscetis, & dolorē acpœnitētiā cōcipietis, & sic è viscēribus vestris odiū, ira, adulteriū, auaritia, atq; alia mala exibūt: vox enim Dñi præparantis ceruos. Dicitur autē vox Dñi quia ipse eam docuit & in nomine eius prædicatur: atq; ita idem Dñs dixit. Qui vos audit me audit: & qui vos spernit, me spernit. Hoc Niniuitæ, cum essent barbari, intellexerunt: nam cum Ionas Propheta eis prædicaret ipsi (vt ait nostra editio) in Dño crediderunt: Vbi alia litera habet. Et crediderunt viri Niniuitæ Domino, hoc est, crediderunt, quod Dominus erat, qui loquebatur eis, & ipsis in illo homine minabatur. De hoc diuino verbo ait ipse Dominus per Isai. Prophetā. Quomodo descēdit imber, & nix de cælo, & inebriat terram, & infundit eam, & germinare eā facit, & dat semen serenti, & panē comedenti: sic erit verbū meū,

Luc. 10.

Ionæ. 3.

Isai. 55.

quod egredietur de ore meo: nõ reuertet ad me vacuũ, sed faciet quæ- A
cumq; volui, & prosperabitur in his, ad quę misi illud. Vbi maxime ad
uertẽdũ est dicere Dñm, quod verbũ suũ nõ redibit vacuũ. Quomodo
autẽ redeat nõ vacuũ hac similitudine explicatur. Quemadmodũ nix,
ros, & aquá, quę de cælo cadũt, redeũt ad illud, nõ tamẽ in eadẽ, sed in
alia specie: Sic verbũ diuinũ ad Deũ non eadẽ specie reuertitur como
buelue la nieue y como buelue el agua, q̃ bueluẽ en mançanas, en pe-
ras, en rosas, en flores, y en otros marauillosos fructos. Hæc omnia di-
cuntur ad cælũ reuerti, quia homines ad laudandũ Deum prouocant.
Sic verbũ euangelicum reuertitur ad Deũ, sed non in eadẽ specie: re-
uertitur enim in bonis operibus, buelue en solloços, y en lagrimas,
buelue en ayunos, y en abstinencias, y en otras obras de piedad y de
misericordia. Itaq; quando hęc bona opera in sancta ecclesia videritis
animo concipere poteritis, illa esse quosdam diuini verbi effectus.

Simile.

B

Omnia quæ habentur litera. C. titulo concio
deseruiunt huic materiæ.

VERECVNDIA quid sit.

Aristot 4. Ethicorum. B Tho. 2,2. q.144.

VErecundia, vel erubescentia secundum Aristotelẽ, & B. Thomam non est proprie virtus, sed quidã color, vel apparentia virtutis: est enim timor ingloriationis, ideſt, cũ aliquis timet peccare, vel fugit conspectus publicos, ne deprehendatur in vitio, & confundatur, & nomen & famam perdat incidens in opprobriũ hominum. Quemadmodũ olim Deus in lege carnalibus hominibus, (qui nihil, nisi quæ carnis sunt, & sapiunt & cupiunt) carnalia bona (si iustitiam & pietatẽ colerent) promittebat: vt hac ratione saltem ad virtutem inducerẽtur, quam tamẽ semel quidam arripientes postea ex charitate illam sectarentur: sic verecundiæ & honoris cupiditatem affectus animis nostris ingeneraret (quorum altero à vitijs auocaremur quæ sola vere pudenda sunt: altero ad virtutem incitaremur, cui vni debetur honor) quanuis enim virtus hoc fine quæsita, vera virtus non sit: aditus tamen quidam, & dispositio ad virtutem est, minus enim ab ea distat, qui sic eam colit, quã qui ab ea prorsus alienus est. Hoc enim nomine seruilem timorem cõmendamus, & Spiritus sancti munus esse dicimus, quod videlicet, quemadmodum seta silum: ita seruilis timor filialem timorem introducit. Vnde inuerecundia signum extremæ perditionis est, quia procedit ex nimio amore turpitudinum, contra quos dominus per Hieremiam inquit. Frons meretricis facta est tibi erubescere noluisti.

C

Hiere.3.

Vere-

A

Verecundia vtilis est animæ.

LOs halcones son de alterado coraçõ, y a qualquiera cosa se abatẽ: y por esto es necessario ponerles capirotes sobre los ojos para q̃ solo se abatan a lo q̃ fuere necessario: assi el coraçõ del hõbre inquieto bolador, a qualquiera cosa, que vee, se quiere abatir: por tãto es menester q̃ este cubierto el hombre con el capirote del empacho, y verguença, ita vt cuilibet nostrũ dicatur id, quod Abimelec Saræ vxori Abrahæ dixit. Hoc erit tibi in velamen oculorum tuorum.

Simile.

Gene.20.

Verecundia sigillum est virginitatis.

SIgillum virginitatis est verecundia. Vnde sacratissima virgo Maria audiens ab Angelo laudes suas, turbata est in sermone eius. Quia scilicet nimis verecunda erat. Plutarchus persuadere vo- *Plutar.*
B lens quantum pudor in virginibus necessarius sit, & quãtam impressionem in ipsis efficiat, inquit: Que en vna ciudad de Grecia cayo vna gran melancolia sobre las donzellas virgines, en tanta manera que se matauan a si mesmas de pura melancolia. Cui malo vt remedium adhiberent gubernatores ciuitatis, constituerunt, vt virgines, quæ seipsas interficerent publice per vicos, & plateas vrbis nudæ coram omnibus veherentur. Quo edicto tantum terrorem conceperunt, tantusque super eas irruit tremor non mortis (siquidem ipsæ eam sibi asciscebant) sed pudoris, vt etiam post mortem (cum viuæ adhuc essent,) verecundiam timerent, tanto miedo concibieron con este edicto que aun despues de muertas, estando viuas auian verguença que las lleuassen assi desnudas. Et hoc timore concepto nulla virgo postea se interfecit: atque ita tanto malo remedium adhibitum est.

VERITAS DILIGENda est.

C

B. Aug. lib. 4. de doctri. Christiana c.2.

BEatus August. libr. 4. de doctrina Christiana inquit. Bonorum ingeniorũ insignis est indoles, in verbis verum amare, nõ verba. Quid enim prodest clauis aurea, si aperire, quod volumus, non potest? Aut quid obest lignea si hoc potest, quando nihil quærimus, nisi patere quod clausum est? Sed quoniam inter se habent nonnullam similitudinem vescentes, atque discentes, propter fastidia plurimorum, etiam ipsa sine quibus viui non potest, alimenta condienda sunt.

Simile.

Idem in quadam Epistola inquit. Incomparabiliter pulchrior est veritas Christianorum, quam Helena Græcorum. Pro ista enim fortius martyres aduersus hanc Sodomam, quam pro illa illi Heroes aduersus Troiam dimicauerunt.

Idẽ Epis. 9.

Universidad de Deusto Biblioteca

Simile.

Vt perdix est optimus cibus, sed non comeditur cruda, nullus est enim stomachus, qui eam possit digerere: sic veritas est excellentissimum pabulum, at non est proponenda cruda, sed assa aut cocta, & sale prudentiæ temperata. Nullus est stomachus, qui velit crudam veritatem recipere. A

Veritas est multiplex.

TRiplex est veritas, fidei scilicet, vitæ, & doctrinæ: veritas fidei nũ quam est silentio prætermittenda, nec propter periculum relinquenda. Semper enim legens, docens, disputans, vel prædicãs tenetur veram fidem exponere, nec aliquid cõtra fidem asserere. Poterit tamẽ renuentibus, & eam à se repellentibus infidelibus, & hæreticis, ne au-
Matth. 10. diant fidẽ recedere, si nihil proficit iuxta Domini dogma apud Matthæum: si non receperint vos etiã puluerem calceamentorũ excutite.
Quod & B. Paulus fecit in Antiochia dicens Iudæis. Vobis oportebat B
Actum. 13. primũ prædicari verbũ Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Veritas vitæ, pari modo nunquã relinquẽda est, nec in minimo quidẽ, quæ est viuere secundum præcepta Dei. Cũ igitur vera vita sit obseruatio mãdatorũ Dei, non est aliquod præceptorum eius transgrediendũ licet mille mortes ob oculos cõstituãtur, nec alicui cõtra præcepta Dei facere cõsulendum est. Veritas doctrinæ etiã non est relinquenda, quoniã non licet mendaciũ, aut aliquod falsum miscere doctrinę. Cęterũ potest, & debet prædicator vel doctor aliqua reticere, quæ magis scandalũ, quã fructũ afferre possunt: non tamẽ certe aliquod peccatũ mortale notoriũ, quod magnũ in populo scandalũ excitet, quale fuit nefandũ Herodis peccatũ. Quapropter B. Ioannes, post plurima saluberrima consilia publice Herodem corripit dicens. Non licet tibi habere yxorẽ fratris C
2. ad Tim. 5. tui. Atq; sic tenentur prædicatores mortem subire pro veritate. Hoc quidem est, quod B. Paulus præcipit Timotheo discipulo suo dicens. Peccantes coram omnibus argue, vt & cęteri timorem habeant, idest, ne scandalizentur, similia, vel peiora facientes, si viderint publicos peccatores minime corripi, quod vere scandalum dicitur. Grauius enim scandalum est, cum intuentur omnes impune peccare ob gubernantium desidiam, & prædicatorum ignauiam.

Veritatis raritas.

DE Antiocho rege legitur, quod cũ in venatione quadam studio persequẽdi ferã ab amicis, & seruis aberrasset in casulã pauperiorũ hominũ ignotus intrauit, ac inter cœnandum, cum de rege sermonẽ iniecissent, audiuit dicentes bonũ esse regem, sed amicis flagitiosis vtẽte plurima negligere: sæpeq; ea, quæ essent necessaria, nihil curare eo quod

A eo quod venationis nimium esset studiosus. Et quidem rex tacuit tunc, ac postea quam Satellites simul cum die ad casulam illam veniẽtes allata purpura, & diademate, omnibus eum nunciarunt, dixit. Sanè ex quo vos dimisi cæpi primum de me ipso vera audire. Ecce qualiter homo plenus dierum in regia dignitate constitutus nunquam vera de se audierat, quia diminutæ sunt veritates à filijs hominum, maxime vt eas regibus proponant.

Veritas odiosa.

VNum ex magis infestis, & odiosis, quæ in hoc mundo sunt, est veritas: atque ita D. Paulus ad Galatas scribẽs dixit. Testimoniũ *Ad Gal. 4.*
perhibeo vobis, quia, si fieri posset oculos vestros eruissetis, & dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sum, verum dicẽs vobis? Vbi sanctus Apostolus significat, quod illi, qui ipsum antea singulari amore prosequebantur, postquam eos increpauit, eisque verum dixit non eũ
B solito amore diligebant. Es ya el trato ordinario entre toda suerte de gente mentir, y esto tan sin verguença q̃ pone espanto el cõsiderarlo, aũ el mesmo diablo se disfraço en figura de serpiẽte para mentir hablando con Eua, y tu tan publicamente y sin verguença miẽtes a cada passo. El Propheta Oseas resume los enojos de Dios diziendo. Audite *Oseæ. 4.*
verbũ Dñi filij Israel, quia iudicium Dñi cum habitatoribus terræ: nõ est enim veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra. Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtũ, & adulterium inundauerunt, Iudicium Dño, hoc est, vltionem cũ habitatoribus terræ. Nõ dicit, Dñm facturũ vltionem cũ vno tantũ, aut alio regno, sed cum omnibus habitatoribus terræ: vbiq; enim homines Deum ad indignationem prouocant. Sed in quo, & quare? Quia non est veritas, & misericordia, & scientia. Si autem veritas, & scientia est, profecto in libris, & bibliothecis inclusæ, & catenis ligatæ inueniuntur, que no las
C dexan salir de alli: O terrible perdicion, que no dexan salir à luz la verdad, y la sabiduria, y si habla el predicador como deue o otro alguno, luego es perseguido. O carceleros del demonio que teneys atada, y presa la verdad. Animaduertite id, quod Diuus Paulus ait. Reuelatur *Ad Rom. 1.*
enim ira Dei de cælo super impietatem hominum, qui veritatem Dei in iustitia detinent, hoc est. Mihi reuelauit Deus, quod ira sua, & supplicium è cęlo decidet super eos, qui veritatem cum iniustitia incarcere detinent. O Pater omnes volunt vt ipsos increpes, & eis veritatem dicas. Aunque esto quieren pero no querian la verdad, por verdad, sino por murmuracion y assi huelgan con ella, quando toca a otros, y si les toca a ellos no lo sufren.

Interrogatus aliquando Aristoteles, quid nam mererentur supplicij mẽdaces homines? Acutissime respõdit dicẽs. Hoc merẽtur supplicium

cium mendaces, & hanc pœnam promeriti sunt, vt cum vera dicant nemo eis credat. Ex quo patet, quod, quia inter mendaces pernicioſio res sint hæretici, nec veritates etiam quatenus ab eorum ore procedunt amplecti debemus. Quemadmodum si quis conaretur in aliquo cibo tibi venenum propinare, non modo eum cibum vitares, verum etiam cibos omnes, quos tibi ipse propinare vellet, imo neque vnquã ad aliquod eius conuiuium accederes, vel etiam domum: sic etiam cũ hæretici in libris suis conentur te erroris sui veneno inficere, non modo ipsum errorem vitare debes, verum etiam quæcunque alia scripta eorum vt longius absis ab omni suspicione.

Simile.

Veritatis neceſsitas.

Zach. 8. LOquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo: inquit Zacharias Propheta. Quod perinde est ac si diceret. Fide bona, & nõ dolo malo inter vos agite. Est enim veritas summopere Reipublicę neceſsaria: Nam ea sublata omnem consociationem, & hominum cõmunitatem ruere neceſse est. Quæ enim communicatio, quis vsus, quæ inter homines consuetudo esse potest, si fidem inter se non habeant? Qua re homines fraudulẽti, & dolosi maxime sunt fraudi reipublicæ. Et cũ Deus hominum inter se societatem, & amicitiam vehementer amet, & eam in primis commendet, ex hoc facile cognoscitur quantum mẽdaces, & fallaces homines abhorreat: denique mendaciũ è regione veritati opponitur, quæ Deus est: contra verò vnum, quod maxime virũ pium, ac Christianum deceat, est simplicem, & apertum esse, nihil ex occulto, nihil ex insidijs agendum putare; veritatem semper pro virili colere, fraudemque fugere. Id, quod monet B. Paulus ad Ephesios scribens. Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo: quoniam sumus inuicem membra. Pulchra sane similitudo, quæ & vim argumẽti habere debet apud eos, qui Christianam pietatem colunt: qua profitemur, Christũ Iesum esse caput Ecclesię, nosq; membra reliqua eius. Vt ergo vnum membrum, nec fraude, nec dolo malo agit cum alio mẽbro, sed simpliciter, & aperte quidquid boni, mali ve habet, cum eo communicat: ita & nos gerere cum proximis nostris oportet, neminem in fraudem inducentes neminí fucũ facientes: sed simplices, ac diligentes veritatis cultores esse debemus, vt vera, viuaq; membra nos superni capitis Christi Iesu prę beamus. Hac veritate discipulos suos diuinus magister imbuere nitebatur, cũ eos docebat dicẽs. Estote prudẽtes sicut serpẽtes & simplices sicut colũbæ. Hãc virtutẽ, præter reliquos Sanctos viros veteris instrumẽti, coluit sanctissimus ille Iob de quo sacra scriptura narrat fuisse simplicem, & rectũ. Ob hanc deniq; eximiam virtutem captus esse spõsus fatetur Ecclesiæ amore, cum dicit. Vulnerasti me soror mea in vno oculo-

ad Ephe. 4.
Simile.

Cant. 4. c

A oculorum tuorum. Oculorum autem eius formam descripserat dicẽs. Oculi tui colũbarũ: idest simplices, vt ipse in euãgelio (loco iã citato) dixit. Habitus enim oculorum columbæ nihil fraudis, nihil insidiarũ, sed magnam simplicitatem præseferunt. Ita sancta Ecclesia, præter cæteras respubliças omnes, omni mendacio, malitia, doloque vacat, nihil celat, quod cuiquam fraudi sit, sed veritatem aperte, manifesteque docet. Sed vtinam non cadat in aliquos Christianos illud, de quo Hieremias vehementer dolet populo suo temporibus suis accidisse. Et extenderunt linguam suam quasi arcũ mendacij, & non veritatis. Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit: & omnis amicus fraudulenter incedet: & vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur, qua de causa euersa fuit illa respublica doli, mendacijque plena, ne Deus, summus veritatis amator, mendacij patrocinium suscepisse videretur, si tam perfidos, & fraudulentos homines tueretur. Ideoque Propheta Zacharias veritatem eis colere præcepit, si in Dei gratiam redire, & in vrbe, ac patria sua habitare voluissent. Et addidit. Veritatem, & iudicium pacis iudicate in portis vestris. Veritas in hominum congressibus, & vsibus summopere neceſsaria est: Sed multo magis in iudicijs: nam si ea, quæ est in congressibus deficiat, vni aut alteri id fraudi erit: at si iudex, quatenus reipublicæ personam agit, à veritate discisit, vniuersæ reipublicæ damnum infert. Si enim non seruetur æquitas in iure dicendo, vniuersa respublica ægra, & peruersa esse ducitur. Et ob eam rem singulariter veritatem, & æquitatem iudiciorum commendat sanctus Propheta: quod superiori capite desiderare prædicauerat, vbi dixit. Iudicium verum iudicate. Cum vero hic ait, iudicium pacis, æquum intelligit. Non enim vlla meliori via, qui iudicijs conflictantur, conciliari possunt, quam si suum cuiq; à iudice tribuatur, æquitatem constituẽdo: secus enim diſſidia non comprimentur, quæ semper ex iniquitate, & iniuria proficiscuntur. Merito alter clamabit, vociferabitur, Deum, & sanctos eius vi-ros testabitur sibi fraudem esse factam. Sapienter enim Esai. ait: Et erit opus iustitiæ pax & cultus iustitiæ silentium. Et Dauid. Iustitia, & pax osculatæ sunt. In portis vestris, inquit vlterius: eo quod olim pro vrbium portis ius dici consueuit, vt iudices intelligerent, tam ciuibus, quam peregrinis æquum ius esse dicendum: & vt significaretur, iustitia & æquitate magis, quam alia re vrbes custodiri, ita vt potius ipsa ciues tueatur, quam illorum patrocinio egeat. Et ita intelligitur illud Dauidis. Aduersum me loquebantur, qui sedebant in porta. Idest, iudices, quos oportebat me innocentem defendere, contra me iniquam ferebant sententiam.

Hiere. 9.

Esai. 32.
Psal. 84.

Omnia quæ habentur litera. S. titulo ſimplici- A
tas, deſeruiunt huic materiæ.

VIGILIA MAXIME neceſſaria.

SOlent homines lucri gratia noctes inſomnes tranſige
re. Quod & experimẽto didicimus, & ſacra ſcriptura
teſtatur dicens. Omnis faber, & architectus, noctem
tanquam diem tranſigit, & vigilia ſua perficit opus.
Sic etiam lucri ſpiritualis gratia Chriſti fideles dies,
nocteſque inſomnes tranſigere debemus ieiunijs, &
orationibus operam dando. Non ſit vobis vanum mane ſurgere ante
lucem (inquit ſancta Eccleſia) quia promiſit dominus coronam vigi-
lantibus. Coronam ſcilicet gloriæ, quæ omni imperio huius mundi B
longe præſtantior eſt. Vigilate ergo ſi ſapitis: ſapiens enim cor ſuũ tra
det ad vigilandum diluculo ad dominum, qui fecit illum, & in conſpe
ctu altiſsimi deprecabitur. Non ad dæmonem, non ad mundi vanita-
tes vigilat iuſtus. Vigilare etiam ſolent homines timore vel periculi
in mari immĩnẽtis, vel inimicorum, aut latronũ inſidiantium, tumet
mare, procella inſtat: vrget tẽpeſtas, & tũc nauigãtes timore correpti,
merito vigilare ſolẽt. Qui nauigant mare narrãt pericula eius, ait Ec-
cleſi. ſic nos in hoc mundi mari, vbi tot pericula ſunt animarum vigi-
lare debemus. Vnde Beatus Bernardus ait. Periculũ huius mundi pro
bat tranſeuntium raritas, & pereũtium pluralitas. Sicut enim in mari
periculoſo vix ex millibus nauis vna ad portum peruenit: ſic de milli C
bus, vix vna anima ad portum ſalutis perducitur. Si igitur tot ſunt in
hoc mũdo pericula, vigilate ergo, ne intretis in tentationem: nam (vt
Chriſtus Ieſus verus mundi ſaluator ait) ſpiritus quidẽ prõptus eſt, ca
ro autẽ infirma, ideſt, ſecundũ aliquos, ſpiritus malignus ſemper eſt
prõptus, & paratus ad tentandũ, at vero homo ſuis viribus infirmus,
& imbecillis eſt: quare neceſſe habet, ſemper orare, & vigilare. Præte-
rea vigilant homines timore latronum aut inimicorum. Hac potiſsi-
mum de cauſa docet nos dominus apud Matthæũ vigilare dicens. Vi-
gilate ergo, quia neſcitis qua hora filius hominis venturus ſit, illud au
tem ſcitote, quia ſi ſciret pater familias, qua hora fur veniret, vigilaret
vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam. Vbi mortem vocat do-
minus furem. Quæ omnia ſubito veniens ſecum rapit. Rapit tempus
merendi, rapit omnia temporalia, quia homo cum interierit, non
ſumet omnia, nec deſcendet cum eo gloria eius. Dolore etiam gra-
ui perculſus aliquis vigilare ſolet: ſic nos dolore peccatorũ præterito-
rum.

Eccle. 38.

Eccle. 39.

Eccle. 43.

Marci. 14.

Matth. 24.

A rum vigilare debemus. Mirum profecto eſt, vt dolore aliquo ſpinæ etiã
paruæ aut morſu vel pulicis, dormire non poſsis: percuſſus vero vulne
re peccatorum in vtramque aurem dormire valeas. Non ſic Regius va-
tes Dauid, cum dicebat. A voce gemitus mei adhæſit os meum carni
meæ: ſimilis factus ſum pelicano ſolitudinis: factus ſum ſicut nicticora
rax in domicilio: Vigilaui, & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. *Pſalm.* 101.
Dolor ingens peccatorum eum quieſcere non ſinebat. A voce (inquit)
gemitus mei adhæſit os meum carni meæ, ideſt, præ gemitibus meis,
oſſa & cutis adhæſerunt. Similis (inquit) factus ſum pelicano ſolitudi-
nis: de quo Beatus Hieronymus ad Præſidium dicit, quod cum filios *Simile.*
ſuos à ſerpente occiſos inuenit, luget, & ſe, ſuaque latera percutit, & de
ſanguine excuſſo ad latera mortuorum corpora reuiuiſcunt: ſic diabo-
lus per peccatum omnia mea bona opera interemit: quare lugere me
oportet, & amara pœnitẽtia opera mea viuificare. Factus ſum (inquit)
B ſicut nicticorax in domicilio: ideſt, immundus factus ſum ex peccato.
Nicticorax enim eſt auis immunda ſecundum legem. Sed quia pœni-
tens peccatum ſuum cognoſcit, ſubiungit: vigilaui, ſcilicet per cogni-
tionem peccati. Et factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto, euolando
ſcilicet à peccatorum conſortio. Vigilate ergo dolore peccatorum op-
preſsi & pœnitentiam agite: nam ſi impius egerit pœnitentiam ab om
nibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta
mea (inquit Dominus per Ezechielem Prophetam) & fecerit iudiciũ, *Ezechiæ.* 18
& iuſtitiam, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius,
quas operatus eſt, non recordabor. O verba pietatis, & miſericordię ple
na, imprimat ea clementiſsimus Deus noſter in cordibus noſtris.

Multa mala ex defectu vigiliæ proueniunt.

C MAla autem, quæ ex defectu vigiliæ proueniunt, indicantur in il- C
lis verbis, quæ ſunt in libro Iob. Quanto magis qui habitant do- *Iob.* 4.
mos luteas, qui terrenum habent fundamentum, conſumentur velut à
tinea. De mane vſque veſperam ſuccidentur, & quia nullus intelligit,
in æternum peribunt. Quoniam de peccato, & ſordibus animæ tota il-
la diſputatio erat, ideo ad interitum animæ hæc omnia videntur refe-
renda. Gemina ergo ex cauſa interioris vitæ interitus accidere poteſt,
aut interno videlicet, & domeſtico, hoc eſt fomite, & tyrannide mem-
brorum in peccatum aliquod impellente: aut externa aliqua cauſa, dæ-
monis videlicet tentamentis: ea autem mors, quæ ab internis, & do-
meſticis cauſis naſcitur, non tanta celeritate fit, aut illud tentationis
genus non tam cito proſternit hominem, ſed ſenſim: Dum per ſocor-
diam, & incogitantiam non curamus prima peccati initia reprimere.
Vnde Eccleſiaſticus dixit. Qui ſpernit modica, paulatim decidet: ſic *Eccleſ.* 16.
enim veſtimentum, quod non excutitur, paulatim conſumitur à tinea.

Universidad de Deusto Biblioteca

Exterior autem tentatio hominem plerumque ſubito proſternit ſicut vnius fœminæ aſpectu graui ſanctus Dauid ſe contaminauit ſtupro. 2. *Reg.* 11. Hoc igitur fortaſſe cum dixit: A mane vſque ad veſperam, Themanites Eliphaz voluit inſinuare. Sed aliquibus magis probatur, vt verum ſit id quod de tinea diximus: quæ cum ex veſtimento naſcatur, tamen ſenſim corrodit, & conſumit illud: ita & tentatio ipſa, quæ naſcitur ex carnis tyrannide. Sed quod dicitur de mane, vſque ad veſperam, iuxta proprietatem Hebraicæ linguæ æternum tempus ſignificat: ita vt ſit ſenſus; homo perpetuo innumeris eſt periculis expoſitus partim propter domeſticos hoſtes, & internos, partim vero propter externos: itaque nulla vitæ pars periculo vacat, aut occaſione peccandi, & quia nullus intelligit, in æternum peribunt. Ecce qualiter ex defectu intellectus, & quia vigilantes non ſunt fere omnes in æternum peribunt.

Vigiliæ vtilitas.

Marci. 13. VOs ergo videte ecce prædixi vobis omnia: dixit Dominus diſcipulis ſuis. Hoc eſt cum multi ſurrecturi ſunt, poſt diſceſſum meũ à vobis, qui cooperante diabolo ſecundum ſuam nequitiam, & virtutem naturalem, ſummis votis curabit ſeducere omnes & electos quidem. Videte ſi oporteat otiari, & in vtramque aurem dormire, aut curis huius ſæculi abduci: videte ergo attentiſſimis, & perſpicacibus oculis, vt boni, & fideles cuſtodes ciuitatis qui nocte, dieque ab alta rupi omnem viam circunſpiciunt, nunquid aduerſarius & inimicus aduenìat, ſtatimque ſigna, & vociferationem diffundunt circũquaq; : videte cum de re magna hoc negotium ſit, & de cute, capite, imo de ęterna vita res eſt: neque locus ſupereſt excuſationi. Ecce omnia prædixi vobis, & cunctis alijs diſcipulis meis, qui per verbum veſtrum crediturì ſunt. Paratiſſimos vos eſſe oportet, ai maturam Dei omni tempore induite, *Ad Eph.* 6. & confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli.

Vigiliæ admonitio.

Ad Ro. 13. HOra eſt iam nos de ſomno ſurgere: inquit Beatus Paulus. Illud, iam, nõ inſinuat ante hoc tempus licitum fuiſſe peccare: id enim nunquam licitum fuit, ſed ſignificat, quod nunc iam maiorem obligationem habemus vigilandi in ſeruitio Dei, quam antea in lege veteri, ſi quidem modo in lege gratiæ maiora beneficia abſque comparatione à liberali Dei manu accepimus, quam ſectatores legis veteris acceperunt. Quod ſi quis dicat. Monachi, qui ad matutinum media nocte è lecto ſurrecturi ſunt, abſque aliqua cura recumbunt, & trãquille, ac quiete dormiunt, & ſi vos eis dicitis. Nonne attenditis vos ad horas matutinas eſſe ſurrecturos quare ergo tam quiete, & abſq; aliqua cura ſomno va-

Simile.

A vacatis; Reſpondebunt: quia habemus vigilatorẽ, qui nos è ſomno ſuſcitet: at ſi ſciremus illũ non eſſe, ſcientes nos die ſequenti in refectorio ſi media nocte non ſurgimus, panẽ, & aquan in terra eſſe manducaturos, non vtique tam placide & quiete dormiremus: imo vnam quamque horam, horam matutinam eſſe exiſtimaremus. Qui etiam per mare nauigat in bona naui quæ à peritiſsimo nauclero, atque ab alijs nauis diligentiſsimis miniſtris, & in arte nauigandi valde peritis ducitur, ſecure dormire poteſt; illi enim eum è ſomno ſuſcitabant, & cum viderint nauem in periculo eſſe omni cum diligentia cuncta prouidebunt. Idem ergo facere poſſumus in ſpirituali ſomno: que nos podemos echar a dormir, y deſcuydarnos en el ſeruicio de Dios, pues tenemos tantos prelados tantos deſpertadores, tantos predicadores, y tantos varones juſtos, zeloſos de la gloria, y honra de Dios, y del prouecho deſus proximos. Hi omnes nos excitabunt, atque à ſomno peccati, & culpæ, quando opus fuerit, nos ſurgere facient, & ſiquidem tam eui gilantes, & tam boni nautæ ſunt, cum viderint tempeſtatem, nos admonebunt, cum viderint in nobis ægritudinem ac mortis periculum nos ſuſcitabunt, & exhortabuntur, vt nos ipſos præparemus, ne in æternum pereamus. O infernalem hominum cæcitatem, qui hac tam vana fiducia in ſeruitio Dei dormire audent, & in ſomno peccati longo tempore ſe eſſe ſinunt. O fratres mei nulla via, aut occaſione oportet, vos in peccato dormire, ſed ſemper euigilare debetis; quamuis plurimos, qui ſuper vos vigilent, habeatis. Licet enim certo ſciremus, mortem nulla via nos in peccato mortali eſſe aggreſſuram, propter duntaxat amorem Dei, & propter id, quod eius diuinæ atque infinitæ bonitati debemus, mille potius mortes ſubire debebamus, quam vnum ſolummodo peccatum mortale committere, quin etiam negligentias ve C niales omni cum diligentia vitare. Nam quemadmodùm dormiente Adamo formata fuit Eua, quæ ipſum ad peccandum incitauit: ſic dormientibus nobis in ſomno negligentiæ, & ignauię alitur, & roboratur noſtra ſenſualitas, quæ nobis vetitũ pomum ante oculos proponit ad manducandum, nobiſque dicit, vt, nulla Dei habita ratione, mundum ſequamur. Vigilare ergo oportet, ſaltim ne maledicta hæc Eua creſcat, & vires ſumat, & acquirat. Vt igitur vigilemus, nos inuitat æternus Deus noſter ſuaui quadã, & dulci ſocietate; ne laborem vigiliarum ſentiamus, y porque no ay mas ſuaue conuerſacion que la del meſmo Dios, el ſe prefiere a velar con noſotros, y mando a Dauid, que de ſu parte nos dixeſſe. Ecce non dormitabit, nec dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Societatem etiam angelorum nobis præbet, qui nobiſcum enigilent. Sic Sanctus Daniel angelum vocauit vigilem dicens: Ecce vigil, & ſanctus de cælo deſcendit. Cum igitur nobis Deus talẽ, ac tam celebrem ſocietatem præbeat, æquum eſt, vt vigilemus. Vt autẽ de tem-

Simile.

Daniel. 4.

Universidad de Deusto Biblioteca

de tempore, quo vigiliam noſtram incipere debeamus, nõ dubitemus, A
Prouerb. 8. Spiritus ſanctus nos de eo in Prouerbijs hortatur dicens. Qui manè vigilant ad me, inuenient me. Donde nos manifieſta, que a la mañana de la mocedad hauemos de començar a velar y no ha de ſervn dia, ni dos, ſino ſiempre, & ideo adiecit. Beati, qui vigilant ad fores meas quotidie, & expectãt ad poſtes oſtij mei. Qui me inuenerit, inuenit vitam. Oſtia ſeu ianuæ Chriſti Redemptoris noſtri, per quas ingreſſus eſt in mundum, & ab eo exiuit, ſunt incarnatio natiuitas, & ſacratiſsima mors ipſius. Per vnam ineſt greſſus in mundum, & per aliam exiuit à mundo. Vigilate ergo eius ineffabilem amorem in incarnatione, & eius ſingularem paupertatem in præſepio, eius lachrymas, & tormenta terribi lia, quæ in cruce paſſus eſt, conſiderantes. Iannuæ etiam huius cæleſtis Domini, ad quas euigilare debemus ſunt eius ſacratiſsima vulnera, per quæ tantum bonum exiuit, & ad nos venit, & quotidie veniet. Poſſumus etiam dicere, quod cum nobis præcipitur mane vigilare, perinde B
eſt, ac ſi nos doceret, quod à mane vſque ad noctem non debemus in eius ſeruitio dormitare, ſed cum Regio Propheta dicere. Deus Deus meus ad te de luce vigilo.

Vigiliæ ſignificatio.

Ezechie. 1. LOquens Propheta Ezechiel de illis quatuor myſterioſis animalibus inquit. Et totum corpus oculis plenum. Eſſe corpora oculis circumquaque repleta indicant debere nos cautos eſſe, prouidos, & vigilantes propter varias hoſtium inſidias: & non ſolum præterita debemus in memoriam reuocare, & præſentia conſpicere, ſed etiam in poſterum quã longiſsimè prouidere. Debemus itaque ſummo ſtudio vigilare, ne in errore verſemur, & diligẽter circunſpicere, ne in carnis, mũdi & dæmonis inſidias incidamus. Chriſtianum hominem comparat.
B. Greg. Nazian. B. Gregorius Nazianzenus in Apologetico funambulo: vt enim illũ, C
Simile. qui per diſtrictos in excelſo funes incedit, oportet diligenter videre, & celeriter animo circunſpicere, ne huc vel illuc declinet, interibit enim, ſi vel aliquantulum, quamuis exiguum, deuiauerit: ſic nos oportet oculatos eſſe, & accurate aſpicere, vbi pedes figamus, nec in profundum præcipitemur. Si enim pedes affectionum cum deliberato conſenſu in mortifero poſuerimus, ſtatim à gratia Dei excidemus, & in culpæ barathrum præcipitabimur, & ita ob noſtram cæcitatem in promptu erit noſtrum exitium.

VIRGINITAS QVID SIT.

IN Concilio Gangrenſi cum inter ſtatus ſanctæ Eccleſię diſtinguitur de illo, qui in virginibus reperitur, ſic loquuntur patres. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur. In admirationem mens humana, & angelica tantæ ſublimitatis rapitur. Vnde in ſuperioribus de honore virginali ſtatui debito agentes apoſtoli dicebant. Virgines in figuram thuribuli, & incenſi honorentur: propter hoc procul dubio, quia ſacrificium corporis virginalis ſanctarum virginum tanquam vas aureum ornatum lapide pretioſo, & tãquam ignis, & incenſum ſuauiſſimi odoris coram Domino inuenitur: De quo Beata Agata ad Sanctã Luciam dixit. Iocundum in tua virginitate Domino habitaculum præparaſti. Eſt ergo virginitas in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio: hoc eſt, propoſitum perpetuæ conſeruationis illius, vt
B Tho. 2.2. p. 152. arti. 1. præclare docet Beatus Thomas. Mirabilis ergo, & gratus Deo, & hominibus, & angelis viror virginitatis, à quo eſt dicta. Nam ſicut illud dicitur virens, & in ſuo virore conſiſtens, quod non eſt ex ſuperabundantia caloris aduſtionem expertum: ita etiam virginitas hoc importat, quod perſona, cui ineſt, immunis ſit concupiſcentiæ aduſtione, quę eſſe videtur in conſummatione maximæ delectationis corporalis, qualis
B eſt venereorum delectatio. Propter hoc virgines roſis, aut lilijs aſſimilantur, inter quos principatum tenens Dominus Ieſus, flos aſcendens de radice Ieſſe, id eſt, de ſacratiſsima virgine Maria dicitur, & lilium cõuallium in Canticis etiam nuncupatur. *Cantic. 2.*

Virginitatis pretium.

PRetium theſauri virginitatis tantum eſt, vt pro ipſo non ſolum detur æterna gloria, quæ omnibus electis eſt communis, ſed ſpecialis gloria conferatur. Debetur enim ei non ſolum aurea, ſed etiam aureola. In Exodo præcepit Dominus, vt fieret menſa, & ſuper menſam corona, & ſuper coronam coronula imponeretur: qua ſignificata eſt aureola. Theſaurum ipſum qui inuenit abſcondit, quia eius pretium intelligit, ſæculo renuntians, monaſterium ſibi elegit vbi in abſcondito fa-
C ciei Dei viuit. Vnde Beatus Bernardus ait. Neceſſe habemus, ſiquid habemus boni: quoniam theſaurum regni cælorum, qui inuenit homo, abſcondit: propter quod in clauſtro, & in ſiluis abſcondimur, neque hoc infructuoſe. Theſaurus iſte regno cælorum ſimilis eſt: vita enim virginum cæleſti vitæ multum aſſimilatur. Vnde B. Bernardus de caſtitate loquens, cuius dignior ſpecies eſt virginitas, ſic ait. Hæc ſola in hoc mortalitatis loco, & tempore, quendam ſtatum immortalitatis gloriæ repræſentat. Hæc inſtar odoris fini balſami, quo condita cadauera incorrupta ſeruantur, ſenſus, & artus continet, & ſtringit. Explicans Beatus Hieronymus verba illa Hieremiæ. Candidiores Nazaræi eius *Exod. 25.* *Thren. 4.*
niue, nitidiores, lacte rubicundiores ebore antiquo, ſapphyro pulchriores: Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum, ſic ait. Myſticè caſus animarum quorundam fidelium à Propheta deploratur. Quid enim Nazarẽorum nomine, niſi abſtinentium, & cõtinentiũ vita deſignatur, quæ

quæ niue,& lacte nitidior dicitur.Nix enim ex aqua congelascit, quæ A
desuper venit. Lac autem ex carne exprimitur,quæ de inferioribus nu
tritur. Quid autem designatur per niuem nisi candor vitæ cælestis:
Quid per lac nisi temporalis dispensationis administratio demonstra-
tur:Et quia plerunque continentes viri in Ecclesia tam mira opera fa-
ciunt,vt multi,qui cælestem vitam tenuerunt,multi,qui terrena bene
dispensauerũt, superari videantur:& candidiores niue,& nitidiores la
cte referuntur:qui etiam,quia per fauorem spiritus antiquorum,ac for
tium patrum nonnunquam vincere vitam videantur, rectè adiungit:
rubicundiores ebore antiquo.Dum enim ruboris nomen exprimitur,
sancti desiderij flamma signatur. Ebur esse os magnorum animalium
non ignoramus.Ebore vtique antiquo rubicundiores sunt: quia sæpe
ante humanos oculos nonnullis præcedentibus patribus studij feruen
tiores existunt,de quibus vt totum simul ostendatur adiungitur saphy
ro pulchriores aerei quippe coloris est saphyrus. Et quia præcedentes
multos:atque ad superna tendentes per cælestem conuersationem vi- B
dentur vincere,narrantur sapphyro pulchriores extitisse.Hæc Beatus
Hieronymus.

Virginitas à Beato Paulo commendatur.

1.*ad Corint.* 7.c. BEatus Paulus in Epistola ad Corinthios inquit. De quibus scripsi-
stis mihi,ò Corinthij,hoc respondeo. Bonum est homini mulierẽ
non tangere.Propter fornicationem autem vnusquisque suam vxorẽ
habeat,& vnaquæque suum virũ habeat.Et rursum.Dico non nuptis,
& viduis:bonum est illis,si sic permanserint,sicut & ego. Et tertio ait.
De virginibus præceptum Domini non habeo,consilium autẽ do tan-
quã misericordiã cõsequutus à Dño vt sim fidelis. Existimo enim hoc C
bonũ esse propter instantẽ necessitatẽ, quoniã bonũ est homini sic es-
se,Quæ omnia perinde sunt,ac si diceret.O Corinthij consuluistis me
scriptis vestris super connubio,virginitate,ac cælibe vita:ecce loco cõ
silij vere euãgelici vobis scribo,bonũ esse homini mulierẽ nõ tangere,
hoc est,prorsus abstinere à cõgressibus carnis.Et id quidẽ dico bonum
homini citra exceptionẽ ætatis,aut personæ.Ergo cuiuis mortaliũ bo-
nũ est:non vtiq; soli sacerdoti sicut quidã,teste Theophylacto,nugan-
tur.Et quidẽ bonũ absolutè,hoc est,tale bonũ, quod per se est appeti-
bile ratione virtutis,ac honestatis,& eminẽtiæ,quas in se cõtinet: non
autẽ ratione alterius,vt connubiũ,& vsus eius,quæ vt inter bona con-
numerẽtur,aliũde cohonestari debẽt,nẽpe sacraméto,fide,& prole,vel
incõtinẽtiæ vitandæ causa.Nõ autẽ ex istis ea cõstãtia pronuntiatis per
Apostolũ,existimarẽt Corinthij aut soluẽda connubia, aut à maritali-
bus cõmercijs abstinendũ,mox subiungit per aduersatiuã particulam,
propter fornicationẽ autẽ vnusquisque suã vxorẽ habeat,& vnaquæq;
suum

A suũ virum habeat,vxori vir debitum reddat,similiter autẽ & vxor viro.Quasi diceret.Quanquam virginitas eximia quærenda res est,admodum cæteris præeligenda,tamen ipsa coniugia,ipsaque coniugum cõmercia vtique licita sunt,etiam tempore euangelij, vel solius fornicationis vitandæ gratia. Quo loco obseruabis, quod sanctus Apostolus non dedignatur se in mediũ proferre dicens.Bonũ est viduis,& nõ nuptis si sic permanserint sicut,& ego,quo magis persuadeat sanctã continentiam.Quod sanè quoties facit,re vera arduũ quid, & excellens proponit.Sed dices:quando quidem diuinus vir ait:quod si non se continent,nubãt:Melius est enim nubere,quã vri,quia omnes sumus homines,tentamurq;omnes cõcupiscentijs,quod est vri.Igitur singulis melius est nubere,quam sine cõiugio permanere. Nequaquam sunt idem tentari,& vri.Quod enim vritur,detrimentum accipit ab igne,iamque concupiscentiæ flãmulis crematur.Tentatio autẽ vt oppugnat in carne
B contra carnẽ militantẽ:ita & in carne suam ipsius carnem vincentem probatũ reddit,atq; coronat.Dum surgit motus in carne, vel cogitatio mali in mente,tentatio est:cæterum adustio tum primum dicitur,quãdo tentatio trahit in consensum peccati.Sensit vtique Paulus stimulos seu tentationem carnis,non tamen vrebatur,neque ob id sibi conuolãdum ad nuptias putauit:quin potius ad orationem,qua tertio, hoc est, instanter orauit Dominum,eiusque beneficio victoriam inuenit,nihil vstus, nihilque læsus in conscientia.At si raperis libidinibus in cõsensum,teque adurit concupiscentiæ ardor coniux fias, melius est enim inire connubium à Deo institutum,quam scortationibus, alio vẽ genere libidinum vri,quæ semper fuerunt prohibitæ.Vri semper malum est,tentari verò neque malum per se neque bonum:sed bonum vincẽtibus:malum vero efficitur succumbentibus.Et ita abusiua est comparatio,qua vtitur Beatus Apostolus:nam tales comparationes sunt ad-
C modum familiares Scripturis sacris.Vt cum Ionas fugiens à facie Domini dixit.Melius est mihi mori,quam viuere.Et cum Dominus dixit. Expedit ei,nempe scandalizanti pusillos,vt suspendatur mola asinaria in collo eius,& demergatur in profundũ maris.Neq;enim Ionæ bonũ erat mori,neq;scandalizãti bonũ est demergi in mare,sed vtriq;id ipsũ bonũ dicitur cõparatione deterioris,quod euitatur. Vt cũ dicitur melius est proijcere merces in mare,quã naufragium pati. Sic cum occurrunt duo,nempe vri,& nubere,istud certe præeligendum tibi, quia licitũ est,quo vites illud,quod nunquã licere potest, semperque nocet. Progreditur porro Apostolus ad consilium seruandæ virginitatis, quæ inter homines angelicæ excellentiæ gloriam habet,dicens de virginibus autem præceptum Dñi nõ habeo(Dñs quippe nihil præceperat de virginitate,aut seruanda,aut in nuptias commutanda:tantummodo id dixerat.Qui potest capere,capiat)consilium autem do.Non quidem,vt

priua-

priuatus quispiam, sed tanquam is, qui misericordia Dei ascitus sum A
ad Apostolatum, vt sim fidelis, vtique in dispẽsandis scientijs, & mysterijs eius. Existimo enim hoc, (nempe darẽ vobis expressum consilium super hac re) bonum esse propter instantem necessitatem, scilicet, persequutionum, tribulationum, dolorum, curarum, & solicitudinum. Et quale est illud consilium. Quoniam bonum est homini sic esse, nempe vt virgines sunt, in ea scilicet pudicitia, quæ nullam vnquam admisit sui corruptionem. De hoc consilium siue sententiam meam libera voce pronuntio, quoniam simpliciter bonum est homini sic esse. Ne autẽ hæc dicendo videatur aut virginibus necessitatem imponere, aut contractis nuptijs velle derogare, mox subiungit: Alligatus es vxori, ne quæras solutionem. Solutus es ab vxore (vel quia nondum duxisti, vel, quia morte coniugis libertatem adeptus es) noli quærere vxorem. Nam vt liberis suadeo perennem castitatem, ita coniugatis non permitto cõiugij dissolutionem, sicuti nec permittere possum. Quod enim Deus coniunxit homo non separet. Si autem acceperis vxorem non peccasti, & si nupserit virgo, non peccauit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Non peccat cælebs, non B
peccat virgo, nec peccat vidua, si coniugium ineat. Attamen tribulationem carnis siue secundum carnem habebunt eiusmodi per coniugium, ad quod conuolarunt. Quid possit aut clarius dici, aut conformius communi doctrinæ Catholicæ Ecclesiæ. Sed forte dices. Nũquid cælibes non maiorem subinde tentationem carnis sustinent, quam qui matrimonio iuncti sunt, ipso vsu coniugij pręstante refrigerium æstuãti concupiscentiæ. Respondeo: Quæ sunt secundum inclinationem naturæ nõ minuunt naturalem affectionem, sed vsu suo magis accendũt. Neque cessarent in eiusmodi ardores volendi, nisi deficerent vires agẽdi: quinimo nec tunc quidem. At sanctus Apostolus per tribulationem carnis non intellexit lubricas illas tentationes carnalis concupiscen- C
tiæ, quibus vel extra coniugiũ vexantur cælibes: Sed labores, sed pressuras, sed angustias, curas, solicitudines, quales plurimas, ne dicam sexcentas secum affert coniugium, tum cõiugis, tum prolium causa: adeò vt somnum auferant ab oculis, vires prosternant, rugasque obducant, & in florida adhuc ætate aridum, ac quasi decrepitum plerumque reddant. Pergit autem B. Paulus post pauca in explicandis causis dati sui consilij ac dicit. Volo autem vos sine solicitudine esse. Qui sine vxore est, solicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, qui autem cum vxore est, solicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. Et mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat, quæ sunt mundi, quomodo placeat viro. Porro hoc ad vtilitatem vestram dico, non vt laqueum vobis injiciam, id est, non vt vos cogam, teste Beato

Augu-

A Augustino, sed vt prouocem ad id, quod honestum est, & quod facultatem præbet, sine impedimento Dominum obsecrandi. Huc vsque B. Apostolus adeo plano, discretoque sermone loquutus est, vt nihil putem addendum. Si autem quæras, quæ sunt ista, quæ Dei esse dicit, cũ inquit, innupta, & virgo cogitat quæ Dei sunt. Respondeo eum explicare illa in alio loco, vbi ait. Quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, siqua virtus, siqua laus disciplinæ. Adde quæ vitæ, quæ incorruptionis, quæ angelicæ nobilitatis, quæ beatitudinis, quæ æternæ vnionis cum eo, qui semper est, omnia quæ potest omnia habet, omnia præstat. Verum obseruandum est, quod dicit, vt sit sancta & corpore, & spiritu. Corpore (inquit) non autem aliquo mẽbro; mẽbrũ enim corporis pars est, corpus vero omniũ compaginem mẽbrorum significat. Itaque vt sit sancta corpore, hoc est omnibus mem- *Ad Phil. 4.*
B bris. Non resonet lingua nisi puritatis sermonem, non festinet pes nisi à turpium cõsortio, nulla lubricitas in oculis, nulla in manibus, nulla in meditatione cordis. Illud quoque insculpere debetis memoriæ vestræ, quod asserit honestum esse seruare virginitatem aut cælibem vitam, eo quod præbeat facultatem indiuulse adhærendi Domino in oratione, alijsque pijs meditationibus. Audite ergo nunc tota mentis attentione, & summatim vobis repetam causas dati consilij per B. Apostolum. Prima est, quia bonum est homini sic esse. Secunda, quia hoc exortem facit à quam plurimis torsionibus, angustijs & tribulationibus. Tertia, quia virgo, & cælebs vnica duntaxat tanguntur cura, nempe, quomodo placeant Deo, vtque sancti sint, & corpore, & mente, cum interim vtentes coniugio nec mente valeant, neque corpore commode esse sancti, ideſt, mundi, & separati ab actibus
C impuritatis. Quarta, quia cælibatus, potissimum autem virginitas præbet facultatem sine impedimento precandi Dominum à qua coniugati, vt in plurimum longe absunt, hinc vxore querula, illinc, liberis molestantibus, istinc habendi solicitudine, quod sibi, alijsque alendis satis sit, inde quod reliquum est iuxta appetentiam carnis in diuersum rapientibus. Quinta, quod status illi per se honestamentum quoddam habeat. Sexta, quod ipsemet Apostolus Paulus eum statum tanquam Euangelio magis conformem amplexus sit. Quæ certe omnia vt præsius menti insideant, tanquam consulta Dei subnectit in fine capitis velut inuictum robur doctrinæ suæ, ac dicit. Puto quod, & ego spiritum Dei habeam, vt scilicet quæ Dei sunt, apte consulam.

Forte poterit aliquis dicere. Qua ratione inquit Apostolus, Bonũ est homini mulierem non tãgere, cum dixerit Deus, Non est bonũ hominẽ esse solũ: Faciamus ei adiutoriũ simile sibi. Ad quod respõdetur

quod aliud conditor Deus, aliud spectabat euangelij prædicator Paulus. Cum sic diceret Deus, replenda erat terra hominibus: cum autem sic diceret Paulus, replendum restabat cælum animabus sanctis. Deus vt perficeret, quod cæperat condere, genus humanũ, tunc necdũ consummatũ, noluit hominẽ esse solum, hoc est, vnius sexus: sed vt posset propagare naturam, dedit Adæ adiutorium, natura quidẽ simile sibi, sexu verò dissimile. Enimuero tum demum vnumquodq; in suo genere dicitur perfectum, cum potest generare sibi simile. Apostolus verò cum cæli patefacti essent, hominumq; genus sufficienter multiplicatũ vt ruina angelorum citius instauraretur, docuit continere à congressibus carnis, quò hic inciperemus esse similes angelicis spiritibus, quibus perpetuo associari possemus in cælis. Nec tamen id præcipit, sed consulit: & quidem ijs duntaxat, qui voluntarij sunt. A

Virginitas à Christo Domino commendatur.

Matth. 19. NOn solum B. Paulus, sed ipsemet Christus Iesus verus mundi Saluator virginitatem docuit: nam postquam tradidit non posse cõiugium vlla ex causa diuortium admittere, nisi ob fornicationem, dicunt ei discipuli ipsius. Domine, si ita est causa hominis cum vxore nõ expedit nubere, hoc est, non expedit contrahere matrimonium. Volentes, vt apparet ex verbis Domini inferre admodum graue esse põdus vxorum, si excepta vna fornicationis causa eam dimittere non licet. Quid enim si temulenta fuerit, si iracunda, si malis moribus, si luxuriosa, si gulosa, si vaga, si iurgatrix, si maledica, tenenda erit istius modi? Si tenenda certe satius, leuiusque fuerit nũquam inijsse connubium, & certare cum naturalibus cõcupiscentijs potius, quam inquieto malo indissolubiliter alligatum manere. Quibus respondit Dominus. Non omnes capiũt verbum istud, sed quibus datum est. Quasi diceret, vtique expeditius esset non contrahere matrimonium, vt dicitis. Cæterũ non omnes capaces sunt huius sententiæ. Non omnibus hoc datum esse testantur etiam verba Apostoli dicentis. Vnusquisq; donum suum habet, alius quidem sic, nempe vt virgo, aut cælebs permaneat: alius vero sic, scilicet vt moderato vsu carnis immaculati thori sanctiones custodiat: vt certum sit sine munere Dei neminem posse vere virginem, aut continentem esse. Quid igitur dicemus de virginibus Vestalibus: nonne olim Vestales virgines, Paladisque sacerdotes coatinuerunt. Ad quod respondet Beatus Ambrosius libro primo de virginibus dicens: Quis humano possit ingenio comprehendere veram scilicet, virginitatem, quam nec natura suis inclusit legibus. Aut quis naturali voce complecti, quod supra vsum naturæ sit. E cælo acersiuit (virgo, de qua loquitur) quod imitaretur in terris. Nec immerito viuendi sibi vsum quæsiuit è cælo, quæ sponsum sibi inuenit in B

B. Hicro. in comment. super Matth.

B. Ambr. li. 1. de virgini.

C

A in cælo. Subdens vero ibidem de virginibus Vestalibus ait in hunc modũ. Quis mihi prætendit veste virgines, & Paladis sacerdotes? qualis ista est non morum pudicitia, sed annorum, quæ non perpetuitate, sed ætate præscribitur. Petulantior est talis integritas, cuius corruptela seniori seruatur ætati. Ipsi docent virgines suas non debere perseuerare, nec posse, qui virginitati finem dederunt. Qualis autem est illa religio vbi pudicæ adolescentes iubentur esse impudicę anus. Hæc Beatus Ambrosius. Non itaque possederunt Vestales virgines aut Paladis sacerdotes veram virginitatem, sed specimen quoddam simulatæ pudicitiæ. Quia non mente, sed nec corpore nisi ad tempus virgines fuerunt. Nunquid igitur inter gentiles nulla omnino fuit vera virginitas. Profecto nemo prudens id asseuerauerit, potissimum B cum non sit veri dissimile Sybillas Erythræam, atque Cumanam, reliquasque octo re vera virgines fuisse, idque amore virtutis, studioque contemplationis. Quarum inquit Beatus Hieronymus insigne virginitatis est, & virginitatis præmium diuinatio. Verum tales quemadmodum non fuerunt vates siue prophetissæ mysteriorum fidei, absque munere gratiæ diuinæ: ita neque virgines. Tam enim virginitas, quam prophetia donum Dei esse cognoscitur, vtque illa, ita & ista Dei munificentia inter gentes effundi potuit. Vox autem illa, capiunt, loco præallegato non idem est, quod intelligunt, sed idem, acsi diceretur, capaces sunt. Quomodo locus dicitur capax eius quod infertur, si tam est spacioſus, vt recipiat. Non omnes itaque capiunt verbum istud, idem est, acsi diceretur non omnes eiusdem sententiæ capaces sunt quia affectibus præpeditis consilio diuino nullus in cordibus ipsorum relinquitur locus. Dicens autem saluator: non omC nes capiunt, innuit aliquos capere. Sicut beno apprehenderant verbũ istud Elisæus, Iosue, Ioannes Baptista, virgo sacratissima Maria, ipsemet Christus Iesus fons totius puritatis, plurimique postea apprehẽsuri erant, vt sane tunc clare præsciuit idem Dominus. Ideoque subdit. Sunt enim eunuchi, quĩ de matris vtero sic nati sunt. Et sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnum cælorum, id est, sponte propria priuauerunt se contrahendi libertate, aut voto, aut sui additione ad eũ statum, qui non cõpatitur secum generandi vsum. Primus quidem scilicet qui de matris vtero signatus est fit capax cælibatus natura, secundus violentia, tertius vero sponte propria, eligens sic viuere propter regnũ Dei. Illos duorum priorum ordinum potest patientiæ meritum, non autẽ continentiæ gloria claros efficere, istos vero tertij ordinis illustrissimos reddit virginitatis splendor. Ne autem exactum siue imperatum videretur eiusmodi continentiæ genus, addit saluator. Qui potest capere, capiat. Quæ vox, teste Hieronymo, est adhortantis, & militem

Universidad de Deusto Biblioteca

suos ad pudicitiæ præmium cõcitantis. Qui potest capere, capiat: Qui A
potest pugnare pugnet, superet, ac triumphet. Non equidem cogo
quemquam, sed tantummodo hortor.

Virginitatis præmium.

Matth. 19. MAgnam certe, & magnificam habet virginitas remunerationem, & etiam viduitas, & cælibatus. Nam cum dicerent apostoli: Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? respõdit Dominus inter alia: Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Profecto relinquere domum, fratres, sorores, patrem, ac matrem propter Christum Dominum, sine dubio arduum est: tamẽ non adeò quin id ipsum passim fiat propter vxorem, & modicum parituræ carnis oblectamentum, dicente scriptura sacra. Propter hoc relinquet B
Genes. 2. homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ. Relinquere vero vxorem, quæ tecum vna caro efficitur, item filios, qui aliquid tui sunt vel agros, sine quibus neque tibi prospectum erit, neque tuis, hoc in quam relinquere in primis magnum est hoc multo maxime centuplo, vitæque æternæ retributione præmiandum. An non magnifica promissio est pro spontanea dimissione coniugij, quid centuplo melius, & insuper vita æterna? Sed dices. Ibi Saluator de vxore, quam quis iam habet loquitur, quid igitur hoc ad encomium virginitatis. Respondeo, quod de ducta, & de ducenda vxore ibi est sermo. Qui enim dimiserit ducendam, & castrando se propter regnum Dei, quod indiuulsius adhæreat Deo, virgo, aut cælebs potius, quã compedibus matrimonij in diuersum trahatur, is centuplũ accipiet, & vitã æternã possidebit. Quod etiam præmium reportabit ille, qui dimiserit ductã malens, recte confitendo Christum, separari ab illa, quam diffitendo C
adhærere ei, vt fit tempore martyrij. Cuius est inuenire illustre exemplum in diuo Adriano martyre, & vxore eius. Quando etiam datur ca
1. ad Cor. 7 sus, quo illa nollet cum eo cohabitare sine contumelia creatoris: aut liberum separationis consensum præbuerit sic seruiendo Deo (super quibus nos instruit Beatus Paulus ad Corinthios scribens) iste talis
Esai. 56. centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Beatus etiam propheta Esaias exprimit, quantum promiserit Deus eunuchis euangelicis dicens. Et non dicat eunuchus, Ecce ego lignum aridum: quia hæc dicit Dominus eunuchis. Qui custodierint sabbatha mea, (hoc est, ea, quibus vere requieuerit in me spiritus hominis à solicitudinibus, ac curis, & voluptatibus mundi, & carnis) & elegerint, quæ ego volui (siue, vt alius interpres habet, quæ mihi placent. Nam consulta eligere liberum, præcepta vero exequi non liberum, sed necessa-

A necessarium est) & tenuerint fœdus meum (etenim virginitas consulta nisi decoretur obedientia mandatorum Dei, reputabitur quasi nulla) dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs, & filiabus. Nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. Ecce promissionem permagnificam sane. Hunc locum tractans Beatus Augustinus interrogat, sibique respondet ad hunc modum. De quibus eunuchis loquitur Dominus per Esaiam Prophetam, nisi de ijs, qui se ipsos castrarunt propter regnum cælorum? Firmis deinde rationibus demonstrans non loqui Prophetam de eunuchis diuitum, ac regum, sic natis, aut ex actione hominum factis. Nam talium cælibatus si coniugio adæquetur, est quod gaudeant in excellentia virginitatis. Illis autem dat Deus in domo sua locum, & nomẽ melius, quam reliquis filijs, ac filiabus regenerationis. Habent equidem & coniugati locum suum in regno Dei. At eunuchis euangelicis promittitur locus sublimior, nomenque melius præ alijs filijs regenerationis. Et qui
B dem nomen sempiternum, quod non peribit, vt perpetuo, aut virgines Dei, aut simili aliqua decoris appellatione sublimes existant in curia cælesti. Vultis autem scire nomen, locum, functionem, quibus præ alijs gaudebunt virgines in cælis? Legite quã scribit Apocalysim virgo Ioannes. Ecce (inquit) agnus stabat supra montem Sion, & *Apocal. 14.*
cum eo centum quadraginta quatuor millia habentes nomen eius, scilicet agni, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Frons vtique sedes pudoris est, frõsque palam ac primo obijcitur obtutibus aliorum ad notitiam, & eam ob causam in frontibus scripta habebunt virgines nomina Dei, & agni Christi: vt clare, vt palam, & quidem primo obtutu constet eas semper pudibundas fuisse, vndique Deo, ac Christo Iesu suæ integritatis pudicitiam perenni contempla-
C tione dedicasse. Omnes quidem sancti signum habebũt in frontibus suis: at solis virginibus datum est, & Dei, & agni immaculati nomen circum ferre in frontibus suis ad peculiarem tantæ virtutis prærogatiuam. Stant autem cum agno in monte Sion in signum, quod de valle rerum mutabilium, suauiumque secundum carnem, ad ascẽdentem sursum, & eleuatam contemplationem rerum cælestium animos suos elongarunt. Cantabant vero quasi canticum nouum ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores. Et nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Ecce peculiarem functionem, quam solæ virgines habent in triũpho gloriæ Dei. Si vero nunc quæratis, quod sit illud cãticum nouum? Respondeo, vbi id nobis expresserit Beatus Ioannes exprimã & ego vobis. Interim certum habetote officij virginalium agminum esse, decantare Deo in gloria cælesti quoddam cãticum nouum, quod nemo aliorum canere potest. Quod autem hæc speciatim dicta sint de virgi-

B. Aug. lib. de sancta virginitate. ca. 24.

nibus patet ex eo, quod sequitur: nã subdit Beatus Apostolus. Hi sunt A qui cum mulieribus non sunt coinquinati virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocunque ierit. Videtis applicationem ad virgines, videtis & nomen melius, quo gaudent præ cæteris. Virginitas quippe vt non tollitur, sed consummatur accedente gloria: ita & virginis nominatio in æternum stabit, velut signaculum illibatæ incorruptionis in corpore, inuiolatæq; pietatis in mente. Quid enim aliud est in corruptibili carne, incorruptionis perpetuæ meditatio, quam portio angelica, quam seraphicæ functionis inchoatio? Si plus lubet audire de loco illo virginum. Hi (inquit) sequuntur agnum quocunque ierit, velut indiuulsi à tergo eius, gradiebatur agnus in mundo itinere virginali, sequuntur, & illi. Amplectebatur agnus adhærere Deo præ alijs omnibus, sequuntur & illi. Voluit agnus esse Nazaræus hoc est Deo consecratus, sequuntur & illi, consecrantes se Deo per votum. Agnus ex virgine ortus in virginali coniugio, nõ tamen ipse fructus B coniugij, permansit virgo in æuum, etiam illi, licet non processerint ex virgineis visceribus, vt agnus: attamen sequuntur quo processit, nempe vt se quoque mente, & corpore incorruptos offerant Deo immaculatum sacrificium, quomodo fecerat, & ille. Processit agnus ad dexteram virtutis, & gloriæ Dei, sequuntur & illi incorruptione, gloriaque proximi agno, comitandique studio indiuulsi. Vti solent proceres præ alijs proxime imperatoriam, regiam ve maiestatem circunstare, ad illius, suæque nobilitatis gloriam omnibus prælucentem. Quare, inquit Hieronymus, vocat eas emptas primitias Deo, & agno, nisi quia viduæ, & in matrimonio continẽtes erunt post primitias, id est, in secundo, ac tertio ordine? Ne autem videar peregrinum aliquid docuisse hæc omnia dicens: legite Beatum Augustinum de sancta virginitate: Et B. Hieronymum aduersus Iouinianum. Et Beatũ Cyprianum tractatu de habitu virginum. Nam omnes isti sancti doctores eo C modo quo nos, sed susius hanc Apocalypsim Ioãnis interpretati sunt. Vt autem virginum excellentiam melius percipiatis hoc addam. Non ne Dominus noster Iesus Euangelio suo promittit conspectum Dei speciatim ijs, qui sunt mundo corde dicens. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt? Certè vt speculum si fuerit mundum accipit imaginem eius, quod ei opponitur, non autem si fuerit commaculatum, sic & anima si puritate nitet faciem Dei suscipit, & quo nitet magis, eo suscipit expressius, cum vero virginitas nimis ad puritatem cordis iuuat, hinc est, quod multum dispositæ ad hanc beatitudinem virginis sunt. O virginũ decus, ò immortalium spirituum inter mortales homines gloriam, quam fœlix, qui te possidet, quam excors, qui te perituris nuptijs commutat. Quid autem (dicetis forsitan) si omnes virgines fiant? Quomodo stabit genus humanum? Nolite metuere ne

B. Aug. lib. de vir. c. 24 & c. 25.
B. Hier. aduersus Ioui. lib. 5.
Matt. 5.

omnes

A omnes virgines fiant. Difficilis res est virginitas, & ideo rara, quia difficilis. Multi vocati, pauci vero electi, si omnes virgines esse possent nunquam Dñs dixisset sub hac forma. Qui potest capere capiat. Nec Apostolus in suadendo quasi trepidasset dicens. De virginibus præceptũ Dñi non habeo, consilium autem do, tanquã misericordiam consequutus. Vultis autem audire, quid ad vestram quæstionẽ respondeat B. Augustinus meo iudicio admodũ verè, ac pie? Vtinam (inquit, omnes hoc vellent) nempe virgines permanere, duntaxat in charitate de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: multo citius Dei ciuitas compleretur, & acceleraretur terminus sæculi. Quid enim aliud hortari apparet Apostolum cum inde loqueretur, vbi ait: vellem omnes esse sicut me ipsum. Hæc omnia inquit Beatus Augustinus.

Matth. 20.

B. Aug. lib. de bono coniugali contra Iouinia.

B

Virginitas Dei donum est.

VIrginalem, & vidualem, & coniugalem continentias dona Dei esse certo citra omnem ambiguitatem credimus. Dicitur enim per os sapientis. Non possem esse continens, nisi Deus det: plane quidem id est vniuersali sermone prolatũ: vult nãq; sapiens significare hominem, in quocunq; fuerit statu, non posse cõtinere se, nisi Deus dederit, neque ante coniugium, neq; incõiugio, neq; post coniugium (etiã si dictum illud sapientis de cõtinentia ab omni genere mali intelligẽdum sit.) Cui probe consonat sermo Apostoli dicentis. Sed vnusquisque, propriũ donũ habet ex Deo: alius quidẽ sic (nempe vt integrã incorrupti corporis castitatẽ seruet, vel post solutum connubium exinde prorsus contineat) alius vero sic, nempe vt sanctiones matrimonij inoffense custodiens nullã incõtinentiæ maculã admittat. Ex quibus C verbis Apostoli tradidere patres & virginalem, & vidualem, & coniugalem pudicitias re vera dona esse Dei. Sed dicetis. Si dona Dei sunt. igitur non habet ea in sua potestate homo. Valde indebitè, & præter artem colligerent, qui hoc dicerent. Dona enim dici nequeunt, nisi vbi donata fuerint. Vbi autem donata sunt, iam poterit vti illis vel nõ vti ille qui dona accepit. An in vsum, & vtilitatẽ donatarij dantur munera. Et Apostolus constãter pronũtiat in hũc modũ. Vnusquisq; proprium donũ habet ex Deo. Ex Deo inquit: ne putetur ex naturæ suæ qualitate habere. Et vnusquisque, non tantum vnus, aut alter, nec sane vnusquisque omnium hominum, sed eorum, qui mystico corpori Christi mediante baptismi sacramento insiti sunt, hoc est, Christianorum (de illis enim erat sermo) habet donum, & quidem proprium donum hoc est suum, sibi à Deo ad vsum salutis in Christianismo deputatũ: ne putemus vnum atque idẽ habere omnes. Varia enim sunt dona Spiritus sancti, qui distribuit singulis, pro vt vult, vti docet capit. 12. eiusdẽ Epistolæ. Quando vero eiusmodi dona dantur, id Deus posuit

Sapien. 8.

in sua potestate,& inter mysteria abditum, & absconditum à nobis esse voluit. Nam si Spiritus sanctus distribuit munera sua, prout vult, etiam distribuit ea, quando vult, & medijs, quibus vult. Christi Domini intemeratæ matri, Hieremiæ item & Ioanni Baptistæ creditur eximium illud munus perpetuæ continentiæ donatum, dū in vteris maternis sanctificabātur. Alijs in baptismo dari potest, alijs alio tēpore, dum conuenit, aut opus esse incipit, videlicet dum ipsa functio à dono subsidiari apprehenditur, siquidē munera dantur è cœlo, vt subsidio sint rebus Euangelicis Euangelice peragendis. Aut dū homo virium suarū infirmitatem animaduertit, incipit supplex, deuotisq; precibus implorare diuinæ miserationis auxiliū. Itaq; dona Dei subsidiaria ad peragendū debite certum genus vitæ Euāgelio comprobatum dātur, aliquando præueniendo, aliquando in ipsa assumptione status, aliquando postea dū viriū suarū infirmitate explorata cæperit homo Deo supplex esse. Tāta autē est Dei erga nos munificētia propter Christum Iesum Saluatorē nostrū, vt nulli homini Christiano desit vlla gratia necessaria ad peragendam debite functionem Euangelio Christi comprobatam, dummodo ipse non defuerit sibi. Hæc veritas cōprobatur in exordio epistolæ prioris ad Corinthios, in qua hæc materia peculiariter tractatur. Gratias ago, inquit ibi B. Apostolus, Deo meo semper in gratia Dei, quæ data est vobis in Christo Iesu. Quia in omnibus diuites facti estis in illo, in omni verbo, & in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita vt nihil vobis desit in vlla gratia expectantibus reuelationem Domini nostri Iesu Christi. Lubet autem hic quærere, verum ne an falsum dixerit hoc loco diuinus Apostolus. Si verum, quod omnino fatendum est, ergo ita est locupletata fidelium Ecclesia per Iesum Christum Dominum nostrum, vt nemini quidquā in gratijs, ac donis ad vnum Euangelicū genus vitæ Euangelicæ peragendū desit non desit inquam, ex parte Dei. Nam qui sua culpa æger est aut egenus ipse sibimetipsi imputet. Si enim cuipiam deest, adeo vt nec habeat, neque habere possit, etiam si faciat, quod in se est iuxta traditionem euangelicam, is qua ratione dicetur diues effectus in omnibus per Christum, & nō potius pauper & inops derelictus. Aut quo modo verum est, quod nihil ei desit in vlla gratia, cum non habeat, sed nec habere possit, ne per supplicationem quidem, donum Dei, quo contineat post votum aut nuptias, vti oportet. An diues est, qui eget necessarijs. An dicendum nihil illi deesse, qui nec dum habet, quo carere non ei conuenit. vt nuptiæ, ita & virginitas, ita & vidualis continentia comprobantur doctrina Christi, & quod plus est laudantur istæ, atque suadentur, si igitur Christi fidelibus desint dona Dei, sine quibus implere nequit, quod status illi requirunt, non iam homo, sed Christus

A

B

C

1. Ad Cor. 1.

A stus Dominus culpandus erit docens seruandum, quod viribus nostris maius est, non addens simul gratiarū dona, quibus seruari possit. Inueniturq; S. Apostolus falsus testis dicens. Quemadmodū testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Testimonium quidem Christi est: Non relinquam vos orphanos. Et illud. Ecce ego vobiscum sum vsq; ad cōsummationē sæculi. Item illud. Nunquid obliuiscī potest mulier infantem suum, vt nō miseretur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. An nō valde orphanus, Christoque suo destitutus, & quasi in obliuionem datus esset qui in obseruationem vitæ probatæ, aut consulcæ per Christum caret necessario auxilio Christi? Sed dices fortassis. Merito caret, sua culpa sic exigente, mirum quidem si non dentur promissa munera dignis. At quid mirum, si negentur indignis, quales sunt multi? Proh dolor, & quomodo multi eamque ob causam in

B præmissis tetigi tria hoc loco obseruatu perquam necessaria. Quorū primum est, vt homo muneribus Dei iuuandus sit, debet esse insertus in corpore Christi sacro baptismate: quomodo enim recipiet gratiarum influxum à capite, quod nulla compagine est coaptatum in corpore? & ideo loquutus sum in præmissis de homine Christiano, non autem de quouis homine Quemadmodum & B. Paulus scribens Corinthijs ad Christum conuersis dicit: Vt nihil vobis desit in vlla gratia: vobis, inquam, qui in Christum credidistis. Nam qui extra Christum manet conclusus in massa perditionis, quid mirum si multis, imo si omnibus gratuitis donis Dei indigeat, cum per ipsum Christū & in ipso sint omnia? Secundum est, quod ipsum genus vitæ vel susceptum, vel suscipiendum sit Euangelio Christi comprobatum, vt sunt comprobata virginitas, cælibatus, sacerdotium, coniugium, abdicatio

C proprij, vsus rerum in communi, sui ipsius sub alterius obedientia submissio, & eius generis multa alia. Non enim futilibus aut reprobatis generibus vitæ aptat sua munera Deus. Tertium est, quod homo non desit ipse sibi, neque in suscipiendo, neque in prosequendo, quod susceptum erat, hoc est vt faciat homo quantum in se est quo Christiane ac digne probatū, aliquod vitæ genus suscipiat, atque susceptū exinde prosequatur simili modo. Sunt qui propere, & inconsulto, aut illotis, (quod aiunt) manibus statum perpetuæ continentiæ onus suis viribus impar apprehendunt, non magis de Christo, auxilioque diuino cogitantes, quam si non essent Christiani homines: ij certe sibi metipsis desunt non vtentes, sicuti deberent, illuminatione fidei semel desuper accepta. Sunt præterea, qui postquam bona fide, animoq; Christiano apprehenderint, exinde dediscunt irreligiose, & oscitanter, ne dicam, scelerate viuentes. Et isti sane non solum desunt sibi, sed & muneribus diuinis obstacula ponunt, dum officium negligunt, otiaque

Ioan. 14. Matth. 28. Isai. 29.

quærunt,aut luxui indulgent, quibus velut armatura quadam caro potens efficitur aduersus spiritum,etiam gratijs Dei adiutum. Qui autem hostem suum armat,quid aliud quam superari quærit? Non audi- *Cyrilus lib. 9.sup.Ieni.* tis,inquit Cyrilus, ex diuinis scripturis, quia certamen est inter homines,carnis aduersus spiritum,& spiritus aduersum carnem? Et nescitis,quia si carnem solam nutriatis & ipsam frequenti mollitie, ac iugi deliciarum fluxu foueatis, insolescet necessario aduersus spiritum ac fortior illo efficietur? Quod si fiat sine dubio eum in ditionem suam redactum suis coget legibus,ac vitijs obedire. Sunt insuper, qui licet sentiant virium suarum imbecillitatem, fomitis insuper potentiam, ac stimulos, lapsusque carnis:tamen non magis supplices fiunt Deo gratiarum donatori per orationes,quam si opus non esset in eius modi certaminibus vllo gratiarum Dei subsidio. Et ij sibi desunt non implorantes,quod possunt,& debent diuini muneris auxilium. Oportet enim imitari Sanctum Apostolum orando Dominum instanter pro subsidio,dum tentationes carnis insurgunt, quemadmodum ipse *2. AdCor.12* fecit dicens. Ter,(hoc est instanter) Dominum rogaui, vt discederet à me;(scilicet stimulus carnis.) Et dixit mihi;sufficit tibi gratia mea. Ecce vbi fit oratio ad Deum,ibi mox sufficiens diuinæ opis auxilium adest. Quod etiam ipse Dominus docuit dicens. Vigilate, & orate ne *Marci.14.* intretis in tentationem. Ecce vt vincas tentationem, vult Dominus præcedere orationem. Sunt denique quidam adeo sordibus peccatorum,& perituris rerum mundi amoribus repleti, vt nihil sint minus, quam munerum Dei capaces. Et hi sibi desunt, non conuertentes se ad debitam pœnitentiam,qua expurgent, quod gratiarum receptacula præoccupat. Quoniam si pœnitudine conuersus supplex quis fiat Deo, licet maximus peccator sit ad misericordiã ei venire licebit. Si autem ad misericordiam,ergo & ad donum Dei,quo inoffenso statum suum pertranseat. Alioquin insufficienter redemisset Christus Iesus genus humanum de captiuitate,& impotentia,in qua antea fuerat. Si autem dicas. Non ne offenso Deo recedunt à nobis gratuita munera *Ad Rom.12* eius? Dico quod nequaquam: quoniam sine pœnitentia(vt inquit Apostolus) sunt dona,& vocatio Dei. Hoc est, non ducitur Deus pœnitudine super donis suis,vt mox,vbi peccant homines, illa reuocet. De gratijs gratis datis,nõ autẽ quæ gratũ faciunt loquimur. Est autem & illud diligenter aduertendum,quod sicut virtutes habituales,& actus vitij contrarij non directe inter se contrariantur, nec se mutuo expellunt: (vna enim detentio auara virtutem liberalitatis non tollit, neque vna veneris contrectatio virtutem continentiæ expellit) sic nec donum Dei actus vnus contrarius abigit: quia dona Dei sunt qua si habitualia subsidia ad functiones euangelicas Euangelice perficiendas data. Actus actibus,& virtutes habitualibus vitijs contrariantur.

Vene-

A Veneris itaque congressus vsum quidem impedit tam virtutis continentiæ,quam doni diuini, non tamen illam extinguit, nisi assiduitate sui,aut nimia forte exuberantia. Et quamuis vnico congressu carnis virginitas perditur,hoc est ipsa incorruptio,siue integritas mentis,& corporis, in quibus ratio virginitatis consistit,vt amplius dici nequeat alma,intacta, intemerata,aut re vera virgo,quæ sua spõte sese mel venereã voluptatẽ experta est: At secus se res habet de ipsa virtute continentiæ & dono eius. Quandoquidem & nupti etiam inter moderatos amplexus coniugales,& viduæ post vsum coniugij virtutem,donumque continentiæ retinent,haud quaquam virginalem. Habitus virtutum ex multis actibus præuijs generantur, quare nec perduntur: nisi multiplicatis actibus contrarijs.

B

Virginitatis votum licitum & sanctum est.

POtest aliquis sic argumentari. Nemo potest continens esse ex suis solius viribus,vti hic in superioribus probatũ est. Temerariè igitur faciunt,qui se voto astringunt perpetuæ castitatis. Nequaquã hoc ex præmissis infertur. Quanquam enim ex suis solius viribus continens esse nemo possit,omnes tamen tales esse possunt diuino auxilio accedente. Id enim re vera dicimur posse, quod amicorum auxilio possumus,secundum Aristotelem veteris Philophiæ antistitem. Rursum,id dicimur posse,etiam in fidei, & salutis nostræ negotijs, quod Dei munere, Deoque adiuuãte possumus secũdũ Paulum traditionis *Ad Phili.4* Euangelicæ Apostolum. Nam dicit ad Philippenses scribens. Omnia possum in eo, qui me confortat. Neque dixit sapiens: Nemo potest continens esse absoluto sermone; sed cum hac conditione, C nisi Deus dederit, quasi diceret; potest vtique homo, si Deus dede- *Sapient.8.* rit. Quid, obsecro, magis extra vires nostras, aut magis est in donis Dei,quam credere, siue Deo fidem seruare religionis? Et tamen profitemur sacramentaliter in baptismo, nos perpetuo adhæsuros Deo per fidem,secundum Euangelium Christi. An temeraria sit sacramentalis professio religionis Christianæ, eam ob causam, quod dicit Apostolus: Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei enim donum est,non ex operibus,vt ne quis glorietur! Absit: Tamen & fides,& perseuerantia in fide,& omnis totius religionis obseruatio,donum Dei est, quod nemo habet, nisi illo misericorditer donante. Ita ergo à simili,nequaquam temerarium erit vouere castitatẽ, licet eadem sit donum Dei. Si autem aliquis quærat, vtrum recens sit inuentum sese voto virginitati aut viduitati astringere in Ecclesia Dei: Respondeo tam vetustum esse, quam ipsum Euangelium,tamq; cõstanter huculq; productũ ab incunabulis Ecclesiæ, quã vllã doctri-

nam

nam fidei. Hoc ſcripturis ſacris, deinde & ſuccedentium ſibi patrum atteſtationibus demonſtrabo. Enimuero B. Paulus informans Timotheum epiſcopum ſic inquit. Adoleſcentiores autem viduas deuita. Cum enim luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt: habentes dānationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Quo loco fides accipitur pro conſtantia animi in præſtando quod antea promiſerant: vt ſit ſenſus, fidem primam irritam fecerunt, ideſt, conſtantiam, & fidelitatem, quam debebant voto ſuo, ſiue ſponſioni ſemel emiſſæ in Eccleſia ſuper viduitate exinde ſeruanda. Nam viduæ, quæ tum temporis recipiebantur in tutelam Eccleſiæ alendæ ſumptibus ipſius Eccleſiæ, voto ſuam viduitatem Deo conſecrabāt. Vt autem certo certius conſtet hunc eſſe germanum ſenſum verborū Apoſtoli, ipſum conciliū Carthaginenſe quartū decretorū ſuorum capite vltimo explicat verba Apoſtoli ſicuti nos, ſed fuſius dicens. Vt ſiquæ viduæ quantumlibet adhuc in minoribus annis poſitæ, & matura ætate à viro relictæ ſe deuouerunt Domino, & veſte laicali abiecta ſub teſtimonio epiſcopi, & Eccleſiæ religioſo habitu apparuerint, poſtea vero ad nuptias ſæculares tranſierunt, ſecundum Apoſtolum damnationem habebunt, quoniam fidem caſtitatis, quam Domino vouerunt, irritam facere auſæ ſunt. Et ſubdit. De talibus ait Apoſtolus. Quum luxuriatæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationē, quia primam fidem irritam fecerunt. Hucuſq; Conciliū Carthaginenſe. Sed & concilium Toletanū quartum ſic habet. Duo ſunt genera viduarum, ſæculares & ſanctimoniales. Sæculares viduæ ſunt, quæ adhuc diſponentes nubere laicalem habitum non depoſuerunt. Sanctimoniales ſunt, quæ iam mutato habitu ſæculari ſub religioſo cultu in conſpectu ſacerdotis, & Eccleſiæ apparuerunt: hæ ſi ad nuptias trāſierunt iuxta Apoſtolum, non ſine damnatione erunt, quia ſe primum Deo vouentes, poſtea caſtitatis propoſitū abiecerunt. Ad hæc B. Auguſtinus libro de bono viduitatis dicit. Voto à virginibus, vel viduis emiſſo, iam nō ſolū non capeſſere nuptias, ſed etiam ſi nubāt, nubere velle dānabile eſt. Nam vt hoc demonſtraret Apoſtolus, non ait, cum in delicijs egerint in Chriſto, nubunt: ſed nubere volunt: habentes damnationem quoniam primā fidem irritam fecerunt: & ſi non nubendo, ſed tamen volendo. Et Beatus Epiphanius contra hæreſim vocantium ſe apoſtolicos, refert hoc modo. Tradiderunt ſancti Dei Apoſtoli, peccatum eſſe poſt decretam virginitatem ad nuptias conuerti. Igitur illi & comprobauerunt vota virginitatis ſeruandæ, & reprobauerunt nuptias, quæ poſt decretam virginitatem contrahuntur. Et Beatus Baſilius libro de Virginitate adulteros vocat eos, qui prætextu nuptiarum Deo dicatas virgines ſibi copulant. Et Beatus Hieronymus aduerſus Iouinianum inquit. Si nupſerit virgo, non peccanit, Non illa virgo, quæ ſe ſemel Dei cultui dedi-

A

B

C

1 *Ad Tim.5*

Concilium Carth.4.

Conc.Tolet. 4.c.55.

B.Aug. li. de Bon. viduæ.c.9. & 10.

B.Epipha. B.Baſi.lib. de Virginitate.

B.Hier. aduerſus Iouinianum.li.1.

A dedicauit. Harum enim ſiqua nupſerit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. Et Beatus Ambroſius ad virginem Lapſam inquit. Melius eſt nubere, quam vri. Hoc dictum ad non pollicitam pertinet, ad nondum velatam. Cæterum quæ ſe ſpondit Chriſto, & ſanctum velamen accipit, iam nupſit, iam immortali iuncta eſt viro & iam ſi voluerit nubere, communi lege coniugij adulterium præparat, ancilla mortis efficitur.

B. Ambr. ad vir. lap. c. 5.

Virginitatis perſeuerantia.

AQuella perſona tiene perfectamente la virginidad, que es virgē de todos quatro coſtados: y por hablar mas claramente, de todos cinco ſentidos. Plurimæ ſunt virgines, quæ licet virgines ſint, non tamen ex animo, & corde virgines ſunt. Diuus Paulus inquit, quod virgo, & innupta cogitat, quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu. In omnibus ſenſibus debet eſſe virgo, vt virgo merito appellari poſsit. Aliquæ ſunt virgines in oculis ſed non in ore, aliæ è contra ſi ſunt virgines in ore, nō ſunt in oculis. Aliæ ſi ſunt in oculis, & in ore, non ſunt in manibus, vel in auribus. Oportet ergo, vt virgo, vere & voluntarie, atque omnibus vijs virgo eſſe procuret, ita vt potius vitam, quam Deo promiſſam virginitatem amittat. Del armiño ſe lee, q̄ para tomarle los caçadores echan a la boca de ſu cueua o biuar pez detretida, el qual quando viene para entrar en ella como es vn animal blanquiſsimo por no ſe enſuziar en aquella pez ſe dexa antes tomar de los caçadores, y matar, que entrar en la cueua y defenderſe en ella. Quanto ergo maiori cum ratione debet virgo potius vitam, quam ſuæ honeſtatis, ac virginitatis candorem amittere ſiquidem brutum animal candorem ſuum tanti æſtimat, vt potius vitam ſuam quā illum velit deperdere? Tantæ excellentiæ eſt virginitas, vt ad laudandum Deum omni tempore facultatem habeat. Nunca vuo entredicho para las virgines prudentes, nec vnquam virgines ab ingreſſu templi excluſæ fuerunt ſicut olim per quadraginta dierum ſpatium partu rientes tanquam immundæ ab eo expellebantur, ſed ſemper in templo diu, noctuque reſidere poterant, ſicut de Ana Prophetiſſa, quæ nimis caſta erat. Beatus Lucas ait, quod non diſcedebat de templo ieiunijs, ac obſecrationibus ſeruiens nocte, ac die. Denique, vt ſacra ſcriptura perpendit, virgines quando Antiochus templum prophanauit miſere lamentabantur, quoniam ipſæ tanquam puriores magis irreuerentiam templis, & Eccleſijs illatam ſentiebant.

B

C

1. *Ad Cor.7*

Simile.

Lucæ.2.

1. *Macha.1.*

Hæc præclara virtus non tantùm hominibus, & Deo mirabilis eſt, ſed etiam Dæmoni, qui cum ſit virginitatis proditor, virginitatem tā ti fecit, vt templum virginum Veſtalium Romæ haberet, quæ ſelectæ inter puellas erant, decem annos natæ, & ad triginta vſque annos in tem-

templo seruiebant, postea, si eis placuisset, tradebantur nuptui: sed pau A
cæ hoc faciebant, eo quod infaustissimè illis, quæ virum ducebant cõ
tingebat: quamobrem vsque ad mortem plures virgines templo Ve-
stali morabantur. Ecce versutus hostis, quibus præstigijs homines se-
ducebat, Deo optimo id permittente, quia idolis honorem lubentes
præstabant, Deum autem verum omnium conditorem & moderato-
rem sapientissimum, nullatenus, vt par erat colebant. Quanto vero
honore virginitas sit habita, in veteri testamento constat ex libro Le
Leuit.21. uitici, & ex libro Numerorum. Sat sit, quod sicut martyri laureola da
Nume.15. tur, sic & virgini; quanquam, Beato Augustino autore, virgintati prę
ferendum est martyrium. Est namque virginitas excellentissima in
genere castitatis, transcendit enim castitatem vidualem, & coniuga-
B.Tho.2.2. lem, vt Beatus Thomas docet.
q.152.art.5:

VIRTVS DIVERSOS HA- B bet gradus.

Matth. 13. QVoquens Saluator noster Iesus Christus apud Mathæum de terra bona recipiente semen ait: quod in ea aliud fecit fructum centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Valde distat in fructu semẽ quod cecidit super terram bonam. Vnde bonam terram, meliorem, & optimam inuenies. Bona est, quæ fructum reddit trigesimum: melior, quæ sexagesimum, optima, quæ centesimum. Tres gradus hic tanguntur, qui in qualibet virtute possunt demonstrari, vt in virtute fortitudinis, vel patiẽtiæ potest verificari. Primus gradus est, quãdo propter bonum virtutis aliquis sustinet cõ
Ad Heb.10 stanter detrimentum in exterioribus bonis. De quo B. Apostolus ad C
Hebræos scribẽs ait. Rapinã bonorũ vestrorũ cũ gaudio suscepistis. Se
cundus, quando sustinet patienter vulnera proprij corporis. De quo
2.Ad Cor.11 idem Apostolus ad Corinthios scribens ait. Sustinetis siquis in faciẽ
vos cædit, siquis deuorat. Tertius est, quando propter virtutem susti-
net etiam martyrium. Virtus initio difficilis, sed in progressu suauis
Ad Heb.12 est: hinc B. Paulus ad Hebræos scribens ait. Omnis autem disciplina
in præsenti quidem, hoc est in principio, videtur non esse gaudij, sed
mœroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis reddet iusti-
tiæ. Hinc sponsa in Canticis: Mandragoræ, inquit, in portis nostris de-
B. Aug. lib. derunt odorem suum. Mandragoræ autem, (vt Beatus Augustinus
22.cõtra Faustum. c. 86. ait) poma quædam pulchra & odorifera sunt, acerba tamen, & insi-
pida. Quibus præclare virtutum actiones conuenienter designan-
tur, quæ in portis, hoc est in totius mundi theatro, per prædicationẽ
Euangelij præbent odorem. Quæ tamen cum odoriferæ, & pulchræ
sint,

A sint, amaræ tamen præsertim non exercitatis & assuetis sunt.

Beatus Bernardus ad milites templi ait. O vita secura, vbi absque *B.Bernar.*
formidine mors expectatur, imo & exoptatur cum dulcedine, & exci
pitur cum deuotione. Hæc vita, quam hic sanctus doctor laudat, vita
est ornata virtutibus, quam vt in plurimũ sancti religiosi in claustris
degunt. Ideo autem virtus difficilis est, quia in medio ita consistit, vt
quocũque te inclinaueris à veritatis tramite deuies. Quare per virtu-
tis iter tanta cura ingredi debemus, quanta qui per funem aliquem
in sublimi positum in publicis spectaculis procedunt: quia si vel leui-
ter à medio declinent præcipites ad ima ruunt: Sic igitur à virtute ca-
dit, quisquis à media illa semita deuiat.

In Ecclesiastico dicitur: Quasi is, qui arat, & seminat accede ad illã, *Eccles.6.*
& sustine, ideſt, expecta bonos fructus illius: in opere enim ipsius exi
guũ laboris, & cito edes de generationibus illius, ideſt de fructibus.
B Cicero secundo de oratore inquit: virtus est perse ipsa laudabilis, & *Cicero.*
sine qua nihil laudari potest. Idem. Ea virtus videtur præstantis viri,
quæ est fructuosa alijs, sibi autem laborioſa.

Virtutis efficacia.

VIrtus vero peccati lex: inquit B. Paulus ad Corinthios scribens. *1.Ad Cor.15*
Quod perinde est ac si diceret. Virtus peccati frænũ est. Lex enim
secundum iuris consultos est æquitatis iniquitatisque regula, agendi- *L.nam.ff.*
que mẽsura, iustorũ regula, & iniustorũ, mẽsuraq; nostrarũ actionũ. *de leg.*
Quæ diffinitio ingenere virtuti adaptari potest. Cũ enim hic S. Apo
stolus dicat virtute legẽ, & frænũ imponi peccato, & facere, ne vltra
gradi possit, &, vt idem ait, per legem enim cognitio peccati, quia lex
prohibet peccatum, sic per virtutem, sicut per legem possumus cogno
scere peccatum, quia oppositа iuxta se posita magis eluceſcunt, & con *Ad Rom.3*
C trariorum eadem est disciplina. Superbia humilitate apparet: inuidia
charitate; liberalitate que auaritia detegitur. Hæc autem verba inquit
Beatus Apostolus, postquam dixerat. Stimulus autem mortis peccа-
tum est. Ergo si virtus lex, & frænum peccati est, quo mors contra
nos armata venit, mediante virtute omnia huius inimici nostri arma
extrahere possumus.

Si esset in regis Christiani potestate, Turcam acerrimum eius ini-
micum armis expoliare, quam solertiam in eo spoliando, vt eum vin-
ceret, & de illo triumpharet, adhiberet? In nostra igitur est potestate
inimicum nostrum & aduersarium, armis exuere, quibus nos ado-
ritur, & bellum infert, videlicet peccatis. Quare ergo virtutibus
ei bellum inferendo, armaque detrahendo negligentes erimus, ne
cum nos adortus fuerit, illum timeamus? Inimicum enim inermem
nemo est, qui timeat. O quantum erit Christiano homini solaminis,
cum

cum Deus illum ad se vocauerit, & ex hoc sæculo nequam educere A
voluerit, se ipsum virtutibus diuersis armatum, ornatumque inuenire, mortemque sine armis aduersus eum insurgere, quæ nec minimum quidem peccatum in eo videt, de quo pœnitentia non egerit, vt Diuus Hilarion animæ suæ dicebat, videns mortem per ianuam cellæ eminere: Egredere anima mea, aiebat, egredere quid times? Octuaginta annis seruisti Deo, & times? Quid, dicite mihi, faciet ille miser, qui vnicum tantum diem in Dei seruitium non consumpsit, si qui octuaginta annis Deo obsequutus fuerat, cum morte congredi formidabat? Ideo armis nosmetipsos quam citius muniamus, sumentes scutum fidei inquo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sed est notandum virtutes morales talis qualitatis esse, vt vna virtus moralis in homine esse non possit, nisi in eo omnes virtutes
Ad Ephe. 6 morales vnitæ fuerint. Non enim potest quispiam castus appellari, nisi habeat virtutem iustitiæ, fortitudinis, & prudentiæ. Loquor de vir- B
tutibus moralibus, nam de Theologalibus apertum est, quod fides po
Mag. & Doctores. in. 3. d. 36. test esse sine charitate. Magister sententiarum & Doctores in tertio,
B. Tho. 1. 2. q. 65. art. 1. ac Diuus Thomas de hac materia connexionis virtutum agunt; & relictis opinionibus breuiter dicendum est, quod quantum ad habitus (qui cum frequentia actuum generantur) bene potest vna virtus esse absque alia, & ita intelligitur opinio Scoti. Nam cum quis actus castitatis, & non iustitiæ facit, habitum castitatis & non iustitiæ eum facere dicimus. At vero quantum ad conseruationem cuiuslibet virtutis, omnes sunt connexæ. Exempli gratia. Qui fuerit perfecte castus potius mori debet, quam honestatis virtutem amittere: sicut plurimæ virgines, & martyres fecere; idcirco oportet, vt virtutem fortitudinis habeat: vt autem sit perfectè castus non debet largitionibus, vel omnibus mundi thesauris cõmoueri ad hoc, C
vt castitatem amittat, ideo virtutem liberalitatis ipsum habere oportet: ad conseruandam autem castitatem opus est in aliquo casu omnes suas diuitias vendere & id, quod secũdũ iustitiã creditoribus debet, restituere, ne hac occasione audeant illã solicitare ad castitatẽ amittendã: ideo licet ostiatim mẽdicare cogatur, hoc facere debet. Secundum hanc cõsiderationẽ omnes virtutes cõnexas esse asserimus: & in hoc
Cicero. lib. 2. Tusculanarum quæstionum. sensu intelligẽdũ est id, quod Tullius in Tusculanis inquit. Si vnã virtutẽ confessus es, te nõ habere, nullã necesse est, te habiturũ. Quod verũ est nõ quãtũ ad habitus, qui ex actibus generãtur, sed quãtũ ad cõseruationem cuiustibet virtutis, vt expositum est. Vel etiam alite. Virtutes sunt connexæ quantum ad denominationẽ subiecti. Sicut enim niger Æthiops non dicitur albus licet habeat dentes candidos: sic non potest quispiam nuncupari virtutis studiosus propter vnam dun taxat virtutem vel duas, si tamen ei aliq deficiant. Sic intelligẽdus est

Beatus

AB. Augustinus, qui ait. Virtutes, quæ sunt in animo humano nullomodo separantur ad inuicem. Et Beatus Gregorius in Moralibus inquit. Vna virtus sine alijs aut omnino nulla est, aut imperfecta est, videlicet quantum ad perfectionem subiecti, quod non est absolute virtutis studiosum, sed ex parte. In hoc damnatur insolentia, & iactantia aliquorum Christianorum, qui, cum vnam duntaxat virtutem habeant, dicere solent. Saltim non dicent homines, me esse lusorem cum alioquin isti, qui ita se iactant, alia quam plurima vitia habeant: y assi si no dixeren, que eres jugador, diran, que eres dissoluto en comer, y beber, y en otros vicios. Por esto mandaua Dios, que en la vestidura del sacerdote estuuiessen brosladas no lirios, ni rosas, sino granadas. Quoniã in multitudine, & vnione granorum, quæ sub cortice ipsius mali granati existunt, significatur vnio, & connexio omnium virtutum, quas sacerdos habere debet, vt omnes ex eo illas addiscant. *B. Aug. lib. 6. de Trinitate.* *B. Greg. lib. 13. moraliũ.* *Exod. 28.*

Virtus indumentum est animæ.

BVIrtutes animæ sunt indumenta. Per quadraginta annos, quibus Israelitæ per desertum ambulauerunt, non fuerunt ruptæ vestes seu indumenta eorum. Sic nos, dum in hac vita commorati fuerimus, vestes animæ, videlicet virtutes sanas, integras, ac mundas obseruare debemus: Idcirco in Apocalypsi dicitur. Omni tempore vestimẽta tua munda sint. Hæc vestimenta animæ sunt contraria vestibus corporis: *Simile.* nam vestimenta corporis quanto magis vsui sunt, & magis portantur, magis consumuntur, & conteruntur, & si per humum trahantur, omnino destruuntur. At vestes animæ, quanto magis vsui sunt, tanto illustriores apparent, y si las arrastrays por el suelo por humildad, son mas vistosas, y mas hermosas. Las del cuerpo guardadas, quanto mas finas son, mas entra en ellas la polilla, que nace de las mesmas ropas, y las destruye: y en esto son semejantes a las virtudes del alma, que si las estimays mucho, y os preciays mucho dellas por jactancia luego se cria en ellas la polilla de la vanagloria. Seruus Salomonis fuit Ierobam, & hic à domo Domini sui decem tribus abstulit; itaque ex ipsa domo exiuit, qui eam destruxit. Moyses etiam seruus fuit, ac filius adoptiuus filiæ Pharaonis, & hic Ægyptum, ac domum ipsius Pharaonis euertit. Del monte nace quien le abrasa: y de la ropa el gusanillo, que la rompe. Sic ex virtute nascitur inanis gloria, quæ ipsam virtutem destruit. Idcirco eam humilitate oportet munire & circumuallare. De virtutibus loquitur sponsa quando sponso dixit. Trahe me post te; curremus in odorem *Cant. 1.* vnguentorum. Virtutes appellat vnguenta, quoniam medicinales sunt: castitas enim medicinalis est, similiter oratio, eleemosyna, patientia, quæ medicinam animæ afferunt, & illam ab ægritudinibus curant.

rant. Sed quem odorem habent hæc vnguenta. Huelen a cielo y a glo- A
ria, y a Dios, y tras estos vnguentos se ha de correr con feruor, quod
quidem anima per se efficere nõ potest, nisi à diuino fauore adiuta fue-
rit, ideo ait. Trahe me post te. Satis bene intelligebat Eliseus Propheta
4. Reg. 2. hunc fauorem sibi opus esse, siquidem magistro suo Heliæ dixit. Fiat in
me spiritus tuus duplex. Vbi alia translatio, quæ hoc magis exponit, sic
habet. Fiat in me duplex portio spiritus tui, idest, De las tres partes de
spiritu que tu tienes, me contentare yo con las dos para correr tras los
vnguentos del cielo.

Virtutis meritum.

Prouerb. 8. IN virtutibus reperitur Deus. Atque ita in prouerbijs ipse ait. In vijs
iustitiæ ambulabo, vt ditem diligentes me, & thesauros eorum re-
pleam. Vultis scire, per quas vias Deus ambulet, & in quibus rebus mo
ratur. In vijs iustitiæ, in virtutibus, in eleemosyna in ieiunio, in oratio- B
ne &c. Ibi me inuenietis, vt ditem diligentes me. Vbi alia litera ait. Vt
ditem in eo, quod sum. Mecum eos ditabo, & me ipsum eis, qui me dili
gunt, dabo, & thesauros eorum repleam. Vbi thesauros idem significat. Quod archiui, & thecæ. Quod perinde est ac si diceret, Dabo eis me
ipsum, vt omnes sinus eorum, ac potentias impleam, videlicet intellectum quadam diuina cognitione, voluntatem charitate, memoriam
gratitudine, oculos honestate, manus liberalitate, eos veritate, & laudi
bus diuinis. O Benedictus, & glorificatus sit talis Deus, qui tanta libe-
ralitate vtitur in eos, qui ipsum diligunt: fælices illi, qui diligentes eũ
per vias iustitiæ ambulant, ieiunant, orant, injurias perferunt, & in om
nibus his vijs hunc liberalissimum Dominum, qui eos ditat, inueniũt.

Virtutis præmium.

Prouer. 3. VIrtuti debetur omne bonum: atque ita de iusto in Prouerbijs dici- C
tur. Longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ,
& gloria. Viæ eius, viæ pulchræ: omnes semitæ eius pacificæ. Vbi aper-
te ostenditur, quod Deus ijs, qui se virtutibus tradunt, & committunt,
bona spiritualia, ac temporalia elargitur. Et ita sacra scriptura inquit.
Seruite Domino, & benedicet aquam vestram, & panem vestrum, vbi
alia litera habet. Et fortunabit panem vestrum, & aquam vestram &c.
Todo lo hara abũdante, sabroso, y dichoso. Fælix enim est panis, qui iu
stum, & non peccatorem sustentat

Virtus discretionis.

Leuit. 21. IN Leuitico sic præcipiebat Deus. Non offeret panes Deo suo homo
Simile. qui fuerit paruo, vel grandi, vel torto naso. Nasus est organum olfa-
ctus,

A ctus, per quem intelligitur discretio, seu prudentia: ratio huius meta-
phoræ est, quoniam sicut canis venaticus, quando prædam ab oculis
amisit, illam nihilominus sectatur solo olfactu, & indagatione, & licet
plurimæ sint viæ inter eas scit discernere & cognoscere viam, qua præ
da fugit, & alijs relictis ipsam duntaxat sequitur. Hoc modo id, quod
in animalibus efficit olfactus, in hominibus prudentia operatur: illa
enim nos docet iter, quo virtutes indagare, & obtinere debemus. Hoc
autem iter virtutis in duobus consistit: alterum est extrema fugere, &
per medium incedere: alterum vero est scire opera nostra in bonum fi-
nem dirigere. Sine his duabus circunstantijs nullum opus licet ex se
bonum sit opus virtutis meretur appellari. Sic Beatus Bernardus super B. Berna. ser
Cantica testatur dicens. Tolle discretionem, & virtus vitium erit, hoc mone. 49. su
est. Si in exercitio virtutum medium non seruatur, nec bonus finis ha- per. Cant.
B betur (in quo consistit discretio, & prudentia) hæ virtutes in vi-
tia conuertentur. Non loquimur hic de Theologicis virtutibus maxi- B. Berna. li.
me de charitate, de qua idem Diuus Bernardus inquit. Modus diligen- de diligendo
di Deum est supra modum diligere: sed loquimur de virtutibus cardi- Deo:
nalibus. Dadme vn hombre limosnero, y no tenga en la limosna discre
cion, porque no guarda el medio, y da a vn pobre mas de lo que ha me
nester, que si le bastan diez le da ciento, y dexa de socorrer otras neces
sidades, ni guarda el fin, que es Dios, sino da propter retributionem.
Nunquid hæc eleemosyna erit meritoria, aut erit actus virtutis. Respõ
det B. Bernardus dicens. Tolle discretionem, & virtus vitium erit, non
enim qui hoc fecit medium seruauit, nec opus istud in bonum finem
dirigere scivit.

Si prælatus omni cum rigore subditum punit, aut in correctione
C delinquentium sit remissus si finis eius non tendat in hoc, vt subditus
delinquens corrigatur, nũquid hoc supplicium seu correctio erit actus
iustitiæ punitiuæ. Tolle discretionem, & virtus vitium erit. Aut enim
faciet huiusmodi prælatus iniustitiam, si subditum, plusquam opor-
tet, puniat, aut relaxationem committet, si minus puniat, quam
mereatur subditus: aut denique hic erit actus iræ, vel vltionis, si in-
tentio eius fuerit mala. Pongamos que guarda vno tanto silencio, que
quando oye a sus feligreses murmurar, o blasphemar, no los reprehen-
de, estando obligado a ello. Nunquid illud silentium erit virtus. Mini-
me profecto, sed potius erit peccatum. Vnde Isaias Propheta inquit, Isai. 6.
Væ mihi quia tacui. Merito ergo præcipiebat Deus, vt homo qui na-
sum paruum aut minimum haberet, ita vt corpori non proportiona-
retur, vel etiam qui tortum nasum haberet, ad sacerdotium non pro-
moueretur, vt hinc aperte intelligamus, quod ille, qui non habuerit
discretionem (quæ non consistit in extremis, sed in medio, & in
hoc quod quis opera in bonum finem dirigere sciat, & intentio-

nem tortam seu malam non habeat) altissimi Dei ministerio, aut offi- A
cio indignus erit.

Virtutis profectio.

CRescere debet semper quisque in virtute, atque sibi persuadere, quod quamuis diuturnam vitam contingeret, semper tamen virtuti insistendum sibi esset: atque ita non solum præmium consequeretur eorum operum, quæ fecit, verum etiam eorum quæ facere intendebat. Hoc voluit significare Ecclesiasticus in illis verbis. Cum consummatus fuerit homo tunc incipiet.

Eccle. 18.

Sapien. 4.

Item sapiens ait. Consummatus in breui expleuit tempora multa. Vera quidem virtus finem nescit, tempore non clauditur. Nunquam iustus arbitratur se comprehendisse, nunquam dicit. Satis est: sed semper esurit, sitit que iustitiam, ita vt si semper viueret, (vt ait Beatus Bernardus) semper, quantum in se est iustior esse contenderet, semper de bono in melius proficere totis viribus niteretur, Nõ enim ad annum, vel ad tempus instar mercenarij, sed in æternum diuino se mancipat famulatui. Audi denique vocem iusti: In æternum non obliuiscar iustificationes tuas Domine. Proinde iustitia eius manet non aliquanto tempore, sed in sæculum sæculi: Sempiterna itaque iustus esuriens sempiternam meretur refectionem: & licet in breui commoretur tempore, iudicatur tamen expleſſe tempora multa pro virtutis perpetuitate: Quo denique pacto temporis breuitas bonorum præiudicet perpetuæ deuotioni, quæ pertinacem reproborum malitiam excusare non sufficit? Ob hoc enim proculdubio inflexibilis, & obstinatæ mentis punitur æternaliter malum, licet temporaliter perpetratum, quia quod breue fuit tẽpore vel opere, longum esse constat in pertinaci voluntate, ita vt si nũquam quidem moreretur, nunquam velle peccare desisteret, semper viuere vellet, vt semper peccare posset. Proinde potest, & de isto per contrarium itidem dici: consummatus in breui, expleuit tempora multa, quod merito multorum, imo omnium temporum receperit vicem, qui nullo tempore voluerit mutare intentionem. Itaque indefessum proficiendi studium, & iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur. Quod si studere perfectioni perfectum est, profecto nolle proficere defecere est.

Psalm. 118.

Psalm. 111.

B

C

VITA HVMANA MILITIA EST SVPER TERRAM.

Iob. 7.

MIlitia est vita hominis super terram, & sicut dies mercenarij dies eius: inquit Iob. Meritò vita hominis militia nuncupatur, & sicut dies mercenarij dies eius, quia si pecunias congerere velis, alteri eripias.

A pias necessarium est, si dignitate, & honore fulgere, apud alterum preces fundere, & supplicare, ita vt qui præire cæteros honore cupis poscendi humilitate vilescas. Potentiam si adsequeris, subditorum insidijs eris obnoxius, & multis denique periculis subiacebis. Si gloriam appetis per aspera quæque distractus nunquam eris securus. Quod si vo luptuariam vitam degas, quis eam ob rem te putet esse fælicem, quod tui vilissimo mancipio non sine summo dedecore per omnia inseruias; quæcunque igitur ad beatitudinem in hac vita mortalibus viæ necessariæ videntur deuiæ profecto sunt, neque eò perducere quemquam nostrum possunt, ad quod se perducturas pollicentur. Quod si hæ, quæ nobis videntur necessariæ ad beatitudinem viæ, vt diuitiæ, honores, dignitates adeo nostrorũ animorum sitim sedare non possunt, vt curis potius, & multis satis laboribus exerceant nec aliud ex his rebus consequamur leuamentum, quam quod solent milites, qui stant pro acie, & semper agunt excubias aut quam solent, mercenarij, qui alieno in
B opere desudant facile perspicitur verum esse, quod inquit Sanctus Iob, militiam esse vitam hominis super terram, & mortales omnes similes esse mercenarijs, qui labores semper, & anxietudines præsentes habeãt præmium autem laboris, & afflictionum spe tantum siue expectatione possideant. Nam quæ summis Philosophis videbatur suprema hominis fœlicitas, diuinorum videlicet contemplatio, neminem in hac vita posse reddere fœlicem dubitandum non est, cum istius modi cognitio postulet supremum cognitionis gradum humanæ mentis, ad quem nemo vnquam peruenire in hac vita potest, tum propter corporis molestias, & necessitates quæ ipsam mentem deprimunt, & illius aciem vehementer retundunt, tum propter summam vitæ breuitatem, postulat enim hæc diuinarum rerum cognitio longissimum tempus & non tantum totum ipsum hominem. Plerique autem ex hac vita infantes
C iuuenesque decedunt, atque inter ipsum ætatis florem decerpuntur. Quid quod nos etiam militum ac mercenariorum more intellectus, & mentis imbecillitas vehementer excruciat, cuius cognitio, atque sapiẽtia per angustissimos, & fallaces sensus percipitur, intra quorum limites possunt esse paucissima: adeo vt (quemadmodũ docet rerum vsus) multis in rebus decipiatur frequenter, & falsa pro veris amplectatur. Quo fit, vt ratio ipsa atque mens magnis cum laboribus, neque sine salutis, ac vitæ dispendio, vel exiguam partem huius diuinioris sapientiæ, assequi possint. Accedit ad hæc, quod affectus ipsi, quibus ratio tanquam tyranno, & satellitibus raptatur, frequentissime nos à diuinorum contemplatione auocant, adeo, vt qui aliqua diligentia atque cura huic diuinæ sapientiæ incumbit aduersus affectus hos, militis instar pugnare debeat, atque vt mercenarius, solet præ nimio labore sudorẽ excutere, Quæ igitur ab hominibus fœlicitas, & beatitudo creditur,

militia profecto est. Et tanquam mercenarij labor, qui alterius agro de
A fodiēdo defatigatur. Sed ob eam rem fortasse inuictissimus miles Iob,
longeq; exercitatissimus humanā vitam militiam appellat, & mercena
riā, tum propter frequentes pugnas aduersus corporis morbos, & ægri
tudines, & molestias quas ipse tolerabat, tum vero maxime propter spi
ritualia bella, quæ semper imminent in hac vita, quæ magis sunt cruē
ta atque periculosa: nā semper excubant nequissimi dęmones in nostrā
perniciem armati mille dolis, milleque nocendi artibus instructi. Tū
præterea mundus hic à dextra, læuaque à fronte, à tergo multis modis
nos oppugnat. Postremo denique intus in ipsis animæ penetralibus
hostem circūferimus plusquam familiarem, plusquam domesticū, quo
vt nihil est iterius, ita nihil periculosius: hic est verus ille, & terrenus
Adam, quem neque arcere vallo licet, neque castris exigere fas est. Cū
ergo distringamur omnes externo, internoq; bello corporeo spirituа-
B li, periculoso, difficili ancipiti, iure S. Iob calamitosam hanc vitam, mi-
litiam appellat. Sed & illud habet venustatis gratiam, quod vt homi-
nem militem appellat: ita etiā & mercenarium. Nam qui mercenarius
est, alieno in fundo, aut agro laborat: sic mortales omnes, qui peritura-
rū rerum solicitudine angimur, & pro tuenda corporea vita nunquam
non laboramus, mercenarij sumus. Nā ea, quæ maxime præstolamur, &
amamus quorū studio tenemur, circa quæ diebus, noctibusque labora-
mus, nostra non sunt, sed aliena: Quodvel eo argumento conuincitur,
quod quæ propria sunt cuiusque nostrū, nullo vel casu, vel fortunæ im
petu nobis eripi possunt. Hoc argumento ducti veteres Philosophi bo-
na ea, quæ fortunæ dicūtur aliena iudicauere. Qui ergo vel diuitijs cō-
gerendis, vel adquirendis honoribus, & dignitatibus omnem operam
dat, velit, nolit, mercenarius vtiq; est, qui alienis in rebus labores collo
cat, quas paucos post dies alijs relinquet. Deinde illud propriū est mer
C cenarij ne dies vacuus labatur ab opere, ne fortasse cū dies inclinaue-
rit, & ad finē accesserit, expectato fraudetur pręmio. Hortatur itaq; nos
cælestis spiritus cū mercenarios appellat, vt singulis tęporis partibus
manus inijciamus, neq; vnquā pendeamus ex crastino, cōsiderātes nos
in possessione huius vitæ à summo Deo missos esse, nō vt otio torpea-
mus, sed expectemus semper præmiū nostrorū laborū, cuius sola con-
1. Cor. 4. templatio leuiores faciet huius vitæ molestias, vt B. Paulus aiebat, qui
huius vitæ afflictiones leues, & momētaneas appellabat; mercedē autē
laborū, gloriæ pōdus, quo illius exprimeret magnitudinē. Duplici au-
tē ex causa humanæ mētis appetitio futurā vitā semper expectat; tum
propter afflictiones, & molestias vitæ præsentis, tum propter boni defe
ctū, quod in hac vita ad cumulū nunquā peruenire potest. Quocirca ad
has causas, & rationes explicandas subiecit Sanctus Iob. Sicut ceruus
desiderat vmbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui:

sic

A sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumerauī mihi.
Nam appellatione vmbræ more sanctarum scripturarum quietē, ac fœ
licitatem significare voluit. Vt enim in literis sacris æstus appellatio,
quæ frequentissima est labores omnes, & afflictiones vitę huius signifi
cat: vt sponsa in Canticis: Ostende mihi vbi pascas, vbi cubes in meri-
die. Non cadet super eos sol neq; vllus æstus, quoniā priora transierūt, *Cantic. 1. & Ioannes in Apoca. 7.*
nō secus, & ipsa vmbræ appellatio supremā quietē, à laboribus iure de-
signat. Hic vero in Hebræo habetur, sic veluti in hæreditatē accesserūt
mihi menses vacui, & noctes laboriosæ constitutæ sunt mihi. Pulcher-
rime profecto totā humanæ vitę rationē depinxit vacuitatē, & laborē
cōmemorando, siue vacuos mēses, & noctes laboriosas. In eū enim fine
humanæ mētis appetitio, & desideriū incūbit, vt impleri possit aliqua
ratione. Nā ea in re potissimū humanæ mentis fœlicitas posita est quæ
B aperta diuinitatis cognitione constat, quod omnes nostras appetitio-
nes implet: quæ quoniam in hac vita impleri non possunt vllo pacto,
summis etiam laboribus adhibitis: iure totam vitam, & menses va-
cuos, & noctes laboriosas appellat. Non implent diuitiæ, & opes desi-
deria nostra.

Nam si eos interrogemus qui diuitijs affluunt, fatebuntur profecto
multa inter abundantissimas opes sentire, quæ eorum animos vehemē
ter confundant, & vacuos esse ostendant. Hinc facile liceat conięctare,
quid sit, quod sacrę literę frequenter insinuant, cum de summo Deo lo
quuntur, cui hanc humanæ mentis satietatem, & impletionem frequē
ter tribuunt vt in Psalmo. Qui replet in bonis desideriū tuum. Esaias, *Psalm. 102. Isai. 49.*
& in Apocalypsi. Non esurient neq; sitient amplius. Vt intelligas supre
ma illa fœlicitate nihil fore vacuum, aut inane, nihil laboriosum. Illud *Apoca. 7.*
C profecto exprimitur quod Regius vates dixit. Qui replet in bonis de-
siderium tuum. Nulla erit itaque ibi agitatio humani animi, vbi omnia
in vno Deo repposita inueniet. Denique de saturitate fœlicitatis illius
vbi nihil erit inane, nihil vacuum, regius vates dixit. Inebriabuntur ab
vbertate domus tuę. Quo loco fœlices mentes, nō plenas tantum, sed *Psal. 35.*
& ebrias appellat.

Vitæ Breuitas.

Iob. 7. DIes mei velocius transierunt, quā à texente tela succiditur; inquit Sanctus Iob. Quibus verbis eleganter explicat humanę vitę cō-
ditionem, & imaginem quandam nostris oculis contemplandam
obijcit. Totum ergo tempus, quod hic viuitur textoris operi, siue
telę assimilatur. Nam vita nostra quo maiora suscipit augmenta, eo ma-
gis ad interitū festinat. Nā cum exacta tempora prętereunt, futura bre-
uiantur, & de vniuerso vitę spatio eo pauciora fiunt, quę veniunt, quo
plura sunt, quæ transierūt. Eleganter D. Gregorius super hunc locū, te-

B. Gregor. super hunc locum. Simile.

la infra supraq; ligata duobus linis innectitur, vt texatur: Sed quo inferius iam texta magis inuoluitur, eo superius texēda magis deplicatur: vt vnde se ad augmentum multiplicat, inde sit minus, quod restat. Sic vitæ nostræ tempora, & transacta quasi inferius inuoluimus, & vētura à superiori deplicamus, quia quo plura fiunt præterita, eo minus esse incipiunt futura. Et quoniam ad explicandā vitæ humanæ fugacitatē proposita metaphora vix sufficit, non dixit Sāctus Iob, Dies mei pari velocitate transiere qua à texente tela succiditur, sed velocius (inquit) transiere ac si dicat, multo maiori festinatione vita decurrit, & labuntur anni, quā à texente tela succiditur. Namq; tela nonnihil patitur moræ cū tamen vita ipsa sine vlla tarditate semper festinet. Textor enim, dum bibit, dum dormit, dum cōfabulatur, ab opere textorio discedit; humana vero vita nunquam non consumitur. Neque enim vnquam ita quiescimus, vt ab ipsa viuendi ratione tanquam ab opere discedamus. Nam bibentes, dormientes, ludentes, semper viuimus & vitā ipsam insumimus, & ad finem vitæ semper festinamus, & celeri cursu ad mortem etiam dormientes imus. Hebræa autem sic sonare videtur: dies mei leuiores sunt radio textoris, & cōsumpti sunt absque vlla spe. Quod etiam gratiam venustatis videtur habere ad exprimendā humanæ vitæ fugacitatem. Vt enim radius textoris incredibili velocitate decurrit, citro, vltroque per quem subtegmen stamini miscetur: ita etiam & humana vita incredibili velocitate fugit. Et vt textoris radio subito, ac celerrime staminis fila singula sub tegmine miscentur: ita & tēporis momentis, horis, diebus, & mensibus celerrime labentibus, & accedentibus præterit tota vita humana, & conficitur, & celerrime finitur. Habes itaque in radio, vitæ celeritatem, in filis vero imaginem quandam dierum, ac mensium: Vt hinc videatur desumptum, quod ab antiquis poetis decantatum legimus de tribus sororibus, quas Parcas appellauere quod nemini parcant: quibus à Ioue concessum est, vt humanam vitam filorum, & staminis instar deducant, & abrumpant cum libet. Inquit ergo Sanctus Iob. Quæ nam mihi præsentis fœlicitatis expectatio iam esse poterit, cuius tota pene vita instar radij textoris summa velocitate aufugit, & consumpta est absque spe vlla: nullum enim fœlicitatis genus in hac vita, sine vita expetendum est: imo inter reliquas fœlicitatis corporeæ partes summi Philosophi longiorem vitam reposuere. Et inferius inquit. Memento quia ventus est vita mea. Vt enim ventus cum magno impetu pertransierit, nūquam reuertitur; Ita etiā & de humana vita statuendum est, quæ semel delapsa nunquam ad eādem faciē redibit. Sic & egregius vates de imbecillitate hominis: Recordatus est, inquit: Quia caro sunt, spiritus vadens & non rediens, hoc est vēto rū flatus, qui in partē aliquam incitatus, nunquam amplius reuertitur. Et alibi humanā vitam similem facit flanti vento ac celeriter discurrēti. Re-

Psalm. 77.

A ti. Recordatus est, inquit, quoniam puluis sumus homo sicut fœnum dies eius, tanquam flos agri, sic efflorebit: quia spiritus pertransibit in illo, & non subsistet, & non cognoscet amplius locum suum. A similat ergo humanam vitam rebus leuissimis, & fugacissimis pulueri videlicet, fœno, ac floribus, ac deinde discurrenti spiritui siue flatui, siue vēto, cuius cum pertransierit, nullum possis deprehendere vestigiū. Atque hæc adducit Propheta tanquam certissima argumenta diuinæ beneuolentiæ erga mortales, ac si dicat. Probe nouit artifex rerum quale sit opus suum: non ignorat ille nostrā imbecillitatem, ob eamque rem pronus semper est ad præstandam indulgentiam, ac remissionem peccati. Eodem igitur argumento oratione ad Deum conuersa vtitur sanctus Iob dicens. Recordare obsecro domine, quia ventus est vita mea, & non reuertetur oculus meus, vt videat bona. Hoc est, nunquam amplius huius vitæ faciem aut seriem mortalium rerum videbo: neque
B me præterea oculus hominis aspiciet. A si dicat: nunquam amplius ad similes hominum conuictus, similesque consuetudines reuertar: vt ego neminem iterum mortali oculo videbo, ita neque me corruptibilis aspiciet oculus. Sapienter vero, satisque Philosophice oculis ac videndi facultati totam vitæ rationem accommodat. Nam quæcunque huius vitæ oblectamenta scriptura sacra oculis tribuere solet, tanquam sensui, qui in humano corpore principem tenet locum, & rationi coniunctior est.

Psalm. 102.

Vitæ cursus.

D Ies mei velociores fuerunt cursore, fugerunt, & nō viderunt bonum: inquit Sanctus Iob. Elegantissime ærumnas, & calamitates piorum hominum sub propria persona lamentatur sanctus vir. Quasi dicat: non opus est ad aperiendam & explicādam rerum humanarum
C confusionem longe petere exempla: me ipsum ego in exemplum producam vt nulli obscurum esse possit. Principio, ego, quem nulla scelleris conscientia accusat, nunquam ea fœlicitatis parte vsus sum, quæ maxima censetur inter mortales, nempe diuturnitas. Parum enim iuuat, ad culmen te fœlicitatis humanæ peruenisse si inter ipsa initia florentis fœlicitatis tibi è manibus eripiatur. Nihil enim fœlix iure, ac beatum appellari possit, quod non sit diuturnum, aut quod vno temporis momento euanescat nullum sui relinquens vestigium. Videtis me (inquit) prope extremum halitum constitutum, atque exacti dies velociores fuerunt cursore perniciissimo equo insidente: vix enim horam aut momentum fuisse videtur totum hoc tempus quod transegi. Itaque id, quod mortalibus lōge gratissimum videtur, nempe vita, adeo angusta fuit, atque breuis, vt instar cursoris rapidissimi aufugerit. Dicetis fortasse me in hoc breuissimo vitæ cursu magna habuisse oble-

Iob. 9.

ctamenta,& vitæ fustentationes, quæ meum animum recreare potuerunt. At qui fugerunt potius (inquit Iob) neque viderunt bonum, nihil solatij per totam vitam accepi. Neq; in tam exiguo vitæ cursu aliquam accepi consolationis partem: mæroribus semper, atque anxietudinibus plenus fui. Nam partim, cura rei familiaris, partim liberorum educatio, partim bellum illud exitiale, & plusquam ciuile quod inter carnem, & spiritum est, vt innumera alia omittam me multis modis conficiebant. Quæ mala, atque pericula aduersum pietatis cultores quam perpetuo insurgant, nemo ignorat. Duabus deinde similitudinibus appositissimis, & breuitatem humanæ vitæ, & vanitatem explicat dicens. Pertransierunt, quasi naues poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Naues enim leuissimis fructibus aut rebus onustæ currunt celerrime, tum propter leuitatem oneris, tum propter naturam mercium, quæ si diu seruentur, facile putrescunt: Quo fit, vt nautæ mercium natura, explorata iter, & nauigationem maxime accelerent. Elegantissima sane similitudo qua & fugacitas humanæ vitæ celeritate properantis nauigij explicatur, & quidquid in hac vita dulce, ac pretiosum existimamus, quidquid nobiscum circumferimus, vt dignitas, imperium, & fortunæ omnes eis mercibus comparatur, quæ breui tempore putrescunt, atque deficiunt: ita vt nullus iam sit earum mercium vsus nulla vtilitas. Poma sunt, (ait Sanctus Iob) corruptioni proxima, robur, & agilitas corporis, venustas, salus integra, & alia id genus, denique onusti in hac vita nauigamus, atque eis mercibus congerendis operam damus, quæ magnis periculis semper sunt expositæ. Hebræa vero videntur sonare sicut nauis voluntatis. Velocissimus reuera cursus esset nauigij, quod sola nautæ voluntate, ac nutu veheretur: paruo enim temporis momento huc, atque illuc traijceretur. Quibus elegantissime & vitæ humanæ, & vitæ præsentis momẽtanea fœlicitas exprimitur. Postremo inquit: & sicut aquila volans ad escam. Aquila inter cæteras alites pernicioris volatus est, tum vero maxime cursum, & volatum ipsum accelerat, cum vrgentissima fame infestatur, & lacentia cadauera odoratu percipit. Multo magis (inquit S. Iob) humanæ vitæ cursus ad mortem festinat, & (si rem, vt oportet, consideretis) etiam volantem, atque famescẽtem aquilam præ celeritate longissime superat. Illud vero, quod de se esca, aut fame inquit, videtur mihi pertinere ad explicandam vrgentissimam illam famem, quæ mortales omnes in hac vita conficit, & mortalium animas vrget, quæ breuiorem efficit vitæ cursum, cum satis per se angusta sit. Nam quis ignorat cupiditates illas, quæ nos partim ad perferendas voluptates, partim ad congerendas diuitias excitant, instar esse vrgentissimæ famis quæ humanæ vitæ cursum breuiorem efficit.

A

Simile.

B

Simile.

C

Vitæ

A

Vitæ fugacitas.

HVmanæ vitæ fugacitas, & inconstantia nulla potuit similitudine ad viuum magis exprimi, quam illis verbis Sancti Iob. Fugit, velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet. Nihil enim aut leuius, aut inconstantius vmbra. Primo vmbra nihil est, sed tantum lucis defectus: secundo nequit consistere vel vno temporis momento, sed nunc maior, nunc minor apparet: nec magis fieri potest, vt vmbra has mutationes, & vicissitudines nõ sentiat, quam perpetuos cæli motus cohibere. Aduolat infantia in pueritiã: si enim quæras infantiam, nulla est: Pueritia vero sensim migrat in adolescentiam: adolescens vero fit iuuenis, & si quæris adolescentiam: iam non est. Iuuentam occupat senectus. Quæris iuuenem, & miraris subito decussum florem gratissimum. Non ergo stat ætas nostra magis quam vmbra, & tanquã vmbra fugit, imo velocius vmbra. Deinde quemadmodum vmbræ à corporibus prodeũtes promouẽt suis spatijs, & nemo hoc sentit: ita de humana vita, & singulis ætatibus dicendũ est. Vmbræ quando lõgissimę sunt, subito pereũt, & vertuntur in tenebras: idẽ de vita humana, cũ accesserit ad metã. Præterea vt vmbra, quæ natura sua sequitur corp illo plerũq; apparet esse maior, cũ nihil prorsus sit, sed res omniũ vanissima: ita etiã de vita humana statuendũ est: atq; ita Sophocles homi nem appellabat spiritũ, & vmbram. Et Pindarus totam humanam vitam somnium vmbræ nuncupabat, duabus rebus leuissimis illam assimilans, quæ nullam habent subsistentiam. Ideo inter beneficia Dei enumerauit Eliphaz longitudinem vitæ dicens. Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo: ideſt non violenta, & immatura morte, sed graui, & veneranda senectute confectus è vita migrabis. Quod in sacris literis dicitur, mori senectute bona, & plenũ dierum sicut dicitur de Abrahã, de Dauid, & Tobia. De iniquis autem ait regius Propheta. Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos. Quod vero dicit, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo, perinde est ac si diceret: Cum iam matura seges, & optime constituta est. Aceruo autem tritici comparat virum bonum, quia congregabitur in horreum Dei, sicut Beatus Ioannes dicebat. Quanuis ergo vita inconstans sit, & fugacitatem magnã habeat, iustis multoties prolongatur: vt sicut aceruus tritici in tẽpore suo excusso puluere, & palea conferantur in horreũ Dei, licet aliquando ipsi viri iusti nimia afflictione confecti mortẽ ipsam optẽt, & deprecentur vt videre est in S. Iob, qui dicebat. Quis det vt veniat petitio mea, &, quod expecto, tribuat mihi Deus, & qui cæpit, ipse me conterat. Soluat manũ suam, & succidat me. Quasi ligatã Deus manum suã habere videtur, quia non percutit tota sua vi, cum non extinguit, nec animo

B

C

Iob. 5.

Gene. 25.
1. Para 29.
Tobiæ. 14.

Matth. 3.

Iob. 6.

interfi-

interficit eum,quem vulnerat. Optabat ergo sanctus vir, vt solueret A
manum suam Deus,& eum extingueret,vt ita finem faceret vulnera
di. Quod vt septuaginta explicarent,secundam huius versus partem,
quia in prima continebatur, prætermiserunt, & hanc addiderunt, sic
transferentes:in finem ne excidat me,ideſt,ne longo tempore me do-
lore cõficiat,sed finem cito mea morte percutiẽdi faciat. Similis phra
sis est illa Psalmi septuagesimi quarti.Vt quid Deus repulisti in finem?
Psal. 74. Iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ:ideſt. Vt quid tam longo
tempore nobis defuisti?

Vitæ consummatio.

Iob.15. DE impio apud librum Iob,dicitur.Ante quam dies eius implean
tur,peribit.Dies hominis implentur, cum vsque ad senectutem
viuit, quæ est ætatis terminus, & quasi peractio. Vnde pleni dierum B
obire in scriptura sacra dicuntur, qui ad summam vsque senectutem
Genes. 35. viuunt,vt de Isaac dicitur. Et completi sunt dies Isaac centum octua-
ginta annorum,& appositus est populo suo senex, & plenus dierum,
Peribit ergo impius,antequam dies eius impleantur: ideſt antequam
senectutem consequatur,quod de sceleratissimis hominibus,& grauí
bus vitijs implicatis intelligendum arbitror,qui peste,gladio,veneno
absumpti fere nunquam ad senectutem perueniunt: id quod Ecclesia-
Eccle. 7. stes declarare videtur dicens. Ne impie agas multum, & noli esse stul-
tus,ne moriaris in tempore non tuo:& Dauid inquiens. Viri sanguí-
num non dimidiabunt dies suos.Et quidẽ sacra scriptura,& alijs mul-
tis historijs memoriæ proditum est multos huiusmodi nefarios homí-
nes quam citissime obijsse.

Vitæ breuitas & miseria. C

Iob.14. DE homine inquit sanctus Iob, quod breui viuit tempore,& reple
Psal.38. tur multis miserijs:& vsque breui,vt regius vates quasi nihil es-
se dicat his verbis.Et substantia mea,quasi nihilum ante te.Vbi Sima-
chus loco substantiæ vertit vitam: & ita Beatus Hieronymus ex He-
bræo vertit.Et vita mea quasi non sit in conspectu tuo. Vnde ipsemet
inquit.Nihil fugacius vita huius sæculi,quam,dum tenemus, amittí-
mus.Quod etiam significauit Sanctus Iob dicens, vitam hominis mí-
litiam esse super terram?vbi verbum,militia,sicut & alibi significat tẽ
pus taxatum,quia ex iussu Dei non poterant homines militiam sequi,
nisi per certum tempus, videlicet à vigesimo quinto anno, vsque ad
Num.18. quinquagesimum:& ita inter homines axioma cõmune erat ad signifi
candum aliquod tempus determinatum dicere, militiam esse. Ex quo
hominibus erat in lege ex præcepto Dei inhibitum non sequi militiã
per totius vitę cursum,sed tantum per illud annorum spatium,fiebat,
vt ad

A vt ad significandum aliquod tempus breue vel determinatum,tot die
rum,vel horarum illud appellarent militiam.Et ita sanctus Iob dicẽs,
vita hominis esse militiã, voluit significare (vt Diuus Chrysostomus
perpendit) vitam hominis esse breuem,& coarctatam. Eleganter etiã
vitam hominis nauibus comparat dicens.Dies mei pertrãsierunt, qua
si naues poma portantes: & si naues:ergo mundus, mare tempestuo- *Iob.9.*
sum.Si naues ergo vita humana,vita breuis est. Si naues: ergo æstus,
& frigus,lassitudo,infirmitas,procellæ sunt, quibus quotidie concuti
mur.Litera autem Hebræa habet,naues voluntatis:hoc est naues, qua
rum celeritas est ad voluntatem nauigantium: quod paraphrastici Si-
machus vertit dicens: Similes nauibus festinantibus, vt homines in-
telligerent dies humanæ vitæ non solum esse naues sed naues veloci-
sissimas,quæ velut aues volant.

Vita humana rebus cito finibilibus comparatur.

B BEatus Gregorius ait.Vita nostra nauiganti similis est. Qui naui- *B.Grego. in*
gat siue stet,sedeat,aut iaceat,semper vadit, quia, impulsu nauis *registro.*
ducitur.Ita & nos,siue vigilantes, siue dormientes, siue iacentes per *Simile.*
momenta temporum quotidie ad finem ducimur. Et super illud Iob: *Idem li. 11.*
Nunquam in eodem statu permanet sic ait idem S. Doctor. Nostrum *mor.c.25.*
viuere est à vita transire. Hæc vero humanæ vitæ breuitas explicatur
in psalmo, vbi pro eo quod nos legimus: Ecce mensurabiles posuisti
dies meos,alius in hunc modum vertit:Ecce mensura pugillorum ter
minasti dies meos & æuum meum tanquam nihilum coram te.Mensu
ra pugillorum terminari dies hominis, dixit vt summam vitæ breuita
tem hoc verbo indicaret,breuissimum enim esse necesse est quod pu-
gillo contineri, & mensurari potest.

Notissima ephimeri historia est, quod animal quaternis pedibus to
tidẽ alis nascitur apud Hiponum Bosphori fluuium: vitam à mane &
C vesperam (vnde illi inditum nomen est) ducens,mane puer, meridie
iuuenis,senex vesperi,occidẽte solẽ commoritur: Vt multo plus tem-
poris ac laboris ad generationem,quam ad vitæ vsum natura illi impẽ
disse videatur. Demirari itaque tantum conditoris solicitudinẽ licet
dum in tam breuis vitæ animali,tot instrumenta,totque facultates po
suit,nam videt,audit,volat, ambulat. Sed hoc tamen in hoc ipso ani-
malculo mirabile est, quod cum tam breui spatio victurum sit non mi
nori studio momentaneæ vitæ necessaria conquirit, quam si aliorum
animalium more,diutius victurum esset. Hoc autem studium rideret,
homo breuitatem illius vitæ cum diuturnitate humanæ vitæ confe-
rens. At multo breuior hæc ipsa humana vita est Angelorum vitæ col-
lata, quare non minus Angeli inane studium nostrum, & cæcitatem
demirantur,aut miserentur,cum videant nos tanta cura,& solicitudi-
ne con-

ne congerendis opibus, & diuitijs cumulandis inhiare, quæ ad tam A
1. Ad Co. 7. breue temporis punctum necessaria sunt. Ideo Beatus Paulus inquit.
Hoc itaque dico fratres, tempus breue est: reliquum est vt qui vtuntur hoc mũdo tanquã non vtentes sint præterit enim figura huius mũ
B. Ambr. 6. di. Hæc autem breuitas tantis malis repleta est (inquit Beatus Ambro.
serm. 40. inquodam sermone) vt cõparatione eius mors remedium putetur esse nõ pœna. Nam ideo breuẽ illã Deus fecit, vt molestiæ eius, quæ prosperitate vinci, vel tolli non poterant, temporis exiguitate finirentur.

Vitæ breuitas iterum comparatur.

Psalm. 118. INtelligens Regius Propheta breuitatem huius vitæ quæ nõ annorum numero, sed dierum cõputari debet, quærit à Deo. Quot sunt dies serui tui? Non dicit: Quot sunt anni serui tui, sed dies, nõ enim an
Arist. lib. 5. de hist. ani- nua sed diuturna est vita humana. Refert Tullius in Tusculanis quæ- B
mali. ca. 19. stionibus ex Aristot. quod apud fluuiũ Hiponũ, qui ex Europa in Pontũ fluit, animalcula reperiuntur, quæ vnũ diem tantum artificialẽ pro termino vitæ habent, cum ortu quippe solis oriuntur, & cum occasu occidunt, & ideo vocantur Ephimeri, vnde febris Ephimera, quæ per diẽ tantũ vnũ durat. Sic ergo meditatur Tullius: Animalcula hæc hora meridiana iam sunt senectute confecta, hora vespertina decrepita, in occasu solis iã nõ sunt. Certè vita præsens æternæ vitę cõparata nec
Psalm. 89. dies, sed solũ momentũ est. Ideo in Psal. Quia duratio mortaliũ pro nihilo habetur, dicitur. Quæ pro nihilo habẽtur eorũ anni erũt. Et additur: nã sicut herba transeat: mane floreat, & transeat, vespere decidat in duret, & arescat, quod paraphrasis Chaldaica sic trãstulit, similes sunt operationes eorũ herbæ, quæ de mane floret & augetur vesperi iã decidit, & siccatur propter æstũ. Notãda sunt hic tria, quæ de hominis defectione dicũtur: primo quippe dicitur, decidat, secũdo induret, tertio C
arescat: Nõ enim solũ deficit vigor, sed induratur corpus succo, & humore exhausto: postea arescit. Obliuio vero huius breuitatis, & finis,
Ezech. 8. occasio prauitatis esse solet. Vnde Propheta Ezechiel post innumeras abominationes visas, quas ei ostendit Deus in interioribus templi, vidit viginti quinque seniores dorsa habentes contra Occidentem, & facies ad Orientem, & adorabant ad ortum solis. Hi sunt, qui de illustri ortu gloriantur obliuioni tradentes exitum, & occasum suum.

Vitæ humanæ inquietudo.

Simile. QVemadmodum fluuius, ex quo primum nascitur & pullulat, nũquam quiescit, sed nunc per saxa delabitur, nunc per conualles decurrit, & deniq; nunquam cessare videtur, donec tandẽ in mare ipsum perueniat: ad eundem modũ vita nostra, vbi primum inchoatur, iam tũc varijs laboribus afficitur, multis deinceps calamitatibus exũdat,

A dat, ærumnis concutitur, & molestijs denique per ætatum omnium gradus solicitatur, donec tandem ad mortem ipsam deueniat, postquã fœlicissime conquiescit, si modo quis itineris laboribus cum honesta te functus fuerit.

A vitæ breuitate vtilitas elicienda est.

CVm vita sit adeo breuis, ac miserabilis operæpretium est, vt nobis diligenter consulamus. Faciebat hoc Sextius (ait Seneca) vt Senec. lib. 3. de ira ad Nouatum. c. 89
consummato die, cũ se ad nocturnam quietem recepisset interrogaret animũ suum, quod hodie malum tuũ sanasti? Cui vitio obstitisti? Qua parte melior es? desinet ira, & erit moderatior, quæ scit sibi quotidie ad iudicem esse veniendum. Quid ergo pulchrius hac cõsuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille somnus post recognitionem sui sequitur? Quã tranquillus, altus, ac liber, cũ aut laudatus est animus, aut B
admonitus vt speculator sui, censorque secretus cognoscens de moribus suis victor hac potestate, & ego etiã quotidie apud me causam dico. Cũ ablatum ẽ cõspectu lumen est, & conticuit vxor facta, ac dicta mea remetior, nihil mihi ipse abscondo, nihil taceo, &c. Hæc Seneca. O maximã hominum Christianorum cõfusionem: Perpẽdite fratres, obsecro, quid dixerit, & quid fecerit homo Ethnicus qui modo in tẽterrimis inferni flãmis cruciatur, & cruciabitur vsq; in æternum: vos autẽ, qui prædicti estis spe regni cælestis vix vnquã hoc cogitastis. Obseruate obsecro in vestra potestate modo esse ab illis cruciatibus vos liberare, & à morte illa æterna, si quæ Christus Redẽptor noster docuit, obseruatis: nam apud Ioãnem dicitur: si quis sermonẽ meum seruauetit mortem nõ gustabit in æternum. Si autem quæratis quomodo fieri Ioan. 8.
poterit, vt homines mortales mortem non gustent in æternum. Respõ C
deo in morte duo maxime acerba, & hominibus formidabilia esse alterum rationis reddendæ, & sortis futuræ metus, quæ improbi homines vehementer timent, alterum abdicatio voluptatum omnium, atq; deliciarum, quibus in hac vita fruuntur, & à quibus in morte spoliãtur: Hæc enim duo si demas, nõ est cur mors hoc est cõmune humanæ naturæ debitum timeri debeat, at vero Dei seruos nihil horum cruciare solet, spes, enim, quam velut anchorã animæ tutam, ac firmam habent quia verba Dei custodierunt, eos à priori illo metu liberat. Cæterũ ab altera timoris causa multo magis pij omnes immunes sunt. Hi namq; opes omnes, & voluptates suas in vnius Dei cognitione, amore, fruitione, & iustitiæ cultu constitutas habent. At ista omnia in eorum morte non modo non finiuntur, sed etiam miro modo cumulantur, & perficiuntur. Itaque hac de causa tantum abest, vt mortem timeant, vt illam etiam vehementer optent. Et sic non gustant mortem hoc est non sentiunt afflictiones mortis.

Vitæ breuitas non bene perspicitur.

A

Simile.

SVnt aliqui, qui breuitatem vitæ aliorum, & non breuitatem vitæ suæ cognoscunt. Estos son como los que nauegan: Viene vno assentado en su nauio que le da el viento de popa y lo lleua como volando: viene otro a encontra del, cara a cara, y dize: O que presteza tan grãde trae este nauio, y sin duda muy mayor la lleua aquel en que el va, sino que no la echa de ver como la del otro. Tales pues son los que piensan, que los otros pueden morir breuemente y ellos no. Dize vno: o que moço era fulano, y que presto murio. Parece os que se dio aquel mucha priessa, pues tambien vos caminays, y por ventura mas apriessa, que el, porque por ventura morireys de menos años, que el murio. Cum igitur tam breuis, ac tam incerta sit vita humana, oportet, vt omnes ad bene operandum acceleremus.

B

Vita Beata.

Omnia, quæ habentur litera. B. titulo, beatitudo deseruiunt huic titulo.

VOCATIO DEI QVARE multoties. Frustratur.

Matth. 22.

Ad Rom. 1.

MVlti sunt vocati, paucivero electi: inquit summa veritas apud Matthæum. Omnes quotquot in mundo sunt re vera ad diuinum amorem, & obedientiam vocati sunt lumine naturæ saltim, quia vt Beatus Paulus ad Romanos scribens ait, Inuisibilia ipsius, scilicet Dei à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque virtus eius, & diuinitas, ita vt sint inexcusabiles. Quanuis autem omnes hac vocatione generali vocati sunt, & multi alijs singularibus vocationibus, tamé pauci sunt, qui sicut Deũ cognouerũt, eũ glorificauerũt aut gratias egerunt. Quod si quæras. Vnde prouenit vt tã innumerabiles sint homines qui ad perditionẽ tendant, tãq; pauci: qui virtutem sequantur? ardua profecto quæstio est, admirandaq; nimis, explicatuque difficillis, sed vtcunque respondetur ei à viris doctissimis. Ea est, ergo hominum & rerum aliarum conditio, vt plures semper sint qui principium rei assequantur pauci vero qui ad finem vsque perueniãt. Quod & in agrorũ cultura videmus: tres enim partes terræ semẽ susceperunt, quarta tamen terræ pars solum fructificasse in euangelio dicitur. In ætate hominũ idem etiã vsu euenire videmus, plures enim sunt, qui ante quinquagesimũ annum moriantur, quã qui ad senectutem

C

Primaratio B. Tho. 1. 2. q. 75. art. 2. ad. 3. Luc. 18.

A tem perueniant. In scientijs etiã plures sunt qui illarũ principia participãt, pauci vero, qui eas omnino calleãt, & exhauriant. In humana ergo natura eũ actiones sensitiuæ principia sint rationaliũ, & spiritualiũ operationũ, ac per illas tãquã per principia prima ad has perueniamus hinc est quod etiã plures sint, qui in his sensitiuis operationibus sistãt, paucivero qui secũdũ rationẽ vitã agãt: qui hoc enim difficile est, illud vero facile. Ex quo fit, vt plures sint qui peccata cõmittant, quã, qui in bene viuendo totam vitam consumant, vitia enim, & hominum peccata propensionem sensitiuæ naturæ contra rationis ordinem sequuntur. Adde huc quod sensitiua bona, quo ad nos, multo magis cõnaturalia sunt, magisq; nota magisq; mouẽtia, quam rationis bona. Magis, inquam, nobis connaturalia sunt, cum ab ineũte ætate, atq; ab incunabulis nos comitentur, nobisque in vsu sint, magisque nota sunt cum euidenti sensuũ experimento à nobis dignoscantur magisq; mouẽtia tum

Secunda ratio. Caiet. in illo arti.

B ratione, & causa maximæ delectationis quam in prõptu præ se ferunt, tũ etiam ratione immanentis oppositi animũ hominis contristãtis. At vero mentis, & rationis bonũ post adultam iam ætatem à nobis percipitur, atq; parum cognoscitur, parumque nos ipsos mouet iam ipsum, quã eius oppositũ & cõtrariũ malũ tam culpæ, quã pœnæ, vt experimẽto manifesto omnibus constat. Ostendit autem hæc tam infœlix naturæ nostræ conditio illam minime esse eiusdem naturæ, & conditionis, quam res omnes aliæ quæ videntur habent. Cum illis statutum sit bonũ vt in pluribus, nobis autẽ nõ ita sed potius pauci sint qui viam vitæ ingrediantur, rationemque sectẽtur. Demonstrat etiam hæc misera nostræ naturæ conditio, eam non esse similem rebus alijs visibilibus, sed altiorem ingredi rerum ordinem, parum tamen de illo participando. Post hæc tamen vera ratio huius modi rei potissimum est referenda ad diuinæ sapientiæ profunditatem. Quod satis Prophera Da-

Postrema vera ratio. Psal. 11.

C uid ostendit toto integro Psalmo dicens. Saluum me fac Domine: quoniam defecit sanctus à terra scilicet: diminutæ sunt veritates à filijs hominum, &c. Et vt tantorum hominum pessimorum multitudinis causam redderet, ait, Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum probatum terræ (scilicet à terra purgatum) probatũ septuplum. Quasi diceret. Eloquia Domini casta sunt: quare qui ea sequi debet necesse est, vt sit castus: hoc est, ab omnibus vanitatibus ablatus, & alienus. Eloquia etiam Domini examinata sunt: quare igne charitatis examinatus esse debet, qui legem Dei est sectaturus. Eloquia etiam Domini probata sunt, & probata septuplũ, idest, cõsummata. Quare qui ea sequi voluerit, consummatũ, & perfectũ esse oportet. Et addit Propheta. In circuitu impij ambulant, vt ostendat, quod homines difficulter veniãt ad centrum, difficulter signum tangãt, omnes enim in circũferentia ambulant, omnes maiori ex parte tota erant via & cum in circuitu

ambulent semper, & si magis laborẽt ac defatigentur, nihil tamen pro A
ficiũt, sed continuo magis elõgantur à requie, & lassati in via iniquita
tis ad inferos præcipitãtur. Et vt huius rei causam assignaret, cõcludit
Propheta dicens in fine psalmi. Secundũ altitudinem tuã multiplica-
sti filios hominum: quasi diceret, Passim occurrit vbiq; magnus stul-
torũ, atq, impiorum numerus: tu autem secundũ altitudinem incom-
prehẽsibilis consilij, & sapiẽtiæ tuæ, atq; secundum profunditatem oc-
culti iudicij tui multiplicasti illos. Ad profundam ergo Dei sapiẽtiam
retulit causam tantæ multitudinis impiorũ, quæ illos cõdidit, permit-
titq; in suis sceleribus viuere. Et merito Dauid hãc affert causam: nam
re vera & si aliæ rationes multæ afferantur à sanctis Doctoribus, tamẽ
multas alias possunt adducere ad probandũ magis peccatores laborare
magisque affligi, maioriq; affici pœna peccando, quam afficiuntur
Sap.5. iusti, virtutem sectando, ita vt tandem proclamẽt. Lassati sumus in via
Sap.10. iniquitatis: ambulauimus vias difficiles. Iustum autem deduxit Domi- B
2.Pet.1.c. nus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, vt siciter alleuiet am-
bulanti, & proficiscenti. Satagite igitur viri fideles, vt per bona opera
certam vestram vocationem faciatis, vt non solum inter vocatos, sed
inter electos, qui pauci sunt, recenseri sitis digni.

In hoc ergo, quod Deus creauit tantam hominum multitudinem,
quam damnãdam esse præuidebat, mirari debes diuitias bonitatis Dei,
quæ tantæ multitudini tot, & tanta dederit bona cum tamẽ præuideret
eos futuros ingratos: mireris etiam peruersitatem hominum, qui largi-
torem omnium bonorum donis, & beneficijs eius impugnant, atq; nõ
solum in eius misericordiam oculos figas, sed etiam in Dei iudicium,
& iustitiam, quæ non minor est, quam diuina misericordia, quæ illos
quos misericordia creat, pascit, & regit, & seruat, ingratos de acceptis
beneficijs merito damnat. Quid mirum si iustitia diuina sceleratis ho-
minibus reddit pro meritis pœnas debitas? Nemo sane miratur, quod C
ignis calefaciat, aut sol illuminet, aut Dei misericordia vsque ad solis
occasum laborantibus beneficia tribuat, & mirabitur, quod Dei iustitia
rebellibus pœnas condignas præbeat? Nemo miratur si quod seminat
aliquis, hoc metat, & mirabitur quod peccatores mala metãt quæ semi
Eccle.7. narunt? In Ecclesiastico dicitur, Noli fatere mala, & non te apprehendent. Et
iterum. Non semines mala in sulcis iniustitiæ, & nõ metes ea in septu-
ad Gal.6.c. plum. Ad Galatas scribens Beatus Paulus inquit. Quæ seminauerit ho-
B. August. mo, hæc & meter. Et B. Augustinus ait. Dicet aliquis si Deus vellet, isti
Eccle.15. boni essent, sed melius voluit, vt quod vellent, essent, si boni, non in-
fructuose si mali, non impune. In Ecclesiastico etiam dicitur. Deus ab
initio cõstituit hominem, & reliquit illũ in manu consilij sui. Et paulo
post. Apposuit tibi aquã, & ignẽ, ad quod volueris porrige manũ tuam:
ante hominem vita, & mors, bonum, & malum quod placuerit ei dabi-
tur

A tur illi. Mirari etiam debes sapientiam Dei incomprehensibilem, quę
pœnis & cruciatibus vtitur ad bonum, & emolumentum electorum:
inæstimabile enim gaudium, incredibilisque lætitia electis erit in fu-
turo illo iudicio cum exacte, & perfecte diuinam iustitiam cognouo-
rint, quãto plus amore prosequẽtur, quanto amplius illã agnouerint,
tantoq; magis exultabunt, quanto eã magis, & cognouerint, & amaue
rint. Lætabitur tunc iustus cum viderit vindictam. Vnde B. Gregorius *Psal.15.*
ait. Omnipotens Deus, quia pius est, miserorum cruciatu non pascitur
quia autem iustus est, ab iniquorum vltione in perpetuum non seda-
tur: sed iniqui omnes æterno supplicio deputati sua quidem iniquita-
te puniuntur, & tamen ad aliquid ardebunt, ita vt iusti omnes & in
Deo videant gaudia, quæ percipiũt, & in illis respiciant supplicia, quę
euaserunt, quatenus tanto magis in æternum duinæ grati æ debito-
res se esse cognoscant, quanto in æternum mala puniri conspiciunt,
quæ ipsi euaserunt eius adiutorio.

B

Vocatio Dei semper est necessaria.

VOx dilecti mei pulsantis. Aperi mihi soror mea, amica mea, imma
culata mea, quia caput meũ plenũ est rore, & cincinni mei guttis
noctiũ, refert sponsa in Cãticis. Docet præsenti carmine cęlestis spirit⁹ *Cant.5.*
necessariũ esse semperq; fuisse internũ sponsi motũ, instigationẽ, & vo-
cationẽ, vt dormiẽs spõsa in vtrãq; aurẽ excitetur aliquãdo. Nã si de fi
de agitur primo beatæ vitæ fundamẽto, ab infidelitate nunquã spon-
sa excitari potest, nisi spõsus crebro pulset, & animi facultates moueat
ad arripiendã fidem. Totã ergo vitã spiritualem in duas partes distri-
buamus: altera est, quę tãtũ amplectitur certã de diuinis rebus persua-
sionẽ, quam fidẽ appellamus, tũ infusam charitatẽ, infusam spẽ: altera
vero, quæ certa Dei dona, vt sunt optimi cogitatus, studia, & opera pie
tatis. Si ergo de priori illo mẽbro loquamur, de fide scilicet, qua quis
C diuinis oraculis credit, hoc vnũ opus est, quod (vt B. Augustinus in- *B. Augu. in*
quit) fit in homine, sed nõ ab homine: nam cætera omnia, & fiũt in ho *epist. ad Six.*
mine, & simul ab homine. Ob eamq; rem fides à Christo Iesu Domino *Ioan.6.*
nostro apud Ioannem opus Dei appellatur: quoniam (vt idem S. Do-
ctor docet) fides est: vnde nascũtur opera bona in homine, fit tamẽ ab
spõso Deo. Cũ ergo sponsa sæpe ab infidelitate ad fidẽ excitetur, vides
quã fuerit semper necessaria spõsi contumax ista pulsatio ad ostiũ spõ
sæ. Dicet aliquis. Nũquid pulsatio ista, de qua spõsa loquitur, nõ potest
ab ipsa ratione, & humana mẽte proficisci, quæ frequẽter hortatur ho-
mines, & impellit ad sectãdã virtutẽ, & cultũ honesti? Sũt enim, qui cre
dãt inter cætera vocationũ genera, quibus spõsa ab spõso vocatur hoc
vnũ esse in postremis nõ habendũ. Veruntamẽ hoc debet esse certissi-
mum fidẽ ad quam sponsa ab orbe cõdito frequẽter fuit excitata, spõ-

ſam nunquam nec cogitare potuiſſe, nec ſibi conſulere, nec prouidere de re iſta citra pulſationem ſponſi. Quod ſi cuipiam videatur etiam ante fidem initia quædam, & quaſi prima ſemina huius vocationis, & ſuſcitationis à ſomno fuiſſe expertũ, ſciat huiuſmodi cogitatus optimos, & ſeminaria virtutis effectus eſſe diuinæ prædeſtinationis, pulſationemque eſſe vocantis ſponſi, ſine qua nec cogitare poſſumus, nec deliberare de rebus ad diuiniorem vitam neceſſarijs. Quod ſi fides ſequatur prima iſta ſemina, & bonos animi motus, confertur fides ab ſpõſo nõ meriti cauſa, quæ nulla præceſſit in nobis, ſed ſequitur fides, & gratia iuſtificãs animi motũ, quẽadmodũ in phyſicis forma diſpoſitionẽ materię. Quẽadmodũ autẽ de fide cæteriſq; infuſis virtutibus diximus ita etiã de alijs donis, quę fiũt ab homine ſimul, & in homine. Qualis autẽ ſit ſpõſi pulſatio, quã ſedulo excitet dormientẽ ſpõſam ſiue à ſomno peccati, ſiue infidelitatis ſatis oſtẽdit ipſa ſponſi oratio, quę per neruos (vt mihi videtur) ſemper creſcit, vt fiat multo vehementior, potẽtiuſq; influat in animã ſpõſę. Aperi, inquit, mihi ſoror mea. Quis enim fratribus, neceſſarijſq; pulſantibus nõ aperiat, omniaq; pietatis, & beneuolentiæ præſtet officia? Sed vt fratri, cõſanguineo, & cognato ſponſa ſuæ verecundiæ, & pudoris rationẽ habens media nocte fores non aperiat, ſponſo tamen, & marito pulſanti quid poſsit impedire, quominus illi petãt fores? Ob eamq; rem ſecũdo loco eam appellat amicã, hoc eſt, ſpõſam nimis dilectam: Sed ſi nec ſponſam mouet ſororis titulus, non blanda amicę appellatio: deberet ſaltim illam permouere, quod illã columbam appellat. Quo nomine voluit profuſiſsimũ ſui erga ſponſam amorẽ ſignificare, & dilectionẽ incredibilẽ, qua nulla poteſt excogitari maior: diligũt enim ſe inuicẽ huiuſmodi aniculæ inter cęteras omnes impenſiſsime, id quod querelæ guturis, crebræ exoſculationes, continuaq; pedũ orbibus adulatio ſatis oſtendũt. Si ergo nec fratri, aut cõſanguineo aperire velis, ſaltim vel ſpõſo te diligenti, non ſecus ac colũbę ſolẽt, pateat aditus. Poſtremo illam appellat perfectam meã, Hebraice vero habetur, integrã, abſolutam omnibus numeris in qua nihil poſsit deſiderari. Reuocat ſpõſus hoc nobile, & illuſtri titulo quęcunq; à ſeipſo ſpõſa acceperat beneficia: nã quod perfecta ſit, quod integra, quod abſoluta, id omne debet ſponſo. Aperi mihi inquit, vel propter ea, quæ frequenter accepiſti beneficia, & magna, & ampla. At vero quæ ſequũtur plena ſunt affectibus. Caput, inquit, meũ plenũ eſt rore, & cincinni mei guttis noctiũ. Si te, inquit, ſpõſa nobilis tituli, & ingentia illa beneficia non mouent, moueat ſaltim quod per multas horas intempeſta nocte rigente frigore, ad oſtiũ ſteti, perſeueraui pulſans adeo vt caput totũ humore nocturni roris madeat, & guttulę iam per cincinnos, implicationeſque capillorum defluant. Duo itaque ſpõſus totum his verbis chariſsimæ proponit ſponſæ: alterum eſt, pertinacem.

Anacem in pulſando perſeuerantiam: alterũ ad labores pertinet, quos, vt ſponſam excitaret, libenter ſubibat. Ergo ſi frater, ſi amicus, ſi impẽſe diligens, ſi qui in te contulit tot beneficia repulſam patitur, ille ſaltem qui tam indefeſſe labores noctis, iniurias cæli perpeſſus repulſam non patiatur. Pertinent hæc omnia ad exprimendas vocationes diuinas, ſemper enim inuitat, allicit, blanditur Dominus. Sed heu, & millies heu, quam ſurdi, & inobediẽtes his diuinis vocationibus nos miſerabiles homines ſumus, quod in verbis, quæ ſponſa ſponſo reſpondit inſinuatur, dixit enim ſpoliaui me tunica mea quomodo induar illa? Laui pedes meos quomodo inquinabo illos? Hoc ſpiritus cæleſtis ſignificare voluit qui homines miſeri, & infœlices ſponſo anxie, & ſolicitè vocanti & pulſanti reſpondeamus, quaſi interdum prætendamus excuſationes, vt ſponſum à noſtris ædibus excludamus. Prima cum ſponſa de tunica, & lotione pedum mentionem intulit, quæ duæ
B res leues quidem illi fuerunt impedimento, quominus aperiret ſponſo. Vides quoniam pulſanti ſponſo excitanti à ſomno, & ad vitam ſpiritualem reuocanti leues, & ſtultæ cauſæ nos remorantur quominus illi aperiamus? Quid enim ſtultius, quam ſponſo non aperire, ne exutas ſemel veſtes iterum induas, aut non pedes lotos iterum coinquines? Eaſdem excuſationes nos frequenter præteximus. Quid enim dementius, quam propter leues, & momentaneas carnis voluptates, propter vile lucrum, propter paucas pecunias ſponſum repellere pulſantem? Legis in euangelio inuitatos illos ad conuiuium regia magnificẽ *Luc. 14.*
tia, & apparatu propter nuptias filij inſtructum, leues etiam, & ſtultas cauſas prætexuiſſe. Alius dixit. Villam emi: alius. Vxorem duxi: alius. Iuga boum emi quinque. Quæcunque igitur cauſæ leues, & nihil vt ſunt ſtudium diuitiarum, honoris, & dignitatis, voluptatum, & oblectamentorum carnis, quæ nos impediunt, & remorantur) exprimun
C tur præſenti carmine, cum inquit ſponſa. Spoliaui me tunica mea, &c. Vides ſecundo, quanta ſit noſtra dementia, atque veſania, qui ſponſo velimus præſtituere tempus vocationes, cum non ſit noſtrum noſſe tempora vel momenta quæ ille poſuit in ſua poteſtate: nam cũ inquit: Spoliaui me tunica mea, &c. Perinde eſt, ac ſi dicat. Intempeſtiue pulſas amice, oportebat venires opportune, nam poſtquam ego me tunica ſpoliaui, laui pedes, ingreſſa ſum cubiculum (quæ omnia noctu homines ſolemus efficere) quomodo iterum è lectulo ſurgam? Veſtes induam vt tibi aperiam? libenter equidem ſi interdum veniſſes aperuiſſem fores, nunc vero, Perdona que ſe pegan las manos a las ſauanas. Et nobis dormientibus exitiale, & pernicioſum illud ſceleris ſomnum hoc interdum (imo frequenter) contingit, vt pulſanti ſponſo fores non aperiamus, eo quod noſtro iudicio intempeſtiue ſemper vocet, & pulſet. Voluptatibus carnis quiſpiam dat operã, ſponſus pulſat *Actor. 2*

ad ostium, vocat, & inuitat, sed importune (vt nobis videtur) statim rel A
ponere nus. Si lucris, si pecuniarum cupiditati non inhiarem, libenter
tibi aperuissem, nunc vero hoc tempore cum dulcissimis carnis oble
ctamentis dem operam, quomodo fores aperiam. Deinde in virenti,
& florenti ætate constitutum vocas, intempestiue venis amice. Si
vocares senẽ, & longa ætate fractum hominem, & debilitatum, ape-
ruissem libenter, nunc vero colligendi sunt flores carnis antequam
marcescant. Idem etiam dixerim de omnibus alijs, qui perituratũ re-
rum, & fluxarũ tenentur studio. Sed & illud aduertendũ sponsam nõ
solum sponso nõ aperuisse propter adductas causas, verũ etiam, quod
secum habeat amatores alios ob eamque rem verũ sponsum repellit,
ne inflagrãti crimine ab spõso deprehendatur: sæpe enim hypocrisis
quæ nostræ carni annata est, causas, & rationes secũ excogitat, & me-
ditatur, vt sponsum pulsantem repellat, ne forsan adulterij grauissimi
que criminis accusetur. Eas enim rationes, atque argumẽta spõsa præ B
senti carmine exprimit, quas solet hypocrisis in tegendis & occultan
dis criminibus vti. Instruimur etiam, & erudimur præsenti versiculo,
nõ posse sponsam pulsanti spõso aperire, aut assensum præbere sponso
vocanti, nisi sponsus ipse præter cõmunem vocationem peculiarem
adhibeat operam gratiam, & auxiliũ. Non enim ita existimandũ est,
quasi sponsa ab sponso vocata, & excitata suis viribus possit lectulũ,
& pernicioſam peccãdi consuetudinẽ relinquere, aliud est magnope-
re necessariũ, vt sponsus noua, & incognita ratione interius moueat
affectus, siue vehemẽti instigatione siue externo flagello. Est enim spõ
sa & quisque nostrũ ab sponso vocatus quemadmodũ languidus qui-
dam qui domo clausa iaceret, qui citra alterius adminiculum non pos
set aut se erigere, aut fenestram domus aperire, vt lumen solis domus
tenebras, & caliginem depellat. Sponsus itaque pulsat ad ostiũ, & per q
petuo penè pullat: sed vt excitetur sponsa, vt aperiat, necessarium est
illius voluntas singulari quadam ratione ab sponso excitetur. Quærẽ
tibus autem quid causæ sit, quod sponsus ab ipsa prima vocatione nõ
ilico sponsæ arbitrium, & voluntatem excitauit ad amplectendam vir
tutem, respondeo: Quoniam credere, resipiscere, pœnitere, opera sunt
ab hominis arbitrio profecta cælitus attracto per spiritum Dei diffu-
sum in corda nostra. Sponsus itaque sic vocat spõsam, sic trahit, vt etiã
suo arbitrio dimittat. Quod si contẽnit, & reluctatur, potest se facere
indignam ampliori vocatione. Vix huic quæstioni possumus facere sa
tis: quam ob causam sic quosdam vocat sponsus, vt vna prima vocatio
ne statim à peccatis excitentur: quosdam vero ita vocat, & trahit vt
illos aliquantulum suo permittat arbitrio. Illud autem scire est operę-
pretium perditionem sponsæ ab ipsa semper nasci, salutem vero & li-
bertatem semper ab sponso.

Simile.

Oseæ. 13.

Voca-

A

Vocationis Dei fructus, & vtilitas.

VEni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir, & Hermon, de cubilibus leonũ, de montibus pardorum: inquit sponsus in Canticis ad sponsam. Expri mitur hoc carmine miro artificio qualis sit amor sponsi erga sponsam qualis præterea sit diuina vocatio, & quæ vtilitas vocationis, amor ip sius satis exprimitur cum sponsus inquit. Primo, secundo, tertio, veni, veni veni de Libano, &c. Si sponsus vtcunque electorum animas dili geret, aut vulgari erga illas afficeretur amore, nunquam eisdem voci bus repetitis illas vocaret dicens. Veni, veni, veni: sed hæc tam crebra eiusdẽ vocis repetitio indicium est flagrantissimi amoris. Ego, inquit sponsus, sto ad ostium, & pulso. Pulsat autem sponsus, non semel tan tum sed secundo & tertio vt per numerum ternarium, numerũ intelli B gas infinitum, quemadmodum & locus Isaiæ habet, sanctus, sanctus, sanctus, pro æterna, perennique laude diuinæ iustitiæ & sanctitatis. De eadem re Beatus Ioannes inquit. Non cessant clamare quotidie di centes sanctus, sanctus, sanctus. Vocat itaque sponsus, & frequẽter vo cat, nunc allicit, & blanditur: denique ardentissimum illud desideriũ trahẽdi animos, & impellẽdi exprimitur illis vocibus, veni, veni, &c. Et quoniam sponsus frequenter, quos à peccatis reuocat, dulciter tra hit, nec ad supplicia, & castigationes descendit, nisi consumptis iam omnibus remedijs, dulcissimo nomine, & appellatione blãdiori cha rissimã coniugẽ eã appellans sponsam, quæ inter cæteras appellatio nes tenerrimũ videtur præse ferre amorẽ. Vocat autem sponsam suã à consortio improborum hominum, quoniam inter cæteras animi pe stes hæc vna facilius totum hominem inficit, arctior scilicet cum im pijs hominibus familiaritas. Quocirca Regius Propheta primam ho C minis beatitudinem auspicatus est à fuga huius consortij & familiari tatis: eos censet beatos, qui non abierunt in consilium impiorum. Cũ ergo sponsus charissimam sponsam vocat, vt veniat à montibus istis, quos nefariæ gentes, & omnibus sceleribus coopertæ incolebant, pri mum illi proponit beatitudinis gradum: nam vita ipsa beata duabus partibus potissimũ constat, scilicet fuga mali, & prosequutione boni, quas breui carmine Propheta regius cõplexus est dicẽs. Declina à ma lo, & fac bonũ. Vt enim cæteræ disciplinæ, & artes non statim primo aditu pueris difficillima quęque proponũt, sed quæ faciliora sunt, & quę magis aperta: ita etiã, & diuina vocatio primo, quod ipso instituto viuendi facillimũ est, proponit vt quisque à malo declinet. Sic spõsus cũ sponsam excitat, & hortatur, vt descendat, & veniat de Libano, de capite Amana, & de vertice Sanir, &c. illud profecto docet, impio rũ hominũ cõsortiũ, ac proinde cõsuetudinẽ peccãdi primo fore fugiẽ

Cantic. 4.

Apocal. 3.

Isai. 6.

Apocal. 4.

Psal. 1.

Psal. 33.

dam:habitabant enim montes illos Ethæi,Amorrhæi, Iebusæi, & hos A
appellat(vt arbitror)leones, & pardos:nam tametsi iuxta literam essent montes illi feracissimi leonum,& pardorum,sed putarim leones, & pardos gentes illas impias,& nefarias potius appellauisse cum propter illarum atrocitatem,tum etiam propter astutiam, quæ pardis natura insita est,frequēter enim dolo,& astutia filios Israel in omne genus peccati,& flagitij impulerunt.Solet diuina philosophia homines, leones,vrsos,vulpes aliquando appellare:nec enim est aliquod animātis genus præter vnum hominem,quod in alterius naturam possit degenerare,nec vulpes imitatur leonem,nec leo vulpeculam:homo autem quasi Protheus quispiam in omnium animātium se transfert imagines,in omniūque naturas degenerat. Hinc regius vates iuxta quorundam sententiam hominem appellat omnem carnem, cum ait, Ad te omnis caro veniet. Et hoc philosophiæ genus Poeta elegantissimè in libris Metamorphoseos pertractat.Qualis vero sit diuinæ vocatio- B
nis finis satis ostenditur,cum inquit. Veni coronaberis:non enim spōsus quēpiam vocat,quod sibi vtilitatis aliquid accrescat ex ipsa vocatione,sed vocat,vt coronam imponat,vt donet fœlicitatem. Quemadmodum olim veterem synagogam vocauit,vt in terram promissionis induceret,& regnum,& sacerdotium,& leges,& ciuilem gubernationem,& administrationem conferret, satis apparet ipsa vocationis ratione,quanta sit bonitas sponsi.Nam nostris operibus,si nullum aliud esset præmium propositum,nisi aut peccati remissio,aut donū gratiæ, & beneuolentiæ nemo nostrum posset iure cum sponso expostulari, satisque pro merito nostrorū operū,& peccati remissione,& collatione gratiæ præmij respōderet:sed tāta est sponsi bonitas, vt nos ad coronas vocet:nā propositum nobis esse regnū satis ostendunt verba illa.Percipite paratū vobis regnū ab origine mūdi. Sed nisi sponsus ipse,post primam vocationem,secundā adderet, & tertiam, nosq; semper tanquam infantes & paruulos manu duceret frustra sane vocare- C
mur,essentq; omnes nostri conatus ad virtutem sectandā irriti,& vani.Opus itaque est cum vocat,vt nobiscum semper eat,& cū iustificat nunquam nos deserat tāquam solet mater ac nutrix teneros adhuc infantes,& per ætatem imbecilles. Ideoq; sponsus vt sponsam charissimam vehementius excitaret illi veluti pollicetur, se nusquam ab ea discessurū toto ipso itinere vsq; ad coronas dicēs. Veni,coronaberis.

Psalm.64.

Ouid.in Metamorph.

Vocatio Dei non semel sed multoties repetitur.

1.Reg.3. VOcabat Dominus puerū Samuelem: & ille nō Domino sed Heli sacerdoti respondebat:Qui illi ad lectum redire iubebat. Vocat nos Dñs inspirationibus,prædicatoribus,laboribus, bonis proximorū exemplis,deuotis lectionibus dicēs: Venite ad me, me sequimini:

nos

A nos autem mundū adimus,qui nobis ad otiū,& ad requiē, ad voluptates,& illecebras redire præcipit.Non illi,obsecro,obediamus,sed semel Domino nos vocanti statim respōdeamus,loquere Domine quia seruus tuus audit:atq; exēplo sancti Iob dicamus: Vocabis me, & ego respondebo tibi,non Heli,sed tibi,nō mundo, nō carni, nō diabolo, sed tibi:& tu Domine,operi manuum tuarum porriges dexteram. *Iob.14.*

Sicut artifex,si viderit gemmas pretiosas, & non dolatas,eligit illas,non quod sint,sed quod fieri possint:habens enim scientiam artis bonum incompositum non contemnit:sic, & Dominus videlis non opera eorum elegit,sed corda:nec quasi Apostolos elegit eos,sed quia Apostoli poterant fieri,sic etiam videns peccatores internis inspirationibus vocat,vt iusti fiant. *B.Chrysost. hom.7.oper. imperf.* *Simile.*

Vocatio Dei est gratia præueniens.

Aristot.l.i. Physicor.

B ARistoteles in Physicis asserit ad receptionē alicuius formæ in aliquod subiectū,prius in eodēmet subiectorequiri dispositionē quæ per expulsionem contrariorum effectuū formæ efficitur. Verbi gratia,vt calor vel ignis in lignū intromittatur,oportet, vt prius frigiditas & humiditas ab ipsomet ligno expellatur.Ita suo modo in spiritualibus philosophandum est: nam vt gratia in animam ingrediatur, requiritur præuia dispositio,quæ dispositio,& præparatio in anima fit per gratiā præueniētem,quæ est bonus motus voluntatis disponentis animā nostrā ad recipiendū gratiā iustificantē. Ha se la gracia preueniente con la gracia iustificante, como se han los criados de los caualleros caminantes con los mesoneros,quando buscan posada. Llegan los moços primero al meson,y preguntan:Señor ay posada para vn caballero,que trae tantas personas consigo.El mesonero, si tiene poca
C criança,y la casa llena de caldereros,por no los desaperrochiar respō de:No ay posada.Vase el moço a otro meson,y si el mesonero es cuerdo,como esta harto de tantas martilladas de caldereros, dize:Ea buena gente desembaraçad la posada:basta lo passado, que viene aqui vn cauallero y quierole dar posada, y con esto dize al moço.Entrad hermano,que aqui ha de posar vuestro señor,muestrale vn aposento embaraçado,y dize le el moço.Sacad essas herramiētas, y limpiad muy bié esse aposento miētrasvoy a esperar a mi señor para mostrarle la posada.Andad cō Dios,dize el mesonero,q̄ si haremos. Desta manera se ha Dios cō nosotros, anda entre sus fieles buscando posada, embia su sancta inspiracio,vna luz,vn conocimiēto,vn temor, q̄ todo es gracia preueniente.Viene este mensajero a las puertas de la cōsciencia, que esta hecha vn meson de caldereros, y tanto que con las muchas martilladas ya no sienten ni oyen los tristes peccadores aquel gran ruydo.Viniēdo pues esta gracia preueniente, y esta diuina vocaciō vnos *Simile.*

dizen: Bien me hallo con estos huespedes: tengo agora el meson em- A
baraçado no puedo dar posada a Dios. Va el mensajero a otro meson,
a otra alma y halla en ella mas disposicion y assi haze en ella mas ope-
racion, porque con aquella luz, y con aquella inspiracion, y con aque
lla diuina vocacion comiença el peccador a considerar el peligroso
estado, en que esta, y comiença a despedir los malos, y disponerse, pa-
ra que entre el Soberano huesped con sus diuinas gracias, y dones.
Desdichados pues de aquellos ciegos, en los quales la diuina vocació
no halla entrada, y que se quieren estar en tan miserable estado. Y di-
chosos y bienauenturados los que se aprouechan de tan buena oppor
tunidad, y se saben librar de tan gran mal.

Vocatio Dei gratuita.

Ad Rom. 10 *Deut. 32.* BEatus Apostolus Paulus ad Romanos scribens citat quædam ver- B
ba, quæ sanctus Moyses in Deuteronomio dixit asserens Deum
populo gentilico plurima beneficia collaturum esse, quibus ipsi He-
bræi inuidia commoti ad obediendum Deo, & ad bene operandũ pro
uocarẽtur. Ego, inquit, ad æmulationem vos adducam in omnem gẽ-
tem, in gentẽ insipientem. Ibi etiam adducit verba Isaiæ Prophetæ di
Esai 65. centis. Inuentus sum à nõ quærẽtibus me: palam apparui ijs, qui me
Genes. 30. non interrogabant. In Genesi legitur, quod egressus Ruben tempore
messis tritici in agrũ, reperit mandragoras, quas matri suæ Liæ dedit.
Hæ mandragoræ sunt quidam flores habentes virtutem fœcundandi
cum odore suo mulieres. Res quidem mirabilis fuit, quod tam arido
tempore adolescens ille huiusmodi flores inuenerit. Ibi significauit
Deus, que muchos sin pensarlo, ni buscarlo, hallan vnos desseos de pe
nitẽcia, y de merecer mucho cõ sanctos exercicios: inueniunt quosdã
flores, qui animas fœcundas reddunt, proquibus voluptates carnales
relinquũt: sicut Rachel pro odore illorum florũ humanũ gustũ quem C
cum marito suo habere poterat, reliquit. Hæ autẽ sunt quædam sancta
proposita, & desideria, & quidam impulsus Spiritus sancti. Inuentus
Simile. sum à non quærentibus me: palam apparui his, qui me non interroga
bant. Quiteme el reboço para qua me viessen. Va el Rey reboçado y
descubrese a vno, es señal que le quiere mucho. O mysterio grande
que se descubre Dios el reboço a vna alma aun quando no se acuer-
da del, y le da vn claro conocimiento de si y vn abrasamiento de cora-
çon, con que despierta del sueño, en que dormia. O a quantos se quita
Exod. 33. Dios el reboço y a quantos se manifiesta agora. Olim cum Propheta
Moyses Dei nimis esset amicus, eique diceret. Ostende mihi faciem
tuam, Dominus ei respondit. Non poteris videre faciem meam, vide-
bis posteriora mea. Et transeunte Domino ait Sanctus Moyses. Domi
nator Domine Deus, misericors, & clemens patiens, & multæ misera-
tionis,

A tionis, ac verax. Vbi aliqui asserunt hoc, quod Moyses dicebat indor
so Dei legisse: ibi enim hæc nomina scripta erãt. O tiempos dichosos
que agora ya no tiene Dios essos letreros en solas las espaldas, mas en
pies, y manos, y ojos, y oydos, y boca en todas estas partes tiene letre-
ros de misericordia. Quid enim sacratissimi illi pedes Iesu Christi tã
fatigati, & per vias excalciati ambulantes, ac peccatores quærẽtes præ
dicant, nisi misericordiã? Quid manus illæ quibus mortuos, & ægro-
tos tangebat, eisque vitam, & salutem tribuebat. Quid lingua qua ad-
mirãda Dei prædicabat. Quid oculi quibus miseros peccatores contẽ-
plabatur. Quid deniq; significabãt aures, quibus egentiũ clamores au
diebat? Hæc omnia profectò nobis pietatẽ & misericordiã prædicant,
hæc nos vocant, & inuitant, vt ad ipsum confugientes misericordiam
eius recipiamus. O fœlices illi, qui ex tanto bono commodum atque
vtilitatem depromere sciunt.

B

Vocatio Dei ad sui cognitionem & amorem.

OMnes creaturæ totius orbis voces quædã Dei sunt homines vocã
tes ad sui cognitionẽ, & amorẽ. Vnde eos, qui Dei inuisibilia no
lunt ex visibilibus agnoscere, vocat diuina scriptura in libro Sapiẽtiæ *Sapien. 13.*
vanos, vbi ad literã hæc verba habentur. Vani sunt omnes homines,
in quibus non subest sciẽtia Dei, & de his, quæ videtur bona nõ po-
tuerũt intelligere eũ, qui est. Et in alio loco eiusdẽ libri sunt hæc ver-
ba literis mãdata. Hoc, quod continet omnia, sciẽtiam habet vocis. Ac *Sapien. 1.*
si diceret: Mũdus cõtinens vniuersa scit suo modo Deũ laudibus extol
lere: omnes enim creaturę, ad diuini numinis cognitionẽ ducũt. Et de *Esai. 5.*
eius laudibus haud quaquã cõticescũt. Vnde Esaias in illos inuehitur,
C qui creaturarũ cõsiderationẽ cõtẽnunt, ita dicẽs. Væ qui opus Dei nõ
respicitis, neq; opera manuũ eius cõsideratis. Quid est mũdus nisi con
gruẽs vndecunq; dispositio, & concentus inuisibilia Dei ostendens? *Prouerb. 8.*
Id quod nos habemus in Prouerbijs dictum à Sapientia in mundi cõ
stitutione: Ludens in orbe terrarum, potest verti ex Hebræo, delicians
in vniuersi consonantia. Est enim mundi machina musica quædam,
& admirabilis consonantia Deum ipsum suo modo prædicans, & lau-
dans. Quemadmodum si è longinquo citharam audias ex multis va-
rijsque neruis compositam acutis, grauibus, & circumflexis, qui om- *Simile.*
nes pariter consonent, & distinctos interuallis sonos suos, melosque
cõficiant, intelligis planè vnum illic esse peritum pulsatorem, qui fi-
dium voces ex arte musicæ ad harmoniæ concentũ misceat, & æquabi
liter tẽperet, licet illũ minime intuearis: sic ex cõcordia, & cõsona mũ
di vbiq; dispositione, vbi neq; inferiora contra superiora, neque infi-
ma aduersus sublimia eriguntur, & insurgunt, sed omnia vnũ ordinẽ
admi-

admirabilem seruant, confestim ad vnum Deum animo recurris, omnia hæc sua virtute mouentē, diuinæque sapientiæ splendore illustrantem. Ille quidem rerum vniuersitatem vt lyram tenens copulat cælestia cum aereis, & aerea cum terrenis, vniuersa cum singulis coaptans & coagmentans: & ita mundi concentum ordinem, & harmoniam congruenter absoluit. A

VOLVPTAS.

Omnia, quæ habentur in titulo, Deliciæ mundi sub litera, D. huic materiæ deseruiūt, Tom. 1.

VSVRA.

B. Chrysost. hom. 12. operis imperfecti. Simile.

DIuus Chrysostomus super illa verba Dñi, qui autem petit à te, da ei: & volenti mutuare à te, ne auertaris, inquit. Similis est pecunia vsurarij morsui aspidis: percussus enim ab aspide quasi delectatus pergit in somnum, & per suauitatem soporis moritur, quia tunc venenum latenter per omnia membra discurrit: sic qui sub vsura accipit, sub tempore quasi beneficium sentit, sed vsura per omnes eius facultates decurrit: & totum conuertit in debitum. B

Simile.

Idem ibidem ait. Sicut fermentum modicum, quod mittitur in multam farinam, totam conspersionem corrumpit, & trahit illā, & facit illā totum fermentū. Sic cū vna vsura in domum alicuius intrauerit, totam substantiam eius ad se trahit, & conuertit in debitum.

B. Basil. sup. Psal. 41. Simile.

B. Basilius super Psalmos inquit. Officiū tuū fuerat hominis depressi egestatem consolari, ac leuiorem reddere: tu contra potius adauges fructū ex homine destituto. Veluti si quis medicus ægrotantes introgressus, loco reddēdæ sanitatis, id, quod eis virium restabat, auferret. Vtq; coloni ad satorū augmentū imbres exoptant: sic tu inopiā, & publicā egestatē hominū, vt pecunia tibi succrescat, & fias lucrosior, requiris. An ignoras, quod maior tibi peccatorum exurgat aceruus, quā sit accessus opū, quem ex vsuris fœneraris. Idem ibidē ait. Sicut dolores parientis: sic tempus statutū debitori existit fœnus supra fœnus, malorum parentum mala soboles: hi sane fœtus vsurarum rectē genimina viperarum dicuntur, Viperas enim dicunt ventrem perrodendo nasci: sic item fœnora, debitorum domus ablumendo nascuntur. Semina omnia suo tempore nascuntur: animalia quoque tempore præstito suos edunt fœtus: fœnus vero hodie nascitur, hodie parere incipit. Animalia etiam quæ cito pariunt, cito etiam à partu desinunt. Pecuniæ autem cum auiditatē plus æquo habendi volucrem trahunt originem, infinitam accessionem tanto progredientem vlterius recipiunt. C

Vsu-

A Vsurarius vendit tempus, quod Dominus tam diuitibus, quam pauperibus voluit esse commune. Merito ergo temporis indigentia punitur: vt enim ait sanctus Dauid. Viri impij non dimidiabunt dies suos. Et licet diu viuat vsurarius, curis tamen sæculi in morte occupatus tēporis indigentia punietur, non habens locum pœnitentię. De eo nanque Ecclesiasticus dicit. In tempore redditionis postulabit tempus. Tempus redditionis est tempus mortis, quando exactissimam omniū quæ fecimus, reddemus rationem. Cæterum cum commodare sit pecuniam ad commodum dare, vsurarius vult commodum apud se retinere. Præterea vsurarius vult, vt ea pariant, quæ nunquam pepererunt, & vt ea generent, quæ nunquam generarunt: nam vult vt nummi sui singulis mensibus alios nummos pariant: quod quidem contra naturam est. Si mutuaueris (inquit Dominus) pecuniam tuam populo meo pauperi, &c. Vbi non dicit populo tuo, sed populo meo: vt inde scias vsurā non à paupere sed à Deo exigi. Considera peruerse, quid Dominus à te petat pro vsu Solis, & Lunæ, quid etiam pro cæteris bonis, quæ tibi donauit, & pudebit te ab eo vsuram expectare, qui tibi cuncta gratis, & sine vsuræ largitur. *Psalm. 54. Eccles. 29.*

B

Beatus Ambrosius in quadam epistola inquit. Quid durius quam vt des pecuniam tuam non habenti, & ipse duplum exigat. Qui simplum non habuit, vnde succurret, quemadmodum duplum soluat. Exemplo nobis Thobias sit, qui nunquam requisiuit pecuniam, quam dederat nisi in extremo vitæ suæ tempore, magis ne fraudaret hæredem, quam vt depositam pecuniam cogeret, & recuperaret. Idem etiam alibi ait. Hoc præstamus cæteris animantibus, quod alia genera animantium conferre aliquid nesciunt: feræ autem eripiunt, homines verò tribuunt. Et alibi: talia sunt vestra diuites beneficia. Minus datis, & plus exigitis. Talis humanitas, vt spolietis etiam dū subuenitis. Fœcundus etiam vobis pauper ad quæstum est. Vsuras soluit, quivictu indiget. An quicquam grauius, ille medicamentum quærit, vos offertis venenum: panem implorat, gladium porrigitis: libertatem obsecrat, seruitutē irrogatis: absolutionem precatur, & vos laqueo eum astringitis. Mali fermentatores, qui dederunt pecuniam vt interficerent innocentem mali & isti qui dant vt interficiant innocentem. Quod proscriptio tyrannorum, aut latronum manus operari solet, hoc sola fœneratoris nequitia consueuit inferre. Doctiores autem ipsi fœneratori putant diabolum computandum, qui res animæ, & preciosæ mentis patrimonium fœnerat quodam vsurariæ iniquitatis sumptu. Quid vobis iniquius, qui nec sic capitis, solutione estis contenti. Quid vobis iniquius, qui pecuniam datis, & vitam obligatis, & patrimonium accipitis; aurum, argentumque pro pignore, & adhuc illum debitorem dicitis, qui vobis plus reddidit quam accepit. Hæc B. Ambrosius. *B. Ambros. li. 6. epist. 70*

C *B. Amb. li. de Thob. ca. 3. & 4.*

Idem

Idem li. de Thobia. 5.

Idem sanctissimus doctor inquit: Non nouit pecunia fœneratoris A vno diutius loco stare, solita transire per plurimos, vno teneri sacculo: versari, ac numerari expetit, vsum requirit vt adquirat vsuram. Fluctus est quidam maris non fructus, pecunia nunquam quiescit, labitur velut scopulo illisa, ita gremium debitoris percurrit, & continuo relabitur eò, vnde processit: cum murmure venit cum gemitu reuertitur: frequenter tamen placidum stat ventis mare, semper fœnoris vnda iactatur. Et simul atque ad vsuram pecuniam quis accepit, statim venditores diuersarum rerum irruunt, velut quidam canes sagaci prædæ vagã tis odore perstricti, vt citius miser debitor etiam pecuniam, quam ad vsuram accepit, consumat: dum porro destruitur interim pecunia, vsura ipsa superfluit: tempus minuitur, fœnus augetur: Paulatim conuiuæ se subtrahunt, sponsores conueniunt, mane fœnerator pulsat ad ianuã quæritur dies solutionis transijsse præscriptos, iurgijs vigilantem adoritur, in somnijs dormientẽ excitat, non noctes quietæ nõ dies suaues, B non sol iocundus est. Distrahuntur paulatim deauratæ, acsericę vestes, veneunt dimidio minoris, ponit cum lachrymis ornamenta coniux tristior, empta carius venduntur vilius: nec tamen omnia sufficiunt adhuc ad vsuras ipsas persoluendas necdum ad summam creditam diluẽ dam. Conijcitur in carcerem debitor ipse venditis tandem bonis ipsis omnibus: tumque miser secum tandem reputat, tum scripturas recordatur, tum dicit. Nonne scriptum est: Bibe aquam de tuis vasis, & de

Prouerb. 5.

tuorum fontibus puteorum. Quid mihi cum puteo fœneratoris, vbi vniuersa aqua includitur, & nunquam satiatur. Suauiora erant olera cum securitate, quam alieno ære epulæ delicatæ cum solicitudine. Non oportuit aliena quærere, de meis oportuit fontibus remedia quærere. Erant domi vasa munitoria: melius erat ministerium deesse, quam cibum, melius vestem venalem proponere quam libertatem abijcere C Quid profuit, quod publicare paupertatem meam verecundatus sum. Ecce alius publicauit. Ego nolui nutritores vendere, ecce alius adiudicat. Sera hæc consideratio: tunc decuit metuisse tuis, cum acciperes aliena. Hæc ille.

B. Ambros. in li. de Tho bi. c. 7.

Idem sanctissimus præsul etiam alibi ait. Cum miser debitor videt tempus accessisse dissoluendi vsuras, quibus se obstrinxit iam malum suum agnoscit: die ac nocte vsuram cogitat: quidquid crepuerit vocẽ sibi videtur fœneratoris audire occurrentis. Alter prædam requirit, alter vero quasi fera prædonem declinat. Ille quasi leo quærit quidem quem deuoret: iste quasi bos iuuenculus prædonis impetum reformidat. Ille quasi accipiter vnguibus olorem quærit inuadere, iste quasi anser, aut fulica mauult se vel in prærupta deijcere, vel in profunda demergere, quam istum humani corporis accipitrem sustinere. Quid fugis hominem, quem poteras non timere. Quæris quid mentiaris, vt fenera-

A neratorem differas, & cum impetraueris dilationem gaudes. Fœnore tuo simulat se fœnerator grauari, sed libenter impertit quasi venator, quam prædam cinxerit. Securus est prædæ: tu oscularis caput: amplecteris genua, & quasi ceruus sagitta toxicata ictus paululum procedens tã dem victus veneno procumbis: aut quasi piscis: qui fuscina fuerit infixus quocunque fugerit vulnus fert. Et vere piscis ille in esca mortem deuorat, ille glutit, dum cibum quærit: sed tamen hamum non videt, quem tegit præda. Tu hamum cernis; & glutis. Hamus tuus fœnus est creditoris: hamum vocas, sed vermis te semper abrodit. Mox & omnia bona venduntur, & inferuntur iam non instrumenta, sed vincula cum conijceris in carcerem. Tamen adhuc quærendi fideiiussores tribuuntur inducię, non vt prædam libertatis inueniat, sed vt seruitutis adiungat, qui se socìet ærumnoso. At quid iuuare potest alienæ calamitatis accessio. Iam & amici fugiunt, & conuiuæ non recognoscunt.

VSVS ET ABVSVS RERVM.

B LEMENS Alexandrinus inquit. Si nobis terram colentibus ligone, & aratro opus est, ligonem autem argenteũ, falcemque aureã nemo fuerit fabricatus, quid vetat, quominus in vasis quoque domesticis idem sentiamus, quorum modicus sit vsus, non sumptus, ac magnificentia.

Beatus Augustinus ait. Quomodo si essemus peregrini, qui beatè vi- *B. Aug. li. 1 de doctrina Christiana. c. 11.*
uere nisi in patria non possemus, eamque peregrinationem vtique miseri, & miseriam finire cupientes, in patriam redire vellemus, opus esset vel terrestribus, vel marinis vehiculis, quibus vtendum esset, vt ad patriam, qua fruendum erat, peruenire valeremus. Quod si amænitates
C itineris, & ipsa gestatio vehiculorum nos delectaret, conuersi ad fruendum his, quibus debuimus, nollemus cito viam finire, & peruersa suauitate implicati alienaremur à patria, cuius suauitas faceret beatos. Sic in huius mortalitatis vita peregrinantes à Domino, si redire in patriã volumus, vbi beati esse possimus, vtendum est mundo, non fruendum; vt inuisibilia Dei, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciantur, hoc est, vt de corporalibus, & de temporalibus rebus æterna, & spiritualia capiantur.

VXOR.

Omnia quæ habentur litera. M. titulo matrimonium, & titulo mulier, deseruiunt huic titulo.

Zelus.

ZELVS.

A

ZELVS Effectus est amoris, vt Beatus Thomas docet: Nam quanto aliqua virtus intensiori vi in aliquid tendit, tanto fortius repellit contrarium, & repugnans sibi id, quod intendit, sed amor est quidam motus, & propensio in rem amatam, vt Beatus Augustinus affirmat. Vnde intensus amor, & feruens quidquid sibi repugnat excludere quærit. Quare zelus in sacra scriptura significat iram, non illam quidem, quæ est inter inimicos, sed eam quæ ex ardenti amore proficiscitur. Hic autem zelus in Christo reparatore nostro maxime viguit. Vnde nomine eius scriptum est in Psalmo. Zelus domus tuæ comedit me. Quid est: zelus domus tuæ comedit me. Quare nō dixit: Ego comedi zelū domus tuæ, sed è contra: zelus domus tuæ ò pater æterne me comedit. Nō vacat hoc mysterio. Zelus Dei fortissimus est, robustissimus est, insuperabilis, & inuincibilis. Quod leo comedit in eius trāsit substantiam, etiam si agnum edat, in fortitudinem, & substantiam leonis conuertitur. Intellige, quæ legis. Aliquando zelans Elias pro domo Domini, & pro gloria nominis eius decollauit immensam multitudinem sacerdotum Baal, sicut sacra regum narrat historia. De quo sermonem agens ipse propheta ait. Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum: quia dereliquerunt pactum tuum filij Israel. Et vnus Elias non timens iram durissimam impijssimæ Iezabelis tantam multitudinem trucidat sacerdotum. Comedit illum zelus honoris Domini, & virtus ministrauit omnipotentiam. Ex his intellige, quid intēdat sanctus propheta docere, cum inquit: zelus domus tuæ comedit me. Intellige quam imbecillis est omnis humana potentia contra zelum Domini, qui vel vnum hominem comedens vsque ad occisionem quadringentorum quinquaginta sacerdotum Baal vires ei ministrat. O vtinam zelus Domini comedat principes nostros prælatos nostros, & iudices nostros. Sed heu, & millies heu. Comedimus nos zelum Domini: vnde infirmus est, impotens est, mutus est etiam coram facinorosis hominibus non arguit peccantes: non resistit malo, non comprimit arrogantiam, superbiā irā, & tyrannidem &c. Nō in pectoribus nostris viget zelus diuinæ gloriæ aduersus mundi scelera, sicut vigebat in corde Dauid, cum dicebat. Quis consurget mihi aduersus malignantes; aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem. Vbi autem nos legimus, defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam (quæ verba maximum zelum præ se ferunt honoris diuini) alij vertūt; horror tenuit me pro peccatoris derelinquentibus legem tuam. Quod quidem verbum maiorem habet emphasim, eoque vates sanctus significat, quo odio peccati malitiam detestaretur, ac Dei gloriam desidera-

B

C

B. Tho. 1.2. q.2. art.4.

B. Aug. li. 88. quæst. 9. 33. & 36.

Psalm. 68.

3. Reg. 18.

Psalm. 93.

Psalm. 118.

A ret, quam no totus horrore concutiebatur, cum peccantes homines cerneret.

Quamuis autem Iesus Christus filius Dei zelo diuini honoris imperturbato mentis oculo de templo eiecit ementes, & vendentes, & Cathedras nummulariorum subuertit; hoc impossibile nimirū est alijs licet excellentibus viris. Vnde Beatus Gregorius, quem vniuersi magistri sequuntur, de re hac tradidit distinctionem, exponens locum illum. Turbatus est præ ira oculus meus. Ira quippe per vitium oculū mentis excæcat: Ira autem per zelum turbat, quia cum saltē recti æmulatione concutitur, eaque nisi tranquillo corde percipi non potest, cō templatio dissipatur, Ipse namque zelus rectitudinis quia inquietudine mentem agitat, eius mox aciem obscurat, vt altiora in commotione non videat, quæ bene prius tranquilla cernebat. Nā ipsa recti æmulatio cætera post paululum in tranquillitate largius aperit, quæ hic interim per commotionem claudit: & vnde mens turbatur, ne videat, in de prospicit, vt ad videndum verius clarescat, sicut infirmanti oculo cum collyrium immittitur lux penitus negatur, sed inde eam post paulum veraciter recipit, vnde hanc ad tempus salubriter amittit. Sequitur doctrina. Sed cum per zelum animus mouetur, curandum summopere est, vt ne hæc eadem, quæ instrumento virtutis assumitur, menti ira dominetur, nec quasi domina præeat, sed velut ancilla ad obsequiū præparata à rationis tergo nūquam recedat. Tunc enim robustius contra vitia erigitur, cum subdita rationi famulatur. Nam quantumlibet ira ex zelo rectitudinis surgat, si immodice mentem vicerit, rationi protinus seruire contemnit, & tanto se imprudentius dilatat, quantū in potentia vitium virtutem putat. Vnde necesse est, vt hæc ante omnia, qui zelo rectitudinis mouetur, attendat, ne ira extra mentis Dominium transeat, sed in vltione peccati tempus, modumque considerans surgentem animi perturbationem subtilius retractandam restringat, animositatem reprimat, & motus feruidos sub æquitate disponat. In Saluatore nostro (qui omnia in pondere, & mensura suauiter disponebat circa suam humanitatem, neque occupari, aut præueniri à passionibus aliquando potuit) ira, & zelus sine vlla turbatione mentis inueniuntur.

B

C

B. Greg. lib. 5. mora. c. 31

Simile.

Zelus maxime gratus est Deo.

IN Exodo legitur, quod cum descenderet S. Moyses de monte Synai ignorabat, quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Dei. Vbi secundum aliam translationem dicitur. Nō cognouit, quod cornuta esset facies sua, hoc est, non attendebat quod ex facie sua radij lucis procedebant, sicut illi, qui ex sole oriuntur. Et hi radij erant velut

Exod. 34.

2. Ad Cor. 3. cornua, tendebant enim in altum: quos quidem radios D. Paulus gloriam vultus eius appellat. Hic autem splendor procedebat ex communicatione, quam per quadraginta dierum spatium cum Deo solus habuerat. Bis S. Moysem cum Deo fuisse legimus, & vtraque vice per spatium quadraginta dierum, y de la primera vez no salio con resplandor en el rostro, sino de la segunda, ratio huius fuit quia antequam prima vice in montem ascenderet, & cum Domino conuersaretur non se se obtulerat occasio, vt ex parte Dei ipse S. Moyses se ostenderet, sicut secunda vice ante quam ascenderet se ostendit, quando videlicet terribile illud supplicium in viginti tribus millibus hominum ipsos interficiendo propter idololatriam, quam commiserant, exercuit. Pagole Dios este zelo, que tuuo de su honra con darle tan altas reuelaciones de su diuina essencia, que aunque no la vio, fue tanto el contento, que de las cosas reueladas tenia, que aquella gloria del alma redundaua en el cuerpo, y ansi salian del vnos resplandores que deslumbrauan a los que le querian mirar. Ex quo infertur, quam gratus sit Deo zelus suæ gloriæ, & honoris, siquidem illum tam insolito beneficio persoluit. O vtinam feruenti amore omnia, quæ ad seruitium huius altissimi Dei spectãt zelaremus, como por principio de paga nos daria que resplãdesciessemos entre nuestros proximos cõ singulares exẽplos, y virtudes.

(?)

LAVS DEO.

SALMANTICAE.

Excudebat Ioannes Ferdinandus.

Anno M.D.XCIII.

INDEX EORVM QVÆ IN HAC SVMma continentur.

L.

Labores iustorũ sicut à manu Dei proueniũt ita ab ipso medentur. pag. 3. to. 2
Labores iustorum quare Deus permittit. p. 2. to. 2.
Labores iustorũ quã cõtinui sũt. p. 7. to. 2
Labores iustorum quare sagittæ appellãtur. pag. tom. 2.
Labores iustorũ carceres nũcupãtur pa. 8.
Labores iustorum ex Dei amore procedunt. pag. 10. tom. 2.
Labores iustorum correctio Dei appellãtur. pag. 11. tom. 2. vid. Auxilij. a fol. 103.
Labores peccatorum vt resipiscant à peccatis pag. 12. tom. 2.
Labores maximi peccatorum sunt captiuitates. pag. 14. tom. 2.
Laboribus multis peccatores non resipiscunt. pag. 15. tom. 2.
Laborum vtilitas pag. 15. tom. 2.
Labores peccatorũ & iustorũ. pa. 17. to. 2.
Laborũ similitudines. pa. 19. & 20. tom. 2.
Labores & infirmitates. pag. 21. tom. 2.
Lachrymæ animã mundant. pag. 28. to. 2.
Lachrymæ secundum hominis naturam diiudicantur. pag. 23. tom. 2.
Lachrymæ desiderabiles sunt & postulantur pag. 24. tomi. 2.
Lachrymæ laudabiliores sunt propter aliena peccata pag. 26. tomi. 2.
Laudes Dei quomodo exhibendæ sunt. pag. 28. tomi. 2.
Laudes Dei quã necessariæ sint. pa. 30. ibi
Laudes Dei cõtinue exhibẽdæ sũt. p. 31. ibi.
Ad laudes Dei omnes creaturæ nos inuitant. pag. 33. ibi.
Laudes Dei qua efficacia decantandæ sint. pag. 34. ibi.
Laudes Dei ob victoriam. pag. 36. ibi.
Laus humana quãtũ fugiẽda sit. pa. 36. to. 2
Laus humana odiosa est iustis. pag. 37. ibi.
Lectionis sacræ scripturæ vtilitates quã plurimæ explicantur à pag. 38. vsque ad pag. 45. tom. 2.
Lætitia iustorum pag. 45. tomi. 2.
Liberalitas pag. 47. tom. 2.
Liberum arbitrium. pag. 48. tomi. 2.
Lingua iniquorum instrumentum est dęmonis. pag. 49.
Lingua pessimi hominis gladius acutus est. pag. 51. tomi. 2.
Loca sacra veneranda. pa. 51. tomi. 2.
Ludus. pag. 52. tomi. 2.
Lusores pag. 53. ibi.
Luxuria nimis detestatur. pag. 54. tom. 2
Luxuria tenax. pag. 56. ibi.
Luxuria valde tyranna est. pag. 57. ibi.
Luxuria via est ad perditionem certissima. pa. 58. ibi.
Luxuria etiam viros fortes aliquãdo vincit. pa. 61. ibi.
Luxuria vocatur omnis iniustitia. pa. 62.
Luxuriosus. pag. 60. & 61.

M.

Magnanimitas. pag. 64. tomi. 2.
Maledici pag. 65. tomi. 2.
Malitia. pa. 65. tomi. 2.
Mansuetudo desiderabilis. pag. 66. tom. 2.
Mansuetudo quomodo in anima generatur. pa. 67.
Mansuetudo quid sit, pa. 68. ibi.

Maria sacratissimæ laudes & multa nota tu dignissima tractantur à pa.70.vsque ad pag.75.tomi.2.
Mariæ sacratissimæ laudes & ad Niues. pa.75.
Mariæ sacratissimę laudes siue cõceptio. pag.77.
Mariæ sacratissimæ immaculata conceptio singulares & efficacissimæ rationes eius habentur à pagina. 81. vsque ad pa.91.
Mariæ sacratissimæ Natiuitas. pagina.91. tomi.2.
Mariæ sacratissimæ visitatio.pag.95.to.2.
Mariæ sanctissimæ expectatio.pagi. 101. tomi. 2.
Mariæ sanctissimæ assumptio.pagin.103. tomi.2.
Mariæ sanctissimæ intercessio.pagin.106. tomi.2.
Mariæ sanctissimæ virginitas.p.109.to.2.
Martyrium & finis martyrij.pa.110.to.2.
Ad martyrium inuitatio. pag.114. tom.2.
Martyres Domini in tribulationibus, à Domino consolabantur.pa.114. to. 2.
Martyrum tormenta versutia Diaboli accendebãtur vt debiles homines à suscipienda fide se abstinerent. pa. 115.
Martyrum quies in medio Passionum pag.115.
Martyrum diuersa genera & laudes eorum.pa.116.
Mrrtyrum exemplis multi conuertebantur.pag.117.
Martyrum virtus in tormentis magis manifestabatur.pag.117.
Martyres sunt coadiutores Domini nostri Iesu Christi,pa.118.
Martyrum mors cum gaudio celebratur. pag.121.
Martyres granò frumenti in terra mortuo comparantur.pag.121.
Martyrum labores desiderabiles sunt. pagi.122.
Matthæi Apostoli laudes & considerationes quam plurimæ super Euangelium eiusdem Apostoli habentur à pagina. 123.vsque ad pagina.134.tomi.2.
Matrimonium & eius qualitates, mirabilesque sententiæ, quas de eo grauissimi doctores locuti sunt pagina.134. tom.2.
Ad matrimonij pacem conseruandam quæ vxor obseruare tenetur docentur.pag.136.&.137.
Quid amorem in matrimonio generat. pag.138.
Gladius acutus,quo virum solet Diabolus aliquando occidere est peruersa vxor.pa.139.tomi.2.
Ad matrimonium requiritur amor. pag. 142.ibi.
Matrimonium requirit maximam curam pag.143.ibi.
Matrimonium honorabile, pag. 144.ibi.
Natrimonium scala cæli.pag.144.ibi.
Matrimonij fidelitas,pagina.145.ibi.
Meditatio rerum diuinarum & à quo oriatur,& quomodo conseruetur exponitur à pagina.146.vsque ad paginã 149.tomi.2.
Mendaces.pag.149.tomi.2.
Mercatores difficile exuuntur à negligentia.pag.150.tomi.2.
Mercatores Balænæ comparantur. pagi. 151.ibi.
Meritum.pag.151.tomi.2.
Meritum de congruo. pag,152.
Meritum nostrũ fundatur in diuina misericordia.pag.153.
Meritum nostrum fundatur in meritis Christi redemptoris nostri.pag.154.
Meritum tantum hac vita acquiritur pagina.155.

Meri-

Meritum cum diuino adiutorio acquiritur.pa.156.
Meritum qualiter Deũ obliget.pa.157.
Meritum in hac vita acquiritur.pa.158.
Meritũ non apparet in hoc mundo.p.161
Meritum,& satisfactio ex operibus iustis eliciuntur.pa.161.
Meritum esse & gratiam quomodo compatiuntur.pa.162.tom.2.
Merita Iesu Christi redemptoris nostri pag.164. Miracula vide tom.1 fol. 86
Merita amittũtur propter peccata. p.167.
Misericordia Dei maxime in omnibus lucet.pag.168.
Misericordia Dei postulanda. pa. 169.ibi.
Misericordia Dei laus.pa.170.
Misericordiæ Dei proprietates. pag.171.
De misericordia Dei sanctorũ dicta.p.174
Misericordia Dei superexaltat iustitiam. pa.174.
Misericordiæ Dei mirabiles effectus p.174
Misericordia Iesu Christi redemptoris nostri.pa.180.
Misericordia hominis nimis commendata.pa.181.
Misericordia hominis qua adiuuatur,pagina.184.
Modestia quid sit.pag.185.
Monachus nouitius,pa.185.tom.
Monachorum clausura pag.186.ibi.
Monachi gratitudo.pa.187.
Monachi perseuerantia.pa.188.
Monachi austeritas.pa.190.
Monachus alios inuitet ad religionis statum.pa.191.
Monachatus suscipiendus est cum deliberatione.pag.192.
Exhortatio seu sermo ad recipiẽdum nouitium in religionem.pa.193.tom.2.
Prima pro monachi professione exhortatio.pag.195.
Secunda pro monachi professione exhortatio pag.197.tom.2.
Tertia exhortatio pro monachi professione.pa.200.
Quarta pro monachi professione exhortatio.pa.202.
Quinta pro monachi professione exhortatio.pa.204.
Sexta pro alicuius nouitij professione exhortatio.pa.206.
Septima pro alia professione exhortatio. pa.208.
Exhortatio ad Monachos de amore sui pa.211.tom.2.
Exhortatio contra prohibẽtes filios suos ne monachi fiant.pagi.213.tom.2.
Prima pro monialis velo exhortatio pagina.215.tom.2.
Secunda pro monialis velo exhortatio. pag.220.tom.2.
Tertia pro monialis velo exhortatio. pagina.226.
Omnia etiam quæ pro monachis poterunt ad moniales applicari.
Mores quales non sunt imitandi. pa.227.
Morum emendatio pag.228.
Mors silentium vocatur.pa.228.tom.2.
Mortis desiderium multis modis exponitur à pa.230 vsque ad pag.231.
Mortis præparatio.pa.231.
Admortis præparationẽ exhortatio.p.232
Mors repentina.pa.233.
Mortis memoria medicina singularis.pagina.235.
Mortis memoria humiliat cor pagin.235.
In exequijs alicuius inuenis,vel alterius defuncti concio. dũ adhuc ordiretur succidit me:Isai. 38.2 pag. 257. vsque ad pa.253.
Mortuorum exequiæ.pa.253.tom.2
Mors peccatorum abominabilis.pag.255.
In morte alicuius principis concio. p.258
Pro mortuis alia concio.pa.265.

Pro plorantibus pro mortuis exhortatio. pag.271.
In morte alicuius pro mœstis consolatio. pag.271.
Alia mœstorum consolatio.pa.466.
Mortis meditatio.pa.275.
Mulier.pag.273.
Mundi contemptus ex hedera Ionæ ostenditur.pa.275.
Mundi contemptus ex nomine rerum mundi suadetur.pag 276.
Mundi contemptus ex doctrina Beati Pauli docetur.pag.276.
Mundi contemptus ex bonitate Dei admonetur.pa.277.
Mundi contemptus fine peccatorum cõmendatur pa.278.
Ad Mundi contemptum fastidium quod res mundi generant nos inuitat.p.280.
Mundi contemptus, à doctoribus laudatur & medijs efficacissimis docetur à p.281. vsque ad pag.284.

N.

NAtiuitatis vigilia.pa.285.
Natiuitatis Domini & altissima eius mysteria singularesque super euangelij quæstiones & solutiones tractantur à pag.285.vsque ad pa.311.
Natiuitatis Domini fructus.pag.311.
Natiuitatis Domini sublimitas.pag.318.
Natiuitatis Domini paupertas.pa.320.
Natiuitatis Domini manifestatio.pa.321.
Nobilitas generis quomodo laudabilis. pag.324.
Nobilitas generis inuitat ad virtutis operationem.pag.325.
Nobilitas generis sine virtute parum prodest.pa.327.

O.

OBedientia mandatorum.pa.318.
Obedientię mãdatorũ perfectio.p.329
Obedientię mãdatorũ Dei fructus pa.332.
Obedientiæ mandatorum efficacia.p.333
Obedientia mandatorum sublimitas & altitudo.pag.335.
Obedientiæ excellentia. pag.337.
Obedientiæ integritas.pag.339.
Obedientiæ adimpletio.pa.340.
Obedientiæ consummatio pag.341.
Obedientię mandatorum stimulus.p.342
Obedientiæ instigatio eadem pag.
Ad obedientiam mandatorum auxilium Dei necessarium.pa.342.
Obedientia Christo Domino in quantũ homini est debita.pa.342.
Obedientia Domini temporalibus debita pag.343.
Ad obedientiam prouocatio.pa.344.
Obseruãtiæ mãdatorũ Dei modus.p.344.
In obedientia Dei perseuerantia.pag.345
Obedientia prælatorum.p.346.
Obedientiæ origo est humilitas.pa.346.
Ad Dei obedientiam instructio.pag.347.
Obedientia Dei & prælatorum.pag.348.
Obseruantia legis.pag.351.
Obseruantia legis Euangelicæ.pagi.352.
Occasio peccatorum fugienda. pag.355.
Occasio malorum fugienda.pa.357.
Occasio malorum pessima.pa.359.
Occasio malorum odibilis.pa.360.
Opera pa.361.
Opera bona pa.363.
Opera bona cum bona intentione facienda.pag.364.
Opera facta in gratia pa.365.
Operatio virtutum pa.366.
Operatio bonorum in peccato pa.368.
Operum merces pa.369.
Operum ostentatio pa.369.
Oratio pa.370.
Orationis comites pag.373.
Orationis dispositio pa.376.
Orationis impetratio quare differatur.pag.377.
Orationis efficacia.pag.379.
Orationis intentio.pag.380.
Orationis perseuerantia. pag.381.
Orationis necessitas.pag. 382.
Orationis attentio.pag.383.
Oratio multorum.pag.384.
Oratio efficax sanctorum eadem pag.
Oratio tempore tribulationis pag.385.
Ornatus corporis.pa.386.
Otium honestum.pag.389.
Otiositas quam fugienda sit.pag.391.
Otiositas à sanctis doctoribus detestatur pag. 392.

P.

EXhortatio ad eos qui in nocte Passionis Domini vel inquacunque alia occasione se ipsos flagellant à pag.393. vsque ad pag.408.
Passio Domini assidue pertractanda est. pag.408.
Passio Domini eximia fuit.pag .409.
Passio Domini nimis satisfactoria fuit. pag.412.
Passio Domini plena ignominia fuit.pagina.414.
Passio Domini nimis ab ipso desiderata fuit.pag.418.
Passionis Domini admirabilis prophetia Abacuc.pag.424.
Passionis Domini admirabilis prophetia Isaiæ & textus explicatio.pag.422.
Passionis consideratio.pag. 430.
De Passione Domini quæstio singularis. pag.431.
Passionis Christi Iesu fructus. pag.432.
Passio Domini Iudæis scandalum.p.432.
Passionis textus alia explanatio.pag.433.
Passionis fructus maximus.pag. 435.
Parentes honorandi sunt.pag.438.
Patientia Christi Iesu.pa.438.
Patientia. pag.439.
Ad Patientiam conducentia. pag. 441.
Patientiæ exemplum.pag.442.
Patientia commendatur à sanctis.p.443.
Patientiæ perfectio.pag.444.
Patientia signum est prædestinationis. pag.445.
Patientiæ materia. pag.446.
Patientia vnde roboratur.pag.447.
Patientiæ singulare exemplum pa.449.
Patientia in laboribus.pag.449.
Patientia & labores iustorum à pag. 451. vsque ad paginam.454.
Patientia est animæ purgatoriũ.pag.454.
Pauli conuersio.pag.458.
Pro sancto Philippo.pa.463.
Paupertas. pag.472.
Paupertas voluntaria. pag.475.
Paupertas spiritus.pag.477.
De paupertate quæstio.pag.479.
Pax.pag.474.
Pax interior siue spiritualis.pagin.483. & pag.484.
Pax commendatur à sanctis.pag.484.
Pax sequenda est.pax.485.
Pacis singularis figura.pax .487.
Pax maxime requisita inter principes ecclesiæ ecclesiasticos & seculares.p. 488.
Peccator.pag.490.
Peccator contrarius iusto.pag.491.
Peccator quis magis odibilis pagi.492.
Peccatoris mutabilitas.pag.492.
Peccator inuerecundus. pag.494.
Peccatoris impetus.pag.494.
Peccatoris cæcitas.pag.494.
Peccatoris audacia.pag.495.
Peccatorum contumacia.pag.496.
Peccatoris insensibilitas.pag. 498.
Peccatoris gaudij breuitas.pag.498.
Peccatoris infelicitas.pag.499.
Peccator cæcus est.pag. 500.
Peccator obstinatus.pag.502.
Peccatoris pœna à pagina.503. vsque ad

pag.506.
Peccati pœnæ maxima pōderatio.p.507.
Peccati pœna maxima. pag.508.
Peccatoris pœna iustus liberatur.pa.509.
In peccatoris pœna cognoscitur Deus. pag.510.
Peccatores puniuntur in rebus dilectis. pag.511.
Peccatorum pœna inaudita.pag.512.
Peccatorum pœna quare dicitur magna. pag.513.
Peccatum.pag.515.
Peccatum inundat in terra.pag.517.
Peccatum contrarium est virtuti.pa.518.
Peccatum est infamator eius qui illud commisit.pag.520.
Peccati grauitas.pag.520.
Peccatum malitiæ.pag.521.
Ad peccatū requiritur consensus.p.521.
Peccatum nimis fugiendum.pag.523.
Peccati causa.pag.525.
De peccato doctores admirabiles proferunt sententias. pag.525.
Peccati cæcitas.pag.529.
Peccati initium.pag.531.
Peccatum originale.pag.531.
Peccatum veniale.pag.532.
Peccati venialis grauitas.pag.532.
Peccatum veniale à beato Augustino exaggeratur.pag.533.
Peccatum veniale quam fugiendum sit pag.534.
Pœnitentia.pag.535.
Pœnitentia singularis est dispositio ad dona spiritus sancti recipienda.pa.537.
Pœnitentia animæ est reparatio & ablutio.pag.538.
Ad pœnitentiā multa nos monēt.p.539.
Ad pœnitentiam consilium.pag.540.
Ad pœnitentiam peccatorum memoria necessaria est.pag.541.
Pœnitentia à sacris doctoribus commendatur.pag.542.
Pœnitēria quā primū est faciēda.p.544.
Peregrinatio ad loca sacra.pa.546.
Persecutio sanctorum.pag.547.
Perseuerantia in virtute.pa.551.
Perseuerantia iā paucis reperitur pa.552.
Perseuerantiæ defectus horribile exemplum.pag.553.
Perseuerantiæ causa.pag.554.
Perseuerātia in quolibet bono exercitio requiritur.pag.555.
Perseuerantia iustorum in laboribus nimis preciosa est.pag.556.
Perseuerātia postulāda est à Deo.pa.556.
Perseuerātia fons est perfectionis. p.557.
Perseuerantia à sacris doctoribus commendatur.pag.558.
Perseueranēia in prosperitate periclitatur.pag.560.
De perseuerātia grauis quæstio. p.561.
Ad perseuerantiā exhortatio.pa.572.
Perseuerātia quam necessaria sit ostenditur.pag.564.
Perseuerantiæ defectus ex obliuione benefactorum oritur.pag.568.
Perseuerantiæ defectus ex timore laborum oritur.pa.569.
Petri Apostoli laudes.pag.571.
Pietas & beneficia.pag.578.
Potentes tyranni.pag.580.
Potentes tyranni quomodo in hac vita puniuntur.pag.581.
Potentes Domini & tyranni ex bonis receptis sumunt occasionem superbiēdi.pag.582.
Potentes Domini & tyranni tribus præsertim vitijs immersi sunt. pagina 583.
Potentes Dominos decet clementia præditos esse pag.584.
Potentes Domini in duobus præcipue exercere se debent.pag.587.

Poten-

Potentes Dominos decet humilitas.pag.589.
Potentes tyrannos potenter confringit Dominus.pag.589.
Prædestinationis & reprobationis differentia.pag.589.
Prædestinatio licet infallibilis, necessitatem non imponit.pag.592.
Prædestinatio quid sit pag.593.
Prædestinationis & reprobationis signa. pag.594.
Prædestinatio non præsupponit merita. pag.594.
Prædicator.pag.595.
Prælatus & concionator.pag.595.
Prælatus & concionator iustus & misericors.pag.597.
Prælati humilitas sanctitas & cura. pag.597.
Prælatus & duces oportet esse strenuos. pag.599.
Prælati vigilantia.pag.600.
Prælatos oportet esse benignos & mansuetos.pag.600.
Prælati & magistri senes eligendi sunt. pag.601.
Difficile opus & onus prælatorū.pa.602.
Prælati & sacerdotes mediatores sunt ad eum.pag.603.
Prælati ad misericordiam magis quā ad rigorē procliui esse debent.pag.604.
Prælatus maximum pondus super se sumit.pag.609.
Notabilis concio pro prælatis & pro Euāgelio vos estis sal terræ.pag.610.tom.2.
Pro prælatis concio & maxime pro Beato Augustino.pag.614.
Pro prælatorum residentia.pag.617
Promissa Dei quomodo adimplentur. pag.618.
Promissa Dei quomodo intelliguntur. pag.619.
Protectio Dei.pag.620.
Prouidentia Dei.pag.623.
Prudentia.pag.625.
Purgatorium.pag.626.
Purgatorij ignis qualis est.pag.627.
Purgatorij locus necessario dandus est. pag.630.
Purgatorij pœna maior est omni huius seculi pœna.pag.632.
Recidiuatio. R. vid. Perseuerantia
REnunciatio.pag.634.
Religio.pag.637.
In religiosorum capitulari congregatione vel inquacumque alicuius prælati electione concio.pag.637. ad pag.653. tom.2. vid. Nom. verb. Electio.
Resurrectio Domini. pag.653.
Resurrectionis nostræ spes vnde consurgat.pag.655.
Quare Christus Iesus dicatur resurrectio pag.656.
Resurrectio Domini à prophetis prædicta fuit.pag.657.
Quæstio difficilis de numero trium dierum.pag.657.
Resurrectio Domini Natiuitas vocatur. pag.658.
Resurrectionis nostræ signa. pagin.660. & pag.666.
Resurrectionis Domini mysterium difficillimum fuit creditu.pag.660.
Resurrectionis Dimini, & mortuorum concio pag.663.
De resurrectione Dñi cognitio. pag.666.
Resurrectio mortuorum.pag.667.
Rex, & princeps cum sole comparātur. pag.669.
Rex & princeps quales esse debent. pagina.670.
Rex & princeps Christiani ne imitatores gentilium sint, sed Iesu Christi. pagina.671.

Mira

Mira doctores de regibus & principibus dicunt. pag. 672.
Rex & princeps rectitudine præditi esse debent. pag. 674.
Regis clementia. pag. 675.

S.

QVando nouus sacerdos primam missam celebrat cõcio. Introibo ad altare Dei. pag. 676. vsq; ad pag. 704. to. 2
Sacerdos. pagina. 705. tom. 2.
Modus seruãdus quando nouus sacerdos primam missam celebrat. pag. 705.
Sermo coram synodo sacerdotali habendus. pagina. 706.
Sacerdos honorandus est. pag. 716.
Sacerdotis artificiũ. pag. 717.
Sacerdotis cura. pag. 718.
Sacerdotis prauitas non destruit.
Sacramenti virtutem. pag. 718.
Sacerdotis dignitas. pag. 720.
Sacerdotis exercitia. pag. 720.
Sacerdos distributor est diuitiarum Dei. pag. 721.
Sacerdos semper Deum in memoria habere debet. pag. 722.
Sacerdotis instrumenta sunt libri. pa. 723.
Sanctus. pag. 724.
Sanctus raro inuenitur. pag. 726.
Sanctorum labores. pag. 727.
Sanctus mirabile opus Dei est. pa. 727.
Sanctorum exempla. pa. 730.
Sanctorum omnium concio. pa. 730.
Ad Sanctum aliquem laudandum optima consideratio. pag. 733.
Sapientis modestia. pag. 734.
Sapientis finis. pag. 735.
Sapiens quis vere dicatur pag. 736.
Sapientis industria. pag. 737.
Sapientiæ anima est virtus. pa. 738.
Sapiẽtia nõ sine labore acquiritur. p. 739.
Sapiens qualiter indisputationibus se gerere debet. pag. 739. & retro pag. 734.
Sapiens qualiter sapientia vti debet. pagina. 740.
Sapientium humilitas. pag. 742.
Sapientia mater est patientiæ. pag. 743.
Sapientiæ mater est humilitas. pag. 744.
Scandalum. pag. 745.
Scriptura sacra. pag. 746.
Sebastianus martyr. pag. 746.
Senectus vituperabilis & perniciosa in peccatoribus. pag. 748.
Senectus venerabilis & vtilis si virtute sit prædita. pag. 749.
Senectus beneficium Dei est. pag. 750.
Senectus est nuntius Dei. pag. 751.
Sequela Christi Domini. pag. 752.
Sequela Christi R. N. continua oportet quod sit pag. 753.
Sequela Christi cui adiutorio fit. pa. 755.
Sequela Christi in obedientia consistit pagina. 756.
Sequelæ Christi excellentia. pag. 757.
Sequela Christi eius virtute exercetur. pag. 759.
Sequela Christi quomodo ab apostolis operata fuit pag. 759.
Silentium maxime laudatur pag. 761.
Silentij modus. pag. 762.
Silentium signum sapientiæ pag. 763.
Simplicitas & sinceritas christiana in quo consistit pag. 764.
Solicitudo sancta. pag. 766.
Societas. pagina. 766.
Spes quibus ornati debet. pag. 767.
Spes optima consideratione fulcitur. pagina. 769.
Mod' quo cõsequatur quod homo Christianus speret. pag. 770.
Spes impij. pag. 772.
Spei fundamentum. pag. 773.
Spes mater est patientiæ. pag. 773.
Spes quibus confortanda est. pag. 774.
Spes à sanctis doctoribus maxime commendatur. pag. 775.
Spes vana siue præsumptio. pag. 777.
Spiritus sancti fructus. pag. 779.
Spiritus sancti die promulgata fuit lex euangelica & multa mirabilia operata pagina. 779.
Spiritus sancti mirabiles effectus pa. 781.
Spiritus sancti sermo super epistolam. pagina. 784.
Spiritus sancti alij effectus. pag. 789.
Spiritus sancti dona. pag. 790.
Spiritus Sanctus quid operatus fuerit in cordibus Iudæorum. pag. 792.
Spiritus sanctus sacros apostolos disposuit. pag. 793.
Superbi cur vocantur stulti. pag. 793.
Superbi ingrati sunt pag. 795.
Superbia mater est peccatorum. pag. 796.
Superbi cui comparantur. pag. 798.
Superbia quid sit. pag. 798.
Superbia mater est inuidiæ. pag. 800.
Tentatio Dei permittente accidit. pagina. 801.
Tentatio non compellit hominem. pagina. 804.
Tentatio necessaria est. pag. 804.
Tentatio timenda pag. 805.
Tentatio omnes affligit. pag. 807.
Tentatoris astutia. pag. 808.
Tentatio expectanda est à iusto cum timore & fiducia. pag. 809.
Tepiditas mentis fugienda pagina. 813.
Timor Domini admirabiles fructus producit. pag. 815.
Timor Domini radix est sapientiæ. pagina. 816.
Timor Domini qualis esse debet. pa. 817.
Timor Domini desiderabilis. pag. 819.
Timor Domini maximas in anima iusti radices emittit. pag. 820.
Timor Domini multiplex est. pag. 821.
Timor seruilis. pag. 824.
Tranquillitas mentis. pag. 824.
Transfiguratio Domini. pag. 825.
Tribulatio. pa. 831.

VErbũ Dei à quo contrariatur. pa. 831.
Verbum Dei efficax. pag. 832.
Verbum Dei mirabiles producit effectus pag. 833.
Verecundia quid sit. pa. 834.
Verecundia vtilis est animæ. pag. 835.
Verecũdia sigillũ est virginitatis. pa. 835.
Veritas diligenda est pagina. 835.
Veritas est multiplex. pag. 836.
Veritatis raritas. pag. 836.
Veritas odiosa. pag. 837.
Veritatis necessitas. pag. 838.
Vigilia maxime necessaria. pag. 840.
Vigiliæ defectus multa mala producit. pagina. 841.
Vigiliæ admonitio. pag. 842.
Vigiliæ significatio. pag. 844.
Virginitas quid sit. pag. 844.
Virginitatis pretium. pag. 845.
Virginitas à Beato Paulo, commẽdatur. pag. 846.
Virginitas à Christo Domino commendatur. pag. 850.
Virginitatis præmium. pag. 852.
Virginitas Dei donum est. pag. 855.
Virginitatis votum licitum & sanctum est. pag. 859.
Virginitatis perseuerantia. pag. 861.
Virtus diuersos habet gradus. pag. 862.
Virtutis efficacia. pag. 863.
virtus indumentum est animæ. pag. 865.
Virtutis meritum. pag. 866.
Virtutis præmium. pag. 866.
Virtus discretionis. pag. 866.
Virtutis profectio. pag. 868.
Vita humana militia est super terram. pagina. 868.

Vitæ breuitas.pag.871.
Vitæ cursus.pag.873.
Vitæ fugacitas.pag.875.
Vitæ consummatio.pag.876.
Vitæ breuitas,& miseria.pag.876.
Vita humana rebus cito finibilibus comparatur.pag.877.
Vitæ breuitas iterũ comparatur.pag.878.
Vitæ humanæ inquietudo.pag.878.
A vitæ breuitate vtilitas elicienda est. pag.879.
Vocatio Dei quare multoties frustratur. pag.880.
Vocatio Dei semper est necessaria.pa.883.
Vocationis Dei fructus & vtilitas.pa.887.
Vocatio Dei non semel sed multoties repetitur.pag.888.
Vocatio Dei est gratia præueniens.pag. 889.
Vocatio Dei gratuita.pag.890.
Vocatio Dei ad sui cognitionem & amorem.pag.891.
Voluptas.pag.892.
Omnia quæ habentur in titulo, Deliciæ mundi sub litera.D. huic materiæ deseruiunt.Tomo.1.
Vsura:pag.892.
Vsus & abusus rerum.pagina.895.
Vxor.pag.895.
Zelus.pagina.896.
Zelus maxime gratus est Deo pagina.899 Tom.2.

FINIS.

Errata Secundi Tomi.

Pa.24.li.37.iudiciũ.l.iudicũ.p.60.li.6.populũ.l.poculũ.p.67.li.13.14.15.inueniẽs torũ,rudũt.l.inuenies.toruũ. reddũt.p.77.l.14.autẽ.l.auẽ. p.99.li.31. Dñm.l.Dñs. p.103.li.38.bẽdida.l.bẽdita.p.117.li.23.29.Ieũ.honestibus.l.Iesu. hostibus.p.128. li.pẽ.milibus.l.militibus.p.150.li.28.quid.l.qui.p.178.li.36.patris.l.pratis.p.181 li.5.radicitus.l.radicibus.p.249.li.11.no.l.nos.p.318.li.6.canẽ, l.carnẽ. p.347.li. 11.tres.le.ter.p.353.li.35.Dei.l.Deus.p.403.li.35.dracion.l.oraciõ.p.451.li.30. vẽltiabrũ.l.ventilabrũ.p.454.li.32.irascimi.in.l.irascimini.p.497.li.32. ergo.l.erga.p.528.li.1.excremeniotum.l.excrementorũ.p.534.li.33.iustũ.l.iussum.p.548. li.28.conuersio.l.conuerso.p.557.li.9.quas,l.aquas.p.581.li.12.fontes.l.fortes.p. 616.li.30.profecti.l.perfecti.p.629.li.4.totis.l.toti.p.630.li.9.mastistratus.le.magistratus.p.632.li.11.expeiari.l.expiari.p.649.li.20.gouerlle.l.gouernalle.p.667 li.25.pertiũ.l.pretium.p. 683.li.37.verderos.le.verdaderos.p.694.li.14. le.le.de p.712.li.26.ipse.l.ipsi.p.716.li.30.non.l.nos.p.718.li.12.habent.le.habet.p.722. li.8.segen.le.segũ.p.723.li.8.Hoc est,qui re.p.726.li.30. firmatia.le.firmata.p.727.li.33.restencia.l.resistencia.p.751.li.19.vaticium.l.vaticiniũ. p.765.li.25.contingit.l.coniungit.p.766.li.5.desinantur.le.designantur. pa.774. li.18.peta.l.petra.p.833.li.2.23.30.cfi chlo.etre.l.cum.cælo.contre.p.848.li. 14. cõiuhatis.l.coniugatis.p.852.li.13.parituræ.l.perituræ.p.881.li.6. qui hoc.l.hoc.

Con estas Erratas esta correcto conforme a su original este libro (Loci Communes) En fe de lo qual lo firme. En Salamanca a 8. dias de Iunio, de 1593.

El Corrector, &c.

Manoel Correa De Montenegro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca